Proprietatea Bibliotecii
Universităţii Iaşi
III-6971

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

891/1896

NOTE ȘI MEDITAȚIUNI

ASUPRA

PSALMILOR

DE

Dr. GHERASIM TIMUȘ
EPISCOPUL ARGEȘULUI

VOLUMUL I

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA GUTENBERG, JOSEPH GÖBL
23 — STRADA DOAMNEI — 23
1896

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

891.
1896.

NOTE ŞI MEDITAŢIUNI

ASUPRA

PSALMILOR

DE

Dr. GHERASIM TIMUŞ
EPISCOPUL ARGEŞULUI

BUCUREŞCI
TIPOGRAFIA «GUTENBERG» JOSEPH GÖBL
23, — Strada Dómnei, — 23
1896

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

REÎNREGISTRAT
28 NOEM 1959
Biblioteca Universității Iași
891/1896

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PRECUVÊNTARE

Una din datoriile cele mai însemnate ale sfinţitului servitor este respândirea cuvêntului lui D-deŭ: «*Mergênd* **învĕţaţi tóte némurile** *etc.*

Cuvêntul lui Dumnedeŭ saŭ voinţa sa manifestată ómenilor, se află în cărţile sfinte ale vechiului şi mai ales se cuprinde în cărţile noului Testament.

Intre cărţile vechiului testament sunt unele ce cuprind învĕţături dogmatice, altele morale şi celelalte conţin istoria poporului ales a lui Dumnedeŭ, saŭ mai bine dicênd, istoria economiei Dumnedeeşti pentru mântuirea neamului omenesc.

Dar dintre tóte cărţile canonice ale vechiului testament fără îndoială că Psalteriul este cea mai principală; s'ar putea numi evangeliul neamului omenesc.

Psalteriul este o colecţiune de cântări poetice religióse, în care se desvoltă învĕţăturile cele mai înalte, despre Dumnedeŭ, despre lume şi raportul viŭ ce a existat şi este între fiinţa supremă şi făptură, activitatea omului ca fiinţă morală şi desvoltarea sentimentelor sale religióse.

Psalmii aŭ fost priviţi în totdéuna ca temeiul rugăciunilor publice, din carĭ apoĭ s'aŭ compus cântări de laudă şi imne religióse, carĭ desfătéză pe credincioşii în bisericele nóstre.

Cine nu ştie, că cele şapte laude, ce trebue a se aduce pe fie-care di Domnului şi Dumnedeului nostru, cuprind psalmii ceĭ mai frumoşi şi mai instructivĭ; şi precum sórele nu încetéză a lumina şi încălzi, tot asemenea psalteriul este nelipsit

din ritualul liturgic, luminând mintea nóstră cu lumina cunoştinţei de Dumneḍeŭ şi încălzind inimele nóstre cu focul dragostei către Dumneḍeŭ şi către aprópele.

In orĭ-ce stare s'ar afla cine-va, va găsi în Psaltire versurĭ care se potrivesc de minune, şi care se pare a fi fost compuse anume pentru acea situaţie în care se află. Cine-va este în nedomerire, îngrijat, că nu va putea conrespunde pe deplin chemăreĭ sale de învĕţător al poporuluĭ, de odată-ĭ vine în gând cuvintele profetuluĭ: «Domnul este luminarea mea şi mântuitorul meŭ de cine mĕ voĭ teme?» *Ca prin minune, acea frică dispare şi atunci, cu deplină convingere că Domnul îl va sprijini, îl va ajuta în împlinirea misiuneĭ sale, orĭ-ce frică dispare şi va predica cu îndrăsnélă cuvêntul luĭ Dumneḍeŭ. — Un altul este încunjurat de inamicĭ din tóte părţile şi este de toţĭ părăsit, chiar de ceĭ maĭ intimĭ amicĭ, Domnul însă este deapururea în faţa luĭ şi n'are de ce se teme; el mărturiseşte Fiinţeĭ suvreme situaţia sa tristă şi nu se îndoeşte, că-l va ajuta. «Dómne, căcĭ s'aŭ înmulţit ceĭ ce se scólă asupra mea? Mulţĭ ḍic sufletuluĭ meŭ: Dumneḍeŭ nu póte să-l mântuiască». Dar el este pe deplin încredinţat, că Domnul îl va sprijini şi va eşi victorios.*

Când sufletul sĕŭ este prea întristat, necazurile l-aŭ înconjurat din tóte părţile, pretutindenea apasă greutate asupra sufletuluĭ sĕŭ, scăparea sa este tot la Dumneḍeŭ, care-ĭ trimite mângâere şi bucurie, chiar când este în strîmtorare. Atunci alérgă la biserica Domnuluĭ şi strigă din adîncul sufletuluĭ sĕŭ: «Cât de iubite-s locaşurile tale Dómne? Doreşte şi se sfârşeşte sufletul meŭ spre curţile Domnuluĭ». «Una am cerut de la Domnul, ca să locuesc în casa cea sfântă a sa». Cu asemenea cuvinte, care esprimă devotamentul cel maĭ adînc către Dumneḍeŭ, este cu neputinţă să nu se alingă inima, să nu se deştepte sentimentul religios, orĭ cât de năbuşit ar fi el de furia patimilor.

Dacă fie-care om află tot ce-ĭ trebue pentru alinarea sufletuluĭ sĕŭ, cu atât maĭ mult un preot, un săvêrşitor al tainelor luĭ Dumneḍeŭ, va scóte din acest izvor puternic apa cea dătătóre de viéţă. El este pe deplin încredinţat, că psalmiĭ sunt cântărĭ inspirate de Dumneḍeŭ, căcĭ nimenea n'ar fi putut cunóşte cu miĭ de anĭ înainte aşa de amărunţit împrejurările din viéţa Mântuitoruluĭ şi cu deosebire acele ale patemilor luĭ; cum d. e. împărţirea hainelor la ostaşĭ, darea oţetuluĭ etc., apoĭ răspândirea învĕţătureĭ luĭ până la marginile lumeĭ.

Psalteriul este isvorul cel maĭ îmbelşugat de cugetărĭ înalte

și de sfătuirĭ folositóre pentru binele comun: «Căutaţĭ pre Domnul și vĕ întăriţĭ; căutaţĭ faţa luĭ pururea» (Ps. 104 v. 4).

Aceste consideraţiunĭ m'aŭ îndemnat să public lucrarea de faţă, care nu este alt-ceva de cât comentariul luĭ Berthier, luat din Cursus Complectus scripturae sacrae de Migne, îndreptat pe alocurea și acomodat învĕţăturei nóstre ortodoxe. Cu traducerea acesteĭ lucrărĭ mĕ îndeletniceam încă de când eram arhidiacon și predicator al Mitropolieĭ de Bucureștĭ. Răposatul întru fericire, Mitropolitul Calinic, avea obiceiul a-și face pravila în casă, ca și în biserică, nelăsând nimic. De regulă, cetirea utrenieĭ se făcea séra pe la orele 10 și 11; iar până la acea oră 'mĭ găseam ocupaţie cu lucrarea de faţă. Așĭ-fel, cu ajutorul luĭ Dumnedeŭ, am reușit a o termina încă din anul 1878 Iunie 28, fiind începută cu un an maĭ 'nainte, pe timpul rĕsboiuluĭ pentru independenţă.

Ceea ce m'a îndemnat și maĭ mult a stărui în lucrare, aŭ fost meditaţiunile pióse, care însoţesc acest comentariŭ; ele sunt așa de bine alcătuite, în cât este cu neputinţă să nu atragă și să nu intereseze pre cine-va, chiar dacă maĭ 'nainte ar fi fost indiferent către cele religióse.

Nu este destul, ca cine-va să-și lumineze mintea, să-și lărgéscă cercul cunoștinţelor, să-și înavuţéscă spiritul, profitând de experienţa altora și a sa proprie, ci maĭ mult trebue să-și cultive inima. Omul fiind sociabil, nu trebue a întrebuinţa cunoscinţele sale numaĭ spre a se menţine la înălţimea reclamată de posiţia sa socială; el este obligat a se sili să fie folositor altora, a înlătura pe cât posibil egoismul și a îmbrăţișa altruismul. Pentru acésta însă trebue o luptă internă și externă, care trebue susţinută cu multă stăruinţă. Lupta internă este cu sine însuși, pentru a combate năzuinţele de supremaţie, de mândrie, de amor propriŭ; acea luptă înverșunată pentru existenţă trebue înfrânată prin iubirea ce o datorim aprópeluĭ.

Nu toţĭ sunt la nivelul cunoscinţelor nóstre, nu toţĭ și-aŭ cultivat inima, ca să fie îndreptată la sentimente maĭ umane. Misiunea preotuluĭ este mare! Luĭ i s'aŭ încredinţat sufletele, să le conducă pe calea mântuireĭ prin cultivarea inimeĭ și prin luminarea minţeĭ! In aceste meditaţiunĭ va afla pastorul sufletesc material îndestulător, pentru a-și împlini și acéstă datorie

Ca episcop al de Dumnedeŭ păziteĭ Eparhiĭ a Argeșuluĭ, am datoria de a învĕţa poporul. Acéstă îndatorire nu o pot face în totdéuna de a dreptul, ci prin ajutorul preoţimeĭ, carĭ mĕ

represintă în popor. Pentru a le înlesni calea, am găsit de cuviinţă a le publica aceste mici note şi meditaţiuni asupra Psalmilor. Comentarii însemnate şi de mare valóre s'aŭ făcut în biserica nóstră ortodoxă, şi cu deosebire este comentariul saŭ tălcuirea Psaltirei de Eutimie Zigadenul, şi tradusă de nemuritorul mitropolit al Moldovei, Părintele Veniamin Costache.

Asemenea se tipăreşte actualmente un comentariŭ asupra psalmilor, după original, de renumitul profesor, Isidor Onciul Protopresviter Stavrofor în Cernăuţi.

Pote că era nevoie de o lucrare seriósă, unde să se pue în paralel traducerile cu originalul şi să se observe diferinţele, dându-se adevĕratul înţeles şi arătându-se folósele. Dar pentru o asemenea lucrare mi-ar fi trebuit răbdarea şi stăruinţa lui Origen.

Posedând deja materialul, am găsit că este bine a pune aicĭ versurile psalmilor, aşa cum se află în traducerea românéscă, ediţia sfântului Sinod, după care urmézĕ notele în care se arată diferinţele textelor şi în fine meditaţiunile religióse, din care s'aŭ înlăturat, pre cât posibil, acele locurĭ, care nu eraŭ conforme cu învĕţătura nóstră ortodoxă.

Cetitorii, şi în deosebĭ confraţii preoţi, vor aprecia folosul şi trebuinţa, ce se simte în literatura nóstră bisericéscă şi vor primi cu bunătate, ceea ce li se dă acum, ca un mic prinos adus cu inimă curată pe altarul literaturei nóstre bisericeşti.

Iar Bunul Dumnedeŭ să reverse Darul sĕŭ asupra credincioşilor şi să le insufle dragóstea către pastorii lor sufleteşti, ca ascultând de învĕţăturile lor, să mérgă cu încredere pe calea mântuirei şi săvârşind calea, să primească cununa cea nevestejită a nemuririi, de la marele judecător al lumei, Domnul Dumnedeŭ şi Mântuitorul nostru Iisus Christos, căruia se cuvine mărirea în vecĭ. Amin!

Bucureşti, 13 Maĭ 1896, Luni, în ḑiua de Sânta Treime.

PSALMUL I

Acest psalm este ca o prefață a psalteriului, el este fără titlu și indicațiunea autorului; dar fără îndoială este al lui David, și interpreții convin la acésta. Profetul face aicĭ elogiul acelor, carii meditézĕ legea D-lui și descrie fericirea lor. El arată din contra, cât este de tristă sórta inamicilor acesteĭ sfinte legĭ; pregătire convenabilă pentru a face pre credincioșĭ să se ocupe cu lectura și cântarea psalmilor, al căror obiect principal este, de a face cunoscute folósele legiĭ Domnuluĭ.

PRIMUL VERS

Fericit bărbatul, carele n'a umblat în sfatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n'a stătut și pre scaunul perdĕtorilor n'a ședut

In acest vers este un fel de gradațiune, *a urma consiliul nelegiuiților, a sta în calea păcătoșilor, a ședea pre scaunul derĕdĭtorilor*, adică a învĕța ca eĭ.

După geniul limbeĭ sânte, s'ar traduce: *Fericirea omuluĭ etc.* și acésta este ca un titlu, un soiŭ de anunciŭ, care face prelector atent.

Nelegiuiții, de care vorbesce aicĭ profetul, sunt propriŭ, și după forța textuluĭ, ómenii neliniștiți, nestatornicĭ, și acéstă ideie caracterisézĕ fórte bine pre inamicii religiuniĭ. Eĭ n'aŭ principiĭ fixe; se ocupă numaĭ cu acoperirea adevĕrurilor religiuniĭ revelate, eĭ nu aŭ de cât un obiect, care este de a distruge și de a nu stabili nimic.

Înștiințăm dar pre lectorii noștri, că în stilul ebraic, nelegiuiții sunt de ordinar aceia ce numim noi *rèi*, de aicĭ vine că la eĭ *drepții* și *păcătoșii* sunt aceĭ ce 'ĭ numim noĭ *bunĭ* și *rèi*.

In loc de scaunul perdĕreĭ, textul ebraic dice *scaunul derêditorilor;* ceea ce se unesce cu sensul grec și vulgata, căcĭ ceĭ maĭ îndărătnicĭ, ceĭ maĭ perduțĭ, dacă ne este permis, între nelegiuiții sunt aceĭ ce 'șĭ bat joc de legea Domnuluĭ, și de credincioșii, carĭ o practică.

MEDITAȚIUNI

Profetul ne dă aicĭ tabloul progresuluĭ nelegiuirĭĭ și al desfrânărĭĭ. Maĭ întâiŭ plécă urechia la cuvinte nelegiuite și desfrânate; se obĭcinuește apoĭ a gândi saŭ a vieți conform cu ceea ce aŭ auditŭ; ajung în fine până a dogmatisa, până a rĕspândi otrava uneĭ morale conrupte, și pentru a reuși în proectul ce ș'a format de a face discipolĭ, ia tonul glumeț, fie în materie de doctrină, fie în aceea ce atinge principiile moravurilor. Urmeze cineva căile nelegiuiților saŭ ale desfrânaților de profesiune și va vedea, că aŭ mers pe calea ce o descrie aicĭ Profetul.

Fericit este acela, care îndepărtéză aceste primejdiĭ! Dar fără a fi din numĕrul nelegiuiților declarați, a păcătoșilor scandaloși, a ómenilor, carĭ se pot numi calamități publice, fie-care trebue a se întreba pre sine, și a dice în secretul inimeĭ sale: N'am urmat eŭ óre sfaturile părtașilor lumiĭ, n'am imitat exemplul lor, saŭ pentru a scăpa de glumele lor, saŭ pentru a satisface înclinațiunile mele cele rele? Nu m'am dus nicĭ odată în societățile vătămătóre, n'am plecat óre urechea la cuvintele lor desfrânate, saŭ să fi citit cărți pline de maxime, contrariĭ religiuniĭ și Evangelieĭ? Am fugit de avariție, ambițiune, voluptate: treĭ dorinți așa de condemnate în sântele cărți. Dupĕ acéstă cercetare, care din noĭ nu va striga cu Profetul Daniel: Ah! Dómne, am păcătuit, am mers în căile nedreptății; ne-am rătăcit în tot felul; n'am îndeplinit legea ta, am uitat că numaĭ ea ne conduce la fericire!

VERSUL 2

Ci în legea Domnuluĭ voia luĭ și în legea luĭ va cugeta ḑiua și nóptea

Trebue a arăta calea fericirĭĭ dupĕ ce a făcut-o cunoscută pe cea contrară. Profetul ne spune în al doilea vers, că calea care

conduce pre om la fericire, este de a iubi legea Domnului, de a fixa aicĭ înclinaţiunile sale, şi de a *medita ḑiua şi nóptea.*

Nu este de ajuns de a se feri de păcat; este necesar de a împlini faptele prescrise de legea Domnului: acéstă credinţă nu póte fi de cât fructul dragosteĭ, ce va avea pentru sfintele porunci ale Domnuluĭ, şi meditaţiunea ce o va face în aceste, nu câte o dată şi prin intervale, dar neîncetat. constant şi chiar *ḑiua* şi *nóptea.* Acéstă instrucţiune nu interḑice îngrijirea de alte afaceri, cu care este însărcinat; ea face să se înţelégă numaĭ, că trebue a avea dorinţă de a servi Domnuluĭ, orĭ unde am fi şi în tóte situaţiunile vieţeĭ, voinţa de a îndeplini aceste precepte, maĭ ales cea maĭ mare, care este dragostea. Moisi a ordonat Israeliţilor de a nu perde din vedere legea Domnuluĭ; cea maĭ mare parte dintre eĭ se mărginiră la nişte acte exterióre, la practice care nu influenţa nicĭdecum asupra sentimentelor. Profetul recomandă aicĭ ocupaţiunea interióră, care este meditarea legiĭ; şi pentru a face maĭ înţelésă gândirea sa, el se serveşte în textul sĕŭ de un verb, care însémnă *a vorbi în sine,* prin urmare acest vers anunţă meditaţia şi rugăciunea inimeĭ.

MEDITAŢIUNI

Este prea însemnat, că Profetul pune în capul sfintelor sale cântărĭ o instrucţiune destinată a arăta ómenilor calea care conduce la fericire. El ştia, că fericirea este ceea ce intereséză cu deosebire inima omuluĭ; că toţĭ ómeniĭ aspiră la fericire, şi că se amăgesc numaĭ în alegerea mijlócelor de a ajunge la fericire. El învaţă dar a distinge aceste mijlóce; adică a iubi legea Domnuluĭ şi a o medita.

Iată o doctrină, pe care tótă filosofia păgână n'a cunoscut-o. Înţelepţiĭ Atheneĭ şi aĭ Romeĭ aŭ înţeles, că tóte studiile lor trebuiaŭ a tinde spre a face pre om fericit; dar se rătăceaŭ în căutarea aceleea ce 'ĭ putea stabili în acea stare de fericire şi de pace; eĭ se munceaŭ asupra acestuĭ punct, şi totdeauna fericirea scapă de urmăririle lor. Profetul, cu un cuvênt, decide cestiunea. Şi Is. Chr. venind să perfecţioneze legea, el începu de asemenea importanta chemare cu care era însărcinat, prin a arăta ómenilor în ce consistă fericirea. Maĭ întâiŭ intimidéză spiritele punênd în numĕrul fericiţilor pre ceĭ săracĭ, pre ceĭ ce plâng, aceĭ ce sunt persecutaţĭ pentru dreptate etc. Dar el făcu să se guste acéstă morală, desfăşurând articolele legiĭ, arătând folósele al căror principiŭ era ea, şi recompensele reservate acelor ce o observa cu credinţă.

Calea fericiriĭ, este decĭ fidelitatea în legea divină: ast-fel Profetul voește să se ocupe neîncetat, să o mediteze chiar *ḑiua și nóptea*. Sânțiĭ împliniră acéstă datorie dupĕ literă. Eĭ nu lucraŭ ḑiua de cât cu scop de a plăcea luĭ D-ḑeŭ, prin observarea exactă a legiĭ; eĭ consacra o parte din nópte în meditarea legiĭ, și când infirmitatea natureĭ 'ĭ obliga a se liniști, inima lor priveghia pentru lege; disposițiune, care făcea atâta elogiŭ, atât înțelepciuniĭ lor, cât și sânțenieĭ. Prin aceea eĭ 'șĭ procura fericirea, acea comóră prețiósă, care n'o întrece tóte bogățiile lumiĭ.

VERSUL 3

Și va fi ca un pom răsădit, lângă isvórele apelor, carele rodul sĕŭ va da în vremea sa și frunza luĭ nu o va cădea și tóte câte va face, va spori

Sunt unele versiunĭ care fac din versul acesta douĕ. Acésta se întêmplă des în cursul psalteriuluĭ. Impărțirea versurilor în text nu este din timpurile primare. Cărțile eraŭ scrise pe rênd, fără împărțire, nicĭ interval. Se făcu, în urmă, împărțirea versurilor, pentru a ușura lectura acestor opere. Biserica o introduse în psalmĭ pentru comoditatea cântăriĭ.

In versul acesta este o comparațiune prea frumósă. Omul care pune plăcerea sa în legea Domnuluĭ, și care o meditéză neîncetat, va fi ca un arbore plântat de-alungul apelor. Acestuĭ arbore nu-ĭ lipsește nicĭ-o-dată mĕduva; este totdéuna îmbrăcat cu frunze, și dă la timpul sĕŭ fructe minunate și tot aceia ce promite primă-vara ajunge în tómnă la o maturitate perfectă.

Textul ebreŭ pune *diviziunile apelor*, pentru a se înțelege șanțurile saŭ părăuțe, ce se fac prin liveḑĭ și grădinĭ, pentru a umeḑi tóte părțile terenuluĭ. Versiunea nóstră (Greaca) înțelege acelaș lucru prin *izvorul apelor*.

Sunt interpreți, carĭ traduc a doua parte a versuluĭ *tot aceea ce va produce etc. omuluĭ ce observă legea*, se pare că se conservă maĭ bine tóte cererile alegorieĭ, raportând și acéstă parte la arbore. Se face maĭ des aplicațiunile la omul just.

Tot aceea ce face în acéstă viață, prosperă pentru eternitate, acest fruct nu-ĭ lipsește nicĭ o-dată și ajunge totdéuna la maturitate.

De bună sémă, acéstă *prosperitate*, de care vorbește profetul, privește la viața viitóre. Un Israelit credincios legiĭ nu era scutit pentru acésta de intêmplările vieţeĭ: câte persóne sânte din vechiul Testament fură în prada nenoriciréĭ! Prosperitățile temporale eraŭ promise națiuneĭ, dacă e constantă în observarea legiĭ Domnuluĭ; dar particulariĭ luațĭ a parte, puteaŭ fi persecutațĭ, calomniațĭ, reduși în sărăcie; și speranța lor, și silința lor, ca și printre creștinĭ

era în promisiunile vieţeĭ viitóre. Va trebuĭ a repeta maĭ des acéstă observaţiune în cursul psalmilor, pentru că câţi-va autorĭ aŭ arătat prea greşit şi prea îndrăsneţ, că nu s'a făcut nicĭ o menţiune în sfintele cântărĭ de viaţa eternă şi de fericirea ceréscă.

MEDITAŢIUNI

Acéstă comparaţiune, a arboreluĭ plantat de-a lungul apelor amintesce naturalminte, unuĭ spirit credincios şi nutrit de lectura cărţilor sfinte, aceea ce apostolul dice despre adevĕraţiĭ servitorĭ aĭ luĭ Iisus Christos! *Eĭ sunt întemeiaţi şi înrădăcinaţi în dragoste* [1]). *Eĭ sunt udaţi de acéstă apă vie, care curge până în viaţa de veci* [2]). În tóte dilele eĭ cresc în putere şi frumuseţe; acum prin rugăciune, care este alimentul lor esenţial, acum prin sântele taine, şi maĭ ales prin divina Euharistie, a căreia efect propriŭ, este de a face viŭ, după cuvêntul luĭ Iisus Christos însuşĭ. Dar cine póte concepe feconditatea unuĭ spirit ast-fel udat de apele salutare ale harului? El dă frucle la timpul sĕŭ, saŭ maĭ bine nu încetéză de a da, pentru că, cum dice Profetul, merge din virtute în virtute. Dar aceste frucle nu se vor cóce de cât în viaţa viitóre, pentru că acéstă viaţă muritóre şi trecĕtóre este totdéuna espusă la vijeliĭ, şi că în pământul cel maĭ bun, şi cu cea maĭ bună cultură, totdéuna sunt espuşĭ pericolului.

VERSUL 4

6. Nu aşa necredincioşiĭ, nu aşa: ci ca praful ce-l spurberă vêntul de pe faţa pământului.

Profetul opune sórta necredincioşilor la aceea a drepţilor. Sunt două stărĭ cu totul diferite. Drepţiĭ sunt plantaţi şi înrădăcinaţi; iar necredincioşiĭ se aseamĕnă prafuluĭ ce-l spulberă vêntul şi-l răsipesce. Acéstă comparaţiune zugrăvesce uşurinţa gândurilor lor, nestabilitatea proectelor lor, rĕutatea speranţelor lor.

În textul ebreŭ, este simplu: *nu aşa necredincioşiĭ.* Repetiţiunea: *nu aşa,* nu se găsesce. Ea este în Septuaginta şi póte că aŭ putut-o ceti în exemplarele de care s'aŭ servit. Este sigur că ea nu alterézĕ textul, ba încă i dă forţă.

De asemenea în textul ebreŭ este, *ce-l spulberă vêntul,* fără

1) Ephes 3. 17.
2) Ioan 4, 14.

adausul *pe faţa pământului*. Este vĕdut că aceste cuvinte nu alterézĕ nicĭ-de-cum textul, şi că-ĭ serveşte maĭ mult de lămurire saŭ de ornament. Pulberea, pe care vêntul o risipesce, este de sigur risipită pe faţa pământuluĭ. In loc de praĭ se crede că textul ebreŭ aduce *posderia*, nişte fire de iarbă fărîmate mĕrunt, şi serveşte de un cuvênt, care însĕmnă cója grăunteluĭ, care este spulberată de vênt, când se vêntură grâul. Ieronim traduce acest cuvênt prin praĭ nu numaĭ în versul acesta, dar şi în psalmul 35, în treĭ părţi din Isaia, în una din Osea, şi în Sophonie. De unde se póte încheia că are aceeaşĭ însemnare. Dar orĭ-cum ar fi, diferinţa este prea mică saŭ maĭ bine nulă pentru sens, pentru că amêndouĕ cuvintele fac aceeaşĭ imagine.

MEDITAŢIUNI

Acest vers bine meditat, voeşte cu totul a decredita pre inimiciĭ religiuniĭ. Ne considerând chiar de cât varietatea şi nestatornicia sistemuluĭ lor, ce se póte imagina maĭ frivol?

Aceste opiniunĭ se succed şi se risipesc ca vârtejurile de praf, pe care vijelia le sfăramă unul după altul. Adevĕrurilor vechĭ şi consolante, necredincioşiĭ opun îndoelĭ şi presupunerĭ, ipotesele imaginare, care nu lasă omuluĭ de cât sentimentul rĕutăţilor sale, fără speranţă, nicĭ mângâiere.

Dar dacă se va maĭ examina şi conduita lor, în cea maĭ mare parte dintre eĭ, nu este de cât o ţesĕtură de nestatornicie, procedărĭ bizare, pretenţiunĭ nebune; eĭ sunt tânguitorĭ, jaluzĭ, dispreţuitorĭ; daŭ importanţă la tóte absurdităţile ce ’şĭ imaginase contra religiuneĭ, şi aruncă principiile respectabile pe care se radimă ea. Nu ḑic nimic de amărunţimele vieţeĭ lor.

Aceĭ carĭ le cunosc în fond pot spune, dacă ţin la probitatea lor şi sunt de bună credinţă, de vor voi a le încredinţa aceea ce aŭ maĭ scump, copiĭ, averea, secretele lor; în fine ce sunt eĭ la urma urmeĭ? Cum sunt eĭ judecaţĭ când nu maĭ sunt în viaţă?

Noĭ ştim ce aŭ scris necredincioşiĭ faimoşĭ în secolele trecute, fără a maĭ vorbi de aceĭ ce aŭ vieţuit în ḑilele nóstre. Dar dacă mĕ raport la st. Profet, ce ne vorbeşte aicĭ, înţeleg că la judecata luĭ D-ḑeŭ, eĭ sunt ca pléva ce spulberă, când se desparte de grâŭ. St. Inainte mergĕtor al luĭ Iisus Christos s’a servit de aceeaşĭ comparaţiune şi el adaogă, că acéstă plévă nefolositóre *va fi aruncată în focul de veci*.

Cu tóte acestea, să nu mărginim reflexiunile nóstre la necredincioșiĭ de profesiune. Profetul vorbește asemenea de pĕcătoșĭ, de aceĭ carĭ desonoréză credința lor prin neregularea vieței lor.

Suntem noĭ plantaţĭ în câmpul Bisericeĭ, ca și pomiĭ roditorĭ, carĭ daŭ fructul în timpul recolteĭ? Nu ne aseménăm maĭ mult cu praful saŭ pléva ce o spulberă vêntul? Nu sunt în viéța nóstră alternative continue de dorinţĭ inspirate de plăcere, și căderĭ regretabile causate de pasiunile nóstre?

In momentul morţiĭ nóstre, în acea trecere de la cele vremelnice la cele vecĭnice, nu ne vom găsi óre maĭ demnĭ de a fi aruncaţĭ în foc, ca și plantele sterile, de cât a fi puși în sînul luĭ Avraam, cu aceĭ ómenĭ virtuoșĭ, pre carĭĭ 'ĭ-am cunoscut și carĭ vor condamna prin credința lor în lege, nestatornicia și rĕcèla nóstră?

VERSUL 5

Pentru acésta nu vor învia necredincioșiĭ la judecată, nicĭ păcătoșiĭ în sfatul drepţilor

Profetul voesce să spue în întâia parte a versuluĭ, că necredincioșiĭ nu vor avea nicĭ o încredere, nicĭ o speranță în presența suveranuluĭ judecător. Câţĭ-va interpreţĭ se servesc de verbul *a învia* în ambiĭ termenĭ aĭ fraseĭ, așa că sensul ar fi: că necredincioșiĭ nu vor învia pentru a primi aceiași judecată, și a fi în aceeași adunare cu drepţiĭ. Acéstă traducere póte fi admisă; cu tóte acestea, fiind-că textul ebreŭ are un verb, care însémnă *a se scula* saŭ *a sta drept*, se pare că trebue a se ţinea sémă de acéstă însemnare; prin urmare ar trebui să se traducă, *de asemenea necredincioșiĭ nu se vor arăta stând drepţiĭ la judecată*, adică că nu vor fi într'o stare de încredere ca drepţiĭ.

De altmintrelea, psalmistul vorbesce de necredincioși și păcătoșĭ, s'ar părea că sunt douĕ gândirĭ în versul sĕŭ. Necredincioșiĭ nu vor sta, adică nu se vor arăta cu încredere la judecata D-luĭ, și păcătoșiĭ nu vor fi în adunarea drepţilor.

MEDITAŢIUNI

Este o urmare admirabilă a descrierĭĭ, ce face profetul drepţilor și păcătoșilor. Ceĭ d'întâiŭ, asemenea cu pomiĭ roditorĭ vor purta fructele mântuireĭ, și la judecata Domnuluĭ vor *sta drept*, adică cu încredere înaintea judecătoruluĭ tuturor națiunilor. Păcătoșiĭ asemenea prafuluĭ, vor fi spulberaţĭ de

suflarea justiției divine, și în ḑiua judecății se vor arăta smeriți, ca perduți; dór că nu vor subsista pentru a îndura pedépsa cuvenită crimelor lor; dar acésta existență va fi pentru eĭ o stare de mĭ de orĭ maĭ tristă de cât nimicirea. In stilul scripturei, a nu fi la judecată, este a fi nimic, pentru că D-ḑeŭ vede numaĭ dreptatea, ear nu și păcatul. El pedepsește păcatul, nu ca un obiect real și existent prin sine însuși, dar ca o privațiune a justiției, ce trebue a fi în om.

Acéstă imagină a păcătoșilor, carĭ n'aŭ nici rang, nicĭ pretențiuni la judecata lui D-ḑeŭ, este un lucru înspăimêntător pentru acel ce are credință. Mirele ḑice fecióreloŕ nebune *că nu le cunóște*. Iată aceia ce face nenorocirea și desperarea lor. Dar cum va cunóște Domnul pe nerecunoscętoriĭ, carĭ nu l-aŭ cunoscut, carĭ aŭ stins lumina, prin care putea a'l cunóște? Este suprinḑętor, că nu se găsesc în adunarea drepților; aceștĭ ómenĭ deștepți și gata a binecuvênta, a lăuda, glorifica pre acel ce'l recunoștea ca bine făcętorul lor, pre care 'l așteptaŭ ca pre judecătorul lor; aceĭ ómenĭ încărcați de fructete mântuireĭ, cu care harul era îmbogățit; aceĭ ómenĭ dintre carĭ unĭĭ fură credincioșĭ a conserva inocența botezuluĭ lor, și alțiĭ fură plinĭ de curaj pentru a espira prin pocăință rătăcirele tinereții? Dacă judecățile luĭ D-ḑeŭ sunt nepătrunse, acésta nu este în separarea, ce s'aŭ făcut între drepți și păcătoși. Celor dintâiŭ li se dă rĕsplătirea, pedépsa'ĭ așteptă pre ceĭ de al doilea; și unĭĭ și alțiĭ aŭ fost fórte autentic prevestiți de sórta ce-ĭ aștepta.

VERSUL 6

Că știe Domnul calea drepților și calea necredincioșilor va peri

Profetul va se ḑică aicĭ, că D-ḑeŭ aprobă și-ĭ este plăcută conduita drepților, dar acea a păcătoșilor nu va fi considerată, nu va avea nicĭ un merit în fața sa.

Acéstă expresie *calea păcătoșilor va peri* este însemnată, ea echivaléză cu acésta: *calea păcătoșilor nu va fi cunoscută nicĭ de cum D-luĭ*. Decĭ, ḑice fórte bine fericitul Augustin asupra acestuĭ vers *a fi neștiut de D-l, este a peri: precum a fi cunoscut de D-l, este a trăi.*

MEDITAȚIUNI

Invățăm de aicĭ acelaș adevĕr, ce Iisus Christos l'a declarat prea clar și prea adeseorĭ. Că sunt douĕ căĭ, aceea a dreptilor și acea a păcătoșilor: cea dintâiŭ strimtă și grea, pentru că trebue a combate pe toțĭ inimicĭĭ mântuirĭĭ, a doua largă și prea frecuentată, pentru că este a lumiĭ, care urmézĕ dupĕ pasiunile sale.

Aceea conduce la viață și acésta la mórte. Aceea este obiectul bucurieĭ Domnuluĭ, și acésta nu este considerată în fața sa.

Acest cuvênt a profetuluĭ, că *știe D-l calea dreptilor*, trebue sĕ'ĭ mângâe chiar în acéstă viață. Eĭ nu sunt cunoscuțĭ de lume, și adeseorĭ lumea judecă prea rĕŭ de purtarea lor; dar Domnul 'ĭ cunóște, el pătrunde tóte motivele acțiunilor lor. El 'ĭ apreciază dreptuluĭ tot meritul. Cât este de favorabilă, acéstă cunoștință a luĭ D-ḑeŭ, spirituluĭ adevĕrat creștinesc și rêvnitor! Prea adeseorĭ el nu se cunóște pe sine însușĭ; uită victoriile, ce le-aŭ raportat contra inimicilor mântuirĭĭ sale; el crede că n'a făcut nimica, care merită atențiunea D-ḑeuluĭ sĕŭ; dar acest judecĕtor suprem ține compt de totul, de un pahar de apă dat în numele sĕŭ, de un ban aruncat în cutia bisericeĭ, de umilita rugăciune a vameșuluĭ prosternut la intrarea templuluĭ.

Calea păcătoșilor va peri. Acest contrast este sfășiitor. Eĭ vor fi lucrat póte maĭ mult de cât dreptiĭ, eĭ ș'or fi consumat bătrênețele pentru a plăcea lumiĭ, pentru a linguși pe ceĭ marĭ, pentru a îmbogăți familiile lor, pentru a aduna comórele științeĭ. Mulțĭ vor fi fost scârbițĭ, vor fi întêmpinat maĭ multe greutățĭ, vor fi disimulat maĭ multe respingerĭ, încercat maĭ multe contrazicerĭ de cât pusnicul cel maĭ credincios; și la tribunalul suveranuluĭ judecĕtor totul va fi perdut pentru eĭ, pentru că eĭ nu aŭ avut de cât înțelepciunea lumeĭ pentru că eĭ *vor fi semĕnat în (carne) trup*, cum ḑice apostolul; *și acel ce sémănă în corp, culege conrupțiunea.*

PSALMUL II

Acest psalm este de sigur a luĭ David, pentru că apostoliĭ și discipoliĭ luĭ Iisus Christos recunosc formal și precis, că acest profet este autorul. El privește pe Iisus Christos; pentru că acésta o declară chiar faptele apostolilor. Maĭ mult încă, sf. Paul aplică de treĭ orĭ luĭ Iisus Christos aceste cuvinte ale psalmuluĭ: *Tu eștĭ fiul meŭ, eŭ astă-dĭ te-am născut.* Să maĭ adăogăm mărturisirea învețaților Iudeĭ din evul-mediŭ, precum: David Kimchi și Solomon Iarchi, cari viețuiaŭ în secolul al treĭ-spre-decelea, că vechi-profesorĭ aĭ sinagogi, aŭ înțeles acest psalm a fi a luĭ Mesia. Nu vorbesc de sfinții Părinți, carĭ toți se unesc explicându-l pentru Iisus Christos.

Este de mirare, că uniĭ din modernĭ věd aicĭ pre David saŭ ca obiect unic a psalmuluĭ, saŭ ca figură a luĭ Mesia-ast-fel că aplicațiunea ce s'ar face luĭ Iisus Christos ar fi mistică saŭ alegorică. Pe de o parte însă s'ar îndepărta de explicarea apostolilor și a discipulilor luĭ Iisus Christos și pe de alta ar fi a viola o mare parte din versurĭ, atribuindu-le luĭ David. Acéstă observare va fi maĭ simțită în citirea versurilor acestora.

VERSUL 1, 2

Pentru ce s'aŭ înfărâtat némurile și noródele aŭ cugetat cele deșarte; stătut-aŭ de față împărații pământuluĭ și bocariĭ s'aŭ adunat într'una, asupra Domnuluĭ și asupra unsuluĭ luĭ.

Textul Ebreŭ ḑice propriŭ: *pentru ce națiunile aŭ făcut sgomot*, se vede că versurile nóstre aŭ acelaș sens. Națiunile în tulburare se sbuciumă ca valurile uneĭ mărĭ agitate.

Pentru a esprima comploturile rĕutăcióse ale popórelor, conjurate contra luĭ Mesia, textul se servește de un cuvênt ebreŭ, care însémnă, *în deșert, în zadar*; de unde vine *raka*, înjurie pe care o oprește Iisus Christos; ca însemnă un om de nimic, rĕŭ, desprețuit, nefolositor la nimic.

Știm de la Apostolii și de la discipolii luĭ Iisus Christos, că prin terminul *némurĭ* trebue a se înțelege Iudeĭ. In devĕr și uniĭ

și alții conspirară contra persónei luĭ Iisus Christos, și unii și alții persecutară pre propoveduitorii Evangelieĭ și aĭ Bisericeĭ luĭ.

Nu este nimic maĭ frumos și maĭ instructiv de cât maniera cu care Apostolii și discipolii împreună amintesc acéstă prevestire a profetuluĭ rege, după minunea făcută de st. Petru și st. Ion cu slăbănogul de la ușa templuluĭ: capii sinagogeĭ se tulburară; eĭ ar fi voit să'și rĕsbune contra luĭ Petru și Ion, dar se temeaŭ de norod, care era convins de veritatea minuneĭ: se mulțămiră deci a lăsa pre ceĭ doĭ Apostolĭ; și aceștia povestind în adunarea credincioșilor cele ce s'a petrecut, toți strigară ca cu o voce: *Dómne, tu care aĭ făcut cerul și pământul, marea și cele ce sunt într'ênsa; care prin gura robuluĭ tĕŭ David aĭ ḑis: pentru ce s'aŭ întărâtat némurile și noródele aŭ cugetat cele deșarte? Stătut-aŭ de față împĕrații pământuluĭ și domniĭ s'aŭ adunat asupra Domnuluĭ și asupra unsuluĭ luĭ.*

Nu se vede aicĭ nicĭ cel maĭ mic semn de raport saŭ aplicație la David și la complotul inimicilor sĕĭ. Din contra, David prorocește în puterea inspirațiuniĭ st. Spirit, el vorbește în numele Domnuluĭ și ca servitor al luĭ D-ḑeŭ, care anunță pre alt Christos, iar nu pre el, alte națiuni și popóre iar nu pre inimicii sĕĭ. Acéstă observare va fi confirmată și întărită prin alte versurĭ ale psalmuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Mesia venind în lume trebuia să combată treĭ feluri de inimicĭ: idolatriĭ, învĕțătoriĭ mincinoșĭ aĭ sinagogeĭ, ómeniĭ sclavĭ pasiunilor lor. Nu este de mirare, că acești inimicĭ deosebiți s'aŭ sculat contra persónei și a doctrineĭ sale. Dar când vĕḑură, că puterea luĭ D-ḑeŭ era în el, că poruncea ca stăpân al natureĭ, că în gura sa era cuvinte de viață, că venea să rĕspândéscă bine-facerile sale întregului neam omenesc, n'aŭ fost de cât o orbire extremă, care să se opue la atâta bine-facere.

Profetul ḑice că eĭ formară comploturĭ nefolositóre saŭ absurde. Ce pretindeaŭ eĭ óre? A se lupta chiar cu D-ḑeŭ, de care Iisus Christos arătat s'a trimis? Dar *nu este*, ḑice sf. Spirit prin gura înțeleptuluĭ, *nicĭ înțelepciune, nicĭ prudență, nicĭ sfat împotriva Domnuluĭ.* Dacă ar fi cugetat câtu-și de puțin, ar fi trebuit să se témă de rĕsbunarea aceluĭ ce înviază morțiĭ, care tămăduește bolnaviĭ, care alunga demoniĭ, și care a eșit singur din mormênt.

Se vede de aicĭ, la cât esces duce pasiunea, când este estremă. Profetul se servește de termenul *a se turbura*, pentru a zugrăvi violințele sale, și este adevĕrat că marea

nu se tulbură așa de teribil, leiĭ nu răcnesc așa de puternic, cu o pasiune puternică. care stăpânește sufletul. care transportă, care stinge în el tóte principiile virtuțiĭ și tóte luminile rațiunii.

VERSUL 3

Să rupem legăturile lor și să lepădăm de la noĭ jugul lor

Apostolii și credincioșii adunați în Ierusalim, după minunea făcută cu ologul tămăduit la ușa templuluĭ, ḑice că Irod și Pilat s'aŭ adunat cu némurile și cu poporul luĭ Israil contra luĭ Iisus Christos. Pilat și Romanii, Irod și ludeii alergară la mórtea luĭ Iisus Christos și fiind-că profetul privește la timpurile posterióre, adică la cele d'întâiŭ secole ale Bisericeĭ, s'a adeverit în acéstă epocă, pentru că tótă sinagoga și maĭ toți principii pământuluĭ se uniră a persecuta pe apostolĭ, discipolii lor și pe toți ceĭ ce îmbrățișară Evangelia. Biserica stabilită în mijlocul persecuțiunilor, câte atacurĭ n'aŭ încercat necontenit în ceĭ-l'alți secoli!

Câți-va interpreți, prea favorabilĭ pentru acésta rabinilor moderni, explică ḑicênd, că sunt comploturile ce le formară Filistenii contra luĭ David, când 'l vĕḑură uns și recunoscut de rege de tóte triburile luĭ Israil. Ce e dreptul, acești interpreți creștini nu esclud raportul către Iisus Christos.

Eĭ cred numaĭ, că sunt douĕ sensurĭ literale în psalmĭ, saŭ că sensul literal privește pe David, iar sensul alegoric pe Iisus Christos. Ḑic că acéstă explicațiune este favorabilă rabinilor moderni, căcĭ ceĭ vechĭ nu se îndoiaŭ, că profetul a avut în vedere numaĭ pe Mesia. David Kimchi, unul din ceĭ maĭ declarați contra cristianismuluĭ, convine aicĭ, și pot cita parafrasa haldaică, (opera unuĭ ebreŭ), care ḑice că regiĭ și puterile pământuluĭ s'aŭ adunat să se scóle în contra luĭ D-ḑeŭ, *și pentru a combate pre Mesia.*

Kimchi, care a trăit în secolul al treĭ-spre-ḑecelea, a voit să să escludă pe Mesia, cu tótă autoritatea învĕțătorilor vechĭ aĭ naținniĭ sale. El avu recurs la acéstă luptă a Filistenilor contra luĭ David, și 'și propune în privința acésta o obiecțiune puternică, pe care o resolvă prin o subtilitate: în adevĕr, ḑice el, capiĭ Filistenilor *nu* avură niciŏ dată numele de *regĭ*, dar simplu de *domnĭ* saŭ *satrapĭ*; nu maĭ puțin, mândria lor 'ĭ făcură câte o dată să ea numele de *regĭ*; și în resbelul contra luĭ David, fiind aliați cu regiĭ vecinĭ, Profetul ne spune de eĭ în general, că regiĭ și principii s'aŭ adunat împreună contra lor. Trebue ca aceĭ din interpreții creștinĭ, carĭ raportă psalmul luĭ David, să adopte acest rĕspuns, orĭ cât de slab este el. Kimchi, cu drept cuvênt ḑice, că capiĭ Filistenilor nu fură niciŏ odată regĭ, și ar fi putut să adaoge, că nu se vede, în tótă scriptura, de cât pre Achis calificat cu acest nume. In resbelul ce acest popor mic făcu luĭ David, după ungerea sa la Hebron, nu

s'a vorbit, nicĭ de regiĭ Filistenilor, nicĭ de regiĭ vecinĭ, care să fi luat parte, cu atât maĭ puţin de comploturĭ între aceste diverse popóre şi Israeliţi contra luĭ David. Cu tóte acestea, acest din urmă articol, trebuia să 'l dovedéscă interpreţiĭ creştinĭ, pentru a satisface locul capitoluluĭ al patrulea din faptele apostolilor, căcĭ dacă sunt douĕ sensurĭ literale în psalm, trebue ca istoria luĭ David, asupra căreia cade întâiul sens, să aibă tóte caracterile, care se întâlnesc în istoria luĭ Iisus Christos, la care se rapórtă sensul al douilea. Să maĭ adăogăm, că ideia luĭ Kimchi şi a interpreţilor, carii adoptă o parte a opiniunii sale, nu se împacă cu şirul psalmilor, cum se va vedea.

MEDITAŢIUNI

Aceĭ ce sunt ceĭ maĭ dispuşĭ a scutura jugul religiuniĭ, sunt ceĭ marĭ şi bogaţiĭ pământuluĭ. Causa este véḑută. Eĭ aŭ pasiunĭ maĭ violente de cât ceĭ micĭ şi săracĭ. Iisus Christos şi uceniciĭ sĕĭ fură combătuţĭ maĭ întâiŭ de capiĭ sinagogeĭ şi de regiĭ naţiunilor. El învĕţa pre ómenĭ umilinţa, abnegaţiunea, cumpĕtarea, dragostea crucii. Acéstă doctrină sfăramă tóte pasiunile omenéştĭ. Nu se putea suferi o lege, care reprima până şi dorinţele, o persecutară; şi acesta este triumful creştinismuluĭ, care a fost primit şi îmbrăţişat pretutindenea cu tóte prejudiciile contrare.

Dacă David ar fi fost unicul object al psalmilor, nu ar fi fost greŭ, ca popórele vecine să fi căutat a se sustrage de la jugul unuĭ principe aşa de rĕsboĭnic, ce li-l impunea.

Acéstă atîrnare ar fi fost desonorantă şi împovorătóre; dar legăturile cu care Mesia voia să lege lumea, eraŭ plăcute; jugul sĕŭ era uşor; şi pentru aceea psalmistul întrebă cu mirare, pentru ce regiĭ şi principiĭ pământuluĭ aŭ conspirat contra uneĭ dominaţiunĭ aşa de bune, aşa de folositóre şi necesară. Dar aicĭ era strigătul raţiuniĭ şi al religiuniĭ. Pasiunea are alte principiĭ, şi de aceste principiĭ se povăţuesc o mare parte din ómenĭ. Eĭ privesc Evangelia ca un jug, care captivéză rĕutăţile lor; eĭ nu vĕḑ în Mântuitorul de cât pe un stăpân aspru şi rĕŭ; sunt destul de nedrepţĭ pentru a urâ ordinea, destul de mândri, ca să se supue eĭ, destul de inimicĭ loru-şĭ, pentru a se aprinde contra acelor ce s'ar încerca să-ĭ desamăgéscă. Cu tóte acestea, după cum asigura Profetul, în zadar tind a rupe legăturile legiĭ Domnuluĭ şi ale Mesieĭ sale; nu este cu putinţă a scăpa de puterea lor. Păcătoşiĭ sunt sclavĭ, carĭ

scutură legăturile lor, dar carĭ nu pot a le sfărîma. Curênd saŭ maĭ târdiŭ dreptatea divină 'ĭ va chema la tribunalul sĕŭ, pentru a le impune jugul de fer, ce vor purta îngerĭĭ căduţĭ în eternitate. Acésta o declară Profetul în versurile următóre.

VERSUL 4

Cel ce locueşte în cerurĭ va rîde de dênşiĭ şi Domnul va batjocori pre eĭ.

Cred că sunt două persóne indicate în acest verset; cea întâiŭ este *a celuĭ ce locueşte în cer*, adică D-ḑeŭ Părintele, conform formuleĭ de rugăciune, ce Iisus Christos ne-a învĕţat: Tatăl nostru, carele eştĭ în cer. A doua persónă este a Domnuluĭ saŭ D-ḑeŭ Fiul, cuvêntul luĭ D-ḑeŭ ; şi în adevĕr, parafrasa haldaică traduce aicĭ prin cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, Ceea ce mĕ face a recunóşte aicĭ două persóne, este urmarea psalmuluĭ. Se vede aicĭ că acelaş, de care se ḑice în acest vers; *că va batjocori pre eĭ*, se ḑice în versul următor, *că întru mânia sa va tulbura pre eĭ, că el este pus de dênsul împĕrat preste Sion, muntele cel sfânt al luĭ, vestind porunca Domnuluĭ*, că Domnul 'ĭ-a ḑis luĭ: *Fiul meŭ eştĭ tu, eŭ astă-ḑĭ te-am născut*. Acéstă dovadă mi se pare prea tare. Dar dacă aceste cuvinte ale versuluĭ, *Domnul va batojcori pre eĭ*, indică pre Mesia, se póte trage de aicĭ o dovadă despre divinitatea sa : căcĭ el este numit Adonaĭ, nume care nu se dă în scriptură de cât Creatoruluĭ. Ebreiĭ aŭ făcut acéstă observare, adăogând că acest cuvênt punctuat cu cameţ şi însemnând pre Creatorul, se găseşte de o sută treĭ ḑecĭ şi patru de orĭ în vechiul Testament. Urméză deci de aicĭ, că Mesia este D-ḑeŭ Creator. Acéstă dovadă nu este a rabinismuluĭ pur; ea este fundată pe cercetarea, ce ceĭ maĭ mulţĭ iscusiţĭ în limbă, aŭ făcut în tóte părţile, unde cuvêntul Adonaĭ era întrebuinţat; eĭ aŭ vĕḑut, că acest cuvênt în aceste părţĭ, însemna numele luĭ D-ḑeŭ Creator; prin urmare eĭ l'aŭ însemnat cu un punct, pentru a nu se crede că ar însemna alt-ceva de cât D-ḑeŭ creatorul. Orĭ cine ştie bine limba, şi care ar fi făcut acéstă cercetare, ar fi putut face aceeaşĭ observare ca rabiniĭ.

S'a ḑis în acest vers, că *D-ḑeŭ va rîde de eĭ*, ceea ce nu trebue a se lua într'un sens de rînd şi după maniera ómenilor, carĭĭ pun în deriderile lor maĭ mult mândria de cât raţiunea. Profetul ne dă a înţelege, că D-ḑeŭ este prea înălţat maĭ sus de cât inimiciĭ sĕĭ, pentru a fi expus la furia lor, că nu se teme de urmările complotuluĭ lor şi că are putere a'şĭ rĕsbuna, când va voi.

MEDITAŢIUNI

D-ḑeŭ a arătat în întemeierea Bisericeĭ sale, că tóte silinţele ómenilor nu pot nimic servi contra luĭ. Idolatria a

devenit ridiculă; îndărătnicia Iudeilor urîciósă; desfrânarea moravurilor despreţuită. Crucea, care era un obiect de dispreţ şi de scandal pentru ebreĭ, a fost pusă pe tronul regilor.

Maĭ ales în momentul morţiĭ, D-ḑeŭ 'şĭ rîde de aceĭ ce s'aŭ rădicat contra luĭ în timpul vieţeĭ lor. *Aĭ despreţuit*, ḑice el prin gura Înţeleptuluĭ, *tóte sfaturile mele*; *n'aĭ băgat în sémă certările mele*; *va veni timpul meŭ, şi eŭ 'mĭ voĭ rîde de tine în timpul morţiĭ, când ceĭ rĕĭ, de care te temĭ, vor veni asupra ta.* D-ḑeŭ este etern şi inimiciĭ sfântuluĭ sĕŭ nume trec ca flórea câmpuluĭ. In acel moment decisiv, unde tótă gloria luméscă se eclipséză, D-ḑeŭ arată, că ţine în mâna sa destinurile tuturor ómenilor; că nicĭ o putere nu este în stare a opri cursul învingerilor sale; a *întâlni* pre inimiciĭ sĕĭ, cum se exprimă în alt loc profetul, când vor intra în nefiinţă pentru a se scăpa de loviturile sale.

O Dómne, ştiŭ că eştĭ incapabil de a'ţĭ bate joc ca ómeniĭ; că nu intră nicĭ o pasiune în triumful ce-l porţĭ asupra adversarilor învinşĭ şi risipiţĭ; dar înţeleg în acelaş timp că sunt pătrunşĭ de supĕrare şi desperare, ca şi cum 'ĭ-aĭ insulta în nenorocirea lor. Tu rîḑĭ de întreprinderile lor nesimţitóre, pentru că le restornĭ fără silinţă şi descoperĭ absurditatea rĕscóleĭ lor. Atuncĭ numaĭ, ómeniĭ sunt convinşĭ de nebunia lor şi desesperaţĭ de a nu putea intra în căile înţelepciuniĭ.

VERSUL 5, 6

Atuncĭ va grăi către dênşiĭ întru iuţimea sa, şi întru mânia sa va tulbura pe eĭ. Iarâ eŭ sunt pus împĕrat de dênsul preste Sion muntele cel sfânt al luĭ, vestind porunca Domnuluĭ

Dupĕ acest text al Vulgateĭ şi al Septuaginteĭ aceeaşĭ persónă ce se numeşte *Domnul* şi care *'şĭ va rîde de* inimiciĭ sĕĭ (v. 4), este tot aceeaşĭ *care va vorbi în mânia sa şi care 'ĭ va tulbura* (v. 5). Aceeaşĭ, care ḑice, că este pus rege *pe muntele Sionuluĭ, şi ca să vestéscă porunca Domnuluĭ* (v. 6). Decĭ, este evident, că acéstă persónă este Mesia, şi că tóte acestea se rapórtă la timpurile, când acest Mesia, se va arăta în lume. Textul ebreŭ conţine aceste cuvinte: *am uns pre Regele meŭ pe Sion, muntele cel sfânt al meŭ*: pe urmă versul 7 începe prin acésta, voĭ vesti porunca şi dupĕ acéstă cetinţă trebue a înţelege pre D-ḑeŭ Părintele în vers.

4, 5, 6; dar în vers. 7 Mesia vorbește, pentru că numaĭ El póte ḑice: *Domnul a ḑis către mine*: *Fiul meŭ eștĭ tu;* în fond sensul acestor douĕ cetinți nu este diferit; și resultă deopotrivă și din unul și din altul, că David nu póte fi obiectul acestuĭ psalm, pentru că n'a fost uns de rege pe muntele Sionuluĭ, ci în Hebron, cum se dovedește din cartea regilor și cea întêiŭ Paralipomen. Altfel nu s'a ḑis nicăerĭ, că David a domnit pe muntele Sionuluĭ. Totdéuna la Hebron și în Ierusalim a fost pus scaunul dominațiuneĭ sale, însă Mesia este representat pretutindenea domnind în Sion, pentru că acel munte era figura Bisericeĭ.

Presupun cu tóte acestea că Septuaginta și Vulgata aŭ fost autorisate a traduce *eŭ am fost pus împĕrat pe Sion muntele cel sfânt al luĭ*, căcĭ cuvêntul ebreŭ, ce se traduce prin *inunxi* (am uns) conține absolut aceleași litere, care corespund cu inunctus sum; diferința nu este de cât în puncte, care nu existaŭ în timpul celor șapte-ḑecĭ și în privința finalelor saŭ pronumeluĭ, care sunt la întêia persónă în textul ebreŭ de astă-ḑĭ, și pe care ceĭ șapte-ḑecĭ aŭ pus-o la a treia persónă, se póte ḑice, saŭ că sunt litere paragorice, așa de dese în sfânta scriptură, saŭ că acești interpreți aŭ vĕḑut în vre-un loc un *Vau* în loc de *jod*, douĕ litere, care se aséménă mult. Este de creḑut că acești vechĭ traducĕtorĭ aŭ avut exemplare mult maĭ bune de cât ale nóstre [1]).

Lecțiunea Septuaginteĭ și a Vulgateĭ mi se pare preferabilă, pentru că légă maĭ bine versurile. In adevĕr, de la finele versuluĭ al patrulea până la al 9-lea inclusiv, după acestea este vorba numaĭ de Mesia: urmarea și legătura sunt vĕḑute maĭ ales în versurile 6 și 7; căcĭ se citește așa: *Iară eŭ sunt pus împĕrat de dênsul preste Sion muntele cel sfânt al luĭ, ca să vestesc porunca Domnuluĭ*, a căror parte principală este: Domnul *a ḑis către mine*: *Fiul meŭ eștĭ tu*; *eŭ astă-ḑĭ te-am născut etc.* iar nu ca în textul ebreŭ de astă-ḑĭ, adică punctuat cum 'l avem noĭ; D-ḑeŭ Părintele ḑice vers 6; eŭ *l'am uns* saŭ *pus rege peste sântul meŭ munte al Sionuluĭ:* pe urmă în vers. 7 vorbește Mesia; *voĭ vesti decretul*; Domnul 'mĭ-a ḑis: *tu eștĭ fiul meŭ* etc. acéstă trecere de la persóna luĭ D-ḑeŭ Părintele, la a luĭ Mesia, este prea nepotrivită. Dar, încă odată, acéstă deosebire nu atinge întru nimic interpretarea esențială a psalmuluĭ, maĭ ales că nu se vede altul de cât Mesia, iar nicĭ de cum David, la care nu póte conveni de cât forțând textul.

Nu pot termina aceste note, fără a ține compt, de o observare ingeniósă a luĭ Teodoret. El ḑice, că trebue a punctua astfel versul 6: *Eŭ sunt pus rege de el peste Sion muntele cel sfânt al luĭ, predicând preceptul luĭ.* Cuvêntul sĕŭ este, că Mesia n'a fost stabilit rege numaĭ pe muntele Sionuluĭ, dar peste tot ce este vĕḑut, cu tóte că numaĭ din muntele Sionuluĭ el a vestit porunca Domnuluĭ, căcĭ s'a scris în Isaia că *legea va eși din Sion.*

---

1) P. Hubiguant urmând Septuaginta traduce: Iar eŭ sunt pus împĕrat de dênsul pe Sion, muntele cel sfânt al luĭ.

Acéstă punctuaţiune a luĭ Teodoret nu este primită nicĭ în ediţiunile greceştĭ, nicĭ în Vulgata, dar este de creḍut tot odată.

D-ḍeŭ a pus pre Is. Chr. cap Bisericeĭ, a căreia figură era muntele Sionuluĭ, şi care trebuia să fie într'o ḍi leagănul său, pentru a întinde de aicĭ imperiul sĕŭ până la marginile lumiĭ. Acest Mântuitor divin, învĕţa însuşĭ pre apostoliĭ sĕĭ înainte de înălţarea sa, *că trebuia să se predice în numele sĕŭ pocăinţa la tóte némurile începênd de la Ierusalim.*

Calitatea sa de rege este unită esenţialmente cu aceea de predicator, pentru că el este rege, ca să guverneze Părintele şi voeşte să supue luĭ pre supuşiĭ sĕĭ. Cu deosebire împĕrăţia sa consistă în a învĕţa pre ómenĭ, şi a le vesti voinţa şi mila luĭ D-ḍeŭ, şi a'ĭ învĕţa să facă, ca D-ḍeŭ să împĕrăţéscă peste dênşiĭ în conformitate cu voinţa sa. Pentru acésta caracterul particular al acestuĭ rege, cum a ḍis el însuşĭ, este de a vesti Evanghelia la ceĭ săracĭ.

MEDITAŢIUNI

Mesia este tot deodată şi mielul luĭ D-ḍeŭ, şi leŭ din tribul luĭ Iuda. Aceĭ carĭ nu vor voi a se supune legilor plăcute ale acestuĭ divin miel, vor fi sfâşiaţĭ de acest leŭ neînvins. Persecutoriĭ religiuniĭ, adese-orĭ aŭ îndurat, din acéstă viaţă, efectele ureĭ sale. Ierusalimul vinovat de ḍeicidĭ, a fost dărămat din temelie, şi poporul sĕŭ s'a risipit în tóte părţile lumiĭ. Dar în viaţa viitóre rĕsbunarea luĭ Mesia se va arăta în tótă întinderea sa. *Infricoşat este*, ḍice apostolul, *de a cădea în mâna D-ḍeuluĭ celuĭ viŭ.* Timpul misericordieĭ va fi trecut, va fi împĕrăţia dreptăţiĭ sale, şi ea se va face nu numaĭ în contra inimicilor publicĭ aĭ religiuniĭ luĭ Iisus Christos, dar încă în contra păcătoşilor, fără a escepta pre ceĭ maĭ secreţĭ, şi contra acelor chiar, cărora nu li s'aŭ imputat nimic din partea lumiĭ. Va fi de ajuns pentru condemnarea lor, că aŭ călcat legea luĭ D-ḍeŭ, numaĭ într'un singur punct, şi mórtea 'ĭ-aŭ surprins vinovaţĭ şi nepocăiţĭ.

Iisus Christos este împĕratul împĕraţilor; el are drept a porunci tuturor monarchilor şi la tóte popórele. Cu tóte acestea, el ḍice că împĕrăţia sa nu este din lumea acésta, pentru a arăta, că el nu împĕrăţeşte dupĕ maniera principilor temporalĭ, că nu ia tribut, că nu adună trupe pentru a face cuceriri, că nu este încunjurat de linguşitorĭ şi curtisanĭ; că legile şi maximile sale nu tind de cât a stabili printre ómenĭ credinţa şi speranţa bunurilor viitóre; că re-

cunósce de adevěraţi supuşi aĭ sĕĭ numaĭ pre aceĭ ce aŭ inima scutită de deşertăciunile lumiĭ; umilinţa, bunătatea, răbdarea, dragostea către D-ḍeŭ şi către aprópele sunt basa legislaţiuniĭ sale. Din Sion a vestit voinţa Părinteluĭ sĕŭ, şi de aicĭ s'a răspândit învĕţătura împĕrăţieĭ luĭ D-ḍeŭ, de aicĭ aŭ plecat miniştriĭ acestuĭ împĕrat mare, pentru a cuceri pământul, nu prin arme, dar prin puterea sfântuluĭ Spirit, prin minunile ce le-aŭ făcut, şi prin sfinţenia vieţeĭ lor. Sionul a fost lepădat, pentru că a disprețuit pre acest stăpân bine-făcĕtor. Dar tóte inimile blânde aŭ devenit tronul în care a stabilit locuinţa sa, unde varsă bine-facerile şi pune fundamentele uneĭ fericiriĭ eterne.

VERSUL 7

Domnul a ḍis către mine: Fiul meŭ eştĭ tu, eŭ astă-ḍĭ te-am născut

Acest loc este citat de treĭ orĭ în noul Testament; adică la faptele apostolilor, 13, 33 şi în Epistola către Ebreĭ, 1, 5 şi 5, 5. In întâiul loc se pare că sântul Paul, care vorbeşte în acest loc, înţelege învierea luĭ Iisus Christos, care este numită în scriptură o renaştere. Dar în al doilea loc voiŭ arăta îndată, că e vorba de generaţiunea eternă a luĭ Iisus Christos.

In al treilea, apostolul face menţiune de preoţia luĭ Iisus Christos, dar nu aduce acest text ca o dovadă pentru acéstă preoţie; el declară numaĭ care este acel ce l'a chemat la preoţie, şi ḍice că este acelaş care a ḍis: *Fiul meŭ eştĭ tu, eŭ astă-ḍĭ te-am născut.* Cum că acest loc este cu privire la nascerea maĭ nainte de vecĭ şi învierea luĭ Iisus Christos, este un adevĕr întemeiat pe acest principiŭ, că şi textul póte avea douĕ sensurĭ literale, aplicate la aceeaşĭ persónă, dupĕ deosebitele puncte de vedere din care se consideră. Ast-fel locul din Isaia: *El a luat asupra sa păcatele nóstre, şi însuşi aŭ purtat durerile nóstre,* se înţelege literalminte de relele nóstre morale şi de păcatele nóstre, pentru care Iisus Christos a suferit; în st. Mateiŭ este asemenea de înţeles literalmente de infirmităţile corporale, ce tămăduia Iisus Christos. Textul versuluĭ al 7-lea al acestuĭ psalm: *Domnul a ḍis către mine tu eştĭ fiul meŭ, eŭ te-am născut astă-ḍĭ,* póte deci a se raporta literalmente la generaţiunea eternă, şi la învierea luĭ Iisus Christos.

Dar mi se pare sigur, că în cel d'întâiŭ capitol al Epistoleĭ către ebreĭ (v. 5) Apostolul vorbesce de generaţiunea eternă şi nu de învierea luĭ Isus Christos. El avea să dovedéscă ebreilor, că Iisus Christos este cu mult maĭ superior de cât îngeriĭ, şi le ḍice: *Căruia din îngerĭ a ḍis D-ḍeŭ vre-o-dată? Tu eştĭ fiul meŭ, eŭ astă-ḍĭ te-am născut?* Dacă apostolul ar fi înţeles învierea luĭ Iisus

Christos Ebreiĭ ar fi putut rĕspunde, că acest argument este afară din cestiune, și că nicĭ o dată D-ḑeŭ n'a ḑis, nicĭ ar fi putut ḑice vre unuia din îngerĭ: Fiul meŭ eștĭ tu, eŭ astăḑĭ te-am născut, pentru că nicĭ unul din îngerĭ n'ar fi putut fi în cazul de a învia, nicĭ unul din eĭ nefiind supus morțiĭ, și nu urma de aicĭ, că Iisus Christos este superior îngerilor, fiind-că a înviat. Se obiectéză două lucrurĭ: Maĭ întâiŭ, că póte fi vorba în locul Apostoluluĭ, și prin urmare în al profetuluĭ, de generațiune saŭ de nașterea temporală a luĭ Iisus Christos. La care este ușor de rĕspuns, că prin aceea st. Pavel n'ar fi putut argumenta tesa sa Ebreilor, pentru că îngeriĭ fiind creațĭ în timp, aŭ fost numițĭ *fiiĭ luĭ D-ḑeŭ*, după cum se vede în cele d'întâiŭ două capitole ale luĭ Iov, și D-ḑeŭ ar fi putut ḑice în momentul creațiunii lor. *Voĭ sunteți fiiĭ meĭ, eŭ astăḑĭ v'am născut.* Trebue a însemna bine, că puterea argumentelor ce întrebuințéză st. Paul, în cel d'întâiŭ capitol către Ebreĭ, pentru a arăta superioritatea luĭ Iisus Christos asupra îngerilor, consistă în aceea, că D-ḑeŭ n'a ḑis, nicĭ că a putut să ḑică, îngerilor, ceea ce a ḑis luĭ Iisus Christos și de Iisus Christos. De exemplu: *Scaunul tĕŭ D-ḑeule este etern... din început, tu Dómne, pământul văĭ întemeiat, și cerurile sunt lucrul mâinilor tale.... Șeḑĭ deadrépta mea până ce voĭ pune pe vrășmașiĭ tĕĭ așternut piciórelor tale, etc.* Nimic de acestea nu s'a ḑis, nicĭ că s'a putut ḑice îngerilor; trebue decĭ a fi ast-fel și cu textul profetuluĭ, care după Ebreĭ, privea pre Mesia. *Tu eștĭ fiul meŭ, eŭ astăḑĭ te-am născut.* Trebue să arate o filiațiune, o generațiune superióră natureĭ îngerilor, și ast-fel este numaĭ generațiunea eternă.

A doua obiecțiune este, că textul profetuluĭ și prin urmare al Apostoluluĭ, ḑice: eŭ *astăḑĭ te-am născut*; decĭ, ḑice, acest cuvênt *astăḑĭ* în textul ebreŭ, grec și latin însemna o ḑi anumită și nu eternitatea. Rĕspund că așa este, când acest cuvênt *astăḑĭ* se raportă la creaturĭ numaĭ, chiar cele maĭ excelente din tóte, care sunt îngeriĭ; dar nu este tot ast-fel când D-ḑeŭ vorbesce de fiul sĕŭ unic; ast-fel că acest cuvênt nu póte conveni altuia, orĭcine ar fi.

In adevĕr, dacă termenul *astăḑĭ* era luat în acéstă parte ca o ḑi anumită, determinată, făcênd parte din timp, Ebreiĭ ar fi fost în drept de a rĕspunde Apostoluluĭ, că puteaŭ să fie și îngerĭ, și D-ḑeŭ le-ar fi putut ḑice în momentul creațiunii lor: *Eŭ astăḑĭ te-am născut*, rĕspuns la care st. Paul n'ar fi avut de replicat. Trebue dar pentru forța raționamentuluĭ sĕŭ, ca termenul *astăḑĭ* să însemneze în acest loc eternitatea, care este o durată totdéuna presentă, fără trecut nicĭ viitor. *Acela*, ḑice prea bine un autor (Robertson), *căruia D-ḑeŭ voește să 'ĭ ḑică totdéuna, eŭ astăḑĭ, te-am născut, are o generațiune, o procesiune eternă de la D-ḑeŭ adică din cauza luĭ D-ḑeŭ, care are în sine viață, el are asemenea viață în sine, fără început nicĭ finit.* Și acésta ḑice Iisus Christos Iudeilor: *Precum are Părintele viață întru sine așa a dat și Fiuluĭ să aibă viață în sine.* Viața părinteluĭ este *astăḑĭ* a părinteluĭ, și acel *astăḑĭ* este eternitatea părinteluĭ. Dacă

Tatăl dă viaţă fiuluĭ, 'l naşte *astă-ḑi*, şi fiul este născut din tótă eternitatea. Mi se pare că acest argument este demonstrativ ca cuvêntul *astă-ḑi* să însemneze *eternitatea*.

Apostolul ne dă aicĭ adevěratul sens al textuluĭ luĭ David. Dacă în versul al cincelea a celuĭ d'întâiŭ capitol din Epistola către Ebreĭ, acest text însemnă generaţiunea eternă, trebue ca să fie astfel şi sensul textuluĭ luĭ David, pe care Apostolul 'l citézĕ şi pe care se raḑimă. Se va ḑice póte că după cum ḑice textul *eŭ astă-ḑi te-am născut*, în st. Pavel la vers. 5 al primuluĭ capitol, din Epistola către Ebreĭ, însémnă generaţiunea eternă şi nu învierea luĭ Iisus Christos; că ast-fel profetul, în al doilea psalm, nu învierea luĭ Iisus Christos; că este cu tóte acestea adevěrat şi convine cu acelaş text citat din David, că însémnă învierea luĭ Iisus Christos la al treĭ-spre-ḑecelea capitol din Fapte. Dar acéstă dificultate este prea uşóră, st. Paul s'a mărginit citind textul luĭ David, în primul sĕŭ capitol din epistola către Ebreĭ, la generaţiunea eternă, pentru că n'avea trebuinţă de cât de acest sens pentru a înălţa pre Iisus Christos maĭ pre sus de îngerĭ; şi în capitolul 13 al Faptelor, el ia acelaş text din punctul de vedere al învierĭĭ luĭ Iisus Christos, pentru că era vorba de acest obiect în synagoga din Antiohia unde vorbea el atuncĭ. Gândirea sa nu era de a exclude generaţiunea eternă a luĭ Iisus Christos, dar nu insista asupra acestuĭ punct, pentru că nu era vorba de el. Tot asemenea în întâiul capitol al epistoleĭ către Ebreĭ nu exclude învierea luĭ Iisus Christos dar o tace, pentru că nu dovedesce direct superioritatea luĭ Iisus Christos asupra îngerilor ; care era cestiunea actuală. Cât despre psalmist, inspirat de D-ḑeŭ ca şi Pavel, a avut în gând generaţiunea eternă şi învierea luĭ Mesia. Ast-fel, principala şi cea întâiŭ privire era asupra generaţiuniĭ eterne ca temeiul, izvorul şi principiul învierĭĭ acestuĭ D-ḑeŭ om.

Unĭĭ autorĭ ḑic, că dacă era vorba în psalmul luĭ David, precum şi în Epistola st. Paul de generaţiunea eternă, trebuia să fie *eŭ te nasc* şi nu *eŭ te-am născut*. Dar aceştĭ autorĭ nu cugetă, că aceste cuvinte *eŭ te am născut astă-ḑi* sunt precedate de acestea: *tu eştĭ fiul meŭ* ; expresiunĭ, carĭ daŭ a înţelege şi care presupun că acest fiŭ exista deja; decĭ dacă acest fiŭ exista, trebuea să ḑică, *eŭ te-am născut* şi nu *te nasc*. Prin urmare acest fiŭ este representat ca existând deja, pentru că nu putea să-ĭ vorbéscă, dacă nu exista ; şi acésta este o mare dovadă, că locul ce ne preocupă însémnă generaţiunea sa eternă.

Este folositor pentru aceĭ ce se interesézĕ de religiune, a cerceta cum Socinienĭĭ esplică acest loc al psalmistuluĭ şi al apostoluluĭ. Pot cita aicĭ pre unul din ceĭ maĭ noĭ şi ceĭ maĭ hotărâţĭ a nega trinitatea persónelor divine şi divinitatea luĭ Iisus Christos. Când a ajuns în comentariul sĕŭ asupra nouluĭ testament, la întâiul capitol al Epistoleĭ către Ebreĭ şi la versul : *Tu eştĭ fiul meŭ eŭ astă-ḑi te-am născut*, el mărturisesţe că Iudeiĭ înţelegea locul despre Mesia: că, după ideia comună a acestuĭ popor, numaĭ Mesia

trebuia a fi numit pur și simplu, *fiul luĭ D-ḑeŭ*, că autorul Epistoleĭ către Ebreĭ se servește de textul luĭ David, ca de un argument ad hominem, adică, fundat pe propria doctrină a Iudeilor; că termenul *astă-ḑĭ* însémnă eternitatea și nemurirea luĭ D-ḑeŭ, în care ḑice el, nu este de cât un *astă-ḑĭ* curat.

Iată doveḑĭ însemnate, și ast-fel precum le-ar înțelege scriitorul cel maĭ ortodox. Dar acesta declară în urmă, că nu trebue a crede, că precum fiul omuluĭ este om, tot ast-fel Fiul luĭ D-ḑeŭ este D-ḑeŭ; că se pot numi Fiĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ aceĭ pre cariĭ D-ḑeŭ 'ĭ înalță la vre-o dignitate, saŭ 'ĭ destinéză la întreprinderĭ marĭ și se întêmplă chiar în tóte ḑilele printre ómenĭ, că ceĭ maĭ bětrânĭ numesc pre ceĭ maĭ tinerĭ, copiiĭ lor, orĭ *fiĭ*. Este ușor de a vedea că acest autor nu făcea cas nicĭ de doctrina Iudeilor, nicĭ de modul de a judeca al autoruluĭ Epistoleĭ către Ebreĭ, căcĭ ḑice, că st. Paul, nu este Apostol, dar un Iudeŭ elinist, care nu știa bine ebreește de cât aceĭ cărora el le scria. Afară de aceste imputațiunĭ, așa de falșe, ḑic că acest Socinian raționéză însuși prea rĕŭ asupra loculuĭ ce ne preocupă. 1) Dacă Iudeiĭ dădeaŭ numaĭ luĭ Mesiea, nume de *Fiŭ al luĭ D-ḑeŭ*, nu puteaŭ să-l confunde cu ceĭ-lalțĭ *fiĭ al luĭ D-ḑeŭ*, care nu aŭ purtat acest nume, de cât din causa calităților saŭ a faptelor lor strălucite ; saŭ maĭ bine, acești Iudeĭ nu puteaŭ să dea propriŭ acestor ómenĭ numele de *fiĭ al luĭ D-ḑeŭ*, pentru că după idea lor, cu care se unește acest Socinian, nu putea da numele de fiŭ a luĭ D-ḑeŭ de cât numaĭ luĭ Mesia. Ast-fel, când acel ce le scriea, numea pe Christos *fiul luĭ D-ḑeŭ*, și le arăta că Iisus Christos este Mesia, el înțelegea *o filiațiune*, o generațiune, cu totul alta de cât a celor-l'alțĭ ómenĭ distinși prin meritul și prin demnitatea lor, fără care n'ar fi ḑis nimic bun acelor ebreĭ. 2) Obiectul primuluĭ capitol al Epistoleĭ către ebreĭ este de a arăta, că Mesia este mult maĭ superior de cât îngerii. Deci, dacă acest Mesia n'ar fi fost fiŭ a luĭ D-ḑeŭ după mărturia acestuĭ autor al Epistoleĭ, de cât numaĭ ca alțĭ ómenĭ distinși prin faptele și calitățile lor superióre, tóte doveḑile conținute în primul articol nu ar folosi nimic, pentru că Ebreiĭ punea pre îngerĭ maĭ pre sus de ómenĭ, orĭ cum ar fi fost eĭ. Ast-fel, când le spunea că D-ḑeŭ a ḑis luĭ Mesia: *Tu eștĭ fiul meŭ, eŭ astă-ḑĭ te-am născut*, voia a le vorbi de o *filiațiune* și de o generațiune, care nu putea conveni de cât unor supușĭ, carĭ nu puteaŭ fi de cât ómenĭ. 3) Fiind-că Socinianul privește pe *astă-ḑĭ* din Epistola către Ebreĭ, ca o durată a luĭ D-ḑeŭ însuși, saŭ eternitatea sa, trebue ca acel despre care s'a scris: *Tu eștĭ fiul meŭ, eŭ astă-ḑĭ te-am născut*, să fie un fiŭ a luĭ D-ḑeŭ născut din eternitate și prin urmare D-ḑeŭ ca și Tatăl.

MEDITAȚIUNI

Mesia vestește porunca, saŭ legea Domnuluĭ, și cel dintâiŭ articol al acesteĭ legĭ, este că Mesia este *născut* maĭ 'na-

inte de vecĭ: generaţiunea eternă, care este basa religiunĭĭ, vechĭ şi nouĕ. Nu ne putem îndoi că profeţiĭ n'aŭ cunoscut acest mare adevĕr, pentru că eĭ aŭ vorbit; David, în acest psalm ne dovedeşte. Dar corpul naţiunĭĭ n'avea noţiunĭ aşa de distincte ca eĭ, şi îĭ era de ajuns a crede şi a spera în Mesia, care va împĕrăţi asupra lor şi peste tot pământul. Creştiniĭ aŭ învĕţat acest mare mister al luĭ Iisus Christos, şi apostoliĭ şi Biserica s'a silit în tóte timpurile a'ĭ învĕţa. Nu maĭ puţin şi infernul a făcut tóte silinţele pentru a-l combate. Din ceĭ douĭ secolĭ a creştinismuluĭ se ridică o mulţime de ereticĭ, inimicĭ aĭ divinităţiĭ luĭ Iisus Christos şi a generaţiunĭĭ eterne. In cele din urmă timpurĭ, aŭ mers şi maĭ departe, aŭ represintat pe Iisus Christos ca simplu om; şi ce iscusinţă n'a întrebuinţat, pentru a şterge texturile din scriptură, pe care se reazimă acest articol fundamental al credinţeĭ nóstre.

O D-ḑeul meŭ, ştiŭ ceva din artificiile inimicilor tĕĭ şi te bine-cuvintez, că m'aĭ făcut să cunosc, că nu este de cât o rea credinţă în interpretaţiunile lor. Mărturisesc, o divinule Mesia, că fără divinitatea şi generaţiunea ta eternă nu s'ar fi putut rĕscumpĕra genul omenesc, nicĭ a se stabili între D-ḑeŭ şi om acea legătură intimă, care face fericirea nóstră.

Fără acéstă dogmă aşa de preţióşă, nu maĭ vĕd nicĭ putere în tainile tale, nicĭ eficacitate în sacrificiul tĕŭ, nicĭ majestate în economia religiunĭĭ tale, nicĭ autoritate în legile tale, nicĭ stabilitate în biserică, nicĭ şir în Scripturĭ, nicĭ speranţă pentru cea-l'altă viaţă, nicĭ readim pentru inimile ce voesc a te iubi. Totul piere cu acest adevĕr esenţial. Dar, Dómne, acest adevĕr este ca şi tine, neschimbăcios, etern şi imprescriptibil. Cerul şi pământul vor trece, iar tu veĭ fi totdéuna în sînul *Părintelui*, care ţi-a ḑis din vecĭ: *Tu eştĭ fiul meŭ, eŭ astă-ḑĭ te-am născut.*

VERSUL 8, 9

Cere de la mine, şi voiŭ da ţie némurile moştenirea ta şi biruinţa marginile pământului. Paşte-veĭ pe dênşiĭ cu toiag de fier, ca vasele olariuluĭ veĭ zdrobi pe dênşiĭ.

Porunca Domnuluĭ se întinde şi la aceste douĕ versurĭ. D-ḑeŭ Părintele a ḑis Fiuluĭ sĕŭ Mesia, că el este Fiul sĕŭ şi că l'a născut maĭ 'nainte de vecĭ. Dar acest Fiŭ, el 'l consideră ca Mesia,

adică îmbrăcat în natura umană, și în acéstă calitate de D-ḑeŭ om, el ’ĭ ḑice: *Cere de la mine, și ’ți voiŭ da ţie némurile moștenirea ta etc.* Acest termen, *cere de la mine*, arată producerea meritelor și sângeluĭ acestuĭ Mesia, ce trebuia să o facă pentru mântuirea lumiĭ. Rugăciunea cea maĭ demnă și cererea cea maĭ eficace, care a fost făcută luĭ D-ḑeŭ vre-odată. In virtutea acesteĭ rugăciunĭ, acest Mesia a obţinut stăpânirea peste tóte naţiunile, și a întins puterea sa până la marginile lumiĭ. Iată sensul adevĕrat al versuluĭ întâiŭ. Nu va putea conveni luĭ David, care n’a avut naţiunile de moștenire, nicĭ a întins dominaţiunea până la marginile pămêntuluĭ. El a supus câte-va popóre vecine Palestineĭ: dar aceste cuceririĭ nu rĕspund la forţa expresiunilor, de care se servește aci profetul. Unde se găsește óre, ḑice un autor englez, că el a cerut némurile spre moștenire, și dominaţiunea sa până la marginile pămêntuluĭ? Unde se găsește, că el a guvernat saŭ a bătut cu toiag de fier regiĭ popórelor? Că le-a sfărîmat, ca pe un vas de lut? Unde s’a scris că mâna acestuĭ principe (presupus Fiul luĭ D-ḑeŭ în acest sistem) va fi teribilă, și că vor fi fericiţĭ aceĭ ce se încred în el? Aceste cestiunĭ fac maĭ ridicule opiniunile acelor, carĭ admit chiar un dublu sens literal, din care întâiul va cădea asupra luĭ David.

Eŭ cred că al douilea din aceste versurĭ se raportă la inimiciĭ Domnuluĭ și a Mesieĭ, și aceĭ, cariĭ la începutul psalmuluĭ sunt represintaţĭ ca *turburaţi de necaz* și formând comploturĭ contra celuĭ etern și contra Christosuluĭ sĕŭ. Prin eĭ trebue ca Mesia să incépă exerciţiul puteriĭ sale: El ’ĭ va guverna cu toiag de fier și-ĭ va sfărîma ca pe un vas de pământ, și viitorul a adeverit în catastrófa Ierusalimuluĭ. Textul ebreŭ traduce: *veĭ sfărîma*, în loc de: *veĭ paște*; dar afară că rădăcinile ebraice a amêndoror verburilor sunt așa de asemenea, că se póte lua una în locul alteia, Apocalipsul, care evident face alusiune la acest loc al psalmuluĭ, ḑice ca Septuaginta și vulgata: El va guverna cu o vargă de fier etc. Prin urmare, este acelaș sens și de o parte și de alta; acel care guvernă cu toiag de fier, lovește cu acelaș toiag etc. sf. Ieronim care traduce din ebreește, ḑice: *Paște-veĭ pe dênșiĭ cu toiag de fier* (pasces eos in virga ferrea).

Versul 9 privește asemenea la judecata, ce Mesia va face la finitul lumiĭ păcătoșilor. Pentru ca sf. Spirit, descriindu-ne în Apocalips, cea de pe urmă catastrofă a lumiĭ și rĕsbunările, ce Mesia va face atuncĭ asupra acestor inimicĭ, aduce acéstă profeţie a psalmistuluĭ cu detaliĭ minunate.

Trebue a observa, că expresiunea *reges eos*, saŭ cum traduce sf. Ieronim *pasces eos*; însémnă: *paște-veĭ pe eĭ*. Acéstă expresiune ne dă o ideie frumósă despre caracterul puteriĭ, ce are Iisus Christos asupra tuturor principiilor și asupra popórelor. Prin calitatea sa de Mesia, el este păstorul, căruia toţĭ trebuesc să se supue ca niște oĭ blânde. Dar aceĭ ce vor refusa a asculta vocea luĭ, vor schimba fața și toiagul păstoral, care trebuia să fie pentru apĕrarea și mântuirea lor un toiag de fier, cu care ĭ va bate.

Sf. Spirit ne învaţă în altă parte a Apocalipsuluĭ, că Iisus Christos, va da servitorilor sĕĭ fidelĭ acéstă teribilă putere cu care va zdrobi pe inimicii sĕĭ. Orĭ cine, dice Mântuitorul, va învinge şi va stărui în faptele ce am poruncit, 'ĭ voiŭ da putere asupra naţiunilor. El le va guverna cu toiag de fier, şi vor fi sfărîmaţi de el ca un vas de lut, după cum am primit însuşĭ de la Tatăl puterea ce le voiŭ comunica. In ps. 149, Profetul face maĭ multe versurĭ spre a celebra acéstă glorie, ce D-ḑeŭ o păstréză sfinţilor.

MEDITAŢIUNI

Guvernămêntul luĭ Mesia este un guvernămênt bun, pentru că temelia luĭ este dragostea, acésta e principul şi isvorul. Dar nu este nimic maĭ rĕŭ de cât dragostea dispreţuită şi iritată prin acest dispreţ. Iisus Christos care iubeşte aşa de mult pre ómenĭ pe cât sunt pre pământ, şi care cere de la el dragoste reciprocă, pe care o înalţă aşa de mult, va fi armat cu toiag de fier contra acelor, carĭ nu vor voi a'l iubi şi vor fi voit maĭ bine dragostea lumiĭ. El 'ĭ va sfărîma, pentru aceea, ca vasele de lut; şi ce vor putea opune puterii sale?

In acéstă viaţă, el sdrobeşte inima celor ce greşesc, dar cu varga pocăinţeĭ sincere şi profunde; sdrobire a inimeĭ totdéuna unită de încredere, şi care mângâe sufletul aşa de mult, că tóte plăcerile lumiĭ nu l'ar putea mângâia ast-fel Sântul nume al celuĭ prea Inalt, locuesce în cer, dice Isaia, şi în inimă înfrântă şi smerită pentru ca să 'ĭ dea viaţă.

In virtutea rugăciuniĭ luĭ Mesia, noĭ am devenit moştenirea şi stăpânirea sa. Dar orĭ-ce moştenire, orĭ-ce stăpânire, trebue să fie cultivată; fără acésta devine maĭ mult împovorătóre de cât folositóre aceluĭ ce o poseda. Fie-care din noĭ trebue deci să examineze, care este starea sufletuluĭ sĕŭ, şi ce îngrijire are el de dênsul pentru a'l face demn de atenţiunea stăpânuluĭ ce'ĭ aparţine. *Tu eştĭ câmpul luĭ D-ḑeŭ*, ḑicea apostolul, *tu eştĭ zidirea luĭ D-ḑeŭ*, *tu eştĭ templul luĭ D-ḑeŭ*. Iată moştenirea, ce D-ḑeŭ a dat Fiuluĭ sĕŭ. Părintele şi Fiul aŭ pretins ca acest câmp să fie producĕtor, ca acest edificiŭ să fie solid, ca acest templu să fie sfânt. Dacă acest câmp, este acoperit de spinĭ, dacă edificiul este ruinat, dacă acest templu a devenit un loc profan va cunóşte óre Iisus Christos moştenirea sa, nu se va înarma óre cu toiag de fier, pentru a o nimici?

VERSUL 10, 11

Şi acum împĕraţi, înţelegeţi, învĕţaţi-vĕ toţi, carĭ judecaţi pămêntul. Slujiţi Domnuluĭ cu fricĕ şi vĕ bucuraţi luĭ cu cutremur.

Se pare că de aicĭ profetul începe vorbirea; de la al 6-lea vers inclusiv a vorbit D-ḍeŭ saŭ Mesia. Este cu putinţă ca D-ḍeŭ să continue încă cuvêntarea, însă lucrul este indiferent. Trebue a observa că cuvêntul se adresézĕ în general tuturor regilor şi judecătorilor pămêntuluĭ, ceea ce dovedeşte, că profetul a avut în vedere timpul, când tóte puterile pămêntuluĭ vor fi chemate la adevĕrata lumină, care este Evangelia.

Este evident că aceste două versurĭ şi cele următóre nu privesc nicĭ de cum la timpurile luĭ David. Psalmiĭ acestuĭ profet nu eraŭ cunoscuţi afară din limitele celor două-spre-ḍece seminţiĭ: Se póte ḍice numaĭ, că principiĭ şi judecătoriĭ luĭ Israil puteaŭ profita de acéstă instrucţiune generală

MEDITAŢIUNI

Se vede aicĭ două lucrurĭ, al căror acord este necesar: Trebue a servi luĭ D-ḍeŭ cu temere amestecată cu încredere şi trebue a se bucura în el cu cutremur. Apostolul ḍicea Filipenilor, *lucraţi mântuirea cu fricĕ şi cu cutremur*, dar el adăoga *Bucuraţi-vĕ în Domnul.* El le ḍicea, să se témă de D-ḍeŭ, pentru *că este aprópe*, dar el 'ĭ sfătuia în acelaş timp de *a nu se tulbura.* Tótă viaţa creştină este cuprinsă în aceste instrucţiunĭ. Să nu pierdem din vedere nicĭ odată dreptatea şi îndurarea dumneḍeiască ; una inspiră temerea şi alta susţine încrederea, care este principiul credinţeĭ interióre. O femee virtuósă ḍicea odinióră : *Dragostea de D-ḍeŭ îndémnă a merge* éră temerea de *D-ḍeŭ face să cate unde merge.*

VERSUL 12, 13

Luaţi învĕţătură, ca nu când-va să se mânie Domnul, şi să pieriţi din calea cea dréptă. Când se va aprinde degrab mânia luĭ, fericiţi toţi carĭ nădăjduesc spre dênsul.

Sensul acestor două versurĭ, în versiunile nóstre, este încă o sfătuire, amestecată cu ameninţărĭ şi promisiunĭ. Imbrăţişaţi, ḍice profetul, doctrina luĭ Mesia, preveniţi prin aceea rĕsbunarea Dom-

nuluĭ; nu vĕ expuneţĭ a pierde calea care conduce la dreptate şi fericire. Ura acestuĭ D-ḑeŭ mâniat este înfricoşată; ea nu póte fi depărtată, pentru că viaţa este scurtă, când se va arăta în faţa sa, fericit este acel ce va pune încrederea în el. S'ar putea traduce: *când se va aprinde de grab mânia luĭ.*

In textul ebreŭ se citeşte: Sărutaţĭ pre Fiul (osculamini filium) şi acéstă citinţă este cu totul favorabilă divinităţiĭ luĭ Mesia. Căcĭ acest Fiŭ pre care voeşte profetul să 'l îmbrăţişeze, este acelaş căruia a ḑis D-ḑeŭ Tatăl; *Tu eştĭ fiul meŭ, eŭ astăḑĭ te-am născut.* Decĭ îndată adaogă profetul; *ca să nu intre în mânia sa etc.* Se vede că acest Fiŭ al luĭ D-ḑeŭ este acela de a căruĭ mânie trebue să ne temem, acela *a căruia mânie se aprinde degrab*, acela în care trebue a pune încrederea; expresiunĭ, care nu sunt nicĭ o dată întrebuinţate în scriptură, de cât numaĭ când e vorba de D-ḑeŭ şi puterea sa supremă. Este însemnat că în acest text nu se citesce: *pentru ca să nu se mânie Domnul;* cuvêntul *Domnul* nu este: aceea ce arată că s'a vorbit numaĭ de Fiul, şi că pre acesta trebue să-l sărutăm saŭ căruia trebue să ne închinăm

Nu se citesce de asemenea în textul ebreŭ: *Ca să nu perḑeţĭ calea*, saŭ *ca să nu pieriţĭ rătăcind calea;* dar se înţelege că este calea cea dréptă, şi prin urmare *calea justiţieĭ saŭ a mântuireĭ.*

Se obiectcză contra lecţiuneĭ, *îmbrăţişaţĭ pre fiul,* că cuvêntul *Bar*, ce se traduce prin Fiul este chaldeean: ceea ce se dovedesce prin întrebuinţarea ce se face de el în Evangelie: *Bar-Iona* (fiul luĭ Iona), *Bar-Tholomeus* (fiul luĭ Tholomeu), *Bar-Timeus* (fiul luĭ Timeu) etc. Decĭ, se ḑice, nu trebue a socoti că David s'a servit de un cuvênt chaldeŭ, dar maĭ bine de *Ben* care este ebreŭ, şi care însémnă fiŭ. Acéstă obiecţiune nu are valóre: se găsesc şi alte cuvinte în psaltire, fie că aceste cuvinte se întrebuinţaŭ de ebreĭ, saŭ că aŭ fost introduse în urmă la revisia psalteriuluĭ, sub Ezdra, cum se crede în de comun. Să maĭ adăogăm, că cuvêntul *Bar* se maĭ găsesc în Proverbe, cu tóte că acéstă carte s'a scris curat ebreesce.

Lecţiunea Septuaginteĭ şi a Vulgateĭ, nu este aşa de energică ca a textuluĭ, dar ea nu este contrară: căcĭ aceĭ care îmbrăţişéză adevĕrata doctrină, îmbrăţişéză prin urmare pre Fiul luĭ D-ḑeŭ, care a vestit-o, după versul 6; şi amêndouĕ versiunile nóstre, aŭ în favórca lor parafrasa haldaică, care ḑice asemenea *primiţĭ doctrina.* St. Ieronim a cunoscut lecţiunea *osculamini filium;* cu tóte acestea, el traduce *adorate puré* adăogând la rădăcină *Barar*, care însémnă *purger* a curăţi; şi ceĭ şépte-ḑecĭ a gândit ast-fel; căcĭ eĭ traduc prin παιδεία, corectio; tótă corecţiunea tinde a curăţi învĕţătura saŭ moravurile. Orĭ cum ar fi, dacă lecţiunea ebreă este frumósă, trebue a mărturisi cel puţin că aceea a versiunilor nóstre nu este de condemnat.

MEDITAȚIUNI

In aceste două versuri este prescurtarea moralei Evangelice: ea consistă în a primi doctrina și a urma exemplelor Fiului lui D-deŭ. Acei cari se rătăcesc de acésta, sunt în cel mai mare pericol de a se pierde; și numai acel ce se încrede în Iisus Christos este fericit în lumea acésta și în cea-l'altă.

Acest frumos imn este plin de învățături proprii pentru tóte timpurile și potrivite la tóte împrejurările. Nimeni nu este, care să nu-'l pótă aplica la pasiunile sale. Aceste pasiuni sunt cu adevĕrat inamicii lui D-deŭ și ai lui Iisus Christos Fiul sĕŭ. Ele se tulbură neîncetat contra legii și contra Evangeliei. Dar trebue a le supune prin principiile, credinței, prin ideia mărirei lui D-deŭ și a lui Iisus Christos prin temerea de înfricoșata judecată, de care este amenințat tot păcătosul. Trebue a avea neîncetat în spirit porunca Părintelui etern, care ne-a dat pre fiul sĕŭ unic pentru a ne judeca grósnic, dacă ne vom rătăci din calea cea dréptă, și ca să ne facă fericiți de vom pune încrederea în el.

Acest psalm este citat de 6 ori în noul Testament; ceea ce face să se vadă unirea celor două legi și întinderea luminii de care fu luminați profeții. Ceva ce ne face a cunósce încă, că acești ómeni ai lui D-deŭ fură creștini, înainte de aparițiunea creștinismului. Ei vĕdură făgăduințele de departe, cum dice Apostolul, și practicară legea Dragostei; lege tot așa de veche ca și lumea, și așa de esențială ca și raporturile, care leagă creatura raționabilă cu creatorul.

PSALMUL III

Acesta este cel dintâiŭ psalm, care are un titlu și acest titlu este: *Psalmul lui David, când fugea de fiul sĕŭ Absalon.* Istoria acestui fapt este cunoscută din cartea a doua a Regilor. Este adevĕrat că profetul, înturnându-se în capitală, după zdrobirea rebelilor, compuse acest psalm în

momoria întêmplăriĭ luĭ, și pentru a mărturisi încrederea ce avea totdéuna în D-ḑeŭ. Acéstă mărturisire este fructul ce fie-care credincios trebue să-l culégă din acest psalm: în orĭ-ce strîmtorare s'ar găsi, nu trebue a perde din vedere nicĭ-o-dată ajutorul luĭ D-ḑeŭ. Orĭ câte silințĭ ș'ar da inimiciĭ sĕĭ pentru a'l perde, va dovedi, că D-ḑeŭ nu părăsește nicĭ-o-dată pre aceĭ ce cer ajutorul sĕŭ și carĭ aștéptă scăparea numaĭ de la El.

Textul ebreŭ și grec, pun ca titlu, *pentru David*, pentru ca să ne arate, că acest psalm, ca și alțiĭ mulțĭ, carĭ aŭ acelaș titlu, aŭ fost inspiraț acestuĭ profet de st. Spirit, căruia el a fost instrument și interpret. Acest titlu se găsește în textul ebreŭ, în cel grec și latin: ceea ce-ĭ dă óre-care autoritate, fără a ne obliga, cu tóte acestea, a'l privi ca făcênd parte din cuvêntul divin. Căcĭ vorbind în general, titlurile psalmilor nu sunt primite de interpreț cu aceeașĭ venerare, ca însușĭ psalmiĭ. Este multă deosebire în aceste titule. Unele se găsesc în textul ebreŭ și nu în Septuaginta; altele nu sunt în tóte exemplarele grece; câteva sunt în versiunea gréeă și nu în Vulgată, saŭ maĭ bine în Vulgata și nu în gréeă. In fine, multe sunt așa de obscure, în cât este cu neputință de a ghici sensul; și cea maĭ mare parte chiar din acele ce se par clare, contribue prea puțin la înțelegerea psalmilor, pe lângă carĭ se pun. S'a făcut asupra acestuĭ punct un numĕr maĭ că infinit de observațiunĭ, ce se pot vedea în interpreț. Nu este necesar, pentru a căpăta o înțelegere convenabilă a psalmuluĭ, de a face o critică ęsactă asupra tuturor titlurilor. Instrucțiunea și edificațiunea credincioșilor sunt independinte de aceste cercetărĭ. Mĕ voiŭ sili cu tóte acestea, a esplica aceste inscripțiunĭ, îndată ce se vor presinta în cursul psalteriuluĭ, și voiŭ da, cum se cuvine, preferință de stimă și atențiune acelor, care se vor găsi uniforme în textul ebreŭ, în versiunea gréeă și în Vulgată.

Conform cu titlul sĕŭ, acest al treilea psalm se arată ca

avênd de obiect revolta luĭ Absalon, și starea de strîmtorare și de umilință în care se găsea profetul. Cea mai mare parte din sânțiĭ părinți 'ĭ aplică luĭ Isus Christos, persecutat de Iudeĭ, și dat prin trădarea luĭ Iuda. Fer. Augustin adaugă aci încă două, adică: suferințele bisericeĭ unită cu capul sĕŭ, ce a suferit pre pămênt, și încercările ispitele, luptele fie-căruĭ creștin în contra atacurilor inimicilor mântuiriĭ.

VERSURILE 1, 2

Dómne, căcĭ s'aŭ înmulțit ceĭ ce mĕ necăjesc, mulțĭ se scólă asupra mea; mulțĭ ḑic sufletuluĭ meŭ: nu este mântuirea luĭ întru Dumneḑeul luĭ

S.ar putea traduce conform cu textul ebreŭ: *Dómne, cât s'a înmulțit numĕrul acelor ce mĕ persecută*! Numĕrul partisanilor luĭ Absalon era în adevĕr prea mare pentru că în bătaia, ce se dădu contra luĭ, periră două-ḑecĭ de miĭ de ómenĭ din partea sa.

Ceea ce întrista maĭ mult pe David, este că se credea părăsit de D-ḑeŭ din causa celor două crime, ce le săvêrșise, una înpotriva Betsabeĭ și alta contra luĭ Urie. Cu tóte aceste două greșelĭ, acest pricipe nu perdu nicĭ o-dată încrederea, ce el avea în D-ḑeŭ și acésta o mărturisește el în acest psalm.

Is. Chr., Sântul sânților, vede tótă sinagoga contra luĭ, căĭ imputa încrederea ce o mărturisise totdéuna în Părintele sĕŭ; ea'l insultă când se afla pre cruce. Biserica luĭ Isus Christos a suferit tot felul de batjocurĭ din partea némurilor, a ereticilor, a necredincioșilor și a păcătoșilor. Fie-care credincios este totdéuna în luptă contra inimicilor mântuireĭ sale. Acest psalm este aplicabil la tóte aceste obiecte diverse.

La finele versuluĭ al doilea, se găsește în textul ebreŭ acest cuvênt *Selah*, care maĭ este repetat de două orĭ în acelaș psalm, și în totul de șapte-ḑecĭ și una orĭ în tot psaltiriul, fără a numĕra de treĭ orĭ în Habacuc. Semnificarea acestuĭ termen este fórte obscură. Uniĭ ḑic, că acesta este un semn destinat a arăta cântăreților că trebue a înălța vocea. Alțiĭ ḑic, că este un semn de schimbare a tonuluĭ. Ieronim îl traduce prin *totdéuna*, saŭ *etern*. Septuaginta prin διάψαλμα, care nu este maĭ clar de cât *Selah*. Uniĭ iaŭ acest cuvênt, ca un fel de aspirațiune către D-ḑeŭ. Alțiĭ cred că este pus în locurile, unde profetul voește a arăta omuluĭ, atins de nenorocile sale, a respira puțin, și a nu se lăsa învins de durerea sa. Nicĭ una din aceste esplicațiunĭ nu este sub scutul criticeĭ, pentru că nicĭ una nu se reazimă pe doveḑĭ convingĕtóre. Versiunea Vulgată trece acest cuvênt sub tăcere, și nu se găsește de cât într'o

singură parte, în care se pare a ţinea sémă de el, la al optulea vers din psalmul 61; ea pune aicĭ *in eternum*, în timp ce în textul ebreŭ e *Selah*, şi în cel grec διάψαλμα. Semnificarea acestuĭ cuvênt fiind decĭ aşa de disputată şi de nesigură, nu voĭ maĭ ḑice nimic. Se póte vedea disertaţiunea D. Calmet, care priveşte acest cuvênt ca inutil.

MEDITAŢIUNI

Psalmiĭ aŭ fost inspiraţĭ luĭ David şi celor-l'alţĭ autorĭ aĭ acestor cântărĭ (dacă nu cum-va este numaĭ David autorul), pentru instrucţiunea şi edificarea atât a poporuluĭ ebreŭ, cât şi a bisericeĭ creştine. Faptele particulare, care s'aŭ întêmplat în timpul luĭ David şi a altor psalmiştĭ, nu trebue a nelinişti posteritatea, pentru că sf. Spirit ne va învĕţa într'o mulţime de psalmĭ, care se rapórtă la aceste evenimente. Tóte sentimentele religióse, ce se observă în aceste cântărĭ, sunt aplicabile la diverse stărĭ, în care se póte găsi omul gelos şi credincios cultuluĭ luĭ D-ḑeŭ. Biserica de asemenea totdéuna a pus acéstă sfântă carte în mâinile fiilor sĕĭ; ea a format dintr'ênsa cea maĭ mare parte din serviciul public. Cu un cuvênt psalmiĭ sunt tot de odată o culegere de adevĕruri dogmatice, pentru că conţin un mare numĕr de profeţiĭ pentru timpurile viitóre, şi un corp complect de morală, pentru că conţin instrucţiunĭ propriĭ a lumina, a conduce, a mângâia pre credincioşĭ în tóte situaţiunile, în care se pot găsi.

In acest psalm, se vede un principe iubit de D-ḑeŭ, în contra furorilor unuĭ fiŭ rebel, şi a unuĭ mare popor revoltat. Situaţiunea sa e umilită şi durerósă. El simte mulţimea relelor sale, dar arată tot-odată cât de mare este încrederea sa în D-ḑeŭ. Nimenea pre pământ nu este scutit de nevoĭ; nimenea nu petrece ḑilele sale, fără a încerca multe necazurĭ. Istoria omuluĭ este o ţesĕtură de ispite şi neplăcerĭ. Se găsesc în acest psalm, şi în alţiĭ mulţĭ, motive de încredere, şi formule potrivite pentru a le expune la piciórele suveranuluĭ mângâitor. Nu cunóştem în destul preţul tesauruluĭ nestimat ce-l posedăm în acéstă divină carte. Noĭ recităm psalmiĭ fără a ne înflăcăra de sentimentele religióse, de care sunt plinĭ. Nu ne silim nicĭ de cum pentru a înţelege aceste sfinte cântărĭ. Ne plângem saŭ de lungimea

lor, saŭ de obscuritatea lor, saŭ de întrebuinţarea ce biserica face în ele în fie-care ḑi. Sfinţiĭ fură animaţĭ de sentimente cu totul contrare. *In psalmĭ*. ḑicea sf. Ambrosie, *învĕţătura merge de o potrivă cu mulţumirea. Se studiază pentru a învĕţa; îĭ cântă pentru a se mângâia; se găsesc aicĭ laudele luĭ D-ḑeŭ, vocea bisericeĭ, mărturisirea credinţeĭ, etc.*

Psalmiĭ, ḑicea sf. Augustin, *sunt liniştea sufletuluĭ, semnul păciĭ, domolirea patimilor, frâul mânieĭ, şcóla cumpĕtăreĭ, legăturu amiciţieĭ; este isvorul comun, unde fie-care póte găsi bunurile, ce ’ĭ lipsesc şi remediile de care are trebuinţă.*

VERSURILE 3, 4

Iar tu Dómne, sprijinitorul meŭ eştĭ, mărirea mea, şi cela ce înalţĭ capul meŭ. Cu glasul meŭ către Domnul am strigat şi m’a auḑit din muntele cel sfânt al luĭ.

Profetul întórce ochiĭ de către inimiciĭ sĕĭ şi priveşte către Domnul; în Domnul el a pus încrederea sa şi recunóşte, că în Domnul a găsit tótă protecţiunea de care are trebuinţă.

In textul ebreŭ se ḑice: *Tu eştĭ scutitorul meŭ*, care este tot una cu *sprijinitorul*. Acest titlu de scut dat luĭ D-ḑeŭ revine prea adese-orĭ în psalmĭ şi chiar în cele-l’alte cărţĭ ale Scriptureĭ. Vulgata ’l explică prin sprijinitor, protector, etc. Acéstă expresiune: *tu veĭ ridica capul meŭ*, însémnă că D-ḑeŭ ’l mângâe, ’l trage din întristarea în care era cufundat. Propriul durerii este de a ţinea persónele întristate într’o posiţiune umilită şi smerită; ele plécă capul la pământ, nu îndrăsnesc a ridica ochiĭ către cer; mărturie vameşul, despre care Iisus Christos vorbeşte în capitolul 18 a sf. Luca: atins de pĕcatele sale, el nu îndrăsnea a privi cerul. David voeşte să ne spue, că protecţiunea Domnuluĭ ne dă speranţă şi bucuria internă.

Textul ebreŭ ḑice: *Voiŭ striga către Domnul şi el m’a auḑit*, la care Vulgata nu este contrară, căcĭ se ştie că Ebreiĭ nu aŭ de cât douĕ timpurĭ, preteritul şĭ viitorul, şi nicĭ de cum presentul, şi pun adese-orĭ viitorul în loc de preterit, şi preteritul în loc de viitor. Dacă cu tóte acestea, se va susţine, că aicĭ e viitorul, acéstă lecţiune ar însemna promptitudinea ajutoruluĭ divin. Voiŭ striga către Domnul şi deja m’a auḑit, ast-fel că simpla dorinţă de a ’l ruga a obţinut protecţiunea ce dorea profetul.

El m’a auḑit din muntele cel sfânt al sĕŭ, adică, saŭ din cer, este tronul luĭ D-ḑeŭ şi muntele Sionuluĭ, cum ḑice apostolul, saŭ maĭ bine, chiar din muntele Sionuluĭ, aprópe de Ierusalim, unde stătea chivotul Testamentuluĭ, de când David a strămutat-o din casa luĭ Obededom. D-ḑeŭ făcea minunĭ cu acest chivot al legiĭ.

Dar mai bine trebue a înțelege cerul, care este tronul lui D-ḍeŭ și muntele Sionului, cum vorbește Apostolul.

Cu tóte că aceste versuri se referă la rugăciunile și sentimentele lui David, nu mai puțin fiind-că este cestiunea în versul următor de învierea lui Iis. Chr., se pare că trebue cu deosebire a înțelege, prin aceste două versuri, rugăciunile ce Iisus Christos făcea Părintelui sĕŭ pentru a cere învierea sa. St. Paul se pare că a avut în vedere acéstă parte a psalmului, când ḍice că Is. Chr. oferind, cu mare glas, lacrimile, rugăciunile și cererile sale, aceluĭ ce putea a'ĭ scóte din morți, a fost auḍit din causa umilitului respect.

MEDITAȚIUNI

Observ o opositiune prea însemnată între sentimentele lui David și acele ale inimicilor sĕĭ. Aceștia pretindeaŭ că nu trebue să mai spere în protecțiunea lui D-ḍeŭ și David, din contra se găsește mai întărit de cât totdéuna prin ajutorul celui prea Inalt. D-ḍeŭ este scutul sĕŭ, gloria sa... El fuge cu tóte acestea din Ierusalim, este ca exilat din regatul sĕŭ, și nu se opune la întreprinderile unui fiŭ denaturat. In mijlocul acestei tulburări el este mângâiat sub scutul D-ḍeului sĕŭ, el nu se îndoește de protecțiunea sa, chiar de s'ar fi strîns tótă armata inimică. Iată imaginea unei încrederi perfecte, și un exemplu, care trebue a mângâia cu totul pe omul întristat. Una din cele mai mari infidelități, este lipsa de confiență în D-ḍeŭ. Nu este nici o împrejurare din viéță, în care să nu ne fie permis de a chema în ajutor milostivirea lui D-ḍeŭ; de am fi noi în abisul tuturor relelor, saŭ chiar celor mai mari desordini, să nu perdem nici-o-dată din vedere sfântul munte, unde stă autorul a tot binele și isvorul tuturor bucuriilor. Dacă nu ne va veni de acolo ajutor contra întristărilor temporale, acel al mântuirii nu va lipsi. Este imposibil ca înturnând inima către D-ḍeŭ, să nu simțim renăscêndu-se în tot interiorul nostru liniștea și pacea. Acésta este un adevĕr al esperienței, și dacă sunt în lume ómeni fără consolațiune, este că sunt ómeni fără religiune și fără să privéscă la D-ḍeŭ; nenorociți fără îndoială, pentru că sufer fără să cunóscă mijlocul a îndulci suferințele lor. Este o imagină a situațiunii desperate a renegaților.

VERSUL 5

Şi eŭ am adormit, şi am dormit, sculatu-m'am că Domnul mĕ va sprijini

Litera textuluĭ ebreŭ este: *Eŭ m'am culcat şi am adormit, m'am sculat, pentru că Domnul m'a susţinut şi mĕ susţine.* Se vede că şi de o parte şi de alta, sensul este acelaş; şi acest sens, raportându-se la David, este că, în loc de a fi îngrijat, ca Absalon şi ceĭ-l'alţĭ inimicĭ aĭ sĕĭ, el s'a dedat liniştieĭ, şi că s'a sculat în urmă plin de încredere în protecţiunea luĭ D-ḑeŭ.

Sfinţiĭ părinţĭ aplică acest vers la Iis. Chr., a căruĭ mórte nu fu de cât un somn de câte-va ore, pentru că a eşit din mormênt plin de putere şi glorie.

MEDITAŢIUNI

Nu este de cât un om, care să fie unit cu D-ḑeŭ, cum era David, ca să pótă, în mijlocul celor maĭ marĭ necazurĭ, a se bucura de o liniște perfectă şi de o pace inalterabilă. Aceĭ carĭ sunt de abia în cel d'întâiŭ grad al perfecţiuniĭ, şi carĭĭ aŭ trebuinţă de o silinţă mare, pentru a se stăpâni, nu încércă fericirile liniştiĭ sfinte, de care vorbeşte profetul. Inima lor nu resistă încă nicĭ la agitaţiunile temeriĭ, nicĭ la dorinţele uneĭ situaţiunĭ maĭ liniştite. Vijeliile ce vin asupra lor îĭ tulbură chiar în facerea rugăciuniĭ. Când ar voi să vorbéscă cu D-ḑeŭ, le vin miĭ de pretexte, pentru a se înturna către obiectele necazurilor lor.

Eĭ meditézĕ maĭ puţin la veritățile eterne, ca mijlóce de scăpare contra inimicilor lor. Se face ast-fel o luptă între omul interior şi omul sensual; şi pacea luĭ D-ḑeŭ, care este *maĭ pre sus de orĭ-ce sentiment,* cum se exprimă Apostolul, este ne-impacabilă cu tulburarea.

Dar sufletul scăpat de tóte afecţiunile pământeştĭ se concentrézĕ în liniștea D-luĭ. El póte ḑice cu Profetul; *Mĕ culc,* ca să reparez puterile corpuluĭ supus la trebuinţele naturieĭ; *Mĕ bucur de folósele unuĭ somn liniştit.* Mĕ scol în urmă şi bine-cuvintez pe Domnul de protecţiunea ce bine-voeşte a mi-o da.

Scriind acésta, simt maĭ bine fericirea acesteĭ stărĭ, care nu-mĭ e cu putinţă a o exprima, şi mult maĭ bine încă că mi se întêmplă adesea în necazurile ce mĕ întêmpină. De

aș avea o inimă dréptă, ca aceea care caracteriséză pre Profetul, aș fi, ca și el, departe de tóte tulburările vieței; ele ar putea să vie contra mea, și nu ar putea altera pacea inimeĭ mele.—Ah! Dómne, fă-mĕ să cunosc tóte motivele, care unea pre acest om mare cu amabila provedință; arată-mĭ, că în sînul tĕŭ este adăpost de tóte vijeliile, și póte cine-va să se culce, pe marginea prăpastieĭ, fără a se teme de cădere, cum se întêmplă la mulțĭ, carĭ nu pun tótă încrederea în tine.

VERSURILE 6, 7

Nu mĕ voiŭ teme de miĭ de noróde, carĭ împrejur mĕ împresóră, scólă Dómne, mântuește-mĕ Dumnedeul meŭ; că tu aĭ bătut pre toți ceĭ ce-mĭ vrăjmășesc mie în deșert, dinții pĕcătoșilor aĭ zdrobit

Aceste miĭ de inimicĭ sunt Istraeliții adunați în mare numĕr lângă Absalon. Profetul dice, că nu se teme de eĭ; cu tóte acestea, el cere ajutorul luĭ D-dĕŭ, și aduce ca motiv încercarea ce a făcut-o, în alte ocasiunĭ, de protecțiunea divină. Acésta o esprimă el prin acești termenĭ: *Tu aĭ bătut pre aceĭ ce, fără cause și fără dreptate, s'aŭ declarat contra mea; tu aĭ sfărîmat dinții inimicilor meĭ, carĭ sunt și aĭ tĕĭ.*

Acésta convine specialminte luĭ Iis. Chr. și bisericeĭ sale, a căreĭ inimicĭ se aseamĕnă cu leiĭ furioșĭ; dar D-dĕŭ sfărîmă dinții acestor leĭ și-ĭ pune în stare a nu putea vătăma.

In text, cel întâiŭ din aceste versurĭ nu conține de cât aceste frase: *Nu mĕ voiŭ teme de miĭ de ómenĭ* (saŭ noróde), *carĭ mĕ înconjóră*; și tot restul, cu versul următor, nu formézĕ de cât un vers; dar acésta nu pune nicĭ o diferență în sens. Este maĭ multă dificultate în textul ebreŭ, ast-fel cum se esplică astă-dĭ, el dice: *Tu aĭ lovit pre inimiciĭ meĭ în falcă* (*in maxila* în loc de sine causa); și mărturisesc, că acéstă lecțiune este analogă cu ceea ce urmézĕ: *Tu aĭ zdrobit dinții lor.* Dar sunt cuvinte pentru a justifica Septuaginta, care traduce prin ματαιως (sine causa); póte că eĭ aŭ scris μαθηι, care însemnă *maxillas*; póte că eĭ aŭ crezut că cuvêntul ebreŭ *Lehi* ar veni de la *Hen* gratia, póte că a luat acest cuvênt *Lehi*, ca însemnând, după maniera animalelor (ferarum more), adecă, fără reson. In fine acéstă lecțiune (sine causa), face sensul destul de bun, cu care se unesc chiar și ebraiștiĭ.

MEDITAȚIUNI

Inimicĭĭ din afară nu sunt așa de tarĭ ca inimicĭĭ casnicĭ. Aceștia în raport cu mântuirea sunt pasiunile nóstre.

Numĕrul lor este așa de mare, că se póte compara cu o armată, unde se găsesc mai multe mii de ómeni. Cu tóte acestea, în mijlocul acestor monștri, ce ne persecută, ca cum ar fi animale sĕlbatice, nu trebue să perdem curajul, nici să lipséscă încrederea în D-ḑeŭ. Să alergăm la el cu umilință; să-i expunem miseria nóstră, să-l rugăm de a ne apăra, de a ne sustrage de la acești teribili persecutori, de a 'i bate, de a 'i alunga, prin tóte mijlócele, ce misericordia și puterea sa va găsi de cuviință. Tóte rĕutățile nóstre le póte face să servéscă la gloria sa și la mântuirea nóstră. Paul era de un caracter ardent; el devine sub impresiunea grației, marele instrument al convertirii ginților. Augustin era condus de amorul sensual; inima sa se deschise la amorul divin, și nu mai vorbi, numai scrise alta, de cât numai de acest amor. Ast-fel, așĭ putea examina înclinările unuĭ numĕr mai infinit de sfinți, și observ, că s'aŭ născut cu înclinațiunĭ, care în urmă 'i-ar fi perdut, de n'ar fi obținut de la D-ḑeŭ puterea de a le supune legilor perfecțiuneĭ celeĭ mai înalte. Aicĭ reportaŭ victoriĭ însemnate asupra inimiculuĭ mântuiriĭ și asupra sa însuși. Dómne! tu nu puĭ pre nimenĭ pre pământ fără germinele virtuțiĭ, dar prețios al haruluĭ tĕŭ și al dragosteĭ tale! Noĭ abusăm de acéstă bine-facere, îl conrumpem încă, întărind prin lașitatea nóstră afecțiunile vicióse, ce le moștenim de la un părinte greșit. Noĭ ne înțelegem cu inimicĭĭ aceștia, cum îĭ vom învinge dar?

VERSUL 8

A Domnuluĭ este mântuirea și preste norodul tĕŭ bine-cuvêntarea ta

David vrea să spue aicĭ, că speranța mântuiriĭ a eliberăriĭ, a victorieĭ, depinde numaĭ de Domnul. In urmă se adreséză chiar către Domnul, și 'l rógă de a bine-cuvênta pre poporul sĕŭ, saŭ mai bine asigură, că poporul trebue să aspire la bine-cuvêntarea Domnuluĭ.

Se pare că, în prima parte a acestuĭ vers, profetul contraḑice espres și positiv aceea ce inimicĭĭ sĕĭ ḑiceaŭ, că *mântuirea luĭ nu este a spera în D-ḑeŭ*. El declară din contra, că se reazimă pe protecțiunea acestuĭ D-ḑeŭ prea înalt.

In a doua parte, acest rege profet arată, că nu ura nicĭ de cum pre aceĭ carĭ urmaŭ luĭ Absalon; că din contra, el 'ĭ privea

totdéuna, ca făcênd parte din poporul luĭ D-ḑeŭ și că în acéstă calitate el dorea pentru eĭ bine-cuvêntarea Domnuluĭ, bine-cuvêntare, a căreĭ fruct principal era de a'ĭ aduce la supunerea, ce datoraŭ regeluĭ lor. Acest sentiment este fórte demn de David.

Dar fiind-că acest psalm are maĭ de căpetenie ca obiect mórtea și învierea luĭ Iisus Christos, profetul are maĭ ales în vedere a vesti în acest din urmă vers, îmbelșugarea bine-cuvêntărilor ce trebuiaŭ a fi răspândite în univers prin trimiterea Duhuluĭ sfânt și predicarea apostolilor, ca fruct al cruceĭ Domnuluĭ. In adevĕr, victoriile luĭ David nu fac pre Istrael maĭ sfânt și maĭ demn de favorurile cerești. Dar victoria luĭ Isus Christos ne-a câștigat adevĕrata mântuire: împĕrăția luĭ preste noĭ face adevĕrata fericire, și numaĭ el este isvorul bine-cuvêntării luĭ D-ḑeŭ preste poporul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Numaĭ luĭ D-ḑeŭ se cuvine a mântui, adică a scăpa corpul și sufletul de relele ce le încércă, saŭ pericolele la care sunt expușĭ. De am avea credință, acest adevĕr ne-ar fi prea cunoscut. Dar adevĕrata credință, este o virtute saŭ un sentiment așa de rar, că nu este de mirare ca adevĕrata încredere în D-ḑeŭ să nu se găséscă maĭ de loc printre oamenĭ. Inclinațiunile pământeștĭ îĭ fac să aștepte minunĭ pentru a vedea, că D-ḑeŭ îĭ protege, și aceste miracole eĭ le-ar mărgini la bunurile ce le doresc, saŭ la relele temporale, de care ar voi să scape. Când se ḑice vre-uneĭ persóne de a pune încrederea în cel A-tot-puternic, ea crede că o facĭ prin aceea să spereze bogățiĭ; când vorbeștt tot ast-fel unuĭ bolnav, el crede că 'i se promite vindecare. Tot ast-fel este și cu cele-l'alte rele, de care sunt împovărațĭ ómenĭĭ. Eĭ nu vĕd, că încrederea în D-ḑeŭ nu trebue a avea de obiect numaĭ de cât de a fi scăpațĭ actualmente de nenorociriĭ, dar a le suferi cu răbdare, a aștepta de la providență ajutóre, proporționate cu planurile, ce are asupra lor, dar maĭ vêrtos a se folosi bine de mizeriile acesteĭ vieți, pentru a înainta pe calea, care conduce la una maĭ bună. Omenĭĭ nu-și țintesc privirile lor asupra luĭ Iisus Christos, asupra apostolilor și asupra sânților din tóte secolele. Aceștĭ sânțĭ aŭ fost plinĭ de încredere nestrămutată în D-ḑeŭ, și cu tóte acestea și dênșiĭ aŭ suferit mult: ba eĭ aŭ privit suferințele lor ca efect al atențiunĭ bine-făcĕtóre a Providințeĭ asupra lor, pentru că acestea eraŭ ocasiunĭ, ce le

dădeaŭ a câștiga merite, și pentru a împodobi cununa gloriei ce le era destinată.

Adaog că, chiar în relele temporale, acel ce pune încrederea în D-ḍeŭ, primește prea adese-orĭ de la el ajutor, pre care l'ar putea numi cine-va minune ascunsă a providinței. In adevĕr, ne este imposibil a descoperi puterea saŭ de a prevedea momentul, dar nu ne lipsesc nicĭ-o-dată, și asupra acestuĭ punct sunt dovedile experienței, care ne arată că ușurința saŭ maĭ bine nerecunoștința ómenilor le acoper. Ele nu scapă nicĭ-o-dată ómenilor, ce reflectă asupra ajutoruluĭ și circonstanțelor vieței lor.

Dar maĭ ales în momentul morțiĭ, acest cuvênt mângâitor: *a Domnuluĭ este mântuirea*, are tótă forța sa, și el rĕspândește în sufletul credincios o pace și o ungere, că nu este posibil ómenilor a o explica. Când religia ar fi avut numaĭ acéstă dovadă, totuși trebuia a părăsi partea necredincioșilor, și a se pune alăturea cu credincioșiĭ, și când, imposibil, n'ar fi fost viața viitóre, trebuia încă a pune încrederea în Domnul; pentru că folosul de a muri în pace și de a spera o fericire eternă este un preț ce nu se póte calcula.

PSALMUL IV

Titlul psalmuluĭ acestuia este: *Intru sfârșit, în laude. Psalmul luĭ David.* După ebraiștĭ, este: *Praecantori*, saŭ *musices praefecto, in instrumentis pulsantibus etc.* Aceste două cuvinte din urmă se pot primi, pentru că cuvêntul ebreŭ indică acțiunea mâneĭ pe instrumente de musică, și ceĭ șépte-ḍecĭ, carĭ pun ἐν ψάλμοις, arată aceste instrumente. Expresiunea Vulgateĭ, *in carminibus*, este generală, și póte conveni la orĭ-ce specie de melodie. Teodoțion a tradus din ebreește ἐν ὕμνοις, care este o expresie iarăși generală.

Pentru cele două cuvinte d'întâiŭ, *întru sfârșit*, sensul este, că acest psalm și tóte cele-l'alte, care aŭ același titlu, și care sunt în totul în numĕr de cincĭ-ḍecĭ și opt, trebue a fi cântate în totdéuna; saŭ maĭ bine ele conțin

adevěruri și învěțături, care vor subsista totdéuna; saŭ încă, că, în sinagogă eraŭ cântate la finele Sabatuluĭ, saŭ în ḑile de sĕrbătóre; saŭ în fine că acești Psalmĭ prevestesc *finitul timpuluĭ* saŭ împĕrăția luĭ Mesia. Ast-fel aŭ înțeles acéstă inscripțiune, cea maĭ mare parte din părinți și chiar mulți din rabinĭ. Se întrebuințéză maĭ adesé-orĭ în psalmĭ, dar va fi de ajuns a o explica odată pentru totdéuna.

Restul titluluĭ este *Psalmul luĭ David*, saŭ psalmul inspirat luĭ David; căcĭ în textul ebreŭ este *Lamed* și în grecesce τῷ Δαυὶδ, care arată dativul; trebue a observa cu tóte acestea că *lamed* se pune de asemenea câte-o-dată arătând genetivul, dar în fond sensul este acelaș; căcĭ dacă psalmul a fost inspirat luĭ David, de sigur că el este autorul.

Contextul acestuĭ Psalm nu arată nicĭ un eveniment care să ne fie cunoscut din istoria luĭ David. Aceĭ carĭ 'l aplică la timpul și la împrejurările revolteĭ luĭ Absalon, caută aicĭ óre-care aseměnărĭ, care în fond sunt puțin simțitóre. Se póte adopta însă ideia acésta și a privi acest psalm, ca un fel de urmare a celuĭ precedent. Se póte considera ca o învěțătură, ce o da St. Spirit ómenilor, pentru a'ĭ îndemna ca să aibă încredere în D-ḑeŭ și pentru a'ĭ înturna de la deșertăciunile lumeĭ aceștia. Citind psalmul acesta și dându-ne séma de fie-care vers, nu putem să nu recunóscem îmbelșugarea ideilor frumóse și învěțăturilor înalte, ce le dă credincioșilor din tóte timpurile.

Psalmul acesta trebue a se raporta maĭ ales la Iis. Chr. Numaĭ el este prin excelență *drept* (ver. 1) și *sfânt* (v. 4); sub aceste douĕ numirĭ a fost povestit de profeți. *El este*, ḑice Isaia, *dreptul, care va fi pentru mulți un isvor de îndreptare; el este*, ḑice Daniil, *sfântul sfinților, sfințit luĭ D-ḑeŭ cu o ungere înaltă*. Ideile exprimate în acest psalm sunt ale luĭ Iis. Chr., și care trebue a servi de regulă și de model la ale nóstre: *acésta să cugetați întru voĭ, ceea ce și în Iis. Christos.*

VERSUL 1

Când am strigat eŭ, auḍitu-m'aĭ D-ḍeul dreptăţiĭ mele, întru necaz m'aĭ desfătat. Milostiveşte-te spre mine şi ascultă rugăciune mea

Psalmistul declară la început, că tótă dreptatea sa, tóte sentimentele virtuóse, sunt daruri ale luĭ D-ḍeŭ, că a fost auḍit chiar în cursul rugăciuniĭ sale, şi că D-ḍeŭ n'a întârḍiat a'l primi sub scutul sĕŭ; el îndréptă apoĭ cuvêntul către acest bine-făcĕtor suprem. Tu aĭ desfătat, ḍice el, inima mea, Dómne, tu aĭ scăpat-o din strîmtorarea în care se găsea în timpul nenorocirii. Dar, fiind-că el simte încă trebuinţa, ce are el de milostivirea divină, implorâ cu umilinţă şi cere ca D-ḍeŭ să continue de a'l asculta în rugăciuni.

In expresiunea *m'aĭ desfătat,* se sub-înţelege *inima;* tu 'mĭ-aĭ lărgit inima. Tristeţa strînge inima şi bucuria o lărgeşte. Acéstă expresiune se întîlneşte încă şi în alte părţi ale psalmuluĭ.

Auḍi rugăciunea mea. Termenul ebreŭ indică rugăciunea ce se face unuĭ judecător; expresiuni prea convenabile în gura ómenilor, a căror cause este totdéuna în mâna luĭ Dumneḍeŭ şi cari 'şĭ vor da séma înaintea aceluĭ judecător suprem al viilor şi al morţilor.

Fer. Augustin întrébă: pentru ce profetul vorbind la început la a treia persónă: *Când chemam pre Domnul, el m'a auḍit,* şi în urmă se întórce către Domnul însuşĭ şi vorbesce? Neapărat, ḍice el, pentru a ne arăta, că inima nu se lărgesce de cât numaĭ când D-ḍeŭ este în ea. Deci, profetul, vĕḍênd că inima 'i s'a lărgit saŭ a scăpat din strîmtórea sa, era pentru el un motiv de a vorbi luĭ D-ḍeŭ, care se afla în el. Acéstă ideie este atingĕtóre şi spiritele adevĕrat spirituale simţesc acest adevĕr.

MEDITAŢIUNI

Se vede în aceste versurĭ efectul grabnic şi sigur al rugăciuniĭ: ea nu e finită şi află că s'a auḍit. *Când mĕ rugam,* ḍice profetul, *Domnul m'a auḍit;* Dumneḍeul, dreptăţiĭ mele, adică autorul haruluĭ, care mĕ face drept, saŭ rĕsbunătorul nevinovăţieĭ mele, saŭ încă judecătorul conduiteĭ mele, acel ce judecă starea sufletuluĭ meŭ, care vede, dacă el este întru dreptate saŭ nedreptate. Omeniĭ nu sunt judecătoriĭ interioruluĭ nostru. Se póte arăta drept în ochiĭ lor, în timp ce înaintea luĭ D-ḍeŭ este un obiect de oróre; şi póte fi privit cine-va de lume, ca cel maĭ culpabil om, în timp ce în presenţa luĭ D-ḍeŭ este înzestrat cu tóte darurile sfinţenieĭ.

Este o observare a sf. Ión Chrisostom, că David n'a fost ascultat de D-ḍeŭ, fiind-că era rege, dar pentru că era drept. Rugăciunea pĕcătosuluĭ nu póte fi fără fruct, dovadă acea a vameșuluĭ, care se ruga în templu, și care a eșit *îndreptat*. Dar dreptul care se rógă, este plăcut luĭ D-ḍeŭ, de îndată ce se află în fața luĭ. Alt-fel se întêmplă fórte rar, ca pĕcătoșiĭ să aibă în rugăciune tóte condițiunile necesare pentru a fi auḍițĭ.

Acelaș sfânt Părinte ne învață aicĭ arta rugăciuniĭ; arată-te, ḍice el, înaintea luĭ D-ḍeŭ cu luare aminte, cu inimă sdrobită, și cu ochiĭ cufundațĭ în lacrimĭ; nu cere nimic pământesc, hotărește-te a cere bunurile vieței viitóre, deslégă inima de orĭ-ce ură contra vecinuluĭ tĕŭ; renunță la pasiunile care tiraniséză sufletul tĕŭ; să nu aĭ nimic comun cu demonul, care este cel maĭ mare vrăjmaș al némuluĭ omenesc; o rugăciune îmbrăcată cu aceste caractere, nu póte să nu fie auḍită.

Dar cum póte să fie inima lărgită saŭ desfătată în nenorocire? In douĕ felurĭ, ḍice acelaș sfânt; întâiŭ, când D-ḍeŭ mângâe pre omul întristat, cum a ajutat celor treĭ Ebreĭ în cuptorul cu foc și luĭ Daniil în grópa cu leĭ; al doilea, când necazul atrage dupĕ sine scăparea de pasiunĭ. Ce exemplu maĭ frumos de cât a luĭ David! In prosperitate, el devine sclavul amoruluĭ urîcios; și în scârbă, sufletul sĕŭ se bucură de complicațiunile cele maĭ intime cu D-ḍeŭ. *Nenorocirea*, ḍice Apostolul, *lucréză răbdarea; răbdarea are de fruct ispitirea, ispita naște speranța, și speranța nu rușinéză*. Decĭ, cât de desfătată trebue să fie inima plină de speranță, și care știe, că acéstă speranță va aduce o fericire perfectă!

VERSUL 2

Fiiĭ ómenilor! până când greĭ la inimă: pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?

Nu este nimic maĭ clar de cât acest vers, urmând ambelor versiunĭ, cea a celor LXX, și cea a Vulgateĭ; profetul adreséză cuvêntul tuturor ómenilor, și le impută *îngreuerea inimeĭ*, adecă inclinațiunile lor pământeștĭ; el 'ĭ întrĕbă pentru ce deșertăciunea și minciuna sunt totdéuna obiectul dorințelor și căutărilor lor.

Prin deșertăciune, saŭ ceea ce e tot una, *nimic*, profetul înțelege

bunurile și plăcerile pământului, care sunt așa de vane, așa de frivole și de scurtă durată. Prin minciună saŭ falșitate înțelege aceleași obiecte întru cât sunt false și înșelătóre, că ne rătăcesc, ne amăgesc și ne fac o ilusiune periculósă.

MEDITAȚIUNI

Pĕcătoșiĭ se numiaŭ din cele dintâiŭ timpurĭ *fiiĭ ómenilor*; se crede că aceștia sunt descendenții lui Cain, carii se găsesc caracterisați cu acest nume în Scripturĭ, pentru a se distinge de urmașiĭ luĭ Set, carii sunt numiți *fiiĭ luĭ D-ḑeŭ*, pentru că eĭ conservară adevĕratul cult și buncle moravurĭ. Acești fiĭ aĭ ómenilor, avură inima conruptă și prin urmare înclinați către cele pământești; eĭ fură dedați la deșertăciune și minciună. Acești dintâiŭ fiĭ aĭ ómenilor aŭ avut o posteritate numerósă.

Lumina este încă plină de spirite, dedate la eróre și cu inimă sedusă de pasiunĭ. Până când va dura acéstă ilusiune?

Răspunsul este scurt și ușor. In cât timp ómenĭ vor perde din vedere credința în viéța viitóre, vor fi totdéuna înclinați către pământ, vor căuta în totdéuna vanitatea și minciuna. Dar, de bună sémă, vor merge totdéuna afară din calea care duce la fericire, căcĭ numaĭ adevĕrul, ḑice Augustin, póte face pre om fericit, și adevĕrul este numaĭ în D-ḑeŭ și în promisiunile ce ne-a făcut despre o viéță maĭ bună de cât acésta. Tóte controversele ce se pot avea cu inimicĭĭ religiunĭĭ, și tóte sfătuirile ce este obligat cine-va a face creștinilor, se mărginesc la acest obiect al vieței viitóre. Spune și unora și altora că dupĕ mórte vor intra într'o viéță, unde totul este etern, de îndată vanitatea și minciuna vor dispărea din ochiĭ lor, adevĕrul îĭ va lumina și fața lumiĭ va fi schimbată.

VERSUL 3

Și să știți că minunat a făcut Domnul pre cel cuvios al sĕŭ, Domnul mĕ va auḑi, când voiŭ striga către dênsul

Dacă profetul vorbește de sine însuși, când ḑice că Domnul 'l-a făcut minunat, alegêndu-l guvernator al poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, Iis. Chr. iarăși vorbește de sine, când se numește *sfântul luĭ D-ḑeŭ*,

pentru a arăta, că n'are nimic comun cu păcătoșii, cu ómenii înclinați la pământ, sclavi ai vanităților și ai minciunei. Ceea ce urmézá: *Domnul mĕ va auḑi, când 'l voiŭ chema*, se pare a dovedi, că David vorbește de el însuși, ḑicênd: *Să știți că minunat a făcut Domnul pre cel sfânt al sĕŭ.* Dar sunt atâtea raporturi diferite în acest psalm, că ar putea fi vorba de David în a doua parte a versului și în cea d'întâiŭ de ómenii sfinți în general.

MEDITAȚIUNI

Nimic mai adevĕrat de cât acéstă propositiune: *D-ḑeŭ face minunați pre sfinții sĕi.* In fața ómenilor sunt ca și cei-l'alți, dar sfințenia 'i înalță așa de mult, că tóte mărirele omenești nu'i póte egala. *Sfinții sunt minunați*, prin alegerea ce D-ḑeŭ a făcut-o cu darul sĕŭ, în protecțiunea prea distinsă ce le acordă, în sentimentele ce le inspiră, în marile întreprinderi ce le încredințézá, în progresul continuŭ ce-l fac în dragostea sa, în finitul glorios care încununézá lucrările lor. Iată spectacolul, ce ar atrage atențiunea ómenilor, dacă toți ómenii ar fi credincioși. Nu este nimic mai frumos și mai mare de cât sufletul unui sfânt; el posedă comori neprețuite de judecată, de înțelepciune, de bunătate, de dreptate; are fericirea de a fi unit cu D-ḑeŭ, el face fericirea altora, pentru că 'i vede, fiind unit cu D-ḑeŭ, Sf. Chrisostom, ori cât de eloquent era, nu avea terminî. pentru a spune ideia ce-și făcuse de Sf. marele apostol Paul. *Ard*, ḑice el, *de dragoste pentru el; nu încetez de a vorbi și nu voiŭ atinge înălțimea acestui obiect sublim. Considerând numai dragostea lui Paul pentru Iis. Christos, cine sunt ca să judec de acel cuptor, în care se topesc tóte afecțiunile sufletului și se prefac în dragoste?*

VERSUL 4

Mâniați-vĕ și nu greșiți cele ce ḑiceți în inimile vóstre, întru așternuturile vóstre vĕ umiliți

Sf. apostol Paul a citat cele d'întâiŭ cuvinte ale acestui vers: *mâniați-vĕ și nu greșiți*; de unde se póte încheia că învĕțătura profetului nu se mărginește la credincioșii timpului sĕŭ, dar ea se întinde la acei din tóte secolele, căci apostolul vorbește la tótă

lumea. Se întêmplă, în adevĕr, câte-o-dată, celor maĭ sfinte suflete să se mânie ; dar ele reprimă acéstă mișcare și se feresc de pĕcat.

St. Chrisostom crede, că profetul și apostolul vorbesc de o mânie inspirată prin zel ; Sf. Paul, dice el, s'a tulburat contra luĭ *Elymas*, și Sf. Petru contra Ananieĭ și a Saphireĭ ; dar eĭ n'aŭ pĕcătuit, pentru că interesul adevĕruluĭ înflăcăra zelul lor.

Ebreul dice: *tremuraţi și nu veţi greși, saŭ nu greșiţĭ ;* dar verbul care rĕspunde la *tremuraţi*, póte a se lua în loc de, *mâniaţi-vĕ*. Ieronim traduce ca și ceĭ LXX și Vulgata ; Symmaca de asemenea și autoritatea Sf. Paul autoriséză puternic acéstă cetinţă.

A doua parte a versuluĭ este ast-fel în textul ebreŭ : *Vorbiţĕ cu inimile vóstre, în așternuturile vóstre, și tăceţĭ ;* fără îndoială pentru a sonda inimile vóstre. In fond acesta e și sensul Vulgateĭ : Omeniĭ cariĭ s'aŭ mâniat, carĭ în urmă fac reflexiunĭ asupra lor însuși în timpul nopţiĭ, și cariĭ se condamnă la tăcere, sunt de sigur, ómeniĭ, cariĭ se căesc, saŭ maĭ bine ómeniĭ, carĭ se căesc în timpul nopţiĭ de ceea ce aŭ făcut saŭ aŭ gândit ḑiua, sunt ómeniĭ cariĭ iubesc tăcerea. Sf. Paul se pare că a avut în vedere tot versul acesta, când a ḑis : *Mâniaţi-vĕ și nu greșiţĭ, sórele să nu apue întru mânia vóstră*, ca și cum ar fi ḑis: Mâniaţi-vĕ când veţĭ fi animaţĭ de un zel sfânt, dar nu greșiţĭ ; și chiar dacă veţĭ greși, căiţi-vĕ maĭ nainte de a apune sórele ; ceea ce revine la acéstă sdrobire a inimeĭ și tăcerea de care vorbește profetul, că trebue a o face cine-va când se culcă.

Aceĭ cariĭ raportă acest psalm în timpul revolteĭ luĭ Absalon, contra părinteluĭ sĕŭ, presupun că David ḑice acestor rebelĭ și partisanilor sĕĭ : eŭ ’ţĭ ert primul moment de mânie contra mea, dar să nu maĭ fiĭ în contra mea ; intră în lăuntrul tĕŭ, în timpul nopţiĭ și căește-te de rătăcirile tale.

Acéstă esplicaţiune este bună, dacă litera psalmuluĭ ar arăta acésta, câtuși de puţin.

MEDITAŢIUNI

Este evident, că profetul îndémnă aicĭ pre credincioșĭ la obiceiul de a examina conștiinţa lor, maĭ ’nainte de a se culca.

Sunt douĕ folóse, zice St. Chrisostom, în acest obiceiŭ, care a fost al tuturor sfinţilor ; cel d'întâiŭ este de a face pre om maĭ atent asupra sa însuși, prin temere de a nu fi cum-va greșit la finitul ḑileĭ. A doua este de a preveni prin aceea judecata severă a luĭ D-ḑeŭ, căcĭ, cum ḑice Apostolul : *de ne vom judeca pre noĭ înșine, nu vom fi judecaţĭ*. David, prin urmare, dă aicĭ o instrucţiune, care o aplică la sine însuși, pentru că ḑice în alt loc : că spală

așternutul cu lacrămĭ și în tóte nopțile udă patul sĕŭ de plângere.

Parafrasa chaldaică, explicând acest vers, adaogă la gândirea profetuluĭ: *Rógă-te*, ḑice ea, *pe așternutul tĕŭ și amintește ți de ḑiua morții.* Și acésta face căința eficace, sânțește nelucrarea în care ne găsim în timpul somnuluĭ. Amintirea de mórte ne pune la piciórele suveranuluĭ judecător și ne umple de o temere salutară la vederea acestuĭ tribunal înfricoșat; gândindu-ne la mórte, înainte de a ne deda somnuluĭ, ne simțim preparați, pentru momentul cel de pe urmă al vieței nóstre, preparațiune așa de necesară, și la care chiar natura ne învită, punêndu-ne într'o stare, care este imaginea morții.

VERSUL 5

Jertfiți jertfa dreptății și nădéjduiți spre Domnul.

Gândirea profetuluĭ este, că nu e deajuns a se feri de păcat și de a se căi înainte de somn, dacă ar fi avut nenorocirea de a'l săvârși. El sfătuește pre credincioșĭ la săvârșirea faptelor religióse. dintre care cea maĭ principală este aducerea unuĭ sacrificiŭ de dreptate, adică a uneĭ jertfe aduse Domnuluĭ cu dragoste și cu o inimă plină de darurile nevinovăției.

Dar sunt ómenĭ rĕĭ saŭ interesați, carĭ ḑic: *Cine ne va arăta nouă cele bune? adică:* cine ne va umplea de bine-faceri sensibile și arătate? Profetul le rĕspunde în versurile următóre.

Aicĭ textul nu diferă de versiunĭ; fără numaĭ că ḑice: *cine ne va arăta binele?* Dar acéstă diferință nu interesézĕ nicĭ de cum sensul.

MEDITAȚIUNI

Când îndemnĭ pre ómenĭĭ sensualĭ și lumeștĭ a intra în căile dreptățiĭ, a se conforma cu legile Evangelieĭ, a imita exemplele sfinților, eĭ rĕspund, *dar ce vom folosi?* Nu vedem noĭ în tóte ḑilele pre ómenĭĭ ceĭ maĭ virtuoșĭ, ceĭ maĭ credincioșĭ faptelor religióse, că sunt săracĭ, disprețuițĭ, părăsițĭ? Din contra, cât de mare mulțime de pĕcătoșĭ în abondență, încărcațĭ de onorurĭ? Ni se promite fericirea în cea-l'altă viață, dar noĭ dorim bunurĭ actuale și sensibile, avem necesitățĭ familiare. Ast-fel sunt cuvintele, saŭ cel puțin sentimentele ómenilor sclavĭ patimilor, a acelor suflete așa de

mărginite în știința religiunii, precum eraŭ Iudeii. Cunosc eĭ óre isvórele de care providența se servește pentru a susținea pre ómenii virtuoșĭ? Aŭ pătruns eĭ în interiorul acelor ainicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ, pentru a vedea pacea care domnește acolo, chiar în mijlocul tulburărilor vieței? Știŭ eĭ cât de mult mângâe exemplul luĭ Iis. Christ., care era sântul sânților, care era sărac și umilit, părăsit, și cât de mult însuflețește exemplul acesta pre aceĭ ce 'i se aséměnă? Vĕḑut-aŭ eĭ vre-odată pre omul de bine, pre dreptul, pre urmașul luĭ Is. Christ., plângêndu-se de neplăcerile sale și căutând în maximile și în procedările lumiĭ mijlóce pentru a se scăpa? Evangeliul promite bunurĭ nespuse pentru cea-l'altă viéță, dar pentru acésta el ne arată bunurĭ reale și prea atingĕtóre; el dă lipsa dorințelor pământeștĭ, liniștea sufletuluĭ, unirea cu D-ḑeŭ, nutrirea viŭ făcĕtóre a dragosteĭ sfinte. Ah! Dómne, în privirea acestor bunurĭ eŭ trebue să ḑic: *Cine mi le va da?* Óre nu numaĭ tu, și óre profetul nu-mĭ spune, că numaĭ ție trebue să mĕ confiez. Eŭ nu întreb ca ómeniĭ fără credință, de care vorbește el, ca să mĕ facĭ să vĕḑ bunurĭ sensibile și mărginite la durata acesteĭ vieți, acésta este prea puțin pentru mine, care sunt destinat a te iubi aicĭ jos și a te poseda în eternitate.

VERSUL 6

Mulți ḑic: Cine va arăta nouă cele bune? Însemnatu-s'a preste noĭ lumina feței tale, Dómne.

Aicĭ este rĕspunsul profetuluĭ acelor ce cer cele bune. Și acest rĕspuns este în formă de apostrof Domnuluĭ, ca și cum ar ḑice: Ah, Dómne! nu este destul, că aĭ rĕspândit lumina feței tale preste noĭ? Verbul ebreŭ însémnă propriŭ a rădica stégul, și cea maĭ mare parte traduc prin imperativ: *ridică preste noĭ, Dómne, lumina feței tale.* Ceĭ LXX aŭ luat acest verb, în forma pasivă, și Vulgata traduce: *Signatum est.* Acéstă interpretațiune se pare maĭ bună de cât acea a ebraiștilor; căcĭ înturnând frasa prin imperativ, profetul nu ar rĕspunde direct la acéstă întrebare a ómenilor interesațĭ: *Cine va arăta nouă cele bune?* El face o simplă rugăciune luĭ D-ḑeŭ: *Dómne, fă a se arăta preste noĭ lumina feței tale.* In timp ce după aceea a celor LXX el satisface la întrebarea: Ah! Dómne, ce-mĭ rĕmâne a te întreba? Tu aĭ rĕspândit saŭ aĭ înălțat lumina ta preste noĭ.

MEDITAȚIUNI

Ce póte fi mai instructiv, mai atingĕtor de cât aceste cuvinte ale profetului: *Dómne, lumina feței tale s'a revĕrsat preste noi*, saŭ dupĕ forța textului original: *s'a înălțat preste noi ca un stég.* La ce servesc stégurile în armată? Spre a aduna pre soldați, când sunt risipiți, și a'i ținea bine uniți, când sunt împreună. Servesc încă a mai arăta calea pe unde trebue a merge către inimic. Gloria unui corp militar este de a apăra bine stégul sĕŭ. Acest semn de comandă este onorat de soldați; ei îl însoțesc cu respect și supunere, 'l privesc cu îngrijire; priveghéză în partea unde este pus stégul, ca și dinaintea cortului generalului. Fiĭ ómenilor, voi știți voința principilor voștri, manifestată prin simbóle puse sub ochiĭ voștri și voi nu sunteți atenți nicĭ-decum la lumina luĭ D-ḑeŭ, care vĕ conduce, care vĕ face semnul, care vĕ comandă. Israeliții în deșert eraŭ conduși de o columnă de foc, imagină a luminei, ce D-ḑeŭ a pus-o în spiritele și în inimele nóstre; acésta este legea naturală scrisă în interiorul nostru, pentru a ne învĕța să distingem binele de rĕŭ; este dorința de nemurire, totdéuna presentă în spiritul nostru, și manifestându-se prin îngrijirea, ce avem de a ne prelungi viéța și a îndepărta mórtea; este provedința ce priveghează asupra ḑilelor nóstre, și care satisface trebuințele nóstre; este charul luĭ D-ḑeŭ, care vorbește așa de des inimilor nóstre, saŭ pentru a îndemna la căință, saŭ pentru a înainta în căile mântuiriĭ; este vocea amoruluĭ divin, care ne îndémnă, ne sfătuește, care ne cértă, saŭ care ne mângâe. Iată stindardul înălțat asupra nóstră; el ne amintește de D-ḑeŭ, ne unește cu fratiĭ noștri, ne conduce pe calea, care duce la fericire. Ce mai este necesar a întreba ca acel Ebreĭ, de care vorbește profetul: *Cine ne va arăta cele bune?* N'am de cât să întreb lumina luĭ D-ḑeŭ, și nu numaĭ voiŭ vedea adevĕratele bunuriĭ, dar încep a le poseda. Eŭ am consultat-o câte-odată, Dómne, și nicĭ-o-dată nu m'a amăgit: nenorocirea mea este că am consultat-o prea rar și prea rĕŭ; ea se face cunoscută în tăcerea pasiunilor, în exercițiul rugăciuniĭ, ea rĕspândește cea mai mare lumină. Sunt actualmente acest adevĕr, sunt pătruns de el, voesc să-mi regulez purtarea mea, și din acest moment, o D-ḑeul meŭ, *tu umpli sufletul meŭ de bucurie.*

VERSUL 7

Dat'aĭ veselie în inima mea, din rodul grâuluĭ, al vinuluĭ şi al untuluĭ-de-lemn al lor s'a înmulţit

Ceĭ LXX şi Vulgata adaogă în acest vers untul-de-lemn, vinul şi grâul; textul nu întrebuinţéză de cât douĕ cuvinte, dintre care unul însémnă *grâŭ*, şi altul dupĕ ebraiştĭ însémnă *vin noŭ* (mustum); dar alţiĭ aŭ observat că însémnă orĭ-ce licóre extrasă din fructe Ast-fel LXX aŭ putut vorbi de vin şi unt-de-lemn. Versiunile syriacă, arabă şi etiopiană, fac tot ast-fel.

MEDITAŢIUNI

Nu abondenţa bunurilor temporale dă veselia spiritului şi pacea sufletuluĭ, ci maĭ mult îl turbură. Ómeniĭ aspiră naturalminte la repaus, şi cine se bucură maĭ mult de repaus, dacă nu acel ce posedă maĭ multă avere! De voeşte a le îmmulţi se cufundă într'un abis de nelinişte; se teme că le va perde, este sclavul tuturor evenimentelor; crede totdéuna că este în pericol de a cădea în sărăcie. De voesc numaĭ a le conserva, acéstă grijă atrage încă o mulţime de nevoĭ incompatibile cu repausul. Dar să presupunem că a pus un fel de ordine în afacerile sale, că nu gândeşte de cât a se bucura, óre acéstă bucurie îl va face fericit? Solomon adunase multe bogăţiĭ, el era în situaţiunea de a nu se maĭ teme de jocurile noroculuĭ, 'ĭ-ar fi fost cu greŭ a dori saŭ chiar de a aspira la o abondenţă superióră de cât a sa. Cu tóte acestea, el declară că tótă averea acésta este vanitate şi tulburare a sufletuluĭ. Inima omenéscă este maĭ mare de cât tóte obiectele create, ea este făcută pentru unicul bine real, care este posesiunea fiinţeĭ necreate şi infinite. Acest adevĕr este o rază a luminiĭ, ce D-ḑeŭ a respândit-o preste noĭ, şi pre care o recunoştea profetul: ea care făcea pe Augusţin căit să ḑică: *Da, Dómne, inima nóstră este totdéuna agitată şi nicĭ odată în repaos, până ce se va fixa în tine.*

VERSUL 8

Cu pace împreună mĕ voiŭ culca și voiŭ adormi, că tu, Dómne, deosebĭ întru nădejde m'aĭ așezat

In versul acesta profetul complectézĕ cele ḑise maĭ sus: că Domnul a umplut sufletul sĕŭ de o bucurie maĭ curată de cât acea de care se bucură aceĭ ce aŭ cele maĭ marĭ bogățiĭ. Voiŭ gusta, ḑice el, tot-o-dată dulcéța somnuluĭ și folósele repausuluĭ. Este un somn laborios, precum este acel al bolnavilor și acelor îngrijațĭ. Profetul ḑice că va adormi tot-o-dată și se va repausa, adică că somnul sĕŭ va fi liniștit, și repausul însoțit de liniștea cea maĭ perfectă.

El crede, că Domnul singur 'l-a așeḑat întru nădejde.

MEDITAȚIUNI

Sf. Chrisostom crede că aicĭ este vorba maĭ întâiŭ de reculegerea interióră și apoĭ de fuga de adunările periculóse.

Când este cine-va, ḑice el, cu luare aminte a intra în sine însușĭ, când își adună gândurile în presența luĭ D-ḑeŭ, atuncĭ se bucură de pacea interióră, și acéstă pace contribue chiar la repausul corpuluĭ. Acéstă reflexiune a sf. părinte este confirmată prin miĭ de exemple trase din istoria bisericéscă. S'a făcut adese-orĭ mențiune de viéța lungă a solitarilor. Aceștĭ ómenĭ perpetuŭ uniți cu D-ḑeŭ, gustă dulcețile păcĭĭ; și puținul somn ce-l luaŭ, era curat și fără agitațiune. De aveaŭ óre-care ideĭ ale bătrâneții, era amintirea de D-ḑeŭ și sântele exerciții ale ḑileĭ. Inima lor, plină de bucurie spirituală, privighea maĭ vêrtos în timpul tăcerĭĭ simțurilor. Aniĭ se înmulțeaŭ și egala adese-orĭ lungimea unuĭ secol, pentru că tótă viéța lor a fost liniștită, sub protecțiunea și în sînul luĭ D-ḑeŭ.

O nouă instrucțiune, ḑice sf. Chrisostom, ne dă profetul. El voește, ca să fie singur cine-va cu D-ḑeŭ, prin urmare să îndrepteze tóte adunările care ar altera acéstă sfântă neguțătorie. «El ce, continuă sf. părinte, dacă corpul se «cangrenéză de maladiile cele rele, cu cât maĭ mult inima «se conrupe în societatea necredincioșilor? De voești a te «stabili într'un oraș, veĭ căuta maĭ întâiŭ dacă aerul este «sănătos; și când e vorba de spiritul tĕŭ; nu aĭ nicĭ o «îngrijire de a înlătura tovărășiile, care pot a-l infecta de

«veninul lor? Te dedaĭ fără grijă pe mâna acelor ce ți se «presintă, fără a cerceta, care este conduita lor. Ah! imitațĭ «maĭ bine pre sfințĭ, cariĭ caută singurătatea, viețuițĭ ceĭ «puțin singuraticĭ în mijlocul orașelor celor maĭ impopulate. «Asociază-te cu ómeniĭ virtuoșĭ, și fugĭ de partizaniĭ lumeĭ».

Aceste sfătuirĭ nu se îndepărtéză nicĭ-de-cum de spiritul psalmuluĭ ce se explică acum. David fu prea unit cu D-ḑeŭ prin rugăciune, și prea inimic la orĭ-ce afacere cu pĕcătoșiĭ.

Psalmiĭ sĕĭ mărturisesc de acésta. Eŭ găsesc în acésta un fond nesfârșit de instrucțiune, a căreĭ scop este, de a conduce sufletul credincios la confiența în D-ḑeŭ și la pacea inimeĭ.

PSALMUL V

Titlul acestuĭ Psalm este: *Intru sfêrșit, pentru cea moștenitóre.* Aceste cuvinte rĕspund la acele ce rabiniĭ traduc: *super instrumentis pneumaticis*, pentru a ne da a înțelege, că acest psalm era executat în musică, cu instrumente de suflare, cu flaut, trompete, etc. Alțiĭ traduc *pro coetibus* (pentru ceĭ adunațĭ). Alțiĭ cred, că aceste cuvinte ar arĕta aria cu are se cânta acest psalm. In fine mulțĭ se mulțămesc de a transcrie aceste cuvinte ebreeștĭ fără a le maĭ explica. Dar cine e acea moștenitóre? Mulțĭ din sfințiĭ părințĭ ḑic că este biserica, căriea 'ĭ aparține ereditatea mântuiriĭ. Rabinul Solomon se scólă contra acesteĭ interpretațiunĭ, pentru că, dupĕ el, nu se vorbește în acest psalm de moștenire; la care rĕspund că nu se vorbește de moștenire, dupĕ gândirea Iudeilor corporalĭ, dar se ḑice: *Și să se veseléscă toțĭ ceĭ ce nădăjduesc întru tine, în véc se vor bucura și te veĭ sălășlui într'ênșiĭ, și se vor lăuda întru tine ceĭ ce iubesc numele tĕŭ* etc., promisiune, care nu se póte împlini perfect, de cât în aceĭ ce moștenesc împĕrăția cerurilor.

Obiectul particular al acestuĭ psalm nu este determinat prin nicĭ o împrejurare din viața profetuluĭ. Aceĭ cariĭ 'l

aplică la timpul, când David suferea persecuțiunile lui Saul, saŭ favorile lui Absalon, aŭ numaĭ niște părerĭ ușor de negat și de afirmat. Și pentru ca să dic aicĭ o-dată pentru totdéuna, felul acesta de a explica psalmiĭ, unde se face mențiune de necazurile, calamitățile, durerile, neliniștea cui-va, este așa de puțin luminósă, pre cât de trivială și nepotrivită. Maĭ în tótă psaltirea, așa precum este explicată de un mare numĕr de comentatorĭ, nu se vede de cât Saul, Absalon, Semeĭ, Achitofel, Doeg, persecutând, calomniând, înjurând pre David. Acésta este așa de puțin dovedită, pre cât este de puțin ingenios imaginată. Nu dic, că mulțĭ psalmĭ n'ar fi conținênd aceste fapte; dar prea mult se folosesc de acéstă soluțiune, o înalță prea mult și este ceva deosebit care o face fără efect; aceea că, după cum mărturisesc aceiași interpreți, psalmiĭ eraŭ destinațĭ la cultul public; trebuea să'ĭ cânte în adunările religióse, sinagoga s'a servit de eĭ în tóte timpurile la ceremoniile și sĕrbătorile națiunii. Aceea ce indică însuși epigraful, *praecantori* (șefului musicanților), ceea ce partisaniĭ textului ebreŭ adoptă în unanimitate. Decĭ ce interes avea poporul, mult posterior lui David, de supĕrările ce le-a suferit el de la Saul, Absalon și alțĭ persecutorĭ? De ce să'ĭ oblige așa de mult a se ocupa de niște fapte așa de vechĭ? Acest cuvênt este mult maĭ forte, considerând psalmiĭ ca o adunare de rugăciunĭ ale bisericeĭ creștine. Acéstă sfântă mumă a credincioșilor ar fi pus ea sub ochiĭ fiilor sĕĭ, în cea maĭ mare parte din oficiĭ, furorile lui Saul și a lui Absalon, cu plângerile lui David, persecutat și suferind? Nu este de ajuns ca aceste nenorocirĭ să fie amintite în câți-va psalmĭ maĭ caracterisați de cât alțiĭ? De sigur în aceste cântărĭ divine sunt subiecte mult maĭ variate, înțelesurĭ mult maĭ profunde, instrucțiunĭ cu mult maĭ întinse. Sfinții părinți aŭ avut asupra acestor privirĭ maĭ înțelepte de cât ale nóstre. Eĭ nu se îndoiaŭ, că profetul n'ar fi primit de la sf. Spirit luminĭ prea viĭ asupra lui Is. Chr. și pentru biserica sa, eĭ găsesc, și

chiar mai totdéuna, aceste obiecte în psalmi. Ei véd pre inimicii mântuirii în cea mai mare parte a persecutorilor de care se plânge David. Ei privesc aceste esplicaţiuni ca prea literale şi prea conforme cu vederile unui profet. Pentru aceea învaţă şi edifică popórele, ei se scapă de o mulţime de dificultăţi, ce nasc din cererile aşa de răspândite şi aşa de respectate în psalmi. Se va vedea în urmarea comentariului nostru importanţa acestei observaţiuni. Mai adaog că David însémnă iubit (de Domnul), şi că adevăratul David, saŭ *iubit de Domnul* este biserica, atât cea veche, cât şi a nouluĭ Israel.

Revin la subiectul ps. al cincilea; se póte privi ca o excelentă rugăciune de diminéţă şi un fel de armă spirituală, ce sf. Spirit a luĭ D-ḑeŭ presintă credincioşilor în tot timpul contra inimicilor mântuirii. Cred că tóte trăsurile ce le conţine, sunt aplicabile la acéstă gândire.

VERSURILE 1, 2

Graiurile mele, ascultă-le Dómne, înţelege strigarea mea, ia aminte glasul meŭ, împĕratul meŭ şi D-ḑeul meŭ; căci către tine mĕ voiŭ ruga, Dómne

Aceste douĕ versuri sunt preludiul a tótă rugăciunea profetuluĭ. El se pune în presenţa Domnuluĭ, 'l numeşte regele şi D-ḑeul sĕŭ, 'l conjură să fie atent la vocea luĭ, la strigările, la cererile sale. In primul vers, textul ebreŭ ḑice: înţelege, saŭ pătrunde meditaţia mea, ceea ce dupĕ forţa acestuĭ termen, şi cum a simţit-o fórte bine sfântul Chrisostom, indică rugăciunea lăuntrică, saŭ rugăciunea minţeĭ. Numaĭ D-ḑeŭ póte să înţelégă ceea ce 'i cere cine-va întru adîncul inimeĭ sale, pentru că numaĭ el cércă inimile şi pătrunde în secretele gândiriĭ. Ómeniĭ judecă numaĭ în aparenţă, aceea ce gândim saŭ putem gândi. Ei se reazimă pe circumstanţele saŭ pe aparenţe adese-orĭ înşelătóre. Dar D-ḑeŭ prin ştiinţa sa infinită şi prin imensitatea sa, care 'l face present în tot locul, descopere ceea ce este maĭ ascuns în tóte inimile. Versiunile nóstre se servesc de terminul *strigare* în loc de *meditaţiune*; dar fiind-că ele conservă verbul *înţelege* saŭ *consideră*, se înţelege fórte bine, că acéstă *strigare* este interióră, că este strigătul spiritului luĭ şi prin urmare rugăciunea mentală.

MEDITAȚIUNI

Rugăciunea este poruncită tuturor, pentru că toți aŭ trebuință de ajutorul ceresc, dar nu știŭ toți a se exprima cuviincios, saŭ mai bine, nimeni nu are termeni așa de energici, pentru a expune, în presența luĭ D-deŭ, culmea nenorocirilŏr și întinderea trebuințelor sale. Limba n'are cuvinte să spue ce simțește inima. D-deŭ vede totul, ce se petrece în interiorul nostru; El descopere tendințĭ ce nu le putem descoperi noĭ înși-ne. Pentru aceea rugăciunea inimeĭ 'ĭ este plăcută. El o formézĕ singur, după aceste cuvinte ale apostolului: *Nu știm să ne rugăm cum trebue; dar spiritul cere pentru noĭ cu suspinurĭ nespuse și acel ce cércă inimile știe ce dorește sufletul.* Moisi, dice sf. Chrisostom, nu făcu cu gura nicĭ o rugăciune luĭ D-deŭ în momentul trecerĭĭ prin marea-Roșie. El vorbea numaĭ Ebreilor, și 'ĭ îndemna a nu se teme de Egiptenĭ, cari 'ĭ urmăreaŭ. Cu tóte acestea Domnul 'ĭ dise: *Pentru ce strigĭ către mine?* Pentru că inima sa era întórsă către Cel A tot puternic și dorințele sale secrete cereaŭ protecțiunea divină. Ast-fel este interiorul sfinților. Se pare că lucréză ca ceĭ-l'alțĭ ómenĭ și iaŭ parte la afacerile lumeĭ, dar eĭ aŭ o ocupațiune secretă, cu mult mai nobilă și mai importantă. Eĭ vorbesc ne încetat cu D-deŭ; sunt totdéuna în presența sa, și D-deŭ ascultă strigătele ce pornesc din inima lor.

VERSURILE 3, 4

Diminéța veĭ auḑi glasul meŭ: diminéța voiŭ sta înaintea ta și mĕ veĭ vedea. Că D-deŭ, cel ce nu voești fără de lege, tu eștĭ.

Se vede aicĭ dorința ce are profetul de a fi auḑit de D-deŭ. El promite a sta înaintea celuĭ Prea-Inalt diminéța, și speră că cunóște și s'a convins bine, că este o opositiune perfectă între sfinția luĭ D-deŭ și pĕcat.

In textul ebreŭ, aceste cuvinte: *Ie voiŭ ruga*, aparțin versuluĭ precedent, și aceste din urmă: *Tu nu eștĭ D-deŭ favorabil nedreptățiĭ* sunt din versul următor. Aceste divisiunĭ pun puțină diferență în sens. Trebue, cu tóte acestea, a observa acest vers al textuluĭ: Dómne *diminéța tu veĭ auḑi glasul meŭ*; *diminéța voiŭ sta înaintea ta și mĕ veĭ vedea.* Ieronim traduce: *voiŭ contempla.* Este un ce sublim în acéstă expresie: *voiŭ sta înaintea ta*, ca și

cum tot ar fi în desordine, dacă încetéză a fi în presența luĭ D-ḑeŭ și la rugăciune. Versiunea nóstră nu este contrară acestuĭ sens, dar ea se pare maĭ puțin energică. In urmă textul ḑice simplu: *Voiŭ considera*, saŭ *voiŭ contempla*; s'ar putea traduce ast-fel: *Voiŭ aștepta efectul rugăciuniĭ mele; voiŭ fi atent la aceea ce D-l 'mĭ va spune.* Este o îndrăsnélă, a crede că profetul vorbește aicĭ de rugăciunea sublimă, de contemplațiune, uniunea intimă a sufletuluĭ cu D-ḑeŭ? Versiunea nóstră traduce: *și mĕ veĭ vedea*, ceea ce dă un înțeles bun.

MEDITAȚIUNI

Trebue a observa, în aceste versurĭ, tóte caracterele uneĭ sfinte rugăciunĭ de diminéță; a sta înaintea luĭ D-ḑeŭ, a prevedea în fața sa tóte faptele ḑileĭ, a considera diformitatea pĕcatuluĭ și opositia sa cu sfințenia luĭ D-ḑeŭ, a cere darul de a'l înlătura; iată ceea ce trebue a umplea cele întâiŭ momente, ce D-ḑeŭ ni le dă după repausul somnuluĭ de nópte. Ceea ce ne intereséză maĭ mult se rapórtă la gândirile nóstre, de îndată ce somnul încetéză de a ocupa simțirile. Negociantul gândește la comerțul sĕŭ; omul de știință la obiectul studiuluĭ sĕŭ; militarul la operațiunile resboĭuluĭ; meseriașul la funcțiunea arteĭ sale; curtisanul la mijlócele de a obține favórea principeluĭ sĕŭ; avarul la comóra sa; voluptosul la plăcerile sale; cine din noĭ 'șĭ amintește de datoriile religiuniĭ, raporturile de dependență care 'l légă cu ființa supremă, bine-facerile Provedinței, pericolele ce le întêmpină în calea mântuiriĭ? David era rege și cele întâiŭ priviriĭ ale sale se înturna către creatorul; el 'l consulta asupra ordinuluĭ acțiunilor sale; el se pătrudea de adevĕratele principiĭ asupra sfințenieĭ D-ḑeuluĭ și împĕratuluĭ sĕŭ; el considera ura ce acéstă majestate infinită pórtă asupra pĕcatuluĭ. Ce esemplu frumos pentru credincioșiĭ din tóte timpurile!

Acest sfânt vorbește de contemplațiune. Mĕ voiŭ pregăti ḑice el, și voiŭ *contempla*. Eŭ vĕd că el observă aceea ce sf. Spirit a ḑis prin gura unuĭ alt scriitor sacru. Pregătește sufletul tĕŭ maĭ înainte de a te ruga, și nu fiĭ ca cel ce ispitește pre D-ḑeŭ. Dar suflete așa de înalte ca al luĭ, trec ușor cele întâiŭ grade ale rugăciuniĭ la ceea ce este maĭ sublim în acest sfânt exercițiŭ. Totul este regulat și dispus în aceste suflete aprinse de amor. Domnul se comunică lor

cu o abondență de luminĭ, ce sufletele recĭ, lâncede, îndărătnice, nu le primesc. Aceste darurĭ ale dărnicieĭ divine nu sunt acordate de cât acelora, carĭi aŭ făcut marĭ progrese în mortificațiunea sensurilor, cari aŭ supus amorul lor propriŭ puterĭ amoruluĭ divin. Psalmiĭ profetuluĭ nostru adese orĭ ne vor descrie portretul acestor amicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ. Eĭ conțin, dacă pot ḑice, tóte secretele vieței spirituale. Noĭ perdem aceste isvóre ale daruluĭ, ne aprofundând sacrele sale cântărĭ, recitându-le fără spirit interior, neaplicând maĭ nicĭ-o-dată lecțiunile de sfințenie ce conțin.

VERSURILE 5, 6

Nu va lăcui lângă tine cel ce viclenește. Nicĭ vor petrece călcătoriĭ de lege în préjma ochilor tĕi. Urât-aĭ pre toțĭ cei ce lucréză fără de lege, pierde-veĭ pre toțĭ cei ce găsesc minciună: pre bărbatul sângiurilor urăște Domnul

Profetul adună în aceste versurĭ tot felul ne necuviințĭ, pe care le urăște Domnul; ḑic necuviințĭ căcĭ tóte pĕcatele, de care vorbește aicĭ sunt proprii acelor ce le comit ómeniĭ rĕĭ, adică ómeniĭ vătămătorĭ societățiĭ. Sunt rĕutăcioșĭ, îndărătnicĭ, nedrepțĭ, mincinoșĭ, sîngeroșĭ, viclenĭ. Psalmistul ḑice, că toțĭ aceștĭ pĕcătoșĭ sunt urâțĭ de D-ḑeŭ, că D-ḑeŭ 'ĭ va perde, că D-ḑeŭ 'ĭ are în abominațiune. Este, cu tóte acestea, un caracter de antipatie pentru fie-care. Ómeniĭ rĕutăcioșĭ nu vor avea relație cu D-ḑeŭ, ceĭ îndĕrătnicĭ nu vor sta chiar în presența sa; nedrepțiĭ vor fi urâțĭ de D-ḑeŭ; ceĭ mincinoșĭ vor fi sfărîmațĭ de puterea sa; ómeniĭ sângeluĭ și aĭ viclesuguluĭ, cum se exprimă textul, vor fi urâțĭ în ochiĭ sĕĭ; eŭ pun îndărătniciĭ în rangul al douilea, pentru că textul ebreŭ ḑice smintiți; versiunea latină ḑice *ómenĭ nedrepțĭ*; cea grécă arată pe ómeniĭ carĭi calcă legea.

MEDITAȚIUNI

Nu se pare óre că D-ḑeŭ preferă interesele aprópeluĭ la ale sale propriĭ? Eĭ inspiră psalmistuluĭ a declara tuturor secolelor, că toțĭ aceĭ ce sunt rĕĭ, mincinoșĭ, viclenĭ, violenți către aprópele sĕŭ, nu aŭ să spere nimic de la milostivirea divină; D-ḑeŭ va perde curênd saŭ maĭ târziŭ pre inimiciĭ fraților lor. Eĭ se vor bucura póte în acéstă viéță de favórea celor marĭ, eĭ vor strînge bogății, vor vedea reușind tóte proiectele lor; dar timpul secerișuluĭ n'a venit încă, părintele de familie n'a despărțit grâul de pae. Rĕutatea, comploturile,

proiectele nedrepte, întreprinderile rĕutăcióse, calomniile, dispreţul, vor fi într'o ḑi materia unuĭ judeţ înfricoşat.

Nu trebue dar a se tulbura nicĭ-o-dată de prosperitatea celor rĕĭ, cu cât maĭ puţin a învidia fericirea lor, saŭ a merge pe urmele lor. Ar fi de ajuns ca să ne spună profetul, că eĭ nu vor merge în casa Domnuluĭ, *că nu vor sta înfaţa sa.* El adaogă maĭ mult, că Domnul 'ĭ urăşte şi 'ĭ priveşte ca ómenĭ netrebnicĭ.

Ah! D-ḑeul păciĭ şi al dragostiĭ, se mânie contra inimilor împetrite de rĕutate şi minciună. Profetul se rapórtă la dreptatea sa şi sufletul sĕŭ este liniştit, în timp ce lumea în care locueşte el este un pământ de sânge. El n'a ajuns la acea linişte interióră fără exerciţiul rugăciuneĭ, în comunicaţiunile sale cu D-ḑeŭ, el a cunoscut preţul nevinovăţieĭ, al simplicităţiĭ, al curăţieĭ, al dreptăţiĭ tuturor virtuţilor, care disting pre fiiĭ luminеĭ, de fiiĭ întunericuluĭ. Fructe fericite ale relaţieĭ cu adevĕrul esenţial, care nu e de cât D-ḑeŭ!

VERSUL 7

Iară eŭ întru mulţimea mileĭ tale, voiŭ intra în casa ta, închina-mĕ-voiŭ spre sfânta biserica ta întru frica ta

Profetul opune dispoziţiunile inimeĭ sale înclinaţiunilor stricate ale pĕcătosuluĭ; el va spera în mila Domnuluĭ; el va frequenta sfântul sĕŭ templu, acolo va adora cu o temere respectuósă pre cel prea Inalt. Templul de care vorbeşte aicĭ David este cortul unde era chivotul Testamentuluĭ. Se găseşte în multe părţi ale Scripturеĭ, că acest loc sfânt fu numit *templul Domnuluĭ*, mult timp înainte de a zidi Solomon templul din Ierusalim. De exemplu, s'a ḑis în prima carte a Impĕraţilor, că Elcana şi cele douĕ soţiĭ ale sale se duceaŭ în toţi aniĭ la templul Domnuluĭ, că Samuel se culcă în acest templu, etc. Deci acesta era cortul pe care 'l pusese Iosua în Şilo, în tribul luĭ Efrem.

MEDITAŢIUNI

Numaĭ milostivirea luĭ D-ḑeŭ ne permite ca să intrăm în templul Domnuluĭ şi primeşte rugăciunile nóstre. Cortul legeĭ vechĭ era numaĭ o figură imperfectă a templelor nóstre. Chivotul Testamentuluĭ, care reşedea acolo, închipuia divina Euharistie, care şéde în sanctuarul bisericilor nóstre. Iată un profet, care se presintă cu fricĭ respectuósă dinaintea

cortuluĭ legeĭ vechĭ. Ce sentimente ducem noĭ astă-dĭ în casa Domnuluĭ. Lipsa de respect a credincioșilor în acest loc sfânt este una din dovedile cele maĭ vĕdute de puțina lor credință. Biserica 'șĭ dă tóte silințele pentru a le da o înaltă idee de sfințenia acestor edificiĭ destinate la cultul celuĭ prea Inalt; ea 'ĭ consacră cu tótă pregătirea, ce spiritul religiuniĭ a putut a'ĭ inspira. Ea distinge tóte gradele ministeruluĭ întrebuințat în serviciul altaruluĭ; nu permite ca să se apropie, fără a fi îmbrăcat cu podóbele propriĭ ordinuluĭ sacerdotal; ea recomandă tăcerea, modestia, prosternațiunile dese în timpul divinelor oficiĭ, ea scóte suspine, când casa Domnuluĭ a fost profanată. Cum rĕspund fiiĭ acesteĭ sfinte mirese a luĭ Iis. Chr. la sentimentele și sfaturile mumeĭ lor? Ah! acest punct al moraleĭ a întrebuințat tótă eloquența sfinților 'nvĕțătorĭ și a miniștrilor Evangelieĭ. Eĭ aŭ tunat contra scandalurilor ce se fac de atâtea secole în acest loc sfânt. Sf. Chrisostom amenința cu anatema pre aceĭ ce ar ține aicĭ discursurĭ profane, pre aceĭ ce caută a'șĭ satisface aicĭ curiositatea lor, pre ceĭ ce nu ascultă cuvêntul Domnuluĭ, saŭ nu sunt atențĭ la celebrarea sântelor taine, pre ceĭ ce 'șĭ arată aicĭ frumusețea podóbelor lumeștĭ, pre aceĭ ce ar negligia a veni aicĭ și a edifica pre credincioșĭ. Eĭ nu înțelegea, cum creștinĭ nu sunt cuprinșĭ de frică în fața sanctuaruluĭ, pre care 'l înconjură neîncetat îngerĭĭ, cum de nu-ĭ umple de frică masa Domnuluĭ; cum paharul înfricoșat nu domolește mândria lor, nu îndepărtéză de la eĭ tóte gândurile lumeștĭ, nu captivă tóte sensurile lor? Credința anima zelul acestuĭ mare om; dar nu credința ne conduce pre noĭ în casa luĭ D-ĕeŭ; este obiceiul, respectul omenesc, curiositatea, adese-orĭ interesul, pasiunea spiritul desfrânărĭĭ. Să meditĕm versul profetuluĭ nostru. Eĭ se privește ca nedemn de a intra în casa Domnuluĭ; mulțumește pentru acéstă favóre a misericordieĭ divine; nu se presintă aicĭ, de cât pentru a adora Ființa supremă; eĭ se ocupă de înjosirea sa față cu acéstă înaltă majestate; se teme de a nu fi destul de curat în ochiĭ sĕĭ: eĭ cere ajutorul de care are trebuință, pentru a merge în calea mântuirĭĭ. Ceea ce face obiectul versuluĭ următor.

VERSUL 8

Dómne, povățuește-mĕ întru dreptatea ta, pentru vrăjmașii mei, îndreptézĕ înaintea ta calea mea.

A merge în căile dreptății luĭ D-ḑeŭ este a vieți în nevinovăție, și a se conforma în totul cu legea Domnuluĭ; aceea ce cere aicĭ psalmistul. Mulțimea inimicilor sĕĭ putea fi un obstacol planuluĭ de fidelitate ce urmase în privirea luĭ D-ḑeŭ; căcĭ mânia, spiritul de rĕsbunare, descuragiarea, putea a se lega de sufletul sĕŭ. Textul ebreŭ ḑice: *îndréptă căile tale în fața mea*; dar cum observă fórte bine Teodorit, dacă calea nóstră este îndreptată înaintea Domnuluĭ, nu ne vom maĭ rătăci; și dacă calea luĭ D-ḑeŭ este îndreptată înaintea nóstră, noĭ vom intra în ea și vom merge cu ardóre. Sensul versiunilor nóstre recade decĭ în acel al textuluĭ.

Acelaș text ḑice: *din causa observatorilor mei*, în loc de: *din causa inimicilor mei*, în fond este acelaș lucru; dar sensul ebreŭ este maĭ caracterisat. Inimiciĭ profetuluĭ eraŭ spirite viclene și rele, carĭ pândeaŭ tóte apucăturile sale.

MEDITAȚIUNI

Trebue a recunóște în acest loc necesitatea haruluĭ prevestitor. Trebue ca D-ḑeŭ să ne conducă, să ne ia de mână, ca să putem intra în calea mântuiriĭ, și să mergem pe ea cu un pas ferm. Inimiciĭ ce ne înconjóră, sunt observatoriĭ, gata totdéuna a profita de apucăturile rele ce putem face. Eĭ aŭ totdéuna ochiĭ lor asupra nóstră; dar ce ne vom teme noĭ de vom fixa privirile în D-ḑeŭ, dacă vom fi atenți înaintea sa? *Étă*, ḑice Augustin, *mărturia a căreia aprobare trebue să o căutăm: Ce ne pasă că ómeniĭ ne laudă saŭ ne blaméză? Eĭ nu sunt judecătorĭ peste calea în care merge servitorul luĭ D-ḑeŭ. Acéstă cale nu le este vĕḑută. Totul se petrece între D-ḑeŭ și sufletul credincios.*

VERSUL 9

Că nu este în gura lor adevĕr, inima lor este deșértă, grópă deschisă gâțlejul lor, cu limbele sale vicleniaŭ.

Este o urmare în ceea ce ḑice aicĭ profetul; el ruga maĭ tare pre Domnul de a fi conductorul sĕŭ, pentru că era înconjurat de inimicĭ. Arată aicĭ că, dacă s'ar lua dupĕ purtarea adversarilor sĕĭ,

ar cădea în cele mai mari nenorociri: căci, adaugă el, nu este nici adevĕr în gura lor, nici sinceritate în sentimentele lor; ei sunt totdĕuna gata a sfâșia pre aceĭ carii nu sunt sub paza lor, și limbile lor sunt pline de viclenie.

Se citește în textul ebreŭ: *interiorul lor este rĕutate*, în loc de *inima lor este deșértă*. In fond este acelaș sens, căci nu e nimic mai deșert, mai frivol de cât *rĕutate*. Cred, cu tóte acestea, că expresiunea textului este mai forte.

Versiunile nóstre aduc: *ei lucréză prin gura lor cu viclenie*, și ebreul: *ei lingușesc cu viclenie*. Se vede că este aceeași gândire și de o parte și de alta. St. Paul autorisézĕ în totul cetința nóstră, pentru că el dice asemenea: *Grópă deschisă este grumazul lor, cu limbele sale vicleniaŭ*; și nu ne putem îndoi, că el citézĕ acest vers al psalmului, pentru că dice mai înainte: *precum este scris*.

MEDITAȚIUNI

Cele doue caractere ale ómenilor viclenĭ sunt corupțiunea inimeĭ, și arta de a întrebuința vicleșug și minciună pentru a vătăma pre alții. Din inima lor corupță es cuvinte viclene și mândre, cu care ei se servesc contra virtuții și contra acelor cariĭ o practică. De asemenea profetul compară gura lor cu un mormînt deschis; prin urmare infect, și exalând un miros de mort. Ceea ce este înspăimântător este că apostolul aplică acest text și altele la tot némul omenesc, Iudeilor și Gentililor, pentru a da a înțelege, că toți sunt născuți în pĕcat, că justificația lor n'a putut fi produsă nici prin legea mosaică, nici prin legea naturală, și că toți aŭ trebuință de un rescumpĕrător.

Nu mĕ îndoesc că David n'a înțeles în rugăciunea sa pre inimicii mântuirii, și ceĭ mai rĕĭ de cât toți, carĭ sunt puterile întunericului, contra cărora apostolul ne-a poruncit să ne păzim așa de tare. Pentru a-i combate și a-i învinge, el ne-a dis să luăm tóte armele spirituale, dintre care cea mai principală și cea mai necesară este *pavĕza credinței*. Prin ea, după acest dascăl al națiunilor, noĭ stingem tóte săgețile cele aprinse ale inimicului. Ce sunt acele săgeți, dacă nu gândurile rele, corupte, revoltele timpului, întărîtările mânieĭ, lovirile mândrieĭ, întórcerile invidiose ale vanității, ilusiunile lumeĭ? Ce voiŭ dice pentru a întrebuința acéstă materie infinită în amĕnuntele sale, în varietățile sale, în raporturile sale, și care póte descoperi iscodirile spiritului tentator pentru a ne perde? *Scutul credinței* ne ajunge

pentru a respinge tóte aceste atacurĭ? Dar cine este îmbrăcat cu acéstă armă puternică? O credinţă neînvinsă şi aşa de puţin cunoscută! O credinţă, care a acoperit pre toţĭ sfinţiĭ, şi de care infernul ne desbracă în tóte ḑilele. O Dómne! dă-ne nouĕ spiritul credinţeĭ şi vom învinge pre toţĭ inimiciĭ noştri.

VERSUL 10

Judecă pre eĭ, Dumneḑeule, cadă din cugetele sale: după mulţimea păgânătăţilor lor lépădă'ĭ pre dênşiĭ, că te-aŭ amărît, Dómne

Aceea ce versiunile esplică versul acesta în formă de rugăciune, textul ebreŭ 'l presintă ca o profeţie: *Eĭ vor fi lipsiţĭ de succesul gândurilor lor*, saŭ a *consiliilor lor* etc. Cu tóte acestea, cea maĭ mare parte din aceĭ cariĭ se unesc cu textul, conservă forma rugăciuniĭ. Profetul cere, ca inimiciĭ sĕĭ să nu reuşéscă în planurile lor cele rele, ca să fie trataţĭ, după mĕsura rĕutăţilor lor; şi aduc pentru dovadă aceea, că eĭ sunt inimicĭ şi aĭ luĭ D-ḑeŭ: *Eĭ s'aŭ revoltat contra ta*, ḑice Ebreul.

MEDITAŢIUNI

Este permis dreptĭlor a cere ca ceĭ rĕĭ să nu'şĭ împlinéscă proiectele lor nedrepte; ca să fie opriţĭ în cursul nelegiuirilor lor, ca să'ĭ despreţuéscă în acéstă viaţă, care să'ĭ facă să intre în interiorul lor. Efectul acesteĭ rugăciunĭ le dă mijlóce de mântuire, şi în acest sens profetul se adreséză aşa de adese-orĭ în psalmiĭ sĕĭ către Domnul ca să apese mâna sa preste inimiciĭ sĕĭ. Motivul rugăciuniĭ, ce vedem aicĭ, este prea simplu. Crimele acestor ómenĭ perversĭ aŭ iritat pre Domnul. Numaĭ interesul luĭ D-ḑeŭ atinge pre acest sfânt împĕrat. El este simţitor la ultragiele făcute majestăţiĭ divine. Nu ne putem îndoi de sentimentele religióse ale profetuluĭ, în tot aceea ce ḑice contra inimicilor sĕĭ, el invócă totdéuna pre Domnul pentru apărarea sa.

Rĕsbunătoriĭ nu fac aşa. Eĭ se însărcinéză însuşĭ a'şĭ satisface necazul lor. Eĭ nu vor îndrăsni a ruga pre părintele îndurăriĭ a ajuta iuţéla mânieĭ lor. Dacă profetul a avut în vedere în psalmul sĕŭ pre inimiciĭ mântuiriĭ, rugăciunile sale trebue a fi considerate după tótă întinderea literiĭ.

Lumea coruptă, pasiunile neregulate, puterile infernuluĭ sunt adversariĭ aceluĭ care nu i-se dorește de cât rĕŭ, pentru că eĭ sunt incapabilĭ de tot binele. Eĭ aŭ fost condamnaţĭ de Iis. Chr. și nu este nicĭ un cas unde să fie permis a lucra cu eĭ.

VERSURILE 11, 12

Și să se veseléscă toţĭ ceĭ ce nădăjduesc întru tine, în véc se vor bucura și te veĭ sălășlui într'ênșiĭ și se vor lăuda întru tine ceĭ ce iubesc numele tĕŭ. Că tu veĭ binecuvînta pre cel drept, Dómne, că cu arma buneĭ-voiriĭ ne-aĭ încununat pre noĭ

Profetul opune aicĭ sórta gloriósă a drepţilor reprobaţiunii impioșilor. Aceĭ ce nădăjduesc în Domnul vor fi plinĭ de o bucurie nespusă. Eĭ vor lăuda în vecĭ pre Domnul, și Domnul va stabili locuința sa în eĭ. Textul ebreŭ ḑice: că va *acoperi*, expresiune împrumutată de la gloria ce acoperea tabernacolul și propiţiatorul, când Domnul era de faţă. Versiunea nóstră ḑice cu totul acelaș lucru. Pentru că se credea că Domnul locuește în cortul mărturieĭ și în sfânta sfintelor, când gloria sa se manifesta acolo.

Profetul adaugă că aceĭ ce iubesc numele Domnuluĭ se glorifică în el, pentru că el va încărca de bine-cuvêntărĭ pre omul drept. Textul ebreŭ ḑice: că eĭ vor intra în transporturile bucurieĭ; diferința este fórte mică. Propriul uneĭ bucuriĭ este de a inspira o confienţă, care să tragă spiritul din înjosire și care să'l stabilésca într'un fel de glorie. Dar acest text se pare destul de diferit de versiunĭ în cel din urmă vers: el unește a doua parte a versuluĭ 12, și ḑice: *Pentru că tu veĭ bine-cuvênta pre cel drept, Dómne, tu 'l veĭ încununa ca cu un scut al buneĭ-voinţe.* Cât despre aceste cuvinte: *pentru că tu veĭ bine-cuvênta pre cel drept*, versiunile le conservă exact, și ele aŭ putut a le raporta la ceea ce precede, divisiunea versurilor nefiind veche, nicĭ fixată invariabil de autorul sacru. Ceĭ LXX aŭ cetit la întâia persónă a pluraluluĭ (nos), și ebraiștiĭ, fondaţĭ pe puncte, 'l citesc la a treia persónă singular (eum). Dacă se observă că pentru aceste pronume este aceeași literă (vaŭ), se judecă ușor ca ceĭ LXX cariĭ nu eraŭ supușĭ punctelor, aŭ putut a'l lua ca să însemne întâia persónă a pluraluluĭ. De altmintrelea frasa recade în acelaș sens. Profetul punêndu-se în numĕrul celor drepţĭ a putut să ḑică: *Dómne, tu ne-aĭ acoperit cu bună-voinţă, ca cu un scut.* Expresiunea este generală și se pare maĭ frumósă. Nu insist asupra trecutuluĭ, ce versiunile nóstre 'l pun în loc de viitor, aceste schimbărĭ de timpurĭ sunt prea ordinare, și fac acelaș efect în gura profeţilor, cariĭ vĕd lucrurile viitóre ca presente, saŭ chiar trecute.

MEDITAȚIUNI

Care este sórta drepților în cer? Eĭ se bucură cu o bucurie nespusă; sunt încununați cu glorie nemuritóre, pentru că eĭ aŭ sperat în Domnul și aŭ iubit sfântul sĕŭ nume. Dar chiar pre pământ, cu tóte că sunt expuși la miĭ de nenorociriĭ, cu tóte că sunt însărcinați neîncetat cu crucea Domnuluĭ luĭ Iis. Chr., eĭ gustaŭ o pace, care întrece tot sentimentul, nu se ocupă de cât de măririle luĭ D-ḑeŭ; eĭ aŭ fericirea de a'l poseda prin harul și în sfintele sale taine. Eĭ sunt obiectul complăcerii chiar a îngerilor, pentru că iubesc sfântul nume al luĭ D-ḑeŭ și Iis. Chr., îĭ acopere cu protecțiunea sa, ca cu un scut nepătruns de săgețile inimiculuĭ. Se întrébă, care este moștenirea, ce promite sfântul Rege în titlul psalmuluĭ sĕŭ? Etă: moștenirea în speranță, în viața acésta, moștenirea bucurieĭ în eternitate. Dar încă o-dată, aceste bunurĭ sunt promise numaĭ acelor ce speră în Domnul și cariĭ iubesc sfânt numele sĕŭ.

PSALMUL VI

Titlul acestuĭ psalm este un fel de inscripțiune, care se găsește în textul ebreŭ, în cel grec și în Vulgata, căcĭ sunt tot atâtea cuvinte în aceste versiunĭ ca și în text. Noĭ avem: Pentru totdéuna psalmul luĭ David (destinat a fi executat pe instrumente cu córdă pentru octava)... S'aŭ explicat tóte aceste expresiunĭ afară de aceste din urmă. Ele însémnă, se ḑice, saŭ că acest psalm trebuia a fi cântat pe instrumente cu opt córde, saŭ că era destinat cultuluĭ public, în octava óre-căreĭ sĕrbătorĭ marĭ, saŭ că era dat la al optulea cor al musicanților, pentru a fi executat în adunarea credincioșilor.

Se știe în adevĕr că eraŭ douĕ-ḑecĭ și patru de coruri saŭ clase de musicanți, pentru serviciul templuluĭ, presidați de fiiĭ luĭ Asaf, Eman și Etan. Se póte alege dintre aceste diverse opiniunĭ, dintre care nicĭ una nu influințéză în înțelegerea psalmuluĭ.

Nu se știe cu ce ocasiune l'a compus David. Se crede că în vre-o bólă saŭ în vre-o nenorocire mare, ce a încercat în cursul vieței sale. Dar este maĭ adevĕrat, că sentimentul profund al pĕcatelor sale a dat loc la acésta. Acesta este cel întâiŭ psalm, dintre aceĭ pe care biserica îĭ numește aĭ *pocăinței*. Convine în adevĕr tuturor sufletelor, care sunt atinse de pĕcatele lor, și care se presintă Domnuluĭ pentru a obține ertare.

Cele dintâiŭ versurĭ ale acestuĭ psalm și versurile 6 și 7 ne presintă pre Iis. Chr. încărcat cu pĕcatele nóstre, și purtând greutatea dreptățiĭ divine; acesta este modelul pocăinței.

In versurile 4 și 5, se rógă pentru învierea sa, care trebue să fie modelul și principiul justificăriĭ nóstre.

In fine de la vers. 8 până la fine, el anunță pedepsele ce vor cădea asupra inimicilor sĕĭ.

VERSUL 1

Dómne! nu cu mânia ta să mĕ mustri pre mine, nicĭ cu urgia ta să mĕ certĭ

A trebuit, dice sf. Chrisostom, ca D-ḑeŭ să fie representat în sfintele Scripturĭ ca susceptibil de mânie, și ca cum s'ar mânia contra nelegiuirilor; almintrelea Iudeiĭ grosierĭ și trupeștĭ n'ar fi avut nicĭ o idee de dreptatea și rĕsbunarea sa. Este de ajuns a ști, că D-ḑeŭ este ființa infinit prefectă, pentru a nu-ĭ atribui nicĭ una din pasiunile, care tulbură pre ómenĭ; dar scriitoriĭ sacri întrebuințézĕ stilul cel maĭ propriŭ a instrui și a lovi tot soiul de spirite. Acest principiŭ este necesar pentru înțelegerea sfintelor cărțĭ.

In acest dintâiŭ vers, psalmistul rógă pre Domnul de a nu întrebuința pentru el tóte drepturile dreptățiĭ sale.

Textul și versiunile se unesc aicĭ perfect.

MEDITAȚIUNI

David nu cere de la Domnul ca să-l erte, ca să nu 'l pedepséscă; dar numaĭ, ca acéstă pedépsă să nu fie *întru mânia sa*. Aceea ce profetul Ieremia ḑice în termenĭ cel maĭ expreșĭ: *Pedepsește-mĕ Dómne, dar nu întru iu-*

ţimea ta, ca să nu mĕ nimicescĭ. Şi D-ḑeŭ ḑice însuşĭ poporuluĭ sĕŭ prin gura aceluiaşĭ profet: Nu te teme, servitorul meŭ Iacov, eŭ sunt cu tine, nu te voiŭ cruţa, ca şi cum aĭ fi inocent; te voiŭ pedepsi, dar nu te voiŭ perde.

D-ḑeŭ pedepseşte, în iuţimea sa, în douĕ feluriĭ: cea maĭ teribilă este în privirea celor condamnaţiĭ la munca vecĭnică, pentru că eĭ sunt în etern obiectul învingerilor sale, şi că nu le rĕmâne nicĭ o speranţă. Alt chip maĭ tot aşa de înfricoşat este că el permite în acéstă viéţă ca pĕcătosul să se îndulcéscă şi să se orbéscă în crimele sale.

Tóte cele-l'alte pedepse, cu care provedinţa ne loveşte, sub bătăile misericordieĭ; D-ḑeŭ ne pedepseşte, însă ca un părinte care cértă pre fiiĭ sĕĭ. Săgeţile cu care ne loveşte, lucréză asupra nóstră la sdrobirea inimeĭ. Voiŭ merge contra lor, ḑice el vorbind de poporul sĕŭ aşa de îndelung resvrătitor şi îndărătnic, îl voiŭ lăsa inimicilor sĕĭ, şi atunci inima netăiată împrejur se va umili; atunci eĭ se vor ruga pentru nedreptăţile lor şi eŭ 'mĭ voiŭ aduce aminte de alianţa ce am făcut cu Iacob, Isaac şi Abraam.

VERSUL 2

Miluesţe-mĕ, Dómne, că neputincios sunt; vindecă-mĕ, Dómne, că s'aŭ tulburat ósele mele

Este de observat că profetul, în aceste douĕ versuriĭ, numeşte de treĭ oriĭ, asupra aceluiaşĭ obiect, sfântul nume al luĭ D-ḑeŭ, care este în textul ebreŭ *Iehovah*: ceea ce ar da a înţelege că rógă pe Părintele de a nu-l pedepsi întru mânia sa, pre Fiul de a compătimi cu slăbiciunea sa, pre sf. Spirit de a vindeca neputinţele sale. Dacă acéstă explicaţiune nu este literală, cel puţin ea nu contraḑice sensul, este naturală.

Când profetul ḑice că ósele sale sunt *turburate* ca şi cum ar ḑice că puterile sale sunt părăsite; căcĭ puterea corpuluĭ omenesc este maĭ ales în óse, în structura lor, în aranjarea lor. Se póte lua ósele într'un sens metaforic, pentru tăria spirituluĭ; ast-feĭ profetul ar ḑice că curajul îĭ lipseşte, că facultăţile sufletuluĭ sĕŭ sunt slăbite.

MEDITAŢIUNI

David nu aminteşte aicĭ nicĭ una din faptele sale cele bune; el se priveşte numaĭ ca încărcat de pĕcate şi mizeriĭ. Alérgă numaĭ la milostivirea Domnuluĭ. Daniel ḑicea iarăşĭ

în ardórea rugăciuneĭ sale: «Ah! Dómne, nu pentru dreptatea nóstră punem meritul rugăciuneĭ nóstre în faţa ta, dar pentru mare milostivirea ta».

Acest bolnav mare, ḑicea Augustin, este tot neamul omenesc. Infirmitatea sa a luat naştere chiar în grădina fericiriĭ; cum va fi el tămăduit într'un pământ presărat cu stîncĭ şi spinĭ? Dacă ómeniĭ s'ar ocupa maĭ mult să vadă spectacolul miserieĭ lor, tot interiorul lor ar fi (aprins) tulburat ca acel al profetuluĭ. Simţurile lor sunt amăgitóre, spiritul lor este acoperit de întuneric; voinţa înclină totdéuna către pământ; şi ce neştatornicie în dorinţele lor, ce furiĭ în pasiunile lor, ce revoltă în acest corp dedat pĕcatuluĭ de la început! Trebue un doctor mare pentru aceste bóle, rĕspunde Augustin. Iis. Chr. a venit în lume şi s'a încărcat cu neputinţele nóstre pentru a le vindeca; dar ce încredere avem noĭ în el? Cum ne folosim noĭ de doctoriile, care se varsă din ranele sale sfinte? Materie nesfârşită de meditaţiunĭ. Isvor de lacrimĭ maĭ abondent încă de cât acel al profetuluĭ nostru; cu tóte că starea în care se presintă el, caracterile întristăriĭ celeĭ maĭ profunde şi maĭ universale.

VERSUL 3

Şi sufletul meŭ s'a tulburat fórte; şi tu, Dómne, până când?

Este o reticenţă în acest vers: *Până când Dómne*, profetul înţelege aicĭ: până când întârdiĭ de a mĕ ajuta? Acéstă vorbire întreruptă este vorbirea unuĭ suflet pătruns de durere, şi a uneĭ inimĭ amărâte. Până când, Dómne, veĭ fi surd la vocea mea? Până când voiŭ purta greutatea nelegiuirilor mele? Isaia atins de nenorocirile poporuluĭ sĕŭ, ḑicea? *Până când Dómne?* Şi Ieremia indignat de pustiirea Ierusalimuluĭ, striga: *Până când nenorocita celate?*

MEDITAŢIUNI

Acéstă tulburare a sufletuluĭ, acéstă furtună în tot interiorul, este efectul pĕcatuluĭ; acesta este strigătul uneĭ conştiinţĭ tulburată de mustrărĭ. Asupra căreia sf. Chrisostom face acéstă comparaţiune: precum este marea, când vênturile se pornesc, se face o tulburare violentă în ape; ele se ridică ca munţiĭ şi huesc cu turbare, învăluesc cu furie

năvile și pun pre navigatorĭ într'un pericol mare; ast-fel când lăsăm frâul pasiunilor nóstre, sufletul este învĕluit, îl cuprinde întunericul, și corpul numaĭ este în starea ordinară. Tóte puterile omuluĭ sunt tulburate. Ceea ce se observă maĭ cu sémă în vijeliile necurăției și ale mânieĭ. Dar, continuă sf. părinte, vijelia este fără voia mărieĭ, și mateloții nu neglijase nimic pentru a se ferĭ, saŭ pentru a i se opune; pe când aicĭ noĭ ne aruncăm în turbarea ce escita pasiunile nóstre. In urmă, sfântul Episcop, adresând cuvêntul poporuluĭ sĕŭ, ḑice: «Ah! când pofta vĕ încércă, dacă nu veți nutri acest foc domestic, veți scăpa de incendiŭ. Dar voĭ vĕ permiteți priviri licențióse, frequentați spectacolele, lingușiți corpul vostru rĕsboinic, vĕ dedați necumpĕtăreĭ. Cu tóte acestea, pentru a înlătura furtuna, nu este de ajuns a vĕ interḑice aceste ocasiunĭ ale pĕcatuluĭ, trebue a alerga la rugăciune, a vorbi cu sfinții, a mortifica corpul vostru prin post, privigherĭ și lucru; maĭ ales a vĕ ocupa cu temerea de D-ḑeŭ, cu gândirea la judecata viitóre și cu focul infernuluĭ.

Prin aceea că veți evita naufragiul ce vĕ amenință. Ce póte fi maĭ simțitor, și maĭ folositor la trebuințele nóstre de cât astă instrucțiune?

VERSUL 4

Intórce-te, Dómne, izbăvește sufletul meŭ, mântuește-mĕ pentru mila ta

Când profetul cere de la D-ḑeŭ să se întórne asupra luĭ, el nu înțelege, că D-ḑeŭ este cel întâiŭ ce se întórce de la om. D-ḑeŭ nu'și întórnă fața sa de la noĭ, de cât numaĭ când noĭ ne îndepărtăm de el; nicĭ-o-dată el nu ne părăsește cel dintâiŭ; noĭ suntem carii facem acest început prea imprudent și prea nenorocit; ba încă bunătatea divină este așa de mare, că ne îndémnă mult timp după ce ne-am revoltat contra sa. *Israile!* ḑice Domnul prin gura luĭ Ieremia, *întórce-te către mine, și eŭ nu'mĭ voiŭ întórce privirile de de-asupra ta; căcĭ eŭ sunt, și mânia mea nu va sta totdéuna; dar recunóște nedreptatea ta, și mărturisește pĕcatul tĕŭ.*

Psalmistul cere ca Domnul să scape sufletul sĕŭ, adică să'l scape de puterea inimicilor mântuirieĭ. El cere maĭ mult, ca D-ḑeŭ să'l scape: căcĭ nu este de ajuns pentru omul păcătos să'l mântuéscă de pĕcatele sale, el are trebuință ca să fie stabilit în tóte drepturile ce le avea asupra moșteniriĭ cerești; în acésta consistă

mântuirea. Dar acesta este și efectul milostiviriĭ Domnuluĭ, nu al meritelor omuluĭ, care prin el însuși nu póte nimic pentru justificarea sa, nicĭ pentru mântuirea eternă.

MEDITAȚIUNI

Domnul se reîntórce către noĭ, când harul sĕŭ ne îndémnă a ne întúrna către el. Acest har este dat cu mult maĭ abondent de cât credem noĭ, și nenorocirea nóstră este de a nu auḑi vocea sa. Pentru că nu înțelegem ca profetul, că pĕcatul ne face sclavĭ, și că perde sufletul nostru, *Scapă-mĕ*, ḑicea el, *Dómne mântuește-mĕ*. Pĕcatul ne slăvește în viéța acésta și ne perde în eternitate. Când se represintă ómenilor aceste veritățĭ, eĭ négă pe cea dintâiŭ, și nu sunt atinșĭ de a doua. Chiar cea maĭ mare parte se îndoesc, și câțĭ sunt carĭ nu cred? Eĭ! cum ḑic eĭ, pĕcatul este o robie? Pĕcatele cele marĭ nu satisfac dorințele lor, nu sfărîmă eĭ jugul legeĭ Domnuluĭ? In privirea viețeĭ viitóre, cine a venit de acolo, să ne spue ce se petrece saŭ ce este acolo?

Aceste principiĭ, fructe ale corupțiuniĭ și ale orbiriĭ, nu le voiŭ combate prin autoritatea sfintelor cărțĭ. Nu voiŭ ḑice că dupĕ Iis. Chr., acel ce se dă pĕcatuluĭ este sclav pĕcatuluĭ; că acel ce esă din lume pĕcătos, este aruncat în întunericul cel maĭ din afară, unde este plângerea și scrâșnirea dinților. Aceĭ carĭ nu recunosc nicĭ robia pĕcatuluĭ, nicĭ pedepsele viețeĭ viitóre, sunt armațĭ de sofisme contra tărieĭ revelațiuniĭ. Eŭ le-aș cere numaĭ să intre în eĭ înșișĭ; a examina dacă, dându-se pĕcatuluĭ, capĕtă pace sufletuluĭ, și dacă nu se neliniștește nicĭ-o-dată despre starea în care se vor găsi dupĕ mórte. Nu trebue ca rĕspunsul să fie dictat de pasiune, adică de minciună, de vanitate, de îndărătnicie saŭ de respectul uman. Trebue a se lua inima de mărturie, care să satisfacă cestiunea. Este un moment de liniște și de bună credință, când cine-va întrébă sufletul. Să consimtă pentru moment a fi resonabil, și să consulte impulsiunea legitimă, care'ĭ conduce a dori fericirea. Decĭ, în acéstă posițiune, pĕcătosul care gustă falsele delicĭ ale pĕcatuluĭ, va mărturisi că este sclav pasiunilor pe care crede că le domnește, și la sfârșitul viețeĭ sale vede cu spaimă; căcĭ știe bine că va perde de acum tóte bunurile

ce-l încatenéză, și nu știe dacă vor fi înlocuite prin vre-un bine, saŭ prin rĕŭ. Dacă cine-va nu póte obținea acest rĕspuns, va fi o dovadă că acest pĕcătos nu este de bună credință, și că ast-fel ar fi nefolositor a maĭ vorbi cu el.

VERSUL 5

Că nu este întru mórte, cel ce te pomenește pe tine și în iad' cine se va mărturisi ție?

Dacă profetul are de obiect al rugăciuniĭ sale de a fi scăpat de pericolul în care se găsește de a'șĭ perde viéța, trebue a lua mórtea în sensul sĕŭ propriŭ și infernul în loc de mormênt. Gândirea sa ar fi că nu este posibil omuluĭ, care nu maĭ există pre pământ a lăuda pre Domnul, de a'l face cunoscut altor ómenĭ, de a cânta laudele sale în adunarea credincioșilor ; nu urméză de aicĭ că după mórte, nu maĭ este nimic saŭ că sufletele separate de corpul lor sunt incapabile de a lăuda pre Domnul. Credința în viéța viitóre era la Evreĭ ca și la creștinĭ o dogmă capitală și esențială a religiuniĭ. Fără speranța fericireĭ în cea-l'altă viéță, un credincios Israelit n'ar fi avut un interes așa de mare a lăuda pre D-ḑeŭ pre pământ. El era expus, ca și creștinul, la nenorocirile vieței, durerilĭ, bólelĭ, la perderea bunurilor sale, persecuțiunilor. David și toțĭ profețiĭ mărturisesc de acésta. Dar avênd credință în viéța viitóre și recompensele destinate drepților, sfinții din legea veche puteaŭ dori prelungirea vieței lor, pentru a contribui maĭ mult a lăuda pre Domnul, pentru a rĕspândi maĭ mult cunoștință numeluĭ sĕŭ, pentru a edifica popórele prin exemple bune. Acest sentiment era prea laudabil și prea religios.

Dacă profetul n'are în vedere de cât a obținea ertarea pĕcatelor sale, mórtea în acest psalm va fi privațiunea haruluĭ saŭ chiar reprobațiunea, mórtea în pĕcat; și infernul va fi locul suplicĭilor destinate inimicilor luĭ D-ḑeŭ. Este sigur că în acéstă stare de pedépsă, nicĭ un om nu este capabil de a lăuda, a bine-cuvênta pre D-ḑeŭ, pentru că voința luĭ e fixată la rĕŭ și nu rĕmâne reprobaților de cât sentimentul nenorocirilĭ și al disperărilĭ lor.

Fer. Augustin înțelege asemenea prin acéstă *mórte* și *infern*, împetrirea și orbirea celuĭ dedat pĕcatuluĭ, prin abusul ce 'l-a făcut de har, nu'ĭ maĭ rĕmâne lumină și putere pentru a'șĭ aminti de Domnul, și pentru a bine-cuvênta sfântul sĕŭ nume.

MEDITAȚIUNI

Vom putea noĭ uita vre-o-dată că mórtea în pĕcat pune pentru totdéuna pe om afară din starea de a mărturisi numele luĭ D-ḑeŭ, de a celebra măririle sale, de a'ĭ mulțămi?

Infernul este locul confusiunii și al desperării. Dragostea lui D-deŭ lipsește de acolo, și în tótă eternitatea, nenorocitele victime ale rĕsbunării divine nu vor avea alte ocupațiuni de cât aceea de a urâ numele lui D-deŭ și de a vĕrsa blesteme contra lui. Sf. Chrisostom dicea neîncetat poporului sĕŭ: Gândiți la acel tribunal înfricoșat, la acel foc care nu se stinge, la vermele ce róde, la férele nedeslegate, la acea nópte profundă, la acea scrâșnire a dinților; dar tóte acestea nu sunt nimic în comparație cu nenorocirea că a perdut pre Iis. Chr. și de a nu-l putea iubi nicĭ-o-dată. Acest sfânt părinte era el un spirit așa de slab, ca să ia de fabule niște verități așa de esențiale? Era el un amăgitor, care voia să sperie pre auditorii sĕĭ, fără să fie convins el însuși de ceea ce spunea? Putea el să crédă că vor adopta, aceĭ ce-l asculta cu tótă simplicitatea lor, fără alt motiv de cât cuvêntul sĕŭ, o opiniune proprie a revolta amorul lor propriŭ, de a tulbura spiritele lor, și a rĕspândi amărăciune în tóte pasiunile lor? Aceea ce predică el în Antiochia și la Constantinopol, se predică de o potrivă în tóte bisericele Orientului și ale Occidentului. Acésta era doctrina ce o primise din cele treĭ secole primarĭ, și dovedea din scrierile Apostolilor, care primise de la Iis. Chr. stăpânul lor. Aceia ce a fost adevĕrat în cele treĭ secole, aŭ încetat de a fi în cele-l'alte? Și necredincioșiĭ, carĭ atacă astă-dĭ dogma pedepselor eterne, aŭ eĭ vr'o autoritate, care să pótă contrabalansa pe aceea a Evangelieĭ, a tuturor sfinților părinți, și a învățământului perpetual al bisericeĭ.

VERSURILE 6, 7

Ostenit-am întru suspinul meŭ, spăla-voiŭ în tóte nopțile patul meŭ cu lacrimile mele așternutul meŭ voiŭ uda. Tulburatu-s'a de mânie ochiul meŭ, învechitu-m'am întru toți vrăjmașii meĭ

Psalmistul expune aicĭ cinci circumstanțe din nenorocita sa situațiune, saŭ a rigorilor penitenței sale. 1° *Că a ostenit întru suspinul sĕŭ*; 2° Ca o urmare acesteĭ osteneli *a udat așternutul sĕŭ cu lacrimi* saŭ *sudóre;* căcĭ nicĭ textul, nicĭ versiunile nu specifică lacrimile în acéstă parte; 3° *a spălat așternutul sĕŭ cu plângerĭ*, suposând sudórea în loc de *lacrimĭ*; în aceea ce precede se vede că profetul nu dice de două orĭ acelaș lucru; 4° *Ochiĭ sĕĭ aŭ fost tulburați*, saŭ cum dice Ebreul, *roșiĭ de indignațiune contra pĕcatelor sale*, saŭ mai bine de temere la amintirea mâniei

Domnuluĭ; 5° *El a privigheat în mijlocul inimicilor sĕĭ*, fie spirituală, saŭ visibilĭ și temporalĭ. Textul dice: *El a privighiat*, în loc de eŭ *am privighiat*, cum se citește în versiunile nóstre. Dar acéstă schimbare de persóne (a treia pentru întâia), nu schimbă nicĭ-de-cum sensul; el a privighiat se rapórtă în textul ebreŭ la ochiŭ și privigherea se rapórtă la persóna profetuluĭ în versiunĭ.

MEDITAȚIUNI

Étă un rege, care se consumă în ostenelĭ, în privigherĭ, plângerĭ și suspine; și numaĭ simțirea péccatuluĭ sĕŭ 'l cufundă în acéstă întristare care 'l reduce în acéstă stare de lungóre. Câțĭ pĕcătoșĭ, carĭĭ nu sunt regĭ, se fălesc încă de rătăcirile lor! Pentru că nu cunosc greutatea pĕcatuluĭ, nicĭ dulcéța lacrimilor și a pocăinței. Nu sunt surprins că profetul a avut atâta gróză de pĕcat și că 'l zugrăvește cu colorile cele maĭ urîcióse. El are o idee înaltă de D-dĕŭ, se ocupă în totul de atributele sale infinite: el 'l vede formând tóte ființele, present în tot locul, știind trecutul, presentul și viitorul, dând influențe la totul, umplând pre ómenĭ de bine-facerĭ și amenințând pre ceĭ necunoscĕtorĭ cu asprimea judecățiĭ sale. Fără acéstă cunoștință de D-dĕŭ, nicĭ-o-dată omul nu va privi pĕcatul ca un rĕŭ esențial, ca un inimic cu care se póte înrĕută. Dacă David ar fi vĕdut ca noĭ, capul de operă al milostivireĭ divine, rĕscumpĕrarea genuluĭ omenesc prin umilința D-dĕŭ-omuluĭ, el ar fi maĭ încărcat tabloul pĕcatuluĭ, ar fi bănuit pĕcătosuluĭ, nu numaĭ nerecunoștința sa, dar estrema sa nebunie, orbirea sa monstruósă, îndrăsnéla sa cea prodigiósă. Cunoscênd pre D-dĕŭ și pre Iis. Chr., vom fi înspăimêntațĭ de umbra pĕcatuluĭ, și dacă vom fi avut nenorocirea de a'l comite, să imităm pocăința luĭ David; ne vom crede fericiți de a consacra ḑilele nóstre întristăriĭ și lacrimilor. O plăcută tulburare, striga sf. Chrisostom, care stinge focul infernuluĭ, și care pune pre om în amiciție cu D-dĕŭ.

VERSURILE 8, 9

Depărtați-vĕ de la mine toți ceĭ ce lucrați fără de lege, că a auḑit Domnul glasul plângeriĭ mele. Auḑit-a Domnul cererea mea, Domnul rugăciunea mea a primit.

Acești inimicĭ, carĭĭ comit nedreptatea, și pre carĭ 'ĭ îndepărtéză profetul de la el, sunt aceĭ carii 'l-aŭ îndemnat saŭ lingușit în

rătăcirile sale, saŭ maĭ bine sunt inimiciĭ mântuiriĭ, pasiunile, puterile întunericuluĭ. Nu este maĭ puțin adevĕrat, că aceștia sunt inimiciĭ profetuluĭ; aceĭ temporalĭ, invidioșĭ, persecutoriĭ sĕĭ.

Profetul nu se repetă la acest vers: el vorbește de strigătul lacrimilor, al rugăciuniĭ, cereriĭ sale. Lacrimile pot să nu fie însoțite de rugăciune, și rugăciunea diferă de cerere. In text, termenul ce se explică prin rugăciune, anunță propriŭ o rugăciune pentru a cere ertare, și acel ce 'l traducem prin cerere însémnă o rugăciune, ce se presintă unuĭ judecător, și carĭ se razimă pe ajutorul unuĭ protector saŭ mediator.

Textul ebreŭ ḑice: *Domnul va primi 'cererea mea ;* dar se pare că ceĭ LXX aŭ avut cuvênt a traduce prin trecut, pentru că alt verb *el a auḑit* este repetat de douĕ orĭ în acelaș timp. Ieronim traduce iarășĭ prin trecut.

Se vede și aicĭ de treĭ orĭ asupra aceluiașĭ obiect numele luĭ D-ḑeŭ *Iehova ;* el a auḑit glasul lacrimelor mele, auḑit-a rugăciunea mea, el a primit cererea mea. In acest Iehova ar fi óre cu neputință a înțelege cele treĭ persóne ale s-teĭ Treimĭ ? Un comentator german, are tot aceeașĭ gândire; și se pare că și interpreții vechĭ aŭ avut-o. Greciĭ traduc de treĭ orĭ prin Κύριος; latiniĭ de treĭ orĭ prin Dominus.

MEDITAȚIUNI

Douĕ învĕțăturĭ în aceste douĕ versurĭ; cea d'întâiŭ că trebue a rupe relația cu ceĭ rĕĭ; a doua că rugăciunea, însoțită de încredere, obține de la D-ḑeŭ ertarea celor maĭ marĭ pĕcate..

Depărtați-vĕ de la mine, toțĭ carĭ comiteți nedreptate. Era practicată sub lege ceea ce ne ordonă Iis. Chr. în Evangelie ; *Scóte ochiul tĕŭ, tae mâna ta,* dacă ochiul tĕŭ și mâna ta te supĕră, adică, rupe legăturile cele maĭ scumpe, dacă te trag la pĕcat. Acéstă morală este așa de puțin aplicată, pre cât e maĭ mult cunoscută ; se aprobă legea, 'ĭ recunóște înțelepciunea ; și în ocasiunile ce 'ĭ se presintă de a o observa, se găsesc miĭ de pretexte pentru a o îndepărta. O explică ast-fel, o întórce într'atâtea chipurĭ, că nu maĭ rĕmâne loc, care să fie obligat a 'l urma, și ea se reduce prin aceea la o pură speculațiune.

Domnul a auḑit rugăciunea mea, înțeles-a strigătul meŭ, etc. Este aicĭ tot acelaș om care era, cu un moment maĭ 'nainte, cufundat într'un ocean de amărăciune ? Iată'l plin de mângâere și de putere. El 'l-a rugat cu credință, 'l-a rugat cu încredere, nu s'a îndoit nicĭ de puterea nicĭ de mila luĭ D-ḑeŭ. Dar avem noĭ mijlóce a cunóște dacă Domnul

a audit rugăciunile nóstre, și fără a fi inspirați, ca acest profet, putem noĭ dice: Ah! Dómne, tu aĭ înțeles strigarea mea, n'aĭ aruncat umila mea cerere? Da, fără îndoélă, sunt atingerĭ secrete ale sufletuluĭ, care ne descoper, întru cât-va acésta este fericitul succes al rugăciunilor nóstre. Când vom; căpĕta pacea sufletuluĭ, când ne vom bucura de mărturia buneĭ consciințĭ, când ne vom simți plinĭ de ardóre pentru a alerga pe calea poruncilor, maĭ ales când încercăm un noŭ gust pentru rugăciune, putem crede că Domnul este aprópe de noĭ. Acésta nu e o inspirație propriŭ dișă ca aceea a profetuluĭ, dar este un sentiment pe care 'l atribuim milostiviriĭ D-ḑeuluĭ nostru. Este gajul promisiuniĭ făcute de Iis. Chr., de a da tot ce se va cere întru numele sĕŭ.

VERSUL 10

Să se rușineze și să se tulbure toți vrăjmașii meĭ, să se întórcă și să se rușineze fórte de grab.

Profetul cere, saŭ că inimicii mântuireĭ să fie rușinați și să înceteze de a'l persecuta, saŭ ca să încerce o umiliațiune salutară și să se convertéscă: ceea ce trebue a înțelege de inimiciĭ capabilĭ de conversiune, ast-fel ca lingușitoriĭ, seducĕtoriĭ și ómeniĭ scandaloșĭ, etc. Acéstă din urmă explicație e a sfinților părinți. Aceĭ cariĭ nu vĕd aicĭ de cât inimiciĭ temporalĭ aĭ luĭ David, înțeleg asemenea acest vers de o confusiune temporală, a căreĭ efect ar fi de a lăsa pre profet liniștit. Unĭĭ traduc termenul ebreŭ prin viitor și acésta ar fi atunci o profeție a superiorității, ce David va lua într'o ḑi asupra persecutorilor sĕĭ. Ieronim traduce ca ceĭ LXX și Vulgata.

Textul ebreŭ ḑice: *că să se rușineze de grab* și nu fórte de grab. Ceĭ LXX aŭ adăogat superlativul, credĕnd că cuvêntul ebreŭ însémnă cel maĭ scurt spațiŭ de timp. S'ar putea traduce: îndată' iute, aceea ce revine la sensul versiunilor nóstre.

MEDITAȚIUNI

Când am greșit înaintea ómenilor; când am comis vr'o imprudență, saŭ am dat vr'un cuvênt, care însémnă vr'o nebunie, rușine, ignoranță, încercăm o mare rușine. Amorul nostru propriŭ este viŭ lovit, și ne mustrăm mult timp de acéstă greșeală, care nu este adesea-orĭ de cât o bagatelă; când am supĕrat pre D-ḑeŭ noĭ ne consolăm cu mult maĭ ușor, de cât am fi supĕrat pre ómenĭ. Înțelepciunea creștină

consistă în a învĕța să schimbăm acéstă purtare. Trebue a ne întrista înaintea luĭ D-ḑeŭ de rătăcirile nóstre, și a suporta cu paciență și chiar cu bucurie umilința ce a urmat din aceea. Sunt în pĕcat două lucruri ce trebue să distingem: 1) revolta contra luĭ D ḑeŭ, și acesta e un obiect de durere fără margine și fără scuze; 2) greutatea pĕcatuluĭ, ura pĕcatuluĭ, confusiunea ce causéză pĕcatul, fie înăuntru, fie în afară; și acésta este o cruce ce trebue să o îmbrățișăm, să o iubim, să o purtăm cu curaj, este de ajuns ca ea să ne umiléscă pentru că trebue a ni se arĕta preținsă. Să ḑicem cu profetul. Este un mare folos pentru noĭ că Domnul ne-a umilit.

PSALMUL VII

Se vede în titlul acestuĭ psalm un exemplu și o dovadă de dificultatea titlurilor ce se citesc în capul psalmilor, și cât de puține luminĭ daŭ pentru înțelegerea acestor cântece sacre. Vulgata ḑice, după ceĭ LXX, Psalmul luĭ David, ce'l cântă Domnuluĭ, din causa cuvintelor luĭ Chusi, fiul luĭ Iemini (saŭ Veniamin).

Textul ebreŭ ḑice: *Șigaion, a luĭ David, pe care l'a cântat Domnuluĭ pentru Chus fiul luĭ Iemini*: Dificultatea este a ști, ce însémnă Șigaion și cine este acest Chus, fiul lui Iemine. Sunt póte maĭ bine de 10 socotințĭ pentru *Șigaion*. Unĭĭ 'l traduc prin *ignoranță*, alțiĭ prin eróre, alțiĭ prin *inocență*, alțiĭ prin *ode mixta ex variis modulis*, alțiĭ prin *laetitia*, *jucunditas*. In fine chiar rabiniĭ mărturisesc, că nu știŭ ceea ce este. Cea maĭ mare parte din interpreți se unesc a recunóște aicĭ un soiŭ de cântec. Pentru aceea ceĭ LXX traduc prin Ψαλμός. Se póte vedea în Lexiconul luĭ Robertson, la cuvêntul *saga*, lista numerósă a diverselor opiniunĭ asupra acestuĭ cuvênt. Biblia englesă îndepărtéză dificultatea, punênd în capul psalmuluĭ: Shiggaion of David, etc. Cât despre acest Chus, fiul luĭ Iemini, este, se ḑice, saŭ Saul, fiul luĭ Cis și din tribul luĭ Veniamin,

saŭ Semeĭ, partisanul luĭ Absalon, care era aseminea din acéstă seminție. David putea să'l numéscă Chus saŭ Etiopian din causa înegrireĭ caracteruluĭ sĕŭ. Fiind-că este vorba în acest psalm de persecuțiunile crude, tot ce el anunță póte fi aplicat luĭ Saul, care nu înceta a persecuta pre David, saŭ luĭ Semeĭ, care insulta pre acest principe, când era aprins contra luĭ Absalon. Este evident că aceste fapte vechĭ ar servi puțin la edificarea nóstră, dacă sf. Spirit n'ar fi voit să fie figurĭ la ceea ce se va întêmpla, saŭ se întêmplă credincioșilor din tóte timpurile. Este aicĭ o formulă de rugăciune, ce tot omul drept, persecutat și suferind, póte adresa luĭ D-ḑeŭ, pentru a implora ajutorul sĕŭ, și pentru a'l asigura de inviolabila sa fidelitate în mijlocul celor maĭ marĭ nenorocirĭ.

Isus Christos este dreptul prin escelență, calomniat și persecutat, care se rógă Părinteluĭ sĕŭ, pentru a'ĭ cere ajutorul (vers. 1). El este, a căruia scăpare va fi un isvor de glorie pentru Domnul, pentru că învierea și împĕrăția sa, autentic recunoscute, vor aduna popórele, pentru a cânta laudele luĭ D-zeŭ și a adora infinitele sale perfecțiunĭ (v. 6). El este, care fiind pus să împĕrățéscă și să judece lumea prevestește inimicilor sĕĭ relele succese ale planurilor lor perverse și pedepsele înfricoșate, ce D-ḑeŭ le pregătește, dacă nu se vor întórce (v. 12). El este în fine care mărturisește solemn prin Părintele sĕŭ în tótă eternitatea (v. 18).

VERSUL 1

Dómne D-ḑeul meŭ, spre tine am nădăjduit, mântuește-mĕ de toțĭ ceĭ ce mĕ gonesc și mĕ isbăvește

Profetul vorbește aicĭ în general de toțĭ inimiciĭ sĕĭ; fie că are în vedere pre Saul, saŭ pre Semeĭ; inimiciĭ sĕĭ eraŭ numeroșĭ pentru că Saul era rege, și Semeĭ era cu Absalon, care rădicase armata în contra luĭ David, tatăluĭ sĕŭ.

Omul drept póte avea mulțĭ inimicĭ din afară, mulțĭ invidioșĭ, mulțĭ calomniatorĭ, mulțĭ lingușitorĭ; dar maĭ sigur el este totdéuna

în rĕsboiŭ cu puterile întunericuluĭ, cu pasiunile; el are să combată în totdéuna maximile și exemplele rele ale lumiĭ; acestea sunt legiunĭ maĭ numeróse și maĭ înfricoșate de cât toțĭ soldațiĭ luĭ Saul și Abesalon, conjurațĭ contra luĭ David.

MEDITAȚIUNI

Profetul nu ḑice aicĭ: O! creatorul ceruluĭ și al pămêntuluĭ, o! stăpânul tuturor lucrurilor, tu ființă înfinit înțeléptă, înfinit dréptă, înfinit puternică, etc.; dar *Dómne, D-ḑeul meŭ*, etc. Acéstă rugăciune arată încrederea și dragostea sa. Atributele înțelepciuniĭ, ale puteriĭ, ale justițieĭ, independențeĭ, care sunt în D-ḑeŭ, trebue a fi obiectul meditațiunilor nóstre și a adorațiunilor; dar aștéptă de la noĭ ca să purtăm privirile și sentimentele nóstre și la raporturile de alianță și intimitate, ce harul sĕŭ ne face a contracta cu El. Acest fel de rugăciune este mult maĭ plăcută de când cuvêntul sĕŭ etern s'a unit cu natura nóstră. Pentru aceea ne-a ordonat de a'l numi ființă prea înaltă, nu numaĭ *stăpânul și D-ḑeul nostru*, dar *Părintele nostru* după formula de rugăciune ce Iis. Chr. ne-a lăsat-o.

Cu deosebire noĭ trebue să cerem de la D-ḑeŭ mântuirea, tot restul este indeferent. Dar pentru a face acéstă cerere, este necesar de a fi pătruns de o credință tare în privirea vieței viitóre și a prea fericiteĭ nemuririĭ. Pentru aceea tóte simbolurile conțin acest articol esențial: *Cred în viața eternă, cred în viața véculuĭ ce va să fie.* Și câte consecințĭ trage acéstă dogmă prețiósă! Fără dênsa tóte cele-l-alte mistere ale religiuniĭ nóstre ar fi nefolositóre, saŭ maĭ bine n'ar exista. *Maĭ 'nainte de a primi făgăduințele*, ḑicea sf. Paul Efesenilor (11 v. 12) *eraț fără de D-ḑeŭ.* Da, dar fără promisiunea uneĭ vieț viitóre ș eterne, chiar existența luĭ D-ḑeŭ nu ne intereséză maĭ mult nu maĭ există cu raport către noĭ, și ateismul n'ar maĭ fi o opiniune monstruósă.

VERSUL 2

Ca nu când va să răpéscă ca un leŭ sufletul meŭ, nefiind cel ce isbăvește, nicĭ cel ce mântuește

David, după geniul limbeĭ ebraice, trece de la plural la singular, pentru a arăta pe fie-care din aceĭ ce'l persecută. Póte că a avut în vedere capul persecutorilor sĕĭ.

A răpi sufletul este o expresiune ebraică, care însémnă: *a'mĕ rădica viéța.*

David trece aicĭ la un adversar particular, la un cap al persecutorilor; acesta putea fi Saul saŭ Semeĭ, susținut de puterile luĭ Absalon. Acest inimic principal era ca un leŭ furios, și profetul se represintă ca fiind lipsit de orĭ-ce ajutor. Nu este nimenea, ḑice el, care să mĕ apere de urmăririle luĭ. Textul ebreŭ se pare puțin diferit de versiunile nóstre, el ḑice *ca nu cum-va ca un leŭ să răpéscă sufletul meŭ și să'l sfâșie, când n'am pe nimenĭ să mĕ scape*; în latină: *ne deripiat sicut leo animam meam, rumpens et non eripiens*; dar cuvêntul Parac, ce se traduce prin *a rumpe*, însémnă asemenea *eripiens redimens*, ca în cap. V. v. 8 a Plângerilor luĭ Ierimia. Decĭ în acéstă însemnare ar fi: *ca nu când va să răpéscă ca un leŭ sufletul meŭ, cel ce isbăvește să nu fie, nicĭ cel ce mântuește.* Impĕcarea se face încă maĭ bine, dacă se compară acest vers cu a luĭ Ieremia ce l'am arătat; căcĭ în textul ebreŭ este: *Sclavĭ ne-aŭ stăpânit pre noĭ, n'are cine ne mântui din mâna lor.*

MEDITATIUNI

Augustin, care ia acest psalm în sensul moral, a observat prea bine că profetul, vorbind numaĭ de un singur inimic în acest vers, represintă starea sufletuluĭ credincios, care a întrecut prin har pre inimiciĭ sĕĭ, și care cere a nu fi în prada principeluĭ întunereculuĭ. Acesta este leul ce răcnește, de care sf. apostol Petru ne îndémnă a ne teme de sfășierile sale. Fără ajutorul divin ne-ar fi cu neputință să nu cădem în ghiarele luĭ; dar, ḑice sf. Chrisostom, *ce va putea el contra nóstră, dacă Iis. Chr. ne apără? Să vadă numaĭ semnul cruceĭ, saŭ candela, ce arde neîncetat în altar, și va fugi. Trebue să ne mirăm? Singure vestmintele luĭ Pavel îĭ alunga de la ceĭ îndrăciți.* Vĕd în acest loc vechia practică a bisericeĭ atingĕtóre de semnul cruceĭ și de candela aprinsă neîncetat în sf. altar. Vĕd aicĭ veneraținea acestor timpurĭ pentru lucrurĭ, care a aparținut Sfinților. Ce imputărĭ ne vor aduce aicĭ sectariĭ din timpurile din urmă?

VERSURILE 3, 4

Dómne Dumneḑeul meŭ, de am făcut acésta, de este nedreptate întru mânele mele, de am rĕsplătit celor ce'mĭ rĕsplătesc mie rele

Ințelesul acestor versurĭ este fórte clar în versiunile nóstre. David ia întru cât-va pre Dumneḑeŭ de martor al nevinovățieĭ

sale; el se supune la tot ce e mai periculos și mai supĕrător, dacă este culpabil de aceea ce 'i se imputa, de a rĕsplătit cu rĕŭ pentru rĕŭ inimicilor sĕĭ. Saul acuza pre David de ambițiune; Absalon ḑicea că părintele sĕŭ nu făcea dreptate poporuluĭ. Șemeĭ imputa acestuĭ principe stingerea familieĭ luĭ Saul. Neapărat că profetul coprinde tóte aceste calomniĭ, saŭ câte-va dintre acestea, în acéstă expresiune a primuluĭ vers. *De am făcut acestea*, etc.

Ebraiștiĭ nu sunt de acord asupra sensuluĭ versuluĭ al doilea. Uniĭ traduc: *de am făcut rĕŭ celuĭ ce viețuea în pace cu mine.* Eĭ presupun în urmă acéstă parentesă (și din contră, eŭ am scos din primeḑie pre acel ce mĕ persecuta fără cuvênt). Alțiĭ ḑic: de am făcut rĕŭ acelor ce mi l'aŭ și făcut, de am despoiat saŭ am întristat pre aceĭ ce mĕ persecuta fără cuvênt. Aceștĭ din urmă evită parentesa și daŭ un sens destul de conform textuluĭ. Ieronim traduce: *si rĕdidi retribuentibus mihi malum, et dimisi hostes meos vacuos.* Acest scriitor bisericesc atinge de aprópe sensul versiunilor nóstre. Dacă verbul *halaț* însémnă nu numaĭ *a scăpa* și *a despoia*, dar încă *a părăsi* și *a lăsa să mérgă*, cum arată verbul latin *dimisi*, de care se servește Ieronim, și nu va fi vorba de cât de a schimba *dimisi în dimittam*, și verbul este în adevĕr la viitor în textul ebreŭ. Ast-fel psalmistul va ḑice: *de am făcut rĕŭ celor ce 'mĭ-a făcut, voiŭ lăsa să mérgă inimiciĭ meĭ fără a'ĭ bate*, ceea-ce este tot una, *nu voiŭ avea nicĭ o isbândă contra inimicilor meĭ*, și nu va maĭ rĕmânea în versiunile nóstre de cât tonul de rugăciune, care nu schimbă sensul. Cât despre cuvêntul ebreŭ *solemi*, pe care uniĭ din ebreĭ îl traduc prin *acel ce'mĭ dă pace*, observ că verbul *Șalam* însémnă de asemenea *a da, a rĕsplăti* și ceĭ maĭ iscusiți în acéstă limbă aŭ tradus *celor ce'mĭ rĕsplătesc*: dovadă Ieronim. Bunul simț, dealtmintrelea, dictéză ca acésta să fi fost în gura luĭ David o scuză prea slabă și o apologie prea puțin demnă de a fi presintată tronuluĭ luĭ Dumneḑeŭ, de cât a ḑice că n'a făcut rĕŭ celor ce viețuia în pace cu el. Păgâniĭ și chiar barbariĭ fac acésta. Un comentator ḑice prea bine asupra acestuĭ punct: David nu se mulțumește a îndepărta de la el orĭ-ce presupunere de rĕutate și violență în privirea amicilor sĕĭ; el asigură, că nicĭ-odată n'a făcut rĕŭ pentru rĕŭ inimicilor sĕĭ, și acésta îl îmbărbătéză a cere protecțiune divină. El n'ar fi îndrăznit a se presinta înaintea luĭ Dumnezeŭ, de 'și-ar fi rĕsbunat contra persecutorilor sĕĭ; el 'și-ar fi făcut dreptate singur și n'ar fi putut-o aștepta de la Dumnezeŭ.

MEDITAȚIUNI

Acésta e o frumósă gândire a sf. Augustin, judecând asupra spiritului de rĕsbunare, când omul, care se fălește că póte a'și rĕsbuna asupra altuĭ om, este înșelat de vanitatea sa ce se întêmplă cu puterea, saŭ chiar cu succesul omuluĭ

rĕsbunător contra unuĭ alt om asemenea cu el? Cel ce 'şĭ rĕsbună este învins de pasiune; când se îngânfă de păruta sa biruinţă, el e sclav demonuluĭ. Este maĭ bine a'şĭ învinge cine-va mândria sa de cât de a triumfa asupra unuĭ inamic. Invingênd pre acest inamic, supune numaĭ un om; dar domolindu'şĭ mânia, îl despóie pre Demon de armele sale.

Tóte acestea sunt cu judecată gândite şi nobil exprimate; dar ómenĭĭ sclavĭ patimilor vĕd pre inamicul lor învins şi nu vĕd pre demonul învingĕtor. Când spiritul credinţeĭ se stinge saŭ se slăbeşte, spiritul de rĕsbunare este îndată aşedat în locul virtuţiĭ. Se numeşte acéstă nobleţă de sentiment, înălţare a spirituluĭ, mărire de curaj; şi acésta va face totdéuna rar şi Evangelia va avea totdéuna puţinĭ părtaşĭ. Profetul nostru n'a vĕdut pre Iis. Chr. murind pentru vênzătorĭ şi nu l'a audit rugându-se de pre cruce pentru călăĭ; şi cu tóte acestea, chiar sub lege era pătruns cu totul de maximile luĭ Iis. Chr. El înţelese, că tăierea împrejur a inimeĭ, prescrisă Iudeilor ca şi creştinilor, cuprindea obligaţiunea de a înfrâna mânia şi de a nu se maĭ gândi la rĕsbunare. Acéstă lege a tăereĭ-împrejur a inimeĭ, este o prescurtare a Evangelieĭ. Ceea ce Iis. Chr. a adăugat este abondenţa haruluĭ pentru a o observa, autoritatea cuvêntuluĭ pentru a o confirma, bunătatea exemplelor pentru a o face iubită.

VERSUL 5

Să cad, adică de la vrăjmaşiĭ meĭ deşert; să gonéscă adică vrăjmaşul sufletul meŭ şi să'l prindă, şi să calce în pământ viéţa mea şi mărirea mea în ţĕrână să o aşedę

Se vede aicĭ un progres de ideĭ, saŭ aceea ce se numeşte gradaţiune. Profetul dice în versul precedent: *de am resplătit rĕŭ pentru rĕŭ, să nu am nicĭ un folos asupra inamicilor meĭ;* el adaugă acum: să mĕ alunge vrăjmaşul, să mĕ prindă, să mĕ arunce la pământ şi să sfarme tótă gloria mea. Pentru un rege, acest articol de pe urmă este lucrul cel maĭ trist şi maĭ funest de cât mórtea. In Ebreŭ e o espresiune prea forte: *să facă a locui gloria mea în pulbere* adică să o sfarme pentru totdéuna.

Aceste versurĭ pot a se înţelege de inamiciĭ temporalĭ şi vizibilĭ a luĭ David; este aplicabil şi la inamiciĭ mântuirĭĭ; mărturia uneĭ conştiinţe bune insufla şi modul vorbirĭĭ. Nu se teme cine-va nicĭ de ómenĭ, nicĭ de infern, când n'are nimic a'şĭ imputa.

MEDITAȚIUNI

Ce deosebire între conștiința sânților și aceea a pĕcătoșilor! Când frații lui Iosif se vĕdură în puterea acestui guvernator al Egiptului, care se ascundea de ei, care 'i amenința, care 'i acuza a fi spioni, ei 'și ḑiseră unul altuia: meritĕm aceste nenorociri, căci ne-am sculat contra fratelui nostru. Iată strigătul conștiinței. Acești ómeni așa de înfuriați a forma un complot contra fratelui lor, tremura atunci chiar când li se imputa de greșéle, ce nu le-aŭ comis. Ei se cred vinovați, cu tóte că nu sunt în casul particular de care 'i acuza. Vechea lor crimă 'i face incapabili de a se justifica pentru delicte închipuite, de care sunt presupuși. Nu este tot ast-fel și cu profetul nostru. El este așa de sigur de inocența sa, că descrie însuși planul pedepsei și i se supune fără murmură, de se va dovedi că s'a abătut din căile justiției. Inaintea tribunalului lui D-ḑeŭ el apără ast-fel causa sa; și acésta e cea mai mare dovadă, ce se póte da de curĕția și integritatea sufletului sĕŭ, pentru că nimic nu scapă ne vĕḑut de cel Prea Inalt.

Oamenii nu stiméză în deajuns darul, ce le-a făcut de cunoștința lor. Acésta e flacăra ce 'i luminéză la cele întâiŭ principii ale religiunei, care 'i învață a distinge binele de rĕŭ, care 'i face a dispreți calomniile, care 'i liniștește în întêmplări, care 'i umple de încredere în momentul morții. E o întrebare prea profundă; de se întêmplă vre-odată, că ómenii cei mai rĕi să ajungă a liniști mustrările conștiinței lor; ca necredinciosul cel mai îndărătnic să fie într'un fel de siguranță față cu viéța viitóre, în care se laudă acum că nu crede; ca desfrânatul să móră fără a încerca nici o tulburare, nici o îngrijire în secretul inimei sale; ca posesorul nedrept de bunurile aprópelui să se bucure constant și fără nici o mișcare lăuntrică de plăcerea, că a despoiat pre semenii sĕi de ceea ce le aparține legitim. Ast-fel e și cu tot felul de păcătoși, ce s'ar presupune că aŭ înmulțit fără de legile lor până la împetrire. Știți că în acésta stare întunericile sunt prodigióse, că obiceiurile aŭ întunecat întru cât-va primele principii, că pasiunile întrețin în suflet o furtună care înăduși strigătul adevĕrului; dar nu sunt momente, când vijelia este mai puțin violentă, când o rază

de lumină străbate prin întuneric, când spiritul și inima, obosite de propriile lor rătăciri, caută o cale mai sigură, și harul nu vorbește el câte odată acestor nerecunoscători? Teribilă și înspăimântătóre cestiune! Pentru a o resolva în totul, ar trebui să avem o stare exactă de ceea ce se petrece în interiorul ómenilor fără credință, fără moravuri, fără probitate, și mai ales de ceea ce încércă, când viéța le lipsește, și numai aŭ speranță de a satisface pasiunile lor. D-ḑeŭ singur, cunóște acest mister; dar câte odată ómenii zăresc raporturile, care fac a ne închipui cu dreptul, că nici-o-dată conștiința nu'și perde drepturile sale, și că dacă ea tace în mijlocul ocasiunilor, ea are momente pentru a reclama în favórea luĭ D-ḑeŭ și a legiĭ sale.

VERSURILE 6, 7

Scólă, Dómne, întru mânia ta, înalță-te întru hotarele vrăjmașilor tĕi, și te scólă, Dómne Dumneḑeul meŭ, cu porunca care aĭ poruncit și adunare de noróde te va încunjura

David încunjurat de o mulțime de inimicĭ și nefiind în stare de a le putea resista, rógă pre Domnul de a'l apăra, de a le arăta, că purtarea lor este contrară voințeĭ sale și că el a făcut promisiunĭ servitoruluĭ sĕŭ. Cu așa de înaltă protecțiune, Profetul nu se îndoește că tótă națiunea se va aduna pentru a se conforma cu voința celuĭ Prea Inalt. Aceste versurĭ se par a conveni în deosebĭ la situațiunea profetuluĭ pe timpul revolteĭ luĭ Absalon, de cât la alt eveniment Atunci națiunea era împărțită și treburile cumpĕneaŭ între dominațiunea părinteluĭ și a fiuluĭ sĕŭ.

S'ar părea că aceste versurĭ nu se înțeleg alt-feliŭ, de cât de a vedea pre David aprins de mânie, și plin de rĕsbunare contra inimicilor sĕĭ; el n'a avut în vedere de cât gloria luĭ D-ḑeŭ, pentru că el ḑice că, când D-ḑeŭ va înarma brațul sĕŭ, popórele se vor uni împrejurul luĭ. adică că toțĭ se vor uni a'ĭ da cultul ce 'ĭ se cuvine.

Sensul acestor versurĭ va fi decĭ: Scólăte Dómne, arată rĕsbunare contra inimicilor tĕĭ; scólăte D-ḑeul meŭ, de a menține porunca ce mi-aĭ dat de a guverna poporul tĕŭ; atunci tot acest popor (împărțit între Absalon și mine) te va încunjura.

Acéstă rugăciune convine luĭ Is. Chr. cerênd de la părintele sĕŭ învierea. Preceptul de care vorbește aicĭ, este decretul prin care Părintele sĕŭ 'l pune rege și ordonă, că totul să'ĭ fie supus. Este acelaș precept, de care a vorbit în vers. 6 al psalm. 2. Mulțimea popórelor este biserica ce Iis. Chr. a format-o din tóte națiunile și care încunjură tronul luĭ D-ḑeŭ pentru a'ĭ da cultul curat și sfânt.

MEDITAȚIUNI

Rugăciunea ce face aicĭ profetul póte conveni fie-cărui credincios, atins de ranele ce primește religiunea prin progresul necredincioșilor. Inimicĭĭ ceĭ marĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ și poporuluĭ sĕŭ sunt necredincioșiĭ, maĭ cu sémă aceĭ cariĭ aŭ îndrăsnélă a răspândi maximile impietățiĭ lor, de a le trece prin societățile ce le cercetéză și în scrierile ce le publică. *Scólă-te Dómne,* póte striga atuncĭ un suflet pătruns de un zel sfânt, aruncă privirile asupra acestor rugăciunĭ, unde sfânta ta Evangelie este atacată cu furie, unde conspiră cu îndrăsnélă contra legiĭ, ce tu aĭ stabilit. Popórele iaŭ pe nesimțite partea eroriĭ; eĭ se rătăcesc, urmând o turmă de orbĭ, ce încércă a'ĭ conduce; turma ta se risipește, biserica ta vede pre fiiĭ sĕĭ perind. Cufundă dar, Dómne, pre aceștĭ sofiștĭ periculoșĭ, fă se tacă aceste limbĭ omorâtóre, oprește cursul scrierilor scandalóse, adă printre noĭ simplicitatea credințeĭ, și să se vadă renăscênd acele prea fericite timpurĭ, în care toțĭ credincioșiĭ nu aveaŭ de cât o limbă. Acéstă rugăciune nu va fi plăcută Domnuluĭ, de cât când ea va avea de principiŭ un zel pur și va fi susținută de o credință nebănuită. Dacă inimicĭĭ religiuneĭ ar vedea pre toțĭ aceĭ ce fac profesiune de credință, înzestrațĭ cu virtuțile ce ne recomandă Evangelia, eĭ ar fi combătuțĭ maĭ ușor de cât prin scrierile dogmatice.

Eĭ ar înceta de a imputa legiĭ luĭ Is. Chr. desordinile acelor cariĭ abuséză de ea saŭ o neglijéză. Ar respecta o religiune, care face pe ómenĭ maĭ bunĭ, ar păzi maĭ bine tăcerea în privirea verităților revelate, vĕḑênd că fructul lor este sânțenia moravurilor, și că caracterul distinctiv al credincioșilor de necredincioșĭ se manifestă prin fapte laudabile.

VERSUL 8

Și pentru acésta la înălțime te întórce. Domnul va judeca pre noróde

Profetul rógă pre Domnul de a ședea pre scaunul Majestățiĭ sale, și de a face dreptate pentru fără de legile comise de inimicĭĭ numeluĭ sĕŭ. El adaogă ca princip general, că Domnuluĭ se cuvine a judeca popórele. Domnul este totdéuna pe tronul sĕŭ, și totdéuna

gata a judeca pre ómenĭ; dar profeţiĭ se servesc de expresiunĭ, prin care arată dorinţa ce aŭ de a vedea efectele supremeĭ sale judecăţĭ: *Scólă-te Dómne, înalţă-te pre tronul tĕŭ, etc.*

MEDITAŢIUNI

Este o dreptate pre pământ; sunt principĭ şi magistraţĭ pentru a o executa; dar acéstă justiţie omenéscă este subordonată celeĭ dumnezeeştĭ; acéstă justiţie omenéscă este supusă la atâtea erorĭ, unele involuntare, şi altele causate de pasiunĭ, că are trebuinţă de a fi rectificată de acel ce vede totul, care ştie totul, care cântăreşte totul în balanţa dreptăţiĭ sale.

Sunt judecăţĭ publice, ce Dumnezeŭ exercită chiar în acéstă viéţă, precum: când cufundă lumea în apele potopuluĭ, când lovi Egiptul cu atâtea rane, când chemă naţiunele strĕine pentru a lua pre poporul sĕŭ în captivitate; când vĕrsă mânia sa asupra Ierusalimuluĭ culpabil de deicid, etc. Este un numĕr cu mult maĭ mare de judecăţĭ secrete ce le exercitéză contra pĕcătoşilor, permiţêndu-le să se împetréscă, saŭ oprindu'ĭ în cursul nelegiuirilor lor, lovindu'ĭ în mijlocul desfrânărilor lor. Dar maĭ rĕmâne douĕ felurĭ de judecăţĭ, cu mult maĭ teribile de cât tóte cele-l'alte: aceea care urméză îndată după mórte şi aceea care va fi la finitul seculilor. Atuncĭ Domnul, după cum ḑice profetul, *să sue pe tron şi judecă popórele*; judecăţĭ teribele, pentru că nu rĕmâne nicĭ timp, nicĭ mijlóce de a scăpa de acéstă dreptate neînblânditĕ. Gândirea acestor judecăţĭ pătrunde pre sfinţĭ de o fricĕ salutare. «*Noĭ toţĭ trebue să fim faţă la judecata luĭ Iis. Chr*, ḑicea sf. Paul Corintenilor, *pentru ca fie-care să priméscă ceea ce 'i s'a dat, după binele saŭ rĕul ce l-ar fi făcut în corp fiind*». Judecata ce urméză imediat după mórte este evident anunţată în acest text. In adevĕr, Apostolul ḑisese maĭ 'nainte că: *noĭ călătorim depărtaţĭ de Domnul, pe cât timp suntem în corp. Să dorim a ne depărta de acest corp, pentru a ne găsi înaintea Domnuluĭ, şi prin acésta să ne silim de a'ĭ plăcea; căcĭ este de folos*, continuă el, *ca să ne arătăm toţĭ înaintea Tribunaluluĭ luĭ Iis. Chr.*, fără îndoélă separaţĭ saŭ *depărtaţĭ de corpul nostru*, pentru că acesta este obiectul natural de care se tratéză în acea parte. Dar

ce conclude de aicĭ sf. Paul în versul următor? Fiind-că el știa ce este frica Domnuluĭ, adică, cât de înfricoșată este judecata acésta, *el inspira altora aceeașĭ temere.* Cuvintele acestea sunt neprețuite pentru acel ce cugetă maĭ serios; afară că sunt de o claritate scutită de obiecțiunĭ, ele vorbesc tuturor ómenilor și fie-căruia în parte, de întâmplarea ce'ĭ atinge maĭ mult și care le póte sosi la fie-ce moment.

VERSUL 9

Judecă mie, Dómne, după dreptatea mea și după nerĕutatea mea asupra mea

Sunt interpreţĭ carĭ traduc: *Dómne după dreptatea mea* etc Traducênd ast-fel, s'ar da un alt înțeles. Profetul ḑicênd că Domnul *judecă,* saŭ va *judeca popórele,* el a socotit a lua termenul de *a judeca* în acelaș sens, care nu este de a scuti saŭ apĕra. Trebue dar a recunóște că David susținut de conștiința sa, se presintă Domnuluĭ pentru a fi judecat. El nu înțelege ca justiția sa să fie absolută și perfectă, se compară numaĭ cu inimiciĭ sĕĭ, carĭ sunt aceĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ; el crede că conduita sa este mult maĭ conformă cu legea Domnuluĭ de cât a lor. In acelaș sens Apostolul, opunênd întreprinderile sale cu a falselor învĕțăturĭ din timpul sĕŭ, arată credincioșilor, că era fără bănuélă în timp ce adversariĭ sĕĭ nu mergeaŭ drept pe calea Evangelieĭ. *Eŭ m'am luptat bine,* adaugă el, *calea am terminat, am fost credincios până în sfîrșit; prin urmare coróna dreptăței mĕ așteptă, și Domnul, carele este drept judecător, mi-o va da în ḑiua aceea,* adică în ḑiua cea maĭ pre urmă, fie a vieţeĭ mele, fie la sfârșitul vécurilor.

Așa dar trebue a recunóște că profetul vorbește în acest vers în numele luĭ Iis. Chr. adevĕratul judecător.

MEDITAȚIUNI

Dreptatea este un dar a luĭ D-ḑeŭ, și cel maĭ mare dar ce se póte face omuluĭ. Când D-ḑeŭ rĕsplătește sfinților, el încununézĕ darurile sale; prin aceea D-ḑeŭ este totul în toți. cum ḑice Apostolul; dar aceea nu împedică ca sfinții să aibă adevĕrate merite și dreptatea, care este în el, să nu fie proprie. Profetul dorește a fi judecat după dreptate, după nevinovăția sa. Acéstă dreptate, acéstă nevinovăție, nu este o curată imputațiune, o atribuțiune a sfințieĭ exterióre, care nu schimbă de loc starea sufletuluĭ și la care omul n'a contribuit nimica; este harul care e fundamentul și causa

principală; dar sfinții aŭ meritul, că aŭ consimțit, că aŭ lucrat cu *el*, cum se exprimă iarăși Apostolul. Dreptatea imputativă a celor d'întâiŭ protestanți era nu numaĭ o eróre, dar încă o opiniune contrară cu drépta rațiune. Cum va rĕsplăti D-ḑeŭ pre ómenĭ, pre care'ĭ vede încă în pĕcat, și care aŭ cu tóte acestea folosul a fi reputați de drepți, cu tóte că nu sunt? Fŭ cred că protestanții de astă-ḑi aŭ modificat ast-fel acéstă doctrină, că se reduce la nimic; acésta nu maĭ puțin e o consecința a schimbărilor ce eĭ aŭ făcut la învĕțămêntul asupra haruluĭ.

Orĭ cum ar fi, să facem rugăciunea profetuluĭ cu convincțiune intimă. că dreptatea nóstră nu póte veni de cât de la D-ḑeŭ și că prin noĭ înși-ne am fi incapabilĭ a o căpĕta. Să tremurăm pentru tóte faptele nóstre, pentru că ducem în noĭ un fond de corupțiune care ne tradéză, când nu ne apărăm. Să punem tótă încrederea în milostivirea luĭ D-ḑeŭ, și să ne amintim, că dacă profetul ḑice aicĭ: *Judecă-mĕ Dómne după dreptatea mea*, el ḑice în alt loc: *Să nu intri în judecată cu robul tĕŭ, că nu se va îndrepta înaintea ta tot cel viŭ.*

VERSURILE 10, 11

Sfârșéscă-se rĕutatea pĕcătoșilor și veĭ îndrepta pre cel drept,
cel ce cercĭ inimile și rĕrunchiĭ, Dumneḑeule cu dreptul.
Ajutorul meŭ de la D-ḑeŭ cel ce mântuește pre ceĭ drepțĭ la inimă.

Cel dintâiŭ din aceste versurĭ anunță finitul nenorocit al pĕcătoșilor; și protecțiunea ce va fi acordată celuĭ drept; și profetul o ḑice cu drept cuvênt: că D-ḑeŭ cunóște adîncul inimilor. Scriptura se servește cu termenul *rĕrunchĭ*, pentru a exprima ceea ce este maĭ intim în om.

In al doilea vers, profetul arată încrederea sa în protecțiunea Domnuluĭ; și acésta o ḑice cu drept cuvênt; că Domnul păzește pre ceĭ cu inima dréptă și dă mântuire; saŭ că se înțelege mântuire de relele lor; saŭ că se ia *mântuirea* în sensul propriŭ pentru viața eternă.

S'ar putea traduce în întâiul vers, după ebreește, că rĕutatea pĕcătoșilor să fie sfărîmată.

In textul ebreŭ se citește, la primul vers: *O D-ḑeule drepte, tu cercĭ inimile și rĕrunchiĭ.* In ceĭ LXX și în Vulgata, acest drept este reservat pentru versul următor, *justum adjutorium* etc. Acéstă diferință este un obiect prea mic; și se înțelege ușor că, în copiile, care aŭ fost făcute din ebreește, acest cuvênt drept, care

termină primul vers în acest text, a putut fi luat din al doilea vers; saŭ maĭ bine, că în copiile textuluĭ grec, acest adjectiv a putut fi transportat de la finele primuluĭ vers în capul celuĭ al doilea.

Textul ebreŭ ḑice în al doilea vers, scutitorul meŭ, în loc de ajutorul meŭ; este tot acelaș sens. Ceĭ LXX aŭ trecut de la figură la realitate.

MEDITAȚIUNI

Nu suntem în stare a aprecia în destul aceea ce ḑice aicĭ David: că D-ḑeŭ *mântuește pre ceĭ ce aŭ inimă dréptă.* Acéstă dreptate consistă în treĭ lucrurĭ; în o voință sinceră a plăcea luĭ D-ḑeŭ; în atențiunea a împlini datoriile, ce ne impune; în ușurința și graba nóstră de a intra în calea dreptățiĭ, când vom fi avut nenorocirea a ne rătăci. Étă ceea ce mântue pre ómenĭ și ĭ face sfinți. Mulțĭ în lume chiar, sunt credincioșĭ cuvêntuluĭ lor, oneștĭ în societățile ce le frequentă, fără pretențiunĭ, ca să pótă lovi saŭ tulbura pre aprópele, dar acestea sunt virtuțĭ omenești și păgânĭ chiar s'aŭ silit a le poseda. Dar dreptatea inimeĭ în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ; acéstă simplicitate a sufletuluĭ, care făcea ca David să fie un om după D-ḑeŭ; acéstă voință generósă care'l ducea a îmbrățișa tot aceea ce credea că va fi plăcut luĭ D-ḑeŭ, este o virtute principală în calea mântuiriĭ, și un fruct înalt al haruluĭ. Nu este vorba aicĭ a fi lipsit de defecte în presența suveranuluĭ judecător. Eĭ! Cine póte în viéța acésta să ajungă la o dreptate deplină? Este vorba de a'și cunóște greșelele sale, de a se umili înaintea luĭ D-ḑeŭ, de a'și pune tótă încrederea sa în el, cu tóte imperfecțiunile sale; a intra în tóte căile sfințenieĭ ce vor fi conforme cu sfânta sa voință. Sunt în istoria luĭ David multe trăsurĭ tot-o-dată vrednice de dojană, și altele care sunt greŭ de scuzat: dar se vede în psalmiĭ sĕĭ un suflet drept, o inimă totdéuna deschisă inspirațiunilor haruluĭ, sentimente unde lucesc tóte virtuțile; un fel de convorbire cu D-ḑeŭ, lipsită de ipocrisie, vicleșug, bănuélă; o încredințare intimă de înjosirea sa, de nimicnicia sa; și ideile sublime ale strălucirii și milostiviriĭ luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 12

D-ḍeŭ este judecător drept și tare, îndelung răbdător, și neaducênd mânie în tóte ḍilele

Acésta e o înștiințare ce profetul dă inimicilor sĕĭ și aĭ luĭ D-ḍeŭ. Eĭ se vor teme de acest D-ḍeŭ plin de dreptate, de putere și care rabdă de mult timp, care'ĭ amenință neîncetat. Textul ebreŭ ḍice: *D-ḍeŭ este un judecător drept, este D-ḍeŭ care amenință în tóte ḍilele.* Ceĭ LXX, Vulgata și Ieronim aŭ luat *tare*; aceea ce ebraișciĭ iaŭ pentru numele luĭ D-ḍeŭ *El*; dar fiind-că acest cuvênt însémnă de o potrivă și *tare* și D-ḍeŭ, se pare că nu se póte imputa nicĭ versiunilor nóstre, nicĭ sf. Ieronim, că 'l-a luat în prima semnificațiune; convine în acéstă parte unde e vorba de amenințările luĭ D-ḍeŭ. Cât despre cuvêntul *îndelung răbdător*, ce este în LXX-a, saŭ că 'l-aŭ vĕḍut în exemplarele lor, saŭ că 'l-aŭ creḍut folositor pentru esplicația versuluĭ; căcĭ dacă D-ḍeŭ amenință în tóte ḍilele, este o dovadă de răbdarea sa, pentru că el putea lovi pre pĕcătos îndată după primele atentate.

MEDITAȚIUNI

D-ḍeŭ este judecător, care are tótă puterea și tótă dreptatea; el este pacient și amenință; însăș răbdarea sa îl duce a amenința mult timp fără a lovi. El este drept, ḍice sf. Chrisostom și voește a pedepsi pre pĕcătoș; este tare și are tótă puterea a'ĭ pedepsi; este îndelung rĕbdător și dă timp pĕcătosuluĭ să se pocăéscă. Dar aceste prelungirĭ adaugă la nenorocirea rebelilor; dacă nu profită a împăca justiția divină, amenințările suveranuluĭ judecător se schimbă în sfârșit în pedepse înfricoșate.

Din tóte atributele luĭ D-ḍeŭ, acel ce revolta maĭ mult pre necredincioș, este dreptatea rĕsbunătóre. Eĭ voesc ca bunătatea sa, puterea sa, înțelepciunea sa să fie perfecțiunĭ infinite, dar amorul propriŭ, interesat a se sustrage de la pedepse, inventéză tot felul de pretexte și subterfugiĭ contra uneĭ dreptățĭ, care nu trebue să erte pre culpabilĭ. Ceea ce dovedește decadența véculuĭ și căderea moravurilor, este că dogma eternității pedepselor n'a fost contrașisă și atacată cu căldură de cât în cele din urmă timpurĭ. Deabea găsesce cine-va în istoria eresiilor, care aŭ agitat biserica, óre-carĭ urme de erorĭ saŭ de îndoelĭ asupra acestuĭ articol. Evangelia anunță în termenĭ așa de formalĭ că ar trebui a arunca

saŭ a denatura acéstă sfântă carte, pentru a nega muncile iaduluĭ și durata lor fără marginĭ. Totul s'aŭ scris pentru apărarea religiuneĭ, și în particular pentru dovada eternităţiĭ pedepsilor; dar pasiunile nu sunt subjugate, spiritul de împetrire nu este supus, sofismele și impietatea rĕmase sub diferite forme; și miĭ de ómenĭ cad în abis, după ce s'aŭ silit a se îndemna pre sine și pre alţiĭ. că acéstă stare de pedepse ar fi o ţesĕtură de fabule. Sufletele credincioșilor trebue a suspina de acéstă inundare a necredinţeĭ; ele trebue a ruga pre Domnul, ca să sfârșéscă cu acéstă stare, și pentru a se menţinea ele însăși într'o privighere salutară, ele trebue totdéuna a se teme, ca Apostolul, de a fi *blestemate* după ce aŭ făcut tóte silinţele pentru a împedeca reprobarea altora.

VERSURILE 13, 14

De nu vĕ veţi întórce, sabia sa o va luci, arcul sĕŭ a încordat și l-a gătit pre el, și într'ênsul a gătit vasele morţiĭ, săgeţile celor arḑĕtorĭ le-a lucrat

In aceste versurĭ se desfășură amenințările Domnuluĭ și anunţă ceea ce face profetul. Ceĭ LXX și Vulgata ḑic: *De nu vĕ veţi întórce*; ebreul *de nu se întórce*. Dar în fond este acelaș sens; se vede în tot psalmul acesta, că David vorbește acum de inimiciĭ sĕĭ în general, acum de un inimic particular saŭ de o căpetenie, de un persecutor distins între toţi ceĭ-l'alţi. Versiunea nóstră, ḑice el *va luci sabia sa* și ebraiștiĭ traduc: *va ascuţi*.

Expresiunea: *săgeţile sale celor arḑĕtorĭ le-a lucrat*. este tradusă de unii: *El a făcut săgeţi de materie care pórtă flacăra*, adică *el a preparat săgeţi arḑĕtóre*, dar este maĭ conform cu textul ebreŭ a traduce: El a fabricat saŭ făcut săgeţi contra ómenilor ardenţi, saŭ persecutorĭ. Acesta este sensul parafraseĭ și a o mulţime de ebraiștĭ.

MEDITAŢIUNI

Stilul figurat de care se servește aicĭ profetul, acopere multe adevĕrurĭ. Este vorba de *conversiune*. Și nu cred că se îndoește cine-va, că aicĭ e vorba de convertirea inimeĭ. Când David avea în vedere pre inimiciĭ vĕḑuţi și temporalĭ, aceștia eraŭ inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ, și învitându'ĭ a se converti, îĭ îndemnă a lua sentimente religióse și a intra în harul luĭ D-ḑeŭ. Acéstă sfătuire privește de opotrivă pre toţi pă-

cătoșiĭ; de nu se vor întórce, vor fi gata la rĕsbunarea Domnuluĭ: sabia sa e gata, arcul e încordat, săgeţile gata a sbura; aceste instrumente pórtă mórtea și mórtea pĕcătosuluĭ este cumplită. Tóte aceste lucrurĭ fură adevĕrate în tóte timpurile; și Evangelia ni le-aŭ descoperit, vorbindu-ne neîncetat a priveghia, a aștepta ora cea maĭ de pe urmă, de a nu ne teme de aceĭ ce pot să ridice viéța, dar numaĭ de acel ce póte perde și sufletul și trupul nostru în locul de chinuire. Legea naturală cunoscută de idolatri îĭ învĕța a se teme de rĕsbunătorul acesteĭ legĭ; și acésta va fi o mărturie, care se va ridica contra lor la tribunalul suveranuluĭ judecător; dar eĭ nu fură înștiințațĭ ca noĭ, de tótă întinderea acesteĭ dreptățĭ supreme; eĭ n'aŭ auḑit ca noĭ amenințările profeților și ale Apostolilor. Creștinul este decĭ infinit maĭ culpabil de cât eĭ, dacă închide ochiĭ la lumina care'l înconjóră din tóte părțile.

VERSURILE 15, 16, 17

Iată aŭ chinuit nedreptate, zemislit-aŭ durere și aŭ născut fără de lege. Grópă aŭ săpat și o aŭ deschis pre ea și va cădea în grópa care aŭ făcut. Intórce-se-va durerea luĭ la capul luĭ și pre creștetul luĭ nedreptatea luĭ se va pogorî

David expune amenințările inimicilor sĕĭ; el vorbește la singular, pentru că avea un inimic principal, cum am observat; saŭ maĭ bine după geniul limbeĭ sfinte, trebue a explica acest singular de fie-care de inimiciĭ sĕĭ. Este un fel de ordine în aceste verburĭ, *chinuit, zemislit, născut.* Cel întâiŭ însémnă planul general ce l-a avut acest inimic de a comite nedreptate; al doilea arăta proiectul particular ce l-a conceput a vătăma și a persecuta; al treilea anunță fructul planurilor sale celor rele: *fără de legea* a resultat de aicĭ; ebreul dice: *minciună.*

Fondul saŭ obiectul principal al acestuĭ sistem de nedreptate este de a deschide abisul în care cel rĕŭ speră că omul drept va fi înghițit. Pentru aceia 'ĭ întinde curse, 'ĭ face pedicĭ; dar însuși este victima planurilor perverse, și tóte proiectele ce le-aŭ născocit pentru a perde pe alțiĭ se întórnă la propria sa nenorocire.

MEDITAȚIUNI

Rĕutatea în ómenĭ este un fel de mister neînțeles; ea unește douĕ lucrurĭ în ómenĭ, care se par contradictorĭĭ,

multe reflexiuni și multe imprudențe, multe cugetări pentru a imagina mijlócele de a vătăma, și multă imprudență pentru că reușirea întreprinderilor lor le este mai totdéuna funestă în acéstă viață și de bună sémă pernicióșă în cea viitóre. Acești ómeni neconsiderați nu văd ei, că rémâne în lume o rază de dreptate, care sfăramă întunericile proiectelor lor urîcióse, și că, când lumea n'ar putea descoperi acest haos de întuneric, D-zeŭ va descoperi într'o ḍi tóte intrigile vătămătóre, și va pune în evidență, nu numai faptele publice, dar apucăturile cele mai secrete, intențiunile cele mai ascunse, tóte isvórele cele mai obscure ale rĕutății.

Cu acestea trebue a recunóște că rĕutatea este condusă de alte pasiuni superióre saŭ mai învechite în suflet. Nimenea nu este rĕŭ numai pentru a avea plăcerea a vĕtăma; este rĕŭ numai pentru a satisface ambițiunea sa, avariția sa, rĕsbunarea, vanitatea, saŭ pentru a înlătura obstacolele ce le-ar putea întâlni în calea plăcerilor. Abisalon fu rĕŭ, pentru că voia a guverna; Iezabela fu rea, pentru că voia a răpi moștenirea unui Israelit virtuos; Aman fu rĕŭ, pentru că voia a'și rĕsbuna pe Mardocheŭ; Saul fu rĕŭ pentru că nu'l lăuda atâta ca pe David; și David însuși a avut a'și imputa o dată, mai ales în viéța sa, o faptă prea condemnabilă, pentru că nu voia ca pasiunea sa să fie turburată de drepturile ce Urie avea supra Betsabeĭ.

Numai legea Domnului póte face pre ómeni adevĕrat buni, pentru că numai ea combate pasiunile, care pun în joc începuturile rĕutății. Filosofia nu se întinde până aicĭ; ea inspiră óre-care moderațiune, adese-orĭ falșă și totdéuna neîndestulătóre contra marilor interese ale inimeĭ pasionate; ea are pretenții de mândrie, care'l fac a uita sentimentele de umanitate, de toleranță, de bine-facere de care ea 'și bate joc. Dacă câte-o-dată póte disimula vr'o înjurie, o értă totdéuna și a voi binele tuturor inimicilor sĕĭ este o maximă, care n'a putut veni de cât din cer.

VERSUL 18

Mărturisi-mĕ-voiŭ Domnului după dreptatea luĭ și voiŭ cânta numele Domnului celui înalt.

Aicĭ Profetul aduce o mărturie de recunoștința dreptății divine, care l'a scăpat de inimicii sĕĭ. El înalță și bine-cuvintézā fără încetare numele stăpânului sĕŭ suprem.

MEDITAȚIUNI

De voim a ne face dreptate, noĭ mărturisim că ceea ce ne lipsește maĭ de ordinar, în serviciul luĭ D-ḑeŭ, este recunoștința pentru bine-facerile sale. Noĭ nu mărturisim în privirea sa acest sentiment, de care ne silim așa de des a'l da bine-făcătorilor noștri, nu sunt de cât ómenĭ ca și noĭ. Ce diferință cu tóte acestea între darurile luĭ D-ḑeŭ și a ómenilor! Acest defect al recunoștinței către D-ḑeŭ vine de la puțina credință. Suntem totdéuna în sînul sĕŭ, totdéuna încărcațĭ de bine-facere, totdéuna obiectul atențiunilor sale, dar noĭ nu'l vedem, și nu avem despre dênsul de cât o cunoștință speculativă și momentană. Ne trebue marĭ silințĭ, pentru a gândi la el, pentru a înălța spiritul nostru la acel isvor al ființelor de la care avem totul. Presența luĭ Iis. Chr. devenit asemenea cu noĭ și fratele nostru, trebuia a ne strînge de acest centru unic; dar a ști pre Iis. Chr. și a se ocupa cu Iis. Chr. este încă pentru cea maĭ mare parte din ómenĭ un exercițiŭ, de care eĭ nu aŭ încă experiența. Nu știŭ de cât rugăciunea și lectura sfintelor cărțĭ, care să pótă reanina credința nóstră asupra acestor marĭ obiecte. Dar a se ruga și a medita scripturile, nu este în rîndul maximelor umilĭ. Acésta este una din fructele prețióse ale singurătățiĭ și resultă decĭ că fără spiritul solitudineĭ, nu vom avea nicĭ; o-dată, nicĭ recunoștință, nicĭ dragoste pentru Iis. Chr. și pentru D-ḑeŭ.

PSALMUL VIII

Fără îndoélă psalmul acesta privește pre Iisus Christos. El este citat de treĭ orĭ în Noul Testament: 1) In Evangelia Sf. Mateĭ de însuși Iisus Christos; 2) de St. Paul în Epistola din urmă a sa către Corintenĭ; 3) de acelaș Apostol în Epistola sa către Ebreĭ; și în aceste treĭ locurĭ nu este vorba de cât de Iisus Christos. Dar fiind-că se găsește în acest psalm versurĭ, care se par a se raporta la facerea omuluĭ, la stăpânirea ce D-ḑeŭ i-a dat asupra diferitelor animale, care acoper suprafața pămêntuluĭ, se întrébă: dacă

nu se pot lua aicĭ două înţelesurĭ literale, unul aplicabil la om în general şi altul la Iisus Christos în particular. Mulţĭ interpreţĭ se declară pentru socotinţa acésta, dar alţiĭ se împart în alte două opiniunĭ. Unĭĭ cred că óre-care versurĭ privesc pre om, iar altele se aplică luĭ Iisus Christos.

Mulţĭ însă nu se învoesc la acésta şi susţin, că întreg psalmul se înţelege numaĭ de Iisus Christos. Iată treĭ socotinţĭ, dintre care cea dintâiŭ slăbeşte citaţiunile făcute din acest psalm în Noul Testament. A doua nu se potriveşte cu textul psalmuluĭ. A treia este cea maĭ bună şi maĭ adevĕrată, însă nu fără óre-care greutăţĭ. Socotinţa din urmă e cea maĭ potrivită şi maĭ admisibilă.

In loc de titlu în Septuaginta şi în Vulgata. In sfârşit *pentru téscurĭ, psalmul luĭ David.*

Să vedem ce se înţelege prin téscurĭ. Textul Ebreŭ dice: al hagatit, *super agitit*, cuvênt a cărui însemnare nu o cunosc bine nicĭ ebraiştiĭ. Fiind-că cuvêntul *gat* însémnă tésc, se pare că Septuaginta a tradus bine prin: *pentru téscurĭ.* Acésta e maĭ natural de cât a alerga la un instrument de musică, cu totul necunoscut, saŭ la cântăreţe venite din ţéra luĭ Ghet, saŭ la fuga luĭ Goliat, care era din Ghet, saŭ la strămutarea chivotuluĭ, care a fost cât-va timp în casa luĭ Obededom Geteul. Dar ce însémnă acésta *pentru téscurĭ.* Unĭĭ cred că aceste cuvinte se rapórtă la timpul culesuluĭ, şi că acest psalm este o cântare de mulţămire pentru acéstă recoltă; dar în tot cursul acestuĭ imn frumos nu este nimic care să arate acésta, saŭ să aibă cel maĭ mic raport. Alţiĭ esplică de Biserică şi suferinţele sale, alţiĭ de Iisus Christos, care, dupre Isaia, a strîns singur téscul, orĭ satisfăcênd pentru ómenĭ, cu preţul sângeluĭ sĕŭ, saŭ rĕsbunându-şĭ de inamiciĭ luĭ D-deŭ; şi se citeşte în adevĕr în Apocalips, că cămaşa sa era plină de sânge, că el strînge téscul de unde curge vinul mânieĭ celuĭ A-tot-Puternic (Apoc. 14, 20). Se pare că acéstă explicaţiune este cea maĭ naturală, pentru că tot psalmul se rapórtă la Iisus Christos cum se va vedea.

VERSURILE 1, 2

Dómne, D-ḑeul nostru, cât este de minunat numele tĕŭ în tot pământul! Că s'a înălţat mare cuviinţa ta mai presus de ceruri.

Aceste douĕ versurĭ, carĭ nu sunt de cât unul în text, sunt o laudă generală, ce profetul dă luĭ D-ḑeŭ. El mărturisește cu admiraţiune, că numele acestuĭ stăpân prea înalt și demn de veneraţiunea cea maĭ profundă, că gloria sa este înălţată maĭ pre sus de ceruri, adică, că cerurile orĭ cât de înalte și de marĭ sunt, dispar întru cât-va, dacă se compară cu înălţimea și strălucirea luĭ D-ḑeŭ.

Dar acéstă laudă generală închipuește o taină mare a întrupăriĭ, care se vorbește în versurile următóre. In adevĕr, dupre cum ḑice sf. Chrisostom, de la împlinirea acesteĭ taine, numele luĭ D-ḑeŭ a devenit minunat în tot pământul; el era maĭ 'nainte necunoscut și profanat de idolatrie; era chiar necinstit de Iudeĭ pentru că Isaia le imputa: *că eĭ sunt causa, că acest sfânt nume este blasfemat.*

MEDITAŢIUNI

Nu fără cuvênt ḑice profetul: Dómne, Domnul nostru! D-ḑeŭ este alt-fel Domnul credincioșilor și al drepţilor, de cât al idolanţilor și al pĕcătoșilor. Inchinătoriĭ de idolĭ nu'l numesc Domnul lor, eĭ nu-l cunosc. Pĕcătoșiĭ nu îndrăsnesc a-l numi Domnul lor, eĭ îl privesc ca pre inimicul lor. Credincioșiĭ și drepţiĭ îl privesc ca pre Domnul lor, voesc a depinde de el în totul, a procura gloria sa, a stabili măririle sale.

Numele luĭ D-ḑeŭ este *minunat*, pentru că acest nume este D-ḑeŭ însușĭ. Când Moise îl întrebă, care e numele sĕŭ, el rĕspunde: *Eŭ sunt cel ce sunt, spune fiilor luĭ Israel, că acesta este numele meŭ, a celuĭ ce m'a trimis către voĭ.* Decĭ D-ḑeŭ este *cel ce este*: ast-fel acest sfânt nume este el însuș, și este o mare deosebire între numele luĭ D-ḑeŭ și al făpturilor. Acestea aŭ numirĭ arbitrare, saŭ care nu exprimă de cât unele din calităţile lor. Cel d'intâiŭ om fu numit *Adam*, pentru că corpul sĕŭ a fost format din pământ; decĭ este vizibil, că acest nume nu arată de cât o parte a omuluĭ și că se putea potrivi și animalelor, pentru că și ele aŭ fost formate din pământ. Dar numele luĭ D-ḑeŭ: *Eŭ sunt cel ce sunt*, saŭ simplu *eŭ sunt* exprimă tot aceea ce este D-ḑeŭ, existența sa absolută și necesară,

eternitatea sa, infinitatea sa. In el nu este de cât *este*; prin urmare nu este alt în el de cât perfecţiunĭ. Iată ceea ce face că sântul sĕŭ nume să fie minunat, iată pentru ce gloria sa este maĭ presus de cerurĭ şi de tóte inteligenţile care-l locuesc.

Dacă aceste douĕ versurĭ se rapórtă, cum nu mĕ îndoesc, la cuvêntul luĭ D-ḑeŭ întrupat, din causa luĭ profetul va ḑice: Dómne Domnul nostru, cât de minunat este numele tĕŭ în tot pământul etc.! căcĭ prin acest cuvênt întrupat numele adevĕratuluĭ D-ḑeŭ a fost cunoscut în tótă lumea, prin el gloria luĭ D-ḑeŭ s'a manifestat cu maĭ multă lumină, de cât globurile cereştĭ, ce rĕspândesc lumina preste tóte climele pământuluĭ.

Este mare şi strălucit scopul acestuĭ psalm! El pregăteşte sufletul aceluĭ ce se ocupă cu înaltele adevĕrurĭ, care se tratéză în versurile următóre.

VERSUL 3

Din gura pruncilor şi acelor ce sug aĭ săvêrşut laudă pentru vrăjmaşiĭ tĕĭ, ca să sfărîmĭ pre vrăjmaşul şi isbânditorul

Jumătatea acestuĭ vers a fost citată de Iisus Christos, când la intrarea sa în Ierusalim, copiiĭ strigaŭ: *Osana fiul luĭ David*. S'ar părea maĭ întâĭ ceva extraordinar, ca profetul, voind a da o dovadă de mărirea luĭ D-ḑeŭ, să alégă un fapt unic, şi la care Iudeiĭ din timpul sĕŭ n'aŭ putut fi martorĭ; căcĭ de a ḑice, ca câţĭ-va interpreţĭ modernĭ, că înţelesul acestuĭ vers este, că resultă de aci un argument al puterĭĭ divine prin dispoziţiunile naturale ce aŭ copiiĭ a se nutri şi a se forma sugênd ţiţa mameĭ lor, este o gândire aşa de uşóră, pre cât e puţin demnă de maiestatea psalmuluĭ. In adevĕr, aceste dispoziţiunĭ ale copiilor nu diferă de acele ale animalelor. Şi profetul ar fi putut, dupre acéstă interpretaţiune, a vorbi despre ţinciĭ leuluĭ, aĭ cerbuluĭ, de meiĭ oilor ca şi de copiiĭ femeiĭ. De sigur n'a fost acésta gândirea profetuluĭ, şi ceea ce ḑice el aicĭ nu se póte raporta de cât la faptul istorisit în Evangelie. Este o profeţie despre ceea ce trebue să se întêmple la intrarea lu Iisus Christos în templu.

Dar pentru ce între atâtea minunĭ propriĭ a manifesta gloria luĭ D-ḑeŭ şi a Mesieĭ, cum : învierea morţilor, tămăduirea bolnavilor, David alese acéstă mărturie dată de copiiĭ luĭ Iisus Christos? Sf. Chrisostom deslégă fórte bine întrebarea acésta; pentru că tóte cele-l'alte minunĭ aŭ fost săvêrşite în legea veche, dar niciodată nu s'a întêmplat să se vadă, ca pruncii şi aceĭ ce sug să strige laudele Domnuluĭ. Pentru ca să fie cu neputinţă Iudeilor din timpul luĭ Iisus Christos a obiecta, că acest trimes al luĭ D-ḑeŭ n'a făcut

nimic nou, îmulțind minunile istorisite în Evangelie, David istorisește acest fapt unic a acestor copii deveniți vestitorii glorieĭ luĭ D-ḑeŭ; și Iisus Christos, aplicându-l, dă în acelaș timp înțelegere versuluĭ, care trebuea să fie o adevĕrată enigmă pentru Iudeĭ, maĭ 'nainte de evenimentul de care vorbește st. Mateĭ (21, 9).

Resultă din singularitatea acestuĭ fapt, din profeția psalmistuluĭ și din împlinirea sa în persóna luĭ Iisus Christos, că acésta fu una din minunile cele maĭ marĭ și din cele maĭ proprii pentru a convinge pre Iudeĭ de misiunea divină a luĭ Iisus Christos. Eĭ se împotrivirĕ la acéstă dovadă, și pentru aceia profetul adaogă: pentru înimiciĭ luĭ D-ḑeŭ a fost deslegată limba copiilor și acelor ce sug, ca să le astupe gura lor. In adevĕr, acesta fu unul din faptele luĭ Iisus Christos, care aţiţa cea maĭ mare ură și cea maĭ mare mânie a scriitorilor și a fariseilor contra Mântuitoruluĭ lumeĭ. Când auḑirĕ eĭ pre copiĭ strigând în templu: *Osana! fiul luĭ David*, acești ómenĭ invidioșĭ ḑiserĕ luĭ Iisus Christos: *auḑi ce ḑic acești copiĭ?* Și Iisus Christos le rĕspunde: Negreșit îĭ aud, *dar n'aţi citit ceea ce s'a scris: din gura pruncilor și a celor ce sug aĭ sĕvĕrșit laudă.* El nu citézĕ restul versuluĭ, pentru a nu aprinde aceste spirite așa de aţiţate contra luĭ.

De s'a dovedit bine, precum cred, că acest vers se aplică luĭ Iisus Christos, când a intrat în templu, mi se pare că nu este îndoélă că cele douĕ versurĭ dintâiŭ ale psalmuluĭ nostru privesc de asemenea gloria luĭ D-ḑeŭ, maĭ ales manifestată prin întruparea cuvêntuluĭ. Almintrelea n'ar fi nicĭ urmare în contextul psalmuluĭ.

Nu mĕ pot opri fără a însemna, că cea maĭ mare parte din interpreţĭ, ce mi-a fost cu putință să-ĭ citesc, atât asupra acestuĭ psalm, cât și asupra Evangelieĭ luĭ Mateĭ, slăbesc cu totul acéstă frumósă dovadă a misiuneĭ divine a luĭ Iisus Christos. Uniĭ găsesc o iperbolă în cuvintele profetuluĭ, alțiĭ iaŭ totul în înțelesul alegoric, uniĭ ḑic, că sf. Mateĭ în istorisirea sa, vorbește numaĭ de copiĭ și nu de ceĭ ce sug ţiţă; ca și cum rĕspunsul luĭ Iisus Christos, care este însăși cuvintele profetuluĭ, n'ar fi îndeajuns pentru a ne arăta, că trebue a înțelege numaĭ pre prunci, dar și pre ceĭ maĭ micĭ dintre eĭ, adică carĭ sunt la ţiţă. Maĭ n'am găsit, afară de sf. Chrisostom, care să coprindă aicĭ sensul adevĕrat literal, profetic și aplicabil la Iisus Christos.

MEDITAŢIUNI

Acest înțeles literal bine dovedit și bine recunoscut, este permis a se propune din alte puncte de vedere. Că copiiĭ și aceĭ ce sug aŭ mărturisit pre Iisus Christos și că prin aceea s'a manifestat gloria luĭ D-ḑeŭ, este de sigur o mare minune. Dar nu e maĭ puțin mare, că Biserica a fost întemeiată și stabilită după porunca luĭ Iisus Christos, prin ómenĭ așa de slabĭ ca Apostoliĭ. Aceștia eraŭ așa ḑicênd

doĭ-spre-ḑece copiĭ, ce Iisus Christos îĭ trimetea în tot pământul să sfărîme idoliĭ, să combată filosofia păgână, să reformeze moravurile, pentru a îndepărta mândria și a insufla umilința. D-ḑeŭ a scos gloria sa de la aceștĭ doĭ-spre-ḑece copiĭ, și ceea ce a făcut numele sĕŭ minunat sunt eĭ, eĭ aŭ înălțat numele Fiuluĭ maĭ presus de ceruri, carĭ ĭ-aŭ supus îngerilĭ, regiĭ și puterile întunereculuĭ.

Maĭ este încă una din minunile creștinismuluĭ, că îmblânḑește inimile cele marĭ sĕlbatice, că le face simple și mlădióse ca a copiilor. Acéstă minune rușinézĕ pre celĭ mândri, le astupă gura, și nu le lasă în momentul morțiĭ de cât părerea de rĕŭ că n'aŭ știut să măréscă pre D-ḑeŭ, ca aceștĭ copiĭ. Aceștia perpetuă în biserică cântarea *osana* care însoțea triumful luĭ Iisus Christos intrând în Ierusalim : Acesta e preludiul eternuluĭ *Aliluia*, care ocupă pre sfinții încununațĭ de glorie în presența tronuluĭ luĭ D-ḑeŭ..

VERSUL 4

Că voiŭ vedea, cerurile, lucrurile degetelor tale, luna și stelele care tu aĭ întemeiat

Iarășĭ încep psalmul, pentru a se simți legătura acestuĭ vers cu cele douĕ d'întâiŭ. Profetul ḑice dintr'untâŭ: *Cât de minunat este numele tĕŭ Dómne! gloria ta s'a înălțat maĭ presus de ceruri!* Și cea d'întâiŭ dovadă ce o dă este, că D-ḑeŭ a deslegat limba copiilor și acelor ce sug, ca să sfărîme pre inimiciĭ sĕĭ; a doua dovadă se cuprinde în strălucirea minunată a ceruluĭ și a stelelor, a căror privire este totdéuna înaintea ochilor ; ast-fel conjucțiunea *că* conservă tótă puterea sa: Mĕ minunez de strălucirea numeluĭ tĕŭ, pentru că vĕd frumusețea ceruluĭ.

Sf. Crisostom întrébă, pentru ce psalmul amintește aicĭ de lună și de stele și nu și de sóre? Intrebare fórte naturală. Acest St. învĕțător îșĭ deslégă întrebarea ḑicênd, că profetul combate dinainte greșala óre-căror ereticĭ viitorĭ (neapărat că manicheiĭ) carĭ pretindea că D-ḑeŭ n'a creat nóptea, nicĭ prin urmare stelele nopțiĭ. Prea puțini interpreți moderni, cu tóte că de altmintrelea prea întinși în lucrurĭ neînsemnate, își propun acéstă întrebare. Găsesc una cu tóte acestea, care ḑice, că profetul avea obiceiŭ a medita asupra operilor luĭ D-ḑeŭ în timpul nopțiĭ, era natural ca să nu facă mențiune de cât de lumina stelelor.

Eŭ cred că este un înțeles maĭ profund în cuvintele profetuluĭ David are în vedere incorporarea Fiuluĭ luĭ D-ḑeŭ și stabilirea împĕrăției sale; ceea ce arată versul al 3-lea, ce l'am explicat și ceea ce explică maĭ mult versurile 5, 6 și 7 cum se va vedea îndată.

Este deci prea adevĕrat, că este vorba aicĭ de biserica luĭ Iisus, sub numele de *cer*; se ştie că este numită adese-orĭ în Evangelie: *Impĕrăţia Cerului* şi în alte cărţi ale Nouluĭ Testament. Deci, în aceste ceruri, care sunt de sigur marea operă a mâneĭ luĭ D-deŭ, va trebui a se înţelege prin stele Apostolii, de care s'a scris că ca douĕ-spre-dece stele încununaŭ femeia, ce sf. Ión o vede în Apocalipsul sĕŭ. Luna va fi o adunare a diverselor ţĕrĭ supuse bisericeĭ, după interpretaţiunea ce se dă primuluĭ vers al aceluiaşĭ capitol 12 al Apocalipsului, care vorbeşte asemenea de lună; saŭ maĭ bine acéstă lună va fi lumina credinţeĭ care luminéză biserica în acéstă viéţă; ea este amestecată cu întunerecul, pentru că credinţa are mistere, care nu cad sub simţirĭ şi care nu pot fi chiar pătrunse de inteligenţa umană. Profetul nu numeşte sórele, pentru că sórele bisericeĭ este Iisus Christos, ce D-deŭ nu l'a creat nicĭ l'a stabilit ca pre Apostolĭ şi ca pre naţiunile creştine, pentru că Iisus Christos întru cât este D-zeŭ, este egal cu Părintele sĕŭ. Apocalipsul dice că sórele servea de vestmênt femeeĭ; adică că biserica creştină este sub protecţiunea luĭ Iisus Christos. Nu era deci necesar nicĭ cuviincios chiar ca profetul să pue sórele în aceeaşĭ clasă cu luna şi stelele, adică cu naţiunile şi Apostolii. In fine versurile care urméză, tratéză particular de Iisus Christos; şi profetul dicênd că D-deŭ a pus totul sub piciórele sale, era destul pentru a'l distinge de cer, de lună şi stele, adică, încă odată de biserică, naţiunĭ şi Apostolĭ.

MEDITAŢIUNI

D-deŭ este maĭ minunat încă în întemeierea şi conservarea bisericeĭ, de cât în creaţiunea cerurilor şi a stelelor ce ne luminéză. Când el a creat cerurile şi stelele, nimic nu s'a opus planuriior şi puterĭ sale; dar în stabilirea bisericeĭ a trebuit să învingă tóte patimile omeneştĭ. Deci cu tóte că D-deŭ este stăpân preste voinţĭ, cum e şi preste substanţele materiale, în cursul provedinţeĭ sale şi după planul ce 'l-a făcut el însuşĭ de a fi prea mărit liber de făpturile înţelegĕtóre, a trebuit să întrebuinţeze mijlóce particulare şi demne de înţelepciune, pentru a se forma un popor de închinătorĭ adevĕraţĭ. Acest popor era îngropat de mult timp în întunericul idolatrieĭ, saŭ plin de prejudicii în privinţa legeĭ luĭ Moisi, din care nu înţelegea de cât litera fără a-ĭ pătrunde spiritul. De aicĭ nenumĕrate furtunĭ se ridicară contra creştinismuluĭ. In timp de patru secole, pământul fu inundat de sângele ucenicilor luĭ Iisus Christos şi după cursul evenimentelor ordinare, biserica ar fi perit; dar D-deŭ a susţinut-o contra tuturor atacurilor lumeĭ şi a

infernuluĭ. După multe lupte, el a făcut-o triumfătóre în tóte părţile pământuluĭ, şi acest frumos cer al bisericeĭ s'a întins aşa de mult ca şi firmamentul, unde se află stelele. Iată ceea ce face că sfântul nume al luĭ D-ḑeŭ să fie minunat; ceea ce înalţă gloria sa maĭ presus de mintea omenéscă şi a spiritelelor cereştĭ.

VERSUL 5

Ce este omul că-l pomeneştĭ pre el, saŭ fiul omuluĭ că-l cercetezĭ pre el?

După ce profetul a mărturisit admiraţiunea sa pentru sfânt numele Domnuluĭ, pentru că a deslegat limba pruncilor pentru gloria sa, saŭ pentru că a stabilit cerurile şi stelele, saŭ maĭ bine biserica şi luminile eĭ, vine acéstă esclamaţiune, care se împacă fórte bine cu întipărirea, ce produsese aceste minunĭ în sufletul acestuĭ om inspirat de D-ḑeŭ. Dar, Dómne, ḑice el, ce este omul că-ţĭ aminteştĭ de el, saŭ fiul omuluĭ că-l cercetezĭ? Aceste cuvinte *a-şĭ aminti* şi a *cerceta* înseamnă, în text şi în traducerĭ, atenţiunile particulare ale Provedinţeĭ, bine-faceriĭ însemnate, mărturiile extraordinare ale favóreĭ. Acest om şi acest fiŭ al omuluĭ, de care vorbeşte profetul, trebue să fie numaĭ Iisus Christos, care s'a numit de atâtea orĭ *fiul omuluĭ*. Întrebuinţarea ce face sf. Paul de acest vers şi de cele-l'alte, dovedeşte că nu póte fi vorba nicĭ de Adam nicĭ de némul omenesc, ceea ce se va vedea în urmarea comentaruluĭ. Nu trebue a crede prin urmare că profetul şi Apostolul micşoréză pre Iisus Christos prin cuvintele acestea. *Ce este omul că-ţĭ aminteştĭ de el, saŭ fiul omuluĭ că'l cercetezĭ pre el?* Eĭ aŭ un plan cu totul contrar. Eĭ consideră maĭ întâiŭ natura omenéscă ce a luat-o Iisus Christos şi care prin ea însăşĭ e fórte departe de strălucirea luĭ D-ḑeŭ. Ea arată în urmă, că acéstă natură omenéscă, de care şi-a amintit D-ḑeŭ, şi a cercetat-o aşa de minunat prin întrupare, a fost încoronată cu glorie şi plină de onóre prin Iisus Christos. Sf. Paul înţelege acest vers numaĭ de Iisus Christos, ceea ce este evident prin versul următor: *'L-aĭ micşorat pentru puţin timp maĭ jos de cât îngerii*, căcĭ acel ce a fost micşorat pentru puţin timp maĭ jos de cât îngerii este Iisus Christos şi acelaş la care se rapórtă acest vers atât al profetuluĭ cât şi al Apostoluluĭ *Ce este omul*. Aceĭ ce înţeleg acest vers *ce este omul*, etc. de Adam şi de natura omenéscă în general, violéză textul Apostoluluĭ saŭ maĭ bine alteréză tótă întrebuinţarea ce face Apostolul de acest psalm.

MEDITAȚIUNI

Voiŭ considera douĕ lucrurĭ exprimate în acest vers: 1⁰ Calitatea de *om* și *fiul omuluĭ*, ce a luat-o cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, unindu-se cu natura nóstră; 2⁰ *amintirea* și *cercetarea luĭ D-ḑeŭ*, saŭ în raport cu omul în general, pre care D-ḑeŭ 'l-a încărcat de bunurĭ prin Iisus Christos, saŭ în raport cu *D-ḑeŭ omul*, cu însușĭ Iisus Christos, de care D-ḑeŭ 'șĭ-a amintit și 'l-a cercetat, încununându-l cu glorie. D-ḑeŭ, care e a tot-puternic și a tot-bine-făcĕtor, n'a putut înălța natura nóstră la un grad maĭ înalt de glorie, de cât a-l uni cu divinitatea, de a face ca omul să fie în acelaș timp și D-ḑeŭ. Fie-care individ al natureĭ omenești nu este D-ḑeŭ; dar fie-care individ din acéstă natură în Iisus Christos și prin Iisus Christos este unit cu D-ḑeŭ; este frate, membru și împreună moștenitor cu D-ḑeŭ omul. Ast-fel este amintirea ce D-ḑeŭ 'șĭ-a făcut de om; acésta este cercetarea ce 'l-a făcut-o. Sf. Zaharia, într'un transport de admirațiune, a strigat: *Bine cuvêntat fie Domnul D-ḑeul luĭ Israel, că a cercetat pre poporul sĕŭ!*

Dar *amintirea și cercetarea* luĭ D-ḑeŭ, în raport cu D-ḑeŭ omul este un lucru și maĭ minunat. El a lăsat pre fiul sĕŭ unic în timp de treĭ ḑecĭ de anĭ în obscuritate, el l-a părăsit în timp de treĭ anĭ aĭ predicațiuneĭ sale, 'l-a lăsat contrad̦icerilor calomniilor unuĭ popor orb; se pare că 'l-a lăsat în timpul dureróseĭ sale patime, după cum acest D-ḑeŭ-om murind, a declarat-o pe cruce. In fine timpul *amintiriĭ și al cercetăriĭ* sosește; D-ḑeŭ îl scóte glorios din mormênt, îl pune de a drépta sa, îl supune puteriĭ sale cerul, pămêntul și iadul. In acésta constă tot fondul religiuniĭ. Ne învĕțăm prin acésta care e dignitatea creștinuluĭ, care sunt speranțele sale, ce încredere trebuie să aibă în Isus Christos și cu câtă răbdare trebue să pătiméscă tóte încercările vieței, pentru că timpul *cercetăriĭ* Domnuluĭ, n'a venit încă. *Să ne umilim*, ḑice corifeul apostolilor, *sub mâna puternică a luĭ D-ḑeŭ, pentru ca să ne înalțe în timpul cercetăriĭ sale.*

VERSUL 6

Micșuratu-l'aĭ pre dênsul puțin óre ce de cât îngerii, cu mărire și cu cinste 'l-aĭ încununat pre el, și 'l-aĭ pus preste lucrurile mâinilor tale.

Puțin óre-ce, s'ar putea ḑice și *puțin timp*, și iată pentru ce: Maĭ întâiŭ că terminul ebreŭ *Meat* se unește cu acéstă însemnare. cum se vede în Isaia, 10, 25, în Ieremia 51, 23, și în alte părți, Al doilea este că, în textul grec al psalmilor și a epistoleĭ către Ebreĭ, acéstă expresiune βραχύτι se traduce fórte bine prin *ad breve tempus*. La cartea apostolilor se citește că Gamaliel, vḕḑênd pre alțĭ fariseĭ prea animați contra Apostolilor, își ridică așa ḑicênd glasul, și făcu să se retragă pentru moment acusațiĭ: *Jussit foràs ad breve homines fieri*. Deci în acest loc este βραχύτι ca și în Epistola către Ebreĭ și în traducerea grécă a psalmuluĭ. Maĭ adaog, că ceĭ maĭ buni interpreți iaŭ expresiunea psalmuluĭ și a Sf. Paul în înțelesul acesta și se va vedea, că rĕspândește maĭ multă lumină asupra acestuĭ vers a psalmuluĭ și asupra raționamentelor Apostoluluĭ.

Óre-cariĭ interpreți vechĭ traduc: Tu l-aĭ micșorat maĭ jos de D-ḑeŭ, pentru că este *elohim* în Ebreŭ. Fer. Ieronim a cugetat tot așĭ-fel și câți-va interpreți moderni 'l-aŭ urmat; din numĕrul lor este și biblia germană. Cu tóte că în Epistola către Ebreĭ ea traduce: micșuratu-l'aĭ maĭ jos de cât îngerii Biblia englesă este maĭ consequentă, ea pune *îngerĭ* în psalm și în Epistola către Ebreĭ. Se știe că Ieronim se cam îndoia despre autentia Epistoleĭ aceștia. Se póte asigura, că dacă ar fi recunoscut-o fără șovăire ar fi urmat-o în traducțiunea versuluĭ ce ne ocupă aicĭ, și ar fi pus ca Apostolul *micșuratu-l'aĭ maĭ jos de cât îngerii*.

Acéstă autoritate a sfântuluĭ Paul este superióră tuturor; ceea ce nu împedică a observa asemenea și pre acelor LXX și parafrasa chaldaică care recunosc de o potrivă *îngerĭ* în tradițiunea psalmuluĭ. Cuvêntul *Elohim* nu este așa de propriŭ luĭ D-ḑeŭ, ca să nu se dea asemenea și *judecătorilor* pământuluĭ, câte-o-dată ómenilor puternicĭ, câte-o-dată *îngerilor*. Aceștia sunt numiți în cartea luĭ Iov *filii elohim*, și Septuaginta traduce *angerii luĭ D-ḑeŭ*; chiar acești interpreți traduc *elohim* prin angeli în ps. 96, unde Vulgata ḑice: adorate eum, omnes angeli ejus.

Este evident prin întrebuințarea ce sf. Paul face de acest vers, că nu se póte înțelege nicĭ de Adam, nicĭ de némul omenesc în general; căcĭ cu tóte că Apostolul n'ar fi dovedit nimic Ebreilor de era vorba de Adam saŭ de némul omenesc, cum ar fi putut ḑice, că Adam saŭ némul omenesc *a fost micșorat pentru puțin timp de cât îngerii* și că după *aceea a fost încununat de glorie și încărcat de cinste*? Căderea luĭ Adam și a némuluĭ omenesc, arată că ar fi trebuit a vorbi maĭ întâiŭ de gloria celuĭ întâiŭ om și în persóna sa, genuluĭ omenesc, pre urmă de micșurimea sa maĭ jos de cât îngerii, și dealtmintrelea, cum acéstă *înjosire* constă saŭ

maĭ bine trebuia să constea maĭ ales în aceea, că Adam și némul omenesc devenise supușĭ morțiĭ prin călcarea poruncеĭ, pre când îngeriĭ sunt nemuritorĭ, cum putea să ḑică că acéstă necesitate, cel puțin, fu numaĭ pentru puțin timp? Cu tóte că ceĭ întâiŭ ómenĭ, cariĭ vieţuiaŭ multe secole, în acéstă mulțime de anĭ, aŭ fost supușĭ morțeĭ; vedem că necesitatea de a muri nu încetéză în generaţiunile omenești, și că ea se va perpetua până la finitul lumeĭ. Decĭ profetul și sf. Paul vorbește de un om, care fu numaĭ pentru cât-va timp supus morțiĭ, și în acest sens *micșorat de cât îngerii*. Acest om nu póte fi de cât Iisus Christos, care vieţui puținĭ anĭ și care fu prea puțin timp în mormênt.

Maĭ este un raţionament, care exclude din acest vers și din Epistola către Ebreĭ, pre primul om și pre tot némul omenesc; aceea că el a ḑis că D-ḑeŭ a *stabilit* pre acel de care e vorba *preste tóte lucrurile sale, că totul s'a pus sub piciórele sale.*

Și Apostolul dă cea maĭ mare întindere acesteĭ proposiţiunĭ, pentru că declară în prima epistolă către Corintenĭ, *că totul 'ĭ-a fost supus afară de D-ḑeŭ singur*. Decĭ, nu este adevĕrat pentru nicĭ un timp, adică înainte și după căderea luĭ Adam, ca totul, afară de D-ḑeŭ, să fi fost supus primuluĭ om; dar este fórte adevĕrat și numaĭ de Iisus Christos și numaĭ de el.

Din tóte acestea resultă că locul sf. Pavel nu se póte înțelege de cât de Iisus Christos și că versul profetuluĭ citat de Sf. Paul, este aplicabil numaĭ la Iisus Christos. Dacă se ḑice, că Apostolul a ḑis în înțeles alegoric, atuncĭ el nu dovedește nimic; și ar dovedi și maĭ puțin dacă ar lua înțelesul *acomodaţiunii*, care este din tóte cel maĭ slab și maĭ puțin teologic.

Când se ḑice că Iisus Christos a fost pentru cât-va timp maĭ jos de cât îngerii, acéstă ḑicere nu trebue a se întinde sub tóte raporturile, ci numaĭ la corpul sĕŭ supus suferinţelor și morțiĭ. Prin urmare, este sigur că sufletul sĕŭ totdéuna s'a bucurat de visiunea intuitivă într'un grad mult maĭ eminent de cât îngerii.

MEDITAȚIUNI

Iisus Christos a fost cât-va timp maĭ jos de cât îngerii, în privința umanităţiĭ sale; și acésta pentru a ne apropia de D-ḑeŭ, pentru a rupe zidul de despărțire ce mândria primuluĭ om îl ridicase între D-ḑeŭ și noĭ. Gândi-vom noĭ că acéstă *micșorime* a Fiuluĭ luĭ D-ḑeŭ nu cere nimic; capul nostru a întunecat pentru cât-va timp gloria sa pentru a ne trage din rușinea în care ne cufundase pĕcatul și noĭ vom ajunge óre la împĕrăţia sa prin calea mândrieĭ și a împetririĭ? Sf. Pavel nu înțelegea ast-fel. După ce a expus tóte umilințele luĭ Iisus Christos, el încheie că este necesar a participa la suferinţile sale, de voim a intra în sfânta cetate

ce ne-a pregătit. Iisus Christos a fost încununat de glorie după înjosirile sale, și acéstă glorie este eternă. Mare mângâere pentru cei ce sufer și sunt umiliți în acéstă lume, dacă ei unesc suferințele și necazurile lor cu acele ale Dumnezeescului Învățător. Ceea ce ne întristéză, ceea ce ne umilește în lumea acésta, póte fi comparat cu greutatea neměsurată a gloriei ce ne aștéptă?

Iisus Christos a fost pus *preste lucrurile mânilor lui D-ḍeŭ*. Trebue să fie un timp, ca să se bucure cu totul de acéstă putere. Eŭ vĕd că lumea 'i-o dispută, că este necunoscut de unii, blasfemat de alții, uitat de cea mai mare parte, servit cu neglijență de aceĭ ce mărturisesc că 'i se supun; în fine este onorat sincer și cu credință numai de un mic numĕr de spirite generóse. Momentul împĕrăției sale absolute, universale și permanente n'a sosit încă; ceea ce și Apostolul observă ḍicênd că: *nu vedem încă că totul să'i fie supus*. Dar ceea ce trebue a asigura credința nóstră este că însuși a fost încununat de glorie. Sunt două părți în rĕsplătirea dată de Părintele sĕŭ: gloria actuală de care se bucură, și puterea asupra tuturor lucrurilor, care drept îl posedă, dar care nu'l va esercita de cât la finele secolelor. Așa dar, suntem siguri, că s'a încununat cu glorie de la triumfanta sa înălțare; tot ast-fel nu trebue a ne îndoi că nu va guverna într'o ḍi preste lucrurile vĕḍute și nevĕḍute. Implinirea celui d'întâiŭ adevĕr, vestit de profet și de Apostol, este un semn, că al doilea va fi într'o ḍi iarăși împlinit. Să vieŭim deci în așteptarea acestui moment; lungimea secolelor, care se scurg în interval, nu schimbă de loc acéstă dispositiune. Cerul și pământul vor trece, iar cuvintele divine vor exista în véc.

VERSURILE 7, 8

Tóte le-ai supus subt picióre le lui: oile și boii, tóte, încă și dobitócele câmpului, pasĕrile cerului și peștii mării, cele ce străbat cărările mărilor.

Se pare la întâia privire, că tóte acestea se explică ușor de primul om, căruia D-ḍeŭ 'i-a dat de la început putere preste tóte animalele; dar aceĭ ce se mărginesc la acest înțeles, nu observă că acéstă putere fu dată omului mai 'nainte de căderea sa, adică înainte de a deveni inferior îngerilor, prin necesitatea de a muri.

Cu tóte acestea, profetul pune puterea acésta după cădere și contrădice prin urmare Facerea. Trebue a recunóște dar, că aceste două versurĭ iarăși privesc numaĭ pre Iisus Christos, și începutul celuĭ d'intâiŭ: *tu aĭ supus totul sub picióre tale*, ĭĭ este atribuit de Sf. Paul, atât în al doilea capitol a Epistoleĭ sale către Ebreĭ, cât și în al 15 al primeĭ către Corintenĭ. In adevĕr, Apostolul nu aduce tóte animalele de care vorbește profetul; dar ḑicênd în Epistola către Ebreĭ, saŭ în cea către Corintenĭ, că D-ḑeŭ a supus totul sub piciórele luĭ Iisus Christos și că totul, afară numaĭ de D-ḑeŭ, este supus acestuĭ D-ḑeŭ om, este clar că descrierea diverselor animale nu era necesară; și dacă se întrĕbă de altă parte, pentru ce profetul nu specifica îngerii și ómenii, ca supușĭ puterii luĭ Mesia, este ușor a rĕspunde, căcĭ ḑicênd că D-ḑeŭ l'a pus preste tóte lucrurile mânilor sale, și că 'i-a supus totul, nu era necesar ca să specifice îngerii și ómenii; saŭ maĭ bine trebue a rĕspunde că, dupre sfinții părinți, ómenii și îngerii sunt representați prin alte animale. Augustin înțelege prin oĭ și boĭ sufletele sfinților; oile sunt simple și credincióse, și boiĭ sunt aceĭ ce lucrézĕ la mântuirea sufletelor; el înțelege asemenea în numĕrul lor și pre sfinții îngerĭ. Trebue a observa în urmă, că încă și dobitócele câmpuluĭ arată, că nu sunt numaĭ sfinții, care sunt supușĭ puterii luĭ Iisus Christos, dar asemenea pĕcătoșii însemnați încă prin treĭ feluri de animale. Dobitócele câmpuluĭ însémnă pre aceĭ carii se lasă a fi conduși de trup, și carii merg pre acéstă cale largă dupre gustul patimilor lor nesimțite. Pasĕrile figuréză pre ceĭ mândri, totdéuna înălțați pre aripile stimeĭ deșarte ce 'și daŭ singurĭ. Peștii represintă pre aceĭ ce voesc a gusta bunurile și plăcerile pământuluĭ, carĭ sunt curioși și doritorĭ de tot ce se află în profundimea abisuluĭ secululuĭ, căutând acolo fără încetare ceia ce póte satisface patimile lor. Aceste treĭ soiurĭ de animale represintă decĭ pre pĕcătoșii, carii sunt împinși de treĭ soiurĭ de dorințĭ. de care vorbește Sf. Ión (Ep. I, cap. 2, v. 15). Ast-fel în divinile téscurĭ de care s'a vorbit în titlul acestuĭ psalm, vinul și drojdiile, adică ceĭ bunĭ și ceĭ rĕĭ, sunt de o potrivă sub piciórele aceluĭ ce are puterea, când ĭĭ va plăcea a'ĭ despărți unii de alții.

Eutimiŭ dă o explicație deosebită. Prin oĭ, el înțelege acele némurĭ, carii s'aŭ întors la creștinism; eĭ eraŭ ca oile rătăcite ce bunul păstor le-a adus în staul; prin boĭ pre aceĭ dintre Iudeĭ, carii aŭ îmbrățișat legea luĭ Iisus Christos; eĭ purtase până aicĭ jugul greŭ al legeĭ luĭ Moisi; prin dobitócele câmpuluĭ pre aceĭ carii aŭ rĕmas în idolatrie și carii se bucură de plăcerile pământești și deșarte; prin pasĕrile ceruluĭ, pre sfinții îngerĭ; prin peștii mării pre demonii, carii profită de valurile vieței de acum pentru a ispiti pre ómenĭ.

MEDITAȚIUNI

Dacă ómenii ar putea să scape de puterea luĭ Iisus Christos, toți aceĭ ce nu'l iubesc s'ar da în partea acésta;

dar stăpânirea acestuĭ D-ḑeŭ-om este întinsă pre cer, pre pământ și în infern. Nu este în puterea niciuneĭ creaturĭ de a alege un alt stăpân; trebue a cădea curênd saŭ maĭ târḑiŭ la piciórele tronuluĭ sĕŭ și a recunósce puterea sa absolută. Care e conduita ómenilor în privința acestuĭ adevĕr? nelegiuiții nu cred; lumeniĭ ḑic că cred, dar nu trag niciun folos; adevĕrații credincioșĭ sunt singurii carĭ aŭ gloria de a fi aĭ luĭ Iisus Christos, și carii pun toată mângâerea lor în raporturile de dependență ce aŭ cu el. Dacă necredincioșiĭ n'ar fi orbiți de mândrie, saŭ alte patimĭ, ce nu le maĭ specific, eĭ ar trebui să vieţuiască într'o stare de temere continuă. Ce li se va întêmpla după mórte? Nu se va găsi atunci stăpânul, care să'ĭ facă să simțéscă puterea sa? Eĭ se laudă cu acésta, ba chiar afirmă; dar acésta se dovedește óre din viéța lor? Aŭ eĭ despre acest fapt o siguranță, capabilă de a'ĭ asigura contra temeriĭ de a nu cugeta alt-fel? Eŭ nu cred, ca eĭ să póță duce confiența până a crede în fondul inimilor. Se vor încerca a ḑice, dar cuvintele nu sunt în deajuns de a sprijini sufletul în judecățile sale. Eĭ mor deci cu mustrare de cuget, saŭ victime ale îndrăsneliĭ ce are de basă numaĭ mândria. Eŭ întreb dacă este cea maĭ mică urmă de înțelepciune în ast-fel de purtare.

Lumeniĭ, cariĭ vieţuesc ca și cum ar fi afară de imperiul luĭ Iisus Christos, nu sunt maĭ înțelepți de cât necredincioșiĭ; eĭ lucréză necontenit contra principiilor lor. Intrébă-ĭ dacă doresc împĕrăția luĭ Iisus Christos, eĭ vor mărturisi acésta din tótă inima. Intrébă-ĭ în urmă, dacă eĭ nu cred în cuvintele Evangelieĭ, care ḑice că nimenea *nu póte servi la doŭ domnĭ?* De sigur vor rĕspunde eĭ, primim acest adevĕr ca eșit din gura luĭ Iisus Christos. Adăogați o a treia întrebare, dacă eĭ nu sunt convinși, că lumea și tóte ale eĭ, cu patimile sale, este privită rĕŭ în tot Noul Testament? Eĭ nu vor îndrăsni a dispreţui un principiŭ ce s'a vestit așa de lămurit. Pune în fine tótă conduita lor în paralel cu acéstă învĕțătură sfântă, atunci numaĭ, saŭ se vor rușina de eĭ înșiși, saŭ că se vor arunca în óre-care virtuți filosofice ce le conservă, saŭ că vor înălța mila luĭ D-ḑeŭ, de care nu maĭ puțin abuséză la fie-care moment al vieţeĭ lor.

Adevĕrații credincioșĭ și drepții recunosc, plinĭ de bucurie, tótă întinderea înțelesuluĭ conținut în versurile profetuluĭ.

Eĭ bine-cuvintéză pre D-ḑeŭ, că 'ĭ-aŭ supus puteriĭ luĭ Iisus Christos. Eĭ consideră cu îngrijire, că dacă Iisus Christos a fost pus peste tóte lucrurile Domnuluĭ, el trebue să stăpânéscă maĭ ales aceea ce e maĭ nobil și maĭ capabil de a onora pre acest stăpân suprem; adică că eĭ se cred obligaţĭ de a'ĭ supune tóte afecţiunile inimeĭ lor. Când D-ḑeŭ a creat natura și elementele, el a pretins de a da creaturilor inteligente motive pentru a'l onora, a'l bine-cuvênta, a'ĭ mulţumi; și când el a dat D-ḑeŭ-omuluĭ tótă puterea în cer și pre pământ, a pretins ca voinţele îngerilor și ale ómenilor să se supună legilor sale. Nu este de temut, că Iisus Christos va pierde vre-o dată dreptul ce'l are de a porunci. Noĭ nu credem, ḑice Sf. Paul, că totul să'ĭ fie supus încă; dar va veni, ḑice profetul, când inimiciĭ luĭ îĭ vor servi la picióre. Sufletele credincioșilor știŭ cât de dulce este jugul luĭ Iisus Christos și cât de ușóră este sarcina legilor sale, supunêndu-se, ele câștigă bucuria spirituală în viéţa acésta și folosul nepreţuit de a guverna cu el în secolul viitor.

VERSUL 9

Dómne Domnul nostru! cât este de minunat numele tĕŭ în tot pământul!

Acest vers, în privinţa cuvintelor este tot acelaș ca și cel dintâiŭ; dar după marile mistere, ce profetul a vestit în cursul psalmuluĭ sĕŭ, este de creḑut, că este animat aicĭ de un sentiment încă maĭ viŭ și de o admiraţiune și maĭ mare, ca la începutul cântăreĭ sale. Dacă era vorba în acest psalm numaĭ de un om și prerogativele sale, David, care cunoștea tulburarea ce se făcuse în tot némul omenesc prin căderea luĭ Adam, ar fi repetat cu atâta foc prima sa gândire? Admirând mărirea luĭ D-ḑeŭ, n'ar fi deplâns el sórta tuturor ómenilor? Insă privirea profetică a luĭ Iisus Christos și misterele vieţeĭ sale, morţiĭ sale și a glorióseĭ învierĭ, care este triumful asupra tuturor puterilor întunereculuĭ trebuia să'ĭ inspire transporturĭ de bucurie, și să ridice sufletul sĕŭ la admiraţiunea cea maĭ înaltă. Dar fiind-că nu avea alte cuvinte maĭ tarĭ de cât acele ce se afla în primul sĕŭ vers, el le repetă cu aceiașĭ termenĭ.

MEDITAŢIUNI

Se cuvine a învĕţa de aicĭ, după exemplul profetuluĭ, a începe și a fini rugăciunile nóstre, aruncându-ne privirile la

Iisus Christos. El este, dupre cum însuși a descoperit până de trei ori uceniculuĭ sĕŭ mult iubit, el este *începutul și finitul*; acel care rĕspunde la tóte diferințele timpuluĭ, pentru *că este, a fost și va fi.*

Oh! Dacă am cunóște pre Iisus Christos și influența ce are asupra stăriĭ unuĭ creștin, nu numaĭ rugăciunile nóstre, dar chiar tóte acțiunile nóstre, tóte afecțiunile ar fi la el și pentru el. Aceea ce Apostolul recomandă necontenit credincioșilor, aceea ce practica însuși cu maĭ multă îngrijire. Numele luĭ Iisus Christos era totdéuna sub condeiul sĕŭ, chiar când construcțiunea scrieriĭ nu cerea numaĭ de cât. Inima sa era așa de plină de Iisus Christos, că nu se putea împiedica de a rĕspândi și afară abondența sentimentelor ce le încerca în lăuntrul sĕŭ. *Dragostea mĕ apasă*, ḑicea el Corintenilor. Nu vom încerca nicĭ o dată acéstă sfântă violență, ce dragostea de Iisus Christos făcea luĭ Paul! Nu întru cât timp alt amor va guverna în inimă, adică în cât timp vom căuta să fim nenorociți sub jugul patimilor nóstre care sunt tóte incompatibile cu amorul luĭ Iisus Christos.

PSALMUL IX

Titlul acestuĭ psalm este: *Intru sfârșit pentru cele ascunse ale fiuluĭ luĭ. Psalmul luĭ David.* Nu avem de explicat de cât: *pentru cele ascunse.* Textul ebreŭ ḑice: *Al mut-laben*, ceea ce se traduce *Pe mórtea fiuluĭ.* Alțiĭ unind cele doue cuvinte d'întâiŭ citesc: *almut;* se sub înțelege: *al*, ceea ce ar face *despre tinerețe*, saŭ *pro juventute.* Cel LXX se pare că aŭ cetit ast-fel; dar el aŭ tradus: *pentru cele ascunse;* alțiĭ cred, că acest cuvênt *almut* denotă un instrument de musică ce le este necunoscut. Aceĭ cariĭ voesc a se uni punctualminte cu litera textuluĭ ebreŭ ḑic *super mortem Laben;* și când trebue să explice acest Laben, el recurg la Goliat, care e numit *vir medietatum* saŭ *intermedius, inter castra*, saŭ să referă la o cântare numită Laben, de care se vorbește la

prima carte Paralipomen, 15, 18. Ideia luĭ Calmet este acésta: că prin cuvêntul *almut* înțelege pre fetele destinate a cânta în ceremoniile templuluĭ; și după el tótă explicațiunea textuluĭ ar fi: Psalmul luĭ David, pentru Ben, prepus coruluĭ de fete cântărețe. In fine maĭ sunt și alte interpretațiunĭ ce se pot vedea în comentatorĭ, în deosebĭ în Minochius în cap. 15 a cărțiĭ întâiŭ a Paralipomenilor.

Dar ce însémnă aceste cuvinte în ceĭ LXX și în Vulgata: *pentru cele ascunse ale fiuluĭ?* Sfinții Părinți se unesc a crede că profetul are în vedere misteriile luĭ Mesia, care era fiul luĭ David și nu se póte dice, că acéstă gândire este contrară cu litera, pentru că cuvintele ebraice, grece și latine sunt conforme; nu se póte dice iarăși, ca ele să fie prea mistice, pentru că David ca profet a vorbit în fórte multe părți de Mesia.

Ebreiĭ fac douĭ psalmĭ din acest psalm al 9-lea, și acésta e causa pentru ce Ebreiĭ în ordinea psalmilor, numĕră un psalm maĭ mult; dar eĭ unesc alți psalmĭ; și cu tóte că împart încă pre uniĭ, cu tóte acestea ajung a numĕra ca și noĭ 150 psalmĭ. Voiŭ avea îngrijirea de a însemna aceste divisiunĭ și aceste reuniunĭ, care în fond sunt de o prea mică considerație pentru înțelegerea Psalmuluĭ.

Cât despre subiectul tratat în acest psalm, se va vedea prin explicarea versurilor. Este vorba de victoriĭ marĭ; și Părinții cred că acestea sunt victoriile luĭ Mesia asupra inimiculuĭ mântuirii.

VERSURILE 1, 2

Mărturisi-mĕ-voiŭ ție, Dómne, cu tótă inima mea, spune-voiŭ tóte minunile tale. Veseli-mĕ-voiŭ și mĕ voiŭ bucura întru tine, cânta-voiŭ numeluĭ tĕŭ, Prea înalte

In textul ebreŭ este: *Lăuda-voiŭ pre Domnul.* Septuaginta îndréptă cuvêntul către Domnul, pentru a face ca cuvintele profetuluĭ să fie uniforme, căcĭ dice în urmă: *Spune-voiŭ tóte minunile tale, mĕ voiŭ bucura întru tine,* etc.

Dacă am crede că aceste douĕ versurĭ sunt identice, și ne-am

închipui că este acelaș lucru, exprimat în diferiți termeni, atunci nu am ști să deosebim cugetările profetului și nu i-am cunóște inima lui. David ḑice: *că va lăuda pre Domnul din tótă inima sa*; ceea ce exprimă calitatea cea mai însemnată a rugăciunii, adică iubirea, atenţiunea spiritului și interesul voinţei. El ḑice în urmă, că *va povesti tóte minunile Domnului*; ceia ce arată o mare întindere de cunoștință și aplicaţiune în acest profet. El adaugă, că *se va bucura în Domnul*; ceea ce arată sentimentul adînc de care e stăpânit la amintirea minunilor sale; nu se mulţumește cu o simplă bucurie, ci ea e însoţită de veselie. In fine el va lăuda prin *cântări numele celui Prea Inalt*, unde se vede unirea rugăciunilor vocale și a cântărilor publice cu dispositiunile interióre. El va cânta numele celui Prea Inalt; acest nume este D-ḑeŭ însuși și D-ḑeŭ e Prea-înalt; El întrece tóte concepţiunile ómenilor și a îngerilor. Iată tóte facultăţile sufletului și ale corpului ocupate de gloria Domnului.

MEDITAŢIUNI

Defectul cel mai mare și cel mai comun al tuturor rugăciunilor nóstre este, că nu sunt făcute din tótă inima. Ne rugăm de obiceiŭ, fără ca inima să ia parte la rugăciune. Le recităm mai fără a le înţelege, le începem fără a ne înălța inima la D-ḑeŭ, și le sfârșim fără să știm pre ce cale am trecut. Nu băgăm în sémă rătăcirile gândurilor, sub pretext că sunt involuntare; dar cum involuntare, când de obiceiŭ cine-va e departe de D-ḑeŭ, când vieţuește fără cumpĕt, când nu e nicĭ pregătit, nicĭ nu are sentiment pentru rugăciune?

Sfântul rege laudă pre D-ḑeŭ din tótă inima sa, el se ocupă de minunile sale și nu perde din vedere, că vorbește celui Prea Inalt; el pune fericirea sa în a bine-cuvêta sfânt numele lui D-ḑeŭ. Iată un om credincios; și de ce să nu fiŭ și eŭ după exemplul sĕŭ?

VERSURÍLE 3, 4

Când se va întórce vrăjmașul meŭ înapoĭ, slăbi-va și va peri de către faţa ta. Că aĭ făcut judecata mea și îndreptarea mea, ședut-aĭ pe scaun cela ce judecĭ dreptatea.

Textul ebreŭ a putut fi tradus: *Când se va întórce vrăjmașul meŭ* saŭ *vrăjmașiĭ meĭ*. Traducênd *vrăjmașul meŭ*, profetul de la

plural trece la singular; ceea ce nu este rar în limba sfântă. Prin singular se înțelege capul inimicilor, saŭ maĭ bine fie-care din inimicĭ.

Slăbi-vor, ebreul ḑice *icașelu*, care înseamnă *slăbi-vor*, și acésta e sensul celor LXX și a Vulgateĭ.

Profetul mulțumește luĭ D-ḑeŭ de aceea, că inimiciĭ sĕĭ aŭ întornat dosul și aŭ fost rușinațĭ de planurile lor nedrepte.

MEDITAȚIUNI

Nu trebue a perde nicĭ odată curagiul, când este cine-va nevinovat. D-ḑeŭ este un judecător nemărginit luminat, infinit drept; el ne va apĕra saŭ în viéța acésta saŭ în ceea-l'altă: «Numaĭ el, ḑice St. Chrisostom, *judecă dreptatea* care deosibește pe cel drept de cel nedrept; ómeniĭ sunt saŭ prea puțin luminațĭ, saŭ prea pasionațĭ pentru a face acéstă deosebire; și acésta dovedește, că trebue să fie un timp, când D-ḑeŭ se va sui pe tron, ca să judece pre toțĭ ómeniĭ; fără aceea n'ar fi nicĭ providință, nicĭ lege divină, și D-ḑeŭ chiar n'ar exista.

VERSURILE 5, 6.

Certat-aĭ némurile și a perit necredinciosul, numele luĭ l'aĭ stins în véc și în vécul véculuĭ. Vrăjmașuluĭ 'ĭ-a lipsit săbiile întru sfârșit, și cetățĭ aĭ sfărîmat.

Este vorba aicĭ de un mare eveniment în acest psalm; căcĭ profetul ḑice: *D-ḑeŭ a lovit cu putere națiunile*, adică pre idolatri; acești impioșĭ aŭ perit, și numele lor a fost sfărîmat pentru eternitate. Expresiunea de care se servește ebreul, arată eternitatea propriŭ ḑisă: căcĭ în acelaș psalm durata și guvernul luĭ D-ḑeŭ, sunt exprimate ast-fel: *Domnul în véc rĕmâne*, trebue decĭ a fi vorba în acest psalm de sfărîmarea idolatrieĭ și nimicirea puterilor infernuluĭ, prin predicarea Evangelieĭ.

MEDITAȚIUNI

Este cu neputință de a nu cunósce în aceste versurĭ victoria luĭ Iisus Christos asupra puterilor infernuluĭ. Săgețile lor cele aprinse, cum se exprimă Apostolul, sunt respinse de scutul credinței. Cetățile, adică sufletele, în care locuia demonul, și care eraŭ, dupre cum ḑice însușĭ Iisus Christos, ca locurĭ de apĕrare ce ocupa cel *prea înarmat*,

aŭ fost sfărîmate, adică că acest *bine înarmat* a fost alungat. Necredincioșiĭ, așa de numeroșĭ astădĭ, aŭ blasfemat contra acesteĭ victoriĭ a luĭ Iisus Christos. Eĭ aŭ ḑis că demonul, de cînd acest D-ḑeŭ Mîntuitor a venit în lume, n'a perdut din puterea sa; că el încă triumféză în tótă lumea; că el era învingĕtor în luptele sale contra Evangelieĭ, pentru că eșia din luptă încărcat de prădĭ. Aceștĭ inimicĭ aĭ religiuneĭ n'aŭ considerat nicĭ natura armelor ce Iisus Christos a lăsat în Evangelia și Biserica sa, nicĭ modul cum voește să se servéscă, nicĭ mulțimea sufletelor răpite de la demon, nicĭ în fine resultatul lupteĭ acesteia, prin care Iisus Christos se va prea-mări, iar diavolul va fi rușinat. Iisus Christos dă credincioșilor sĕĭ arme fórte puternice, care sunt: darul sĕŭ, sfintele sale taĭne, exemplele sale, sfintele sale cărțĭ. Cu aceste arme puternice va putea birui tóte puterile infernuluĭ; dar pentru a avea acéstă biruință, trebue a voi și a știi să se servéscă de aceste arme. Marele principiŭ a tótă economia mântuiriĭ este, că D-ḑeŭ voește a fi închinat, a i se supune, aĭ servi de bună voe; el dă tot ajutorul. dar cere ca să nu fie nefolositor prin necredință, prin lenevire, prin pasiunĭ. Un rege póte procura soldaților sĕĭ arme destul de bune; dacă eĭ n'aŭ voință, vor fugi cu aceste arme, și regele va fi în pericol a'și pierde statele sale. Cu tóte acestea nu este tot ast-fel și cu Iisus Christos, el răpește demonuluĭ o mulțime de suflete, care eraŭ și care puteaŭ fi sclavele sale, fără ajutorul haruluĭ. Numĕrul aleșilor nu este fórte mare, dar el este destul de mare: cine póte prețui numĕrul? In fine ce câștigă demonul prin pretinsa sa victorie? Va fi el maĭ fericit? Dacă un rege pedepsit ar vedea pe mulțĭ din supușiĭ sĕĭ, saŭ chiar din inimiciĭ sĕĭ, pedepsiți cu el, sórta sa va fi óre maĭ de suferit? Impĕrăția demonuluĭ, va fi împĕrăția urîciuneĭ, a rușineĭ și a disperăriĭ. Cu cât numĕrul supușilor acestuĭ stăpân crud va fi mare, cu atâta va blestema starea sa, și va simți greutatea pedepselor sale. Voința ce are de a vătăma, ca esențială, de la căderea sa, îl róde maĭ întâiŭ pre el; succesul acesteĭ voințĭ înmulțește nenorocirile sale, în loc de a le micșora. In fine pentru a vedea în ce parte e victoria, trebue a vedea unde este fericirea și gloria. De sigur în partea luĭ Iisus Christos; așa dar numaĭ Iisus Christos e învingĕtor.

VERSURILE 7, 8

Perit-a pomenirea luĭ cu sunet, și Domnul în véc rèmâne.
Gătit-a la judecată scaunul sĕŭ, și el va judeca lumea întru
dreptate, judeca-va norodul cu îndreptare.

Profetul opune durata eternă a Domnuluĭ distrugerĭĭ inimicilor sĕĭ, carĭĭ sunt aceĭ aĭ mântuirĭĭ nóstre. *Amintirea lor*, dice el, *va perĭ cu sunet* saŭ maĭ bine *cu eĭ*, dupre sensul ebreŭ. *D-ḑeŭ va judeca pământul cu dreptate; el va judeca pópórele cu dreptate.* Este óre-care diferență între pământ și popóre; pământul însémnă însuși globul, fie locuit saŭ nelocuit. D-ḑeŭ îl va judeca cu dreptate amestecând elementele de care e compus; căcĭ acest glob n'a fost creat pentru a dura totdéuna; dreptatea luĭ D-ḑeŭ îl va înlocui cu un noŭ pământ și cu ceruri nouĭ, adică împĕrăția eternă, unde nu va fi nicĭ durere, nicĭ întristare, nicĭ suspin. Popórele sunt locuitorĭĭ pământuluĭ; D-ḑeŭ ĭĭ va judeca cu dreptate, saŭ dupre dreptatea sa; pentru că el e drept, rĕsplătește virtutea, și pedepsește fără de lege.

MEDITAȚIUNI

Este aicĭ o opositie însemnată între distrugerea celor reĭ și durata eternă a luĭ D-ḑeŭ. Amintirea impioșilor pere cu sunet, saŭ pere cu eĭ; dar Domnul rĕmâne în etern. Chiar în text este, că el ședе etern pre scaunul sĕŭ, pentru a arăta pacea de care se bucură și puterea sa. Acésta mângâe virtutea persecutată de ceĭ rĕĭ. Aceștia pier și amintirea lor se nimicește. Dacă ea rĕmâne, este o amintire urîcióșă și rea ca și nimicirea. Ce vor gândi tóte secolele de un Neron, de un Caligula, un Irod, un Antiohus, și de un trădător ca Iuda? Virtutea din contră, cu tóte că e apăsată pe pământ, va avea în împĕrăția luĭ D-ḑeŭ nu numaĭ o rĕsplătire eternă, dar se va bucura în etern că a fost primită de Suveranul judecător. Judecata luĭ D-ḑeŭ va aprecia totul, dupre drépta sa valóre.

Acéstă gândire distruge ipocrisia, face să se iubéscă curĕțenia și simplitatea, inspiră o temere salutară de judecata eternă, deschide inima pentru dragostea luĭ D-ḑeŭ.

Scriptura este admirabilă în imaginile sale; ea ne represintă pre D-ḑeŭ, preparând tronul sĕŭ pentru judecată, ca și cum în acéstă viéță, care este timpul milostivirĭĭ, tronul luĭ D-ḑeŭ nu este destinat de cât a vĕrsa torente

de ertare. In ḍiua arătărĭĭ, acest tron va fi a unuĭ judecător, care va cere compt de bine-facerile sale, care va resplăti buna întrebuinţare a lor, şi care va pedepsi abusul de ele.

VERSUL 9

Şi s'a făcut Domnuluĭ scăpare săraculuĭ, ajutor în vremĭ cuvióse, în necazurĭ.

Textul ebreŭ ḍice în loc de *scăpare*, un loc înalt şi fortificat unde să pótă scăpa cu încredere. Săracul de care se vorbeşte aicĭ este *omul asuprit*, apăsat, batjocorit, dupre cum spune textul ; D-ḍeŭ îl ajută în ocasiunĭ, când acéstă protecţiune este necesară. Textul şi traducerile ḍic: *în vreme cuviósă*, *în necazurĭ*, acestea sunt doŭe lucrurĭ deosebite, timpul favorabil şi nenorocire. Cred că aceĭ cariĭ traduc simplu, în timpul nenorocirĭĭ, nu daŭ tótă forţa expresiunilor profetuluĭ.

MEDITAŢIUNI

Este aicĭ o deosebire fórte însemnată între D-ḍeŭ şi protectoriĭ lumiĭ. Aceştia ajută pre nenorociţĭ prea puţin, prea rar şi adese-orĭ rĕŭ; pe când Domnul se glorifică a susţinea pre aceştĭ ómenĭ părăsiţĭ. Fericiţiĭ secoluluĭ se razimă pe averea lor, pe industrie, pe creditul lor, şi D-ḍeŭ îĭ lasă la ajutórele omeneştĭ; dacă el sprijineşte pre nenorociţiĭ ce se adresézĕ la el, şi dacă sunt în lume nenorociţĭ carĭ se par a fi părăsiţĭ de providenţă, este, saŭ pentru că eĭ nu se încred în ea, saŭ pentru că alérgă la ajutorurĭ străine de starea lor, saŭ pentru că abuséză de acele ce le sunt date. Dómne, a'şĭ putea aduce înaintea ta multe exemple care justifică aceste treĭ observaţiunĭ; dar trebue maĭ întâiŭ a'ţĭ mulţumi pentru ajutorurile ce 'mĭ-aĭ dat aşa de des şi degrab, şi în timpul când eŭ încercam nişte fapte de care singur puteaĭ a mĕ scăpa. Fiĭ bine-cuvêntat, D-ḍeul meŭ, de acest ajutor atât spiritual cât şi temporal, ce 'mi l'aĭ făcut tu singur. Şi nu permite să uit vre-o dată aceste bine-facerĭ însemnate, aceste darurĭ speciale. Fie ca ele să animeze credinţa mea, să fie un motiv pentru mine de a vieţui sub protecţiunea ta, şi a pune încrederea mea numaĭ în tine.

VERSUL 10

Și să nădăjduéscă spre tine cei ce cunosc numele tĕŭ ;
că n'aĭ părăsit pre cei ce te caută pre tine, Dómne.

Ebreul ḑice *vor spera* ; dar se știe că adese-orĭ se fac schimbărĭ de timpurĭ în acéstă limbă ; ast-fel, suposând viitorul, presentul profetuluĭ este tot acelaș.

MEDITAȚIUNI

Profetul ne arată aicĭ o cale fórte bună, ca să ne învețe a pune încrederea nóstră în D-ḑeŭ. Nu este alta de cât a cunóște numele sĕŭ și a căuta pre Domnul. Cunoștința de D-ḑeŭ nu constă în marĭ cercetărĭ asupra naturel sale și a atributelor sale divine. Ea constă în a crede cu tărie aceea ce credința ne învață despre puterea sa, mila și dreptatea sa. Căutarea de D-ḑeŭ depinde, cu harul sĕŭ, de sentimentele inimeĭ nóstre, de buna-voință ce ne îndréptă către el, de sinceritatea cu care dorim de a'ĭ plăcea. Aceste lucrurĭ sunt convenabile celor simpli, spiritelor mărginite. Ast-fel de comun în cea maĭ mare parte din eĭ se găsește o maĭ mare confiență în D-ḑeŭ. Invețațiĭ se încred prea mult în eĭ însușĭ, în conștiința ce voesc a căpăta despre D-ḑeŭ ; și în căutarea ce fac de mijlócele de a'ĭ servi, eĭ pun în acésta prea multă sîrguință și iscusință ; de altmintrelea obicinuițĭ, chiar prin funcțiunile lor, a examina obiecțiunile ce impietatea și eresia aŭ imaginat asupra naturel și a atributelor luĭ D-ḑeŭ, asupra datoriilor nóstre față cu acéstă Ființă suverană, asupra faptelor sfinților ce aŭ excelat în cultul sĕŭ, eĭ încércă, acum tentațiunĭ periculóse, acum strîngerĭ de inimă ca inseparabile de studiul lor, acum temerĭ de a nu putea găsi avantajos, rĕspunsurĭ propriĭ a rușina pre adversarĭĭ lor. Ah! Dómne, cât de mare trebuință aŭ savanțiĭ de simplicitate și umilință, în silințele ce 'și daŭ pentru a te cunóște și a te căuta! Tu aĭ mulțămit Părinteluĭ ceresc, că a ascuns misterele tale de ceĭ înțelepți și priceputi și le-a descoperit pruncilor. Acest cuvênt divin se adeverește în fie-care ḑi, adese orĭ cunoștințele multe aŭ făcut necredincioșĭ și eretici ; simplicitatea credinței, unită cu buna voință, umple împĕrăția ta de sfinți.

VERSURILE 11, 12.

Cântaţi Domnului celui ce locueşte în Sion, vestiţi întru némuri isprăvile lui: că cel ce caută sângiurile lor şi-a adus aminte, n'a uitat strigarea săracilor.

In acest psalm profetul se lasă a fi tras de mişcările inimeĭ sale: acum se rădică contra inimicilor luĭ D-ḑeŭ, acum mângâe virtutea asuprită, acum se adreséză D-luĭ şi-l glorifică.

Cuvêntul ce ceĭ LXX îl traduc prin ἐπιτηδεύματα, şi Vulgata prin *studia*, însemnéză asemenea în textul ebreŭ: *opera*, şi însémnă în general tóte planurile şi tóte minunile provedinţeĭ divine. S'a ḑis că Domnul locueşte în Sion, pentru că chivotul legeĭ de unde se cunoştea voinţa sa, a fost transportat pe acest munte.

S'a ḑis că D-ḑeŭ *caută sângele săracilor*, pentru că el învinge injuriile ce li se fac.

MEDITAŢIUNI

David îndémnă pre poporul séŭ a cânta laudele D-luĭ, care locueşte în muntele Sionuluĭ, din causa chivotuluĭ legeĭ care a fost strămutat acolo. Dar noĭ, cărora Apostolul ne ḑice: că ne-am apropiat de adevĕratul munte al Sionuluĭ, de cetatea D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ, adică că am intrat în Biserica luĭ Iisus Christos, a căre lfigură era muntele Sionuluĭ aprópe de Ierusalim, ce tribut de laude datorim luĭ D-ḑeŭ? Ce zel trebue să avem noĭ pentru a anunţa măririle şi minunile sale? Ce recunoştinţă trebue să-l arătăm pentru darul ce ne-a făcut de a intra şi stărui în adevĕrata credinţă, în adevĕrata Biserică? Acéstă Biserică, ḑice Sf. Chrisostom, se compară cu un munte din causa soliditățiĭ sale şi a imutabilităţiĭ; căcĭ precum nicĭ o putere omenéscă nu póte risipi şi transporta un munte, ast-fel Biserica luĭ Iisus Christos va rĕmânea totdéuna tare şi neclătită.

D-ḑeŭ caută sângele săracilor adică a celor micĭ, umiliţ şi întristaţi. El ne iartă greşalele comise contra luĭ; dar el nu ne iartă fără îndreptare injuriile făcute aprópeluĭ. Orĭ cine îl atacă în persóna sa, în averea sa, în reputaţiunea sa, în tótă fiinţa sa fisică şi morală, este vinovat către el, şi D-ḑeŭ îl rĕsbună. Nu este numaĭ atât; orĭ-cine refusă a-l ajuta în trebuinţele sale, de a-l mângâia în greutăţile sale, de a-l erta defectele, va fi resposabil dreptăţiĭ divine

de tóte acestea. Ah! Cât de întinsă este charitatea în privința aprópeluĭ! Cât de delicată este acéstă virtute! Cât de ușor este a o lovi, și cât de greŭ a o restabili în integritatea sa când a jignit-o.

VERSURILE 13, 14.

Miluește-mĕ, Dómne, vedĭ smerenia mea de către vrăjmașiĭ meĭ, cela ce mĕ înalțĭ pre mine din porțile morțiĭ: ca să vestesc tóte laudele tale în porțile feteĭ Sionuluĭ? Veseli-ne-vom de mântuirea ta.

Vedĭ umilința mea, după textul ebreŭ: *întristarea mea*: porțile morțeĭ sunt tóte calamitățile extreme, maĭ ales acele care pun sufletul în pericol de a se perde. Porțile fiiceĭ Sionuluĭ sunt adunările poporuluĭ credincios în Sion. Ebreul numește fiică a Sionuluĭ, fiica Tyruluĭ etc., pre locuitoriĭ acelor orașe, pentru că se aduna la porțile orașuluĭ pentru judecățĭ și pentru alte afaceriĭ publice; profetul vorbește aicĭ de porțile Sionuluĭ, pentru a indica adunarea credincioșilor, cărora dorește a le anunța măririle luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Cu tóte că profetul a arătat bucurie în versurile precedente, el nu lasă de a cere aicĭ în ajutor mila luĭ D-ḑeŭ în întristarea sa. Dreptul simte în totdéuna starea nenorociriĭ în care se afla pre pământ și pericolele la care este expusă mântuirea sa.

Când ne bucurăm de cea maĭ mare pace, ḑice Sf. Chrisostom, să bănuim maĭ mult de cât totdéuna acéstă situațiune și să îndoim rugăciunile nóstre pentru a obținea ajutorul celuĭ Prea-Inalt. In liniște se întêmplă cele marĭ căderĭ, David scăpase de persecuțiunile luĭ Saul, el guverna liniștit și cu glorie. Acesta fu momentul când se uita maĭ mult, în care comise douĕ marĭ crime, care fură obiectul lacrimilor în tot restul vieței sale. Dacă mĕ examinez pre mine însumĭ, voiŭ vedea, că în prosperitate, în sănătate plină și întrégă, în liniștea spirituluĭ și a inimeĭ mele, se ridică în mine un fel de îndărătnicie pentru a supĕra pre D-ḑeŭ; temerea de judecata sa dispare, presența saŭ amintirea obiectelor sensibile mĕ atinge maĭ mult; atunci dar trebue a alerga cu cea maĭ mare stăruință la protecțiunea Domnuluĭ.

VERSURILE 15, 16.

Afundatu-s'aŭ némurile întru stricăciunea care aŭ făcut, în cursa acésta care aŭ ascuns, s'a prins piciorul lor. Cunóște-se Domnul judecăți făcênd, întru faptele mâinilor sale s'a prins pĕcătosul.

Întru stricăciunea care aŭ făcut, cuvêntul ebreŭ *șahat*, însémnă perdere, distrugere, devastare; Grecul ḑice: ἐν διαφθορᾷ, care exprimă bine sensul.

Aceste némurĭ, de care vorbește profetul, sunt inimicĭĭ cultuluĭ sfânt, toțĭ adversarĭĭ mântuirĭĭ.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce s'a observat, s'a preḑis aicĭ de profetul, s'a întêmplat și se va întêmpla tuturor persecutorilor virtuțiĭ. Eĭ cad curênd saŭ maĭ târḑiŭ în cursa ce aŭ pregătit-o ómenilor virtuoșĭ. Cu cât dreptatea luĭ D-ḑeŭ este târḑie, cu atât ea este maĭ înfricoșată. S-ta Scriptură și istoria profană sunt pline de exemple funeste în privința acésta. Dar pentru că aceste exemple nu se par a se maĭ reînoi, pentru acésta nelegiuiții trebue să se înfricoșeze. D-ḑeŭ este totḑéuna acelaș, totḑéuna drept, totḑéuna inimic al crimeĭ; dacă nu pedepsește în viéța acésta, nu va lipsi a exercita rĕsbunarea sa în cea-l'altă.

VERSURILE 17, 18.

Întórcă-se pĕcătoșiĭ la iad, tóte némurile, cele ce uită pre D-ḑeŭ. Că nu până în sfârșit va fi uitat sĕracul; răbdarea sĕracilor nu va peri până în sfârșit.

Pĕcătosul a fost prins în lucrul mâinilor sale, adică că voind a vătăma și a face rĕŭ, a căḑut el însuși în nenorocirea ce prepara altora. Acésta póte însemna încă că va fi judecat după faptele sale.

La finele vers. 17, este în Ebreŭ, *higaion selah*, a căreĭ însemnare nu se știe exact; se crede că este o notă pusă pentru a deștepta atențiunea, ca și cum ar fi: *res in perpetuum meditanda.* Ceĭ LXX pun ᾠδὴ διαψάλματος, ca și cum cântăreții trebuia să facă aicĭ o pausă. Traducerea nóstră română omite aceste cuvinte ca neexplicabile astă-ḑĭ.

MEDITAȚIUNI

In aceste două versurĭ se cuprind marĭ învĕțăturĭ:

1. Se va cunóște, că este un D-ḍeŭ drept; îl va cunóște prin justiția ce va face. Acest adevĕr este repetat neîncetat în psalmĭ, pentru cà profetul inspirat de D-ḍeŭ, știa că nu este nimic, care să turbure pre ómenĭĭ fericiți, în lumea acésta, de cât prosperitatea rĕilor și nenorocirea celor drepți. Va fi dar un timp în care tótă dreptatea va fi manifestată și făcută de Judecătorul suveran al tuturor lucrurilor, ceea ce nu trebue a uita nicĭ odată.

2. Pĕcătoșiĭ se vor înturna în iad, pentru că sunt daț̆ĭ din acéstă lume puterilor iaduluĭ; starea lor nu este diferită de a celor condamnați, de cât prin aceea că se bucură de viéță, căcĭ sufletul lor este așa de vinovat în ochiĭ luĭ D-ḍeŭ ca și acele ce gem în iad. Un alt cuvênt încă pentru care s'a ḍis, că pĕcătoșiĭ se vor înturna în iad, este că în adevĕr la judecata generală a luĭ D-ḍeŭ, sufletele lor se vor reuni cu corpul lor, și vor intra ast-fel reunite în locul de muncă și scrâșnirea dinților.

Pentru a fi reprobat, profetul arată uitarea de D-ḍeŭ, ca și cum acesta ar fi singurul pĕcat pentru a fi blestemat. Și acesta este un mare și înspăimântător adevĕr. Sunt în lume o mulțime de persóne, care nu se privesc ca vinovate în ochiĭ luĭ D-ḍeŭ, pentru că aŭ virtuț̆ĭ morale, pentru că sunt credincióse în căsătorie, în negoț̆, în afacerile dintre ceĭ-l'alț̆ĭ ómenĭ; pentru că nu iaŭ parte nicĭ de cum la adunările necuviincióse ale ómenilor de lume; pentru că aŭ umanitate, cumpĕtare, bunătate în caracter; pentru că se ocupă cu lucrurĭ folositóre, care nu le lasă timpul de a se deda plăcerilor. In fine, aceștia sunt ómenĭĭ nebănuiț̆ĭ în ochiĭ lumeĭ, dar eĭ uită pre Domnul; nu-ĭ adresézā nicĭ o rugăciune, saŭ de se găsesc în adunările creștinilor, sunt fără meditare, fără dorința de a plăcea luĭ D-ḍeŭ, fără a se întórce în eĭ înșiș̆ĭ. Aceștia sunt, după gândirea profetuluĭ, pĕcătoșiĭ carĭ nu vor avea altă parte de cât infernul, pentru că lucrul de căpetenie pentru mântuire este de a'ș̆ĭ aduce aminte de D-ḍeŭ, de a alerga la el, a'l chema, de a'ĭ mărturisi încredere și dragoste.

4. Răbdarea este aceea ce prețuește maĭ mult persónelor

întristate, persecutate, oprimate. Se susține cu vigóre o mare încercare, tóte motivele religiuniĭ și tóte forțele rațiuniĭ se unesc pentru a întări sufletul; dar o lungă displăcere, o apăsare a căreĭ finit nu se maĭ vede, o persecuțiune, care crește cu numĕrul ḑilelor și al anilor, tocește întru cât-va silința spiritului, descurajéză voința, și nu rĕmâne în o inimă nefericită de cât un fond de amărăciune, care caută a se manifesta prin plângere și nerăbdare. Profetul dă aicĭ un remediŭ mare și folositor: aceea *că răbdarea săracilor nu va peri până în sfârșit*, că va fi resplătită de Mângâitorul etern. In iad nu este de cât disperare, pentru că răbdarea ar fi nefolositóre, pedépsa trebuind a fi neîmblânḑită și fără finit. Dar în acéstă viéță, orĭ-cât de lungă s'ar presupune, dreptul întristat vede totdéuna un termen, și la acest termen, o stare, unde nu va fi nicĭ durere, nicĭ muncă, nicĭ întristare, nicĭ suferințĭ, unde bucuria cea maĭ curată va umplea inima, unde un noian de veselie, cum se exprimă profetul, va cuprinde tóte facultățile omuluĭ. Acéstă gândire devenită obiceiŭ în spiritul adevĕratuluĭ credincios, îmblânzește tóte relele sale, i le face chiar prețióse; vine chiar până a prefera suferințele sale, umiliațiunile, nenorocirile tuturor plăcerilor lumiĭ. Și cât de mult ajută încă pe un suflet în ast-fel de stare marele spectacol al luĭ Iisus Chr. persecutat, calomniat, și suferind?

VERSURILE 19, 20.

Scólă-te, Dómne, să nu se întăréscă omul, să se judece némurile înaintea ta. Pune, Dómne, dătătoru de lege pentru eĭ, ca să cunóscă némurile că ómenĭ sunt.

Este multă tărie în termenul: *enoș*, care însémnă om slab, prăpădit, pĕcătos. Profetul cere ca o creatură așa de mărginită în puterile sale să nu se întăréscă contra luĭ D-ḑeŭ.

Acest legislator, de care se vorbește, este luat de câțĭ-va ebraiștĭ, în loc de *temerea de Domnul*, pentru că în adevĕr cuvêntul ebraic póte să însemneze *temere*, saŭ stăpân, legislator, după cele două rădăcinĭ diverse din care se trage. Ceĭ LXX aŭ tradus νομοθέτην și traducerea latină *legislatorem*. Se póte fórte bine înțelege prin acest legislator Iisus Christos, care a învĕțat maĭ bine de cât toțĭ preómenĭ, că eĭ sunt ómenĭ, persóne slabe și fără merite.

MEDITAȚIUNI

Profetul cere ca popórele să cunóscă, că ómenĭ sunt. Este ceva înspăimêntător, că pentru a ne convinge de acest mare adevĕr, a trebuit din partea luĭ D-ḑeŭ atâtea silinți ale puterĭĭ sale, atâtea mulțimĭ de minunĭ sub lege și îndoite în Evangelie. Ómenĭĭ sunt așa de îndrăsneți a se înălța și a eși din sfera lor, că mulți dintre eĭ aŭ voit a răpi onorurĭ, care nu se daŭ de cât divinității. Nimic nu demonstră mai bine slăbiciunea lor, ignoranța lor, miseria, de cât acéstă înclinare neînțeléptă, saŭ, mai bine ḑis, așa de nesimțitóre. Acésta e un fruct al păcatuluĭ original, a aceleĭ căderĭ enorme, care a turburat facultățile nóstre, și degradat sentimentele nóstre. Acéstă învĕțătură: *că noĭ suntem ómenĭ* este mai necesară celor marĭ, de cât celor micĭ. Fiind-că ceĭ carĭ sunt înălțați mai presus de condițunile comune; eĭ se cred așa de desprețuiți în altă condițiune, eĭ nu voesc să fie atenți pentru inferiorĭĭ lor, de cât pentru a'ĭ disprețui, saŭ a le cere datorĭĭ excesive; de aicĭ mânia lor pentru aceĭ ce atacă strălucirea lor, delicatețа asupra punctuluĭ onóreĭ, acea pompă ceĭ înconjóră neîncetat, acea importanță ce eĭ pun în apucăturile cele mai comune, acea scutire mai absolută ce pretind eĭ în privirea legilor. Eĭ sunt ómenĭ; se nasc ca și ceĭ-l'alți ómenĭ, sunt supuși la trebuințele celor-l'alți ómenĭ, eĭ mor ca și ceĭ-l'alți ómenĭ, și nicĭ-o-dată nu gândesc a se numĕra printre ceĭ-l'alți ómenĭ. In privirea luĭ D-ḑeŭ, eĭ îl uită mai mult de cât ceĭ-l'alți ómenĭ. Tot aceea ce aŭ, D-ḑeŭ le-a dat, care póte a le lua, și care de sigur va pedepsi abusul ce fac de acésta. Eĭ trebuiaŭ mai mult de cât ceĭ-l'alți ómenĭ a se umili înaintea acesteĭ Ființĭ înalte, care le-a pus în mâinĭ óre-care parte a puterĭĭ sale și care face a luci în eĭ óre-care raze a majestățiĭ sale. O D-ḑeule! arată cu darul tĕŭ tuturor regilor, precum și tuturor popórelor, tuturor cuceritorilor, ca și tuturor sclavilor, bogaților și săracilor, învĕțaților și ignoranților, miniștrilor altaruluĭ tĕŭ ca și simplilor credincioși, *că toți sunt ómenĭ*, condamnați la mórte, dependinți de dreptatea ta, vinovați înaintea ta din cel d'intâiŭ moment al nașterĭĭ lor, și incapabilĭ de a merita împĕrăția ta, fără bine-facerile milostivireĭ tale. Invață-ne acest mare adevĕr prin sfântul și adoratul legislator ce ne-aĭ dat în

persóna luĭ Iisus Christos, el este sfinţénia, strălucirea, puterea chiar; şi el s'a numit neîncétat *Fiul omuluĭ*, pentru a ne face să ne amintim, că compătimind cu nenorocirile nóstre, el s'a făcut asemenea nouă, fără el noĭ n'am fi putut căpĕta cel maĭ mic grad de umilinţă; căcĭ de îndată ce suntem singurĭ şi fără harul tĕŭ, mândria ne cuprinde, şi mândria nu este de cât uitarea de sine însuşĭ, uitarea de slăbiciunea nóstră, uitarea acestuĭ mare principiŭ, că noĭ suntem ómenĭ.

VERSUL 21

Pentru ce, Dómne, staĭ departe, trecĭ cu vederea în vremĭ cuvióse în necazurĭ.

De aicĭ în textul ebreŭ începe al ḑecelea psalm. Ceĭ LXX, şi, după eĭ, Vulgata, nu fac acéstă împărţire. Ebraiştiĭ ḑic, că este atâta diferenţă, în aceea ce urméză şi aceia ce precede, că este cu neputinţă de a cunóşte aicĭ un psalm. Dar ar fi a nu recunóşte acest gen de compoşiţiune, nicĭ tonul care domneşte în tótă Psaltirea, când am căuta în fie-care psalm, un plan regulat şi urmat. In prima parte a acestuĭ psalm, David se ocupă în deosebĭ a înălţa protecţiunea, ce Domnul dă celor drepţi contra păcătoşilor şi a impioşilor. In acéstă parte a doua, el insistă maĭ mult asupra procedărilĭ celor rĕĭ, asupra persecuţiunilor ce fac celor drepţi. Este dar aicĭ o nepotrivire? Ceĭ LXX aŭ vĕḑut, că aicĭ nu e nicĭ un titlu, cum este în ceĭ-l'alţi şapte psalmĭ precedenţi şi în ceĭ următorĭ: eĭ aŭ avut exemplare, care nu eraŭ ţifrate, şi în care psalmiĭ nu eraŭ distinşĭ de cât prin titlul lor, pentru aceia eĭ aŭ creḑut, că acéstă a doua parte nu făcea de cât un întreg cu psalmul 9.

Textul ebreŭ, în acest vers ḑice: *Pentru ce, Dómne, staĭ departe, pentru ce te-aĭ ascuns*? Tot acelaş sens: Când D-ḑeŭ nu ne vorbeşte, se pare că s'a retras şi stă departe de noĭ. Când nu ne ajută, se pare că ne despreţueşte, se pare că a ascuns faţa sa.

MEDITAŢIUNI

D-ḑeŭ este totdéuna aprópe de noĭ, pentru că, cum ḑicea Apostolul Atenienilor, noĭ suntem în el, vieţuim în el, în el ne mişcăm; dar Dumneḑeésca presenţă nu se simţeşte totdéuna. Se pare câte odată că se îndepărtéză şi se ascunde; ceea ce se întêmplă saŭ pentru că voeşte a încerca răbdarea nóstră, saŭ pentru că sunt în noĭ óre-care greşelĭ ce voeşte a le pedepsi. Numaĭ ómenĭ ce spun cuvinte, simţesc bine

acéstă depărtare și apropiere a luĭ D-ḑeŭ, dacă pot să mĕ exprim în aceștĭ termenĭ. Ast-fel maĭ numaĭ eĭ sunt, carĭĭ pot face acéstă rugăciune a luĭ David. Omenĭĭ lumiĭ, ocupațĭ de pasiunile lor, saŭ de afacerile lor, nu simțesc dacă D-ḑeŭ este aprópe saŭ departe de eĭ. Nu maĭ gândesc la el, și cea maĭ mică îngrijire a lor este de a se bucura de sfânta sa presență. Sufletele recĭ și lașe în serviciul luĭ D-ḑeŭ, îl simțesc maĭ în totdéuna departe; cum vor spera eĭ ca să fie aprópe de inima lor și de spiritul lor? Acestea sunt douĕ părțĭ nesimțitóre în raport cu comunicațiunile spirituale cu D-ḑeŭ. Ele sunt ca via de care vorbește profetul, fără apărare, fără pază, fără cultură; lumea și tóte vicleșugurile sale fac aicĭ o pradă continuă. Sufletele credincióse rugăciuneĭ încércă din timp în timp absența luĭ D-ḑeŭ, și acéstă stare este fórte grea; dar nimic maĭ sfânt, de cât când știe să se foloséscă de aceste sfinte pedepse. Răbdarea, umilința, încrederea și maĭ ales spiritul de credință, sunt isvóre sigure contra întristării, ce causéză acéstă stare de obscuritate. Tot aceea ce e maĭ bine de făcut în acéstă situațiune este a se întórce cu dragoste către D-ḑeŭ și a-'ĭ adresa acéstă rugăciune a luĭ David: *Pentru ce, Dómne, m'aĭ părăsit*, etc.

VERSURILE 22, 23.

Când se mândrește necredinciosul, se aprinde săracul; prindă-se întru sfaturile care gândesc. Că se laudă pĕcătosul întru poftele sufletuluĭ sĕŭ, și cel ce face strâmbătate bine-sĕ-cuvintézĕ.

Interpreții găsesc cel întâiŭ din aceste versurĭ cam greŭ; pentru că eĭ daŭ verbuluĭ *se aprinde* o însemnare, care nu trebue a fi aci. Eĭ ḑic că săracul se supĕră, se irită în persecuțiune. Nu este acesta adevĕratul înțeles; ebreul, grecul și latinul înțeleg că săracul este în prada mândrieĭ celor fără de lege; ast-fel trebue a traduce: *Când necredinciosul se mândrește, săracul este persecutat, consumat ca de uu foc.* In urmă, cea-l'altă parte a versuluĭ nu esto grea, în raport cu versul următor, unde s'a vorbit de păcătoșĭ și de omul nedrept; aceștĭ douĭ rĕĭ sunt prinșĭ în proiectele ce le formézĕ, adică, că sunt victime ale lor; și pentru ce? Versul ḑice: *Că se laudă pĕcătosul întru poftele sufletuluĭ sĕŭ și omul nedrept este bine-cuvêntat;* adică grăit de bine; iată ceea ce perde unul și altul.

Iată deci tótă gândirea profetuluĭ, *impiosul este mândru și în mândria sa apasă pre sărac.* Necredinciosul și omul nedrept

(saŭ avar) formézĕ proiecte, a căror victimă sunt eĭ, pentru că cel d'întâiŭ este lăudat, înălţat de el însuşi şi de alţiĭ, şi al doilea se laudă singur, saŭ este lăudat de aceĭ ce i-se aséměnă.

MEDITAŢIUNI

Se vede în aceste versurĭ procedările mândruluĭ, care loveşte pre săracul, pre cetăţénul fără apărare. Se vede falsa vanitate a omuluĭ fără religiune şi a omuluĭ nedrept; eĭ formézĕ şi unul şi altul proecte urîte, se laudă de comploturile lor, de vicleniile lor, şi se găsesc linguşitorĭ carĭ ĭ încurajézĕ în aceste apucăturĭ rele; dar tóte acestea trebue să aibă un sfârşit. Amândoĭ sunt prinşĭ în cursele ce eĭ întind altora, pentru că este un D-ḑeŭ, care curênd saŭ maĭ târḑiŭ apără pre servitoriĭ sĕĭ. Aceste adevĕrurĭ, orĭ cât de vechĭ sunt, nu se presintă nicĭ de cum gândiriĭ ómenilor fără religiune, nedrepţi, pasionaţi, rĕĭ şi determinaţi a se înrădăcina în rĕŭ. Impiosul de astăḑĭ este ca şi impiosul din ḑilele luĭ David, adorator al ideilor sale, şi creḑênd că va reuşi în tóte proiectele sale, el nu se nelinişteşte nicĭ de viéţa viitóre, nicĭ de judecata luĭ D-ḑeŭ, nicĭ de scandalele ce dă, nicĭ de nedreptăţile ce comite. El formézĕ sisteme de nereligiune şi desfrânare; le publică, când se crede autorisat; le rĕspândeşte pe ascuns, când se îndoeşte de judecata ómenilor La mórte consumă nedreptatea sa, saŭ prin o pocăinţă făţarnică, saŭ prin o pretinsă constanţă în impietatea sa. Acéstă încăpâţînare linguşeşte încă deşertăciunea sa; şi móre tot-o-dată necredincios şi mândru, victimă a acestor douĭ tiranĭ ce-l domină şi care-l daŭ pe mâna unuĭ tiran şi maĭ crud, care este eternitatea nefericită.

VERSURILE 24, 25.

Întărâtat-a pre Domnul cel păcătos; dupre mulţimea mâniei luĭ nu va căuta. Nu este D-ḑeŭ înaintea luĭ. Spurcă-se căile luĭ în tótă vremea; Lépădе-se judecăţile tale de către faţa luĭ: preste toţi vrăjmaşiĭ sĕĭ va stăpâni.

Aceste prime cuvinte: *întărâtat-a păcătosul pre Domnul,* în textul ebreŭ se ţin de versul precedent; dar acésta nu schimbă sensul; şi cu tóte că traducerea nóstră nu se uneşte în totul cu

textul în divisiunea versurilor, sensul acestuĭ text și cel al traducerii se împacă fórte bine.

D-ḍeŭ nu este în presența sa. Ebreul este mult maĭ expresiv: *Tóte gândurile luĭ sunt, că nu este D-ḍeŭ*: ceea ce póte a se explica în douĕ feluri: 1) Ḍicem că tóte gândirile se întórnă a nega că este un D-ḍeŭ (ceea ce fac ateiĭ de profesiune, saŭ a dori ca să nu fie, ceea ce e fórte ordinar ómenilor dedațĭ pasiunilor lor); 2) ḍicênd că acest pĕcătos nu gândește nicĭ odată la D-ḍeŭ; că vieţuește ca și cum n'ar fi; că nu-șĭ amintește nicĭ-o-dată de D-ḍeŭ.

MEDITAȚIUNI

Trebuia în adevĕr ca acest sfânt profet să fie luminat de D-ḍeŭ, pentru a zugrăvi așa de exact și așa de viŭ tótă conduita pĕcătoșilor. Eĭ iritéză pre Domnul; și cum: 1) pentru că în cursul violențelor lor, contra celor micĭ și a sĕracilor, nimic nu-ĭ oprește; și că nu-șĭ amintesc nicĭ de aceea ce datoresc luĭ D-ḍeŭ, nicĭ de datoriile umanităţiĭ; 2) pentru că tóte gândirile lor sunt afară de D-ḍeŭ, și că vin a crede că nicĭ nu există, până a dori cel puțin ca să nu să îngrijéscă de lucrurile omenești; 3) pentru că tóte procedările lor, tóte acțiunile lor sunt rușinóse și o țesĕtură de conrupțiunĭ; că fac numaĭ rĕŭ, că nu tratéză nicĭ odată cu eĭ fără a deveni maĭ culpabil; 4) pentru că judecățile luĭ D-ḍeŭ sunt todéuna afară de gândirea lor, ca și cum D-ḍeŭ n'ar avea nicĭ putere, nicĭ voință de a pedepsi crima; 5) pentru că în fine eĭ tratéză cu o mândrie extremă pre toțiĭ aceia, carĭi aŭ nenorocirea de a le displăcea.

Invĕțăm de aicî, prin căĭ contrare, care e conduita drepților. De sunt siliți a vĕtăma pe aprópele, vederea luĭ D-ḍeŭ iĭ oprește; D-ḍeŭ este ocupațiunea obicĭnuită a lor. Eĭ întórnă tóte gândirile și afecțiunile lor către el. Curăţenia și inocența caracteriséză tóte acțiunile lor. Eĭ 'șĭ amintesc neîncetat de judecățile luĭ D-ḍeŭ. In fine dacă aŭ inimicĭ, departe de a'ĭ trata cu asprime saŭ de a se plânge contra lor, eĭ iĭ iubesc, iĭ încarcă de bine-facerĭ, se intereséză de mântuirea lor și se rógă pentru eĭ.

VERSURILE 26, 27, 28.

Că a ḑis întru inima sa: nu mĕ voiŭ clăti dinném în ném, fără de rĕŭ. A cărui gură este plină de blestem şi de amărăciune şi de vicleşug: sub limba luĭ ostenélă şi durere. Şade întru pitulare cu cei bogaţi întru ascunsurĭ, ca să ucidă pre cel nevinovat; ochiĭ luĭ spre cel sărac se uită.

Aicĭ este urmarea procedărilor impióse şi nedrepte ale pĕcătosuluĭ. Ebreul ḑice din cuvênt în cuvênt: *Ḑice în inima sa, nu mĕ voiŭ clăti nicĭ-o-dată, nicĭ-o-dată nu mi se va întêmpla rĕŭ. Sub limba sa ostenélă şi durere*, adică că tot aceea ce ḑice este pentru a face greutate altora.

MEDITAŢIUNI

Ceea ce este maĭ strein şi în acelaş timp maĭ ordinar în conduita pĕcătosuluĭ, a impiosuluĭ, a omuluĭ răpitor, care despóe pre sĕrac, este gândul acesta pus în inima sa: Nu voiŭ cădea nicĭ-o-dată, nu mi se va întêmpla nicĭ o nenorocire; mĕ voiŭ bucura de fructul fără de legilor mele. El îşĭ formézĕ, prin obiceiul pĕcatuluĭ, un fel de îndărătnicie contra Provedinţeĭ, care nu prevede nicĭ rĕsbunările sale secrete, nicĭ judecăţile sale publice şi arătate. Istoria este plină de aceste căderĭ tragice, de atâtea exemple de favoriţĭ nenorociţĭ, faimoşĭ asupritorĭ despoiaţĭ, de rebelĭ pedepsiţĭ de supliciul cel maĭ de pe urmă, de principĭ rĕĭ, a căror finit a fost funest. Dacă aceştĭ ómenĭ s'ar fi oprit după câte-va întreprinderĭ fericite, eĭ ar fi putut, cel puţin în lumea acésta, să se bucure de óre-care folóse; dar primiĭ paşĭ făcuţĭ în calea crimeĭ, în căile ambiţiuniĭ, i-aŭ vîrit într'un labirint de intrigĭ, chaos de nelegiuirĭ, şi l-aŭ condus în fine la un sfârşit nenorocit. Dar dacă aŭ şi fost uniĭ carĭ ar fi prosperat în tóte întreprinderile lor nedrepte, aŭ evitat eĭ judecata luĭ D-ḑeŭ? In faţa credinţeĭ, un impios totdéuna fericit în acéstă viéţă este o victimă care se îngraşă pentru ḑiua rĕsbunărĭĭ.

VERSURILE 29, 30.

Pândește întru ascuns, ca leul în culcușul sĕŭ: pândește ca să apuce pre săracul, să apuce pre săracul când 'l va trage pre el. In lațul sĕŭ va smeri pre el; plecase-va și va cădea când va stăpâni el pre cei săraci.

Versurile acestea sunt conforme cu textul ebreŭ. Deosebirea este numaĭ în împărțirea versurilor, căcĭ textul dice: *prinde pre cel slab ca să'l tragă în lațul sĕŭ*; pe când traducerea nóstră începe versul 30 prin cuvintele: *In lațul sĕŭ va smeri pre el*; Inţelesul este acelaș, că ceĭ rĕĭ întrebuinţézĕ tóte mijlócele ca să umiléscă pre cel sĕrac.

MEDITAȚIUNI

Se vor găsi sute de exemple în lume, practicate cum descrie aicĭ profetul. Eŭ consider maĭ ales pre cel avar saŭ cămătar. El are totdéuna ochiĭ deschișĭ pentru a profita de nenorocirea săraculuĭ, adică în general de toțĭ aceĭ carĭ aŭ nevoe. Este ca un leŭ în culcușul séŭ, totdéuna gata a întinde cursa, pentru a trage la sine pre aceĭ carĭ, în necesitate alérgă la el; el ĭĭ atrage în adevĕr, se învoește cu eĭ, le impune condițiunĭ grele, ĭĭ înfășură cu legăturile sale, și când termenul de plată a expirat, el se aruncă cu furóre asupra lor și a avereĭ lor; el ĭĭ lovește cu greutatea condiţiunilor; le ia tot ce aŭ, vine chiar la aceia a'ĭ lua în robie, saŭ că scapă de el prin fugă. Acest om este fără milă, fără privire, fără temere de D-ḑeŭ, maĭ ales că el se îmbogățește oprimând, devastând, reducênd familiile în desperare, sufletul sĕŭ este satisfăcut. Tot ast-fel este și risipitorul care prin cheltuelile sale privézĕ pre servitoriĭ, pre lucrătoriĭ de plata lor, care reduce familia sa în sărăcie, care nu ascultă de cât mijlócele de a satisface luxul sĕŭ, desfrânarea, pasiunea ce are pentru joc. Acest om este nesimțitor la tóte relele ce provin din conduita sa cea rea. Cu cât este maĭ mare, cu atât el face maĭ mulțĭ nenorociţĭ pentru că condițiunea sa îl sustrage de la imputărĭ și constrîngerĭ. Ambițiosul este póte și maĭ culpabil. El caută a se înălța, sfărîmând tot aceia ce 'ĭ se opune. Câte fraude nu face el pentru a se scăpa de concurenţĭ, pentru a discredita ómeniĭ cu merite, carĭ puteaŭ să fie preferaţĭ!

S'ar putea găsi acelaș caracter de rĕutate în cel rĕsbunător, în viclean, în intrigant, în mincinos. Se găsește chiar în acel ce fac profesiune de pietate, dar carii se iubesc mai mult pre sine însuși. Ei comit mii de nedreptăți, ei vatămă pre aprópele în mii de chipuri deosebite prin amorul propriŭ care-i face îndărătnici, intoleranți presupuelnici, insociabili. Ah! Dómne, profetul a zugrăvit un tabloŭ în care vĕd toți ómenii. Eŭ mĕ vĕd în fața ta și-ți cer, ca să ștergi în mine aceste apucături urîcióse, cer amintirea de judecățile tale, atențiunea acestuĭ ochiŭ etern ce'l ții totdéuna către mine.

VERSUL 31

Că a dis întru inima sa: uitat-a D-dĕŭ, întors-a fața sa, ca să nu vadă până în sfârșit.

Textul ebreŭ nu diferă de cât în aceea că dice: *D-dĕŭ nu'ĭ va vedea nici-o-dată*, ceea ce nu se indepărtéză de înțelesul traducerii. Profetul descopere un gând care este în sufletul impiosuluĭ: că D-dĕŭ nu consideră nici pre sĕrac, nici pre acel ce-l apasă.

MEDITAȚIUNI

Când voești a face ca impioșii să'și amintéscă că D-dĕŭ vede tóte apucăturile lor, că'ĭ condamnă, și că'și va rĕsbuna, ei cred, că acestea sunt cuvinte fără temeiŭ, prejudiții, niște idei inspirate de fanatism. Vedeți, dic ei, prosperitatea ómenilor carii nu cruță nimic pentru a înainta și a se îmbogăți; vedeți imperii mari întemeiate prin violență și nedreptate. A luat D-dĕŭ apĕrarea celor asupriți? Acei ce aŭ căduț în întreprinderile lor aŭ fost imprudenți; nu lasă mĕsurile convenabile pentru a reuși. In fine crima iscusită în totdéuna a câștigat avere; aci stă tótă doctrina lumiĭ, și lumea crede că totul se petrece aicĭ jos, ca și cum D-dĕŭ nu s'ar amesteca nici-de-cum în afacerile omenești. Aceste idei așa de injurióse divinității, nu se ascund totdéuna în inimă, ele se publică în societăți și pĕtrund prin cărți. In timpul lui David nu eraŭ póte așa de publice, dar el le descoperea prin lumina naturală ce'l lumina, pentru aceea el ruga pre Domnul de a interveni, de a ridica acest scandal. In principiile religiunei, este ușor de a distruge tóte raționamentele

impioșilor. Când s'ar putea presupune că toți rĕiĭ, iscusiții, vicleniĭ saŭ puterniciĭ, ar fi totdéuna fericiți (ceea ce se demonstră din contră prin miĭ de exemple), n'ar urma nimic în contra Provedinței; ea nu s'a angajat a rĕspândi bunurile pămênteștĭ celor drepți. Evangelia din contră le promite nenorociriĭ și crucĭ. D-ḑeŭ permite succesul impioșilor pentru a încerca virtutea, răbdarea, credința celor aleșĭ. Cine póte descoperi isvórele înțelepciuniĭ vecĭnice care guvernă lumea? Acesta e un plan imens, care nu'l putem înțelege nicĭ în totul, nicĭ în parte, nicĭ mijlócele, nicĭ motivele: dar știm că totul se întórce în folosul acelor ce iubesc pre D-ḑeŭ. Știm că va fi un timp când totul va fi la locul sĕŭ, și D-ḑeŭ va justifica privirile sale adorabile în presența a tot universul. Fără religiune nu se póte rĕspunde sofismelor impioșilor, și acéstă sfântă religiune s'a stabilit pentru a'ĭ rușina cât și pentru a mângâia pre credincioșĭ.

VERSURILE 32, 33, 34.

Scólă-te, Dómne Dumneḑeul meŭ, înalță-se mâna ta, nu uita pre săraciĭ tĕĭ până în sfârșit. Pentru ce a mâniat necredinciosul pre D-ḑeŭ; că a ḑis întru inima sa, nu va întreba. Veḑi că tu la durere și la mânie privești ca să'l daĭ pre el în mâinile tale. Ție s'a lăsat săracul, sărmanuluĭ, tu fiĭ ajutor.

La primul vers al acesteĭ divisiuni, cuvêntul ebreŭ înseamnă săracĭ, întristațĭ, ómenĭ buni, umiliți; aceștia sunt săracĭ cu duhul, cum ḑice Evangelia.

La al doilea vers, în loc de *durere*, în ebreŭ este indignațiune și în grec, θυμὸν. Dar trebue a observa că cuvêntul *caas* se ĭea acum într'o semnificare activă, pentru atac și persecuțiune, acum într'o semnificare pasivă, pentru durere și scârbă ce cauzează nenorocirea și rĕul ce ne vine.

MEDITAȚIUNI

Póte să întrebe cine-va, de ce profetul insistă așa de mult asupra apĕsăreĭ celuĭ întristat, și asupra tiranieĭ celor rĕĭ contra lor; pentru ce cere cu atâta stăruință protecțiunea divină. Acest sfânt rege știa că nenorocirile eraŭ unul din mijlócele cele maĭ propriĭ a sfinți și a curăți sufletele Intr'o mulțime de părți a psalmilor sĕĭ, el arată folosul umiliațiunilor și al suferințelor.

Rĕspunsul acestei întrebări coprinde mai multe puncte de vedere: 1. Sub legea lui Moisi D-ḑeŭ făgăduise bine-cuvêntări temporale pentru practicarea virtuții. Este adevĕrat, că aceste bine-cuvêntări erau promise nu fie-căruia în particular, dar națiunii, dacă ea va rĕmânea credincióșă legii Domnului. Cu tóte acestea, David vĕḑênd marele numĕr al celor rĕi, și numĕrul cel mare al celor asupriți striga, cu reson, ca cei drepți să nu nesocotéscă promisiunile lui D-ḑeŭ, ca să nu distingă ei așa de mult interesele națiunei de cele ale particularilor. Acéstă dovadă era mai delicată și mai periculósă pentru Ebrei de cât pentru noi, pentru că Iisus Christos n'a făcut nici o promisiune de bunurile temporale, nici cele particulare, nici ale popórelor creștine. Când tóte națiunile creștine ar fi apĕsate și în suferinți, cum fură toți credincioșii de pe pĕmênt în timpul persecuțiunilor, n'ar urma nimic contra provedinței, nici contra credinței lui D-ḑeŭ. Ebreii erau într'o posițiune diferită și profeții înștiințaŭ neîncetat națiunea de nenorocirile temporale ce o ameninţaŭ, dacă nu va fi credincióșă legei Domnului. Pentru a preveni îndoelile și tulburările ómenilor buni, David cerea pentru ei ajutorul lui D-ḑeŭ, chiar în privirea bunurilor temporale.

2. Profetul în aceste rugăciuni așa de vii și așa de des repetate, dădea niște cunoștinți folositóre și înspăimêntătóre nelegiuiților și rĕilor din timpul sĕŭ. El 'i făcea să-și amintéscă de rĕsbunările divine; și cu cât erau mai mulți, cu atât imputările trebuiaŭ să fie energice, pentru că putea să înfricoșeze un mare numĕr, pentru ca impietatea și rĕutatea să nu fie generală în națiune; ceea ce atrăgea asupra ei mânia lui D-ḑeŭ, cum se întêmplă în adevĕr sub regii descendenți lui David.

3. Acest sfânt profet, luminat de luminele Sfântului Spirit scriea pentru tóte timpurile; el prevedea atât tentațiunile și persecuțiunile creștinilor, ca și cele ale Iudeilor. Deci. drepții creștinismului aŭ, afară de inimicii lor visibili, cari sunt impioșii și pĕcătoșii, tot infernul întărîtați pentru a'i pierde.

Contra acestor puteri adversare profetul cere ajutorul celui înalt. Demonul este, precum ne învață căpetenia apostolilor, un leŭ răcnind, care caută a răpi prada sa. Este un spirit deprins în rĕŭ; el nu'și amintește de D-ḑeŭ de cât pentru a'l blasfema; el nu se gândește la judecățile lui D-ḑeŭ de

cât pentru a se irita de asprimea lor, și pentru a trage pre ómenĭ în abisul în care el însușĭ e condemnat.

4. In fine plângerile și strigările profetuluĭ sunt o înștiințare chiar pentru drepțĭ, saŭ pentru aceĭ carĭ se cred scutițĭ de orĭ-ce violență contra aprópeluĭ. Când citim tot aceia ce sfântul rege scrie de amenințările, întreprinderile, comploturile acestor ómenĭ pre care-ĭ numește nelegiuițĭ, pĕcătoșĭ, rĕĭ, trebue să reflectăm asupra nóstră înși-ne, pentru a examina dacă nu sunt în noĭ óre-carĭ procedărĭ injuste contra fraților noștri; dacă nu profităm de slăbiciunea lor pentru a'ĭ umili, pentru a'ĭ înjosi, pentru a ne ridica maĭ sus de cât eĭ; dacă în concursul intereselor lor și ale nóstre, noĭ nu avem totdéuna ochiul deschis pentru a stabili averea nóstră saŭ reputațiunea nóstră în dauna lor. Oh! câte schimbărĭ sunt în inima nóstră, și cât de ingenioșĭ suntem a ne face principiĭ contrariĭ charitățiĭ.

VERSURILE 35, 36, 37, 38.

Zdrobește brațul celuĭ pĕcătos și rĕŭ; căutase-va pĕcatul luĭ și nu se va afla. Domnul este împĕrat în véc și în vécul véculuĭ; perițĭ némurĭ din pămêntul luĭ. Pofta săracilor o aĭ auḑit, Dómne, la gàtirea inimeĭ lor a luat aminte urechia ta. Judecă săraculuĭ și smerituluĭ, ca să nu adaugă însă a se mări omul pre pămênt.

Se va căuta pĕcatul luĭ etc. In Ebreŭ: Veĭ căuta pĕcatul luĭ și nu'l veĭ afla. Este tot acelaș sens; dar și de oparte și de alta, se pare că după gândirea Sf. Chrisostom trebue a raporta: *nu se va afla* la pĕcătos. Dómne lovește pre cel pĕcătos, cercetéză fără de legile sale și în acéstă căutare el va pieri, nu va maĭ exista, nu'l va maĭ gàsi.

Acéstă explicare face a se simți forța și puterea suveranuluĭ judecător.

Perițĭ némurĭ din pămêntul luĭ. In ebreŭ *națiunile vor fi exterminate* etc. saŭ maĭ bine aŭ fost exterminate etc., dar este acelaș sens, apostroful nu schimbă nimica, și preteritul este de stilul profetic, care anunță ca făcut, aceea ce se va întêmpla de sigur. Prin urmare este o mare majestate în acest vers; de oparte, Domnul va împĕrăți în etern, și de alta, națiunile impióse, idolatre, persecutóre celor drepțĭ, din tótă lumea, căcĭ tot pămêntul aparține Domnuluĭ.

Domnul a auḑit dorința săracilor; etc. In Ebreŭ. *Tu aĭ auḑit, Dómne, dorința săracilor, tu veĭ întări inima lor și veĭ pleca urechia ta.* In fond este acelaș sens, dar ebreul este maĭ energic

și mai instructiv, pentru că dă a înțelege că Domnul întărește inima aceluĭ ce dorește bine.

Ca să nu adauge încă a se mări omul pre pământ. Ebreul ḑice, după unii: Pentru ca omul muritor din pământ să înceteze a spăimênta. Acésta ar reveni la aceeași, pentru că omul care înspăimêntă pre ceĭ slabĭ este totdéuna un om mândru; dar se găsește că verbul *aroț* însémnă de asemenea *a fi puternic*, ceea ce intră încă mai bine în sensul celor LXX și a Vulgateĭ. Sf. Ieronim traduce: Ut nequaquàm ultrà superbiat homo de terrâ. Prin urmare, expresiunea *omul pământuluĭ* este mai energică *de cât omul care este pre pământ;* profetul voește să ḑică că omul care este pre pământ, praf și cenușă nu trebue a se înălța contra luĭ D-ḑeŭ, cel ce este și care guvernă în cerurĭ.

MEDITAȚIUNI

Sunt părțĭ îngrozitóre și mângâetóre în aceste patru versurĭ. Cine nu va tremura la acéstă amenințare? Domnul va cerceta pĕcatele impiosuluĭ, și din acel moment impiosul va peri, *nu se va mai găsi.* El va fi în mâinile dreptățiĭ suveranuluĭ judecător; dar, în stilul Scripturiĭ nu mai este, încetézĕ a exista. Iisus Christos ḑice feciórelor nebune: *nu vĕ cunosc pre voĭ;* și David în primul sĕŭ psalm, *calea pĕcătosuluĭ va peri.* Acéstă vorbire este întemeiată pe aceea, că D-ḑeŭ nu vede de cât aceea ce este bine; rĕul n'are existență fisică, este o privațiune a dreptățiĭ, și acest obiect nu cade direct sub privirea eternă a luĭ D-ḑeŭ. El judecă numaĭ, că omul este pĕcătos, când nu vede dreptate în el și prin urmare îl pedepsește. Teribilă stare e aceea când nu aĭ ce presinta înaintea Infricoșatuluĭ Judecător?

Trăsurĭ consolătóre rĕspândite în aceste admirabile versurĭ este, că Domnul împĕrățește în veac. Tótă figura acesteĭ lumĭ va trece; imperiile, generațiunile se vor înlocui succesiv, dar D-ḑeŭ va fi în secolele secolelor. Cât de atingĕtor este acest adevĕr pentru sufletele întristate! Cred, ḑicea Iob, că rĕscumpĕrătorul meŭ viețuește, și că eŭ voiŭ învia într'o ḑi din sînul pământuluĭ. Te voiŭ găsi dar totdéuna, o D-ḑeul meŭ, dacă ómenii mĕ părăsesc, tu veĭ fi totdéuna scăparea și protectorul meŭ. De ce mĕ voiŭ teme, dacă tu eștĭ cu mine?

Altă mângâere, și chiar cea mai mare din tóte, pentru că se întinde la tóte timpurile și la tóte stările; că Domnul

ascultă dorința celor întristați, este atent la prepararea inimei lor.

Sunt circumstanțe, când nu se póte ruga în adunarea credincioșilor, saŭ nu este în stare de a frequenta templul Domnuluĭ, dar nu póte fi nicĭ o stare când inima sa nu póte fi întórsă către Domnul, saŭ că nu póte forma dorința de a'ĭ plăcea. D-ḑeŭ ascultă acéstă dorință, și acésta e destul pentru a excita compătimirea sa, pentru a avea parte la mila sa. Acéstă preparațiune a inimeĭ este nutrirea sufletuluĭ, — nutriment de dragoste, care face fericirea celor drepți în mijlocul nefericiriĭ lor.

PSALMUL X

Obiectul psalmuluĭ este de a îndemna la răbdarea și nădejdea în D-ḑeŭ, în timpul persecuțiunilor.

VERSURILE 1, 2.

Spre Domnul am nădăjduit, cum veți ḑice sufletuluĭ meŭ ;
mută-te în munți ca o pasĕre ? Că iată pĕcătoșiĭ aŭ
încordat arcul, gătitaŭ săgeți în tolbă, ca să săgete
întru întunerec pre ceĭ drepți la inimă.

David vorbește aicĭ în timpul persecuțiunilor luĭ Saul, saŭ orĭcăruĭ alt inimic. Aceste cuvinte pot fi aplicate fie-căruĭ om bun : *In Domnul nădăjduesc etc.*

Ebreul ḑice astă-ḑĭ : *Fugĭ în muntele tĕŭ ;* și acéstă cetință nu este rea, presupuind că amicii saŭ inimicii luĭ David 'ĭ-ar fi ḑis să se retragă în munți, unde avea obiceiŭ a căuta un asil. Apoĭ ḑicem în fie-care ḑi unuĭ particular : ce facĭ în munte, saŭ *du-te în munții tĕi*, arĕtând munții carĭ-ĭ sunt cunoscuți, saŭ ceĭ care sunt în vecinătate. Cetința celor LXX și a Vulgateĭ este maĭ lămurită pentru că n'are pentru ce să-și imagineze aicĭ un munte particular.

In al doilea vers, póte că amicii sĕĭ îl înștiințéză, că pĕcătoșiĭ (inimicii sĕĭ) aŭ gătit arcul, săgețile etc. De asemenea póte că și David recunóște aceste rele dispositiuni ale inimicilor sĕĭ ; și acésta e sensul ce s'a urmat în traducțiune.

MEDITAȚIUNI

In de comun este un sfat rĕŭ din partea amicilor, saŭ o viclenie a inimicilor, maĭ ales a celor aĭ mântuiriĭ, cariĭ

ne îndémnă a ne schimba locul. sub cuvênt că trebue a ne feri de primejdiĭ, prigoniri, saŭ chiar sub cuvênt că trebue a duce o viaţă maĭ perfectă. Pentru a ne determina la aceste schimbări, trebue a ne gândi mult, şi a consulta mult pre Domnul, care nu ne părăseşte niciodată în aceste ocasiuni. Remediul general al acestor feluri de schimbări este a ḑice: *Spre Domnul nădăjduesc, pentru ce să caut altă scăpare?*

Sunt puţine persóne, cariĭ să nu fi încercat rĕutatea ómenilor, cariĭ să nu fi fost expuse la vicleniile lor; iar nu este niciunul care să fi scăpat de cursele inimicilor religiuneĭ, nu este niciunul care să se pótă feri de pasiunile sale, de obiceiurile rele, de imaginaţiunea lor desfrânată; aceştia sunt inimiciĭ casniciĭ, cu mult maĭ tarĭ de cât ceĭ străinĭ, chiar de cât puterile iaduluĭ. Speranţa în D-ḑeŭ este necesară pentru a'ĭ învinge, dar de asemenea trebue a întrebuinţa şi armele de care vorbeşte St. Paul ucenicilor sĕĭ, *brâul adevĕrului, zaua dreptăţiĭ, încălţămintea Evangelieĭ, scutul credinţeĭ, coiful mântuiriĭ şi sabia Duhului, care este cuvêntul luĭ D-ḑeŭ.*

VERSUL 3

Că cele ce tu aĭ săvêrşit, eĭ le-aŭ stricat; dar dreptul ce a făcut?

David arată Domnuluĭ douĕ motive pentru a primi ajutorul sĕŭ contra pĕcătoşilor, contra inimicilor persóneĭ sale şi a mântuiriĭ sale. Cel întâiŭ este, că ómeniĭ ceĭ rĕĭ aŭ stricat cele ce Domnul a aşeḑat; cuvinte, care se rapórtă la alegerea făcută de Domnul în persona luĭ David pentru a guverna, saŭ maĭ bine care însémnă în general atentatele impioşilor contra legiĭ divine. Al doilea motiv este că omul drept, adică el însuşĭ n'a făcut nimica, care să pótă mânia pre Domnul.

MEDITAŢIUNI

In cele douĕ înţelesurĭ ce se pot da acestuĭ vers, se descopere o învĕţătură sănătósă.

1. In persecuţiunile cele marĭ, inimiciĭ omuluĭ drept strică tóte folósele temporale ce D-ḑeŭ i le-a dat. Ceea ce s'a întêmplat cu mucenicii, eĭ aŭ suferit perderea averilor lor, posiţiuniĭ lor în lume, reputaţiuniĭ, şi în fine chiar a

viețeĭ. Ceea ce se întêmplă încă și astădĭ ómenilor bunĭ, carĭĭ sunt cuprinșĭ de ambițiune, de avariție, invidie, de un zel falș. Ce vor face eĭ pentru a se apăra de aceste rĕutățĭ? Dacă n'ar fi un D-ḑeŭ, care să'ĭ susție prin speranța bunurilor viitóre; o religiune, care să'ĭ mângâe prin adevĕrurile ce ea învață, și prin exemplul luĭ Iis. Chr. ce ea propune, acești drepți s'ar despera, eĭ ar fi ispitiți cu drept cuvênt a părăsi dreptatea.

2. Dacă temeliile ce le-a pus D-ḑeŭ sunt rĕsturnate, ce va face omul drept? Ah! Dómne, dacă nelegiuiții ar ajunge a ruina sfânta ta religiune, ast-fel ca biserica să înceteze de a fi vĕḑută, ca învĕțămêntul adevĕrului să se stingă, ca toți aceĭ ce trebuea să-l susțină să se dea în partea inimicilor tĕĭ, ce va face dreptul? Cuĭ se va adresa el pentru a se lumina? Cum va risipi el întunerecul ce-l înconjóră din tóte părțile? Presupunerea acésta este zadarnică; făgăduințele tale sunt prea lămurite, o D-ḑeul meŭ, și temelia adevĕrurilor veritățiĭ tale va sta; dar ceea ce se întêmplă maĭ ades, este că omul bun se lasă a fi amăgit de înșelătoriĭ carĭ atacă religiunea nóstră; nu se pot păzi în deajuns de societățile, care lovesc adevĕratele principiĭ, de cărțile saŭ de veninul nelegiuiriĭ, ce se furișează în miĭ de chipurĭ deosebite. Ce va face omul drept, dacă temelia dreptățiĭ, care este credința, se micșoréză, saŭ numaĭ se clatină? Nu va înceta el din acel moment a maĭ fi drept? Și se va maĭ retrage din primiĭ pașĭ ce a făcut afară de calea mântuiriĭ? In acest secol maĭ mult de cât orĭ care altul, trebue a spune celor marĭ și celor micĭ, ómenilor publicĭ și particularilor: *Dacă fundamentele religiuniĭ sunt distruse într'un stat saŭ într'un oraș, într'o familie chiar, ce sĕmânță de dreptate va maĭ remânea în acel stat, acea cetate saŭ familie?*

VERSURILE 4, 5.

Domnul în biserica cea sfântă a sa, Domnul în cer scaunul luĭ; ochiĭ luĭ spre cel sĕrac privesc, genele luĭ întrĕbă pe fiiĭ omenești. Domnul întrĕbă pre cel drept și pre cel necredincios; iar cel ce iubește nedreptatea urăște sufletul sĕŭ.

Profetul spune aicĭ pentru ce nădăjduește el în D-ḑeŭ. Cu tóte că D-ḑeŭ locuește în cer care e locuința sa, el privește pre sărac

și cercetéză pre fiĭ ómenilor ; dovadă că Providența ia aminte la faptele ómenilor muritorĭ.

MEDITAȚIUNI

Sf. Ioan Chrisostom are asupra finitulŭĭ versulŭĭ al treilea și aceluĭ al patrulea, o gândire care meritá a fi adusă aicĭ. Ce a făcut dreptul? dice acest Părinte sfânt; el s'a întors către Domnul, a gândit că Domnul este în sfântul sĕŭ templu și că vede totul. Acest om drept n'a întrebuințat arme spre a se apăra, el a pus încrederea sa numaĭ în cel Prea Inalt. Iată în adevĕr ceea ce mângâe pre omul drept; el știe că Domnul din înaltul ceruluĭ și din scaunul glorieĭ sale vede totul, cercetéză totul, judecă totul. Când s'a ucis Sf. Stefan cu petre, Iis. Chr. era de față la lupta credinciosuluĭ sĕŭ discipul. Când voi a sili pre cel maĭ tînĕr dintre Machabeĭ a părăsi sfânta lege ce o primise de la bĕtrânĭ, admirabila sa mumă, cum o numește Scriptura, îl îndémnă a privi cerul și a disprețui mânia călâuluĭ sĕŭ; și acest generos Israilit întîmpină muncile, anunțând persecutorilor sĕĭ, că eĭ nu vor putea înlătura rĕsbunarea luĭ *D-dĕŭ care vede tóte*. Să ne învĕțăm decĭ, care este mărturia încercărilor și a suferințelor nóstre ; să ne folosim, în tóte pericolele vieței, de învĕțătura ce ne-o dă profetul. Ochiul etern al luĭ D-dĕŭ privește pre ceĭ întristațĭ; el cercetéză până în cele maĭ micĭ amĕrunte purtarea ómenilor, saŭ pentru a ținea sémă de ceea ce sufer eĭ pentru el, saŭ pentru a înmulți tesaurul mâniei ce păstréză pentru inimiciĭ numeluĭ sĕŭ și aĭ servitorilor sĕĭ credincioșĭ.

VERSURILE 6, 7.

Ploa va preste cei pĕcătoși laturĭ; foc și iarbă, puciósă
și duh de vifor partea paharuluĭ lor. Că drept este Domnul și
dreptățĭ aŭ iubit, îndreptărĭ aŭ vĕdut fața lui.

Sunt interpreți, cariĭ traduc dupre Ebreul: Domnul aprobă pre cel drept și sufletul sĕŭ urăște pre cel fără de lege și acel ce iubește nedreptatea. Acest sens este bun. Dar Ebreul se unește cu ceĭ LXX și cu Vulgata, al căruĭ sens este maĭ frumos. Că D-dĕŭ urăște pre necredincios și pre acel ce iubește nedreptatea, este un

adevĕr pre care însuşi ceĭ rĕĭ îl recunosc: *dar că acel ce iubeşte nedreptatea urăşte sufletul sĕŭ* acésta nu puteaŭ înţelege uşor ceĭ rĕĭ, şi acestea convenea profetuluĭ aĭ învĕţa.

Domnul va ploa curse preste ceĭ pĕcătoşĭ. Aceste curse însémnă tăria a tot puternică a luĭ D-ḑeŭ, care va lega pre pĕcătoşĭ ca să le fie cu neputinţă a maĭ scăpa de rĕsbunarea ceréscă. Celel'alte pedepse, focul, puciósa şi duh de vifor, însémnă muncile la care vor fi condamnaţĭ; acéstă *suflare a viforuluĭ*, póte însemna încă şi tulburarea sufletuluĭ lor. Iată partea lor, iată acel pahar amar ce trebue să'l bea până la picătură.

MEDITAŢIUNI

Oare am cunoscut eŭ bine, că pĕcătosul este cel maĭ mare inimic al sĕŭ însuşĭ? Că fie-care împotrivire la legea luĭ D-ḑeŭ, este un act de vrăjmăşie ce săvêrşeşte cine-va contra proprieĭ sale persóne? Dacă sunt pătruns de acest adevĕr, voiŭ încheia că sfinţiĭ în acéstă viéţă, sunt singuriĭ cariĭ în adevĕr se iubesc pre sine însuşĭ. In săr ăcie, în asprimele pocăinţeĭ, în nenorocirile multiple, este adevĕrat că eĭ se bucură de fericirea unuĭ amor propriŭ sfânt, şi legitim, însă prea real. Eĭ ştiŭ, că tot aceea ce contrariază natura în eĭ, este un folos al sufletuluĭ lor; eĭ împlinesc literal aceea ce Iis. Chr. a repetat de atâtea orĭ. *Că cel ce'şĭ iubeşte sufletul sĕŭ şi voeşte să'l scape, trebue să'l piardă;* adică că dorinţa de mântuire porunceşte: înfrânare, lipsă, mortificare, amorul cruceĭ. Dar cine este cel maĭ amic luĭ însuşĭ? Acel care în scurtul spaţiŭ al acesteĭ vieţĭ îşĭ face rĕsboiul luĭ însuşĭ, pentru a fi fericit în eternitate, saŭ acel care împlineşte pofta sensurilor sale şi pasiunilor sale, în cursul uneĭ vieţĭ aşa de mărginite, spre a'şĭ da sufletul sĕŭ la suferinţĭ eterne! In ce parte este înţelepciunea şi, îndrăsnesc a ḑice, delicateţa amoruluĭ propriŭ? Ah! Dómne, Sfântul tĕŭ Spirit mĕ învaţă de a *avea milă de sufletul meŭ*, şi'mĭ arată mijlocul, adică de *a'ţĭ plăcea*, de a trece viaţa mea, împlinind legea ta cea sfântă.

Descrierea ce o face profetul de pedepsele păstrate pĕcătoşilor este înfricoşată. Se pare că aŭ împrumutat ideia catastrofeĭ celor cincĭ cetăţĭ vinovate, preste care Domnul a ploat torente de foc şi puciósă. El a adaos curse şi vifor; aceste curse sunt saŭ legăturile cu care Iis. Chr. ḑice că ceĭ blestemaţĭ vor fi ferecaţĭ, când suveranul Judecător va po-

runci de a'ĭ lega ca snopiĭ pentru a fi aruncaţĭ în foc, saŭ aceste curse sunt părăsirea luĭ D-ḑeŭ în acéstă viéţă, de unde urméză miĭ de crime care légă şi înlăţuesc pre pĕcătos, ast-fel că'ĭ este cu neputinţă de a se scăpa. Acel vĕrtej furios este fără îndoială acela cu care Sf. Ap. Iuda ameninţă pre ceĭ fără de lege şi ḑice că li s'a păstrat pentru eternitate. Causa acestor rĕsbunărĭ aşa de înfricoşate este că *Domnul e drept* şi că el iubeşte dreptatea. El o iubeşte ca D-ḑeŭ, adică infinit, şi el o rĕsbună ca D-ḑeŭ, adică cu pedepse eterne. Precum bunătatea sa, înţelepciunea, puterea sa, sunt infinite, de asemenea şi dreptatea sa. Precum rĕsplăteşte observarea legilor sale cu cununĭ, care nu se maĭ veştejesc niciŏ-o-dată, el va pedepsi călcarea lor cu pedepse nesfârşite. Fiind-că noĭ nu cunóştem tótă întinderea dărniciel sale, noĭ nu cunóştem nicĭ drepturile dreptăţiĭ sale, şi ştim că loveşte numaĭ pre ceĭ vinovaţĭ. Dar va ḑice cine-va: «Nu cred, că D-ḑeŭ este asemenea unuĭ rĕsbunător muritor, să pedepséscă creaturile sale, chiar vinovate, pentru plăcerea barbară de a le vedea suferind. Dacă le pedepseşte este pentru a le întorna de la viciŭ, prin experienţa relelor ce decurg de aicĭ; dar nu pot înţelege cum un D-ḑeŭ drept şi bun, să pótă pedepsi, prin un spirit de rĕsbunare, şi cu atât maĭ puţin încă ca el să'şĭ rĕsbune în etern. Rĕsbunarea nu este dar interḑisă omuluĭ, pentru că omul este imagina luĭ D-ḑeŭ». Aicĭ sunt atâtea sofisme câte cuvinte, şi tóte aceste sofisme vin din abusul ce se face din rĕsbunare.

Acest termen are douĕ însemnărĭ, el póte fi luat saŭ pentru o reparaţiune dréptă şi legitimă a injurieĭ făcute legilor, saŭ pentru o mişcare a pasiuniĭ de care este agitat acel care se crede insultat, şi prin urmare care caută a vătăma cât se póte maĭ mult pre inemicul sĕŭ. Rĕsbunarea, luată în primul sens, a fost judecată ca necesară de toţĭ legislatoriĭ, şi eĭ aŭ stabilit-o ca o rĕsplătire neapărată a călcăriĭ legilor, ca o satisfacţiune ce li s'a dat, ca un frâŭ atentatelor. Şi când o întrebuinţézĕ contra celor vinovaţĭ, nu o face nicĭ-de-cum pentru *plăcerea barbară de a'ĭ vedea suferind*, dar pentru a conserva legilor tótă autoritatea lor, pentru a menţinea buna ordine, şi pentru a nu lăsa să pĕră dreptatea. Rĕsbunarea, luată în al doilea înţeles, este o îndrăsnélă a sufletuluĭ supĕrat de o injurie reală saŭ

pretinsă. Raţiunea nu ne dictéză procedări ce se permit în astă privinţă, dreptatea nu reguléză atuncĭ mĕsura satisfacţiunilor, pasiunea singură atrage pe rĕsbunător, şi dacă ajunge a subjuga pe inimicul sĕŭ, el îl pedepseşte pentru plăcerea barbară de a'l vedea suferind. D-ḑeŭ rĕsbună legile sale, ca un legislător înţelept, care nu ascultă de cât dreptatea în pedepsele ce cere. D-ḑeŭ nu se aséměnă cu rĕsbunătoriĭ muritorĭ, cariĭ pedepsesc pe ceĭ vinovaţĭ pentru plăcerea barbară de a'ĭ vedea suferind. El nu pedepseşte în acest spirit de rĕsbunare de care sunt animaţĭ ómeniĭ pătimaşĭ; pasiunile nu intră în privirile şi hotărârile acesteĭ fiinţĭ infinit perfecte. El pedepseşte etern, pentru că cunóşte etern că sufletul pĕcătosuluĭ este rebel. Acest pĕcătos a abusat de darurile sale, a fost înştiinţat de importanţa legilor divine, de pedepsile stabilite contra acelor ce le calcă, şi a avut mijlóce a le observa. El s'a pierdut prin greşala sa, trebue să se mire cine-va că D-ḑeŭ îl supune dreptăţiĭ sale? Dar, se ḑice, dacă D-ḑeŭ pedepseşte pe ómenĭ, este pentru a'ĭ întórce de la viciŭ, prin experienţa relelor ce trag în urma sa. Da, fără îndoială, ast-fel pedepseşte el în acéstă viéţă, saŭ prin bătăĭ publice cu care loveşte pe ceĭ vinovaţĭ, saŭ prin calamităţile particulare cu care-ĭ cértă, ast-fel pedepsi odinióră pe poporul sĕŭ, aducênd contra luĭ popórele vecine ca să'ĭ ducă în captivitate. Aceste pedepse sunt maĭ mult efecte ale milostiviriĭ, de cât ale dreptăţiĭ sale, pentru că aduce prin aceea pe ceĭ vinovaţĭ la observarea legilor divine, pentru că le dă în mânĭ mijlóce de a resplăti greşalele lor. Dar acéstă manieră de a pedepsi nu este de cât pentru timpul în care pot profita, şi acest timp se mărgineşte în cursul vieţeĭ lor. Óre după mórte póte săvêrşi cine-va fapte demne de mântuire? Viéţa viitóre nu este ea ţinta saŭ scopul destinăriĭ ómenilor? Nu suntem noĭ înştiinţaţĭ de mintea nóstră şi descoperire, că timpul acesteĭ vieţĭ este o cale unică către viéţa eternă, după care este o stare fixă de fericire pentru ceĭ drepţĭ, şi de nefericire pentru ceĭ rĕĭ?

Dar, ḑice cine-va, D-ḑeŭ este bun şi drept, şi nu póte pedepsi cu spiritul de rĕsbunare, şi cu atât maĭ puţin nu póte să-şĭ rĕsbune în etern. Am observat deja abusul ce se face aicĭ de termenul rĕsbunare. Aceea ce este în D-ḑeŭ, nu este de cât executarea cuvenită a dreptăţiĭ sale, bună-

tatea sa a fost insultată, dreptatea sa rĕsbună acéstă insultă, dar fără pasiune, și totdéuna după regulele înțelepciuneĭ eterne, care presidéză la tóte consiliile acesteĭ ființĭ infinite. El își rĕsbună în etern, adică, că el exercitéză dreptatea sa în tótă eternitatea, pentru că dreptatea sa este eternă, el pedepsește etern precum rĕsplătește etern.

Recunoscênd acest mare adevĕr, *vom striga cu Daniil*: Drept eștĭ, Dómne, tóte lucrurile tale sunt adevĕrate, tóte privirile tale sunt drepte, tóte judecățile tale sunt legitime.

Nu-mĭ rĕmâne de cât a cere îndurarea ta, a'ți servi cu tótă inima mea, a mĕ teme de tine și a căuta sfânta ta presență. Revarsă spiritul credinței pre pĕmênt, și adu la adevĕr atâtea spirite ce se rĕtăcesc în gândirile lor; oprește strigătul pasiunilor lor, ca să cunóscă că tu eștĭ către dênșiĭ un D-ḑeŭ plin de îndurare și bunătate. Să nu aștepte eĭ momentul dreptățiĭ tale, pentru a deschide ochiĭ asupra rătăcirilor lor.

PSALMUL XI

VERSUL 1

Mântuește-mĕ Dómne, că aŭ lipsit cel cuvios, că s'aŭ împuținat adevĕrurile de către fiiĭ omenești.

Subiectul acestuĭ psalm este o plângere a luĭ David, asupra vicleniеĭ și rĕutățiĭ ómenilor. El opune acestor vițiĭ speranța în D-ḑeŭ. Interpreții rapórtă acest psalm saŭ la persecuțiunea ce încercă David din partea luĭ Saul, saŭ la aceea din partea luĭ Absalon, saŭ la starea Iudeilor apăsați de Babilonenĭ în timpul captivităților. Cei vechĭ în de comun înțeleg de Iis. Chr. victimă a furieĭ Iudeilor în timpul patimilor sale.

MEDITAȚIUNI

Textul ḑice: *Mântuește, Dómne, pentru că ceĭ drepți lipsesc de pre pĕmênt.* Cred că este ceva sublim în acest cuvênt, *mântuește*. Profetul cere, că Domnul să nu pérdă némul omenesc. Se pare că, fiind-că sfințenia pere de pre pĕmênt, acesta e ca un naufragiŭ universal de care trebue să ne temem. Dar cum nu va peri, când adevĕrul, buna credință se clătește printre ómenĭ? Tot credinciosul trebue

să fie atins de ceea ce dice aicĭ profetul. Sfinţenia se stinge, adevĕrul se nimiceşte, şi în care secol maĭ mult de cât într'al nostru se adevereşte acéstă plângere? Adevĕrul se pare a fi înlăturat, adevĕrul în dogmă, adevĕrul în morală şi adevĕrul în conduită. Tóte aceste adevĕruri încércă contradicţiunĭ fără numĕr. Adevĕrul tĕŭ cu tóte acestea va exista; Biserica ta nu va peri nicĭ-o-dată, şi totdéuna recunóşte acest adevĕr. Dar acésta nu e de ajuns pentru mântuirea mea. Adevĕrul care lucreşte în spiritul meŭ se va servi a ruşina falsitatea care stăpâneşte inima mea. Iubesc adevĕrul ce mi se propune, pentru ce n'aşĭ iubi adevĕrul ce'mĭ dice a practica? Adevĕrul este Iisus Christos; decĭ să-mĭ iubesc pre Iisus Christos în purtarea mea, cum îl iubesc în învĕţăturile sale? O, adevĕr necreat, te ador, te îmbrăţişez; alungă din sufletul meŭ întunericile patimilor mele. Acestea sunt conducĕtorĭ, amăgitorĭ, stăpânĭ aĭ minciuneĭ, amicĭ rĕutăcioşĭ.

VERSUL 2

Deşarte aŭ grăit fieşte-care către vecinul sĕŭ; buze viclene în inimă; şi în inimă aŭ grăit rele.

Textul ebreŭ dice: *Eĭ aŭ vorbit cu buza linguşirii; aŭ vorbit în inima şi în inima lor.* Este un ebraism destinat a exprima duplicitatea inimeĭ. Traducerea nóstră conservă acest mod de vorbire. Cât despre *buza linguşirii*, traducerea nóstră o exprimă prin *buze viclene*, care este acelaş lucru, faţa fiind nedespărţită de linguşire.

MEDITAŢIUNI

In acéstă expresiune este un mare sens: *Eĭ aŭ vorbit în inimă şi în inimă*; insémnă că făţarnicul vorbeşte ca cum ar avea douĕ inimĭ, una în pept şi alta în gură. Creatorul nu ne-a dat de cât o inimă, adică un suflet, unde se formézĕ gândurile şi gura este destinată numaĭ de a vesti aceea ce sufletul dice în sine însuşĭ. Miciuna prin urmare este contrară legiĭ naturale. Dacă toţĭ am fi curaţĭ cu spiritul şi am putea ceĭ în gândurile nóstre reciproce, n'ar maĭ fi minciună, şi n'am amăgi nicĭ-o-dată pre nimenĭ; dar în necesitatea de a vorbi cu alţĭ ómenĭ, gura trebue totdéuna să urmeze vorbireĭ inimeĭ, şi nu cred să fie vr'o

excepţiune la acéstă regulă, cu tóte că este așa de des combătută în faptă. Cu tóte acestea, nu trebue să fim presupuelnicĭ în privirea altora și a'ĭ taxa de fățarnicĭ; D-ḑeŭ singur este suveran al gândurilor. Nu-mĭ este permis de cât a mĕ păzi contra înșelăciuniĭ; dar pentru acésta trebue o mare prudenţă și óre-care experienţă a lumeĭ.

Pentru a nu fi amăgit, trebue a trata puţin cu ómeniĭ, Când nu aĭ afface cu eĭ, trebue a-ĭ presupune credincioșĭ. Când a fost amăgit cine-va, nu este un cuvênt că va fi totdéuna, dar numaĭ o înștiinţare pentru a fi maĭ cu luare aminte.

VERSURILE 3, 4.

Pierde-va Domnul tóte buzele cele viclene, limba cea mare grăitóre. Pre ceĭ ce aŭ ḑis limba nóstră o vom mări, buzele nóstre la noĭ sunt: cine este nouĕ domn?

In Ebreŭ se citește: *Domnul va distruge tóte buzele lingușirii, limba care ḑice lucrurĭ marĭ*, de unde se vede că tonul rugător ce-l întrebuinţézĕ traducerea nóstră, nu este în fond de cât o profeţie saŭ o ameninţare. Prin *limba cea mare grăitóre* înţelegem *limba care se laudă*, pentru că David atacă aicĭ douĕ feluriĭ de pĕcătoșĭ: uniĭ fățarnicĭ, ipocriţĭ, carĭ lingușesc saŭ se prefac în afară, în timp ce inima lor este plină de ură saŭ de conrupţiune: alţiĭ mândri, obrazniciĭ, declaraţĭ contra adevĕrurilor religiuneĭ, silindu-se a le distruge prin raţionamentele lor. Alţĭ interpreţĭ întemeiaţĭ pe textul ebreŭ, unde nu e conjucţiunea *ei* rapórtă *limba cea mare grăitóre*: la *buze viclene*; ast-fel că fățarniciĭ și lingușitoriĭ, de care vorbește profetul, sunt în acelaș timp ómeniĭ cu totul iscusiţĭ în talentul ce aŭ de a amăgi; saŭ maĭ bine ómenĭ, cariĭ înalţă pre alţiĭ pentru a'ĭ amăgi.

Se pare că versul următor se naște maĭ bine cu interpretarea nóstră; căcĭ se vĕd aicĭ ómenĭ, carĭ se pun pe faţă maĭ presus de consideraţiunile divine și umane: *limba nóstră o vom mări.* Se póte traduce de asemenea după ebreŭ: *Vom împuternici limba nóstră.*

MEDITAŢIUNI

Găsesc în aceste douĕ versurĭ maĭ multe învĕţăturĭ:

1. Că nu trebue să fiŭ surprins nicĭ de falsitatea fățarnicilor saŭ a legiuitorilor secoluluĭ nostru, nicĭ de obrăznicia nelegiuiţilor carĭ se ridică astăḑĭ cu atâta îndrăsnélă

contra Domnului și a legilor sale. David se plânge de aceleași excese; și trebue óre să ne mirăm? Inima omenéscă totdéuna a fost aceeași, totdéuna vrăjmașă adevĕrului și totdéuna plină de mândrie.

2. Că domnul va sfărîma într'o ḑi aceste *limbĭ viclene.* Dacă nu le pedepsește într'un chip vĕḑut în lumea acésta, ele trebue să se témă mai mult de viața viitóre. Domnul nu perde nicĭ-o-dată drepturile justiției sale, și îndelunga sa răbdare este ca un preludiŭ al înfricoșatei judecăți.

3. Că trebue să reprimez în mine până și primele mișcărĭ de fățărie, mândrie, nerăbdare, saŭ orĭ-care altă pasiune ar fi, care ne-ar reconduce la cuvinte lingușitóre, la vătămarea aprópelui, la observațiunĭ rĕutăcióse saŭ critice asupra religiunĭĭ; într'un cuvênt că se cuvine cu totul a păzi gura, de a o stăpâni prin reflexiunĭ și amintirea de judecata lui Dumneḑeŭ. Instrucțiunea sf. Ap. Iacob asupra greutății de a stăpâni limba, este minunată: de m'aș fi ocupat eŭ în tótă viéța mea de acésta, aș fi înlăturat un numĕr infinit de defăimărĭ, nerăbdare, ușurătate, imprudență, necuviință, superfluitate. Ce sunt eŭ, o D-ḑeul meŭ? Limba mea a fost, cum ḑice profetul, un isvor general de nedreptate.

VERSUL 5

Pentru necazul săracilor și suspinul nenorociților, acum mĕ voiŭ scula ḑice Domnul: pune-mĕ-voiŭ întru mântuire, îndrăzni-voiŭ întru el.

Ebreul ḑice: *pentru devastațiunea săracilor*; este tot acelaș sens.

Finele versului este tradus în treĭ feluri de ebraiști; unii ḑic: *îĭ voiŭ da mântuire, saŭ îl voiŭ scăpa de acel ce suflă asupra luĭ.* Alții ḑic: îl voiŭ scăpa de acel ce'ĭ tinde curse; alții traduc, voesc a'l scăpa, pentru ca să se învețe a spera în mine. Și în aceste treĭ traducerĭ aŭ suplinit multe cuvinte; căcĭ ebreul este cuvênt după cuvênt: *Voiŭ pune întru mântuire, el va sufla asupra luĭ.*

Tótă dificultatea este în cuvêntul *Iafia*, care însémnă în adevĕr: a suflat, dar însémnă în acelaș timp *a sufla cu libertate*, cu forță, și se ia în loc de a *vorbi*; acésta este însemnarea celor mai buni lexicologiști; și Septuaginta care pune: παρρησιάσομαι, se pare că a citit *Hofia*, a putut lega cu *voiŭ mântui*, ceea ce este mai natural și mai cu șir. Ebreul ar putea fi dar tradus: *Mĕ voiŭ scula, ḑice Domnul, pune-voiŭ în mântuire, Domnul va lucra*

acésta cu libertate saŭ maĭ bine suplinind pronumele relativ (adese orĭ omis în ebreu) se va ḑice: *Eŭ voiŭ pune în mântuire pre acel care va lucra cu libertate contra luĭ.*

MEDITAŢIUNI

Póte că nu este nimic maĭ des repetat în psalmĭ de cât protecţiunea, care se dă sĕracilor, nenorociţilor, scârbiţilor, maĭ ales acelor, carĭ sunt opresaţĭ de inimicĭ puternicĭ. Şi Evangelia adaogă încă la acésta. Iis. Chr. a ḑis: *Fericiţĭ ceĭ ce plâng că aceia se vor mângâia.* Trebue decĭ, ca toţĭ nenorociţiĭ, carĭ nu aŭ răbdare, carĭ murmură, să aibă puţină credinţă; şi în adevĕr, acéstă puţină credinţă e care face desordinea şi rĕutatea condiţiunilor poporuluĭ de jos. Eĭ sufer seceta, fómea, setea; sunt expuşĭ la violenţa a o mulţime de ómenĭ carĭ ĭ opriméză; eĭ sunt obligaţĭ de a lucra mult, pentru a nu cădea în cea maĭ înspăimêntătóre, miserie. Acéstă posiţiune este nenorocită; dar dacă aceştĭ nenorociţĭ ar avea credinţă, eĭ ar bine-cuvênta sórta lor, în loc de a se tângui şi a murmura; eĭ ar spera în protecţiunea Domnuluĭ, care nu ĭ-ar părăsi în acéstă lume, şi care le reservă tóte mângâerile cereştĭ în viéţa viitóre.

VERSUL 6

Cuvintele Domnuluĭ, cuvinte curate, argint cu foc lămurit, ispitit pământuluĭ, curăţit de şapte orĭ.

Profetul voeşte să ḑică, că promisiunile luĭ D-ḑeŭ sunt prea sigure, şi serveşte spre a dovedi de comparaţiunea unuĭ metal ca argintul, ce l'a încercat prin foc şi curăţit până de şapte orĭ. Dupre Ebraiştĭ, cuvênt după cuvênt în ebreŭ este: *cuvintele Domnuluĭ sunt cuvinte curate, argint topit în ólă de pământ, curăţit până de şapte orĭ.*

MEDITAŢIUNI

Cuvêntul ómenilor este supus la atâtea excepţiunĭ, schimbărĭ, evenimente, care îl schimbă saŭ îl alteréză, că nu se póte încrede cine-va în totul. Eŭ presupun omul cel maĭ sincer, cel maĭ drept, cel maĭ constant şi cel maĭ credincios în promisiunile sale, îl presupun chiar totdéuna în stare dea le

împlini, mórtea îl răpește, ce va deveni cuvêntul sĕŭ? Dar chiar fără acest eveniment contra căruia nu póte a se feri nimenĭ, cine póte dispune de memoria, de voința, de puterea acelor carĭ promit? Numaĭ D-ḑeŭ este totdéuna credincios cuvêntuluĭ sĕŭ, pentru că numaĭ singur este adevĕrul, este stăpân al timpurilor și al evenimentelor; în fine orĭ-care ar fi întinderea promisiunilor sale, el este totdéuna gata a da maĭ mult de cât a promis. Nenorocirea ómenilor este, că eĭ se încred maĭ mult în cuvêntul protectorilor și al amicilor lor, de cât în al luĭ D-ḑeŭ; eĭ ar voi să cunóscă isvórele înțelepciuneĭ divine în împlinirea promisiunilor sale; Providința li se pare un cuvênt lipsit de sens și un razim fără fundament; eĭ se încred maĭ mult în eĭ înșiĭ și în asemeniĭ lor, și nicĭ-o-dată în D-ḑeŭ. O Dómne! orĭ-cum fie de alțiĭ și de rĕtăcirile lor în raportul providenței, eŭ o recunosc, și am încercat-o de o mulțime de orĭ darnică și magnifică în privința mea. Revarsă bine-facerile tale, dăruindu-mĭ unicul bine ce-l doresc; de a nu fi luat din acéstă lume, fără a te fi iubit, și fără să mĕ fi pocăit de greșalele mele.

VERSUL 7

Tu Dómne ne veĭ păzi și ne veĭ feri de neamul acesta și în véc.

Ebreul ḑice cuvênt după cuvênt: *Tu Dómne veĭ păzi și veĭ apăra de neamul acesta în véc*; și asupra acestuia ebraiștiĭ se împart; uniĭ rapórtă aceste cuvinte la cuvintele luĭ D-ḑeŭ; *Dómne tu veĭ păzi cuvintele tale, cuvêntul tĕŭ.*

Ceĭ LXX aŭ citit pronumele *nos* în amêndouĕ părțile, unde se știe că în ebreŭ este puțină diferință între pronume în privința literilor; dar orĭ cum ar fi, sensul este iarăși fórte bun; și dacă David a ḑis: *Tu ne veĭ păzi, și ne veĭ apăra*, s'aŭ pus și el și amiciĭ sĕĭ în numĕrul săracilor și a nenorociților din versul al cincilea; prin urmare nicĭ o diferență între sensul textuluĭ și acel al traducerĭi.

Când el ḑice, că D-ḑeŭ va păzi și pre nenorocit de neamul acesta, el înțelege neamul celor rĕĭ, fățarnicĭ, mândri, de care aŭ vorbit la începutul psalmuluĭ. Iis. Chr. s'a servit adesĕ-orĭ de acest cuvênt *neam*, pentru a însemna pre Iudeiĭ necredincioșĭ, Fariseĭ ipocriți.

MEDITAȚIUNI

Dreptul persecutat trebue a avea neîncetat acest sentiment în spiritul și în inima sa; Domnul mĕ va conserva,

mĕ va proteja, fie în timpul present, fie în eternitate. Nu mĕ tem de nimic sub protecţiunea sa; provedinţa sa este mai întinsă de cât rĕutatea ómenilor.

VERSUL 8

Imprejur necredincioşii umblă, după înălţimea ta aĭ înmulţit pre fiiĭ omeneşti.

Sensul acestuĭ vers, ast-fel cum se vede aicĭ, este că ceĭ rĕĭ umblă împrejur neîncetat pentru a persecuta pre ceĭ micĭ şi săracĭ; dar că D-ḑeŭ prin înalta sa înţelepciune, înmulţeşte pre fiĭ ómenilor, pentru ca ceĭ rĕĭ să nu distrugă neamul omenesc. Grecul de ordinar ḑice în a doua parte a acestuĭ vers, după înălţimea ta, aĭ dat fiilor omeneştĭ (adică nouă) o lungă durată (adică eternitatea): ast-fel explică Theodoret.

MEDITAŢIUNI

Din acest vers trag nişte urmărĭ prea importante.

1. Impioşiĭ nu încetéză de a încunjura pre ómeniĭ drepţĭ şi cariĭ se tem de Domnul, eĭ se silesc aĭ oprima, dar curênd saŭ maĭ târziŭ aceştĭ drepţĭ vor fi înălţaţĭ. Cu cât sunt maĭ mult persecutaţĭ pre pământ, cu atâta sórta lor e de dorit. *Fericiţĭ*, ḑice Iis. Chr. *aceĭ persecutaţĭ pentru dreptate, că a lor este împĕrăţia cerurilor.*

2. *Impioşiĭ devin maĭ numeroşĭ şi maĭ îndrăsneţĭ cu cât înjosirea ia avênt printre fiiĭ ómenilor.* Impioşiĭ nu datoresc succesul lor de cât manierei jóse şi rĕutăcióse cu care gândesc ómeniĭ. Eĭ găsesc lumea cufundată în dragostea bunurilor pământeştĭ, cu totul ocupaţĭ de averea şi plăcerile lor, fără gust pentru obiectele vieţeĭ viitóre, fără a întrebuinţa rugăciunea, fără a se întórce către D-ḑeŭ; eĭ aleg acest moment, pentru a îndrepta atacurile lor contra religiuneĭ, pentru a distruge principiile, care rĕmân în spiritele distrase, uşóre, neconsiderate; succesul este fără greş. Eĭ arată tot aceia ce voesc ómenilor, cărora le place a inclina către pământ.

3. In fine impioşiĭ pun tóte silinţele pentru a seduce sufletele; dar Domnul este maĭ puternic de cât eĭ, şi cu tóte că fac multă risipă în câmpul părinteluĭ de familie, D-ḑeŭ

înmulțește, după privirile înțelepciuneĭ sale, fructele mântuireĭ. Sufletele, care sunt ale luĭ, devin maĭ înfocate, și repară insultele făcute glorieĭ sale prin abundența faptelor bune și prin vivacitatea amoruluĭ lor.

PSALMUL XII

Titlul acestuĭ psalm n'are trebuință a fi esplicat, pentru că este acelaș al maĭ multor psalmĭ precedențĭ; *Intru sfârșit, psalmul David*, subiectul este o rugăciune ce face David în timpul necazuluĭ saŭ al întristăriĭ. Nu este nimenĭ, carĭ să nu se foloséscă de el, pentru că nu este nimenĭ, care să nu fie expus la nenorociriĭ din partea ómenilor, saŭ pericule din partea inimicilor mântuiriĭ.

VERSURILE 1, 2.

Până când Dómne, mĕ veĭ uita, până în sfârșit? Până când întorcĭ fața ta de către mine? Până când veĭ pune sfaturĭ în sufletul meŭ, durerĭ în inima mea, ḑiua și nóptea?

In loc de *până când întorcĭ fața ta?* ebreul ḑice, *până când ascundĭ tu fața ta?* Este tot acelaș sens. Când D-ḑeŭ se pare a ne lăsa în durere și întristare fără a ne apĕra, se pare că a întors saŭ ascuns fața sa. Acestea sunt espresiunĭ metaforice destinate a ne arĕta aceea ce noĭ credem, că este părăsirea luĭ D-ḑeŭ.

Până când veĭ pune sfaturĭ în inima mea, însémnă a'șĭ imagina saŭ a căuta diverse mijlóce de a se sustrage de pedépsă saŭ de durere.

MEDITAȚIUNI

Acest fel de plângere a sfântuluĭ rege este plină de sentiment și dragoste. Ah! Dómne, m'aĭ uitat până în sfârșit? 'Mĭ-aĭ ascuns fața ta pentru totdéuna? Nu mĕ voiŭ maĭ bucura de sfânta ta presență? Eĭ! eŭ m'am lăsat la milĭ de reflexiunĭ pentru a liniști durerea ce mĕ apasă; am petrecut ḑilele mele în doliŭ și tristeță, temêndu-mĕ ca să nu te fi depărtat de la mine.

Profetul expunênd ast-fel pedépsa sa, nu mărturisește nicĭ neîncredere nicĭ nerăbdare; el este totdéuna lăsat în voia luĭ D-ḑeŭ. Cunóște drepturile justiției sale, și independența sfaturilor sale divine; sentimentul dureriĭ sale îl face a dori óre-care mângâere din partea D-ḑeuluĭ sĕŭ. Iis. Chr. însuși, în grădina Maslinilor, cerea de a fi scutit, să bea paharul durerósei sale patimĭ; dar cererea sa era totdéuna subordonată voinței Părinteluĭ sĕŭ. Sufletele cele maĭ sfinte pot decĭ a'și forma aceleași dorințe; aceste dorințe sunt chiar o dovadă de amorul lor pentru D-ḑeŭ. Ah! cum zăresc aicĭ o deosebire însemnată între dispozițiunile sfinților și acelea ale pĕcătoșilor, a pământenilor, a ómenilor secoluluĭ! Aceștia nu se întristézĕ a fi departe de D-ḑeŭ; cu cât se laudă prin spiritul de nereligiune, cu atâta el se irită, că nu se pot sustrage de la puterea și dominațiunea sa. Dacă acésta ar fi posibil, el n'ar cruța nimic, pentru a eși din acéstă atîrnare; și de necaz, de disperare, el formézĕ sisteme, unde nu-ĭ rĕmâne luĭ D-ḑeŭ nicĭ putere, nicĭ dreptate, nicĭ provedință. Sfinții, saŭ cel puțin aceĭ carĭ aspiră la sfințenie, pun tótă fericirea lor într'o relațiune continuă cu D-ḑeŭ; și când se pare că se ascunde de eĭ, eĭ plâng cu lacrămĭ; cer ca Domnul să se apropie de dênșiĭ. Am încercat adese-orĭ, o D-ḑeul meŭ! asprimele absenței tale; dar răcéla mea era causa, tu îți rĕsbunaĭ pentru rĕcéla mea. Și cu cine eram atuncĭ? nu eram cu lumea, care nu m'a primit nicĭ-o-dată; nu eram cu tine, pentru că m'am îndepărtat prin necredința mea. Eram cu mine însumĭ, și nu găsém de cât durere și amărăciune.

VERSURILE 3, 4.

Până când se va înălța vrăjmașul meŭ asupra mea, audi-mĕ, Dómne Dumneḑeul meŭ, luminézĕ ochiĭ meĭ ca nu când-va să adorm întru mórte.

Divisiunea versurilor este puțin deosebită în ebreŭ, însă fără diferință în sens.

MEDITAȚIUNI

Inimicul ce persecuta pe Profet putea fi Saul, Absalon, Semeĭ saŭ orĭ care alt conjurat pentru perderea sa; dar

inimicul principal de care se temea, trebuia să fie fără îndoială inimicul mântuirii, principele întunereculuĭ, care de la începutul lumiĭ caută a pierde sufletele. Acest sfânt rege n'ar fi dat acest psalm, să se cânte în rugăciunile publice ale națiuniĭ, dacă nu era vorbă de un inimic comun, de un adversar gata a turbura pe toți adevărații Israeliți.

El rugă pe domnul de a arunca ochiĭ asupra luĭ, adică de a nu ascunde fața sa, de a nu se mai părea că *uită;* și el îl numește aicĭ Domnul și D-ḍeul sĕŭ, recunoscênd suprema sa maĭestate și puterea-ĭ fără marginĭ. Acest profet știa că aceea ce lipsește maĭ mult omuluĭ este lumina; inima sa este conruptă, însă sufletul sĕŭ este încă și maĭ întunecat. Dacă vom gândi totdéuna drept, noĭ nu ne-am rătăci maĭ niciodată în calea mântuiriĭ. Prima calitate ce recunóște Evangelistul în Iis. Chr., după ce a declarat, că este cuvêntul luĭ D-ḍeŭ și D-ḍeŭ însușĭ, este că întru el este lumină, *și lumina adevĕrată care luminézĕ pre tot omul ce vine în lume.* Cea d'intâiŭ lucrare ce a făcut acest D-ḍeŭ-om, a fost rĕspândirea luminelĭ; stéua sa apăru în Orient, și atrase neamurile la eslea sa.

Dar pentru ce profetul cere ca ochiĭ sĕĭ să fie luminațĭ, ca să nu adórmă întru mórte? Spera el saŭ dorea ca să nu móră? El era cu totul departe de acéstă idee nebună. Mórtea de care cere el să fie scutit este blestemul, pierderea eternă a luĭ D-ḍeŭ saŭ pĕcatul, care e causa eĭ. Aceea ce îndepărtézĕ acéstă mórte este lumina haruluĭ; și ceea ce e incompatibilă cu acéstă mórte este însăși acéstă lumină. Dreptul care termină cariera sa, intră în lumină, în ḍiua eternă, și pĕcătosul, care asemenea încetézĕ a vieți, intră întru întuneric. Dómne, eŭ sunt cu totul pătruns de acéstă gândire. Am idee, saŭ maĭ simțesc lumina acésta, fie acea care vine de la stelele tale, și care, trecênd prin organul vederiĭ mele, afectézĕ și bucură sufletul meŭ, saŭ aceea care lovește spiritul meŭ, când mi se descopere adevĕrul. Eŭ nu mĕ îndoesc, că o lumină maĭ pură va cuprinde un suflet sfânt, care este din lumea acésta; este lumină necreată, care i-se comunică; splendórea luĭ D-ḍeŭ însușĭ îl înconjóră; dar ce întunerice cuprind pre pĕcătos! Sf. Chrisostom numește acésta nópte *nespusă;* ea este în spirit, în voință, în organele interióre a simțurilor. Pĕcătosul nu maĭ vede de cât pĕcatul sĕŭ, demoniĭ gata de a'l pedepsi pentru pĕcatele sale

și pre D-ḑeŭ etern rĕsbunător de pĕcatul sĕŭ. Atuncĭ inimicul mântuirĭĭ se bucură că a reușit, că a repurtat o victorie deplină, și de acésta se rógă Profetul: ca să nu se pótă lăuda inimicul, că a fost maĭ puternic în acéstă luptă.

VERSUL 5

Ca nu când-va să ḑică vrăjmașul meŭ: întărîtu-m'am asupra luĭ. Ceĭ ce mĕ necăjesc se vor bucura, de mĕ voiŭ clăti.

După textul ebreŭ, frasa ar putea fi construită ast-fel: *Luminézĕ-mĕ, ca să nu adorm întru mórte, ca să nu zică inimicul că a întrecut, și aceĭ ce mĕ persecută să nu se bucure, că m'am clătit.* Dar este tot acelaș sens și în traducerĭ. Căcĭ profetul cere a fi luminat, fără care el va adormi întru mórte, inimicul sĕŭ va ḑice că a biruit, și aceĭ ce'l persecută se vor bucura, vĕḑêndu'l *căḑut*, adică privat de moștenirea gloriеĭ ce'ĭ era destinată.

MEDITAȚIUNI

Când demonĭĭ triumfă asupra ómenilor; când ajung a'ĭ pierde, eĭ nu gustă o adevĕrată bucurie. Aceste spirite ale întunericuluĭ sunt totdéuna nenorocite; dar eĭ satisfac înclinațiunile lor perverse; cred că 'și rĕsbună asupra luĭ D-ḑeŭ. Nu pot explica bine acest sentiment al îngerilor rebelĭ, și pentru ce eĭ pun tótă iscusința lor, și tótă aplicațiunea lor a trage pre ómenĭ în prăpastie. Trebue ca îndulciți în pĕcat și incapabilĭ de vre-un bine, să fie siliți a face rĕŭ. Sfinții în cer nu aŭ libertatea a pĕcătui; liberul lor arbitru póte să doréscă a alege între maĭ multe bunurĭ; și tot ast-fel este și cu demonĭĭ în raport cu rĕul; prin alegerea mijlócelor de a ispiti pre ómenĭ, pot să exercite libertatea ce le maĭ rĕmâne, și acest exercițiŭ nu pune în eĭ nicĭ un sentiment de bucurie, chiar când reușesc. Profetul vorbește decĭ de acești inimicĭ aĭ mântuirĭĭ, ca și cum ar fi susceptibilĭ de óre-care bucurie, pentru că, în acéstă viață, noĭ știm, că cel rĕĭ se bucură de rĕul ce 'l fac, și suntem siliți a judeca ast-fel de demonĭ ca și de partisanĭĭ sĕĭ în astă lume.

Pentru mine, adaugă sfântul rege, sper în misericordia ta, ca și cum ar ḑice: speranța mea nu este însemnată nicĭ pe bunătatea mea, nicĭ pe meritele mele, nicĭ în precauțiunile ce iaŭ în contra inimicilor meĭ, dar numaĭ pe mila ta.

Și ast-fel trebue să fie sentimentul orĭ-căruia se întórce către D-ḑeŭ, el nu trebue să se reazeme de cât pe milostivirea divină. Acest principiŭ este recunoscut de tótă lumea, el este în tóte formulele de rugăciunĭ ce adresăm luĭ D-ḑeŭ; dar în practică câte suflete întristate vorbesc cu D-zeŭ fără conſienţă și umilinţă! Câte se reazemă pre propriile lor merite, asupra pretinselor lor fapte bune! Câţĭ se irită saŭ se desgustéză, când ajutorul divin le este refusat saŭ îndepărtat. Câţĭ neglijéză, după ce aŭ făcut câţĭ-va paşĭ în calea mântuiriĭ! Câţĭ în fine se reazemă ast-fel pe mila divină, că nu se cred obligaţĭ la nimica.

VERSUL 6

Éră eŭ spre mila ta am nădăjduit; bucura-se-va inima mea de mântuirea ta. Cânta-voiŭ Domnuluĭ celuĭ ce a făcut bine mie, și voiŭ cânta numeluĭ Domnuluĭ celuĭ înalt.

Textul ebreŭ ḑice simplu în acest vers: *Cânta-voiŭ Domnuluĭ pentru că 'mĭ-a dat, saŭ pentru că m'a răsplătit.* Ceĭ LXX ḑic: Ἆσω τῷ Κυρίῳ τῷ εὐεργετήσαντί με, ceea ce face sensul ebreŭ clar.

Aceste cuvinte: *voiŭ cânta numele Domnuluĭ celuĭ înalt* aŭ fost adăogate de ceĭ LXX și nu alteréză psalmul. Se pare că se aflaŭ în exemplarul lor; se văd în traducerea arabă și la părinţiĭ grecĭ și latinĭ. Se găsește la finele psalmuluĭ al șéptelea, și acésta e o expresiune prea familiară luĭ David.

MEDITAŢIUNI

Observ o mângâere deosebită în aceste cuvinte a sfântuluĭ rege: *Se va bucura inima mea de mântuirea ta*, sunt aceleașĭ ca și ale sfinteĭ Fecióre în admirabila sa cântare: Maica Domnuluĭ ḑice: *Și s'a bucurat spiritul meŭ de Dumneḑeŭ Mântuitorul meŭ.* Se póte crede că profetul a considerat acéstă *mântuire* din acelaș punct de vedere, ca și sf. Fecióră. Decĭ acésta e mântuirea luĭ Iis. Chr. Mântuitorul lumeĭ. David a văḑut pre acest Mântuitor în tóte împrejurările vieţeĭ sale, în naștérea eternă, în naștérea sa, în patima și învierea sa, el l'a văḑut ca pe fiul și domnul séŭ, ca legislator și stăpân, ca micșorat și plin de glorie. Pentru ce nu l'ar vedea el aicĭ răspândind bine-faceriĭ asupra némuluĭ omenesc?

PSALMUL XIII

VERSUL 1

Ḑis-a cel nebun întru inima sa: nu este Dumneḑeŭ

Acest psalm este un fel de tabloŭ al nenorocirilor omeneștĭ, când omul este conrupt de pĕcat, când pĕcatul a devenit așa de familiar, că se pare, că a trecut în natură. *Ḑis-a cel nebun în inima sa: nu este D-ḑeŭ.* Cuvêntul ebreŭ însémnă un om stricat, care nu are nicĭ rațiune, nicĭ conduită, un om rĕŭ și despreţuit, care se asémĕnă cu niște foĭ uscate și fără suc, de care se desbracă arboriĭ, când vine iarna; un om conrupt în spirit și în inimă, care nu se maĭ bucură de viéţa spirituală, care constă în a înţelege și a iubi adevĕrul. Nu este de mirare, ca un ast-fel de om să ḑică în inima sa, că nu este D-ḑeŭ; să doréscă ca să nu maĭ fie; să vieţuiască ca și cum D-ḑeŭ n'ar exista. Nu cred, că este necesar a maĭ căuta un alt subiect acestuĭ psalm. Uniĭ îl rapórtă la revolta luĭ Absalon, alţiĭ la captivitatea Vavilonuluĭ. Dar aŭ fost și vor fi totdéuna nelegiuiţĭ; și profetul îșĭ propune a zugrăvi excesul și nenorocirea lor. Textul se servește de cuvêntul *Elohim*, care insémnă creator, judecător suveran al tuturor ómenilor, ființa care guvernă totul și care influenţéză în totul. De unde ne învĕţăm că *nebunul* de care vorbește aicĭ profetul, este un deist, care nu négă absolut existenţa primeĭ ființĭ, ci provedinţa și judecata cea maĭ depre urmă; nelegiuire care e de o potrivă cu ateismul.

Nebunul, a format acéstă gândire în *inima sa*, pentru că din conrupţiunea inimeĭ naște o ast-fel de fără de lege. David cu tărie combate acéstă nebunie și acéstă rĕutate a inimeĭ omeneștĭ, pentru că el revine la psalmul 52, care maĭ nu este alta de cât repeţirea acestuia.

MEDITAŢIUNI

Numĕrul ateilor speculativĭ este fórte mic, numĕrul deiștilor este cu mult maĭ mare; dar numĕrul pĕcătoșilor cariĭ vieţuesc, ca cum n'ar fi D-ḑeŭ, saŭ cum n'ar fi providenţă și lege naturală, este înspăimêntător. Ceĭ întâiŭ sunt cel puţin priviţĭ ca *spirite nesănătóse;* odinióră se numĕraŭ chiar în rêndul nebunilor. Ceĭ de al doilea voesc a trece ca *spirite sănătóse*, și ómeniĭ de partidul lor le daŭ acest titlu, pentru că, pentru a susţinea necredinţa lor eĭ fac multe raţionamente, dar când examinéză tótă învĕţătura lor, observĭ ușor, că n'are principiŭ, nicĭ lumină, și eĭ se rătăcesc maĭ tot ca și ceĭ nelegiuiţĭ din clasa întâia.

Cei din urmă sunt ómenĭ dedaţĭ la pasiunile lor, prea adese-orĭ despreţuiţĭ chiar de lume, ómenĭ fără moravurĭ, fără înţelepciune, fără prudenţă pentru present şi viitor. Este de creḑut că, profetul a avut în vedere pre toţĭ impioşiĭ aceştia, cu deosebire pre cei din clasa din urmă.

Ajunsese odinióră conrupţia şi nebunia unor ómenĭ în acel grad, că se îndoiaŭ despre existenţa luĭ D-ḑeŭ. Nebunul, din timpul luĭ David, neapărat ḑicea în inima sa: *nu este D-ḑeŭ*, dar acum s'a corijat de ateism, el recunóşte o divinitate, dar ceva maĭ pospăit de cât Ḑeiĭ luĭ Epicur, o divinitate trândavă şi despreţuitóre, care de frică, să nu-şĭ strice liniştea, nu se amestecă în lucrurile lumeĭ aceştia de jos etc. Se pare că David n'a avut în vedere de cât ateismul speculativ, de cât împietatea acelor, cariĭ pretind a dovedi că D-ḑeŭ nu există, saŭ cariĭ susţin, că nu se póte dovedi că există. Acésta nu este a schimba gândirea luĭ David; ea priveşte maĭ cu seamă pe aceĭ, cariĭ vieţuesc ca şi cum n'ar fi D-ḑeŭ saŭ Provedinţă, ca şi pre aceĭ cariĭ négă formal existenţa primeĭ fiinţĭ: tot şirul psalmuluĭ demonstră acésta.

VERSUL 2

Stricatu-s'aŭ şi urâţĭ s'aŭ făcut întru meşteşugurĭ, nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul.

Aceste din urmă cuvinte: *nu este până la unul*, nu sunt în textul ebreŭ, totuşĭ se vede la finea versuluĭ al patrulea. In Septuaginta precum şi în Vulgata se află, de şi în unele ediţiĭ lipsesc.

Uniĭ cred că aicĭ Profetul descrie numaĭ corupţiunea generală a némuluĭ omenesc, întru cât s'a stricat prin pĕcatul origineĭ, şi că în acest sens el ḑice, că nicĭ unul nu face bine. Dar cu tóte că este prea adevĕrat, că toţĭ fiiĭ nenorocituluĭ nostru părinte sunt pĕcătoşĭ din naşterea lor, şi că, înainte de rescumpĕrare, eĭ nu eraŭ capabilĭ de a face vr'un bine pentru mântuire, intenţiunea luĭ David nu se pare a fi mărginită la acest obiect. El atacă şi condamnă pe acel care, în inima sa, ḑice, că nu este D-ḑeŭ, aceĭ a căror gâtleĭ este ca o grópă deschisă, cariĭ vorbesc lucruriĭ de nimic, cariĭ nu aŭ în gură de cât rĕutate şi amărăciune etc. In urmă el iĭ înştiinţéză, că nu vor cunóşte nicĭ-o-dată dreptatea luĭ D-ḑeŭ. Deci tóte aceste caractere arată pĕcate actuale, fapte libere. Se pare deci că Profetul insistă particularmente asupra pĕcătoşilor, cariĭ s'aŭ înfundat eĭ înşuşĭ în *conrupţiune*, în *deşertăciune*. El ḑice, că nicĭ unul dintr'ênşiĭ nu face bine saŭ pentru că pĕcătuesc maĭ în tóte acţiunile lor, saŭ pentru că nu fac nicĭ-o-dată binele supra-natural, care este singurul bine folositor.

MEDITAȚIUNI

Acest vers condamnă o mulțime de ómenĭ dedațĭ lumeĭ, chiar aceĭ carĭ se pun în numĕrul ómenilor onești. Eĭ ḑic că viéța lor este inocentă, că nu fac rĕŭ nimenuĭ, dar Profetul se ridică contra acelora, carĭ nu fac binele. D-ḑeŭ nu se mulțămește cu înlăturarea rĕuluĭ, el judecă și condamnă lipsa bineluĭ. Iis. Chr., în Evangelie, blestemă pre aceĭ ce n'aŭ dat să mănânce celor flămânḑĭ, carĭ n'aŭ îmbrăcat pe ceĭ goĭ etc. Bogatul nemilostiv a fost condamnat, pentru că era nesimțitor la nenorocirea luĭ Lazăr. S'aŭ ordonat a face bine, și tot binele ce prescrie legea. Este adevĕrat, că David cértă în urmă pre aceĭ ce fac rĕŭ; dar în acest vers și în al patrulea el cértă pre aceĭ ce nu fac bine. Asupra lor cade imputarea de *conrupțĭ și netrebnicĭ*, doĭ terminĭ *urîcioșĭ*, și carĭ trebuia a inspira o mare teróre tuturor ómenilor pretinșĭ onești, carĭ se laudă că nu fac rĕŭ.

Aprofundând noțiunea de *bine*, se găsește că însémnă în tóte limbele, tótă lucrarea conformă legeĭ; lucrare, nu a mințeĭ, care arată numaĭ binele, dar a voințeĭ, căcĭ acéstă facultate a spirituluĭ este principiul acțiunilor morale. Mulțĭ, la judecata luĭ D-ḑeŭ, vor fi vĕḑut binele; chiar l'or fi consiliat, învĕțat, lăudat și rĕsplătit; dar dacă nu l'or fi făcut înșiĭ nu vor scăpa de dreptatea divină. Nu este de ajuns a avea ideĭ marĭ de virtute, de perfecțiune, de dragoste către D-ḑeŭ. Acésta nu este *binele;* póte fi *frumosul*, dar nu *binele* care lucréză mântuirea.

VERSURILE 3, 4.

Domnul din cer a privit preste fiĭ ómenilor, ca să vadă de este cel ce înțelege saŭ cel ce caută pre Domnul. Toți s'aŭ abătut împreună netrebnicĭ s'aŭ făcut, nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul.

Profetul se servește aicĭ de expresiunĭ familiare ómenilor, pentru a exprima *privigherea și atențiunea. Domnul din ceruri a privit preste fiiĭ ómenilor, ca să vadă de este cel ce înțelege, saŭ cel ce caută pre D-ḑeŭ.* In ebreŭ nu este: *saŭ.*

Înțelegerea aparține spirituluĭ, *căutarea* saŭ *dorința* voințeĭ. D-ḑeŭ n'a găsit nicĭ una nicĭ alta între fiiĭ ómenilor. Toțĭ, ḑice Profetul, aŭ părăsit calea; toțĭ aŭ devenit nelolositorĭ; ebreul ḑice:

putredĭ, uscaţĭ, de miros rĕŭ. Este tot acelaş sens, căcĭ fructele putrede, carnea care se strică, devin nefolositóre. Textul ebreŭ este maĭ expresiv şi arată maĭ bine excesul rĕutăţiĭ şi al conrupţiuneĭ, care este în ómenĭ.

MEDITAŢIUNI

Pĕcătosul crede, că D-ḑeŭ nu-l vede, şi D-ḑeŭ îl priveşte neîncetat. Pĕcătosul este lipsit de înţelegere, pentru că nu cunóşte nicĭ miseria sa, nicĭ trebuinţele sale, nicĭ obligaţiunile, nicĭ bine-facerile luĭ D-ḑeŭ, nicĭ sfârşitul ce i s'a hotărît: el nu caută pre D-ḑeŭ pentru că nu'l iubeşte, n'are nicĭ o dorinţă de a-l poseda. El rătăceşte calea, devine nefolositor luĭ D-ḑeŭ, celor-l'alţĭ şi luĭ însuşĭ; el rĕspândeşte un *miros de mort*, dupre expresiunea Apostolului, care se uneşte în astă privinţă în totul cu Profetul.

Prin urmare, ceea ce şi unul şi altul ḑic de pĕcătos, convine în proporţiune cu sufletele recĭ şi rătăcite din calea mântuirĭĭ; ele nu înţeleg adevĕratul lor interes; acest interes ar fi de a înainta în virtute, de a-şĭ procura pacea, de a se bucura de favorul ceruluĭ. Rĕcéla îĭ privézĕ de ungere unită cu credinţă şi căldură; ele se silesc a căuta pre Domnul, dar ce *căutare*, cred eĭ că-l vor găsi cu dragostea lumeĭ, iubirea de sine, cu comodităţile lor? D-ḑeŭ nu se găseşte de cât în dragoste, şi se pot eĭ făli, că iubesc pre D-ḑeŭ? Eĭ sunt nefolositorĭ serviciuluĭ; nu rĕspândesc bunul miros al luĭ Iis. Chr., conduita lor atrage şi pre alţiĭ în lâncezirea lor, şi ne îndoim, că aceste persóne să facă vre un bine solid şi adevĕrat. Rugăciunĭ fără căldură şi atenţiune; comunicărĭ fără fruct; mărturisirĭ fără căinţă, conversaţiunĭ fără folosul aprópeluĭ; munca, orĭ cum ar fi, fără spirit interior; ispite orĭ supĕrărĭ fără răbdare, totul lâncedeşte, totul este ca într'o stare de mórte. Curiositatea, uşurinţa, deşertăciunea, umplu ḑilele şi anĭĭ; mórtea vine; şi nu este pregătit a se arăta cu încredere înaintea Suveranuluĭ judecător.

VERSURILE 5, 6, 7.

Mormênt deschis este gâtlejul lor; cu limbile sale aŭ viclenit, venin de aspidă sub buzele lor. A căror gură de blestem și de amărăciune este plină; grabnice sunt piciórele lor a vĕrsa sânge. Sfărîmare și nevoe întru căile lor, și calea păceĭ n'aŭ cunoscut. Nu este frica luĭ D-ḑeŭ înaintea ochilor lor.

Aceste treĭ versurĭ nu sunt în textul ebreŭ, nicĭ chiar în ediţiunile greceștĭ; ele se găsesc în acea a Vaticanuluĭ, în Septuaginta (codicele sinaitic), în Arabă și în cea Etiopă. Se vede asemenea cuvênt după cuvênt în cap. 3 al Epistoleĭ către Romanĭ, v. 13, 14, 15, 16, 17, 18. Se ḑice că Apostolul le-ar fi luat din psalmiĭ 5, 9, 35, 139, etc., și că din textul sĕŭ ar fi trecut în câte-va exemplare grece, precum și în traducerea latină. Dar nu știŭ dacă nu este maĭ adevĕrat, că Sf. Pavel le-a citit în exemplarul de care se servea. In Sf. Luca, cap. 4, 19, este un loc citat, saŭ maĭ bine citit de Iis. Chr. chiar ca fiind din Isaia, și acest loc nu se găsește astăḑĭ nicĭ în textul ebreŭ, nicĭ în cel grec, nicĭ în cel latin al luĭ Isaia; el era cel puţin în exemplarul ce citi Iis Chr., póte ca să fie tot ast-fel și cu cele treĭ versurĭ ce le citéză Sf. Paul ca din psal. 13; cu acéstă excepţiune numaĭ, că se găsește în câte-va exemplare grece și în tóte exemplarele latine. Ele nu aŭ dispărut de cât din ebreŭ, pe când acel ce se citește în Sf. Luca, nu se găsește de cât la acest evangelist. Prin urmare se vede aicĭ tóte caracterele rĕutăţiĭ, fățărie, cuvinte necuviincióse, rĕutate, violenţă, uitare de D-ḑeŭ; și ceea ce este și maĭ înjositor pentru neamul omenesc, este că aceste caractere sunt atribuite întreguluĭ neam omenesc. In adevĕr, nu este nimenea care să nu aibă în sufletul sĕŭ germenele tutulor rĕutăţilor acestora. Numaĭ harul luĭ D-ḑeŭ póte împedica, ca ele să aducă fructe.

MEDITAŢIUNI

Sf. Apostol Paul, a citat aceste versurĭ, pentru a se vedea că toţĭ ómenĭ, atât Iudeiĭ cât și neamurile, aŭ fost sub legea pĕcatuluĭ; că justificaţiunea n'a putut fi operată nicĭ prin legea luĭ Moise, nicĭ prin legea naturală: și că ea nu este de cât efectul harului și al credinţeĭ în Iis. Chr. Acesta era obiectul acestuĭ mare Apostol în Epistola către Romanĭ. Nu urméză de aicĭ, că în timpul sĕŭ și în timpul luĭ David, nu era nicĭ un om drept; urméză numaĭ, că nimenea n'a fost drept de o dreptate supranaturală de cât în virtutea meritelor luĭ Iis. Chr.

VERSURILE 8, 9.

Aŭ nu vor cunósce toţĭ ceĭ ce lucréză fără de lege, ceĭ ce mănâncă pre poporul meŭ întru mâncare de pâine; pre Domnul nu l'aŭ chemat. Acolo s'aŭ temut de frică, unde nu era frică, că Domnul este în neamul drepţilor.

Saŭ David saŭ chiar D-ḑeŭ vorbeşte în aceste versurĭ; David a putut să numéscă pe Israeliţiĭ credincioşĭ *poporul sĕŭ*; dar acéstă expresiune convine mult maĭ bine încă luĭ D-ḑeŭ. Orĭ-care socotinţă s'ar lua, va urma totdéuna, că Profetul, in versurile precedente, n'a considerat pre toţĭ ómeniĭ fără excepţiune, ca naturalminte culpabilĭ de greşalele comise prin propria lor voinţă; căcĭ iată un popor persecutat de aceştĭ rĕĭ, şi neapĕrat că acest popor este considerat ca drept şi inocent.

Aceste din urmă cuvinte: *unde nu era frică*, nu sunt în textul ebreŭ al acestuĭ psalm; dar sunt în textul ebreŭ al psalmuluĭ 52, care este maĭ repetiţiunea acestuia. Se póte dar crede, că aceste cuvinte aŭ dispărut din psalmul 13, prin greşala copiştilor. Este un reson demonstrativ al acesteĭ omisiunĭ; că cuvêntul *acolo* ce se citeşte aicĭ, chiar în textul ebreŭ, cere cuvêntul *unde*, cu óre-care lucru pentru a termina frasa, şi acésta anunţă Vulgata, după textul grec, *ubi non erat timor*. Acéstă omisiune, care este maĭ evident o greşală din copiat, face prea probabilă omisiunea versurilor citate de Sf. Paul, şi urméză de aicĭ, că textul ebreŭ al acestuĭ psalm a fost copiat cu multă negligenţă.

MEDITAŢIUNI

Sunt caractere însemnate în aceĭ pĕcătoşĭ, carĭ fac un fel de profesiune de a fi rĕĭ. Profetul, saŭ în numele sĕŭ, saŭ în numele luĭ D-ḑeŭ, îĭ distinge ast-fel:

1. Eĭ *nu cunosc*, adică că se familiariséză cu pĕcatul, că'l sĕvêrşesc fără a maĭ reflecta la consequenţĭ. Eĭ nu'şĭ cunosc nicĭ datoriile lor, nicĭ drepturile luĭ D-ḑeŭ şi ale aprópeluĭ. Acéstă ignoranţă cu totul departe de a'ĭ scusa, îĭ face maĭ culpabilĭ, pentru că este efectul orbireĭ, în care 'ĭ-a aruncat pĕcatul.

2. *Eĭ sfâşie* pe ceĭ micĭ, pre săracĭ, cariĭ sunt poporul luĭ D-ḑeŭ, ca cum ar fi o bucată de pâne. Ceĭ rĕĭ nu-şĭ refuză nicĭ o violenţă maĭ ales, că ele satisfac dorinţa, avariţia, desfrânarea lor. Ómeniĭ fără apĕrare, ómeniĭ smeriţĭ şi răbdătorĭ sunt prada acestor tiranĭ. Procedările barbare

de felul acesta sunt vĕdite, nu sunt cunoscute totdĕuna, dar ele sunt mai grozave, pentru că secretul animéză pe cel rĕutăcios a face rĕŭ, pentru că nepedepsirea îĭ dă loc a satisface tótă pasiunea sa. Judecata luĭ D-ḑeŭ este necesară pentru a descoperi tóte răpirile, tóte fraudele, tóte nedreptăţile, carĭ se comit secret în lume.

3°. *Eĭ nu chiamă pre Domnul.* Acésta e causa saŭ efectul rĕutăţiĭ ómenilor, eĭ privesc pre Domnul ca strein în raport cu eĭ; eĭ nu'l chiamă; vieţuesc sub legile provedinţeĭ sale şi se bucură de bine-facerile sale, fără aĭ mărturisi nicĭ o recunoştinţă. Şi ce se întêmplă? D-ḑeŭ îl părăseşte, lăsându-ĭ pe séma patimilor lor; eĭ se aruncă din crimă în crimă şi finesc prin o mórte grozavă părăsiţĭ de ómenĭ şi blestemaţĭ de D-ḑeŭ.

4°. *Eĭ s'aŭ coprins de frică, unde n'aveaŭ de ce se teme.* Cain, culpabil de un fratricid, se temea de a nu fi rĕsbunat de toţĭ ómenĭ, cu tóte că némul omenesc trebuia să fi fost redus la un numĕr prea mic de persóne. Istoria profană ne represintă pe un Dionisie Tiranul, tot-dĕuna fricos, temêndu-se de tótă lumea. Nu este un scelerat, care, dupĕ o crimă mare, să nu se créḑă urmărit de justiţia divină şi umană. Aceĭ carĭ ar putea pătrunde în sufletul celor rĕĭ, chiar ceĭ maĭ norociţĭ şi ceĭ maĭ puţin expuşĭ la rĕsbunarea publică, ar vedea, că sunt suflete slabe, tiranisite de remuşcărĭ şi incapabile de fapte adevĕrat generóse.

VERSUL 10

Sfatul săraculuĭ l'aţi ruşinat, iar Domnul nădejdea luĭ este.

Intâia parte a acestuĭ vers aparţine în textul ebreŭ versuluĭ precedent; dar acésta nu pune nicĭ o diferinţă în sens; textul şi traducerile deopotrivă daŭ a înţelege, că ceĭ nelegiuiţi *tremură*, pentru că Domnul nu este cu eĭ, dar cu drepţiĭ. In urmă Profetul se îndreptă către ceĭ impioşĭ, eĭ se ispitesc a întuneca sfatul sĕracilor şi acelor micĭ, pentru că-ĭ vĕd punênd tótă încrederea lor în Domnul.

MEDITAŢIUNI

Conduita celor drepţĭ este censura celor rĕĭ. Aceştia, pentru a-şĭ rĕsbuna, întorn în ridicul pietatea şi pe acel ce o cultivă. Acest fel de persecuţiune este generală. Impioşiĭ de profesiune rîd pre acel ce cred; chiar aceĭ ce aŭ

credință, însă numaĭ de formă rîd de ómeniĭ râvnitorĭ de faptă bună. Nu lipsesc niciodată pretexte pentru a se rĕsccula contra amicilor luĭ D-ḑeŭ. Sunt terminĭ anume consacraţĭ pentru ast-fel de resbel. Confundă pe acel ce se teme de Domnul cu ipocritul, pe adevĕratul credincios cu superstiţiosul. A fi religios, este a fi fanatic, ḑic eĭ, şi a avea pietate este a fi bigot. Care este asilul adevĕratuluĭ creştin? Increderea în Dumneḑeŭ, care va şti într'o ḑi a distinge pe aĭ sĕĭ şi a'ĭ rĕsbuna.

VERSUL 11

Cine va da din Sion mântuire luĭ Israil? Când va întórce Domnul robia poporuluĭ sĕŭ, bucura-se-va Iacob şi se va veseli Israel.

Iacob care se maĭ numea şi Israel, a ḑis murind: «*Voĭ aştepta Dómne, mântuirea ta*», adică pe acel care trebue să mântuéscă posteritatea mea. Profetul David doreşte aicĭ acelaş dar, şi'l cere cu tótă inima. «*Cine va da din Sion mântuirea luĭ Israel?*». El asigură în urmă, că când acest prea fericit moment va sosi, poporul luĭ D-ḑeŭ va scăpa de captivitatea pĕcatuluĭ şi se va bucura de libertatea sa cu bucuria cea maĭ perfectă.

MEDITAŢIUNI

Aceea ce Iacob, David şi toţĭ profeţiĭ aŭ dorit, aŭ cerut, aŭ aşteptat, noĭ posedăm, de când Iisus Christos a venit în lume şi a suferit pentru noĭ. Acesta dar e timpul libertăţiĭ şi bucurieĭ spirituale. Noĭ nu maĭ aparţinem pĕcatuluĭ şi demonuluĭ; noĭ suntem aĭ luĭ Iisus Christos şi aĭ luĭ D-ḑeŭ Părintele sĕŭ; dar ne maĭ rĕmâne încă a aştepta ḑiua cea mare a mântuirĭĭ, momentul eliberărĭĭ depline şi întregĭ: acela care ne va reuni pentru totdéuna cu unicul nostru bine, cu Iisus Christos şi cu D-ḑeŭ, Părintele sĕŭ. Noĭ vieţuim pe pământ, pentru a câştiga acea moştenire gloriósă; acésta e destinata nóstră, prescurtarea întregeĭ religiunĭ. Acest psalm ne presintă douĕ speciĭ de ómenĭ: impiosul a căruĭ caracter îl descrie pe larg, şi credincioşiĭ, pe carĭ'ĭ caracterisézĕ prin numirea de poporul luĭ D-ḑeŭ, şi prin cea a *némuluĭ Drepţilor*. Aş dori să ştiŭ în ce parte sunt eŭ; din numĕrul celor d'intâiŭ? saŭ póte că fac parte dintre ceĭ-l'alţĭ? Toţĭ aŭ trebuinţă de milostivirea divină,

pentru că toţi sunt născuţi în păcat; cei răi umplu măsura păcatului prin fără de-legile lor; credincioşii repară nenorocirea originei lor prin încrederea în D-ḑeŭ şi prin observarea legei sale. Dar ce trebue să mĕ gândesc asupra alegerii? O Dómne! voesc să fiŭ al tĕŭ! Dă-mi acéstă mântuire, ce tu ai promis-o patriarhilor, şi pe care ai arătat-o pe pământ în persóna lui Iisus Christos. Aplică-mi meritele acestuĭ D-ḑeŭ Mântuitor, răspândeşte harul sĕŭ în inima mea; inspiră-mi dorinţa de a imita divinele sale exemple!

PSALMUL XIV

In text şi în traduceri, titlul psalmului este *Psalmul lui David.* In ediţia sfântului Sinod, precum şi în comentariul lui Calmet se află *întru sfârşit.*

Subiectul acestuĭ psalm este o expunere a calităţilor necesare pentru a locui în casa lui Dumneḑeŭ. Póte că plalmul acesta să fi fost compus pe timpul când chivotul legeĭ a fost strămutat pe muntele Sionuluĭ. Cu tóte acestea nu sunt doveḑi pentru faptul acesta. De bună sémă că Profetul a trebuit să aibă în vedere Ierusalimul cel ceresc, şi condiţiunile ce se cer spre a intra şi a locui acolo. De altmintrelea, cu multă greutate şi într'un sens silit, s'ar putea aplica tóte versurile la strămutarea chivotului.

VERSUL 1

Dómne, cine va locui în locaşul tĕŭ? Saŭ cine se va sălăşlui în muntele cel sfânt al tĕŭ.

In ebreeşte nu se află cuvêntul *saŭ*, iar în ediţia comună grecéscă, este *şi*; dar aceste particule nu sunt necesare, dar nici cu totul de prisos; ele leagă membrul al doilea cu cel d'întâiŭ; şi arată că este vorba de acelaş obiect, care este, de a locui în casa luĭ Dumneḑeŭ. In versul întâiŭ este întrebarea ce profetul o face luĭ Dumneḑeŭ; şi se crede că Domnul răspunde în versurile următóre: In noul testament, patria ceréscă se numeşte *cort* şi *munte*, pentru că era figurată prin cortul mărturieĭ vechiuluĭ Testament, şi muntele Sionuluĭ, unde se aşezase chivotul.

MEDITAȚIUNI

Nicĭ că putea profetul să facă o întrebare maĭ însemnată; el nu'șĭ pune sieșĭ întrebarea acésta, pentru că póte ĭĭ lipsea cunoștințele, și póte că amorul propriŭ l'ar fi împedicat. Tot pentru acelaș cuvênt nu pune el întrebarea acésta nicĭ ómenilor, și maĭ ales, póte că eĭ l'ar fi lingușit, cum se întêmplă adesea regilor a fi lingușițĭ. El face întrebarea acésta chiar luĭ Dumnedeŭ, și prin acésta ne învață să alergăm la acest suprem adevĕr în nedumeririle nóstre, căcĭ el nu se amăgește nicĭ-odată și nu póte să amăgéscă pe alțiĭ.

Indrăsnesc a ḑice, Dómne, că acésta este întrebarea cea maĭ mare ce s'a făcut vr'o dată; profetul putea să o facă numaĭ pentru el și în secretul inimeĭ sale, dar el se interesa prea mult de mântuirea poporuluĭ sĕŭ și de tóte generațiile viitóre, și de aceea nu 'i se putea refuza o instrucțiune așa de esențială.

Da, Dumnedeul meŭ, te întrébă și pentru mine, și trebue să mĕ folosesc de rĕspunsul tĕŭ.

VERSUL 2

Cel ce umblă fără prihană și face dreptate; cel ce grăește adevĕr în inima sa.

Dumnedeŭ rĕspunde în versul acesta și în versurile următóre, până la fine. Maĭ întâiŭ, étă cele douĕ condițiunĭ principale, saŭ maĭ bine presentarea tuturor datoriilor: 1° *a umbla fără prihană*, adică a se feri de orĭ-ce pată, de orĭ-ce întinăciune, de orĭ-ce necurăție. Se înțelege orĭ-ce pĕcat prin care pierde harul; căcĭ fără un privilegiŭ special, nu se póte înlătura greșalele ușóre; 2° *a face dreptate*, adică a observa tóte legile Domnuluĭ. Căcĭ cuvêntul *dreptate* denotă observarea tuturor poruncilor.

MEDITAȚIUNI

Dacă pĕtrund cu mintea rĕspunsul d'întâiŭ, aflu douĕ lucrurĭ fórte însemnate. Se ḑice maĭ întâiŭ că trebue *a umbla fără prihană* saŭ în integritatea moravurilor; ceea ce coprinde tóte faptele, atât cele externe, cât și cele interne, și acele care se coprind în tot cursul vieței. Profetul

nu dice, cel ce este scutit de pată, care este integru, ci dice: *cel ce merge fără prihană.* Dar, a *umbla*, în cărțile sfinte coprinde tótă purtarea omuluĭ și tot cursul vieței sale. Dumnedeŭ dice luĭ Abraam: *mergĭ înaintea mea și fiĭ desăvêrșit.* Perfecțiunea nu póte să resulte de cât din universalitatea faptelor bune, stăruința și statornicia în a le practica. Se dice apoĭ 2° că trebue a face saŭ *a lucra dreptatea.* Nu este destul a se feri de rĕŭ, este necesar de a împlini legea și tótă legea. Sf. Apostol Iacob dice, că cel ce pĕcătuește numaĭ într'un punct al legeĭ, se face vinovat către tótă legea; ceea-ce nu însémnă că este tot una orĭ aĭ călca o poruncă, orĭ le-aĭ călca pe tóte: ci numaĭ că se împotrivește luĭ Dumnedeŭ, că pierde harul sĕŭ, că este demn de pedépsă, când se calcă unul din preceptele sale.

VERSUL 3

Care n'a vicleníl în limba sa; și n'a făcut vecinuluĭ sĕŭ rĕŭ.

Profetul saŭ maĭ bine Dumnezeŭ însuș, rĕspunde cu gura sa, explică aicĭ maĭ cu deamĕnuntul condițiunile ce se cer, pentru a locui în Sionul ceresc: *trebue a grăi adevĕrul în inima sa*, ceea ce este mare lucru; căcĭ, 1° trebue a se lipi cu inima și cu voința de adevĕrurile descoperite; 2° trebue a iubi aceste adevĕruri și a'șĭ conforma cu dênsele purtarea sa; 3° trebue ca adevĕrul care este în inimă, să povĕțuéscă limba, așa ca să nu se dică nimic, ce nu aprobă inima, nicĭ-o-dată să nu vorbéscă cineva în contra conștiinței sale; și nu trebue să se amăgéscă pre sine și prin judecățĭ false asupra prețuluĭ celor omenești și a celor eterne, preferind pre acelea acestora.

Carele n'a vicleníl cu limba sa; în ebreește se dice: *care nu detracteză în limba sa*; și acésta condamnă vicleniile, calomniile, vorbele și observațiunile rĕutăcióse; căcĭ cuvêntul ebreŭ רָגַל însémnă tóte acestea. Septuaginta dice: Ὃς οὐκ ἐτόλωσεν, și cuvêntul acesta ἐτόλωσε însémnă tot ceea ce alterézĕ, viciază, conrupe ceva. Ast-felĭ, după acești interpreți, psalmistul condamnă tóte viciile limbeĭ, ceea ce revine la lecțiunea ebreă. În vulgata este acelaș sens, când se dice: Qui non egit dolum în linguâ suâ.

MEDITAȚIUNI

Nenororirea ómenilor este că *nu găsesc adevĕrul în inima lor.* Unĭĭ nu cunosc adevĕrul, alțiĭ îl cunosc, dar

îl combat; mulți dic că l iubesc, dar când te uiți la ei mai cu băgare de sémă, vedi că adevĕrul la ei, este o curată speculațiune. Apostolul nu îndrăsnea să spue, că Efesenii, după atâtea învĕțături ce le dăduse, erau încă pe deplin convinși și in plinitatea adevĕrului. După ce le-aŭ adus aminte de escesele păgânilor, el le dice:

Iar voi nu așa ați cunoscut pre Christos: însă de l'ați audit pre el și întru dênsul v'ați învĕțat, precum este adevĕrul întru Iisus; ca să lepădați voi dupre viéța cea d'întâiŭ pre omul cel vechiŭ, carele să strică după poftele înșelăciuneĭ. (Efes. 4, 20 și 21).

Dacă aș fi ascultat de Iis. Christos, carele grăia în lăuntrul meŭ și-mĭ spunea adevĕrul și în fie-care faptă a vieței mele m'ar fi împedicat de a rătăci. Pentru a'l asculta, trebue să fie cine-va deprins în rugăciune, saŭ mai bine să mérgă în tótă viéța rugându-se.

Adevĕrul nu se aude în sgomotul lumeĭ, patimilor, afacerilor. O adevĕr sfânt! descopere-te mie, fă din mine tot ce voești; numai să fiŭ al tĕŭ și pentru tine, încolo nu mĕ privește.

Dacă ar fi fost adevĕrul bine înrădăcinat în inima mea tóte rĕutățile limbeĭ ar fi dispărut; înainte de a vorbi aș fi întrebat adevĕrul și mi-ar fi arătat nedreptatea viclenieĭ, îndrăsnéla judecătilor nefolositóre aprópeluĭ, înjosirea lingușireĭ, falșitatea laudelor ce-mĭ făceam eŭ singur saŭ auḑeam de la alțiĭ; nefolosul plângerilor ce-mĭ formez contra ómenilor saŭ evenimentelor. Dar aci este numai o mică parte din cele ce mĕ învață adevĕrul, pentru că și greșalele ce le săvêrșesc sunt numai o mică parte prin vorbire. Adevĕrul este Iisus Christos, și tóte cuvintele mele trebue să pórte caracterul luĭ Iisus Christos: *Orĭ-ce faceți*, dice Apostolul, *orĭ de vorbiți, orĭ de lucrați, faceți-le în numele Domnuluĭ Nostru Iisus Christos.*

VERSUL 4.

Și va primi să fie defăimați ceĭ de aprópe aĭ sĕĭ.

Profetul înțelege aicĭ *rĕul premeditat*, ce s'ar face aprópeluĭ. Nu totdéuna este în puterea nóstră de a face numai ceea ce este plăcut altora. Sunt ocasiuni unde cine-va este obligat de a se apăra în contra luĭ, de a-l reprima, de a-l îndrepta, chiar de a-l

pedepsi ; tóte acestea pot să-ĭ displacă ; și câte împrejurărĭ sunt în viéță, unde voințele nu se pot împĕca! Profetul condamnă dar intențiunea rea ; dorința de a vĕtăma, rĕutatea inimeĭ, acestea le respinge el.

Ceea ce adaugă, că omul care vrea să intre în casa luĭ Dumneḑeŭ, nu trebue să priméscă injuria ce se face altora, este o învĕțătură care îndémnă a nu primi vorbele rele, a respinge calomniile, acele procedărĭ prin care să vatămă aprópele. Cuvêntul ebreŭ însémnă a *descoperi*, și este fórte expresiv în locul acesta. Aceĭ ce aud vorbe rele pentru aprópele și care primesc, descoper rĕul, care dacă nu eraŭ eĭ, ar fi căzut și s'ar fi nimicit.

MEDITAȚIUNI

Fórte rar se face necaz aprópeluĭ, dacă nu se gândește nimenĭ a-ĭ face rĕŭ. In împrejurărĭ când se cuvine a-l înfrunta saŭ a-l pedepsi, se pórtă cine-va cu atâta blândeță și bunătate, că nu se supĕră nicĭ de înfruntarea ce 'ĭ s'ar face, nicĭ chiar de pedépsa ce 'ĭ s'ar impune. Ceea ce aprinde pre ómenĭ este mândria, îngânfarea, asprimea cuvintelor, patima, cu un cuvênt, care domină în înfruntărĭ, de almintrelea fórte drepte, ce se fac altora.

Pĕcătuește cine-va primind vorbe rele, repetindu-le, rĕspândindu-le ; și pĕcatul acesta este așa de comun, că fața lumeĭ este acoperită cu fără de legĭ de soiul acesta. Profetul ḑice, că nu trebue să porțĭ injuria făcută aprópeluĭ. Relevând-o, se perpetuéză, se întețește și nu se maĭ póte înlătura. Așa se pune desbinare în familiĭ și în societățĭ. Nu cred ca să fie cu putință acelor ce umblă mult prin lume să înlăture acest obiceiŭ. Necontenit se vorbește de aprópele. Ce purtare póte să aibă omul de bine, dreptul bine pătruns de datoriile și întinderea dragosteĭ? Dacă primește, se face vinovat ca un om viclean ; dacă tace, se pare că consimte la tot ce se ḑice ; dacă ia apărarea acestuia ce este ocărît și sfâșiat de limba înveninată, urzește o plângere ; trece ca contraḑicĕtor ; și óre póte el să justifice totdéuna pre acela, care este obiectul vorbireĭ pe care 'l cunóște așa de puțin și care póte adesea să fie vinovat? Póte cine-va să scape o vorbă, și cu cuvintele profetuluĭ, póte să *pórte* un cuvênt ce este scăpat, un fel de satiră ce se dă ca de întêmplare ; dar într'o convorbire cu șir și tot-odată înverșunată, să nu se *arunce* nimic, căcĭ ar fi a consimți la calomnie; și a *spune* tot ce se ḑice spre a se combate

ar fi a face un personaj odios, a aprinde ómenĭ, cărora nu le place să fie contrariĭ, a se expune pre sine însuşĭ ca să fie obiectul vorbelor ce se pórtă prin public; cu un cuvênt, este o purtare moralmente nepotrivită; şi unica parte ce'ĭ mai rĕmâne, este de a fugi de aceste societăţĭ pernicióse şi care nu se împacă cu spiritul evangelieĭ.

VERSUL 5

Defăimeze-se înaintea luĭ cel ce viclenește; iar pre ceĭ ce se tem de Domnul îĭ laudă.

După textul ebreŭ, Septuaginta şi Vulgata, prima parte a acestuĭ vers însémnă: *că omul rĕŭ este disprețuit înaintea celuĭ drept*, saŭ mai bine, *că omul rĕŭ nu îndrăsnește să'şĭ arate viclenia sa în fața dreptuluĭ.* Dar textul ebreŭ póte primi şi un alt înţeles, care este fórte bun: *Cel ce este urît şi disprețuit chiar de ochiĭ sĕĭ.* Mai toţĭ interpreţiĭ fac amintire de înţelesul acesta, care este expresiunea umilinţeĭ evangelice, şi care are ceva mai instructiv şi mai atingĕtor ca cel d'întâiŭ, cu tóte că şi el conţine iarăşĭ un adevĕr netăgăduit, adică, că omul bun disprețuește pre cel rĕŭ, nu ca pre fratele şi semenele sĕŭ, nu ca pre superiorul şi stăpânul sĕŭ (căcĭ se póte ca cel rĕŭ să fie învestit cu demnităţĭ şi putere); dar precis ca rĕŭ şi inimic luĭ Dumnedeŭ.

MEDITAŢIUNI

Incă douĕ caractere ale aceluĭ ce póte să aspire la împĕrăţia luĭ Dumnedeŭ: 1º Nu bagă în sémă fărădelegile necredincioşilor, ci le consideră ca nimic, cum se exprimă vulgata. 2º Cinstește pre aceĭ ce se tem de Domnul. Aceste douĕ socotinţĭ nasc din ideea cea mare ce omul drept are despre Dumnedeŭ şi religie. Tot ceea ce tinde a desonora Fiinţa supremă şi cultul sĕŭ este un obiect de dispreţ pentru dênsul. Din contra, tot ceea ce tinde la gloria luĭ Dumnedeŭ, şi a serviciuluĭ sĕŭ i se pare demn de cel mai mare respect. Tóte talentele naturale, avêndu-le un vrăjmaş a luĭ Dumnedeŭ, nu atrag admiraţia omuluĭ drept; este plin de durere pentru abuzul ce se face de darurile luĭ Dumnedeŭ într'un chip aşa de nedemn şi disprețuește pre acela ce le întrebuinţéză aşa de rĕŭ. Din contra, fie el omul cel mai de rênd, fără avere, fără pricepere, lipsit chiar de talente, dacă are frică de Dumnedeŭ şi-ĭ slujește luĭ, nu însémnă

acelea nimic în faţa celuĭ drept. El preţuește virtutea în cel sărac și slab. Sfântul Chrisostom [1]) preţuia maĭ mult casa luĭ Aquila și Priscila, carĭ eraŭ niște meseriașĭ, de cât palatul împĕraţilor, pentru că Aquila și Priscila eraŭ amicĭĭ Sf. Paul și luase parte la lucrările apostolatuluĭ sĕŭ. *Acest mare Apostol*, ḑicea marele dascăl al lumeĭ, *știa că nobleţa cea adevĕrată nu se lipește de averĭ și demnităţĭ, ci de probitatea și inocenţa moravurilor.*

VERSUL 6

Cel ce se jură vecinuluĭ sĕŭ și nu se lépădă.
Argintul sĕŭ nu l'a dat în camătă și daruri asupra celuĭ nevinovat n'a luat.

Ebraiștiĭ traduc partea întâiŭ a versuluĭ: *Cel ce se jură spre rĕul sĕŭ și nu se schimbă;* ceea ce dă a înţelege că dreptul, pus la jurămênt, îl face (cu tóte că i se póte face rĕŭ), și acest drept este credincios cuvêntuluĭ sĕŭ, nu se schimbă în ceea ce a ḑis saŭ a promis. Înţelesul acesta este iarăș fórte bun și nu se deosĕbește în fond de al Vulgateĭ, care ḑice: *Cel ce se légă cu jurămênt vecinuluĭ sĕŭ și nu-l amăgește.* Se înţelege de la sine, că chiar când acest jurămênt ar fi prejudiciabil avereĭ omuluĭ drept, totuș va trebui să fie ţinut.

Argintul sĕŭ nu l'a dat în camătă. Cuvêntul ebreŭ care însémnă *camătă* este fórte expresiv; însémnă o molie care róde pre aprópele; și acesta este caracterul uzureĭ. Rabiniĭ spre a se sustrage de la tăria acestuĭ loc, ḑice că uzura ce se oprește aicĭ, este camăta nemoderată, camăta care consumă pe aprópele puţin câte puţin. Dar se vede că eĭ daŭ acéstă interpretare pentru a maĭ acoperi cametele lor. Profetul nu exceptézĕ nimic, și se servește de cuvêntul întrebuinţat în limbă, spre a exprima tot felul de uzură.

Cel ce nu primește daruri asupra celuĭ nevinovat. Acésta este caracterul cel din urmă a omuluĭ drept, și care suspină după patria ceréscă. Se vede că aceste treĭ caractere privesc numaĭ unele condiţiunĭ saŭ unele împrejurărĭ: a depune jurămêntul înaintea judecătoruluĭ și a nu amăgi; a avea banĭ și a nu-ĭ da cu camătă; a face dreptate și a nu se lăsa să fie conrupt prin daruri.

MEDITAŢIUNI

In psalmul acesta se observă un-spre-ḑece condiţiunĭ, ce se cer spre a locui în casa luĭ Dumneḑeŭ. Opt sunt

1) Chrisost. Cuvênt. la *Salutaţĭ pre Priscila.*

comune, și obligă pre toți ómenii; trei sunt particulare unor stări, saŭ obligă în unele împrejurări. Cele opt d'întâiŭ privesc conduita spirituală, saŭ dacă voiți mai exact, cuprind datoriile spirituale. A umbla cu nevinovăție, a face dreptate, a grăi adevĕrul în inima sa, a nu spune nimic care să tindă a amăgi, a nu face nici un rĕŭ aprópelui, a nu primi și aproba injuriile făcute altora, a despreți vițiul pretutindenea unde se află, a cinsti pre acei cu frica lui Dumnedeŭ: iată cele opt datorii d'întâiŭ. Ele sunt obligatóre pentru toți. Cele-l'alte trei, sunt: a fi credincios cuvêntului sĕŭ, dacă este silit a-l da; a nu lua camătă de la banii sĕi; și să nu se lase a fi conrupt prin daruri, dacă este judecător. Aceste datorii obligă numai în unele cazuri și se mărginesc, la unele persóne.

Privesc lucrurile temporale; și profetul ne învață prin aceea că spre a intra în împĕrăția lui Dumnedeŭ, trebue nu numai să fie curat, să spue adevĕrul, să fie rezervat pentru onórea aprópelui, inimic al viciului, amic al virtuții respectuos în privirea a tot ce interesézā onórea lui Dumnedeŭ; dar că trebue și mai mult să fie deslipit de bunurile pămênteștĭ, să'și ție cuvêntul orĭ-ce s'ar întêmpla, să lasă câștigul urîcios, ce l'ar putea avea de la banii sĕi, să fie cu totul neinteresat, când este vorba de a da dreptatea.

VERSUL 7

Cel ce face acestea, nu se va clăti în veac.

Ca și cum ar dice profetul: *Iată mijlócele de a lăcui în cortul Domnului, și de a se odihni în etern pe muntele cel sfânt al sĕŭ...* Ceea ce se raportă la primul vers, din care acesta este ca o dovadă saŭ consecință.

MEDITAȚIUNI

Conclusiunea practică ce trebue să se tragă din acest admirabil psalm este, că trebue să se examineze asupra condițiunilor ce le conține și asupra modului cum se împlinesc. Se póte dice, că tótă morala Evangelieĭ se cuprinde aicĭ; și ceea ce trebue să ne atingă, este că profetul se estinde aicĭ mai mult asupra datoriilor în privința aprópelui,

de cât asupra acelora ce se rapórtă imediat la Dumnedeŭ. Voiŭ să dic, că acelea sunt maĭ amărunțite de cât acestea.

Tot asemenea este în Decalog și Evangeliĭ. Interesele aprópeluĭ sunt explicate maĭ pe larg de cât cele ale luĭ Dumnedeŭ. Ceea ce ne arată că Dumnedeŭ dorește că printre ómenĭ să domnéscă o cordialitate și o intimitate, care să rĕspundă la calitatea ce aŭ de fraț aĭ luĭ Iisus Christos și de împreună moștenitorĭ aĭ împĕrățieĭ sale.

Psalmul acesta este așa de lămurit, că maĭ nu are trebuință de explicație; este așa de bine tradus în tóte limbele, că este fórte conform cu textul. Arată așa de bine și lămurit fericirea ceréscă, că nu se póte explica naturalmente la împrejurările strămutăriĭ chivotuluĭ legeĭ pe muntele Sionuluĭ, pentru că nu se cerea fără de îndoială de toțĭ aceĭ ce lăcuiaŭ lângă acest chivot al legeĭ, saŭ pe acest munte tóte condițiunile ce le însémnă profetul; în adevĕr, ele sunt cea maĭ mare parte interióre și nu pot să fie judecate de ómenĭ.

Psalmul acesta este maĭ potrivit pentru meditațiune de cât pentru a se ceti; este fórte restrîns și cu tóte acestea fórte instructiv. Are caracterile adevĕruluĭ, care trebue să fie consultat în inimă înainte de a se rosti cu buzele. Dómne, numaĭ tu poțĭ să mĕ pătrundĭ cu condițiunile acestea așa de esențiale mărturieĭ mele. Intrebarea ce o face profetul este cea maĭ mare ce póte să cadă în spiritul omuluĭ luminat cu harul tĕŭ. Fă ca să o pricep în totul, ca să înțeleg și maĭ bine rĕspunsurile tale Dumnedeești.

PSALMUL XV

Titlul acestuĭ psalm este: Στηλογραφία τῷ Δαυὶδ in Septuaginta. Tituli inscriptio ipsi David, in Vulgata; și מכתם לדוד în ebreește. Cuvêntul acesta *mictam* care înseamnă aureum insigne, a dat naștere la multe interpretărĭ, pre care le cred de prisos a le aduce.

Titlul acesta *scrisóre pe stilp luĭ David*, póte însemna orĭ că David este autorul psalmuluĭ acestuia, orĭ că l'a cântat el singur și numaĭ el în ceremoniile publice, saŭ că este

un psalm demn de a fi scris pentru totdéuna în arhivele naţiuniĭ, saŭ chiar pe o columnă. Iată ce se póte ḑice maĭ potrivit asupra acestuĭ titlu, care a dat loc la atâtea explicaţiunĭ, din care multe sunt nepotrivite. Este de mirare că în interpretarea cuvintelor obscure ale psalteriuluĭ, nu se ţine seamă în destul de traducerea grécă a celor LXX, care era la izvorul exemplarelor bune, și cunoștea maĭ ales limba.

Psalmul acesta este unul din cele maĭ frumóse cântărĭ ale psalteriuluĭ. Sf. Apostol Petru citéză din el patru versurĭ și le aplică la Iis. Christos; și Sf. Apostol Paul citéză un vers, pe care'l înţelege numaĭ de Iisus Christos. Aceste douĕ citaţiunĭ dovedesc, că partea acésta a psalmuluĭ nu se póte raporta la David, cu atât maĭ mult, cu cât ceĭ doĭ apostolĭ îl îndepărtéză positiv. Dar fiind-că persóna care vorbește în tot psalmul este aceeașĭ, precum arată lămurit și contextul, urméză că psalmul întreg privește numaĭ pre Iisus Christos; că Iisus Christos este care vorbește, saŭ maĭ bine, care rógă pre Părintele sĕŭ, căcĭ psalmul acesta este în stilul rugăciuniĭ, cum se va vedea. David este autorul Psalmuluĭ, dar el vorbește în numele luĭ Iis. Christos, și despre Iis. Christos suferind, fie în cursul vieţeĭ sale, fie maĭ cu seamă în timpul dureróseĭ sale patimĭ. Uniĭ cred că s'ar putea aplica psalmul acesta și luĭ David, persecutat și suferind, cu tóte că dealtmintrelea recunóște că versurile citate de apostolĭ, privesc pre Iis. Christos. Interpretaţiunea acésta este încurcată și slăbește citaţiunile apostolilor.

VERSURILE 1, 2.

Păzeşte-mĕ Dómne, că spre tine am nădăjduit. Ḑis'am Domnuluĭ: Domnul meŭ eştĭ tu, că bunătăţile mele nu'ţĭ trebuesc.

In ebreește în loc de *Ḑis-am*, este *ḑis-aĭ* la femenin; așa că trebue a suplini *sufletul meŭ*, cum face parafrasa haldacă, spre a da un înţeles. Septuaginta și Fer. Ieronim, aŭ înlăturat acéstă greutate punênd *ḑis-am* în loc de *ḑis-aĭ*; în fond nu este mare deosebire. *Că bunătăţile mele nu-ţĭ trebuesc.* Nu este în ebreește *că*, care

este tot una cu conjucția *și. Dis-am Domnului*: *Tu ești Dumnedeul meu, și recunosc că n'ai trebuință de bunătățile mele.* Saŭ maĭ bine, *că* se rapórtă la *dis-am*; am dis că bunătățile mele nu-ți trebuesc. In ebreește este: Bonum meum non supra te (scilicet ultra te), în loc de: Tu ești Suveranul meŭ bine, saŭ maĭ departe n'am ce căuta.

Iisus Christos vorbește în psalmul acesta, ca om și fiŭ al luĭ David. El a murit pe cruce și a cerut de la Părintele sĕŭ ca sĕ'l păzéscă, dându'ĭ viață prin o gloriósă înviere. El dă ca motiv a rugăciuneĭ sale, siguranța cu care totdéuna a așteptat de la părintele sĕŭ, învierea ce 'i s'a făgăduit, și prin aceia ne învață a ne întemeia pe făgăduințele luĭ Dumnedeŭ, cu o încredere nestrămutată.

Declară că recunóște pre Părintele sĕŭ, ca Domnul și Dumnedeul sĕŭ; și motivul ce'l aduce este că Părintele sĕŭ n'are nicĭ o trebuință, nicĭ de om, nicĭ de tóte bunurile sale. In adevĕr, Dumnedeŭ se bucură din eternitate de o fericire perfectă, și nu póte fi trebuință de ceva; Iisus Christos, în adevĕr, procură prin supunerea sa, gloria exterióră a Părinteluĭ sĕŭ, dar acéstă strălucire din afară nu putea să adaoge nimic la gloria lăuntrică și fericirea luĭ D-deŭ. Caracterul propriŭ al luĭ D-deŭ, este că se mulțumește perfect cu sine însuși, și nu are trebuință de făpturĭ.

MEDITAȚIUNI

Iisus Christos, dice Sf. Paul (Ebr. 5, v. 7). viețuind pe pământ, a fost ascultat pentru supunerea sa respectuósă, aducênd jertfa aceluĭ ce putea să'l mântuiască pre el de la mórte, rugăciunile și cererile sale, însoțite cu strigărĭ marĭ și lacrimĭ. Textul acesta se împacă de minune cu psalmul de care ne ocupăm. Iisus Christos aduce Părinteluĭ sĕŭ rugăciunile și lacrimile sale, îĭ expune trebuințele și încrederea sa; recunóște dependența sa, și suprema autoritate a luĭ Dumnedeŭ asupra luĭ. Tóte acestea convin Mântuitorului Dumnedeŭ ca om. El nu are speranța mântuiriĭ și a bunurilor eterne pe care le poseda; dar cerea învierea corpuluĭ sĕŭ, și se considera de altmintrelea ca șef al unuĭ popor noŭ, pe care trebuia să'l sfințéscă, și căruia trebuia să'ĭ procure intrarea patrieĭ cerești. Pentru popor se ruga el și suspina; el dădea exemplul uneĭ căințĭ sincere ce trebue să o facă pĕcătoșiĭ. El învĕța pre aceĭ ce eraŭ să fie îndreptațĭ prin meritele sale, cum trebue să alerge la milostivirea și protecțiunea luĭ Dumnedeŭ, în strîmtorărĭ și în timpurĭ grele.

VERSUL 3

Sfinților celor de pe pământul lui, minunate a făcut
Domnul tóte voile sale într'ênșii.

Profetul, saŭ mai bine Iis. Christos a dis: Domnul n'are trebuință de bunătățile mele; el adaogă aicĭ: Dar sfinții carĭ sunt pe pământ (aŭ trebuință), de aceia a făcut să strălucéscă tótă iubirea mea către dênșii. După cum este în ebreește, astă-zĭ am trebui să traducem: Pentru sfinții carĭ sunt pe pământ și pentru ómenii nobilĭ (generoșĭ) voința mea este întru eĭ. In fond este același sens.

Trebue a lua cuvêntul *sfânt* în înțelesul în care îl iaŭ scriitoriĭ nouluĭ testament, în loc de credincioșĭ, iudeĭ și némurĭ chemațĭ la credință și admișĭ în biserică. In privința lor dragostea luĭ Iis. Christos s'a făcut minunată.

MEDITAȚIUNI

Multă strălucire este în sentimentele pe care Iis. Christos le manifestă aicĭ prin gura Profetuluĭ. Mărturisește că Dumnedeŭ n'are trebuință de bunurile sale, de meritele sale, de lucrările sale; dar nu ascunde, că tóte acestea saŭ mai bine tot ce este, a adus multe folóse lumeĭ. Declară că tóte afecțiunile sale sunt îndreptate către credincioșiĭ rêspândițĭ peste tot pământul; și atribue încă luĭ Dumnedeŭ acéstă dispositiune a sufletuluĭ sĕŭ. Iată cum Dumnedeŭ Mântuitorul, ca om, este credincios luĭ Dumnedeŭ Părintele, care l'a unit în persóna cuvêntuluĭ etern. De aicĭ și noĭ ne învĕțăm a fi recunoscĕtorĭ pentru bine-facerile luĭ Dumnedeŭ, a fi plinĭ de dragoste pentru toțĭ ómenii, mai ales către *sfinți*, pentru aceĭ ce servesc luĭ Dumnedeŭ în spirit și în adevĕr.

VERSUL 4

Inmulțitu s'a slăbiciunile lor; după aceia aŭ sârguit.
Nu voiŭ aduna adunările lor din sângiurĭ, nicĭ voiŭ pomeni numele lor prin buzele mele.

Sensul acestuĭ vers este lămurit și simplu: slăbiciunea ómenilor era extremă înainte de venirea luĭ Mesia; dar apoĭ, adică după ce a venit în lume, aŭ prins la putere și s'aŭ grăbit a merge pe calea mântuiriĭ.

In partea a doua a versuluĭ, textul ebreŭ dice: *Non libabo*

libamina eorum de sanguine, ceea ce revine la sensul traducerilor, pentru că sacrificiile presupun *adunări*.

Sensul versuluĭ este, că Iis. Christos chemând pe Iudeĭ și pe némurĭ la credință *nu-ĭ va aduna spre a aduce sacrificiĭ sângeróse*, așa precum se aduceaŭ în legea mosaică și la idolatri; că nu va rosti numele acestor victime, nicĭ a acelor ce le va aduce. Expresiunea a *pomeni numele victimelor*, face alusie la ceea ce se ordonase în lege (Levit. 16, 20-21), de a pune mâinile pe capul jertfeĭ și a o încărca cu pĕcatele națiuneĭ. Tóte acestea s'aŭ ḑis profetic despre triumful religiuniĭ creștine asupra cultuluĭ sinagogeĭ și asupra idolatrieĭ. In creștinism nu maĭ este vorba despre sacrificiĭ nicĭ despre alt cult.

Voiŭ despreț̦ui, ḑice Mesia, aceste sacrificiĭ sângeróse, așa că gura mea nu va maĭ rosti acest nume Dumneḑeŭ a urît în totdéuna sacrificiele idolatrice; cultul figurativ al Iudeilor ĭ-a fost plăcut pentru un timp; dar astă-ḑĭ nu maĭ póte suferi ca să-l maĭ onoreze prin ceremoniile legiĭ, el a oprit cultul acesta, respinge cu ură închinăciunile Iudeilor de astă-ḑĭ.

MEDITAȚIUNI

Minunata descriere a unuĭ suflet atins de Dumneḑeŭ! era maĭ nainte slab și bolnav, și darul luĭ Dumneḑeŭ îĭ dă sănătate; nu putea să mérgă pe calea mântuiriĭ, și harul îl face să alerge în acéstă cale. *Am alergat pe calea poruncilor tale când aĭ desfătat inima mea.* Dar care este acéstă cale? Este aceia a dragosteĭ luĭ Dumneḑeŭ. Din ḑi în ḑi se întărește cine-va tot maĭ mult, recunóște bunătatea și întinderea acesteĭ căĭ. Ŭn om curios face descoperirĭ minunate în acéstă regiune așa de necunoscută lumenilor. Iisus Christos îĭ arată ce este acea dragoste care rabdă, suferă, se bucură, acea dragoste triumfătóre de bucurie. Ah! cât adevĕr în cuvêntul acesta: Minunat este Dumneḑeŭ întru sfinț̦iĭ sĕĭ, el îĭ vindecă, apoĭ îĭ îndémnă să mérgă!...

Iisus Christos, marele Preot și Arhiereŭ al Testamentuluĭ-Noŭ, nu maĭ adună pe credincioș̦ĭ spre a aduce jertfe sângeróse, ci pentru a le face parte de marile sacrificiŭ ce l'a adus pentru eĭ. Acésta se face în douĕ moduri: 1°, prin aplicarea meritelor sale, fie în rugăciune, fie în jertfe; 2°, prin oferirea trupuluĭ și a sângeluĭ sĕŭ în sacrificiul nesângeros, care s'a perpetuat în biserică până la sfârșitul véculuĭ.

VERSUL 5

Domnul este partea moștenireĭ mele și a paharuluĭ meŭ; tu eștĭ cela ce iarășĭ aședĭ moștenirea mea mie.

Textul ebreŭ are: *tu susțiĭ sórta mea;* ceea ce nu se deosibește de traducere; căcĭ Dumnedeŭ nu păstrézĕ moștenirea fiilor sĕĭ, de cât pentru ca să le-o dea iarășĭ. St. Petru dice, că Dumnedeŭ ne-a renăscut în Iisus Christos, *ca să avem moștenirea ce ni s'a păstrat în ceruri.* Și Sf. Paul asigură, că Domnul *îĭ va da cununa dreptățiĭ.*

Moștenirea acésta se numește sórtă, pentru că la Iudeĭ, când se împărțea o moștenire, se făceaŭ maĭ multe loturĭ, care apoĭ se împărțeaŭ cu sorțĭ la compărtașĭ. Cuvêntul acesta e pus de Psalmist în gura luĭ Iisus Christos, pentru că partea omenéscă n'a meritat nicĭ într'un chip întruparea, și că a fost chemată gratuit la uniunea ipostatică, care a fost isvorul tuturor meritelor, ce apoĭ a câștigat ea. Sf. Paul se servește chiar de expresiunea *a fi chemat prin sórte*, ca să arate o vocațiune gratuită, și fără nicĭ un merit precedent.

Partea moștenireĭ, este un ebraism, care însémnă o parte îmbelșugată, căcĭ așa se înțelege *partea părțiĭ mele*, cum este literalmente în textul ebreŭ.

Când dice Iisus Christos, că părintele sĕŭ îĭ va da iarășĭ moștenirea, care a meritat-o, *restitues haereditatem meammihi*, vorbește de învierea sa, de suverana putere și de harurile care le-a meritat pentru noĭ. Tóte acestea 'ĭ-aŭ fost făgăduite de părintele sĕŭ, ca resplătire a supunerĭĭ sale până la mórte.

Partea paharuluĭ este un cuvênt întrebuințat în Scriptură, spre a însemna *moștenirea*; s'a împrumutat, saŭ de la vechiul obiceiŭ de a împărți fie-căruia din commesenĭ porția în cupa sa, saŭ de la obiceiul de a se restitui o porție din darurile de vin acelor ce le aduceaŭ.

Iisus Christos voește să dică, că Dumnedeŭ este tot binele sĕŭ, tótă nădejdea sa, că de la el aștéptă resplătirea ostenelilor și a meritelor sale. Aicĭ este opositiune între sacrificiile legeĭ vechĭ și acel al luĭ Iis. Christos. In legea veche acel care aducea o jertfă sângerósă avea partea sa: dar în sacrificiul sĕŭ, Iis. Chr. nu'șĭ oprește nimic, totul intră în mâinile părintelui sĕŭ, totul este pentru părintele sĕŭ, el este mulțumit numaĭ ca părintele sĕŭ să fie proslăvit.

MEDITAȚIUNI

Câtă mângâere pentru cel mâhnit în sufletul sĕŭ? Ceĭ drepțĭ, se bucură în inima lor știind că: *D-dĕŭ este partea lor, D-dĕŭ este moștenirea lor;* nu doresc nimic maĭ mult,

și sunt siguri, că li se va da într'o ḑi. Acésta este comóra, pe care o aștepta Sf. Apostol: știŭ, ḑicea el, cine este acel ce mĕ încredințéză, și sunt sigur, că el póte să 'mĭ păstreze comóra, pentru ḑiua cea de apoĭ.

VERSUL 6

Funiĭ aŭ căḑut mie întru cei puternicĭ; cu tóte că și moștenirea mea este fórte bună.

Aicĭ se laudă moștenirea dată luĭ Iis. Chr. Cuvêntul *funiĭ* este împrumutat de la mĕsurile ce se întrebuința pentru a împărți, a mărgini, a determina posesiunile particularilor. Într'o împărțire fiecare bucată se mĕsura cu funiĭ. (Ios. XVII, 5. 141 Mich. II, 5). S'ar putea ḑice: Lotul meŭ este între cele maĭ productive, și cel ce 'mĭ-a căḑut mie este fórte bun.

MEDITAȚIUNI

Iis. Chr. are douĕ felurĭ de moșteniri. Cea d'întâiŭ este aceea ce a primit-o de la Părintele sĕŭ în ḑiua înălțăriĭ sale glorióse, când partea omenéscă a sa a fost încununată cu strălucire. Altă moștenire este cucerirea națiunilor, ce le-a câștigat, suferind pentru ele, și chemându-le la împĕrăția sa, care este Biserica. *Cere de la mine*, ḑice el părinteluĭ sĕŭ în al doilea psalm, *și'ți voiŭ da ție némurile moștenirea ta*, și Apostolul ḑice către Ebreĭ I v. 2: că D-ḑeŭ Părintele a pus pre Fiul sĕŭ moștenitor peste tóte. Aceste douĕ moșteniri sunt bogate, marĭ, demne de Fiul luĭ D-ḑeŭ. Fie-care credincios trebue să tindă la posesiunea acestor douĕ moșteniri, dintre care cea d'întâiŭ este bucuria dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ în lumea acésta; și a doua este câștigarea împĕrăției cerești în cea-l'altă; douĕ moșteniri maĭ marĭ de cât tótă bogăția regilor.

VERSUL 7

Bine voiŭ învĕța pre Domnul, cel ce m'a înțelepțit pre mine; și încă până în nópte mĕ învĕțară rărunchiĭ meĭ.

După ce profetul arată nimicnicia lucrurilor omenești, punându-și nădejdea numaĭ în cele cerești, mulțumește celuĭ Atot-puternic, că 'ĭ-a dat înțelepciune și pricepere, ca să alégă binele. Acésta în-

semnéză cuvêntul ebreŭ יעצני: m'a povéţuit cu sfatul séŭ cel puternic. Nu numaĭ că ne luminéză mintea ca să nu cugetăm cele deşarte, dar încă lucréză şi asupra voinţeĭ, ca să nu ne luăm după poftele inimeĭ, ci să le înfrănăm. Nóptea, când poftele sensuale se deştéptă maĭ mult, atunci D-ḑeŭ lucréză în interiorul nostru aprinḑênd în noĭ dorinţa de a poseda bunurile cereştĭ. In Sf. Scriptură a vechiuluĭ testament se întrebuinţéză *rĕrunchiĭ*, în loc de inimă, ca locul afecţiunilor.

MEDITAŢIUNI

Iis. Chr. a putut să vorbéscă ast-fel relativ la omenirea sa: El a fost condus de spiritul luĭ D-ḑeŭ; aŭ încercat tulburărĭ, care aŭ manifestat dorinţele sale, zelul séŭ pentru gloria luĭ D-ḑeŭ, părintele séŭ, şi pentru mântuirea lumeĭ. Douĕ marĭ învĕţăturĭ pentru noĭ: cea d'întâiŭ, de a ne povĕţui de sfatul luĭ D-ḑeŭ, ca unicul conducĕtor al vieţeĭ nóstre; al doilea de a'l bine-cuvênta în supĕrarea cea maĭ mare şi de a ne folosi în nóptea acésta a vieţeĭ, pentru a ne arăta statornicia şi dragostea nóstră către el.

VERSUL 8

Vĕḑut-am maĭ 'nainte pre Domnul înaintea mea pururea, că de-a drépta mea este, ca să nu mĕ clătesc.

Este un adevĕr netăgăduit, că D-ḑeŭ este pretutindenea de faţă şi vede tóte. Acel care ştie, că D-ḑeŭ este totdéuna în presenţa sa, 'şĭ pune în minte că, D-ḑeŭ neîncetat îl priveşte şi nu trebue să facă cele neplăcute luĭ.

El este de a drépta mea, ca să nu mĕ clătesc. D-ḑeŭ, totdéuna este de a drépta nóstră, ca să fim tarĭ în credinţă.

Dar noĭ nu punem în tot-dé-una pre D-ḑeŭ în faţa nóstră, pentru că suntem preocupaţĭ şi prea neîncreḑĕtorĭ. Textul ebreŭ ḑice: *pentru că el este de-a dreapta mea nu mĕ voĭ clăti*, este maĭ acelaş sens; dar Sf. Apostol Pavel citéză acest vers după cum este în Septuaginta, cu care şi Vulgata e conformă.

Acesta e primul din cele patru versurĭ, ce căpetenia apostolilor aduce, ca fiind ḑis despre Iis. Chr., saŭ maĭ bine de Iis. Chr. chiar. Dar óre este natural, ca cele şapte versurĭ precedente să convie altora, afară de Iis. Chr.? Nu este óre aceeaşĭ persónă ce vorbeşte? Şi aceste versurĭ să fie maĭ cu greŭ aplicabile la Iis. Chr., de cât cele patru din urmă? Tot ceea ce se póte ḑice, este că în cele dintâiŭ, nu i-aŭ fost aplicate de Apostolul, dar acésta mărturiseşte numaĭ, că aceste d'intâiŭ şapte versurĭ, privesc pre Iis. Chr., ca şi cele alte patru din urmă. Ea ne dovedeşte că după tóte principiile

analogiei și chiar a bunului simț, aceste șépte versuri trebue a se raporta la Iis. Chr.

Póte că întrébă cine-va: Cum, sufletul lui Iis. Ch. care se bucura de visiunea intuitivă, din causa unirii ipostatice cu Cuvêntul divin, punea pre D-ḑeŭ în fața sa, saŭ făcea ast-fel ca D-ḑeŭ să fie totdéuna present prin silințele sale previnătóre, și ajutate de harul lui D-ḑeŭ? Pentru că acest suflet sfânt, care avea dorinți ca și ale nóstre, se purta neîncetat dinaintea lui D-ḑeŭ, ca și cum alt-fel nu s'ar fi bucurat de vederea lui D-ḑeŭ. Sf. Apost. Paul ḑice că ângerii doresc din ce în ce mai mult a privi pre D-ḑeŭ; ei se bucură numai puțin și de vederea imediată a lui D-ḑeŭ. Ast-fel acéstă explicațiune, căci ei se mulțumesc și se bucură de vederea acestei frumuseți suverane, că nu se mai satură a'l privi, că găsesc totdéuna gusturi nouĭ în acéstă contemplațiune. Tot ast-fel și încă cu mai mare cuvênt, sufletul lui Iis. Chr., cu tóte că vedea pre D-ḑeŭ într'un mod intuitiv, se alipea la presența divină cu tóte puterile facultăților sale.

Insuși Mesia ne spune aici ceea ce simte el. In tóte acțiunile mele, și mai ales în patima mea, aveam ochii îndreptați spre Domnul, spre Părintele meŭ, în presența căruia sufeream cu curaj, statornicie și încredere; asemenea unui luptător viteaz, care se luptă cu curaj în fața regelui sĕŭ, ce'l privește. Știam eŭ pentru cine și pentru ce sufeream, și'mi plăcea a mărturisi credința mea și supunerea către D-ḑeul inimei mele. Știam că dacă inimicii mei se par că a întrecut un timp, făcêndu-mĕ să mor în durerile cele mai grozave, voiŭ eși cu tóte acestea învingĕtor din acéstă luptă prin slăvita înviere. Voiŭ nădăjdui cu tărie în D-ḑeŭ, bine încredințat, că mĕ va scăpa ast-fel de tóte supĕrările.

Este de-a dreapta mea, ca să nu mĕ clătesc. D-ḑeŭ este protectorul meŭ și apĕrătorul; în zadar mĕ vor lovi vrăjmașii, dar silințele lor vor fi nefolositóre. Se vede aici o metaforă luată de la aceĭ carii pentru a nu cădea mergând pe un lunecuș, se razimă de brațul unui om tare și viguros.

MEDITAȚIUNI

Este un sens mare, și mai ales o instrucțiune minunată în aceste cuvinte. Mĕ voiŭ pune totdéuna în fața lui D-ḑeŭ, saŭ mai bine: voĭ pune pre D-ḑeŭ necontenit în fața mea, pentru că el este de-a dreapta mea, ca să nu mĕ clătesc. Credința presenței lui D-ḑeŭ, face să ne aplicăm acéstă presență sfântă, să privim pre D-ḑeŭ, ca unul ce caută necontenit să ne ajute, să ne sprijinéscă.

In ceea ce privește impioșii, rĕiĭ, pĕcătoșiĭ, într'un cuvênt pentru acei carii nu gândesc la D-ḑeŭ, acéstă ființă nemărginită și presentă peste tot locul, este ca și absentă;

el vede pre acești ómeni, dar eĭ nu'l vĕd; el este lângă dênșiĭ, și îl crede cu totul depărtat; eĭ aŭ trebuință de ajutorul sĕŭ, dar nu'l cer. Iis.Ch., și după exemplul sĕŭ, Sfinții, știind că D-ḍeŭ, este totdéuna lângă eĭ, și cunoscênd importanța unireĭ cu D-ḍeŭ, a relațiuniĭ cu el, se ocupă neîncetat de presența sa, și această presență influențază în tóte acțiunile lor!

Ah! cine este în stare a cunóște isvórele ce află cine-va în presența luĭ D-ḍeŭ? Dacă Sfântul suflet al luĭ Iis. Chr. care vedea totdéuna pre D-ḍeŭ față în față, trăgea din facultățile sale noĭ dorințĭ și afecțiunĭ nouĭ; dacă el făcea întru cât-va nouĭ silințĭ pentru a se uni cu D-ḍeŭ, óre noĭ să nu simțim trebuința ce avem de a ne lepăda de cele lumeștĭ pentru a ne îndrepta către D-ḍeŭ, unica nóstră scăpare și necontenit bine-făcĕtorul nostru?

VERSUL 9

Pentru acésta s'a veselit inima mea și s'a bucurat limba mea, încă și trupul meŭ se va sălășlui spre nădejde.

Iis. Chr. ḍice, că din causa presenței luĭ D-ḍeŭ, inima sa s'a veselit că limba sa a mărturisit bucuria, încă și trupul sĕŭ se va selășlui întru nădejdea invierei. In textul ebreŭ se ḍice: (כבודי) *gloria mea* în loc de *limba mea*. Sf. Apostolul Petru, care știea fórte bine că Septuaginta a tradus bine, și a căreĭ mărturie, în favórea interpretărilor acestora, de sigur că întrece autoritatea textuluĭ ebreŭ de astădĭ, ḍice: *limba mea*; dar comentatoriĭ observă, că gloria interióră, manifestându-se prin demonstrațiunile de bucurie, ce produce limba, nu este nicĭ o diferință în acéstă parte între text și traduceriĭ. Acéstă observațiune este destul de bună, asupra celor douĕ citiriĭ, care nu se pot împĕca alt-fel prin aseměnarea literilor (căcĭ în ebreŭ, *glorie* și *limba* sunt douĕ cuvinte cu totul diferite), și fără a maĭ insista mult, noĭ ne vom ținea de textul nostru.

ησαρξ μου κατασκηνώσει ἐπ'ελπίδι. Trupul meŭ, îngropat în mormênt, se va selășlui desigur în nădejdea invierei. Este o figură, ce Mesia o întrebuințéză pentru a se ști cât de sigur era sufletul sĕŭ, că se va reuni cu corpul sĕŭ, care s'a pogorât în mormênt.

MEDITAȚIUNI

Iată ce lucréză sfântul exercițiŭ al presenței luĭ D-ḍeŭ: bucurie, cântărĭ de veselie, nădejde tare, că va învia într'o ḍi, învingĕtor al morței și plin de glorie. Doresc bucuria

inimeĭ; iubesc viața; găsesc aceste două bunurĭ gândind că D-ḍeŭ este lângă mine și mĕ sprijinește. Dacă presența unuĭ amic (suposând că este vre-un bine adevĕrat în acéstă lume) umple de bucurie inima simțitóre de prietenie, ce efecte produce presența luĭ D-ḍeŭ, acest prietin vecinic, acest protector credincios, acest depositar etern al tuturor gândurilor și sentîmentelor nóstre. Iubirea de viață este naturală; este o inclinațiune, ce D-ḍeŭ a pus-o în sufletul nostru, ca o dovadă permanentă de nemurirea sa, ca o mărturie vecinică a uneĭ vieți viitóre. Decĭ dacă ne vom ocupa de presența luĭ D-ḍeŭ, nu vom putea perde din vedere promisiunea ce ne-a făcut-o, nu numaĭ de a consacra sufletul nostru în lăcașul fericireĭ, dar atrage încă și corpul nostru din pulberea morméntuluĭ, pentru ca să participe și el de acea fericire. Simțesc o D-ḍeul meŭ, aceste folóse: dar eŭ nu sunt încă unit cu tine, pentru că imaginațiunea mea mĕ îndepărtéză, pentru că spiritul meŭ este condus de obiecte care'l distréză, pentru că corpul meŭ să dedă patimilor. Atuncĭ nu te vĕd Dómne; dulcéța presențeĭ tale este un bine perdut pentru mine, și mĕ târăsc totdéuna pe pĕmênt, învĕluindu-mĕ între gândirĭ înțelepte și dorințĭ conrupte.

VERSUL 10

Că nu veĭ lăsa sufletul meŭ în iad, nicĭ veĭ da pre cel cuvios al tĕŭ să vadă stricăciune.

Sunt interpreți carĭ traduc: Tu nu veĭ lăsa trupul meŭ în mormênt; alțiĭ *nu mĕ veĭ lăsa* în mormênt. Sunt bine încredințat că aceste două traduceri sunt defectuóse. Maĭ întâiŭ, pentru că textul vorbește de *suflet* și nu de *corpul mort*. Este adevĕrat că în Scriptură, câte odată *corpul mort* se numește *suflet*, cum în Levitic, în Numere în Aggeŭ, când este vorba de necurățeniile provenite prin atingerea mortuluĭ; dar nu se va găsi un singur exemplu unde corpul unuĭ om viŭ să fie numit *suflet*, când e vorba de mórtea sa viitóre. In aceste împrejurărĭ, saŭ maĭ bine cuvêntul *suflet* însémnă *viață*, precum în Facere, când Ruvin voi a scăpa pre Iosiĭ de la frațiĭ sĕĭ, el le ḍice: Nu-ĭ ridicați *sufletul* saŭ *viața*; saŭ maĭ bine acest cuvênt *suflet* însémnă substanța spirituală, care animéză corpul, precum se vede când ḍice psalmistul: Dumneḍeŭ va scóte sufletul meŭ din mânile iaduluĭ, adică D-ḍeŭ va mântui sufletul meŭ, saŭ 'l vor scóte din locul unde se va afla, când corpul meŭ va înceta de a maĭ fi printre ceĭ viĭ. Tot astfel se exprimă și Iis. Chr. în versul psalmuluĭ ce 'l explicăm.

Cuvêntul prin urmare, pentru ce, în scriptură, corpurile morţilor se numesc câte o-dată *suflete*, נְפָשׁ în textul ebreŭ, este că acţiunea sufletuluĭ în corpul vieţuitor este cu deosebire în sânge, de unde scriitoriĭ sacri ḑic aşa de des: *sufletul în sânge*; şi aceste două cuvinte, *sânge* şi *suflet* se pun unul pentru altul. Sângele este cel maĭ mobil în corpul viŭ şi eĭ 'l numeaŭ suflet. După mórte, sângele se strică maĭ curênd şi dă mirosul cel maĭ urât, şi totuşĭ eĭ numeaŭ acest sânge conrupt, saŭ cadavrul care era infectat, *suflet* ca şi cum marele isvor al vieţeĭ şi principiul conrupţiuneĭ trebuea saŭ putea avea acelaş nume. Dar acestea sunt capriciĭ ale limbeĭ.

Tot aceea ce s'a ḑis dovedeşte, că se póte numi un om actualminte mort, suflet, dar nu a întrebuinţa acest cuvênt vorbind de mórtea viitóre a unuĭ om viŭ, şi nu se va găsi niciĭ un singur exemplu în Scriptură. Ast-fel nu se póte traduce: οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴ μου εἰς ᾅδου prin, nu veĭ lăsa cadavrul meŭ în moment. A doua traducţiune: *nu mĕ veĭ lăsa în mormênt* iarăşĭ nu se póte susţinea, pentru că nu este adevĕrat că Iis. Chr. a intrat cu totul saŭ a trebuit să intre în mormênt; corpul sĕŭ numaĭ a fost depus pentru puţin timp; după treĭ ḑile el eşi glorios. Este deciĭ prea adevĕrat, că trebue să se traḑucă versul psalmuluĭ aşa precum am făcut noĭ. Iis. Chr. ḑice că părintele sĕŭ nu va lăsa sufletul sĕŭ în locul unde patriarchiĭ şi toţi sfinţiĭ vechiuluĭ Testament aşteptaŭ rĕscumpĕrarea; el se pogorî la eĭ pentru a le vesti scăparea, şi îndată după aceia, reînsufleţi corpul sĕŭ, el reînvie, se arĕtă apostolilor sĕĭ, vorbi cu eĭ în timp de patru-ḑeciĭ de ḑile, şi în fine terminâ misiunea sa prin înălţarea sa triumfătóre.

Profetul vorbind în persóna acestuĭ Mesia, viitor, ḑice: *Nu veĭ lăsa pre cel cuvios al tĕŭ se vaḑă stricăciune.* Aiciĭ este vorba direct de corpul luĭ Iis. Chr. El s'a numit *sfânt*, pentru că divinitatea nu'l părăsi niciĭ chiar în mormênt. Sf. Petru care citézĕ acest loc, se serveşte pentru a arĕta, că aceea nu s'a ḑis de David, a căruĭ corp fu supus conrupţiuniĭ, şi a căruĭ mormênt se póte vedea încă la Ierusalim.

MEDITAŢIUNI

Prin unirea ce avem cu Iis. Chr. şi prin făgăduinţele ce ne-a făcut, noĭ înşăşĭ putem ḑice, că Domnul nu va lăsa sufletul nostru în Iad, şi că nu va permite ca să suferim pentru totḑéuna conrupţiunea. Sufletul nostru, eşind din acéstă viéţă, nu este supus, ca acel al sfinţilor din vechiul Testament, a vedea întârḑierea momentuluĭ fericiriĭ sale. Corpul nostru, cu tóte că e condamnat a se înturna în pământ, este destinat a lua o viaţă nouă, maĭ perfectă de cât cea d'întâiŭ. Aceste două subiecte, acel al fericireĭ neîntârziate pentru ceĭ drepţĭ, şi acel al învieriĭ strălucite,

trebue să ne ocupe neîncetat, să ne deslipéscă de cele pământeşti, să ne apropie de D-ḍeŭ, să ne inspire sentimentele celeĭ maĭ perfecte recunoştinţe şi ale dragosteĭ celeĭ maĭ fragede către Iis. Chr.

VERSUL 11

Cunoscute aĭ făcut mie căile vieţeĭ; umplemĕ-veĭ de veselie cu faţa ta; frumuseţea ta în drépta ta întru sfîrşit.

Iis. Chr. prin sine însuşĭ, avea puterea de a se învia. Nimenĭ ḍice el, nu-mĭ rădică viaţa, dar eŭ o părăsesc de la sine, şi este în puterea mea de a o părăsi, şi este în puterea mea de a o lua iarăşĭ (Ion 10, v. 18). Dar el atribue aicĭ învierea sa puterei părinteluĭ sĕŭ; saŭ pentru că ca D-ḍeŭ, are în părintele sĕŭ principiul divinităţeĭ sale, saŭ maĭ bine că, ca om, el a primit tóte din bunătatea Părinteluĭ sĕŭ, care în dar i-a făcut făgăduinţa uneĭ învieri glorióse de va muri supunêndu-se. El bine-cuvintéză decĭ pre Părintele sĕŭ, că l'a făcut să mérgă pe o cale nouă, care este cea a înviereĭ, cale particulară numaĭ din punctul de vedere a luĭ Iis. Chr.; căcĭ nimenĭ altul nu s'a înviat vre-o dată pre sine. Acéstă înviere aşa de extraordinară şi premărirea corpuluĭ sĕŭ aŭ fost căile vieţeĭ nemuritóre, de care se bucură el; şi ele vor fi iarăşĭ, prin fericita învinuire asupra membrelor sale, căile vieţeĭ nemuritóre ce ni s'a păstrat.

Mĕ veĭ umplea de bucurie făcêndu-mĕ să vĕd faţa ta. Textul ebreŭ, ḍice: *Prisosinţa bucurieĭ este,* saŭ va fi *în faţa ta,* ceea ce este absolut acelaş sens; numaĭ că este ceva maĭ energic.

Bucuriile sunt în mâna ta saŭ la *drépta ta până în veac.* Iis. Chr. dă a înţelege prin aceste cuvinte, că se va bucura în etern, de-a drépta părinteluĭ sĕŭ, de veselia ceruluĭ. Sf. Apostol Petru nu citéză aceste din urmă cuvinte ale Psalmistuluĭ.

MEDITAŢIUNI

Calea care a condus pre Iisus Christos la înviere, este supunerea la voinţa părinteluĭ sĕŭ, răbdarea în încercările vieţeĭ aceştia, caritatea şi zelul pentru mărturisirea ómenilor. Nu sunt pentru noĭ alte mijlóce de a ajunge la viéţa prea fericită. Prisosinţa tuturor bunurilor este în D-ḍeŭ; este în acéstă viéţă, când este supus voinţeĭ sale, când se ocupă de sfânta sa presenţă şi când vieţuéşte din dragostea sa; ea este în tótă plenitudinea sa, după acéstă viéţă muritóre, când cineva a meritat de a fi pus de-a drépta cu ceĭ aleşĭ,

și cel ce are fericirea de a auḑi aceste cuvinte: *Veniți, bine-cuvêntaților părintelui meŭ etc.* Acéstă abondență a bunurilor este eternă, pentru că stă chiar în posesiunea luĭ Dumneḑeŭ.

PSALMUL XVI

Se citește în capul psalmuluĭ: *Rugăciunea luĭ David*, ceea ce dă a înțelege subiectul ce-l tratéză Profetul. Este o rugăciune făcută Domnuluĭ în timpul uneĭ întristărĭ, în niște împrejurărĭ la care a avut a suferi mult de la inimiciĭ sĕĭ. Nu se știe la ce fapte din viéța sfântuluĭ rege se rapórtă acest psalm; este de ajuns a ști, că după exemplul profetuluĭ, tot omul persecutat și suferind trebue a alerga la D-ḑeŭ ca la autorul a tótă dreptatea și la mângâitorul celor întristațĭ.

VERSURILE 1, 2.

Auḑĭ Dómne dreptatea mea, ia aminte cererea mea, ascultă rugăciunea mea nu din buze viclene. De la fața ta sá iasă judecata mea, ochiĭ tĕĭ vadă dreptățĭ.

Profetul este încunjurat de vrășmașiĭ nemiloșĭ carĭi vor să-l piardă. Printre eĭ este unul maĭ înverșunat contra luĭ. Pericolul este mare și cererea de ajutor cu mare stăruință. De aceea în textul ebreŭ este: *Auḑĭ Iehova dreptatea, ascultă strigarea mea.* Profetul cere de la D-ḑeŭ să privéscă la dreptate; el invócă în general dreptatea divină, fără a face nicĭ o mențiune de a sa: ast-fel și Symmaca și Theodotion aŭ tradus: Ascultă-mĕ Dómne cu tótă dreptatea. Cu tóte acestea, fiind-că nu se póte presupune, că un suplicant, ce implóră justițiea judecătoruluĭ sĕŭ, să se arate el singur lipsit de greșale, David represintă și dreptatea sa luĭ D-ḑeŭ, cu atât maĭ mult, că rugăciunea sa este făcută sincer și nu cu *gura înșelătóre.*

MEDITAȚIUNI

S'a observat că aicĭ e un fel de gradațiune. Dómne ia aminte la dreptate, îndură-te la rugăciunea ce ți se face, și maĭ ales la rugăciunea ce ți-o face un om drept.

Acéstă rugăciune a luĭ David condamnă: 1) pe ipocritul ce se pare că se rógă; și care, în fundul inimeĭ sale, este plin de rĕutate; care voește a impune ómenilor prin o pietate falșă, pe când sufletul sĕŭ este plin de pĕcate; 2) omul aplecat la bunurile pămênteștĭ; el cere aceste bunurĭ de la D-ḑeŭ, fără a se maĭ osteni să céră și darul mărturieĭ. D-ḑeŭ este prea interesat de gloria sa și mântuirea ómenilor, ḑice el, pentru ca să audă ast-fel de rugăciunĭ. El mĕ aude pentru că vĕd că-mĭ merge bine. Inima unuĭ asemenea om este lipsită numaĭ de cele pămênteștĭ și de multe orĭ nu știe ce rostesc buzele sale; 3) acel ce se rógă cu rĕcélă și fără a uni sentimentele sufletuluĭ sĕŭ, la formulele rugăciuneĭ ce el pronunță: acela se rógă cu o devoțiune amăgitóre pentru că inima nu se ocupă de aceea ce limba cere de la D-ḑeŭ.

VERSUL 3

Cercat'aĭ inima mea, cercetau-aĭ nóptea; cu foc m'aĭ lămurit, și nu s'a aflat întru mine nedreptate.

In textul ebreŭ versurile sunt la viitor, dar acest viitor are puterea dorinței ce se exprimă în traducerĭ; saŭ mai bine acéstă dorință exprimată, este de un stil profetic, unde lucrurile viitóre sunt representate ca actualmente existente. Fața luĭ D-ḑeŭ însémnă aicĭ o privire favorabilă. Dar D-ḑeŭ nu privesce bine de cât numaĭ pre aceĭ ce merg în dreptate: de aceea Profetul cere să caute la ceea ce este drept în causa sa. Este ușor de a recunóște în acéstă rugăciune vorbirea ce convine propriŭ luĭ Mesia.

MEDITAȚIUNI

Am putut ḑice în unele împrejurărĭ, ca și profetul: Dómne judecă causa mea, veḑĭ dacă sunt vinovat de ceea ce mi se impută; nu mĕ maĭ duc la judecata ómenilor, pentru că eĭ sunt pătimașĭ, saŭ nu aŭ cunoștință de ajuns. Numaĭ tu știĭ dacă eŭ sunt ast-fel cum mĕ descrie vrăjmașiĭ meĭ. Maĭ ales, am putut face o asemenea rugăciune când am fost loviți de calomniĭ evidente; dar în amĕnuntimea conduiteĭ mele, în observarea datoriilor mele către D-ḑeŭ, într'un cuvênt, în ceea ce privește starea interiorului meŭ, o D-ḑeul meŭ! voĭ ḑice ca și profetul: *să nu intri*

în judecată cu servul tĕŭ, dacă tu mĕ judecĭ după asprimea dreptăţiĭ tale, sunt perdut pentru totdéuna; ochiĭ tĕĭ vĕd dreptatea şi acéstă dreptate nu se găseşte în mine.

VERSURILE 4, 5.

Ca să nu grăiască gura mea lucrurĭ omeneşti, pentru cuvintele buzelor tale, eŭ am păzit că'ĭ aspre. Săvârşeşte paşiĭ meĭ întru cărările tale, ca să nu se clătéscă paşiĭ meĭ.

Textul ebreŭ ḑice: tu aĭ ispitit inima mea; aĭ cercetat-o nóptea; m'aĭ examinat cu foc; n'aĭ găsit, eŭ am gândit; gura mea nu va grăi deşarte. In ceea ce priveşte faptele ómenilor, pentru cuvintele gureĭ tale, eŭ am observat căile omorîtoruluĭ saŭ m'am păzit de apucăturile celuĭ rĕŭ. Se vede că deosebirea vine maĭ ales din douĕ cuvinte. 1° Textul ebreŭ, ḑice: *Tu maĭ găsit* בל-תמצא Septuaginta ḑice: οὐχ εμοέδη ενέμοι ὀδικία nu s'a aflat întru mine nedreptate. Cuvêntul ebreŭ care însémnă *am gândit* este זמתי şi acel ce însémnă *nedreptatea mea* este tot acelaşĭ; dar punctele sunt diferite în amêndouĕ casurile; însă ceĭ LXX cariĭ nu eraŭ ţinuţĭ de puncte, aŭ luat acest cuvênt în al doilea înţeles şi aŭ citit: N'aĭ aflat nedreptatea mea, saŭ, nedreptate nu s'aŭ aflat întru mine. 2° Cuvêntul פרין, ce ebraiştiĭ 'l traduc prin *effractor*. tâlhar effractor (căcĭ acésta însémnă propriŭ), Septuaginta l'a tradus prin căĭ rupte (vias fracturae); şi ast-fel de căĭ sunt grele. Diferenţa este iarăşĭ în puncte.

Textul ebreŭ póte fi tradus ast-fel, fără să se altereze nimic; m'aĭ ispitit, m'aĭ cercetat nóptea, m'aĭ examinat prin foc; n'aĭ găsit rĕutate în mine. Am gândit că gura mea nu va vicleni, după obiceiul ómenilor, saŭ cum este aşa de ordinar la ómenĭ. Şi pentru cuvintele gureĭ tale (poruncilor, legilor tale), eŭ am apucat căĭ grele, aspre, necunoscute, ast-fel cum sunt cele ale hoţilor; dar nu în planurile lor. David arăta prin aceea că s'a ascuns în deşerturĭ în timpul persecuţiuniĭ luĭ Saul, după ordinul saŭ inspiraţiunea ce a avut-o de la D-ḑeŭ, comparând cu Septuaginta şi cu Vulgata se va vedea că sensul este acelaş saŭ prea puţin diferit.

Inima luĭ David a fost cercată când Saul a fost în mâinele sale, şi el a cruţat pe unsul Domnuluĭ, D-ḑeŭ ne cercetéză în timpul nopţiĭ, adică examinéză ceea ce este maĭ obscur şi maĭ ascuns în fundul inimeĭ nóstre. Domnul ispiteşte pe supuşiĭ sĕĭ prin focul supĕrărilor. Dar ce vom face, ca nedreptatea să nu se găséscă în noĭ? De a nu conforma cuvintele sale şi faptele sale cu acele ale ómenilor, de a avea neîncetat şi în inimă şi înaintea ochilor, cuvintele eşite din gura Domnuluĭ, şi de a fi pregătit pentru calea cea strimtă, în căile aspre şi penibile după natura ce D-ḑeŭ ne-a prescris-o.

MEDITAȚIUNI

Cine din noĭ va putea ḑice: Dómne, tu maĭ ispitit și maĭ examinat, maĭ ales în timpul pericolelor, și n'aĭ găsit că limba mea vorbește după limba ómenilor, să nu mĕ plâng și să cârtesc; tu aĭ găsit din contra, că conform sfintelor tale legĭ, am fost liniștit și supus în acéstă cale așa de contrarie naturelĭ? David nu ḑice aceste cuvinte din mândrie, el vorbește după mărturia conștiinței sale, și sf. Spirit este care îl inspiră, când el espune ast-fel ordinul conduiteĭ sale. Apostolul amintea de asemenea Corintenilor tot ceea ce aŭ făcut și aŭ suferit pentru eĭ; și acésta era necesar, ca eĭ să știe a stima ministerul cu care era învestit. Dar acești sfinți știaŭ bine să intre în eĭ însuși, și să îndrepteze către D-ḑeŭ tótă gloria faptelor bune ale lor. Cine fu maĭ umilit de cât David și Paul?

VERSURILE 6, 7

Eŭ am strigat că m'aĭ auḑit Dumneḑeule, plécă urechea ta mie și auḑi cuvintele mele. Minunate fă milele tale, cel ce mântuești pre ceĭ ce nădăḑuesc spre tine, de ceĭ ce staŭ în potriva dreptei tale.

Se va putea traduce după textul ebreŭ: *eŭ am strigat către tine, pentru că mĕ veĭ auḑi*; dar sensul Septuaginteĭ și al Vulgateĭ, care nu se îndepărtéză de cel ebreŭ (pentru că în acéstă limbă se póte traduce viitorul prin present), are ceva maĭ frumos. *Eŭ am strigat către tine Dómne, pentru că m'aĭ auḑit.* Încercarea ce a făcut-o profetul de succesul rugăciunilor sale, îl încuraja de a se ruga și maĭ mult.

MEDITAȚIUNI

De la ceĭ marĭ aĭ lumiĭ, nu este în drept cine-va maĭ nicĭ-o-dată a cere a doua ertare, după ce a obținut odată. La D-ḑeŭ este cu totul din contra; cu cât o obține cine-va, cu atât trebue a avea speranță de a obține. Pentru că ceĭ marĭ aĭ lumiĭ sunt mărginiți în facultățile lor, și maĭ mărginiți încă în voințele lor. In Dumneḑeŭ, totul este de o potrivă nemărginit: puterea și bine-facerea n'aŭ margini.

VERSURILE 8, 9.

Păzește-mĕ Dómne ca lumina ochiuluĭ; întru acoperĕmêntul aripilor tale mĕ veĭ acoperi. De către fața necredincioșilor carĭ m'aŭ necăjit pre mine, vrăjmașiĭ meĭ sufletul meŭ aŭ coprins.

Profetul cere a fi apărat contra celor rĕĭ și contra inimicilor luĭ D-ḑeŭ. Persecutoriĭ luĭ Iisus Christos și inimiciĭ Bisericeĭ s'aŭ opus voințelor luĭ D-ḑeŭ. Profetul descrie în versurile următóre artificiile și furórea lor, dar curênd saŭ maĭ târḑiŭ eĭ sunt sfărîmați de puterea luĭ Dumneḑeŭ, cu tóte că Domnul permite câteodată că în acéstă viață să se bucure de o prosperitate timporală.

MEDITAȚIUNI

După exemplul Profetuluĭ, învĕțăm a ne ruga cum se cuvine în spiritul umanităților; el nu se laudă cu meritele sale, încercările sale; ci alérgă numaĭ la milostivirea luĭ D-ḑeŭ; speră în bunătatea sa; cere să fie păḑit ca lumina ochiuluĭ. Figură destul de comună în cărțile sfinte. Lumina ochiuluĭ este partea cea maĭ delicată și maĭ sensibilă în corpul uman, aceea ce omul apără cu cea maĭ mare îngrijire contra tuturor corpurilor streine ce l'ar putea jicni. D-ḑeŭ ḑice prin profetul Zaharia: (II, 8). *Cel ce te atinge, este ca și cum ar atinge lumina ochiuluĭ meŭ.* In cântarea luĭ Moisi, (Deut. 37. 10), se citește, că D-ḑeŭ a apărat pe poporul sĕŭ *ca lumina ochiuluĭ sĕŭ.* In proverbe (7, 2). Înțeleptul ḑice, în numele luĭ D-ḑeŭ: *Păzește legea mea ca lumina ochiuluĭ tĕŭ.* Cu drept cuvênt dar Biserica, adesea în sfintele rugăciunĭ pune în gura fiilor sĕĭ acéstă rugăciune a profetuluĭ: *Păzește-mĕ Dómne ca lumina ochiuluĭ.* Ea știe pericolele la care sunt expușĭ în timpul nopțiĭ, silințele ce inimicul mântuiriĭ face în acest timp pentru a slăbi sufletul și a întărâta corpul, rugăciunea acésta nu trebue să lipséscă din mintea credinciosuluĭ.

VERSUL 10

Grăsimea lor aŭ încuiat, gura lor aŭ grăit mândrie.

Ebreul spune ast-fel: *Păzește-mĕ Dómne ca lumina ochiuluĭ; ascunde-mĕ la umbra aripilor tale contra celor rĕĭ, carĭ m'aŭ*

apăsat (saŭ mĕ oprimă), *inimicii mei m'aŭ încurajat, ei aŭ încuiat măruntaele lor, gura lor a grăit cu mândrie.* Și aicĭ nu se vede altă deosebire de cât în împărțirea versurilor; ea se pare mai bună în Septuagintă, pentru că se distinge mai bine gândirile; acésta se observă ușor confruntând textul cu acéstă traducere.

Acéstă descripțiune, ce o face David de conduita inimicilor sĕĭ, ne arată poetic cruḍimea unită cu învêrtoșarea inimeĭ cu care ceĭ rĕĭ persecută pe drepți. Ea represintă de asemenea ispitele demonilor, a căror instrumente adese-orĭ sunt ceĭ rĕĭ. Profetul espune pedepsile sale pentru a face pe D-ḍeŭ îndurător, a'l ruga ca să'l acopere cu umbra aripilor sale contra furoriĭ inimicilor sufletuluĭ sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Sunt douĕ trăsurĭ, care caracteriséză bine pe ceĭ rĕĭ și nelegiuiți; eĭ închid inima lor mileĭ, și vorbesc cu mândrie. Mai întâiŭ fiind-că religiunea este caritate, închid inima lor la orĭ-ce sentiment de caritate; aceĭ carĭ nu aŭ religiune eĭ găsesc totdéuna pretexte pentru a nu face nicĭ un bine altora. Eĭ se leagă de defectele sĕracilor, abusurile ce se află în sărăcie, în cerșetorie, pentru a se face nesimțitorĭ la tóte nenorocirile particulare saŭ publice. Eĭ sunt elocuenți asupra mijlócelor pentru a întêmpina aceste calamități, și tótă elocuența lor n'are alt scop de cât a le face mai aspre și nesuferite. Când cine-va nu este religios, nu are de cât asprime pentru nenorociți. Cum póte fi milostiv un om care nu aștéptă nimic în viéța viitóre, care este singur scopul sĕŭ, care face unicul obiect de a-și satisface plăcerile și a nu-ĭ păsa de ceĭ-l'alți ómenĭ și de sórta lor!

Impioșiĭ vorbesc cu mândrie; de dênșiĭ mai întâiŭ pentru că eĭ se cred mai luminați de cât ceĭ-l'alți ómenĭ; apoĭ de D-ḍeŭ și de religiune, pentru că eĭ se cred în drept a critica făpturile luĭ Dumneḍeŭ, și de a'ĭ cere compt de tot ceea ce a făcut; în fine eĭ tratéză cu mândrie pe toțĭ aceĭ ce aŭ credință și moravurĭ; eĭ ĭ privesc ca spirite amăgite saŭ amăgitóre, nu cruță nicĭ pe profeți, nicĭ pe apostolĭ, nicĭ pe sfinții părinți, nicĭ Biserica, nicĭ chiar pe Iisus Christos, ridicându-se cu îndrăsnélă contra a tot adevĕrul, și pretinḍênd a distruge tot principiul, afară de acel al independinței și al talentuluĭ ce-și atribue eĭ de a cugeta bine. Impioșiĭ nu sunt atâta impioșĭ prin desfrânarea moravurilor, pe cât prin vanitate.

VERSUL 11

Isgonindu-mĕ acum m'a înconjurat, ochiĭ sĕĭ și-a pus, ca să-ĭ plece la pĕmênt.

Ebreeștiĭ nu se unesc asupra înțelesuluĭ acestuĭ vers, uniĭ ḑic că אשרנו însémnă *gressus nostri*; alțiĭ: *contemplatione nostra*. Apoĭ uniĭ traduc: aceștĭ impioșĭ aŭ înturnat ochiĭ la pămênt; alțiĭ: eĭ aŭ înturnat ochiĭ lor, saŭ aŭ de gând a ne rĕsturna la pămênt. Acest după urmă vers, Septuaginta 'l traduce esact, căcĭ textul ebreŭ este עיניהם ישיתו לנטות בארץ *și-aŭ pus ochiĭ să arunce la pămênt.* Cât pentru אשרנו eĭ l'aŭ luat în loc de verbul care ar fi *incelterunt in me*, eĭ aŭ mers contra mea pentru a mĕ săgeta; în urmă, eĭ m'aŭ înconjurat. Fer. Ieronim traduce de asemenea: Incedentes in me, nunc circumdederunt me; ceea ce intră în sensul Septuaginteĭ și al Vulgateĭ.

Înțelesul versuluĭ este decĭ: acești inimicĭ m'aŭ scos maĭ întâiŭ eĭ mĕ înconjură acum, și (pentru a ascunde maĭ bine planul lor) se par că nu mĕ vĕd; saŭ maĭ bine eĭ privesc pămêntul și nicĭ-o-dată cerul, a căruĭ vedere 'ĭ-ar face să 'șĭ vie în minte, saŭ maĭ bine încă: eĭ s'aŭ hotărât a nu arunca nicĭ-o-dată ochiĭ spre mine atât m'aŭ despreţuit.

MEDITAȚIUNI

Când cineva are inimicĭ înverșunațĭ și îndărătnicĭ în mânia lor, trebue a se aștepta la tot ceea ce ḑice profetul aicĭ. Eĭ nu părăsesc nicĭ-o-dată planul de a vĕtăma. De ajung a scóte pre acel ce voesc a'l persecuta, nu 'l perd din vedere fie chiar într'un pămênt strein; întrebuințézĕ tóte mijlócele secrete contra luĭ; se arată că l'a uitat, dar la cea întâiŭ ocasiune ce se presintă, eĭ conspiră contra luĭ. Causa acesteĭ urĭ așa de neîmpăcate este, că nu consideră de cât interesul lor. Eĭ nu privesc nicĭ de cum cerul și nu sunt atinșĭ nicĭ de un motiv religios.

VERSUL 12

Apucatu-m'a ca un leŭ gata la vênat și ca un puiŭ de leŭ, ce locuește întru ascunsurĭ.

Ebreul ḑice cuvênt după cuvênt: asemĕnarea (acesţuĭ impios) este ca a unuĭ leŭ ce dorește prada sa, și ca un puiŭ de leŭ ce

locuește în locurĭ ascunse. Acesta e și sensul vulgateĭ, afară de acésta, după Septuaginta, specifică încă procedările acestor inimicĭ, dicênd: Eĭ m'aŭ apucat, saŭ eĭ *m'aŭ sfâșiat ca un leŭ* etc.

MEDITAȚIUNI

Se póte crede, că profetul întrebuințéză comparațiunea leuluĭ și a puiuluĭ de leŭ pentru a arăta vicleniа și graba inimicilor sĕĭ; leul, deprins cu vênătórea, știe tóte vicleniile propriĭ a atrage prada în cursele sale; puiul de leŭ sprinten și iute, cu tóte că e ascuns în visunia sa, este gata a năvăli asupra prădeĭ, a o urmări etc. Acéstă figură, prin urmare convine perfect demonuluĭ, pre care Sf. Apostolul Petru compară cu un leŭ ce răcnește, care caută neîncetat ocasiunĭ de a ne sfâșia.

VERSUL 13

Scólă-te Dómne, întêmpină-l pre eĭ și-l împedecă, scapă sufletul meŭ de cel necurat, sabia ta de la vrăjmașiĭ mâneĭ tale.

După textul ebreŭ ar trebui să se traducă: Scólă-te Dómne, întêmpină fața acestuĭ impios, restórnă-l, scapă sufletul meŭ de cel rĕŭ, sabia ta. Cele douĕ saŭ treĭ cuvinte aparțin versuluĭ următor. Uniĭ traduc: *Scapă cu sabia ta sufletul meŭ de cel rĕŭ.* După prima traducțiune care este cea maĭ conformă cu textul, se găsește înțelesul Septuaginteĭ; acésta dice: ridică *sabia de la vrăjmașiĭ mâneĭ-tale*; și evreul dice: *Scóte-mĕ de la cel rĕŭ, care este sabia ta.* Deci dacă Profetul cere de la D-deŭ să scótă sabia sa din mâna acestuĭ rĕŭ, trebue dar ca acel rĕŭ să fie privit ca fiind sabia Domnuluĭ: este tot acelaș lucru.

MEDITAȚIUNI

Idolatriĭ aŭ fost sabia și mâna cu care D-deŭ se servi altă dată pentru a pedepsi pre poporul sĕŭ. Ceea ce ne spun toți profeții, ceĭ rĕĭ sunt în creștinism sabia și mâna de care D-deŭ se servește pentru a pedepsi saŭ pentru a ispiti pre ceĭ aleșĭ. Idolatriĭ nu știură, că serveaŭ mâniа luĭ D-deŭ, eĭ priveaŭ succesul lor ca cum ar veni din țara lor, ceĭ rĕĭ numaĭ puțin nu știŭ întrebuințarea, ce D-deŭ face de rĕutatea lor. Aceștia vor fi pedepsiți ca și idolatriĭ

după ce D-ḍeŭ aŭ ertat pre poporul sĕŭ. Ceĭ drepţĭ pot să céră de a fi scăpaţĭ de aceştĭ inimicĭ; dar trebue să sufere cu răbdare întârḍierea luĭ D-ḍeŭ şi a primi loviturile sale cu resignaţiune.

VERSUL 14

Dómne, din puţinĭ de pe pământ, imparte'ĭ pre eĭ în viéţa lor. Şi de cele ascunse ale tale s'a umplut pântecele lor, săturatu-s'aŭ de fiĭ şi aŭ lăsat rĕmăşiţa pruncilor lor.

Ebreul procedă ast-fel după ebraiştĭ: *Scapă-mĕ de ómeniĭ mâneĭ tale, de ómeniĭ veaculuĭ, porţiunea lor este în acéstă viéţă, şi tu umpli pântecele lor din isvorul tĕŭ ascuns.* Septuaginta şi Vulgata, vorbeşte despre ceĭ drepţĭ, cariĭ sunt puţin pre pământ şi pentru cariĭ să rógă profetul a'ĭ despărţi de ceĭ rĕĭ, cariĭ sunt fórte mulţĭ şi se bucură de tóte bunătăţile pământeştĭ.

In acest vers, *de cele ascunse ale tale,* se înţelege bunurile pământeştĭ, care la orientalĭ se ţineaŭ ascunse, pentru a nu fi răpite de alţiĭ. Uniĭ traduc: Tu umpli pântecele lor din isvórele ascunse ale mânieĭ tale. Dară nimic nu denotă aicĭ mânia luĭ D-ḍeŭ. Se pare că aicĭ din contra, Profetul se plânge de prosperitatea celor rĕĭ; ceĭ se bucură de bogăţiile luĭ D-ḍeŭ, şi chiar de acele care sunt cele maĭ ascunse, cele maĭ rare şi maĭ preţióse.

Înţelesul acestuĭ vers este aşa de obscur, în cât nu îndrăsnim a asigura că traducţiunea ce se presintă să fi atins adevĕrata însemnare. Dar ceea ce exprimă se pare cu tóte aceste destul de natural, şi legat cu versurile următóre: este un fel de cerere profetică saŭ maĭ bine preḍicere, prin care psalmistul declară, că sórta celor rĕĭ pe pământ nu este nici-o-dată aşa de plâns; D-ḍeŭ permite, ca să se bucure de bunătăţile temporale, de care adese-orĭ privéză pre drepţiĭ, ce'ĭ iubeşte.

MEDITAŢIUNI

Profetul arată în acéstă parte, că nu se lipeşte, ca ceĭ rĕĭ de bunurile acesteĭ lumĭ. Recunóşte că sunt presente ale dărnicieĭ divine; dar el ştie, că aceste bunurĭ nu sunt scopul cel maĭ de pe urmă al omuluĭ. Aceĭ ce 'şĭ vor mărgini dorinţele lor la aceste bunurĭ, vor auḍi după mórte aceea ce Abraam ḍice bogatuluĭ din Evagelie: *Tu aĭ primit cele bune în viéţa ta*: tu nu maĭ aĭ ce spera în viéţa viitóre şi eternă.

VERSUL 14 (URMARE)

Săturatu-s'aŭ de fiĭ și aŭ lăsat remășița pruncilor lor.

Aicĭ e punctul de diferință între text și versiunĭ. Profetul descrie pretinsa fericire a acestor pĕcătoșĭ ; eĭ se îngrașă de bunurile providenței ; aŭ familiĭ numeróse, și lasă copiilor lor posesiunĭ bogate

MEDITAȚIUNI

Bogaților pĕmêntuluĭ lasă rămășița lor fiilor lor ; acésta este expresiunea profetuluĭ. Eĭ nu lasă averea fiilor lor de cât numaĭ când nu se maĭ pot bucura. Când eĭ adună averĭ, nu trebue să crédă, că acésta ar fi numaĭ din causa amoruluĭ ce aŭ eĭ pentru fiiĭ lor. Dacă acéstă considerațiune intră câte o-dată în motivele ostenelelor lor, este totdéuna o intențiune mediocră, în comparație cu aceia ce aŭ de a se satisface pre sine. O dovadă de acésta este, că dacă s'ar propune unuĭ părinte perderea bunurilor sale, saŭ aceea a fiuluĭ sĕŭ unic ; dacă nu l'ar reține respectul ómenilor, el ar alege maĭ bine perderea acestuĭ fiŭ, de cât perderea avereĭ sale chiar, dacă acel fiŭ ar fi mare, după câte-va ḑile el s'a mângâiat ; dar dacă a perdut numaĭ jumĕtate din averea sa, mâhnirea rĕmâne în sufletul sĕŭ în timp de maĭ mulțĭ anĭ. Un om de știință a perdut cărțile sale, în niște împrejurărĭ, când nu putea să le scape ; el totdéuna 'și amintește de acéstă perdere ; dar a perdut pre tatăl sĕŭ, pre muma sa, fratele sĕŭ și numaĭ gândește așa mult. Pentru că cărțile lingușaŭ vanitatea sa ; pentru că eraŭ fructul cercetărilor sale, alegerilor sale ; dar părinții sĕĭ 'ĭ-a fost daț de natură, fără ca să fi contribuit la acest dar. O amor propriŭ, cât de mare este puterea și veclenia ta ? Tu, alegĭ obiecte care numaĭ aŭ existența, și stîngĭ pre acel ce ar fi avut dreptul de a rĕmânea totdéuna în amintirea ta.

VERSUL 15

Iar eŭ întru dreptate mĕ voiŭ arăta feței tale, săturamĕ-voiŭ când mi se va arĕta mărirea ta.

In ebreŭ este : *Mĕ voiŭ sătura la deșteptarea mea*, după chipul tĕŭ, saŭ maĭ bine, *voiŭ fi sătul, când imagina ta, asemĕnarea ta*

se va arĕta: aceste două înţelesuri sunt fórte frumóse, şi nu contrădic traducerile.

Profetul opune speranţele sale falselor bunurĭ, de care se bucură ceĭ rĕĭ; eĭ sunt sătuĭ de bogăţiĭ, aŭ familiĭ numeróse, şi Profetul ḑice, că fericirea sa este a se arĕta drept în presenţa Domnuluĭ, că tot ce aşteptă el, este de a se bucura de slava Celuĭ prea înalt, dacă înţelege cineva acéstă mărire darurile haruluĭ, atunci ele contribue a reintegra asemănarea ce el avea la început cu D-ḑeŭ. Dacă se înţelege prin acéstă glorie posesiunea împărăţieĭ cereştĭ, atunci maĭ ales acolo asemănarea trebue să fie perfectă; căci noĭ vom fi asemenea luĭ D-ḑeŭ, pentru că'l vom vedea ast-fel precum este el, ḑice St. Apostol Ion (1 Ian. 3 v. 2).

MEDITAŢIUNI

Iisus Christos a ḑis: Fericiţĭ ceĭ ce flămânḑesc şi însetézĕ de dreptate, că se vor sătura. De sigur tot acésta ḑice şi psalmistul. El voeşte a merge în dreptate, şi în presenţa Domnuluĭ; şi crede că se va sătura odată de vederea luĭ D-ḑeŭ. Trebue decĭ treĭ lucrurĭ pentru a fi în pace în lume: a merge cu dreptate, a merge înaintea luĭ D-ḑeŭ, a aştepta momentul victorieĭ şi al cununeĭ. In deşert se va lăuda cine-va că trăeşte aicĭ jos fără necazurĭ. Tot psalmul acesta mĕ învaţă contrariul; profetul spune aicĭ tóte necazurile sale, cere ajutorul Dumnezeesc, şi se susţine prin speranţa de a poseda pe D-ḑeŭ şi gloria sa.

PSALMUL XVII

Nu ne putem îndoi că acest psalm n'a fost impus de David, când se vĕḑu scăpat de toţĭ inamiciĭ sĕĭ, şi în particular de Saul. Cu tóte că titlul anunţă formal acest obiect, se asigură maĭ mult prin cap. XXII din a doua carte a regilor, unde acest psalm este repetat, cu óre-care deosebire. Trebue decĭ, ca David să fi compus de două orĭ acéstă bucată de poesie sacră; prima óră ast-fel cum 'l avem în psalmĭ, şi a doua óră precum se citeşte în cap. XXII din a doua carte a regilor, unde acest psalm este repetat. Diferenţele sunt şi de o parte şi de alta un efect al inspira-

ţiunii sfântului spirit, pentru că sunt două părţi, cari fac parte din cărţile sacre. Nu cred că acestea sunt atribuite numai copiştilor. Ele sunt în mare număr, unii numără până la 74.

Titlul acestui psalm este: «Intru sfârşit servului Domnului lui David, care a grăit Domnului cuvintele cântărei acesteia, în ziua când l'a scăpat pe el Domnul din mâna tuturor vrăjmaşilor şi din mâna lui Saul, şi a zis:

«Textul ebreu este cu totul conform; trebue să ne amintim că noi explicăm întru sfârşit (pentru totdéuna) ca şi în psalmul IV unde se póte vedea; în ebreeşte este למנצח».

La capitolul XXII a cărţii a doua a regilor este: Deci David cânta Domnului acéstă cântare, când Domnul l'a scăpat de prigonirea tuturor vrăjmaşilor sĕi şi din persecuţiunea lui Saul şi zise: De sigur acest titlu, din a dóua carte a regilor, face parte din naraţiunea autorului sacru. Cu tóte că acest psalm priveşte pe David, după cum dovedeşte titlul, se găsesc, cu tóte acestea, versuri, care nu-i prea convine, şi care aŭ un raport cu totul direct cu Iisus Christos şi cu Biserica sa. Se póte asigura în general, că aicĭ David nu este de cât figura lui Mesia.

VERSURILE 1, 2, 3.

Iubite-voiŭ Dómne, puterea mea, Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi mântuitorul meŭ, Dumnezeul meŭ, ajutorul meŭ, şi voiŭ nădăjdui spre dênsul, apărĕtorul meŭ, şi cornul mântuirei mele şi sprijinitorul meŭ.

Textul ebreu zice: *Iubite-voiŭ Dómne, virtutea mea*; şi aicĭ se termină primul vers; apoi *Domnul este stânca mea, şi cetatea mea, şi liberatorul meŭ, Dumnezeul meŭ, tăria mea în care am nădejde; el este scutul şi cornul mântuirei mele, scăparea mea* Se vede că Septuaginta şi Vulgata daŭ acelaşi înţeles şi că aŭ făcut se dispară întru cât-va metafora; ceea-ce se întêmplă adesea orĭ traducĕtorilor

La a doua carte a regilor, capitolul 12, nu se găsesc aceste prime cuvinte: *Iubite-voiŭ Dómne, virtutea mea*. In textul ebreu cuvêntul אֲרַחֲמְךָ însémnă: *te voiŭ iubi din tóte puterile*. La fineel

versuluĭ al doilea, aceste cuvinte, *Și voiŭ nădăjdui spre dênsul*, sunt citate de Apostolul, către Ebr. II, 13. Cu tóte că se găsesc și în Isaia, 8, 17. Este mai probabil că apostolul a avut în vedere psalmul, pentru că îndată el raporta luĭ Isaia un alt loc, care este fórte apropiat. Dacă aceste două locurĭ eraŭ ale acestuĭ profet, nu le-ar fi separat prin aceste cuvinte, *și iară-și*. Veḑi epistola către Ebreĭ.

MEDITAȚIUNI

Cele treĭ versurĭ ale acestuĭ psalm sunt fórte frumóse. 1° Profetul întrebuințéză aicĭ termenul cel maĭ tare, pentru a arăta dragostea sa. El ḑice, că va iubi pre D-ḑeŭ din tótă inima sa. 2° Acest verb la viitor însémnă că'l va iubi cu statornicie, că nu se va îndepărta nicĭ-o-dată din calea acesteĭ iubirĭ sfinte. 3° El dă luĭ D-ḑeŭ nișteĭ titlurĭ pe care se întemeiază acéstă sfântă iubire: Domnul este *tăria sa, sprijinitorul sĕŭ, scăparea sa, liberatorul sĕŭ, D-ḑeul sĕŭ, ajutorul sĕŭ, protectorul, mântuitorul, refugiul sĕŭ*; la care se póte adăoga și termeniĭ metaforicĭ a Ebreilor, stânca sa, fortăréța, scutul sĕŭ, a căror idee e mare și energică. 4° Tóte aceste titlurĭ, reunite în verbul *a iubi* pot da într'un mod excelent întinderea primuluĭ precept al legiĭ. Póte cine-va să nu iubéscă din tótă inima sa, din tótă tăria, din tot sufletul, pre acel ce are atâtea calităȚĭ, acel de la care a primit atâtea binefacerĭ?

VERSUL 4

Lăudând voiŭ chema pre Domnul și voiŭ scăpa de vrăjmașii meĭ.

Ebreul ḑice: *voiŭ chema pre Domnul, care este lăudat*; iar la capitolul 22 a cărțiĭ a doua a Regilor se ḑice: *lăudând voiŭ chema pre Domnul.* In fond nu este nicĭ o diferință, și Profetul vrea să ḑică simplu că *va lăuda și va chema pre Domnul.*

MEDITAȚIUNI

In urma tutulor titlurilor ce le-aŭ dat Domnuluĭ, Profetul pune încrederea sa în el, și crede, că cu protecțiunea sa, va fi scăpat de inimiciĭ sĕĭ. Dar el scie, că Domnul voește să'l róge, și să laude sfântul sĕŭ nume. Este un lucru de mirare că noĭ rugăm pre ómenĭ, carĭ aŭ așa de puțină putere,

obicĭnuim a lăuda pre ómenĭ, carĭ aŭ așa de puțin merit, și alergăm așa de rar la D-ḍeŭ, care póte totul, și căruia se datorește tóte omagiile nóstre. Acésta nu póte veni de cât din puțina credință ce avem.

Când vedem că ómenĭ ne oferă unele darurĭ, la care ne așteptăm; de îndată ne prosternem la piciórele lor, și'ĭ lingușim prin tóte mijlócele, ce interesul și spiritul minciuneĭ ne inspiră. Dar suntem orbĭ în privința bunurilor ce ne revarsă Dumneḍeŭ; nu suntem atenți nicĭ bine-facerilor sale în ordinul naturei, nicĭ darurilor sale în ordinul grației, și întârḍiem a alerga la el. Ne închipuim că aceste lucrurĭ ce ni se daŭ sunt lucrurĭ de un ordin comun și necesar, lucrurĭ care se daŭ ca prin un fel de sórtă și legătură cu causele unde Providența n'are nicĭ o parte. David și Sfinții fură ómenĭ credincioșĭ. Noĭ și semenĭĭ noștri suntem un fel de fataliștĭ, carĭ nu credem nimic, carĭ nu cerem nimic de la autorul tuturor bunurilor; și carĭ ne îngrijim de trebuințele nóstre, ca și cum am merita să nu le avem.

VERSURILE 5, 6

Cuprinsu-m'aŭ durerile morții și rîurile fără legeĭ m'aŭ turburat. Durerile iadului m'aŭ încunjurat; întêmpinatu-m'aŭ lațurile morții.

In ebreŭ se citește *legăturile morții*, *torentele lui Belial*; este tot acelaș sens. Prin *iad* se înțelege îndecomun *mormêntul*. David prin tóte aceste expresiuni figurate, arată mâhnirea cea mare și frica de mórte de care era cuprins. El se compară cu un om care móre de mórte violentă, și care simpte tótă mulțimea rĕutăților sale. El se compară de asemenea cu un om pre care 'l atacă ceĭ rĕĭ din tóte părțile, precum inundéză un torent furios câmpiile.

MEDITAȚIUNI

Este cam rar de a se găsi cine-va în niște împrejurărĭ așa de dureróse ca cele de care vorbește Profetul. Acéstă descriere se potrivește perfect numaĭ luĭ Is. Chr. împovărat de durere în Grădina Olivelor, și pe cruce. El ḍicea că sufletul sĕŭ este întristat până la mórte. Sudóre de sânge curgea pe fața luĭ și în ast-fel de stare pe care Evanghelistul o numește *agonie* căḍu la pământ. Pe cruce, întreba

pre Părintele sĕŭ de ce l'a părăsit. Mulțimea și furia inimicilor sĕĭ era ca un torent vĕrsat contra luĭ: tóte acestea în urmarea și din causa pĕcatuluĭ strămoșesc.

VERSUL 7

Și când mĕ necăjam am chemat pre Domnul și către Dumnedĕul meŭ am strigat. Audit-a din biserica cea sfântă a sa, glasul meŭ și strigarea mea înaintea luĭ va intra în urechile luĭ.

Tóte aceste vorbe în textul ebreŭ sunt la viitor ; dar fiind-că e vorba de un eveniment trecut, Septuaginta și Vulgata cu drept cuvênt le traduc în trecut.

MEDITAȚIUNI

Iată unica și marea mângâere acelor întristațĭ; a chema pre Domnul, a striga către tronul sĕŭ. El locuește în cer; acesta e templul sĕŭ : dar prin nemărginirea sa el este totdéuna lângă noĭ. Insușĭ Iis. Cr. l'a rugat, ba încă cu lacrimĭ. Ce exemplu pentru noĭ!

VERSUL 8

Și s'aŭ clătit, și s'aŭ cutremurat pământul și temeliile munților s'aŭ turburat și s'aŭ clătit ; că s'a mâniat pre dênsele Dumnedĕŭ.

Afară de mișcarea munților, ebreul dice, că eĭ s'aŭ ciocnit unii cu alțiĭ, și grecul, că eĭ aŭ fost turburați saŭ agitați.

Acéstă deosebire este neînsemnată. Ciocnirea munților se înțelege prin masele alipite, precum sunt corpurile marĭ.

La cap. 22 a cărții a doua a luĭ Samuel, se dice în Vulgata: Fundamenta montium concussa sunt et conquassata; pe când în textul ebreŭ și Septuaginta în acéstă parte, este *temeliile cerului*, și este de crĕdut că acésta se împacă cu *fundamenta montium ;* pentru că înălțimele munților se par a se înălța până la cer, și a servi de fundamente.

MEDITAȚIUNI

Profetul începe aicĭ o descripțiune, care póte avea multe objecte. Nu mĕ îndoesc, că unele puncte ce le întrebuințéză aicĭ sunt din strălucita promulgațiune a legiĭ pe muntele

Sinaeĭ, când D-ḍeŭ manifesta voința sa în mijlocul tunetelor și a fulgerilor. Dar fiind-că David este figura luĭ Mesia, trebue ca acéstă descripțiune așa de vie și patetică să anunțe două evenimente marĭ: 1) acel al morțiĭ și al învieriĭ luĭ Iis. Chr. și una și alta însoțite de evenimente prea strălucite; pentru că sórele s'a întunecat, pământul s'a cutremurat, stâncile s'aŭ despicat, catapetézma templuluĭ s'a rupt, martiriĭ înviéră etc. 2) acel al judecățiĭ generale, a cărei fenomene sunt predise în Evangelie. In privința acestor două fenomene se potrivește timpul viitor ce e în Ebreŭ.

Sunt uniĭ interprețĭ cariĭ véd în acéstă descripțiune résbunarea luĭ D-ḍeŭ contra Babilonenilor, inimiciĭ poporuluĭ séŭ, când Mediĭ și Persiĭ se resculară contra Babilonieĭ; și acéstă interpretațiune este întemeiată pe multe texturĭ din Isaia, Sofonie și Ieremia.

Ceia ce mĕ interesézĕ maĭ mult, este că trăsurile forte și energice ce întrebuințézĕ Profetul, represintă perfect starea unuĭ pĕcătos, ce D-ḍeŭ voește să'l convertéscă și care se întórce numaĭ de cât. Atins de harul séŭ, el începe a chema ajutorul Domnuluĭ. Suferă în acelaș timp tóte mustrările uneĭ conștiințĭ încărcate de pĕcate; acestea sunt durerile morțiĭ, torentele nedreptățiĭ, funiile Iaduluĭ; inima sa este în prada unor sguduiturĭ violente; mândria sa designată prin munțĭ, este înjosită și umilită. Tot ceea ce se cuprinde în versurile următóre, se aplică fără dificultate la acéstă situațiune.

VERSURILE 9, 10, 11, 12,

Suiu-s'aŭ fum intru mânia luĭ și foc de la fața luĭ se va aprinde cărbunĭ s'aŭ ațițat de la dênsul. Și a plecat cerurile și s'a pogorît și negură sub piciórele luĭ. Și s'a suit preste heruvimĭ și a zburat, zburat'a pe aripile vênturilor. Și a pus întunerec ascunderea luĭ, împrejurul luĭ cortul luĭ, apă întunecósă în noriĭ aerului.

In aceste patru versurĭ sensul textuluĭ ebreŭ și al Vulgateĭ este acelaș, dar se găsesc unele expresiunĭ maĭ energice în original, de esemplu, în loc de *foc se va aprinde*, ebreul ḍice *foc din gura luĭ ce consumă*; în loc de al doilea *zburat'aŭ* este un verb עוּף care însémnă *a zbura cu mare iuțélă*, după cum fac vulturiĭ. Ebreul pune, că se va înălța pe un *heruvim* și nu pe *heruvimĭ*.

MEDITATIUNI

Ar fi de ajuns acéstă parte a psalmului al 17-lea pentru a impune tăcere acelor ce despreţuesc stilul scripturilor, ca urîcios şi nedemn de majestarea sfântului Spirit. Este imposibil a găsi în autorii profani imagini mai mari, esplicaţiuni mai vii, gândiri mai sublime.

Când un pĕcătos consideră de aprópe mulţimea pĕcatelor sale, pericolul de a deveni victimă foculuĭ vecinic, i se pare că înfricoşatul judecător se pogóră din cer, armat cu tóte fulgerile pentru a'l zdrobi; că cerul şi pământul se unesc contra luĭ, pentru a rĕzbuna drepturile Creatoruluĭ.

VERSURILE 13, 14 15, 16.

De strălucire înaintea luĭ norĭ aŭ trecut, grindină şi cărbunĭ de foc. Şi a tunat din cer Domnul şi cel înalt 'şĭ-a dat glasul sĕŭ. Trimis'a săgeţĭ şi 'ĭ-aŭ risipit pre eĭ şi fulgere aŭ înmulţit şi 'ĭ-a turburat pre eĭ. Şi s'aŭ arătat isvórele apelor şi s'aŭ descoperit temeliile lumeĭ. De certarea ta Dómne, de suflarea duhuluĭ mânieĭ tale.

Aicĭ se termină acéstă descripţiune înfricoşată, unde traducerile se împacă cu textul original pre cât se póte. La versul 14 originalul şi vulgata repetă cuvintele din versul 13, *grindină şi cărbunĭ de foc* pe care le lasă septuaginta.

In loc de izvórele apelor (v. 16), curgerile apelor după ebreiştĭ; dar cuvêntul אפיקי însémnă propriŭ *alveus, cavum* (reservoir), şi cred că fundamentele pământuluĭ nu se vor descoperi, fără a se arăta reservórele apelor. Decĭ, aceste reservoire sunt isvórele fluviilor. In cap. 22 din cartea a 2-a a regilor, este *isvórele mărilor*, pentru că este mare aseměnare între מים şi ים, *aquae* şi *maria*.

MEDITAŢIUNI

Când un pĕcătos gândeşte serios a se converti, el se vede înconjurat de inimicĭ, dintre carĭ ceĭ mai puternicĭ sunt chiar în inima sa. Pentru a'l scăpa de inemiciĭ sĕĭ, trebue ca Domnul să facă în el o turburare, şi să'l îngrozéscă cu frica judecăţiĭ sale; să'l facă a auḑi tunetul sĕŭ, care cutremură băirile inimeĭ sale. Nu, turburarea şi consternaţiunea natureĭ întregĭ, nu sunt nimic în comparaţiune cu

mâhnirea unuĭ suflet pĕtruns de frica înfricoşateĭ judecăţi. El vede abisul deschis sub paşiĭ sĕĭ, simte tótă greutatea mânieĭ Celuĭ Prea-înalt; este înspăimêntat de mulţimea greşalelor sale, şi abusul ce a făcut de sângele luĭ Iisus Chr. Dacă nu cade în disperare, este că graţia 'l susţine. Fericita turburare, care e începutul uneĭ sincere conversiunĭ.

VERSURILE 17, 18.

Trimis'a dintru înălţime şi m'a luat; ridicatu-m'a din ape multe. Mântui-mĕ-va de vrăjmaşiĭ meĭ ceĭ tarĭ şi de ceĭ ce mĕ urăsc pre mine că s'aŭ maĭ întărit de cât mine.

In Ebreŭ este : *de inimicul meŭ puternic*, dar pluralul ce întrebuinţézĕ traducerile, nu alterézĕ sensul.

Acéstă mulţime de ape saŭ ape marĭ, de care vorbeşte profetul aicĭ, sunt pericolele, întristările, persecuţiunile ce le-aŭ întêmpinat

MEDITAŢIUNI

Acesta e pregresul întórcereĭ pĕcătosuluĭ, D-ḑeŭ îl priveşte din cer, îl protejă, îl scóte din acest ocean de durere în care era cufundat, îl scapă de inamiciĭ sĕĭ, şi cel maĭ iscusit dintre dênşiĭ, care este demonul, inimic mult maĭ mare de cât omul, când acesta e lipsit de ajutorul luĭ Dumneḑeŭ.

VERSURILE 19, 20.

Întîmpinatu-m'aŭ ceĭ în ḑiua rĕutăţeĭ mele; şi a fost Domnul întărirea mea. Şi m'a scos întru lărgime; mântuimĕ-va, că m'a voit.

Eĭ m'aŭ întêmpinat, acéstă expresiune însémnă, că eĭ aŭ închis tóte eşirile, tóte mijlócele de scăpare.

Ebreul ḑice : susţinĕtorul meŭ, în loc de protectorul meŭ, ca în vulgata : însă este acelaşĭ sens; cu Septuaginta ἀντιλήμπτωρ, sprijin.

MEDITAŢIUNI

Acest loc spaţios, acéstă desfătare de care vorbeşte profetul, descrie admirabil starea unuĭ suflet scăpat de robia pĕcatuluĭ. I se pare că sfera existenţeĭ sale şi a fericiriĭ, 'i

s'a lărgit, că póte lucra pentru mântuirea sa ,și în tóte întreprinderile cu tótă libertatea. Nu se maĭ teme de momentul morțiĭ, moment care maĭ nainte 'l umplea de spaimă. El întinde privirile sale în prea fericita eternitate. Tóte aceste bine-faceri sunt fructul îndurărilor, D-ḑeuluĭ sĕŭ, și veselielor ce punem în el.

VERSURILE 23, 24, 25, 26, 27.

Și-mĭ va rĕsplăti mie Domnul dupre dreptatea mea și dupre curățiia mânilor mele v'a rĕsplăti mie. Că am păzit căile Domnuluĭ, și n'am făcut păgânătate despre Dumneḑeul meŭ. Că tóte judecățile luĭ înaintea mea; și îndreptările luĭ nu s'aŭ depărtat de la mine. Și voĭ fi fără prihană cu dênsul și mĕ voĭ păzi de fără-de-legea mea. Și-mĭ va rĕsplăti mie Domnul dupre dreptatea mea; și dupre curățiia mânilor mele, înaintea ochilor luĭ.

In aceste cincĭ versuri, nu este nicĭ o deosebire maĭ însemnată între text și traduceri. Este de observat că aceea ce se coprinde în aceste versuri, nu însémnă că Profetul ar fi avut prea mare încredere în propriile sale merite. Tótă dreptatea acésta ce o recunóște în el, se rapórtă numaĭ la purtarea sa față cu Saul; decĭ, în acest punct, nu s'a îndepărtat nicĭ de una din regulele ce'ĭ impunea datoria și supunerea. Alt-fel, cu tóte că acest profet a fost vinovat în ochiĭ Domnuluĭ prin cele douĕ crime, ce le-aŭ comis în persóna luĭ Urie, inima sa dréptă și sinceră totdéuna a fost unită cu legea luĭ D-ḑeŭ. El s'a păzit totdéuna de idolatrie, saŭ de orĭ-ce nedreptate contra poporuluĭ încredințat îngrijirilor sale.

Vorbesc aicĭ dupĕ opiniunea acelor carĭ cred, că acest psalm a fost compus către finele ḑilelor acestuĭ sfânt rege; opiniune care nu este dovedită; și Abarbanel, unul din ceĭ maĭ învĕțațĭ Iudeĭ, crede că acest psalm a fost compus în timpul juneței luĭ David, când D-ḑeŭ l'a scăpat de persecuțiunea luĭ Saul, prin urmare, înainte de adulteriul și omuciderea sa. Părerea acésta mi se pare maĭ bine întemeiată. Dacă David este în acest psalm figura luĭ Mesia, se vede cu adevĕrat cum aceste cincĭ versurĭ convin acestuĭ mijlocitor divin, și cu câtă dreptate Is. Chr. a putut să vorbéscă de dreptatea sa și nevinovățiia sa. Versul unde ḑice : *Mĕ voiŭ păzi de nedreptate*, nu este iarăși strĕin acestuĭ D-ḑeŭ mântuitor, pentru că Apostolul ḑice de el, că s'a făcut pĕcat pentru noĭ, adică că a luat asupra luĭ pĕcatele nóstre pentru a le expia, și cere ertare pentru noĭ. A putut ḑice, mĕ voiŭ feri de tóte pĕcatele, a căror victimă sunt. Acest cuvênt în gura luĭ Is. Chr. n'ar fi de cât mărturia urîreĭ a tot pĕcatul propriŭ ḑis.

MEDITAȚIUNI

Numaĭ sfinții și sfinții marĭ, d'abia pot fără mândrie să expue în presența Domnuluĭ faptele bune ale lor, pentru că în adevĕr, eĭ sunt bogați în merite, și inima lor fiind plină de umilință, nu lăsa să intre mândria.

Ast-fel St. Paul ḑicea: Eŭ m'am luptat, alergarea am săvêrșit, credința am păzit; acum aștept coróna dreptățiĭ ce 'mĭ-o va da înfricoșatul judecător. Dar orĭ-cum ar fi starea unuĭ drept în acéstă lume, nu se póte răzema pe faptele sale, de cât în virtutea milostiviriĭ luĭ D-ḑeŭ și a meritelor luĭ Is. Chr., autorul a tótă dreptatea.

VERSUL 26, 27.

Cu cel cuvios, cuvios veĭ fi, și cu omul nevinovat, nevinovat veĭ fi; și cu cel ales, ales veĭ fi; și cu cel îndărătnic, te veĭ îndărătnici.

Ebreul ḑice cuvênt dupĕ cuvênt: cu cel milostiv, veĭ fi milostiv, cu omul integru, veĭ fi integru, cu omul curat, veĭ fi curat, cu omul strâmb, te veĭ arăta strâmb. Nicĭ o traducere nu dă puterea textuluĭ în acéstă parte: și din tóte traducerile Septuaginta póte că se apropie maĭ mult de precisiunea textuluĭ ebreŭ. Aceste douĕ versurĭ sunt expresiunea acestuĭ mare adevĕr: *Că D zeŭ dă fiecăruia dupĕ faptele sale,* că fiind darnicĭ în sfântul sĕŭ serviciŭ, și el se arată darnic cu noĭ; când ne abatem de la fața luĭ și el se întórnă de la noĭ, și ne lasă să mergem în căile morțeĭ.

MEDITATIUNI

Ceea-ce ḑice aicĭ profetul nu schimbă nicĭ de cum dogma principală a haruluĭ prevĕḑĕtor. Noĭ suntem cuvioșĭ, drepțĭ, curațĭ, numaĭ prin ajutorul acestuĭ har; dar fiind-că el nu impune nicĭ de cum liberuluĭ nostru arbitru, dacă nu suntem aceia ce trebue să fim sub direcțiunea sa, nicĭ D-ḑeŭ nu maĭ este în potriva nóstră cum ar voi să fie, bine-făcĕtor, darnic, milostiv. Profetul presupune că harul nu ne lipsește, fiind-că el presupune, că putem fi totdéuna cuvioșĭ, drepțĭ, curațĭ, că putem merge totdéuna drept în cărările dreptățiĭ.

Tot fondul vieții spirituale, este în aceste douĕ versurĭ frumóse. Dacă nu înaintăm în știință, și în calea mântuireĭ,

este un semn, că se află în noĭ, un fel de rĕutate ascunsă; că D-ḑeŭ nu află în noĭ nicĭ dreptate, nicĭ sinceritate, nicĭ curăţenie, nicĭ bunătate, nicĭ integritate.

VERSUL 28

Că tu pre poporul cel smerit veĭ mântui şi ochiĭ mândrilor veĭ smeri.

Acest vers este ca o explicaţiune a celor douĕ de maĭ înainte; nu póte fi cine-va, cuvios, curat, integru, fără umilinţă; şi iată aceĭ pre carĭ Domnul iĭ sprijineşte aceĭ către carĭ se arată darnic. Nu póte fi cine-va îndărătnic, făţarnic, rĕŭ, fără mândrie; şi aceştia sunt părăsiţĭ şi umiliţĭ de Domnul.

MEDITATIUNI

Iisus Christos a ḑis, *că acel ce se smereşte, se va înălţa şi acel ce se înalţă se va smeri.* Acésta a înţeles-o profetul, meditând asupra inimeĭ omeneştĭ, şi asupra căilor luĭ D-ḑeŭ. Ast-fel, şi în acest vers, ca şi în sentinţa luĭ Iisus Chr., este tótă prescurtarea moraleĭ creştineştĭ.

VERSURILE 29, 30.

Că tu veĭ lumina luminătorul meŭ, Dómne D-ḑeul meŭ, lumina-veĭ întunerecul meŭ. Că întru tine mĕ voĭ mântui de ispită şi cu Dumneḑeul meŭ voiŭ trece zidul.

In loc de *lumina-veĭ întunerecul meŭ* vulgata este *illumina tenebras meas*, va lumina întunerecul meŭ. Deosebire neînsemnată; textul şi septuginta sunt identice.

Voiŭ scăpa de ispită. In ebreŭ se citesce *voiŭ trece mulţimea*, adecă voĭ trece printre inimiciĭ meĭ, ce mĕ încunjură. Dar fiind-că cuvêntul ebreŭ (גְּדוּד) maĭ însamnă şi *năvălire*, *incursiune*, traducerile aŭ pus voĭ fi mântuit de întêmplare, saŭ ceea ce este tot-una de *ispită*. Aceste expresiunĭ sunt maĭ lămurite de cât ale textuluĭ. Maĭ observ că în septuaginta este un cuvênt fórte bun πειρατήριον, care înseamnă locul unde staŭ piraţiĭ, exprimând ast-fel şi forţa ebreuluĭ care anunţă o *trupă*, şi planurile rele ale trupeĭ, ḑicênd că sunt piraţi saŭ tâlharĭ. Se pare că cuvintele acestea se rapórtă la faptul ce se istoriceşte în 1 Regi 30, 1 etc., unde se vorbeşte de lupta luĭ David cu Amaleciţiĭ, carĭi prădaseră Sechelagul; iar partea a doua a verbuluĭ se pare că se rapórtă la luarea Sionuluĭ. (II Regi, V. 6—8).

Prin urmare obiectul profetului, în aceste două versuri este : 1) a da a înțelege, că fără ajutorul lui Dumnedeŭ, este fără lumină: și dacă acéstă lumină, ce o deține prin candelă nu este întreținută de rugăciune, ea se stinge; 2) că cu ajutorul lui D-deŭ, cine-va este în stare de a se opune tuturor inimicilor de a înlătura tóte întêmplările și a supune tóte greutățile.

MEDITATIUNI

Pĕcătosul convertit are nevoie de lumină, saŭ maĭ bine ceea ce Profetul numește aicĭ lumina-veĭ luminătorul, orĭ candela; el n'a putut să se întórcă spre pocăință fără a fi luminat de sus; dar după convertirea sa el va cădea iarăși în întunerec, dacă nu se va întreține de ajutorul harului, în acéstă lumină care l'a condus puțin câte puțin la pocăință. Dară nu va putea căpĕta acest ajutor ceresc fără rugăciune; și încă ce rugăciune? Ea trebue să fie statornică, căldurósă, umilită și însuflețită de o credință vie.

Pĕcătosul convertit este încă încunjurat de inimicĭ, acésta e o *trupă*, după text; este o bandă de piraț după cum spune septuaginta; o legiune de ispititorĭ dupĕ Vulgata.

Fără protecțiunea luĭ D-deŭ, cum va scăpa el din acest pericol? Un noŭ motiv de a privighea și a se ruga, după învĕțătura luĭ Iisus Christos.

In fine pĕcătosul convertit este încunjurat ca de un *zid;* acestea sunt obiceiurile sale cele rele; înclinările sale cele viĭ; adunările sale, trebile sale, chiar datoriile sale către o lume pe care n'a putut-o părăsi cu totul. Trebue numaĭ puțin după expresiunea profetului de a sfărîma acest zid și a rupe obiceiurile sale, a combate înclinările sale, a nu fi în adunărĭ, în afacerĭ, în acéstă lume, de cât numaĭ avênd o necesitate vĕdută, și a se susține în aceste întêmplărĭ, îndreptându-se adese-orĭ către Autorul tuturor bunurilor. Ah! Câtă îngrijire trebue să aibă cine-va în acéstă luptă lăuntrică. Profetul dice: *cu ajutorul luĭ D-deŭ*, saŭ și maĭ bine *Intru D-deul meŭ voĭ trece zidul.* Trebue a fi *cu tine* saŭ în *tine Dómne*; trebue a te privi ca pe D-deul meŭ, ca pe mântuitorul meŭ, ca pe unicul meŭ sprijinitor, ca să pot învinge! Cum voiŭ avea eŭ aceste sentimente fără rugăciune?

VERSURILE 31, 32

Dumnedeul meŭ fără prihană este calea luĭ. Cuvintele Domnuluĭ cu foc lămurite; scutitor este tuturor celor ce nădăjduesc spre dênsul. Că cine este Dumnedeŭ afară de Domnul? Saŭ cine este Dumnedeŭ fără numaĭ Dumnedeul nostru.

Textul ebreŭ este maĭ energic în acéstă parte. El este D-dĕŭ tare, calea sa este perfectă. Cuvintele Domnuluĭ, cuvinte curate ca aurul lămurit în topitóre; el este scutul tuturor celor ce nădăjduesc întru dênsul; căcĭ cine este Domn afară de D-dĕŭ și cine este stânca, fără numaĭ D-dĕul nostru? In versul acest din urmă Vulgata numaĭ puțin dă un sens destul de frumos; ea dice, că nu este alt D-dĕŭ afară de Domnul și că acest D-dĕŭ unic este D-dĕul luĭ David și al națiuneĭ sfinte

MEDITAȚIUNI

Aceste douĕ versurĭ sunt, așa dicênd, subiectul rugăciuneĭ care trebue să o facă pĕcătosul cel convertit. După ce a rătăcit în căile nedreptățiĭ, el simțește, că Domnul este D-dĕul sĕŭ; că numaĭ în el trebue să pue speranța sa; că numaĭ la dênsul trebue să alerge, că numaĭ de la el trebue să aștepte ajutorurĭ temporale și spirituale. El se încredințéză din ce în ce, că căile luĭ D-dĕŭ sunt perfecte, și prin aceste căĭ el trebue să aștepte sfaturĭ de la cel prea Inalt; scopurile ce 'șĭ propune, mĕsurile ce le întrebuințéză pentru a'l face să izbutéscă. Tóte acestea sunt prea perfecte, cu tóte că noĭ nu putem pătrunde, în acéstă viéță, acel sanctuar de înțelepciune. Mândria omuluĭ 'l face să cârtiască asupra întêmplărilor, să crédă, că sunt defecte în îngrijirile Provedinței.

Ce orbire! Nu vede el isvórele secrete ce le întrebuințéză Atot puternicul, prea bunul, prea înțeleptul, prea milostivul D-dĕŭ? Nu vede el tótă purtarea Domnuluĭ? Nu, nu vede nimic, el merge în întuneric și voește să judece însușĭ lumina.

VERSURILE 33, 34, 35.

Dumnedeul cel ce mĕ încinge cu putere şi a pus fără prihană calea mea. Cel ce săvêrşeşte piciórele mele ca ale cerbului şi peste cele înalte mĕ pune. Carele învaţă mânele mele la rĕsboĭ şi aĭ pus arc de aramă în braţele mele.

In textul ebreŭ nu este deosebire de cât în partea a doua a versuluĭ din urmă. Ebraiştiĭ se împart asupra înţelesuluĭ acesteĭ părţi; uniĭ 'l traduc. Un arc de aramă a fost rupt de braţele mele; alţiĭ ḑic: el a pogorât un arc de aramă în *braţele mele*, saŭ maĭ bine: braţele mele aŭ întins un arc de aramă, pentru a da a înţelege, că David a îndoit orĭ întins un arc de aramă, şi a rémas în mâinĭ cu cele douĕ extremităţi ale arculuĭ. Ceea ce dovedeşte în adevĕr o putere mare.

Orĭ cum ar fi, profetul declară aicĭ cu deamĕnuntul bine-facerile luĭ D-ḑeŭ, puterea ce a priimit-o de la el, conduita în căile sale, grăbirea pentru a scăpa de inimiciĭ sĕĭ, arta resbeluluĭ etc.

MEDITAŢIUNI

In înţelesul moral, un suflet ce se întórnă către Domnul după rĕtăcirile sale, el devine activ contra inimicilor mântuireĭ, alérgă în calea pocăinţeĭ, este superior întêmplări or vieţeĭ, ese învingĕtor din tóte luptele, ce le dă demonuluĭ şi pasiunilor sale, nu se clătesce nicĭ într'o greutate în întreprinderile, în care 'l conduce zelul pentru gloria luĭ D-ḑeŭ. 'Mĭ amintesc de Paul, Augustin, Ignatie, şi câţĭ alţiĭ după convertirea lor. Ce ómenĭ? Le lipsea lor vre-una din cele ce le espune aicĭ profetul?

VERSUL 36

Şi a dat mie apărare de mântuire şi drépta ta m'a sprijinit, Şi certarea ta m'a îndreptat întru sfêrşit şi certarea ta acésta mĕ va învĕţa

In versul 36 (după ebreŭ) se citesce *coiful mântuireĭ tale*, este tot acelaş lucru ca şi *apĕrarea mântuireĭ mele*.

Certarea ta m'a înaintat până în sfârşit, ea mĕ va maĭ învĕţa. Se traduce de ordinar după textul ebreŭ. *Bunătatea ta m'a îmulţit*, saŭ *mĕ va îmulţi*. Dar fiind că cuvêntul ce se ea în loc de bunătate se ea şi pentru cuvêntul corecţiune. Septuaginta a putut traduce şi ἡ παιδεία şi Vulgata *disciplina*. Biblia germană după ebreŭ

dice: wenn du mich demüthigest, machst du mich gross. Pentru că m'aĭ smerit, m'aĭ mărit. Prin urmare umilința activă este o corecțiune.

Verbul תרבנו ce se traduce prin *multiplicavit*, saŭ *multiplicavit me*, póte să se traducă și prin *docebit me*, pentru că רב însémnă *magister*; și rabiniĭ purtaŭ acest nume ca *multipli în doctrina*. Iată dar disciplina tua docebit me. Certarea ta mĕ va învĕța.

Dar pentru ce se maĭ citesc în acest vers: certarea ta m'a îndreptat întru sfârșit? Cuvinte care nu sunt în textul ebreŭ: Rĕspundem: 1° că aicĭ ceĭ LXX póte că aŭ voit să lămuréscă textul ebreŭ, prin mijlocul uneĭ parafrase. Instrucțiunea saŭ certarea ta m'a înmulțit: naște de aicĭ maĭ multe ideĭ pe când, instrucțiunea ta m'a îndreptat și îndreptarea mĕ va învĕța până în sfârșit, desfășură tótă gândirea profetuluĭ, care este, că certarea Domnuluĭ, a făcut să créscă cunoștințele aceluĭ ce vorbește și le va maĭ crește. 2° Că după scolasticiĭ edițiuneĭ romane acelor LXX, acești interpreți aŭ pus maĭ întâiŭ numaĭ: certarea ta m'a înălțat din ce în ce; dar că Theodotion, care a tradus, după textul ebreŭ, pune încă și certarea ta mĕ va maĭ învĕța. Decĭ traducĕtorul Vulgateĭ póte că a adoptat aceste două cetințĭ și a făcut versul: Et disciplina tua corexit me in finem, et disciplina tua ipsa me docebit.

Orĭ cum ar fi, nu se póte dovedi că traducerile se îndepărtéză aicĭ de substanța textuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Că Domnul înalță umilind, că învață certând, va urma totdéuna de aicĭ, că bunătatea sa înmulțește puterile, și meritele nóstre; nu este nimic de perdut în aceste cetințĭ deosebite ale psalmuluĭ. Pĕcătosul convertit negreșit trage de aci regule de purtărĭ. Domnul l'a umilit pentru a'l trage la el, adică pentru a'l înălța la cel maĭ înalt grad de mărire. Domnul l'a făcut să trécă prin încercările pocăinței, pentru a 'ĭ arăta ticăloșia pĕcatuluĭ și folósele dreptățeĭ sale, a tăînrit sentimentele sale, a îndreptat înclinările sale, a umplut inima sa de o dragoste învăpăétă pentru adevĕrurile externe. Fericite învĕțăturĭ, care nu trebue să se pérdă nicĭ odată! sunt germinile vieței, care trebue să créscă și să aducă ródele cele maĭ bune.

VERSUL 37

Lărgil'aĭ pașiĭ meĭ sub mine și n'aŭ slăbit urmele mele.

Textul ebreŭ dice: *nu s'a clătit călcâile mele*, este tot același sens adecă: Nimic din cele lumeștĭ nu mĕ oprește de a merge în căile Domnuluĭ.

MEDITATIUNI

Acésta e o expresiune prea familiară profeţilor, ca şi aceea care espune întinderea căiĭ omuluĭ drept Eĭ vorbesc adese-ori de *inima lărgită* de *paşĭ marĭ*. Noĭ cetim acestea fără multă luare aminte. Cu tóte acestea, este starea cea maĭ perfectă şi situaţiunea cea maĭ fericită în care se găseşte sufletul cel ce caută pre Domnul. Douĕ soiurĭ de persóne, aŭ inima strânsă şi merg prin căĭ micĭ, întunecate şi despreţuite. Ceĭ întâiŭ sunt ómenĭ de lume, curtisanĭ, ambiţioşĭ; eĭ nu se ocupă de cât de micile lor interese, de treburile lor, şi relaţiile lor micĭ. In acest gen, ceĭ marĭ aŭ sufletul maĭ strîmt de cât poporul de rênd. Aceştia nu pun afacerile şi ocupaţiunile, care le împărţesc timpul de cât în rangul acelor care le convine; el ştie că trebile sale nu sunt în interesul statuluĭ, că raporturile sale sunt proporţionate cu mediocritatea situaţiuneĭ sale. Ceĭ marĭ 'şĭ fac un cerc de datoriĭ, saŭ maĭ bine încurcăturĭ, ce le cred că ţin de constituţiunea némuluĭ românesc; eĭ pun nişte lucrurĭ de nimic în afacerĭ de primul ordin. Aş putea cita exemple nenumĕrate în acéstă purtare înjosită şi vicléna în sine, dar spoită cu nume frumóse, pentru a înşela pre ceĭ simplĭ şi idioţĭ. Alte persóne ce merg prin căĭ strimpte, sunt ceĭ scrupuloşĭ; sunt atâtea feluri de aceştia, că o mare parte din aceştia ce voesc a se da Domnuluĭ nu cunosc acea lărgire a inimeĭ, nicĭ purtarea de care vorbeşte profetul. Acest defect vine de la caracterul persónelor, saŭ de la principiile jóse orĭ superficiale ale educaţiuneĭ, saŭ din meşteşugurile diavoluluĭ, saŭ din îndărătnicia spiritului, saŭ din frequentarea spiritelor timide, maĭ în totdéuna din amorul propriŭ necorigibil. Nu este nimic maĭ strimpt de cât inima unuĭ scrupulos. El face în viéţa spirituală aceea ce ceĭ marĭ şi ambiţioşĭ fac în urmarea planurilor lor; el îndréptă totul după logică. Măreşte tóte obiectele ce se presintă, şi tóte gândirile sale tind a'l turbura, a'l strîmptora, a aştepta cunoştinţĭ de la spiritul sĕŭ şi a deseca sentimentele inimeĭ sale. Nicĭ-o dată nu se va tămădui, dacă nu 'l se va face cunoscut acest cuvênt al Profetuluĭ în psalmul 17 şi în psalm. 118: *lărgit'aĭ paşiĭ meĭ* şi *alergaĭ'am în calea poruncilor tale, când am lărgit inima mea.*

Ar trebui un tratat întreg, pentru a esplica întinderea acesteĭ espresiunĭ, *a mări paşiĭ, a lărgi inima;* şi n'ar trebui să uităm, că scriptura ḑice, că o inimă ce se încrede în D-ḑeŭ, şi care voeşte a fi cu totul luĭ D-ḑeŭ, se lărgeşte, se măreşte; ea maĭ ḑice încă, că într'o inimă tristă, supĕrată, tulburată, greutăţile şi supĕrările se lărgesc, adică, cuprind tótă capacitatea sufletuluĭ; acéstă lărgire strîmtoreşte sufletul, pe când bucuria spirituală, fructul dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ, 'l măreşte, 'l lărgeşte.

VERSURILE 38, 39.

Goni-voiŭ pre vrăjmaşiĭ meĭ şi voiŭ prinde pre dênşiĭ, şi nu mĕ voiŭ întórce până ce se vor sfêrşi. Necăji-voiŭ pre dênşiĭ şi nu vor putea să stea, cădé-vor sub piciórele mele.

Ebreul ḑice: 'l voiŭ *răni*, în loc de zdrobi, dar verbul ebreŭ maĭ însémnă şi frânge, *sfăşia*.

Fiind-că e vorba în acest psalm de victoriile repurtate de David, se pare că s'ar fi putut traduce prin trecut, ca în versurile precedente. Biblia Englesă, face traducţiunea de pe ebreesce prin trecut, s'ar putea înţelege, *am ḑis*; ast-fel sensul ar fi: tu aĭ lărgit şi aĭ întărit paşiĭ meĭ, şi am ḑis: voiŭ urmări, pre inimiciĭ meĭ, etc. Ast-fel cuvintele profetuluĭ se împacă cu cele ḑise maĭ înainte.

Dar, dacă acest psalm priveşte şi pre Mesia, şi victoriile ce trebuea a le reporta asupra inimicilor mântuireĭ, se vede lămurit întrebuinţarea acestor verbe la viitor. David a putut să figureze în evenimentele trecute ce le povesteşte, şi ar fi preḑis cuceririle luĭ Mesia şi a Bisericeĭ sale asupra idolatrieĭ, asupra demonuluĭ, asupra pasiunilor. In aceste douĕ versurĭ nu este nicĭ un loc, care să nu convie marelor evenimente din Evangelie. Is. Chr. a urmărit pre inimiciĭ sĕĭ şi aceĭ aĭ poporuluĭ sĕŭ; el 'ĭ-a prins şi 'ĭ-a legat, şi nu s'a înălţat la Părintele sĕŭ, până ce nu 'ĭ-a zdrobit, eĭ n'aŭ putut sta în faţa sa şi aŭ căḑut sub piciórele sale.

MEDITAŢIUNI

Impioşiĭ, aşa de numeroşĭ astăḑĭ, întrébă cu îndrăsnélă unde sunt victoriile luĭ Is. Chr., unde este sfărîmarea idolatrieĭ şi a pĕcatuluĭ? Eĭ aruncă o privire asupra universuluĭ, şi vĕḑ idolatri, necredincioşĭ, ereticĭ, pĕcătoşĭ de tot felul. Ce întrebare órbă? Ore, maĭ întâiŭ, nu s'a format de la naşterea Evangelieĭ în creştinism un numĕr minunat de sfinţĭ de tóte stările, din tóte naţiunile, din tótă etatea, din tot felul de caractere? Acestea nu sunt prăḑĭ luate de

Is. Chr. din infern? Apoĭ, dacă religiunea creștină este demonstrată adevĕrată, este dar sigur că trebue să fie un moment, când Is. Chr., judecătorul universuluĭ, va triumfa asupra tuturor inimicilor sĕĭ; unde el va manifesta bogăția harului sĕŭ în privința celor sfinți, și'șĭ va resbuna contra blasfematorilor sfîntuluĭ sĕŭ nume. Ore în planul religiuneĭ care trebue a dura până la finele secolelor, nu va trebui să cuprindă tótă religiunea acésta și evenimentele ce 'i-sa întêmplat și 'i-se vor întêmpla, pentru a forma un resultat al tuturor folóselor și raporturilor acesteĭ religiunĭ? Dacă religiunea luĭ Is. Chr. este adevĕrată, ce se póte cere de la acest legislator, fără numaĭ să dea mijlóce tuturor de a profita de bunurile ce le-aŭ procurat? Decĭ, acest legislator, prea adevĕrat în cuvintele sale, și prea puternic în faptele sale, a ḑis că va da mijlóce tuturor, pentru că a declarat că'ĭ va mântui pre toți, căcĭ pentru toți a murit. Dacă aměnunțimea acestor mijlóce nu ne este cunoscută, este vre-un cuvênt de a le nega existența? Nu trebue noĭ să ne amintim de marginile inteligențeĭ nóstre, și de puterea infinită a luĭ D-ḑeŭ? In fine nu este o dogmă a acesteĭ religiunĭ demonstrată adevĕrată, că Is. Chr. cu tóte că este invingătorul Iaduluĭ și al pĕcatuluĭ, lasă omuluĭ libertatea de a întrebuința mijlócele mântuireĭ ce i-s'aŭ oferit, pentru a aplica fructele acesteĭ marĭ biruințĭ a luĭ Is. Chr.? Dómne, aceĭ ce fac acéstă obiecțiune îndrăznéță, nu s'aŭ gândit niciĭ la sfintele cărțĭ, niciĭ la caracterul religiuneĭ tale, niciĭ la înțelepciunea providențeĭ ce o întrebuințezĭ către noĭ, niciĭ la mărginirea spiritului, niciĭ la mândria inimeĭ omenești. Eĭ meditézĕ aceste marĭ principiĭ, și rĕspund în urmă tot eĭ la întrebarea lor.

VERSURILE 40, 41, 42, 43.

Incinsu-m'aĭ cu putere la rĕsboiŭ, pus-aĭ sub piciórele mele pre toți ceĭ ce se scólă împotriva mea. Pre vrăjmașiĭ meĭ 'ĭ-aĭ alungat de la mine; și pre ceĭ ce mĕ urĕsc pre mine 'ĭ-aĭ pierdut. Strigat-aŭ și nu era cel ce mântuește; către Domnul și nu 'ĭ-aŭ auḑit pre eĭ. Și voiŭ spulbera pre eĭ ca praful în fața vêntuluĭ, ca tina uliților vor șterge pre dênșiĭ.

Inimicos meos dedisti mihi dorsum, frasă ebraică care dă a înțelege, că inimiciĭ aŭ întors dosul, că aŭ fugit. Cuvêntul ebreŭ nu

însémnă cu tóte acestea, propriŭ vorbind, dos, dar ceafă (cervix postica).

In loc de *aŭ pierdut*, ebreul vorbește la întâia persónă, *îĭ sdrobesc*, ceĭ Șapte-decĭ aŭ cetit la a doua persónă, póte, ḑice Bythner în *Lyra luĭ David*, pentru că a urmat conjucțiunea haldaică, unde ת se schimbă în נ. Sensul este tot acelaș, căci dacă David a sfărîmat pre inimicii sĕĭ, este pentru că Domnul 'ĭ-aŭ dat în mâinile sale.

Cu tóte acestea, inimicii luĭ David *strigat-aŭ eĭ către Domnul*? Acésta nu póte a se aplica de cât luĭ Absalon, care, ridicând stindardul revoluțiuneĭ, aduce luĭ D-ḑeŭ sacrificiĭ, după cum se observă la cartea a doua a Regilor (15, 12).

Viitorul *voiŭ spulbera*, trebue să fie luat în loc de trecut, și ast-fel traduc ceĭ maĭ bunĭ ebraiștĭ. Prin urmare acest vers póte a se reporta la învingerea luĭ David contra luĭ Absalon (Veḑĭ 2 Regi 12—31).

MEDITAȚIUNI

Aceste biruințĭ a luĭ David sunt o figură a triumfurilor luĭ Mesia, și a pedepseĭ, cu care trebue să pedepséscă pre inimiciĭ numeluĭ sĕŭ. S'a ḑis de el în psalmul al doilea și în Apocalips, că el va guverna națiunile cu toiag de fier. Fără îndoială pentru că aceste națiunĭ vor fi disprețuit vocea sa, și se vor fi resculat contra Evangelieĭ. *Infricoșat lucru este*, ḑice Apostolul, *a cădea în mâna D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ.*

VERSURILE 44, 45, 46

Mântui-mĕ-veĭ de privirea poporuluĭ; pune-mĕ-veĭ cap némurilor, poporul pe care nu-l cunoșteam 'mĭ-a servit mie. Intru auḑul urecheĭ m'aŭ auḑit, fiiĭ strĕinĭ aŭ mințit mie. Fiiĭ strĕinĭ; s'aŭ învechit, și aŭ schiopat din cărările lor.

David scăpase de tulburările luĭ Istrael maĭ 'nainte de a guverna cele douĕ-spre-ḑece triburĭ. El învinsese multe națiunĭ și devenise stăpânul lor.

Aceste națiunĭ (adică: Syrienii, Idumeii, Philistenii) devenise tributare lor, și se părea prea supuse voințelor sale. Dar acești supușĭ naturalĭ, Istraeliții revoltați sub Absalon, devenise strĕinĭ stăpânuluĭ lor, nu'l maĭ ascultaŭ, și se lăsase de vechia credință, ce 'ĭ-o promisese; nu maĭ puțin eĭ s'aŭ clătit și în supunerea lor.

MEDITAȚIUNI

Acéstă parte a psalmuluĭ este aplicabilă Iudeilor, carĭ eraŭ fiiĭ promisiuneĭ, și care aŭ disprețuit pre liberatorul și

stăpânul lor; în timp ce neamurile, care eraŭ strĕine de alianță, s'aŭ dedat la serviciul Mesiei și 'i-s'aŭ supus în totul. Iudeiĭ aŭ îmbĕtrânit în legea lor, și cu ea s'aŭ îndepărtat de adevĕrata cale a mântuireĭ; eĭ rătăcesc în tóte părțile, desprețuițĭ și sclavĭ; eĭ se clatină în tóte principiile, saŭ maĭ bine nu le aŭ.

Maĭ găsesc încă adevĕruri marĭ în acéstă parte a psalmuluĭ, aplicându'l la dŏuĕ feluri de creștinĭ; uniĭ angajațĭ prin starea lor a duce o viéță perfectă; alțiĭ obligațĭ a vieți în lume, și a lua parte la cele lumeștĭ. Ceĭ d'întâiŭ sunt întru cât-va fiĭ mult iubițĭ aĭ părinteluĭ ceresc, el 'ĭ-a chemat pentru a'ĭ umplea de daruri; cu tóte acestea de câte orĭ s'a vĕdut, că aceștĭ fiĭ, aceștĭ ómenĭ aleșĭ pentru a rĕspândi bunul miros a luĭ Is. Chr., se îndepărtaŭ de căile dreptățiĭ, pe când ómeniĭ din lume serveaŭ luĭ D-ḑeŭ cu credință? Ceĭ d'întâiŭ mințesc Domnuluĭ, îmbĕtrânesc în biserică fără să câștige adevĕrate virtuțĭ; eĭ se clătesc în calea lor, și sunt în mare pericol de a cădea; saŭ maĭ bine rĕcéla lor, slăbiciunea lor, patimile, interesele, pretențiunile lor, 'ĭ pun afară din căile mântuireĭ. Am vĕdut din contra în lume, în acest popor, ce s'ar părea că Domnul nu'ĭ cunóște, dacă s'ar compara cu aceĭ ce o vocațiune particulară, 'ĭ-aŭ separat de lume; am vĕdut suflete credincióse în exercițiul pietățiĭ, arḑĕtóre în practica Evangelieĭ, cu luare aminte a combate tóte înclinările lor, dedate chiar la rugăciune, și prea înălțate în cunoștința de D-ḑeŭ și a luĭ Is. Chr. Ce contrast și cât este de umilitor pentru ceĭ d'întâiŭ! Aiceĭ este materie de o meditație profundă. Dă'mĭ Dómne tótă înțelegerea cuvêntuluĭ tĕŭ, cuprins în acéstă cântare, pentru ca să trag tóte folósele ce mĕ interesézĕ.

VERSUL 47

Viŭ este Domnul și bine-cuvêntat este Dumneḑeŭ, și să se înalțe Dumneḑeul mântuireĭ mele.

Ebreul ḑice: *Stânca mea fie bine-cuvêntată.* Maĭ peste tot locul acéstă sfântă limbă, dă luĭ D-ḑeŭ titlul de *stâncă* pentru a exprima puterea acesteĭ ființĭ supreme, statornicia sa, durata eternă și protecțiunea ce o dă acelor ce'l servesc. — David, pĕtruns de recunoștință, pentru tóte bine-facerile cu care l'a înzestrat D-ḑeŭ,

povesteşte cu atâta magnificenţă în acest cântec şi strigă: Ah! bine este cuvêntat, D-ḑeul meŭ, care este puterea şi sprijinitorul meŭ, înalţă-se D-ḑeul mântuireĭ mele.

MEDITAŢIUNI

Viŭ este Domnul: acesta este atributul sĕŭ esenţial: el este tot-déuna; acésta îl distinge de creaturĭ, care n'aŭ fost totdéuna şi care vor înceta de a fi. Dar ce urmărĭ trebue să trag din acest mare adevĕr?

Viŭ este Domnul, şi eŭ voiŭ muri, şi murind voiŭ cădea în mânele luĭ. Căcĭ pentru ce acest D-ḑeŭ care vieţueşte, gânditor şi inteligent, dacă eŭ trebue să încetez de a fi când corpul meŭ va înceta de a se mişca? Gloria ce pot să'ĭ procur în acéstă viéţă muritóre, este nimic; trebue o altă viéţă în care eŭ să'l bine-cuvintez aşa de mult cât va vieţui, adică în eternitate.

Viŭ este Domnul; decĭ el are totdéuna puterea de a mĕ proteja, de a mĕ scăpa de primejdiile nenumĕrate ce întêmpin în acéstă viéţă.

Viŭ este Domnul, şi el este viéţa esenţială, el este principiul vieţeĭ; aşa dar tot ce vieţueşte, vieţueşte prin el, adică în sînul puterеĭ sale. Vieţuesc dar în el, şi'ĭ voiŭ fi totdéuna în faţă, trebue dar să mĕ port, ca să nu'l supĕr.

Viŭ este Domnul, şi eŭ trebue să vieţuesc pentru el, căcĭ viéţa fiind de la el, dacă nu întrebuinţez acéstă viéţă pentru el, abusez de viéţă şi D-ḑeŭ va pedepsi acest abus.

Viŭ este Domnul, trebue dar după exemplul profetuluĭ, neîncetat să'l bine-cuvintez, să'l laud, să'ĭ mulţumesc de bine-facerile sale, de la el am viéţă, şi tot ceea-ce îmĭ trebue aş conserva; aş fi un nerecunoscĕtor dacă aş fi nesimţitor la darurile sale, şi dacă nu aş fi recunoscător aceluĭ ce mi le-a dat.

Viŭ este Domnul, şi ce viéţă? O viéţă care este sfinţenia, curĕţenia, înţelepciunea, bunătatea, adevĕrul, dreptatea. Trebue dar să vieţuesc şi eŭ în exerciţiul acestor virtuţĭ. Nu voiŭ ajunge perfecţiunea luĭ D-ḑeŭ; dar îl voiŭ imita pre cât va putea şi cât mi s'a poruncit a'l imita.

Viŭ este Domnul. Tot ceea-ce îmĭ vorbeşte de viéţa luĭ D-ḑeŭ, trebue a'mĭ fi scump şi prea preţios. Dar eŭ nu găsesc nicăirĭ unde se spue maĭ mult de viéţa luĭ D-ḑeŭ

afară de sfintele cărți. Peste tot locul este represintat ca viețuitor, și totdéuna cu expresiuni pline de sentiment. Trebue dar să mĕ ocup de aceste sfinte scripturĭ.

O D-ḑeule viŭ! cad la piciórele tale, plin de respect amintindu-mĭ de viéța ta. Pătrunde-mĕ de acest mare adevĕr, umple-mĕ de presența ta, întărește-mĕ în hotărârea ce am luat de a trăi pentru tine, de la tine, în tine și cu tine.

VERSURILE 48, 49.

Dumneḑeule, cel ce daĭ mântuire mie și aĭ supus popóre sub mine. Mântuitorul meŭ de vrăjmașiĭ mânioșĭ; de la ceĭ ce se scólă împotriva mea mĕ veĭ înălța; de omul nedrept mĕ veĭ mântui.

In ebreește se citește la a treia persónă; orĭ maĭ bine participiul. *Dumneḑeŭ cel ce mĕ rĕsbună*; înțelesul este acelaș: în traduceri cuvintele sunt maĭ legate încă de cât în textul ebreŭ, pentru că imediat după aceea, vine a doua persónă, *mĕ veĭ mântui*. Aceste viitoruri pot fi traduse prin trecut, m'aĭ înălțat, m'aĭ mântuit. Cu tóte acestea în viitor este un sens prea frumos, profetul plin de harul Domnuluĭ. Cred că va avea acelaș sprijin și în urmă.

Ebraiștiĭ nu voesc cuvêntul *mânioșĭ*, eĭ traduc cuvêntul אַף prin *etiam*, (chiar), dar acest cuvênt maĭ însémnă *ira*; și după regimul ce este în textul ebreŭ, ar putea fi *ab inimicis irae* cetință urmată de ceĭ LXX și care este fórte bună.

MEDITAȚIUNI

Aceste douĕ versurĭ cuprind motivul laudelor și a mulțămirelor conținute în versurile precedente, de unde neînvețăm, cât suntem de vinovațĭ, când nu mulțămim luĭ D-ḑeŭ pentru bine-facerile sale. Nu este moment care să nu fie însemnat prin óre care har D-ḑeesc; viéța nóstră trebue să fie într'un esercițiŭ continuŭ de mulțămirĭ.

VERSURILE 50, 51.

Pentru acésta mĕ voĭ mărturisi ție între némurĭ Dómne și numelui tĕŭ voiŭ cânta. Cel ce măreștĭ mântuirile regelui și facĭ milă unsului tĕŭ lui David și semințieĭ lui până în veac.

Cel dintâiŭ din aceste versurĭ este citat de Apostolul și aplicat luĭ Iis. Chr., care a chemat națiunile la cunoștința luĭ D-ḑeŭ,

Iis. Chr., dice el, *a venit.... pentru ca némurile să cinstéscă pre D-ḍeŭ vĕḍênd milostivirea sa după ceea ce s'a scris: Pentru aceea mĕ voiŭ mărturisi ţie întru némurĭ Dómne, şi numeluĭ tĕŭ voiŭ cânta.* Nu ne putem dar îndoi că tóte lucrurile marĭ, ce le spune aicĭ profetul, nu privesc în acest psalm de cât pre Iis. Chr.

De asemenea profetul adaugă, că D-ḍeŭ varsă mila sa asupra luĭ David, Unsul sĕŭ, şi asupra seminţieĭ luĭ până în veac. Acéstă seminţie a luĭ David este Mesia, şi tóte naţiunile convertite la credinţa luĭ Mesia.

David primeşte în acest din urmă vers, treĭ calităţĭ sublime: aceea de *rege a luĭ D-ḍeŭ*, pentru că D-ḍeŭ l'a ales a guverna pre poporul sĕŭ; acea de Hristos saŭ *uns al luĭ D-ḍeŭ*, pentru că a fost consacrat din ordinul luĭ D-ḍeŭ, în fine aceea de *Părinte* a unuĭ ném vecinic, pentru că de la el trebue să vie Mesia autorul şi mirele biserice, a căreĭ fiĭ sunt destinaţĭ a poseda moştenirea eternă.

MEDITAŢIUNI

In acest psalm este un fel de sentimente de dragoste, de recunoştinţă, de încredere, de putere, de umilinţă. Aicĭ este o înălţare de gândirĭ, aşa că spiritul luĭ D-ḍeŭ n'ar putea înţelege. Cea maĭ mare parte din trăsurile ce umplu acéstă cântare, sunt prea marĭ, pentru a descrie victoriile sfântuluĭ rege. De sigur este vorba de evenimentele vieţeĭ şi a învĕţătureĭ luĭ Mesia. Textul citat de sfântul Paul dovedeşte acésta; şi maĭ mult încă, chiar puterea expresiunilor nu pot conveni de cât faptelor şi succeselor Evangelieĭ.

Vĕḍuĭ aicĭ strălucirea unuĭ pĕcătos, lovit de judecata luĭ D-ḍeŭ, convertit prin milostivirea sa, întărit prin îmbelşugarea hotărârilor sale, devenit superior, sub mâna luĭ D-ḍeŭ peste toţĭ inimicĭ spiritualĭ; acest sens este prea urmat dar el nu convine psalmuluĭ de cât prin analogie cu faptele ce sunt povestite aicĭ. Póte folosi nu maĭ puţin pre aceĭ ce voesc a recita acéstă frumósă cântare.

Comparaţia ce se face cu capitolul 22 a cărţiĭ a doua a regilor, serveşte a dovedi două lucrurĭ: maĭ întâiŭ, că aceste două bucăţĭ nu sunt opera unuĭ falsificator; căcĭ dacă am presupus că un falsificator, ar fi făcut psalmul ast-fel cum este şi ar fi voit a'l repeta în a doua carte a regilor, cum este pus acest psalm în aceste două părţĭ pe séma luĭ David, este evident, că falsificatorul l'ar fi repetat cuvênt după cuvênt, neavênd nicĭ un cuvênt, nicĭ un interes

a face aicĭ aceste deosebirĭ. Al doilea lucru, ce dovedesc aceste două bucăţĭ în multe puncte, este, că David însuşĭ a prefăcut lucrarea sa, făcêndu'ĭ însuşĭ el schimbările ce se observă aicĭ. Cine altul afară de dênsul ar fi îndrăznit, să facă deosebirile acestea fără să fi avut vre-un motiv. Ele sunt prea marĭ pentru a fi atribuite copiştilor. Dar nu sunt aşa de marĭ pentru a fi presupuse, ca fiind lucrarea unuĭ alt scriitor.

PSALMUL XVIII

Titlul acestuĭ psalm n'are nimic particular: ca şi în cea maĭ mare parte din ceĭ precedenţĭ, este: *Pentru tot déuna*, (Intru sfârşit) *Psalmul luĭ David.*

Se pare că acest psalm are două înţelesurĭ literale, unul aplicabil la lucrurile vĕḑute ale Creatoruluĭ, şi la legea naturală, saŭ mosaică, altul relativ la predicarea Apostolilor şi a legeĭ Evangelice. Ceea-ce autorizĕ a cunóşte acest sens, este citaţiunea versuluĭ al 4-lea, făcută de Sf. Paul. Căcĭ este¡ un principiŭ recunoscut de mulţĭ învĕţaţĭ şi prea lămurit în sine, anume când scriitorĭĭ Nouluĭ Testament citézĕ, pentru a dovedi o dogmă saŭ un fapt, vre-o parte din totul unuĭ psalm, trebue, pentru armonia întregului text, ca cele-l'alte părţĭ a acestuĭ tot se privéscă asemenea timpurile şi evenimentele ce scriitorĭĭ Nouluĭ Testament aŭ avut în vedere. Se va simte maĭ bine adevĕrul acesteĭ observaţiunĭ, când vom ajunge la locul citat de Sf. Paul.

VERSURILE 1, 2.

Cerurile spun mărirea luĭ D-ḑeŭ şi facerea mânilor luĭ o vesteşte tăria. Ḑiua ḑileĭ spune cuvênt şi nóptea noptĕĭ vesteşte ştiinţă.

Firmamentul propriŭ în ebreeşte se numeşte *lărgime*, termin care zugrăveşte fórte bine spaţiul imens unde sunt puse stelele. Acesta nu este aerul ce ne înconjură şi care se rădică la puţină

distanță de pământ, ci întinderea minunată care întrece și cuprinde și aerul; într'un cuvênt, este locul corpurilor cerești, a acestor mari corpuri, cari se învêrtesc deasupra capetelor nóstre. — In textul ebreŭ sunt participiile כֹּסְבְּרִים și מַגִּיד, care aŭ adese-orĭ forța presentuluĭ; și maĭ toțĭ traducătoriĭ întrebuințase aicĭ presentul, cu atât maĭ mult, că chiar la primul vers în ebreŭ se citește: *Cœli enarrantes (sunt) gloriam Dei.*

Este o mare forță în cuvêntul ebreŭ, care respunde la cuvêntul *spune:* acest cuvênt însémnă a produce cu abondență, a clocoti; și se aplică acéstă figură la cuvênt, când este abondent, repede, și esă ca niște valurĭ marĭ din plinirea inimeĭ. Știința de care vorbește aicĭ profetul, póte fi luată în loc de înțelepciunea luĭ D-ḑeŭ, și atunci sensul ar fi: *nóptea vestește nopții înțelepciunea Creatorului.*

MEDITAȚIUNI

Cerul, stelele, ḑilele, nopțile, nu ḑic nimic prin ele însăși, dar privirea ce presintă ele, conduc pe om a recunóște și a celebra puterea, înțelepciunea, bunătatea Creatoruluĭ. Iob ḑicea prietenilor sĕĭ: *Intrebați animalele, păsĕrile cerului, pământul, peștiĭ mariĭ; ele vĕ vor spune, că D-ḑeŭ a făcut totul.* Va să ḑică, prin aceea, că creaturile cele maĭ lipsite de cunoștință, sunt nu maĭ puțin mărturiĭ, pre carĭ omul cu minte le póte consulta, spre a ajunge la cunoștința Creatoruluĭ. Sf. Paul impută filosofilor, că aŭ închis ochiĭ de la marele spectacol al Universuluĭ, care le vestea puterea eternă a luĭ D-ḑeŭ.

Al doilea înțeles temeinic în acest psalm, este arătat de Apostolul, că Biserica luĭ Is. Chr. așa de des numită împĕrăția cerurilor, vestește gloria luĭ D-ḑeŭ, nu numaĭ ca Creator, dar ca îndreptător și Mântuitor neamuluĭ omenesc; că stelele care lucesc în acéstă Biserică, adică apostoliĭ și ómeniĭ apostolicĭ, ne fac cunoscut ordinul providențeĭ, ce D-ḑeŭ a întrebuințat-o către noĭ, că succesiunea ministeruluĭ evangelic, figurat prin succesiunea ḑilelor și a nopților, este o mărturie constantă în favórea adevĕrurilor descoperite. Nu cred că în tóta Scriptura să fie vre-o figură maĭ potrivită de cât acésta. Cerurile și firmamentul sunt Biserica: stelele sunt apostoliĭ și predicatoriĭ evangelieĭ; succesiunea ḑilelor este perpetuitatea ministeruluĭ; statornicia și regularitatea acesteĭ succesiunĭ este nelipsirea ministeruluĭ și a învĕțămêntuluĭ; succesiunea alternativă a nopților sunt tim-

purile persecuțiunilor, tulburărilor, scandalelor, care lovesc Biserica, fără însă a schimba constituția sa. In fine, sórele pus în tăria ceruluĭ, pentru a lumina universul, este Is. Chr., adevĕratul *sóre al dreptățiĭ*, a căruia lumină se presintă *la tot omul ce vine în lume*, după expresiunea Sf. Ión. Afară de acestea, acest sens aŭ fost recunoscut maĭ de toțĭ Sfinții Părinții, carĭ aŭ comentat psalmiĭ.

VERSURILE 3, 4.

Nu sunt graiurĭ nicĭ cuvinte, ale căror glasurĭ să nu se audă. In tot pămêntul aŭ eșit vestirea lor și la marginile lumiĭ graiurile lor.

Cel dintâiŭ din aceste douĕ versurĭ póte fi tradus în douĕ feluri: 1º Cerurile, firmamentul, ḑilele, nopțile, în adevĕr nu aŭ nicĭ o limbă, nicĭ un cuvênt, și nicĭ-o-dată nu s'a auḑit glasul lor. Acéstă traducțiune se împacă cu textul ebreŭ, unde este: Non sermo, non verba, non audita est vox eorum; luând cuvêntul בלי prin care în loc de *non*. 2º Nu este nici o limbă, nicĭ un mod de vorbire, unde să se înțelégă vocea lor. Aicĭ se ia limbă și modul de vorbire în loc de popor și țară. Și acéstă traducțiune se acordă încă cu ebreul, luând בלי în loc de *absque*; așa că va fi: non sermo, non verba, absque exaudita sit, saŭ, ubi non sit exaudita vox eorum. Acésta a doua traducțiune este urmată de mulțĭ interpreți; aceea ce am adoptat-o noĭ, nu contrariḑice ebreul și se pare, că dă maĭ exact construcțiunea celor LXX și a Vulgateĭ.

Al doilea din aceste versurĭ este ast-fel în textul original φθογγος αὐτων sfóra lor s'a întins în tot pămêntul. Ceĭ LXX aŭ pus în loc de *linea eorum* și Sf. Apostol Paul a urmat pre aceștĭ interpreți, ceea ce este un mare prejudiciŭ în favórea traducțiuneĭ lor, că tot ast-fel admit Sf. Ieronim, Symmaca și traducerea Siriană. Prin urmare chiar aceștĭ interpreți aŭ dat sensul ebreuluĭ; eĭ s'aŭ apropiat fórte mult de expresiunea ebraică, care este קום *linea eorum*, și în acéstă limbă חי însémnă trăsătură de condeiŭ care este cuvêntul scris saŭ și funie. In românește se întrebuințéză *a eșit sfóră în țară* în loc de veste.

Nu este necesar de a presupune că ceĭ LXX din cetit קולם vox eorum în loc de קום linea eorum. Este încă maĭ nefolositor de a acusa pre ebreĭ că aŭ falșificat aicĭ textul substituind קום la קולם. Cu tóte că eĭ nu aveaŭ nicĭ un interes a face asemenea falșificațiune, eĭ n'ar fi câștigat nimica că sensul subsista cu *linea eorum*, chiar în textul Apostoluluĭ, cu atât maĭ bine că este în restul versuluĭ, et in finem terrae verba eorum, ceea ce suplinește sensul luĭ *sonus*. Apostolul citând acest loc, a voit să ḑică, că glasul

predicatorilor evangelicĭ, s'aŭ auḑit până la marginile pământuluĭ. Aceea e evident prin cetința textuluĭ sĕŭ.

Cuvêntul lor se repórtă la vestitorĭ, saŭ apostolĭ care se subînțelege. In psalm el se repórtă la ceruri. Dacă voește cine-va, că în textul Apostoluluĭ, eorum să se rapórte și la *coeli*, ar trebui să recunóscă că în psalm *coeli* însémnă Apostolĭ. Ast-fel în textul Sfântuluĭ Paul, *lor* s'ar raporta la ceruri, nu materiale dar spirituale, la Apostolĭ cu un cuvênt; și gândirea sa, s'ar împăca cu acea a psalmistuluĭ.

Unĭĭ ḑic că Sf. Paul n'a avut în vedere textul Profetuluĭ, pentru că nu ḑice, ca în alte părțĭ: cum este scris. Dar dacă este așa, atunci putem ḑice iarăși, că n'a avut în vedere textul deuteronomuluĭ, când el ḑice ebreilor: că și Dumneḑeul nostru este foc mistuitor; căcĭ el nu citéză nicĭ expres nicĭ equivalent acéstă carte. De aci nu urméză că este o curată citație. Trebue decĭ a recunóște că scriitorĭĭ sacri aĭ Nouluĭ Testament repetând cuvênt după cuvênt un text care este în Vechiul Testament, acești autorĭ inspirați aŭ avut în vedere acest text, ca fiind din Vechiul Testament. Tot ast-fel se póte ḑice în particular și de locul Sfântuluĭ Paul: *In tot pământul a eșit vestirea lor și la marginile lumeĭ cuvintele lor.*

Alțiĭ recunosc fórte bine, că Apostolul a gândit la textul luĭ David; dar eĭ pretind, că la citat printr'o simplă ilusiune și în sensul de acomodațiune, cum se vorbește de ordinar: că ast-fel citațiunea sa, nu dă nicĭ o autoritate textuluĭ celor LXX. Aicĭ este încă o părere rătăcită care tinde a slăbi și a degrada autoritatea Sfintelor cărțĭ. Sensul de acomodație nu dovedește nicĭ-o-dată nimic, nu este primit de cât în discursurile oratorice, unde adese orĭ se compromite. Apostolul rĕspunde aci la o obiecțiune, și arată, că aceĭ ce nu primesc Evangelia sunt nescusabilĭ pentru că acéstă Evangelie s'a predicat maĭ până la marginile pământuluĭ; și aplică aicĭ textul luĭ David pe care 'l privește, ca o profeție ce ḑice că s'a împlinit. El dovedește dar, și dovedește direct, aceea ce are a dovedi. Prin urmare se servește de textul în cestiune, în sensul cel maĭ esact și maĭ literal.

MEDITAȚIUNI

In lucrurile creațiuneĭ, sunt dovedĭ convingĕtóre de existența luĭ D-ḑeŭ. Pentru ce aceste dovedĭ conving așa de puține persóne? Iată pricina; aceste dovedĭ, deși puse împrejurul nostru, cu tóte că sunt scrise înaintea ochilor noștri, nu intereséză inima nóstră, nu conrespund dorințelor nóstre. Cerul este preserat de stele, pământul acoperit de florĭ, lumea este plină de o mulțime de animale, ómenĭ de știință prin cercetările lor, descoper în fie-care ḑi miĭ de

particularităţi în proprietăţile corpurilor. Tóte acestea sunt frumóse, atrag póte curiositatea nóstră, dar nu merg mai departe. Acest sentiment interior ce avea profetul strigând: Cât de minunate sunt lucrurile tale Dómne! nu este o urmare nemijlocită a privirei natureĭ; este urmarea interesuluĭ ce'l are cineva de credinţa în D-ḑeŭ şi religiune. Un om bine convins, că nu va fi fericit, neavênd nicĭ D-ḑeŭ, nicĭ religiune; bine pătruns de a face din D-ḑeŭ şi religiune unicul sĕŭ obiect; acest om este simţitor la frumuseţea universuluĭ. El nu mai cugetă în deşert şi în dialectică; nu caută ca un orator, cantitatea trăsurilor lovitóre, figurĭ frumóse, pentru a înălţa mărirea acestor lucrurĭ şi a autoruluĭ lor; ci strigă cu un sentiment plin de ungere. Cât eştĭ de minunat Dómne în aceea ce aĭ făcut, şi măreţ în bunurile care m'aĭ înzestrat! Pentru a convinge pre ateŭ saŭ pre ḑeist ar trebui să li se dea sentimente, să atingă interesul lor, să deştepte amorul lor propriŭ, adică să aprindă în eĭ temerea de a se perde şi dorinţa de a fi etern fericiţĭ; pentru aceea argumentul cel mai sigur, mai potrivit şi mai îndemânatec, este aşa de puternic în acéstă materie.

VERSURILE 5, 6, 7.

In sóre a pus lăcaşul sĕŭ; şi el ca un mire ce esă din camera sa. Bucurase-va ca un uriaş să alerge cale; din marginea cerului eşirea luĭ şi întêmpinarea luĭ până la marginea cerului şi nu este cineva să se ascundă de căldura luĭ.

Aicĭ se descrie calea ce o face sórele. Acéstă închipuire plină de poesie, zugrăveşte strălucirea, feconditatea, celeritatea acesteĭ stele marĭ, şi prin urmare şi majestatea autoruluĭ sĕŭ.

Ebreul ḑice, că D-ḑeŭ a pus acoperământul sóreluĭ în cerurĭ şi pentru acéstă stea, cerurile aŭ fost întinse. In ele a făcut acoperiş sóreluĭ. Acest sens este iarăşĭ fórte bun, cu tóte că maĭ puţin plăcut de cât Septuaginta care ḑice: *că D-ḑeŭ a pus locaşul sĕŭ în sóre*, pentru a da a înţelege că privirea acesteĭ stele marĭ, este cea maĭ mare idee de Creator. Cu tóte acestea, justificând traducerile cum facem adese-orĭ, nu pretindem a mărgini întinderea textuluĭ sacru, adese-orĭ susceptibil de multe sensurĭ, cu totul demne de sf. Spirit. Vedem numaĭ că traducerile, nu ḑic nimic, care să contraḑică textul, cu tóte că spun câte o-dată maĭ mult, câte o-dată maĭ puţin, şi câte o-dată chiar acelaş lucru. Aicĭ, de exemplu, dacă D-ḑeŭ a pus lăcaşul sĕŭ în sóre, fiind evident alt-fel că sórele este în firma-

ment, este lămurit că nu contrădice nicĭ de cum aceea ce dice ebreul; că D-dĕŭ a destinat cerul ca să fie ca acoperĕmênt și locuința sóreluĭ.

El s'a repedit plin de bucurie ca un uriaș. Ebraiștiĭ traduc un *om tare.* Ideia unuĭ uriaș este maĭ mare și observarea, că un uriaș din causa volumuluĭ corpuluĭ sĕŭ, ar fi maĭ puțin proprie a alerga, nu este temeinică; ca și cum escesul de putere, și mărimea membrilor n'ar trebui să ușureze masa corpuluĭ! Atleții ceĭ maĭ marĭ, și ceĭ maĭ puternicĭ nu eraŭ și ceĭ maĭ iuțĭ.

Investirea luĭ s'a făcut etc. Acest termin de învestire rĕspunde exact ebreuluĭ. Ceĭ LXX dic καταντημα (întêlnire) și Vulgata dice *Accursus*, expresiune care însĕmnă că sórele se întêlnește în tóte punctele ceruluĭ. Acéstă întêlnire favoriséză sistemul luĭ Copernic unde pămêntul, în mișcarea sa dilnică și anuală, întêlnește sórele pus în centru.

MEDITAȚIUNI

Dacă cerurile sunt biserica și stelele acesteĭ bisericĭ sunt Apostoliĭ, Iisus Christos este sórele, și în el a pus D-dĕŭ lăcașul sĕŭ, pentru că *divinitatea,* cum observă St. Apostol, locuește trupește în Iis. Chr. De asemenea D-dĕŭ a pregătit Biserica pentru Is. Chr. și în Biserică Is. Chr. are locașul sĕŭ, aicĭ locuește el. Acest dumnedeesc Sóre al dreptățiĭ a alergat în cale ca un uriaș, pentru că totul a fost mare, sigur, măreț în viéța sa; de la Adam și până la finele lumeĭ, și de aicĭ în eternitate, calea sa este strălucită, viŭ făcĕtóre și nimenĭ nu este lipsit de ajutorul sĕŭ. Is. Chr. este totul în noĭ, precum sórele este pentru tóte punctele ceruluĭ și pămêntuluĭ. Sórele care se învêrtește peste capetele nóstre, 'șĭ va perde lumina sa, dar Is. Chr. nu va înceta nicĭ-o-dată de a lumina Biserica și Ierusalimul ceresc. Câtă mărire, strălucire, învĕțătură este în acest al doilea sens al psalmuluĭ! Urméză de aicĭ că tot creștinul adevĕrat, trebue a fi cu luare aminte, a urma calea luĭ Is. Chr. adică, a studia viéța sa maĭ mult de cât astronomul cel maĭ curios, ce voește a observa revoluțiunile sóreluĭ. Se aruncăm ochiĭ, dice Apostolul, asupra luĭ Is. Chr., autorul și săvêrșitorul credinței nóstre.

VERSUL 8

Legea Domnului fără prihană care întórce sufletele; mărturia Domnului credinciósă, care înţelepţeşte pruncii.

Profetul trece aicĭ la elogiul legeĭ luĭ D-ḑeŭ; acéstă sfântă lege maĭ demonstră lămurit şi arătat mărirea luĭ D-ḑeŭ. Mulţĭ interpreţĭ recunosc aicĭ un raport între legea luĭ D-ḑeŭ şi între sóre saŭ lucrurile religiuneĭ.

In acéstă viéţă sunt două lucrurĭ necesare omuluĭ, lumina sóreluĭ pentru trebuinţele corpuluĭ, şi lumina legeĭ pentru pacea şi liniştea sufletuluĭ. Care sunt dar caracterele acesteĭ sfinte legĭ? Profetul numĕră opt: două de fie-care din aceste patru versurĭ, unde vorbeşte de lege, ce o însémnă sub numele de mărturia luĭ D-ḑeŭ, dreptatea luĭ D-ḑeŭ, porunca luĭ D-ḑeŭ, preceptul luĭ D-ḑeŭ, temerea de D-ḑeŭ, judecata luĭ D-ḑeŭ maĭ ca şi acele din psalmul 118, unde se vorbeşte de lege.

Cele două caractere dintâiŭ ale legeĭ sunt: 1) că este fără prihană şi întórce sufletele; 2) că este credinciósă şi că dă înţelepciune celor simpli; unde se vede că aceste două caractere aŭ fie-care două puncte de vedere şi lucréză două efecte.

Legea luĭ D-ḑeŭ este fără prihană, şi cum să nu fie? Ea nu face alta, de cât prescrie binele şi condamnă rĕul. *Ea întórce sufletele;* adică le chiamă la D-ḑeŭ, care este centrul fericireĭ lor.

Legea luĭ D-ḑeŭ este credinciósă; adică că este adevĕrată, sigură, statornică, neschimbăciósă; că nu amăgeşte niciodată pre aceĭ ce o observă, şi carĭ aşteptă rĕsplătirea ce le promite. *Ea dă înţelepciune celor simpli*, spiritelor celor maĭ mărginite; la cea întâiŭ citire a sa, se pot convinge de ignoranţa lor, de slăbiciunea lor, de trebuinţa extremă, ce aŭ de lumina luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

Nu mĕ îndoesc, că Profetul n'a avut aicĭ în vedere legea naturală, legea luĭ Moisi, şi legea luĭ Is. Chr. Unele din trăsurile ce le întrebuinţéză, convin acestor treĭ; dar tóte luate împreună, nu convin de cât legeĭ luĭ Is. Chr. De esemplu, în sensul propriŭ, numaĭ legea luĭ Is. Chr. póte să întórcă sufletele, după tótă întinderea terminelor; pentru că numaĭ ea dă harul necesar pentru întórcere, şi în virtutea meritelor acestuĭ divin legislator, în tóte timpurile s'aŭ putut căpĕta ertarea pĕcatelor; de acea numaĭ ea dă adevĕrată înţelepciune celor simpli, numaĭ ea 'ĭ convinge, că înţelepciunea lumeĭ este nebunie; numaĭ ea desfăşură mi-

sterele și promisiunile, ce cele-l'alte două nu le propunea, saŭ că le propunea, cu o manieră obscură și imperfectă.

Dacă vom compara acum legea luĭ D-ḑeŭ cu legile stabilite de ómenĭ, ce deosebire vom observa între aceia și acestea! Orĭ-cât de bune s'ar presupune legile curat omenești, ele nu *întorc sufletele*, ele nu sunt maĭ puțin neschimbăcióse, nu daŭ adevĕrata înțelepciune; ș'apoĭ, câte greșelĭ se observă? Legile luĭ Dracon eraŭ sângeróse; cele ale luĭ Solon prea slabe; ale luĭ Lycurg contrare, în multe puncte cu bunele moravurĭ; acele a celor XII table obscure, tóte aŭ pierit pentru a face loc altor legĭ maĭ mult saŭ maĭ puțin defectuóse. Ah! Dómne, Sfânta ta lege ar fi în deajuns ómenilor; dacă ar voi să o asculte și să o urmeze, ar fi toțĭ înțelepțĭ și toțĭ fericiți sub legea Evangelieĭ; ș'ar înfrâna prin ea pasiunile lor; și odată pasiunile lor înfrânate, ce ar maĭ fi trebuință de legĭ nouĕ?

VERSUL 9

Dreptățile Domnuluĭ drepte, cele ce veselesc inima; porunca Domnuluĭ strĕlucită, care luminézĕ ochiĭ.

Încă două caractere, care se împart în patru; căcĭ legea Domnuluĭ este drĕptă, și ea rĕspândește bucuria în inimă; legea Domnuluĭ este strĕlucită, și ea luminézĕ; ochiĭ ceĭ maĭ slabĭ sunt luminațĭ de ea.

Pentru ce legea Domnuluĭ este drĕptă? Pentru că ea este numaĭ expresiunea legeĭ eterne, care este în D-ḑeŭ. Acéstă lege eternă este regula luĭ D-ḑeŭ însuși și fiind-că D-ḑeŭ nu póte fi condus de cât prin sine însuși, acéstă regulă, acéstă lege este D-ḑeŭ; este esența luĭ D-ḑeŭ; el are în Cuvêntul sĕŭ, care este însuși adevĕrul; o posedă în Sf. Spirit, care este dragostea eternă atot ce este adevĕrat, bun, drept.

Pentru ce legea luĭ D-ḑeŭ veselește inima? Pentru că observându-se, sufletul se bucură de o pace, care întrece orĭ-ce simțire, după cum ḑice Sf. Apostol: *conștiința mărturisește de fidelitatea acestuĭ suflet supus legeĭ.* Deci, mărturia favorabilă conștiinței este cu totul însoțită de bucuria spirituală.

Pentru ce legea luĭ D-ḑeŭ este strĕlucită, curată, clară? Pentru că arată adevĕrul neîntunecat! Omul descopere ușor acea strĕlucire, acea claritate, când impune tăcere pasiunilor.

In fine pentru ce legea Domnuluĭ luminézĕ ochiĭ,? Pentru că ea risipește noriĭ, cariĭ orbește spiritul, și se presintă ca o flacără luminósă, care asigură toțĭ pașiĭ aceluĭ ce primește acésta lumină divină. Nu este dar în deajuns ca legea luĭ D-ḑeŭ să fie curată în

sine, trebue să curățéscă ochiul interior. Sórele care luminéză acest univers, nu are acest avantagiŭ. Când ochiul este bolnav, orĭ rĕŭ dispus, acéstă stea devine nefolositóre; adaugă încă la reaua constituțiune a ochiuluĭ, irită organul vedereĭ. Legea luĭ D-ḑeŭ tămăduește ochiul sufletuluĭ, 'l întărește, 'l face viŭ; ea face maĭ mult încă, face să iubéscă lumina, rĕspândește în suflet dorința de a fi luminat din ce în ce maĭ mult. Aceste caractere nu pot conveni perfect de cât legeĭ Evangelice, care conține și dă grația.

MEDITAȚIUNI

Omul care se iubește totdéuna pre sine, care caută totdéuna fericirea, întrébă cum legea ḑDomnuluĭ *veselește* în tóte timpurile și în tóte împrejurările? Ah! ḑice el, acéstă viéță este plină de atâtea neplăceriĭ; acéstă cale în care merge omul cel maĭ drept este preserată de atâția spinĭ; Chiar adese orĭ asupra dreptuluĭ se strîng tóte supĕrările! cu tótă fidelitatea sa la legea luĭ D-ḑeŭ, el este în prada calomnieĭ, persecuțiuneĭ, sărăcieĭ, bólelor. Cum póte fi bucuria într'o inimă amărîtă?

Acéstă întrebare dă loc a explica un mare adevĕr; și acest adevĕr, Dómne, fórte întemeeat, și bine desfășurat în Evangelia ta, face cunoscut din ce în ce maĭ mult, că legea ta veselește inima. Tótă legea, când este concepută cu înțelepciune, înțelept îndreptată, promulgată, pórtă cu sine sancțiunea sa, adică, că ea promite rĕsplătirĭ acelor ce 'ĭ vor fi credincioșĭ, și vestește pedepse pentru aceĭ ce o vor călca. Legea luĭ D-ḑeŭ, maĭ mult de cât tóte cele-l'alte legĭ, are acest caracter de perfecțiune. Nimic nu este repetat maĭ des în Evangelie, de cât promisiunea rĕsplătirilor eterne, și amenințarea pedepselor deopotrivă infinită în durată. Iată sancțiunea legeĭ. In viéța presentă, acéstă sancțiune nu este împlinită, pentru că este o viéță eternă, destinată împlinireĭ și săvârșireĭ legeĭ. Dreptul aicĭ jos este lipsit nu numaĭ de rĕsplata făgăduită de lege, dar întêmpină adeseorĭ nenorocirĭ, la care orĭ-cât de drept este el, nu póte fi nesimțitor; cum se va bucura el în mijlocul atâtor obiecte, care 'l întristéză fără numaĭ amintindu-și de sancțiunea legeĭ și de momentul când acéstă sancțiune va avea loc. Plin de acéstă speranță, suferințele sale dispar, nu în privința sentimentuluĭ, căcĭ ele sunt totdéuna reutățĭ; dar vor dispărea în privința întristăreĭ, tulburăreĭ, nerăbdăreĭ; efecte ce trag

după sine pedépsa nenorocireĭ. Acest drept se rédimă, pe promisiunea legislatoruluĭ; și fiind-că el știe, că acest legislator este atât de puternic pre cât și credincios, se mângâe în așteptarea rĕsplătireĭ; ajunge până a iubi neplăcerile sale, pentru că ele vor fi pentru el isvorul uneĭ rĕsplătirĭ maĭ îmbelșugate. Ast-fel fu sf. Pavel, ast-fel aŭ fost sfinții, carii triumfaŭ de bucurie în mijlocul supĕrărilor lor.

VERSUL 10

Frica Domnuluĭ curată, care rĕmâne în vécul véculuĭ; judecățile Domnuluĭ adevĕrate, îndreptate împreună.

Alte douĕ caractere ale legeĭ luĭ D-ḑeŭ împărțite în patru: Legea Domnuluĭ unită cu temerea, este sfântă (curată după textul ebreŭ), și ea subsistă în etern. Legea luĭ D-ḑeŭ este adevĕrată, și se justifică prin sine însăși.

Textul și versiunile aduc numaĭ *temerea de D-ḑeŭ*, dar fiind-că este vorba în tótă partea acésta de lege și de poruncĭ, trebue a înțelege, prin temere, legea însăși care inspiră frică: dar ce *frică?* acea sfântă, care este demnă de D-ḑeŭ însuși, și care ne face a ne feri de a'l supĕra, precum un copil se teme de a nu displăcea părinteluĭ sĕŭ. *Acéstă frică rĕmâne în etern* pentru că este nedespărțită de dragoste.

Originalul ḑice: *Legea Domnuluĭ este adevĕrul*, ea este dréptă tot-o-dată; este tot acelaș sens, numaĭ este maĭ multă tărie în ebreește, pentru că anunță nu numaĭ că legea luĭ D-ḑeŭ este adevĕrată, dar că este însăși veritația și că se justifică prin sine însăși, pentru că este adevĕrul.

MEDITAȚIUNI

Legile omenești inspiră frică; dar o frică silită, o frică care n'are nicĭ o influență asupra voinței, ci e silită.

Trebue, cu tóte acestea, să lăsăm la o parte acele ce sunt urmărĭ ale legiĭ naturale saŭ aplicațiunea perceptelor divine; dar atunci puterea ce aceste legĭ omenești aŭ asupra inimeĭ omuluĭ, are începutul în autoritatea luĭ D-ḑeŭ. Nu aparține de cât luĭ D-ḑeŭ de a supune pre omul interior, de a face să iubéscă acéstă atîrnare, de a crea prin urmare în inimă o frică adevĕrat mântuitóre, în adevĕr pură și sfântă. Acéstă frică rĕmâne totdéuna; ea este tot ast-fel de durabilă, ca și legea Domnuluĭ; rĕmâne în om tot timpul vieței sale, ca l întovărășește în prea fericita eternitate, pentru că

suprema voința a lui D-ḑeŭ, care este principiul acestei temeri, guvernă neschimbat în cer, pentru că sfinții se conformă cu ea, cu atâta dragoste și supunere; acéstă frică este lipsită de spaimă, de orĭ-ce pericol de a perde suveranul bine; ea este o învoire perfectă cu voința bunei plăceri a Domnului, o adorațiune profundă de înalta sa majestate, o cunoștință intimă de drepturile sale, asupra tuturor creațiunilor; este dragostea înălțată la cel mai înalt grad de admirațiune, de veneraţiune, de devotament, la care pot ajunge ființele inteligente, concentrate și cufundate în infinitatea celei dintâiŭ ființe.

Legea lui D-ḑeŭ este adevĕrul și acest adevĕr se arată de sine; n'are trebuință nicĭ de dovezĭ, nicĭ de raționamente, nicĭ de mărturiĭ, nicĭ de studiul acelor ce o propun. Care este spiritul acela așa de mărginit, care să nu pótă cuprinde dintr'o singură privire și fără ostenélă, adevĕrul și frumosul, ce se află în morala Evangeliei?

Ómeniĭ pasionați ḑic, că acéstă morală este greŭ de practicat, dar eĭ nu ḑic, că este falsă saŭ disprețuită. Impioșiĭ discută contra dogmelor, pentru că sunt adevĕruri superióre inteligenței lor, și aŭ ambiția de a înțelege totul dar nu dispută nicĭ decum asupra regulilor de conduită ce prescrie religiunea; póte că se vor întinde orbește până a refusa acestor regule autoritatea divină, ce le dă revelațiunea; dar nicĭ-o-dată nu vor îndrăsni a ḑice, că un cod de legĭ contraḑicĕtor moralei lui Iisus Christos, vor fi un cod bun de legĭ. Iisus Christos silește dar pre inamiciĭ sĕĭ, a recunóște adevĕrul și dreptatea legislațiuniĭ sale. Asupra căreia s'a observat cu atâta înțelepciune și spirit, că este de necrezut, că o așa de frumósă legislațiune să fie unită cu dogme falșe; că chiar legislatorul, care a regulat așa de bine conduita ómenilor, le-ar fi prescris a crede lucruri, carĭ nu există; ca să nu fi avut plăcerea a amăgi spiritul lor, stabilind în inima lor atâtea principiĭ de înțelepciune. In acéstă observare este încă mai mult sentiment de cât lumină; dar pasiunile ómenilor înăduș sentimentul; și sentimentul înăduș lumina se stinge, saŭ nu mai aruncă de cât o licărire obscură.

VERSUL 11

Dorite sunt mai vêrtos de cât aurul și de cât pétra scumpă mult, și mai dulci de cât mierea și fagurul.

Profetul face elogiul legiĭ prin cele douĕ caractere, care pot atinge mai mult inima ; adică preţul și bunătatea acesteĭ legĭ; el se servește de comparaţiune, alege ceea-ce cunóște mai preţios (aurul și pietrele scumpe), ceea-ce este mai dulce (mierea, ceea-ce este mai ales în lucrul albinelor).

Ebreul dice: legea Domnuluĭ este mai dorită de cât aurul cel mai fin. Cu tóte acestea mulţi ebreiștĭ, convin că cuvêntul פָּז mai însémnă și *topaz*, care este o piétră preţiósă, avênd culórea auruluĭ, și numită pentru aceea *chrysolitha* de ceĭ vechĭ. Ceĭ LXX aŭ pus piétră preţiósă în general. In psalm. 118, versul 127, se specifică topazul în particular, și Vulgata face asemenea: dilexi mandata super aurum et topazion. Sf. Ieronim traduce ca și Vulgata: et desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum.

Ceĭ LXX dic: γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον. In ebreește: super destillertionem favorum. Este liquidul care curge de la sine, fără a stringe fagurul de miere, picăturile de miere, și prin urmare mierea cea mai alésă

Ceĭ LXX aŭ pus totul în loc de parte exprimând fagurul întreg. Nu putem dice că s'a îndepărtat de sens; Englezul și Germanul nu exprimă de cât fagurul: Englezul dice honeycomb ; Germanul, honigseim.

MEDITAŢIUNI

Numaĭ un suflet credincios simte bunătatea, preţul și dulcéţa legiĭ luĭ D-ḑeŭ. Spiritul lumeĭ judecă alt-fel, pentru că lumea este inimica luĭ D-ḑeŭ și luĭ Iisus Christos. Când profetul mărturisește de preţul nestimabil și dulcéţa plăcută a legiĭ Domnuluĭ; el are în vedere legea dragosteĭ, care este aceea a luĭ Iisus Christos. Aceea a luĭ Moisi, cu tóte că e frumósă și analogă cu fericirea omuluĭ, mai ales în preceptele sale morale, era plină de ordonanţe civile și ceremoniale fórte atingĕtóre; ea vorbea mai mult de frică, de cât de dragoste. Dacă profetul îĭ gustă dulcéţa este că el sfâșia acoperĕmêntul, ce acoperea timpurile viitóre, el vedea pre Iisus Christos guvernând inimele prin darul și promisiunile sale. Admir spiritul credinţeĭ de care era animat acest sfânt rege ; legea luĭ Dumneḑeŭ îl transporta afară de sine. Când el compuse psalmul 118 care nu este de cât

elogiul legeĭ, el trebuia să fie o uniune intimă cu D-ḑeŭ. Ştiŭ că sf. Spirit îl ajută în compunerea acesteĭ cântărĭ minunate; dar sf. Spirit aŭ pus în el aceste sentimente care îl fac întru cât-va nesfârşit în acest discurs asupra legiĭ. Ce fond de rugăciune trebuia să fie în acest sfânt profet! Căcĭ fără rugăciune nu se va cunóşte nicĭ-o-dată frumuseţea şi dulcéţa legiĭ luĭ D-ḑeŭ, nu s'ar pĕtrunde nicĭ-o-dată raporturile. Acesta este un adevĕr capital; fericit este acel ce îl înţelege şi maĭ fericit acel ce se ocupă de el.

VERSUL 12

Pentru că robul tĕŭ păzeşte acestea, şi când păzeştea cestea rĕsplătire este multă.

Aicĭ este ca o a treia parte a psalmuluĭ. Profetul dovedeşte tóte caracterile legeĭ prin propria sa experienţă, ca şi cum ar ḑice: Legea ta Dómne, este dréptă, adevĕrată, strălucită, plăcută etc. şi ştiŭ pentru că am încercat-o: ḑic, pentru că păzind-o, am recunoscut-o astfel, precum am descris-o: da, eŭ o păzesc cu îngrijire şi credinţa mea va fi încununată cu mare rĕsplătire; ea este chiar de pre acuma: simţesc deja bine-facerile, ce rĕspândeştĭ asupra acelor ce iubesc sfânta ta lege.

In ebreŭ este particula כִּי, care însémnă în totdéuna o creştere, aicĭ e o înmulţire de doveḑĭ; s'ar produce bine acéstă particulă prin *de plus*. Ceĭ LXX ḑic καὶ γάρ, Vulgata *etenim*; Francesul *en effet;* englesul moreover; germanul *auch*. Tóte aceste cuvinte sunt bune, pentru că daŭ o dovadă de experienţa ce vroeşte să spue aicĭ Profetul.

Ebreul aduce: Servitorul tĕŭ este înştiinţat de legea ta; în observarea sa este o mare rĕsplătire. Ceĭ LXX pun φυλάσσει αὐτό, observat ea, ceea ce însémnă: Servitorul tĕŭ ea aminte la legea ce'l înştiinţéză, şi prin urmare el observă; trebue să se înţelégă aicĭ, *observarea*, pentru că ebreul însuşĭ ḑice, că observându-o, răsplătirea este mare. Astfel verbul *custodit* al Vulgateĭ, este prea bun, el dă bine gândirea profetuluĭ.

MEDITAŢIUNI

Dacă voeştĭ a şti care este rĕsplătirea unită, din acéstă viéţă, cu observarea legiĭ, să citeştĭ psalmul 118; se va vedea că legea dă viéţă (expresiune repetată de o mulţime de orĭ, şi a cărei sens profund ar cere un discurs întreg, pentru a fi desfăşurată în tótă întinderea); că legea face fericirea acelor ce merg în calea ce le descrie ea; ea pune în

suflet acea latitudine și acéstă libertate sfântă, care este caracterul adevěraților fiĭ aĭ luĭ D-ḍeŭ; ea mângâe nĭ mijlocul supěrărilor celor maĭ marĭ: inspiră prudență pentru a se feri contra tuturor pericolelor mântuireĭ; ea luminézĕ spiritele simple, și le face cunoscut adevěrurĭ superióre orĭ căreĭ inteligență omenéscă; ea aprinde în inimă focul sacru al dragosteĭ divine etc. Acestea sunt pregătirile mareĭ și eterneĭ rěsplătirĭ, care este destinată în cer, celor ce observă legea. Acéstă doctrină nu se învață prin cuvinte. David n'a făcut un tratat; el a încercat-o; el a făcut în raport cu legea, ceea ce el ḍice de dulcéța unită cu dragostea luĭ D-ḍeŭ: Gustate et videte quoniam suavis est Dominus. Gustați și vedeți că bun este Domnul.

VERSURILE 13, 14.

Greșalele, cine le va pricepe; de cele ascunse ale mele curățește-mě; și de cele strěine iartă pre robul tèu. De nu mě vor stăpâni, atunci fără prihană voiŭ fi; și mě voiŭ curăți de pěcat mare.

Profetul putea să mărturiséscă singur de zelul sěŭ pentru lege, dar inima omuluĭ este un abis ne pătruns. Cine póte rěspunde de inocența sa? Cine póte ḍice, că este lipsit de tóte pěcatele secrete. Ebreul numește aicĭ aceste pěcate, *nestimatĭ*; dar fiind-că aceste pěcate aŭ putut fi prevěḍute, și că neștiința a putut fi învinsă, David rógă pre Domnul de a'l erta.

Acest comerț cu strěiniĭ este în ebreŭ cu ceĭ *mândri*. Se crede că LXX aŭ tradus זוֹרִים, care va să ḍică, *abalienis*, în loc de זוֹדִים care însémnă a *superbis*; póte fi și acésta; dar fără a alerga la acéstă soluțiune, ceĭ LXX póte că a voit să dea sensul în tótă întinderea și a cuprinde pe toți ceĭ rěĭ sub numele generic de strěinĭ, pentru că toți rěiĭ, ceĭ mândri maĭ ales, sunt strěinĭ de legea luĭ D-ḍeŭ. Orĭ cum ar fi, nu se póte spune că aicĭ acéstă versiune contraḍice textul.

Ceĭ LXX și Vulgata ḍic: *Dacă acești ómenĭ streinĭ* saŭ *rěĭ. nu mě stăpânesc*, este acelaș înțeles esprimat prin întorsătura frazeĭ; și ebreul, *ca să nu mě stăpânéscă, voiŭ fi fără prihană*, este de o potrivă cu: *dacă eĭ nu mě stăpânesc, voiŭ fi fără prihană, etc.*

Profetul trebue să fi avut în vedere tot soiul de *rěĭ*, în termenul ce'l dă *prin, ab alienis*, saŭ a superis. Aceștia trebue să fie seducětorĭ, ómenĭ conrupți. Dacă eĭ ar fi numaĭ mândri, ĭ-ar putea îndepărta, dacă ar fi numaĭ streinĭ, eĭ nu ar avea puterea de a domina și a trage în pěcate marĭ. In adevěr, maĭ în tóte părțile Scriptureĭ se găsesce întrebuințat acest termin ebreŭ, și

Vulgata 'l traduce prin *superbis*, unde este vorba de ómenĭ prea depravaţĭ, idolatri, blasfemătorĭ, inimicĭ positivĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ. Ast-fel, când D-ḑeŭ vestește distrugerea Babilonenilor, el ḑice: Eŭ voiŭ cerceta nedreptăţile acestor nelegiuiţĭ, și voiŭ face să înceteze mândria acestor necredincioșĭ, voiŭ umili îndrăsnéla acestora ce se numesc puternicĭ.

Decĭ, se știe, că aceștĭ Babilonenĭ eraŭ un popor nu numaĭ îndrăsneţ, dar conrupt, profanatorĭ de templul luĭ D-ḑeŭ, persecutorĭ aĭ adevěratuluĭ cult, etc.

In fine, se vede că aceștĭ ómenĭ strěinĭ saŭ mândri, sunt idolatri, popóre inimice legiĭ luĭ D-ḑeŭ, și fiind-că acest psalm are douě sensurĭ, unul relativ la timpul luĭ David, altul corespunḑênd Bisericeĭ luĭ Iis. Chr., Profetul vorbește în numele credincioșilor carĭ cer de a nu fi traşĭ în pěcate de ómeniĭ lumescĭ, de pěcătoșiĭ scandaloșĭ.

MEDITAŢIUNI

In aceste douě versurĭ este o învěţătură îmbelșugată, ce nu o pot coprinde în spaţiul scurt al acestor meditaţiunĭ.

Orĭ câtă luare aminte va avea de sine, orĭ-cum ar mărturisi consecinţa, trebue a ḑice totdéuna: Dómne cine va pricepe fundul inimeĭ? Apostolul ḑicea: *eŭ nu'mĭ imput nimic, dar pentru aceia nu mĕ voiŭ lăuda.*

El ordonă credincioșilor de a lucra mântuirea cu fricĭ și cu cutremur. Și el însuși se temea că va fi blestemat după ce a predicat altora. Aceste locurĭ și aceste exemple trebue a inspira fricĭ în ómeniĭ ceĭ maĭ dreptĭ! Cine din noĭ nu va striga cu Profetul: Ah! Dómne, iartă-mĭ pěcatele cele ascunse, atât din nebăgare de seamă pentru serviciul těŭ, precum și din rěcéla la participarea Sfintelor taine, din neluarea aminte la sfintele tale inspiraţiunĭ, asupra acelor cuvinte interióre ce aĭ grăit de atâtea orĭ sufletuluĭ meŭ, din gândirile mele nefolositóre, din ocupaţiunile zadarnice, ce aŭ trecut timpul, ce 'mi l'aĭ dat, pentru a lucra la mântuirea mea, înlăturând binele ce l'aș fi putut face persónelor încredinţate și cunoscute mie.

Dar maĭ ales iartă-mĭ pěcatele scandalului comis de mine, saŭ dând un exemplu rěŭ, saŭ primindu-l. Eŭ am umblat pe la ómenĭ, carĭ eraŭ strěinĭ în raport cu tine, care putea să vatěme mântuirea mea, carĭ nu'mĭ vorbea nicĭ-o-dată limba dragosteĭ tale: carĭ profitaŭ de puţina mea experienţă,

de usurința mea, de neștiința, de prostia mea, pentru a umplea spiritul cu niște maxime false.

In urmă, ei m'aŭ *stăpânit*; am voit a le plăcea, respectul uman m'a împedecat a'i contrădice; și ei m'aŭ tras nu în crimele publice, dar în greșelĭ, care aŭ sfărîmat sentimentul de virtute ce 'mi l'aĭ dat, carĭ m'aŭ împedicat de a tinde la acea perfecțiune la care m'ar fi condus legea ta. Sunt pĕcătos, D-ḑeul meŭ, cu tóte că iubesc încă legea ta; dar ce dragoste, dacă ea se mărginește la speculațiune, dacă nu lucrézĕ în mine reînoirea omuluĭ interior!

VERSUL 15

Și vor fi întru bună plăcere cuvintele gurei mele, și cugetul inimei mele înaintea ta pururea. Dómne ajutorul meŭ și mântuitorul meŭ.

Ebraiștiĭ ḑic: Cuvintele mele să aibă folosul de a'ți plăcea, etc. Ei iaŭ יהיו în loc de *sînt eloquia mea*. Ceĭ LXX și Vulgata iaŭ în loc de *erunt*; ast-fel ceĭ dintâiŭ întorc acest vers în rugăciune, pe când ceĭ-l'alțĭ 'l fac se depindă de cel precedent. Dacă acești străinĭ nu mĕ stăpânesc, voĭ fi fără prihană, mĕ voiŭ curăți de un mare pĕcat, rugăciunile mele 'ți vor plăcea, etc. Fiind că verbul יהיו însémnă *sînt* și *erunt*, nu putem condemna nicĭ o versiune, nicĭ alta, adică, nicĭ ceă a celor LXX, nicĭ a ebreiștilor; afară póte că a celor LXX are maĭ multă legătură; dar în fond cele douĕ versiunĭ cade în acelașĭ sens. Profetul esprimă de amêndouĕ părțile dorința ce are, ca rugăciunile din graiŭ să placă Domnuluĭ, și meditarea inimeĭ sale să fie demnă de a se arăta în fața luĭ D-ḑeŭ.

In loc de *ajutorul mĕŭ*, ebreul ḑice *stânca mea*, expresiune așa de familiară în acéstă limbă, când se cere ajutorul luĭ D-ḑeŭ

MEDITAȚIUNI

Cea maĭ bună dispositie pentru a se ruga bine, este curĕția inimeĭ, zdrobirea, fuga de societățile vătămătóre. Ceea ce autorizĕ pre Profetul a ḑice, că dacă aceste condițiunĭ nu lipsesc rugăciuneĭ sale, o va face cu încredere Domnuluĭ. El nu uită de a aminti de reflexiunile interióre, de meditarea inimeĭ, după cum și sufletul de rugăciunea prin graiŭ. Acest Sfânt Profet a vorbit de rugăciune, ca și Evangeliștiĭ și Apostoliĭ. Ast-fel și aceste cântărĭ divine sunt comóra Bisericeĭ, și orĭ-cine le recitézĕ într'un alt spirit ca acela în care aŭ fost compuse, se lipsește de un mare isvor pentru mântuirea sa.

PSALMUL XIX

Titlul acestuĭ psalm este iarăș̦ĭ: *Pentru totdéuna psalmul luĭ David.*

Se pare că a fost compus pentru a cere ajutorul luĭ D-ḑeŭ în timpul resbeluluĭ, când David, saŭ regiĭ luĭ Iuda succesoriĭ sĕĭ, trebuia să încépă rĕzboiul. Tot poporul saŭ numaĭ miniș̦triĭ templuluĭ fac aceste rugăciunĭ pentru rege și armata sa. Eŭ cred, că într'un sens maĭ sublim este vorba de luptele luĭ Is. Chr. și ale bisericeĭ contra inimicilor mântuireĭ. Obiectul este maĭ frumos și tótă urmarea psalmuluĭ convine naturalminte. Dar mărturisesc că litera nu obligă a recunóș̦te acest raport. Este de ajuns ca ea să convie, în sensul moral, cerinț̦elor, fie publice, fie particulare ale credincioș̦ilor.

VERSURILE 1. 2.

Aud̦ĕ-te Domnul în ḑiua necazuluĭ, scutéscă-te numele Dumneḑeuluĭ luĭ Iacov. Trimită-ț̦ie ajutor dintru cel sfânt și din Sion sprijinéscă-te pre tine.

Profetul vorbeș̦te aicĭ de muntele Sionuluĭ, ca locul de unde trebuia să vie ajutorul dumneḑeesc și protecț̦iunea Celuĭ Prea Inalt. Aceluĭ pentru care poporul se rógă. Trebue dar a încheia de aicĭ că chivotul Domnuluĭ, de unde porneaŭ oracolele, să fi fost atunci pe acest munte și ast-fel acest psalm fu compus către timpul cuceririlor luĭ David asupra Philistenilor, Amonitenilor, Sirienilor, Idumeilor, etc.

In aceste doué versurĭ dintâiŭ, ebreul este conform cu versiunile: se observă numaĭ că acest text: *ca să trimeț̦ă ajutorul tĕŭ* în loc de *ca sĕ ț̦i trimeț̦ă ajutor*; dar se înț̦elege ușor că *ajutorul sĕŭ* însémnă ajutorul de care aĭ trebuinț̦ă.

MEDITAȚIUNI

In cartea Proverbelor este un cuvênt pentru numele luĭ D-ḑeŭ, pe care nu trebue să'l perdem niciodată din vedere. Numele Domnuluĭ este un turn prea puternic, dreptul ce scapă aicĭ, va fi înălț̦at. D-ḑeŭ prin esenț̦a sa este nevĕḑut,

pe cât timp rătăcim pe pământ; dar sfântul sĕŭ nume este vĕdut, întru cât-va, pentru că ne este cunoscut, pentru că se află în sfintele cărți. Când D-dĕŭ se arăta luĭ Moisi în rug, și'ĭ porunci de a merge către Faraon și către fiĭ luĭ Israil, Moisi îndrăsni a dice: Dómne, dacă fiiĭ luĭ Israil mĕ vor întreba, care este numele tĕŭ, ce se le rĕspund? El simța, că vestirea acesteĭ arătărĭ minunate nu ar satisface pre aceĭ către carĭ era trimis; și spera, că declarând numele luĭ D-dĕŭ, autorul acesteĭ minunĭ, ar face maĭ atente cuvintele sale. Și printre ómenĭ, o mărturie anonimă în relațiunea unuĭ fapt este privită ca nimic; numele sprijinește mărturia, pentru că ómeniĭ sunt ținuțĭ a nu declara numele lor dupĕ întêmplare. Numele luĭ D-dĕŭ are privilegiul divin de a anunța aceea ce D-dĕŭ este în sine. Ast-fel când invoc sfântul sĕŭ nume, eŭ 'l invoc însușĭ pre el, când profanez sfântul sĕŭ nume, însușĭ pre el 'l supĕr; când sfântul sĕŭ nume mĕ protege, de la el 'mĭ vine protecțiune.

Este o onóre cu totul particulară pentru ceĭ treĭ patriarhĭ, Abraam, Isac și Iacob, că D-dĕŭ se numesce așa de des D-dĕul lor. Acéstă onóre nu este acordată altuia. Acești sfinți patriarhĭ aŭ datorit credinței lor, virtute, așa de rară atunci, și care preceda în eĭ timpurile legiĭ. Dar de la predicarea Evangelieĭ, fie-care credincios s'a înălțat întru cât-va la o dignitate superióră, pentru că nu este nicĭ unul să nu pótă și care să nu cheme însușĭ pre D-dĕŭ părintele sĕŭ. Tatăl nostru carele eștĭ în ceruri etc. Acesta este începutul rugăciuneĭ, ce Is. Chr. ne-a învĕțat.

VERSURILE 3, 4.

Pomenéscă tótă jertfa ta și arderea cea de tot a ta,
să fie bine primită. Dea ție Domnul după inima ta și tot sfatul
tĕŭ să'l plinéscă.

In Vulgata este: *Arderea de tot a ta să se îngraşă*, expresiune care este și în Ebreŭ. După acest text unii traduc: *se reducă în cenușe holocaustul tĕŭ,* pentru că verbul דשנה însémnă *pingue fiat* et *incinerat.* Este tot acelaș sens: căcĭ arderea tot plăcută este acea unde se jertfesc victime *grase*; și o ardere de tot plăcută la Ebreĭ era aceea ce focul ceruluĭ o consuma, cum se întêmplă în deșert, după consacrațiunea luĭ Aron, și sub profetul Elie, când rușină pre preoțiĭ luĭ Baal.

MEDITAŢIUNI

Pentru ce ómeniĭ aşa de puţin primesc de la Domnul? Pentru că sacrificiile de laudă ce le aduc eĭ, sunt prea imperfecte. Să examinăm rugăciunile nóstre; nu vom putea ḑice maĭ toţĭ: le găsesc, vaĭ! prea defectuóse saŭ în obiectul ce se cere, saŭ prin motivul ce mĕ îndémnă a cere, saŭ prin chipul nepăsător cu care cererile nóstre sunt aduse Domnuluĭ? Trebue să mĕ rog cu credinţă, cu umilinţă, cu stăruinţă. Trebue să mĕ gândesc, că mĕ adresez la autorul a tot binele, şi are voinţa a mi'l da; că el nu cere de la mine sinceritatea sentimentelor, sfinţenia motivelor, sîrguinţa şi statornicia, de cât pentru că mĕ iubeşte şi este gelos de perfecţiunea mea. Rugăciunea este binele ce mĕ uneşte cu el, cum ar putea intra în vorbă cu acel care ar mărturisi numaĭ indiferenţă pentru a strînge nodurile acesteĭ sfinte alianţe? Se cumpĕnesc tóte cuvintele acestor douĕ versurĭ; trebue sacrificiĭ; trebue arderĭ de tot; trebue o alegere a victimelor; trebue ca inima să fie ministrul acesteĭ jertfe; trebue ca proectele mele să fie demne de a fi protejate de D-ḑeŭ, şi consumate sub auspiciile sale. Ce întindere în aceste constituţiunĭ! Dómne, dă'mĭ puterea de a le cunóşte bine şi a le împlini dupĕ voinţa ta.

VERSUL 5

Bucura-ne-vom de mântuirea ta; şi întru numele Domnuluĭ Dumneḑeuluĭ nostru ne vom mări.

Ebreul ḑice: *noĭ vom ridica stindardul în numele Domnuluĭ*: căcĭ ast-fel traduc evraiştiĭ cuvêntul נדגל, care nu se găseşte de cât o singură dată în Sfânta scriptură. Se derivă de la דגל ce se ḑice că însémnă *vexillum* cu tóte că ceĭ LXX şi Onkelos traduc prin *turmae, ordines*; şi nu este nicĭ o dovadă sigură, că acest cuvênt s'ar traduce prin *stindard*, dar maĭ bine un şir saŭ un *rang* de soldaţĭ, de ómenĭ. Tótă aparenţa este că ceĭ LXX aŭ cetit în acest psalm נגדל, care însémnă *magnificabimur* nu este de cât o literă strĕmutată. Acéstă lecţiune este fórte naturală şi nu se deosibeşte nicĭ Simaca, Aquila, Theodotion, carĭ aŭ tradus după original. Sf. Ieronim traduce prin *ducemus choras*. Orĭ cum ar fi, sensul de *vexila erigemus* este iarăşĭ bun; pentru că a înălţa stégul în semn de bucurie, este o acţiune, care însémnă glorie, succese, mărirea într'un cuvênt.

MEDITATIUNI

Suposând că acest psalm conține rugăciunile poporuluĭ pentru regele sĕŭ, este un sentiment așa de atingĕtor pre cât de religios în aceste cuvinte : *Bucura-ne-vom de mântuirea ta.* Este un popor bun, care împărtește succesele unuĭ bun stăpân. El se glorifică, dar în numele luĭ D-ḑeŭ. Știe că D-ḑeŭ este autorul a tot binele, și tóte folósele le rapórtă numaĭ către el, tótă fericirea regeluĭ și a patrieĭ.

VERSURILE 6, 7.

Plinéscă Domnul tóte cererile tale, acum am cunoscut, că a mântuit Domnul pre unsul sĕŭ. Auḑi-l-va pre dênsul din cerul cel sfânt al sĕŭ; întru puterĭ este mântuirea dreptățeĭ luĭ

Aceste cuvinte : *impleat Dominus omnes petitiones tuas,* în ebreŭ aparțin versuluĭ precedent ; dar aceea nu schimbă de loc sensul : *știŭ că Domnul a mântuit* ; s'ar putea traduce și *va mântui* ; saŭ maĭ bine acest cuvênt fiind o profeție, și profețiĭ vĕḑênd lucrurile viitóre ca făcute deja, preteritul aicĭ este bine pus.

MEDITAȚIUNI

Dacă ne rugăm cu căldură, cu statornicie, cu credință, vom recunóște, că Domnul vine în ajutorul nostru, că ne mântuește prin puterea brațuluĭ sĕŭ. Este o mare putere în cuvintele *acum am cunoscut.* Un drept persecutat, asuprit, alérgă la Domnul, și încércă puternica sa protecțiune. Cum ? Oare scăpând de relele sale prin distrugerea inimicilor sĕĭ? Nu ; acésta nu se întêmplă totdéuna ; și câte odată chiar după ce s'a rugat mult, dreptul este încă maĭ persecutat, maĭ batjocorit, dar ajutorul luĭ D-ḑeŭ stă în puterea ce Atotputernicul rĕspândește în sufletul acestuĭ drept : el stă în bucuria spirituală de care 'l umple harul luĭ ; în dorința de a suferi din ce în ce maĭ mult. *Cunosc,* ḑice atuncĭ acest om bun, că Domnul este lângă mine, că mĕ ajută, mé sprijinește, că'mĭ rĕsplătește din acéstă viéță, pentru că sufer pentru el. Ah! Dómne, dă-mĭ acéstă sfântă cunoștință ; eŭ n'am avut-o până acum, pentru că nu te-am chemat în necaz. Fă-mĭ și acest dar, Dómne ; înștiințează-mĕ, prin atingerĭ interióre, timpul când și modul cum trebue să te chĭem.

VERSURILE 8, 9.

Aceştia în căruţe şi aceştia în cai, iar noi în numele Domnuluĭ Dumneḑeuluĭ nostru ne vom chĭema. Aceştia s'aŭ împiedecat şi aŭ căḑut, iar noĭ ne-am sculat şi ne-am îndreptat.

Noĭ suplinim în traducţiune: *unii pun speranţa lor.*

Textul şi traducerile se servesc de acelaş verb נזכיר, *invocabimus*, la versul întreg; şi acéstă expresiune este puternică. Uniĭ vor chema mulţimea căruţelor, alţiĭ puterea cavalerieĭ lor; iar noĭ, vom chema numele Domnuluĭ. Verbul ebreŭ însémnă propriŭ *ne vom amini*; dar este acelaş sens. Nu 'şĭ aminteşte cineva, în necaz, de numele Domnuluĭ fără a'l chema.

Ebreul ḑice: eĭ aŭ fost plecaţĭ, în loc de legaţĭ saŭ împedicaţĭ. Dar trebue a observa că verbul כרעו însémnă propriŭ a se lăsa pe vine, ceea ce se întêmplă ómenilor prinşĭ în cursă. Sensul psalmuluĭ este deci: Eĭ aŭ fost plecaţĭ în curse saŭ sub greutatea pedepselor. Englesul şi Germanul traduc: eĭ aŭ fost înjosiţĭ saŭ umiliţĭ. Orĭ cum ar fi, sensul acestor douĕ versurĭ este, că cu protecţiunea Domnuluĭ cineva este maĭ tare de cât cu armele cele maĭ puternice.

MEDITATIUNI

Poporul ebreŭ a avut promisiunĭ în raport cu bunurile emporale, ast-fel că dacă toţĭ regiĭ acesteĭ naţiunĭ şi dacă naţiunea întrégă ar fi conservat în totdéuna frica de D-ḑeŭ şi zelul sfântuluĭ sĕŭ cult, eĭ ar fi triumfat negreşit de inimiciĭ lor. În creştinism nu este tot acelaş lucru. D-ḑeŭ protejă pre regĭ şi popóre, care 'l servesc cu credinţă, dar nu s'a făgăduit a le da bunurĭ temporale. S'aŭ vĕḑut principĭ prea religioşĭ, expuşĭ la nenorocirĭ, şi principĭ prea conrupţĭ, încoronaţĭ de succes. Cu tóte acestea, nu se întêmplă, ca un rege şi o naţiune, statornic alipită de Evangelie, se încerce revoluţiunĭ funeste.

Un exemplu de piositate ne dă Regele nostru iubit, care avu fericirea a ne conduce timp de 30 de anĭ, fără să întêmpine multe greutăţĭ în cursul Domnieĭ sale. Pacea, prosperitatea, înflorirea Ţĕreĭ nóstre se datoreşte înţelepciuneĭ sale. Dumneḑeŭ îl are sub scutul sĕŭ, pentru că este un om cu adevĕrat pios.

Este imposibil, în creştinism, de a da sémă cu deamĕruntul de evenimente, pentru că încă odată, fericirea

temporală, în acéstă Religiune, nu este unită cu exercițiul virtuților: dar se póte asigura, în general, că dacă principiĭ și popórele lor ar fi în adevĕr virtuoșĭ, și eĭ ar fi în adevĕr fericiți. Acéstă fercire nu ar consta în a raporta victoriĭ; ar consta în a conserva maĭ mult timp pacea, a se bucura de ordinea fericită, ce religiunea o pune în stat, a suporta cu răbdare, și chiar cu bucurie, ispitele și scârbele, a îndrepta iute și bine perderile ce le-ar fi putut face fie înresbel, fie în alte întêmplărĭ supĕrătóre. Într'un cuvênt protecțiunea divină, este nedeosebită de Religiune, și orĭ ce s'ar întêmpla aceluĭ ce este credincios Religiuneĭ, nu va încerca nicĭ-o-dată nenorociriĭ, care să 'l turbure și să 'l facă a 'șĭ perde pacea interióră.

VERSUL IO

Dómne mântuește pre Regele și ne audĭ pre noĭ, orĭ în ce ḑi te vom chiema.

Acésta e o rugăciune ce poporul face pentru regele sĕŭ. Ebraiștiĭ traduc: *Dómne, mântuește; regele să ne asculte în ḑiua când 'l vom chema* (saŭ vom cere ajutorul sĕŭ); și eĭ ḑic, că este o dorință formată de popor, pentru ca regele să se unéscă cu eĭ la mulțumirile ce le vor face luĭ D-ḑeŭ, după ce vor fi învingĕtoriĭ. Acest sens nu este rĕŭ, dar cel al celor LXX și al Vulgateĭ, este maĭ clar și maĭ natural; textul chiar nu se ferește de el. S'ar putea traduce: Dómne mântuește pre regele: în urmă prin un fel de cugetare ce o face poporul: Da, Domnul va audĭ (pre poporul sĕŭ) orĭ când 'l vom chema.

MEDITATIUNI

Aceĭ ce înțeleg acest psalm de Is. Chr. de luptele ce trebue a da inimicilor mântuireĭ, victoriile ce trebue să le pórte contra lor, puterile glorieĭ, ce trebue a comunica servitoriloř sĕĭ credincioșĭ; aceștĭ interpreți, ḑic, aŭ un mare avantaj pentru explicarea acestuĭ de pe urmă vers, tradus după ebreŭ. Căcĭ poporul credincios ḑice în acest sentiment: O D-ḑeule, mântuește-ne, împĕratul nostru (divinul tĕŭ Mesia) să ne audă în ḑiua când 'l vom chema. Acest înțeles este prea frumos și prea natural. Mesia este numit Împĕrat în Vechiul Testament, maĭ ales în psalmĭ. Se póte vedea în particular psalmiĭ 2,44,109 carĭ nu convin de cât luĭ Mesia.

PSALMUL XX

Nu este nimic nou în titlul acestuĭ psalm; și aicĭ e: In finem, psalmus David.

Acest psalm este cântare de mulțumire, pentru victoriile date regeluĭ, fie acelaș de care s'aŭ vorbit în psalmul precedent, fie într'un sens maĭ sublim, Mesia-Împĕrat. Parafrasa haldaică nu vede de cât pre Mesia în tótă întinderea acestuĭ psalm. Se vede, în adevĕr, că multe versurĭ nu convin, de cât luĭ.

VERSURILE 1, 2, 3.

Dómne întru puterea ta se va veseli Impĕratul și de mântuirea ta se va bucura fórte. Pofta inimeĭ luĭ 'ĭ-aĭ dat luĭ. și de voia buzelor luĭ nu l'aĭ lipsit pre dênsul. Că l'aĭ întîmpinat pre el cu bine-cuvêntările bunătățiĭ, pus'aĭ pre capul luĭ cunună de piatră scumpă.

Bucuria sa va fi mare etc. ebreul ḍice: Se va bucura cu frăgezime! este tot acelaș sens, dar maĭ forte exprimat în text.

Tu 'ĭ-aĭ dat ceea ce inima sa a dorit, și nu l'aĭ lipsit de aceea ce buzele sale aŭ cerut. Ebreul ḍice: nu aĭ respins cererea buzelor tale. Este tot acelaș lucru, căcĭ buzele nu manifestă voința inimeĭ de cât prin cuvinte. Trebue a observa, că cuvêntul אֲרֻשַׁת, ce ebraiștiĭ 'l traduc prin *pronuntiationem*, nu se găsește de cât astă dată în Scriptură.

O cunună de petre scumpe, ebreul *de aur prea fin* saŭ de topaz, după interpretarea maĭ multor ebraiștĭ. Se póte vedea nota asupra versuluĭ 11 din psalmul precedent.

MEDITATIUNI

Sunt patru puncte de vedere în aceste versurĭ. Cel dintâiŭ, este acel al luĭ David, saŭ orĭ-care alt rege al națiuneĭ sfinte, ce se consideră ca învingĕtor inimicilor sĕĭ. El se bucură în Domnul de succesul armelor sale. A cerut victoria, și n'a fost respins în dorințele sale; Domnul a fost cu el, l'a umplut de bine-facerile sale, și l'a încoronat de glorie.

Al doilea obiect, cu totul superior acestuia, este Is. Chr., învingĕtorul morţiĭ şi al tuturor inimicilor Părinteluĭ sĕŭ. Dorinţele sale s'aŭ împlinit şi este încununat de glorie în învierea sa, în înălţarea sa, în dreptul ce are de a judeca viiĭ şi morţiĭ.

Al treilea obiect, este un drept ce vieţuesce încă pe pământ, şi unit cu D-deŭ, prin legăturile dragosteĭ, prin esercitiul rugăciuneĭ. El este încărcat de darurile ceruluĭ, plin de bine-cuvêntările milostivireĭ-divine, încununat de glorie, aşa că sufletul sĕŭ despreţuesce tóte lucrurile create şi vorbesce numaĭ cu Is. Chr. şi inteligenţile cereştĭ.

Al patrulea obiect, este dreptul scăpat de legăturile sale pământeştĭ, şi admis în repausul Domnuluĭ. Tóte dorinţele sale sunt satisfăcute, óbiectul rugăciunilor sale s'aŭ împlinit; el se bucură de bine-cuvêntările Părinteluĭ ceresc, împărăţesce cu Is. Chr., fără a se teme că acéstă corónă a gloriel să'ĭ fie ridicată.

VERSURILE 4, 5.

Viéţă a cerut de la tine şi i-aĭ dat luĭ lungime de ḑile în vécul véculuĭ. Mare este mărirea luĭ întru mântuirea ta; mărire şi mare cuviinţă veĭ pune preste el.

Veĭ pune peste el gloria; ebreul póte fi tradus: *aĭ pus preste el gloria*, etc. Acésta e traducţiunea adoptată de ebraiştĭ.

Al patrulea vers iarăşĭ nu póte a se aplica luĭ David, că D-deŭ nu ĭ-a dat luĭ viéţă vecinică. Acest dar nu i-aŭ fost acordat de cât în Fiul sĕŭ, în Mesia, pogorît din némul sĕŭ. Acest divin Mesia, a cerut pentru dênsul şi pentru toţĭ credincioşiĭ o viéţă nesfârşită şi ne schimbăciósă. El a obţinut-o cum ne învaţă Apostolul prin rugăciunile ce le-aŭ adus în ḑilele vieţeĭ sale pământeştĭ. Gloria, onórea, majestatea sunt urmarea şi încoronarea acesteĭ eternităţĭ prea fericite.

MEDITAŢIUNI

Ce cerem noĭ pe pământ: sănătate, bogăţie, renume. Tóte aceste bunurĭ nu sunt *viéţă*, pentru că la mórte tóte le perdem; şi mórtea este nu maĭ de cât şi necesară. Adevĕrata viéţă ne-a fost meritată şi dată de însuşĭ Is. Chr., care ḑice: *Eŭ sunt adevĕrul şi viéţă; cel ce crede întru mine, de va şi muri viŭ va fi, şi tot cel ce crede şi*

viețuește întru mine, nu va muri nici-o-dată. Acéstă viéță, prin urmare, nu ni s'a dat de cât, că i s'a dat însuși luĭ Is. Chr., în urma învierei sale: *Eŭ sunt*, dice Iis. Chr. *învierea și viéța — Iisus Christos a înviat și viețuește în etern, el nu maĭ móre, și mórtea nu'l maĭ stăpânește.* Așa dar viéța nóstră nu va fi plină și perfectă de cât după învierea generală. Până în acest timp, trebue ca corpul nostru să fie ca și al luĭ Is. Chr., îngropat în mormênt. Cu tóte acestea vedem că Mântuitorul adaogă: *Cel ce crede și viețuește în mine, nu va muri în veac.* Trebue decĭ, din acéstă viéță muritóre, a viețui și a crede în Is. Chr., cum este scris: *dreptul din credință viețuește.* Is. Chr. n'a putut viețui din credință, pentru că tot adevĕrul îi era lămurit cunoscut, dar el a viețuit în așteptarea viețeĭ de vecĭ, pentru sfânta sa umanitate, ca și cum ar fi viețuit din credință, și iată ceea ce trebue să imităm în el. A viețui din credință se înțelege asemenea viéța dragosteĭ, *pentru că credința fără dragoste este ca mórtă.* Dreptul viețuește din credință, așa dar dreptul viețuește în dragoste

VERSURILE 6, 7.

Că veĭ da luĭ bine-cuvêntare în vécul véculuĭ; veseli-veĭ pre dênsul întru bucurie cu fața ta; că împĕratul nădăjduește spre Domnul; și întru mila celuĭ înalt, nu se va clăti.

Ebreul dice: *pentru că tu veĭ pune întru bine-cuvêntare până în sfîrșit*; este tot acelaș sens, fără numaĭ că ebreul se pare maĭ energic, pentru că îl pune întru bine-cuvêntare, va să dică a fi plin de bine-cuvêntare; precum a pune întru bucurie, este a fi plin de veselie, și nu numaĭ a da de bucurie. De asemenea Vulgata nu dice precis: îĭ veĭ da o bine-cuvêntare eternă, ci tu 'l veĭ bine-cuvênta în etern; ast-fel că bine-cuvêntarea eternă și-o însușește luĭ, dacă este permis ast-fel a dice.

Se póte traduce al șéptelea vers: Căcĭ împĕratul se nădăjduește în Domnul, și nu se va clăti, fiind susținut de milostivirea celuĭ prea Inalt.

MEDITATIUNI

Dacă Părintele ceresc a pus tótă bine-cuvêntarea în Is. Chr., urmézĕ că Isus Christos este isvorul a tótă bine-cuvêntarea; și dacă acest isvor este etern, nu este de temut

că ea încetéză de a se revérsa asupra celor ce se aproprie, carĭ o caută, carĭ nu vor avea altă dorinţă de cât de a se sătura. Ast-fel acest divin mântuitor ḑicea femeieĭ Samarinene: Cel ce va bea din apa, care 'ĭ voiŭ da eŭ, nu va înseta în veac, şi acéstă apă, ce voiŭ da, va deveni un isvor de apă vie, care va conduce până 'n viéţa eternă.

Nu pot pricepe, care e bucuria ce resultă din viéţa luĭ D-ḑeŭ; maĭ ales, că este abondenţa veselieĭ, de care Is. Chr. înviat şi glorificat se bucură în sînul Părinteluĭ séŭ. Profetul ḑice în text, şi traducerile după el: *Te veĭ bucura în veselie*, etc., pentru a se simţi că acéstă veselie va fi nespusă, abondentă, nemésurată; şi causa acesteĭ veseliĭ va fi faţa Domnuluĭ, Domnul véḑut şi cunoscut ast-fel cum este. Ingeriĭ şi sfinţiĭ érăşĭ 'l véḑ în faţă; el se bucură de divina sa esenţă; dar sfânta umanitate a luĭ Is. Chr. are drepturĭ maĭ eminente şi divinitatea se presintă eĭ într'un grad maĭ perfect. Căruia din Ingerĭ a ḑis D-ḑeŭ, tu eştĭ fiul méŭ, şeḑĭ d'a-drépta mea? O, D-ḑeule, adaugă Profetul, repetând sacrele oracule ale Profetuluĭ, D-ḑeul téŭ 'ţĭ-a dat ungerea veselieĭ, preferindu-te tuturor acelor ce aŭ avut parte cu tine.

VERSURILE 8, 9, 10, 11.

Afle-se mâna ta tuturor vrăşmaşilor teĭ, drépta ta să fie preste toţĭ ceĭ ce te urăsc pre tine. Că-ĭ veĭ pune pre eĭ ca un cuptor de foc în vremea feţeĭ tale. Domnul, întru mânia sa va turbura pre eĭ şi-ĭ va mânca pre eĭ focul. Rodul lor de pre pământ 'ĭ veĭ pierde şi sémînţa lor din fiiĭ ómenilor.

In cel d'intâiŭ din aceste versurĭ, ebreul ḑice simplu: mâna ta va afla pre toţĭ inimiciĭ téĭ, drépta ta va afla pre toţĭ ceĭ ce te urăsc. Profetul adreséză aicĭ cuvêntul luĭ D-ḑeŭ; pentru că inimiciĭ acestuĭ rege, de care se vorbeşte în acest psalm, sunt şi inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ; saŭ maĭ bine, poporul supus acestuĭ rege, vorbeşte şi povesteşte învingerile ce acest rege esercitéză asupra inimicilor séĭ. Acest al doilea sens este mediocru, şi réspunde slab la cuvintele Profetuluĭ; trebue numaĭ de cât să vedem aicĭ pre Mesia, şi învingerile ce le va face contra inimicilor séĭ.

La al doilea vers, ebreul ḑice: Domnul întru mânia sa 'ĭ va absorbi, saŭ 'ĭ va pĭerde de-o-dată. Termenul celor LXX συνταράξει şi acel al Vulgateĭ *conturbabit*, arată iarăşĭ precipitarea, sfărîmarea, confusiunea; dar nu sunt aşa de energice ca expresiunea textuluĭ.

Al treilea vers póte a se înțelege întreg de fiiĭ acestor impioșĭ ast-fel, că este vorba și de fiiĭ actualĭ, designațĭ prin fructul lor și de prosperitatea lor, luată în tótă întinderea. Se póte înțelege iarășĭ, ca în traducerea nóstră, atât de bunurile lor timporale (rodul pământuluĭ) precum și de fiiĭ lor.

MEDITAȚIUNI

Mesia, înviat și glorificat în cer, nu învinge încă pre inimiciĭ numeluĭ sĕŭ. Dar timpul mânieĭ sale, saŭ, precum ḑice Profetul, al feței sale, va veni. Puterea luĭ Mesia a fost ascunsă în timpul vieței sale pământeștĭ; dar în ḑiua cea de pe urmă, va descoperi fața sa, și tótă puterea sa va fi desvĕlită. Atunci *mâna sa va afla pre inimiciĭ sĕĭ.* Cel maĭ puternic monarch din lume nu póte afla totdéuna pre inimiciĭ sĕĭ; dar drépta luĭ Mesia se întinde preste tot locul: Părintele sĕŭ 'l-aŭ supus pre îngerĭ, pre ómenĭ și puterile infernale. Câtă întindere în aceste expresiunĭ: *mâna ta va afla pre toțĭ inimiciĭ tĕĭ.* Ea 'ĭ va găsi până în sînul pământuluĭ, în mormênturĭ, în iad; ea va găsi corpul lor, de și prefăcut în praf și cenușă, risipițĭ și cufundațĭ în masa tuturor ființelor materiale.

Tu'ĭ veĭ face ca un cuptor aprins; este a slăbi textul și versiunile, traducênd: tu'ĭ veĭ cuprinde ca un cuptor arḑênd. Profetul ḑice, că eĭ sunt *ca un cuptor;* că nu va fi nicĭ o diferință între eĭ și cuptor, ceea ce însémnă escesul cuprinderei. Nimic maĭ analog, de cât acest loc cu acel al Sf. Paul, care ḑice, că judecata ce trebue a o aștepta de la D-ḑeŭ, este înfricoșată, și că focul ce trebue să consume pre inimiciĭ sĕĭ este gelos, adică un foc care caută totdéuna a sfâșia, care are, întru cât-va, ambițiunea de a întrece în activitate pre tóte focurile. Noĭ nu cunóștem foc maĭ violent de cât acel al cuptórelor unde se prefac metalele; este o văpae gelósă, care caută a întrece pe tóte. Decĭ acésta nu este de cât o închipuire slabă de focul destinat inimicilor luĭ D-ḑeŭ și aĭ luĭ Is. Chr. Eĭ vor fi în acest foc, vor fi ca transformațĭ în acest foc; eĭ vor fi sfâșiațĭ, cum adaugă profetul, fără a fi vre-o dată consumațĭ. Și acest mare adevĕr a impopulat pustiile și a făcut pre sfinții penitenți. O D-ḑeule sfinte și înfricoșat, dă-ne puterea de a medita profund și statornic acest adevĕr! ca să fim pătrunșĭ de el, precum focul va pătrunde pre inimiciĭ tĕĭ: dragostea să facă din

noĭ un cuptor, în acéstă viéță, care să distrugă și să consume pĕcatele nóstre, tóte greșalele vicióse, tot aceea ce se opune sfinţenieĭ legilor tale!

Veĭ pierde tóte ródele pămêntuluĭ, și veĭ face să dispară posteritatea lor între ómenĭ. Câte odată, chiar din acéstă viéță, D-ḑeŭ distruge némul impioșilor. Tótă familia luĭ Irod se stinse în puținiĭ anĭ, și cea maĭ mare parte peri chiar pe mâinile acestuĭ barbar. Dar la mórte inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ pierd totul, bunurile lor, rudele, amiciĭ, speranţele; și ce găsesc eĭ în acéstă regiune eternă, unde eĭ nu cunosc pre nimenĭ? Ah! Dómne, tu'ĭ condamnĭ a vieţui cu demoniĭ și impioșiĭ, demoniĭ carĭ 'ĭ muncesc, impioșĭ care 'ĭ vor insulta în nenorocirea lor. Tu 'ĭ condamnĭ a fi sfâșiaţĭ prin propriile lor gândirĭ. Acesta este *rodul lor de pe pământ*, dacă îndrăsnesc a ḑice așa: eĭ abusaŭ de el pentru a combate adevĕrurile religiuneĭ, pentru a ataca providența, pentru a inventa sisteme de necredinţă, pentru a înșela pre ceĭ simpli, pentru a întuneca morala Evangelieĭ, pentru a stabili principiile desrfânăreĭ. Una din cele marĭ pedepse, va fi de a fi judecaţĭ de aceeașĭ conștiinţă atuncĭ desamăgită, dar incapabilă de a'ĭ rĕpune în cale, pentru că timpul va lipsi, pentru că vor fi la sfârșit și nu'ĭ maĭ rĕmâne de cât sentimentul nenorocireĭ sale, ura de starea sa și disperarea.

VERSURILE 12, 13.

Că aŭ plecat asupra ta rele; cugetat-aŭ sfaturĭ care nu vor putea să stea; căĭ veĭ pune pre dênșiĭ dos, în ceĭ rĕmașĭ aĭ tĕĭ veĭ găsi faţa lor.

Profetul explică aicĭ causa nenorocireĭ impioșilor. Pentru că aŭ voit a vătăma pre Domnul, pentru că a cugetat sfaturĭ, carĭ nu vor putea să stea. Ebreul presintă aicĭ óre-care lucru emfatic: eĭ *aŭ conceput sfaturĭ rele*; eĭ *n'aŭ putut*. Acéstă expresiune cu reticența însémnă o slăbire totală, în aceștĭ inimicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ.

Eraiștiĭ traduc ast-fel al douilea vers: le veĭ întórce spatele, veĭ prepara pe córda arcului tĕŭ săgeţĭ contra feţiĭ lor; dar cuvêntul במיתריך ce'l traducem *in nervis tuis*, póte însemna și în reliquiis tuis căcĭ cuvêntul יתר înzémnă *reliquum, residuum* et *nervus;* în adevĕr *in reliquiis tuis* este maĭ puţin clar de cât *in nervis tuis;* dară *reliquiae* conţine asemenea un sens frumos. Profetul dă a înţelege că regele învingĕtor, de care vorbește, maĭ întâiŭ va alunga pre inimicĭĭ sĕĭ, eĭ vor întorna spatele, siliţĭ de săgeţile acestuĭ înfricoșat luptător; și

că în urmă ĭ va înturna însuşĭ el pentru aĭ avea în faţă şi a slobozi restul săgeţilor. In fond este puţină diferenţă între versiunea nóstră şi text, pentru că sensul este de amêndouĕ părţile, că inimiciĭ vor înturna dosul, şi învingĕtorul va trage contra feţeĭ lor.

MEDITAŢIUNI

Inimiciĭ de care vorbeşte aicĭ Profetul vor fi pedepsiţĭ pentru că aŭ format proecte contra luĭ Is. Chr. Eĭ n'aŭ putut să le execute, dar eĭ nu vor fi maĭ puţin expuşĭ la învingerile sale. D-ḑeŭ vede fondul inimeĭ lor, el condamnă nu numaĭ acţiunile rele, dar încă şi intenţiunile rĕutăcióse. Impiosul nu póte nimic contra acesteĭ fiinţĭ supreme: ceea ce dovedesc orbirea şi rĕutatea sa. El se revoltă contra puterеĭ, autorităţiĭ, măriеĭ, maiestăţiĭ, şi este sdrobit sub piciórele acestor perfecţiunĭ divine şi eterne.

VERSUL 14

Inalţă-te Dómne întru puterea ta, cânta-vom şi vom lăuda puterile tale.

Vulgata repetă de douĕ orĭ cuvêntul virtute; dar cel d'întâiŭ însémnă după ebreŭ *putere* saŭ *strălucire* cu tóte că se póte traduce şi prin tărie.

MEDITAŢIUNI

La finele acestuĭ psalm, Profetul cere înălţarea gloriеĭ luĭ D-ḑeŭ în persóna luĭ Mesia, care este culmea puterеĭ şi milostivireĭ sale. Acéstă rugăciune ar putea avea raport şi cu David, şi succesoriĭ sĕĭ, regiĭ luĭ Iuda, dar tot psalmul este prea sublim pentru a se mărgini la acest obiect. Să cerem de la Domnul, ca să întindă împĕrăţia fiuluĭ sĕŭ, să supue tóte popórele puterеĭ haruluĭ sĕŭ; şi să ne amintim adesе-orĭ de obligaţiunea de a celebra prin cântărĭ şi mulţumirĭ bine-facerile cu care ne-a înḑestrat.

PSALMUL XXI

Titlul este: Intru sfârșit pentru sprijinul de diminéță. Psalmul luĭ David. Cea maĭ mare parte din interpreți înțeleg prin *pro susceptione matutina*, învierea Domnuluĭ nostru, care eși diminéța din mormênt. Sf. Ieronim explică prin *pro cerva matutina*, pentru cerbóica dimineței saŭ aurora. Dar după cum am abservat, nimic maĭ greŭ și câte-odată maĭ nefolositor, de cât a se cufunda în raționamente și în conjecturĭ pentru a descoperi sensul acestor titule; acesta nu enunță subiectul psalmuluĭ, dar dacă voești, întrebuințarea, ce se făcea de el în templu. Era o rugăciune de diminéță, dar acéstă rugăciune coprinde după literă taina cea mare a patimilor Mântuitoruluĭ. Este cu neputință a atribui alt fapt cuvintelor însemnate din acéstă frumósă cântare. De altmintrelea multe din aceste versurĭ sunt citate în Noul Testament, ca atribuindu-se luĭ Iisus Christos suferind pentru pĕcatele lumiĭ. Rabiniĭ vechĭ înțelegeaŭ și eĭ despre Mesia; și Sinodul V ecumenic condamnă pre Teodor de Mopsuestia care a îndrăsnit a striga, că acest psalm, considerat după literă, nu aparținea luĭ Iisus Christos ci luĭ David; și că evangeliștiĭ 'ĭ aplică câte-va versurĭ, în sensul ce se numește de *acomodare*.

VERSUL 1.

Dumnedeule Dumnedeul meŭ, ia aminte spre mine, pentru ce m'aĭ lăsat? Departe de mântuirea mea cuvintele greșalelor mele.

Iisus Chr. pe cruce a ḍis: *D-ḍeul meŭ, D-ḍeul meŭ, de ce m'aĭ lăsat?* El n'a ḍis *Ia aminte spre mine*, pentru că aceste cuvinte ḍice Eusebie, nu sunt în ebreește. Acéstă explicare nu este convingĕtóre; aceste cuvinte puteaŭ să fi fost în ebreŭ pe timpul luĭ Iis. Christos, a putut să nu le rostéscă. Ceĭ LXX aŭ adaus aceste cuvinte, eĭ n'aŭ făcut de cât a anticipa asupra celeĭ ce s'a ḍis în versul 20: Spre sprijinéla mea ia aminte. Se póte presupune, că eĭ aŭ luat unul din douĕ אלי, pentru a aduce către mine, ceea-ce este cu atât maĭ adevĕrat, că eĭ n'aŭ pus ὁ θεός μου, ὁ θεός μου,

ci numaĭ ὁ θεὸς, ὁ θεὸς μου lăsând unul din acestea ca pronume și făcêndu'l să servéscă la πρόσχεσμοι. Vulgata a urmat acéstă traducere și pune numaĭ: Deus meus; ea maĭ adaogă, *respice in me.*

Iisus Christos ḑice: *D-ḑeul meŭ, D-ḑeul meŭ*, și nu ca în grădina maslinilor, *Părintele meŭ*; pentru că în acest moment el oferea nu numaĭ Părinteluĭ sĕŭ dar luĭ D-ḑeŭ, marele sacrificiŭ al corpuluĭ și a vieţeĭ sale; pentru că atunci satisfacerea dreptăţeĭ divine îșĭ simţea tótă greutatea rĕsplătireĭ luĭ D-ḑeŭ contra pĕcatuluĭ.

Pĕcatele mele sunt causa că nu pot să mĕ mântuesc, saŭ sunt departe de mântuirea mea (ast-fel și Germanul); apoĭ: Pentru ce este departe de mântuirea mea și de cuvintele strigăreĭ mele (ast-fel și Englezul). Tótă diferinţa ebreuluĭ de ceĭ LXX și de Vulgata, depinde de la cuvêntul שאגתי, care însémnă *rugitus mei* se presupune că ceĭ LXX aŭ citit שגאתי care însémnă *delicti mei* de unde se vede, că în acest cuvênt numaĭ *ghimel* transferat în locul al doilea, în loc de al treilea, transpositiune, care s'a putut face fórte ușor. Alt-fel aceștĭ interpreţĭ aŭ putut pune causa strigăreĭ în loc de strigare; și de sigur acésta era greutatea pĕcatelor de care Iisus Christos a voit a se încărca, care causa munca sa, durerile și strigătul către Domnul. Mesia esplica aicĭ pentru ce a fost părăsit; pentru ce nu a fost scăpat; și ḑice că aceia ce îndreptéză eliberarea sa, sunt pĕcatele de care este încărcat. Dragostea necoprinsă cu mintea a Părinteluĭ l'a condus a pune asupra fiuluĭ sĕŭ tóte nelegiuirile nóstre, și dragostea fiuluĭ a făcut să priméscă acéstă uriciósă și grea sarcină, ast-fel, că el vorbește de pĕcatele nóstre ca cum ar fi ale luĭ, pentru că s'a făcut chezașul nostru. Ast-fel el ḑice: Pĕcatele mele aŭ vorbit contra mea, și vocea lor care s'a înălţat până la tronul luĭ D-ḑeŭ, este causa că părintele meŭ mĕ lasă în suferinţĭ și greutăţile cruceĭ.

MEDITAŢIUNI

Profetul în tot psalmul acesta vorbește în numele luĭ Is. Chr. El expune sentimentele luĭ Is. Chr., și numaĭ ale luĭ Is. Chr., căcĭ nu e nicĭ o schimbare de persónă. Ceea ce începe primul vers vorbește încă și la urmă. Is. Chr. a avut întreg psalmul acesta în gândul sĕŭ, pe când se afla pe cruce, saŭ pentru a vorbi maĭ exact, Profetul a prediș și a adus în acest psalm, gândirile ce preocupaŭ pre Mântuitorul murind. Nu ne putem îndoi de acest adevĕr fără a slăbi autoritatea Profetuluĭ, și aceea a Evangeliștilor, carĭ aduc maĭ multe versurĭ din acest psalm.

Lăsarea de care se plânge aicĭ Is. Chr., era privaţiunea de orĭ-ce protecţiune exterióră. Părintele sĕŭ nu-ĭ dă, în cursul patimeĭ sale, nicĭ un ajutor contra inimicilor sĕĭ.

Acest D-ḍeŭ Mântuitor, ar fi putut cere legióne de îngerĭ pentru apărarea sa, dar el nu ceru, și aceste inteligențe cerești, nu fură trimese nicĭ de cum în ajutorul sĕŭ. Is. Chr. nu făcu nicĭ miracole pentru a se sustrage de furia acesteĭ persecutărĭ. El bĕu tot paharul amărăciuneĭ, și sufletul sĕŭ de și totdéuna prea fericit, pentru că se bucura de vederea luĭ D-ḍeŭ, fu nu maĭ puțin lăsat durerilor nedespărțite de muncile ce le suferi.

In grădina Măslinilor, unde nu era încă în mâna judecătorilor sĕĭ, el îșĭ represinta tóte muncile și umilirile ce trebuia să sufere; el lăsă ca sentimentul acestor durerĭ viitóre, să lucreze de atuncĭ în sufletul sĕŭ, și acésta fu causa aceleĭ tristețĭ muritóre de care vorbesc Evangeliștiĭ. Tótă starea acésta așa de durerósă, fu liberă și voluntară în Is. Chr. El mărturisi întristarea sa, pentru a ne face cunoscut, că el suferă realminte și fórte mult; pentru a ne învĕța cât de mare era dorința sa de a ne mântui; în fine pentru a ne servi de model, și pentru a fi mângâerea nóstră în suferințĭ.

VERSUL 2

Dumneḍeul meŭ, striga-voĭ ḍiua și veĭ auḍi și nóptea, și nu spre nepricepere mie.

In textul ebreŭ este: et non silentium mihi, în loc de et non ad insipientiam mihi. Cuvêntul ebreŭ este דומיה, silentium; dar ceĭ LXX aŭ citit דוממיה unde se vede simplu *dalet*, schimbat în *resch*, eĭ aŭ tradus acest cuvênt prin ἄνοια, care înseamnă insipientia, și sensul va fi: Voiŭ striga nóptea, și atuncĭ nu'mĭ va lipsi speranța, saŭ nu va fi o cugetare rea în mine, căcĭ atuncĭ mĕ veĭ asculta. De bună seamă, că ast-fel a fost procedarea interpreților, ceea ce nu împedică ca citința ebreéscă să nu pótă fi încă conservată, căcĭ Is. Chr. ḍicând: *nu va fi tăcere în mine*, arată că Părintele sĕŭ, după acéstă nópte, care va fi aceea a mormêntuluĭ, 'l va asculta, și va rĕspunde, nu va păzi tăcere în privința sa. Acéstă explicațiune se razimă pe cuvêntul ebreŭ תענה care înseamnă atât *respondebis*, pre cât și *exaudies*. Is. Chr. ḍice: tu nu'mĭ rĕspunḍĭ ḍiua, dar nóptea nu păzeștĭ tăcere, și atuncĭ acésta nu va fi în mine o speranță deșartă. Aquila și Simaca, citațĭ de St. Ieronim, aŭ tradus ast-fel.

MEDITAȚIUNI

Exemplul luĭ Is. Chr., care se rógă fără a fi auḑit, este o mare învĕțătură pentru sufletele credincióse. Acest D-ḑeŭ-om, ḑice că știe că Părintele sĕŭ îl ascultă totdéuna, dar numaĭ când el nu se consideră ca încărcat de pĕcatele lumiĭ, ca obligat de a suferi pentru toțĭ ómeniĭ vinovațĭ. In tot timpul patimilor sale și al rĕstignireĭ, el era victimă pentru noĭ; se ruga atunci pentru dênsul și nu este ascultat; el este numaĭ pentru noĭ, și ne obține harul mântuireĭ. Umanitatea sa suferindă se rógă pentru ea, dar cu o supunere absolută voințelor Părinteluĭ ceresc; ea se rógă pentru a ne arăta că suferă, și cât suferă, dar nu este auḑită pentru ea, pentru că nu trebuea să fie în acest moment; ea știe fórte bine, că timpul cercetăreĭ luĭ D-ḑeŭ, va sosi într'un moment dat. In acéstă rugăciune, este o speranță statornică, și ast-fel trebue să merg și să aștept momentul luĭ D-ḑeŭ. Persónele întristate și care caută la D-ḑeŭ vindecarea ranelor lor, se miră și se tulbură când rugăciunile lor nu sunt auḑite după cum ar dori. Se arunce ochiĭ spre Is. Chr. cel rĕstignit, și asupra acestuĭ psalm, care exprimă sentimentele sale: să învețe, că tot ce s'a întêmplat în Iisus Christos, trebue a se petrece și cu ele, și că, acest Mântuitor al lumeĭ, nefiind auḑit în momentul rugăciuneĭ sale, nu trebue să creadă că rugăciunile lor vor avea o sórtă maĭ bună. Trebue să se deprindă în stăruința sufletuluĭ lor, căcĭ cu statornicia D-ḑeŭ unește și harurile sale.

VERSUL 3

Iar tu în cel sfânt locuești, lauda luĭ Israil.

In ebreŭ este: Iar tu (O D-ḑeule sfinte), tu lăcuești laudele luĭ Istrael; acest înțeles se potrivește cu acelor LXX și a Vulgateĭ. D-ḑeŭ nu póte fi sfânt fără a locui în locul Sfințenieĭ; și nu póte fi obiectul laudelor luĭ Istrael; fără a fi stabilit în poporul credincios, precum și în templul ceĭ este propriŭ, fără a primi de la el laude necontenite.

Iis. Chr. lucrând rĕscumpĕrarea nóstră prin suferințele și mórtea sa, recunóște în acelaș timp, că Părintele sĕŭ este totdéuna în glorie, că primește omagiele poporuluĭ sĕŭ, el se mângâe în acéstă

gândire, cu totul deosebită a ómenilor, carii găsesc ocasiune în suferinţele lor, pentru a se revolta contra Providenţeĭ şi pentru a'ĭ imputa relele lor. Tu eştĭ sfânt, dice el, tu meriţĭ laudele luĭ Israel şi le posedezĭ ca un bine ce'ţĭ este propriŭ.

MEDITAŢIUNI

A lăuda şi a bine-cuvênta pre Domnul în posperitate, este un sentiment religios, dar ceea ce nu presupune o mare virtute; a'l bine-cuvênta, a'l lăuda, şi a'l glorifica în nenorocirĭ, în suferinţĭ, este a fi conform cu Iis. Chr., a poseda spiritul sĕŭ. Omenĭĭ nu se pot convinge, că tótă viéţa luĭ Iis. Christos trebue să fie zugrăvită în eĭ; el a suferit atât de mult, în cât a strigat Părinteluĭ sĕŭ, de ce l'a părăsit; dar el s'a supus acesteĭ voinţĭ supreme, şi s'a închinat sfinţenieĭ acesteĭ dreptăţĭ în aparenţa ne înduplicată. O Dómne ce model! şi ce maĭ pretindem, dacă nu ne-îngrijim a'l imita? Se uşuréză relele prin revolta inimeĭ contra aceluĭ ce ţine în mâna sa tóte evenimentele? Nu mărturisesc sfinţiĭ, că pacea şi bucuria interióră se împacă cu suterinţele unite la acele ale luĭ Iis. Chr.? Aicĭ este lucrul experienţeĭ, trebue să dicem celor ce se îndoesc: Gustă maĭ întâiŭ pre Domnul şi vedĭ, că este fórte bun, chiar când ne bate cu cele maĭ marĭ lovituri.

VERSURILE 4, 5.

Spre tine aŭ nădăjduit părinţiĭ noştri, nădăjduit-aŭ şi 'ĭ-aŭ mântuit pre dênşiĭ. Către tine aŭ strigat şi i-aŭ mântuit spre tine aŭ nădăjduit şi nu s'aŭ ruşinat.

Aicĭ textul şi versiunile se unesc perfect. Iis. Chr. vorbeşte în aceste douĕ versurĭ ca descendent din patriarhĭ şi legat prin sânge cu tótă naţiunea sfântă. El opune succesul rugăciunilor luĭ Abraam, luĭ Isac şi Iacob şi a altor părinţĭ aĭ poporuluĭ luĭ D-deŭ, părăsireĭ sale actuale.

MEDITAŢIUNI

Autorul cărţeĭ Eclisiasticuluĭ dice: Uitaţi-vĕ fiĭ meĭ, la naţiunile ómenilor, şi vedeţĭ, că nicĭ una din acele ce aŭ sperat în Domnul n'a fost biruită. Căcĭ cine este acel ce a

fost credincios poruncilor sale, și s'a aflat părăsit? cine este acel ce l'a chemat și a fost despreţuit? Iată ceea ce susţine încrederea omuluĭ bun. Orĭ cât de dedat este el în suferinţele sale, la voinţa luĭ D-deŭ, el nu lasă de a represinta în rugăciunea sa, purtarea luĭ D-deŭ cu prieteniĭ sĕĭ, bine-facerile cu care 'ĭ-aŭ înzestrat, ajutorurile ce le-aŭ dat în timpul nenorocirilor lor. Iis. Chr. pe cruce ne dă exemplul acestuĭ soiŭ de rugăciune. El aminteşte Părinteluĭ sĕŭ bunurile rĕspândite asupra patriarhilor din carĭ se pogora și el după trup. Ce înjosire pentru acest divin mântuitor. El se pune în numĕrul descedinţilor luĭ Abraam, luĭ Isac, luĭ Iacov, pentru a atinge inima Părinteluĭ sĕŭ, care a avut bunăvoinţă a se numi D-deul acestor patriarhĭ. El ne învaţă încă a ne apropia de sfinţĭ, a căror exemple aŭ atâta proporţiune cu aceia ce trebue să fim și cu aceia ce trebue să facem.

VERSUL 6.

Iar eŭ sunt vierme și nu om; ocara ómenilor și defăimarea poporuluĭ.

Iisus Christos opune starea sa celeĭ a patriarchilor; eĭ nu s'aŭ rușinat, dice el, dar eŭ sunt ca un vierme al pământuluĭ, ocara ómenilor și defăimarea poporuluĭ. Sunt Ebraiștĭ carĭ traduc aicĭ cuvêntul ebreŭ אִישׁ prin om puternic, pentru că acest cuvênt are câte-odată acéstă însemnare în oposiţie cu אָדָם, care însémnă om din popor; dar în acéstă parte, אִישׁ trebue a se traduce prin *om* ca și în maĭ multe părţĭ ale scriptureĭ. In adevĕr, Iisus Christos, dicênd că este un vierme, nu se esclude numaĭ din numĕrul ómenilor puternicĭ, dar chiar din numĕrul ómenilor de rênd.

MEDITATIUNI

Isaia dice de Iisus Christos, el va fi fără cinste printre ómenĭ, și va fi privit ca cel maĭ după urmă dintre ómenĭ, dar în acest psalm, Iisus Christos dice de sine, că nu este pus în rêndul ómenilor că este un *vierme*. Să se citéscă în adevĕr tótă istoria patimeĭ sale, se va vedea tratat cu maĭ multă neomenie de cât cel maĭ vinovat din ceĭ rĕĭ făcĕtorĭ; muncesc pre sceleraţiĭ ce aŭ meritat cele maĭ marĭ supliciĭ, dar nu'ĭ insultă în nenorocirea lor, nu este încărcat de injuriĭ.

Se respectă întru cât-va drepturile umanităţiĭ faţă chiar de acel ce a dĕsonorat-o prin crimele sale. In privirea luĭ Iisus Christos se calcă tóte legile divine şi umane; îl reduce într'o stare de umiliaţiune şi nimicnicie, că n'a fost nicĭ nu va fi exemplu afară de el. Să apropiem de acest *vierme* dignitatea supremă de fiŭ al luĭ D-ḑeŭ, de Creator al tuturor lucrărilor, de judecător suveran al viilor şi al morţilor; şi să învĕţăm nu numaĭ a suferi, dar chiar a iubi înjosirile, umiliaţiunile şi despreţuirile.

VERSURILE 7, 8.

Toţi ceĭ ce m'aŭ vĕḑut m'aŭ batjocorit; grăiŭ'aŭ cu buzele, clătiŭ'aŭ cu capul. Nădăjduiŭ'aŭ spre Domnul, mântuéscă-l pre dênsul; mântuéscă-l, că-l voeşte pre el.

In sfinţiĭ evangelişti Mateĭ, Marcu, Luca, se găseşte aceea ce se coprinde în acestĕ douĕ versurĭ.

In loc de grăiŭ'aŭ cu buzele, ebreul ḑice; se schimonesesc cu buzele, ceea-ce exprimă bine obrăznicia acelor ce încărcară pre Iis. Christos cu injuriĭ. Ceĭ LXX şi Vulgata nu sunt aşa de expresivĭ, dar nu ḑic nimic contrar textuluĭ. Verbul ebreŭ פצר, însémnă *aperire, diducere, laxare;* decĭ diducere labia, diferă puţin de *loqui in labiis.* Acéstă expresiune din urmă este chiar fórte bună, pentru a arăta murmurele şi rîsul acestor spectatorĭ.

Sf. Mateiŭ ḑice: *Nădăjduiŭ'aŭ în D-ḑeŭ, mântuéscă-l pre el, de-l voeşte pre el,* (dacă D-ḑeŭ are bună-voinţă spre el). Nicĭ o deosebire în sens; căcĭ este evident că, după textul profetuluĭ, aceştĭ blasfemătorĭ sub-înţelegea *cum ḑice el.* Aceştĭ Iudeĭ, de şi eraŭ nişte stricaţi, nu se îndoiaŭ, că D-ḑeŭ n'ar fi putut scăpa şi mântui pre Iis. Christos, dacă ar fi voit; ast-fel în aceste cuvinte: că D-ḑeŭ să'l isbăvéscă şi să'l mântuéscă, pentru că'l voeşte, presupun cuvêntul luĭ Iis. Cristos care de atâtea orĭ a ḑis, că părintele sĕŭ 'l iubeşte, că ascultă rugăciunile sale totdéuna, că-ĭ împlineşte totdéuna cererile sale. Decĭ în acest moment, eĭ priveaŭ acest cuvênt ca o minciună, ca efectul uneĭ încrederĭ prea îndrăsneţe. Sf. Mateĭ ḑice: *de-l voeşte pre el*; ceea-ce ar însemna cu: *De este adevĕrat,* cum ḑice el, *că D-ḑeŭ 'ĭ voeşte binele.* Adaog că particula כי, care este în ebreŭ, ar putea fórte bine să se traducă prin *dacă,* şi atunci nu ar fi nicĭ o diferenţă între profet şi sf. Mateĭ.

Prin urmare aicĭ este un exemplu de ceea-ce am ḑis aiurea, că în Noul Testament multe locurĭ din cel Vechiŭ sunt citate, fără ca scriitorul sacru să adaoge, *sicut scriptum est,* adică fără a arăta saŭ înştiinţa a nume ca aceea ce spune el, a fost scris saŭ preḑis. Ce îndrăsnélă mare ar fi a ḑice că sf. Mateĭ n'a avut în vedere profeţia luĭ David, şi că el nu rapórtă termenii sĕĭ? Cu tóte acestea acest evangelist nu arată acest psalm.

Uniĭ ḑic că aceste cuvinte pot să se explice fórte bine de David (întru cât e figură a luĭ Iisus Christos), când s'a revoltat Absalon asupra luĭ. Dar ce maĭ este necesar a căuta o figură a luĭ Iis. Chr. într'un psalm din care atâtea versurĭ sunt aplicate de evangeliștĭ, numaĭ luĭ Iisus Christos? Este a slăbi acéstă profeție, înțelegênd-o de un altul afară de Iis. Christos chiar dacă acest altul va fi el recunoscut de figură saŭ tip al acestuĭ Mântuitor, ce sufere și móre.

MEDITAȚIUNI

Comparând textul psalmuluĭ și locurile evangeliștilor, sunt douĕ principiĭ prea sigure: 1⁰ că profetul a scris aceea ce ḑic evangeliștiĭ de batjocurile și suferințele luĭ Is. Chr. cu maĭ multe secole înainte de patima acestuĭ Divin Mântuitor. 2⁰ Că evenimentele de care se vorbește în adevĕr s'a împlinit în persóna luĭ Is. Chr. Nu este vorba aicĭ de învierea sa, minunile și gloria sa. Iudeiĭ nu aŭ nimic de obiectat contra realitățiĭ judecățiĭ, ce el o îndură, și tratarea cea rea ce o suferi.

Iată dar un om care sufere aceea ce un profet, mărturisit de eĭ, a preḑis cu mult maĭ înainte. Acest om era decĭ obiectul prescienței divine; dar el era obiect ca amic a luĭ D-ḑeŭ, ca protejat a luĭ D-ḑeŭ, ca cel ce trebuea să facă lucrurĭ marĭ în numele luĭ D-ḑeŭ. Cu tóte umilințele și suferințele sale, se vede în acest psalm, că D-ḑeŭ punea în el tótă bună-voința, și că el trebuea să 'l trimétă, pentru ca să facă cunoscut sfântul sĕŭ nume. Tot omul credincios trebue decĭ să închee numaĭ din acest psalm, combinat cu istoria evangeliștilor, că acel ce fu supus morțiĭ sub Pilat din Pont, era omul din drépta luĭ D-ḑeŭ, și trimisul luĭ D-ḑeŭ. Consecința ce trage după sine adevĕrul întregeĭ religiunĭ creștine. Cât de multă lumină este în acéstă dovadă!

VERSURILE 9, 10.

Că tu eștĭ cel ce maĭ tras din pântece, nădejdea mea de la țîțele maiceĭ mele, spre tine m'am aruncat din mitră. Din pântecele maiceĭ mele, Dumneḑeul meŭ eștĭ tu; nu te depărta de la mine. Că necazul meŭ este aprópe; că nu este cine să-mĭ ajute mie.

Cea maĭ mare parte din cuvintele ce sunt aicĭ nu convin de cât luĭ Is. Chr. D-ḑeŭ l'a tras din sînul maiciĭ sale, pentru că el

a fost născut dintr'o mumă fecióră înainte și după naștere. Numaĭ Is. Chr. a putut spera în D-ḍeŭ de la ţiţele maicii sale. Alţĭ copiĭ, incapabilĭ la acéstă etate de lucrărĭ spirituale, nu sunt în stare a se întórce către D-ḍeŭ; nicĭ de a spera în el. Numaĭ Is. Chr. a putut ḍice propriŭ și în rigórea terminilor: *De la sînul maiciĭ mele este D-ḍeul meŭ*: toţĭ ceĭ-l'alţĭ copiĭ, infectaţĭ de pata originală, sunt maĭ mult demonuluĭ de cât luĭ D-ḍeŭ, din sînul maicii lor.

MEDITAŢIUNI

Necazul ce s'a vĕrsat peste Is. Chr. spânzurat pe cruce, era mórtea. El nu se împotrivi de a o îndura pentru mântuirea ómenilor: dar fiind-că murea încărcat de durere, și trebuia să aibă tot sentimentul separăreĭ sufletuluĭ sĕŭ de corp, simţirea cea maĭ durerósă, el se întórse către Părintele sĕŭ, și 'ĭ cere ajutorul sĕŭ. Acest D-ḍeŭ-om este aicĭ ca un simplu om; el lasă să lucreze tóte facultăţile sale naturale, tóte simţirile de care un suflet este susceptibil în mijlocul turmentelor; și nu caută alt ajutor, altă protecţiune, de cât acea a luĭ D-ḍeŭ. Tóte acestea eraŭ pentru învĕţătura nóstră. La cine vom alerga noĭ în încercările cele maĭ marĭ? Nu vom căuta tóte isvórele imaginaţiuniĭ pentru a cere ajutorul omenesc? De alergăm la D-ḍeŭ, óre nu cu o speranţă slabă, care séménă mult cu îndoiala și lipsa de credinţă? Ceea ce face pre ómenĭ aşa de puţin demnĭ, de ajutorul divin, este fondul de necredinţă ce pórtă cu eĭ. Termeniĭ de providenţă și de producţiune cerésc nu le întrebuinţézĭ de cât în cuvinte de pietate, și în vorbirea speculativă a religiuneĭ.

Eĭ nu trag maĭ nicĭ un folos. Póte că aşĭ putea să explic aceea ce alteréză în noĭ încrederea, înţeleg acea încredere plină și întrégă care face ca să se arunce cu totul în sînul luĭ D-ḍeŭ, și să aştepte totul de la el. Noĭ nu ne silim se semĕnăm în purtare cu D-ḍeŭ, în privinţa nóstră. Într'o tempestă, fie interióră fie exterióră, care se ridică asupra nóstră, dacă ne vom întórce către D-ḍeŭ, noĭ voim să încercăm îndată efectele protecţiuniĭ sale; și dacă nu le încercăm îndată, chiar într'un mod vĕḍut, cădem în desnădăjduire, și tot focul nostru pentru rugăciune se stinge și mult ne slăbește. Nesimţitorĭ! Să aruncăm o singură privire asupra vieţeĭ nóstre, și să vedem ceea ce D-ḍeŭ a făcut pentru noĭ, câte ajutoruri generale și particulare ne-a

procurat; să ne reamintim chiar momentele călduróse în care ne-am găsit, și efectele bune ce opera atunci asupra nóstră, încrederea de care ne simțiam însuflețiți; acestea eraŭ niște semne marĭ ale Domnuluĭ; dar cine a secat isvorul, fără numaĭ precipitarea dorințelor nóstre, activitatea amoruluĭ nostru propriŭ, umplerea sufletuluĭ nostru încărcat de el și afecțiunile sale! Dacă l'am deșerta spre a primi numaĭ buna-plăcere a luĭ D-ḍeŭ, el nu s'ar uni de cât cu acest unic isvor, și încrederea nóstră ne-ar atrage ajutoruri prea particulare. Dómne! Eŭ explic acestea prea imperfect în presența ta. In mine nu simt de cât niște licăriri; adaogă acéstă lumină, și fă-mĕ să cunosc care sunt avuțiile credinței, isvor nemijlocit și nesfârșit al încrederei.

VERSURILE 12, 13.

Incunjuratu-m'a viței mulți, tauri grași m'aŭ cuprins.
Deschis'a asupra mea gura lor, ca un leŭ ce răpește și răcnește.

Aceste cuvinte figurate, descriŭ insolența soldaților și a Iudeilor carii rĕstigniră pre Is. Chr., și mânia archiereilor, preoților, a oficerilor romani care 'l condamnară la mórte. Cuvêntul ebreŭ פָּרִים înseamnă *viței tari*, și care se aproprie de etatea *taurilor*. In urmă cuvêntul אַבִּירֵי înseamnă *tari*, *puternici*, și fiind-că textul numește țara Basan, care era celebră pentru abondența și mărirea taurilor și a boilor, interpreții carii urmézā ebreul traduc tauri marĭ din Basan.

In ebreŭ nu este *ca un leŭ* dar numaĭ simplu *un leŭ*; *ca* este sub-înțeles și tote versiunile il suplinesc.

MEDITAȚIUNI

Fost-aŭ vre-o dată cine-va așa de mult calomniat? Incercat-aŭ cine-va cuvinte așa de injurióse? Suferit-aŭ cine-va o mórte așa de crudă ca Is. Chr., și așa de neomenósă? Meritat-aŭ cine-va așa de puțin aceste purtări rele ca dênsul? Pentru ce ne plângem noĭ dar, când ne calomniază, când ne înjură, când ne persecută? Pentru că, ḍicem noĭ, că este în inima nóstră un fond de amor propriŭ, care nu era în Is. Chr. Acest rĕspuns ne condamnă; dacă este în noĭ un amor propriŭ, el ne face să cădem în marĭ greșeli. Noĭ meritām dar ca să ne desprețuéscă, ca să ne facă imputări, ca să ne spue adevĕruri umilitóre.

Dacă este în noĭ un amor propriŭ peste mĕsură, noĭ suntem dar obligaţĭ de a'l combate şi de a'l reprima; dar nimic maĭ salutar în acéstă luptă, de cât exerciţiul umilinţeĭ, dedarea sufletuluĭ după voinţa divină care ne umilește. Ah! cât de rĕŭ cunóștem noĭ preţul acestor crucĭ minunate.

VERSURILE 14, 15, 16.

Ca apa m'am vĕrsat şi s'a risipit ósele mele. Făcutu-s'a inima mea ca céra ce se topeşte în mijlocul pântecelui meŭ. Uscatu-s'a ca un vas de lut virtutea mea, şi limba mea s'a lipit de grumazul meŭ, şi în ţărîna morţiĭ m'aĭ pogorît.

Tóte aceste împrejurărĭ dureróse sunt în patima luĭ Is. Chr. El se vărsa ca apa în sudórea ce a avut-o în grădină şi pe cruce, sângele sĕŭ se vărsa ca apa. Tóte ósele sale aŭ fost risipite prin restignire; inima sa s'a topit în agonia muritóre ce încerca; tăria sa a lipsit, s'a nimicit, când a fost dat inimicilor sĕĭ. Limba sa s'a lipit de cerul gureĭ sale, ast-fel că el striga maĭ 'nainte de a muri, *'mĭ-e sete.* In fine Părintele sĕŭ îl dădu morţeĭ şi în mormênt, prin sacrificiul vieţeĭ sale.

Iată cum desfășură Bossuet aceste douĕ versurĭ: «*Inima mea «s'a topit ca céra*, nu maĭ simt curajul, nu găsesc nicĭ puterea, «nicĭ graba, nicĭ hotărîre, nicĭ ajutor.... Pentru că atuncĭ tóte pu«terile fiind retrase în cele din lăuntru ale sufletuluĭ, restul fu «dedat la o slăbiciune, la o streină disolaţiune, până acolo, că în «frica sa, îĭ vine o sudóre ca picăturile de sânge ce pică pe pământ, «şi el căzu în agonie. Se pare că voește a se scula şi a nu se «deda sieşĭ prin o forţă vie, prin consimţirea ce dă el la poruncile «cereştĭ; cu totul simţitor este dedat disolaţiuneĭ şi slăbiciuneĭ, şi «nu este de cât un comandament absolut de sus, care 'l face să «dică: nu după voia mea, ci după a ta.

«*Limba mea s'a lipit de gâtlegiŭ.* David n'a uitat acea sete «înspăimêntătóre ce se întêmplă acelor carĭ sunt condemnaţĭ la «supliciul crucii, într'un corp lipsit de sânge, şi membrele ca dis«locate prin o tortură şi o suspensiune violentă. De aci vine acea «sete arĝétóre, care este póte munca cea maĭ mare a celor res«tigniţĭ, şi cea mai sigură dispositiune a morţiĭ.

«*Maĭ pogorât în ţĕrîna morţiĭ.* Iis. Chr. trebuia naturalminte «să fie împins până aicĭ, dacă D-ĝeŭ n'ar fi voit să'l învieze după «cum predisese David în psalmul 15, unde trebue a observa aceste «cuvinte: *Nu veĭ da pre cel Cuvios al tĕŭ să vaĝă stricăciune.* «Ca şi cum ar fi ĝis: Naturalminte trebuea să încerc conrupţiunea, «ca şi ceĭ-l'alţĭ muritorĭ; dar tu nu aĭ permis, şi din contra 'ţĭ-a «plăcut a'mĭ arĕta calea şi întórcerea în viéţă».

După ebreŭ s'ar putea traduce: inpulverem mortis deduces me, care ar fi iarăşĭ o bună lecţiune; căcĭ Iis. Chr. putea vorbi

de mórtea sa ca viitóre ; dar lecțiunea celor LXX și a Vulgateĭ este deopotrivă bună, pentru că acéstă mórte viitóre era deja presentă spiritului sĕŭ ; și el a putut vorbi de ea ca de un eveniment așa de sigur, ca și cum ar fi fost în trecut.

MEDITAȚIUNI

Sufletele încercate de pedepse interióre aŭ aicĭ îngrijirea de a striga : Dómne, ce suferim noĭ în comparație cu aceia ce a suferit Fiul tĕŭ cel unul născut și mult iubit ? Ispite întristărĭ, strîmtorirĭ, slăbirĭ, fricĭ, ce sunt tóte acestea față cu acele ce a suferit Iis. Chr. în grădină și pe cruce.

Trebue să avem cât de puțină credință, când ne tulbură nenorocirile vieței, când luăm atâtea mĕsurĭ pentru a ne sustrage de dispreț, de durere, de mórte. Noĭ perdem ocasiunea prețiósă de a seměna luĭ Iis. Chr.

Acéstă mórte, care era un sacrificiŭ voluntar într'ênsul, ne întristézĕ ; și pentru a ne scăpa de acéstă întristare, nu ne maĭ gândim la ea. Este a mări rĕul de cât a'l vindeca. Acéstă mórte trebue să se întêmple, ea nu póte fi îndepărtată : ea póte că este maĭ aprópe, de cât gândesc eŭ. Dacă acum depărtez amintirea, nu numaĭ că nu mĕ expun a nu fi pregătit nicĭ-o-dată ; căcĭ înmulțind pretextele de a nu mĕ pregăti nicĭ-o-dată, eŭ reduc la nimic timpul acesteĭ preparațiunĭ, care cu tóte acestea nu se póte face de cât în timp, pentru că eternitatea nu este făcută pentru a mĕ prepara, dar pentru a mĕ lăsa, când voiŭ fi în momentul morțiĭ.

Tótă acéstă purtare, vine, încă-o-dată, din puțina credință

Credem puțin, credem rĕŭ ; ceea ce este acelaș lucru cu a nu crede de loc.

VERSURILE 17, 18

Că m'a încunjurat câinĭ mulțĭ ; adunarea celor vicleanĭ m'a cuprins. Săpat'aŭ mâinele mele și piciórele mele.

Și acești câinĭ furioși sunt Iudeiĭ, soldațiĭ, judecătoriĭ, cariĭ muncĭră pre Iis. Chr. ; sunt aceĭ ce'l insultară rîdĕnd.

Eĭ aŭ străpuns mâinile și piciórele mele. Acéstă proleție a restignireĭ luĭ Iis. Chr. este așa de clară, că Iudeiĭ n'aŭ neglijat nimica pentru a o face să dispară. Unĭĭ aŭ substituit כארי în loc de כארו luând *vau* și substituindu-l prin *jod*, ca în loc de *foderunt* să citéscă *sicut leo* ; ca și cum ar putea fi vre-un sens în acéstă

frasă; sicut leo manus meae et pedes mei, într'un subiect unde nu se vede de cât slăbiciuni. Alţi Iudeĭ văḑênd, că lăsând כארו, *jod* equivaléză cu *vau*, din causa manierei cu care este punctuat, a făcut să dispară punctuaţiunea, şi s'aŭ obstinat a citi *sicut leo*. In fine, cu tóte că mĕsura lor, de care eĭ fac atâta caz, asigură că כארו din acest psalm 38, 13 însémnă evident în acéstă parte *sicut leo* (de unde urméză că în psalm nu însémnă *sicut leo*); cu tóte că rabinul Iacob Ben Chaim, unul din principaliĭ dascălĭ aĭ lor, asigură că în exemplarele corecte s'aŭ găsit כארו, ceea ce mărturiseşte şi Ion Isac, Iudeu convertit, şi om prea iscusit, la care trebue a adăuga pe Buxtorf, Andrada, Capiton, Galatin, cariĭ aŭ văḑut exemplare unde era כארו, saŭ în text saŭ pe margine: cu tótă mulţimea acésta de autorităţĭ, aceştĭ îndărătnicĭ, ţin încă şi astăḑĭ pentru *sicut leo*. Să observăm că ceĭ LXX aŭ tradus prin ὤρυξαν şi tóte versiunile atât protestante cât şi catolice, citesc כארו, *foderunt*.

MEDITATIUNI

Aŭ străpuns mâinile mele şi piciórele mele. Iată o profeţie făcută cu maĭ multe miĭ de anĭ înainte de Is. Chr., şi care convine numaĭ luĭ. Acest fapt este cu totul strein luĭ David, a căruĭ nenorociriĭ n'a ajuns nicĭ-o-dată ca să se pótă ḑice de el, că mâinile şi piciórele sale aŭ fost străpunse. De la dênsul până la Iisus Christos aŭ putut să fie rĕŭ făcĕtorĭ carĭ s'aŭ rĕstignit, după cum se rĕstigniră lângă Iis. Christos ceĭ douĭ tâlharĭ, de care vorbeşte evangelistul, dar aceştia nu eraŭ obiectul profeţieĭ, şi psalmul dealtmintrelea vorbeşte de gloria aceluia, chiar a căruĭ mâinĭ şi picióre aŭ fost străpunse; împrejurare care n'a putut conveni nicĭ unuĭ om pedepsit pentru crimele sale. Incă odată dar, acest fapt priveşte numaĭ pe Iisus Christos, şi numaĭ el a împlinit tótă întinderea acesteĭ profeţiĭ. Acéstă profeţie se pare că a fost stânca cea maĭ principală de care s'a împedicat inteligința Iudeilor. Ştiind totdéuna că Mesia trebuea să fie tare, puternic cuceritor, eĭ n'aŭ putut să-l recunóscă într'o profeţie, care anunţa, că mâinele şi piciórele luĭ vor fi străpunse. In alte părţĭ unde este vorba de durerĭ, de supĕrărĭ, de persecuţiunĭ, eĭ s'aŭ rezemat pe faptele vieţeĭ luĭ David, saŭ maĭ bine pe nenorocirile de care era amenințată naţiunea; dar cine a fost preḑis vre-odată că va avea *mâinile şi piciórele străpunse*? Numaĭ Iisus Chris. se presintă ca să împlinéscă ceea-ce s'a scris, şi prin ur-

mare obiectul și finitul profeției. Mijlocul de a înlătura un cuvênt așa de lămurit? Acești Iudeĭ orbĭ aŭ luat parte, saŭ de a conrupe textul, saŭ de a'l denatura, nedându-ĭ nicĭ un sens. Eĭ aŭ făcut acésta prea târdiŭ și prea prost, versiunile vechĭ aŭ dat deja adevĕratul sens; ele aŭ ḑis: *Eĭ aŭ străpuns mâinile și piciórele mele;* Septuaginta a ḑis ast-fel maĭ nainte de Iis. Christos; și în cel d'întâiŭ secol al Bisericeĭ, versiunea Siriaca îl repetă. Tóte cele-l'alte n'aŭ variat nicĭ-o-dată asupra aceluiașĭ articol.

Fiind-că vĕlul rĕspândit pe naţiunea Evreică este prea gros, și voește a fi totdéuna josnică, cu tóte nenorocirile sale, numaĭ Creștinilor aparține de a cunóște și de a simți frumusețea acesteĭ profeţiĭ. Eĭ vĕd pe Mesia atîrnat pe cruce, mâinele și piciórele străpunse de cuie, și ḑic: Iată acel de care profetul a vorbit cu maĭ multe miĭ de anĭ maĭ nainte de a se împlini; cât de scump este acest cuvênt pentru a întări credința nóstră! Iisus Christos ar fi încă Mesia al nostru, chiar când acest fapt n'ar fi fost preḑis, nicĭ prin o profeție, sunt o mulţime de preḑicerĭ, care aŭ vestit maĭ nainte împrejurările vieţeĭ sale, a predicaţiuneĭ sale, a morţiĭ, a învierеĭ și împĕrăţieĭ sale eterne! Dar acéstă profeție este așa de clară, așa de lovitóre, așa de caracteristică, că ea adaogă la convicţiunea nóstră. Și câte alte sentimente de admiraţiune și de recunoștinţă ne maĭ inspiră ea? Admiraţiune pentru contrastul mărireĭ și al umilinţeĭ, care se află reunit în acest divin Mesia; recunoștinţa pentru excesul dragosteĭ sale către noĭ. Ḑică acum apostolul, că se rĕstignește împreună cu Christos, acésta nu ne maĭ miră, tot creștinul adevĕrat trebue să gândéscă ast-fel. Ḑică D-ḑeŭ prin profetul sĕŭ, că va vĕrsa spiritul haruluĭ și al rugăciuneĭ peste toţĭ aceĭ ce l'aŭ strĕpuns cu cuie; acésta e o urmare a acesteĭ dragoste nespusă, care a stabilit marele sacrificiŭ al cruceĭ ca isvor al darurilor. Ah! Dómne, noĭ trebue să ḑicem cu toţiĭ, revarsă asupra mea acest spirit al haruluĭ și al rugăciuneĭ. Eŭ sunt unul din aceĭ ce aŭ străpuns mâinile și piciórele tale, pentru că păcatele mele sunt causa pentru tot ce s'a petrecut pe Golgotha; să nu mi se întêmple ca Iudeilor de a te vedea pe un altar sângeros și a face să fie nefolositóre meritele sfintelor tale rane.

VERSUL 19, 20.

Numĕraŭ'aŭ tóte ósele mele, și aceia privea și se uita la mine. Impărțiŭ'aŭ hainele mele loruși și pentru cămașa mea aŭ aruncat sorți.

O nouĕ profeție, care nu póte privi de cât pe Iisus Christos. Ceĭ patru evangeliștĭ amintesc de acésta. Sf. Mateiŭ dice: *că acésta s'a făcut pentru ca să se împlinéscă ceea ce s'a dis de profetul;* și sf. Ión ne învață, că aŭ împărțit hainele în patru, ast-fel că fiecare din soldațiĭ ce'l crucificară, avu partea sa, și că *cămașa care era necusută a fost aruncată la sorți.* El rapórtă chiar propunerea ce soldațiĭ 'șĭ făcură între eĭ de a nu împărți acéstă cămașă. Este cu neputință de a aplica acest vers la vr'o împrejurare din viéța luĭ David. Găsesc că Amaleciții făcênd o irupțiune în orașul Siceleg, prădară tot ce se găsi acolo, și că luară captive douĕ femeĭ ale luĭ David, că în urmă acest principe îĭ urmări, îĭ bătu și le luă tótă prada lor; dar nu vĕd, că acești Amaleciți să fi împărțit hainele luĭ David, și să fi aruncat sorți pentru cămașa sa. Altmintrelea, este vorba în psalm, de un om pre care inimiciĭ sĕĭ îl privesc în momentul întristăriĭ saŭ al supliciuluĭ sĕŭ, și David nu era de față, când se întêmplă prădăciunea din Siceleg. In fine tot contextul psalmuluĭ nu sĕmĕnă nicĭ cu una din acțiunile luĭ David.

Trebue decĭ a reveni numaĭ la Iisus Christos. Iată o profeție făcută cu maĭ multe miĭ de anĭ înainte de el; se anunță aicĭ un fapt prea caracteristic; și numaĭ D-ḑeŭ a putut înștiința pre profet, Căcĭ când chiar un om ar putea asigura că vre-un criminal ar fi spânḑurat pe cruce, și că hainele sale ar fi lăsate celor ce îl rĕstignea, nimenea, afară de D-ḑeŭ, n'a putut predice, că hainele sale vor fi împărțite, și că cămașa saŭ haina de desubt ar fi aruncată la sorți; că acest om spânzurat pe cruce va vedea cu ochiĭ sĕĭ propriĭ acéstă împărțire, și acel sorț aruncat de calĕĭ: acésta este aceea ce exprimă psalmul.

MEDITAȚIUNI

Tot ce 'i s'a întêmplat luĭ Iisus Christos, trebuia să se întêmple și servitorilor sĕĭ credincioșĭ; trebuia să se împartă hainele lor fie înainte saŭ după mórtea lor. Acum Provedința permite, ca să se despóe de bunurile lor prin procese pline de nedreptate; tot ce aveaŭ maĭ scump și maĭ prețios cade în mâinile strĕinilor aviḑĭ, cariĭ insultă încă în nenorocirea lor. Acum eĭ vĕd luânduli-se amiciĭ lor, rudele, protectoriĭ lor, în momentul când aceste persóne le era maĭ necesare. Acum sunt privațĭ în flórea etățiĭ lor de

putere și sănătate; ei sunt nevoiți a duce o viéță trândavă, incapabili de puterea afacerilor lor, și dependinți de aceia cari, sub pretext de a'i îngriji, ajung ai dărăpăna. Iată veșmintele smulse, prădate și *împărțite*. Dar la mórte se face împărțirea absolut, și fără a se mai întórce. Trebue a părăsi nu numai averea, amicii, rudele, dar chiar și viéța; trebue ca sufletul să înceteze de a mai anima acest corp, care îi era unit prin legături așa de intime. Acéstă împărțire este simțitóre chiar sfinților, pentru că mórtea este pedépsa păcatului, și aceste două substanțe (sufletul și corpul) făcute una pentru alta, nu rup legătura lor de cât cu o durere naturală. Cu tóte acestea, credința arată acéstă despuere și împărțire, ca pregătire a unei fericiri nestrămutate. Dreptul dorește de a lua un alt vestmînt, care este acel al nemuririi; și nu póte ajunge aici de cât prin desbrăcarea acestui corp pământesc.

Dar Iisus Christos, despuiat cu totul pe cruce, ne învață mai ales a face împărțirea omului vechiu de cel nou. Trebue a părăsi tot aceea ce servește de vestmînt amorului meu propriu, tóte pretextele de care se autorizá el, tóte temeiurile falșe pe care se réțémă, tóte lucrurile nefolositóre ce le cere ca trebuincióse, tóte pretențiunile ce le prețuește după dorințele și privirile sale. Ah! Dómne, să nu fie inimicii numelui tĕu, care să lucreze în mine acéstă despuere și acéstă goliciune; căci lumea, ori-cât de opusă este maximilor tale, cere asemenea într'o mulțime de părți sacrificiul amorului meu propriu. Fă tu însuți, o Dumnețeul meu, acéstă despuere; ca să încep în fine a fi gol, sĕrac, scăpat de greutatea omului vechiu care mĕ împovărează; și să mĕ deprind ca și apostolul tĕu, a fi îmbrăcat numai de tine.

VERSURILE 21, 22, 23.

Mântuește de sabie sufletul meu; și din mâna cânilor pre cea una născută a mea. Mântuește-mĕ din gura leului și din córnele Inorogilor smerirea mea.

Aici începe întru cât-va a doua parte a psalmului. In versurile precedente, Profetul vorbind în persóna lui Is. Chr. expune durerile și umilințele acestui D-țeŭ-om; acum el raportă rugăciunile sale, adică aceea ce cere de la D-țeŭ Părintele sĕŭ. In cel dintâiu din aceste trei versuri, ebreul țice: Și tu Dómne nu te vei îndepărta

de la mine; O puterea mea, grăbește de mĕ ajută. Septuaginta adaugă: Tu Dómne nu depărta ajutorul meŭ, adică nu lipsi de a mĕ ajuta. Cu tóte acestea, ediţiunile de Alda și de Compluta aduc, *ajutorul tĕŭ* ca și Vulgata. Nu este necesar, cum a observat cineva într'un comentar vechiŭ, de a se sili să împace versiunile cu textul; căcĭ sensul este acelaș și de o parte și de alta. Mi se pare numaĭ că ebreul are ceva maĭ energic și maĭ animat.

La al douilea vers, Vulgata se unește perfect cu originalul. Prin *câne* de care vorbește Profetul, trebue a înţelege pre toţĭ inimicĭĭ luĭ Is. Chr. Singularul s'a pus aicĭ pentru a însemna unirea acestor furioșĭ contra Mântuitoruluĭ; saŭ maĭ bine, după cum este în ebreește, trebue a lua acest singular ca și cum ar fi fie-care din aceștĭ cânĭ. Se póte traduce și sufletul meŭ părăsit, *isolat unicam meam*, care rĕspunde ebreul יחידתי. Grecul ḑice: τὴν μονογενῆ μου, ceea ce nu indică pre cuvêntul etern, *unigenitus* care este în sînul Părinteluĭ, pentru că nu se póte ḑice, că acéstă persónă divină a fost părăsită de D-ḑeŭ, și lăsată durerii. Nu este chestiunea de cât de sufletul luĭ Is. Chr. care este privit ca singuratic și fără de ajutor: astfel în psalmul 24, 16 Profetul ḑice: că *unul născut și sărac sunt eŭ* și în psalmul 34, 16: Intórce sufletul meŭ de la fapta lor cea rea, de la leĭ pre cea una născută a mea. In diversele lecţiunĭ ale traducereĭ grecești, se găsește μοναχὴν și μονότητα. S'ar părea că traducĕtorul Vulgateĭ a urmat μοναχὴν *unicam* saŭ *solitariam*. Tóte lecţiunile acestea, prin urmare, sunt bune, și intră în acelaș sens, de viéţă temporală, care perḑêndu-se nu se maĭ află.

La al treilea vers, ebreiștiĭ nu se unesc în privinţa termenuluĭ. Unĭĭ traduc: scapă-mĕ din gura leuluĭ, căcĭ tu m'aĭ auḑit când te-am rugat să mă scapĭ din córnele rinocerilor (ast-fel englesul). Alţiĭ scapă-mĕ din gura leuluĭ și scapă-mĕ de rinocerĭ (ast-fel germanul). Aceĭ carĭĭ se silesc a traduce fórte literal ḑic: scapă-mĕ din gura leuluĭ și din córnele rinocerilor; tu m'aĭ auḑit. Este un lucru atingĕtor în acéstă versiune. Se pare că aceste treĭ cuvinte din urmă sunt puse aicĭ pentru a declara protecţiunea ce D-ḑeŭ dă în acest moment luĭ Is. Chr. suferind. Acest sens se acordă fórte bine cu șirul psalmuluĭ; căcĭ Is. Chr. nu se ocupă maĭ mult de cât cu amĕrunţimea efectelor fericite ale sfinteĭ sale patimĭ. El nu maĭ vorbește de suferinţele sale, dar de victoriile sale, de stabilirea Biserieeĭ sale, de gloria ce ea trebue să procure Părinteluĭ sĕŭ.

Dar sensul celor LXX este iarășĭ bun cetind la eĭ τὴν ταπείνωσίν μου, și în Vulgata, humilitatem meam. In ebreŭ este, אניתני, care vine de la ענה, audire, exaudire, rĕspundere și încă humiliari, affligi. Decĭ ceĭ LXX aŭ urmat acéstă din urmă însemnare, transformând într'un nume aceea ce exactitudinea gramaticeĭ este un verb; căcĭ cuvêntul ebreŭ, ar însemna, umilește-mĕ.

MEDITAȚIUNI

Is. Chr. cere ca Părintele sĕŭ să nu se îndepărteze de el. Tot fondul vieții spirituale este, a avea pre D-ḍeŭ lângă sine, de a fi unit cu D-ḍeŭ prin dragoste, de a nu avea de cât aceeași dorință cu el. Is. Chr. numește pre D-ḍeŭ Părintele sĕŭ, *puterea sa*; ceea ce 'mĭ arată că acéstă sfântă umanitate a luĭ Is. Chr. cunoștea perfect slăbiciunea omuluĭ lăsată pe séma sa, și trebuința ce are de ajutorul ceresc.

Cea maĭ funestă urmare a pĕcatuluĭ este neștiința de miseria nóstră, și încrederea ce avem în noĭ înșine.

Acéstă încredere este ceva înspăimêntător prin contraḍicerile ce ea cuprinde. Noĭ credem că putem face multe lucruri de care suntem incapabilĭ, și ne credem incapabilĭ de multe lucruri ce le-am putea întreprinde și executa cu ajutorul luĭ Dumneḍeŭ. Este maĭ greŭ a face avere în lume, de cât de a se face sfânt: cu tóte acestea, noĭ intrăm în căile acesteĭ pretinse averĭ a lumeĭ, și credem a ajunge la scop; dar când e vorba de sfințenie, credem că trece peste puterile nóstre. Eŭ revin totdéuna, Dómne, în aceste cugetărĭ asupra psalmilor, la puțina nóstră credință ca la isvorul tuturor rătăcirilor nóstre. Recunosc cu o durere de inimă, ce nu o pot exprima, că este maĭ puțină credință în ómenĭ pretinșĭ învĕțațĭ, de cât în poporul simplu. Aceștia nu opun de cât neștiința lor naturală luminilor haruluĭ tĕŭ, și aceste luminĭ o risipesc, dacă îndrăsnesc a ḍice, fără greutate, și de la prima rază ce li se presintă. Omenĭ de litere, pretinșiĭ învĕțațĭ, adaugă la neștiința lor naturală o mulțime de prejudiciĭ, o mulțime de sisteme false, o amintire nelegiuită de ceea ce s'a ḍis saŭ s'a scris contra providenței tale, contra revelațiuneĭ, contra sfintelor tale cărțĭ, contra privirilor în care intră sufletele sfinte. Fără a fi formal necredincioșĭ saŭ impioșĭ, eĭ aŭ o duritate de credință, dacă îndrăsnesc a mĕ exprima ast-fel, o rĕcélă în așteptare și voința care stinge întru cât-va tótă puterea și tótă ardórea sfintelor tale impresiunĭ. Ah! Dómne, ferește-mĕ de acéstă știință falșă, dă-mĭ blândeța pruncilor, inspirămĭ acéstă credință vie, care singură póte fi razimul încrederei mele.

Is. Chr. cere ca sufletul sĕŭ, viéța sa, să fie scăpată de

furia inimicilor sĕĭ, el 'l numeşte una născută, saŭ că acest termin însémnă singurătatea în care se găsea atuncĭ, saŭ că însémnă caracterul particular al acestuĭ suflet, care este de a fi indivisibil şi pur spiritual, saŭ în fine că acest termin are raport cu privilegiul special al sufletuluĭ sĕŭ, care era că a fost numaĭ al cuvêntuluĭ divin. In tóte sensurile acestea, ne arată care este preţul sufletuluĭ nostru, şi interesul ce trebue a avea de mântuirea sa. El este într'o stare de părăsire şi supĕrare în timp, ce se luptă contra necazurilor lumiĭ. El este partea cea maĭ nobilă a nóstră, şi care trebue să rĕspundă luĭ D-ḑeŭ de tot binele saŭ rĕul ce'l facem; el este destinat glorieĭ nemuritóre.

Noĭ avem numaĭ unul, şi de 'l vom pierde totul este perdut pentru noĭ; nu ne rĕmâne nicĭ un ajutor, nicĭ o speranţă. In fine acest suflet, de şi aşa de sărac, aşa de degradat prin pĕcat, are numaĭ puţin un raport prea glorios cu sufletul luĭ Iis. Chr. şi prin urmare cuvêntul divin. El este moştenitor împĕrăţieĭ cereştĭ, pentru că Iis. Christos este în glorie, şi ne-aŭ arătat calea prin care vom ajunge acolo. Trebue decĭ a cere, după exemplul luĭ Iis. Chr., ca acest suflet, care este unicul meŭ bine, să fie mântuit de inimiciĭ sĕĭ, dintre cariĭ cel întâiŭ şi cel maĭ mare este în mine însu-mĭ, saŭ maĭ bine eŭ însu-mĭ; eŭ sunt plin de amor propriŭ, de dorinţe, de orbire; eŭ sunt înrĕutăţitul, carele sfĕram principiile raţiuneĭ şi ale haruluĭ, ce D-ḑeŭ a pus în mine.

VERSUL 24

Spune-voĭ numele tĕŭ fraţilor meĭ; în mijlocul adunăreĭ te voĭ lăuda.

Iis. Chr. înviat, ḑice sfintelor femeĭ: *Mergeţĭ, vestiţĭ fraţilor meĭ învierea mea, şi să mérgă în Galilea, acolo mĕ vor vedea.* El ḑice Magdalineĭ: Du-te la fraţiĭ meĭ, ḑi-le lor: *Mĕ suiŭ la Tatăl meŭ etc.* Apostolul ḑice: *Cel ce sfinţeşte şi ceĭ ce se sfinţesc dintru unul sunt toţĭ; pentru care cuvênt nu se ruşinézĕ a numi fraţĭ ḑicênd: Spune-voiŭ numele tĕŭ fraţilor meĭ, în mijlocul Bisericeĭ te voiŭ cânta.* Acest loc al St. Paul demonstrézĕ încă, că acest psalm convine numaĭ luĭ Iis. Chr.; şi acelaş apostol dă cuvêntul pentru ce Iis. Chr. numeşte pre ucenicĭi sĕĭ, şi în persóna lor pre toţĭ ómenĭi *fraţĭ aĭ sĕĭ*: că cel ce sfinţeşte şi ceĭ ce se sfinţesc, aŭ toţĭ acelaş principiŭ, adică: că eĭ aŭ toţĭ aceiaşĭ natură, că eĭ vin cu toţiĭ din acelaş Adam, cu tóte că într'un mod cu totul deosebit.

MEDITAȚIUNI

Is. Chr. n'a numit pre Apostolĭ *frați aĭ sĕĭ* de cât după învierea sa; dar Profetul îl represintă pe cruce, ocupându-se cu gândirea și dorința de a'ĭ numi *frați*. Acéstă gândire și acéstă dorinţă îl mângâe în suferințele sale; el vede că prin ele și din causa lor va câștiga o familie numerósă; el va reuni cu Părintele sĕŭ, tot neamul omenesc, care aŭ meritat de a fi prescris și reprobat. Acest vers al psalmuluĭ face cunoscut și caritatea luĭ Is. Chr., și dignitatea omuluĭ împăcat, și datoriile de om de împăcare. Aceste datoriĭ sunt de a rĕmânea unit cu Is. Chr. ca cu *fratele sĕŭ*; de a iubi pre toţĭ ómenĭĭ, pentru că sunt fraţĭ aĭ luĭ Is. Chr.; de a ne aseměna cu Is. Chr. suferind, pentru că prin suferințele sale, fie care din noĭ a devenit frate cu acest D-ḑeŭ-om. In calitate de fraţĭ aĭ luĭ Is. Chr., suntem împreună moștenitorĭ, dar cu condiţiune, ḑice Apostolul, ca noĭ să suferim cu el. Acestea sunt angajamentele tractatuluĭ, și dacă îndrăsnesc a ḑice ast-fel este actul de adopțiune. Dacă așĭ ḑice: Voesc să fiŭ frate cu Is. Chr. și împreună moștenitor, dar nu voesc să sufer cu el, de și nu m'a declarat de frate și împreună moștenitor, de cât suferind și murind pentru mine, nu m'aș face nedemn de acéstă legătură divină, și de acéstă moștenire nepreţuită?

VERSURILE 25, 26, 27.

Ceĭ ce vĕ temeţĭ de Domnul, lăudaţi-l pre el; tótă seminţia luĭ Iacov măriţi-l pre dênsul. Temeţi-vĕ de dênsul tótă seminţia luĭ Israil. Că n'a defăimat, nicĭ a lepădat ruga sĕraculuĭ, nicĭ a întors faţa sa de la mine; și când am strigat către dênsul m'a auḑit.

Tot neamul luĭ Iacob și a luĭ Israel, tot poporul credinciosa tot poporul moștenitor credinţeĭ patriarchilor, se invită a lăuda, e glorifica, a se teme de Domnul, și Iisus Christos este care fac' acéstă chemare.

In ebreŭ aceste cuvinte: pentru că n'aŭ delăimat, nicĭ aŭ lepădat ruga sĕraculuĭ, aparţine versuluĭ 26; dar acésta nu pune nicĭ o diferență în sens. Ebraiștiĭ traduc: întristarea celuĭ întristat; dar cuvêntul עֳנִי înseamnă și *umilința* modestie, bunătate, strigare;

ast-fel se póte traduce: cerere, rugăciune umilită, ceea ce Vulgata dice *deprecationem*. Cuvêntul עני înseamnă și *sĕrac* și întristat.

Ebreul pune versul 25 la a treia persónă: Non avertit faciem suam ab eo, et eum clamaret ad eum, exandivit; dar este acelaș sens, pentru că acéstă a treia persónă este *sĕracul* din versul 5 saŭ însuși Is. Chr., care vorbește în tot psalmul.

MEDITAȚIUNI

Maĭ tóte cuvintele acestor versurĭ, coprind o învĕțătură particulară.

Is. Chr. se numește *sărac* saŭ *întristat* pentru că a murit despoiat de tóte lucrurile și în durerĭ.

El dice tuturor acelor ce se țin de Domnul de a'l lăuda, și înțelege o temere demnă de Domnul, o temere care să fie începutul înțelepciuneĭ, o temere care conține în sine o hotărîre fermă și absolută de a nu'l supĕra. Lauda ce o cere de la eĭ, este o mărturisire publică de mărirea și binefacerile sale, mărturisire, care contribue a cunóște acéstă ființă suverană și bine-făcĕtóre.

Is. Chr. dice la tótă seminția luĭ Iacob de a glorifica pre Domnul, și el înțelege prin seminția luĭ Iacob pre adevĕrațiĭ fiĭ aĭ făgăduinței, aceĭ carĭ imitéză credința acestuĭ patriarch, aceĭ carĭ sunt chemațĭ la adoptarea divină, orĭ dintre Iudeĭ, orĭ dintre némurĭ, și aceea trebue a lăuda pre Domnul, adică a vorbi cu el ca cu părintele lor, după cuvêntul luĭ Malachia: *Dacă sunt tatăl vostru, unde este onórea ce 'mĭ-o datĭ?* Acésta e partea fiilor naturalĭ, orĭ adoptivĭ; eĭ trebue a adăoga la frică dragostea, și a lăuda iarăși pre Domnul, care este tatăl lor.

Is. Christos dice la tótă seminția luĭ Israel să se témă de Domnul, dar de o temere unită cu recunoștința (căcĭ acésta înseamnă verbul ebreŭ pus aicĭ, și deosibește de cel pus în versul 24); tótă seminția luĭ Israel nu înseamnă póte nimic maĭ mult de cât tótă seminția luĭ Iacov, dar póte că are maĭ mare întindere, pentru că numele de Israel era acel al națiuneĭ sfinte. Este sigur că toți credincioșiĭ din amêndouĕ Testamentele și tóte națiunile, sunt cuprinse într'acest nume, cum explică fórte bine Apostolul în Epistola sa către Romanĭ.

Dar pentru care cuvênt Iis. Christos dice aceste treĭ lucrurĭ ce urmézĕ? Pentru ce ordonă el de a lăuda, de a

glorifica, de a se teme de Domnul; trei datorii, care sunt de o mare obligațiune pentru toți ómenii? Mai întâiu pentru că Domnul n'a desprețuit nici a lepădat ruga săraculuĭ (care este însuși Iis. Christos). Acest prim cuvênt este admirabil și plin de instrucțiunea cea mai mângâitóre. Dacă D-ḍeŭ a privit la rugăciunile, la supĕrările, la durerile luĭ Iisus Christos, acésta trebue a amâna încrederea tuturor acelora carĭ sufer, acelor carĭ sunt întristațĭ, carĭ sunt sĕracĭ ca Iisus Christos și după Iisus Christos: prin urmare eĭ aŭ un mare motiv de a lăuda, a glorifica și a se teme de Domnul, al doilea pentru că n'aŭ întors fața sa de la cel sĕrac (Iis. Christos însuși) s'a părut cât-va timp că l'aŭ uitat, l'aŭ părăsit; dar numaĭ pentru a'l lăsa să săvêrșéscă marea operă a rescumpĕrăriĭ. El l'a privit în fine cu un ochiŭ favorabil, l'a scos din mormênt și l'a făcut să șaḍă deadrépta sa. Motiv principal de încredere pentru toți discipoliĭ sĕĭ credincioșĭ, pentru că le-a deschis prin suferințele și mórtea sa intrarea în patria ceréscă; pentru aceia dar trebue a'l lăuda, a'l glorifica și a se teme de Domnul. Al treilea pentru că Domnul a auḍit pre sĕrac (Iisus Christos) când a cerut adjutorul sĕŭ. Iisus Coristos s'a rugat în tótă viața sa, el s'a rugat în grădina Maslinilor, el s'a rugat pe cruce; el nu avea trebuință pentru sine de adjutorul părinteluĭ sĕŭ, pentru că fiind cuvêntul luĭ D-ḍeŭ, el avea tótă puterea în cer, pre pământ și în Iad; iar el s'a rugat pentru a ne obține acéstă prisosință a haruluĭ cu care a umplut fața lumeĭ, el s'a rugat pentru a ne da exemplu; rugăciunile sale aŭ fost auḍite, și el ne ḍice în acest psalm ca să *lăuḍăm, să glorificăm* și să ne temem de Domnul din causa rugăciunilor sale. Dacă am putea presupune că rugăciunile sale n'ar fi avut nici un efect, care ar fi starea nóstră; care ar fi speranțele nóstre? Este dar în aceste versurĭ un fond nesecat de instrucțiune și consolațiune. La vederea luĭ Iis. Christos ce uita întru cât-va tóte durerile sale, pentru a se ocupa numaĭ de gloria cu care Părintele sĕŭ încoronéză tóte lucrările sale, ce sentimente de recunoștință pentru D-ḍeŭ și de dragoste pentru Iisus Christos. Trebue a se ridica saŭ maĭ bine a se concentra, așa ḍicênd, în sufletul nostru?

VERSUL 27.

De la tine este lauda mea; întru adunare mare mĕ voiŭ mărturisi ţie; rugăciunile mele voiŭ da înaintea celor ce se tem de dênsul:

S'ar putea traduce: *Tótă gloria ce eŭ îţi voiŭ da într'o adunare mare va veni de la tine,* pentru a da a înţelege că numaĭ D-ḑeŭ este isvorul glorieĭ, ce Iis. Christos îĭ va da, că Iisus Chris. nu va considera de cât atributele luĭ D-ḑeŭ şi bine-facerile sale, pentru a'l lăuda; că focul cu care'l va lăuda, vine de la D-ḑeŭ însuşĭ, că el îl va inspira şi însufleţi. Acest sens este frumos şi póte conveni ebreuluĭ şi versiunilor.

In al doilea membru al versuluĭ, Iisus Christos vorbeşte de D-ḑeŭ la a treia persónă: *Voiŭ da rugăciunele mele în faţa acelor carĭ se tem,* adică, se tem de D-ḑeŭ. Decĭ, este ce-va de observat în acéstă schimbare de persónă. Iis. Christos ḑice: te voiŭ lăuda Dómne, întru adunare mare şi numaĭ ţie voiŭ da gloria acésta. In urmă ca întrând în exerciţiul acesteĭ laude, el ḑice; voiŭ da rugăciunile mele în faţa acelor ce se tem de D-ḑeŭ. Pe urmă el continua a explica amĕnunţimele acestor rugăciunĭ şi laude; este ca un fel de tabloŭ al cultuluĭ ce Iisus Christos va da părinteluĭ sĕŭ, prin ministerul Bisericeĭ, care este acéstă adunare mare de care vorbeşte el în tot restul psalmuluĭ; el nu maĭ adreséză cuvêntul la D-ḑeŭ; este ca un fel de expunere, după cum voiŭ arăta îndată, de tot ce va face Iisus Christos în acéstă *adunare mare* (Biserica), pentru glòria părinteluĭ sĕŭ.

MEDITAŢIUNI

Iisus Christos s'a înălţat la cer, şi acolo mijloceşte şi ne apĕră; dar pe pămênt el continuă cuvêntul ce l'a dat părinteluĭ sĕŭ în timpul vieţeĭ sale pămênteştĭ. El se rógă, îndréptă rugăciunĭ fiinţeĭ supreme, şi acésta în douĕ moduri: 1-iŭ rĕspândind spiritul bucurieĭ peste credincioşĭ; 2-lea făcênd ca poporul unit la sf. Evangelie să vorbéscă şi să se róge în numele sĕŭ. Acéstă adunare mare este rĕspândită peste tot pămêntul, dar unită prin legăturile aceleaşĭ credinţe, prin participarea la aceleaşĭ sacramente, şi guvernată de păstorĭ, carĭ formézĕ un corp visibil şi indivisibil.

Acéstă *adunare mare,* a trebuit să încépă în momentul când Is. Chr. părăsi pămêntul; fără care acest divin Mântuitor n'ar fi împlinit promisiunea sa, care era de a lăuda

pre D-ḑeŭ, și a împlini aceste rugăciunĭ într'o adunare mare. Eŭ cred că nicĭ o Biserică separată de Biserica Catolică-ortodoxă nu va nega acéstă veritate. Chiar acéstă adunare mare, în care Is. Chr. va glorifica pre D-ḑeŭ și va da rugăciunile sale, a trebuit să se perpetueze ; altmintrelea Is. Chr. ar fi încetat de a glorifica pre D-ḑeŭ, și de a da rugăciunile sale într'o adunare mare. Dacă Biserica ar fi lipsit, și s'ar fi stins după patru saŭ cincĭ secole primarĭ, Is. Chr. de atuncĭ ar fi încetat de a glorifica pre D-ḑeŭ și a da rugaciunile sale într'o adunare mare; și nu se póte presupune acésta, pentru că gloria și rugăciunile ce le-a promis a le da Părinteluĭ sĕŭ pre pământ, trebue a egala durata împĕrăţieĭ sale între ómenĭ, adică a subsista până la finele lumeĭ. Intreruperea Bisericeĭ, a acesteĭ gloriĭ și rugăciunĭ, saŭ suspensiunea lor până ce se vor fi ridicat și format societăţĭ care pretinde că aŭ adevĕrata doctrină a luĭ Is. Chr. este încă un sistem himeric. Fiind-că Impĕrăţia luĭ Is. Chr. pe pământ este fără întrerupere, asemenea și gloria și rugăciunile date Părinteluĭ sĕŭ; și prin urmare adunarea unde dă acéstă glorie și rugăciunĭ trebue de o potrivă să nu fie întreruptă: ast-fel Biserica care este acéstă societate, a trebuit să subsiste tot-déuna. Dar din tóte societăţile care se ḑic creștine, Biserica ortodoxă de rĕsărit este singura care n'a fost întrupată, ea este dar singura adunare în care Is. Chr. dă glorie luĭ D-ḑeŭ și în care împlinește rugăciunile sale.

VERSUL 30

Mânca-vor sĕracii, și se vor sătura, și vor lăuda pre Domnul, cei ce-l caută pre dênsul vii vor fi inimile lor în vécul véculuĭ.

După ebreŭ, se póte traduce *ómenii buniĭ*, saŭ sĕracii. Cuvêntul עניים are aceste doŭ însemnărĭ și alegerea este indiferentă pentru înţelegerea acestuĭ vers.

Ebreul ḑice: *Inima ta va vieţui în veac*, este tot acelaș sens Vulgata este maĭ clară, și construește maĭ bine cu aceea ce precede S'ar putea traduce. Tu care cauţĭ pre Domnul, inima ta va vieţui în veac.

MEDITAȚIUNI

Nu ne putem îndoi că nu e vorbă, în versul precedent, de cultul public, care trebue a fi adus în Biserică cu Is. Chr. și prin Is. Chr. Dar acest Mântuitor murind, adaugă, fără întrerupere că săracii saŭ ómenii bunĭ vor mânca și se vor sătura și vor lăuda pre Domnul. Iată de sigur o parte a acestuĭ cult, și chiar cea întâiŭ ce Is. Chr. o vestește. Decĭ în cultul acesteĭ Biserici, a acesteĭ adunărĭ în care Is. Chr. trebue să glorifice pre părintele sĕŭ și să împlinéscă rugăciunile sale, nu este altă masă de cât acea a Euharistieĭ, și ómeniĭ sĕracĭ, adică ómenĭ bunĭ, umiliți cu inima, modeștĭ, aceștia trebue să se foloséscă de acéstă mâncare și să se sature.

Participând vor lăuda pre Domnul, și fiind-că 'l caută adică, se duc către el cu sinceritate și ardóre, inimile lor vor vieți în veac, ceea ce este, după Biserică chiar, fructul imediat al Euharistieĭ. Dacă acésta nu este literal, nu vĕd nimic în aces psalm care póte fi.

Uniĭ interpreți, între alțiĭ protestanțiĭ, explică acéstă mâncare și acéstă săturare a sĕracilor, de doctrina luĭ Is. Chr. și de cuvêntul sĕŭ, de care trebue a se nutri *săracii* adică credincioșiĭ ce doresc adevĕrul și simțesc miseria lor. Dar 1° acéstă interpretațiune nu este simplă și literală ca acea ce admite aicĭ Eucharistia; căcĭ doctrina luĭ Is. Chr. nu se mănâncă de cât în sensul figurat, și nimic nu ne îndémnă într'acest vers de a alerga la sensul figurat, fiind-că e preferabil sensul propriŭ, simplu și literal. 2° Este vorba, într'acest vers, de cultul public a luĭ Is. Chr. va da Părinteluĭ sĕŭ gloria ceĭ va procura, din rugăciunile ce le va da din adunarea credincioșilor. Decĭ, doctrina acestuĭ D-deŭ-om și cuvêntul sĕŭ, cu tóte că publicată în adunarea credincioșilor, cu tóte acestea trebue a fi învățată, și cum se exprimă aicĭ Profetul mâncată. Fie-care credincios trebue a o rumega, saŭ citind-o saŭ meditând-o: însă aicĭ este vorba de o nutrire care face parte din cultul public, și care nu este luată de cât în adunarea credincioșilor, caractere care nu convin de cât Eucharistieĭ.

VERSURILE 31, 32, 33.

Aduce-și-vor aminte și se vor întórce la Domnul, tóte marginile pământuluĭ. Și se vor închina înaintea luĭ tóte moștenirile némurilor. Că a Domnuluĭ este împărăția și el stăpânește némurile.

Ebreul ḑice: *Tóte familiile némurilor se vor închina înaintea ta.* Acéstă diferență nu este însemnată, și germanul tradus după ebreŭ, pune *înaintea sa*, cum se citește în ceĭ LXX și în Vulgata. *Înaintea sa* se leagă maĭ bine cu ceea ce procede și ceea ce urmézĕ.

In aceste douĕ versurĭ, Is. Chr. continuă a expune efectele sacrificiuluĭ sĕŭ, și cultul ce tóte părțile pământuluĭ vor da adevĕratuluĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

În stabilirea Bisericeĭ este un progres, ca și în propagarea némuluĭ omenesc. Numĕrul credincioșilor, era maĭ întâiŭ mărginit la Apostolĭ, la ucenicĭ, și la aceĭ d'intre Iudeĭ și némurĭ, carĭi auḑiră ceĭ dintâiŭ vocea trimișilor luĭ D-ḑeŭ. Aceștĭ credincioșĭ formaŭ, din cele dintâiŭ timpurĭ o societate, eĭ se adunaŭ pentru rugăciune și pentru a *mânca* pânea Euchiristică. Istoria Apostolilor nu ne lasă nicĭ o îndoială asupra acestor fapte. De aicĭ predicatoriĭ Evangelieĭ se rĕspândiră în diferite părțĭ ale lumeĭ; eĭ vestiră pre Is. Chr. și minunile vieței sale, mórtea și învierea sa. Acéstă sĕmînță a cuvêntuluĭ n'a fost nefructuósă, ea rĕmase în spirite, și'și amintiră, după expresiunea Profetuluĭ, și popórele se convertiră cu mulțime. Eĭ îmbrățișară cultul Domnuluĭ, și împĕrăția luĭ D-ḑeŭ se întinde printre tóte națiunile. Iată încă fapte sigure. Ceea ce trebue a mĕ învĕța maĭ cu seamă, și a mĕ atinge, este *pomenirea* de care vorbește Is. Chr. Ea se póte aplica la multe adevĕrurĭ prea esențiale: 1) La marele sacrificiŭ al luĭ Is. Chr. orĭ-cât de mare ar fi depărtarea secolelor, face ca popórele idolatre să'și *amintéscă* și să se convertéscă la D-ḑeŭ; pĕcătoșiĭ împetriți, vor intra în sine; sufletele recĭ și ele vor fi călduróse; 2) La starea în care era genul omenesc maĭ 'nainte de Is. Chr., stare de neștiință, de orbire și conrupțiune, popórele luminate de credință 'și *vor aminti* și vor în-

țelege urîciunea lor, și vor bine-cuvênta pre Domnul că i-aŭ scos din acea stare; 3) La santitatea și căldura celor întâiŭ creștinĭ, a acestor săracĭ ce ședeaŭ la masa luĭ Is. Chr., și viețuind asemenea îngerilor, 'șĭ *va aminti*, va fi atins de exemplul lor, și se va sili a'ĭ imita; 4) La sfânta Eucharistie, la acéstă nutrire ce face sufletul viŭ, se va *aminti* de minunile ce ea conține, și Is. Chr. va fi închinat în tóte părțile lumeĭ. El va exercita în acéstă taină puterea suverană de care este îmbrăcat. Tóte aceste sensurĭ țin de aprópe de literă, și acest din urmă se rapórtă maĭ direct.

VERSURILE 34, 35.

Mâncat-aŭ și s'aŭ închinat toți grașii pământuluĭ, înaintea luĭ vor cădea toțĭ ceĭ ce se pogóră pe pământ. Și sufletul meŭ luĭ viéză și seminția mea va servi luĭ.

Ceea ce Vulgata exprimă prin preterit (manducaverunt et adoraverunt), este în ebreŭ la viitor, și într'acest sens trebue a lua și versiunea nóstră, căcĭ aicĭ este o profeție.

Cuvêntul ebreŭ דשנו care înseamnă *pingues* este luat într'o rădăcină, a căruĭ întrebuințare proprie este de a denota cenușa unuĭ sacrificiŭ, saŭ sacrificiul redus în cenușe, ceea ce arată o protecțiune particulară a ceruluĭ, și culmea fericireĭ acelor ce aduceaŭ jertfe; iată pentru ce eĭ sunt numițĭ *pingues;* expresiune care înseamnă fórte bine *fericiții véculuĭ.* Se maĭ póte traduce și: marĭ, bogațiĭ véculuĭ saŭ aĭ pământuluĭ; cuvêntul *grași* convenind tuturor persónelor acestora, el póte conveni preoților care aduceaŭ jertfele, și care mâncaŭ aceste cărnurĭ.

In loc de ceĭ ce să pogóră în pământ, ebreul dice, *inpulbere* este tot acelaș sens; dar unĭĭ cred, că acéstă expresiune însémnă aceĭ *ce mor*, saŭ simplu muritorĭ; alțiĭ dic că ea arată pre *săracĭ* și *ceĭ micĭ*; unĭĭ în fine gândesc că profetul arată simplu adorațiunea profundă, când dice ebreul: Inclinabunt se omnes descendentes in pulverem.

Ebreul unește jumĕtatea versuluĭ, sunător cu acésta, și în text este cuvênt după cuvênt: *Et animam suam non vivificabit.* Unĭĭ ebreiștĭ pentru a da acestuĭ membru al fraseĭ un sens, suplinesc *qui* și traduc: Inclinabunt se in conspectu ejus qui descendunt in terram et qui animam suam non poterit vivificare, adică, orĭ cine nu se póte feri de mórte, ast-fel că acésta e o repetire a membruluĭ fraseĭ precedente qui descendunt in terram (aceĭ ce se pogóră în mormênt); și în întreg va să dică că toțĭ muritoriĭ se vor închina înaintea Domnuluĭ. Alțĭ ebraiștĭ, carĭĭ cred că *qui descendunt in terram* însémnă săracĭ, nenorociți, maĭ adaugă ceea ce urmézĕ și tot cel ce nu speréză a viețui: ca și cum ar fi: Et cujus anima

non poterit vivere. Eĭ privesc acest sens ca cel maĭ frumos, din causa opositieĭ celor *săracĭ* și *micĭ* cu ceĭ *bogaţĭ* și *marĭ*. Aceĭ cariĭ sunt bogaţĭ se vor prosterne înaintea Domnuluĭ; și săracĭĭ, cariĭ maĭ nu aŭ curajul de a vieţui, vor face aceeașĭ. Alţĭĭ rapórtă acéstă adăogare la Mesia, la Iis. Chr. și ḑic, că toţĭ se vor prosterne în pământ, pentru că Domnul n'a cruţat viéţa sa, pentru că și-a sacrificat viéţa; ca și cum ar fi, quoniam anima ejus non vixerit; acest sens est fórte frumos, și pentru a'l sprijini, se observă că copulativa ו, care se găsește aicĭ, are câte o-dată în Scriptură forţa uneĭ particule causale, ca și cum ar fi: Qui descendunt in terram inclinabunt se in conspectu ejus, quia ille animam suam non vivificabit saŭ *vivificavit*; adică: pentru că el a sacrificat viéţa sa. Se pare cu tóte acestea după lectura textuluĭ, că acéstă causală nu se manifestă aicĭ, după cum se arată în alte părţĭ ale Scripturei.

Vulgata ḑice *anima mea illi vivet*. Ceĭ LXX sunt conform cu ea, și chiar traducţiunea luĭ Aquila făcută după ebreește. Teodotion ḑice, *sufletul luĭ*, în loc de *sufletul meŭ*, și nicĭ o traducere grécă nu presintă negaţiunea, care este în textul ebreŭ. Se presupune dar, că ebreul este aicĭ alterat de copiștĭ și că ceĭ LXX aŭ citit נַפְשׁוֹ în loc de נַפְשִׁי (luând punctele nu este altă diferinţă de cât *vau* în loc de *jod*, două litere forte asemenea); și că în loc de לֹא non, ceĭ LXX aŭ cetit לוֹ eĭ. Acéstă presupunere este destul de bine fundată cel puţin în privinţa cuvêntuluĭ din urmă, maĭ ales că nicĭ o traducţiune grécă făcută după ebreŭ nu are negaţiunea, care face aicĭ mare deosebire între ebreŭ și tóte versiunile acestea.

Acéstă autoritate și acéstă uniformitate a versiunilor greceștĭ, care nu admit negaţiunea, ar face să se crédă că acest loc este unul din părţile unde negaţiunea לֹא non a fost pusă rĕŭ, și că trebue să se citéscă לוֹ eĭ. Masoreti aŭ numĕrat până la cinci-spre-ḑece părţĭ în Scriptură, unde se găsește acéstă greșală. Invĕţaţĭĭ aŭ însemnat maĭ multe altele, nu citez de cât pre acesta, tras din prima carte a Paralipomenilor, cap. 11, 20. In ebreŭ este: Abisai nu era renumit printre ceĭ treĭ capĭ cariĭ nu eraŭ uniţĭ cu David: decĭ, este evident, prin context, că este cu totul din contra, și că trebue a traduce, cum se vede în tóte versiunile, Abisai era cel maĭ renumit printre ceĭ treĭ, cuvênt după cuvênt, et si nomen inter tres; pe când după ebreŭ, ar trebui a se traduce, et non ei nomen inter tres. Ast-fel în versul psalmuluĭ care ne ocupă, ar fi: Et anima ejus illi vivet, în loc de, anima ejus non vivet; acest *ejus* prin urmare nu împovoréză sensul, ci ar fi numaĭ o manieră diferentă de a indica aceeașĭ persónă. In ebreŭ, Proletul vorbește de Mesia la a treia persónă; și în ceĭ LXX și în Vulgata, este însușĭ Mesia care vorbește.

Ar urma că Mesia trebue să vieţuiască pentru D-ḑeŭ, și a căruĭ posteritate trebue a servi Domnuluĭ.

MEDITAȚIUNI

In aceste două versuri, sunt priviri admirabile unindu-se chiar cu multe lecțiuni, versiuni sau explicațiuni ale interpreților. Mesia vorbește sau Profetul care vorbește în numele său. Acești *fericiți* bogați mari ai pământului, trebue să fie sau principi cari, luminați de lumina Evangeliei, vor participa la masa lui Is. Chr., și se vor închina înaintea lui, sau mai bine sunt preoții alianței noue, după etimologia ebreului, cari arată pe miniștrii sacrificiului. Aceștia în testamentul nou participă încă într'un mod mai special, la masa lui Is. Chr., și ei se închină mai adesea și mai cu evlavie înaintea sfintei jertfe.

Dacă se înțelege prin ómenii cari se pogóră în pământ, și care nu trebue a mai trăi, aceï cari sunt în pericol de a muri îndată, nu ne putem încă îndoi, că nu este vorba aici de Eucharistia considerată ca viu-făcétóre, ca nutrirea destinată a întări pre cei ce sunt gata să móră. Is. Chr. murind, a gândit la acésta pâne a vieței așa de necesară ómenilor în momentul cel mai critic, în lupta cea mai crâncenă ce au de a scăpa de inimicii mântuirei.

De se unește cine-va cu sentimentul acelor cari gândesc că este vorba de adorațiuni profunde, în recunoștința sacrificiului ce Isus Christos a făcut de viéța sa, se va găsi un raport prea frumos și prea atingétor între înțelegerea Sfintei Eucharistii, și sacrificiul lui Is. Chr., adică că Eucharistia va fi considerată ca sacrament și ca sacrificiu.

Dacă, conform celor LXX și Vulgatei, Is. Chr. ḑice că sufletul său va viețui lui D-ḑeu, și că urmașii săi vor servi Domnului, va fi o închipuire a lui Is. Chr., viețuind în sînul Părintelui său, glorificându-l neîncetat și învinuind prin darurile sale asupra generațiunei credincióse, care servește pre D-ḑeu pre pământ. Va fi acelaș sens, dacă Is. Chr. nu vorbește singur, și dacă numai Profetul vorbește de viéță, și posteritatea acestui D-ḑeu Mântuitor.

Orî-cum s'ar interpreta aceste două versuri, se găsește un fond nesecat de meditațiuni și motive prea sublime de recunoștință către Is. Chr., divinul nostru Mesia.

VERSUL 34

Vesti-se-va Domnuluĭ némul cel ce vine; și se vor vesti dreptatea luĭ poporuluĭ ce se va naște, pre carele l'a făcut Domnul.

Ebreul ḑice: O posteritate 'l va servi (pre Domnul); ea va fi privită ca aparţinênd Domnuluĭ din generaţiune (în generaţiune); eĭ vor veni și vor vesti dreptatea luĭ poporuluĭ ce se va naște; (eĭ vor vesti) că Domnul a făcut aceste lucruriĭ. Dar se póte traduce și așa: Poporuluĭ viitor ce Domnul l'a făcut; căcĭ conjucţiunea כִּי póte fi luată în loc de relativ, ca în pasajul Genesseĭ: Posuit mihi deo semen aliquid pro Abel quem occidit Caïn, unde érăși este כִּי ce tóte versiunile îl traduc prin relativ.

Tótă diferenţa Textuluĭ de traduceriĭ este: 1) că acéstă versiune se servește de verbul יִבָּאוּ pentru *ventura*; 2) în aceea că nu este nimic în ebreŭ, care sĕ rĕspundă la *coeli*, care nu se găsește nicĭ în textul grec. Autorul Vulgateĭ l'a adăogat pentru a da un nominativ luĭ annuntiabunt, și acest termen trebue a indica pre predicătoriĭ evangelieĭ, ca în psalmul XVIII, Coeli enarrant gloriam Dei. Prin urmare nu este deosebire pentru sens. Profetul, saŭ maĭ bine Is. Chr. care vorbește, ḑice că va fi o posteritate care va aparţine Domnuluĭ, că va fi urmată de un popor viitor, creat și preparat de Domnul, care popor va fi învĕţat în legile dreptăţiĭ.

MEDITATIUNI

Se crede că este un fel de gradare în cele douĕ versuriĭ din urmă ale acestuĭ psalm. Is. Chr. declară că el va vieţui etern pentru D-ḑeŭ, că va avea o posteritate; aceștia sunt apostoliĭ, și ceĭ d'intĕĭ credincioșĭ; că aceștia vor câștiga pentru împĕrăţia luĭ D-ḑeŭ altă generaţiune; că nu va înceta de a vesti dreptatea Domnuluĭ din *ném în ném*, că popórele care se vor naște din secol în secol, vor cunóște acéstă dreptate, și că D-ḑeŭ va fi cunoscut de autorul acestor minunĭ.

Ast-feĭ Mântuitorul lumeĭ, în momentul sacrificiuluĭ sĕŭ, a preḑis prin gura Profetuluĭ propagarea Bisericeĭ, succesiunea învĕţămêntuluĭ, gloria ce trebue să resulte de aicĭ pentru părintele sĕŭ, autorul atâtor minunĭ.

PSALMUL XXII

Titlul este: Psalmul luĭ David. Nu se citește *la sfârșit* (pentru totdéuna). Profetul se consideră ca o óie. Tot psalmul este o alegorie susținută, a cărui trăsurĭ sunt împrumutate din purtarea unuĭ păstor bun față cu turma sa. Ce face păstorul cel bun? El caută pentru oile sale pășunile cele maĭ bune, le duce la apă limpede, pentru ca să se póță adăpa și spăla; le întórce în cale, de s'a rătăcit; le mână pre cât póte pe niște căĭ sigure și comode; le apără contra furieĭ lupilor și contra curselor ce le-ar putea întinde hoțiĭ; le îndreptéză saŭ le amenință cu cața sa; dar acéstă asprime este totdéuna temperată de bunătate; le prepară acasă nutrirea ce ele nu ar putea găsi pe câmp, în timp de iarnă, de viscol saŭ de resbel; în fine în tóte ḑilele le-aduce de la păscut și le ocrotește în casa sa. Tóte aceste trăsurĭ sunt exprimate în psalm, dar în termenĭ apropiațĭ cu ómenĭ, ce D-ḑeŭ protege. Stilul ce întrebuințéză Profetul este fórte plăcut și insinuitor. El pórtă caracterile subiectuluĭ, care nu respiră de cât încrederea, pacea și simplicitatea unuĭ suflet, care se odihnește în sînul luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 1.

Domnul mĕ va paște și nimica nu'mĭ va lipsi.

Ebreul ḑice: Domnul este păstorul meŭ, nu voiŭ lipsi; și acesta este întreg versul 1-iŭ. La al doilea, el m'a pus, saŭ mĕ va pune în locurĭ cu iarba. Se vede că este acelaș sens.

MEDITAȚIUNI

Era natural, ca David să aibă ideĭ de turme, oĭ, pășune, de viéță păstorală, fiind-că a fost păstor până în timpul, când D-ḑeŭ l'a ales, ca să guverneze pre poporul sĕŭ; dar de almintrelea, el era figura luĭ Iisus Christos, care s'a numit păstorul cel bun, și care adesea-orĭ a comparat pre servitoriĭ sĕĭ credincioșĭ cu oile. Nu ne putem îndoi că Pro-

fetul n'ar fi avut în vedere pre acest păstor divin al sufletelor nóstre. Sub acest punct de vedere psalmul devine pentru toţi credincioşii un isvor de mângâere. Israilitul, care n'a cunoscut că Iis. Christos era adevĕratul sĕŭ păstor, s'a rătăcit maĭ aşa de mult, ca şi adoratoriĭ ḑeilor falşĭ. Creştinul care nu se lasă a fi condus de Iisus Christos este sclav lumeĭ şi pasiunilor sale. Decĭ este cu neputinţă, ca sub stăpânirea lumeĭ şi a pasiunilor să *nu lipséscă nimic.* Numaĭ aceluia nu'ĭ lipseşte nimic, care are păstor pre D-ḑeŭ: să ni se spue un sfânt, în tótă întinderea de la Iisus Chris. până acum, care să fi avut lipsă de ce-va, care să fi avut în suflet vre un sentiment de amărăciune produs prin dorinţa de ceea ce nu avea, care să se fi creḑut nenorocit prin lipsa lucrurilor, care le-ar fi creḑut necesarie situaţiuneĭ sale. Ceea ce ḑic aicĭ este un lucru de experienţă. Nu trebue să ne încercăm de a dovedi altmintrelea. In tot psalmul sĕŭ, Profetul nu produce de cât un singur cuvênt, că D-ḑeŭ îl povăţueşte; tot restul este amĕrunţimea îngrijirilor bine-făcĕtóre ale acestuĭ bun păstor.

VERSURILE 2, 3

In locul pasiuneĭ, acolo m'a sălăşluit, la apa odihneĭ m'a hrănit, sufletul meŭ l'a întors. Povĕţuitu-m'aŭ pe cărările dreptăţeĭ, pentru numele luĭ.

Ebreul ḑice: El m'a condus cu bunătate la nişte ape liniştite; el a odihnit sufletul meŭ. Diferinţele sunt aşa de uşóre, că nu este trebuinţă de a maĭ justifica versiunea nóstră; cea maĭ aparentă este în aceste cuvinte: Animam meam convertit; dar ebreul este susceptibil de două sensurĭ, saŭ de o adevĕrată convertire interióră a sufletuluĭ, saŭ de o stare liniştită după o vijelie orĭ supĕrare.

MEDITAŢIUNI

Expresiunile acestuĭ psalm cer maĭ multă meditare de cât explicaţie. Profetul susţine alegoria sa şi trebue a rechema sensul figurat în locul celuĭ propriŭ. Când D-ḑeŭ paşte un suflet el îĭ dă acele ape salutarie de care Iisus Christos vorbea femeieĭ din Samaria; adică îmbelşugarea darurilor interióre, pacea sufletuluĭ, ungerea sf. Spirit. El rechiamă pre om la adevĕratele principiĭ, la vederea eterni-

tăţiĭ, la stimarea dréptă şi hotărâtă a bunurilor falşe ale lumiĭ. El o conduce în căile dreptăţiĭ; îl face să intre în căile dragosteĭ sfinte, care este dreptatea prin excelenţă. Prin urmare, tóte bine-facerile acestea le revarsă din causa numeluĭ sĕŭ, adică din causa promisiunilor sale, din causa intereselor glorieĭ sale.

VERSURILE 4, 5.

Că de voiŭ şi umbla în mijlocul umbreĭ morţiĭ, nu mĕ voiŭ teme de rele, că tu cu mine eştĭ. Toiagul tĕŭ şi varga ta acestea m'aŭ mângâiat.

Ebreul ḍice: *Când aşĭ merge în valea uneĭ umbre muritóre*; este acelaş sens; căcĭ vocile sunt în mijlocul munţilor. Ceĭ LXX aŭ tradus ἐν μέσῳ, în medio.

Cuvêntul umbră însémnă aicĭ *întuneric*. Umbra morţiĭ este o iperbolă, care însémnă întunerec aşa de mare ca al mormêntuluĭ. Şi fiind-că acel ce merge prin întuneric este expus la multe nenorocirĭ, Profetul voeşte să ḍică, că chiar de ar fi mijlocul pericolelor celor maĭ numeróse şi cele maĭ grele, nu s'ar teme nimic din causa protecţiuneĭ luĭ D-ḍeŭ.

Toiagul este băţul (caţa) care serveşte a apăra oile, a le aduna, şi a sprijini pre cioban când merge saŭ se odihneşte. *Varga* póte fi luată pentru acelaş instrument, saŭ maĭ bine o nuelușă destinată a pedepsi oile neastîmpĕrate.

MEDITAŢIUNI

Este cu neputinţă a parcurge cariera acesteĭ vieţĭ, fără a se găsi în împrejurărĭ, care se aséménă cu *umbrele morţiĭ*, adică care se semene cu omul neliniştit şi amărât; împrejurărĭ în care se pare, că tótă natura se scólă în contra luĭ. Dacă atuncĭ nu e sprijinit cine-va de ajutorul ceresc, va cădea în disperare; dar cu acéstă protecţiune, nimic nu tulbură sufletul sĕŭ, şi acésta este ceea ce exprimă profetul prin cuvintele următóre: nu mĕ voiŭ teme de rele, că tu cu mine eştĭ, Dómne, pentru că eŭ voiŭ pune tótă mângâerea mea în puterea ta, figurată prin vargă saŭ sceptru, şi mĕ voiŭ rezema pe bunătatea ta, figurată prin toeagul de care vorbeşte Profetul. Nenorocirea omuluĭ este de a alerga prea puţin, prea rĕŭ şi prea târḍiŭ la acéstă protecţiune. Causa este puţina sa credinţă; el crede puţin;

și are puține cunoștințĭ de promisiunile rĕspândite prin sfintele cărțĭ. De exemplu cine nu ar fi atins de aceste cuvinte mângâitóre ale unuĭ Profet (Isaia 41, 10, 13); *Nu te teme, sunt cu tine; să nu te clătești nicĭ de cum, eŭ sunt D-ḑeul tĕŭ.* Sunt gata a te întări și ajuta; eŭ sunt Domnul D-ḑeul tĕŭ te voiŭ lua de mână și ți voiŭ ḑice; *Nu te teme, eŭ te-am auḑit.* Tótă urmarea și cele-l'alte douĕ capitole 42, și 43, sunt pline de asemenea promisiunĭ. Dar cât de puțin se ocupă de ele!

VERSURILE 6, 7.

Gătit'aĭ înaintea mea masă împotriva celor ce mĕ necăjesc. Uns'aĭ cu unt-de-lemn capul meŭ, și paharul tĕŭ este adăpându-mĕ ca un puternic.

Aicĭ alegoria conduiteĭ păstoruluĭ este maĭ puțin simțitóre; și Profetul, saŭ omul bun în numele căruia vorbește, se arată fórte bine; se póte cu tóte aceste aplica aceste douĕ versurĭ la nutrirea domestică, ce păstorul dă oilor sale.

In ebreŭ este simplu: *Cupa mea este cu totul plină* în loc de cupa cu care beu este plăcută. Deosebirea acésta este, că ceĭ LXX traduc acéstă frasă ebraică: אך טוב: כוס רויה. Calix meus exundans, utique bonus; și Vulgata după ceĭ LXX aŭ tradus, calix meus (tuus, în grecul ordinar, dar meus într'o edițiune ce a vĕḑut'o Sf. Ieronim) inebrians quàm praeclarus; saŭ acest quàm nu este o exclamațiune, dar semnul superlativuluĭ, ceea ce rĕspunde la *utique*. Se vede, că ast-fel nu ar fi nicĭ o diferență în text și în versiunĭ; dar ebreul de astădĭ începe versul urmĕtor prin כי אך; și ebraiștiĭ traduc: Certe bonitas et misericordia etc. Teodotion și Symaca, carii aŭ tradus de pe original, n'aŭ vĕḑut acéstă împărțire a versuluĭ, și nu mĕ îndoesc, că ea să nu fie pusă rĕŭ. Dar orĭ cum ar fi, diferința pentru sens este totdéuna prea puțin lucru. Ebreul laudă acéstă cupă, pe care ceĭ LXX și Vulgata o numesc plăcută.

MEDITAȚIUNI

Sfinții Părinți aŭ vĕḑut în acéstă masă, de care vorbește profetul, masa eucharistieĭ, și nu cred, că este cu putință de a se îndepărta nicĭ de acéstă interpretare. Un comentariŭ, pe care l am dinainte, explică acéstă masă de mângâerea, ce D-ḑeŭ dă sufletelor, care se nădăjduesc în el. Aceia nu ḑice nimic particular. Profetul a vorbit în deajuns deja de

acéstă mângâere. Alt-fel nu este de stilul Scriptureĭ de a vorbi de masă, fără a indica raporturĭ directe la o nutrire corporală saŭ spirituală. Ast-fel David, trebue să vorbéscă saŭ de cărnurile jertfite pe altarul Domnuluĭ, saŭ de masa eucharistieĭ. Fiind-că tot psalmul acesta este într'un sens spiritual, nu se arată să fie vorba de sacrificiile legeĭ, care alt-fel nu sunt indicate nicĭ printr'un cuvênt, care să se rapórte la ele, rĕmâne dar, ca Profetul să fi avut în vedere Eucharistia; și tot ceea ce se citește aicĭ 'ĭ convine perfect, ea rĕspândește ungerea grațieĭ, ea presintă o cupă deliciósă, ea fortifică contra inimicilor mântuireĭ. S'a observat că textul ar însemna față în față și nu contra; dar acésta nu schimbă nimic sensul profetic al Eucharistieĭ, Acéstă masă iubită este publică în Biserică. Lumea, demonul. pasiunile se silesc a ne îndepărta de ea. Respectul omenesc, care este unul din ceĭ maĭ marĭ adversarĭ aĭ sfințenieĭ, pune tóte puterile pentru a sfărîma acéstă masă, pentru a face ca cina Domnuluĭ să fie nefolositóre; dar sufletul credincios se apropie de dênsa la vederea tuturor inimicilor acestora și esă de aicĭ plină de putere contra lor.

Mi se pare, trebue să ḑică fie-care preot al altaruluĭ, mi-se pare (o D-ḑeul meŭ) că simțesc tótă puterea acesteĭ preḑicerĭ a sfântuluĭ rege; tu me-aĭ preparat o masă plină de dulcéță, o cupă plăcută. Găsesc aicĭ ungerea haruluĭ, pacea sufletuluĭ meŭ, creșterea credințeĭ mele; tu'mĭ vorbeștĭ de mult timp ca la un amic. Implinesce lucrul tĕŭ, Dómne, rumpe legăturile, care mĕ unesc cu lumea și cu pasiunile mele. Fă din mine un om interior. Nu trebue să maĭ trăesc de cât cu pâinea eucharistieĭ și pâinea rugăciuneĭ. O D-ḑeule ascuns! Cât te iubesc sub acest vĕl misterios al sfintelor Taine!

'Mĭ-așĭ vĕrsa de bună voie sângele meŭ pentru a te face cunoscut atâtor necredincioșĭ, cariĭ nu te cunosc, atâtor ereticĭ, cariĭ te disprețuesc, atâtor desfrânațĭ, cariĭ nu te caută, atâtor suflete recĭ, care nu știŭ să guste și să vadă cât eștĭ de dulce și plăcut, atâtor preoțĭ aĭ altaruluĭ tĕŭ, cariĭ nu duc sfințenia în sacrificiul ce'l aduc de atâtea orĭ! O D-ḑeule prea bun, mĕ arunc la piciórele tale, cu totul pătruns de presența ta fórte reală, prea substanțială în sfintele taine; dă'mĭ de a nu perde nicĭ-o-dată din vedere adevĕrul, ce mi'l facĭ cunoscut într'un mod așa de atingĕtor.

VERSURILE 8, 9

Şi mila ta mĕ va urma în tóte ḑilele vieţeĭ mele, şi ca să lăcuesc eŭ în casa Domnuluĭ întru îndelungare de ḑile

Ebreul ḑice: De sigur bunătatea ta şi mila ta mĕ vor urma în tóte ḑilele vieţeĭ mele, şi voiŭ locui în casa Domnuluĭ, întru îndelungare de ḑile: Am spus pentru ce acest text pune bunătatea în acest vers; pentru că ponctuaţiunea este anticipată; în acest text nu este: *el ut inhabitem*; dar simplu *inhabitales*, nu este nicĭ o diferenţă pentru sens. Ceĭ LXX şi Vulgata sunt prea clarĭ: Mila ta mĕ va urma în tótă viéţa mea, şi mĕ va urma, ca să locuesc în casa Domnuluĭ întru îndelungare de ḑile, saŭ în eternitate; căcĭ acésta însémnă lungime de ḑile.

MEDITAŢIUNI

Iată fructul protecţiuneĭ Domnuluĭ: mila sa întovărăşeşte pre ómenĭĭ bunĭ în tóte ḑilele vieţeĭ lor, şi ea 'ĭ conduce în fine la eternitatea prea fericită la Ierusalimul ceresc, unde nu este nicĭ durere, nicĭ întristare, nicĭ suspinare, nicĭ pericole, nicĭ lupte. Acesta este fericitul efect ce lucrézĕ masă Domnuluĭ şi paharul mântuireĭ ce ni l'a preparat în acéstă viéţă.

PSALMUL XXIII

Acest psalm are de titlu: Intâia Sâmbătă, psalmus David; în loc de întâia ḑi după Sabat, psalmul luĭ David. Aceste cuvinte: pentru întâia ḑi după Sabat, nu sunt decât în grecul ordinar şi în Vulgata. Şi scoliastul ne arată, că aceste cuvinte nu se găsesc în tóte ediţiunile greceştĭ. Acest adaos, prin urmare, nu este fără temeiŭ; căcĭ se găsesc în cărţile rabinilor, că era uzul în Sinagogă de a se cânta acest psalm în prima ḑi după Sabat, care rĕspunde la noĭ cu Duminica.

Subiectul acestuĭ psalm se rapórtă după mulţĭ interpreţĭ, la transportarea chivotuluĭ, când David 'l trecu din casa luĭ Obededon pe muntele Sionuluĭ. După alţiĭ este o

profeție de înălțarea luĭ Iis. Christos. Sfinții părinți sunt maĭ toți de acéstă ideie. Se póte face un raționament, care dovedește două lucruri: Intâiŭ că acest psalm privește pre Iis. Christos, și al doilea, că Iisus Christos este D-ḑeŭ ca și părintele sĕŭ. Fără îndoiélă, David nu vorbește aci de adevĕratul D-ḑeŭ, de unicul D-ḑeŭ, maĭ ales în primul vers al acestuĭ psalm: Pământul este al Domnuluĭ și ce coprinde el îĭ aparține, sf. Apostol Pavel citézĕ acest vers și prin Domnul, el înțelege pre Iisus Christos, căcĭ în tot capitolul acesta, el numește pre Iisus Christos, *Domn*, maĭ ales când ḑice: nu putem bea paharul Domnuluĭ și paharul demonuluĭ, nicĭ a participa la masa Domnuluĭ și la masa demonuluĭ. Ast-fel când el adaugă treĭ versurĭ maĭ jos, că tot pământul este al Domnuluĭ, cuvinte evident trase din acest psalm, el înțelege și că acest psalm privește pre Iis. Chris. și că Iisus Christos este D-ḑeŭ căruia 'ĭ aparține pământul, adică: adevĕratul D-ḑeŭ, unicul D-ḑeŭ. Este surprinḑĕtor, că puțini aduc acéstă dovadă pentru divinitatea luĭ Iisus Chr.

Nu hotărăsc numaĭ de cât că acest psalm privește numaĭ pre Iis. Christos, póte să fie două înțelesurĭ literare, unul relativ la strămutarea chivotuluĭ, și altul la Iis. Chr, la împĕrăția sa, la intrarea sa în Ierusalim, saŭ la înălțarea sa gloriósă. Mi se pare cu siguranță, că într'un sens adevĕrat literar, acest psalm privește pre Iisus Christos.

VERSURILE 1, 2.

Al Domnuluĭ este pământul și plinirea luĭ, lumea și toți cei ce lăcuesc într'ênsa. Acesta pre mărĭ l'a întemeiat pre el, și pe rîurĭ l'a gătit pre el.

Sf. Paul a citat prima parte a primuluĭ vers, pentru a arăta, că tot ce a creat D-ḑeŭ e bun, și că întrebuințarea acestor lucrurĭ nu este oprită. Cuvîntul *plinire*, ce întrebuințézĕ Profetul, rĕspunde perfect la un adevĕr ce ne învață experiența și cunoștințele fisice: adică că acest glob pământesc este înpopulat cu tot soiul de ființĭ, că este plin de locuitorĭ; afară de ómenĭ, carĭ sunt în rêndul întâiŭ, ce mulțime de animale! ce îmbelșugare de plante și minerale, ce mulțime de producțiunĭ.

Dumneḑeŭ a pus acest glob deasupra apelor și a fluviilor, ast-fel, că aceste ape să ude și să fertiliseze fără a'l îneca. Când Profetul ḑice, că D-ḑeŭ, a întemeiat pământul, înțelege, că atot puternicia sa 'i-a dat început, și prin urmare că l'a creat; căci ce este a pune fundamente unuĭ lucru, fără numaĭ a'l face să încépă a exista?

MEDITATIUNI

In acest psalm sunt treĭ părți, care exprimă cele treĭ împărățiĭ ale luĭ D-ḑeŭ; acel ce'l are în tótă natura, acela ce'l are în iconomia haruluĭ, acela ce-'l are în glorie. Și ast-fel ómeniĭ să învețe datoriile lor în raport cu Creatorul, obligațiunile lor în starea natureĭ reparate, speranțele lor pentru viéța viitóre. Iis. Christos, întru cât este D-ḑeŭ, stăpânește tóte creaturile, și în acest sens apostolul ḑice: *că al Domnuluĭ este pământul.* Iisus Christos ca autor al haruluĭ, este capul și modelul nostru. Iisus Christos ca cel întâiŭ născut din morți, a luat posesiunea ceruluĭ, și ne-a deschis intrarea. Ast-fel sunt trăsurile principale răspândite în acéstă cântare.

VERSURILE 3, 4.

Cine se va sui în muntele Domnuluĭ! saŭ cine va sta în locul cel sfânt al sĕŭ? Cel nevinovat cu mânele și curat la inimă, carele nu s'a luat în deșert sufletul sĕŭ, și nu s'a jurat întru vicleșug vecinuluĭ sĕŭ.

Acéstă frasă care n'a luat în deșert sufletul sĕŭ, póte fi tradusă după ebreŭ: care n'a ridicat sufletul sĕŭ spre deșertăciunĭ, ceea ce recade în sensul Vulgateĭ, saŭ maĭ bine care n'a jurat în deșert pe sufletul sĕŭ. Dar trebue a suplini *jurământul*, care nu este în ebreŭ. Sunt ebraiștĭ carii citesc *animam meam*, și fac ca D-ḑeŭ să vorbéscă în acest vers, ca și cum ar opri să jure cu îndrăsnélă pe sufletul luĭ D-ḑeŭ. Dar acéstă interpretare este prea silită, s'apoĭ ebreul pune pronumele la a treia persónă și nu la întâia.

Nu este în ebreŭ *vecinuluĭ sĕŭ*, dar acésta nu este contrară textuluĭ, pentru că acel ce *jură fraudulos* comite acéstă crimă, ca pentru a înșela pre aprópele.

MEDITAȚIUNI

Nu maĭ este cu neputință de a explica aceste versurĭ de acel carii trebuea să locuéscă pe muntele Sionuluĭ, lângă

chivotul Domnuluĭ: Profetul cere condițiunĭ ce nu le puteaŭ judeca, nevinovăția faptelor, curățenia inimeĭ, practica faptelor bune, (căcĭ acésta înseamnă a nu lua sufletul sĕŭ în deșert); în fine ferirea de jurămintele falșe. Credem că mulțĭ din aceĭ ce locuia pe acest munte, nu eraŭ maĭ distinșĭ prin moravurile lor și sfințenia lor, de cât ceĭ-l'alțĭ locuitorĭ aĭ Ierusalimuluĭ. Este vorba dar de adevĕratul munte al Domnuluĭ, de starea servitorilor credincioșĭ aĭ Domnuluĭ, fie istraeliți, fie creștinĭ; și maĭ ales a acestor din urmă. Numaĭ aceștia pot spera la adevĕrata patrie care este numită cetatea D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ. Nu este vorba aicĭ a păzi numaĭ legea naturală, de a recunóște și a adora pre D-ḑeŭ, ca creator și stăpân al Universuluĭ; trebue a se înălța către sfântul munte, și acésta e ceea ce exprimă Profetul prin acéstă întrebare:

Cine se va sui în Muntele Domnuluĭ?

Aceste douĕ versurĭ daŭ o materie îmbelșugată de meditațiunĭ; pentru a se înălța la muntele Domnuluĭ, profetul cere ca să fie lipsit de orĭ-ce faptă violentă, orĭ nedréptă, să aibă inima curată, să nu doréscă lucrurĭ nefolositóre și de nimic, să fie credincios în cuvintele sale. Iată gândirile, cuvintele, faptele îndreptate: adică fie-care om pregătit pentru sfântul munte al luĭ D-ḑeŭ. Dar ce mijloc pentru a ajunge acolo fără harul luĭ Is. Chr., fără imitarea luĭ Is. Chr., fără o deplină speranță în Is. Chr. Aceste douĕ versurĭ sunt ca o prescurtare a Evangelieĭ

Din acéstă viéță cine va îndrăsni a se sui pe sfântul munte și a intra în sanctuarul Domnuluĭ, adică a se apropia de înfricoșatele taine, fără condițiunile ce le cere Profetul? Noĭ avem chivotul legeĭ, intrăm în Sfânta Sfintelor. Ce nevinovăție, ce curățenie, ce fapte bune, ce veritate, ducem noĭ în acest loc unde locul este majestatea luĭ D-ḑeŭ? Intrebare înspăimêntătóre prin importanța sa, și maĭ înspăimêntătóre încă prin rĕspunsul ce'l dă consciința nóstră.

VERSURILE 5, 6.

Acesta va lua bine-cuvêntare de la Domnul și milă de la Dumneḑeŭ, mântuitorul sĕŭ. Acesta este némul celor ce caută pre Domnul, acelor ce caută fața Dumneḑeuluĭ luĭ Iacob.

In ebreŭ, la primul dintre aceste versurĭ este: Acela *va primi dreptate* în loc de milostenie; dar acestĕ douĕ cuvinte se pun

unul în locul altuia în Scriptură, și amêndouĕ fac aicĭ un bun sens. Dreptul va fi rĕsplătit prin dreptate, pentru că D-ḑeŭ va încorona faptele sale, și vor fi rĕsplătite prin milostenie, pentru că faptele sale cele bune vor fi datorite haruluĭ și milostivireĭ divine.

La al doilea vers se citește în ebreŭ: Aceĭ ce caută fața ta, o Iacobe! Dar ebraiștiĭ singurĭ convin, că trebue a suplini, O D-ḑeul luĭ Iacob!

MEDITAȚIUNI

Acest psalm privind pre Is. Chr., numaĭ el este care cu prisosință posedă calităȚile exprimate în versurile precedente, care este fără prihană, care are curĕȚenia inimeĭ cea maĭ perfectă, care a făcut bine în tóte momentele vieȚeĭ sale, care a fost credincios în tóte promisiunile sale. El a fost bine cuvêntat de Părintele sĕŭ, și sfânta sa omenire a fost încărcată de păcatele nóstre, și a obȚinut tóte darurile milostiviriĭ. El a devenit capul uneĭ generaȚiunĭ sfinte, care caută în adevĕr pre D-ḑeul luĭ Iacob. Iată generaȚiunea luĭ Adam, ḑice Scriptura, făcênd denumerarea posterităȚiĭ acestuĭ cap al genuluĭ omenesc; și îndată ce acéstă generaȚiune uită pre Domnul, se dedă la idololatrie și la tóte viciile. Nu este tot ast-fel și cu generaȚiunea a cărui cap este Is. Chr. Totdéuna ea caută pre Domnul, și cursul secolelor nu alteréză zelul sĕŭ.

SfinȚiĭ de astăḑĭ sunt ca și SfinȚiĭ primuluĭ secol. GeneraȚiunea luĭ Adam se înmulȚește la infinit, și în câte-va secole, tot pământul fu acoperit de fiiĭ primuluĭ om. GeneraȚiunea în adevĕr demnă de Is. Chr., de și numerósă în sine, cu tóte acestea, nu este de cât cea maĭ mică parte a némuluĭ omenesc. VirtuȚile, iar nu timpurile, lucréză acéstă înmulȚire. Psalmul vorbește de o generaȚiune, care caută pre Domnul, care caută fața luĭ D-ḑeŭ. Acéstă expresiune însémnă o continuitate de dorinȚĭ, de strîmtorărĭ, de lucrurĭ și nu numaĭ silinȚĭ trecĕtóre, apropieri de pietate și statornicie. SfinȚenia trebue să ocupe tóte momentele. Trebue a căuta pre Domnul și a'l căuta cu statornicie; acésta face ca exerciȚiul rugăciuneĭ să fie așa de important, paza inimiĭ așa de necesară, îngrijirea neînlăturată de a se apropia de D-ḑeŭ.

VERSURILE 7, 8, 9 IO.

Ridicați boerĭ porțile vóstre; și vĕ ridicați porțile cele vecinice; și va intra împĕratul mărireĭ. Cine este acesta împĕratul mărireĭ? Domnul cel tare și puternic, Domnul cel tare în rĕsboiŭ. Rădicați boerĭ porțile vóstre și vĕ ridicați porțile cele vecinice, și va intra împĕratul mărireĭ. Cine este acesta împĕratul mărireĭ? Domnul puterilor, acesta este împĕratul mărireĭ.

In ebreŭ se citește, *o porți, rădicați capetele vóstre*; pe când ceĭ LXX traduc: o principilor, ridicați porțile vóstre. Cuvêntul ebreŭ ראשים, póte însemna *capita* saŭ *principes*; dar în text este ראשיכם, care însémnă *capita vestra*, saŭ *principes vestros*: dar *principes vestros* n'ar avea sens. In grec este οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, care póte însemna principes vestri: și sensul ar putea fi: Capilor între voĭ, rădicați porțile. Vulgata ar putea să se înțelégă și așa: O voĭ, rădicați porțile vóstre principale; ceea ce intră în sensul ebreuluĭ. Nu vĕd dar pentru ce s'ar taxa aicĭ de greșală acelor LXX și a Vulgateĭ, se póte dice numaĭ că Vulgata nu traduce exact pre ceĭ LXX; ceea ce nu este un inconvenient mare; căcĭ pentru ebreŭ, se póte dice că ea 'l traduce bine. *Portae principes* este o expresiune latină, pentru a exprima *porți mari*.

Orĭ cum ar fi, este o invitare, care este făcută saŭ porților, după ebraiștĭ, saŭ acelor carĭĭ păzesc aceste porți, după ceĭ LXX și Vulgata. Se vede că aceste porți se deschid ca să intre *Împĕratul Slaveĭ*, adică, chivotul Domnuluĭ, urmând primul sens al psalmuluĭ; și Is. Chr. triumfând, urmând pre al doilea sens, care este aicĭ cel maĭ natural; căcĭ aceste *porți vecinice* nu se pot înțelege de porțile templuluĭ, care nu era încă zidit, și cu atât maĭ puțin de porțile Ierusalimuluĭ, care trebuea să se sfărame în urmă; pe când porțile ceruluĭ sunt în adevĕr *porți vecinice*.

Dacă invitarea se face păzitorilor de porți, aceștia sunt leviții după primul sens, și în al doilea, îngerii. Ceea ce ar dovedi că invitarea este făcută saŭ leviților saŭ îngerilor și nu preoților, aicĭ e întrebarea. Cine este acesta împĕratul slaveĭ? Este un fel de dialog între aceĭ ce păzesc porțile și aceĭ carĭĭ însoțesc chivotul, saŭ pre Iis. Chr. triumfător. Intrebarea este repetată de două orĭ, și rĕspunsul este dat iarăși de două orĭ. După cea dintâiŭ se dice: Acesta este D-dĕŭ tare și puternic în luptă. După a doua se dice D-dĕul oștirilor acesta este împĕratul slaveĭ; ast-fel, că numaĭ la al doilea rĕspuns satisface întrebarea: *acesta este împĕratul slaveĭ*; și probabil se dă acestuĭ împĕrat al glorieĭ patru calități; se numește *D-dĕŭ tare, D-dĕŭ puternic, D-dĕŭ puternic în resboĭ, D-dĕul puterilor*. Ceĭ LXX și Vulgata dice: *puterilor*, căcĭ δυνάμεων și Virtutum trebue a se traduce ast-fel; și se chiamă armate, puterile unuĭ principe.

MEDITAȚIUNI

Acest psalm aplicat în totul luĭ Iis. Chr. póte să se resume așa: Domnul, în adevĕr este stăpân peste tot pămêntul, pentru că este opera sa; dar locuința sa este în finit mal presus de pămênt. Este ca un munte, care acopere tótă suprafața acestuĭ glob. Acest loc sfânt era destinat numaĭ aceluĭ, care a posedat pre toțĭ ómeniĭ de merit; care n'a făcut de cât bine ómenilor; care a avut o inimă așa de curată și generósă; care departe de a cruța viéța sa, a dat-o pentru frațiĭ sĕĭ; care totdéuna a spus adevĕrul. Ast-fel el este încărcat de bine-cuvêntările cerești. El a obținut milostivirea pentru némul omenesc, a devenit capul uneĭ semințiĭ sfinte, a uneĭ semințiĭ aplicată numaĭ a căuta buna-voință D-ḑeuluĭ luĭ Iacob. Iată-l glorios și triumfător. O voĭ, principilor aĭ miliției cerești deschideți porțile eterne ale prea fericiteĭ locuințe.

Acésta este D-ḑeul glorieĭ, D-ḑeŭ tare, D-ḑeul oștirilor, care trebue a se pune deadrépta Părinteluĭ sĕŭ. Incă o-dată grăbiți-vĕ de a deschide acest templu al păceĭ și al fericireĭ: D-ḑeŭ învingĕtor al inimicilor sĕĭ va să intre glorios.

PSALMUL XXIV

Titlul acestuĭ psalm este: *pentru David*, cu óre-care diferințĭ ușóre în greceșce și în Vulgata. Aceste deosebirĭ dovedesc că nu putem pune mult temeiŭ pe titulele psalmilor. Așa, că cea mai mare parte din învĕțațĭ nu'l privesc ca făcênd parte din cuvêntul luĭ D-ḑeŭ.

Acest psalm este rugăciunea unuĭ om în nenorocire, a unuĭ om, care recunósce că Domnul este unicul sĕŭ ajutor. David a putut să'l compue în timpul revolteĭ luĭ Absalon. El vorbește aicĭ ca tulburat încă de amintirea crimeĭ sale către Bethsabe și Urie. Dar nu suntem sigurĭ în privința acésta. Tot sufletul necăjit póte adresa Domnuluĭ acéstă căldurósă rugăciune.

Acesta e cel dintâiŭ psalm ce se numește *alfabetic* pentru că fie-care vers începe printr'o literă din alfabetul א, ב etc. Dar acéstă regulă nu este strict observată în acest psalm; căcĭ al doilea vers începe încă prin *Aleph*, nicĭ unul nu începe prin *Vau*, nicĭ prin *Coph*; două de-arêndul încep prin *resch*; în fine alte două prin *phe*, dar nu unul după altul. Causele acestor varietățĭ ne sunt necunoscute. Este pre adevĕrat, că sunt greșelele copiștilor; și cu drept cuvênt se póte imputa Iudeilor puțina îngrijire ce aŭ avut de textul lor, mai ales de acel al psalmilor. Ceĭ LXX aŭ trĕbuit să aibă copiĭ mai esacte. In ceea ce privește versurile unde se urméză *alfabetul*, se póte ḑice, că Profetul, saŭ în psalmul acesta saŭ în ceĭ-l'alțĭ, aŭ voit să ușureze memoria cântăreților. Ast-fel, în tot psalteriul sunt șépte psalmĭ alfavetică XXIV, XXXIII, XXXVI, CX, CXI, CXVIII și CXLIV.

VERSURILE 1, 2, 3

Către tine Dómne am ridicat sufletul meŭ, Dumneḑeul meŭ spre tine am nădăjduit să nu mĕ rușinez în véc. Nicĭ să'și rîdă de mine vrăjmașiĭ meĭ, pentru că toți ceĭ ce te rabdă pre tine nu se vor rușina. Să se rușineze ceĭ ce fac fără de lege în deșert.

S'ar putea traduce la primul vers: Ca să nu fiŭ acoperit de rușine; acesta e sensul greculuĭ și ebreul nu se depărtéză.

La al treilea vers ebreul pune: că toți aceĭ ce lucréză în chip urîcios; dar cuvêntul ce se citește aicĭ, însémnă și-a *vinde interesele*: și traducțiunea engleză urméză acéstă însemnare, care este cea a Vulgateĭ.

Și originalul numĕră aicĭ treĭ versurĭ, dar împărțirile fie-căruia sunt puțin deosebite de acele ce le urméză traducerile. De aicĭ nu urméză nimic, afară de adăogirea luĭ *omnes* în al treilea vers, care nu este ebreŭ, nicĭ chiar în tóte exemplarile grecești.

MEDITAȚIUNI

In primul vers, Profetul dă modelul uneĭ adevĕrate rugăciunĭ, care este de a înălța sufletul la D-ḑeŭ.

Rugăciunea nu consistă a recita mult, formulele rugă-

ciuneĭ, dar a duce gândurile și afecțiunile sale către autorul a tot binele.

Speranța în D-ḑeŭ face ca cine-va să nu se rușineze nicĭ înaintea luĭ D-ḑeŭ, nicĭ înaintea ómenilor. Înaintea luĭ D-ḑeŭ, nu, pentru că el făgăduește ajutor acelor ce se nădăjduesc spre dênsul; iar înaintea ómenilor pentru că curênd saŭ maĭ târḑiŭ eĭ vor da dreptate nevinovățieĭ; dacă nu în viéța acésta, va fi în viéța viitóre.

Ceea ce ḑice Profetul că aceĭ ce caută pre Domnul nu se vor rușina, este adesc-oriĭ repetat în Scriptură, maĭ cu sémă în Isaia: Veĭ ști că eŭ sunt Domnul și aceĭ ce mĕ aștéptă nu se vor rușina. Dar este o mare învĕțătură în acest cuvênt, *a aștepta pre Domnul*. Eŭ cred că tótă știința vieței spirituale este conținută în acéstă expresiune. A aștepta pre Domnul, este 1° a nu despera nicĭ-o-dată de ajutorul sĕŭ, oriĭ în ce stare am putea să ne găsim: 2° a răbda întârḑierile sale, pentru că el știe maĭ bine de cât noĭ în ce timp ne este maĭ folositor ajutorul sĕŭ; 3° a priveghia asupra nóstră înși-ne, pentru care ne găsim gata pentru timpul cercetăreĭ sale; 4° a profita de aceste întârḑieriĭ pentru a ne smeri, considerând că noĭ suntem nevredniciĭ de ajutorul sĕŭ; 5° a ne întări prin credință, prin cetirea sfintelor cărțĭ; aicea este fundamentul speranțeĭ nóstre; fără credință și fără prorociile sacre, speranța nóstră în D-ḑeŭ nu ar fi de cât un prejudiciŭ saŭ un entusiasm.

Prin aceia se póte judeca de rĕul ce inimiciĭ religiuneĭ fac genuluĭ omenesc. Independent de revolta lor în contra luĭ D-ḑeŭ, eĭ ridică ómenilor singura mângâere solidă ce ar putea avea în acéstă lume; și ĭ lasă în propria lor miserie, care nu póte alta de cât a ĭ trage în disperare.

VERSURILE 4, 5

Căile tale Dómne arată-mĭ și mĕ învață cărările tale. Îndreptéză-mĕ spre adevĕrul tĕŭ și mĕ învață, că tu eștĭ Dumneḑeŭ Mântuitorul meŭ și spre tine te-am aștéptat tótă ḑiua.

Aicĭ nu este nicĭ o deosibire între text și versiunĭ. Trebue numaĭ să observ, că acest psalm este cu mult maĭ moral și nu se reportă la nicĭ un eveniment din viéța luĭ David. Aceste căĭ ale luĭ D-ḑeŭ, aceste adevĕruri ale luĭ D-ḑeŭ, nu arată de cât lucruri curat spirituale.

MEDITATIUNI

In aceste două versuri, profetul expune aceea ce dorește de a fi el singur; și în ceea ce urmézĕ, el declară aceea ce dorește ca D-ḍeŭ să fie în privința sa. El dorește aicĭ patru lucrurĭ.

1° *De a cunóște căile luĭ D-ḍeŭ*, adecă purtarea particulară ce trebue să ție în privirea luĭ D-ḍeŭ. Nu póte fi aicĭ vorba de esența legilor și de amĕrunțimea poruncilor. David era prea instruit, pentru ca să nu cunóscă aceste prime principiĭ ale mântuireĭ; dar el știa, că D-ḍeŭ are planurĭ particulare asupra fie-cărui om, și maĭ mult asupra regilor de cât asupra altor ómenĭ; acésta este aceia ce dorește acest sfânt rege de a cunóște.

2. *De a distinge cărările prin care D-ḍeŭ voia ca el să trécă.* Cărările sunt căile strîmte, nu este de ajuns de a cunóște căile luĭ D-ḍeŭ, trebue a se aștepta ca să găséscă greutățile și a se pregăti de a le învinge. David chemat la împĕrăție, întêmpină în acéstă condițiune sublimă, maĭ multe nenorocirĭ pre care nu le-a putut prevedea, nicĭ chiar a se închipui. Avênd acéstă experiență, el cere de la Domnul de a'l învĕța despre tóte cele-l'alte stărĭ în care el putea încă a se găsi. Și acéstă rugăciune convine în proporțiune cu toțĭ ómenii: ea convine tinerilor pentru alegerea uneĭ stărĭ de viĕță. Eĭ trebue, cel puțin până la órecare punct să cunóscă greutățile acelea la care se determină. Ea convine bărbaților, pentru că acesta e timpul lucrului și nu este nicĭ o întreprindere în care să nu găséscă prea marĭ necazurĭ. Ea convine bĕtrânilor pentru că la acéstă etate, tóte mizeriile vieței se reunesc. Căile luĭ D-ḍeŭ se găsesc dar peste tot locul, calea strîmtă este făcută pentru toțĭ ómenii, acel pre care Domnul îl va lumina maĭ bine asupra dificultăților acesteĭ căĭ, va fi maĭ puțin amăgit, și prin urmare cel maĭ fericit.

3. *A fi povățuit la adevĕrul luĭ D-ḍeŭ.* Acest sfânt Profet știa că în deșert va cunóște tóte dificultățile, de nu este condus cine-va de adevĕr, adică, dacă lumina adevĕrului nu îndréptă totdéuna pașiĭ aceluĭ ce merge pe acéstă cale. Pentru aceea el face aicĭ acéstă rugăciune: Dómne, povățuește-mĕ la adevĕrul tĕŭ, saŭ ceea ce este tot acelaș

lucru, după adevĕrul tĕŭ; ca să nu mĕ rătăcesc nicĭ-odată din calea care conduce la tine.

4. A fi instruit de domnul chiar *în adevĕr*. Alţĭ dascălĭ sunt adese-orĭ amăgitorĭ şi amăgiţĭ; eĭ nu aŭ de cât nişte urme de cunoştinţe. Numaĭ Domnul singur este tot adevĕrul. Cred că profetul, luminat de sf. Spirit, cum şi era, vedea marĭ raporturĭ în acéstă expresiune, adevĕrul luĭ D-ḑeŭ. El era o figură a luĭ Mesia: el era, aşa ḑicênd, vocea sa, pentru că îl vestea în totdéuna în cântările sale. El vedea cu spiritul împĕrăţia adevĕruluĭ în importanţa luĭ Mesia.

La aceste patru cererĭ, el adaogă motivele cele maĭ capabile pentru a atinge inima luĭ D-ḑeŭ; pentru că tu eştĭ D-ḑeul meŭ, mântuitorul meŭ, şi pre tine le-am aşteptat tótă ḑiua, adică, cu statornicie şi fără trândăvie. Iată treĭ motive: că numaĭ de la D-ḑeŭ aştéptă mântuirea sa; şi pentru a o obţinea, el se rógă neîncetat pentru a mărturisi supunerea sa, el aştéptă fără a se lăsa, fără a murmura de întârḑierea sa.

VERSURILE 6, 7, 8.

Aduţĭ aminte de îndurările tale, Dómne, că din véc sunt. Păcatele tinereţelor şi ale neştiinţeĭ mele nu le pomeni. Dupre mila ta pomeneşte-mĕ tu, pentru bunătatea ta, Dómne.

Se póte traduce îndurărĭ prin *compătimire simţitóre*, pentru că Ebreul se serveşte de un cuvênt, care însémnă dragoste simţitóre, ast-fel cum e a părinteluĭ către fiul sĕŭ. Ebreul ḑice prevaricaţiune (vindere, trădare) în loc de neştiinţă, dar cuvêntul prevaricaţiune, este un termin generic care coprinde şi greşelile comise cu o deplină libertate şi rătăcirile saŭ neştiinţa póte avea loc. Vorbind propriŭ, פֶּשַׁע însémnă defectio, termen care convine greşalelor tinereţiĭ, maĭ plecaţĭ la a omite datoriile sale, de cât a comite greşale marĭ. Ceĭ LXX traduc prin ἀγνοίας, şi nu pot fi presupuşĭ că n'ar fi ştiut forţa termenilor ebraicĭ.

MEDITATIUNI

Profetul învaţă aicĭ pre ómenĭ, că eĭ aŭ trebuinţă de milostivirea divină în tóte timpurile, chiar în acele în care cred, că n'ar fi pĕcătuit prin rĕutate şi cuvinte deşarte. Ne-

ştiinţele tinereţiĭ saŭ a copilărieĭ nóstre pot să micşoreze greutatea greşalelor nóstre, dar nu pot să facă ca purtarea nóstră să fie fără prihană. Este fórte greŭ omuluĭ de a judeca maĭ mult saŭ maĭ puţin de cunoştinţele ce le-aŭ avut în copilărie saŭ în junéţea sa. El ştie fórte bine, că de îndată ce a putut să se intereseze de obiectele din afară, l'a tras rĕutatea saŭ înclinarea; că a fost supus din cea maĭ fragedă copilărie, lăcomieĭ, gelozieĭ, deşertăciuneĭ, minciuneĭ, iubireĭ de plăceriĭ şi póte ḑice el, că tóte aceste inclinaţiuniĭ să fi fost puse în exerciţiŭ fără vre-un act precugetat al voinţeĭ sale?

Profetul cere milostivirea eternă a luĭ D-ḑeŭ, că la D-ḑeŭ nu este ca la ómeniĭ; aceştia iartă câte-odată însă nu în totdéuna. Dacă din timp în timp sunt atinşĭ de compătimire, îndărătnicia lor naturală de îndată se sue d'asupra. Eĭ se obicĭnuesc a vedea fără milă calamităţile publice şi particulare; în fine nimic maĭ rar de cât mila, ertarea injuriilor, iubirea pentru inimicĭ. Sunt sute de pretexte pentru a'şĭ aminti de o faptă rea, de un cuvênt injurios, de o nedreptate a căreĭ victimă a fost el. Este chiar maĭ uşor de a se ruga pentru inimiciĭ sĕĭ, de cât a'ĭ iubi, a le servi şi a'ĭ obliga. D-ḑeŭ din contra, este totdéuna milostiv, totdéuna gata a primi pre pĕcătos, a'l umplea de bine-faceriĭ: milostivirea sa este ca şi fiinţa sa, nesfârşită, nemutabilă şi eternă. Acésta însufleţeşte speranţa Profetuluĭ; şi lecţiunea ce o dă aicĭ prin exemplul sĕŭ şi rugăciunea sa, este încă maĭ mult pentru creştinĭ, de cât pentru Iudeiĭ timpuluĭ sĕŭ; pentru că creştiniĭ aŭ în Is. Chr. o dovadă eminentă de milostivirea divină.

VERSURILE 9, 10, 11.

Bun şi drept este Domnul; pentru acésta lege va pune celor ce greşesc în cale. Îndrepta-va pre ceĭ blânḑi la judecată, învĕţa-va pre ceĭ blânḑi căile sale. Tóte căile Domnuluĭ milă şi adevĕrul, celor ce caută aşeḑământul luĭ şi mărturiile luĭ.

Eŭ am tradus, Domnul este *bun* cu tóte că este *dulcis* în traducerea latină. Ebreul şi ceĭ LXX ḑic *bun* şi determină prin aceea sensul luĭ *dulcis*.

Am tradus, *va învĕţa*, deşi este, *legem dabit*, pentru că ebreul ḑice יורה, care însémnă *docebit*: ast-fel *legem dabit* al Vulgateĭ saŭ

νομοθέτησε: al Septuagintei trebue să fie luat în sensul *a da o lege instructivă, a da porunci*, și în acelaș timp lumina și îndemna pentru a le observa.

In ebreŭ la sersul 11, este, pentru aceĭ ce păzesc legea sa, dar este acelaș sens ca și acel al traducerilor, care pun, *pentru aceĭ ce caută legea sa*; căcĭ nu caută cine-va legea Domnuluĭ de cât pentru a o păzi, și nu o păzește de cât dupĕ ce a căutat-o.

MEDITAȚIUNI

Bunătatea în D-ḑeŭ, face ca el să erte ușor. Dreptatea face ca să dea pĕcătoșilor mijlóce d'a intra în căile dreptățiĭ. Se pare, că David a prevĕḑut secolul nostru, și represintă pre D-ḑeŭ ca o ființă plină de capriciĭ, de parțialitate, de indiferență, pentru cea maĭ mare parte din ómeniĭ ce'ĭ lasă să piară. D-ḑeŭ este bun nu numaĭ în sine dar și în faptele sale și în ordinul providenței, ce el păzește către ómenĭ. Dacă nu vedem tóte isvórele bunătățiĭ către aceĭ ce pier, nu avem noĭ destule doveḑĭ de dorința ce are ca să se mântuiască toțĭ ómeniĭ? Ignoranța nóstră asupra mijlócelor ce le dă pentru a nu se pierde cine-va, trebue să ne orbéscă asupra declarațiunilor formale ce le-a făcut de voința sa în privința mântuiriĭ tuturor? Intru cât ómeniĭ vor voi să cunóscă totul în D-ḑeŭ, și a judeca de el prin aceia ce nu cunosc, eĭ vor fi impioșĭ. Intru cât eĭ se vor servi de aceia ce cunosc în D-ḑeŭ, pentru a mărturisi cu umilință neștiința lor pentru aceea ce nu cunosc, și pentru a adora secretele providenței sale, eĭ vor fi credincioșĭ.

Pentru a fi condus în căile luĭ D-ḑeŭ, trebue a nu avea nicĭ mândrie, nicĭ îndărătnicia inimeĭ. Impietățile și ereziile vin numaĭ din curiositatea ómenilor. Eĭ voesc a supune faptele luĭ D-ḑeŭ, cunoștințelor lor, și D-ḑeŭ 'ĭ lasă a se rătăci în gândirile lor. El nu se descopere de cât sufletelor umilite, pe care profetul le numește *blânde*, pentru că umilința și blândețea sunt virtuțĭ nedespărțite una de alta. Aceștĭ ómeni sunt singurĭ, carĭ pricep, că tóte căile Domnuluĭ sunt mila și adevĕrul. Numaĭ inima póte să cunóscă bine pre D-ḑeŭ, pentru că numaĭ inima simte atribuțiile luĭ D-ḑeŭ, bunătatea sa, milostivirea, providența sa etc. Argumentele metafisice luminézĕ puțin și lasă inimeĭ învĕrtoșarea sa. In alt loc ḑice Profetul: *Gustați și veți vedea cât de bun este Domnul*. Pe cât timp pĕmêntul va fi plin de mândri, de

sensualĭ, de ómenĭ corupţĭ, se vor găsi necredincioşĭ; şi când la aceste vicĭ ale inimeĭ se va maĭ uni şi falsa curiositate a spiritului, arta de a abusa de ştiinţă şi cuvênt, aceştĭ necredincioşĭ vor fi dogmatiştĭ, apostolĭ aĭ minciuneĭ.

VERSUL 12.

Pentru numele tĕŭ Dómne, şi curăţeşte pĕcatul meŭ, că mult este.

In textul ebreŭ este: din causa numeluĭ tĕŭ şi veĭ erta etc. Acéstă conjucţiune nu este nefolositóre, ea însémnă aicĭ *încă maĭ mult*; ea se găseşte şi în grecește.

MEDITAŢIUNI

Pentru ce profetul ḑice, că D-ḑeŭ 'ĭ va erta pĕcatul sĕŭ saŭ pĕcatele sale, *pentru numele sĕŭ*? Pentru ca 1° numele sĕŭ va fi glorificat prin esercițiul şi manifestarea acesteĭ marĭ milostiviri; 2° pentru că numele luĭ D-ḑeŭ, fiind însuşĭ D-ḑeŭ, este tot ca şi cum ar ḑice: Iartă-mĭ, pentru că tu eştĭ D-ḑeŭ, fiinţa infinit mare, infinit fericită şi care nu are trebuinţă de a pedepsi pentru a'şĭ face glorie.

Dar profetul aduce ca un motiv capabil de a atinge pre D-ḑeŭ, mulţimea saŭ numĕrul pĕcatelor, ast-fel că se autorizĕ gândirea acestor pĕcătoşĭ orbĭ, carĭ ḑic: cu cât vom pĕcătui maĭ mult, cu atât D-ḑeŭ va avea loc a esercita milostivirea sa? Nu, fără îndoială; dar el aminteşte mărimea şi mulţimea pĕcatelor sale, pentru a ne face să înţelegem, că numaĭ D-ḑeŭ póte să le ştérgă în virtutea numeluĭ sĕŭ, adică, cu infinita sa milostivire. Se crede că David arată aicĭ douĕ marĭ crime, ce le-a săvêrşit către Bethsabe şi Urie. Luĭ i s'a ertat culpa, saŭ prihănirea sa nu însăşĭ pedépsa. Ast-fel 'ĭ convenea a cere ertare, în tótă viéţa sa, pentru niște fapte așa de urîcióse.

VERSURILE 13, 14.

Cine este omul cel ce se teme de Domnul Lege va pune luĭ în calea care a ales. Sufletul luĭ întru bunătăţi se va selăşlui; şi sĕmînţa luĭ va moşteni pĕmêntul.

Versul 13, s'ar putea traduce ast-fel: Cine este omul cel ce se teme de Domnul, şi D-ḑeŭ 'l învaţă a merge în calea ce am ales? Ebreul pune la viitor, D-ḑeŭ 'l va învĕţa; este tot acelaş sens.

Acéstă cale, ce unul temĕtor de D-ḑeŭ a ales, este, saŭ starea vieţeĭ la care s'a determinat; saŭ modul de perfecţiune ce l'a îmbrăţişat; saŭ împrejurările în care se póte găsi, prin urmare orĭ ce întreprinderĭ ar fi făcut; saŭ în fine alegerea este a luĭ D-ḑeŭ însuşĭ, şi sensul este: cine este omul cel ce se teme de Domnul? El va fi instruit în calea în care l'a îndreptat D-ḑeŭ. Orĭ cum ar fi, temerea de D-ḑeŭ va face, ca tóte lucrurile să fie în folosul sĕŭ.

Sufletul luĭ întru bunătăţi se va selăşlui; adică că orĭ-ce 'ĭ s'ar întêmpla, va fi fericit, şi fiĭ sĕĭ se vor bucura de aceeaşĭ fericire, fie în viéţa acésta, fie în cea-l'altă. Cuvêntul în original la תלין care rĕspunde cu demorabitur al Vulgateĭ, însémnă propriu *pernoctabit* pentru a face cunoscut, saŭ că omul, care se teme de D-ḑeŭ să sălăşlueşte întru bunătăţile luĭ D-ḑeŭ, precum călĕtorul obosit se odihneşte nóptea într'o ospĕtărie; saŭ maĭ bine el nu se va odihni în bunurile (trecĕtóre) create, de cât trecênd în aşteptarea uneĭ părţĭ maĭ bune.

Pămêntul ce profetul 'l promite aicĭ ca rĕsplătire virtuţiĭ, este pămêntul celor viĭ, cerescul Ierusalim, de care Is. Chr. vorbeşte, când ḑice: Fericiţĭ ceĭ blânḑĭ, că aceea vor moşteni pămêntul.

MEDITAŢIUNI

Totul revine aicĭ asupra temereĭ de D-ḑeŭ, şi asupra folóselor ce ea procură omuluĭ; ea asigură paşiĭ sĕĭ în tóte căile în care s'ar putea găsi; ea 'ĭ pregăteşte în acéstă lume adevĕratele bunătăţĭ, care sunt pacea sufletuluĭ, şi în cea-l'altă 'ĭ procură însuşĭ posesiunea luĭ D-ḑeŭ. Ea întinde bine-cuvêntările sale, şi asupra copiilor acestuĭ om drept, prin educaţiunea sântă ce le dă, prin darurĭ şi prin bunele exemple ce le lasă. Dar temerea de care vorbeşte aicĭ profetul, este, ca în tot stilul Scriptureĭ, temerea filială, temere care este animată de dragoste, temere care vine dintr'o credinţă vie, care este susţinută de o speranţă fermă. Acéstă temere de D-ḑeŭ nu se deosebeşte de dreptate, luată în tótă întinderea sa.

VERSUL 15.

Întărire este Domnul celor ce se tem de dênsul şi făgăduinţa luĭ va arăta lor.

Ebreiştiĭ cred că în loc de *firmamentum*, trebue a traduce *secretum*, din causa cuvêntuluĭ סוד, care în adevĕr însémnă secret, myster; dar aceea nu împedeca pre Robertson de a adăoga: Affine est cum verbo יסד (fundavit), unde et Rabbinis fundamentum sig-

nificat. Şi *secretum* iarăşi face un sens destul de bun: secretul Domnuluĭ este pentru aceĭ carĭ se tem de el, adică, că numaĭ eĭ cunosc secretele luĭ D-ḑeŭ.

Ceea ce adaugă traducerile: *şi legea luĭ va arăta lor*, este conformă cu ebreul: Et pactum ejus ad faciendum scire illos: adică că D-ḑeŭ le va face cunoscut într'un mod perfect legea sa.

MEDITAŢIUNI

Nimic maĭ simplu şi maĭ frumos de cât acéstă observare a profetuluĭ: D-ḑeŭ este sprijinitorul acelor ce se tem de dênsul; saŭ maĭ bine; secretul luĭ D-ḑeŭ este pentru aceĭ ce se tem de el, şi lor le va descoperi legea sa. Este frumos a se ocupa cineva în ştiinţele ce privesc pre D-ḑeŭ, a aprofunda cestiunile teologieĭ, a descoperi sofismele acelor ce atacă religiunea; totuşĭ póte încă să fie prea departe de D-ḑeŭ; va putea să cunóscă prea puţin legea sa cea sfântă: este vorba aicĭ de o cunostinţă vie şi practică, ast-fel cum o avură sfinţiĭ. D-ḑeŭ a fost sprijinitorul lor, dascălul lor, şi eĭ descoperiră în legea sa raporturĭ necunoscute celor învĕţaţĭ. Temerea de D-ḑeŭ, respectul profund, ce are cineva pentru el, credinţa de a se ruga cu umilinţă şi statornicie, care atrage luminele şi protecţiunea sa. Trebue a şti gustul acelor ce apără religiunea contra impioşilor; dar din atâtea cărţĭ compuse pentru a'ĭ combate, nicĭ una nu'ĭ va converti, în cât timp nu vor cere de la Domnul voinţa de a crede, saŭ nu va putea căpĕta acest dar pentru eĭ. Se silesc mult a'ĭ aprinde prin temerea de judecăţile luĭ D-ḑeŭ; dar privirea acestor judecăţĭ 'ĭ aprinde, şi eĭ se încércă de a le nega. Cea maĭ mare parte din necredincioşĭ, carĭ s'aŭ convertit, aveaŭ un început de bună-voinţă, şi D-ḑeŭ le păstrase un dar fórte mare, de aicĭ aŭ trecut la reflexiunile asupra stăreĭ presente şi viitóre; pe urmă eĭ aŭ examinat dovedile religiuneĭ: câte o-dată n'aŭ fost acestea celĕ maĭ tarĭ ca să'ĭ atingă maĭ mult.

D-ḑeŭ vorbea inimeĭ lor; eĭ aŭ ascultat vocea sa, şi de îndată aŭ şi intrat în drumul credinţeĭ, a pocăinţeĭ şi chiar a perfecţiuneĭ. Eŭ cred că în tóte secolele Bisericeĭ numaĭ prin rugăciune s'aŭ convertit necredincioşiĭ şi ereticiĭ. Iis. Chr. cel întâiŭ s'a rugat pentru mântuirea lumeĭ; apostoliĭ l'aŭ imitat; sfinţiĭ din tóte timpurile aŭ mers pe urmele lor

și credința, care este, încă pe pământ, să datorește lui Iis. Chr. care mijlocește la Părintele sĕŭ, și sfinților, carii unesc dorințele lor cu meritele sale. Intr'un timp așa de necredincios ca al nostru, ar fi o înțeléptă conduită din partea păstorilor, de a sfătui pre cei credincioși să întórcă pre cei necredincioși. Nu mĕ îndoesc, că mulți ar intra în calea mântuirei, dacă, pusnicii, feciórele separate de lume, clericĭ înfocați, sfinții și tóte stările, cu toții ar oferi faptele lor cele bune în scopul acesta.

VERSUL 16

Ochii mei pururea spre Domnul, că el va scóte din laț picióre le mele.

Ințelesul acestuĭ vers este fórte clar, și absolut acelaș în text ca și în traduceri. Profetul ḑice că totdéuna este cu luare aminte în fața Domnuluĭ ; că necontenit pune speranța sa în el, pentru că numaĭ de la dênsul, aștéptă eliberare de periculele în care se găsesc.

MEDITATIUNI

Aicĭ este un model de rugăciune mentală ; nu este vorba de cât de a înturna *ochiĭ inimeĭ*, adică atențiunea spiritului și afecțiunile dorinței către Domnul ; de a se presinta la el ca un nenorocit încurcat în lațurĭ, încunjurat de inimicĭ și a pune în totul încrederea sa în protecțiunea cerésca. Ceea ce face ca să tragem puține folóse din rugăciune, este că o facem prea rar (vedeți pre profet totdéuna ocupat cu presența luĭ D-ḑeŭ), prea îndrăsneț (profetul să privește ca un sărac, saŭ ca un sclav în féră) ; prea slab, (profetul nu se îndoește că D-ḑeŭ 'l va scăpa din cursa ce 'l-a întins). Trebue dar ca rugăciunile nóstre să fie dese, animate, umilite și pline de speranțe. Trebue să maĭ cunóștem și cursele ce încunjură. Cele maĭ periculóse, sunt acele ale patimilor și acestea nu le prea putem represinta Domnuluĭ.

VERSURILE 17, 18.

Caută spre mine și mă miluește, că unul născut și sărac sunt eŭ. Necazurile inimeĭ mele s'aŭ înmulțit ; din nevoile mele scóte-mă.

Vulgata traduce exact : Unicus et pauper sum ego. Acest *unicus* însémnă singuratic, părăsit, lipsit de orĭ-ce ajutor ; precum sunt ómeniĭ isolațĭ, fără rude, fără amicĭ, fără protectorĭ.

In versul următor ebreul dice : Tribulationes cordis mei dilatatae sunt ; ceea ce dă acelaș sens ca și în traduceri. Acéstă *dilatare* nu însémnă *lărgime*, căcĭ în acest cas necazurile profetuluĭ ar fi fost ușóre ; acest cuvênt însémnă *înmulțire*, *adăogire*. St. Ieronim traduce, *multiplicatae sunt*, ca și Septuaginta.

MEDITAȚIUNI

Este un puternic motiv pentru a atinge inima luĭ D-ḍeŭ căcĭ represintă sărăcia, singurătatea, strîmtorarea în care se găsește. Ast-fel se ruga Vameșul din Evangelie. Acéstă rugăciune, prin urmare, convine celor drepțĭ, ca și celor pĕcătoșĭ ; drepților, pentru că cu tótă dreptatea lor, eĭ încearcă tempeste teribile, sguduiturĭ poftitóre, înclinărĭ, care 'l perd. Ea convine pĕcătoșilor, pentru că starea lor devine din ḍi în ḍi maĭ funestă, legăturile lor se înmulțesc, patimile lor se întăresc, conștiința lor se tâmpește de atâtea mustrărĭ ; situațiune deplorabilă ; fericit încă pĕcătosul care o simte și care se umilește !

VERSURILE 19, 20.

Veḍĭ smerirea mea și ostenéla mea și lasă tóte pĕcatele mele. Veḍĭ pre vrăjmașiĭ meĭ că s'aŭ înmulțit, și cu urăciune nedréptă m'aŭ urît.

Se citește în ebreŭ : *Pórtă tóte păcatele mele*, ceea ce înseamnă : Rabdă-mĕ orĭ cât de pĕcătos aș fi. Cu tóte acestea verbul נשא înseamnă încă și condemnare și remitere.

In ebreŭ este : cu ce ură violentă mĕ urĕsc ; dar cuvêntul חמס înseamnă *violență* și *injurie*, și ceĭ LXX aŭ tradus μῖσος ἄδικον Fer. Ieronim pune încă : Odio iniquo oderunt me.

MEDITAȚIUNI

Profetul vorbește aicĭ cu deosebire de inimicĭĭ mântuireĭ, pentru că imediat maĭ 'nainte, el cere să 'ĭ se erte pĕcatele sale. In adevĕr, din toțĭ inimicĭĭ cariĭ ne atacă, aceĭ aĭ mântuireĭ sunt ceĭ maĭ înfocațĭ, ceĭ maĭ îndărătnicĭ, ceĭ maĭ numeroșĭ. Demonul póte că nu este cel maĭ periculos, saŭ numaĭ într'atâta este, întru cât el este înțelept cu noĭ pen'tru a ne conrupe și cu lumea pentru a ne seduce. Un filosof din timpurile maĭ nouĭ, a făcut asupra pericolelor virtuțeĭ, niște reflexiunĭ, care nu vor fi rĕŭ puse aicĭ.

«Virtutea, ḑice el, este așa de fragedă și slabă, pe cât este de frumósă și de atrăgĕtóre. Temperamentul eĭ delicat este totdéuna espus mulțimeĭ; ea nu se póte atinge de lume, fără a se păta. Lumea este contagiósă în comerțul sĕŭ; puține persóne conservă până seara bunele moravurĭ ce le-a avut diminéța. Avea niște gândirĭ înțelepte și acum s'a stins. Se formase hotărîrĭ virtuóse și acum se găsesc sfărîmate. Renunțase la niște angajamente rele, și acum se găsește în aceleașĭ legăturĭ. O visită póte să ne facă să cădem într'un pĕcat la care póte că nu am gândit maĭ 'nainte și a ne întări într'un altul de care am fi fost vinovațĭ maĭ 'nainte. Trebue să ne mirăm? Strălucirea, mișcarea, mulțimea, vuetul ne atrage afară din noĭ. Gândirile nóstre care sbóră de o parte și de alta, neglijéză îngrijirea interiorulŭĭ nostru, ele se risipesc în fum; părăsește postul lor, și lasă inima fără pace, a fi expusă insultelor inimiculuĭ».

VERSURILE 21, 22, 23.

Păzește sufletul meŭ, și mĕ mântuește să nu mĕ rușinez, că am nădăjduit spre tine. Ceĭ fără de rĕutate și ceĭ drepțĭ s'aŭ lipit de mine că le-am așteptat Dómne. Mêntuește Dumneḑeule pe Israel de tóte necazurile luĭ.

La versul 22 ebreul ḑice cuvênt după cuvênt: Inocentia et rectitudo servabunt me, saŭ maĭ bine: inocentia et rectitudo servent me, după cum traduc mulțĭ ebraiștĭ. Dacă cuvêntul יצרוני póte veni de la צור, colligare, și nu de la נצר servare (două cuvinte care după mărturisirea celor maĭ bunĭ Lexicĭ, aŭ mare infinitate împreună). Se vede dar că aŭ fost posibil celor LXX de a traduce:

Oameni drepți și fără rĕutate s'aŭ lipit de mine. Lecțiunea *inocentes et recti*, în loc de inocența și rectitudo nu schimbă sensul.

Prin urmare, dacă David are aicĭ în vedere pre ceĭ buni și pre ceĭ rĕĭ, Israeliții, carii urmaŭ partea sa, el a putut dice: inocentia și probitatea acestor servitorĭ credincioșĭ carii s'aŭ lipsit de mine, m'aŭ apărat și păzit până aicĭ, și atunci textul și traducerile vor intra într'acelaș sens. Cel de pe urmă vers sprijinește acéstă explicațiune, căcĭ Profetul se rógă în general pentru tot poporul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Sunt treĭ învĕțăturĭ importante în aceste treĭ versurĭ din urmă.

1° David dorește maĭ presus de tóte mântuirea sufletuluĭ sĕŭ, ceea ce se arată prin îngijirea ce a avut de a cere ertare pĕcatelor sale.

2. Omeniĭ buni s'aŭ lipit de el, pentru că eĭ vedeaŭ încrederea ce avea el în D-dĕŭ.

3. El se interesézĕ pentru conservarea și prosperitatea națiuneĭ sale.

De unde ne învĕțăm, că interesele ce trebue să ne atingă maĭ mult, este mântuirea sufletuluĭ nostru; că pentru a câștiga stima și amiciția ómenilor buni, trebue a le da exemplu de o mare speranță în D-dĕŭ; că în fine trebua să ne interesăm de mântuirea fraților noștri, a ne ruga pentru eĭ, și a'ĭ ajuta în nenorociriĭ.

PSALMUL XXV

Titlul în Vulgata este: Pentru totdéuna psalmul luĭ David; în ebreŭ și în grec, nu este de cât *a luĭ David* saŭ pentru David. Nu este adevĕrat, cum dic uniĭ interpreți moderni că în grecește este *psalmul luĭ David*. Edițiunea Vaticanuluĭ dice numaĭ τοῦ Δαβὶδ. Acea de Alda și Compluta aŭ ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ, dar aceste edicțiunĭ nu trebue maĭ mult a servi de regulă pentru citațiunĭ comentatorilor moderni, acea a Vaticanuluĭ fiind recunoscută cea maĭ bună și cea maĭ exactă după cea Sinaitică.

Subiectul acestuĭ psalm nu este determinat; el póte

conveni orĭ-cărei persóne calomniate, care invócă dreptatea divină, măturisind inocența sa.

David ea pre D-ḑeŭ de martur al nevinovăției sale, și intențiunile sale drepte în privirea lui Saul, persecutorul sĕŭ, care pentru a justifica violențele sale, acusa pre David de ambițios și infidelitate.

Dacă se iaŭ cuvintele de care se servește profetul în tótă întinderea lor, ele nu pot conveni de cât luĭ Mesia, care vorbește aicĭ prin gura luĭ David. Este vorbirea St. Spirit lăsată în prada ureĭ, a mânieĭ și fureroĭ inimicilor sĕĭ. El se adresézĕ părinteluĭ sĕŭ: el 'ĭ presintă, ca titlu al speranțeĭ sale, inocența sa, conformitatea voinței sale, cu a sa, în cele maĭ aspre încercărĭ, afecțiunea sa pentru gloria caseĭ luĭ D-ḑeŭ, care este Biserica, zelul sĕŭ pentru a arĕta ómenilor minunile bunătățiĭ Divine, și pentru a căuta laudele sale în adunările poporuluĭ.

Intrebuințarea ce Biserica face de acest psalm la sfințire maĭ ales, ne arată că conține niște instrucțiunĭ importante pentru aceĭ ce Iis. Chr. 'ĭ-aŭ chemat la preoție. Eĭ trebue să se învețe a aduce la sacrificiul sfinteĭ liturgiĭ aceleașĭ dispositiunĭ cu carele Marele Preot a adus sacrificiul pe cruce. Să se deprindă decĭ a imita inocența și curĕția sa, rĕbdarea sa în nenorocirĭ și statornicia sa în persecuțiunĭ, zelul sĕŭ pentru gloria luĭ D-ḑeŭ, recunoștința și dragostea sa pentru părintele sĕŭ. Fericiții vor fi aceĭ ce se vor pătrunde de acest spirit în adevĕr sacerdotal.

VERSUL 1

Judecă-mĕ Dómne, că eŭ întru nerĕutatea mea am umblat și spre Domnul nădăjduind nu voĭ slăbi.

In ebreŭ este: nu mĕ voiŭ poticni, nu mĕ voiŭ clăti. In fond este acelaș sens. Un vinovat, orĭ cât de iscusit ar fi în apărarea sa, este totdĕuna slab și fricos înaintea judecătorilor sĕĭ; pe când omul care nu'și impută nimic este totdĕuna ferm, și nu se poticnește în rĕspunsurile sale. Cu tóte acestea, fiind-că adevĕrul și inocența pot să fie exprimate, speranța în D-ḑeŭ este totdĕuna necesară.

MEDITAȚIUNI

Când drepții sunt persecutați și calomniați, ei nu aŭ nicĭ un protector sigur afară de D-ḍeŭ, care cércă inimile, și care judecă tóte fără părtinire. Dar pentru a adresa acestei ființi perfecte și infinit sfinte, rugăciunea ce o face aicĭ profetul, trebue ca conștiința să nu-i impute nimic. In adevĕr, nimenea nu este fără pată înaintea luĭ D-ḍeŭ, și David cunoștea maĭ biue de cât toți acest adevĕr; dar în casul particular, se póte da dreptatea după dreptatea faptelor și a intențiunelor sale. Ast-fel fu David față cu Saul, el era în ochiĭ Domnuluĭ fără nicĭ o bănuélă.

Prin urmare, orĭ cât de violentă ar fi calomnia, când cine-va este sigur de nevinovăția sa, nu trebue să se întristeze; trebue maĭ bine să o privim ca o încercare salutară și ca un mijloc prea prețios de mântuire. Speranța în D-ḍeŭ este îndeajuns pentru a liniști tóte turburările.

VERSURILE 2, 3.

Ispitește-mĕ Dómne și mĕ cércă; aprinde rĕrunchiĭ meĭ și inima mea. Că mila ta înaintea ochilor meĭ este și bine am plăcut întru adevĕrul tĕŭ.

Trebue sa se traducă al treilea verb din versul al doilea a acestuĭ psalm: Pune în topitóre rĕrunchiĭ și inima mea; căcĭ ebreul și Vulgata arată o încercare asemenea aceleia ce se întrebuințéză în privirea metalelor, și care se cércă prin foc.

La al treilea vers se póte suplini: *Veĭ afla că eŭ sunt lipsit de bănueală*, pentru că fără acésta, nu ar fi legătura între acest vers și cel precedent. Unii ḍic simplu: veĭ afla că mila ta este pururea înaintea ochilor meĭ. Dar se pare maĭ conform cu umilința profetuluĭ, de a arăta atențiunea la milostivirea divină, ca o causă a inocenței sale, de cât ca un obiect de cercetare și încercare ale luĭ D-ḍeŭ. In acelaș sens ebreul ḍice: eŭ am mers întru adevĕrul tĕŭ, în loc de am bine plăcut întru adevĕrul tĕŭ; dar acéstă din urmă expresiune este identică cu cea-l'altă, căcĭ a bine plăcea în adevĕrul luĭ D-ḍeŭ, nu este în sensul acestuĭ profet, de a avea un gust speculativ de acest *adevĕr*, ci de a se conforma cu plăcerea conduiteĭ sale. Cuvêntul ebreŭ înseamnă a *merge sigur*, ceea ce nu póte fi de cât efectul uneĭ înduplecărĭ de bună voe, practică și sinceră, saŭ a uneĭ complăceriĭ interióre, și acésta e ceea ce exprimă Vulgata după ceĭ LXX.

MEDITAȚIUNI

David nu sprijinește inocența sa pe propriele sale silinți, ci pe milostivirea divină, ce a avut-o totdéuna presentă în spirit, și pe plăcerea ce a avut de adevĕrul luĭ D-ḑeŭ, douĕ atribute ale luĭ D-ḑeŭ, mila și adevĕrul, care nu trebue să se îndepărteze nicĭ-o-dată din gândirea nóstră, de voim să ne menținem în nevinovăție. Milostivirea divină este fundamentul darului ce D-ḑeŭ ne'l dă pentru a stărui în dreptate, și adevĕrul este fundamentul încrederei nóstre în milostivirea sa.

Numaĭ în adevĕrul luĭ D-ḑeŭ póte să'și pună cine-va plăcerile sale, căcĭ adevĕrul ómenilor este prea supus la eróre și nestatornicie. Adevĕrul luĭ D-ḑeŭ este credința în promisiunile arĕtate în cuvintele sale sfinte; el ne asigură că D-ḑeŭ este totdéuna gata a se milostivi. Ceea ce face ca să avem o dragoste învăpăiată pentru cărțile sfinte, este că într'ênsele lucește *adevĕrul luĭ D-ḑeŭ*, și adevĕrul ce se arată acolo, ne asigură de adevĕrul acoperit în ele. Propriul adevĕruluĭ este, de a fi incompatibil cu falșitatea, dar nu urméză de aicĭ că tot adevĕrul trebue sĕ fie sensibil și arătat. Este de ajuns a fi sigur că adevĕrul este unde-va pentru a ne hotărâ să'l credem și să'l urmăm, de și nu'l înțelegem. Abraam nu se îndoi că semința sa va egala nisipul mărei și stelele cerului, de și primi ordin ca să sacrifice pre unicul sĕŭ fiŭ, în care, și pentru care a fost făcută acéstă promisiune. Pentru dênsul era un mister acéstă posteritate, cu tóte acestea el credu și se îndreptă spre puterea luĭ D-ḑeŭ, pentru modul cum va avea loc acéstă posteritate.

VERSURILE 4, 5.

N'am ședut cu adunarea deșertăciunei și cu călcătorii de lege nu voiŭ intra. Urît-am adunarea celor ce vicleneșc și cu cei necredincioși nu voiŭ ședea.

Ebreul ḑice: nu am ședut cu ómenii minciunei și a deșertăciunei, dar traducerile îndulcesc acest sens prin adunarea deșertăciunei, căcĭ verbul a ședea, arată o adunare: ebreul adaogă: cu ómenii întunecați, ceea ce traducerea latină după cea grécă 'l exprimă prin

iniqua gerentibus; ómenii carii se pórtă cu o nedreptate, întrebuinţéză totdéuna pentru a reuşi, mijlóce ascunse şi întunecate. Se pare că şi aicĭ traducerea nóstră perfecţionéză sensul ebreuluĭ: căcĭ a fi *ascuns*, a fi *secret*, nu ḑice absolut a *face rĕŭ*, şi acésta nu maĭ puţin este ceea ce înţelege Profetul.

Un autor observă că David a fost adese orĭ însoţit de ómenĭ mincinoşĭ, ómenĭ secĭ ca Ioab şi Abner: dar fu totdéuna departe de a aproba apucăturile lor, a gândi ca şi dênşiĭ. Interpreţiĭ cred, că este vorba aicĭ de idolatri cu carii profetul nu voia să aibă relaţie. Eŭ cred că s'ar strîmtora sentimentele acestuĭ sfânt rege, şi că cântarea sa, mărginită ast-fel, nu ar fi o instrucţiune aşa mare, pentru credincioşiĭ din tóte timpurile. Astădĭ de exemplu, cel maĭ credincios ar putea ḑice, că nu are adunare cu idolatri, şi că urĕşte adunările, procedările lor, etc. Dar eĭ nu ar ḑice tot ast-fel, că nu tratéză cu ómenĭ plinĭ de minciună, de ipocrisie, de rĕutate, de nelegiuire.

MEDITAŢIUNI

Societăţile rele conrup pe cea maĭ mare parte din ómenĭ şi observ ca sunt de treĭ felurĭ; cea întâiŭ cu rĕiĭ în persónă; ceea ce consistă a 'ĭ admite la sine, a 'l linguşi, a 'ĭ aproba, etc. A doua cu cărţile rele; omul cel maĭ retras din lume póte să se pérdă prin lecturile rele; tóte principiile moravurilor şi ale credinţeĭ, care sunt în el, pot fi distruse în prea puţin timp, dacă să lasă la sofismele impioşilor şi ale desfrânaţilor. A treia societate este cu gândirile, care să ridică în spiritul neocupat, şi într'o inimă, care puţin privighéză în sine. Inimicul mântuirĭi nu perde folosul ce 'ĭ dă o imaginaţiune fecundă în ilusiunĭ, în fantome necurate; spiritul se lipeşte de aceste imaginĭ seducĕtóre, şi voinţa îndată urméză pe nişte conducĕtorĭ aşa de amăgitorĭ. Societăţile de din afară nu sunt periculóse de cât, că pun în joc aceea ce noĭ suntem obligaţĭ de a avea cu propriile gândirĭ. In privinţa gândirilor, a cărţilor şi a relaţieĭ cu lumea, trebue a lua sentimentele Profetuluĭ: Dómne, eŭ nu voesc a avea relaţie cu societăţile, care sunt deşarte, cu acele ce sunt nedrepte, cu cele contagióse. Acéstă hotărîre înlătură orĭ ce pericol; căcĭ suntem vanitoşĭ în ceea ce ne priveşte; nedrepţĭ către aprópele; rĕutăcioşĭ în judecăţile nóstre; impioşĭ orĭ *laşĭ*, recĭ, indiferenţĭ, în ceea ce intereséză serviciul luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 6, 7.

Spăla-voiŭ în ceĭ nevinovaţi mânele mele şi voiŭ înconjura jertfelnicul tĕŭ Dómne. Ca să aud glas de laudă şi să povestesc tóte minunile tale.

Ebreul ḑice: Spăla-voiŭ mâinile mele cu nevinovăţie; ceea ce este tot acelaş sens ca şi al traducerilor dacă se ia, *a spăla mâinile* în loc de a vieţui, a *conserva*; şi nu ne putem îndoi că acesta trebue să fie sensul profetuluĭ; care opune aicĭ societatea drepţilor la acea a pĕcătoşilor. *Astfel*: *spălavoiŭ mâinile mele în nevinovăţie*, este acelaşĭ lucru ca şi *spăla-voiŭ mâinile mele cu ceĭ nevinovaţi, nepătaţi.* David ştia, că nu se putea să înveţe în societatea celor rĕĭ ca să dea Domnuluĭ tributul laudelor sale ce i se cuvin, dar că relaţia cu ómeniĭ virtuoşĭ servea mult a prepara inima şi spiritul ceremoniilor cultuluĭ divin; pentru aceea el adaugă: *Voiŭ înconjura altarul tĕŭ Dómne.* Ebreul după puncte ḑice: *Pentru ca să fac a se auḑi vocea laudelor tale*, şi fără puncte *ca să ascult* etc. Ceĭ LXX ne cunoscênd punctele, aŭ tradus astfel, care de altmintrelea este tot aşa de bun ca şi cea-l'altă dar se pot lua şi amêndouă. David cunoştea legea şi cântările destinate a lăuda pre Domnul; în urmă el comunica sentimentele sale poporuluĭ şi povestea minunele celuĭ Prea Inalt.

In text, în grec şi în Vulgata, este numaĭ *glasul laudeĭ* şi nu *laudeĭ tale*: dar syriaca, arabă, ediţiunea de Compluta adaog pronumele. De sigur că se subînţelege în text.

MEDITATIUNI

Nimic nu este, care să aprindă maĭ mult dorinţa de a servi pre D-ḑeŭ cu căldură, de cât relaţia cu ómeniĭ buniĭ, convorbirile ce aĭ cu eĭ, sunt ca o rugăciune, un fel de cuptor, unde inima se curĕţeşte şi se veseleşte; esă plină de ardóre, pentru a lua parte la divinele oficiĭ, şi pentru a da luĭ D-ḑeŭ omagiile ce i se cuvin. Ce póte să aştepte cineva de la aceĭ ce se dedaŭ în societăţile lumeştĭ? Ce sentimente aduc el în templul Domnuluĭ? sunt eĭ în stare să laude pre Cel Prea Inalt, de a fi atinşĭ de măririle sale, şi de a vorbi după aceea cu alţĭ credincioşĭ? Ce foloseşte partisanilor lumiĭ de a se găsi în adunările pietăţiĭ? cum vor putea figura? nu esă eĭ maĭ vinovaţi de cum aŭ intrat?

Acest cuvênt al moraleĭ aŭ ocupat mult pre predicatoriĭ cuvêntuluĭ divin; dar casa Domnuluĭ este totdéuna profa-

nată; ea este chiar prin miniștriĭ acestuĭ cult: *Eĭ înconjură altarul* ca David, dar departe de a învĕța pre popor se celebreze minunile Domnuluĭ, eĭ le dă adese orĭ exemple rele de nemodestie, de risipă, de neascultare, fără a maĭ numĕra mândria lor câte odată la piciórele unuĭ D-ḑeŭ rĕstignit.

VERSUL 8

Dómne, iubit-am buna-cuviința caseĭ tale și locul lăcașuluĭ mărireĭ tale.

In ebreŭ se citește: Dómne eŭ am iubit locuinţa caseĭ tale. Ceĭ LXX aŭ tradus cuvêntul מעון prin εὐπρέπειαν care însémnă *decentiam, convenientiam;* și Symmaca, care traduce iarășĭ după ebreŭ, pune ἀνάκτορον, care însémnă *palatium,* de unde trebue a încheia, că aceștĭ interpreţĭ aŭ voit să distingă casa luĭ D-ḑeŭ de orĭ-care altă casă; și că eĭ aŭ avut idee de o casă demnă de D-ḑeŭ. Ast-fel cuvêntul ebreŭ însémnă în adevĕr *habitaculum*; dar transportat la locuinţa luĭ D-ḑeŭ, el ia o însemnare maĭ înaltă, ca aceea de tabernacol, templu, cer. Aceștĭ interpreţĭ aŭ putut decĭ să alégă un cuvênt, care indică acéstă demnitate a caseĭ Domnuluĭ, și Vulgata 'ĭ-aŭ urmat punênd *decorem;* maĭ ales că *domûs tuae* făcea să se înţelégă *habitaculum,* și că eĭ aŭ voit să evite *tavtologia,* care este în aceste cuvinte, *habitaculum domûs tuae.*

MEDITAŢIUNI

Asupra acestuĭ loc sunt douĕ gândirĭ fórte naturale: prima, că David vorbind cu óre-care amĕrunțime de lucrările cultuluĭ Divin, de serviciul altaruluĭ, de laudele ce se daŭ luĭ D-ḑeŭ, omagiĭ care sunt datorite minunilor sale, a voit să coprindă totul în acest vers, mărturisind zelul ce avea pentru tótă casa Domnuluĭ.

A doua gândire este, că el a avut în vedere locuința eternă a Domnuluĭ; acesta este propriŭ locul unde stă gloria sa; tot așa precum a ḑis în alt loc: fericiţĭ ceĭ ce lăcuesc în casa ta, în etern te vor lăuda. După litera aceea se înţelege numaĭ de locuința eternă a luĭ D-ḑeŭ în patria ceréscă.

VERSURILE 9, 10.

Să nu pierdi cu cei necredincioşi sufletul meŭ şi cu bărbaţii sîngiurilor viéţa mea. Intru ale căror mâini sunt fărădelegile, drépta lor s'a umplut de daruri.

In ebreŭ se citeşte: nu aduna sufletul meŭ cu ceĭ pĕcătoşĭ: adică, nu mĕ înveli în nenorocirea impioşilor, ceea ce este sensul Vulgateĭ, fără numaĭ că este maĭ multă forţă în ebreŭ. Acest cuvênt a *aduna* se împacă bine cu ceea-ce este în Evangelie, că părintele de familie va ordona servitorilor sĕĭ, de a aduna paele şi zizania şi a le arunca în foc. La al ţecelea vers, se póte înţelege aceste presente saŭ daruri făcute pentru a conrupe pre judecătorĭ, saŭ darurile primite pentru a înlătura dreptatea. Se pare că sensul al doilea este maĭ apropiat de gândirea Profetuluĭ.

MEDITAŢIUNI

Când Profetul cere de a nu fi învĕlit în nenorocirea credincioşilor şi a ómenilor sângeroşĭ, el înţelege de sigur nenorocirea eternă la eşirea din viéţă. El ştia fórte bine, că mulţĭ din aceştĭ inimicĭ aĭ luĭ D-ţeŭ nu sunt pedepsiţĭ în acéstă viéţă; mulţĭ chiar se bucură până la fine de folósele noroculuĭ. Dacă era vorba de fericirea sa pământéscă, dacă el cerea de a nu fi supus în acéstă lume la pedepsele dreptăţiĭ divine, ca ceĭ rĕĭ, el a trebuit să presupue un adevĕr dovedit prin fapt, că toţĭ pĕcătoşiĭ din acéstă viéţă se pedepsesc pentru crimele lor; şi acésta era combătută într'un mod vĕdut de doveţĭ contrare. Era vorba dar de viéţa viitóre; el cere să fie separat de necredincioşĭ, de a nu fi amestecat cu eĭ, de a nu avea nefericirea să aibă aceeaşĭ sórtă ca şi a lor. Pentru aceea el cere bine-facerea stăruinţeĭ desăvêrşite, dar numaĭ ca un dar al bunătăţiĭ divine. Acest dar nu'l póte merita nimenĭ, pentru că nicĭ o faptă bună nu póte obţinea de la D-ţeŭ, rĕsplătire prin dreptate, fără ca momentul morţiĭ să vie, când cine-va este în starea haruluĭ sfinţilor. Dumneţeŭ este stăpân absolut al acestuĭ moment decisiv; el a determinat numĕrul ţilelor nóstre; el nu ne lasă a cunóşte pre cea din urmă, pentru ca să priveghem totdéuna şi să nu fim siguri nicĭ pe una.

VESURILE 11, 12,

Iar eŭ întru nerĕutatea mea am umblat, mântuĕşte-mĕ Dómne, şi mĕ miluĕşte. Piciorul meŭ a stătut întru îndreptare întru adunărĭ bine te voiŭ cuvênta, Dómne.

Profetul opune aicĭ conduita sa cu aceea a necredincioşilor de care a vorbit; dar el nu încetézĕ a alerga la milostivirea divină pentru că el ştie, că orĭ cât de inocent s'ar crede, prin aceia nu este justificat înaintea luĭ Dumneḑeŭ.

Aicĭ nu este nicĭ o diferenţă între text şi traduceriĭ.

MEDITAŢIUNI

Fie-care preot trebue să ḑică: eŭ recitesc în tóte ḑilele aceste şépte versiunĭ din urmă ale acestuĭ psalm, în sfântul sacrificiŭ. Ce luare aminte am avut până acum? Ce îngrijire am luat de a intra în sentimentele ce ele conţin? Am înţeles eŭ care trebue să fie inocenţa aceluĭ ce înconjură în tóte ḑilele altarul Domnuluĭ, ce zel trebue să aibă pentru casa Domnuluĭ! cât de departe trebue să fie conduita sa de aceea a pĕcătoşilor; cât trebue să privigheze asupra sa, pentru a înainta cu harul Domnuluĭ în dreptate; cât trebue să se témă de a nu fi perdut cu ceĭ necredincioşĭ? Ce mulţime de cugetărĭ? dar ce subiect de umilinţă pentru mine! Ah! Dómne, iartă-mĭ petrecerile, uşurinţele mele; nu ţinea sémă de neştiinţa mea: Eŭ am repetat de o mulţime de orĭ acéstă rugăciune a Profetuluĭ, fără a'ĭ simţi sensul; nu m'am gândit la datoriile, ce ea'mĭ impune. De acum eŭ voesc să te laud, să te bine-cuvintez, să te măresc în adunarea credincioşilor: tu m'aĭ rĕscumpĕrat, Dómne; termină lucrarea mântuireĭ mele, şi nu retrage mila ta de la mine.

Parafrasa acestor şépte versurĭ, în formă de rugăciune, pentru aceĭ carĭ aŭ fericirea de a săvêrşi, adese-orĭ sfânta liturgie.

Dómne, eŭ mĕ presint în tóte ḑilele la sfântul tĕŭ altar şi mĕ presint alt-fel ca ceĭ-l'alţĭ credincioşĭ, pentru că sunt destinat a împlini lucrările sfântuluĭ minister. Inconjur acest altar sacru, acum în picióre, acum prosternat, acum

vorbind cu tine, o! D-ḑeul meŭ! acum ascultându-te în fundul inimeĭ mele, acum îndemnând pre credincioșĭ a uni rugăciunile lor cu ale mele, acum amestecând vocea mea cu aceea a spiritelor cerești.

Pentru a săvârși acéstă lucrare sfântă cu curĕţie, eŭ spăl mânile mele, simbol al nevinovăţieĭ, ce trebue să am în acéstă slujbă, unde sfântul sfinţilor s'a jertfit pentru ministerul meŭ. Ah! Dómne, este ușor de a curĕți esteriorul. Iudeul n'a fost blestemat pentru că a neglijat aceste ceremoniĭ legale, dar pentru că n'a cunoscut adevĕrul figurat într'ênsele; inima sa era conruptă, pe când corpul era curat. Nu este tot ast-fel și cu mine, când mĕ apropiĭ de sfântul tĕŭ altar?

Cu tóte acestea mărturisesc, că tot ceea ce privește onórea și buna-cuviinţă a cultuluĭ tĕŭ, mĕ intereséză; că am un mare respect pentru casa Domnuluĭ, pentru acest loc venerabil, unde se manifestă gloria și dragostea ta. Tu locuești aicĭ alt-fel de cum locuiaĭ în cortul sfânt, unde poporul mergea să'ţĭ aducă darurile și rugăciunile lor.

Dar când mĕ împărtășesc cu sfintele tale taine și eŭ devin templul tĕŭ; tu locuești în mine, și dupĕ cuvêntul tĕŭ, voeștĭ a așeḑa aicĭ locuinţa ta, pentru că însușĭ aĭ ḑis că acel ce mănâncă trupul tĕŭ și bea sângele tĕŭ, rĕmâne întru tine și tu în el. Am eŭ óre zelul acesteĭ case, care trebue să fie a ta? Sunt eŭ cu luare aminte a o împodobi cu virtuţĭ propriĭ stăreĭ mele, cum se împodobesc templele materiale, unde se săvârșesc lucrările cultuluĭ public? Ornamentul principal ce tu cerĭ de la mine, ar fi să mĕ aflu tot-d'a-una înaintea feţeĭ tale sfinte, și sîrguinţă la rugăciune, pentru că locul care'l veĭ alege de locuinţă, trebue să fie o *casă de rugăciune;* dar ușurinţa mea, rĕcéla mea, risipa, mĕ îndepărtéză de aceste lucrurĭ sfinte. Tu eștĭ în mine, și presenţa unuĭ óspe așa de mare, așa de respectabil, așa de plăcut, nu mĕ atinge! Alungă, o D-ḑeul meŭ, aceștĭ profanatorĭ aĭ templuluĭ tĕŭ, curĕţește acest sanctuar, vorbește'mĭ cu acea voce tare, care a făcut să tremure aceĭ ce făceaŭ negoţ în templul din Ierusalim. Ah! maĭ cu sémă, Dómne, atinge-mĕ de amorul tĕŭ, și tot interiorul meŭ va fi îndată scăpat de aceea ce nu place ochilor tĕĭ.

Ministerul ce exercitez, D-ḑeule al majestăţiĭ, este fórte periculos, și greșélele ce se comit, sunt atentate contra di-

vinelor tale atribute; trebue să fiŭ curat ca spiritele cereștĭ pentru a mĕ arăta la sfântul tĕŭ altar. Cățĭ preoțĭ nedemnĭ aŭ profanat și profanéză încă sfântul trup și sânge al tĕŭ! eĭ merită titlul necredincioșilor, de care se servește profetul tĕŭ. Ah! nu permite ca să mĕ perd cu *bărbațiĭ sângeluĭ;* eĭ sunt culpabilĭ ca și Iudeiĭ ce te rĕstignirĕ; sângele tĕŭ cade asupra lor și asupra acesteĭ națiunĭ perfide. Ce ar fi, dacă în momentul morțiĭ mele, acest sânge prețios ar striga rĕsbunare contra mea? dar nu'mĭ e de ajuns de a tremura; trebue se prevĕd acéstă nenorocire pentru a o înlătura, și a cere mila ta pentru a o preveni.

Mânile unuĭ preot profanator sunt în adevĕr pline de nedreptate; uniĭ din acești miniștri nedemnĭ profanéză sacrificiul tĕŭ prin privirile interesuluĭ; eĭ profită de pietatea credincioșilor pentru a face un soiŭ de trafic urîcios cu cele maĭ sfinte taine. Dacă nu pot să-mĭ imput acéstă purtare, Dómne; dacă tu, prin providența ta, m'aĭ pus într'o stare, care nu m'a expus nicĭ-o-dată la un exces așa de deplorabil, nu am mânjit mânile mele cu alte crime? Privit-am persóna mea ca un vas de sfințenie? Câte consacrațiunĭ a primit ea! aceea a renașterĕĭ, aceea a întărirĕĭ în credință, acea a sacramentuluĭ tĕŭ înainte de preoție, aceea a ertărĕĭ păcatelor prin pocăință, aceea în fine a hirotonieĭ sacerdotale. Acestea sunt darurile tale; n'am primit nicĭ-o-dată pre inimicul tĕŭ din lume?

Nu m'a angajat nicĭ-o-dată în căile sale prin artificiile ce le întrebuințéză pentru a amăgi?

O D-ḑeule! eŭ nu pot ḑice ca Profetul tĕŭ, că am mers în nevinovăție, că pașiĭ meĭ s'aŭ întărit în dreptate. Nu am alt ajutor de cât să cer milostivirea ta infinită.

Scapă-mĕ, Dómne, de pĕcatele mele, aĭ milă de mine Dómne; fă-mĕ vrednic de a lăuda măririle tale; de a te bine-cuvênta în adunarea credincioșilor. De acum voiŭ recita acéstă sfântă rugăciune cu sentimentele miseriilor mele, și cu hotărârea de a mĕ curĕți din ce în ce înainte de a încunjura jertfelnicul tĕŭ.

PSALMUL XXVI

In amêndouĕ traducerile titlul este: Psalmul luĭ David, maĭ înainte de a se sfinți rege. In ebreŭ este simplu a luĭ David saŭ pentru David. Nu mĕ îndoesc că adăogarea *maĭ înainte de a fi sfințit rege*, să nu fie din timpurile posterióre, celor LXX chiar; și apoĭ se póte privi ca un lucru strĕin psalmuluĭ, care este cuvêntul luĭ D-ḑeŭ.

Dacă vom privi la acest adaos ar trebui să ḑicem, că acest psalm a fost compus înainte de ungerea, ce primi David la Hebron, ca să guverneze tribul luĭ Iuda; căcĭ acest principe a fost consacrat de treĭ orĭ: maĭ întâiŭ la Betleem prin profetul Samuil; a doua óră la Hebron, după mórtea luĭ Saul; a treia încă la Hebron, când 'l recunoscură tóte triburile de rege. Dar el nu a compus acest psalm înainte de prima consacrare. El era încă copil și nu avea spiritul profeției.

Fiind-că este vorba în psalm de persecuțiunĭ și nenorocirĭ, el n'a trebuit să fie compus maĭ înainte de a treia consacrare; căcĭ atuncĭ David se bucura în liniște de darul ce 'l-a făcut D-ḑeŭ de a'l chema la tron. Acest psalm a trebuit sĕ fie compus dar după a doua consncrare, și în timpul supĕrărilor ce 'l pricinui Saul. Dar și acésta e fórte arbitrar, pentru că nu suntem sigur de adăugare nicĭ de autoritatea ce trebue să aibă.

Acest psalm, orĭ când ar fi fost compus, este una din bucățile cele maĭ frumóse ale scripturei, și din cele maĭ propriĭ a mângâia pre drepțiĭ persecutați și suferinḑi.

VERSURILE 1, 2

Domnul este luminarea mea și mântuitorul meŭ, de cine mĕ voiŭ teme? Domnul este scutitorul vieței mele, de cine mĕ voĭ înfricoșa?

Ebreul ḑice cuvênt dupĕ cuvênt la primul vers: *De cine mĕ voiŭ teme?* și la al doilea vers: *Domnul este puterea vieței mele.* Este tot sensul Septuagiateĭ și al Vulgateĭ.

Eŭ cred că se póte trage din aceste versurĭ, și din alțĭ psalmĭ, o dovadă convingĕtóre, că Profetul n'a compus aceste cântărĭ pentru sine, numaĭ, ci pentru tóte némurile viitóre.

Dacă acești psalmĭ ar fi fost făcuțĭ numaĭ pentru sine, s'ar putea întreba, pentru ce a scris el aicea ce se petrecea în sufletul sĕŭ? Aicĭ, de exemplu, ĭĭ era de ajuns, ca să gândéscă și să fie convins în lăutrul sĕŭ, că Domnul era luminarea, mântuitorul sĕŭ, puterea sa, fără a maĭ scrie sentimentele sale. Dar dacă se presupune, că el a voit să învețe pre credincioșiĭ din tóte timpurile, se vede că el a trebuit să scrie aceia ce gândea. Ast-fel psalmiĭ aŭ fost priviți totdéuna ca fundamentul rugăciunilor publice, atât în Noul ca și în Vechiul Testament. Acéstă observare face ca să nu fie așa de necesar a căuta în ce împrejurărĭ ale vieței sfântuluĭ rege se repórtă fie-care psalm. Este de ajuns a gândi, că acest profet, inspirat de sf. Spirit, a voit să dea credincioșilor din tóte timpurile instrucțiunĭ pentru tóte evenimentele, maĭ ales pentru împrejurările când viéța lor ar fi tulburată de supĕrărĭ; căcĭ acesta este casul în care se pot găsi ómeniĭ maĭ des. Chiar acéstă observare ridică tóte dificultățile ce se nasc din rugăciunile dese și violente ale sfântuluĭ rege contra inimicilor, de care vorbește. Acești inimicĭ sunt aceĭ aĭ mântuiriĭ, demonul, patimile, maximile lumiĭ. De sigur este permis de a se scula contra unor ast-fel de adversarĭ și a nu le cruța înjurăturile. Aceste rugăciunĭ, de almintrelea sunt pentru viitor maĭ tóte, vestind nenorocirile inimicilor luĭ D-ḑeŭ, amenințându'ĭ, le arată atâtea profețiĭ, ceea-ce nu are nimic urîcios.

MEDITAȚIUNI

Sunt patru sentimente în aceste douĕ versurĭ: 1⁰ Că Domnul este luminarea nóstră; 2⁰ că este autorul mântuireĭ nóstre; 3⁰ că este unicul nostru protector; 4⁰ că sub protecțiunea sa n'avem de ce să ne temem. Fără lumina luĭ D-ḑeŭ noĭ am fi în întuneric; fără mântuirea ce ne-a meritat'o, noĭ cu toțiĭ am fi victime ale infernuluĭ; fără puterea ce ne dă, noĭ am cădea în nimicirea natureĭ și în abisul pĕcatuluĭ; dar cu el suntem superiorĭ tuturor silințelor inimicilor noștri. Meditând aceste versurĭ trebue a mulțămi a se lăsa cu totul în voia luĭ D-ḑeŭ, a se mângâia și a fi liniștit în mijlocul tuturor tulburărilor.

VERSURILE 3, 4.

Când se vor apropia asupra mea cei ce-mĭ fac rĕŭ, ca să mănânce cărnurile mele. Cei ce mĕ necăjesc și vrăjmașiĭ meĭ aceea aŭ slăbit și aŭ căḑut.

In text și în versiuuĭ este: *pentru a sfâșia carnea mea*, ceea ce însémnă a distruge în stilul scripturei.

Ebreul ḑice: *aceĭ ce mĕ persecută și cariĭ sunt inimiciĭ meĭ.* Septuaginta aduce acéstă conjucțiune, Vulgata o omite, și se vede că lucrul este indiferent.

Ebraiștiĭ ḑic, *impegerunt*, în loc de *infirmati sunt;* dar verbul ebreŭ כשל însémnă *debilitari* ca și *împingere.* Profetul dă a înțelege, că aceĭ ce aŭ voit să'l pérdă s'aŭ perdut singurĭ.

MEDITAȚIUNI

Acéstă cădere a inimicilor omuluĭ bun, se întêmplă câte odată în acéstă viéță, și David o încercă; dar nu se întêmplă totdéuna. Is. Chr. apostoliĭ sĕĭ, sfinții sĕĭ aŭ căḑut sub greutatea calomnieĭ și a persecțiuniĭ. Dar triumful virtuții se manifestă în fine și ceĭ rĕĭ încércă rĕsbunările luĭ D-ḑeŭ, care apără pre servitoriĭ sĕĭ. Profetul privește finitul lucrurilor, el știa, că în miĭ de ocasiuni lumea și infernul vĕḑ succesul întreprinderilor, contra celor drepți; dar el ne asigură aicĭ, că în fine, acești din urmă sunt ceĭ maĭ puternicĭ și ceĭ maĭ fericiți. Profeția sa îmbrățișéză maĭ mult secolul sfinților, care este eternitatea, de cât secolul celor rĕĭ, care este timpul acesteĭ vieți.

Certitudinea ce aŭ sfinții de producțiunea divină face ca cu tóte că sunt adesĕ orĭ asupriți de vrăjmașiĭ lor, curajul lor cu tóte aceste nu este nicĭ-o-dată abătut. Credința este în eĭ un scut ne pătruns de tóte săgețile infernuluĭ și al lumiĭ. Și acésta e ceea ce recunóște profetul în versiunile următóre.

VERSURÍLE 5, 6.

De s'ar rândui asupra mea tabără, nu se va înfricoșa inima mea. De s'ar scula asupra mea rĕsboiŭ, întru acésta eŭ nădăjduesc.

Acéstă expresiune, *in hoc ego sperabo*, se repórtă în ebreŭ la *praelium* מלחמה, care este un nume femenin. Se crede că printr'un

exces de exactitudine a celor LXX aŭ pus ἐν ταύτῃ, pentru că pronumele ebreŭ este la femenin; ar putea fi și aceea, dar s'ar putea dice încă că este o greșală a copiștilor în acéstă parte a celor LXX ; căci, πόλεμος este masculin. Vulgata pune *în hoc*, care se reporta la *praelium*, și sensul profetuluĭ este că, când va veni să'l atace cu mâna înarmată, el va spera chiar în luptă, pentru că el pune încrederea sa în D-ḑeŭ. Este multă forță într'acest sentiment. A pune încrederea sa în D-ḑeŭ ast-fel ca să spere că nu va fi atacat, este cu mult maĭ puțin de cât a pune încrederea sa în D-ḑeŭ, ast-fel, că dacă este atacat, se va privi acest atac ca un obiect de speranță, că va eși din luptă glorios. Acésta este întru cât-va a dori lupta, pentru a avea ocasiune de a arăta, cât se rézimă cine-va pe protecțiunea divină.

MEDITAȚIUNI

Încrederea profetuluĭ este eroică, dar nu importă de a cunóște care eraŭ temeiurile, cum ajunge acest sfânt rege la un așa de înalt grad de credință. El datori fără îndoială acest avantaj grațieĭ divine, dar iată calea în care'l conduce acest har. El câștigă o mare cunoștință de D-ḑeŭ și perfecțiunile sale, întreține cu D-ḑeŭ o relație continuă; el se légă cu acéstă ființă supremă prin tóte facultățile sufletuluĭ séŭ, se transformă în el, pentru a întrebuința expresiunea Apostoluluĭ, ast-fel că ceea ce se petrecea în acéstă inimă în adevĕr mare, generósă și credinciósă, era D-ḑeŭ care lucra prin presența sa divină. Este surprinḑĕtor după aceea ca acest Profet să fie neclătit în cele maĭ marĭ pericole?

Când cine-va este puțin instruit în căile luĭ D-ḑeŭ, crede că este ușor a pune cine-va tótă speranța sa în D-ḑeŭ; dar la prima furtună ce se ridică, fie din lăuntru, fie din afară, cere ajutoruri streine și pur omenești, și dacă se întêmplă să le lipséscă, cum se întêmplă adese-orĭ, îndată 'și perde curajul. Câte-o-dată se întórce către D-ḑeŭ, și acésta *întârḑiind*, cum se exprimă sfântul apostol Iacob; saŭ maĭ bine fixéză întru cât-va momentul ajutoruluĭ divin. De îndată ce l'a rugat, voește să fie auḑit. Adevĕrata confiență în D-ḑeŭ nu se stabilește într'o inimă de cât prin desbrăcarea totală a sufletuluĭ, prin lungĭ încercărĭ, prin nenorocirĭ repetate și multiplicate, în fine prin o rugăciune constantă. Trebue a ști fórte bine religia pentru a ajunge la deplina încredere în D-ḑeŭ, pentru că acéstă încredere nu se găsește de cât în ómenĭ credincioșĭ, și ómenĭ de credință aŭ

totdéuna ideĭ marĭ de D-ḑeŭ, ceea ce este nedespărțit de o cunoștință profundă a religiuneĭ.

VERSURILE 7, 8.

Una am cerut de la Domnul, acésta voiŭ căuta, ca să locuesc în casa Domnuluĭ, în tóte ḑilele vieței mele. Ca să véd frumusețea Domnuluĭ, și să cercetez Biserica cea sfântă a luĭ.

Și aicĭ se póte însemna un esces de esactitudine în ceĭ LXX, cariĭ a pus μίαν, și în Vulgata care pune *unam*, pentru că ebreul care nu are neutru, se servește de femenin. Dar se pare că ceĭ LXX subînțeleg αἴτησιν, și Vulgata *petitionem*; este o elipsă susținută de verbul ἠτησάμην în grecește, *et petii* în latinește. Astfel se ḑice fórte bine în grecește τὴν ἀξίαν ἀποτίνειν, sub înțelegênd τίσιν a suferi pedépsa ce a meritat-o. *De a vedea bunătatea Domnuluĭ*, etc. Cuvêntul ebreŭ נֹעַם, plăcere, blândețe, bucurie; astfel *voluptas* al Vulgateĭ, face sensul.

Și de a cerceta templul sĕŭ. Textul nu pune pronumele, dar este în Masora, și arată că trebue a'l suplini. Cuvêntul ebreŭ este maĭ energic, el înseamnă *a cerceta cu grăbire*, dar sensul nu este alterat în Vulgata.

Este vorba de a ști, care este acéstă casă a luĭ D-ḑeŭ, în care David dorește a locui, pentru a se bucura de bunătățile Domnuluĭ, etc. Este sigur, că atuncĭ templul nu există, că David nu putea locui în cort, care nu era destinat da cât chivotuluĭ legeĭ, pentru masa punereĭ înainte a pânilor, candelabruluĭ de aur, altaruluĭ tămâeriĭ, și unde nu locuia nicĭ chiar preoțiĭ.

Uniĭ gândesc că dorința Profetuluĭ este numaĭ către cer, care este în adevĕr casa luĭ D-ḑeŭ, locuința în care se bucură de bunătățile luĭ D-ḑeŭ, dar se obiecta, că ceea ce adaogă *tóte ḑilele vieței mele*, nu se pare a se împăca cu părerea acésta; aceste cuvinte neindicând eternitatea, dar timpurile vieței presente.

Alțiĭ cred, că Profetul dorește de a se uni încă maĭ intim cu Domnul, de a se bucura de bunătățile sfinteĭ sale presenți în acéstă viéță, de a intra în căile luĭ D-ḑeŭ cele maĭ perfecte, și eĭ cred că acéstă unire, aceste căĭ sunt designate prin termeniĭ de *casă* și *templu*; acéstă explicațiune se împacă cu aceia ce urméză, saŭ David ḑice că Domnul l'a ascuns în cortul sĕŭ, în secretul tabernacululuĭ sĕŭ, adică după cum cred interprețiĭ de care vorbesc aicĭ, că D-ḑeŭ în ḑilele iubireĭ sale, l'a protejat luptând cu apucăturile lăuntrice. In fine sunt comentatorĭ, cariĭ cred că David mărturisește numaĭ o mare dorință de a locui lângă cort unde se refugiase în timpul luĭ Achimelech, pentru care se póte vedea în cap. 21 a primeĭ cărți a Regilor. Acéstă părere din urmă, este póte cea maĭ nepotrivită din tóte, pentru că termeniĭ profetuluĭ se acomodează fórte greŭ.

Se pare destul de natural de a gândi că David a avut aicĭ în

vedere patria ceréscă ; și că aceștĭ termenĭ : *tóte ḑilele vieţiĭ mele*, pot fi pușĭ prin *semper* (totdéuna), cum s'a ḑis în Apocalyps, că sfinţiĭ servesc pre D-ḑeŭ ḑiua și nóptea în templul séŭ, și că bestia și profeţiĭ falșĭ vor fi turmentaţĭ ḑiua și nóptea în veciĭ vecilor.

MEDITAŢIUNI

Orĭ cum s'ar explica aceste versurĭ ale psalmuluĭ, se vede aicĭ totdéuna dorinţa *unică*, și obiectul *unic* al profetuluĭ, de a locui în casa luĭ D-ḑeŭ, de a vorbi cu D-ḑeŭ, de a se bucura de bunătățile nedespărțite de serviciul luĭ D-ḑeŭ. El nu împărțește dragostea sa între D-ḑeŭ și lume, între D-ḑeŭ și pasiunile sale. Nu reservă nicĭ o ḑi ambițiuneĭ, plăcerilor, îngrijirilor de a mări averea sa, saŭ de a înmulți bogățiile sale. Totul este dat luĭ D-ḑeŭ. Este un sentiment admirabil în acéstă expresiune ; eŭ nu doresc alta de cât de a vedea bunătățile Domnuluĭ, saŭ frumusețea Domnuluĭ orĭ dulcéța Domnuluĭ ; căcĭ termenul întrebuințat în text póte însemna tóte acestea. Aicea este vorbirea dragosteĭ către D-ḑeŭ ; un suflet cuprins de acéstă flacară divină nu dorește de cât frumuseța luĭ D-ḑeŭ ; el găsește în acest obiect tot ceea ce'l satisface. Eĭ ! Ce nu inspiră amorul profan acelor ce sunt atrașĭ de o frumuseță pămêntéscă, totdéuna plină de defecte ? Eĭ sunt orbĭ asupra imperfecțiunilor sale, și nu se ocupă de cât de pretinsele plăcerĭ, care 'ĭ-aŭ atins. Oh ! Cât de luminaţĭ în cunoștința lor sunt sfinţiĭ iubitorĭ de frumusețea eternă, nobilĭ în dorințele lor, și fericiţĭ în posesiunea prea iubituluĭ lor ! Eĭ nu vĕd alta de cât o frumuseță fără pată ; nu gustă de cât plăcerĭ caste ; eĭ doresc totdéuna din ce în ce, și fericirea lor crește cu acéstă dorință. Profetul ḑice, că nu va înceta de a cerceta casa Domnuluĭ, adică, de a intra din ce în ce maĭ mult într'acest sanctuar de cunoștință și dragoste. El știe, că un suflet ca al sĕŭ, nu póte ajunge aicĭ să aibă un avantaj așa de prețios ; ast-fel el cere acésta de la D-ḑeŭ și nimic alta. Acestea nu sunt gândirĭ mistice ; orĭ cum ar fi, *templul ce voește a cerceta*, este dorința sa pentru frumusețea luĭ D-ḑeŭ. Acest sens este adevĕrat, literal și incontestabil ; el este pentru tóte timpurile și pentru toţĭ ómeniĭ.

VERSURILE 9, 10, 11

Că ne-a ascuns în cortul sĕŭ, în ḑiua necazuluĭ meŭ ; acoperitu-m'a întru ascunsul cortuluĭ sĕŭ. Pe pétră m'a înălţat ; şi acum iată a înălţat capul meŭ preste vrăjmaşiĭ meĭ. Incunjurat-am şi am jertfit în cortul luĭ jertfă de laudă şi de strigare ; glăsui-voiŭ şi voiŭ cânta Domnuluĭ.

Tóte versurile acestea în ebreŭ sunt la viitor, ceĭ LXX le-a înţeles la preterit, cum aŭ putut să înţelégă, după geniul limbeĭ sfinte. Punênd la preterit până la finele versuluĭ al un-spre-ḑecelea, se găseşte un cuvênt pe care se raḑimă versurile 7 şi 8, şi dorinţele ce mărturiseşte profetul. Că el a încercat deja protecţiunea Domnuluĭ, care l'a ascuns şi protejat în sanctuarul sĕŭ. In ebreŭ este o punctuaţiune puţin diferită. Se adauge aicĭ, *el m'a pus pe o stâncă*, la versul 9 ; dar aceia nu pune nicĭ o diferenţă în sens.

Ebraiştiĭ nu traduc *circuivi*, dar *circame*, saŭ *incircuitibus meis*, şi unesc acéstă expresiune cu ceea ce precede, ast-fel că sensul este după eĭ : El a înălţat capul meŭ maĭ presus de inimicĭ, carii sunt împrejurul meŭ. Ceĭ LXX aŭ raportat aceste ocoliri la David, şi în loc de a pune, în ocolirile mele, saŭ făcênd ocolirile mele, eŭ am jertfit în templul sĕŭ etc., eĭ aŭ tăiat frasa şi aŭ ḑis : *eŭ am făcut ocolirile mele*, şi *am jertfit* etc. Nu cred că ar fi greşit. Cât despre aceia ce aŭ înţeles eĭ prin *ocolirĭ* acestea sunt saŭ diferitele călĕtoriĭ ale luĭ David saŭ însăşi ceremonia sacrificiuluĭ, care consista în a înconjura altarul, vĕrsând sângele victimilor, cum se vede în Leviticu.

MEDITAŢIUNI

David n'a fost nicĭ-odată ascuns în interiorul cortuluĭ : ast-fel, darul, despre care mărturiseşte recunoştinţa, este exprimat metaforic. D-ḑeŭ l'a ascuns şi protejat în interiorul templuluĭ sĕŭ, pentru că l'a scos din furia inimicilor sĕĭ. El l'a ascuns şi l'a protejat încă în acest asil sacru, pentru că a întărit sufletul sĕŭ contra tuturor pericolelor la care era expus acest sfânt rege. Acest secret al cortuluĭ luĭ D-ḑeŭ este deschis încă tuturor drepţilor persecutaţĭ şi suferinḑi. In timp de vijelie eĭ se retrag în presenţa Domnuluĭ, eĭ recurg la rugăciune, esă de aicĭ nu numaĭ mângâiaţĭ, dar plinĭ de putere contra tuturor inimicilor mântuireĭ, şi nu le rĕmâne de cât îngrijirea de a mulţumi luĭ D-ḑeŭ, de a cânta cântărĭ în onórea sa.

VERSURILE 12, 13

Audĭ, Dómne, glasul meŭ, cu care am strigat: miluĕște-mĕ și mĕ ascultă. Ție a dis inima mea, pre Domnul voiŭ căuta; căutat'a spre tine fața mea, fața ta Dómne voiŭ căuta.

In ebreŭ nu este *vocea cu care am strigat către tine*, dar numaĭ vocea cu care am strigat; și tot ast-fel este și în Grecul Vaticanuluĭ; dar se vede că aceste cuvinte *către tine*, sunt subînțelese, și Vulgata a putut să le adauge pentru maĭ mare exactitate.

Mulțĭ ebraiștĭ traduc ast-fel versul 13: Quonian dixisti exquirite faciem meam; tibi dixit cor meum, faciem tuam, Domine, requiram; și eĭ se determină a suplini ast-fel aceste douĕ cuvinte (quoniam dixisti), și a strica ordinul fraseĭ, numaĭ pentru că, după eĭ, cuvêntul ebreŭ בקשׁו, este la imperativ, și însĕmnă *quaerite*, ar trebui a punctua altmintrelea, dic eĭ, pentru a traduce *quaesiverunt*: diferința stă în puncte. Dar nicĭ ceĭ LXX, nicĭ unul din traducĕtoriĭ grecĭ, nicĭ ĕer. Ieronim, nicĭ parafrasa haldaică, n'aŭ vĕdut acolo *quaerite*, ci *quaesiverunt* (în ebreŭ, *facies* este la plural). Nu mĕ îndoesc dar că lecțiunea acestor interpreți și acea a Vulgateĭ, nu ar fi bună și că sensul n'ar fi: *inima mea a dis; fața mea saŭ ochiĭ meĭ te-aŭ căutat.* S'ar putea traduce inima mea 'ți-a vorbit, ochiĭ meĭ te-aŭ căutat; Dómne, eŭ voiŭ căuta presența ta.

MEDITAȚIUNI

Când cine-va cere ajutor de la ceĭ puternicĭ aĭ pămêntuluĭ se presintă motive pentru a fi ascultat favorabil, le procură mijlóce ce le-ar putea întrebuința, pentru a putea executa ceea ce li se cere. Dar în privința luĭ D-dĕŭ, este de-a dice: *Dómne miluĕște-mĕ.*

De voeștĭ să maĭ adaug câte-va motive la acéstă rugăciune, iată douĕ, ce le propune sfântul rege: 1° de a arăta Domnuluĭ că'ĭ vorbeștĭ în tótă sinceritatea inimeĭ; 2° ca să se caute cu o dorință prea ardentă sfânta sa presență. Douĕ felurĭ de persóne nu pot face acéstă rugăciune, adică, ipocriții și sufletele recĭ; nicĭ unĭĭ nicĭ alțiĭ nu pot dice luĭ D-dĕŭ, că inima lor vorbește și că eĭ caută pre D-dĕŭ cu sinceritate și cu grăbire. Ipocriții se jócă cu știința luĭ D-dĕŭ, și ceĭ lașĭ nu aŭ nicĭ o idee de majestatea divină. Ceĭ d'întâiŭ sunt sacrilegĭ, și rugăciunile celor-l'alțĭ sunt practice, nefolositóre. Inima trebue să vorbéscă, ea trebue să dică, cum se exprimă Profetul. Ochiul sufletuluĭ trebue să *caute*. Rugăciunea men-

tală consistă în aceea numaĭ; rugăciunea vocală, fără strigătul inimeĭ, este un sunet care vibréză în aer; dar strigătul inimeĭ, fără cuvinte, este o adevĕrată rugăciune; acésta e legătura ce trebue să o aibă omul cu D-ḑeŭ. Unirea voceĭ cu inima, formézĕ esenţa cultuluĭ public; dacă cine-va 'şĭ împlineşte cu credinţă datoriile, va fi omul rugăciuneĭ; şi dacă cine-va este omul rugăciuneĭ, nu va emite nicĭ una din datoriile cultuluĭ public.

VERSURILE 14, 15

Să nu-ţĭ întorcĭ faţa ta de la mine şi să nu te abaţĭ întru mânie de la robul tĕŭ. Ajutorul meŭ fiĭ; să nu mĕ lepedĭ preˍmine şi să nu mĕ laşĭ, Dumneḑeule Mântuitorul meŭ.

Ebreul ḑice: *Nu-mĭ ascunde faţa ta*. Vulgata nu se îndepărtézĕ de acest sens, pentru că póte cine-va să 'şĭ ascundă faţa înturnându-se, precum o póte ascunde şi acoperind'o.

Ebreul ḑice: nu îndepărta, în mânie, pre servul tĕŭ. Şi acésta intra în sensul vulgateĭ, şi intră maĭ bine de cât alţĭ traducĕtorĭ modernĭ, carĭ ḑic: nu lăsa în mânie, pre servul sĕŭ. In loc de: fiĭ ajutorul meŭ, se citeşte în ebreŭ, tu aĭ fost, saŭ tu eştĭ ajutorul meŭ. Diferenţa este prea mică, şi amĕndouĕ sensurile sunt bune: David cere ajutorul luĭ D-ḑeŭ cu încredere, pentru că a încercat deja efectele protecţiuneĭ divine.

Nu mĕ părăsi, nu mĕ arunca. După ordinea şi forţa cuvintelor ebreeştĭ, ar fi trebuit să se pună: Nu mĕ alunga, nu mĕ părăsi. Cu tóte acestea, ediţiunea grécă din Vatican ḑice: Μὴ ἐγκαταλίπῃς με, καὶ μὴ ὑπερίδῃς με, în ediţiunea de Alda şi de Compluta, în loc de ἐγκαταλίπῃς με este ἀποσκορακίσῃς με, expresiune împrumutată din autorii profanĭ, carĭ ḑic ἐς κόρακας pentru a arăta disprețul de cineva saŭ de vre-un lucru.

MEDITAŢIUNI

Profetul adună aicĭ tóte stăruinţele ce le-a putut face, pentru a nu fi părăsit de D-ḑeŭ. El ştia, care este nenorocirea unuĭ suflet părăsit de ajutorul divin. Se póte observa un fel de progres în expresiunile de care se serveşte. D-ḑeŭ ascunde *faţa sa*, când încetézĕ de a rĕspândi razele luminiĭ sale; el *se mânie*, când nu maĭ vorbeşte cu inima omuluĭ; el îl *părăseşte*, când îl lasă în prada pasiunilor sale; el îl *despreţueşte şi'l aruncă* când îl vede, că nu se maĭ întórce, când îl ridică din acéstă viéţă pentru a în-

cerca pedepsele în cea-l'altă viéţă. Pĕcătosul nu vede starea sa deplorabilă de cât în momentul acesteĭ din urmă catastrofe, și când nu maĭ este timp de a maĭ cere în ajutor milostivirea divină. Trebue dar a se ruga cu tot dinadinsul Domnuluĭ, ca să nu'șĭ ascundă faţa sa, ca să nu suspende efectul lumineĭ ce rĕspândește presenţa sa adorabilă în spirit și în inima omuluĭ. Dacă acéstă lumină se stinge, va trece prin tóte gradele și va ajunge la termenul fatal al blestemuluĭ. Lumina divină nu se conservă de cât în sufletele care aŭ o vie credinţă și care se rógă cu căldură.

VERSUL 16.

Că tatăl meŭ și maica mea m'a părăsit pre mine; iar Domnul m'a luat.

Fiind-că acest psalm trebue a fi raportat la timpul când David încerca persecuţiunile luĭ Saul, și atunci părintele și muma sa se refugiră lângă dênsul, cum póte ḍice profetul că părintele și muma sa l'aŭ părăsit? Uniĭ interpreţĭ ḍic că acesta este un mod de vorbire, ca și cum David ar voi să ḍică, că ar fi lipsit de ajutor ca un copil părăsit de tatăl și muma sa. Alţiĭ ḍic, că este în timpul alegeriĭ ce a făcut D-ḍeŭ pentru ca să guverneze. Când Samuel saŭ dus la Isaĭ, tatăl luĭ David, acesta era ca părăsit și nebăgat în sémă; ast-fel că nu'l arată luĭ Sumuel, de cât pentru că ceru cu stăruinţă, și pre dênsul îl alese Domnul ca să guverneze pre poporul sĕŭ.

Alţiĭ daŭ particulei כִּי, care este în text un sens condiţional; când chiar tatăl și muma, m'ar fi părăsit, Domnul nu mĕ va lăsa fără ajutor. In fine s'aŭ găsit uniĭ, carĭ aŭ luat pre Saul, socrul luĭ David, și Achinoam, sócra sa, în loc de aceĭ ce profetul 'ĭ numește părinte și mamă; și în adevĕr Saul numește pre David fiul sĕŭ, în câte-va părţi a primeĭ cărţi a Regilor. Dar nu ne îndoim că Saul și femeiea sa n'ar fi părăsit pre David, pentru că Saul ĭĭ făcea resbel pe faţă. Aceste patru socotinţĭ sunt probabile, și trebue a fi permis fie-căruia de a'șĭ alege după plăcere.

MEDITAŢIUNI

In părăsirea totală din partea Creatoruluĭ se arată credinţa servitorilor luĭ D-ḍeŭ. Eĭ sunt așa de plinĭ de speranţă, că se bucură de întêmplările ce'ĭ duc a perde totul. F. Augustin ḍicea cu atâta spirit și sentiment, atunci omul credincios strigă: Să mi se ia lucrurile ce mi le-aŭ dat

D-ḍeŭ, dar să nu mi se ia D-ḍeŭ care mi le-a dat. Atuncĭ D-ḍeŭ adună pre servitorĭĭ sĕĭ cum se exprimă Profetul. Purtarea ómenilor este și aicĭ, ca orĭ unde, contrară cu a lui D-ḍeŭ. De îndată ce un om face un pas îndărăt în avere, lumea începe a'l părăsi; și desgustul sĕŭ se adaugă, indiferența crește față cu el; ast-fel că, fiind în mijlocul nenorocirei, nu mai are amicĭ, nicĭ o persónă care să'l cunóscă saŭ se amintéscă de el. Insă aicĭ se arată înalta protecțiune a lui D-ḍeŭ, dacă nu scóte în totdéuna pre omul credincios din fundul abisului de mizerie, în care se găsește, harul sĕŭ suplinește prin mângâerĭ interióre. N'avem de cât să citim istoria sf. Pavel și a sfinților celor marĭ, a sfinților celor mai ispitiți și ne vom convinge. Să avem dar credința lui D-ḍeŭ și vom vedea acéstă minune a providinței reînoindu-se.

VERSURILE 17, 18

Lege pune-mĭ mie, Dómne, în calea ta; și mĕ îndreptézĕ în cărare dréptă, pentru vrăjmașiĭ meĭ. Nu mĕ da pre mine în sufletele celor ce mĕ necăjesc; că s'aŭ sculat asupra mea mărturiĭ nedrepte și a mințit strâmbătatea ei-șĭ.

La versul 17, ebreul ḍice, pentru aceĭ ce mĕ persecută saŭ mĕ observă. Termenul de inimicĭ dă acéstă gândire.

La versul 18 textul ḍice, *mărturiĭ mincinóse*, este acelaș lucru ca și *mărturiĭ nedrepte*, care nu pot fi ast-fel de cât numaĭ pentru că depune falsități.

Asupra acestor cuvinte din urmă: *și nedreptatea aŭ mințit asupra eĭ*, καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ cum se exprimă ceĭ LXX, uniĭ pronunță afirmativ, că aceștĭ interpreți se îndepărtézĕ de Ebreŭ. Acéstă judecată este prea decisivă. In ebreŭ este: ויפח חמס; ebraiștiĭ nu se unesc asupra însemnăreĭ lor.

Uniĭ traduc: Et mussitans injuriam (și omul care șoptește injuriĭ); ast-fel Bythner, în lyra luĭ David. Alțiĭ: *Et qui spirat violentiam* (și acel care respiră, arată violență); ast-fel Duport, în Psaltirul sĕŭ în versurĭ.

Alțiĭ: Et quasi spirans crudelitatem (ca suflând cruḍime), ast-fel traducțiunea engleză.

Alțiĭ: Et egerunt mecum injuste absque pudore (și eĭ aŭ comis nedreptate fără rușine), ast-fel traducțiunea germană.

Alțiĭ: *Et spirant violentiam* (și eĭ respiră violență contra mea): ast-fel o altă versiune germană, și versiunea francesă a autorilor principiilor discutate.

Alțiĭ: *Et apparuit injustitia* (și s'a arĕtat nedreptatea), ast-fel Symmaca.

Alții: Et apertum mendacium (și minciuna este de față); ast-fel Fer. Jeronim.

P. Petau a adunat mai tóte aceste păreri în aceste două versuri. πολλοὶ ἄνευ γαρ ἐμοῦ κατεναντία μάρτυρες ἔηαν, λαβραγόραι τ', ἄδικοι τ'ἀνεμώλια παφάζοντεσ.

Ceĭ LXX se par că aŭ înțeles mai rĕŭ acest text de cât toți interpreții aceștia. Eĭ aŭ considerat că verbul פוח, voia se dică spirare, effare și încă și illaqueare. Eĭ s'aŭ determinat pentru acéstă însemnare, și aŭ înțeles, că nedreptatea s'a împetrit în sine, că s'a încurcat; de unde eĭ aŭ tradus καὶ ἐφύσατο ἡ αδικία ἑαντῇ, et mentita est iniquitate sibi; ceea ce rĕspunde la iniquitas illaqueans se, dacă cuvêntul ebreŭ ar fi un participiŭ, saŭ un nume verbal. Intreb dacă o ast-fel de traducțiune se póte susținea? Dacă ea nu cade chiar în acea a luĭ Simmaca: Manifestata est iniquitas; și în aceea a fer. Jeronim: Apertum (est) mendacium?

MEDITAȚIUNI

Profetul dorește a fi condus în căile dreptățiĭ, din causa inimicilor sĕĭ. Iată unul din marele folóse ale persecuțiuneĭ; obligă a nu se rătăci din drumul drept; inspiră priveghere; și face ca să se judece pre sine, pentru a nu fi judecat de adversarĭ neîmblânzițĭ. Biserica nu fu nicĭ-odată mai fecondă în fapte bune, de cât în timpul persecuțiunilor; și Sf. Cyprian scriea, pe timpul aceleĭ care 'l ridică și pe dênsul din lumea acéstă, că creștiniĭ aveaŭ trebuință de acéstă tempestă, pentru a intra în căldura care se rĕcise printre eĭ. Trebue a privi persecuțiunile ca timpul sacrificiuluĭ, timp sacru și venerabil, la care se prepară prin fapte bune, și în timpul căreia trebue să se îngrijéscă fiecare. Póte cineva să încerce persecuțiunĭ prea nedrepte, și să nu fie sfânt, precum póte fi cineva sărac, și în acelaș timp și mândru. Este a abusa de unul din cele mai marĭ mijlóce ale mântuireĭ, a perde totul în acéstă lume și în cea-l'altă; a merge în infern pe calea ceruluĭ. Oh! cât de des trebue a repeta acéstă rugăciune a Profetuluĭ: Fă-mĕ Dómne, să merg în calea ta, pentru că am mulțĭ inimicĭ, când eĭ nu ar mărturisi în contra mea de cât minciunĭ, când minciunile lor ar fi descoperite, dealtmintrelea sunt vinovat către tine, nedreptatea lor nu mĕ va îndrepta.

VERSURILE 19, 20

Cred că voiŭ vedea bunătăţile Domnuluĭ în pământul celor vii. Aşteptă pre Domnul, îmbărbătézĕ-te şi să se întăréscă inima ta, şi aşteptă pre Domnul.

Versul al 19-lea în ebreŭ începe prin cuvêntul לוּלֵא, care însémnă *utinam, si non, nisi*, şi multe alte lucrurĭ ; se ia de ordinar pentru *nisi*, şi pentru aceea ebraiştiĭ presupun aicĭ o reticenţă şi traduc : Aşĭ fi perdut curajul, de n'aş fi creḑut, că voĭ vedea bunătăţile Domnuluĭ în pământul celor vii. Fiind-că acéstă frasă va să ḑică că : *cred că voiŭ vedea bunătăţile Domnuluĭ în pământul celor vii*, ceĭ LXX s'aŭ restrîns în acest sens, şi n'aŭ ţinut séma de *nisi*: F. Ieronim şi mulţĭ ebraiştĭ moderni (între alţiĭ *Biblia Germană*) făcu tot ast-fel. Autoriĭ Principiilor discutate se mulţămesc de a întrebuinţa întrebarea : Nu sunt sigur că mĕ voiŭ bucura de bine-facerile celuĭ Etern în pământul celor viĭ? Si acésta revine la ceĭ LXX şi Vulgata. Acest pământ al celor viĭ este luat de uniĭ pentru pământul luĭ Istrael, de unde presupun eĭ, că David era atuncĭ exilat. Alţiĭ, cu maĭ mult cuvênt înţeleg patria cerésc̆ă, unde mórtea nu intră.

In versul de pe urmă ebreul ḑice : El va întări inima ta în loc de *întăreşte inima ta*. Ceĭ LXX aŭ putut să citéscă fără *jod*, care denotă a treia persónă a viitoruluĭ, şi iaŭ verbul la imperativ, *conforta cortuum*. Se pare că acest imperativ se acordă maĭ bine cu aceia ce precede, dar în fond diferenţa este fórte mică. Autoriĭ principiilor discutate ḑic iarăşĭ : Soyez remplis de force, ranimez votre courage, etc.

MEDITAŢIUNI

Nu este alt pământ al celor viĭ de cât cerul, precum nu este altă carte a celor viĭ, de cât cartea predestinaţiuneĭ ; precum iarăşĭ nu este alt *D-ḑeŭ al viilor*, de cât adevĕratul D-ḑeŭ, a căruia împĕrăţie este eternă. Acel ce póte ḑice că : crede că va gusta din bunătăţile Domnuluĭ în pământul celor viĭ, trebue a fi un om cu totul despărţit de pământul celor morţi, care este lumea acésta, unde domneşte mórtea prin pĕcat şi prin distrugerea succesivă a tuturor némurilor. Amintirea de pământul celor viĭ, încurajează pre omul bun ; el aşteptă pre Domnul în tot momentul, pentru că nu este niciĭ unul căruia să nu'ĭ bată la uşă Domnul. El ḑice câte o-dată, ca profetul : cât de lung este timpul exiluluĭ meŭ! Dar încrederea sa 'l susţine, şi dragostea sa 'l face să guste plăcerile, care sunt pregătitóre pentru bunurile eterne ale Domnuluĭ.

PSALMUL XXVII

Titlul acestuĭ psalm este: *Psalmul luĭ David însuș̆i*; ebreul și grecul nu ḑic de cât *luĭ David*, și aceĭ cariĭ ḑic că este în greceș̆te *Psalmul luĭ David;* n'aŭ consultaț ediț̆iunea Vaticanuluĭ, care este cea maĭ bună.

Subiectul acestuĭ psalm nu este determinat: S'ar părea că se rapórtă ca multe altele la timpurile de încercare ale acestuĭ St. rege, și mult maĭ perfect la patima și învierea luĭ Iis. Chr. Este o rugăciune potrivită cu trebuinț̆ele fie-căruĭ credincios suferind, persecutat și lipsit de orĭ-ce ajutor omenesc.

VERSUL I

Către tine, Dómne, voiŭ striga, Dumneḑeul meŭ, să nu tacĭ de către mine; ca nu când-va să tacĭ de către mine și mĕ voiŭ aseměna celor ce se pogóră în grópă.

In loc de *Deus meus* ebreul ḑice: *petra mea* (stânca mea) expresiune aș̆a de familiară în acéstă limbă, când vorbeș̆te de D-ḑeŭ, că s'ar putea pune între numele Divine, și a se adăuga la cele-l'alte ḑece, care arată în ebreŭ Ființ̆a supremă.

Profetul cere, ca D-ḑeŭ să nu tacă de către sine, adesea să asculte rugăciunea sa, și să'ĭ respundă cu bună-voinț̆ă. Ca nu când-va să tacĭ. ḑice el, și să mĕ aséměn cu ceĭ ce se pogóră în grópă. Acéstă frasă este ebraică, și trebue a fi ast-fel: pentru că păzind tăcerea etc.

Ceea ce profetul numeș̆te a pogorâ în grópă, este acelaș̆ lucru ca și a pogorâ în mormênt.

MEDITAȚIUNI

Se vede prin rugăciunea Profetuluĭ, că un om lipsit de ajutorul divin este asemenea unuĭ mort; care nu are în el principiile vieț̆eĭ spirituale; și faptele sale cele maĭ oneste nu sunt de cât efectul filosofieĭ, și nu fapte creș̆tinești.

Invĕț̆ăm de la acelaș̆ Profet, care este diferența între o rugăciune căldurósă și o rugăciune făcută fără atenț̆iune și fără spiritul interior; pre acesta D-ḑeŭ nu'l ascultă și departe de a'ĭ rĕspunde el o respinge; cel-l'alt, din contra, se

înalță până la tronul luĭ D-ḑeŭ și obține totul prin milostivirea sa.

Prețul nestimabil al psalmilor luĭ David, nu este numaĭ de a ne procura rugăciunĭ pentru tóte casurile când noĭ avem trebuință de ajutorul luĭ D-ḑeŭ, dar de a ne învĕța încă cum trebue să ne rugăm. Aicĭ, de exemplu, vedem că trebue să strigăm către Domnul, adică să-l rugăm adesea orĭ și viŭ, că trebue a pune în el tótă încrederea nóstră; căcĭ pentru aceea Profetul numește pre D-ḑeŭ *stânca sa*, voind să ḑică prin aceia, sub protecțiunea divină, nimic nu mĕ va putea clăti.

VERSUL 2

Audĭ, Dómne, glasul rugăciuneĭ mele, când mĕ rog către tine, când ridic mâinele mele către biserica cea sfântă a ta.

In text este: *când rădic mâinele mele către oracolul tĕŭ.* adecă, *propițiatorul* de unde făcea D-ḑeŭ să se audă voințele sale, Ceĭ LXX și Vulgata pun totul pentru parte templul întreg în loc de chivot, saŭ sfânta sfintelor unde era. Templul nu exista din timpul luĭ David; dar Cortul este adese-orĭ numit Templu, cum se vede în prima carte a Regilor, maĭ înainte de a se zidi templul. Ceea ce autorisă ambele nóstre traduceriĭ.

Textul ebreŭ pune: Când strig către tine, ceea ce este o expresiune maĭ forte de cât: dum oro ad te.

MEDITAȚIUNI

Obiceiul de a ridica mâinele când se rógă, este așa de vechiŭ ca și rugăciunea. Moise se ruga astfel și obținea ajutorul luĭ D-ḑeŭ, pentru a învinge pre inimiciĭ poporuluĭ sĕŭ.

Și St. Pavel ḑicea către Timoteiŭ că ómeniĭ trebuea să se róge *ridicând mânile curate către cer.* Acéstă ridicare a mânilor în timpul rugăciuneĭ însémnă căldura sufletuluĭ și dorința ce are de a obținea aceea ce cere. Să înălțăm inimele nóstre, ḑicea Eremia, cu mâinele nóstre către Domnul. Trebue a observa că nu lipsește nimic rugăciuneĭ Profetuluĭ pentru a fi auḑit. El strigă cu putere și întórnă către sanctuar, înalță mâinele spre cer, mărturisește umilința sa profundă servindu-se de terminĭ rugătorĭ. In fine el repetă, multiplică formele rugăciuneĭ, fără îndoială pentru a face cunoscut abondența sentimentelor sale

VERSURILE 3, 4.

Să nu mĕ tragă pre mine cu ceĭ pĕcătoşĭ, şi cu ceĭ ce lucréză strâmbătate sà nu mĕ pierdĭ. Cu ceĭ ce grăesc pace către vecinul sĕŭ, iar cele rele în inimele lor.

In versul al treilea Vulgata adaogă: *să nu mĕ perdĭ*, care nu se găseşte în ebreŭ. Este o adăogare a celor LXX, carĭ fac, în multe părţi comentărĭ şi parafrase, cu scopul de a lămuri textul. Aicĭ nu se póte ḑice, că adăugirea este nefolositóre orĭ rĕŭ închipuită. Prima parte a Versuluĭ: *să nu mĕ tragĭ cu cel pĕcătos.* Este susceptibilă de douĕ înţelesurĭ, cum recunóşte un comentator, căcĭ ea voeşte să ḑică: nu permite ca să merg în calea pĕcătoşilor. Dar prin mijlocul adăugireĭ celor LXX, sensul este determinat pentru a doua interpretaţiune. Prin urmare ea este folositóre, şi nu putem şti gândul acestor interpreţĭ, care o aŭ pus. Alt-fel este o expresiune asemenea în psalmul 25, v. 9: Ne perdas cum impiis, Deus, animam meam.

Ebreul nu face de cât un vers din aceste douĕ versurĭ; dar lucrul este indiferent. David, zugrăvind caracterul rĕŭ şi viclean al celor rĕĭ, de sigur a avut în vedere pre aceĭ ce'l presenta; dar el vorbeşte în general, şi nu se plânge în numele sĕŭ, ceea ce este o dovadă de prudenţa şi moderaţiunea sa.

MEDITAŢIUNI

Acest caracter zugrăvit de profetul, este unul din cele maĭ comune din lume, şi maĭ urât Domnuluĭ. Eĭ vorbesc de pacea aprópeluĭ, şi în fundul inimeĭ lor nu gândesc de cât la rĕutate. Se trădéză aceste procedărĭ de prudenţă fineţă, de politică, de uzul lumiĭ; şi scriptura, care este cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, le pune în rêndul greşalelor. Peste tot locul Domnul ameninţă rĕsbunările sale contra înşelătorilor, inimilor duple, linguşitorilor, şi peste tot locul lauda, blândeţea, probitatea şi sĕrăcia. Când Iisus Christos voi să laude pre Nathanael, el ĭĭ ḑice: că nu este vicleşug într'ênsul, şi când sf. Petru descrie pre Iisus Chr. el ḑice că, *pĕcat n'a făcut, nicĭ s'a aflat vicleşug în gura luĭ.* Este ceva minunat în inima omuluĭ; el iubeşte dreptatea şi o caută de la alţiĭ, el o laudă sincer; şi în practică se dedă la fraudă şi minciună. Toţĭ filosofiĭ aŭ făcut elogiul veritățiĭ, al curăţieĭ, al franşităţiĭ. Dar este cu neputinţă de a găsi aceste virtuţĭ afară de creştinism. Pentru că numaĭ creştinismul

învaţă a fi în adevĕr, drept, franc, adevĕrat şi sincer, chiar cu dauna intereselor sale şi a glorieĭ sale.

VERSURILE 5, 6,

Dă-le lor Dómne dupre lucrările lor şi dupre vicleşugul isvodirilor lor. Dupre faptele mâinilor lor dă-le lor, rĕsplăteşte lor răsplătirea lor.

Profetul exprimă în treĭ feluri deosebite acéstă gândire, Dómne, pedepseşte-ĭ cum merită. In acéstă rugăciune nu este nicĭ o dorinţă rea, nicĭ o scânteie de rĕsbunare; 1) Póte că este o profeţie cum se pare că arată versul şépte, *'ĭ veĭ sfărâma şi nu'ĭ veĭ restabili*; 2) Aceştĭ inimicĭ eraŭ maĭ mult contra luĭ D-ḑeŭ de cât a luĭ David cum se arată în acelaş vers: *Eĭ n'aŭ înţeles lucrurile Domnuluĭ*; 3) Prin acéstă rugăciune, sf. rege mărturiseşte că pune causa sa şi aceea a inimicilor sĕĭ în mâinile celuĭ atot-putinte. Un om rĕsbunător cere maĭ rar luĭ D-ḑeŭ distrugerea inimicilor sĕĭ; el lucréză singur a'ĭ distruge ceea ce pasiunea ĭĭ dictéză. In fine David fiind un profet, şi făcênd psalmiĭ sĕĭ pentru folosul credincioşilor, el a avut în vedere direct pre inimiciĭ mântuiriĭ, contra cărora este permis a cere ajutorul divin. — Aicĭ ebreul şi traducerile se acordă perfect.

MEDITAŢIUNI

Ceea ce trebue maĭ mult a invita în aceste rugăciunĭ, în care David vorbeşte de inimiciĭ sĕĭ, şi remite causa sa în mâinile luĭ D-ḑeŭ, este orórea ce mărturiseşte pentru crimă şi rĕutate. El prevede rĕsbunările celuĭ prea înalt contra celor rĕĭ şi impioşĭ; acéstă gândire îl loveşte, el ĭĭ exprimă în termenĭ puternicĭ, şi care mărturisesc, cât de departe este inima sa de a consimţi la asemenea întreprinderĭ, şi a forma proiecte de nedreptate, ast-fel ca acele de care sunt vinovaţĭ adversariĭ sĕĭ. Când suntem în prada unor persecuţiunĭ nedrepte, sentimentul acesteĭ nedreptăţĭ şi judecata lor trebue să ne dea lecţiune pentru a stărui în dreptate pentru a ne feri cât se póte maĭ mult de exemplele ce ni se dă, şi a căror victimă suntem noĭ. Nu este rar în lume ca un om desbrăcat de bunurile sale prin practice fraudulóse să se pue şi el a exercita răpirĭ ascunse. El 'şĭ rĕsbună de póte; face resbel acelor ce 'ĭ-aŭ făcut, şi chiar acelor carĭ nu 'ĭ-aŭ causat nicĭ o supĕrare. Ast-fel lu-

mea devine un câmp deschis tuturor răpitorilor, un pământ de sânge, unde este greŭ a distinge pre cel vinovat de cel nevinovat, și acel maĭ puțin vinovat de acel maĭ mult. Sf. nostru profet este un model pre care trebue să'l urmăm: el a putut să'șĭ răsbune asupra luĭ Saul și n'a făcut; în fața sa aŭ fost o mulțime de exemple rele, și inima sa a fost credinciósă legilor luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 7.

Că n'aŭ înțeles spre lucrurile Domnuluĭ și spre lucrurile mâinilor luĭ; surpa-veĭ pre dênșiĭ și nu-ĭ veĭ zidi.

După textul ebreŭ și grec trebuia să se traducă non intellexerunt în opera Domini; cum s'a pus în urmă, *în opera manum ejus*. Să presupun că cel întâiŭ *în* aŭ dispărut prin greșala copiștilor: Dacă nu cum-va autorul, vĕḑênd că *în opera manum ejus* este ce-va maĭ forte de cât simplu *opera*, a voit să arate prin proposiția *in*, că trebuia a întrebuința o atențiune maĭ particulară pentru a considera aceste *lucrurĭ ale mâneĭ luĭ D-ḑeŭ*. Dar în fond acéstă diferență este prea puțin lucru.

Ceĭ LXX și Vulgata pun: *zdrobi-veĭ pre dênșiĭ și nu'ĭ veĭ zidi*, pe când după ebreŭ a trebuit să se pue: Destruet eos et non aedificabit eos. In versul precedent verburile sunt la a doua persónă; traducĕtoriĭ noștri aŭ crezut că trebue să păstreze acest mod de vorbire la versul șépte, și F. Ieronim face asemenea. Eĭ aŭ lăsat nu maĭ puțin opera Domini et opera manuum ejus; pentru că era vorba de lucrurile Domnuluĭ în general, de creațiunea lumeĭ, de providența, de făgăduințele date némuluĭ omenesc, în raport cu răscumpĕrarea. Trebuia dar a se pune aicĭ numele luĭ D-ḑeŭ de cât a ḑice: *opera tua*. Acéstă conjectură, dacă póte fi, ni se pare destul de bună pentru a justifica acest fel de nepotrivire ce se crede că se zărește în acest vers.

MEDITAȚIUNI

In acest vers al Profetuluĭ este conținută causa nenorocireĭ reprobaților, întinderea acesteĭ nenorociriĭ; durata acesteĭ nenorociriĭ, ast-fel că puține texte a sfintelor cărțĭ se găsesc, de unde póte trage maĭ multe instrucțiunĭ. Causa acesteĭ nenorociriĭ este că n'a 'nțeles lucrurile Domnuluĭ, maĭ ales minunea dragosteĭ sale în răscumpĕrarea némuluĭ omenesc. Is. Chr. a plâns asupra Ierusalimuluĭ pentru că nu l'a cunoscut pre acel ceĭ dădea pacea. Intinderea neno-

rocireĭ este, după expresiunea profetuluĭ, *distrugerea*. Ei nu vor fi nimic în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ, și a nu fi nimic în ochiĭ acesteĭ ființĭ, care nu vede de cât aceea ce este real, positiv, bun în creaturile sale, pentru că nu aveaŭ de cât abusul pĕcatuluĭ, este a fi în lipsa totală de tóte bunurile, este a nu maĭ avea legătură că D-ḑeŭ, de cât pentru a fi victima rĕsbunărilor sale. Aș fi voit maĭ bine, ḑicea Is. Chr. de trădătorul Iuda, ca acest om să nu fi maĭ existat, ceea ce arată că starea celor rĕĭ era maĭ deplorabilă de cât a celuĭ ce nu este nimic. Ba dacă reprobaţiĭ ar avea speranţă de a vedea finitul relelor lor; dar nu, Domnul nu'ĭ va maĭ ridica nicĭ-o-dată, el nu'ĭ va scóte nicĭ-o-dată din profundul abis în care 'ĭ-aŭ cufundat. Ierusalimul sfărîmat pentru totdéuna, nu este de cât figura acesteĭ nenorociriĭ eterne, care este reservată inimicilor luĭ D-ḑeŭ. Ah! cât este de folositor de a cugeta despre lucrurile luĭ D-ḑeŭ! Noĭ suntem înconjuraţiĭ de ele și nu ne gândim la ele: fie-care moment al vieţeĭ nóstre, este o trăsătură a buneĭ voinţeĭ sale, o mărturie de bunătatea sa, și noĭ întórcem ochiĭ către obiectele ce ne interesézĕ și care ne conrump.

VERSURILE 8, 9.

Bine este cuvêntat Domnul că a auḑit glasul rugăciuneĭ mele. Domnul este ajutorul meŭ și scutitorul meŭ, spre dênsul a nădăjduit inima mea și m'a ajutorat.

Ebreul ḑice la versul 9: Domnul este puterea mea și scutul meŭ. Acéstă limbă se servește maĭ totdéuna de termenul *scut* pentru a exprima protecţiunea divină. Un comentator face o observare fórte bună asupra acestor douĕ cuvinte: **putere** și **scut**, cea dintâiŭ este interióră și arată că sufletul Profetuluĭ a fost întărit de harul celuĭ Prea Inalt, și al doilea (scutul), dă a înţelege că D-ḑeŭ l'a apĕrat contra inimicilor din afară.

MEDITAŢIUNI

Trebue ca acéstă expresiune: *Bine este cuvêntat Domnul* să aibă o putere mare în stilul Scriptureĭ, pentru că acésta e lauda ce se dă de ordinar numeluĭ luĭ D-ḑeŭ, ḑicênd *care este bine-cuvêntat în tóte secolele*. Și de aicĭ se trage un argument invincibil, pentru divinitatea luĭ Is. Chr., pentru

că el este numit ca și Părintele sĕŭ. *D-ḑeŭ bine-cuvêntat în tóte secolele.* Acéstă expresiune înseamnă, că D-ḑeŭ este demn de tot felul de onóre din causa bunătăţiĭ sale.

Noĭ suntem nerecunoscĕtorĭ către D-ḑeŭ; el a audit rugăciunile nóstre de o mulţime de orĭ, el ne-a vorbit inimeĭ în miĭ de împrejurărĭ; și n'am recunoscut vocea și nu 'ĭ-am mulţumit de protecţiunea sa. Da, când toţĭ ómenĭĭ 'mĭ-ar ḑice, că eĭ s'aŭ rugat mult, fără a fi audiţĭ, nu voiŭ înceta d'a racunóște că am fost de multe orĭ. M'am simţit în aceste împrejurărĭ plin de cunștinţă și de putere. Numaĭ D-ḑeŭ putea să fie autorul acesteĭ schimbărĭ făcute în mine, Dacă m'aș fi rugat maĭ des, dacă m'aș fi rugat cu maĭ multă căldură, aș fi avut maĭ multe doveḑĭ de ajutorul divin.

VERSUL 10

Și a înflorit trupul meŭ și din voia mea mĕ voiŭ mărturisi luĭ.

Se citește în Ebreŭ: *Inima mea a tresărit de bucurie, și'l voiŭ lăuda prin cântarea mea.* Nu se póte ḑice, că ceĭ LXX aŭ pus un contra-sens. Intr'o bucurie mare, tot omul se pare că întinerește, maĭ ales dacă a precedat tristeţea: *Inima veselă, bună viaţă face,* ḑice înţeleptul. Prov. 17, 22. Ast-fel când ebreul ḑice: Inima mea a tresărit de bucurie, și grecul: Trupul meŭ a înflorit, este tot aceeași mulţumire a spiritului, exprimată în douĕ moduri diferite, dar nedespărţită una de alta. In urmă când Ebreul ḑice: *'l voiŭ lăuda din tótă voinţa mea;* este aceeași laudă a Domnuluĭ manifestată prin cântărĭ, fără îndoială conform cu sentimentele inimeĭ și cu afecţiunile voinţeĭ.

Un comentator german, alt-fel fórte lipit de Ebreŭ, ḑice asupra acestuĭ vers: prima parte arată că David era așa de plin de D-ḑeŭ, că era transportat de bucurie; și al doilea că consacra tot talentul sĕŭ poetic a celebra pre cel Prea Inalt, pre care 'l servea prin cântărĭ de laude. Și dacă acéstă observare este justă (cum și este), urméză că ceĭ LXX aŭ dat fórte bine spiritul versuluĭ; eĭ aŭ zugrăvit viŭ transporturile luĭ David și aŭ dat dreptate sincerităţiĭ cântărilor sale, zicênd. că principiul era *voinţa.* S'a observat în adevĕr, că putea să fie în exemplurile celor LXX: Și a săltat carnea mea și din inimă mĕ voiŭ mărturisi luĭ. Nu este vorba de cât de o transposiţie a douĕ cuvinte, a unuĭ *beth* în loc de *mem,* în al doilea cuvênt al versuluĭ.

MEDITAŢIUNI

Numaĭ sfinţiĭ încércă săltările de bucurie de care vorbește aicĭ Profetul. Lumea nu dă de cât plăcerĭ amestecate cu

amărăciuni. Profetul ḑice aiurea: Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul. Trebue a gusta maĭ 'nainte de-a cunóşte acéstă bunătate. Se póte ḑice, că sfinţiĭ sunt, într'un sens real, singuriĭ ómeni din lume, carĭ cunosc adevĕrata plăcere; s'ar încerca a ḑice cine-va că sunt singuriĭ *sensualĭ*, pentru că bucuria de care este plină inima lor, se revarsă până la sensurĭ. Acesta ar fi tot-d'a-una un mister pentru un om lumesc, pentru că omul-animal nu concepe ceea ce este spiritul luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 11, 12.

Domnul este întărire poporuluĭ sĕŭ şi scutitor mântuirilor sensuluĭ sĕŭ este. Mântueşte pre poporul tĕŭ şi bine-cuvintézĕ moştenirea ta şi'ĭ paşte pre eĭ şi'ĭ ridică pre eĭ până în véc.

Ebreul ḑice: *Domnul este puterea lor*; ceea ce este şi maĭ obscur de cât lecţiunea celor LXX şi a Vulgateĭ. Acest pronume *lor*, trebue să însemne pre poporul luĭ D-ḑeŭ, de care nu s'a vorbit imediat maĭ nainte. Traducĕtoriĭ noştri vor fi cetit לעמו, *plebi suae* în loc de למו eis. fer. Ieronim traduce: *Dominus fortitudo mea.* Siriaca este conformă cu Vulgata şi dovedeşte că este cea maĭ bună.

Un comentator german aşa a înţeles obscuritatea ebreuluĭ într'acéstă parte, că pentru a o înlătura, se serveşte de versul 12, unde poporul este specificat. Ceĭ LXX carĭ nu eraŭ simpli traducĕtorĭ, aŭ putut să suplinéscă acest cuvênt în versul 11 când chiar ar fi cetit למו eis.

Christosul de care vorbeşte profetul aicĭ este însuşĭ el, din causa ungereĭ ce a primit-o. Póte să fi avut în gând pe Christos prin escelenţă, Mesia, D-ḑeŭ a fost protector amĕndurora, el a fost autorul mântuireĭ; noĭ suntem mântuiţi prin rescumpărare: D-ḑeŭ ne-a luat de moştenire, el ne binecuvintézĕ, el ne guvernă, ne conduce la glorie.

MEDITATIUNI

Se póte privi acest psalm ca un moment al dorinţeĭ ardente, ce avea Profetul de a uni persóna sa şi pre poporul sĕŭ cu D-ḑeŭ. Fiind-că el simţeşte folósele acesteĭ uniri, strînge legătura prin tot sentimentul de încredere, de recunoştinţă şi părăsire totală. Fie-care vers este ca o văpae care caracterizézĕ o inimă mare, generósă, tinĕră şi plină de credinţă. Acésta e o cântare ce trebue maĭ mult a medita de cât a studia. Convine tuturor situaţiunilor vieţeĭ unuĭ creştin, orĭ-care ar fi împrejurările în care se găsea profetul, când le compuse.

PSALMUL XXVIII

Titlul acestuĭ psalm este: Psalmul luĭ David, când s'a terminat cortul. Se póte ḑice, că acest psalm a fost compus în memoria scóterei cortuluĭ, póte cu ocasiunea strămutăriĭ chivotuluĭ, din casa luĭ Obededon pe muntele Sionuluĭ. Căcĭ fiind-că cortul vechiŭ n'a fost transportat cu chivotul este natural de a gândi, că David 'l înlocui, punênd chivotul într'un loc care imita cortul. Iată tot ceea ce se póte presupune asupra acestuĭ titlu. Ebreul nu ḑice de cât *psalmul luĭ David;* și ne putem mulțămi de acéstă inscripțiune, pentru că ceea ce se găsește maĭ mult în textul grec și în cel latin, nu este recunoscut unanim, ca făcênd parte din cuvêntul luĭ D-ḑeŭ.

Noĭ nu găsim în istoria luĭ David nicĭ un fapt particular la care să se pótă raporta amĕrunțimele conținute în acest psalm; și este maĭ bine a nu face conjecturĭ și sisteme asupra acestuĭ punct, de cât a se expune ca să nu ḑică nimic satisfăcĕtor pentru cetitor. Acest profet a putut să vadă în viitorul evenimentelor, mistere care nu existaŭ din timpul sĕŭ. De exemplu, cele șépte glasurĭ ale luĭ D-ḑeŭ de care vorbește el, convin fórte bine celor șépte mistere ale Bisericeĭ creștine, póte să se gândéscă cineva, că el a avut aceste obiecte în vedere. Dar acéstă explicațiune, de și póte literală, în raport cu Profetul, nu póte fi în raport cu noĭ, pentru că nu putem sprijini niște doveḑĭ, care nu ne garantéză de adevĕr: ea va intra în reflexiunile mele, pentru că acésta e partea opereĭ mele pe care o destinez spre edificarea lectorilor și a mea.

'Mĭ ajunge dar, pentru a nu mĕ îndepărta de literă, de a considera acest psalm, ca o cântare de laudă, ca o invitare ce face Profetul tuturor ómenilor și maĭ ales poporuluĭ sĕŭ de a bine-cuvênta pre Domnul. Acest psalm, prin urmare, este de un stil prea înalt și prea demn de sentimentele de care era pătruns sfântul Rege.

VERSUL I

Aduceţi Domnuluĭ, fiĭ aĭ luĭ Dumneḍeŭ, aduceţi Domnuluĭ pre fiĭ berbecilor.

Lecţiunea Vulgateĭ conformă cu a celor LXX, pare că se îndepărtéză aicĭ de textul de ebreŭ, nu contraḍicênd, dar adăugând ceva care nu este în text: şi ce adaogă ea? Unĭĭ ḍic că este *filii Dei*; alţĭĭ că ar fi *filios arietum*. Eusebie ḍice că în Ebreŭ nu se găseşte *filii Dei*; prin urmare, după el, *filios arietum*, ar fi în Ebreŭ.

Cu tóte acestea, Ebraiştiĭ, afară de Fer. Ieronim, care ţine încă pre *filios arietum* aruncă pre *filios arietum*; cea maĭ mare parte traduc *filii fortium*, şi nu *filii Dei*. Acéstă deosebire vine de la cuvêntul אלים care póte însemna *arietes* şi *fortes*; şi dacă se maĭ adaogă în ה la mijloc atunceĭ însémnă D-ḍeŭ. Ebraiştiĭ traduc deceĭ: Aduceţĭ Domnuluĭ, o fiĭ aĭ puternicilor, aduceţĭ Domnuluĭ gloria şi puterea, adică: celebraţĭ mărirea şi puterea luĭ D-ḍeŭ. Şi prin aceştĭ fiĭ aĭ celor puternicĭ, eĭ înţeleg saŭ pre poporul luĭ Israel, adică credincioşiĭ, saŭ ceĭ marĭ din stat.

Fiind-că nu ne putem îndoi că אלים nu însémnă şi *arietes* nu se póte arunca acéstă traducţiune: *Aduceţi Domnuluĭ*: şi rămâne numaĭ a recunóşte, că ceĭ LXX aŭ adaus: *O fiĭ luĭ D-ḍeŭ!* Este tótă aparentă, că aceştĭ interpreţĭ aŭ voit a da două însemnărĭ cuvêntuluĭ אלים, şi ast-fel eĭ aŭ pus (suposind אלהים): O fiĭ a luĭ D-ḍeŭ, aduceţĭ Domnuluĭ meŭ. Este sigur că urmând lecţiunea lor, acest vers dintâiŭ este maĭ viŭ, maĭ animat şi maĭ frumos de cât în ebreul de astăḍĭ. Oposiţiunea între *filii Dei şi filios arietum* este poetică; repetiţiunea de a *aduce Domnuluĭ* este energică. Orĭ cum ar fi de acéstă adăugire, este sigur că nu contraḍice textul şi nu putem asigura, că aicĭ traducerea se depărtéză de sensul originaluluĭ.

Ebraiştiĭ nu ţin unanim pentru *filii portium*, mulţĭ dintre eĭ aprobă cel puţin în comentariele lor, fiĭi Dei; de exemplu, un german modern şi zelos ebraist ḍice: Die puronens, die er anredet, werden genannt Söhne der Götter oder der Starken, wie man auch das Wort übersetzen kann.

MEDITAŢIUNI

Se vede din acest vers, că David nu se mulţumea a lăuda pre D-ḍeŭ în particular, dar că invita şi pre alţĭ credincioşĭ a da omagiile lor celuĭ Prea-Inalt. Aicĭ este zelul ce toţĭ ómenĭĭ trebue să'l aibă; prin cuvintele şi prin exemplele lor, eĭ trebuea să îndemne pre părinţiĭ lor, pre amicĭ, pre concetăţenĭ, a onora Fiinţa supremă. Ceĭ marĭ

aŭ obligaţiunĭ particulare de împlinit asupra acestuĭ punct. Exemplele lor şi în bine şi în rĕŭ, sunt de o putere mare. Un sfânt proslăvit sfinţeşte pre tot poporul şi un scandal mare 'l sminteşte.

Aceştĭ fiĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ, saŭ aceştĭ fiĭ aĭ celor puternicĭ de care vorbeşte Profetul, sunt încă într'un sens prea adevĕrat miniştriĭ religiuneĭ. Lor li se cuvine a aduce jertfe Domnuluĭ şi a celebra sfântul sĕŭ nume.

Ce morală póte trage cine-va din acest principiŭ? saŭ maĭ bine ce torente de lacrimĭ ar fi de ajuns unuĭ suflet atins de scandalele ce daŭ câte odată preoţiĭ D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ?

VERSUL 2

Aduceţĭ Domnuluĭ mărire şi cinste, aduceţĭ Domnuluĭ mărire numeluĭ luĭ; închinaţi-vĕ Domnuluĭ în curtea cea sfântă a luĭ.

Ebreul numeşte primele cuvinte ale acestuĭ vers cu cel precedent şi se serveşte de termenul *putere*, care este acelaş lucru cu *tărie*. Vulgata pune *onóre*; ceea ce trebue a se înţelege de onórea ce se dă luĭ D-ḑeŭ din causa *tărieĭ sale minunate*, expresiune care respunde la cuvêntul ebreŭ ,עֹז ce se citeşte în psalm.

In ebreŭ este: *Adorate Dominum in decore sanctuarii*, este acelaş lucru de o parte şi de alta; căcĭ frumuseţea sanctuaruluĭ consistă principalminte în sfinţenia sa.

MEDITATIUNI

Sunt treĭ grade în gloria ce se datoreşte luĭ D-ḑeŭ: 1) a recunóşte mărirele sale; 2) a înţelege gloria numeluĭ sĕŭ; 3) a se închina în sfântul sĕŭ templu.

Acel care, în secretul inimeĭ sale, recunósce că D-ḑeŭ este fiinţa infinită, creatorul tuturor lucrurilor, judecătorul tuturor ómenilor, începutul şi sfârşitul a tot ce există, cel dintâiŭ împlineşte datoriile sale; dar acésta nu este de ajuns, şi este necesar de a lucra şi a mări gloria numeluĭ sĕŭ. Tóte fiinţele fără excepţie, aŭ un nume pentru a fi cunoscute; fără numele ce'l pórtă s'ar confunda cu acele ce nu sunt, saŭ nu s'ar şti ceea ce sunt. Aşa în descoperirile ce se fac prin studiul naturel, saŭ perfecţionând ar-

tele, începem totdéuna prin a da un nume aceluia ce este obiectul unei cunoștinți nouĭ. Ființa Supremă are un nume care, în adevĕr, nu este distins de sine însușĭ, care nu este o demonstrațiune arbitrară, dar care nu lasă a fi privit ca semnul distinctiv al acesteĭ ființĭ supreme. Dar, dacă este adevĕrat, că cunoștința acesteĭ ființĭ intereséză pre toțĭ ómeniĭ, trebue numaĭ de cât ca cunoștința numeluĭ sĕŭ să'l intereseze iarășĭ, și dacă nu pot a se interesa de cunoștința acestuĭ nume, fără a dori ca acest nume să fie cunoscut, trebue cu toțiĭ să contribuească a'l face cunoscut; ceea ce este acelaș lucru cu a lucra ca să întindă gloria numeluĭ acestuia, pentru că acest nume este glorios prin sine însușĭ. Pentru aceea Sfinții ne îndeamnă așa de des ca să celebrăm și să înălțăm numele cel Sfânt a luĭ D-ḑeŭ.

Înțelesul acestor sfătuirĭ este, că trebue a ne sili ca numele luĭ D-ḑeŭ să fie prémărit și cunoscut. Cea dintâiŭ cerere a rugăciuneĭ Domneștĭ este *sfințească-se numele tĕŭ*, adică să fie recunoscut ca sfânt, și glorificat ca sfânt. Demoniĭ cunosc numele luĭ D-ḑeŭ și se umplu de spaimă. Nu tot ast-fel cunosc și credincioșiĭ acest sfânt nume: eĭ se intereséză de el prin dragoste și'l onoréză prin încredere.

In fine al treilea grad de glorie care este datorită luĭ D-ḑeŭ este adorarea ce i-se dă în Biserica cea sfântă a sa. Profetul care ḑice aicĭ: Inchinați-vĕ Domnuluĭ în curtea cea sfântă a luĭ, stabilește necesitatea unuĭ cult public și esterior. Dar care trebue să fie aceste cult? Rĕspunsul este cu totul simplu. Dacă D-ḑeŭ l'a stabilit, cum 'l făcu în națiunea Ebraică, și cum 'l face Iis. Chr. pentru toțĭ ómeniĭ chemați la cristianism, trebue a i-se supune. Un impios din timpurile maĭ nouĭ ḑice: Cât despre cultul exterior în care este născut cineva, dacă el este compatibil cu principiile legeĭ naturale, trebue a se face o lege de a nu'l lovi niciŏ-dată, nicĭ tulburându-l nicĭ oprindu-l. Eŭ ert unuĭ Turc de a fi Mulsuman, dar nu ert unul creștin de a'l converti. Nu este nimic maĭ rĕŭ de cât fanatismul de a alarma conștiințele, pentru niște materiĭ care nu se cred demne a interesa gloria luĭ D-ḑeŭ. Tóte acestea dovedesc, că autorul nu admite revelațiunea, că nu o admite chiar posibilă: căcĭ dacă ar admite-o posibilă ar trebui să ḑică: Dacă se întêmplă ca D-ḑeŭ să se descopere ómenilor, și să le arate forma unuĭ cult exterior, trebue a se conforma cu el, este

de datoria lor a i-se supune. După principiile acestuĭ necredincios, Iudeul ar fi trebuit să nu părăséscă ceremoniile legale; Turcul trebuea să rĕmâe liniștit în religiunea sa, chiar când i-se vestește Evangelia, și să'l facă a simți trebuința de a i-se supune. In fine acest scriitor este un curat deist; Iis. Chr. și Evangelia nu'ĭ sunt nimic; el se ține de religiunea naturală. Dar religiunea naturală dictéză fie-căruĭ om simțitor, că dacă D-ḑeŭ se descopere ómenilor, trebue să asculte ceea ce ḑice el și să i-se supună la ceea ce ordonă el. De aicĭ s'ar putea încheia că acest impios nu admite chiar religiunea naturală, saŭ că o mărginește urmând planurile și dorințele sale.

VERSUL 3

Glasul Domnuluĭ preste ape; *Dumneḑeul mărireĭ a tunat*; *Domnul preste ape multe.*

Versiunile se acordă aicĭ perfect cu textul, dar trebue a pătrunde sensul Profetuluĭ. Iată tot ceea ce se póte ḑice asupra acestuĭ obiect.

Se póte crede că acest profet a voit să celebreze gloria luĭ D-ḑeŭ prin efectele puterеĭ sale, care s'a arătat maĭ întâiŭ asupra apelor hausuluĭ, când vocea sa imperiósă le adună pentru a forma mările și fluviile. Acésta este prima voce de care face Psalmistul mențiune: cele-l'alte șase glasurĭ aŭ de obiect alte lucrurĭ ale creațiuneĭ.

Este posibil, ca cele șépte glasurĭ, așa de viŭ exprimate într'acest psalm, să fie tunetul a căruĭ efecte le explică profetul, tóte admirabile în varietățile lor, și tóte prea propriĭ a da o mare ideie de puterea divină.

Este adevĕrat iarăși că aceste șépte glasurĭ înțelese despre tunet sunt o figură a semnilor spaimeĭ, care trebue să precedeze și să însoțéscă judecata luĭ D-ḑeŭ. Se vede în Apocalips șépte tunete, care lucesc, și șépte îngerĭ, dintre carĭĭ cel de pe urmă va suna trâmbița ; după care misterul luĭ D-ḑeŭ va fi terminat.

Cele șépte glasurĭ de care vorbește profetul pot să se aplice și la predicarea Evangelieĭ. Cel dintâiŭ glas s'a auḑit peste ape, când Iis. Chr. primind botezul fu declarat de fiŭ iubit a luĭ D-ḑeŭ. Cele-l'alte glasurĭ vor avea de obiect alte minunĭ ale predicăreĭ Evangelieĭ. Și aicĭ se presintă fórte natural instituirea și eficacitatea celor alte șase sfinte taine ale Bisericeĭ creștine. Uniĭ înțeleg aceste glasurĭ de minunile, ce D-ḑeŭ trebuea să le lucreze eliberând pe Istrailtenĭ de robia Babilonuluĭ, și creștiniĭ de tirania principilor idolatri. După eĭ și una și alta este Biserica (cea a vechiuluĭ și nouluĭ Israel) care presintă aceste minunĭ înspăimêntătóre, și care invită pre fiĭ lor a celebra gloria și puterea luĭ D-ḑeŭ.

Dacă a'și ști vre-o altă interpretare dată acesteĭ cântărĭ, a'și

aduce-o, fără a putea asigura că se fie preferabilă tuturor celor ce se citesc. Ceea ce se póte asigura, este, că nu se pot despreţui figurile în acest psalm şi că aceste figuri trebue să se raporte la timpuri posterióre guvernului lui David.

MEDITATIUNI

Or-cum s'ar explica acest psalm, obiectul Profetului este totdéuna împlinit. El voeşte să dea o idee mare de puterea divină, învită pre ómeni să recunóscă şi să celebreze acéstă putere.

Este ceva cu totul neînţeles în om: dragostea ce are el pentru tot ceea ce este mare, nobil, înălţat, şi puţina dragoste ce are pentru D-ḍeŭ, care este mărirea, majestatea, însuşi sublimitatea. Omul tinde totdéuna la mare, chiar când se degradéză prin vanitate; şi acéstă deşertăciune, care este excesul micşorimei, dovedeşte, că omul este făcut pentru mare. Cu tóte acestea, mărirea lui D-ḍeŭ nu face mai nici o impresiune asupra lui. Omul ştie că o lovitură de trăsnet, care este o mică trăsură din puternicia lui D-ḍeŭ, póte sfărîma un oraş, o provincie, şi a extermina mii de ómeni. Acésta ar fi destul pentru a'l face să se închine puterei aceştei Fiinţi Supreme, care porunceşte fulgerului, şi de şése mii de ani, de când tunetul vueşte, omul mai nici nu gândeşte la D-ḍeŭ; dacă se gândeşte, o face acésta într'un chip nepotrivit, obscur, sec, indiferent, cu un cuvênt, cu totul mai jos de ideea ce are el de mii de nimicuri, ce'l înconjóră. Profetul David s'a silit a da o idee sublimă de D-ḍeŭ; psalmii sĕi sunt plini de acestea, ca şi cum acest sfânt rege, ar fi prevĕḍut uitarea, în care vieţuim, în raport cu D-ḍeŭ. Dar cine profită de aceste lecţiuni divine, de aceste imagini sublime?

VERSUL 4

Glasul Domnului întru tărie; glasul Domnului întru mare cuviinţă

Şi aicî versiunile se acordă cu textul. Dacă este vorba de fulgere, nimic mai tare şi mai capabil de a vesti prémărirea Domnului; de este vorba de cuvêntul care a creat lumea, ce putere, ce strălucire în acest cuvênt, *fie lumină*. Dacă Profetul a avut în

vedere predicarea Evangelieĭ, ea a convertit lumea, a făcut cunoscut pre D-ḍeŭ; nimic maĭ puternic și maĭ august, de cât Evangelia. Aicĭ este o profeție despre judecata cea maĭ de pe urmă, după cuvêntul luĭ D-ḍeŭ, morțiĭ vor învia, stelele vor cădea, universul va peri.

MEDITAȚIUNI

Ceĭ d'intâĭ Părinți aĭ Bisericeĭ aŭ admirat forța Evangelieĭ, în aceea că, persecutată din tóte părțile, ea a rĕmas. Noĭ trebue să o admirăm de-o-potrivă astăḍĭ; ea stă de maĭ bine de opt-spre-ḍece secole, cu tóte silințele păgânismuluĭ, a eresieĭ, a desfrânăreĭ, a necredinței. Cu tóte acestea, în observarea părinților este un argument maĭ decisiv, de cât tóte decisiunile ce se pot face în favórea stăreĭ în care se găsește Evangelia astăḍĭ. Acéstă Evangelie s'a născut în persecuțiunĭ; ea trebuea să fie sfărîmată din afară, dacă puterea luĭ D-ḍeŭ n'ar fi susținut-o. Doctrina luĭ Mohamet subsistă de maĭ multe secole, și probabil va subsista încă mult timp: dar ea n'a încercat în originea sa, tempeste și contradicțiunĭ. Dacă s'ar fi ridicat contra luĭ Mahomet și contra discipulilor sĕĭ persecutorĭ, în timp de patru secole; dacă s'ar fi torturat și ar fi aprins focurĭ pentru a nimici Alcoranul, el ar fi perit. Este cu totul alt-fel de Evangelie; eŭ nu o admir atâta, pentru că este astăḍĭ, de cât pentru că a ajuns până aci prin mijlocul persecuțiunilor celor patru secole primare. Recunosc aicĭ acel cuvênt plin de tărie și magnificență, de care vorbește Profetul.

Dacă acest sfânt rege ar fi vĕḍut cu spiritul în aceste șépte glasurĭ Sfintele taine ale legeĭ celeĭ nouĕ, s'ar găsi în glasul plin de tărie, taina care întărește pre creștinĭ în credință; și în vocea plină de magnificență, sacramentul care este o prescurtare a minunilor Domnuluĭ, augustul mister al Euharistieĭ.

VERSURILE 5, 6

Glasul Domnuluĭ, cel ce sfărîmă chedriĭ și va zdrobi chedriĭ Libanuluĭ. Și-ĭ va spulbera pre dênșiĭ ca pre viţelul Libanuluĭ; și cel iubit ca fiul Inorogilor.

In primul vers nu este nicĭ o dificultate, dar este multă în cel de al doilea. Grecul ḍice: καὶ λεπτύνει αὐτὰς ὡς τον μόσχον τον Λιβάνου;

ceea ce face o lecţiune heteroclită (ciudată); și ediţiunea de Compluta ḑice, ca viţelul din Liban, Teodoret și Apolinarie aŭ cetit tot ast-fel.

Ebreul ḑice: Et exilire faciet eas ut vitulum Libanum et Sirion sicut filium unicornium; și sensul este fórte clar, căcĭ Profetul ḑice, că vocea Domnuluĭ face să sălteze munţiĭ, ca cum ar fi niște viţeĭ, și munţiĭ Libanuluĭ și aĭ Sirionuluĭ, ca cum ar fi puiul de rinocer.

Nu este nicĭ o greutate a împăca prima parte a acestuĭ vers cu ebreul: a sdrobi cedriĭ Libanuluĭ, și a face să salte aceștĭ cedri dupĕ ce 'ĭ-aŭ sdrobit orĭ sfărîmat, este acelaș lucru. Dar dilectus quemadodum filius unicornium, pare că se contraḑice, et Sirion quemadmodium filium unicornium; asupra căreia trebue de a observa că în loc de ושריון, ce se traduce prin *et Sirion*. Ceĭ LXX probabil aŭ cetit וישרון, *et jeschurum*, care este un nume dat luĭ Israil în multe părţĭ ale Scriptureĭ, și pre care interpreţiĭ aceștia 'l traduc prin dilectus, în loc de *rectus*, *aequus*, *aequabilis*. Acest popor era ast-fel numit, pentru că era în posesiunea legeĭ și era iubit de D-ḑeŭ; acéstă observare este a luĭ Robertson. Este așa de puţină diferenţă în ebreŭ între שריון și ושרון, că exemplarul de care s'a servit ceĭ LXX ar fi putut presenta pe al doilea și copiștiĭ ar fi putut să substitue în urmă pre cel d'întâiŭ.

Acéstă observare póte înclina a crede, că lecţiunea celor LXX și a Vulgateĭ este preferabilă celeĭ a Ebreuluĭ ordinar; cu atât maĭ bine că acest *dilectus* indică un sens prea bun, căcĭ precum ישרון, saŭ Israil iubit de D-ḑeŭ nu era de cât figura luĭ Mesia, iubitul luĭ D-ḑeŭ prin escelenţă; ar urma că Profetul ar face să intre aicĭ pre Mesia în partea minunilor descrise în acest psalm; și sensul versuluĭ ar fi: Cel etern va sfărâma cedriĭ Libanuluĭ, ca pre niște viţeĭ, și cel iubit se va arăta iarășĭ atuncĭ, ca un puiŭ de rinocer, adică plin de foc și de putere pentru a executa voinţa luĭ D-ḑeŭ. Acéstă traducţiune este desigur maĭ frumósă de cât aceea ce se vede maĭ sus.

MEDITAŢIUNI

Dacă este vorba în acest psalm de predicarea Evangelieĭ, nimic maĭ adevĕrat de cât aceea ce s'a spus în aceste douĕ versurĭ. Acest cuvênt sfânt a supus pre principĭ, pre ceĭ marĭ, pre învĕţaţĭ, pre filosofĭ, toţĭ însemnaţĭ prin cedriĭ Libanuluĭ, ea a sfărâmat inimile lor îndărătnice; ea le-a făcut blânde ca mieiĭ, ca niște junicĭ fricóse. Cel mult iubit (Is. Chr.) armat de acest cuvênt a repurtat victoriĭ ca un leŭ tînĕr, saŭ ca un inorog plin de vigóre. Acest stil oriental descrie cu energie marile cucerirĭ ale cristianismuluĭ. Dacă e vorba de judecata luĭ D-ḑeŭ, acolo trebue să triumfe tăria acestuĭ cuvênt sfânt. La vocea celuĭ Etern ceĭ mândri, figuraţĭ

prin cedriĭ Libanuluĭ, vor cădea; și cel iubit al luĭ D-ḍeŭ, Is. Chr. se va arăta în glorie, îmbrăcat cu putere și învingĕtor al tuturor inimicilor sĕĭ.

Dacă aceste vocĭ denotă sfintele taine, va fi aicĭ Taina Pocăinţeĭ (Mărturisireĭ), care sfarâmă inimile prin înfrângere, care dobóră mândria omenéscă; și cel iubit lucréză aceste minunĭ cu harul sĕŭ.

Din tóte punctele de vedere, psalmul este plin de frumusețe și instrucțiune.

VERSURILE 7, 8

Glasul Domnuluĭ, celuĭ ce tae para foculuĭ. Glasul Domnuluĭ celuĭ ce clătește pustiul, și va clăti Domnul pustiul Cadisuluĭ

Ebreul face un vers din prima parte a acestuia; dar nu este nicĭ o diferenţă în înţeles. Profetul voește să ḍică în acéstă primă parte, că fulgerul se răspândește în săgeţĭ de flacăre împărţite, orĭ că se înţelege scânteile, orĭ însuși fulgerul, care din causa resistenţeĭ și a agitaţiuneĭ aeruluĭ se pare că cade în bucăţĭ de foc sfărâmate și sucite; ceea ce Virgil exprimă prin aceste cuvinte, fulminis et torti radios. In partea a doua a versuluĭ, profetul ḍice că fulgerul clătește deșertul, ca să'l facă fertil, căcĭ verbul ebreŭ יהיל însémnă, parere facit.

Deșertul Cadisuluĭ este pus de exemplu, pentru că era un loc fórte sĕlbatic și nefructuos. Israeliţiĭ aŭ stat mult timp aicĭ pre timpul călĕtorieĭ lor de patru-ḍecĭ de anĭ către pământul făgăduit; se póte vedea cartea Numerilor.

MEDITAȚIUNI

Cu cât reflectéză cine-va maĭ mult asupra acestuĭ psalm, cu atât se convinge, că Profetul a avut în vedere ideĭ maĭ sublime încă de cât fulgerul, a căruĭ efecte și proprietăţĭ le descrie el. Ceea ce ḍice aicĭ de para foculuĭ, care se împarte când cade fulgerul, convine fórte natural cuvêntuluĭ luĭ D-ḍeŭ, haruluĭ, darurilor Sfântuluĭ Spirit, a căruĭ efecte sunt așa de variate, așa de apropiate de planurile Providenţeĭ și trebuinţelor omenești.

Dacă s'ar vorbi de sfintele taine, s'ar vedea aicĭ Preoția cu tóte ramurile și gradele sale. Darul sfântuluĭ Spirit, se

împarte după întrebuinţărĭ şi ministere la care destinéză el pre diferiţiĭ membriĭ aĭ clerului.

Deşerturile devenite fertile prin sdruncinarea din causa fulgerului, ar representa fecunditatea căsătorieĭ, sacramentul instituit pentru a da fiĭ Bisericeĭ, şi sfinţĭ împărăţieĭ luĭ Dumneḑeŭ.

Dar dacă se are în vedere predicaţiunea Evangelică, n'a făcut ea să fie fertile în roduri de sfinţenie regiunile cele maĭ barbare? Şi ce nu s'ar putea ḑice de ródele harului ce acest cuvênt sfânt produce în spiritele şi inimele care se ocupă de el?

VERSUL 9

Glasul Domnului celuĭ ce săvêrşeşte cerbiĭ, şi va descoperi dumbrăvile, şi în biserica luĭ tot carele grăeşte mărire.

Cuvêntul ebreŭ la care rĕspunde *praeparantis*, este tot acelaş ca şi acel ce s'a tradus maĭ sus prin *parere facit*, ast-feĭ mulţĭ din interpreţĭ înţeleg acéstă primă parte a versuluĭ, de frica ce inspiră fulgerul cerbilor, frică care 'ĭ sileşte să părăséscă pre puiĭ lor, cu tóte că alt-feĭ se ḑice, că ar fi fórte greŭ de a se deslipi de puiĭ lor. Nu se póte reprima acéstă interpretare, care nu contradice întru nimic Septuaginta şi Vulgata. Cu tóte acestea însuşĭ verbul ebreŭ חיל înseamnă şi *salire*, *tripudiare*, *fugare*, ast-feĭ putem crede că *praeparantiş* se póte aplica la fuga cerbilor şi a cerbóicelor.

Acéstă interpretare se împacă fórte bine cu *revelabit condensa*, căcĭ fulgerul silind pre cerbĭ să fugă, retragerile unde se ascund sunt *arătate*, adică desbrăcate de înălţimile lor. In ebreŭ este *silvas* în loc de *condensa*; este tot acelaş sens.

In fine toţĭ vor da glorie Domnuluĭ în templul sĕŭ. Acésta e conclusiunea profetuluĭ, după ce a descris tăria şi efectele vociĭ celuĭ a tot puternic a Domnuluĭ.

MEDITAŢIUNI

Acéstă conclusiune a Profetuluĭ nu dă ea a înţelege că este vorba de un lucru maĭ sublim, maĭ forte, maĭ divin de cât fulgerul? Totul trebue să bine-cuvênteze, să se închine şi să înalţe pre Domnul în templul sĕŭ, fără îndoélă din causa bine-facerilor rĕspândite prin puterea voceĭ sale. Dar nu este fulgerul care revarsă aceste darurĭ, este vocea

Evangelieĭ, este predicarea *fiilor tunetuluĭ*, nume ce Is. Chr. dă la doĭ din principaliĭ sĕĭ discipolĭ.

Dacă se vede cele șépte taine în cele șépte glasurĭ așa de viŭ exprese de Profetul, va fi în acésta sacramentul care prepară pre credincioșĭ la trecerea către eternitate (St. Maslu), el ĭĭ dispune la acéstă cale, cea maĭ importantă din tóte, el descopere tóte sentimentele religiuneĭ care eraŭ ascunse până aicĭ în inima lor; ĭĭ ajută la despărțirea de acéstă viéță care este ca o pădure întunecósă, șiĭl pune în stare de a mări pre D-ḍeŭ în templul sĕŭ etern. Dacă acéstă explicațiune nu este literală, ea meritĕ să fie; ea nu se îndepărtéză de altmintrelea de privirile ce toțĭ comentatoriĭ recunosc în acest psalm, pentru că cred maĭ toțĭ că David a descris predicarea Evangelieĭ și stabilirea Bisericeĭ, sub emblema fulgeruluĭ și a celor șépte proprietățĭ.

VERSURILE 10, 11.

Domnul potopul va lăcui, și va ședea Domnul împĕrat în véc. Domnul tărie poporuluĭ sĕŭ va da, Domnul va bine-cuvênta pre poporul sĕŭ cu pace.

Ebreul ḍice: Domnul locuește deluviul, saŭ de-asupra deluviuluĭ, dar dacă s'ar lua saŭ schimba punctele ar fi, *el face să locuéască.* Prin urmare aceste douĕ sensurĭ sunt bune. Profetul voește să ḍică, orĭ că Domnul locuește peste apele de-asupra firmamentuluĭ, saŭ că manifestă puterea sa prin Deluviŭ, cum o arată prin fulger, saŭ maĭ bine că dă ómenilor o locuinţă liniștită pre pămênt, de și este înconjurat de ape, orĭ că: după deluviŭ a înpoporat pămêntul cu locuitorĭ nouĭ; saŭ într'un sens maĭ sublim, că el locuește prin darul sĕŭ peste apa botezuluĭ, și că el pune acéstă apă în lume ca un deluviŭ salutar; saŭ în fine că revarsă în cer torente de bunătățĭ asupra celor aleșĭ, și în infern un torent de rĕutățĭ asupra celor reprobaţĭ, pe când el guvernă și va guverna în etern peste tot ce există. Nu este nicĭ una din aceste interpretaţiunĭ, care să nu aibă partizaniĭ sĕĭ, pentru că, fie-care póte conveni după litera psalmuluĭ și a intra în privirile profetuluĭ.

Cât despre versul din urmă, el nu conţine nicĭ o dificultate; este o asigurare ce profetul dă tuturor de protecţiunea și binecuvêntarea luĭ D-ḍeŭ; protecţiunea pentru a resista inimicilor sĕĭ aceea ce exprimă cuvêntul *tărie;* bine-cuvêntarea pentru a crește în virtute, și pentru a ajunge liniștit la limanul mântuireĭ, ceea ce arată și cuvêntul *pace.*

MEDITAȚIUNI

După ce a represintat pre Domnul armat cu fulgere. Profetul termină cântarea sa prin promisiunĭ de pace pentru aceĭ, carĭ vor fi poporul luĭ D-ḑeŭ. El ḑice, că Domnul dă tărie pentru a ne arăta, că nu putem nimic fără de el, nimic în ordinul graţieĭ, instrucţiune pentru tóte timpurile și pentru tóte împrejurările. Acéstă înștiințare ne conduce la începutul psalmuluĭ, la învitarea ce ne face Profetul de a da luĭ D-ḑeŭ tributul de laudă, de glorie, de adorarea ceĭ este datorită.

PSALMUL XXIX

Se citește în titlu: *Psalmul cântăreĭ înoiriĭ caseĭ luĭ David;* și tot ast-fel este și în ebreŭ, grecul adaugă, maĭ nainte de tóte cuvintele acestea *In finem*, de care nu se face menţiune nicĭ în ebreŭ nicĭ în Vulgata. *Psalmus Cantici* este un psalm ce se execută pe instrumente și cu vocea, dar separat, așa că instrumentele precedaŭ, iar vocea urma; pre când *Canticum psalmi*, era un psalm unde începea vocea și instrumentele urmaŭ apoĭ.

Restul titluluĭ face cunoscut că acest psalm fu destinat pentru înoirea caseĭ luĭ David, orĭ că se înţelege de chivotul legiĭ pre care l'a transportat acest principe pe muntele Sionuluĭ, saŭ că se crede, că este vorba de propriul palat al acestuĭ monarh, saŭ în fine că se preferă ceremonia ce făcu David, când ridică un altar în aria luĭ Aravna Iebuseul după încetarea ciumeĭ, care făcu să piéră șépte-ḑecĭ de miĭ de Izraeliţĭ.

Acest psalm în sine nu vorbește de înoire; de unde se póte presupune că acest titlu nu este autentic. Acésta este o cântare de mulţumire pentru bine-facerile ce acest sfânt rege le-aŭ primit de la Domnul. Sfinţiĭ părinţĭ l'aŭ aplicat la învierea luĭ Iisus Christos, și la întemeierea caseĭ sale

(Biserica). Dumnedeescul mântuitor, plin de recunoștință către D-deŭ care l'a înviat din morți, nu va înceta de a lăuda pre D-deŭ pre pământ, până la finele lumiĭ prin organul Bisericeĭ sale, și în cer cu îngeriĭ și cu sfinții până în eternitate. Cu acéstă divină încredere care convine numaĭ luĭ, vestește că inimiciĭ sĕĭ nu vor putea să'l rĕstórne. Părintele sĕŭ, este adevĕrat, a întors fața sa de la el pe timpul patimeĭ sale, dar acéstă mânie a căruia efecte le-aŭ simțit pentru expirațiunea pĕcatelor omenești, n'a fost de cât trecĕtóre, ast-fel că umilirea și întristarea în care dreptatea divină l'aŭ părăsit, pentru puțin timp a fost urmată de o glorie și o felicitate, care nu vor înceta nicĭ-o-dată.

Acéstă cântare póte servi fie-căruĭ creștin simțitor de darurile de care D-deŭ l'a înzestrat. El convine prea natural unuĭ drept, care se vede gata a părăsi acest pământ de exil, pentru a trece în patria cerească.

Fer. Augustin vede aicĭ sentimentele celor drepți când prin învierea corpurilor eĭ vor participa la învierea luĭ Iis. Christos.

VERSUL I

Înălțate-voiŭ Dómne, că m'aĭ ridicat pre mine; și n'aĭ veselit pre vrăjmașiĭ meĭ asupra mea

Verbul ebreŭ însémnă *elevasti me, extraxisti me*, Vulgata conservă acest sens, cu tóte că cu maĭ puțină tărie.

Profetul făgăduește aicĭ a se ocupa tótă viéța sa de măririle luĭ D-deŭ, din causa bine-facerilor și a protecțiuniĭ ce a primit-o în nenorocirile ce turburaŭ viéța sa.

MEDITAȚIUNI

Omul nicĭ-o-dată nu înalță pre Domnul în acest sens, ca să pótă adăoga gloria sa esențială; căcĭ D-deŭ posedă prin sine însuși tótă mărirea și tot gradul de glorie: el nu'l póte înălța, de cât contribuind ca să'l facă cunoscut, să iubéscă și să măréscă cât se póte de mult pre D-deŭ. Sfințéscă-se numele tĕŭ, dice Iis. Chr. în rugăciunea ce ne-a

dat-o, adică, sfinţenia sa să fie cunoscută şi cinstită de tóte popórele.

Acéstă rugăciune ne învaţă, care este meritul zelului şi cât de mare este pĕcatul scandalos. Zelul procură adoratorĭ luĭ D-ḑeŭ şi scandalul 'ĭ rădică. Ómenĭĭ zeloşĭ fac funcţiunile luĭ Iis. Chr. şi a Apostolilor; scandaloşĭ sunt miniştrĭĭ demonuluĭ. Dacă sunt multe mijlóce de a adăuga cultul luĭ D-ḑeŭ, sunt o mulţime şi pentru a'l degrada, a'l întuneca şi a'l stinge. Sunt mulţĭ ómenĭ chiar în creştinism carĭ pot să'şĭ impute că n'a lucrat nicĭ-o-dată la gloria luĭ D-ḑeŭ, şi nu este nicĭ unul, care să nu'şĭ pótă imputa că a dat câte odată atenţie acesteĭ gloriĭ.

Profetul arată motivele care l'a făcut să înalţe măririle luĭ D-ḑeŭ; acestea sunt bine-facerile de care a fost înzestrat. Recunoştinţa atinge inima sa şi o pune în mişcare. Cred că se pot face fapte provenite din inimă curată, fapte întemeiate pe bunătatea esenţială a luĭ D-ḑeŭ, fără să se gândéscă anume la bunurile ce le aştéptă, saŭ ce le-a primit; dar fiind-că aceste fapte sunt trecĕtóre, şi nu formézĕ nicĭ-o-dată o stare în suflet, este necesar de a escita dragostea luĭ D-ḑeŭ, prin amintirea de bine-facerile trecute şi prin speranţa bine-facerilor ce le aştéptă. Recunoştinţa este un motiv fórte plăcut luĭ D-ḑeŭ; şi când ea este vie, se apropie fórte mult de motivul dragosteĭ curate. Sfântul Rege care ştiea de sigur să iubéscă pre D-ḑeŭ, amesteca maĭ totdéuna sentimentul recunoştinţeĭ sale cu faptele cele maĭ viĭ ale iubireĭ sale.

Aceste transporturĭ de recunoştinţă, ḑice păr. Augustin, aparţin specialminte timpuluĭ înoireĭ ce se va face în cer şi la care face alusiune titlul acestuĭ psalm. Atuncĭ gloria celor dreptĭ, care este acum ascunsă, se va arăta huminósă în triumful luĭ Iis. Chr. şi aceĭ ce'l insultaŭ în timpul vieţeĭ, vor fi cufundaţĭ într'o ruşine eternă în faţa a tot universul.

VERSURILE 2, 3.

Dómne Dumneḑeul meŭ, strigat-am către tine şi maĭ vindecat. Dómne scos-aĭ din iad sufletul meŭ, mântuitu-maĭ de ceĭ ce se pogóră în grópă.

Aceste doué versurĭ pot face alusiune la ciuma care a sfâşiat statele luĭ David, şi de care acest sfânt rege a fost păzit orĭ tămăduit.

In loc de *salvasti me*, este în ebreŭ *vivificasti me*, care este maĭ forte; dar sensul este acelaș.

Aceste cuvinte: Tu aĭ scos sufletul meŭ din Iad, se aplică propriŭ la sufletul luĭ Iis. Chr. pogorât în Iad, de unde eși a treia ḑi, pentru a fi reunit cu corpul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Profetul face să vaḑă în aceste versurĭ marele folos al nenorociților. In aceste ocasiunĭ, se întórnă către Domnul, cere ajutorul sĕŭ; și este favorabil, îl tămăduește cum ḑice Profetul. Iis. Chr. înviat fu recunoscut de discipolĭi sĕĭ, prin arătarea ranelor ce se vedeaŭ pe corpul sĕŭ, și Iis. Chr. recunoscu încă pre ucenicĭi sĕĭ prin nenorocirile ce le suferea pentru el.

El se arătă luĭ Stefan, pre când îl împroscaŭ cu pietre; el trimise îngerul sĕŭ luĭ Petru pe când se afla în închisóre; se arăta la al treilea cer luĭ Pavel persecutat de Iudeĭ; el a fost de față la toțĭ martirĭ în mijlocul flacărilor și sub sabia tiranilor. Ah! cât de bine aŭ recunoscut sfinții prețul suferinților, și cât se lipsește de mângâerile cerești, acel ce se ferește a suferi!

Dacă acest psalm se aplică sufletuluĭ just, care era din lumea acésta pentru a trece în glorie, câtă veritate și sentimente sunt în aceste cuvinte; tu m'aĭ scos Dómne, din noĭanul în care m'aŭ aruncat pĕcatele mele; tu mi-aĭ dat viéță; tu n'aĭ permis, ca să fiŭ în numĕrul acelor nenorociți, carĭ vor avea parte de Iad!

VERSURILE 4, 5, 6.

Cântați Domnuluĭ ceĭ cuvioși aĭ luĭ; și vĕ mărturisiți amintireĭ sfințenieĭ luĭ. Că iuțime este întru mânia luĭ; și viéța în voia luĭ; séra se va selășlui plângere și diminéța bucurie. Iar eŭ am ḑis întru prisosința mea; nu mĕ voĭ clăti în véc.

La versul 5 ebraiștiĭ traduc: Numaĭ un moment este în mânia luĭ; dar cuvêntul ebreŭ רגע însémnă atât commotio cât și momentum. Cu tóte acestea, momentum face sensul destul de bun și chiar acest sens este cuprins în cuvêntul *ira*; căcĭ un acces de mânie este totdéuna scurt.

Autorii Principiilor discutate, traducênd de pe ebreŭ ḑic: Nenorocirile ce le incércă eĭ sunt efectul mânieĭ sale. Eĭ nu aŭ vĕḑut

acolo *moment*, dar, nenorociri pentru că cuvêntul רגע înseamnă *scissio*, *conturbatio*, *commotio* cum voiŭ observa.

Profetul invită pre sfinţi, amicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ a celebra gloria sa, a da omagiĭ sfinţenieĭ sale, pentru că el pedepseşte ca părinte, mânia sa într'o clipă se potoleşte, şi bunătăţile sale duréză în tótă viéţa. El lasă pre drepţi cât-va timp în lacrimĭ şi în nopte; dar ḑiua milostivireĭ sale se va arĕta şi bucuria succede durereĭ.

MEDITAŢIUNI

Este un sentiment admirabil în aceste douĕ versurĭ din urmă. D-ḑeŭ loveşte pre pĕcătoşĭ şi pre drepţi, pre pĕcătoşĭ pentru aĭ aduce la pocăinţă; pre drepţi pentru aĭ încerca. Aceste lovituri nu sunt întru cât-va în voinţa sa; ele sunt efectul unel mânĭ părinteştĭ, destinată a inspira frică; dar *în voinţa sa este viéţă*. El voeşte a da viéţă pĕcătosuluĭ convertindu-l şi să conserve viéţa dreptuluĭ, făcêndu-l să înainteze în virtute. D-ḑeŭ este viéţa şi acesta voeşte să o dea el ómenilor. Ah! cât adevĕr şi profunḑime este în acéstă propositie! Este cu neputinţă ca profetul să fi gândit numaĭ la viéţa temporală: el cunoştea fórte bine scurtimea şi meseria eĭ. Ceea ce adaugă este încă admirabil; plânge cine-va în timpul nopţiĭ acesteĭ vieţĭ; dar diminéţa, adică la prima rază a prea fericiteĭ eternităţĭ, bucuria urméză după întristare; bucurie nespusă, pentru pedepsele acesteĭ vieţĭ; bucurie curată pentru lacrimile temperate aicĭ jos prin speranţă.

VERSURILE 7, 8.

Dómne, întru voia ta dă frumuseţeĭ mele putere; şi ţi-aĭ întors faţa ta, şi m'am făcut turburat. Cătră tine, Dómne, voĭ striga, şi către Dumneḑeul meŭ mĕ voiŭ ruga.

Ebreul ḑice: *in tranquillitate meâ*; în loc de, *in abundentia mea*; dar este acelaş sens, şi după cum mărturisesc ceĭ maĭ bunĭ lexicogiştĭ, שלוה însémnă şi abundantiâ; Fer. Ieronim traduce ca Vulguta. In versul al optulea, în loc de *decori meo*, ebraiştiĭ traduc monti meo. Nu ne putem îndoi că ceĭ LXX n'aŭ cetit להדרו, decori meo, în loc de להרי monti meo. Tótă diferenţa este în *daleth* în loc de *reş* litere fórte asemenea. Rĕmâne a şti dacă exemplarul lor era maĭ bun de cât ebreul de astăḑĭ.

Trebue ca cetinţa ebreuluĭ, ast-feĭ cum 'l avem astăḑĭ, să nu

fie incontestabilă, pentru că Symmaca, care a tradus iarăşĭ de pe ebreŭ, a citit להורו, care vine de la הרה, concipere, şi a tradus προπατορί μου; acésta respinge presupunerile lecţiuneĭ ebreuluĭ de astădĭ. Prin urmare este puţină deosebire în sens: *Tu aĭ întărit gloria mea*, saŭ *aĭ întărit muntele meŭ*. Acest termin de munte, însémnă saŭ în general gloria şi puterea luĭ David, saŭ muntele Sionuluĭ, care făcea gloria sa, pentru că l'a cucerit de la Iebuseenĭ, că zidi aicĭ un palat, şi transportă acolo chivotul legeĭ. Se póte crede numaĭ că lecţiunea celor LXX este maĭ naturală.

In loc de *avertisti faciem tuam*, după ebreŭ este, abscondisti, care face acelaş sens.

Profetul descrie aicĭ încrederea statornică ce inspiră abondenţa şi pacea; se crede atuncĭ, că este ne clătită în fericire. Domnul întórce saŭ ascunde faţa sa, el permite nenorocirĭ, şi omul se găseşte fără ajutor, el se tulbură.

MEDITAŢIUNI

Aceste alternative sunt fórte ordinare în viéţa spirituală. Timpurile păceĭ şi ale mângâereĭ sunt pericolele prin încrederea îndrăsnéţă ce inspiră. Trebue ca Domnul să ascundă faţa sa pentru a arĕta omuluĭ, că nu este alt ajutor de cât D-ḑeŭ, şi că lăsat în séma sa proprie este maĭ slab de cât o trestie.

Nimic nu este maĭ contrar cu progresul spiritual de cât tulburarea. Lucru strĕin! Ómenĭ ştiŭ fórte bine că tulburarea vatămă cu tot succesul afacerilor temporale. Un general de armată, care se tulbură la prima lovitură, nu trebue să aştepte de cât perderea; un neguţător, care nu priveşte cu sânge rece în timpurile contrare ceĭ sosesc, este un om ruinat; un om acusat în dreptate, şi care se perde de la cel dintâiŭ interogator, iute se întêmplă să fie condamnat, fie el cât de inocent. Sufletele care tind la perfecţiune, cea maĭ mare parte nu cunosc acest principiŭ. Nimic maĭ rar de cât inimĭ liniştite, şi nimic maĭ comun de cât conştiinţele tulburate, pedepsite, necăjite în exerciţiile vieţeĭ interióre. Umanitatea, încrederea în D-ḑeŭ, curĕţirea sufletuluĭ şi dedarea către D-ḑeŭ, sunt virtuţĭ maĭ necunoscute, pentru că totdéuna este un fond de amor propriŭ în aceste persóne alt-fel de bună credinţă. Totul s'a ḑis şi s'a şi scris pentru aceea, însă trebue a se practica.

VERSUL 9

Ce folos este întru sângele meŭ când mĕ pogor eŭ în stricăciune? Aŭ dóră se va mărturisi ţie ţĕrêna? Saŭ va vesti adevĕrul teŭ?

Ceea ce este aicĭ exprimat prin viitor, trebue a fi evident luat în trecut; ceea ce precede şi ceea ce urmézĕ, dovedeşte acésta. Profetul mulţămeşte Domnuluĭ de bine-facerile sale. Se ştie, că limba Ebraică schimbă adese-orĭ sensul viitoruluĭ cu trecutul, şi a trecutuluĭ cu viitorul. In loc de conrupţiune în ebreŭ este *grópă*, dar este tot acelaş sens. Dealmintrelea שחת însémnă şi *conruptio*, *perditio*.

Este de creḑut, că Profetul n'a dorit prelungirea vieţeĭ sale, de cât pentru a da maĭ multă laudă luĭ D-ḑeŭ, pentru ca să'l facă cunoscut cât se póte de mult; în acest spirit trebue a lua aceste treĭ versurĭ, saŭ maĭ bine, trebue a le înţelege cu Sfinţiĭ părinţĭ, de rugăciunea luĭ Is. Chr. pre cruce, cerênd învierea sa.

«Profetul, observă Fer. Augustin, vorbeşte în persóna luĭ Is. Chr., care este fundamentul speranţeĭ nóstre. Ce cere el? Învierea sa. Dacă trupul mĕŭ este supus stricăciuneĭ, ca al celor-l'alţĭ ómenĭ, şi se înviez la finitul lumeĭ, ce am folosit că 'mĭ-am vĕrsat sângele? Dacă nu voiŭ învia acum, nu voiŭ vesti nimĕnuĭ minunile şi laudele tale, nu voiŭ predica nimĕnuĭ viéţa eternă, nu voiŭ procura nimĕnuĭ bucuria nespusă a mântuireĭ.»

MEDITAŢIUNI

Un impios, pe patul morţiĭ, nu póte ḑice ceea ce ḑice profetul aicĭ: dreptatea luĭ D-ḑeŭ este interesată a'l pedepsi de impietăţile sale şi a le opri cursul. Când ar rĕmânea maĭ mult timp pre pĕmênt, s'ar converti, ar repara scandalele sale? O dovadă contra luĭ este puţina mustrare ce o încércă atuncĭ. Dacă s'ar fi hotărât să-şĭ schimbe viéţa, el ar plânge rătăcirile sale trecute, inima sa ar fi sdrobită de durere, şi ar putea spera ertarea crimelor sale. Dar dacă actele religiuneĭ, făcute de dênsul, sunt numaĭ pentru respectul ómenilor, pentru buna-cuviinţă, de obiceiŭ, este un pĕcătos îndĕrătnic, pre care ajutorurile religiuneĭ 'l face şi maĭ vinovat, pentru că abuzéză de ea.

Versul 9: Va căuta pulberea laudele tale, va vesti ea adevĕrul tĕŭ? însémnă întrebuinţarea bună ce a făcut Profetul de timpul sĕŭ, şi voia să o facă şi în urmă. Cetind acest vers, fie-care trebue să se gândéscă, că timpul meritu-

luĭ și al pocăinței se mărginește la viéța presentă; că pulberea mormêntuluĭ nu este capabilă pentru mântuire. De aicĭ mĭ de urmărĭ pentru prețul timpuluĭ.

VERSUL 10

Audit-ați Domnul și m'a miluit. Domnul a fost ajutorul meŭ

Ebraiștiĭ citesc tóte acestea la imperativ, din causa punctelor. Ceĭ LXX aŭ tradus prin preterit, și nu este schimbare în traducerea lor; ceea ce dovedește, că toți interpreții grecĭ, carĭ aŭ tradus din ebreește, aŭ vĕdut în acéstă parte trecutul; acest preterit în adevĕr se acordă maĭ bine cu ceea ce urméză, de cât imperativul.

MEDITATIUNI

Treĭ lucrurĭ, de care omul are trebuință: a fi ascultat de D-ḑeŭ, a fi privit cu un ochiŭ blând, a fi protejat în miseriile și nenorocirile acesteĭ vieți. D-ḑeŭ ascultă tóte rugăciunile nóstre, dar sunt ele capabile de a atinge și a obține protecțiunea sa. Acésta trebue să rușineze pre mulți din aceĭ ce se rógă.

VERSURILE 11, 12.

Intors-aĭ plângerea mea spre bucurie mie, rupt-aĭ sacul meŭ, și maĭ încins cu veselie. Ca să'ți cânte ție mărirea mea și nu mĕ voiŭ mâhni. Dómne, Dumneḑeul meŭ, în vecĭ mĕ voiŭ mărturisi ție

După ebreŭ, este: Convertisti planetum meum in tibiam saŭ in choream; se vede că este acelaș sens.

Aceste cuvinte, *rupt-aĭ sacul meŭ*, se repórtă fórte bine la învierea luĭ Is. Chr., când el luă un corp nemuritor și glorios, astfel că cele muritóre ale trupuluĭ sĕŭ aŭ fost distruse pentru totdéuna. «Un sac, observă Fer. Augustin, era un vesmênt, făcut de pĭele de capră și țapĭ; se știe, că în scriptură aceste animale sunt figura pĕcătoșilor. Cuvêntul divin s'a îmbrăcat ca cu un sac, luând, nu pĕcatul, ceea ce era cu neputință, ci greutatea pĕcatuluĭ, care este mórtea. Pĕcătosul merită mórtea; dar Iisus Christos, care nu merită, fiind lipsit de pĕcat, a bine-voit a suferi pentru noĭ, și a lua pentru aceea un corp muritor: ast-fel s'a îmbrăcat în sac, adică cu veșmêntul pĕcatuluĭ».

In versul din urmă ebreul ḑice: Ut psallat tibi gloria et non taceat: și Symaca care a tradus ebreul în grecește, ḑice iarăși:

Ἵνα ᾄδῃ σε δόξα, καὶ μὴ παρασιωπήσῃ. Cât pentru *gloria mea*, toți interpreții se unesc că este o bună traducere. *Mea* este adăogat pentru a se înțelege că este gloria Profetului și nu a altuia. Cât despre *Compungar* în loc de *sileat*, este același sens exprimat mai clar de ceĭ LXX și de Vulgata. Gloria luĭ David nu va tăcea de cât numaĭ când tristețea ar umplea sufletul sĕŭ. Ast-fel când el ḑice: pentru ca gloria mea să cânte laudele tale și să nu tacă: ca și cum ar ḑice: Pentru că în gloria în care m'aĭ pus, cânt laudele tale, și de acum nu mĕ mâhnesc, a căruĭ caracter este de a face pre om tăcut.

MEDITATIUNI

David nu se bucură de cea maĭ bună avere a sa, pentru că ea 'l va pune în stare de a gusta maĭ multe plăcerĭ în acéstă lume, dar pentru că D-ḑeŭ, care este autorul el, va fi mărit de aceĭ ce vor fi martorĭ despre ea. Acest sfânt rege rapórtă totul la D-ḑeŭ, și acesta este fructul ce trebue a se trage din sfintele sale cântărĭ. Diferența cea mare a sfinților de a ómenilor din lume, este că aceia vĕd pre D-ḑeŭ în tot locul, iar aceștia nu'l vĕd nicăirĭ. Acéstă reflexiune bine aprofundată, ar face cunoscuțĭ pre sfințĭ, și s'ar da mult dispreț pentru maximile și lucrările lumeĭ.

Alipesc aicĭ o parafrasă a acestuĭ psalm, cu totul apropiată de starea unuĭ suflet credincios, care părăsește pământul pentru a trece în sênul luĭ D-ḑeŭ.

Parafrasa Psalmuluĭ XXIX. Înălțate-voĭ Dómne etc.

D-ḑeul meŭ, eŭ intru într'o profundă meditație despre viéța viitóre și eternitate, când mĕ ocup cu acéstă cântare frumósă. Ea îmĭ represintă un suflet gata a eși din acéstă captivitate umilitóre și durerósă în care îl reține lumea; strigă cu un sentiment plin de recunoștință.

Voiŭ cânta laudele tale, O! D-ḑeul meŭ, pentru că m'aĭ înălțat maĭ presus de mizeriile acesteĭ vieți, și n'aĭ voit ca să veḑĭ pre inimiciĭ meĭ triumfând asupra mea. O! Dómne, Dumneḑeul meŭ, eŭ am strigat către tine în timpul exiluluĭ meŭ pre pământ, și m'aĭ vindecat. Tu m'aĭ scos, D-ḑeul meŭ, din abisul în care mĕ cufundase pĕcatele mele; 'mĭ-aĭ dat viéță; nu aĭ permis ca să fiŭ din numĕrul acelor carĭ vor avea parte de infern, D-ḑeul meŭ, rog pre toțĭ sfinții

a te lăuda, a celebra în etern infinită sfinţenia ta. Şi pentru ce? pentru că pedepsind-o tu în acéstă lume, arătând mânia ta celuĭ pĕcătos, în tine nu este de cât o clipélă de mânie; pe când tu totdéuna daĭ viéţă prin harul şi gloria ta. Tu loveştĭ ca un părinte şi răsplăteştĭ ca D-ḑeŭ. Eŭ am încercat-o şi acum maĭ mult o încerc, D-ḑeul meŭ; acéstă viéţă este ca o nópte obscură; aicĭ suferă cine-va, aicĭ revarsă lacrămĭ, dar în fine, frumósa ḑi a eternităţiĭ tale se arată, şi cu acéstă ḑi plăcută, bucuria renaşte pentru totdéuna în inima aleşilor tĕĭ.

Póte că aŭ fost momente când prosperitatea şi veseliile acesteĭ lumĭ îmĭ făcea ilusiune; ḑiceam atuncĭ, voiŭ trăi, ca şi cum aş fi ḑis, că fericirea mea nu se va sfârşi. Şi tu, D-ḑeul meŭ. mĕ umpleaĭ de bine-faceriĭ, mĕ puneaĭ maĭ pre sus de egaliĭ meĭ, îmĭ dedeaĭ sănĕtate, putere, bunurĭ create care mĕ încânta, şi despre care nu'ţĭ mărturiseam recunoştinţa mea.

Ce-aĭ făcut, o Dumneḑeul meŭ, pentru a mĕ chema la tine? Tu mi-aĭ ascuns faţa ta, mi-aĭ luat aceste folóse înşelătóre, şi am căḑut în tulburare şi în descurajare.

Atuncĭ eŭ m'am întors către tine, am ḑis: că singurul meŭ ajutor era de a te chema, de a te ruga; şi îndată am cunoscut adevĕrurĭ ce lumea le ascundea ochilor meĭ.

Am simţit că este o viéţă cu totul deosebită de acésta; că în deşert lucram aicĭ jos şi mĕ consumam în privigherĭ şi tulburărĭ; că în deşert îmĭ vărsam chiar sângele pentru gloria lumiĭ, dacă trebuia să mĕ sfârşesc în mormênt, dacă tot ceea-ce sunt trebuia să se strice.

Ah, Dómne, însăşĭ slava ta este interesată a ne da nemurirea; căcĭ dacă tot némul omenesc, trebue să se prefacă în praf: şi să intre aicĭ pentru totdéuna, fără speranţa uneĭ alte vieţĭ; ce creaturĭ vor celebra laudele tale în tótă urmarea secolelor, şi vor mărturisi adevĕrurile sfinţilor de religiunea ta?

Plin de aceste gândirĭ, eŭ 'ţĭ-am îndreptat rugăciunile mele, o mare D-ḑeule al Eternităţiĭ! tu m'aĭ auḑit. aĭ avut milă de mine; n'aĭ dispreţuit a fi protectorul meŭ, maĭ ales în acest moment, când voiŭ să rump legăturile, care mĕ ţin de pământ.

Acum! Dómne, aĭ schimbat tristeţa mea în strigăte de bucurie, tu aĭ sfărâmat legăturile ce mĕ ţineaŭ în acéstă

vale a plângere!; acest corp ce mĕ împresóră; și care a făcut așa de mult timp supliciul meŭ, se va sfărâma, până când tu 'l veĭ restabili într'o stare mai perfectă. Ce torente de veselie încep a inunda inima mea! Da, în acéstă locuință prea fericită, în acéstă regiune a glorieĭ în care voiŭ intra, tóte puterile mele vor fi întrebuințate a te binecuvênta, D-ḑeul meŭ, a celebra laudele tale în etern.

Acéstă parafrasă este destul de conformă cu textul ebreŭ, și nu se îndepărtéză nicĭ de Vulgata. Aceste douĕ texturĭ bine pricepute și bine aprofundate, intră, fără greutate, unul în altul. Mărturisesc că póte să fie în cuvintele Profetuluĭ alte înțelesurĭ ce s'ar crede póte mai literale: dar sunt convins, că aceste cântărĭ a luĭ David, nu se mărginesc la lucrările sinagogeĭ, saŭ ale vieței particulare a acestuĭ sfânt rege. Sfinții Părinți 'mĭ daŭ exemplu de explicațiunĭ cu totul apropiate de Biserică și Is. Chr. și cu trebuințele spirituale ale creștinilor.

PSALMUL XXX

In titlu se citește, întru sfârșit: psalmul David, pentru uĭmire. Aceste douĕ versurĭ din urmă nu sunt în ebreŭ: Scoliastul celor LXX arată, că nu se găsesc în alți interpreți grecĭ, și că póte să fi fost adăogite de cine-va, care ar fi făcut atențiune la aceste cuvinte ale versuluĭ 28, am ḑis în tulburarea spiritului meŭ. Acésta orĭ-cum ar fi, ar mărturisi totdéuna că acest adaos nu este al textuluĭ sacru; ceea ce în general se arată fórte adevĕrat pentru cea mai mare parte din titlurile psalteriuluĭ.

Subiectul acestuĭ psalm póte să se raporte la persecuțiunile, ce încercă David în diverse timpurĭ. Fie-care credincios, în nenorocire, póte să se servéscă de el ca de o excelentă rugăciune. Is. Chr. póte încă ar fi obiectul unic. Pe cruce, el repetă prima parte a versuluĭ 6: *Părintele Meŭ în mâinile tale 'mĭ daŭ duhul meŭ.*

Biserica se servește de acest psalm la Pavecernița cea mare.

VERSURILE 1, 2.

Spre tine, Dómne, am nădăjduit să nu mĕ ruşinezĭ în véc, întru dreptatea ta isbăveşte-mĕ şi mĕ scóte. Plécă către mine urechia ta, grăbeşte de mĕ scóte, fiĭ mie Dumnezeŭ scutitor şi spre casă de scăpare ca să mĕ mântueştĭ.

La versul 2, ebreul ḑice: *scóte-mĕ iute*, în loc de *grăbeşte de mĕ scóte*, este absolut acelaş sens. La versul al treilea se citeşte în ebreŭ: Fiĭ mie ca o stâncă tare, saŭ *a tărieĭ*; ceea ce ceĭ LXX traduc: γενοῦ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστὴν (in deum cujus clypeus me legat). Vulgata aduce acest cuvênt din urmă prin *protectorem*, care nu este aşa de expresiv. Am observat deja de maĭ multe oriĭ că, în textul ebreŭ, D-ḑeŭ este calificat prea des prin *stâncă* (צוּר). Acesta e ca al un-spre-ḑecelea nume adăugat la cele ḑece, ce sfintele cărţĭ daŭ luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

Profetul represintă pre D-ḑeŭ sub douĕ puncte de vedere ce trebue să facă mângâerea credincioşilor. El este protectorul lor, saŭ, după text, tăria lor, scutul, stânca lor. El este scăparea lor. In luptă trebue arme, şi în învingere un loc de retragere. Când ne luptăm, D-ḑeŭ luptă cu noĭ; dacă noĭ am fi totdéuna credincioşĭ, victoria n'ar lipsi.

Dar fiind-că noĭ ne lăsăm adese-oriĭ a fi învinşĭ de inimic, ne rĕmâne încă un sprijin în milostivirea luĭ D-ḑeŭ; ea este scăparea nóstră, să ne silim de a ne folosi de ea, şi de aicĭ să facem o apărare puternică. Un creştin nu prea póte să se ocupe de aceste douĕ caractere ale Domnuluĭ. Profetul ne chiamă adese-oriĭ şi iată raţionamentul ce trebue să'l fac: un om prea luminat de D-ḑeŭ, şi prea persecutat în timpul vieţeĭ sale, punea acum treĭ miĭ de anĭ, tótă încrederea sa în acelaş D-ḑeŭ, ce'l servesc şi eŭ; el asigură că acéstă încredere făcea tótă mângâerea sa şi tótă forţa sa: pentru ce nu aş urma aceeaşĭ cale? Sunt maĭ slab de cât el, n'am atâţia inimicĭ ca el, am aceleaşĭ promisiunĭ ca şi el, am acelaşĭ D-ḑeŭ ca şi el, pentru ce nu m'aş ocupa de aceleaşĭ sentimente ca el?

VERSURILE 3, 4.

Că puterea mea și scăparea mea eștĭ tu, și pentru numele tĕŭ mĕ veĭ povĕțui și mĕ veĭ hrăni. Scóle-mĕ din cursa acésta care aŭ ascuns mie că tu eștĭ scutitorul meŭ, Dómne.

Ebreul repetă: *căcĭ tu eștĭ stânca mea*, servindu-se de alt cuvênt în loc de צוּר, acest cuvênt înseamnă o fortăréță, o citadelă.

In loc de *mĕ veĭ hrăni*, textul ḑice: tu mĕ veĭ conduce cu blândețe, dar fiind-că acest verb נהל înseamnă și sustendare, educare, ceĭ LXX aŭ luat în tótă întinderea educațiuneĭ, ceea ce coprinde nutrirea și tóte îngrijirile ce se iaŭ pentru un copil. Se numește câte odată nutriment tótă educațiunea. Acest mod de vorbire era fórte ordinar scriitorilor din secolul al șase-spre-ḑecelea.

In acéstă parte a psalmuluĭ Symmaca, care a tradus după ebreŭ, se servește de cuvêntul τημελήσεις, care coprinde tóte îngrijirile ce are cine-va pentru cel ce'l iubește.

MEDITAȚIUNI

Profetul insistă necontenit că D-ḑeŭ este tăria sa, scăparea sa, protectorul sĕŭ. El nu încetéză a'ĭ da aceste titlurĭ care sunt fundamentul speranțeĭ nóstre. Aceste treĭ versurĭ n'ar trebui să iasă nicĭ-o-dată din gândirea nóstră. Noĭ suntem slabĭ, și D-ḑeŭ este tăria nóstră; suntem fără ajutor, fără mijlóce din partea ómenilor, și D-ḑeŭ este scăparea nóstră; noĭ suntem înconjurațĭ de inimicĭ și D-ḑeŭ este protectorul nostru.

Aș voi să fiŭ destul de iscusit în știința inimeĭ omenești, și în aceea a vieței spirituale, pentru ca să unesc ceea ce împedică pe ómenĭ a avea încredere în D-ḑeŭ. Chiar aceĭ carĭ făcu profesiune de pietate, aŭ mult a'și imputa asupra acestuĭ punct. Eŭ cred, că puțina credință este causa primitivă, dar am cunoscut persóne în care credința se arată destul de vie, și cea maĭ mică nenorocire îndată slăbea credința lor, uitarea de rugăciune adaogă mult la acéstă lipsă, dar sunt și persóne dedate la rugăciune, care sunt de o timiditate deplorabilă în serviciul luĭ D-ḑeŭ. Este adevĕrat, că caracterul particular al spiritului contribue la acéstă bănuélă: sunt persóne ne-hotărîte, ne-decise, scrupulóse, care se temea de tóte, și nu se asigură nicĭ-o-dată, orĭ-care ar fi cuvêntul de a fi liniștite, dar se vĕd și spirite

ferme, în orĭ-care altă afacere, afară de aceea a conștiinței și a mântuirei lor. Am dar tótă puterea de a gândi că lipsa de încredere în D-ḑeŭ vine principalminte din nerăbdarea inimeĭ. Profetul vorbește adese-orĭ, ḑicênd că aștéptă pre Domnul, că rabdă pre Domnul, adică de a nu se tulbura pentru întârḑierea sa. Aicĭ este marele secret al vieței spirituale. Are credință, face rugăciunĭ, are un spirit forte și viguros, dar este nerăbdător, ar voi să fie auḑit îndată ce se rógă, aștéptă ca furtunele să se alineze îndată ce cere de la Domnul, și când lumina sa nu se arată, când nu se simte întărit de sus, se descurajéză, se supĕră, crede că totul este pierdut, și că Domnul va fi totdéuna surd la rugăciunile ce 'i se adreséză. Treĭ remediĭ pentru acest defect, conștiința nevredniciei nóstre, speranța de a îmblânḑi pre Domnul prin stăruința nóstră, exemplul luĭ Is. Chr. care se rugă în grădină fără a fi auḑit.

VERSUL 5

În mânele tale voiŭ pune duhul meŭ; mântuitu-m'aĭ Dómne Dumneḑeul adevĕruluĭ

In ebreŭ, verbul care răspunde la acest *daŭ*, *pun*, este la viitor; dar acest viitor este luat de toțĭ interpreții în loc de present. Cu tóte acestea ceĭ LXX aŭ tradus prin viitor și în grecul ordinar al Evangelieĭ luĭ Luca, se vede iarăși viitorul; dar cele maĭ bune manuscripte ḑic: παρατίθημι saŭ παρατίθεμαι. Acéstă primă parte a versuluĭ este însemnată prin întrebuințarea ce face Iisus Christos aprópe de a'și da sufletul: el strigă: *Părintele meŭ, în mâinile tale îmĭ daŭ sufletul meŭ*: și sf. Stefan ḑice murind, Dómne, primește spiritul meŭ.

Cât despre a doua parte dacă se aplică la Iisus Christos, sensul este relativ la învierea sa, care era un fel de rĕscumpĕrare în raport cu el, rĕscumpĕrare ce 'ĭ-aŭ plătit prețul, jertfindu-se pe crucea sa. Dacă acéstă parte se rapórtă la David, ea va însemna, că Domnul D-ḑeul adevĕruluĭ, adică prea credincios în promisiunile sale, scăpându'l de multe orĭ din pericolul morții, 'ĭ dă viéță ca un deposit. Este tótă aparența, prin urmare că acest psalm are douĕ sensurĭ literale, unul aplicabil luĭ David și altul luĭ Iisus Christos.

MEDITAȚIUNI

Partea întâiŭ a acestuĭ vers este importantă pentru multe cuvinte: 1° Nu putem nega, că Iisus Christos murind, n'ar

fi avut-o presentă în spirit, ceea-ce dovedește că, cel puțin în acéstă parte a psalmuluĭ, îl privește în totul. 2⁰ Nu ne putem îndoi, că termenul de *spirit*, de care se servește Iis. Christos nu însémnă sufletul sĕŭ gata a se despărți de corpul sĕŭ. El nu putea să *încredințeze* de cât acéstă parte a sa în mâinile Părinteluĭ sĕŭ, pentru că corpul sĕŭ trebuia să fie îngropat în mormênt; și apoĭ corpul omenesc nu se numește *spirit*. 3⁰ Acest suflet al luĭ Iis. Christos trebuia să viețuéscă pentru corpul sĕŭ, fiind-că îl încredințase Părintele sĕŭ; și sunt sute de dovedĭ, carĭ demonstréză că sufletul luĭ Iisus Christos era nemuritor. Imĭ este de ajuns aicĭ, pentru conclusiunea ce voesc să trag, de a dice, că sufletul luĭ Iisus Christos trebuia să trăiască pentru corpul sĕŭ. 4⁰ Iisus Christos, repetând acest loc al psalmuluĭ, fixéză sensul ce cuvêntul *spirit* trebue să aibă sub pana luĭ David. Ast-fel acest cuvênt trebue să însemneze spirit ce viețuește pentru corp. 5⁰ Cuvêntul spirit (רוּחַ) în ebreŭ, însémnă aicĭ o substanță, care supraviețuește corpuluĭ, decĭ se póte dovedi prin Vechiul Testament, că sufletul supraviețuește corpuluĭ, și că cuvêntul רוּחַ este luat câte-odată în acest Testament Vechiŭ pentru substanța care nu móre cu corpul. Cred acéstă demonstrațiune folositóre, pentru a combate pre uniĭ interpreți, carĭ aŭ îndrăsnit a se îndoi, că aŭ fost texturĭ în Vechiul Testament, unde viețuirea sufletuluĭ pentru corp să fie lămurit stabilită. Aceștĭ interpreți favorisézĕ prea mult pre necredincioșiĭ așa de numeroșĭ în acest secol.

Dacă se dice, că Profetul înțelege prin cuvêntul spirit viéța mea în mâinile tale, pentru ca să o protegĭ; nu mĕ voiŭ opune acestuĭ sentiment; dar voiŭ rĕspunde că Iisus Christos, vorbind de suflet, ca despre ceea ce este maĭ nobil în om, David a vorbit tot ast-fel, și că a vĕdut acéstă parte a sa destinată a supra-viețui pentru corp. Căcĭ iată un argument mărturisit de toți interpreții și întemeiat pe un cuvênt evident; când sunt douĕ sensurĭ literale în acelaș loc, unul relativ la Vechiul și altul la Noul Testament, al doilea maĭ excelent de cât cel dîntâiŭ, dar amêndouĕ conținute în literă, și inspirate de sf. Spirit, este necesar, ca primul să nu contradică pe al doilea; altminterĭ n'ar fi putut sf. Spirit să le inspire pe amêndouĕ; căcĭ acest Spirit divin nu este un Spirit de contradicere, el póte cu ocasiunea unuĭ

eveniment mai puțin considerabil, să reveleze un altul mai sublim, dar să nu conție sub aceeași revelațiune două evenimente contradicetóre saŭ două lucrurĭ de un ordin cu totul opuse. In textul de față, de exemplu, el n'a putut să facă, ca Profetul să vorbéscă odată de un suflet, care móre cu corpul, și de un suflet care viețuește corpuluĭ; că sub pana luĭ David cuvêntul רוח ar însemna în om un principiŭ de viéță supus a peri, când corpul încetéză de a mai fi animat și un principiŭ de viéță nesupus morțiĭ, când corpul meŭ nu se mai mișcă.

Trebue ca în psalm, acest cuvênt să însemneze un suflet care viețuește corpuluĭ, pentru că în Evanghelie are acéstă însemnare. Când s'a dis în Osea și în Matheĭ, *din Egipet am chemat pre fiul meŭ*, primul sens cade asupra luĭ Israel și al doilea luĭ Iis. Chr., și unul și altul *chemat* din Egipet. Dar, cu tóte că poporul luĭ Israel nu a fost fiul luĭ D-ḑeŭ într'un sens așa de sublim cum era Iis. Chr., acéstă calitate de fiŭ îĭ convenea cu tóte acestea, și nu este contradicere între cele două sensurĭ ale acestuĭ text. S'a respins socotința acelora, carĭ ar voi ca să fie două sensurĭ literale în textul luĭ Isaia: *Iată fecióra va lua în pântece și va naște fiŭ*, primul sens aplicabil femeiĭ profetuluĭ și al doilea Sfinteĭ Fecióre, mama luĭ D-ḑeŭ. S'a dis că aceste două sensurĭ se contradic, pentru că ar fi fost vorba în primul de o mumă ne fecióră, adică femeea profetuluĭ: și în cel-l'alt, de o mumă cu adevĕrat fecióră, adică Maria, muma luĭ Emanuel; și acest raționement era decisiv contra acesteĭ opiniunĭ.

VERSURILE 6, 7, 8.

Urît-aĭ pre cei ce păzesc deșertăciunile în zadar; iar eŭ spre Domnul am nădăjduit. Bucuramĕ-voiŭ și mĕ voiŭ veseli de mila ta; că aĭ căutat spre smerenia mea; mântuit-aĭ din nevoĭ sufletul meŭ. Și nu m'aĭ închis în mâinele vrăjmașilor; pus-aĭ în loc desfătat piciórele mele.

In textul ebreŭ, versul 6 cuprinde o parte din versul 7, adică ceea ce respunde la aceste cuvinte: iar eŭ spre Domnul am nădăjduit; și restul versuluĭ 7 Bucurămĕ-voiŭ etc., cu tot versul 8 nu compune de cât un singur vers în text; aceste diferințĭ nu produc nicĭ o schimbare în sens

Dar la al șéselea vers în loc de *urît-aĭ* după ebreŭ este *am urît* persóna întâia în loc de a doua. Aceste două sensurĭ sunt adevĕrate; dar acel al traducerilor ni se pare preferabil, 1) Pentru că ceĭ LXX și toțĭ interpreții grecĭ aŭ tradus prin persóna a doua; 2) Pentru că Ieronim a cetit cuvêntul ebreŭ שנאת, odisti, în loc de שנאתי, odivi; 3) Pentru că deosebirea nefiind de cât în litera mică *jod,* aŭ fost ușor copiștilor de a o adăoga din eróre transcriind; 4) In fine pentru că *urît-aĭ* se unește mult maĭ bine cu ceea ce urmézĕ; căcĭ se observă o oposițiune ce profetul a voit a pune între el și ceĭ impioșĭ, și diferența conduiteĭ ce D-ḑeŭ ține în privirea acestor impioșĭ, cu acea ce el, Profetul, ține în privirea luĭ D-ḑeŭ. El ḑice: Dómne, tu aĭ urît pre aceĭ ce păzesc deșertăciunea în zadar (fie în cult, fie în conduită); iar eŭ am nădăjduit întru tine.

Acest eŭ care este în ebreŭ, ar fi nefolositor cu *odivi* căcĭ sensul ar fi: Eŭ am urât pre aceĭ ce iubesc deșertăciune, și eŭ am sperat în tine; se vede că acest *eŭ* este de prisos, pentru că nu este schimbare de persónă, și el este acel ce am urât pre ceĭ rĕĭ și a sperat în Domnul.

La versul următor, în loc de mântuit-aĭ din nevoĭ sufletul meŭ, după ebreŭ este, cunoscut-aĭ în nevoĭ sufletul meŭ, ידעת נצרת נפשי ceea ce nu se depărtézĕ de sensul celor LXX și a Vulgateĭ. Când D-ḑeŭ cunóște pre om la nevoie, el 'l va *scăpa*, și acésta e ceea ce spun traducerile nóstre. Ebreul se pare maĭ profund, dar aceste versiunĭ se arată maĭ clare.

MEDITAȚIUNI

Când cine-va este necăjit, îndată are recurs la mângăerĭ deșarte, la mijlóce neeficace și sterile, de cât la protecțiunea divină; și acéstă întărită rĕul în loc de a'l îmblânzi; căcĭ se vede îndată, că aceste ajutorurĭ omenești nu sunt nefolositóre; și tulburarea, întristarea, arată chiar că sprijinul pe care nădăjduea, se micșoréză. Profetul și după exemplul luĭ sufletele sfinte, fac almintrelea; căcĭ, saŭ se întêmplă, că D-ḑeŭ să'ĭ ajute în nenorocirile lor timporale, făcându-le să înceteze, saŭ vindecând urmările ce le-ar fi avut; saŭ maĭ bine 'ĭ lasă în aceeași posițiune, dar mângăerea lăuntrică, nu le lipsește; aceștĭ ómenĭ întristațĭ, vĕd cât de folositor le este de a se conforma cu voința luĭ D-ḑeŭ; și apoĭ el totdéuna privesc la viéța viitóre, unde nu este durere și suspinare.

VERSURILE 9, 10.

Milueşte-mĕ Dómne, că mĕ necăjesc, turburatu-s'a întru mânie ochiul meŭ, sufletul meŭ şi pântecele meŭ. Că s'a stins întru durere viéţa mea şi anii meĭ în suspinurĭ; slăbit-aŭ întru sĕrăcie virtutea mea şi ósele mele s'aŭ turburat.

Profetul continuă a cere protecţiunea divină în supĕrările ce le întêmpină. La versul 7 mânia însémnă excesul tristeţeĭ şi al necazuluĭ, pentru că rĕutăţile aŭ proprietate a irita sufletul şi a slăbi inima, dacă cine-va nu este ajutat de graţie puternică. Profetul ne ḑice că nu s'a mâniat, dar pentru că relele sunt de natura acelor, care aŭ obiceiŭ a irita şi a supĕra pre ómenĭ.

Alţĭ interpreţĭ înţeleg mânia luĭ D-ḑeŭ, şi ḑic că David se descrie fórte tulburat la vederea mânieĭ divine ce el a iritat-o prin pĕcatele sale, şi care 'l pedepseşte cu asprime.

Maĭ departe, cuvintele : turburatu-s'aŭ întru mânie ochiul meŭ, este în ebreŭ tot aşa ca şi în psalmul 6 : Turbatus est à furore oculus meus. Cuvêntul ebreŭ la care rĕspunde *conturbatus est* însémnă propriŭ, corrosus est, contabuit. Cuvintele ira, furor pot fi luate în loc de : durere, tristeţă ; căcĭ cuvêntul ebreŭ כעס, însémnă indignatio, maestitia. Se pare că în psalmul 6 însémnă maĭ mult indignare de cât întristare şi aicĭ din contra.

La versul 10, ebraiştiĭ traduc în iniquitate în loc de *in paupertate;* şi se crede că ceĭ LXX aŭ citit נעני şi nu בעוני ; dar când eĭ ar fi citit cuvêntul din urmă eĭ ar fi putut traduce încă ἐν πτωχείᾳ căcĭ verbul ebreŭ עוה de unde derivă substantivul ce ebraiştiĭ traduc în iniquitate, însémnă propriŭ a fi plecat, închinat, rĕsturnat, dar, sărăcia este o cădere, o destricţiune a avereĭ. Nu neg că acest cuvênt póte să însemne şi *a fi depravat*, şi prin urmare, pĕcătos şi rĕŭ ; dar acest sens este metaforic, şi sensul direct este acel, ce voesc a'l spune şi care se împacă maĭ litteralminte cu sărăcia, de care vorbesc ceĭ LXX şi Vulgata.

MEDITAŢIUNI

Tóte viscolele durereĭ celeĭ maĭ extreme sunt exprimate în aceste versurĭ. Profetul nu omite nicĭ una ştiind că se vor afla în tóte timpurile suflete necăjite ca al sĕŭ. Dar în fruntea acesteĭ descrierĭ, este ajutorul luĭ D-ḑeŭ, singurul mângâitor, şi singur doctor în cele maĭ marĭ rele.

Interpreţiĭ carĭ aplică tot psalmul acesta la Iis. Chr. suferind, nu aŭ greutate a justifica tóte expresiunile. El fu *omul durereĭ*, pentru că a fost împovorat de tóte nedreptăţile lumiĭ ; exemplul sĕŭ rĕspunde la tóte şi mângâe de tóte.

VERSURILE 11, 12, 13

La toţi vrăjmaşii mei m'am făcut de ocară şi vecinilor mei forte şi frica cunoscuţilor mei. Cei ce mĕ vedea, afară aŭ fugit de la mine, uitat am fost ca un mort de la inimă, făcutu-m'am ca un vas perdut. Că am auḑit ocara a multora din ceĭ ce locuesc împreĭur ; când se aduna ceĭ împreună asupra mea, s'aŭ sfăluit ca să ia sufletul meŭ.

Aceste versurĭ, sunt şi în textul ebreŭ tot atâtea, dar împarte în mod diferit părţile : acéstă diferinţă însă nu influenţézĕ asupra sensuluĭ.

S'ar putea traduce, *în mijlocul tuturor inimicilor mei* ; dar traducerea nóstră se pare a se acorda maĭ bine cu textul ebreŭ. Uniĭ susţin că în ebreŭ ar fi לכל omnibus în loc de מיכל şi mărturisesc că cel dintâiŭ cuvênt se împacă maĭ bine cu ceea ce urmézĕ. Vulgata nu respinge niciĭ unul din aceste sensurĭ ; poţĭ alege. Maĭ departe s'ar putea traduce : *aceĭ ce m'aŭ vĕḑut în afară*, adică, rătăcind într'o parte şi în alta, căcĭ cuvêntul ebreŭ póte însemna foràs saŭ foris. Este multă forţă în aceste cuvinte : Uitat am fost ca un mort de la inimă ; s'ar putea raporta de la inimă la sunt dat uităreĭ, şi a ḑice : M'a uitat în inimă ca pe un mort ; dar este maĭ multă energie a ḑice : M'a uitat ca pre un mort a căruĭ memorie a perit chiar în inimă.

La versul 13 ebraiştiĭ traduc cuvêntul מגור prin timor, dar acest cuvênt însémnă şi commoratio. Acésta este însemnarea pre care a ales-o ceĭ LXX şi aŭ făcut să se acorde acest cuvênt cu *multorum* ; aşa ca să fie : multorum commarantium in circuitu ; în loc de *audivi* vituperationem multorum, commorationem in circuitu. Dacă s'ar traduce : frica m'aŭ cuprins din tóte părţile, ar fi maĭ acelaş sens ; căcĭ acéstă frică venea din imputările acelor cariĭ 'l încunjuraŭ din tóte părţile.

Aceste versurĭ, sunt urmarea recitării ce face Profetul de persecuţiunile ce'l înconjóră, fie în timpul furiilor luĭ Saul, fie în timpul revolteĭ fiuluĭ sĕŭ. Dacă psalmul se aplică luĭ Is. Chr. se va găsi, că tóte trăsurile acestea, 'ĭ convin maĭ bine de cât luĭ David, saŭ orĭ-care altul ar fi. Se pare că acest psalm este istoria anticipată a patimeĭ Fiuluĭ luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

Când un om este în nenorocire, el pierde maĭ întâiŭ pre toţĭ amicĭĭ sĕĭ ; şi când vede că tótă lumea 'l părăseşte, crede că este nenorocit prin greşala sa, se găseşte în conduita sa mil de pretexte pentru a'l blama : vecinĭĭ sĕĭ, ceĭ

de aprópe aĭ sĕĭ fug de dênsul, toţĭ se tem a fi presupuşĭ, că vor fi avênd raporturĭ cu el. In privirea lor acesta e un om uĭtat ca aceĭ ce sunt morţĭ de demult. Dar dacă acest om, deja nenorocit, are inimicĭ puternicĭ, carĭ să fie gata a'l pierde, el este în pericol de a'şĭ pierde şi viéţa. Acéstă împrejurare este culmea persecuţiuneĭ; sunt exemple în Profetul persecutat de Saul şi Absalon; în alţĭ profeţĭ, carĭ încercară furia regilor luĭ Iuda şi Israel; în Macabeĭ, sub Antiochus; în Is. Chr., în apostolĭ şi în Martirĭ.

Este rar astă-dĭ ca să se atenteze la viéţa celor bunĭ; dar eĭ încércă alte nenorocirĭ; şi câte-odată mórtea le-ar fi maĭ puţin aspră de cât tóte tempestele ce se excită contra lor. Iată una din ocasiunile cele maĭ favorabile pentru a înainta în virtute. O viéţă de cruce este ceva aşa de preţios, că aceĭ carĭĭ o procură, ar fi geloşĭ dacă ar putea-o cunóşte.

VERSURILE 14, 15

Iar eŭ, spre tine Dómne am nădăjduit, ḑis-am tu eştĭ Dumneḑeul meŭ. In mâinile tale sorţiĭ meĭ; mântueşte-mĕ din mâna vrăjmaşilor meĭ şi de ceĭ ce mĕ asupresc.

Dupĕ ebreŭ ar trebui să se traducă *timpurile mele sunt în mâinile tale*; şi în adevĕr, Psalteriul Roman ḑice: In manibus tuis tempora mea. Lecţiunea celor LXX dupĕ ediţiunea Vaticanuluĭ, este κλῆρου μου, sortes meae; alţĭ interpreţĭ grecĭ καιροι μου. tempora mea. Nu trebue a crede că κλῆροι, ar fi greşală, căcĭ LXX aŭ tradus în alt loc prin κλῆρος, acelaşĭ cuvênt ebreŭ עת ce se traduce de ordinar prin tempus (veḑĭ Jud. 21, 22). In fond *sortes* şi *tempora* însémnă aicĭ acelaş lucru. Tu aĭ în mâinile tale sórta mea, saŭ, aĭ în mâinile tale cursul vieţeĭ mele, anilor meĭ, ceea ce este acelaş sens. Theodoret observă fórte bine, în acéstă parte, că profetul ḑice aicĭ sortes saŭ tempora pentru a arăta revoluţiunile lucrurilor, bogăţiile şi sărăcia, dominaţiunea şi servitutea, pacea şi resbelul.

In Ebreŭ, în manibus tuis sortes meae, saŭ tempora mea aparţin versuluĭ următor. Nu este nicĭ o diferenţă în sens.

MEDITAŢIUNI

Acest frumos sentiment al profetuluĭ trebue să fie fórte familiar omuluĭ, ce are credinţă: Dómne, tu eştĭ D-ḑeul meŭ, tot ceea ce sunt este în mâinile tale. Tu m'aĭ aşeḑet pe

acest pământ, teatrul atâtor pasiuni, tânguiri, crime, singularităţi, revoluţiuni. Eŭ am vĕdut aicĭ mii de schimbări, mii de evenimente, la care nu m'am aşteptat nicĭ-o-dată. Eŭ am îmbĕtrânit în acéstă regiune fără să o cunosc, atât de multe mistere şi secrete se găsesc, fie în ordinul fisic, fie în cel moral. Ceea ce am cunoscut mai puţin aicĭ, eştĭ tu, Dómne, măcar că tu eştĭ totdéuna lângă mine. Ah! Eŭ n'am, ştiut că tu eştĭ D-ḑeul meŭ şi că sórta mea este în mâinile tale. Acea a celor-l'alţi ómeni este de o potrivă; şi eŭ 'i vĕd trecênd şi succedându-se, apropiându-se şi înconjurând; nicĭ-o-dată liniştiţi, şi mai nicĭ o dată raţionabili, mai cu toţii nu te cunosc cine eştĭ şi ce voeştĭ de la eĭ. Să fiŭ şi eŭ pentru totdéuna în numĕrul acestor orbi? Dómne, fiind-că timpul meŭ şi destinatele mele sunt în mâinile tale, nu pot să ţi le daŭ, dar pot să cer darul de a nu le întrebuinţa de cât pentru mântuirea mea, în dependenţa de buna-voinţa ta, şi totdéuna sub direcţiunea dragosteĭ tale.

VERSUL 16

Arată faţa ta peste robul tĕŭ, mântueşte-mĕ cu mila ta; Dómne să nu mĕ ruşinezi că te-am chemat pre tine.

Acest vers, care este tot acelaş în text şi în versiuni, meritä o atenţiune particulară prin diferitele feluri de rugăciune ce ea conţine; profetul cere, ca D-ḑeŭ să 'l lumineze, să 'l scape să nu lase întru dènsul ruşinare. El adaogă motive: că este servitorul luĭ D-ḑeŭ ce 'i implorä ajutorul sĕŭ, care nu se încredinţézä de cât în milostivirea sa pre care o invócă.

MEDITAŢIUNI

Se póte observa că una din rugăciunile cele mai familiare ale profetului, este de a cere arĕtarea Domnului, a feţeĭ sale. Este fórte multă profunḑime în acéstă expresiune. Ómenii rugăciuniĭ ştiŭ bine ceea ce este a se bucura de lumina şi faţa Domnului; când acéstă rază 'i luminézä, eĭ înaintézä cu paşi mari, în căile perfecţiuneĭ. Sunt treĭ feluri de persóne, pentru cari faţa Domnului este ascunsă: necredincioşii în mijlocul luminei; eĭ nu vĕd nimic, pentru că mândria întunecă spiritul lor; desfrânaţii: eĭ nu aŭ gândiri şi priviri, de cât pentru interesele şi plăcerile lor, Domnul

nu se descopere lor; cei indiferenți în serviciul lui D-deŭ, ei trag pedépsa lor, ne gustând pre D-deŭ, nu se folosesc de rugăciune; ei sunt risipitorĭ, nestatornicĭ; stingênd prin lașitatea lor puțina lumină ce strĕbate până la ei. Aceste treĭ feluri de persóne sunt nefericite în viéța acésta, și sunt încă și mai mult în cea-l'altă, unde este numaĭ întunerec pentru inimicii lui D-deŭ.

VERSURILE 17, 18.

Să se rușineze necredincioșii și să se pogóre în Iad.
Mute să se facă buzele cele viclene, care grăesc asupra dreptului fără de lege, cu mândrie și cu defăimare.

Ebreul dice: Să tacă impioșii în infern (saŭ în mormênt). Putem traduce iarăși: Impioșii să se sfărâme în pământ. Nu vĕd nicĭ o deosebire în sens; dacă impioșii sunt reduși la tăcere, saŭ sfărâmați în mormênt, trebue ca ei să fie conduși în mormênt. Ast-fel lecțiunea nóstră conține tot esențialul și tótă forța celor-l'alte douĕ lecțiuni.

Ebreul dice de acești împioși, că ei spun lucruri aspre contra celor drepți, adică injurii, insulte; și acésta e ceea ce Vulgata exprimă prin cuvêntul *nedreptate;* căci tótă injuria și tótă insulta contra aprópelui, este o nedreptate.

Termenul *abusio,* de care se servește Vulgata, însémnă un dispreț fórte mare. Grecul arată tratamentul ce se întrebuințéză contra ómenilor saŭ a lucrurilor celor mai próste; le privește ca nimic, acésta e forța cuvêntului ce'l întrebuințase ceĭ LXX. Termenul *abusio* este fórte expresiv; el însémnă rătăcirile acestor impioși carĭ lucraŭ contra tuturor drepturilor umanității, în cuvintele ce le țineaŭ contra celui drept.

MEDITAȚIUNI

Profetul face aicĭ rugăciunĭ contra inimicilor timporalĭ? nu: rugăciunea sa era destinată a servi la cultul public, și fie-care credincios trebuia să se aplice. Trebue dar a crede și chiar a asigura, că era vorba de inimicii spirituali, puterile infernului, exemplele rele, impietățile manifestate, saŭ mai bine, aceste expresiuni ale sfântului rege sunt prevestirĭ profetice de judecata înfricoșată, reservată impioșilor.

VERSUL 19

Cât este de multă mulțimea bunătății tale, Dómne, pe care o ai păstrat pentru cei ce se tem de tine! O ai făcut cunoscută celor ce se nădăjduesc spre tine, înaintea fiilor omenești

Sensul acestui vers este, că D-ḍeŭ reservă în comorile bunătății, o blândețe nespusă pentru acei ce se tem de el, și el arată acest dar în presența tuturor ómenilor, când și aceste persóne, care se tem, pun încrederea lor în el. Sunt două soiuri de ómeni buni, acei ai singurătății și tăcerii, în care se ocupă de temerea filială a luĭ D-ḍeŭ; alta, a lupteĭ și persecuțiuneĭ, în care eĭ pun încrederea lor în D-ḍeŭ. In prima stare, D-ḍeŭ 'ĭ umple în secret de o mare blândeța; și în a doua, el arată în ochiĭ ómenilor protecțiunea ce el acordă celor drepți. In ebreŭ este bunătate în loc de blândeță, acelaș sens.

MEDITAȚIUNI

Versul acesta arată ceea ce lucréză o rugăciune călduróșă într'o inimă dréptă și care caută sincer pre D-ḍeŭ. Profetul se părea prea mișcat în versurile precedente, și de-o-dată sufletul sĕŭ se domolește, el trece de la simțirea rĕutăților sale la o plăcută, fragedă contemplațiune a bunătății divine.

VERSURILE 20, 21.

Ascunde-vei pre dênșiĭ întru ascunsul feței tale de turburarea ómenilor. Acoperi-vei pre eĭ în cort de grăirea împrotiva a limbilor.

In ebreŭ pentru cuvêntul tulburare ce se vede aicĭ este: מרכסי a superbiis, a vexationibus, a conspirationibus, căcĭ cuvêntul רכס însémnă tóte acestea. Targum ḍice *a catervis fortium* tot acelaș sens ca și *a conturbatione hominum*.

Profetul se pare că distinge aicĭ două soiurĭ de persecuțiunĭ; una *de fapt* și alta *de cuvinte*; și asigură, că aceĭ ce se tem de Domnul, vor fi protejați contra acestor două feliurĭ de nenorociri. Cea întâiŭ protecțiune va fi a'ĭ ascunde în secretul feței sale; al doilea a'ĭ pune în cortul sĕŭ, în sanctuarul sĕŭ. Se pare, că cea dintâiŭ anunță ceva maĭ interior și maĭ ascuns de cât a doua; ast-fel este vorba de a proteja contra violențelor de fapt.

Fața Domnuluĭ în stilul scripturei însémnă ceea ce este maĭ intim în D-ḍeŭ; și a fi ascuns în fața Domnuluĭ, trebue să însemne

în raport cu ómenii, carii sunt încă în viéță, a fi înălțat la împărtășirile cele mai intime cu D-ḍeŭ. Se pare că în cortul luĭ D-ḍeŭ nu indică o intimitate așa de mare. Putem crede încă, că aceste expresiunĭ nu însémnă în acéstă parte de cât înalta și puternica protecțiune, ce Domnul acordă celor ce se tem de dênsul.

Aceĭ ce explică tot psalmul acesta despre Mesia, trebue a privi aceste douĕ versurĭ ca o promisiune ce face Mesia de a obținea ómenilor favoruri prea prețióse, mai ales privilegiul de a vorbi familiar cu D-ḍeŭ.

Nu trebue a uita că, nicĭ ebreul nicĭ grecul nu pun în tabernaculo tuo; acest pronume *tuo*, a fost adăugat de Vulgata pentru mai mare explicațiune. Dacă 'l suprimă, Profetul va ḍice că D-ḍeŭ 'ĭ va învăli ca cu un cort pe ceĭ ce se tem de el; ceea ce arată simplu protecțiunea divină, fără acésta intimitate de care vorbesce versul precedent. Fer. Ieronim traduce *in umbra.*

MEDITAȚIUNI

Sunt douĕ lucrurĭ, care cércă aicĭ jos răbdarea celor bunĭ, adică: prigonirea ce li se face, fie în averea lor, fie în persóna lor, și cuvintele calomnióse saŭ insultele ce se ridică contra lor. Sensul literal al Profetuluĭ orĭ-cum s'ar explica, este că D-ḍeŭ îl apără contra acestor douĕ felurĭ de nenorocirĭ. D-ḍeŭ ascunde pe drepțĭ în secretul feței sale și în cortul sĕŭ; expresiunĭ, carii însémnă unirea acestor drepțĭ cu D-ḍeŭ, protecție de care se bucură, bunătatea ce le mărturisesce. In fine nu este posibil de a exclude din aceste locurĭ aceea ce se numesce sensul mistic și spiritual; el este mistic și spiritual, pentru că este vorba de comunicațiunĭ spirituale, dar și litera este cu totul analogă acestuĭ sens. Cum va ascunde D-zeŭ în secretul feții sale pre niște ómenĭ, carĭ nu s'ar uni cu el prin rugăciune, carii nu ar pune în el tótă încrederea lor? Eŭ cred că numaĭ spiritele date la rugăciune și la exercițiul presenței luĭ D-ḍeŭ pot pricepe bine ce însémnă a fi ascuns în secretul feței luĭ D-ḍeŭ.

Acéstă situațiune cuprinde tăcerea, meditarea lucrurilor eterne, părăsirea îngrijirilor temporale, plăcerile lumiĭ, privirile ambițiuneĭ, ea imitéză starea sfinților în cer, și cine póte spune până la ce punct D-zeŭ se comunică acestor suflete depărtate de tot ceea ce nu este D-ḍeŭ.

VERSUL 22.

Bine este cuvêntat Domnul, că minunată a făcut mila sa în cetatea îngrădirei.

Cred că trebue a se înțelege aicĭ conjuncțiunea *cum* și ast-fel gândesce Simaca care traduce: ὡς ἐν πόλει περιφραγμένῃ. David voesce să dică, că D-zeŭ a semnalat mila sa către el, apărându'l cum se apără un om între fortărețe.

Unĭĭ interpreți cred, că David face alusiune la ceea ce scitește (1 Reg. 13, 7) că intrând în orașul Ceila, care avea fortificațiunĭ, Saul ar fi voit să 'l surprindă; dar că sf. rege scapă cu suita sa. El bine-cuvêntă aicĭ pre Domnul că aŭ arătat mila sa către dênsul, când era în acest oraș, de unde el n'ar fi putut eși fără protecțiunea divină, pentru că avea porți și întăriturĭ, și aceĭ din Ceila eraŭ inimiciĭ sĕĭ. Acéstă explicațiune nu este rea, nicĭ necesară.

MEDITAȚIUNI

Când D-ḑeŭ protejă pre cineva, se află ca într'o cetate tare; inimiciĭ mântuireĭ sunt numeroșĭ și prea puternicĭ, prea aprinșĭ, prea înfuriațĭ; dar ce pot eĭ contra protecțiuneĭ divine? Exemplul luĭ Iob, a luĭ David, a Sf. Paul și a tutoror sfinților dovedește acésta.

VERSURILE 23. 24.

Iar eŭ am ḑis întru uimirea mea; lepădat sunt de către fața ochilor tĕĭ. Pentru acésta aĭ auḑit glasul rugăciuneĭ mele când mĕ rog către tine.

Ceea ce Profetul numește are tulburarea sa, ceĭ LXX numesc *extus* uimire saŭ *transportul sufletuluĭ*, și ebreul *consternațiune, precipitare*, care nu dă libertate a reflecta, tóte acestea revin la aceeașĭ. Aicĭ este un act saŭ o mișcare de neîncredere ce Profetul o impută; dar recunóște că D-ḑeŭ a venit îndată întru ajutorul sĕŭ și acesta este motivul mulțumirilor sale.

MEDITAȚIUNI

Când drepții se cred în părăsire, că sunt fórte departe de puterea luĭ D-ḑeŭ, totul divine pentru eĭ o greutate, eĭ sunt ca un pământ fără de apă: încércă tulburărĭ fórte dureróse; ajutorul lor este rugăciunea, și fórte rar se întêmplă

ca să nu găséscă eĭ aicĭ o mângâere promptă și eficace. Acest timp este fórte sfințitor, pentru că învață a se cunóște și a se umili.

VERSURILE 24, 25.

Iubiți pre Domnul toți cuvioșiĭ lui; că adevĕrurile caută Domnul, și rĕsplătește celor ce de prisosit fac mândrie. Inbărbătați-vĕ și să întăréscă inima vóstră toți ceĭ ce nădăjduiți pre Domnul.

In ebreŭ nu este *că* nicĭ nimic care să 'ĭ rĕspundă; ceĭ LXX l'aŭ adăugat pentru legătură, și se pare așa de necesar că înțraducerile moderne făcute după ebreŭ, iarăși l'a adăugat, se póte vedea traducerea engleză.

In loc de *veritatem requiret*, se traduce de ordinar după ebreu *fideles serbat*: dar cuvêntul ebreŭ póte însemna *veros* ca și *fideles*: și verbul נצר însémnă *observat* și servat, decĭ a observa ómeniĭ adevĕrați, saŭ dacă ómeniĭ sunt adevĕrați, este tot una cu a *căuta adevĕrul*. *De prisosit* se rapórtă în ceĭ LXX *la facientibus superbiam* și nu la *retribuet*, așa că sensul ar fi: *că el va pedepsi pre aceĭ ce păcătuesc excesiv prin mândrie.*

Versul din urmă s'ar putea traduce: *lucrați cu curaj, el va întări inima vóstră.* Dar traducțiunea celor LXX și a Vulgateĭ póte să se împace cu textul

MEDITAȚIUNI

Sunt marĭ verităților în aceste versurĭ, Domnul caută adevĕrul, adică că va cere compt ómenilor de îngrijirea ce vor fi avut de a cunóște și de a practica adevĕrul. Acest cuvênt condamnă lumea, care tótă este falșă: plăcerĭ falșe, bogățiĭ falșe, politică falșă, proecte falșe, doctrinĭ falșe, într'un cuvênt, minciuna domnește peste tot locul, și câte-odată și în acțiunile ce se par cele maĭ bune în afară. Apoĭ Domnul va da celor mândri ceea ce meritĕ eĭ, disprețul, umilința, înjosirea, nimicirea; acéstă judecată se execută din lumea acésta. Ceĭ mândri sunt recunoscuțĭ de toțĭ, și chiar în ochiĭ lumeĭ sunt ceĭ maĭ disprețuițĭ d'intre toțĭ ómeniĭ.

In fine, când cineva speră în Domnul, nu trebue să se témă de nimic, să nu'ĭ fie frică de nimic, să nu se tulbure pentru nicĭ o supĕrare. Increderea în D-ḍeŭ trebue să alunge

tóte tulburările și să stabiléscă pacea într'un suflet creștin. Fie-care știe aceste lucruri, dar în practică lucréză ca și cum nu le-ar ști. Credința lipsește mai totdéuna, și fără credință nu póte fi o speranță adevĕrată.

PSALMUL XXXI

Se citește în titlu: Ipsi David intelectus, și acest intelectus este la genetiv urmând versiunea celor LXX, carii pun συνέσεως. Unii cred că acest cuvênt *intelectus*, însemnéză un instrument de muzică, ceea ce este neprobabil, cuvêntul ebreŭ משכיל însemnând propriu intelectus, inteligentia. Este decî mai bine a privi acest cuvênt ca cântare făcută pentru a învĕța *carmen erudiens*, saŭ *ode didascalica*, se găsește acest titlu în capul psalmului al trei-spre-dĕcelea. Acesta este al doilea din psalmii penitenței. Se crede că el a fost compus de David, când a recunoscut îndoitul sĕŭ pĕcat, adulterul cu Bethșaba și mórtea lui Urie.

VERSURILE 1, 2.

Fericiți, cărora s'aŭ ertat fără-de-legile și cărora s'aŭ acoperit pĕcatele. Fericit bărbatul căruia nu'i va socoti Domnul pĕcatul, nicî este în gura lui vicleșug.

La primul vers ebreul vorbește în singular: *Fericit acel*, etc., dar este acelaș sens, și propositiunea fiind indefinită și equivalent universală, cei LXX aŭ putut să traducă la plural. Sf. Paul (Rom, 4, 7), citéză acest loc cum se citește în cei LXX și în Vulgata. ceea ce dă aicî acestor traduceri o autoritate superióră.

In ebreŭ este: Beatus levatus à transgressione et opertus à peccato. Cei LXX aŭ urmat sensul primului membru al fraseî, căci un om *descărcat de nedreptate*, este un om căruia nedreptatea 'i-a fost ertată. Acéstă expresiune *descărcat de pĕcat*, este fórte bună; ea dă a înțelege că omul îndreptat, este cu totul liber de pĕcat, că acéstă greutate nu mai este asupra lui.

Al doilea vers ar putea însemna: fericit este acel inocent, căruia Domnul nu'i impută pĕcatul, și care a ferit totdéuna sufletul sĕŭ de vicleșug saŭ de rĕutate. Cu tóte acestea, fiind-că acest psalm este propriŭ celor ce se pocăesc, ómenilor carii cer ertare

pentru păcatele lor, cred că este mai bine a se înțelege acéstă neimputare de ertarea păcatelor. Ebreul înseamnă propriŭ a gândi: cujus Dominus non reputavit peccatum; ca și cum profetul ar voi să dică că D-ḑeŭ a uitat păcatul acestuĭ om, ceea ce face să dispară neimputațiunea imaginată de Luther și Calvin.

Acéstă neimputare era un lucru destul de falș în filosofie ca și în teologie. Acești ereticĭ imaginaŭ, atât pre cât am putut coprinde sistemul lor, că ertarea păcatelor consistă în aceea că D-ḑeŭ nu le impută, cu tóte că ele n'ar fi șterse; eĭ ḑicea că D-ḑeŭ impută păcătosuluĭ convertit dreptatea luĭ Is. Chr., și că în aceea consistă îndreptarea: prin urmare nicĭ o nedreptate interióră, nicĭ o revĕrsare a doruluĭ sfinților. Zic că acésta este o filosofie rea; acești novatorĭ privea, mi se pare, păcatul ca o ființă fisică, pre care D-ḑeŭ 'l acoperea, întru cât-va cu dreptatea luĭ Is. Chr.; ast-fel că omul se credea drept nu prin sine însușĭ, dar, prin Is. Chr. Dar păcatul nu este o stare fisică, ci numaĭ lipsa de dreptate, de conformitate cu legea. D-ḑeŭ vede că un om este păcătos, când nu vede în el acéstă dreptate; și când 'ĭ dă harul sfinților, el vede sufletul sĕŭ conform cu legea, îl vede drept. Dar ḑice un lutheran modern, alt-fel destul de moderat: D-ḑeŭ nu uită pre păcătosul, ca și cum n'ar fi existat; acest păcat există în memoria luĭ D-ḑeŭ, pentru că D-ḑeŭ vede trecutul ca și presentul și viitorul. Acest rĕspuns nu explică nimic, saŭ cade în sensul catolicilor, el nu explică nimic, dacă face să consiste permanența păcatuluĭ numaĭ în memoria luĭ D-ḑeŭ, și nu în păcătos, căcĭ ar urma totdéuna, că în raport cu păcătosul păcatul este ertat și nu numaĭ acoperit. Chiar acest rĕspuns cade în sensul catolicilor, dacă el presupune, că păcatul era interior în păcătos; căcĭ ar urma ca imputarea dreptățiĭ luĭ Is. Chr. să fie ĭarășĭ, și că sufletul păcătosuluĭ convertit va căpĕta o reînoire, ceea ce nu este alt-ceva de cât harul sfinților cum credem și noĭ. Cât despre memoria eternă a luĭ D-ḑeŭ, este sigur că acéstă ființă eternă nu póte uita, că cutare saŭ cutare păcătos a fost odată desprețuit de dênsul, că n'a avut îndreptare cu legea; dar aceea ar împedica ca păcătosul să nu fie în adevĕr ertat și sufletul păcătosuluĭ să nu fie în dreptate? Tot acest comentator ḑice într'alt loc, că ertarea păcatelor este nedespărțită de sfințenie și îndreptare; saŭ ameliorarea inimeĭ. Dacă acesta nu este harul sfinților, apoĭ nu înțeleg nimic aicĭ. In fine cred, că astăḑĭ acești protestanțĭ aŭ lăsat o mare parte din sistemul dascalilor lor asupra justificărĭĭ, ca și asupra distribuireĭ și lucrăreĭ haruluĭ.

Unĭĭ traduc: Fericit este omul, căruia i se va acoperi *pedépsa păcatuluĭ*; este sigur că cuvîntul ebreŭ ce se citesce în acéstă parte însémnă adese orĭ *pedépsa păcatuluĭ*; dar ar rĕmânea de dovedit dacă aicĭ are aceeași însemnare; ceea ce maĭ inclina către acest sentiment este că Profetul ḑicênd maĭ întâiŭ: Fericiți cărora s'aŭ ertat păcatele, trebue să adauge ceva maĭ mult în al doilea membru al versuluĭ; decĭ după ertarea păcatuluĭ nu rĕmâne maĭ mult de cât a erta pedépsa. Dacă nu se ia cuvêntul păcat în loc de pe-

dépsă în acéstă parte, se pare, că David ḑice maĭ puţin în membrul al doilea de cât întâiŭ; căcĭ a acoperi pĕcatele, se pare ceva maĭ puţin de cât a erta.

MEDITAŢIUNI

Profetul ne învaţă aicĭ în ce consistă adevĕrata fericire a omuluĭ în lumea acésta; în ertarea pĕcatelor şi în buna voinţă a inimeĭ. Ertarea pĕcatelor nu póte fi fără darul sfinţilor; el nu póte subsista într'o inimă, care nu este drépţă, care pretinde a împăca serviciul luĭ D-ḑeŭ cu serviciul lumeĭ, care se împarte între D-ḑeŭ şi lume. Cred că dreptatea inimeĭ este cea maĭ rară şi maĭ grea practică a virtuţiĭ. Se crede că o posedă cine-va când se făgăduesce cu tótă inima luĭ D-ḑeŭ, dar o dovadă că cine-va este încă departe de acéstă dreptate, este că în concursul amoruluĭ propriŭ cu legea luĭ D-ḑeŭ, facem ca acésta să cedeze aceleea; este că căutăm pretexte, pentru a fi cât se póte de comoḑĭ amuzaţĭ; este că conrupem faptele nóstre cele bune, prin vanitate şi vederĭ omenescĭ, că noĭ nu mergem către D-ḑeŭ sincerĭ, cu simplicitate şi statornicie. O! cât de excelentă este acéstă rugăciune a profetuluĭ. Inoesce în mine, Dómne spirit drept! Evangelia şi scrierile Apostolilor nu vorbesc de cât de serviciul luĭ D-ḑeŭ în spirit şi în adevĕr de dreptatea inimeĭ, integritatea sentimentelor, simplicitatea în acţiunĭ. Nu sciŭ de ce acéstă morală este aşa de puţin cunoscută creştinilor, chiar acelora, carĭĭ fac profesiune de pietate şi nu sciŭ iarăşĭ pentru ce cărţile spirituale insistă aşa de puţin asupra acestuĭ principiŭ aşa de esenţial.

VERSUL 3.

Că am tăcut, învechitus'aŭ ósele mele, când strigam eŭ tótă ḑiua.

Ebreul ḑice: *răcnind tótă ḑiua;* este un termen de care se serveşte limba sfântă pentru a însemna strigăt mare.

Comentatoriĭ rapórtă aceste tulburărĭ şi strigăte ale luĭ David la timpul când se pocăi de îndoitul pĕcat. Eĭ ḑic că acéstă expresiune, pentru că am tăcut, trebue a fi înţelésă de timpul în care nu sunt mustrărĭ de cuget, ceea-ce a ţinut, ḑic eĭ, aprópe un an saŭ şi maĭ mult; adică de când aŭ luat pre Bethsaba până ce Profetul Natan 'l mustra pentru pĕcatul sĕŭ. Nu creḑ că acéstă inter-

pretare să se pótă împăca cu versul, în care Profetul ḍice: că el a recunoscut pĕcatul sĕŭ, și că l'a mărturisit înaintea luĭ D-ḍeŭ; căcĭ ceea-ce se ḍice în versurile 3 și 4 este anterior acesteĭ confesiunĭ. Dacă era vorba în acest psalm de pĕcatul luĭ David și de pocăinţa sa, ar trebui să se ḍică, că tulburările ce le încercă în timpul tăcereĭ sale, aŭ fost efectul mustrărilor interióre și a silinţelor ce el făcea pentru a liniști consciinţa sa tutburată de amintirea pĕcatuluĭ sĕŭ. Se póte crede dar, că acest psalm nu privește la pocăinţa particulară a luĭ David, și că acésta este numaĭ o rugăciune destinată pentru toţĭ penitenţiĭ.

MEDITAŢIUNI

Să vede în acest vers, starea pĕcătosuluĭ care se căește de pĕcatul sĕŭ, fără a alerga încă la mila luĭ D-ḍeŭ; el este tulburat de consciinţa sa, ea strigă în el, ea îl înfricoșéză, ea îl face să privegheze dupre expresiunea textuluĭ; acésta este o situaţiune fórte durerósă, ea nu se îmblânḍește de cât întorcêndu-se către D-ḍeŭ, prin încredere în milostivirea sa, în fine prin mărturisirea unuĭ pĕcat pre care tăcerea l'ar face maĭ de nesuferit.

VERSUL 4.

Că ḍiua și nóptea s'a îngreuiat peste mine mâna ta; întorsu-m'am spre chinuire, când s'a înfipt mie ghimpele.

A doua parte a acestuĭ vers, ebraiștiĭ o traduc ast-fel: Slăbiciunea mea s'a întors în seceta de vară, adică, am devenit sec ca corpurile saŭ fructele expuse la arșiţa sóreluĭ de vară. Asupra căruia trebue a observa: 1) că cuvêntul לשדי ce se traduce prin *vlagă*, nu se găsește de cât de douĕ orĭ în Scriptură, aicĭ și în capitolul 11 al Numerilor, unde însémnă, pâne *cu miere* saŭ *turtă cu miere*, însemnare prea depărtată de aceea ce se spune în acest psalm. Se vede dar că ceĭ LXX aŭ luat *lameth* în loc de prepositie, și de substantiv a luat numaĭ שדי venind de la שדד vastare, de la שד, direptio, perditio, calamitas, care este absolut acelaș lucru cu *aerumna*. Ast-fel aceștĭ interpreţĭ ar fi tradus εἰς ταλαιπωρίαν, și Vulgata *in aerumnâ meâ*. 2) Trebue a observa că cuvêntul קיץ, ce se traduce prin *aestas*, însémnă și *spina*. 3) Că cuvêntul בחרבוני ce se traduce, în siccitates, póte însemna *in gladios*. Nu va rĕmânea decĭ maĭ mult de cât cuvêntul נהפך, care însémnă *conversus est*, și care a putut fi construit cu קיץ spina, care, în ebreŭ, este la masculin. Ast-fel ceĭ LXX aŭ putut face acéstă frasă: ἐστράφην εἰς ταλαιπωρίαν ἐν τῷ παγῆναι μοι ἄκανθαν în

gladiis, saŭ *more gladiorum*, saŭ dúm configitur; și Vulgata ar fi tradus în acelaș sens. Conversus sum in aerumnâ meâ dúm configitur spina. Nu vĕd ceea-ce se póte ataca în acéstă versiune.

O observare importantă asupra acestuĭ vers, este că nicĭ unul din interpreții grecĭ n'aŭ vĕdut *humor* în לשדי. Se póte cita numaĭ puțin Symmaca, Aquila și ediția a cincea; toțĭ aŭ vĕdut *in aerumnam* saŭ miseriam, saŭ direptionem. Lexicii cariĭ se fixézĕ pentru humor, nu citézĕ de cât pe Aben-Ezra și David Kimchi, cariĭ sunt prea moderni pentru a contra-balansa autoritatea celor LXX, a Simmacâi, și Aquila. Nu mĕ îndoesc decĭ că adevĕrata interpretațiune nu este a celor LXX cu atât maĭ mult că și Fer. Ieronim traduce: Versatus sum in miseriâ meâ.

MEDITAȚIUNI

Puterea conștiinței este bine exprimată în acest vers este un *ghimpe* care muncește pre pĕcătos; el se întórnă la sine pentru a găsi pacea și nu întêmpină de cât miserie! Mâna luĭ D-ḑeŭ se apasă asupra luĭ, și acésta este un fel de pregătire a muncilor infernuluĭ, în care D-ḑeŭ desfășură tóte muncile. Cât este de dureros a petrece viéța sa în mijlocul acestor spinĭ! și cât este încă și maĭ de plâns a eși din acéstă lume, cu acéstă mustrare a conștiinței! Impioșiĭ nu se bucură de pace, cu tóte că se fălesc că o posedă. Trebue a crede pre aceĭ ce aŭ primit darul de a se converti către D-ḑeŭ; eĭ mărturisesc, că timpul rătăcirilor lor a fost un timp de tulburare, de resbel, de luptă interióră.

VERSURILE 5, 6.

Fără de legea mea am cunoscut și pĕcatul meŭ n'am acoperit. Dis-am, mărturisi-voiŭ asupra mea fără de legea mea Domnuluĭ și tu aĭ lăsat păgânătatea inimeĭ mele.

Dacă este vorba în acest psalm, precum și în versurile acestea de pocăință luĭ David, ceea ce se ḑice aicĭ, trebue a se reporta la mărturisirea crimeĭ sale, când Natan l'a mustrat în numele Domnuluĭ. Dar, înainte de acest timp, el a încercat marĭ tulburărĭ și remușcărĭ, după cele douĕ versurĭ precedente; prin urmare, aceste cuvinte, *quoniam tacui*, nu însémnă, că acest sfânt rege a rĕmas indiferent pentru pĕcatul sĕŭ, de când l'a comis, până ce profetul vine să'l mustreze. Ele însémnă numaĭ, că el nu s'a mărturisit Domnuluĭ, că n'a cerut ertare, cu tóte că alt-fel el a fost fórte tulburat în interiorul sĕŭ. Cât despre aceea ce se póte obiecta, că acest principe n'a recunoscut cuvêntarea (cu oile) luĭ Natan, acésta

nu este o dovadă că el nu s'ar fi gândit mai nainte la crima sa, dar este numai un semn, care arată că el n'a priceput gândirea profetului, că el luă apologul luĭ ca o recitare a unuĭ fapt real, și că el nu se ocupa de cât de indignarea ceĭ causa acéstă istorie contra autoruluĭ pretins al nedreptățiĭ ce i-se povestea. Trebue ca Natan să'ĭ explice cuvêntul acesteĭ speciĭ de enigme; atunci el se mărturisi vinovat înaintea Domnuluĭ; mărturisire, ce nu o făcuse până atunci. Iată tot ceea ce se póte ḑice în sentimentul acelor, carĭ explică acest psalm de penitență luĭ David; sentimentul ce 'l cred îndoelnic, pentru că se arăta, că în adevĕr acest principe nu reflectă asupra sa, de cât numaĭ când 'l mustra profetul.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce s'a ḑis în acest vers, că acest pĕcătos, orĭ-care ar fi, face cunoscută crima sa luĭ D-ḑeŭ, nu vatămă cunoștința tuturor lucrurilor, care este în Fința supremă. Pĕcătosul trebue să mărturiséscă nedreptățile sale, pentru că acésta este un act de umilință, o mărturie pentru căința sa, și un frâŭ în urmă; alt-fel este o reparare a scandaluluĭ, când crima a fost publică și mărturisirea făcută de asemenea. O mărturisire sinceră a greșelilor ce s'aŭ făcut, este una din cele maĭ marĭ dovedĭ de dreptatea inimeĭ. Este cu neputință omuluĭ de a înlătura tot felul de greșelĭ, și prea greŭ de a nu comite ceva, care să vatăme pre aprópele. Când cineva a avut nenorocirea de a supĕra pre Domnul prin păcate secrete, mărturisirea secretă este de ajuns pentru a atinge misericordia sa și a îmblândi dreptatea sa; dar, când aprópele a fost vătămat, trebue a se mărturisi vinovat înaintea luĭ, și a îndrepta injuria făcută. Una din cele maĭ marĭ dovedĭ de mândria omenéscă este pedépsa ce încércă toțĭ ómeniĭ, când este vorba a recunóște greșélele ce le-aŭ comis către frațiĭ lor. Cu tóte acestea, nu este nimic maĭ plăcut în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ și maĭ mângâitor pentru conscință. Cred că aceĭ ce mărturisesc maĭ rar pĕcatele lor miniștrilor penitenței, sunt cu mult maĭ lesnicioșĭ a se împăca cu frațiĭ lor, de cât aceĭ ce aŭ o mare întrebuințare de confesiunea auriculară, și cred iarăși, că aceĭ ce aŭ confiență în toțĭ confesoriĭ, or-carĭ ar fi, aŭ maĭ puțină greutate a repara o injuriă, de cât aceĭ ce sunt delicațĭ în alegerea confesorilor. Delicatețа în acest gen trebue a distinge meritul confesoreluĭ, nu a se hotărî prin un fel de instinct,

pentru saŭ contra óre-căror miniștri aĭ confesiuneĭ. Lăsând la o parte ródele minunate care resultă din taina penitenței pentru justificarea pĕcătosuluĭ, sunt convins, că acéstă practică de a mărturisi pĕcatele sale, servește fórte mult a stabili în om dreptatea inimeĭ și simplicitatea conduiteĭ, două calităț̆ĭ așa de esențiale creștinuluĭ.

VERSUL 7

Pentru acésta se va ruga către tine tot cuviosul la timpul cuvenit, însă potop de ape multe către dênsul nu se va apropia.

Pro hac este propterea. Ebreiĭ neavênd Neutru se servesc de femenin.

In timpul cuvenit. Ebreul dice: Intempore inveniendi, care are acelaș înțeles, dar maĭ forte exprimat în acest text de'cât în versiunĭ. *Insă* are aicĭ forța luĭ profecto, certé: termenul ebreŭ אך are acéstă însemnare și încă aceea a luĭ *Verumtamen*. Profetul voește să dică aicĭ, că îndemnați prin exemplul sĕŭ, alțiĭ vor recurge la milostivirea divină în timp favorabil; și că nu vor fi expușĭ la vehemența întristărilor marĭ, carĭ sunt maĭ ales acele ce le încércă pĕcătoșiĭ la judecata luĭ D-ḑeŭ. Dar cum va fi ertarea luĭ David un motiv pentru omul bun, rugător, de a cere ertare în timp bine primit? 1) pentru că omul bun, martor al stăreĭ nenorocite în care se afla pĕcătosul înainte de îndreptare, va cere cu stăruință a nu cădea în aceeașĭ prăpastie; 2) pentru că acest om bun, care știe fragilitatea natureĭ nóstre, și care ar fi putut să se convingă și maĭ mult prin căderea pĕcătoșilor, va cere darul pentru a se menținea în dreptate; 3) că chiar acest om bun, avênd să'și impute totdéuna slăbiciunĭ și greșale, va anima încrederea sa vĕḑênd, că Domnul este milostiv către pĕcătoșiĭ ceĭ marĭ. In fine pentru că omul bun speră a obținea prin rugăciunile sale protecțiunea divină contra *potopuluĭ tulburărilor*: saŭ pentru a fi preservat, saŭ pentru a avea puterea de a le suporta cu răbdare și chiar cu bucurie. Și profetul asigură în adevĕr că ele nu se vor apropia de el.

MEDITAȚIUNI

Când D-ḑeŭ trage către sine pre un pĕcătos mare, omul bun se dedă la treĭ sentimente: cel întâiŭ al bucurieĭ. pentru convertirea acestuĭ suflet așa de iubit inimeĭ sale; al doilea al temereĭ, pentru că el póte totdéuna să cadă în starea în care era redus pĕcătosul, stare de miserie, de orbire, de tulburare și de condemnare; al treilea de căldură și încredere, pentru că milostivirea divină, așa de

liberală în convertirea acestuĭ păcătos, susține pre drept pentru frica morțiĭ și a judecățeĭ luĭ D-ḑeŭ, el nu este sigur de statornicia sa, dar are un fel de amanet în bunătatea infinită a luĭ D-ḑeŭ pre care 'l servește. Tu eștĭ pururea cu mine, ḑicea părintele fiuluĭ risipitor către fiul cel maĭ mare ; bucură-te de fericirea ta, și te încrede în bunătatea mea.

VERSUL 8.

Tu eștĭ scăparea mea de necazul ce mĕ cuprinde; bucuria mea, mântuește-mĕ de ceĭ ce m'aŭ încunjurat.

Ebraiștiĭ traduc : Tu eștĭ scăparea mea ; tu mĕ veĭ feri de necaz ; cu cântărĭ de mântuire mĕ veĭ încunjura. Asupra căruia se observă 1) că ceĭ LXX aŭ putut lua רני pentru *exultatio mea* : F. Ieronim traduce *laus mea* ; 2) că acești interpreți aŭ putut lua פלט pentru imperativul *eripe*, nu maĭ rĕmâne dar de cât תסובבני circumdabis me, să fie în loc de à *circumdante me*. Dar cine póte asigura că *mem* n'aŭ dispărut, și că *thau* să nu fi fost substituit? este sigur că aicĭ interpreții greci se acordă. Alt-fel nu este nicĭ o diferență esențială în sens. Acel ce ḑice: Tu eștĭ scăparea mea, tu mĕ veĭ feri saŭ mĕ veĭ scăpa din necaz. Cel care ḑice : Bucuria mea, scapă-mĕ de aceĭ ce mĕ înconjóră ! ḑice de o potrivă : Tu mĕ veĭ scăpa, și voĭ fi în stare a-ți cânta cântărĭ pentru mântuirea mea; căcĭ recunosc, că tu eștĭ obiectul veselieĭ mele. Traducerea germană, făcută de pe ebreŭ, ḑice : tu mĕ veĭ feri de necaz, ast-fel că eŭ, scăpat, să'ți pot cânta fórte vesel. Acésta este o parafrasă, de ce să nu fi parafrazat și ceĭ LXX?

MEDITAȚIUNI

Profetul, în acest vers, dă douĕ titlurĭ luĭ D-ḑeŭ : el este scăparea nóstră, și el este obiectul veselieĭ nóstre. In strîmtorare alergăm la el, și ne acoperă ; în stare de pace, el ne procură veselie, și nicĭ o bucurie nu se póte compara cu aceea împărtășită de el. Aceste lucrurĭ se învață prin practică. Când suferim saŭ suntem cercați, să alergăm la el ; când ni se comunică să ne bucurăm de el cu veselie și cu mulțumire.

VERSUL 9

Înțelepțite-voiŭ și te voiŭ îndrepta în calea acésta în care veĭ merge; întàri-veĭ spre tine ochiĭ meĭ.

Ebreul ḑice: Învĕțate-voiŭ cu ochiul meŭ (consulam tibi oculo meo). Verbul אִיעָצָה, ce se traduce prin *consulam*, are mare asemĕnare cu יָעַץ, care însémnă obĭrmavit. Nam consilium, ḑice Robertson, est firma et stabilis sententia animi. Nu se póte dar acusa de eróre ceĭ LXX, când eĭ traduc, ἐπιστηριῶ ἐπὶ σὲ; eĭ aŭ pus τοὺς ὀφθαλμούς μου, în loc de *oculum meum;* nicĭ o deosebire pentru sens. Traducerea englesă, făcută după ebreŭ, pune pe margine: Mine aye shall be upon thee. Autoriĭ principiilor discutate ḑic: Voiŭ ține neîncetat privirile mele fixate către tine. Cred că maĭ exact nu putem traduce pre ceĭ LXX și Vulgata. Și aceștĭ autorĭ traduc de pe Ebreŭ. Prin urmare se vede că D-ḑeŭ vorbește în acest vers al Profetuluĭ.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ promite aicĭ treĭ lucrurĭ: inteligența, conduita, protecțiunea. Noĭ avem trebuință de inteligență, pentru a nu ne amăgi în alegerea adevĕratuluĭ bine: trebue a cunóște calea în care trebue să mergem; avem trebuință ca ochiul luĭ D-ḑeŭ să privigheze asupra nóstră, și să ne protege; aceste treĭ lucrurĭ bine meditate vor face o mare schimbare în mine. Trebue să mărturisesc că nu cunosc nicĭ adevĕratele mele interese, nicĭ calea mântuireĭ, nicĭ întinderea mărireĭ divine. De când Is. Chr. a venit în lume, ómeniĭ trebuia să aibă maĭ multă inteligență, să cunóscă maĭ bine calea mântuireĭ, să fie maĭ atențĭ la presența și la protecțiunea luĭ D-ḑeŭ, de cât, sub legea natureĭ și sub legea scrisă. Is. Chr. a ḑis totul și a dat totul: dar cine se folosește de lecțiunile sale, de exemplele și binefacerile sale?

VERSUL 10

Nu fiĭ ca calul și mularul, la carĭ nu este pricepere; cu zăbală și cu frâŭ veĭ strînge fălcile celor ce nu se apropie către tine.

Sunt ebraiștĭ carĭ traduc; ca să nu se apropie de tine spre a te vătăma. Alțiĭ traduc ca ceĭ LXX și Vulgata.

In ebreŭ este, *maxillam eorum* și nu *maxilas;* acésta este o diferență ce nu merită a fi observată.

In acest vers, D-ḑeŭ învață pre ómenĭ de a se conforma cu legea sa, și 'ĭ amenință a privi la căĭ aspre dacă sunt neîmblânḑiți; el exprimă amenințarea sa la imperativ, strânge-ĭ pre eĭ cu zebală și frâŭ etc., conservând alusiunea caluluĭ și a catâruluĭ, ca și cum ar ḑice: Voiŭ fi silit a vĕ ține, a vĕ îmblânḑi, cum se îmblânzesc animalele îndărătnice. Va să ḑică, că orĭ se supune luĭ D-ḑeŭ, orĭ nu se supune, este totdéuna sub mâna sa puternică, și aceĭ ce se vor împotrivi milostivireĭ sale nu vor înlătura dreptatea sa și Ebreul ar putea priimi acéstă versiune: Nu fiĭ ca calul și catârul a căruĭ gură trebue să fie strînsă cu zebală și frâŭ, când este rĕŭ și fuge de stăpânul sĕŭ. Atunci nu ar maĭ fi necesar a conserva stilul imperativ; dar și într'o parte și în alta este acelaș sens.

MEDITAȚIUNI

Fiind-că acest psalm se raportă la simțimêntele de pocăință de care trebue să fie animați pĕcătoșiĭ, și la mĕsurile ce trebue să ia pentru a nu fi disprețuiți de D-ḑeŭ, învĕțăturile conținute în aceste versurĭ din urmă sunt fórte necesare; de aceea este maĭ bine a le presupune în gura luĭ D-ḑeŭ de cât într'a profetuluĭ ce vorbește în numele sĕŭ. Sunt pĕcătoșĭ, cariĭ prin lenevire și prin spiritul de necredință, nu se pot convinge, că D-ḑeŭ va fi aspru către dênșiĭ; eĭ laudă neîncetat bunătatea infinită a acesteĭ Ființĭ supreme, cred că trebue a compta totdéuna pe un finit fericit, și că tot ce se spune de pedepsele dreptățiĭ sale sunt fabule și exagerațiunĭ; ar fi a nu cunóște drepturile justițieĭ și a sfințenieĭ luĭ D-ḑeŭ. Pe cât este de darnic în privirea servitorilor sĕĭ, și milostiv către pĕcătoșiĭ ce se pocăesc, pe atâta este de înfricoșat către ceĭ împietriți, nelegiuiți, profanatoriĭ cultuluĭ sĕŭ. Când el se servește de pedepse chiar în acéstă lume, care sunt frâul și zebala de care vorbește profetul, și acestea sunt încă efecte ale milostivireĭ sale; dar la mórte și la vremea de apoĭ numaĭ dreptatea 'șĭ exercitéză drepturile sale și acésta este ceea ce încércă judecătorul nepocăit.

VERSURIL 11, 12.

Multe sunt bătăile pĕcătosuluĭ; iar pre cel ce nădăjduește spre Domnul mila 'l va încunjura.

Cred că tot Domnul vorbește și în versul 11: Ebreul ḑice *dureri*, în loc de *bătăĭ*; este acelaș sens.

Vulgata dice *gloriamini*. In ebreŭ este propriŭ: cantate prae laetitia: In scriptură, gloriari are adese-orĭ acéstă însemnare, ca și gloriamur in tribulationibus.

Se pare că acest vers din urmă este al profetuluĭ, cu tóte că ar putea să fie o urmare a cuvêntăreĭ Domnuluĭ. Psalmul finește cum a început, prin fericirea celor drepțĭ și acelor ce aŭ fost îndreptațĭ prin pocăință.

MEDITAȚIUNI

Pot la finele acestuĭ psalm să adresez acéstă rugăciune care cuprinde tot fondul acesteĭ frumóse cântărĭ.

Dómne, aicĭ eŭ găsesc tóte sentimentele unuĭ adevĕrat penitent, și'mĭ explic tóte versurile acestuĭ psalm în sensul cel maĭ propriŭ. Heĭ! D-ḑeul meŭ! fericit este acel ce se sălăsluește în darul tĕŭ și căruia 'ĭ-aĭ șters pĕcatele. Fericit este acel care nu maĭ are în sufletulu sĕŭ nicĭ o rĕutate și fățărie. Sunt eŭ în acéstă fericită stare? Nu rĕmâne în mine un fond de rĕutate și opunere la sfânta ta lege?

Mult timp, Dómne, eŭ nu am cunoscut rătăcirile mele; am adormit în pĕcatul meŭ, și îndată m'am deșteptat, și am simțit greutatea mâneĭ tale puternice; tremur la vederea dreptățiĭ tale; conștiința mea 'mĭ impută o mulțime de rătăcirĭ; acestea sunt ca niște *ghimpĭ*, carĭ mĕ muncesc neîncetat, carĭ ar putea să sfărâme tóte puterile corpuluĭ meŭ. O D-ḑeule! tu cunoștĭ slăbiciunea și miseria mea. Cu tóte acestea eŭ încă ți-o arĕt, eŭ le mărturisesc înaintea ta, cum le-am mărturisit de sute de orĭ preoților tĕĭ. Fericit sunt, dacă m'aĭ ertat! nu mĕ fălăsc D-ḑeule sfinte și înfricoșat.

Dar privește la rugăciunile atâtor sfinți, ce eĭ aŭ făcut pentru mine. Nu mĕ îndoesc de zelul lor pentru mântuirea mea. Eĭ aŭ cerut ca să nu fiŭ expus la asprimea judecăților tale, când va sosi momentul morțiĭ mele. Tu eștĭ, D-ḑeul meŭ, singura mea scăpare la care alerg acum pentru eternitate. Tu'mĭ veĭ da pacea și bucuria când mĕ veĭ scăpa de inimiciĭ mântuireĭ mele, maĭ ales de aceste înclinațiunĭ, care mĕ îndémnă a te supĕra.

Tu'mĭ promițĭ lumina, pentru a cunóște calea pe care trebue să merg. Ah! D-ḑeule mare! aud vocea ta; tu'mĭ ḑicĭ a nu fi ca aceste animale rĕutăcióse și sĕlbatice, care se revoltă contra mâneĭ ce trebue să'ĭ conducă. Imĭ poruncești de a stăpâni pasiunile mele: de a le supune la frâul

sfinteĭ tale legĭ: Tu'mĭ represinţĭ pedepsele aspre, care sunt destinate celor pĕcătoşĭ, şi darurile milostivireĭ ce le reverşĭ asupra celor ce nădăjduesc în tine.

Ah! D-ḑeule al bunătăţiĭ, voiŭ îndrăsni să mĕ laud, după atâtea pĕcate, de a ne împărtăşi într'o ḑi de fericirea sfinţilor tĕĭ? Dă-mĭ dreptate, îndreptarea inimeĭ fără de care nu voiŭ putea intra în împĕrăţia ta.

PSALMUL XXXII

Se citeşte în Vulgata, titlul acesta: Psalmul luĭ David; în ediţiunea vaticană a celor LXX, τῷ Δαβὶδ; în ediţiunile de Alda şi de Compluta, şi în manuscrisul Alixandrin, ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ dar în ediţiunile de Alda şi Compluta, se arată că nu este titlu la ebreĭ. Tóte aceste varietăţĭ dovedesc destul de bine că acest titlu a fost pus de un autor maĭ noŭ de cât profetul.

Subiectul acestuĭ psalm nu este designat particularminte; este o expunere a minunilor putereĭ, înţelepciuneĭ şi bunătăţiĭ luĭ D-ḑeŭ, şi o invitare a sufletelor drepte de a recunóşte şi a înălţa aceste atribute divine.

Nu se póte asigura, că David este autorul acestuĭ psalm: cu tóte acestea, fiind-că în alte părţĭ ale scripturiĭ i-se atribue psalmĭ cariĭ nu pórtă numele sĕŭ, putem crede, că acesta este deopotrivă a acestuĭ sfânt rege, cu tóte că nimic nu arată positiv.

VERSURILE 1, 2, 3.

Bucuraţi-vĕ dreptĭ întru Domnul; celor dreptĭ se cuvine lauda. Mărturisiţi-vĕ Domnuluĭ în alianţă, în psaltire cu ḑece strune cântaţi luĭ. Cântaţĭ luĭ cântare nouĕ; bine cântaţĭ luĭ întru strigare.

Aceste treĭ versurĭ sunt uşóre, ele conţin o îndemnare a sufletelor drepte, ca să laude pre Domnul. Instrumentele de musică de care vorbeşte profetul, ne sunt puţin cunoscute; noĭ avem altele ce se întrebuinţézĕ la solemnităţĭ. Vedem din întrebuinţarea bise-

riceĭ Iudaice și prin sfaturile acestuĭ profet, că este posibil a sanctifica întrebuințarea musiceĭ în ceremoniile sfinte.

Cântare nouĕ, în Scriptură însémnă o cântare singulară, nu Vulgară, o cântare care interesézĕ spiritul și inima ; căcĭ lucrurile învechite, antice, trecute în obiceiŭ, nu ne încântă. Vedem în Apocalips că *cântarea nouĕ* ce se cântă în cer este cântarea rĕscumpărăreĭ, cântarea mieluluĭ ; și David, ca profet a avut în spirit acest noŭ ordin al providenței, acéstă biserică nouĕ, aceste motive nouĭ de a celebra pre Domnul.

Ceea ce Vulgata exprimă prin *bené psallite* și ceĭ LXX prin καλῶς ψαλάθε ebreul ḍice prin bene facite pulsare, ceea ce este acelaș sens.

MEDITAȚIUNI

Găsesc treĭ lucrurĭ în aceste treĭ versurĭ; necesitatea cultuluĭ exterior, dispoșițiunile cuvenite cultuluĭ Domnuluĭ, luarea aminte ce trebue a avea în acest cult. De sigur Profetul nu vorbește aicĭ de instrumente de musică, strigărĭ de veselie, cântărĭ, de cât pentru că este vorba de un cult public și la care trebue să fie marturĭ toțĭ credincioșiĭ. El ḍice că sufletelor drepte se cuvine de a cânta laudele Domnuluĭ. Nu dóră, că rugăciunea pĕcătosuluĭ ar fi un pĕcat; nu că nu ar putea să atragă ertarea, când este făcută cu zdrobire de inimă și cu o adevĕrată dorință de a se împăca cu D-ḍeŭ; dar trebue a recunóște că fórte puținĭ pĕcătoșĭ intră în aceste sentimente când se rógă, și că un numĕr prea mare dintre eĭ adaugă încă o nenorocire la starea conștiinței lor, împlinind după exterior óre-care datorirĭ ale religiuneĭ: căcĭ eĭ duc acolo tóte patimile lor, tótă indiferența lor pentru D-ḍeŭ și numaĭ respectul ómenilor saŭ rutina ĭ conduce. In fine noĭ nu vom putea cânta nicĭ-o-dată Domnuluĭ *o cântare nouă* dacă vom fi ușureĭ, nestatornicĭ, distrașĭ în rugăciune.

Numaĭ atențiunea sufletuluĭ și căldura daŭ rugăciuniĭ un gust *noŭ* adică, ceea ce o face așa de dulce și plăcută sufletelor sfinte.

VERSURILE 4, 5.

Că drept este cuvêntul Domnuluĭ și tóte lucrurile luĭ întru credință. Iubește milostenia și judecat-a Domnul; de mila Domnuluĭ este plin pământul.

Ebreul ḍice: Domnul iubește dreptatea și judecata. Dar în Scriptură, cuvêntul צדקה este luat câte-o-dată pentru a exprima bine-facerea și milostivirea.

MEDITAȚIUNI

Profetul celebréză aicĭ, adevĕrul, dreptatea, milostivirea luĭ D-ḍeŭ. Adevĕrul în cuvinte și în fapte: dreptatea în rĕsplătirĭ și pedepse; mila în bine-facerĭ și în ertarea pĕcatelor. Este de observat că mila este celebrată ca împlinind tot pământul; că bine-facerile natureĭ și ale haruluĭ sunt rĕspândite cu profusiune în acest univers. Cât despre cele dintâiŭ este de ajuns a deschide ochiĭ și a le recunóște. Darurile Providenței sunt infinite, și cu ocupațiunea celor drepțĭ în acéstă lume este de a le vedea peste tot locul, de a gândi ne încetat și de a mărturisi recunoștința lor. Bine-facerile haruluĭ ne sunt maĭ puțin cunoscute în amĕnunțimele lor! dar viéța, doctrina și meritele luĭ Is. Chr. ne conving în de ajuns.

Este una din cele maĭ marĭ vicleniĭ ale impietățiĭ, ale necredinței, de a sili pre ceĭ ce cred și pre ceĭ drepțĭ să le dea sémă de ordinul providenței, ce D-ḍeŭ păzește în economia mântuirĭ ómenilor. Milostivirea și bunătatea luĭ D-ḍeŭ ne sunt cunoscute în mĭ de părți; aceea trebue să fie în de ajuns a ne asigura asupra casurilor particulare ce ne sunt necunoscute.

VERSUL 6.

Cu cuvêntul Domnuluĭ cerurile s'aŭ întărit, și cu duhul gureĭ luĭ tótă puterea lor.

Ebraiștiĭ traduc: Cerurile aŭ fost făcute prin cuvêntul luĭ: și ast-fel este și în textul ebreŭ: ceĭ LXX aŭ pus λογῷ. Lecțiunea ebreuluĭ *cerurile aŭ fost făcute*, nu contrạdice ceea a celor LXX, *cerurile s'aŭ întărit;* dar ea este maĭ expresivă, pentră că arată

mai bine creaţiunea propriŭ ḑisă. Aquila şi Simaca aŭ tradus prin ἐπονήθησαν şi ἐγένοντο. In loc de virtus eorum, după ebreŭ este, exercitus eorum, expresiune ce Vulgata o dă în al douilea capitol al Facereĭ prin ornatus eorum. Ceĭ LXX ḑic δύναμις, deci δύναμις şi virtus pot fi luate pentru exercitus; căcĭ armata este tăria şi puterea unuĭ principe. Profetul dă a înţelege, că tot ceea ce serveşte a împodobi şi înfrumseţa cerul, tótă tăria, prin influenţa căreia cerul întrece pământul, este lucrul Domnuluĭ. Se vede că îngerii sunt cuprinşĭ în acéstă espresiune, *armata ceruluĭ*, căcĭ aceştĭ inteligenţĭ cereştĭ sunt numiţĭ în Apocalips şi în alte locurĭ, armata Domnuluĭ, care este Regele ceruluĭ.

Maĭ toţĭ părinţii bisericeĭ cred, că Trinitatea persónelor divine este indicată în acest vers al psalmuluĭ. Este sigur, prin primul capitol al Evangelieĭ luĭ Ión, că D-ḑeŭ a făcut totul prin Cuvêntul sĕŭ. *Tóte printr'ênsul s'a făcut*, şi fiind-că se dovedeşte aiurea că Sf. Spirit este nedespărţit de cele-l'alte două persóne şi lucréză nedespărţit cu ele, D-ḑeŭ a creat tóte şi prin Sf. Spirit. Acestea sunt, ḑice Tertulian, cele două mânĭ ale divinităţiĭ. Mulţĭ interpreţĭ, cu tóte acestea, iaŭ aicĭ Verbum Domini, pentru cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, şi nu pentru Cuvêntul şi Spiritul gureĭ Domnuluĭ, pentru cuvênt însemnat încă prin o suffare, eĭ nu vĕd specialmente pre Sf. Spirit. Cred că urmând regula unuĭ consiliŭ, care recomandă de a explica Scriptura, după credinţa unanimă a Părinţilor, în ceea ce priveşte credinţa şi doctrina moravurilor, trebue a adopta gândirea lor asupra sensuluĭ acestuĭ vers. S'ar găsi cu greŭ un alt text unde acordul părinţilor să fie maĭ unanim. Mulţĭ protestanţĭ ĭ urméză chiar aicĭ, şi vĕd în acest loc Trinitatea persónelor divine. Pot cita în particular comentariul luĭ Baumgarten, cedat în 1719.

MEDITAŢIUNI

Se pare că în acest vers frumos, Profetul voeşte să întăréscă într'un fel cu totul particular şi sublim, încrederea ómenilor în bunătatea şi milostivirea luĭ D-ḑeŭ. El arată că tótă lumea acésta vĕḑută, este lucrarea celor treĭ persóne divine, a Tatăluĭ, Fiuluĭ şi Sf. Duch, ceea ce arată că acéstă Sfântă Trinitate, rĕspândeşte încă bine-facerile sale asupra lucrăreĭ sale, că nu încetéză de a o iubi, de a o proteja, căcĭ acelaş D-ḑeŭ, care a creat lumea acésta, o conservă şi lucréză continuŭ în tóte fiinţele prin înfinita şi immutabila sa provedinţă. Ast-fel noĭ suntem totdéunea presenţĭ adorabileĭ Trinităţĭ, suntem obiectul atenţiunilor sale. Ea a ḑis la început *să facem om după chipul nostru*, şi ḑice neîncetat să conservăm pre om, să însufleţim în tot ceea ce face el, să'l umplem de bine-facerĭ. Acéstă gândire ar trebui

să inspire fie-căruĭ om ce cugetă o mare veneraţiune pentru Fiinţa Supremă, pentru care cele treĭ persóne sunt necontenit aplicate a'ĭ face bine. Dacă îngerii aŭ fost martorĭ la sfatul ce Sfânta Treime l'a făcut când a voit să creeze pe om, nu este îndoială că aceste inteligenţĭ profunde să nu fi intrat într'o prea profundă consideraţie de mărirea, bunătatea şi înţelepciunea luĭ D-ḑeŭ, că ele să nu fi repetat ca în Isaia, cântarea în onórea luĭ D-ḑeŭ de treĭ orĭ sfânt. Pentru ce să nu fim şi noĭ atinşĭ de acelaş sentiment, noĭ, pre carĭi adorabila Trinitate ne conservă şi ne face vĭĭ totdéuna.

VERSUL 7

Adunând ca un fóle apele mării, puind în visterii adîncurile.

Ebreul ḑice: El a adunat ca o grămadă apele măreĭ. Cuvêntul ebreŭ נד, ce se traduce *cumulus*, se rapórtă cum mărturisește Robertson la הנאד saŭ נאד şi tăind *aleph* נד uter. Nu putem dar acusa pre ceĭ LXX, că ar fi tradus rĕŭ. Ieronim şi parafrasa sa haldaică traduc tot ast-fel. Grecul ordinar ḑice: ὡσι ἰσχὺν, *sicut utrem*, dar Symmaca traduce ὡς ἐν ὡσκῷ, sicut in utre; acésta e lecţiunea ce o urméză Vulgata. Aşa dar acéstă imagină este fórte mare: o putere care adună mările ca într'un fóle şi care pune tóte adîncurile în sînul pământuluĭ ca în locurĭ destinate a ascunde comorĭ, formézĕ o idee măréţă.

MEDITAŢIUNI

Fundul mărilor, dacă este permis a vorbi ast-fel, fiind maĭ jos de cât suprafaţa pământuluĭ, apele aŭ trebuit să se scurgă aicĭ, dar acésta este un efect al înţelepciuneĭ Creatoruluĭ, care a făcut acest pământ ca un *fóle* capabil de a primi acéstă cantitate prodigiósă a apelor. Ele nu es din locul lor ca şi apa pusă într'un fóle; alt efect al Proviḑenţeĭ divine, căcĭ dacă acest volum imens al apelor ar eşi din locul lor, pământul îndată ar fi înecat. Una din raţiunile pentru ce marea rĕmâne în locul eĭ, de şi primeşte tóte fluviile, este că prin vaporĭ continuĭ, dă excesul apelor ce primeşte; aceştĭ vaporĭ risipiţĭ şi purtaţĭ de vênturĭ, se schimbă în ploĭ de zăpadă care cade pe pământ şi'l udă; încă o bine-facere a dărnicieĭ divine, care prevede prin aceea subsistenţa ómenilor şi a animalelor. Totul este dar

admirabil în economia creaţiuneĭ şi a conservăriĭ. Dar tóte aceste minunĭ de bine-făcerĭ sunt perdute pentru cea maĭ mare parte din ómenĭ, cariĭ nu le observă, saŭ cariĭ le observă, fără a încheea de aicĭ obligaţiunea de a cinsti şi a iubi pre autorul lor.

VERSURILE 8, 9.

Să se témă de Domnul tot pământul: şi de dênsul să se cutremure toţi ceĭ ce locuesc în lume. Că el a ḑis şi s'a făcut, el a poruncit şi s'a zidit.

Se citesce: *pentru că el a ḑis şi pământul a fost*; *el a poruncit şi s'a zidit*. Este tot acelaş sens ca şi inversiunĭ dar mi se pare că e maĭ multă energie în text. Alt-fel acéstă expresiune: El a ḑis, şi pământul a fost, arată evident o creaţiune propriŭ ḑisă; el a ḑis şi s'a făcut; ea nu era deci maĭ înainte de a vorbi D-ḑeŭ. Dacă s'ar ḑice că acéstă expresie însémnă numaĭ că înainte de cuvêntul luĭ D-ḑeŭ pământul era fără ordine, că era amestecat în masa generală a materieĭ existente din tótă eternitatea, voiŭ răspunde că aceea nu se póte ḑice urmând textul Facereĭ şi al acestuĭ psalm; căcĭ Genesa ḑice, când D-ḑeŭ a creat cerul şi pământul, acesta era în întuneric; şi iată un al doilea moment, care póte, că a fost cel întâiŭ în sentimentul acelor ce fac obiecţiune, dar înainte de acel timp D-ḑeŭ a ḑis şi s'a făcut. După psalm trebue deci că acum pământul să fi început a fi şi să iasă din nimic. Apoĭ la vers. 5 ḑice că cerurile aŭ fost făcute prin cuvêntul Domnuluĭ. Iată primul moment al creaţiuneĭ; apoĭ, că podóbele lor aŭ fost făcute prin spiritul luĭ D-ḑeŭ; iată al doilea moment. Cred că aceste douĕ versurĭ sunt un bun comentar asupra cuvêntuluĭ בָּרָא saŭ creavit, care prin aceea este determinat a însemna o creaţiune propriŭ ḑisă, saŭ o extracţiune din nimic.

MEDITAŢIUNI

De ce Profetul învaţă pre locuitoriĭ pământuluĭ de a se teme de Domnul, pentru că el a creat pământul numaĭ cu cuvêntul? Ore lucrarea creaţiuneĭ este destinată a inspira temere? Da, fără îndoială, când ne gândim, că Domnul a făcut tot ce a voit; el a ḑis şi s'a făcut. Aşa dar totul este în mâna luĭ şi depinde de el. El póte nimici pământul şi pre toţi ceĭ ce 'l locuesc. Când Isaia voesce să înfricoşeze popórele şi pre regiĭ pământuluĭ, el le ḑice, că Domnul a creat pământul prin puterea sa şi că nicĭ o mărire nu este comparabilă cu a sa.

VERSURILE 10, 11.

Domnul risipește sfaturile némurilor și defaimă gândurile popórelor și strică sfaturile celor marĭ. Iar sfatul Domnuluĭ rĕmâne în véc și gândurile inimeĭ luĭ în ném și în ném.

In ebreŭ nu se găsesce nimic, care să rĕspundă la *reprobat consilia principum.* Observ, cu tóte acestea, că acest adaos face un sens fórte frumos; Domnul nu se mulțumesce de a risipi sfaturile popórelor, și de a rumpe planurile națiunilor; el anuléză și condițiile principilor. Trebue ca acest din urmă membru să fi dispărut din text, pentru că toți interpreții greci 'l conservă.

MEDITAȚIUNI

Aicĭ este o frumósă opositie între consiliile ómenilor și consiliile luĭ D-ḍeŭ. Când D-ḍeŭ voștce să defaime tóte proïectele muritorilor, se sfărâme tóte gândirile popórelor și a regilor, nu 'ĭ trebue de cât un cuvênt, un act al voinței sale; pe când decretele acesteĭ ființĭ nemutabile sunt fixe și subsistă în etern; lecțiune pentru noĭ, de a nu face nicĭ o întreprindere cont . Domnuluĭ, de a ne supune cu totul voinței sale, de a ne ținea fermĭ aprópe de el în tóte evenimentele vieței. Dacă D-ḍeŭ este cu noĭ, cine va putea fi în contra nóstră?

VERSUL 12.

Fericit este némul căruia este Domnul Dumneḍeul luĭ; poporul pre care l'a ales spre moștenire lui-șĭ.

Profetul privea la poporul luĭ Israel, care aparținea luĭ D-ḍeŭ acesta-ĭ inspira acest sentiment: Fericit poporul etc. Tóte cele-l-alte națiunĭ ale pământuluĭ urmaŭ ḍeilor strĕinĭ, și acésta făcea nenorocirea lor; astădĭ, fără distincțiune de naționalitate, toți sunt chemați la alianța luĭ Is. Chr.; dar cât de puținĭ se folosesc de acéstă chemare generală!

MEDITAȚIUNI

Se vede tóte caracterele fericireĭ acelor, carĭ aparțin luĭ Iis. Chr., în acest frumos loc al sf. Petru. Tu eștĭ o națiune alésă, preoție împĕrătéscă, neam sfânt, moștenire rescum-

pĕrată; tu eștĭ destinată a vesti puterea aceluĭ ce te-a chemat din întuneric la admirabila sa lumină etc. Nimenea nu este maĭ fericit, maĭ raționabil, maĭ plăcut de cât adevĕratul creștin. El unește douĕ calităților opuse în aparență: înălțimea gândirilor și umilința sentimentelor, știe să împace relele acesteĭ vieți cu bucuria interióră și mulțumirea sufletuluĭ. El este bogat chiar în sĕrăcie, și stăpân peste tóte, fără a poseda nimic. El nu refusă de a viețui, pentru că trăind are timpul de a iubi pre D-ḑeŭ, și dorește mórtea, pentru că acesta este momentul de când începe a'l iubi în etern și neschimbăcios. Tótă comóra sa, tóte cunoștințele sale, toțĭ amiciĭ sĕĭ, sunt în cer. El este folositor fraților sĕĭ pe pământ, cel puțin rugându-se mult pentru eĭ. Nutrirea sa sunt rugăciunea și sfânta împărtășire, și una și alta sunt isvórele uneĭ infinite bogății. El știe viéța luĭ Iisus Christos, și o studiază neîncetat; acéstă învĕțătură îl încântă, îl înalță și îl mângâe. El vorbește puțin, și ceea-ce ḑice, este totdéuna cu blândețe, onestitate și înțelepciune. El este necunoscut de lume, dar nu desprețuește pre nimenĭ; nu are de cât o privire, care este de a plăcea luĭ D-ḑeŭ, o dorință, care este de a semĕna luĭ Iisus Christos o părere de rĕŭ, care este, că nu l'aŭ cunoscut în deajuns, și n'a consacrat tóte momentele vieţeĭ sale dragosteĭ sale.

VERSURILE 13, 14.

Din cer a privit Domnul, vĕḑut-a pre toțĭ fiiĭ ómenilor.
Din locașul sĕŭ cel gata, privit-a spre toțĭ ceĭ ce locuesc pământul.

Textul și traducerile se acordă aicĭ perfect: De praeparato habitaculo suo, in Vulgata respunde la de loco habitationis suae in ebreu: Autoriĭ principielor discutate traduc locul lăcașuluĭ sĕŭ; ceea ce face textul fórte exact. Ceĭ LXX carĭ pun Ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου αὐτου nu se îndepărtéză de însemnarea cuvintelor ebraice; dar Aquila ḑice maĭ bine: Ἀπὸ ἑδράσματος καθέδρας αὐτοῦ, și Symaca: Ἀπὸ ἕδρας κατοικίας αὐτοῦ. Comentariul D. Bellanger ḑice: De habitaculo firmo et stabili quod paravit sibi in regiam: ceea-ce explică bine sensul celor LXX și al Vulgateĭ.

MEDITAȚIUNI

Aceste douĕ versurĭ exprimă privirile și îngrijirile Provedinței; pentru care nu trebue a scăpa credincioșilor douĕ cugetărĭ: întâiŭ că Provedința divină nu se mărginește la o

simplă speculațiune, D-ḍeŭ vede totul și face totul; el influențéză în tóte și dă mișcare la tóte, după cuvêntul sf. Paul către Athenienĭ: *în el suntem, în el trăim și întru el ne mișcăm.* A doua cugetare este că locuința luĭ D-ḍeŭ nu se mărginește în cer: Profetul ḍice în multe locurĭ, că D-ḍeŭ este pretutindenea, că umple tóte, că cércă inimile ómenilor, și că pătrunde gândirile cele maĭ secrete; el ḍice: că D-ḍeŭ lucréză pretutindenea, că ține tóte în mâna sa. Dar rațiunea este de ajuns chiar spre a ne convinge de aceste marĭ adevĕrurĭ. Dacă D-ḍeŭ lucréză peste tot locul, el trebue să fie present pretutindenea; spiritul omenesc póte să'șĭ represinte obiecte îndepărtate și absente, dar el nu lucréză asupra acelor obiecte. 'Mĭ represintă pe un amic departe de acea lege; dar nu'ĭ pot face nimic, nu'ĭ daŭ nicĭ mișcare nicĭ impulsiune; pe când ființa supremă, care nu numaĭ că'șĭ represintă tot ceea-ce este, dar care lucréză imediat asupra a tot ce'șĭ represintă, trebue să fie present pretutindenea și nu numaĭ present prin lucrarea sa, dar prin esența sa; căcĭ esența sa nu este distinsă de lucrarea sa. Se vede că atot-puternicia luĭ D-ḍeŭ este întemeiată prin omnisciență și maĭ ales pe infinitatea sa.

VERSUL 15

Cel ce a ḍidit deosebĭ inimile lor, cel ce cunóște tóte lucrurile lor.

Cuvêntul יחד în ebreu înseamnă *simul* saŭ *pariter.* Printr'acest sens trebue a se lua aicĭ, și astfel aŭ înțeles ceĭ LXX traducênd prin καταμόνας și Vulgata prin *sigillatus.* Profetul voește să ḍică, că D-ḍeŭ aŭ format *tóte inimele ómenilor* saŭ *inimele tuturor ómenilor*, că nu este nicĭ una care să nu fie opera sa. Prin *inimĭ* se înțelege voințele, sufletele spirituale și nemuritóre. Originiștiĭ aŭ luat cuvêntul יחד în loc de *simul*, și eĭ aŭ crediut că D-ḍeŭ a făcut tóte sufletele la început, și prin aceea eĭ explicaŭ transmisiunea pĕcatuluĭ original. Acéstă socotiință este rea în teologie și filosofie; în teologie pentru că revelațiunea învață că la început D-ḍeŭ creă numaĭ un om, că'l însufleți cu suflarea sa, adică, iĭ dădu un suflet spiritual și nemuritor. Filosofia respinge iarăși acéstă socotință, pentru că sufletele omenești sunt destinate în origina lor a anima corpurĭ, și că prin acéstă ipotesă ele nu însuflețaŭ nimic, și ar fi rĕmas fără funcțiune.

Nu este nicĭ o aparență, în transmisiunea sufletelor cu corpul venit de la Adam; căcĭ substanțele spirituale nu se propagă ca

corpurile, și sufletul nostru nu póte fi o porțiune din acel al luĭ Adam, precum este corpul o porțiune din al sĕŭ.

Creațiunea simultanee în moment ce corpul este organisat, trece pentru socotința cea maĭ adevĕrată, cu tóte că în acéstă opiniune rĕmâne a explica, cum aceste suflete în acest prim moment, sunt vinovate de pĕcatul original.

Unĭĭ admit în acéstă ipotesă o prioritate, cel puțin de causă, unde sufletele emanate din mâna luĭ D-ḑeŭ se crede lipsite de pĕcat, cu tóte că în momentul unireĭ cu corpul sufletul este vinovat.

Leibnitz crede, că sufletele există în principiile corpurilor organisate de la început, ast-fel că prin creșterea corpuluĭ, ele devin resonabile, din sensitive cum eraŭ. Dar acéstă opiniune este supusă la marĭ dificultățĭ și ea nu explică transmiterea pĕcatuluĭ original; ea scapă numaĭ dificultatea trasă din creațiunea unuĭ suflet vinovat.

Profetul nu intră în aceste sisteme; el ḑice numaĭ că D-ḑeŭ a format inimile saŭ sufletele tuturor ómenilor, și acésta ne este de ajuns a ști.

MEDITAȚIUNI

De vom cugeta asupra nóstră înșine, vom cunóște cel puțin imperfect, cât de mare este lucrarea divină în formarea sufletuluĭ nostru, în conservarea sa, în direcțiunea sa către bine, în mișcările dragosteĭ ceĭ inspiră. Găsesc în sufletul meŭ un fond nesecat de reflexiunĭ, o dorință nesățiósă de a iubi, o inclinare violentă de aĭ cunóște, de a ști, de a crește în luminĭ, simțesc că voesc să fiŭ totdéuna, fericit. Cred că toțĭ ómenĭĭ nu se aséménă în tóte punctele acestea. Decĭ, când mĕ întorn către D-ḑeŭ, am atâtea ideĭ de ființa sa, de infinitatea ființeĭ sale, că îndată mĕ conving că el este scopul unic al sufletuluĭ meŭ. Știŭ bine, că miseriele mele pe pĕmênt sunt nenumĕrate, dar mărirea sufletuluĭ meŭ plutește întru cât-va. Ca și un rege, care a făcut naufragiŭ, el a perdut nava sa, dar el este rege, el va găsi ajutor în nenorocirea sa. Nu pot considera în de ajuns acest cuvênt al Profetuluĭ: *D-ḑeŭ a format inimele tuturor ómenilor, și el cunóște tóte faptele lor.* Este natural ca lucrătorul să cunóscă lucrul sĕŭ; dar ceea ce este minunat aicĭ, este că D-ḑeŭ cunóște lucrările libere ale uneĭ ființĭ libere; că el le prevede înainte de a exista; că influențéză în tóte faptele acestea. Ce respect și ce dragoste trebue să merite presența unuĭ stăpân așa de mare?

VERSURILE 16, 17.

Nu se mântuește regele prin multă putere și uriașul nu se va mântui întru mulțimea virtuței lui. Mincinos este calul spre scăpare și întru mulțimea puterei sale nu se va mântui.

Profetul voește să dică, că fără ajutorul luĭ D-ḍeŭ tóte silințele ómenilor sunt nimica; el arată ceea ce 'șĭ imaginéză maĭ puternic, mulțimea oștirilor, tăria corpuluĭ, vigórea unuĭ cal.

Ceea ce ceĭ LXX numesc *uriași*, ebreul îl numește simplu *om tare* dar este acelaș sens. Ebreul nu are termen propriŭ pentru a exprima ceea ce numim propriŭ *gigant*.

La versul 17. Ebreul dice: el nu va scăpa în mărimea tărieĭ luĭ. Și acésta este maĭ repetirea primuluĭ membru al fraseĭ; căcĭ calul care amăgește pre călăreț este un cal care nu scapă. Vulgata dice că el nu scapă și nu se mântuește. Prin aceea pune maĭ multă varietate în expresiunile sale.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce face ca ómeniĭ să se bizuească pre puterile lor, este că nu se cunosc; și ceea ce face ca să se încréḍă așa de puțin în ajutorul divin, este că nu cunosc pre D-ḍeŭ. Se dice de ordinar, că D-ḍeŭ ajută armatelor marĭ, maximă care se apropie mult de ḍeism, inimicul Provedințeĭ, saŭ demonstrat de falșă, acéstă maximă, 1) Prin o mulțime de exemple; s'ar cita maĭ atâtea versiunĭ unde armatele micĭ aŭ învins pre cele marĭ; s'ar putea iarășĭ cita unde cele marĭ aŭ bătut pre cele micĭ. 2) Prin experiența care arată că la părțĭ egale, cu industriĭ egale, cu bravura egală, se întêmplă în totdéuna, ca una din armate să fie bătută, ceea ce nu s'ar întêmpla, dacă Providența nu s'ar amesteca în lucrurile omenești; 3) Când armatele marĭ învingpre cele micĭ, este încă un efect al providenței, care a dat maĭ multă putere uneia din aceste părțĭ, saŭ că causa celuĭ tare este maĭ justă, saŭ că fără a fi justă, D-ḍeŭ voește să umilésc și maĭ mult pre ceĭ slabĭ, cum se întêmplă Israeliților din timpul luĭ Nabuhodonosor; orĭ că într'o ocasiune, D-ḍeŭ favorisézăpre ceĭ tarĭ, pentru a'ĭ bate în urmă cu tărie. De am avea credință, am lua totdéuna sentimentele acestuĭ rege. El dice aiurea. D-ḍeŭ nu oprește ochiĭ sĕĭ cu încredere asupra oștirilor unde se încrede în tăria călăre-

ţilor, pe valórea pedestrașilor, ci asupra acelor ce se tem de dênsul, și aștéptă totul de la bunătatea sa. El ḑice: D-ḑeŭ este înfricoșat, el ea principilor inteligența și curajul, el exercitéză asupra regilor pământuluĭ.

Tótă scriptura este plină de principiĭ și exemple, care înlătură cu totul maximile politicel lumeștĭ; dar credința se stinge și Scriptura în zadar vorbește spiritelor și inimilor carĭ nu maĭ ascultă de cât pasiunile.

VERSURILE 18, 19

Iată ochiĭ Domnuluĭ spre cel ce se tem de dênsul, spre cel ce nădăjduesc întru mila luĭ. Ca să mântuiască din mórte sufletele lor și să'ĭ hrănéscă pre dênșiĭ în fómete.

Ebreul ḑice: *Ca să'ĭ facă a vieţui în fómete*; este absolut acelaș sens.

Intenţiunea Profetuluĭ este de a arăta marele folos ce se găsește în temerea de Domnul și în încrederea în milostivirea sa. El opune sórta lor cu aceĭ îndărătnicĭ, carĭ nu se razimă de cât pe puterea și tăria lor.

Intre o infinitate de folóse ce procură temerea de D-ḑeŭ și speranța în el, Profetul numește douĕ, întâiŭ, de a mântui sufletul lor din mórte; al doilea de a'ĭ nutri în fómete. Se póte înţelege aceste bine-faceri vremelnic, adecă, la viéţa corpuluĭ și la susţinerea acesteĭ vieţi, prin mijlocul alimentelor. Dar este maĭ demn de Profet de a le înţelege maĭ cu sémă de viéţa sufletuluĭ și nutrirea spirituală, care consistă în dar.

MEDITAŢIUNI

Trebue numaĭ de cât ca Profetul să fi avut în vedere în aceste douĕ versurĭ viéţa și nutrirea sufletuluĭ; căcĭ aceĭ ce se tem de Domnul și se încred în milostivirea sa, sunt expușĭ la mórtea temporală, ca toţĭ ómenĭĭ; și câte o dată eĭ, maĭ mulţ de cât ceĭ-l'alţĭ ómenĭ, încércă sărăcia, miseria, nenorocirile vieţeĭ. Cu tóte aceste, Domnul are ochiĭ către eĭ, și ĭ privește cu bunătate, fără îndoială pentru că este atins de sentimentele lor și ĭ iubește din causa încrederel, ce aŭ în el. Dar, acéstă privire a Domnuluĭ le vestește posesiunea bunurilor adevĕrate, ale nutrirel celeĭ adevĕrate, ale vieţeĭ adevĕrate, care este prea fericita eternitate.

Aceĭ ce aŭ voit să stabilésc virtutea ca unicul scop al

omuluĭ, ca adevĕrată rĕsplătire a ómenilor bunĭ, ca principiul uneĭ păcĭ solide, în acéstă viéță, s'aŭ rătăcit căutând adevĕrul. Virtutea în adevĕr este un principiŭ de mulțămire pentru sufletele virtuóse, dar lăsată pe séma sa, este un aliment maĭ puțin capabil de a susținea maĭ mult timp pre omul bun, când el suferă. O virtute care nu are speranță afară de sine, se lasă, se schimbă, se strică și se desgustéză; și trebue o rĕsplătire reală și o speranță pentru alte timpurĭ; trebue ca ea se pótă compta pe atențiunile uneĭ ființĭ bine-făcĕtóre și maĭ puternică de cât ómenĭĭ, saŭ chiar de cât tótă lumea; căcĭ tótă lumea nu ar împlini dorințele unuĭ om virtuos, și tótă lumea nu are nicĭ o proporțiune cu înălțimea virtuțiĭ. Acest raționament arată necesitatea uneĭ vieți viitóre, articol ce trebue a'l cunóște și pentru care nu putem lucra așa mult.

VERSURILE 20, 21.

Și sufletul nostru aștéptă pre Domnul, că ajutorul și scutitorul nostru este. Că întru dênsul se va veseli inima nóstră, și întru numele cel sfânt a luĭ am nădăjduit.

Ebreul dice propriŭ: *Sufletul nostru suspină după Domnul, pentru că el este ajutorul și scutul nostru;* este acelaș sens. Verbul ebreŭ חכתה, însémnă expectare închiando și se găsește tradus bine prin ὑπομένει.

La versul 21 am tradus, *căcĭ noĭ am sperat*; acest *căcĭ* este în ebreŭ; 'l suplinește în latinește *et*. D-ḍeŭ în ebreește este numit *scut*; ceea ce este fórte familiar acesteĭ limbĭ. Sensul acestor versurĭ este fórte clar, și exprimă fórte bine încrederea ce ceĭ drepțĭ aŭ în Domnul.

MEDITAȚIUNI

Aștéptă cineva pre Domnul în acéstă viéță pentru că nu'l posedă încă. Se bucură în Domnul, pentru că se știe că el este credincios și nu póte amăgi. Încrederea sufletelor sfinte în Domnul, este un sentiment maĭ neesplicabil; ele nu se tem, nu doresc, nu aștéptă nimic din acéstă lume, pentru că Domnul este totul. Necredincioșiĭ rîd de acéstă încredere; eĭ ḍic, că vine din mândrie și încredere în sine, că omul 'șĭ imaginéză, că merită atențiunea Creatoruluĭ, pe

când omul nu este de cât un atom din Univers. In adevĕr, ce este acest glob pămêntesc, de se compară cu imensitatea cerurilor și cu numĕrul mai infinit al corpurilor cerești? Și ce este omul pre acest glob, în care trăește? Dar aceste spirite rebele nu considerĕ, că micșorimea globului nostru și micșorimea fie-cărui om pe acest glob, nu împedică pre Providență a întinde privirile sale asupra nóstră. De sunt alte globurĭ locuite, de sunt alte creaturĭ capabile de a cunóște și a iubi pre D-ḑeŭ, acéstă ființă universală întinde privirile sale și asupra lor. Dar tinḑênd, ca să știm acéstă parte a lumeĭ fisice, suntem totdéuna în posesiunea ființeĭ cunoscute, iubiți și protejați de D-ḑeŭ. Pămêntul nostru, de și așa de mărginit în întinderea sa, este și el lucrarea luĭ D-ḑeŭ, care s'a comunicat nouĕ, a putut să întindă Provedința sa și meritele sale acestor lumĭ, fără a înceta de a ne umplea de darurile și bine-facerile sale.

VERSUL 22.

Fie, Dómne, mila ta spre noĭ, precum am nădăjduit întru tine.

Ebreul și versiunile se unesc aicĭ în totul. Este o rugăciune adresată de Profetul Domnuluĭ, pentru a obține darurile milostiviriĭ sale.

MEDITAȚIUNI

Acest psalm este mângăitor mai în tóte versurile sale: el trebue să fie mai mult meditat de cât explicat, și mai mult gustat de cât desfășurat după literă, se póte trage treĭ sentimente: acel al uneĭ recunoștinți vie pentru bine-facerile trecute a Domnuluĭ. acel al uneĭ bucuriĭ sincere pentru darurile ce ni-le dă în fie-care ḑi; acel al uneĭ speranțe ferme pentru bunurile ce ne aștéptă.

D-ḑeŭ este Creatorul și Mântuitorul nostru, D-ḑeŭ este protectorul și apărătorul nostru; D-ḑeŭ este rĕsplata și coróna nóstră. Ce fond de meditațiunĭ! ce motive de a prefera dragostea sa tuturor obiectelor create!

PSALMUL XXXIII

In titlu se citește: a luĭ David, când ș'a schimbat fața sa înnaintea luĭ Abimelech, și l'a scăpat pre dênsul și s'a dus. Ebreul și Grecul Vaticanuluĭ daŭ acelaș sens, care însémnă că acest psalm este al luĭ David, și că fu compus, când acest Profet, persecutat de Saul, a fugit la Abimelech, regele Geth, unde credea, că ar fi în siguranță, dar, vĕdênd că se sfătuiaŭ contra luĭ, și că trebuea să fie arestat s'aŭ omorît, el se prefăcu a fi nebun, ast-fel că regele Abimeleh 'l alungă de la fața sa, și'ĭ dădu ocasiune prin aceea de a scăpa de pericol.

Istoria acésta este în prima carte a Impĕraților Cap. 21. Abimelech este numit aicĭ Achis, dar satrapiĭ Filistenilor purtaŭ în general numele de *Abimelech*; cum regiĭ Egipetuluĭ *Faraonĭ* și împĕrații Romanilor *Cesarĭ*. Propriul nume al acestuĭ filistean era Achis, care este singurul dintre satrapiĭ Filistenĭ ce se găsește calificat cu numele *Rege*. Se crede că David a compus acest psalm ca o mulțumire pentru eliberarea sa.

Unĭĭ interpreți aŭ blamat prefacerea luĭ David, ca o faptă contrarie adevĕruluĭ și încredereĭ, ce trebuia să aibă în D-ĕeŭ: alțiĭ, în maĭ mare numĕr, l'aŭ scuzat ca nefiind de cât o stratagemă inocentă și pentru care póte că a fost inspirat. In fine, mulțĭ cred, că temerea a fost causa acesteĭ nebuniĭ trecĕtóre, că în adevĕr în acest moment el ar fi fost afară de simțurĭ și că făcu copilăriile de care vorbește prima carte a Regilor. Unĭĭ aŭ gândit, că el a fost cuprins de un fel de epilepsie, în care se vĕd în adevĕr unele simptome de acele ce se povestesc în istoria sacră.

Acest psalm este alfabetic; adică, că fie-care vers începe în ebreŭ, dupĕ ordinea alfabetică. Cu tóte acestea, la versul 6 sunt douĕ litere *hè* și *vaū*, fie-care la jumĕtatea versuluĭ; și versul cel din urmă al psalmuluĭ începe prin *fe* care este aicĭ ca afară.

In ebreŭ este: mutavit gustum saŭ sensum suum; este acelaș sens, ca și al traducerilor. Mai este *expuliteum* în loc de, dimisit, ceea ce nu dă nicĭ o diferență esențială.

VERSURILE 1, 2, 3.

Bine voiŭ cuvênta pre Domnul în tótă vremea; pururea lauda luĭ în gura mea. Intru Domnul se va lăuda sufletul meŭ; audă ceĭ blânḑĭ și să se veseléscă. Măriți pre Domnul cu mine; și să înălțăm numele luĭ împreună.

Eŭ am tradus, Sufletul meŭ se va glorifica, pentru că verbul ebreŭ însémnă a se lăuda pre sine. Textul pune viitorul, audient, laetabuntur; dar ebreiĭ se servesc de acest timp pentru a exprima imperativul, care nu are a treia persónă în acéstă limbă. In loc de *mansueti* se póte traduce, humiles, pauperes, afflicti; căcĭ cuvêntul עניים însémnă tóte acestea.

Se vede care este obiectul profetuluĭ în acest scop; de a înălța pre Domnul, de a celebra binefacerile sale, de a învita pre toți ómeniĭ a da omagiile lor Ființei Supreme.

MEDITAȚIUNI

Cea întâiŭ este că trebue a bine-cuvênta pre Domnul în tóte împrejurările vieței, în lipse ca și în avere; acéstă învățătură cade în aceea ce o daŭ adese-orĭ apostolĭĭ, de a se ruga totdéuna, de a mulțumi totdéuna Domnuluĭ. Al doilea, că trebue a purta necontenit în inima sa gustul Domnuluĭ și obiceiul rugăciuneĭ, ast-fel că fără silință și fără altă preparare, să fie totdéuna dispus a se uni cu D-ḑeŭ, acésta este ocupațiunea de tóte ḑilele a sfinților.

Al treilea că trebue a uni cultul exterior și laudele publice cu dispositiunea inimeĭ; edificarea cere acésta; și fiind-că noĭ avem de la D-ḑeŭ date tóte facultățile spirituale și corporale, tóte trebue să fie întrebuințate a'l bine-cuvênta.

Al patrulea este, că adevĕrata glorie a omuluĭ este de-a se menținea într'o stare de supunere, de adorare, de mulțumirĭ în privința luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 4.

Căutat-am pre Domnul și m'a auḑit, și din tóte necazurile mele m'a mântuit.

In ebreŭ este: El m'a scăpat din tóte temerile mele; ceea ce se acordă cu subiectul acestuĭ psalm, dacă el a fost compus după întêmplarea ce David a avut la regele Achis. Ediţiunea Vaticană a celor LXX, pune, ἐν πασῶν τῶν παροικιῶν μου ἐῤῥύσατό με liberavit me ex omnibus meis viciniis saŭ incolatibus; pentru că cuvêntul ebreŭ însémnă incolatus și *timor;* în acéstă parte ar trebui a prefera a doua însemnare. Vulgata a urmat manuscriptul Alexandrin, unde este θλήξεων.

Dacă lecţiunea celor LXX avea loc, trebuia să se ḑică că David mulţumește Domnuluĭ că l'a scăpat de pericolele ce le-a întêmpinat la Nobé, la marele preot Abimelech unde s'a găsit Doëg; în urmă la Achis, regele Gethuluĭ: pe urmă în peștera luĭ Odollam, în fine la regele din Moab; căcĭ tóte cursele acestea se urmăresc în cartea întâiŭ a Impĕraţilor.

MEDITAŢIUNI

A căuta pre Domnul este un cuvênt care conţine un sens mare; puţinĭ ómenĭ ĭ cunosc întinderea. Căutaţĭ pre Domnul, ḑice Isaia, când se póte găsi. Toţĭ sunt obligaţĭ a căuta pre Domnul, dar acéstă obligaţiune privește maĭ cu sémă pre treĭ felurĭ de ómenĭ.

1° Aceĭ ce se îndoesc de religiune. Lucrul este de o importanţă așa de mare, că nu este raţionabil a rĕmânea în privirea acésta în indiferenţă, și a sta liniștit în acéstă îndoială. Când doveḑile religiuneĭ nu ar fi de cât prea probabile, ar trebui încă a se determina în favórea sa; căcĭ nu perde niminea nimic determinându-se în favórea sa, și perde fórte mult hotărându-se pentru partea necredinţeĭ. Dacă toţĭ ómeniĭ, cariĭ cred, nu ar găsi nimic după mórte, ce rĕŭ ar putea să le facă acésta? Nicĭ unul, pentru că de sigur nimicirea nu este susceptibilă nicĭ de un rĕŭ. Dar când necredincioșiĭ găsesc la mórte, planul religiuneĭ adevĕrate, eĭ nu aŭ a spera nimic și a se teme de totul. Acest argument a fost pus și desfășurat de sute de orĭ; cu tóte acestea, nu va fi nicĭ-o dată în de ajuns, pentru că este un isvor infinit de reflexiunĭ și orĭ cine 'l meditézĕ, găsește aicĭ totdéuna ce se mediteze.

Al doilea fel de persóne care trebue să caute pre Domnul sunt pĕcătoșiĭ; ĭ presupune credincioșĭ și prin urmare într'o stare continuă de temere asupra stăreĭ sufletuluĭ lor; mórtea póte să'ĭ apuce în obiceiul pĕcatuluĭ; și dacă aceea sosește, numaĭ este nicĭ un ajutor. In orĭ-ce afacere delicată și periculósă cum se conduc eĭ? Eĭ iaŭ măsurĭ pentru a se trage din pericol și pentru a'ĭ preveni.

Nu cum-va în lucrarea mântuiriĭ se va expune în pericol de a se perde cu totul?

Al treilea fel de persóne obligate a căuta pre Domnul, sunt aceĭ ce se simțesc obligați a servi pre D-ḑeŭ în totul, a se deda la rugăciune, de a fugi de lume, de a înainta în dragostea luĭ D-ḑeŭ. Aceste persóne perd fórte mult dacă ele nu urméză calea care ĭ chiamă; din răcélă vor cădea în pĕcat, din pĕcat în reprobare.

VERSUL 5.

Apropiați-vĕ către dênsul și vĕ luminați, și fețele vóstre nu se vor rușina.

Ebraiștiĭ traduc: Eĭ aŭ privit la el și s'aŭ îmbulzit (axpeserunt ad eum, et confluxerunt). Uniĭ cu tóte acestea, traduc: și aŭ fost luminați; și ast-fel se citește și în parafrasa haldaică: Ceĭ LXX aŭ cetit la imperativ, pentru că punctele nu ĭ-aŭ determinat la trecut, eĭ nu le cunoșteaŭ. Fer. Ieronim a făcut de asemenea. Autoriĭ principiilor discutate traduc: Fixez vos yeux sur lui, ils recouvreront la lumière; ceea ce este sensul celor LXX și al Vulgateĭ; căcĭ a fixa ochiĭ către Domnul și a se apropia de D-ḑeŭ, este tot una; și fiți luminați, este tot una cu vĕ veți lumina. Prin urmare este ușor a vedea, că este maĭ multă legătură, după lecțiunea celor LXX și a Vulgateĭ, cu ceea ce precedă, și că după traducțiunea ebraiștilor nu este. Căcĭ la ce s'ar raporta, eĭ aŭ privit către Domnul etc. pe când David a ḑis că el a căutat pre Domnul, și că Domnul l'a mântuit de temerile luĭ; naturalminte are ocasiune a sfătui pre ómenĭ a se apropia către D-ḑeŭ și a arunca ochiĭ către el.

MEDITAȚIUNI

Gloria omuluĭ este de a se apropia de D-ḑeŭ, prin aceea el intră în drepturile originel sale primare; devine asemenea cu cel ce l'a format. Cu tóte acestea, nimic maĭ rar de cât a se găsi ómenĭ, cariĭ să se apropie de Domnul. Uniĭ se

îndepărtéză cât se póte de mult prin necredință; alții că cred și nu se folosesc de credința lor; eĭ viețuesc așa de departe de D-ḍeŭ ca și cum nu ar crede. Aceĭ ce fac profesiune de a'l servi aŭ trebuință ca să'ĭ îndemne cineva de a intra într'o legătură sfântă cu D-ḍeŭ; când li se vorbește de rugăciune, eĭ 'și închipuesc că'ĭ condamnă la o viéță tristă, obscură, nesuferită, a'ĭ sepera pentru totdéuna de plăcerile vieții; eĭ nu véd, că tótă blândețea existenței nóstre depinde de acest sfânt exercițiŭ. Apropiindu-se de D-ḍeŭ, câștigă luminile curate, mângâitóre, și care influințéză asupra tuturor amĕnunțimilor viețeĭ, se deprinde a cunóște pre D-ḍeŭ și om, a nu cinsti lucrurile, care ne înconjóră, de cât atât, cât merită ele, adică, infinit, dacă ne unesc cu D-ḍeŭ, și prea puțin, dacă ne întórce de către el și nu ne duce acolo. Cred că pentru a se apropia de D-ḍeŭ, nu trebue de cât buna-voință; dar chiar și acésta este un dar a luĭ D-ḍeŭ; căcĭ voința omuluĭ este un lucru așa de conrupt, așa de miserabil, așa de dedat la amorul bunurilor terestre, că pentru a sbura către Domnul, trebue aripile Domnuluĭ și un har fórte mare.

VERSUL 6

Săracul acesta a strigat și Domnul l'a auḍit pre dênsul, și din tóte necazurile luĭ l'a mântuit.

David vorbește aicĭ de sine, ca cum s'ar arĕta cu degetul: Vedeți-mĕ, eram sărac, părăsit, dispreţuit, m'am adresat către Domnul, el m'a auḍit și din tóte necazurile mele m'a mântuit.

In ebreŭ este simplu exaudivit, fără eum. Ceĭ LXX aŭ adaos acest pronume, care, evident, este sub înțeles în text.

MEDITAȚIUNI

Profetul se îngrijește a arăta sărăcia și miseria sa, pentru ca să nu pótă ḍice, că mântuirea sa a venit din sîrguința sa proprie, din îngrijirile sale, din fericirea sa, de la amicĭ sĕĭ, în fine de la ajutorurile omenești ce le-ar întrebuința. Este o mare dispositiune de a fi ascultat de D-ḍeŭ, când cineva se arată înaintea luĭ ca un sărac. Se pare că acéstă dispositiune se póte căpĕta ușor; căcĭ totul vorbește omuluĭ de mizeria sa; dar el nu se împacă, saŭ dacă convine cu

acésta numaĭ pentru vanitate; el crede că nu datorește acéstă cunoștință de cât numaĭ căutărilor sale filosofice asupra naturel omuluĭ; dar cercetările sale nu lucréză nimic pentru mântuire; cunoștința adevĕrată și salutară a omuluĭ, este un dar fórte mare. Fie-care din noĭ trebue să dică luĭ D-ḑeŭ: Dómne, fă-mĭ cunoscută miseria mea pentru ca să mĕ pot arăta înaintea ta sărac.

VERSUL 7

Tăbărî-va ângerul Domnuluĭ împrejurul celor ce se tem de dênsul, și'ĭ va mântui pre eĭ.

Ebreul ḑice: castrametatur angelus etc. Ceĭ LXX aŭ tradus παρεμβαλεῖ ἄγγελος, și Vulgata a tradus παρεμβαλεῖ, prin *immittet*; dar acest cuvênt este maĭ puțin clar de cât cuvêntul ebreŭ și cuvêntul grec, cu tóte că cuvêntul παρεμβαλεῖ însémnă și immittet. Prin urmare immittet unit cu in circuitu, se înțelege destul; el rĕspunde la expresiunea *purtase-va împrejur* etc.

MEDITAȚIUNI

In acest vers vĕd ângerĭ trimișĭ spre ajutorul celor ce se tem de D-ḑeŭ. Profetul vorbește numaĭ de un ânger; dar ḑicênd, că acest ânger *tăbărăște* împrejurul celor ce se tem de Domnul, dă a înțelege, saŭ că trebue a se înțelege, o mulțime de ângerĭ, saŭ că numaĭ un ânger valoréză cu o armată întrégă. Se observă aicĭ protecțiunea sfinților ângerĭ în privința profetuluĭ. Nu cred ca să se pótă respinge acest raționament: Dacă ângerii sunt trimișĭ pentru a ne ajuta, noĭ putem să'ĭ rugăm; eĭ trebue să asculte rugăciunile nóstre, tot așa de bine precum ne ascultă ómenii ce vieṭuesc pre pĕmênt, când 'ĭ îndémnă să se róge pentru noĭ. Ba este un cuvênt maĭ mare în privirea acestor ângerĭ, de cât a sfinților din cer. Aceștia ne aud numaĭ prin descoperirea ce le face D-ḑeŭ, pentru că nu sunt împrejurul nostru; pe când ângerii *tăbărâțĭ împrejurul nostru*, cum vorbește profetul, sunt gata a ne auḑi. Acest raționament este întemeĭat pre un adevĕr prea sigur și prea lămurit descoperit în Scriptură, că noĭ putem să ne rugăm pre pĕmênt unii pentru alțiĭ, să ne recomandăm rugăciunilor unii altora; ni se pare de o forță superióră în favórea intervenirel Sf. ânger.

VERSUL 8

Gustați și vedeți că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădăjduește spre dênsul.

Sf. Petru, în prima sa epistolă, face alusiune la acest vers ḑicênd: Fiți ca pruncii, când se nasc, aveți căldură pentru laptele curat al înțelepciuneĭ, pentru ca prin acest lapte să creșteți până ce veți ajunge la mântuire, dacă veți fi gustat bunătatea Domnuluĭ.

Profetul încercând protecțiunea Domnului, îndeamnă pre toți ómeniĭ a face aceeașĭ încercare; el cere ca să cerce și să cunóscă bunătatea Domnuluĭ. Cred că termenul încercăreĭ exprimă fórte imperfect cuvêntul *gustare*, este o cercare a gustuluĭ și a sentimentuluĭ, o experiență care pётrunde sufletul și care'l umple de mulțumire.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce ḑice aicĭ Profetul, pune o mare diferență între gustarea ce o face cine-va de D-ḑeŭ, și aceea ce se face de bunurile create. Gustând din acestea, nu se convinge de bunătatea lor, și de aicĭ naște desgustul ce are de dênsele. Tótă plăcerea ómenilor, carii caută bunurile create se mărginesc la speranță și la cercetare; posesiunea lenevește și vatămă, ceea ce nutrește neliniștea desfrânaților, avarilor, ambițioșilor. De abea aŭ ajuns la aceea ce doreaŭ, și inclinațiunile lor se întórnă către alte bunurĭ, și după aceea, alérgă încă după obiecte nouĭ, tot așa de puțin capabile de a'ĭ mulțumi, ca și cele d'intâiŭ. Li s'ar putea ḑice: Gustați aceste bunurĭ și vedeți că nu sunt bune. Acésta este contrar cu ceea ce ḑice Profetul, vorbind de D-ḑeŭ: *Gustați și vedeți că bun este Domnul.* Bucuria de D-ḑeŭ nu aduce și nu trage după sine nicĭ un desgust, cu cât se bucură de el, cu atâta găsește maĭ mult în acest obiect infinit, cuvinte pentru a'l iubi. O dovadă mare tot-odată, și de infinitatea luĭ D-ḑeŭ, și de dignitatea inimeĭ omenești, și de mântuirea sufletuluĭ nostru, căcĭ, cu tóte că din acéstă viéță putem să gustăm pre Domnul, și să vedem că este bun, vedem că tóte acestea lipsește gustuluĭ nostru și cunoștinței nóstre, nu numaĭ gradele perfecțiuneĭ, dar ceea ce este și maĭ principal în acéstă bunătate, adică stabilitatea și securitatea. Ne rămâne totdéuna temerea de a

pierde un obiect așa de plăcut, ș'apoĭ nenorocirile vieței fac o diversiune continuă în afecțiunile nóstre. Cu un cuvênt, noĭ suntem pe calea care conduce la *gustul* și *cunoștința* perfectă a luĭ D-ḑeŭ. Dar acésta este de-ajuns ca să reverse asupra nóstră o pace și o mulțumire pe care tóte bunurile create nu le pot produce. Profetul adaogă: *Fericit este bărbatul carele nădăjduește spre dênsul.* Acésta declară în de-ajuns că noĭ nu am ajuns la fine. Gustând și cunoscând pre D-ḑeŭ, noĭ nu avem de cât speranța de a'l poseda într'o ḑi. Acéstă sfătuire a Sfântuluĭ rege nu póte conveni acelor ce se bucură de vederea luĭ D-ḑeŭ; li s'ar putea ḑice: Gustați și vedeți că bun este Domnul, dar nu li se póte ḑice: Fericit este acel ce speră în D-ḑeŭ. Aceștĭ sfințĭ nu aŭ numaĭ speranța, eĭ posedă și se bucură; dar li s'ar putea ḑice: Fericiți sunteți voĭ cariĭ gustați necontenit și cariĭ cunóșteți în totul bunătatea luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 9, 10.

Temeți-vĕ de Domnul toți sfinții lui, că nu este lipsă celor ce se tem de dênsul. Bogații aŭ sărăcit și aŭ flămânḑit iar ceĭ ce caută pre Domnul, nu se vor lipsi de tot binele.

In ebreŭ nu este *toți*, el este numaĭ în grec, dar propositiunea fiind indefinită *omnes*, este subînțeles, și ceĭ LXX aŭ putut să 'l exprime.

Ebreul ḑice: Quia non defectus timentibus eum. Ceĭ LXX și Vulgata exprimă acelaș sens.

In loc de *dives eguerunt*, litera ebreuluĭ ḑice *leunculi eguerunt*, dar s'a observat în lexicĭ, că cuvêntul כְּפִירִים, care înseamnă leunculi, este întrebuințat în multe părți ale Scripturei, pentru a exprima ómenĭ puternicĭ și violenți. In particular se póte vedea Ezechiel, 91, 2, și 38, 13; Iob 4, 10, etc. Ceĭ LXX aŭ tradus prin πλούσιοι, și Vulgata ĭ-aŭ urmat punênd *diviles*. Traducția germană după ebreŭ, ḑice iarăși Die Reichen, etc. Obiectul profetuluĭ este de a excita confiența acelor ce se tem de D-ḑeŭ; el ĭi asigură, că nimic nu le va lipsi, pe când bogații și ceĭ puternicĭ aĭ secoluluĭ, vor cădea în miserie.

MEDITAȚIUNI

In ce sens ḑice Profetul că ceĭ ce caută și se tem de Domnul nu le vor lipsi nimic? Nu se vede în tóte ḑilele ómenĭ bunĭ în sărăcie, și în lipsă de lucrurile cele maĭ ne-

cesare ale vieţeĭ? Rĕspund că nu sunt în lipsă dacă li se consideră tot planul vieţeĭ lor, şi tótă adunarea stăreĭ lor; că bogaţiĭ şi ceĭ puternicĭ nu sunt în abondenţă, dacă 'ĭ priveşte iarăşĭ după maniera de a fi. Ceĭ dintêiŭ posedă puţine lucrurĭ şi cu puţine trebuinţĭ; ceĭ de al doilea sunt îmbelşugaţĭ, dar aŭ maĭ multe dorinţĭ de cât mijlóce de a le satisface. Ceea ce face ca să ne amăgim în stimarea acestor lucrurĭ, că îndreptăm ochiĭ asupra sĕracilor, cariĭ nu se tem de Domnul, şi cariĭ nu 'l caută. Mărturisesc, că sunt nenorociţĭ, pentru că eĭ aŭ maĭ aceleaşĭ patimĭ ca şi ale bogaţilor, şi nu sunt în stare de a le mulţămi. Dar profetul nu vorbeşte de ast-fel de persóne, şi maxima ce o stabileşte el nu 'ĭ póte privi. El nu vorbeşte nicĭ de bogaţiĭ ce se tem de Domnul, şi cariĭ întrebuinţéză bine bogăţia lor; el loveşte aicĭ pre bogaţiĭ avarĭ, ambiţioşĭ, doritorĭ a strînge averĭ: şi acestora le declară el, că starea lor este o stare de sărăcie.

Prin urmare, ómeniĭ bunĭ aŭ o regulă sigură pentru a judeca, dacă le lipseşte ceva. Când eĭ sunt supuşĭ în totul la voinţa divină, şi servesc pre D-ḑeŭ din tótă inima lor, eĭ pot crede, că tot ceea ce nu aŭ nu le este necesar, şi că chiar ar fi vătămător de le-ar poseda. Dacă eĭ ar fi avut în adevĕr trebuinţă de aceste lucrurĭ, D-ḑeŭ le-ar fi dat; şi dacă nu le dă este dovadă, că aceste lucrurĭ nu pot contribui la fericirea lor, şi că ceea ce posedă este în adevĕr aceea ce le trebue. Asupra acestora sunt observaţiunĭ de fapt, care justifică în totul propoşiţiunile profetuluĭ.

VERSUL 11.

Veniţĭ, Fiilor, ascultaţi-mĕ pre mine, frica Domnuluĭ voiŭ învĕţa pre voĭ.

Fiiĭ cărora Profetul adreséză cuvêntul sunt ómenĭ simplĭ, sincerĭ de bună voinţă; numaĭ acestora, şi nu mândrilor, făţarnicilor, ipocriţilor, voeşte el să le arate folósele temereĭ de D-ḑeŭ. Trebue a observa, că nu este vorba aicĭ a arăta atât în ce consistă temerea de D-ḑeŭ, de cât de a arăta folósele şi urmările datoriilor: acésta se arată şi în versurile următóre.

MEDITAŢIUNI

Nimic nu este maĭ regulat de cât instrucţiunile conţinute în acest psalm. Profetul a ḑis, că acelor ce se tem.

de D-ḑeŭ nu le lipsește nimic: el trece de aicĭ la o instrucțiune amĕruntă a datoriilor acesteĭ temerĭ; dar maĭ întâiŭ el cere atențiunea auditorilor sĕĭ, și dintre aceștĭ auditorĭ, el preferă pre ómenĭĭ simpli, drepțĭ și sincerĭ. Așa dar, temerea de care vorbește aicĭ Profetul, este temerea, care convine sfinților, prin urmare temerea fiéscă, temerea emanată din charitate, temerea care face, ca un fiŭ blând și supus să nu supere pe părintele sĕŭ.

VERSUL 12.

Cine este omul cel ce voește viéță, carele iubește să vaḑă ḑile bune?

In ebreŭ este: *cine dorește ḑile ca să vadă binele*; este acelaș sens; dar lecțiunea celor LXX și a Vulgateĭ este maĭ bună, pentru că Sf. Apostol Petru citézĕ ast-fel cum se află în acestea.

Profetul arată marele folos al temereĭ de D-ḑeŭ; Invĕțațĭ, ḑice el, de la mine frica Domnuluĭ, căcĭ cine este omul care nu dorește a vieți și a vedea ḑile bune? Dar, numaĭ temerea de D-ḑeŭ dă viéță și ḑile fericite. Cred că acéstă frasă, *cine este omul care dorește viéță etc.* se potrivește cu acésta, cine este omul care să nu voéscă a vieți? etc. Acéstă dragoste de viéță și de fericire este așa de naturală omuluĭ, că a întreba cine are acéstă dragoste, este a întreba cine nu o are. Este a afirma, că toțĭ ómenĭĭ o aŭ. Decĭ, încă o-dată, mijlocul adevĕrat de a mulțămi și a îndeplini acéstă dorință, este temerea de D-ḑeŭ.

Cât pentru viéța și ḑilele fericite de care vorbește Profetul, St. Apostol Petru le interpretézĕ; el ḑisese în versul precedent; de a nu face rĕŭ pentru rĕŭ, nicĭ injurie pentru injurie; dar de a da din contra bine-cuvêntărĭ, pentru că, adaugă el, la acésta sunteți chemațĭ, ca să deveniți moștenitorĭ aĭ bine-cuvêntareĭ. De sigur este vorba aicĭ de moștenirea ceréscă, de bine-cuvêntarea eternă. Apostolul continuă: Căcĭ cine dorește să se bucure de viéță, și să vadă ḑile bune, să 'și opréscă limba etc. Trebue ca acest *căcĭ* să se rapórte la ceea ce precede, adică la *moștenire* și bine-cuvêntarea ceréscă; și prin urmare *viéța* și ḑilele *bune* de care vorbește în vers 10, trebue a fi viéța *eternă* și ḑilele prea fericiteĭ nemuriri. Este adevĕrat că învĕțătura ce dă el de a conserva unirea, concordia, modestia, umilința, rĕbdarea, nu pot lipsi, dacă sunt destinate a procura în acéstă viéță muritóre ḑile liniștite și fericite; dar esențialul și fondul raționamentuluĭ sĕŭ duce la viéța și fericirea viitóre. In acest sens luăm gândirea Profetuluĭ; el nu exclude fericirea vieței presente, dar are principalminte în vedere viéța prea fericită în eternitate.

MEDITAȚIUNI

A ḍice ómenilor: voeștĭ să trăeștĭ, voeștĭ să te bucurĭ de ḍile fericite? este a'ĭ întreba de cel maĭ mare interes al lor. Toțĭ vor rĕspunde afirmativ, dar toțĭ nu vor primi condițiunile ce li se va prescrie, pentru a obținea acéstă viéță și acéstă fericire.

De nimic nu abuséză cine-va ca de dragostea de a viețui și de a fi fericit; acéstă inclinare este de la D-zeŭ și este strigătul nemuririĭ; o strică mărginindu-o la obiectele sensibile. Aceste obiecte daŭ ele viéța și fericirea? nimic maĭ nesigur; ele întrebuințéză viéța, și o umple de desgust, și când trebue a o părăsi, se simțesce tótă amărăciunea lor. Aceste observațiunĭ aŭ fost făcute adese orĭ în tóte secolele, ele se vor repeți până la sfârșitul lumiĭ, și ómeniĭ aŭ fost și vor fi totdéuna amăgiți de dragostea lor de viéță și de fericire; adică că eĭ vor abuza totdéuna de acéstă dragoste, care este mărétă în sine. Istoria aduce exemple în acest gen, care fac ca umanitatea să roșască. După ce aŭ terminat tóte dorințele; după ce s'aŭ înălțat la culmea fericiriĭ; după ce aŭ strîns bogățiĭ imense; după ce s'aŭ săturat de plăceriĭ, ómeniĭ, făcuțĭ pentru a porunci altora, s'aŭ degradat așa, că nu eraŭ maĭ bunĭ de cât animalele. Tiberiu era cufundat în murdărie la Caprea, și după cum aŭ observat filosofiĭ, acésta era starea în care 'l redusese ambițiunea, ca o desperare, că nu póte a se înălța maĭ sus; sătul de mărirea sa, el uită rangul sĕŭ, dându-se la voluptațĭ infame

VERSURILE 13, 14.

Opresce-ți limba ta de la rĕŭ și buzele tale
să nu grăiască vicleșug. Ferește-te de rĕŭ și fă bine; caută
pacea și o urmézĕ pre ea.

David explică aicĭ datoriile temereĭ de D-zeŭ; a feri limba sa de la orĭ ce rĕŭ și buzele sale de la orĭ-ce minciună, a se feri de pĕcat și a face bine, a căuta pacea și a o urma. Aceste cincĭ datoriĭ exact împlinite vor dovedi în adevĕr temerea de Domnul, și 'ĭ vor conduce fără greș la viéță și fericire. Sît. Apostol Petru repetéză aceste învățăturĭ minunate; ceea ce arată, că morala vechiuluĭ testament nu diferă de cea a celuĭ noŭ, și că profetul a scris pentru tóte timpurile.

MEDITAȚIUNI

A opri limba de la rĕŭ, este a înlătura calomnia, rĕutatea, cuvintele supĕrătóre, jurămintele, blăstemele, cuvintele obscene, bufonăriile necuviincióse, luările în rîs, lingușirile urâte și înjositóre, cuvintele nefolositóre. A se păzi de vicleșug în vorbire, este a înlătura minciuna, equivocitate, și în general tot cuvêntul, care tinde a amăgi pre aprópele, orĭ-ce convorbire, orĭ-ce mod de vorbire, care nu este aprobat de inimă.

A se întórce de la rĕŭ și a face bine, este a înlătura tóte pĕcatele, a păzi tóte poruncile, atât afirmative cât și negative; a nu'și permite nimic din cele ce legea opresce, și a nu neglija nimic din acele ce ea ordonă.

A căuta pacea și a o urma, este a viețui liniștit cu aprópele și a se menținea în unire cu D-ḑeŭ.

Acel care se conformézĕ cu aceste lecțiunĭ este un om perfect; maĭ mult încă, este un om fericit pe cât póte fi în acéstă viéță; ḑilele sale sunt ḑile bune, cum se exprimă versiunea nóstră și Sft. Apostol Petru. El caută mijloc de a vedea binele, cum se exprimă textul ebreŭ.

Póte cine-va să sufere mult urmând pe acéstă cale; dar Apostolul previne acéstă dificultate ḑicênd, că va fi iarăși fericit suferind pentru dreptate; ast-fel că în orĭ-ce parte te-aĭ întórce, din morala Profetuluĭ și a apostoluluĭ resultă fericirea.

VERSURILE 15, 16.

Ochiĭ Domnuluĭ spre ceĭ drepți și urechile luĭ spre rugăciunea lor. Iar fața Domnuluĭ asupra celor ce fac rele; ca să pérdă de pe pământ pomenirea lor.

Ochiĭ Domnuluĭ însémnă într'acéstă parte privirea sa milostivă ce aruncă asupra celor drepți; și *fața* Domnuluĭ însémnă privirea de mânie ce aruncă asupra celor ce fac rĕŭ. Acésta este oposiția ce profetul pune aicĭ între aceste douĕ priviri și care fixézĕ însemnarea cuvintelor *oculi* și *vultus* în acest loc. Sf. Petru aduce și aceste versurĭ; dar nu adaogă: ca să pérḑă dupre pământ pomenirea lor, póte că în legea nouă, pedepsele temporale în privința celor rĕĭ sunt maĭ rare de cât în cea veche. Între Ebreĭ nu se prea întêmplă ca ceĭ rĕĭ să prospere mult timp în acéstă lume; brațul Domnuluĭ se întindea adesea orĭ asupra lor și asupra familieĭ lor; sunt multe

exemple de acestea în istoria regilor; între Creștinĭ se vede destul de des ca impioșiĭ să prospere în acéstă viéță, și drepțiĭ din contra să încerce marĭ necazurĭ. De aceea Iis. Christos a voit să exerciteze credința urmașilor sĕĭ, și să întăréscă sancțiunea legilor, arătându-ne, că acéstă viéță nu este timpul manifestațiuneĭ și a reparațiuneĭ generale, și trebue a aștepta momentul, când D-ḑeŭ va face dreptate tuturor.

MEDITAȚIUNI

Cine póte să tulbure pe ceĭ drepțĭ? Domnul îĭ privește cu bunătate. Cine póte liniști pre ceĭ pĕcătoșĭ? Eĭ sunt obiectul mânieĭ luĭ D-ḑeŭ. Cu tóte acestea, este ceva înspăimêntător, că vedem pre pĕcătoșĭ maĭ liniștiți, pe când drepțiĭ sunt agitați de frică. Pĕcătoșiĭ nu se pot îndoi, că nu sunt urâțĭ de D-ḑeŭ, pe când drepțiĭ pot să se îndoiască de dreptatea lor; căcĭ cine știe dacă este vrednic de dragoste saŭ de ură? Ceea-ce póte liniști mult sufletul unuĭ drept, este determinarea în care este el de a se conforma în totul cu voința luĭ D-ḑeŭ. A voi ceea-ce D-ḑeŭ voește, și a nu voi aceea-ce nu voește D-ḑeŭ, este unica cale, care conduce la pace.

VERSUL 17.

Strigat-aŭ drepțiĭ, și Domnul 'ĭ-a auḑit pre eĭ, și din tóte necazurile lor 'ĭ-a mântuit.

In Ebreu este simplu: *striga-vor* fără *drepțiĭ*. Ceĭ LXX adaogă, și toțĭ traducĕtoriĭ, chiar ceĭ maĭ ebraiștĭ, 'l suplinesc dupre ceĭ LXX; dovadă că ebreul are și greșelĭ.

MEDITAȚIUNI

David avea exemplul multor sfințĭ, carĭ aŭ strigat către Domnul și aŭ fost auḑițĭ. Ast-fel fură Patriarchiĭ Abraam, Isac, Iacob, Iosif; și încă Moisi, Gedeon, Iob și mulțĭ alțiĭ. După timpurile luĭ David, mulțĭ drepțĭ fură protejați în acéstă viéță într'un mod deosebit; ast-fel fură Mardocheŭ, Estira, ceĭ treĭ coconĭ în cuptor, etc. Dar în acéstă istorie lungă a poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, se găsesc încă sfințĭ, carĭ aŭ fost victime ale persecuțiuniĭ. Sf. Pavel face mențione în general

de acei, carĭ aŭ fost încercaţĭ prin tot felul de necazurĭ, şi carĭ aŭ terminat cariera lor sub sabie şi sub petre. In legea nouă, acésta este şi maĭ evident; începênd prin Iisus Chr. câţĭ sfinţĭ aŭ fost victime ale persecuţiuniĭ! Dar cuvêntul Profetuluĭ totdéuna a fost adevĕrat, şi va fi. D-ḑeŭ aude în fine pre amiciĭ sĕĭ, şiĭ scapă din tóte nevoile; dacă nu în acéstă viéţă, negreşit în cea-l'altă. Trebue ca virtutea să fie persecutată în acéstă lume, şi să rĕmâe fără sprijin temporal, pentru ca să se stabiléscă şi maĭ mult sancţiunea legilor divine; dovadă aşa de eficace în favórea uneĭ vieţĭ viitóre. Evangelia dă şi alte motive; că virtutea se perfecţionéză în persecuţiune şi suferinţĭ, că credinţa se semnaléză, că omul vechiŭ se distruge puţin câte puţin, că asemĕnarea cu Iisus Christos se împlineşte, că promisiunile glorieĭ se adeveresc, că coróna destinată sfinţilor se împodobeşte. Necazurĭ preţióse, care aŭ fost obiectul dorinţelor atâtor apostolĭ, martirĭ, pusnicĭ, fecióre consacrate luĭ D-ḑeŭ! Domnul ĭ-aŭ mântuit, dar într'o patrie maĭ bună, şi nu într'acésta în care spiniĭ cresc cu cât se smulg maĭ mult.

VERSUL 18.

Aprópe este Domnul de ceĭ umiliţĭ la inimă; şi pre ceĭ smeriţĭ cu duhul va mântui.

Trebue a lua în acest vers, *tribulato corde*, în loc de *confracto corde*, după forţa ebreuluĭ şi a greculuĭ; şi *humiles spiritu*, în loc de *humiliatos spiritu;* căcĭ ebreul ḑice: *contuitos spiritu.* Sensul profetuluĭ este, că Domnul susţine prin presenţa sa pre aceĭ, a căror inimă şi spirit aŭ fost zdrobite de necaz; căcĭ nu este vorbă aicĭ propriŭ de penitenţa, care zdrobeşte inima şi umileşte sufletul.

MEDITAŢIUNI

Nu este nimic maĭ mângâitor de cât acest cuvênt: *Domnul este lângă ceĭ întristaţĭ.* Prin imensitatea sa, el este present tutulor fiinţelor; dar prin milostivirea sa, el este present într'un fel deosebit acelor ce sufer pentru dreptate. In psalmul 90, Domnul ḑice însuşĭ: *cu dreptul sunt în necaz.* Când primul martir, sf. Stefan, fu lapidat, el i se arată pentru a'l asigura, că el se interesa în particular la suferinţele sale. *Aceĭ dintre noĭ*, ḑice Sf. Polycarp, carĭ

sunt munciţi pentru credinţă, arată prin statornicia lor, că Domnul este lângă ei şi cu ei.

VERSURILE 19, 20.

Multe sunt necazurile dreptilor şi din tóte acelea va mântui pre ei Domnul. Păzeşte Domnul tóte ósele lor; nici unul dintr'ênsele nu se va zdrobi.

Ebreul vorbeşte în aceste două versuri la singular; dreptul are multe necazuri etc., este acelaş sens; căci propositiunea Profetului este generală şi definitivă.

El adaogă, că Domnul păzeşte tóte ósele dreptului, şi că nici unul nu se va zdrobi; ori pentru a se înţelege că facultăţile principale ale sufletului nu se vor clăti; ori pentru a ne învăţa, că la învierea generală drepţii vor relua corpurile lor sănătóte, întregi, glorióse; ori în fine pentru a predica ceea ce se întêmplă lui Iis. Chr. pe cruce; nu'i zdrobi ósele ca la ceilalţi tâlhari răstigniţi lângă el. Este adevĕrat, că acest fapt raportat de Sf. Ión ca împlinire acelea ce s'a scris, a fost prefigurat în instituţia paştelor Iudaice; nu trebuea să sfărâme ósele meluluí pascal, şi acest mel era un tip al lui Iis. Chr. jertfit pe cruce.

Dar nu se póte dice, că ordinul dat Iudeilor, de a nu zdrobi ósele meluluí pascal este o profeţie; căci o profeţie este anunţarea unui fapt viitor, dar nu profeţie, pentru că profeţia propriŭ dişă nu este de cât în cuvinte.

Dacă dar textul St. Ion face aplicaţiunea unei profeţii propriŭ dise şi nu simplu al unui tip, trebue ca acest evangelist să fi avut în vedere locul psalmului ce'l explic; căci nu se mai găseşte altul în vechiul testament, care să se pótă raporta la faptul ce descrie St. Ion, care este, că nu i se zdrobi fluerile lui Is. Chr. când s'a dat sufletul pe cruce.

Ast-fel împacă mulţi interpreţi textul psalmului cu naraţiunea evangelistului, şi nu se póte dice, că acéstă explicaţiune este forţată saŭ puţin fondată în litera psalmistului şi aceea a St. Ion.

MEDITAŢIUNI

Nimic mai uşor de înţeles de cât aceste două versuri, dacă se aplică la Is. Chr. care este dreptul prin excelenţă: nimeni n'a avut mai multe necazuri de cât el, nimeni n'a fost isbăvit cu mai multă magnificenţă şi glorie; nimeni n'a putut să conserve ca el integritatea corpului sĕŭ sacru, pentru că el a eşit din mormênt fără a fi supus stricăciunei, şi că pre cruce el nu încercă aceea ce alte persóne

supuse la acelaș supliciŭ aŭ încercat. Evanghelia nu rapórtă acéstă împrejurare fără cuvênt, că el n'aŭ fost supus conrupțiuneĭ în mormênt. Iis. Chr. era cel întâiŭ născut dintre morțĭ, și capul celor predestinațĭ, învierea sa gloriósă era modelul învierĕĭ nóstre. De și corpurile nóstre vor fi prefăcute în cenușă, ele prin aceea nu vor fi perdute; D-ḑeŭ le conservă în părțile lor divisate saŭ răsipite, pentru ca să le dea într'o ḑi tótă integritatea lor, pentru ca să le stabiléscă chiar într'o stare de glorie, care întrece tóte ideile nóstre.

Cestiunea restabilirĕĭ corpurilor, în timpul învierĕĭ, a revoltat pe necredincioșĭ; eĭ aŭ disputat asupra acestuĭ mister, ca și cum D-ḑeŭ, care are tótă puterea, nu ar putea reuni tóte părțile materiĕĭ adunate pentru a forma corpurile omenești. Că aceste corpurĭ ar fi fost sfâșiate de animale, consumate de foc, prefăcute în praf, părțile care le compuneaŭ nu sunt cu tóte acestea nimicite; ele șaŭ schimbat forma, dar elementele care le constituiaŭ vor subsista. Este adevĕrat că pentru a conserva identitatea acestor corpurĭ, trebue ca cele întâiŭ părțĭ compunătóre, ce le numim elemente, să rĕmână aceleașĭ, și să nu fie supuse la nicĭ o divisiune: almintrelea nu s'ar explica cum corpul cutăruĭ om, care a servit de nutriment vre-unuĭ animal, de care a fost sfâșiat, saŭ care ar fi contribuit la producțiunea plantelor semĕnate în locul unde a fost îngropat; nu s'ar explica, ḑic, cum acest corp ar fi corpul aceluiașĭ om; trebuea ca D-ḑeŭ să formeze din noŭ acest corp, în adevĕr, într'un mod preexistent, căcĭ nu este nimic pierdut; dar dintr'o materie cu tóte acestea care nu ar mai fi aceea a acestuĭ corp cutare, care ar fi existat mai mulțĭ anĭ saŭ cu mai multe secole mai 'nainte. Nu s'ar putea ḑice, că acesta aste acelaș corp, dacă elementele saŭ primele părțĭ compunĕtóre nu ar subsista. Dacă se presupune, că elementele subsistă, se înțelege că D-ḑeŭ le reunește prin puterea sa, și va restabili acelaș corp. Așa dar, părerea elementelor saŭ a părților compunătóre, indivisibile, cel puțin în raport cu forțele create, este o opiniune primită de mulțĭ filosofĭ, și noĭ o credem favorabilă acestuĭ articol esențial al învierĕĭ viitóre a corpurilor.

VERSURILE 21, 22.

Mórtea pĕcătosuluĭ este cumplită; și ceĭ ce urĕsc pre dreptul vor greși. Mântui-va Domnul sufletele robilor sĕĭ și nu vor greși toțĭ ceĭ ce nădăjduesc spre dênsul.

In ebreŭ este: Rĕutatea saŭ nenorocirea va ucide pre impios; și aceĭ ce urĕsc pre dreptul vor fi condamnațĭ. Cât despre cuvêntul din urmă el rĕspunde luĭ *delinquent* al Vulgateĭ care în acéstă parte însémnă, vor fi lipsiți de dorințele lor, pentru pĕcatele lor. Verbul ebreŭ אשם însémnă *disolari* reus esse, delinquere, culpari, aberrare a viâ etc.

Pentru prima parte a versuluĭ 21, sensul este acelaș în ebreŭ ca și în versiunĭ; căcĭ dacă rĕutatea, nedreptatea face ca cel impios să móră, mórtea sa de sigur va fi *cumplită*; și în ebreŭ este încă maĭ multă forță de cât în versiunĭ; căcĭ el arată nu numaĭ că mórtea pĕcătosuluĭ este cumplită, dar că causa morțiĭ sale, este propria sa rĕutate. Cu tóte acestea se pare că, ceĭ LXX aŭ cetit alt-fel de cum vĕd ebraiștiĭ moderni. Este תמותת רשע רעה; decĭ acest cuvênt תמותת, fără puncte, ar însemna *mórte*, și numaĭ punctele 'l determinézĕ luĭ *interficiet*. Apoĭ fiind-că acest cuvênt luat ca substantiv, ar fi un regim al genetivuluĭ רשע, care ar însemna *impii*, și că al treilea cuvênt רעה însémnă atât *malus* cât și *malitia* ar fi mors impii mala: și ast-fel aŭ cetit ceĭ LXX. Parafrasa haldaică dice: *mórtea impiosuluĭ este rĕ*. Profetul adaugă, că D-ḑeŭ va mântui viéța servitorilor sĕĭ, și că aceĭ ce speră în el nu vor pieri ca impioșiĭ. Nu este diferență în ebreŭ.

MEDITAȚIUNI

Mórtea pĕcătoșilor este cumplită, pentru că eĭ părăsesc lumea de care sunt lipsiți; ea este maĭ cumplită pentru că se separă de corpul lor, la care s'aŭ închinat; ea este fórte cumplită, pentru că sunt condamnați la muncile ladului, contra cărora nu este nicĭ un ajutor, nicĭ o speranță.

Urmând textul ebreŭ, se vede că rĕutatea, crima, causézĕ mórtea pĕcătosuluĭ; ceea ce se adeveréză în maĭ multe felurĭ; căcĭ adese-orĭ însușĭ crima, desfrânarea, conrupțiunea moravurilor, sunt care scurtézĕ ḑilele pĕcătosuluĭ: se vede exemplu în juniĭ libertinĭ, în netemperanțĭ, în dueliștĭ, în jucătoriĭ de profesiune, în ambițioșĭ amăgiți de speranța lor, în curtezanĭ disgrațiațĭ. Dar totdéuna pĕcatul este, care pricinuește mórtea eternă a impiosuluĭ, și în acest sens mórtea impiosuluĭ este cumplită. Este adevĕrat, că D-ḑeŭ, ca suve-

ranul judecător, lovește pre impios, 'l surprinde în starea pĕcatuluĭ și 'l blestemă pentru totdĕuna; dar impiosul este singur făptuitorul nenorocireĭ sale, până când abuséză de bunătatea și milostivirea divină.

Is. Chr. este dreptul prin excelență; impioșiĭ 'l urĕsc, și acésta este causa nenorocireĭ lor. Is. Chr. este unica cale a mântuireĭ; orĭ-cine se rătăcește din acéstă cale se pierde negreșit; din contră, aceĭ ce speră în el vor fi mântuiți; și sfârșitul lor va fi prețios în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ.

Acest psalm este plin de sentiment și instrucțiune; l'am comentat într'un moment de secetă și de rĕcélă. Ah, Dómne! dă'mĭ lumină ca să pot descoperi comorile ascunse în acéstă admirabilă cântare; umple-mĕ de dragostea ta, să nu cad în abisul nenorocireĭ ca impiosul.

PSALMUL XXXIV

Titlul este simplu *ipsi David:* ceea ce arată că acest psalm este făcut de David. Trebue a înțelege bine subiectul; almintrelea ar putea să crédă cineva că Profetul autorisă spiritul animosităților și al rĕsbunăriĭ. Nu póte fi acésta intențiunea unuĭ autor inspirat de Duhul Sfânt. Comparând acest psalm cu mulți cariĭ tratéză evident de Mesia și suferințele sale, se vede că sunt marĭ raporturĭ cu aceștĭ psalmĭ. Ast-fel, putem crede, că acésta este după literă o predicere și un tabloŭ de nenorociriĭ și de contrădiceriĭ, care trebuea să încerce Mesia pre pământ.

VERSUL 1.

Judecă Dómne pre ceĭ ce-mĭ fac mie strâmbătate, dă rĕsboiŭ celor ce se oștesc asupra mea.

Ebreul ḑice: Cértă Dómne pre ceĭ ce se cértă cu mine; luptă-te cu ceĭ ce se luptă cu mine. Ceĭ LXX aŭ tradus verbul רִיב prin *judicare*, însemnare ce are câte-o-dată în cărțile sfinte. Alt-fel nu poți lua partea unuĭ drept și a'l apăra, fără a condamna pre adversarul acestuĭ drept. *Nocentes me* în Vulgata, este în loc de *No-*

centes mihi s'aŭ *laetentes me;* se găsește iarăși (Num. 5, 19) *non te nocebunt a quae*, și încă aiurea acelaș regim.

MEDITAȚIUNI

Dacă Profetul cere a fi protejat de D-ḑeŭ, contra persecutorilor sĕĭ, este evident că rugăciunea sa nu conține nicĭ o animositate contra lor; ómeniĭ pasionați ar voi în adevĕr ca D-ḑeŭ să zdrobéscă pre inimicĭ, dar eĭ nu dă și causa lor în mânile sale; și știŭ, că D-ḑeŭ urĕște rĕsbunarea și că el nu sprijinește pre ceĭ ce'șĭ rĕsbună.

Dacă Mesia, cere a fi susținut contra inimilor numeluĭ sĕŭ și contra ministeruluĭ sĕŭ, este încă maĭ departe de a dori rĕul persecutorilor sĕĭ. Misiunea sa era pacea și blândețea; el cere aicĭ ajutorul luĭ D-ḑeŭ, pentru a arăta mărirea relelor, și pentru a se vedea, că, fiind om, voia se depindă în totul de Părintele sĕŭ; că el recunoștea trebuința ce avea de ajutorul Părinteluĭ sĕŭ; el aștepta gloria sa viitóre din magnificența Părinteluĭ sĕŭ.

In viéța spirituală noĭ trebue să ḑicem: Judecă, Dómne, pre ceĭ ce'mĭ fac mie strâmbătate, luptă-te pentru mine, contra inimicilor meĭ; sunt de tot felul; lumea, infernul și eŭ însumĭ; totul s'a înarmat pentru a mĕ perde, fiĭ susținĕtorul și apĕrătorul mĕŭ.

VERSURILE 2, 3.

Apucă armă și pavĕză și te scólă întru ajutorul meŭ.
Scóte sabia și oprește pre ceĭ ce mĕ asupresc, ḑi sufletuluĭ meŭ, mântuirea ta sunt eŭ.

In ebreŭ este propriŭ: Ia pavĕza și scutul; scutul acoperea o mare parte a corpuluĭ; pavăza era maĭ mică, destinată a întêmpina loviturile inimiculuĭ. Ceĭ LXX aŭ tradus ἐπιλαβοῦ ὅπλου, și nu s'aŭ îndepărtat de sens; căcĭ cuvêntul ebreŭ מָגֵן, ce se traduce prin *clypeus*, este substantiv al verbuluĭ גָּנַן, ce însémnă a *proteja*; de unde se póte lua acest substantiv pentru or-ce-fel de armă de apĕrare, din care scutul este una din cele maĭ principale. Este sigur, că în acest vers este vorba de arme de apĕrare, și că în versul următor este vorba de atac.

Textul vorbește maĭ mult de *lance*, de cât de sabie. Cu tóte acestea, verbul efunde s'aŭ evacua, care rĕspunde exact verbuluĭ ebreŭ, dă a înțelege, că este vorba de o armă care esă din técă; ast-fel *framea* și în grec ῥομφαία nu se îndepărtéză de sens.

Se traduce, *închide calea acelor ce mĕ persecută*, de și se póte traduce și ast-fel: *ține tare sabia ta contra celor ce mĕ persecută*, s'aŭ mai bine, *mergĭ de întâlnește pre ceĭ ce mĕ persecută*. Textul primește tóte sensurile acestea.

Profetul, vorbind în numele sĕŭ, saŭ în numele luĭ Mesia, cere ajutorul luĭ D-ḑeŭ contra inimicilor sĕĭ; dar, orĭ-cum ar fi purtarea luĭ D-ḑeŭ, în acéstă privinţă, el se mulţămește ca D-ḑeŭ se ḑică sufletuluĭ sĕŭ, că el este mântuirea sa. El nu determină maniera și întinderea protecţiuneĭ divine; este destul pentru el, ca să fie sigur că D-ḑeŭ 'l proteḑă.

MEDITAŢIUNI

In tóte persecuţiunile, în tóte calamităţile ce încércă drepţiĭ, speranţa lor este în D-ḑeŭ; eĭ sunt negreșit ajutaţĭ, saŭ prin mijlóce extraordinare, saŭ prin căĭ care orĭ cât de ordinare se arată ele, saŭ că ele sunt în sine, sunt nu maĭ puţin din mâna sa, pentru că ele sunt sub direcţiunea Provedinţeĭ sale. In fine, când tóte ajutorurile exterióre se par că lipsesc, D-ḑeŭ împlinesce acésta prin mângâerĭ interióre prin pacea sufletuluĭ, prin ungerea cruceĭ. Ḑic că unul din aceste treĭ mijlóce nu lipsesce, maĭ ales al treilea, care alt-fel se găsește maĭ totdéauna unită cu ajutorurile exterióre, când confienţa este întrégă. Profetul ne învaţă în totul în acéstă privinţă; el cere maĭ întâiŭ luĭ D-ḑeu, sub expresiunĭ metaforice, că ia apărarea sa în mână; căcĭ acésta e însemnarea acestor arme defensive și ofensive de care face menţiune în aceste versurĭ. In urmă el se aruncă absolut în sînul luĭ D-ḑeŭ; și fără a face menţiune de ajutorurĭ exterióre, el doresce numaĭ, ca D-ḑeŭ să ḑică sufletuluĭ sĕŭ că el este mântuirea sa. Ast-fel trebue să fie rugăciunile nóstre în tóte nevoile, fie temporale, fie spirituale care ne încunjura; ar fi o ilusiune de a neglija mijlócele care se presintă de a fi scăpaţĭ; aceste mijlóce sunt darurĭ ale luĭ D-ḑeŭ, maĭ ales că nu se găsesce nimic, care să contraḑică sfânta sa lege. Dar ilusiunea nu ar fi maĭ mică de a se tulbura și a murmura, când nu încercă sensibil protecţiunea luĭ D-ḑeŭ. Ar merita prin aceea numaĭ, de a fi lipsit de ajutor pentru totdéauna.

VERSUL 4.

Să se rușineze și să se înfrunteze, ceĭ ce caută sufletul meŭ, întórce-se înapoĭ și să se rușineze ceĭ ce'mĭ gândesc mie rele.

Unĭĭ traduc prin viitor; ceĭ LXX și cea maĭ mare parte chiar din ebraiștiĭ moderniĭ, traduc prin imperativ, dar acest imperativ are tăria viitoruluĭ. Profetul arată prin formă de rugăciune, ceea ce trebue să se întêmple negreșit celor rĕĭ.

MEDITAȚIUNI

Aceste, două versurĭ ne învață, care trebue să fie finitul persecutorilor omuluĭ drept: rușinea, ura, fuga. Acestea se întêmplă adese orĭ și în acéstă viéță; mărturie Iudeiĭ care se declarară cu atâta ură contra luĭ Is. Chr; mărturie inimiciĭ bisericeĭ născênde, a căror silințĭ nu aŭ avut alt scop de cât a fi desprețuițĭ de posteritate; dar orĭ care ar fi sórta celor rĕĭ în acéstă lume, în cea-l'altă este un judecător și acolo vor fi negreșit și în etern rușinațĭ. Este necesar chiar ca pedépsa lor să nu se întêmple în acéstă viéță.

Prosperitatea temporală de care se bucură eĭ și triumful lor aparent asupra ómenilor bunĭ, dovedesce că nu se petrece totul în timp, și că rĕmâne a ascepta momentul a tótă dreptatea. Sancțiunea legilor intră într'acest ordin al providenței, cum am observat de maĭ multe orĭ.

Acéstă acțiune prin urmare cere ca recompensa și pedépsa, după acéstă viéță, să fie eterne, luând acest cuvênt chiar în sensul cel maĭ precis pentru o durată, care nu are finit. Fără acésta, D-ḑeŭ nu ar rĕsplăti, nicĭ nu ar pedepsi într'un mod demn de el.

Asupra acestuĭ obiect voiŭ adăuga un fel de disertațiune asupra eternității pedepselor, pentru că am la mână o carte modernă și prea impiósă, care dă o interpretare singulară textuluĭ Sf. Mateĭ; vor merge aceștia în munca vecĭnică; iar aceia în viéța de vecĭ. Dar pentru a nu întrerumpe explicarea psalmuluĭ, pun acéstă bucată de controverse la finele acestuĭ comentariŭ.

VERSUL 5.

Să fie ca praful înaintea feţei vêntului şi îngerul Domnului necăjindu-i pre ei. Facă-se calea lor întuneric şi lunecare şi îngerul Domnului depărtându-i pre dênşii.

In ebreŭ este, că eĭ să fie ca *pléva de grâŭ*, dar este acelaş sens cu praful; căcĭ acéstă *plévă* este dusă de vênt ca praful.

Maĭ departe nu este nicĭ o diferinţă de ebreŭ. Se vede că sensul profetuluĭ este ca inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ, a luĭ Mesia, aĭ omuluĭ drept, vor fi supuşĭ rĕsbunărĭĭ Domnuluĭ, el ĭ va împrăscia, cum spulberă vêntul pléva, că eĭ vor merge în căĭ întunecóse şi lunecóse; că Domnul va trimite pre îngerul sĕŭ pentru a'ĭ reprima, a'ĭ urmări şi a'ĭ persecuta.

MEDITAŢIUNI

Nu este necesar, ca însuşĭ Domnul să exercite rĕsbunările sale: el lovesce, când ĭ place prin miniştri sĕĭ, carĭĭ sunt îngerĭĭ bunĭ şi rĕĭ, creaturile animate şi neanimate ce ne încunjură. Când voeşte să pedepséscă totul este vargă şi biciŭ în mâna sa. Comparaţiunea vêntuluĭ, care spulbera pléva şi praful, dă a înţelege cât de mare este slăbiciunea inimicilor Domnuluĭ şi cu ce uşurinţă ĭ sfărâmă. Dar ceea ce este şi maĭ strigător în acéstă descriere, este calea întunecósă şi lunecósă în care merg ceĭ rĕĭ. 'Mĭ represint un impios, un necredincios; care atacă religiunea descoperită, şi care vieţuesce conform cu necredinţa sa. Calea sa este plină de întunerice; el inventéză sisteme infinit maĭ obscure de cât misterile ce le atacă, acum Atheismul orĭ epicureismul; acum ḑeismul care exclude Provedinţa şi tótă religiunea supra-naturală şi revelată, acum materialismul cu tóte subtilităţile ridicule ce le inventéză pentru a rĕsturna adevĕratul sens al Scripturilor, acum ipotesa ne eternităţiĭ pedepselor în cea-l'altă viéţă. Nu este nicĭ una din aceste sisteme, care să nu fie o doctrină *întunecósă*; dar alt-fel nimic maĭ *lunecos* şi maĭ periculos pentru că dacă acéstă doctrină este falsă, acel ce o îmbrăţişeză sunt negreşit perduţĭ; şi dacă s'ar presupune adevĕrată, acel ce se ţin de revelaţiune nu ar perde nimic. Ar avea folosul de a practica virtutea în acéstă viéţă, şi de a nu găsi după mórte nimic, care să'ĭ înspăimênte. Este óre tot

ast-fel cu impiosul ce móre. Las ca acéstă chestiune să o decidă aceĭ, cariĭ aŭ urmat aceste bóle marĭ, și pre cariĭ 'ĭ-aŭ atins harul, ca să'șĭ schimbe viéța. Eĭ pot să descrie maĭ bine ca mine tulburarea ce cuprinde pre un suflet pĕcătos, gata a se arăta înaintea luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 6, 7.

Că în zadar a ascuns mie stricăciunea laţuluĭ sĕŭ, în deșert a ocărît sufletul meŭ. Să-ĭ vie luĭ cursa, care nu o știe; și prinḑătórea, care a ascuns, să-l prindă pre el, și în laț să cadă într'ênsul.

Ebreul ḑice : Căcĭ fără cuvênt 'mĭ puseră în grópă laţul lor, fără cuvênt separă grópa vieţeĭ mele, vie preste dênsul ruina pe neașteptate, și laţul, carele l'a ascuns să'l prindă ; cadă el în ruina sa.

În fond nu este nicĭ o deosebire în sens. Cuvêntul השׁת ce Vulgata 'l exprimă prin *interitum*, însémnă stricăciune, ruină, perdere, ba încă și *grópă*. Verbul הפרו ce se traduce *foderunt* însémnă și *pudore affecerunt*, ceea ce revine la *exprobraverunt*, al Vulgateĭ. În privirea versuluĭ 9, ceĭ LXX aŭ pus *ruina* prin termenul metaforic *curse*, care însémnă acelaș lucru.

Am tradus versul 9 prin plural, pentru ca să se lege cu versul 8, de și în ebreŭ și în Vulgata este la singular. Autoriĭ princĭpiilor discutate fac tot ast-fel, și ediţiunea grécă a Vaticanuluĭ presintă iarăș acest vers la plural. Se știe, că în ebreŭ singularul este adese-orĭ întrebuinţat în loc de plural, sub înţelegêndu-se *fie-care* din aceĭ de care este vorba în discurs.

Sensul profetuluĭ este acelaș, ca și în versurile precedente ; el preḑice ruina celor rĕĭ, persecutoriĭ luĭ Mesia și în general a tuturor ómenilor drepţĭ.

MEDITAŢIUNI

Totdéuna cu modestie omul drept trebue să gândéscă, că'l persecută fără cuvênt. Intrând în sine însuș, este destul de a recunóște, că purtarea sa nu este nicĭ-o-dată scutită de bănuélă, că el are să expieze totdéuna greșalele sale ; dar sunt persecuţiunĭ așa de vĭĭ și rĕutăcióse, așa că póte mărturisi fórte bine că nu le merită. Este o ocasiune pentru el de a se sacrifica pentru D-ḑeŭ, și de a lăsa causa sa suveranuluĭ judecător. Dacă psalmul este înţeles de Mesia se vede că în rigórea terminilor, el a putut să gândéscă și să ḑică că a fost persecutat fără ca să merite, pentru că el pĕcat nu a făcut, nicĭ s'a aflat vicleșug în gura luĭ.

VERSURILE 8, 9.

Iar sufletul meŭ se va bucura de Domnul, veselise-va de mărturia luĭ. Tóte ósele mele vor ḑice: Dómne, Dómne, cine este asemenea ţie? Cel ce mântueştĭ pre săracul din mâna celor maĭ tarĭ de cât el, şi pre săracul şi pre mişelul de la ceĭ ce-l răpesc pre dênsul.

Aceste treĭ versurĭ, fac numaĭ unul în ebreŭ, dar acésta nu pune nicĭ o diferinţă în sens. La versul 9, *de manu fortiorum ejus*, este în loc, de manu fortioris ipso, cum ḑice ebreul; grecul a pus la plural, şi diripientibus în loc de *diripienle*; este tot acelaş sens. Construcţiunea Vulgateĭ este puţin singulară în *eripiens* ar trebui *eripienti*; ea urméză pre cea grecéscă, unde este ῥυόμενος: se sub înţelege *tu es*. In fine sensul profetuluĭ este clar în text şi în versiunĭ. Profetul mărturiseşte bucuria sa de protecţiunea ce ĭ-aŭ acordat-o D-ḑeŭ, el se serveşte de expresiunĭ figurate, în acéstă parte maĭ ales, unde ḑice el, *că ósele sale vor ḑice, cine este asemenea ţie Dómne?* El voeşte să mărturiséscă prin aceea excesul bucurieĭ sale, pentru că ea se va revărsa până în părţile cele maĭ puţin sensibile ale corpuluĭ séŭ.

MEDITAŢIUNI

Când Domnul se comunică sufletuluĭ, tot interiorul séŭ este în veselie, şi acéstă bucurie nu se aséměnă cu aceea ce lumea dă partisanilor séĭ, bucurie falşă, prefăcută, trecétóre şi totdéuna amestecată cu temere şi desgust. Bucuria Domnuluĭ este curată şi umple ast-fel tóte facultăţile sufletuluĭ, la care şi însuşĭ corpul ia parte. Acésta a făcut pre Profetul să ḑică că ósele sale vor striga: *Ah! Dómne cine este asemenea ţie?* Acéstă expresiune este strigătul unuĭ suflet bine convins de mărirea şi bunătatea luĭ D-ḑeŭ, bine convins, prin experienţa sa, că nu este nimic maĭ plăcut de cât serviciul Domnuluĭ. Pe cât timp rémâne în om ceva din gustul lumiĭ şi al plăcerilor sale, el nu cunósce încă pre Domnul; el nu simţeşte, că nimic nu este asemenea cu Domnul. El va conveni cu filosofuł, că D-ḑeŭ este maĭ presus de tóte; dar acésta ar fi o pură speculaţiune, şi nu interiorul séŭ, nu ósele sale vor fi, cum ḑice Profetul, care vor striga. Dómne cât maĭ presus eştĭ de bunurile create! Ar fi cu putinţă ca să te pun vre-o-dată în paralel cu bunurile şi cu plăcerile lumiĭ? Acest sentiment lipseşte adese-orĭ

acelor carii vorbesc saŭ scriŭ de D-ḑeŭ; eĭ resonéză ca filosofiĭ și ca theologiĭ dogmaticĭ, maĭ nicĭ-o-dată ca ómenĭ de rugăciune, și de aceea este atâta răcélă în scrierile lor. *Dómne, cine este asemenea ţie?* Textul mi se pare maĭ energic: *Dómne, cine este ca tine?* Voiŭ întreba aicĭ tótă natura, cum făcea Fer. Augustin, și nu voiŭ găsi nicăerĭ, nicĭ un termen de comparaţie. Ceea ce profetul adaugă, că Domnul scapă pre sărac, pre cel despreţuit, pre omul apăsat, din mânile acelor cariĭ sunt maĭ tarĭ de cât el și cariĭ 'l pradă, îl sfâșie, îl consumă, se pare că exprimă o specie particulară de persecuţiune; dar în starea în care se găsesc ómeniĭ, totdéuna apăsaţiĭ de inimiciĭ din afară și din lăuntru, acéstă persecuţiune este generală și coprinde pre toţiĭ. Da, în tot momentul am trebuinţă, ca Domnul să mĕ protejă contra acestor inimicĭ, dintre cariĭ ceĭ maĭ neîmblânḑiţiĭ sunt în lăuntrul meŭ; puterile lor sunt superióre cu ale mele, cu atât maĭ superióre, cu cât eŭ ajut încă pre aceștiĭ inimicĭ, sunt de acord cu eĭ. Ah! pasiunile mele sunt eŭ însumĭ, ele mĕ sfâșie, ele mĕ reduc la o extremă sărăcie; dacă Domnul nu mĕ scapă, sunt fără speranţă și mântuirea mea este în cel maĭ mare pericol. Dar cine este ca Domnul? Dacă el 'mĭ întinde mâna sa puternică, voiŭ fi învingĕtorul tuturor acestor inimicĭ, orĭ cât de neîmblânḑiţiĭ ar fi. Trebue dar să mĕ arunc în braţele sale și să 'ĭ repetez neîncetat: Dómne, cine este ca tine?

VERSURILE 10, 11.

Sculându-se asupra mea mărturiĭ nedrepte, de cele ce nu știam m'aŭ întrebat. Résplătit-aŭ mie rele pentru bine și nerodire sufletului meŭ.

In decomun ebreul se traduce prin present saŭ preterit: ceĭ LXX aŭ ales imperfectul, care ţine mijlocul între aceste douĕ și este acelaș sens. Profetul descrie mărturiile falșe aduse contra luĭ, și maĭ ales contra luĭ Mesia; căcĭ aceste versurĭ descriŭ după literă acusaţiunile intentate contra luĭ Is. Cr. rĕul ce nu înceta a 'ĭ face pentru bine, și furia cu care 'l persecută până la mórte; acésta exprimă cuvêntul *nerodire*, saŭ acéstă privaţiune de viéţă, de care vorbește versul 11.

MEDITAȚIUNI

Trebue a fi în totul curat și ferit de orĭ-ce bănuélă pentru a fi acusat de nișce fapte despre care nicĭ nu are cunoștință. Aceea se întâmplă maĭ rar, dar cu tóte acestea nu este fără exemplu: când calomnia este determinată la tóte, ea inventéză acusațiunĭ, care nu aŭ cea maĭ mică aparență de adevĕr: *ceea* ce se întêmplă luĭ Is. Chr. și adese-orĭ primilor creștinĭ, pre carĭĭ 'ĭ acusaŭ de crime marĭ, despre care eĭ nu avéŭ nicĭ cea maĭ mică idee. Aș putea cita exemple maĭ nouĭ; dar cred că maĭ bine este a gândi la acest frumos caracter al Profetuluĭ, care făcea bine inimicilor sĕĭ, pe când eĭ nu 'ĭ voiaŭ și nu 'ĭ făcéŭ de cât rĕŭ. Eĭ nu tindéŭ la alta nimic, de cât de a'l despoia de tóte ba chiar și de viéță. Is. Chr. și după el Martiriĭ, încercară acest gen de persecuțiune extremă; și eĭ bĕură paharul întreg; exemplu pentru tóte secolele și motiv de mângâere pentru toțĭ drepțiĭ.

VERSUL 12

Iar eŭ când mĕ supĕra aceia, m'am îmbrăcat cu sac și am umilit cu post sufletul meŭ: și rugăciunea mea în sînul meŭ se va întórce.

Ebraiștiĭ ast-fel traduc versul 12: Iar eŭ, când eĭ sunt bolnavĭ, eŭ mĕ îmbrac în cenușă. Ceĭ LXX traduc. ἐν τῷ αὐτοὺς παρενοχλεῖν μοι, și Fer. Ieronim, cum infirmarer ab eis; și mi se pare că acest sens este preferabil aceluĭ ce 'l daŭ ebraiștiĭ de astădĭ textuluĭ. Este maĭ natural a crede, că David se întrista prin pocăință, când inimiciĭ sĕĭ eraŭ întristațĭ, de cât când eraŭ însuși eĭ bolnavĭ, cu tóte că în cazul din urmă, aŭ fost încă un act de mare caritate din partea Profetuluĭ. Cred că se póte alege între aceste douĕ lecțiunĭ.

Acéstă lecțiune, *oratio mea in sinu meo convertetur*, este conformă cu ebreul: dar póte avea douĕ sensurĭ saŭ acel ce s'a dat în traducțiune, saŭaceea a maĭ multor interpreți, carĭĭ cred că Profetul va să dică, cinimiciĭ sĕĭ, ne profitând de rugăciunea sa, nu o vor facecu tóte acestea nefolositóre, pentru că se va întórce în folosul sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Versurile acestea, servesc în totul a face cunoscut caracterul Profetuluĭ, și dă întru cât-va cheia psalmilor sĕĭ.

Este ceva înspăimêntător de a asculta făcêndu-se câte odată imprecaţiuni contra inimicilor sĕĭ; s'a imaginat diferite sisteme pentru a îmblânzi acéstă rigóre aparentă a expresiunilor şi a sentimentelor. Se vede aicĭ, că el avea adevĕratul spirit al luĭ Is. Chr. şi al Evangelieĭ, care făcea bine inimicilor sĕĭ, care sĕ ruga fórte sincer pentru eĭ, el omora trupul sĕŭ prin sac şi post, când eĭ 'l persecutaŭ saŭ când eraŭ bolnavĭ. Se vede în versul 17 că el 'ĭ iubea ca pre fraţiĭ sĕĭ. Iată sentimentele acestuĭ sfânt rege, adevĕrata figură a luĭ Is. Chr. şi model tuturor ómenilor buni. Rugăciunile aparente ce se găseşte în alte părţi sunt decĭ saŭ profeţiĭ ale nenorocirĭĭ, care este reservată celor rĕĭ, saŭ ameninţărĭ ce spiritul luĭ D-ḑeŭ face prin gura sa inimicilor luĭ D-ḑeŭ, idolatrilor, apostaţilor, Iudeilor, persecutorilor luĭ Is. Chr. etc. Nicĭ-o-dată aceste expresiunĭ tarĭ nu vor avea obiect pe inimiciĭ particularĭ aĭ acestuĭ Profet. El 'ĭ iubea şi 'ĭ umplea de bunătăţĭ, el se ruga pentru eĭ, cerea întórcerea lor cu lacrimĭ, şi întrebuinţa pentru a obţinea acésta, asprimele pocăinţeĭ. Acéstă soluţiune este fórte preţiósă, şi cuprinde o instrucţiune pentru tóte timpurile şi pentru toţĭ credincioşiĭ.

VERSUL 13.

Ca unuĭ vecin, ca unuĭ frate al nostru, aşa bine am făcut spre plăcere ca cum m'aş jeli şi m'aş mâhni aşa m'am umilit.

In acest vers, Vulgata urméză exact grecul celor LXX, ea dă luĭ *complacebam* regimul ce are εὐηρέστουν în grecește, nu mĕ îndoesc că acest cuvênt grecesc nu ar putea cere acusativul; dar mĕ îndoesc că ar fi acelaş a luĭ *complacebam*. Orĭ cum ar fi, acest vers nu se îndepărtéză de sensul ebreuluĭ; dar ebreul este mult maĭ clar, căcĭ se traduce: voiŭ merge cu inimicul meŭ, ca cu un amic şi frate, şi m'am plecat sub greutatea tristeţeĭ, ca acel ce plânge pre muma sa.

Se vede că ceĭ LXX aŭ omis termenul de *mumă*; este evident că eĭ aŭ luat cuvêntul ebreŭ אֵם, în loc de certé verĕ, însemnare care are câte odată; cu puncte אֵם însémnă *mumă*. Ceĭ LXX aŭ cetit fără puncte şi aŭ dat acest sens: *M'am umilit jelindu-mĕ şi în adevĕr eram mâhnit.* Nu este posibil ca eĭ să fi omis cuvêntul *mumă* dacă ar fi cetit אֵם cum se citeşte astăzĭ. Orĭ cum ar fi, s'ar putea crede că eĭ nu aŭ dat tot sensul, dar nu se póte ḑice că eĭ ar fi făcut un contra sens.

MEDITAȚIUNI

Numaĭ luĭ Is. Chr. póte să convină acest vers în tótă întinderea sa. El a privit pre toțĭ ómenĭĭ, chiar și pre persecutoriĭ sĕĭ, ca amicĭ și ca frațĭ. Când trădătorul Iuda 'l dădu pe mâna maĭ mareluĭ Sinagogeĭ, Is. Chr. îl numi *prietin*. Is. Chr. plânse pentru Ierusalim, și ḑicea femeilor pióse să plângă pentru ele, iar nu pentru el. In fine nu numaĭ lacrimile sale dar tot sângele sĕŭ fu vĕrsat pentru călâiĭ sĕĭ; și în ce umilință se arată el în grădină, în pretoriŭ și pre Golgotha.

VERSURILE 14, 15.

Și asupra mea s'aŭ veselit și s'aŭ adunat; adunatu-s'aŭ preste mine bătăĭ și n'am știut. Despărțitu-s'aŭ și nu s'aŭ umilit; ispititu-m'aŭ, batjocoritu-m'aŭ cu batjocorĭ și scărșniaŭ cu dinții asupra mea.

Et adversim me; ebreul ḑice litera et în claudicatione *meâ*, ceea ce însémnă în infirmitatea mea, în slăbiciunea mea. Ceĭ LXX aŭ pus maĭ simplu κατ'ἐμοῦ, care dă acelaș sens; căcĭ a se bucura de infirmitatea cuĭ-va, este a se veseli contra luĭ, saŭ de risipile luĭ.

Congregata sunt super me flagella; în ebreŭ este: Convenerunt contra me sau super me perentientes, ori (ómenĭ rĕĭ) viles homines; căcĭ cuvêntul נכים va se ḑică *percussi*, saŭ *digni qui perentiantur*. Ceĭ LXX traduc μάστιγες, care însémnă *flagella*, și ast-felaŭ urmat și Vulgata.

Dissipati sunt, nec compuneti; ebreul ḑice, sciderunt nec siluerunt; și grecul, διεσχίσθησαν καὶ οὐ κατ' ὀὺγησαν; ceea-ce rĕspunde Vulgateĭ. Cred că ceĭ LXX aŭ înțeles că aceștĭ inimicĭ aĭ Profetuluĭ sĕŭ aĭ luĭ Mesia s'aŭ oprit în mărturiile lor, și că pentru aceea nu aŭ tăcut, nu s'aŭ umilit. Termenul disipati sunt: este fórte bun pentru a exprima acéstă întretăere a mărturiilor, a sfaturilor; și acésta este fórte însemnată în istoria patimilor luĭ Iisus Christos. Cu atât maĭ mult drept are cine-va de a da acest sens cuvêntuluĭ קרעו, cu cât se explică în șépte saŭ opt moduri diferite; ast-felcă nicĭ rabiniĭ nicĭ ebraiștiĭ nu convin maĭ de loc între eĭ de însemnarea sa.

Tentaverunt me; ebreul ḑice: *in hypocritis*. Ceĭ LXX se pare că aŭ luat cuvêntul בחנפי pentru in fingendo hypocrisin contra me, și aŭ dat sensul acesta prin ἐπείρασάν με tentaverunt me; ceea ce este propriul ipocriților și înșelătorilor, cariĭ se prefac a fi virtuoșĭ pentru a ispiti pre alțiĭ. Subsannaverunt me subsannatione; ebraiștiĭ explică în șépte saŭ opt feluri cuvintele ebraice, care rĕspund la aceste cuvinte latine.

MEDITAȚIUNI

In aceste două versuri, se observă tóte caracterele rĕutățiĭ zugrăvite natural. Ceĭ rĕĭ încep a se bucura când aŭ găsit ocasiunea a vatăma; eĭ se reunesc după aceea pentru a reuși maĭ bine în comploturile lor. Când eĭ aŭ folosul, saŭ că nu li se opune, eĭ înmulțesc vicleniile, calomniile, procedările nedrepte, pe când dreptul, care este obiectul ureĭ lor, nu știe nimic de negrele lor planurĭ, saŭ maĭ bine pe când el nu are cea maĭ mică cunoștință de faptele ce i se impută. Când acest om drept, întreprinde a se justifica, și de a arăta nedreptatea acusațiunilor la tribunalul rațiuneĭ, aceștĭ acusatorĭ sunt rușinațĭ, dar eĭ nu părăsesc pentru aceea întreprinderea lor. Eĭ arată priviri drepte, intențiunĭ curate, motive zelóse, pentru a amăgi publicul: Eĭ unesc derîderea cu loviturile cele maĭ crude. Ce va face omul bun în mijlocul acestor leĭ furioșĭ? Profetul este un model perfect, atât prin sine însuși, și pentru că el reprezintă un model și maĭ escelent încă, care este Iis. Christos, persecutat, ocărât, blasfemat în tot cursul vieții și a durerósei sale patimĭ.

VERSURILE 16, 17.

Dómne, când veĭ vedea, întórce sufletul meŭ de la fapta lor cea rea; de la leĭ, pre cea una născută a mea. Mărturisimĕ-voiŭ ție întru adunare multă, te voiŭ lăuda întru popor numeros.

Ebreul se póte traduce: Dómne, până când veĭ vedea aceste lucrurĭ? Și se sub-înțelege ; *fără să'ĭ pedepsești*. Grecul și Vulgata ḑice: *Când veĭ vedea* aceste lucrurĭ? fără îndoială iarăși, *pentru a le pedepsi*. Se vede că acest sens cade în acel al textului.

A malignitate eorum; ebraiștiĭ traduc *a tumultibus*, saŭ *a devastationibus eorum*. Ceĭ LXX fac ca cuvêntul משאיהם să vie de la נשא, care însémnă *decipere fallere*; și ebraiștiĭ derivă din verbul שאה care însémnă tumultuari, devastare; dar în fond aceste două verburĭ aŭ o mare afinitate împreună, cum observa *Robertson*; și alt-fel se vede, că comploturile tumultóse ale acestor inimicĭ de care se plânge Profetul, eraŭ efectul negligenței lor.

A leonibus: ebreul ḑice מכפירים însémnă propriŭ a leonibus adultis et jam ferocibus. Leiĭ tinerĭ sunt maĭ iuțĭ și maĭ ferocĭ de cât puiĭ de leŭ, și leiĭ bĕtrânĭ. Profetul a voit să descrie prin aceea

extremă furie a inimicilor sĕĭ. Vulgata după grec, se mulţumeşte a traduce *leonibus*; ceea-ce este maĭ puţin expresiv, dar nu în contra sensuluĭ textuluĭ.

MEDITAŢIUNI

In necazurĭ, singurul ajutor al omuluĭ bun, este protecţiunea divină. Este permis de a expune luĭ D-ḑeŭ mărimea necasurilor, şi de a cere mângâere şi scăpare; dar trebue ca acéstă cerere să fie unită cu o mare supunere la voinţa divină. Profetul vorbeşte de sufletul sĕŭ, şi de viéţa sa, ca de unicul sĕŭ bine, şi fără îndoială el le consideră ca în ordinul vieţeĭ viitóre, căcĭ, fără aceea, sufletul nostru supus în acéstă lume la atâtea miseriĭ, nu ar merita ca să se róge un moment pentru el. Altmintrelea, orĭ cine rógă pre D-ḑeŭ de a conserva viéţa sa, se îndréptă către Fiinţa supremă şi eternă, care nu a creat fiinţĭ raţionabile pentru a le mărgini la câţĭ-va anĭ de locuinţă în acéstă lume. Şi pentru ce să'ĭ mulţuméscă în adunarea credincioşilor, dacă protecţiunea sa avea loc numaĭ în acéstă viéţă? Ce glorie ar putea să procure celuĭ Etern, un om, care ar exista numaĭ câte-va momente?

VERSUL 8

Să nu se bucure de mine ceĭ ce-mĭ vrăjmăşesc mie cu nedreptate, ceĭ ce mĕ urĕsc în zadar şi fac semn cu ochiĭ.

Ebreul se póte traduce astfel: *că adversariĭ meĭ nedreptĭ nu se vor bucura asupra mea, şi aceĭ ce mĕ urăsc fără cuvênt, să nu'şĭ facă cu ochiul asupra mea.* In acéstă traducere nu este alt-ceva, de cât a suplini negaţiunea in al doilea membru al versuluĭ, lucrul prin urmare este indiferent, căcĭ acel care cere de la Domnul de a nu fi un obiect de deridere pentru aceĭ ce'l persecută, cariĭ îl urĕsc şi 'l priveşte cu dispreţ, cere de-o-potrivă, de a nu maĭ fi un obiect de deridere pentru inimiciĭ sĕĭ. şi de a nu fi privit de eĭ cu dispreţ.

Sunt interpreţĭ cariĭ iaŭ *annumil oculis* în loc de mărturiĭ de amicie prefăcută, în loc de priviri blânde în aparenţă, şi în fond pline de rĕutate. Acéstă interpretaţiune se acordă în deajuns cu versul următor. Se póte alege între aceste două sensurĭ.

MEDITAŢIUNI

Lumea excelează în demonstraţiunĭ de amiciţie şi imprudenţă, ómeniĭ preveniţĭ în favórea lor proprie se lasă a

fi prinși. Nimic mai înșelător de cât limba lumei, și mai înșelător de cât iubirea sa. Din contră, nimica mai sincer de cât iubirea ómenilor buni, pentru că ea are principiul în D-ḍeŭ, care este însuși adevĕrul. Cu tóte acestea, este ceva surprinḍĕtor, că între ómenii buni, sunt puțini amici. Cred că ei iubesc tótă lumea în D-ḍeŭ, că sunt gata a servi pre tótă lumea pentru D-ḍeŭ; dar că ei fac alegerea amicilor particulari, că ei se légă intim cu acei ce alérgă cu ei la termenul perfecțiunei, acésta este fórte rar. Nu pot să explic așa de bine acésta, ori că ei se tem de a împărți inima între D-ḍeŭ și ómeni, ori că aleg o retragere austeră, care 'i separă de tótă relația cu ómenii, ori că ei se tem de a se determina între acei carii 'i estiméză ast-fel pentru virtutea lor; ei nu știŭ în de-ajuns care este gradul statorniciei lor, și ce folos ar putea trage din acéstă relație pentru a înainta în calea Domnului. Când este vorba de diferența sexului, lucrul este fórte delicat, și virtutea tremură în aceste împrejurări la sigurul cuvênt de amiciție. In aparență, are cine-va cuvênt de a iubi o persónă sfântă, pe care etatea sa, spiritul sĕŭ bun, ținerea sa, pudórea sa, progresul sĕŭ în căile rugăciunei, o fac respectabilă; dar cine-va este totdéuna slab, și este supus la neliniștea ce trage după sine o ast-fel de amicie. Renunță la ea, saŭ o mărginește la datoriile generale, care nu sunt de cât onestitate iar nu prietesug. Se întêmplă dar destul de des, ca un om bun să nu aibă amici, dar el se mângâe în sînul lui D-ḍeŭ, și fiind-că 'i s'a poruncit de a iubi pre D-ḍeŭ fără părtinire pe când nu 'i s'a poruncit de a avea amici particulari, trece în viéța viitóre iubind pre D-ḍeŭ, iubind pre toți ómenii, și ne iubind nici pre unul cu acea dragoste care se chiamă amiciție. Aș fi voit din tótă inima ca să vĕd doui ómeni buni să se iubéscă intim și care să fie cei mai sfinți. Nu m'am bucurat de acéstă frumósă privire. Trebuia póte să mĕ suiŭ până la Sf. Vasile și Sf. Gregorie de Nazianz, ca să-i găsesc.

VERSUL 19

Grăindu-mi cele de pace și gândind spre mânie vicleșuguri.

Acest vers este greŭ din causa diferințelor ce se observă în ebreŭ, în grecul celor LXX, în textul altor traducĕtori greci, și în ediținile latine.

Ebreul se traduce ast-fel: căci ei de pace nu vorbesc și în contra

celor liniștiți aĭ pământuluĭ cugetă cuvinte amăgitóre ; saŭ maĭ bine: eĭ nu vorbesc în termenĭ de pace și eĭ meditézā (în locurĭ secrete ca) în crăpăturile pământuluĭ, cuvinte amăgitóre.

Cea maĭ mare dificultate este în negațiunea לֹא care se găsesce în ebreŭ, și care nu se arată nicĭ în ceĭ LXX nicĭ în Vulgata. Se observă în lexicĭ că acest לֹא este luat câte o dată pentru *annon*; și care are tărie de afirmațiune; dacă ceĭ LXX, l'aŭ luat în acest sens, eĭ aŭ tradus bine, și este sigur prin context, că sensul acestuĭ vers, fără negațiune este maĭ natural de cât cu negațiune; este vorba de inimicĭ, carĭĭ meditézā vicleșugurĭ; trebue dar, că până ce vor reușĭ în proectele lor să întrebuințeze termenĭ de pace, pentru a amăgi pre acel ce voesce a'l perde.

Trebue a observa că terrae ar fi la dativ; loquentes terrae cu tóte acestea, fiind-că sunt interpreți grecĭ afară de ceĭ LXX, carĭĭ pun γῆς în loc de γῇ ar trebui să se pue *terrae* ca regim a luĭ iracundiâ și să se înțelégă, că aceștĭ adversarĭ eraŭ mânioșĭ, nu numaĭ contra luĭ David, dar încă contra țĕreĭ sale.

MEDITAȚIUNI

Dacă daŭ un sens cu totul spiritual saŭ mistic acestor cuvinte, *in iracundiâ terrae*, găsesc un mare fond de instrucțiunĭ. Este o mânie cu totul cerésca, care are de obiect gloria luĭ D-zeŭ și reforma nóstră înșine. Abnegațiunea, mortificațiunea, nu este de cât un exercițiŭ continuŭ a mânieĭ contra inclinațiunilor rele, dar este o mânie pământéscă, care are multe ramurĭ și multe obiecte. Aceĭ de carĭ vorbesce aicĭ profetul, eraŭ ómenĭ pasionațĭ și animațĭ de un spirit de ură, și eĭ o reprimeaŭ ca să pótă termina cu succes proĭectele artificióse ce le-ar fi format contra omuluĭ drept. Acéstă mânie este cea maĭ periculósă și cea maĭ culpabilă din tóte, pentru că ea adaugă la ura aprópeluĭ, vicleșugul, minciuna, hipocrisia. Mânia iute și trecĕtóre nu este așa de uriciósă, cu tóte că și ea vorbesce dintr'un fond conrupt, care este amorul propriŭ, stima de sine, nesuferirea defectelor altuia, în fine ignoranța de propriile sale miserĭĭ, și nicĭ-o îngrijire de a reflecta asupra sa. Acéstă mânie neasceptată se póte vindeca prin reflexiunea inspirată și ajutată de harul luĭ D-zeŭ; dar ceea ce este unită la viclenie și la dorința profundă de a vătăma, cere întru cât-va o minune a grațieĭ, pentru a fi desrădăcinată dintr'o inimă rĕŭ făcută și dintr'un spirit fecund, în artificiĭ. Acéstă mânie este cu totul pământéscă, ea nu póte avea vre-un efect laudabil, ea causa prima crimă, care stropi pământul cu

sânge omenesc; căcĭ Cain întrebuinţă vicleniĭ pentru a ridica viéţa fratelui sĕŭ Abel; el prefăcea o amicie pentru a'l scóte din casa părintéscă; fratricid nefericit, care atrase blestemul luĭ D-zeŭ asupra capuluĭ acestuĭ nenorocit. Să nu ne mândrim, că nu ne aseménăm întru nimic luĭ Cain. Mânia pământéscă intra în tóte jaluziele nóstre, în tóte presupunerile nóstre, în tóte pismele secrete, în tóte veseliile falşe, pentru nenorocirea altora. Ea intra în derîderile nóstre, în raporturile rĕutăcióse, în confidenţele falşe, în interpretaţiunile sinistre. Ea este mare în politicĭ, în scriitorĭ satiricĭ, în inimiciĭ religiuneĭ; aceştia sunt întru cât-va posedaţĭ de demonul mânieĭ contra luĭ Is. Chr; şi a Evangeliuluĭ sĕŭ; eĭ varsă otrava lor puţin câte puţin; o prefac pentru a o presenta cu maĭ mult succes; dar dacă cine-va ar cerca fundul inimilor lor, ar vedea acolo furórea infernuluĭ contra aceleea ce este maĭ sfânt şi maĭ salutar în dogme şi în morală. Mânia pământéscă, pentru că aceştĭ ómenĭ nu gândesc de cât la pământ şi ar voi să distrugă orĭ-ce idee superióră obiectelor pământeştĭ. Dómne, fereşte-mĕ prin darul tĕŭ cel atot-puternic de acéstă mânie aşa de nedemnă de un creştin şi un om cu minte. Stabileşte în mine blândeţea, pacea care aĭ venit să o aducĭ în lume. Să fiŭ, după cuvêntul corifeuluĭ apostolilor, ca un copil ce se naşte, fără mânie, fără pretenţiunĭ, fără jalusie. Se întrec maĭ bine prin simplitate care are marginile sale, dar care cel puţin maĭ rar vătămă pre aprópele, chiar când este excesivă.

VERSUL 20

Lărgit-aŭ asupra mea gura lor. Dis-aŭ bine, bine, vĕdut-aŭ ochiĭ noştri.

Aceste interjecţiunĭ, euge, euge, rĕspund ebreuluĭ הֵאָח, care mărturiseşte bucuria de a vedea pre un inimic supus. Acest cuvênt se găseşte de ḑece orĭ în scriptură, şi totdéuna cu verbul *ḑice*. In ebreŭ este: vidit oculus noster: dar este acelaş sens. Profetul voeşte să ḑică aicĭ, că inimiciĭ sĕĭ, după ce s'aŭ prefăcut, după ce aŭ ascuns planurile lor rĕutăcióse, aŭ triumfat, când aŭ vĕḑut succesul întreprinderilor lor.

MEDITAŢIUNI

Nu este nimic maĭ rĕŭ de cât de a insulta pre un om ce a fost lovit de comploturĭ viclene; cu tóte acestea, acésta

se vede mai în tóte ḑilele. Compătimirea se deștéptă în inimĭ, când se vede cel mai neînsemnat scelerat expuindu-și pĕcatele sale prin o muncă durerósă. Pentru că n'a fost lovit personalminte de acest criminal, pentru că nu are ură particulară contra luĭ. Nu câinéză de cât crima sa; dar când cine-va este privit ca inimicul sĕŭ capital; când cine-va a format planul a'l sdrobi, și când reușește aceea ce a întreprins, compătimirea se stinge în inimă. Iudeiĭ fură eĭ simțitorĭ la durerile luĭ Is. Chr. când era rĕstignit? Nu'l insultaŭ ḑicênd: *De eștĭ fiul luĭ D-ḑeŭ mântuește-te pre tine însuți* etc. Pentru că iudeiĭ eraŭ animațĭ de ura profundă contra luĭ Is. Chr. Eĭ privéŭ ca o mare victorie atentatul ce 'l comitéŭ în persóna luĭ.

VERSURILE 21, 22, 23.

Vĕḑut-aĭ Dómne să nu taci; Dómne, nu te depărta de la mine. Scólă-te Dómne, ia aminte spre judecata mea, Dumneḑeul meŭ și Domnul meŭ spre îndreptarea mea. Jadecă-mĕ Dómne, dupre dreptatea ta; Dómne Dumneḑeul meŭ și să nu se bucure de mine.

Ebreul ḑice: nu vĕ depărtațĭ de mine; este acelaș sens; căcĭ când D-ḑeŭ se îndepărtéză se pare că se retrage. In loc de *intende* în ebreŭ este, deștéptă-te pentru judecata mea; ceea ce nu se depărtéză de sensul Vulgateĭ. Un judecător care nu ia aminte la judecată ce este înaintea luĭ este ca și cum ar dormi în timpul acesteĭ acțiunĭ.

Se vede că Profetul, cere acum ajutorul Domnuluĭ, care se arată că l'a părăsit în încercările sale.

MEDITAȚIUNI

Am observat deja, și repet aicĭ ca o observațiune importantă, că acel ce cere ajutorul luĭ D-ḑeŭ contra inimicilor sĕĭ, nu póte fi presupus de rĕsbunare, de pismă, de rĕutate. Rĕsbunătorĭĭ nu se adreséză către D-ḑeŭ; eĭ se silesc de a'și face singurĭ dreptate. Pasiunea 'ĭ transportă și eĭ știŭ, că D-ḑeŭ nu autorisă rĕsbunarea. Ast-fel, rugăciunile Profetuluĭ, aŭ de obiect pre inimicĭĭ luĭ D-ḑeŭ, carĭĭ eraŭ în acelaș timp și aĭ sĕĭ; și zelul glorieĭ luĭ D-ḑeŭ 'ĭ inspiră aceste rugăciunĭ. Credincioșiĭ carĭĭ recitéză astăḑĭ psalmiĭ,

pot cere ca D-ḑeŭ să umiléscă pentru mântuirea lor pre impioșĭ, blestemătoriĭ sântuluĭ sĕŭ nume. Eĭ trebue maĭ ales să întórne gândirile lor contra inimicilor sufletuluĭ, cariĭ sunt demonul, lumea și amorul propriŭ.

VERSURILE 24, 25

Să nu ḑică întru inimile lor, bine este, bine este, sufletuluĭ nostru; nicĭ să ḑică înghițitu-l'am pre dênsul. Să se rușineze și să se înfrunte-ze împreună ceĭ ce se bucură de relele mele; îmbrace-se întru rușine și întru înfruntare ceĭ ce grăesc marĭ asupra mea.

La versul 28, ebreul aduce numaĭ o-dată *euge*: póte că este o omitere a copiștilor. Cea maĭ mare parte din traducĕtorĭ, presupun repeţirea acestuĭ cuvênt, ce 'l traduc iarășĭ prin o repeţire.

In versul următor nu este nicĭ o deosebire pentru sens. Restul se acordă în totul cu textul.

MEDITAŢIUNI

Bucuria celor rĕĭ este extremă când reușesc a apăsa pre cel drept. Acéstă bucurie se manifestă în aerul lor, în cuvintele lor, în scrierile lor; și aceĭ ce ar fi martorĭ la întrevorbirile lor secrete, ar vedea că eĭ se dedaŭ la transporturĭ maĭ de necreḑut. D-ḑeŭ face câte-odată dreptate din acéstă lume, de acest fals entusiasm; dar după legile înţelepciuniĭ sale, eĭ lasă adese-orĭ îndeajuns pre ceĭ rĕĭ de a se bucura de triumful lor: el îĭ aștéptă în ḑiua rĕsbunăriĭ sale, și atuncĭ vor recunóște și se vor rușina. Tótă religiunea ar fi falsă, și chiar legea naturală ar fi o fabulă, dacă acéstă judecată nu va fi. Am spus de atâtea orĭ raţiunile vorbind de sancţiunea legilor. Este de creḑut, că Profetul a avut maĭ ales în vedere acéstă ḑi după urmă; căcĭ știa, că ceĭ rĕĭ nu sunt totdéuna pedepsiţĭ în lumea acésta.

VERSURILE 26, 27.

Să se bucure și să se veseléscă ceĭ ce voesc dreptatea mea: și să ḑică pururea: măréscă-se Domnul, ceĭ ce voesc pacea robuluĭ luĭ. Și limba mea va grăi de dreptatea ta, tótă ḑiua spre lauda ta.

Ebreul ḑice: Qui vult pacem servi sui; ast-fel că sensul este: că aceĭ (ce se intereséză de justificarea mea) ḑică neîncetat; glorie

Domnuluĭ care voește pacea servuluĭ sĕŭ. Aceste douĕ sensurĭ sunt fórte bune, acel al ebreuluĭ se pare maĭ natural; cu tóte acestea prima parte a versuluĭ *qui volunt justitiam meam*, autorisézĕ întru cât-va pre a doua, qui volunt pacem servi ejus; și observ, că nicĭ un traducĕtor grec n'a citit la singular, qui vult pacem servi sui.

MEDITAȚIUNI

Nu este nimic maĭ mângâitor de cât acest cuvênt; *Dumnedeŭ voește pacea servitorilor sĕĭ.* El ne-a pus în lume pentru a ne bucura de *pace*, nu de pacea falșă și imaginară a partisanilor lumiĭ; dar de pacea interiórĕ, de pacea care o dă conștiința bună, de pacea care resultă din conformitatea voințeĭ nóstre cu voința luĭ D-deŭ. Să căutăm acéstă pace și o vom găsi, chiar în mijlocul nenorocirilor vieței. Acest psalm este un isvor de instrucțiune pentru omul drept, persecutat și suferind. El trebue să fie meditat maĭ în tóte versurile sale. El convine luĭ Iisus Christos, și multe părțĭ 'șĭ are raporturĭ prea însemnate cu ps. 21, care convine numaĭ luĭ Iisus Christos.

Asupra eternităței pedepselor în cea-l'altă viéță.

Un comentator german al Nouluĭ Testament, socinian alt-fel și prea rĕŭ logic, voind să interpreteze locul sfântuluĭ Mateiŭ, *și vor merge aceștia în muncă vecinică, iar aceia în viéța de vecĭ*, stabili maĭ întâiŭ, că sufletul omuluĭ este nemuritor saŭ fără sfârșit. Dar îndată adaogă asupra rĕsplătireĭ celor dreptĭ, că nu s'aŭ descoperit că ar putea fi prefacerĭ și schimbărĭ de fericire ce va încerca sufletul în acéstă viéță eternă. El imaginézĕ că putem trece dintr'o stare de fericire inferiórĕ, la alta maĭ superiórĕ, pe urmă la o a treia încă și maĭ sublimă etc. După care acest autor dice, că trebue a priimi aceste lucrurĭ fără a rezona. Singurul adevĕr în acest sistem este că sufletul este fără sfârșit. Căcĭ că, el trece în diverse stărĭ de fericire, că este destinat la prefacerĭ și schimbărĭ în gradele fericireĭ esențiale, este o imaginațiune lipsită de aparență. Sufletul unuĭ drept după mórte este într'o stare fixă de dreptate; rĕsplătirea sa trebue să fie iarășĭ fixă; căcĭ pentru ce ar crește ea și s'ar micșora ? nu maĭ este timpul merituluĭ. Timpul vieței este calea

mântuirei; după mórte începe rĕsplătirea saŭ pedépsa. D-ḑeŭ dă atunci totul ce s'a făgăduit să dea. Intr'un cuvênt sfintele cărți, de care acest autor se ferește a le admite, vorbesc de mântuire ca de o țintă la care trebue să tindă totul.

Autorul acestuĭ comentar avea negreșit intențiunea sa, admițênd prefacerile în cer; voia să stabiléscă acésta pentru pedépsa reprobaților; căci când ajunge a explica aceste cuvinte ale Evangelistuluĭ: *vor merge aceștia în munca vecinică* mai întâiŭ el mărginește însemnarea eternă la o durată finită saŭ temporală, ceea-ce nu face în privirea rĕsplătireĭ sfinților. Și pentru ce nu voește ca reprobații să fie pedepsiți cu muncă eternă propriŭ ḑisă? Pentru că el mărturisește că nu știe, el se mulțumește de a nega eternitatea pedepselor; póte ḑice el, ceĭ rĕĭ se vor căi, și vor avea parte la milostivirea divină. Dacă în acéstă viéță relele finesc, adaogă el, pentru ce nu s'ar fini și în cea-l'altă? Prin urmare, conclude el, trebue a vorbi poporuluĭ de jos despre eternitate, și a nu o explica pentru ca să nu abuseze de explicațiune. — Tot sistemul acesta este plin de absurdități.

Iată de o parte o eternitate de resplătirĭ pentru drepți, și o ne-eternitate de pedepse pentru impioșĭ. Iată pentru aceștia o speranță de convertire, pe când în cea-l'altă viéță nu este o cale, dar un termin; și dacă aceștĭ impioșĭ s'ar converti prin dar, n'ar începe eĭ să pĕcătuéscă, și ar fi totdéuna a reîncepe cu eĭ? Ar fi frumos alt-fel de a nu explica acest sistem poporuluĭ de jos, el 'l va ști îndată, saŭ citind cartea autoruluĭ, saŭ auḑind rezĕmându-se de partisaniĭ sĕĭ; și ideea de eternitatea absolută a pedepselor odată distrusă în spiritul sĕŭ, lucrarea mântuireĭ nu'l va mai interesa, el va spera un timp de convertire cu o eternitate de fericire în cea-l'altă viéță, și în acésta el se va deda patimilor sale. In fine dacă bunătatea infinită a luĭ D-ḑeŭ nu este compatibilă cu eternitatea absolută a pedepselor, cum se va uni ea cu o pedépsă mică aplicată celor rĕĭ? Cine ḑice bunătate infinită, ḑice o bunătate care totdéuna trebue să erte, dacă nu ar putea pedepsi în etern; căci, dacă pedépsa infinită contraḑice acest atribut, o pedépsă óre-care 'l va contraḑice iarăși; pentru ce o bunătate infinită ar fi mărginită în efectele sale? Adaug că cărțile sfinte admise de autor, vorbind totdéna de pedepsele eterne,

trebue a lua aceste cuvinte în însemnarea lor precisă. Când este vorba de lucrurile acestei vieți, cum de durata legei Mosaice, cuvêntul etern póte fi mărginit după ideea ce avem de acéstă viéță care este mărginită și trebue a se fini. Dar când este vorba de starea viitóre, care este termenul, nu mai este nici un cuvênt de a lua cuvêntul *etern* pentru o durată finită. Eternitatea absolută a recompenselor și a pedepselor este așa de clar stabilită în Evangelie, că învețatul Clarke face de aici o dovadă pentru veritatea și divinitatea acestei cărți sacre. Acésta este cu totul contradictoriu, cu aceea ce pretinde comentarorul modern. Voesc, cu tóte acestea, să intru ceva mai mult în amênunțime asupra acestei controverse.

Se citéză multe locuri din noul Testament, cari stabilesc eternitatea pedepselor; toți SS. PP. și toți creștinii până la nașterea socinienilor, le-aŭ înțeles de o eternitate absolută. Comentatorul nu póte nega acest fapt. Dar, va urma din sistemul sĕŭ, că socinienii și el sunt singurii cari aŭ înțeles bine scriptura în timpul secolului al 15-lea și 16-lea; iată mai întâiŭ o pretențiune fórte îndoelnică, ca să nu dicem că, ea este plină de presumțiune și orgoliŭ, căci ce titlu aŭ ei, acești socinieni pentru a ne convinge, că ei aŭ avut mai multe lumini asupra acestor locuri, de cât atâția doctori luminați și atâția ómeni așa de interesanți a nu schimba un punct așa de important? Dar apoi, dacă Scriptura are naturalminte sensul ce acești interpreți noi voesc a'i împrumuta, cum s'a întêmplat ca creștinii din tóte timpurile să fi îmbrățișat dogma eternității absolute a pedepselor? Acéstă dogmă este prin sine însăși prea înspăimêntătóre, ea contradice amorul-propriŭ. Dacă ar fi fost vre-un mijloc de a'l înlătura, óre printre atâtea persóne nu s'ar fi găsit nici una, care să fi încercat acest mijloc, care să fi înțeles cu restricțiune textele, care vorbesc de pedepse eterne?

Fiind-că autorul asigură, că după óre-care pedepse în viéța viitóre, pĕcătoșii vor ajunge la fericirea eternă, dic că în acest sistem, nu mai este trebuință nici de religiune nici de rĕscumpĕrare, nici de evangelie, nici de Iis. Chr., nici de botez, nici de tot ceea ce învață creștinismul; căci în fine, după autor, toți idolatrii, toți necredincioșii, toți sceleratii monștrii ca Iuda, Neron, Caligula și mulți alții, vor fi etern fericiți după câți-va ani de suferință. Și nu se póte

ḑice, că economia religiuneĭ și rĕscumpărarea ar fi avut de obiect a înlesni intrarea în cer. Nu cred că pentru un folos așa de ușor a trebuit ca Fiul luĭ D-ḑeŭ să móră pentru némul omenesc, și să stabilĕscă cu atâta îngrijire o lege ast-fel precum o avem în Evangelie, lege anunțată de profeți, dovedită prin atâtea minunĭ, confirmată prin sângele atâtor martirĭ. De îndată ce ómeniĭ, orĭ cât de perduți ar fi eĭ, ar fi sigurĭ de mântuirea lor, eĭ s'ar tulbura puțin de câte-va pedepse după acéstă viéță, și nu ar privi rĕscumpărarea de o mare bine-facere. Cu atât maĭ bine încă, că după autor, eĭ ar putea neapărat a se căi eșind din acéstă lume și-ar avea parte la milostivirea divină. De sigur, de la prima încercare ce eĭ vor face de rĕsbunarea Domnuluĭ eĭ s'ar pocăi, ar despreți pĕcatele lor; cine 'ĭ-ar putea împedeca? Nu va maĭ fi lume, patimĭ, nicĭ se va maĭ teme de derîderĭ. Dacă ḑice cineva, că cu tótă căința lor, ar trebui să sufere pedépsa, le voiŭ rĕspunde: 1) că căința le-ar fi nefolositóre și n'ar maĭ trebui să se vorbéscă de ea ca o conjectură; 2) că dacă dreptatea divină trebue să fie satisfăcută, chiar cu tótă căința lor, nu este adevĕrat că bunătatea divină trebue să se exercite în privirea acestor pĕcătoșĭ, căcĭ acéstă bunătate trebue să erte în totul; 3) că ar fi pentru acești pĕcătoșĭ un alt sistem de cât acel în care viețuim; căcĭ căința sinceră în acéstă viéță, este totdéuna urmată de ertare; 4) că ar trebui ca căința să aibă efectul sĕŭ în cea-l'altă viéță, pentru că fără aceia acești pĕcătoșĭ nu ar avea nicĭ o bunătate morală, fără care nu putem intra în împĕrăția cerurilor; 5) că dacă căința trebue să aibă efectul sĕŭ, se va întreba daca acésta este în urmarea rescumpĕrăreĭ; și dacă mărturisește acésta, atuncĭ acéstă căință trebue să fie așa de eficace ca și în acéstă lume, și dacă este vie, a obține ertarea de orĭ-ce pedepse datorite pĕcatuluĭ. Dacă se va ḑice că acésta nu este în urmarea rĕscumpĕrăreĭ, iată ómeniĭ cărora Iis. Chr. nu le-ar servi nimic pentru a deveni drepți, și cariĭ vor intra în cer, fără meritele luĭ Iis. Chr., ceea ce este cu totul contrar cu scriptura. Aș putea adăuga miĭ de alte absurdități care urmĕză din acest sistem ridicol și monstruos. Un Engles [1]) care scria contra

1) Thomas Burnet, fiul faimosuluĭ episcop de Salisbury, ḑicea încă, că el nu scria contra eternităților pedepselor de cât pentru savanți, și nu pentru popor.

eternității pedepselor ḑicea iarăș: că nu se póte mulțămi de a vorbi de infern în termenii Scripturei, și lasă pe fie-care liber de a cugeta ceea ce va găsi de cuviință. Este evident, că comentatorul German a citit pe acest Engles, și că după exemplul sĕŭ, prevĕḑênd consecințele periculóse a sistemului neeternității pedepselor, el a reservat acéstă doctrină pentru un mic numĕr de lectorĭ. Dar acéstă reservă este imposibilă mai ales pentru interesul ce ia pentru viéța viitóre tot némul omenesc, și ușurința ce are tótă lumea de a citi ceea ce s'a dat o-dată în public. Apoĭ doctrina Evangelie; este pentru toțĭ; dacă sistemul comentatorului și al Englesului, de care am vorbit, era adevĕrat, trebuia să'l predice pe față, și vor urma ca ceĭ mai marĭ sceleraț̆ĭ să fie de aceeași condițiune bună cu Sfinții, Apostolii, Martyrii; aceștia aŭ suferit mult în acéstă viéță; sceleraț̆ii din contra s'aŭ bucurat mult de plăcerĭ. Cu tóte acestea, aceștĭ din urmă vor avea rĕsplata cerĕscă ca și ceĭ dintâiŭ. Póte că ar fi condamnați la câte-va pedepse după acéstă viéță dar eĭ se vor căi și lucrul s'a făcut. Acésta ar fi cu atât mai adevĕrat, cu cât în sistemul autorului, D-ḑeŭ, pentru a egala totul, va da acestor sceleraț̆ĭ aceleași ajutorurĭ eficace ce le-aŭ dat sfinților, Apostolilor, martirilor etc.

Trebue a observa asupra eternității pedepselor: 1) că infinitatea lui D-ḑeŭ nu este singura causă de durata lor infinită, dar că și voința, și nepocăința pĕcătosului intră aicĭ: pĕcătosul nepocăit este vinovat de o ofensă eternă, pentru că el este fixat în amorul rĕului și în ura lui D-ḑeŭ; 2) că proporțiunea între crimă și pedépsă, nu aparțin atâta de dreptatea lui D-ḑeŭ, pre cât și de înțelepciunea sa, care cere ca legea să fie observată și păzită, că ordinea să se stabilĕscă ca noĭ să ne întórcem de la pĕcat gândindu-ne la mărirea pedepselor stabilite pentru a ne pedepsi; 3) că starea ómenilor fiind fixă după mórte, nu mai póte fi timp de merit și demerit; că ast-fel pedépsa trebue să fie eternă pentru că și rĕsplătirea este eternă.

PSALMUL XXXV

Se citește în titlu: In sfârșit servul Domnuluĭ luĭ David. *In finem* nu maĭ are trebuință de explicațiune: cele-l'alte cuvinte *servo Domini ipsi David* se găsesc deopotrivă în ebreŭ și în grecește. Se observă că servo Domini David, se găsește numaĭ în acest psalm și în psalmul 17. *Diligam*, unde Vulgata pune puero, care este acelaș lucru cu *servo*. Acest cuvênt, prin urmare, arată că David, de și învestit cu dignitate regală, 'șĭ făcea onóre în public de a fi servitorul Domnuluĭ.

Subiectul acestuĭ psalm este o opositiune între milostivirea luĭ D-ḑeŭ și rĕutatea impioșilor.

VERSUL I.

Ḑis-a călcătorul de lege ca să greșéscă întru sine: nu este frica luĭ Dumneḑeŭ înaintea ochilor luĭ.

Ebraiștiĭ traduc primul vers în diferite moduri: saŭ pĕcatul impiosuluĭ ḑice inimeĭ mele, că nu este temere de D-ḑeŭ înaintea ochilor sĕĭ; saŭ expresiunea crimeĭ impiosuluĭ este în inima mea, orĭ atinge inima mea, căcĭ nu este temerea de D-ḑeŭ înaintea lor; saŭ simțesc în inima mea care este rĕutatea impiosuluĭ; simțesc că nu este temere de D-ḑeŭ înaintea lor. Autorii Principiilor discutate ḑic: Blasfemele ce insuflă nedreptatea impiosuluĭ, mĕ pătrund până în fundul inimeĭ; temerea de D-ḑeŭ cel atot-puternic nu este presentă ochilor sĕĭ. Diferința acestor explicațiunĭ cu acea a Greculuĭ și a Vulgateĭ, vine 1) de la cuvêntul לבי, ce se citește în ebreul de astă-ḑĭ, și care însémnă cordis mei; pe când ceĭ LXX aŭ cetit לבו corde suo; 2) din cuvêntul לרשע ce grecul traduce τοῦ ἁμαρτάνειν, și Vulgata, *ad delinquendum;* pe când ebraiștiĭ traduc *impiĭ* saŭ *peccatoris*. Cu tóte că *lameth* indecomun însémnă infinitivul. Aceștĭ ebraiștĭ ḑic, că acest ל se pune și înaintea unuĭ substantiv construit cu genetivul, și aduc de exemplu *canticum graduum;* dar acest exemplu și altele ce citéză, nu dovedesc tesa; căcĭ se subînțelege fórte bine în aceste exemple o prepositiune. Acest *canticum graduum* este de sigur acelaș lucru ca și *canticum ad gradus*; pe când פשע לרשע nu se póte traduce, *crimen impii*, subînțelegêndu-se vre-o prepositiune, ca *crimen ad impium*, saŭ *crimen impio*. Orĭ-cum ar fi, ceĭ LXX n'aŭ înțeles acéstă finețĭ, și eĭ aŭ tradus *ca să gre-*

ṣéscă, cum avea și dreptul, nefiind ținut de puncte ; eĭ aŭ pus decĭ: *Ḍis-a călcătorul de lege în sine ca să greṣéscă:* cât despre in corde suo, în loc de *in medio cordis mei*, trebue ca exemplarele lor să fi avut prefixul ' în loc de ' două litere fórte asemenea. Parafrasa haldaică și Fer. Ieronim traduc prin *in medio cordis*. Prin urmare, amêndouĕ sensurile sunt bune, căcĭ este fórte adevĕrat, că impiosul se determină în inima sa a pĕcătui; și este iarășĭ fórte adevĕrat, că nedreptatea impiosuluĭ afectéză inima unuĭ om bun ca David; ea'ĭ dovedește, că acest impios nu are temere de D-ḍeŭ. Un comentator german reunește aceste două versiunĭ; el parafraséză ast-fel: Când consider hotărîrea impiosuluĭ de a mânia pre D-ḍeŭ, sunt cu totul afectat de acéstă îndrăsnélă, de aicĭ cad într'o consideraţiune profundă.

MEDITAŢIUNI

Orĭ-ce sens s'ar da acestuĭ vers, el conţine o mare instrucţiune.

Nedreptatea impiosuluĭ ḍice inimeĭ mele, că temerea de D-ḍeŭ nu este înaintea ochilor sĕĭ. Dacă sunt atins de temerea de D-ḍeŭ, voiŭ conclude îndată, că causa tuturor nelegiuirilor, ce se comit în acéstă lume, este lipsa acesteĭ temerĭ. Ce fac impioșiĭ maĭ 'nainte de a blestema contra tuturor misterelor religiuneĭ? Eĭ încep maĭ întâiŭ a nega viéţa viitóre și judecata luĭ D-ḍeŭ. Acest frîŭ odată rupt, nimic nu 'ĭ maĭ oprește; pe cât timp credinţa judecăţilor luĭ D-ḍeŭ există, nu este totul desesperat pentru pĕcătos. De aceea, Cărţile sfinte recomandă așa de des temerea de D-ḍeŭ.

Hotărîrea ce ia impiosul de a supĕra pre D-ḍeŭ, atinge inima mea, căcĭ simţesc, că temerea de D-ḍeŭ, nu este înaintea ochilor sĕĭ. Omul drept este în totul afectat de crimele ce se comit contra majestăţiĭ Fiinţeĭ suverane: aceĭ ce 'l atinge maĭ mult, sunt nereligiunea și necredinţa, sistemele abominabile ale impioșilor, raţionamentele false ce eĭ întrebuinţéză pentru a seduce pre ceĭ simpli. Se vede că religiunea piere puţin câte puţin într'un public mare, și perderea sufletelor întristéză numaĭ pre aceĭ ce aŭ credinţă. In asemenea ocasiunĭ, trebue a se sili ca să se unéscă și maĭ mult cu D-ḍeŭ și cu aceĭ ce 'l servesc.

Impiosul s'a hotărât în inima sa ca să păcătuéscă, temerea de D-ḍeŭ este departe de ochiĭ sĕĭ. Inima este isvorul crimeĭ, din conrupţiunea inimeĭ vin tóte rĕutăţile, și cea maĭ mare din tóte, este nelegiuirea, pentru că ea rupe

tóte regulile și tóte legăturile, care unesc pre om cu D-ḑeŭ. Inima omuluĭ este cu totul depravată; el are o voință cu totul opusă cu aceea a luĭ D-ḑeŭ, și acésta este o dovadă de pĕcatul original. Pentru a nu mânia pre D-ḑeŭ, trebue a ținea neîncetat inima în mâna sa, a rechema temerea de D-ḑeŭ, a se ruga, a geme la piciórele cruceĭ sale.

VERSUL 6

Că a viclenit înaintea luĭ ca să afle fără de legea luĭ, și să urască.

Ebraiștiĭ traduc: Căcĭ el se măgulește cu ochiĭ sĕĭ, până când nedreptatea sa lucește în cât devine urîtă, saŭ, căcĭ el se măgulește până când nedreptatea sa ajunge a fi pedepsită de D-ḑeŭ, saŭ încă, căcĭ el se preface, el lucréză cu viclenie, până când nedreptatea sa găsește ocasiune a vătăma.

Vulgata se póte împăca iarășĭ cu textul, și nu se îndepărtéză de diversele sensurĭ ce le-am expus; s'ar putea traduce: Căcĭ impiosul lucréză viclenie, chiar înaintea luĭ D-ḑeŭ, până ce nedreptatea luĭ găsește mijlocul de a vătăma. Expresiunea *ut inveniatur*, equivaléză cu *ut sit iniquitas ejus ad odium*, adică ad nocendum. Acesta este propriul ce nu se teme de Domnul, de a unelti vicleșugurĭ ca să piardă pre alțiĭ.

MEDITAȚIUNI

Meditând asupra inimeĭ omuluĭ, se descoperă un mare adevĕr, adică, că numaĭ temerea de D-ḑeŭ oprește de a fi viclean, artificios, mincinos, ipocrit. Fără îndoială sunt grade și în viclenie și în minciună, dar imaginéză ast-fel omul cel maĭ drept și cel maĭ sincer; dacă nu are temere de D-ḑeŭ, el va ḑice totdéuna, și va face o mulțime de lucruri contra adevĕruluĭ; când el se va stima pre sine și va avea o mare idee de pretinsa sa virtute, acésta este o minciună, căcĭ omul nu are nicĭ un merit prin sine însușĭ, și totul 'i-s'a dat de D-ḑeŭ. Păgâniĭ ce aŭ fost stimațĭ pentru dreptatea lor ca Socrat, Caton, Marc Aureliŭ, Epictet și alțiĭ, n'aŭ fost fără óre-care temere de divinitate; încă acel care ar fi apreciat dreptuluĭ virtutea, ar fi găsit multe pete, lipsurĭ de sinceritate și de adevĕr. Acest principiŭ este dar fără excepțiune; adevĕrul nu locuește într'un suflet, care nu are temere de D-ḑeŭ.

VERSURILE 3, 4.

Graiurile gurei lui fără de lege și vicleșug, n'a vrut să pricépă ca să facă bine. Fără de lege a gândit întru așternutul séu; stătut-aŭ lângă tótă calea rea și rĕutatea n'a urît

Nu este diferință în sens între text și versiuni. In loc de n'a vrut să procédă, ebreul ḑice, destitit ad intelligendum, saŭ cessavit ad intelligendum, ceea ce înseamnă: El n'a avut nicĭ o grijă să capete înțelegere ca să facă bine. La versul 4 ebreul nu pune *omni*; el ḑice numaĭ: institit viae bonae; dar propoșiția fiind îndefinită, ea equivaléză cu universalul.

MEDITAȚIUNI

Profetul atinge, în versul 3, o cugetare pe care toțĭ ómeniĭ o pot aplica; când eĭ fac rĕŭ, eĭ încep a stinge luminele rațiuneĭ. Din inimă naște pĕcatul, dar inima nu se hotărăște de cât pentru că spiritul încetase de a o lumina. Câte principiĭ falșe se fac în lume și câte-o-dată chiar în profesiunile cele maĭ sfinte! Se schimbă în maxime prejudecățile cele maĭ neraționabile. Iată una, de exemplu, care guvernă cu putere în lume, că omul are viéța sa numaĭ în acéstă lume, și că acésta este singurul bine, căruia trebue să ĭ sacrifice totul; de aicĭ părăsirea totală de mântuire, și de viéța viitóre. Impioșiĭ de profesiune o neagă absolut, și aceĭ ce cred, viețuesc ca și cum ar crede. Maĭ iată alte douĕ, care sunt fórte comune printre persónele pietățiĭ: întâiŭ, că este de-ajuns a practica óre-care fapte bune, de a recita un numĕr de rugăciuni, de a se abstinea de marĭ excese. Prin urmare nicĭ o atențiune de a se liniști, nicĭ o îngrijire de a reprima limba sa, nicĭ o luptă contra amorului propriŭ. Al doilea prejudiciŭ este, că se póte împăca pietatea cu usul lumeĭ, cu abaterile lumeĭ, cu modul de a gândi al lumeĭ. Dar nimic nu este maĭ falș de cât acest principiŭ, și ar trebui să se renunțe Evangelia dacă s'ar putea presupune adevĕrat.

Când un om este dedat la nedreptate, numaĭ gândește la rĕŭ, chiar în timpul consacrat repausuluĭ. Tăcerea nopțiĭ este destinată a forma proecte nedrepte, a căuta mijlóce pentru a satisface o pasiune urîciósă; se scólă încă maĭ vinovat de cum s'a culcat; și ḑiua nu este întrebuințată,

de cât de a pune în practică ceea ce ș'a imaginat în întunerec. Sfinții privesc timpul somnului ca un timp perdut, pentru mântuire; și cei reĭ îl privesc, ca prea folositor pentru proectele ce formézĕ pasiunea lor.

VERSURILE 5, 6.

Dómne, în cer este mila ta și adevĕrul tĕŭ până la norĭ. Dreptatea ta ca munții lui Dumnedeŭ; judecățile tale adânc mult; ómenĭĭ și dobitócele veĭ mântui, Dómne.

După ce aŭ considerat rĕutatea impioșilor, Profetul se ocupă de atributele Domnuluĭ, de mila sa, de providența sa, de dărnicia și bogățiile imense ale dragosteĭ sale. El compară aceste atribute cu aceea ce cunóștem maĭ înalt, maĭ mare și maĭ profund. Mila luĭ D-deŭ se întinde de la pământ până la cer; adevĕrul sĕŭ se înalță până la norĭ; dreptatea sa este ca ceĭ maĭ înalțĭ munțĭ; judecățile sale sunt un adînc neměsurat. In stilul limbeĭ sfinte se numește lucrurile marĭ, *lucrurile luĭ D-deŭ*; înălțimile munților, *munții luĭ D-deŭ*; cedriĭ marĭ, *cedriĭ luĭ D-deŭ*. Nu este aicĭ nicĭ o diferință între text și versiunĭ.

MEDITAȚIUNI

Omul trebue să se ocupe neîncetat cu mila, adevĕrul, dreptatea, judecățile Domnuluĭ; milostivirea sa mângâe pre pĕcătos; adevĕrul sĕŭ întărește speranța; dreptatea sa liniștește tóte tulburările nóstre asupra acelor ce se petrec în lume; judecățile sale inspiră frica și înfrânézĕ pasiunile. Este ceva frumos de a găsi, într'o rugăciune de treĭ miĭ de anĭ de vechime, atributele luĭ D-deŭ, așa de bine caracterisate. David, autorul acesteĭ rugăciunĭ, n'avea ideĭ micĭ: de și vieți sub legea temereĭ, el recunoștea milostivirea divină; de și acéstă lege nu era de cât o țĕsătură de figurĭ, el recunoștea *adevĕrul* luĭ D-deŭ; de și acéstă lege n'aŭ fost revelată, de cât la un popor prea mic, și D-deŭ se părea că a părăsit tóte cele-l'alte națiunĭ ale pământuluĭ, el recunoștea suverana *dreptate* a celuĭ Etern; în fine, cu tóte că acéstă lege veche vorbea mult maĭ puțin de cât cea nouă de judecata ce D-deŭ avea să o facă la sfârșitul secolelor, el recunoștea adîncimea profundă a judecăților luĭ Dumnedeŭ.

Insist un moment asupra *adevĕruluĭ;* el se înalță până

la norĭ, pentru că nu este nimic maĭ sublim; dar el are încă în acéstă lume obscuritatea norilor. Sórele dreptățiĭ ne luminéză în aceste umbre, dar el nu ne luminéză perfect, și atâta pre cât ne va lumina în patria ceréscă. Sunt treĭ epocĭ în raport cu adevĕrul; aceea a legeĭ, unde adevĕrul era în figurĭ; a Evangelieĭ, unde adevĕrul este descoperit, dar învĕlit în umbre, pentru ca să avem meritul credințeĭ; în fine aceea a vieţeĭ viitóre, unde adevĕrul este arătat, pentru că D-ḑeŭ 'l descopere în totul în sine însușĭ.

VERSUL 7.

Că aĭ înmulțit mila ta, Dumneḑeule, și fiiĭ ómenilor în umbra aripilor tale vor nădăjdui.

In ebreŭ, aceste cuvinte, *homines et puncnta salvabis, Domine*, aparţin versuluĭ precedent, și tot restul cu versul șépte, nu forméză de cât un vers, aceea nu pune nicĭ o diferință în sens. Profetul înţelege aicĭ că provedinţa divină se întinde la tóte fiinţele, chiar la acele care nu sunt dotate cu raţiune; în urmă el strigă: *O, cât de abondentă este milostivirea ta!* Eŭ am tradus prin acéstă esclamaţiune, pentru că ea este în ebreŭ și în grec, și că *quem-admodium* al Vulgateĭ se póte traduce ast-fel; în loc de *multiplicasti*, în ebreŭ este, *pretiosa est*, care cade în acelaș sens; căcĭ misericordia divină este preţiósă, pentru că ea se înmulţește în privirea tuturor fiinţelor. Se vede diferinţa între ómenĭ și animale. D-ḑeŭ conservă și pre uniĭ și pre alţiĭ; dar ómeniĭ sunt sub umbra aripilor Domnuluĭ, adică că eĭ se bucură de o protecţiune particulară.

MEDITAŢIUNI

Cred că provedinţa generală, care veghiază la conservarea și întreţinerea animalelor de orĭ-ce specie, este un fel de demonstrare în favórea dorinţeĭ ce Domnul are de a mântui pre toţĭ ómeniĭ. Fără mântuirea eternă, ómeniĭ ar fi maĭ nenorociţĭ de cât animalele, chiar cele maĭ próste în aparenţă. Pentru a justifica acéstă voinţă a luĭ D-ḑeŭ în privirea mântuireĭ, nu este necesar ca toţĭ ómeniĭ să fie scăpaţĭ, dar trebue ca toţĭ se aibă mijlóce de a se mântui. Reprobaţiunea lor trebue să vie de la dênșiĭ; acest adevĕr este fórte bine stabilit în sfintele cărţĭ. Noĭ nu cunóștem tóte mijlócele provedinţeĭ ce D-ḑeŭ întrebuinţéză în privirea

animalelor, și nu știm nicĭ în amărunțime, care sunt mijlócele mântuireĭ, ce D-ḍeŭ dă tuturor ómenilor. Acest adevĕr ne va fi descoperit în viéța viitóre, cu atâtea altelea, carĭ sunt obiectul credințeĭ nóstre.

Prin acești fiĭ aĭ ómenilor, carĭ speréză la umbra aripelor Domnuluĭ, cea maĭ mare parte din interpreți înțeleg ómeniĭ virtuoșĭ și temĕtorĭ de D-ḍeŭ. Acéstă explicațiune este determinată prin *speranța* de care face mențiune Profetul; căcĭ impioșiĭ nu se pun sub protecțiunea divină, și eĭ nu pun speranța lor în ea.

VERSUL 8.

Indestulase-vor din grăsimea caseĭ tale și cu isvorul desfătăreĭ tale veĭ adăpa pre dênșiĭ.

In grec și în ebreŭ, este : *inebriabuntur á pinguedine domûs tuae.* Este acelaș sens; și autoriĭ principiilor discutate traduc: Eĭ vor fi cu totul săturați din bogățiile caseĭ tale.

MEDITAȚIUNI

Sfinții din acéstă viéță, sunt câte-odată îmbelșugați de bunătățile ceruluĭ; din acéstă viéță eĭ sunt luminați cu luminĭ superióre, carĭ nu pot veni de cât de la D-ḍeŭ. Dar acésta este un fel de pregătire la gustul fericireĭ cerești; nu este de cât o curgere ușóră din acel torent de veselie cu care D-ḍeŭ umple pe sfinții sĕĭ; nu este de cât o rază din splendórea eternă, care se revarsă asupra lor în cer.

După Profetul, principiul acesteĭ fericirĭ este, că D-ḍeŭ posedă isvorul vieței. Ceea-ce iubim maĭ mult este viéța; acéstă dragoste ne-a fost dată de D-ḍeŭ pentru a ne arĕta că noĭ suntem destinați a vieți totdéuna, și că mormêntul nu este termenul durateĭ nóstre. Decĭ, când după puțină locuință ce facem aicĭ jos, suntem transportați în isvorul vieței, în océnul ființei, dacă îndrăsnesc a mĕ exprima ast-fel, noĭ trebue să încercăm o mulțumire, o bucurie care întrece tot ceea-ce noĭ putem imagina. 'Mĭ este evident că isvorul vieței trebue să fie un isvor nesecat, un isvor permanent și un isvor egal fecond; dacă el ar seca, D-ḍeŭ însușĭ ar perde ființa sa; căcĭ ființa sa este *viéța*, fundamentul tu-

turor perfecțiunilor sale și a tuturor fericirilor este viéța. Dacă se întêmplă dar ca omul la finitul carierei sale în acéstă lume, să fie transportat în acest isvor al vieței, el trebue să contracteze prea fericita nemurire, și viéța sa trebue să fie nestricăciósă și infinită în durată; acésta e basa fericirei sale, și fără aceea nu va fi inundat de un torent de plăceri, temerea de a perde acest folos, l'ar face să pérdă gustul tuturor bunurilor de care se bucură; pe când, cufundat în centrul vieței, el se bucură tot-odată și de viéță și de siguranța de a se veseli totdéuna; de aicî acea beție plăcută, aceste transporturî ne-exprimate de bucurie. Atuncî omul vede lumina în însușî lumina luî Dumnedeŭ; prin sine însușî el nu ar fi capabil de a fixa ochiî pe acéstă splendóre eternă a ființei suverane; dar el este întărit de lumina divină, și se bucură de acéstă claritate nespusă, care nu este impusă nicî unei obscurități, nicî unei eclipse. In acéstă lumină el vede perfecțiunile altor creaturî, judecă de starea lor, cunósțe diversele raporturî a planurilor luî D-deŭ asupra ómenilor; totul după gradul meritelor ce a putut căpéta în acéstă lume, și după ordinul provedinței ce D-deŭ păzește în rêsplătirea sfinților. Sunt prea trupesc, o Dumnedeul meŭ, ca să pot pătrunde maî departe în aceste mistere ale haruluî și ale gloriei. Cred că profetul têŭ a avut o cunoștință prea sublimă, cu tôte că inferióră încă cu aceea ce sunt în ele însușî. El s'a servit de termenîî cei maî tarî pentru a exprima gândirea sa: o beție, un torent de desfătărî, lumina luî D-deŭ însușî. Pătrunde-mĕ, Dómne, de acéstă gândire că *tu eștî isvorul vieței;* și să mĕ lipsesc pentru totdéuna de acéstă viéță în care pot să găsec fericirea mea.

VERSUL 9, 10.

Că la tine este isvorul vieței, întru lumina ta vom vedea lumină. Întinde mila ta celor ce te cunosc pre tine și dreptatea ta celor drepți la inimă.

Acésta este o rugăciune ce face profetul; ea cuprinde două părți: el cere pentru aceî ce cunosc pre D-deŭ, darurile milei sale, și pentru aceî ce aŭ inima dréptă darurile dreptății; aceî carii nu aŭ încă cunoscință de D-deŭ, aŭ trebuință de milostivirea luî cea mare pentru ca să facă și maî marî progrese; și aceî ce aŭ inima

dréptă (ceea ce conține lipsa orĭ ferirea de pĕcate și starea haruluĭ sanctificător) se réḑĕmă pe dreptatea luĭ D-ḑeŭ, adică pe credința rĕsplătirilor sale. Aicĭ nu este nicĭ o diferință în text și în versiunĭ.

MEDITAȚIUNI

A cunósce pre D-ḑeŭ și a avea inima dréptă, este tótă știința mântuireĭ. Acéstă știință este un efect al graȚieĭ; dar acest har cere încă și silințele nóstre; póte cine-va să cunóscă pre D-ḑeŭ și să nu aibă inima dréptă; fără a cunóște pre D-ḑeŭ. Cunoștința de D-ḑeŭ pur speculativă face pre ómenĭ docțĭ și câte odată superbĭ; adăugând și dreptatea inimeĭ, acéstă cunoștință de D-ḑeŭ va face adevĕrațĭ creștinĭ. Aceĭ cari aŭ inima dréptă, știŭ totdéuna maĭ mult de cât învĕțațiĭ speculativĭ. D-ḑeŭ se comunică fórte puțin acestora, el are mare plăcere a învăța pre aceia. Adevĕrata cunoștință de D-ḑeŭ face ca să'l despreȚuéscă și să'l urască lumea; dreptatea inimeĭ face ca cine-va să tindă serios și, constant la dragostea luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 11.

Să nu'mĭ vie mie piciorul mândrieĭ și mâna pĕcătosuluĭ să nu mĕ clătéscă.

In ebreŭ este *manus pecatorum,* diferința neînsemnată. Grecul ḑice iarăși ἁμαρτωλῶν; Profetul cere să nu'l calce piciorul mândrieĭ, și ceĭ reĭ să nu'l arunce în nestatornicie. Se pare că el se temea de exemplele rele ale celor mândri și impioșĭ, și acésta 'l îndemna a adresa luĭ D-ḑeŭ acéstă rugăciune căldurósă.

MEDITAȚIUNI

Demonul este spiritul mândrieĭ și părinte a tótă nelegiuirea. Trebue să cerem ca el să nu aibă nicĭ o putere asupra nóstră, să nu ne lovéscă nicĭ prin mândrie, nicĭ prin impietate; acest picior al mândrieĭ este fórte energic. Demonul, chiar după expresiunea luĭ D-ḑeŭ în *facere*, tinde curse *calcăiuluĭ* nostru; el alunecă printre florĭ, pentru a ne da lovitura omorĭtóre ce meditéză el. Mândria are adese orĭ în om principiĭ prea micĭ; un lucru de nimic ne aprinde, ca și cum ar fi un lucru de cea maĭ mare importanță;

mândria se găsesce în profesiunile cele maĭ obscure; se despăgubesce prin aceea chiar de obscuritatea lor. Mâna pĕcătoșilor saŭ a impioșilor, ne clătește prin tot felul de mijlóce, prin scrierĭ, prin comploturile sale, prin persecuțiile sale, cedéză prin respectul uman, prin temere, prin imprudență, prin complăcere; impietatea are tot felul de săgețĭ în mâna sa, și este capabilă de a rĕsturna pe ceĭ maĭ tarĭ, dacă eĭ nu alérgă la autorul a tótă dreptatea și tăria.

VERSUL 1.

Ac olo aŭ căḑut toțĭ ceĭ ce lucréză fără de legea, scosu-s'aŭ afară și nu vor putea să stea.

Am tradus prin, *a se scula*, pentru că în ebreŭ e קום care însémnă *surgere*. Vulgata nu refusă acéstă versiune; căcĭ *stare* pentru ómeniĭ căḑuțĭ, equivaléză cu *surgere*.

Am tradus *ibi* prin *acolo* pentru a lega acest vers cu cel precedent și este fórte natural ca profetul să fi privit mândria și rĕutatea ca causă ale perdereĭ celor reĭ.

MEDITAȚIUNI

Este ceva rar ca mândriĭ să se convertéscă; mândria 'ĭ face să cadă, și mândria 'ĭ ține în prăpastia pĕcatuluĭ. Trebue darurĭ marĭ pentru a aduce pre mândru să se cunóscă pre sine, să cunóscă pre D-ḑeŭ, și să se îmbrace cu simplitatea poruncilor, să renunțe la cunoștințele ce'l măgulesc, să nu maĭ fie în lume, și maĭ puțin de cât nimica în ochiĭ sĕĭ. Mândria fu crima ângerilor rebelĭ; prin aceea voința lor fu alt-fel concentrată în ura luĭ D-ḑeŭ, precum este încă și precum va fi în eternitate. Iis. Chr. a venit să vindece mândria ómenilor prin lecțiunile și exemplele sale. El a reușit în uniĭ, dar pămêntul este maĭ în totul în prada acestuĭ monstru; pentru ce? pentru că nu se cunósce Evanghelia, și pentru că nu reflectează nimenĭ asupra miserieĭ celuĭ mândru.

PSALMUL XXXVI

Titlul este: *Psalmus ipsi David.* Ebreul și grecul Vaticanuluĭ nu pun psalmus. In grecește cuvintele acestea se găsește numaĭ în ediţiile de Alda și Compluta.

Acest psalm este alfabetic, cu tóte acestea ast-fel, că două versurĭ sunt sub aceeașĭ literă; ceea ce trebue a da 42 de versurĭ în psalmul întreg. Bibliile nóstre ordinare nu numĕră de cât 40, chiar ebraiștiĭ nu aŭ maĭ mult, și aceștia pretind, că ordinea alfabetică nu este urmată exact; eĭ ḑic că litera ע este cu totul omisă, și că versurile 29 și 32 încep prin litera ע, și că în fine versul 39 începe prin litera ו în loc să încépă prin ת.

Ast-fel este în adevĕr în bibliele ebraiștilor de astă-ḑi; póte să fi fost óre-care neregularităţi. Dar se pare că ceĭ LXX aŭ avut exemplare unde litera ע se găsea și se póte împărți ast-fel psalmul, că tóte titlurile și cele patru-ḑecĭ și două de versurĭ să se găséscă. In fond acéstă diferență este puțin importantă. Este de ajuns a ști, că psalmul este maĭ tot alfabetic, și că profetul a usat ast-fel, pentru că fiind-că el conține sentinţe despărţite, intenţiunea sa a fost de a ușura memoria prin ordinul literilor.

Se pare că obiectul Profetuluĭ compunênd acest psalm, a fost de a mângâia pre ceĭ drepţi, și de a le arăta că bunurile de care se bucură ceĭ rĕĭ, nu sunt în adevĕr bunurĭ, și că ast-fel nu trebue a le râvni în acéstă pretinsă fericire.

VERSURILE 1, 2.

Nu râvni celor ce vicleneșc, nicĭ pizmui celor ce fac fără de lege. Căcĭ ca iarba se vor usca și ca verdéţa buruenelĭ de grabă vor cădea.

Am tradus nu vĕ *aprindeţi*, care corespunde ebreuluĭ; s'ar putea traduce iarășĭ, nu vĕ amestecaţi cu ceĭ rĕĭ; căcĭ verbul התרה însémnă și *se immiscere.*

Ceĭ LXX aŭ tradus ὡσεὶ λάχανα χλόης, și Vulgata olera herbarum în loc de herbae. Ebreul primește acéstă versiune; căcĭ cuvêntul יֶרֶק însémnă *olus*, și Fer. Ieronim traduce ast-fel. Ebraiștiĭ 'l iaŭ aicĭ pentru *viror* saŭ *viriditas herbae*.

In ebreŭ este propriŭ, tanquam foenum succidentur, et sicut herba viridis arescent; dar alegoria este conservată în grecește și în latin.

MEDITAȚIUNI

Este o cercare pentru ómeniĭ bunĭ prosperitatea celor rĕĭ în acéstă lume. Profetul ne învață a nu judeca de starea lor prin fala și petrecerile ce'ĭ înconjóră, dar a considera finitul ce le este destinat; câte odată D-ḑeŭ 'ĭ rĕstórnă prin lovituri grabnice, eĭ pier într'un moment, și tótă gloria lor se eclipsézĕ, ca și flórea, care se vestejește maĭ îndată după nascerea sa. Câte odată D-ḑeŭ 'ĭ lasă de a se bucura de pretinsa lor fericire; dar 'ĭ aștéptă în momentul morțiĭ, și atuncĭ eĭ pier ca iarba câmpuluĭ, și sunt seceraț, ca cea maĭ de rênd plantă. Totdéuna viéța viitóre este soluțiunea tuturor dificultăților ce face a se naște starea presentă a lumiĭ; și fără acéstă dogmă esențială, nu am avea ce să ḑicem.

VERSURILE 3, 4.

Nădăjduește spre Domnul și fă bunătate și locuește pămêntul și te veĭ hrăni întru bogăția luĭ. Desfătéză-te în Domnul, și-ți va da ție cererile inimeĭ tale.

Profetul a început prin a distruge prejudecățile ce are asupra fericireĭ celor rĕĭ, el învață aicĭ calea adevĕrateĭ fericirĭ; a spera în Domnul, de a face bine, de a practica dreptatea; el ḑice *lăcuește pămêntul*, dând întru absolut promisiuneĭ sale pentru a 'ĭ se pricepe siguranța. In loc de pasceris in divitus ejus, ebreul ḑice, după ebraiștĭ, *pasceris in fide*, saŭ în veritate. Se pare că ceĭ LXX aŭ citit אֱמוּנָה, în loc de אֱמוּנָה. Cel d'întâiŭ din aceste cuvinte înseamnă *multitudo* copia, și póte să se traducă și prin *divitiae*. Dar când s'ar citi ca ebraiștiĭ, ar fi acelaș sens, căcĭ acel ce este nutrit de cuvinte adevĕrate, solide și bine-făcĕtóre, se vede că este nutrit de bogățiile pămêntuluĭ, și fiind-că este cu deosebire vorba aicĭ de bunurile eterne care vor fi adevĕrata nutrire a omuluĭ în eternitate, nu ne putem îndoi că aceste bunurĭ nu conțin tóte bogățiile posibile, pentru că acestea sunt însușĭ bogățiile luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Aceste două versurĭ conțin tótă știința vieței spirituale. Maĭ întâiŭ se încrede în D-ḍeŭ, se dedă la fapte bune, stabilește locuința sa în patria ceréscă, se nutrește de desfătările sale; în rugăciune pune tótă veselia sa, și tótă mulțumirea sufletuluĭ sĕŭ de a convorbi cu D-ḍeŭ, a se conforma cu sfânta sa voință, și obține daruri nenumĕrate.

In acéstă cale este nutrit cineva în adevĕr, nu în idee, în speculațiunĭ, în dorințĭ urîte, în amusărĭ deșarte, ca partisaniĭ lumiĭ în calea nedreptățiĭ pe care apucă. Dar pentru a simți maĭ bine soliditatea acesteĭ cugetărĭ, trebue experiență: așa Profetul nu vorbește aicĭ de învĕțătură, de considerațiune, de știință, de studiŭ, dar de lucrurĭ cu totul practice. Nădăjduește în Domnul, fă bine, lăcuește pământul, stăpânește averile luĭ, pune tótă plăcerea ta în serviciul Domnuluĭ.

VERSURILE 5, 6.

Descopere spre Domnul calea ta, și nădăjduește întru dênsul și el va face. Și va scóte ca lumina dreptatea ta, și judecata ta ca amiaḍă-ḍi.

Verbul ebreŭ גיל înseamnă propriŭ revolve și adaogă încă la forța luĭ *revela*, căcĭ el dă a înțelege o manifestațiune cu deamĕnuntul, desfășurată, dacă pot vorbi ast-feĭ. Profetul ne arată prin acéstă expresiune, că trebue să ne raportăm în totul la providență, a'ĭ încredința tóte gândirile nóstre, a'ĭ da tóte interesele nóstre. Restul acestor versurĭ este tot acelaș în text ca și în traduceriĭ.

MEDITAȚIUNI

Acéstă instrucțiune a profetuluĭ trebue să mângâe pre tot dreptul persecutat. El nu are vre-un ajutor maĭ sigur de cât confiența în D-ḍeŭ; luĭ trebue să 'ĭ spue tóte nevoile sale, de la dênsul trebue să aștepte justificarea sa; ea se va arăta curênd saŭ maĭ târḍiŭ, maĭ clară de cât lumina ḍileĭ, ea va fi strălucită ca sórele de ameaḍă-ḍi. Dacă am avea puțină credință, ne-am rĕḍima pe acest adevĕr, ca pe un princip nespus; n'am maĭ fi neliniștițĭ nicĭ de

mijlóce, nicĭ de momente, nicĭ de împrejurările acesteĭ justificaţiunĭ; am aștepta în liniște, și dacă am ajunge până la ḑiua cea maĭ de pe urmă a vieţeĭ nóstre, fără ca ea să vie, ne vom încrede iarășĭ în ea, pentru că apărătorul nostru este Fiinţa, care nu móre nicĭ-o-dată. Câtă tărie este în aceste cuvinte *el însuși va face!* Profetul nu specifică obiectul acesteĭ acţiunĭ, dar trebue a înţelege prin acéstă reticenţă, chiar că D-ḑeŭ va face totul, că el știe maĭ bine de cât noĭ ceea ce ne este maĭ folositor, și că noĭ trebue să ne raportăm numaĭ la el. Se pare că nimic nu este maĭ ușor și ómeniĭ aŭ cu tóte acestea tóte greutăţile lumeĭ spre a se despoia de nedreptăţile lor; eĭ voesc a fi artisanĭ aĭ avereĭ lor, a stăreĭ lor, a reputaţiuneĭ lor, și nemulţumitoriĭ așa de multipli în genul lor nuĭ tămăduesc. Pentru că credinţa este stimă în eĭ, saŭ că ea este o pură speculaţiune, maĭ nicĭ-o-dată în practică. O credinţă! dar a luĭ D-ḑeŭ, flacăra maĭ luminósă de cât sórele, luminéză sufletul meŭ pentru ca să intru în acéstă cale a păceĭ, ce provedinţa a pregătit-o pentru ómeni, maĭ ales pentru aceĭ cariĭ încércă contraḑicerile lumiĭ.

VERSUL 7.

Supune-te Domnuluĭ și-l rógă pre dênsul, nu rîvni celuĭ ce sporește în calea sa, omuluĭ ce face călcare de lege

In ebreŭ numaĭ un vers începe cu *daleth*, și ast-feĭ acéstă literă arată numaĭ un vers în acest psalm alfabetic, pe când celelalte litere se află la câte douĕ. Aceste cuvinte prin urma *subbitus esto Domino, et ora eum*, aparţin în grec și în latin versuluĭ precedent, cu tóte că în ebreŭ ele ar fi la versul 7. Aceste diferinţi nu ating sensul, și noĭ le observăm, numaĭ ca să nu omitem nimic din acest comentariŭ.

MEDITAŢIUNI

Profetul a cunoscut bine inima omuluĭ, când ḑice: Supune-te Domnuluĭ saŭ tacĭ în presenţa luĭ, supune-te voinţelor sale. Aicĭ este marele principiŭ al fericireĭ și al păciĭ, și tocmaĭ acésta cunósce omul numaĭ prin speculaţiune. El este în privirea Domnuluĭ ca și în privirea semenilor sĕĭ, neîmblânḑit și murmurător; pretinde a se guverna de sine.

Pretenţiunĭ vane, ne voind a se supune luĭ D-ḑeŭ, el se supune capriciilor sale, adică, celor maĭ rĕĭ stăpânĭ.

Politica învaţă a tăcea, dar nu a înăduşi murmurele interióre; religiunea porunceşte inimeĭ şi rĕstórnă tóte revoltele spiritului; să ne supunem în totul şi de bună-voie luĭ D-ḑeŭ, să alergăm la el prin rugăciune, să aşteptăm ajutorul sĕŭ, să ne lăsăm a fi în mâna sa, pentru că acesta este mijlocul de a nu fi nicĭ-o-dată turburaţĭ, de a face chiar totul ce voim. Acel ce nu voeşte de cât aceea ce D-ḑeŭ voeşte, este perfect liber, el imitéză în acéstă viéţă starea sfinţilor, carĭ în cer fac totdéuna propria voinţă, care nu este alta de cât acea a luĭ D-ḑeŭ. Profetul se sileşte a ne linişti de procedările celor rĕĭ, pentru că acésta e ispita, care ne tulbură maĭ mult în acéstă viéţă şi ne conduce fórte des la murmure.

VERSURILE 8, 9.

Păzeşte-te de iuţime şi lasă mânia; nu râvni ca să vicleneşti. Că ceĭ ce vicleneşc, vor pieri de tot; iar ceĭ ce aşteptă pre Domnul aceia vor moşteni pământul.

Acestea sunt maĭ aceleaşĭ gândirĭ, care se găsesc în primul vers şi în cele următóre. Noli aemulari ut maligneris. In ebreŭ particula אַל este de prisos saŭ nefolositóre, căcĭ verbul care urméză לְהָרַע este deajuns pentru, ut maligneris, saŭ ut improbus fias. Unĭĭ interpreţĭ traduc: Nu râvni celor rĕĭ, ca să nu fiĭ şi tu asemenea. Dar conservând luĭ *aemulari* însemnarea, ce are primul vers, şi care este conformă cu ebreul, fără a contraria latinul, gândesc că este maĭ bine a traduce: *nu te irita*. Unĭĭ interpreţĭ ḑic: Incetéză chiar de a te irita în contra celuĭ ce face rĕŭ. Eĭ aŭ luat לְהָרַע pentru *contra malignantem, contra improbum*. Se póte ca ast-fel să fie însemnarea acestuĭ cuvênt, ce ebraiştiĭ 'l iaŭ numaĭ puţin în comun pentru un verb şi nu ca substantiv. Punctele se par că 'l determinéză ca verb. Versul 9 este tot acelaş în text şi în versiunĭ.

MEDITAŢIUNI

Acéstă posesiune a pământuluĭ, ce profetul amintea celor carĭ prin încrederea lor în D-ḑeŭ, nu póte fi precis acea de care se bucură în timpul acesteĭ vieţĭ muritóre. Când David ar fi gândit la promisiunile, ce D-ḑeŭ a făcut poporuluĭ sĕŭ, de a'l face fericit în pământul Chanaan, el ştia

fórte bine, că toţĭ şi fie-care din Israeliteni, carĭ eraŭ virtuoşĭ, şi carĭ puneaŭ încrederea lor în D-ḑeŭ, nu eraŭ nicĭ nu vor fi bogaţĭ şi norociţĭ în acest pământ. Psalmul sĕŭ era ast-fel făcut pentru naţiune, că toţĭ particularĭ trebuiaŭ să găséscă încă instrucţiunĭ, motive de mângâere. Dacă naţiunea întrégă ar fi rĕmas credinciósă luĭ D-ḑeŭ, tot acest popor, luat în total ar fi rĕmas stăpân peste pământul promis, şi s'ar fi bucurat de o mare consideraţiune în lume; ar fi învins pre inimicĭĭ sĕŭ; regiĭ sĕĭ ar fi fost glorioşĭ şi puternicĭ; templul sĕŭ ar fi fost un obiect de admiraţiune al naţiunilor vecine; într'un cuvênt ar fi fost un popor înfloritor. Dar câţĭ particularĭ vor fi încercat nenorocirĭ ordinare ale vieţiĭ, sărăcia, bólele, gelozia rivalilor lor, calomnia şi nedreptatea adversarilor lor! Nu vor fi găsit eĭ óre nicĭ o mângâere în acest psalm, şi alţiĭ mulţĭ, unde Profetul întăreşte speranţa, şi animéză curajul nenorociţilor? După exemplul luĭ David, óre s'ar fi rezemat pe o norocire maĭ bună în acéstă viéţă? Desigur, că mulţĭ s'ar fi amăgit în speranţele lor. Era vorba dar, în raport cu ómeniĭ de bine, victime ale calomnieĭ, persecutaţĭ, invidiaţĭ saŭ expuşĭ la nenorocirĭ inseparabile de viéţa umană; era vorba pentru aceştĭ ómenĭ de un pământ maĭ bun, care nu putea fi de cât moştenirea ceréscă; şi cred că acesta este un sens prea literal în acest psalm şi în mulţĭ alţiĭ unde era vorba de promisiunĭ mângâitóre. Dacă nu se recunóşte acest adevĕr, atunci în zadar maĭ pune Biserica psalmiĭ în gura fiilor sĕĭ. Sensul moral ce s'ar imagina va fi totdéuna arbitrar, şi ar satisface puţin spiritul, când nu l'ar crede întemeiat pe literă, care e cuvêntul luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 10, 11.

Şi încă puţin şi nu va fi pĕcătosul, şi veĭ căuta locul luĭ şi nu-l veĭ afla. Iar ceĭ blânzi vor moşteni pământul şi se vor desfăta întru mulţimea pâneĭ.

Ebreul şi versiunile se acordă; dar la versul 10, ebreul este de presiune superióră. Încă puţin timp, şi nu'ĭ pĕcătosul; veĭ căuta locul sĕŭ şi nu'ĭ. La versul 11 s'ar putea traduce, nenorociţĭ, în loc de ómenĭ blânḑĭ. Cuvêntul ebreŭ însémnă ambele lucrurĭ.

MEDITAȚIUNI

Aŭ fost rĕĭ, impioșĭ, de la începutul lumiĭ și până astă-dĭ. Unde sunt eĭ? Ce rĕmâne de la dênșiĭ? o memorie urîciósă și nimic maĭ mult. Câțĭ dintre eĭ sunt cu totul uitațĭ? Eĭ subsistă numaĭ puțin în eternitate, dar care este starea lor? O religiune sfântă! putea-voĭ striga aicĭ că tu chibzueștĭ tóte? Drepțiĭ aŭ încetat iarășĭ de a maĭ fi printre ómenĭ; dar cea maĭ nobilă pare a lor, aŭ moștenit pământul celor viĭ, patria ceréscă, unde se bucură desfătările păceĭ. Dacă profetul n'ar fi avut în vedere patria ceréscă, propositiunea sa ar fi fost falsă; ómeniĭ de bine ar fi perit, și nu se maĭ cunóște locul ce l'ar fi locuit pre pământ. Pe când eĭ vieţuiaŭ nu se vedea să posedeze eĭ bogățiĭ în acéstă viéță, nicĭ să fie maĭ liniștițĭ de cât ceĭ rĕĭ. Trebue a reveni la acest cuvênt, *încă puțin*, și totul va fi în ordine. Acéstă viéță nu este de cât un moment, după care impiosul și omul bun vor fi la locul lor. Acel al impiosuluĭ nu merită numele de *loc*, pentru el este locuința muncilor și necazurilor; că după cuvêntul luĭ Iis. Chr. maĭ de folos era impiosuluĭ de nu s'ar fi născut.

VERSURILE 12, 13.

Pândi-va pĕcătosul pre cel drept și va scârșni asupra luĭ cu dinții sĕĭ. Iar Domnul va batjocori pre el; că maĭ nainte vede că va veni ḑiua luĭ.

Ebreul ḑice propriŭ; impiosul formézĕ comploturile contra celuĭ drept; ceea ce este ceva maĭ expresiv de cât textul celor LXX și al Vulgateĭ; dar sensul este tot acelaș; căcĭ impiosul nu formézĕ comploturĭ contra celuĭ drept, de cât după ce a observat mijlócele de a'l vătăma.

Scrâșnirea dinților impiosuluĭ însémnă, saŭ furia sa, saŭ jalusia, saŭ dorința de a perde pre drept, saŭ necazul ce are cel rĕŭ de a vedea acțiunile sale censurate prin conduita înțelóptă și virtuósă o omuluĭ bun.

MEDITAȚIUNI

Domnul va rîde de impios, pentru că vede venind ḑiua învingereĭ. Acéstă gândire arată nebunie impiosuluĭ, care nu se gândește nicĭ odată la finitul sĕŭ. In orĭ-ce altă afacere

el se gândește cum va reuși, și el nu formézĕ tóte comploturile sale contra omuluĭ bun, de cât pentru a'l perde și pentru a se bucura de plăcerea, că l'a perdut, că a satisfăcut ura sa. Dar asupra aceleea ce'l privește pre sine, asupra aceleia ce trebue să termine destinele sale, el este în totul orb; pentru acest finit arată Domnul, pentru acest finit profetul ḑice, că acéstă fiinţă suverană va rîde de cel impios; expresiune, care se întêlnește dese orĭ în scriptură pentru a însemna triumful dreptăţeĭ divine. D-ḑeŭ nu este supus la acéstă pasiune, ca să insulte pre un inimic învins, ca să rîdă de miseria luĭ, ca să se bucure de a'l lua în rîs; dar cărţile sfinte se servesc de aceștĭ termenĭ pentru a se acomoda la modul nostru de vorbire, și pentru a ne face să înţelegem, că dreptatea externă va avea rêndul sĕŭ, că D-ḑeŭ nu va perde nicĭ-o-dată drepturile sale, că va rĕsbuna pre ceĭ virtuoșĭ, și că ceĭ rĕĭ vor fi în fine victime ale rĕutăţiĭ lor propriĭ.

D-ḑeŭ vede, că ḑiua impiosuluĭ va veni. Este ḑiua dreptuluĭ și ḑiua impiosuluĭ. Ḑiua dreptuluĭ este aceea a splendóreĭ sfinţilor, și ḑiua impiosuluĭ este ḑiua mânieĭ. In acéstă viéţă nu este de cât umbra acestor douĕ ḑile; dreptul se bucură deja de pacea ce o dă conștiinţa conformă cu legea, și impiosul încércă tulburările inseparabile de impietatea sa; dar aceste ḑile nu sunt de cât pregătirĭ pentru acele ce trebue să fie în eternitate. D-ḑeŭ vede iarășĭ că ḑiua dreptuluĭ va sosi, și acésta este ceea ce mângâe pre omul bun în cariera faptelor bune: acolo este speranţa virtuţiĭ uitate, calomniate, persecutate. M'am luptat cu curaj, ḑicea Apostolul, credinţa am păḑit, calea am săvêrșit; nu mĭ mai rĕmâne de cât să aștept cununa dreptăţiĭ; și sunt sigur, că Domnul mĭ-o va da în acea ḑi. Apostolul nu specifică alt-fel ḑiua rĕsplătireĭ pe care o numește *acea ḑi*, pentru că Thimotheĭ, către care scriea, știea bine, care era *acea ḑi* pentru că în adevĕr ceea ce termină calea pe pământ este *acea ḑi*, este ḑiua prin excelenţă, unica *ḑi*, *ḑiua* pentru care sunt făcute celelalte ḑile, ḑiua pre care nu o putem fixa, și pe care trebue să o aștepţăm în fie ce moment; ḑiua care mângâe pre cei drepţi de tóte ḑilele necazuluĭ și a suferinţeĭ. D-ḑeŭ rîde de impios; pentru că el cunóște, când și cum îĭ va sosi acea ḑi; și D-ḑeŭ privește cu bunătate pre aleșiĭ sĕĭ;

pentru că cunóște preafericitul lor sfârșit, ḍiua lor de glorie și de triumf. Voiŭ medita dar neîncetat la aceste două ḍile; aceea a dreptuluĭ și aceea a impiosuluĭ; aceea a dreptuluĭ, pentru a o dori și a mĕ prepara; aceea a impiosuluĭ pentru a mĕ feri de ea.

VERSURILE 14, 15.

Pĕcătosul a scos sabia, întins-aŭ arcul sĕŭ ca să surpe pre sĕracul și pre cel nenorocit, ca să junghie pre ceĭ drepțĭ la inimă. Sabia lor să intre în inimile lor, și ósele lor să se frângă.

Versul dîntâiŭ este despărțit în două în Vulgata, iar cât despre ordinul alfabetic, aceste două versurĭ, reduse la unul în ebreŭ, încep prin litera ה și versul următor începe iarăși prin acea literă, ca să surpe pre săracul și pre cel credincios; ebreul ḍice propriŭ, humilem et egenum; dar omul *sărac* se póte pune pentru omul umilit.

Sabia lor să intre. etc. Acest vers este la viitor în ebreŭ ; ceea ce arată, că acéstă formă de cerere trebue a fi luată, ca profeție despre cele ce aŭ să se întêmple. Trebue a observa iarăși că în loc de *rectos corde*, la versul 15, ebreul ḍice, rectos viâ, care dă acelaș sens; căcĭ drepțiĭ. carii aŭ inima dréptă, merg iarăși pe cale dréptă, și aceĭ ce merg pe cale dréptă aŭ iarăși dreptatea inimeĭ.

MEDITAȚIUNI

Aceste treĭ versurĭ în stil figurat și alegoric, exprimă întreprinderile celor rĕĭ contra celor drepțĭ; eĭ atacă de aprópe și de departe; ceea ce denotă sabia și arcul; eĭ lovesc fără milă și sugrumă fără milostivire. Eĭ nu se încércă totdéuna a repune viéța inimicilor lor; dar la starea lor, reputațiunea, liniștea, bunurilor lor. Scopul lor este ca să piară însuși eĭ în acéstă viéță saŭ în cea-l'altă și câte odată în amêndouĕ. Drepțiĭ nu cunosc fericirea lor, dacă se întristézĕ de aceste persecuțiunĭ; eĭ trebue să bine-cuvinteze pre D-ḍeŭ și să céră neîncetat *ca să se facă sfântă voia sa.*

VERSURILE 17, 18.

Maĭ bine este puținul celuĭ drept, de cât bogăția multă a pĕcătoșilor. Că brațele pĕcătoșilor se vor sfărâma; iar pre ceĭ drepțĭ îĭ întărește Domnul.

Se póte traduce dupĕ ebreŭ: puținul ce posedă dreptul este preferabil bogăției multor impioșĭ. Se pare, cu tóte acestea, că sensul

este mai frumos și mai adevĕrat traducênd : puținul ce poseda dreptul este preferabil marelor bogății ale impioșilor.

In ebreŭ este *sustentat* în loc de *confirmat* ; acelaș sens, cu tóte că sustentat este mai clar și mai expresiv.

MEDITAȚIUNI

Este un fel de paradoxă pentru partisanii lumiĭ, ca să fie mai folositor a poseda puțin de cât mult; dar punênd condițiunea de care vorbește Profetul, mediocritatea saŭ chiar sărăcia să fie unită cu dreptatea, pe când bogățiile marĭ sunt unite cu impietatea, se va găsi că acésta este un oracol divin. Mediocritatea unită cu dreptatea face comóra în cer; și bogățiile impiosuluĭ 'l deșchide abisul perderei. Filosofiĭ aŭ recunoscut folósele mediocrității, dar ei nu avéŭ ideea adevĕrateĭ dreptățĭ; pretinsul lor dispreț pentru bogățiĭ, venea din mândrie. Mărginiții speranța omuluĭ la acéstă lume, este lămurit că îmbelșugarea duce la mediocritate, pentru că cu bogățiĭ 'și procură cine-va tóte plăcerile vieței; dar în punctul de vedere al credinței este alt ceva. Is. Chr. a dis, că e fórte cu anevoie ca bogații să intre în împĕrăția cerurilor.

Dacă bogățiile sunt unite cu impietatea, lucrul nu numaĭ că este cu anevoe, dar chiar cu neputință. Așa că Profetul adaugă, că brațele impioșilor vor fi sdrobite; adică, că forța lor va fi distrusă, puterea lor nimicită, pe când Domnul sprijinește pre drept în milostivirea sa. Trebue óre raționamente pentru a dovedi, că impiosul puternic și avut se găsește la mórte lipsit de totul, și că dreptul se lipsește numaĭ de puținul ce 'l posedă pre pământ, pe când sufletul sĕŭ este bogat de comorile cerești.

VERSURILE 18, 19.

Cunóște Domnul căile celor fără prihană și moștenirea lor în rĕŭ va fi. Nu se vor rușina în vremea cea rea și în dilele fómetei se vor sătura, ca pĕcătoșii vor peri.

Totul este conform în text și în versiuni. Profetul înțelege prin dilele ómenilor drepți, calea lor, conduita lor. D-ḑeŭ ține compt de tóte acțiunile lor pentru a le rĕsplăti, și acéstă rĕsplătire va fi pentru eĭ o moștenire eternă. Profetul nu exclude în versul 20 ajutorurile temporale; Provedința îngrijește de întreținerea celor drepți. Dar

acest vers privește maĭ mult la ajutorurile mântuireĭ, bogățiile haruluĭ și abondența bunurilor în cea-l'altă viéță.

MEDITAȚIUNI

Is. Chr. ḑice feciórelor nebune: *nu vĕ cunosc;* pentru că faptele lor nu eraŭ scrise în cartea vieţeĭ; din contra, ḑilele ómenilor bunĭ sunt preţióse și nu uită nicĭ una, el va ţinea sémă de cea maĭ de pe urmă ḑi. Când scriptura voește să laude pre drept, ḑice că este plin de ḑile; și când ea voește să descrie timpurile seducţiuneĭ, impietăţiĭ, desfrânăreĭ, rĕtăcireĭ, ea ḑice, că D-ḑeŭ despreţuește acele timpurĭ. De aicĭ trebue a conclude, care este preţul timpuluĭ și imprudența acelor ce abuséză de el.

VERSUL 20.

Iar vrăjmașiĭ Domnuluĭ, îndată ce s'aŭ mărit, și s'aŭ înălţat, ca fumul s'aŭ stins.

In Vulgata și în ediţia Sf. Sinod, cuvintele: *că pĕcătoșiĭ vor peri*, se află la finea versuluĭ precedent în ebreŭ, însă și în Septuaginta cu ele se începe versul acesta, care, după ordinea alfabetuluĭ, începe prin litera כ; sub acéstă literă este numaĭ un vers.

MEDITAȚIUNI

Impiosul va abuza el de cuvintele Profetuluĭ pentru a sprijini nimicirea, când va sosi termenul vieţeĭ sale? Nimic maĭ absurd, de cât acéstă speranţă nebună. Dacă impiosul, inimicul luĭ D-ḑeŭ este nimicit după mórte, unde va fi rĕsbunarea luĭ D-ḑeŭ asupra luĭ, și ce folos va avea omul drept, care trebue să móră iarășĭ și a căruĭ destinată deopotrivă trebue să fie nimicită? Decĭ tot psalmul acesta este făcut, ca se mângâe pre drept prin promisiunĭ, și pentru a intimida pre pĕcătos prin amenințărĭ. Când Profetul ḑice, că inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ vor fi resipiţĭ ca fumul, el înţelege, că tóte bunurile acesteĭ lumĭ, singurele obiecte ale dorinţelor lor, le vor fi luate, și că eĭ se vor găsi la judecata luĭ, D-ḑeŭ într'o golăciune perfectă; că tot ceea ce vor fi făcut va fi de nicĭ un preţ în ochiĭ judecătoruluĭ suveran.

VERSURILE 21, 22.

Imprumutéză-se pĕcătosul și nu va plăti; iar dreptul se îndură și dă. Că ceĭ ce-l bine-cuvîntéză pre el, vor moșteni pămîntul; iar ceĭ ce-l blastemă, vor peri.

După ebreŭ se traduce: impiosul împrumută și nu plătește; este acelaș sens.

Versul 22 póte fi tradus: aceĭ ce sunt bine-cuvêntațĭ și aceĭ blestemațĭ, etc., în loc de aceĭ ce bine-cuvintéză și aceĭ ce blestemă, etc., nu este mare diferință pentru sens, căci aceĭ ce bine-cuvintéză pre Domnul, vor fi bine-cuvêntațĭ de el, și aceĭ ce'l blestemă, sunt blestemațĭ.

Este maĭ multă dificultate asupra raportuluĭ pronumeluĭ *eĭ*; fiind că substantivul din urmă este *justus*, se pare acest eĭ trebue să se repórte la el; și astfel aŭ gândit autoriĭ principiilor discutate, carĭ traduc: Pentru aceea aceĭ cel umple de bunătățĭ, etc. Cu tóte acestea, cuvêntul a bine-cuvênta, se pare că arată pre Domnul; și acesta este sensul care'l urméză maĭ toțĭ interpreții. Adaug că particula causală *quia* se légă mult maĭ bine cu Domnul, de cât cu omul drept.

MEDITAȚIUNI

Nu este rar ca pĕcătosul, impiosul, desfrânatul să împrumute, și prin risipele sale se nu pótă plăti datoriile sale, și ca dreptul, din contra, prin bună economie, să fie totdéuna în stare de a da. D-ḑeŭ bine-cuvintéză bine-facerea celuĭ drept, și 'l lasă pre cel pĕcătos și impios în lipsă; îl ea chiar adese-orĭ din lume, fără să'și reguleze afacerea; totul pĭere pentru el, și ceea ce este timporal și mântuirea sufletuluĭ.

VERSURILE 23, 24.

De la Domnul pașiĭ omuluĭ se îndreptéză, și calea luĭ va voĭ fórte. Când va cădea, nu se va zdruncina, că Domnul întărește mâna luĭ.

Am tradus *om constant*, pentru că se află în ebreŭ גֶּבֶר, care însémnă *om forte*. Am tradus iarăși prin Domnul, pentru că în ebreŭ este יְהוָה, *a Domino*, și în grec, παρὰ Κυρίου apud Dominum, face cu tóte acestea un sens frumos, care este, că pași. omuluĭ statornic sunt îndreptațĭ în planurile saŭ decretele luĭ D-ḑeŭ

Ebreul ḑice propriŭ, *non dificietur*, și s'ar putea traduce, nu va fi resturnat îndată, pentru că colidetur însémnă a se reḑĕma pe un lucru, care 'l face să cadă.

In ebreŭ este, că Domnul sprijinește mâna luĭ, și ast-fel am tradus și eŭ. Vulgata dă acelaș sens, ḑicênd, că Domnul întărește mâna luĭ ca să nu cadă. Profetul dă a înțelege în aceste versurĭ, că Domnul este păzitorul și susținĕtorul dreptuluĭ, pentru că calea dreptuluĭ 'ĭ este plăcută.

MEDITAȚIUNI

Experiența ne învață, că Domnul lasă să cadă dreptul în marĭ încercărĭ temporale și acésta este una din doveḑile principale ale necesității uneĭ vieți viitóre. Dar în căile spirituale, dreptul este totdéuna sprijinit de D-ḑeŭ, pe cât timp acest drept urméză pe o cale plăcută luĭ D-ḑeŭ. El cade câte odată în greșale; dar ele nu sunt capabile de a'l rĕsturna saŭ de a'l răni greŭ, pentru că Domnul îl sprijinește prin harul sĕŭ. Nu este fericire maĭ mare pre pământ de cât aceea a omuluĭ, a căruĭ pașĭ sunt dirijațĭ de Domnul și după dorințele Domnuluĭ; dar trebue o mare fidelitate pentru a urma calea în care l'a condus Domnul. Profetul nu cere nimic maĭ des și cu maĭ multă căldură, de cât de a cunóște căile luĭ D-ḑeŭ, și după exemplul sĕŭ toțĭ creștinĭ trebue a cere acésta de la D-ḑeŭ.

VERSURILE 25, 26.

Maĭ tînĕr am fost și am și îmbătrânit și n'am vĕḑut pre dreptul părăsit, nicĭ sĕmênța luĭ cerênd pâine. Dreptul miluește tótă ḑiua și împrumută și seminția luĭ întru binecuvêntare va fi.

Ebreul ḑice *puer fui*; după cum pretind unĭĭ ebraiștĭ, dar alțiĭ mărturisesc, că cuvêntul נַעַר însémnă tot timpul, din copilărie până în vêrsta bărbătéscă, ast-fel termenul *juvenis*, al Vulgateĭ, este bun. Restul acestor versurĭ aŭ acelașĭ sens în text și versiunĭ.

Interprețiĭ se ocupă mult de sensul literal al acestor versurĭ. Profetul ḑice: că în tótă viéța sa el nu a vĕḑut pre dreptul părăsit nicĭ copiĭ luĭ cerșind; că din contra a vĕḑut pre drept făcênd milostenie și împrumutând pre ceĭ ce nu aŭ, și că copiiĭ sĕĭ a trebuit să bine-cuvinteze pre D-ḑeŭ. Unĭĭ restrîng acéstă declarațiune numaĭ la David, ast-fel că alțiĭ aŭ vĕḑut și aŭ putut să vadă pre drept părăsit în acéstă lume și fiĭ sĕĭ nenorociți. Alțiĭ

generalisézĕ acéstă gândire, și asigură, că înadevĕr nicĭ un drept n'a fost părăsit în acéstă viéță, nicĭ fiĭ sĕĭ într'o totală sărăcie, maĭ ales când aceștia aŭ mers pe numele părinților lor. Alțiĭ, atinșĭ de exemplul luĭ Lazăr și a acelor a cărora miserie o descrie Sf. Pavel în cap. 11 al Epistoleĭ către Ebreĭ, ḑic, că propositiunea luĭ David, nu se verifică de cât în raport cu Vechiul Testament, unde promisiunile eraŭ vremelnice; eĭ adaogă că dacă ea are loc pentru Noul Testament, trebue a înțelege de o părăsire în privința spirituală; și că este adevĕrat, că drepții ceĭ maĭ nenorociți, aŭ mângâerĭ marĭ interióre, și că Domnul 'ĭ ușurézĕ în lăuntru pentru asprimele sărăcieĭ.

Uniĭ cred că gândirea Profetuluĭ trebue a fi modificată, și că el înțelege numaĭ, că este fórte rar de a vedea pre drept într'o sărăcie extremă, și fiĭ sĕĭ cerênd pâne. Eĭ observă că termenul de drept trebue să fie considerat cu îngrijire; că sunt mulțĭ sĕracĭ reduși la marĭ extremități, dar vinovați de nenorocirea lor, orĭ printr'o purtare rea, orĭ prin desgustul ce aŭ de muncă. In fine alți interpreți unind ambele versurĭ ḑic că nu este vorba de cât de dreptul milostiv, dar mic și plin de compătimire pentru sĕracĭ, că numaĭ de la el trebue a aștepta propositia luĭ D-ḑeŭ, dar acéstă observațiune este slabă; căcĭ denominațiunea de drept compune pe acea de caritabil și milostiv.

Nu cred să se pótă nega că uniĭ drepți, orĭ în Vechiul, orĭ în Noul Testament, n'ar fi fost reduși la o extremă miserie, mărturie Lazar, despre care s'a vorbit; căcĭ când narațiunea luĭ Is Chr. ar fi o parabolă (ceea ce nu este probabil, pentru că Is. Chr. numește pe acest cerșetor, contra usuluĭ altor parabole ale Evangelieĭ), ar urma că după gândirea Mântuitoruluĭ Lumiĭ, se póte să fie un drept în totul părăsit, în privința necesităților temporale. Se pare că aceste două versurĭ trebue a se înțelege de necesitățile corpuluĭ, pentru că Profetul articulézĕ positiv extremitatea, care obligă de a cere pâne. Gândesc dar 1° că David vorbește de propria sa experiență, fără a exclude aceea a se putea întêmpla saŭ aceea ce putea fi vĕḑut în alte timpurĭ; nicĭ-o-dată acest profet în cursul vieței sale nu vĕḑu pre dreptul redus la o ast-fel de extremitate precum era Lazăr; 2° că în adevĕr este fórte rar de a vedea pre ceĭ drepți într'o părăsire așa de absolută ca a luĭ Lazăr, precum este representat în Evangelie. Când se găsesc ast-fel de nenorociți, sunt exemple de răbdare, ce D-ḑeŭ propune credincioșilor. Iob și Lazăr sunt în acest cas, și aceste exemple nu împedică ca moralminte vorbind, propositia sântuluĭ rege să nu fie adevĕrată.

MEDITAȚIUNI

Cea maĭ mare parte din S-ții. Părinții aŭ luat aceste versurĭ ale psalmuluĭ într'un sens spiritual. Nicĭ-o-dată, după eĭ, nu s'a vĕḑut omul drept într'o stare de sărăcie absolută,

în raport cu darurile haruluĭ; nicĭ odată instrucțiunea, mângâerea interióră, ajutorurile mântuireĭ nu aŭ lipsit aceluĭ ce voesce să servéscă luĭ D-ḑeŭ în spirit și în adevĕr. Nicĭ odată facultățile sufletuluĭ sĕŭ care sunt ca fiĭ aĭ sĕĭ, nu sunt reduse a căuta ușurarea în bunurile pământescĭ, a se deda lumiĭ pentru a se bucura de pacea interióră. Omul drept este ocupat tótă viéța sa a cultiva sufletul sĕŭ, a'l ajuta în trebuințele sale; el are o adevĕrată compătămire de el, și 'ĭ procură tóte alimentele, care se găsesc în sînul religiuneĭ. Aceea ce face ca tóte faptele sale să fie binecuvêntate de D-ḑeŭ.

Acest sens mistic și spiritual este fórte frumos; el are folosul de a fi pentru tóte timpurile, pentru tóte condițiunile și de a nu admite nicĭ o excepțiune.

VERSURILE 27, 28.

Ferește-te de rĕŭ și fă bine; și lăcuește în vécul véculuĭ.
Că Domnul iubesce judecata și nu va părăsi pre ceĭ cuvioșĭ aĭ sĕĭ, în véc se vor păzi; iar ceĭ fără de lege vor fi depărtațĭ și sĕmînța celor necredincioșĭ de tot se va pierde.

Ebreul adaugă la versul 28 și versul care se găsesce în Vulgata: *Et semen impiorum peribit.* Voiŭ spune în acest vers o altă singularitate a ebreuluĭ, care mi se pare o greșală ce s'a furișat în text.

Cât despre aceste douĕ versurĭ totul se acordă pentru sens, în text și în versiunĭ; sensul prin urmare este clar.

Profetul îndémnă a fugi de rĕŭ și a face bine; el promite pentru rĕsplată posesiunea (pământuluĭ) pentru totdéuna. Aceste cuvinte (a pământuluĭ) nu sunt nicĭ în text nicĭ în versiunĭ, dar toțĭ interprețiĭ le suplinesc cu drept cuvênt. Se vede că acéstă posesiune a pământuluĭ pentru totdéuna, nu póte privi, în tótă întinderea sa, pământul promis, dreptiĭ ca și pécătoșiĭ, sunt supuși la mórte și recompensa lor fixă și permanentă nu póte fi de cât în cer. Astfel promisiunile luĭ D-zeŭ prin raport cu posesiunea durabilă a pĕmêntuluĭ Chanaan, nu privea de cât națiunea în general, și nu pre fie-care drept în particular. Când D-ḑeŭ pedepsi pre poporul sĕŭ prin captivitatea de 70 de anĭ, și maĭ aspru încă prin distrugerea Ierusalimuluĭ sub Titu, se găsea de sigur în acéstă națiune câțĭ-va dreptĭ, carii suferiră sórta celor-l'alțĭ, adică a celor vinovațĭ. In privirea lor propositiunea luĭ David, redusă la promisiunile temporale, nu se putea adeveri. Trebue a înțelege tot ast-fel aceea ce adaugă David; că sfinții vor fi conservațĭ în etern. Acéstă conservare eternă nu póte privi de cât viéța viitóre.

MEDITAȚIUNI

Promisiunile făcute dreptuluĭ trag naturalminte consequența, ce profetul pune în versurile acestea. Noĭ cu toțiĭ dorim fericirea, numaĭ D-zeŭ póte să ne-o dea; el nu ne-o va da, de cât înlăturând rĕul și făcênd bine. Ar fi decĭ prea inconsequent de a aspira la fericire, și de a voi a persevera în dreptate. Profetul unesce aceste douĕ lucrurĭ, *a fugi de reŭ și a face bine*, pentru că aceste douĕ lucrurĭ sunt esențiale dreptățiĭ. Aceĭ carĭ fug de rĕŭ fără a face bine, nu sunt drepțĭ de cât pe jumătate; aceĭ carĭ nu fug cu totul de rĕŭ și nu fac bine de loc, nu sunt drepțĭ, aceĭ carĭ fac rĕŭ și nu fac bine sunt cu totul nedrepțĭ.

Increderea drepților este rezĕmată pe un fundament neclătit, care este dragostea esențială, ce D-ḍeŭ are pentru drept. Dacă nu ar fi o altă viĕță, acéstă predicere nu s'ar adeveri. Câțĭ drepțĭ s'aŭ luat din acéstă viĕță (lume) în flórea vrâsteĭ lor! câțĭ nu încercară în acéstă viĕță de cât contradicerĭ!

VERSUL 29

Drepții vor moșteni pământul și se vor selășlui în vécul véculuĭ pre dênsul.

In ebreŭ nu se vede nimic care să corespundă la *injusti punientur*. In grecul Vaticanuluĭ, se citește ἄμωμοι ἐκδικηθήσονται, ceea ce ar însemna, *innocentes plectentur*, ceea ce este contra veritățiĭ sensuluĭ. In alte edițiunĭ greceștĭ, este ἄνομοι ἐκδιωχθήσονται: injusti expellentur saŭ punientur, care este lecțiunea adevĕrată. Se vede că aicĭ ebreul este greșit; căcĭ alfabetul nu este urmat, prin lipsa litereĭ י; se pare că ar fi fost la început עיולים, care însĕmnă *injusti*, și mijlocind acest cuvênt, alfabetul nu ar fi întrerupt aicĭ. Se pare almintrelea, că în versurile precedente, drepțiĭ fiind representați ca separați de descendenții lor, convine iarăși a separa pre impioși de posteritatea lor, și acésta arată versul 30 al Vulgateĭ și 29 al traducereĭ nóstre. Orĭ-cum ar fi sensul acestor locurĭ, este lămurit; el arată sórta nenorocită a celor rĕĭ, și rĕsplătirea celor drepțĭ.

MEDITAȚIUNI

Când Profetul ḍice că impioșiĭ vor fi pedepsiți și că fiiĭ lor vor peri, trebue a înțelege, că ast-fel va fi sórta lor,

de vor semĕna părinţilor lor. Căcĭ aicĭ este vorba de pĕcate personale şi nu de pĕcatul original, care a conrupt nĕmul luĭ Adam.

VERSURILE 30, 31.

Gura dreptuluĭ va deprinde înţelepciune şi limba luĭ va grăi judecată. Legea Dumnedeuluĭ luĭ în inima luĭ şi nu se vor poticni paşiĭ luĭ.

Sensul textuluĭ şi acel al versiunilor se acordă. Uniĭ interpreţĭ explică *meditabitur* prin *va vesti*, ceea ce alterează frumuseţea versuluĭ, unde Profetul voeşte a se înţelege, că dreptul va medita cu înţelepciune, ceea ce trebuea să dică maĭ înainte de a vorbi. Resonul acesteĭ înţelepciunĭ în cuvinte este explicat în versul următor. Că *Legea Domnuluĭ este în inima celuĭ drept.* Chiar acéstă lege va împedeca ca el să fie supus saŭ răsturnat de ceĭ răĭ.

MEDITAŢIUNI

Totul trebue a se considera în aceste versurĭ: 1) înţelepciunea ce dreptul meditézĕ maĭ 'nainte de a vorbi; 2) dreptatea care este obiectul şi motivul cuvintelor sale; 3) legea luĭ D-dĕŭ, care este profund înrădăcinată în inima sa; 4) fermitatea care se arată în tóte întreprinderile sale. Pĕcătosul, impiosul părăsit şi lăsat pe séma cunoştinţelor sale şi a pasiunilor sale, vorbind, comite marĭ greşelĭ. El reflectézĕ puţin, şi se îngrijeşte încă maĭ puţin a consulta legea luĭ D-dĕŭ, maĭ înainte de a manifesta gândirile sale. De aicĭ tóte greşalile ce face, fie în calea civilă, fie în cariera mântuireĭ. Ceea ce face înţelepciunea şi siguranţa dreptuluĭ, este că legea luĭ D-dĕŭ este în inima sa. Profetul nu dice în capul sĕŭ; în gândurile sale; acéstă cunoştinţă s'ar mărgini la speculaţiune. Acéstă sfântă lege este în inima dreptuluĭ; el o meditézĕ, o iubeşte, şi o ia de regulă a acţiunilor şi a cuvintelor sale. Acéstă dispoziţiune a dreptuluĭ presupune, că este fórte dedat la rugăciune şi la lectura sfintelor cărţĭ, ocupaţiune care face de sfaturile şi fericirea vieţeĭ.

VERSURILE 32, 33.

Pândește păcătosul pre cel drept și caută să-l omóre pre el. Iar Domnul nu-l va lăsa pre el în mâinele lui, nicĭ îl va osândi când se va judeca cu el.

La versul 33, ebreul este ceva mai clar: *Nec damnabis eum in judicando eum,* ceea ce revine numaĭ puțin *eum judicabitur.* In Vulgata, *illi* se pare superfluŭ; traducĕtorul a voit să conserve ca în grecește ὅταν κρίνηται αὐτῷ. Prin urmare, sensul acestor douĕ versurĭ este fórte simțitor. Impiosul caută ocasiunĭ de a perde pre omul drept dar Domnul nu părăsește pre acest om virtuos; și când ómeniĭ vor voi a judeca, D-ḑeŭ nu'l va condemna, adică, că nu va permite, ca să'l condamne; saŭ orĭ-cum ar judeca ómeniĭ contra celuĭ drept, D-ḑeŭ după propria sa judecată, nu'l va condamna.

MEDITAȚIUNI

Une-orĭ nedreptatea omenéscă izbutește a condamna pre un inocent la mórte; lucrul nu este cu tóte acestea fără exemplu, și istoriciĭ fac mențiune de mulțĭ ómenĭ buniĭ, carĭ aŭ căḑut sub calomnia celor rĕĭ; trebue necesar că în privirea acestor ómenĭ pe nedreptul apăsațĭ, D-ḑeŭ să reserve, dacă îndrăsnesc a vorbi ast-fel, revisiunea procesuluĭ, și că în ḑiua cea de pre urmă aceștĭ inocențĭ vor fi rĕzbunațĭ. Este prea ordinar ca, în alte cause afară de a morțiĭ, ómeniĭ virtuoșĭ să fie victime a rĕutățiĭ, să prevadă bunurile lor, starea lor, reputațiunea lor. D-ḑeŭ promite aceste evenimente și 'șĭ reservă iarăș justificarea inocentuluĭ.

Intr'un cuvênt dreptatea, ast-fel cum este administrată de ómenĭ, este un tribunal, care nu este adese-orĭ nicĭ destul de lămurită, nicĭ equitabilă, pentru ca D-ḑeŭ să lase dicisiunile sale fără examen ulterior; și acésta este dovada invincibilă a necesităților uneĭ judecățĭ viitóre. Nu cred că vre-un impios să fi propus vre-o-dată o dificultate de óre-care greutate contra acesteĭ doveḑĭ. Pentru a o slăbi trebue a alerga la ipotesa monstruósă a ateismuluĭ, adecă, a renunța la tóte bunurile rațiuneĭ.

VERSUL 34

Aștéptă pre Domnul și păzește calea luĭ, și te va înălța, ca să moștenești pământul; când vor peri păcătoșiĭ veĭ vedea.

Sub litera ℣ nu este de cât un vers în text și în versiuni. Ar fi fórte ușor a'l tăia în două pentru a conserva analogia cu cele-l'alte versurĭ saŭ părțĭ ale psalmuluĭ.

Se póte da finele acestuĭ vers în două moduri; întâiŭ este aceea ce se vede în traducerea nóstră, a doua *veĭ fi mărturie la perderea impioșilor*; cuvênt după cuvênt, in pereundo peccatores videbis, aceea ce este conform cu ebreul; dar sensul în fond este tot acelaș, și interpreții nu găsesc aicĭ nicĭ o diferență.

MEDITAȚIUNI

A aștepta pre Domnul și a merge în căile sale; două mariĭ principiĭ ale vieței spirituale. Celĭ întâiŭ cere răbdare și altul credință. Când cine-va este bine convins de miseria sa, nu te înspăimânta de întârdierea Domnuluĭ; nu meritĭ nimic, nimenĭ, și ceea ce el acordă este un dar al dărnicieĭ sale. Când cine-va cunóște pericolele lumiĭ, viclenia diavoluluĭ și trădarea amoruluĭ propriŭ, se păzește, și se menține în observarea exactă a legeĭ Domnuluĭ. Profetul promite gloria și posesiunea pâmêntuluĭ celor viĭ. Omul are o inimă prea plină de dorințĭ, ca să aspire numaĭ la bunurile pământești; și Sf. Spirit, care a dirijat condeiul Profetuluĭ, n'a mărginit promisiunile sale, la niște posesiuni slabe, periculóse și neîndestulătóre. Ni se dă pământul sfinților, și numaĭ în acea locuință va fi cu putință a vedea judecățile luĭ D-deŭ asupra celor drepțĭ și păcătoșĭ.

VERSURILE 35, 36.

Vĕdut-am pre cel necurat prea înălțându-se ca cedriĭ Libanuluĭ. Și am trecut și iată nu era; și l'am căutat pre el, și nu s'a aflat locul luĭ.

După ebreŭ se traduce: Vĕdut-am pre impios cutezător, întinzându-se ca un arbore verde în pământul sĕŭ propriŭ; el a trecut și iată, că nu maĭ era; l'am căutat și nu s'a maĭ aflat. Se vede că sensul este în fond acelaș. Celĭ LXX aŭ specificat, cedriĭ Libanuluĭ, orĭ pentru a da maĭ multă forță comparațiuniĭ, orĭ pentru că el a

citit, sicut cedrum, כארזה, în loc de כאזרח, sicut indigenam (arborem); unde se vede că este numaĭ o transpunere de litere, și ח pentru ה, două litere fórte asemenea. In privirea luĭ *super ea altatum et elevatum*, în loc de formidabilem et sese difundentem. Cei LXX aŭ creḑut cele întâiŭ cuvinte, maĭ relativ la cedriĭ Libanuluĭ; ș'apoĭ ceĭ ce sunt cutezătorĭ sunt și mândri; aceĭ cariĭ întind sfera putereĭ lor, sunt ómenĭ superbĭ.

Cât despre *transivi*, ce se citește în Vulgata, nu ne putem îndoi că acéstă lecțiune nu este bună maĭ mult de cât *transivit*, care este în ebreŭ; maĭ întâiŭ toțĭ interpreții grecĭ și Fer. Ieronim aŭ citit παρῆλθον; apoĭ cuvêntul acesta face un sens maĭ frumos de cât *transivit*. Am vĕḑut, ḑice Profetul, pre impios superb și arogant, am trecut și numaĭ era. Aceea este maĭ natural și maĭ analog cu comparația arboreluĭ de cât *transivit*. Veḑĭ un arbore mare, mândru, întru cât-va de înălțimea și de ramurile sale; trecĭ cât-va timp după aceea, și nu'l maĭ aflĭ, pentru că l'a tăiat. Acest arbore nu trece, nu schimbă locul sĕŭ, el este fix, dar călătorul trece. Ebreul nu adaugă, căutatu-l'am ceea ce se acordă fórte bine cu transivĭ.

Grecul și Vulgata ḑic: locul sĕŭ n'a fost găsit; și ebreul simplu, n'a fost găsit, ceea ce este acelaș sens, și el este maĭ frumos în versiunĭ, care daŭ a înțelege, nu numaĭ că acest impios nu se găsește, dar că nu se găsește nicĭ locul luĭ.

MEDITAȚIUNI

Nimic maĭ instructiv de cât aceste două versurĭ. Impiosul în timpul posterității sale, se înalță ca un cedru cutezător; încă puțin timp și el nu va maĭ fi; nu va maĭ rĕmânea nicĭ o urmă de la el; saŭ maĭ bine memoria sa este uritĕ, și nu 'și amintește nimenea cu plăcere din cele ce a ḑis saŭ a făcut. Ce aŭ devenit atâția scelerați faimoșĭ atâția ómenĭ fără religiune, fără umanitate, fără moravurĭ? Dacă pĕcătoșiĭ gândéŭ la sfârșitul lor, eĭ ar fi intrat pe calea dreptățiĭ. Eĭ ar fi perdut cel puțin acel ton al mândrieĭ, care 'ĭ face nesuferiți. Eĭ aŭ fost precedați de aiĭ impioșĭ, și ce aŭ devenit atâția ómenĭ îndărătnicĭ? Mórtea a rĕsbunat cerul și pământul. Cedriĭ lor sunt jocul vênturilor, și sufletul lor vinovat este în prada înfrângereĭ divine.

VERSURILE 37, 38.

Păzește nerĕutatea și veḑĭ dreptatea; că este rĕmășița omului făcĕtor de pace. Iar ceĭ fără de lege vor peri de odată; rĕmășițele celor necurați vor peri.

Sunt ebraiștĭ, carĭ traduc: Ea sĕma la omul nevinovat, și veḑĭ pre cel drept; sfârșitul unuĭ ast-fel de om este pacea (fericirea);

din contra ómenii nedrepți vor peri; și sfârșitul impioșilor va fi o ruină totală. Unde se vede că *religuiae* este luat pentru *postremum, finis*. Nu pot nega, că ebreul nu primește acéstă versiune. Alții se apropie mai mult de grec și de Vulgată. Autorii principiilor discutate dic: conservă inocența, lipește-te de dreptate, căci o sórtă fericită 'l așteaptă pre cel drept; cutezătorii vor fi din contra ruinați, o exterminare totală va fi finitul impiosului. Tóta dificultatea este în cuvêntul אחרית, care însémnă postremum, finis, religuiae merces; dar ori cum s'ar traduce, sensul va fi mai acelaș; Profetul voește să dică, că conservând inocența și dreptatea, va lăsa ceva după sine, ori o posteritate, ori o recompensă, în viéța viitóre, iar în privința impiosului este cu totul din contra.

MEDITAȚIUNI

Dacă omul drept nu vedea nimica după acéstă viéță, el părăsea virtutea; dacă impiosul considera ceea ce 'l aștepta după acéstă viéță, el se convertea. Totdéuna trebue a privi la *sfârșit*. Acolo este acea rĕmășiță de care vorbește Vulgata, termin așa de expresiv, și care conține un mare sens. Totul *rĕmâne* dreptului și nimic nu rĕmâne impiosului. Credința aceleĭ rĕmășiți trebue a îndemna (convinge) pre necredincios, fără care el va rêmânea în nedreptatea sa. In adevĕr, nu este de cât o greșală în capul necredinciosului, adică, neștiința de viéța viitóre, saŭ încăpățînarea de a nu-ĭ crede. El nu critică misterele de cât pentru a tulbura pre cel ce crede, și pentru a face diversiune asupra punctului esențial asupra necredinței sale. Puțin 'l privește, că D-dĕŭ este în treĭ persóne, saŭ că a doua din aceste persóne a luat natura nóstră; dar că este o judecată viitóre și o eternitate de pedepse, acésta se silește a nu crede, pentru că acéstă credință l'ar tulbura în cursul plăcerilor sale. Omul drept gândește de bună voe la acea rĕmășiță ce 'ĭ este reservată; acésta este rĕsplătirea faptelor sale, și mângâerea de necasurĭ; dar impiosul căruia nu'ĭ rĕmâne nimic după mórte, înlătură acéstă gândire; când ea 'l supĕră, el alérgă la ipotesa absurdă a nimicireĭ.

VERSURILE 39, 40.

Iar mântuirea dreptilor de la Domnul și scutitorul lor este în vremea necazului. Și le va ajuta lor Domnul și 'i vor mântui pre dênșii, și-i va scóle pre ei de la cei păcătoși și va mântui pre ei, că aŭ nădăjduit spre dênșii.

Nicĭ o diferință în text și versiunĭ, fără numaĭ că în text nu este conjucțiunea și după de la Domnul, și că în loc de *protector*, ebreul ḑice, *robur* care face acelaș sens.

MEDITAȚIUNI

Conclusiunea acestuĭ psalm confirmă tot ceea ce Profetul a ḑis în cursul cântăriĭ sale. Sprijinul celor drepțĭ este în Domnul: el este ajutorul, învingĕtorul și *mangâetorul* lor, și mântuitorul lor. Pentru că eĭ aŭ sperat într'ênsul, că nu aŭ pus încrederea lor nicĭ în ómenĭ, nicĭ în propiile lor merite. El va fi tăria lor în timpul strîmtorăriĭ; dar cea maĭ mare strîmtorare este momentul morțiĭ, când totul conspiră contra mântuiriĭ omuluĭ celuĭ maĭ drept.

Dacă cred cele ce sunt conținute în acest frumos imn, trebue să mĕ întorn către Domnul și să pun tótă încrederea mea în el. Dar voiŭ avea eŭ vre-un motiv, pentru a nu îmbrățișa adevĕrurile ce le expune Profetul? Ah! nu am de cât să cercetez conștiința mea; acest motiv nu va putea fi, de cât în pasiunile mele, în amorul meŭ propriŭ, și este un cuvênt pentru mine a crede pentru că pasiunile și amorul meŭ propriŭ aŭ parte de minciună. Profetul a ḑis tóte aceste lucrurĭ, fără pasiune și interes; el 'mĭ dă exemplu și voiŭ fi nesimțitor de nu'l voiŭ urma.

PSALMUL XXXVII

In titlu se citește: Psalmul luĭ David *Spre aducere aminte de Sâmbătă*; în ebreŭ nu se vede aceste două cuvinte din urmă. Trebue ca celĭ LXX să fi făcut acéstă adițiune. orĭ pentru că era obiceiŭ de a cânta acest psalm în ḑiua

Sâmbeteĭ, orĭ pentru că aŭ voit a specifica obiectul psalmuluĭ, care este amintirea de păcatul ce David a comis cu Betșaba, dedându-se în palatul sĕŭ la linișteș trândăvie; orĭ în fine, că eĭ aŭ gândit că acest psalm privea pe Mesia, care a stabilit adevĕrata pace pre pământ. Orĭ cum ar fi, acest psalm este unul din aceĭ ce se numesc penitenți, pentru că el conține tóte sentimentele ce încércă un pĕcătos viŭ atins de fără-de-legile sale. David a putut să'l compue după adulterul sĕŭ cu Bethșabe, saŭ maĭ bine fără ca să fie vorba de el însușĭ, el póte că a voit să dea credincioșilor penitenți, o formulă de rugăciune la starea lor, saŭ în fine Sf. Spirit 'ĭ-aŭ inspirat acest imn pentru a zugrăvi starea durerósă a luĭ Mesia, victimă a tuturor pĕcatelor lumiĭ

VERSUL 1.

Dómne, nu cu mânia ta să mĕ mustri pre mine, nicĭ cu iuțimea ta să mĕ certi.

Acest vers este acelaș ca și primul vers din psalmul 6, cel întâiŭ din psalmiĭ de pocăință. Ebreul și versiunile se acordă cu sensul. Uniĭ interpreți caută diferințele între prima parte a versuluĭ și a doua, între iuțime și mânie, între mustrare și certare. Aceia nu este necesar, un penitent viŭ atins de pĕcatele sale, póte varia acelașĭ sentiment întrebuințând cuvinte deosebite care aŭ aceiaș însemnare. Dacă cu tóte acestea ar voi a se ține de exactitudinea gramaticală, este prea sigur că termenul furare, este maĭ forte de cât mânie, și că a mustra este maĭ puțin riguros de cât a pedepsi saŭ a îndrepta.

MEDITAȚIUNI

Cu tóte că s'a ḑis la primul vers din psalmul 6, maĭ adaog că scopul acestor psalmĭ este de a corija pre ómenĭ de obiceiul ce iaŭ prea adese-orĭ de a face rugăciunĭ contra lor însușĭ, asigurând adevĕrul ,vre-unuĭ lucru óre-care. Nimic maĭ ordinar de cât a'ĭ auḑi ḑicênd: să mĕ rușineze D-ḑeŭ, să mĕ pedepséscă D-ḑeŭ, dacă nu este adevĕrat cutare lucru și de câte orĭ nu întrebuințéză eĭ aceste urâte formule (să mĕ bată D-ḑeŭ de nu spuĭ adevĕrul), în lucrurĭ de nimic,

în ocasiunĭ chiar unde adevĕrul nu este fără îndoială și presupunere? Dacă aceĭ ce vorbesc ast-fel, ar ști ce sunt acele pedepse ale luĭ D-ḑeŭ, eĭ ar fi maĭ circumspecțĭ în cuvintele lor. Iată un profet care cere cu lacrimĭ, ca D-ḑeŭ să nu'l pedepséscă întru mânia sa. Acesta era un penitent deja justificat, și el se teme nu maĭ puțin de pedepsele rĕsbunărĭĭ divine. Aceĭ ce fac rugăciunĭ contra lor însușĭ, ar merita numaĭ pentru acésta, ca D-ḑeŭ să le îndeplinéscă cererea. Dacă pedépsa nu li s'ar cuveni că a călcat adevĕrul, cel puțin ar merita-o pentru imprudența de a vorbi, și pentru necinstirea ce comit către Ființa Supremă.

VERSURILE 2, 3.

Că săgețile tale s'a înfipt în mine și aĭ întărit preste mine mâna ta. Nu este vindecare în trupul meŭ de către fața mânieĭ tale; nu este pace întru ósele mele, de către fața pĕcatelor mele.

După ebreŭ, s'ar putea traduce: Săgețile tale s'aŭ pogorit peste mine, și mânia ta se pogóră asupra mea, căcĭ acelaș verb este întrebuințat în ambele părțĭ ale versuluĭ, dar se vede că este acelaș sens. Săgețile ce se pogóră peste un corp *îl înfig*, și o mână ce se pogóră asupra cuĭ-va, este o mână care se apasă asupra luĭ.

La versul 3, în ebreŭ este *integritas* în loc de *sanitas*.

Profetul descrie efectele pĕcatuluĭ în suflet, mustrare de cuget, tulburare, remușcare, fricĭ; și în corp, bólele, slăbiciunĭ, etc.; acest fel de pedepse corporale putea să fi fost particulare luĭ David. Alt-fel el suferĭ mult în revolta luĭ Absalon; el părăsește palatul sĕŭ, fuge ca un om urmărit, etc. Dar dacă acest psalm este o profeție a durerilor luĭ Mesia, victimă a pĕcatelor lumiĭ, sensul este cu totul clar și exact. Is. Chr. era însuși inocent, dar el a suferit pentru noĭ, și tóte săgețile mâniei divine a căḑut asupra luĭ, pentru că numaĭ el putea obține ertarea pĕcatelor nóstre.

MEDITAȚIUNI

Profetul nu face aicĭ ca pĕcătoșiĭ, care se revoltă contra săgeților mâniei divine. El nu perde din vedere pĕcatele sale, nu atribue durerile sale, rĕutățiĭ ómenilor; nedreptățiĭ sórteĭ, rigóreĭ Provedințeĭ. El găsește causa acestora în nedreptățile sale, exemplu care trebuia să fie urmat de toțĭ ómeniĭ, pentru că toțĭ sunt pĕcătoșĭ; ceea ce sufer eĭ în acéstă lume, li se va părea ușor în comparație cu pedepsele

eterne ce le-aŭ meritat; eĭ s'ar plânge la D-ḍeŭ numaĭ de cele ce sufer, și aceste plângerĭ ar fi ca cele ale Profetuluĭ însoțite de încredere, și sanctifiate prin resemnațiunea inimeĭ. Oamenĭĭ sunt inimicĭĭ lor însușĭ, când eĭ nu vĕd mâna luĭ D-ḍeŭ în necazurile lor. Eĭ aŭ greutate, și nu culege nicĭ un fruct; eĭ sufer maĭ 'nainte ca și reprobațiĭ în infern, fără mângâere, fără speranță, fără merit. Eĭ întărîtă pĕcatele lor murmurând, și murmurele lor adaogă tulburarea sufletuluĭ lor.

VERSUL 4.

Că fără-de-legile mele aŭ covêrșit capul mĕŭ, ca o sarcină grea s'aŭ îngreuiat preste mine.

Ebreul este fórte expresiv: nedreptățile mele aŭ trecut preste capul mĕŭ, ele aŭ devenit o greutate enormă maĭ pre sus de puterile mele. Sunt douĕ comparațiunĭ în acest vers; una luată din mulțimea apelor, care se înalță maĭ pre sus de capul unuĭ om cufundat în abis; alta trasă dintr'o greutate care gârbovește pre acel ce se încércă a o duce. Dacă este vorba de pĕcatul luĭ David cu Betșabe, se găsea în adevĕr împrejurărĭ, care 'l supĕraŭ cu totul, adulteriul, omucidul, scandalul, fățăria, nerecunoștință enormă către D-ḍeŭ, și uitarea de bine-facerile sale. Dacă este vorba de Mesia, împovărat cu pĕcatele lumiĭ, imagina este încă maĭ mare și maĭ adevĕrată, pentru că numĕrul și enormitatea atâtor crime era ceva ce nu se póte socoti.

MEDITAȚIUNI

Iată un pĕcătos, care se face drept, care nu preface de la nevrednicia sa. El este cufundat de pĕcatele sale, este împovărat de ele. Fericită dispositie pentru a obținea milă! un pĕcătos, care are cunoștință și sentiment de nedreptățile sale, și care mărturisește înaintea luĭ D-ḍeŭ, este fórte aprópe de a ajunge la dreptate. Propriŭ vorbind, nu este pĕcatul, care perde pe ómenĭ, este pĕcatul nerecunoscut, nemărturisit, neexpiat prin penitență.

VERSURILE 5, 6.

Stricatu-s'aŭ și aŭ putrédit ranele mele de către fața nebunieĭ mele. Chinuitu-m'am și m'am gârbovit până în sfârșit; tótă ḑiua mâhnindu-mĕ umblam.

Ebreul ḑice, *livores mei*, în loc de, cicatrices meae, ceea ce face a se înțelege, că Profetul vorbește de ranele nevindecate, rane marĭ, și nu simple sgârieturĭ. Nebunia, de care este vorba aicĭ, este nebunia pĕcatuluĭ, rătăcirea pĕcatuluĭ.

Miser factus sum. Ebreul ḑice propriu: Am fost depravat, dar acésta cade în sensul Greculuĭ și al Vulgateĭ. În loc de usque in finem, se citește în text, usquae valdĕ, adică, maxime; ceea ce dă a înțelege, că miseria și împovărarea acestuĭ penitent eraŭ extreme.

Prin tóte expresiunile acestea, Profetul voește să arate efectele pĕcatuluĭ într'un suflet. Până când pĕcătosul renunță la el și primește ertare, este ca un ulcer infect, care respândește otrava sa tótă viéța pĕcătosuluĭ; care'l gârbovește până la pământ, care ĭ tulbură pacea sa și care 'l umple de tristeță.

MEDITAȚIUNI

Starea pĕcătosuluĭ, care simte miseria, nu este desperată; el se aséměnă cu un bolnav, care încércă durerĭ marĭ, dar care lasă ajutor arteĭ de a vindeca, pentru că sentimentul nu se stinge; pe când pĕcătosul neimblânḑit este ca un paralitic, care numaĭ simte relele sale, pentru că sunt extreme. Pĕcatul, cu tóte acestea, este maĭ de temut, de cât tóte relele corpuluĭ; când aceste sunt incurabile, economia animală se strică, și mórtea pune sfârșit tuturor durerilor; dar trebue ca pĕcătosul se simță curênd saŭ maĭ târḑiŭ miseria stăreĭ sale. Câte-o-dată el rĕmâne nesimțitor până la cel maĭ de pe urmă suspin, și acésta este maĭ înfricoșat pentru dênsul, pentru că dreptatea divină 'l aștéptă în acest moment, unde numaĭ este ertare, nicĭ speranță de convertire. Cu un cuvênt, pĕcatul este o rană care trebue a o vindeca în lumea acésta, saŭ de nu, trebue a'ĭ simți greutatea în eternitate. Descrierea ce face aicĭ Profetul, durerile și necazurile unuĭ pĕcătos ce se pocăește, nu este de cât o imagină slabă de desperarea unuĭ depravat.

VERSURILE 7, 8.

Că şalele mele s'aŭ umplut de ocărĭ şi nu este vindecare în trupul meŭ. Necăjitu-m'am şi m'am smerit fórte; răcnit-am din suspinarea inimeĭ mele.

Ebreul ḑice, că cópsele mele sunt pline de arsura, saŭ focul sfâşiitor, saŭ mâncărime care 'l ustură; căcĭ cuvêntul נקלה însémnă tóte aceste lucrurĭ. Ceĭ LXX pun ἐμπαιγμάτων, saŭ ἐμπαιγμῶν, ceea ce însémnă ilusiunile sufletuluĭ, ce se crede că iaŭ origina lor în rerunchĭ; în fond Profetul voeşte să vorbéscă de aprinderea patimilor, tempestele ce ea escită în corp şi în suflet.

MEDITAŢIUNI

Acéstă descriere aşa de atingĕtóre a stărĭĭ pĕcătosuluĭ este o învĕţătură ce dă Profetul de a nu se deprinde cu pĕcatul, de a nu'l lăsa să locuiască în suflet, de a vindeca o rană aşa de funestă şi împovĕrătóre. In pĕcat este ilusiunea sensurilor, întristarea şi umilirea sufletuluĭ, neliniştea inimeĭ. Dacă se transportă pĕcatul la persóna luĭ Is. Chr., el ne arată cât l'a costat expiarea pĕcatelor nóstre. Acesta este un subiect de meditaţie continuă pentru un creştin care are credinţă.

VERSURILE 9, 10.

Dómne înaintea ta este tótă dorirea mea, şi suspinul meŭ de la tine nu s'aŭ ascuns, Inima mea s'a turburat, părăsitu-m'a virtutea mea; şi lumina ochilor meĭ, şi acésta nu este cu mine

La versul 10, cuvêntul ebreŭ la care rĕspunde conturbatum est însémnă a palpita. Ebreul ḑice: tăria mea m'a părăsit, şi lumina ochilor meĭ; ochiĭ meĭ chiar nu maĭ sunt cu mine; expresiune maĭ energică de cât aceea a Septuaginteĭ şi a Vulgateĭ, cu tóte că aceste versiunĭ nu se îndepărtéză de sens. Profetul voeşte să ḑică, că nu maĭ are lumină, şi că el este ca şi cum ar fi perdut organul vedereĭ.

In versul 9, nicĭ o diferenţă între text şi versiunĭ, Profetul se rapórtă însuşĭ la cunoştinţele luĭ D-ḑeŭ, care cércă adîncul inimeĭ. El dă a înţelege, că bunătatea sa este aşa de mare, că nu se póte explica.

MEDITAȚIUNI

Trebue a fi fórte atins, și a avea în inimă o durere adîncă pentru a îndrăsni ca să chemăm însuși cunoștința luĭ D-ḑeŭ ; Dómne, tu cunoștĭ dorințele mele și sinceritatea suspinurilor mele. Când pocăința este ast-fel, căderile sunt rarĭ. Aceste dorințĭ, despre care Profetul ḑice, că D-ḑeŭ este martur, nu pot fi de cât acele ale uneĭ dragoste ce se pocăește. Aceste suspinurĭ, ce ḑice că sunt cunoscute luĭ D-ḑeŭ, nu pot fi de cât durerea unuĭ suflet concentrat în căința crimelor sale. Acéstă turburare a inimeĭ, aceștĭ ochĭ fără lumină, arată slăbiciunea unuĭ pĕcătos, care a cunoscut mărirea luĭ D-ḑeŭ și excesul proprieĭ sale nerecunoștințĭ. Aceste expresiunĭ ale sfântuluĭ rege, trebuia să ne lumineze asupra diformității pĕcatuluĭ. Acest Profet nu era un spirit slab, și nu se póte taxa că ar fi exagerat propriile sale sentimente. Alt-fel era sf. Spirit, care conducea condeiul sĕŭ, și care voia să ne învețe prin aceste cântărĭ consacrate pocăinței. In adevĕr noĭ nu știm ce este pĕcatul: și de aicĭ urmézĕ părerĭ dintre care cea maĭ funestă pentru noĭ este că nu ne temem de pedepsele eterne, careĭ sunt destinate în cea-l'altă viéță. Câțĭ pĕcătoșĭ sunt chiar carĭ îndrăsnesc a se îndoi de aceste rĕsbunărĭ divine! Psalmiĭ penitenței sunt o dovadă de aceste rĕsbunărĭ; dacă ele nu amenință pre pĕcătoșĭ, să ḑicem maĭ mult ce-va, dacă nu există, pentru ce un om ast-fel ca David este dedat uneĭ durerĭ așa de profunde?

VERSURILE 11, 12, 13.

Prietenii meĭ și vecinii meĭ în prejma mea s'aŭ apropiat și aŭ stătut. Și ceĭ maĭ de aprópe aĭ meĭ de departe aŭ stătut; și se sileaŭ ceĭ ce căutaŭ sufletul meŭ. Și ceĭ ce căutaŭ cele rele mie, grăiaŭ deșertăciunĭ și vicleșugurĭ, tótă ḑiua cugetaŭ. Iar eŭ ca un surd nu auḑeam și ca un mut ce nu'și deschide gura sa.

Aceste treĭ versurĭ fac numaĭ douĕ în ebreŭ. La primul vers ebraiștiĭ traduc: Ex adverso plagae meae steterunt în loc de, adversum me apropinquaverunt et steterunt, asupra căria trebue a observa că cuvêntul נגד, ce îl traduc plagere meae, vine de la

verbul נגע care însémnă tangere, pertingere, appropinquare. Dacă ceĭ LXX aŭ citit נגעו terminat prin *van* în loc de נגעו terminat *jod*, eĭ aŭ trebuit să traducă *appropinquaverunt*. Dar aceste două litere van și jod sunt două litere forte asemenea, și copiștiĭ după dênșiĭ, aŭ putut fórte ușor să substitue *jod* în loc *van*. Observ că nu este necesar de a traduce, *departe de rana mea* cum face Biblia engleză, dar că este deajuns, și maĭ bine a traduce *în fața ranelor mele*. Acești prietenĭ și vecinĭ aŭ stătut înaintea ranelor Profetuluĭ; ceea-ce este tot una cu a se apropia și a se opri la vederea acestuĭ om nenorocit. Eĭ s'aŭ apropiat destul, pentru ca să vadă starea sa, și s'aŭ oprit fără a maĭ înainta nicĭ un pas.

Nu este dar un contra sens în textul grec și în Vulgata. Biblia germană nu traduce rĕŭ ebreul: Prieteniĭ meĭ și vecinĭĭ s'aŭ pus înaintea mea și aŭ vĕdut ranele mele. Prin urmare aceste rane, saŭ acéstă rană de care vorbește ebreul nu este alt-ceva de cât durerea extremă de care Profetul era pătruns, tulburat, ca și rănit.

La versul 12, nu este contradicțiune cu versul precedent: Profetul vorbește în acesta de amiciĭ sĕĭ și rudele sale; și în versul 12 de aceĭ ce'l însoțeaŭ de ordinar, saŭ maĭ bine de vecinĭĭ sĕĭ, și aceștia chiar stăteaŭ departe.

In acelaș vers, în loc de *vim faciebant*, ebreul dice, illaqueare cupiunt; dar verbul întrebuințat aicĭ însémnă câte-odată *offendere*, a cărui sens cade în *vim facere*; la care trebue a adăuga, că în Scriptura, *illaqueare* este luat adese-orĭ pentru *opprimere;* de exemplu s'a dis de *Goliath*, *illaqueatus est* în loc de *oppressus*.

Versul 13, este tot acelaș în text și în versiunĭ, afară că în ebreŭ el cuprinde și jumĕtatea versuluĭ precedent.

Profetul zugrăvește fórte bine starea acelor ce sunt întristațĭ, și cum 'ĭ părăsesc amiciĭ, rudele, vecinĭĭ; că în loc de a'ĭ ajuta, a'ĭ proteja, 'ĭ persecută, 'ĭ calomniază, voesc a'ĭ găsi vinovațĭ în totul. Aceste moravurĭ aŭ fost totdéuna și nu trebue să 'ĭ surprindă pre ceĭ apăsațĭ. Se pare încă, că Profetul a avut în vedere specia de persecuțiunĭ contra acelor ce se întorc către Domnul, și carĭĭ pornesc pe căile pocăinței. Acésta nu este maĭ puțin surprindĕtor; purtarea lor este o censură a lumeĭ desfrânate, care 'și rĕsbună, prin calomniile, derîderile, vicleniile sale.

MEDITAȚIUNI

Procedările lumiĭ în privirea unuĭ penitent, este un mare dar al luĭ D-dĕŭ: Ele servesc a'l deslipi de un perfid, care l'a amăgit de atâtea orĭ. Când lumea ne caută, noĭ rĕmânem în legăturile sale; când ne părăsește, începem a fi liberĭ. Is. Chr. dice: Lumea vĕ urăște, pentru că eŭ v'am ales pre voĭ; dacă lumea vĕ urăște, să știțĭ, că pre mine maĭ întâiŭ m'a urât. Is. Chr. este modelul tuturor sfinților, de

la Abel până la cel mai de pe urmă, care va intra în gloria sa. Nici unul din acești sfinți n'a avut, nici va avea favórea lumii, toți aŭ suferit și vor suferi persecuțiunile lumii, și la sfârșitul véculuĭ, istoria sfinților va fi istoria suferințelor, și istoria lumii, va fi istoria rĕutății și a nedreptății. Iată ceea ce trebue a mângâia și sprijini pre ómenii buni. Ei uită câte odată acest principiŭ; deși citesc Evangelia și 'l repetă la fie-care pagină.

VERSUL 14.

Și m'am făcut ca un om ce nu aude și nu are în gura luĭ mustrări.

Textul și versiunile se acordă perfect aicĭ și aŭ un sens fórte clar. Profetul ḑice că în încercările sale, el a suferit fără a se plânge, fără a cârti, fără a se mai încerca chiar de a se justifica. Dacă psalmul privește pre Is. Chr. nimic mai analog cu situațiunea sa și cu purtarea sa în timpul Patimelor sale.

MEDITAȚIUNI

David dă aicĭ un exemplu, care, în tóte timpurile a fost puțin urmat, și care va fi totdéuna fórte puțin. Sensibilitatea ómenilor face ca eĭ să rĕspundă, când sunt atacați, și să se apere când sunt calomniați. Sunt fórte puțini, carĭ lucrézĕ cu prudență, într'un mod util și necesar. Ingrijirea de a se justifica, causézĕ mai totdéuna rele, tulburarea spiritului, și reaua edificațiune a aprópelui. Se aruncă în discuțiunĭ neplăcute, și se declară în public, că nu are nicĭ răbdare, nicĭ moderațiune. Justificându-se chiar, se face urât saŭ ridicol din causa manierei. Lumea, orĭ-cât de perversă este, nu aprobă sgomotele, și legea luĭ D-ḑeŭ le respinge cu totul. Dacă ar avea cine-va umilință și conformitate cu voințele Domnului, ar cruța multe tulburărĭ și remușcărĭ. S'ar prefface ca Profetul, ar tăcea, ar aștepta în pace momentul providenței; dar umilința și supunerea la poruncile Domnului sunt douĕ virtuți care nu se învață de cât la școla luĭ Is. Chr. Filosofii daŭ iarăși óre-care lecțiunĭ de răbdare, dar cea mai mare parte cu îngâmfare, și acesta este un fundament nesolid nicĭ sanctificator.

VERSUL 15.

Că spre tine Dómne am nădăjduit, tu veĭ auḑi, Dómne, Dumneḑeul meŭ.

Iată cuvêntul pentru care Profetul nu se justifica și nu rĕspundea amicilor sĕĭ; pentru că el sperá în Domnul, și avea încredere că va fi auḑit. Uniĭ ebraiștĭ traduc: Tu veĭ rĕspunde Dómne D-ḑeul meŭ, în loc, tu mĕ veĭ auḑi, Dómne D-ḑeul meŭ; pentru că acelaș verb însémnă și a rĕspunde și a auḑi.

MEDITAȚIUNI

Eŭ găsesc o tărie singulară în lecțiunea: *Tu veĭ rĕspunde Dómne D-ḑeul meŭ.* Un inocent atacat, calomniat, persecutat are de apărător pre Domnul D-ḑeul dreptățiĭ. Ast-fel acest om ḑice: Voiŭ tăcea, voiŭ reprima, tóte dorințele de a mĕ justifica, nu voiŭ rĕspunde, Domnul va rĕspunde pentru mine; dar cum va rĕspunde Domnul în favórea celuĭ drept și a dreptățiĭ? Noĭ nu știm adese-orĭ, precât suntem în viéță, pentru că aceste căĭ ne sunt necunoscute; dar știm că, în viéța viitóre, el va face dreptate tuturor, că va arăta rĕutatea unora și inocența altora. Aceea ce aŭ așteptat toțĭ sfinții; câte o-dată Domnul 'ĭ-aŭ îndreptat în acéstă viéță; el a rĕspuns pentru eĭ, și rĕspunsul sĕŭ a sfărâmat calomnia; dar mulțĭ dintre eĭ, aŭ bĕut paharul întreg și aŭ eșit din acéstă lume victime ale întreprindereĭ inimicilor sĕĭ. Pentru eĭ este necesară ḑiua cea mare a arătăreĭ; fără care Domnul nu ar fi ceea ce este, dreptatea esențială și protectorul virtuțiĭ.

VERSUL 16

Că am ḑis, ca nu când-va să se bucure de mine vrăjmașiĭ meĭ, și când s'aŭ clătit picióre le mele, asupra mea marĭ aŭ grăit.

Nu se citește în ebreŭ inimiciĭ meĭ: ceĭ LXX aŭ adăogat οἱ ἐχθροί μου, pentru maĭ mare explicațiune, și ceea maĭ mare parte din ebraiștĭ presupun aceste cuvinte în interpretațiunile lor, s'ar putea traduce după ebreŭ. Am ḑis: nu permite, ca aceĭ ce aŭ vorbit contra mea cu mândrie, când s'aŭ clătit pașiĭ meĭ, să se bucure de nenorocirea mea. După acéstă explicațiune, se suplinește numaĭ pronumele *qui*, și acéstă explicațiune este cu atât maĭ naturală, cu cât *et* nu este în ebreŭ. Cu tóte acestea și forma ce a luat-o grecul și Vulgata este fórte bună, și intră ușor în sensul ebreuluĭ, tradus

ast-fel: Am ḑis: ca să nu se bucure contra mea; când s'ar clăti paşiĭ meĭ, eĭ aŭ vorbit cu mândrie contra mea. Cea maĭ mare parte din comentatoriĭ Vulgateĭ schimbă *et* în *quia*, acésta nu este necesar; acéstă conjuncţiune póte fi înlocuită prin *dejà*. Profetul sprijineşte rugăciunea sa pe experienţă.

MEDITAŢIUNI

Este de creḑut, că Profetul nu are aicĭ în vedere de cât gloria luĭ D-ḑeŭ, şi în folosul sĕŭ propriŭ. Sfinţiĭ nu se supĕră, că inimiciĭ lor 'ĭ rîd, 'ĭ umilesc, 'ĭ despreţuesc. Acolo este fructul preţios al virtuţiĭ şi dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ, acésta este calea perfecteĭ abnegaţiunĭ; dar eĭ pot cere şi cer cu merit, ca gloria luĭ D-ḑeŭ să nu fie în prada rĕutăţiĭ impioşilor. Aceştiĭ inimicĭ prin urmare sunt maĭ ales puterile infernuluĭ, care se încércă a stabili imperiul lor pe ruinele împĕrăţieĭ luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 17.

Că eŭ spre bătăĭ gata sunt, şi durerea mea înaintea mea este pururea.

Se traduce după ebreŭ: sunt gata a mĕ poticni, căcĭ se crede că cuvêntul לִצְלָע însémnă: ad claudicationem, Fer. Ieronim traduce: ad plagas paratus sum; şi Biblia germană: sunt făcut pentru a suferi, saŭ sunt gata a suferi. se pare că cuvêntul ebreŭ צֵלָע, care însémnă propria *cósta*, este transportat în însemnarea luĭ *claudicatio*, *plaga* şi prin ceĭ LXX, orĭ-ce necaz saŭ bătae în general; nu se póte ḑice dar că Vulgata se îndepărtéză de sens. Parafrasa haldaică traduce *in calamitatem*. Profetul voeşte să ḑică că durerea ce o are de pĕcatul sĕŭ, şi care nu se stinge niciŏ-dată din gândirea sa, îl dispune a suferi tóte bătăile ce le va da D-ḑeŭ.

MEDITAŢIUNI

Iată pentru ce tăcea Profetul în persecuţiunĭ! pentru că se privea totdéuna ca pĕcătos, şi demn de tóte rĕsbunările divine. Sufletul sĕŭ era dispus la totul, voinţa sa în totul conformă cu a luĭ D-ḑeŭ. Nu ne putem imagina un semn de penitenţă maĭ sinceră şi maĭ equivócă, un mijloc maĭ eficace şi maĭ scurt de a obţinea darul.

VERSUL 18

Că fără-de-legea mea eŭ voiŭ vesti și mè voiŭ griji pentru pĕcatul meŭ

In ebreŭ este, voĭ fi neliniștit pentru pĕcatul meŭ; ceea ce nu se îndepărtéză de sensul Vulgateĭ. Acest vers póte fi privit ca dovadă a celuĭ precedent; Profetul era gata a suferi tótul, pentru că recunoștea pĕcatul sĕŭ, și se ocupa de îngrijirea de a'l expia.

MEDITAȚIUNI

Ast-fel trebue să fie ocupațiunea în tótă viéța nóstră, a recunóște pĕcatele nóstre, a ne gândi neîncetat a le expia, a nu crede nicĭ o-dată, că suntem fără de pată înaintea luĭ D-ḑeŭ. Termenul de care se servește textul însémnă frică și neliniște, două sentimente, care nu trebue nicĭ o-dată să excludă încrederea. Apostolul ḑice, că trebue a lucra mântuirea nóstră cu frică și cu cutremur. Ceea ce nu 'l împedecă a ne îndemna la bucuria în Domnul. Lacrimile pocăinței sunt pline de blândeță și bucuria interióră este cu atât maĭ mare cu cât inima este maĭ înfrântă.

VERSURILE 19, 20.

Iar vrăjmașiĭ meĭ trăesc și s'aŭ maĭ întărit de cât mine, și s'aŭ înmulțit ceĭ ce mĕ urăsc fără dreptate. Ceĭ ce'mĭ rĕsplătesc mie rele pentru bune mĕ clevetea, căcĭ urmam bunătatea.

Ebreul ḑice: et inimici mei viventes raborati sunt, et multiplicati sunt, qui oderunt me mendaciter. Se vede că este acelaș sens; nu este în text *super me.*

La versul 20, în loc de *detrahebant*, ebreul ḑice, adversantur mihi, ceea ce este maĭ general, fără a fi contrar cu lecțiunea greculuĭ ἐνδιέβαλλον. Grecul ḑice: δικαιοσύνην justitiam, în loc de *bonitatem*, care rĕspunde maĭ exact ebreuluĭ.

Profetul în aceste versurĭ, expune Domnuluĭ starea inimicilor sĕĭ; eĭ sunt înfloritorĭ, puternicĭ, numeroșĭ, armațĭ de calomnie și nedreptate.

MEDITAȚIUNI

Este permis de a expune în secretul rugăciuneĭ, ceea ce e de temut saŭ ce are a suferi de la inimiciĭ sĕĭ; este

un semn, că este fórte departe de a voi să'şĭ rĕsbune singur. Un om rĕsbunător nu consultă de cât pasiunea sa şi nu pune interesele sale în mâna Domnuluĭ.

VERSURILE 22, 23.

La versul 23, ebreul ḑice: grăbesce de a mĕ ajuta. Grecul Vaticanuluĭ ḑice: πρόσχες; alte versiunĭ aŭ σπεῦσον care rĕspunde maĭ exact ebreuluĭ. Acéstă diferinţă este puţin considerabilă.

MEDITAŢIUNI

După ce profetul a expus miseriile sale, căinţa sa, conformitatea sa plină şi întrégă cu ordinile luĭ D-ḑeŭ, tăria şi numĕrul inimicilor sĕĭ, el se aruncă în sînul provedinţeĭ divine, şi cere cu stăruinţă de a fi totdéauna sub protecţiunea sa. Acésta este o lecţiune şi un model pentru toţĭ ómenĭĭ. Nimenea nu este scutit de pĕcate multiple. Nicĭ unul nu trebue să se încréḑă puterilor sale, nimenea nu este scutit de laţurile ce le tinde inimiciĭ mântuireĭ.

Sfinţiĭ părinţĭ aŭ obiceiŭ a aplica acest psalm luĭ Is. Chr. suferind pentru tóte pĕcatele lumeĭ. Explicaţiunile lor nu sunt silite, şi este sigur, că multe versurĭ ĭ convin maĭ bine de cât luĭ David. Is. Chr. este modelul penitenţilor, de şi el a fost fără pĕcat. Dacă acest psalm se verifică în totul de el, cu atât maĭ mult trebue noĭ să adoptăm tóte sentimentele luĭ!

PSALMUL XXXVIII

Titlul este: In finem, ipsi Iditun, canticum David. S'a explicat de maĭ multe orĭ expresiune *in finem*, restul titlulŭĭ ne învaţă, că acest psalm este al luĭ David, şi că s'a dat luĭ *Iditun* pentru a fi cântat în adunările religióse. S'a vorbit de acest Iditun, ca de unul din principaliĭ cântăreţĭ, la prima carte a Paralipomenilor, cap. 16, versul 41 şi 42; capitolul 25, v. 1; şi în a doua la cap. 5, vers. 12; şi nu-

mele sĕŭ mal este pus în capul psalmurilor 61 și 76. Aceste inscripțiunĭ arată, că acești psalmĭ eraŭ destinați cultuluĭ public, și că adevĕrurile ce eĭ conțin nu privea numaĭ pe David, dar ele trebue să servéscă de instrucțiune tuturor credincioșilor.

Se pare, că David a voit în acest psalm să represinte tăcerea sa și răbdarea sa neînvinsă, când Semei 'l înjura, supunerea sa la ordinile luĭ D-zeŭ, răbdarea și supunerea sa la ordinile luĭ D-ḑeŭ, pocăința sa și durerea la vederea pĕcatelor sale despre a căror pedépsă 'șĭ amintea, profundele sale reflexiunĭ asupra mișcărilor neliniscite și adese orĭ nedrepte, ce ómeniĭ 'șĭ daŭ pentru lucrurĭ deșarte și ușóre, lipirea sa de bunurile reale și care duréză maĭ mult de cât viéța, și în fine ferma sa hotărâre de a se considera totdéuna ca un strĕin și călĕtor pe pĕmênt și el poseda aicĭ o împĕrăție.

Dar este vĕḑut, că David n'a scris acest imn numaĭ pentru el, el vorbesce în numele tuturor dreptilor a căror credință și răbdare o încércă Domnul aicĭ jos, îĭ învață a fi umiliți în persecuțiunĭ și a însufleți curajul lor prin sentimente de jurisprudență și supunere la voințele luĭ D-ḑeŭ, le arată cât de mic lucru este aceea ce le ia, și din contra cât de mare și solid aceea ce D-ḑeŭ le prepară, și le amintesce că eĭ sunt în lumea acésta numaĭ niște călătorĭ a căror greutățĭ nu duréză maĭ mult de cât drumul care conduce la patria cerésca, unde D-ḑeŭ le-a destinat un etern repaus.

Subiectul psalmuluĭ present privește póte și vre-una din necazurile profetuluĭ; dar în general, atinge multe puncte fórte însemnate, ast-fel precum scurtarea vieței, vanitatea lucrurilor omenești, necesitatea răbdărĭĭ, oprirea cuvintelor, pocăința, etc.

VERSURILE 1, 2.

Ḑis-am păzivoiŭ căile mele; ca să nu greșesc eŭ cu limba mea. Pus-am gureĭ mele pază, când a stătut păcătosul împotriva mea.

Aceste douĕ versurĭ fac numaĭ unul în ebreŭ. In text este: Custodiam ori meo clausuram interea dum peccator contra me, în loc de *posui custodiam ori meo*, etc. Dar este acelaș sens, fără numaĭ, că textul presintă ca o simplă hotărîre aceea ce Grecul și Vulgata exprimă, la vers. 2 ca un lucru deja făcut.

MEDITAȚIUNI

Profetul nu ḑice simplu că saŭ hotărît a păzi limba sa, de a pune frâŭ gureĭ sale; el începe prin aceea ce este maĭ necesar, care este de a priveghea asupra căilor sale, adică asupra gândirilor sale; pentru că limba nu se scapă, de cât pentru că nu cugetă asupra consequențelor unuĭ cuvênt imprudent. Or-cine păzește bine gândirile sale, ḑice maĭ rar lucrurĭ de care să se pótă în urmă căi. Ceea ce este și maĭ greŭ încă, este de a pune un frâŭ gureĭ sale, când adversariĭ, fără să se opréscă și fără moderațiune, 'șĭ daŭ tótă libertatea de a vorbi, a vorbi de rĕŭ, a insulta. Trebue a fi cu totul stăpân pre sine, pentru a se ține în asemenea împrejurărĭ. In general, nimic nu este maĭ greŭ, de cât de a stăpâni limba sa. Sf. Apostol Iacob a vorbit asupra acestuĭ articol maĭ mult de cât toțĭ Apostoliĭ.

VERSUL 3.

Amuțit-am și m'am smeril, și am tăcut din bunătățĭ, și durerea mea s'a înoit.

In ebreŭ se citește: *păzit-am tăcere, am tăcut asupra binelui, și durerea mea saŭ tulburat* (ațițat). A amuți în tăcere, în limba Sfânteĭ Scripturĭ este a tăcea în totul. Ceĭ LXX aŭ pus ἐταπεινώθην, în loc de *silentio*, care este al doilea cuvênt al acestuĭ vers în ebreŭ: și Vulgata traduce *humiliatus sum*. Cred, că fiind că verbul דמם însemnă *silere* și acquiescere, ceĭ LXX aŭ urmat acéstă însemnare din urmă; dar a capĕta o pedépsă, este a se umili; eĭ s'aŭ ținut maĭ mult de sens, de cât de literă. In loc de durerea mea s'a ațițat, eĭ aŭ pus, s'a înnoit, care exprimă acelaș sens

și care 'l exprimă mai clar. O durere, care se reînoește, care se aţiţă, cum traduc autorii principiilor discutate. David voește să ḑică în acest vers, că hotărârea sa de a păzi tăcere, de a nu se apĕra, chiar prin cuvinte bune, n'a făcut de cât a aţiţat durerea sa.

MEDITAŢIUNI

Greutatea de a păzi limba sa, pentru a nu rĕspunde de cât numaĭ cu blândeţe și înţelepciune, acelor carĭ ne împovoréză de injuriĭ, și temerea ce aŭ servitoriĭ luĭ D-ḑeŭ de a lovi, în aceste împrejurărĭ critice, caritatea or umilinţa, 'ĭ duce la amuţire, a se umili înaintea luĭ D-ḑeŭ, și a se abţinea de a ḑice chiar lucrurĭ bune, care ar putea servi la justificarea lor, cum făcu David, care nu ḑise un singur cuvênt, pentru a se justifica de imputările ce'ĭ făcea Semeĭ.

Durerea mea s'a reînoit, adaugă David; adică după esplicaţiunea luĭ Theodoret, 'mĭ-am amintit în acelaș timp, de ocara, ce am făcut însumĭ luĭ D-ḑeŭ, m'am simţit pătruns de vêrful unuĭ spin dureros; și sfâșiat de mustrările conștiinţeĭ mele, mi-am închipuit, că purtarea luĭ Absalon și Semeĭ în privirea mea era o imagine slabă a conduiteĭ mele urîte către D-ḑeŭ, și că revolta unuia și obraznicia altuia, era o pedépsă dréptă pentru revolta mea către D-ḑeŭ, a acestuĭ D-ḑeŭ așa de bun pentru mine, un părinte așa de plăcut și un bine-făcĕtor așa de darnic.

VERSURILE 4, 5, 6.

Înferbântatu-s'a inima mea în lăuntrul meŭ; și în cugetul meŭ se va aprinde foc. Grăit-am cu limba mea; spune-mĭ, Dómne, sfârșitul meŭ și numĕrul ḑilelor mele care este; ca să știŭ de ce mĕ lipsesc eŭ.

In ebreŭ sunt numaĭ douĕ versurĭ, dar sensul nu suferă de acéstă împărţire. Ceĭ LXX aŭ tradus verbul תבער care însémnă în adevĕr *exardescet* la viitor; dar contextul determină preteritul, maĭ ales că nu se înţelege, că Profetul voește să zugrăvéscă mărirea acestuĭ foc domestic, care ar fi capabil de a aprinde sufletul sĕŭ.

Ut sciam quid desit mihi. Ebreul se póte traduce: quam desimens et deficiens sim ego, saŭ quam cit'o desimam esse equam parum durem; saŭ, quam nullus sim, quam fragilis sim. Tóte aceste sensurĭ sunt bune și intră în acel al versiunilor nóstre; căcĭ acel

care póte cunóște cât este de slab, fragil și de puțină durată, cunóște mizeriile sale și isvorul nenorocirilor. Putem crede, cu tóte acestea, că Profetul descrie un om pătruns de relele sale, sătul de viéță, și dorind să știe cât timp 'i mai rămâne a vieți; atunci ar trebui să se știe de versiune quam deficiens sim ego ca să știu de ce mă lipsesc eŭ, și aceea se apropie mult de versiuni.

MEDITAȚIUNI

Aceste cuvinte însémnă după sf. Ambrosie, că David gândind la pĕcatele sale, simțește că focul se aprinde în sufletul sĕŭ; acest foc este venit din cer care servește a distruge pĕcatul și a curĕți inima; acest foc care se aprinde prin meditarea Dumnedeeștilor scripturi; acest foc asemenea cu acel de care se simțea animații cei doui discipoli, când 'și ḑicea unul altuia, după ce li s'a arătat Iis. Christos; aŭ nu era inima nóstră arḑênd, când ne explica scripturile? Așa dar acel foc divin al dragostei se aprindea în inima lui David, când se gândea și la pĕcatele ce D-ḑeŭ i le-a ertat într'un mod așa de miraculos și la nedreptatea impioșilor, carî abuséză așa de urât de răbdarea lui D-ḑeŭ, și la miseria omului, ce extrema sa ușurătate îl expune neîncetat a se perde.

Focul de care ardea sfântul Profet, fiind după observarea sf. Ambrosie, asemenea cu acel al pentecostei, îi dedea ca o limbă nouă, pentru ca să vorbéscă nouă, nu a vechiului om, dar a celui noŭ. Căci nu fără cuvênt, ḑice David în acéstă parte; m'am servit de limba mea pentru a servi; el voește să ḑică, că pentru a vorbi despre acele ce avea să'i céră, el s'a servit nu de o limbă cunoscută tuturor ómenilor, dar de o limbă ce o învĕțase de la sfântul Spirit, și ce cerea de la D-ḑeŭ Profetul în acéstă limbă supra naturală și cerésca? Óre ca să'i facă cunoscut cât avea să mai trăéscă, ca și cum prin o curiositate naturală ar fi dorit să știe ḑiua morții sale? Nu, fără îndoială, căci acéstă dorință ar fi fost contrară ordinului stabilit de Providință, care voește ca omul să nu știe acea ḑi, ca să viețuiască într'o dependență mai mare, și să fie mai mult obligat a priveghea asupra sa.

Ce cerea dar David de la D-ḑeŭ? Ca în gradul înălțat unde Providința l'a pus, D-ḑeŭ prin darul sĕŭ să'l păzéscă de gândirile vane ale spiritului omenesc, care crede ușor,

că timpul ce are să'l viețuéscă în acéstă lume, este fórte lung și care'l duce a lucra numaĭ așeḑéminte timporale. David rógă dar pre Domnul de a face să înțelégă, cât de scurtă trebue să fie viéța sa, cât de mărginită este mésura prescrisă a ḑilelor sale, și prin urmare cât de aprópe este ora finituluĭ sĕŭ. Căcĭ cea maĭ mare parte din ómenĭ neglijéză lucrarea mântuiriĭ, pentru că nu sunt cu atențiune la un adevĕr așa de mare. Fiind-că eĭ nu se gândesc la sfârșitul lor credênd a fi depărtat, eĭ se aplică maĭ numaĭ la aceea-ce privește viéța presentă, și eĭ sacrifică eternitatea lor pentru câte-va bunurĭ timporale și pentru câte-va plăcerĭ frivole. Persecuțiunea ce suferea atuncĭ David, alungat din tronul sĕŭ de Absalon, era maĭ propriŭ a'l face să simțéscă scurțimea și slăbiciunea bunurilor pămênteștĭ, și acésta era un mijloc de care Dumneḑeŭ se servea, pentru a'l face să înțelégă maĭ bine acéstă limbă puțin cunoscută ómenilor.

VERSURILE 7, 8, 9, 10.

Iată cu palme mĕsurate aĭ pus ḑilele mele, și ipostasul meŭ ca o nimica înaintea mea. Insă tóte sunt deșertăciune, tot omul ce viază. Măcar că în chip trece omul, dar în zadar se turbură, strânge comorĭ și nu știe cuĭ le adună pre ele.

Aceste patru versurĭ nu fac de cât douĕ după text.

Ecce mensurabiles; în ebreŭ, *ecce palmares* saŭ *unius palmi*; ceea ce însémnă că ḑilele omuluĭ sunt scurte. In grecul Vaticanuluĭ se citește παλαιὰς ἡμέρας, *dies veteres* pentru a arăta că ḑilele îmbĕtrânesc și sunt aprópe de sfârșit. In sf. Chrisostom și în Fer. Augustin se citește παλαιστὰς pentru a arăta luptele omuluĭ de pe pământ. Tóte lecțiunile acestea denotă scurtimea, slăbiciunea și mizeria viețiĭ.

Substanța mea: în ebreu, aevum meum, aetas mea ceea-ce revine la aceeașĭ, căcĭ existența nóstră pre pământ este timpul ce noĭ 'l trecem aicea.

Omnis homo vivens; în ebreu, stans firmus, persistens ceea-ce face, că mulțĭ interpreți să traducă : *tot omul, orĭ cât de tare s'ar arăta*; eŭ nu cred că acésta este necesar, este de ajuns ca Profetul să ḑică *tot omul viețuind*; acésta coprinde tóte împrejurările.

In imagine per transit homo; se póte traduce după ebreŭ omul trece în umbră : saŭ în figură saŭ în întunerec ; expresiunĭ care tóte însémnă fragilitatea, rapiditatea, ușurătatea vieței și ignoranța muritorilor.

Sed et frustra conturbatur ; în ebreŭ se citește la plural

conturbantur, saŭ solliciti sunt ; acest plural însémnă că propositiunea este generală și că termenul *homo* este luat pentru tot neamul omenesc.

Thesaurizat, et ignorat cui concregabit ea ; în ebreŭ : Congregat et ignorat quis collector eorum. Este acelaș sens ; căcĭ dacă omul, care adună bogățiĭ nu știe pentru cine le adună, nu știe cuĭ vor rĕmânea după mórte. Aceste două lucrurĭ sunt reciproce, și este de ajuns a represinta una pentru a se înțelege și cea-l'altă.

MEDITAȚIUNI

Ast-fel este fructul meditațiunilor Profetuluĭ, și a cunoștinței ce el a cerut de la D-ḑeŭ de sfârșitul sĕŭ. El arată fie-cărui om ce viețuește aicĭ pre pământ, că totul este vanitate și nimicire, vanitate generală și universală orĭ cum și orĭ în ce parte veĭ privi, vanitate în nobleță, vanitate în frumusețĕ, vanitate în tărie, vanitate în bogățiĭ, vanitate în spirit, vanitate chiar în inteligență, într'un cuvênt vanitate în tot ceea ce este luminat de lumina luĭ D-ḑeŭ, și regulat prin direcțiunea sfântuluĭ Spirit. Aicĭ vorbește un rege, însă un rege revenit din rătăcirile sale, desgustat de veseliile înșelătóre ale lumiĭ ; el declară din noŭ, că omul trece ca o pictură, ca o umbră care dispare și se șterge după puțin timp ; că ast-fel ceea ce ne încântă în acéstă lume, onorurĭ, plăcerĭ, și bogățiĭ, nu pot avea nicĭ un fundament solid, că nu sunt în realitate, dar o aparență a lucrurilor o închipuire a bunurilor adevĕrate, a plăcerilor durabile și a gloriei eterne.

Și cu tóte acestea, adaugă el, omul este așa de orb, că neîncetat se muncește pentru o viéță așa de scurtă și pentru bunurĭ așa de slabe. Se luptă cu căldură pentru bunurile acesteĭ lumĭ, străbate mările, se expune la miĭ de pericole, tótă viéța sa este tulburată și în fine mórtea termină acéstă viéță tulburată, fără ca să fi gândit la eternitate. O orbire ! o nebunie !

VERSUL 11.

Și acum cine este răbdarea mea, aŭ nu este Domnul ? și ipostasul meŭ de la tine este.

In ebreŭ, cuvênt după cuvênt ar fi : Et nunc quid expecto Domine ? spes mea ad te ipsa (est). Ceĭ LXX aŭ desfășurat ceva

mai puțin tonul întrebăreĭ, ḑicênd, nonne Dominus? ceea ce este acelaș sens ca și al textuluĭ.

Et substantia mea apud te (est), rĕspunde ebreuluĭ spes mea ad te ipsa (est). Ceĭ LXX ḑic ὑπόστασις, care însémnă *fond*, substanța speranțeĭ saŭ a așteptăreĭ. Nu trebue a crede ca uniĭ comentatorĭ, că acești interpreți grecĭ să fi adaus aicĭ la textul ebreŭ, eĭ nu aŭ făcut, cum ḑic, de cât a'l desfășura puțin. Restul versuluĭ rĕspunde ebreuluĭ și dă sensul acestuĭ text.

MEDITAȚIUNI

Până la versul acesta, Profetul vorbește de un om, care nu s'a întors către D-ḑeŭ, privindu-l ca unicul sĕŭ reazĕm. El a avut recurs la soluțiunele sale, a simțit miseria omuluĭ, s'a săturat de viéță; dar aicĭ el se aruncă în sînul luĭ D-ḑeŭ, recunoscênd, că tot fondul experienței sale este numaĭ în el. Cu tóte că, prin experiența ce avea de lucrurile omenești, el putea să judece de deșertăciunea altor ajutorurĭ, sprijine și mângăerĭ; cu tóte acestea el, aștéptă de la D-ḑeŭ o convincțiune încă maĭ perfectă însușĭ a adevĕruluĭ; pentru aceea el adreséză însușĭ Domnuluĭ: Cine este speranța mea? Și el rĕspunde îndată; ca și cum ar fi fost luminat de lumina divină. Numaĭ tu, Dómne, tu eștĭ așteptarea mea și fondul speranțeĭ mele. S'ar părea, că Profetul ḑice aicĭ ceva prea cunoscut, și că toțĭ ómenĭ, fără a fi luminați de Sfântul Spirit, ar putea rĕspunde, că tótă speranța lor este în D-ḑeŭ; dar este o mare deosebire între a mărturisi printr'o lumină pur naturală, și a'l face prin inspirația luĭ D-ḑeŭ însușĭ. Alt ceva este, ca să sperăm în D-ḑeŭ prin speculație; și alt lucru este de a fi convins a nu se maĭ încrede în lucrurĭ create. Oamenĭĭ combat în tóte ḑilele, prin încrederea ce aŭ eĭ în mijlócele omenești, profesiunea ce fac eĭ de a pune tótă încrederea lor în Dumneḑeŭ.

Profetul le pune aicĭ în gură un act de o adevĕrată încredere și de speranță supranaturală.

VERSURILE 12, 13.

De tóte fără-de-legile mele mântuește-mĕ, ocară celuĭ fără de minte m'aĭ dat. Amuțit-am, și n'am deschis gura mea, că tu aĭ făcut.

Se crede, că ebreul este aicĭ în opoziție cu ceĭ LXX și Vulgata, în a doua parte a versuluĭ 12; căcĭ noĭ avem, opprobium insipienti

dedisti me; și ebreul, se ḑice că pune, opprobrium insipienti non posuisti me; dar fiind-că particula אל, în ebreŭ equivaléză câte-odată cu nonne, nu este natural de a gândi că sensul ebreuluĭ este, annon opprobium posuisti me insipienti? ceea ce recade în sensul celor LXX și a Vulgateĭ. Acéstă manieră de a împĕca textul cu versiunile este cu atât maĭ naturală, cu cât versul următor presupune, că Profetul este părăsit la dispreţul unuĭ nebun; căcĭ se citește: tăcut-am și nu am deschis gura mea, pentru că tu aĭ făcut aceste lucruri. Și ce lucruri? De sigur persecuţiunea, derîderile, insultele nebunuluĭ. D-ḑeŭ a permis acésta, pentru a încerca virtutea Profetuluĭ, saŭ pentru a'l face să'și expieze pĕcatele sale. Ebraiștiĭ nu traduc אל prin non, dar prin ne, și ḑic: Ne ponas me opprobrium insipienti. Eĭ aŭ vĕḑut, că rugăciunea Profetuluĭ nu putea privi de cât timpul viitor; căcĭ până aĭcĭ Domnul l'a scăpat de insultele nebunuluĭ. Acest fapt ce'l anunţă ceĭ LXX și Vulgata într'un fel, se pare că este fórte analog cu Versul 13, cum voiŭ arăta.

Versul 13 conţine maĭ mult aceste cuvinte: Amove à me plagas tuas, care aparţin în ebreŭ la versul următor, dar fără a schimba sensul versiunilor. Se pare că aceste rane, aceste bătaĭ, de care cere Profetul să fie scutit, sunt răsbunărĭ divine, pedepsele cu care lovește pre ceĭ împietriţĭ, îndărătnicĭ; bătaĭ maĭ tarĭ de cât tóte persecuţiunile ómenilor.

MEDITAŢIUNI

Este ușor de a cere de la D-ḑeŭ ertarea pĕcatelor, când cine-va este vinovat și pedepsit, dar, fórte greŭ de-a face acéstă cerere, ca Profetul, cu o inimă slobodă de orĭ-ce afecţiune a pĕcatuluĭ, maĭ ales dacă pĕcatul domină în noĭ, pĕcatul întărit prin obiceiŭ, și devenit înclinarea nóstră scumpă. Când cine-va este în acéstă dispoziţiune de renunţare universală și absolută, ia mĕsurĭ pentru a schimba viéţa, și face tóte sacrificiile ce le cere Domnul.

Nu este un rĕŭ a fi în prada dispreţuluĭ și a insultelor lumiĭ, însuși Domnul ne curĕţește prin acéstă cale, așa de atrăgĕtóre pentru sufletele pătrunse de nimicnicia lor, și jaluze de a se aseměna cu Is. Chr.; dar bătăile luĭ D-ḑeŭ, pedepsele ce el le exercită ca judecător, sunt fórte grozave, și pentru a le înlătura trebue să'ĭ adresăm rugăciunĭ dese.

VERSURILE 14, 15.

Depărtéză de la mine bătăile tale; că de la tăria mâniei tale eŭ m'am lipsit. Intru mustrări pentru fără-de-lege aĭ pedepsit pre om, și aĭ subțiat ca un păiajen sufletul luĭ. Insă în deșert se turbură tot omul.

Ebreul ḍice, ast-fel: Căḍut-am leșinat sub lovitura mâniei tale; tu pedepsești pre om mustrându-l pentru pĕcatul sĕŭ, tu facĭ să se mistue ca molia, ceea ce are el maĭ frumos. Da, tot omul este deșertăciune.

Se vede că: 1) Ceĭ LXX aŭ pus *tăria mâniei* în loc de *loviturile mâniei*, saŭ (maĭ conform încă cu ebreul) în loc de bătaia mâniei. Este acelaș lucru, și sensul acestor interpreți este maĭ clar; 2) Că Vulgata unește *increpationibus* cu *defecti*, pe când ebreul pune aceste cuvinte în versul următor. Sensul nu este alterat, pentru că urméză tot maĭ departe, că Domnul lovește cu lovituri marĭ, când el cértă. Vulgata face ca acéstă mustrare să cadă asupra Profetuluĭ, și ebreul asupra fie-căruĭ om în general pe care Domnul 'l pedepsește pentru pĕcatele sale. Vorbesc aicĭ numaĭ de Vulgata, pentru că și Grecul pune aceste cuvinte ἐν ἐλεγμοῖς la versul următor de la *et tabescere fecisti*. Trebue a maĭ observa că omul considerat aicĭ în general, póte indica pre David, și că Profetul a putut să se arate pre sine prin aceste cuvinte: corripuisti hominem; 3) Că ceĭ LXX aŭ tradus כעש, sicut araneam, cu tóte că cuvêntul ebreŭ se ḍice că însémnă *tineo*. Acéstă însemnare nu este fixă; căcĭ Targum traduce, ca *un culbec*, și Simaca ca *o putrediciune*; 4) Că tot acești interpreți aŭ tradus *suflet* în loc de lucrurĭ dorite saŭ *prețióse*, care rĕspunde cuvêntuluĭ חמורו, este acelaș sens; căcĭ Profetul înțelege viéța, substanța omuluĭ, obiectul cel maĭ scump al dorinței sale. Englesul Duport traduce, formam et carnem, pentru a indica tot omul; 5) că conturbatur ce se citește în Vulgata și ταράσσεται în grecul Vaticanuluĭ, nu este în alte ediții grece. Se pare că cuvêntul este repetat din vers. 9. Aicĭ el nu schimbă sensul; omul care se turbură și se aprinde în deșert, nu este alt-va de cât vanitate.

Se vede destul sensul acestor douĕ versurĭ. Profetul arată efectele pedepselor luĭ D-ḍeŭ, saŭ asupra luĭ, saŭ a pĕcătoșilor în general. Textul și versiunile se împacă despre sens; diferințele sunt micĭ și nu ating întru nimic esențialul.

MEDITAȚIUNI

Starea unuĭ pĕcătos lovit de D-ḍeŭ pentru pĕcatele sale este o stare de umilință și nimicnicie; dar acéstă situațiune crudă este prețiósă pentru mântuire. Totul pĭere în acest

suflet, mai 'nainte așa de îndrăsneț: vanitatea, pretențiunile, dorințele ambițiuneĭ, sensibilitățile asupra onóreĭ. Totul cedéză mâneĭ luĭ D-ḑeŭ, care rănește pentru a tămădui, și care pedepsește pentru a se milostivi. Sentimentul cel maĭ viŭ, care se ridică într'o inimă așa de umilită, este că omul nu este de cât curat nimica, și că tóte mișcările ce le face pe pământ, sunt o țesătură de miseriĭ, un isvor nesecat de tulburăriĭ.

VERSURILE 16, 17.

Audĭ ruga mea Dómne, și rugăciunea mea ascultă, lacrimele mele să nu le trecĭ. Că nemernic sunt eŭ la tine și străin ca și toțĭ părințiĭ meĭ.

Aceste douĕ versuriĭ nu fac de cât unul în ebreŭ. Comentatoriĭ observă că în ebreŭ este: Exaudi orationem meam Domine, et deprecationem meam auribus percipe, ad lacrymas meas ne sileas, quoniam, etc.; ast-fel că ne sileas se rapórtă la *lacrimĭ*. Unii ḑic că grecul are acéstă manieră de a împărți și ponctua. Cât pentru acésta, lucrul nu este adevĕrat; acéstă versiune greacă împărțește și punctuază ca și Vulgata. Dar chiar în ebreŭ nu vĕd ca *nesileas* să se rapórte numaĭ de cât la lacrimĭ; ba chiar din contră, pentru că nu este, et ad lacrymas meas ne sileas, dar, auribus percipe lacrymas meas; saŭ maĭ bine, aures intende ad lacrymas meas; în urmă *ne sileas* quoniam etc. Cred că aicĭ textul și versiunile sunt prea conforme.

MEDITAȚIUNI

David vorbește aicĭ ca toțĭ părințiĭ sĕĭ, patriarchiĭ vechĭ cariĭ se priveaŭ ca străinĭ pre pământ. El se servește de acésta, pentru a atinge inima luĭ D-ḑeŭ, ca și cum ar ḑice: Dómne, nu maĭ aparțin pământuluĭ, sunt cetățean al locuințeĭ cerești, cel puțin după făgăduințele ce 'mĭ-aĭ făcut; ascultă dar rugăciunile mele și scapă-mĕ în nevoile mele; scapă-mĕ maĭ ales de pĕcatele mele, care 'mĭ-aŭ atras până aicĭ lovirile tale. Cred că ar fi greŭ de a aplica aceste versuriĭ la timpul, când David a fost exilat din casa sa, căcĭ el nu putea ḑice după acéstă interpretațiune, că este străin ca toțĭ părințiĭ sĕĭ, și de atâtea secole părințiĭ sĕĭ aŭ fost liniștiți în pământul luĭ Chanaan.

VERSUL 18.

Slăbește-mĕ ca să mĕ odihnesc maĭ 'nainte pânĕ ce mĕ voiŭ duce și maĭ mult nu voiŭ fi.

Ebreul ḑice: Lasă-mĕ să mĕ bucur maĭ 'nainte de ce mĕ voiŭ duce și nu voiŭ maĭ fi. Profetul cere mângâere în pedepsele sale. maĭ 'nainte de a termina cariera sa; ḑic Profetul, căcĭ se póte presupune, că el vorbește despre dênsul, saŭ maĭ bine că represintă starea orĭ-căruĭ om întristat și cerênd ajutorul protecţiuneĭ divine.

Dar acéstă mângâere ce o cere el, este de a fi scăpat de nevoile temporale? Nimic nu ne face să credem acésta, și se pare că ceea ce profetul cere, este ca D-ḑeŭ să reverse pacea în interiorul sĕŭ, să însufleţéscă încrederea sa, să'l facă a auḑi acest cuvênt mântuitor: *eŭ sunt mântuirea ta.*

MEDITAŢIUNI

Acest psalm ne învaţă, că tóte relele ce ne vin în lumea acésta pornesc din mâna luĭ D-ḑeŭ, că relele cele maĭ înfricoșate, relele ce le condamnă D-ḑeŭ, și ce le permite câte odată, sunt păcatele nóstre, că unica nóstră scăpare este în milostivirea luĭ D-ḑeŭ, că noĭ trebue să ne considerăm ca strĕinĭ pe pământ, și să gândim neîncetat la adevĕrata nóstră patrie, care este cerul.

PSALMUL XXXIX

Titlul este: In finem psalmus David, asupra căruia nu maĭ este nimic de ḑis. Psalmul în sine este fórte însemnat, în aceea că Sf. Apostol Paul citéză de aicĭ treĭ versurĭ în cap. 10 al Epistoleĭ sale către ebreĭ, și el aplică aceste versurĭ numaĭ la Is. Chr. Tot ast-fel și profetul a avut în vedere numaĭ pe Is. Chr., când a compus acest psalm. Cele-l-alte părţĭ ale acestuĭ imn, se explică iarășĭ fórte natural de Is. Chr. și de biserica sa. Mulţĭ comentatorĭ 'l înţeleg de David, pre care 'l presupun a fi scăpat dintr'o bólă

mare saŭ dintr'un mare pericol. Acéstă interpretaţiune este arbitrară. Dacă se înţelege tot psalmul de Is. Chr. numaĭ, vorbind acum în numele bisericeĭ, acum în propriul sĕŭ nume, tot contextul va fi uşor. Orĭ cum ar fi, nu se póte nega, că dacă este vorba de David, în acest psalm, el trebue să fie figura luĭ Is. Chr, care era fiul sĕŭ după trup.

VERSURILE 1, 2, 3.

Aşteptând am aşteptat pre Domnul şi a căutat spre mine. Şi a auḑit rugăciunea mea, şi m'a scos din grópa ticăloşieĭ şi 'din tina noroiuluĭ. Şi a pus pe pétră piciórele mele şi a îndreptat paşiĭ meĭ.

Expectans expectavi este un ebraism ce se întrebuinţéză pentru a însemna o *aşteptare* continuă, constantă şi plină de încredere.

Eduxit me de lacu miseriae. După ebreŭ: Ascendere me fecit de fossă desolationis, confusione. Ceĭ LXX aŭ pus miseria, care este un termen general. Restul versurilor se acordă în text şi în versiunĭ. Dacă David vorbesce aicĭ în numele sĕŭ, el dă a înţelege că D-ḑeŭ a auḑit rugăciunile sale, şi l'aŭ scos dintr'un pericol mare.

Dacă Mesia vorbeşte în numele bisericeĭ, el ne învaţă că aşteptarea rĕscumpărăreĭ a fost lungă; că D-ḑeŭ a avut în fine milă de poporul sĕŭ, că l'a scos din noianul pĕcatuluĭ, că l'a pus pe pétra solidă, care este Mesia promis.

Dacă Is. Chr. vorbeşte în numele sĕŭ propriŭ, aceste versurĭ se vor raporta la gloria înviereĭ sale şi a înălţăriĭ, răsplătire ce a meritat-o prin lunga sa aşteptare, prin umilinţele, prin suferinţele sale.

MEDITAŢIUNI

Aceste versurĭ ne învaţă, care este efectul încrederel în D-ḑeŭ şi al speranţeĭ. Orĭ care ar fi excesul relelor ce suferim, să asceptăm pre Domnul şi nu ne vom amăgi în speranţa nóstră. Lipsa credinţeĭ perde pre ómenĭ, careĭ face nenorociţĭ; le lipseşte credinţa chiar când se rógă; eĭ aŭ o ideie confusă de puternicia şi bunătatea luĭ D-ḑeŭ; eĭ simţesc relele lor, şi se supĕră de durata lor. O credinţă! virtute preţiósă, vino în sufletul meŭ, fiĭ mobilul sĕŭ, regula sa, scăparea sa; credinţa ce a avut sfântul profet într'un grad aşa de eminent a căruĭ imn mĕ ocupă şi mĕ încântă! Dómne, trebue să ḑicem, eŭ sunt în abisul miseriel, în noroiul pĕcatuluĭ; dar sper în tine şi în Is. Chr. mântuitorul

meŭ; simțesc că voești să mĕ scoțĭ din acest haos de nedreptățĭ; susține slăbiciunea mea, și încurajază dorințele mele.

VERSURILE 4, 5.

Și a pus în gura mea cântare nouă; cântarea Domnuluĭ nostru. Vedea-vor mulțĭ și se vor teme, și vor nădăjdui spre Domnul.

Acestea nu formézĕ de cât un vers în textul ebreŭ și în grec, dar fără diferință pentru sens. In loc de carmen, ebreul ḑice *laudem*, care face cunoscut, că acesta era un imn de laudă.

Aceste versurĭ pot încă conveni luĭ David, Bisericeĭ luĭ Is. Chr., luĭ David scăpat de necazurile sale; Bisericeĭ mântuită de persecuțiunea idolatrilor și descărcată de jugul sinagogeĭ; luĭ Is. Chr. învingĕtorul pĕcatuluĭ, al morțiĭ, al furieĭ inimicilor sĕĭ.

MEDITAȚIUNI

Pĕcătosul convertit se găsește în stare a cânta Domnuluĭ cântare nouă, de a bine-cuvênta pre D-ḑeŭ, autorul conversiuneĭ sale. Spectacolul unuĭ om în adevĕr convertit, umple de admirațiune pre îngerĭ; eĭ pricep care este miseria pĕcatuluĭ, care este prețul încredereĭ în D-ḑeŭ. Acest imn noŭ represintă interiorul unuĭ om reînoit în Is. Chr. Sentimentele sale sunt cu totul altele de acele, care eraŭ sub sclavagiul lumeĭ și a demonuluĭ. El nu maĭ vorbește de cât de adevĕratele principiĭ ale viețeĭ spirituale, a merituluĭ sĕrăcieĭ, a abnegațiuneĭ, a umilințelor. Ah! cât de noŭ este acest imn pentru lumenĭ! Dar în noutatea sa el are tótă antiquitatea religiuneĭ, el este venerabil prin ungerea ce'l însoțesce, prin bucuria ce revarsă în suflet.

VERSUL 6.

Fericit bărbatul, căruia numele Domnuluĭ este nădejdea luĭ, și n'a privit la deșărtăciuni și la nebunii mincinóse.

Ebreul ḑice: Fericit este omul, care a pus speranța sa în D-ḑeŭ, și n'a privit la ceĭ mândri și aceĭ carĭ tind la minciună, se vede că ceĭ LXX aŭ privit sensul acestuĭ vers; că eĭ aŭ pus *deșertăciune* în loc de *ómenĭ deșerțĭ*, și nebunii pline de minciunĭ în loc de ómenĭ, carĭ se daŭ la minciunĭ. Se póte înțelege aceste deșertăciunĭ și falșităț de cultul idolilor și povestirele juneței.

MEDITAȚIUNI

Trebue două lucrurĭ pentru mântuire, a pune speranța sa în D-ḑeŭ, și a se feri de tot ceea ce tinde la mândrie și falșitate. Fericit în adevĕr este omul plin de încredere în Domnul, plin de umilință și dragoste pentru adevĕr! Lucrurile vane și lucrurile falșe sunt în lume; tot ceea ce aparține lumiĭ este vanitate și falșitate. Acel ce voește să servéscă pre D-ḑeŭ trebue să abată acest colos de mândrie și să risipéscă acest fum al minciuneĭ. Iis. Chr. n'a învățat de cât umilința și adevĕrul; el a stîrpit aceste două rădăcinĭ învenitate, mândria și minciuna. Nu pot explica în deajuns, O D-ḑeul meŭ, cât de mare este umilința și adevĕrul; ar trebui să cunóștem perfect pre Iis. Chr., și să avem óre-care trăsurĭ de asemĕnare cu el. O D-ḑeule întrupat! modelul umilinței, isvorul adevĕrului; descoperi'mĭ, ca să particip la fericirea ce o vestește aicĭ Profetul tĕŭ.

VERSURILE 7, 8.

Multe aĭ făcut tu Dómne Dumneḑeul meŭ, minunile tale și la gândurile tale, nu este cine să se asemene ție. Vestit-am și am grăit, înmulțitu-s'a preste numĕr.

Aceste două versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ și în grec. Ebreul ḑice cuvênt după cuvênt: Cogitationes tuas circa nos non est ordinare ad te, ceea ce însémnă că nu este cu putință a ținea sémă în fața luĭ D-ḑeŭ de sfaturile sale, și de gândurile sale asupra ómenilor. Acest sens este fórte frumos, grecul și Vulgata nu'l contraḑic; căcĭ a ḑice, că nimenea nu póte a se asemĕna luĭ D-ḑeŭ în consiliele sale, că nimenĭ nu 'i se compară, este a ḑice iarăși, că nimenĭ nu póte înțelege înălțimea acestor consiliĭ, nicĭ prin urmare a ținea compt înaintea luĭ D-ḑeŭ.

Adaog că verbul ebreŭ עָרַךְ însemnând și comparare și aequiparare, se póte traduce: multa fecisti mirabilia tua et cogitationes tuas super nos, non est aequiparare ad te; ceea ce rĕspunde în totul la non est qui similis sit tibi. Se vede, că în acest vers ceĭ LXX aŭ trecut *super nos* care se subînțelege ușor.

Se citește în ebreŭ, confortati sunt praemunerari, ceea ce revine la multiplicati sunt super numerum. Dificultatea nu este decĭ în lipsa raportuluĭ între versiunile nóstre și text, dar numaĭ expresiunea *multiplicati sunt*, pentru că interpreții se acordă a raporta acéstă *înmulțire* la minunile luĭ D-ḑeŭ, care sunt în traducerea latină la neutru (mirabilia tua). De sigur multiplicati nu se acordă.

cu mirabilia. In grec, acest inconvenient nu se observă, pentru că este ἐπληθύνθησαν, care respunde la tóte genurile. Unii interpreți ḑic, că este o greșală de copiști în Vulgata și că ar trebui să se citéscă multiplicata sunt; alții ḑic, că acest traducĕtor vĕḑênd în grecește διαλογισμοῖς, care este la masculin, el a voit să conserve analogia, punênd multiplicati sunt. Cred că aceste două cuvinte nu sunt rĕŭ traduse mai ales cel din urmă, pentru că nu este nimic mai ușor traducĕtoruluí de cât a pune *multiplicata;* și că în mii de alte părți el construe după limba sa, fără a urma construcțiunile grecești. Este dar evident că *multiplicati sunt,* privește pre aceĭ carĭ aŭ ascultat vestirea minunilor luĭ D-ḑeŭ, și carii aŭ fost numerosĭ; ast-fel că era cu neputință a'ĭ numĕra. Vestit-am, ḑice Profetul, vorbit-am de aceste minunĭ. Fără îndoială că acéstă vestire și acéstă cuvêntare a avut ómenii marturĭ și auditorĭ; decĭ acelaș Profet asigură că a fost în mare numĕr, și că chiar nu se póte numĕra. Dacă Mesia vorbește în psalm, cum este sigur, cel puțin că el vorbește în cele treĭ versurĭ următóre, se înțelege cum 'l anunță că a făcut minunile Domnuluĭ, mai ales a lucrăreĭ ceĭ marĭ a rĕscumpĕrăreĭ, a tras un numĕr mai infinit de auditorĭ și discipolĭ, ceea ce se verifică prin faptul predicăreĭ Evangheliei. Nu trebue dar a schimba nimic în lecțiunea *multiplicati sunt*; ast-fel și Sfinții Părinți aŭ primit fără a fi opriți prin pretinsa lipsă a construcțiuneĭ.

MEDITAȚIUNI

Consiliele luĭ D-ḑeŭ asupra ómenilor, mai ales în rescumpĕrare, sunt mai presus de tóte gândirile nóstre. Nu ne este cu putință de a ține sémă, mai ales în presența luĭ D-ḑeŭ, care le cunóște și le aprofundase infinit mai bine de cât noĭ. Aceste minunĭ aŭ atras luĭ Mesia un numĕr infinit de spectatorĭ. Istoria religiuneĭ ne este dovadă.

Meditarea acestuĭ loc a psalmuluĭ trebuia să facă a se naște două sentimente: întâiŭ, împetrirea acelor ce îndrăsnește a ataca lucrurile luĭ D-ḑeŭ saŭ economia rĕscumpĕrăreĭ; le-ar fi de ajuns a gândi, că sfaturile luĭ D-ḑeŭ sunt infinit mai presus de gândirile nóstre; al doilea este al admirațiuneĭ, a respectuluĭ, a adorațiuneĭ și a devotamentuluĭ în toți credincioșiĭ, mai ales în aceea carĭ se aplică în particular la rugăciune. La singura amintire de gândirea la D-ḑeŭ, trebuia să recunóscă nimicnicia lor, și să se lase în totul după voia luĭ D-ḑeŭ; dar iată o gândire, care mĕ atinge și mĕ întristéză. S'a ḑis în acest psalm, că la vestirea minunilor Domnuluĭ, credincioșiĭ s'aŭ îmulțit la infinit;

și în acéstă decadență a secolelor, véd că credința slăbește, că nu se mai admiră aceste minuni, că se luptă chiar cu intențiunea rĕutăciósă de a le discredita! O D-ḑeule, cât de orbĭ sunt ómenii! Ceea ce a fost admirabil la prima predicare a Evangelieĭ, încetéză óre de a mai fi astădĭ? Véd încă că numĕrul adevĕraților contemplativĭ, a ómenilor inițiațĭ în secretele vieței spirituale este redus mai în totul. Mai nimenea nu gândește bine și profund la misterile luĭ D-ḑeŭ, la dragostea sa, la milostivirea sa, la bogățiile glorieĭ sale. O D-ḑeule, pătrunde-mĕ de aceste obiecte marĭ, unesce-mĕ cu tine, nu pentru ca să știŭ gândurile tale, dar pentru ca să perd pe ale mele în tine.

VERSUL 9

Jertfa și prinosul n'aĭ voit iar trupul mĭ-aĭ săvârșit.

In ebreŭ se citește verbul כרית, care însémnă *perforasti* și praeparâsti, așa sunt ebraiștiĭ carĭ traduc, *me-aĭ găurit urechile*, ca în semn de sclavie, saŭ mai bine pentru a le face mai propriĭ și mai grabnice a primi ordinile luĭ D-ḑeŭ. Alțiĭ traduc: Tu aĭ preparat saŭ aĭ perfecționat urechile mele, în aceeași privire ca să le facă mai atente la ordinele luĭ D-ḑeŭ. Aceste douĕ sensurĭ sunt bune și cad în aceeași gândire.

Un engles, Iacob Peirce, în comentariul sĕŭ asupra epistolieĭ către ebreĭ, presupune că este greșală în textul ebreŭ, și că în loc de אזנים כרית לי aures perfodisti saŭ praeparasti mihi, autorul sacru ar fi scris ast-fel אז גוף כרית לו *tunc corpus perfecisti mihi.* Acéstă socotință este întemeĭată pe asemĕnarea mai multor litere asupra cărora s'ar fi amăgit copiștiĭ. Se póte ceti disertațiunea ingeniósă a acestuĭ autor, alt-fel neconformistă și suspectă de socinianism.

Aicĭ ceĭ LXX se pare a nu fi conform cu Vulgata, căcĭ eĭ ḑic; Σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, corpus autem aptâsti mihi; și ceea ce este de o mare autoritate în favórea lor că Sf. Paul (Hebr, 10, 5) ḑice asemenea: Corpus autem aplâsti mihi. Asupra căruia scoliastul grec observă că Apostolul a transportat ceea ce s'a ḑis de urechĭ la corp, nu că nu știa cetința ebreuluĭ, dar pentru că a găsit acesta (corpus) analog cu planul sĕŭ. Acest scoliast ar fi trebuit să adauge că Sf. Pavel citea σῶμα și în textul grec, după obiceiul apostolilor și chiar al luĭ Iis. Chrs., carĭi citaŭ mai totdéuna Vechiul Testament după acéstă traducere.

Este destul de greŭ de a ghici pentru ce Vulgata care a fost făcută după grecul celor LXX, urméză aicĭ ebreul; dar orĭ-care ar fi causa, resultă fără îndoială că cele douĕ lecțiunĭ sunt cuvêntul luĭ D-ḑeŭ și aŭ fost inspirați de Duhul sfânt, cea acelor LXX este

de sigur pentru că St. Paul se servește de dênsa; și cea a ebreuluĭ. Prin urmare aceste două lecțiunĭ se împacă în privința sensuluĭ; căcĭ precum observă ceĭ maĭ bunĭ interpreți, Apostolul ḑicênd: Tu mĭ-aĭ format un corp, fără îndoială pentru a se supune luĭ D-ḑeŭ cum s'a declarat în versurile următóre, a dat a înțelege că urechile aceluĭ de care vorbește (Iissus Chr.,) aŭ fost în acelaș timp preparate pentru a primi ordinile luĭ D-ḑeŭ. Ast-fel Apostolul a mărit sensul Profetuluĭ și Profetul a propus acéstă profeție de ajuns pentru a se putea cunóște supunerea luĭ Mesia. Acel ce trebuia să aibă urechile dispuse a se supune, trebuia să aibă un corp destinat la aceeașĭ supunere.

Când Profetul, și după el, Apostolul ḑic că D-ḑeŭ n'a voit sacrificiile și proaducerile, eĭ înțeleg, că sacrificiile și proaducerile legiĭ vechĭ nu eraŭ capabile de a satisface dreptatea divină; că eraŭ numaĭ niște simple figurĭ ale mareluĭ sacrificiŭ a luĭ Is. Chr., că în fine trebuia să fie un timp, când aceste acte ale religiuniĭ să înceteze, pentru a face loc uniceĭ victime, care este D-ḑeŭ-omul.

MEDITAȚIUNI

Is. Chr. prin gura Profetuluĭ, expune tot fondul mareluĭ mister al rĕscumpĕrăreĭ. Oamenĭĭ devenise pĕcătoș, eĭ nu puteaŭ expia pĕcatele lor, nicĭ prin eĭ înșiĭ, nicĭ prin sacrificiile legiĭ. D-ḑeŭ dădu un corp fiuluĭ sĕŭ unic; și acest Fiŭ, devenit D-ḑeŭ-om, se oferă părinteluĭ sĕŭ, ca o victimă de expiațiune, nu numaĭ pentru pĕcatele trecute, dar pentru tóte acele care le-ar fi comis până la finitul secolelor. Sf. Pavel spune că Is. Chr. ḑice aceste cuvinte intrând în lume, adică de la primul moment al încorporăreĭ sale; și în adevĕr de atuncĭ el începe lucrarea cea mare a rĕscumpĕrăreĭ, el execută ceea ce Părintele sĕŭ 'ĭ ordona față cu expiațiunea pĕcatuluĭ. Trebue a observa bine că Is. Chr. orĭ în psalm, orĭ în epistola Apostoluluĭ, vorbește ca oferindu-se pre sine la executarea voințelor părinteluĭ sĕŭ. Un simplu om n'ar fi putut ḑice luĭ D-ḑeŭ intrând în lume: Tu 'mĭ-aĭ dat un corp, iată vin să fac voia ta; căcĭ tot omul este prin natura sa în dependență de D-ḑeŭ, el datorește totul luĭ D-ḑeŭ, el aparține luĭ D-ḑeŭ, fără ca să aibă nevoe de o ofrandă particulară a promisiuneĭ sale acestuĭ stăpân suveran. Ast-fel Is. Chr. oferindu-se Părinteluĭ sĕŭ, pentru a executa voința sa, arată lămurit prin aceea, că el nu este un simplu om, că este ceva în el, care 'l face independent; și acésta nu póte fi de sigur de cât

divinitatea sa. Acest raţionament mi-se pare fórte bun în favórea divinităţeĭ luĭ Is. Chr.

VERSUL 10.

Arderile de tot şi pentru pĕcat n'aĭ căutat, atunci am ḑis: iată vin.

Prima parte a acestuĭ vers face parte din versul precedent în textul ebreŭ şi în cel grec ; aceea nu schimbă sensul. Este în ebreŭ: Holocaustum et pecatum; dar pecatum este luat aicĭ, ca în multe alte părţi ale Scriptureĭ în loc de victima pĕcatuluĭ. Grecul şi Vulgata sub înţeleg iarăşĭ *victimam*. Se întrebă, pentru ce în Epistola către ebreĭ versiunea latină ḑice simplu: holocautomata pro peccato, saŭ holocaustum et pro peccato, cum se citeşte în psalm şi în grecul aceleĭ epistole. Unĭĭ ḑic, că acest et aŭ fost omis de copiştiĭ Vulgateĭ, şi că trebue numaĭ de cât a'l suplini, pentru că sacrificiile pentru pĕcate nu eraŭ holocauste, adică că nu se ardea tóte cărnurile în presenţa Domnuluĭ; dar acéstă observaţiune nu se pare bună ; căcĭ maĭ întâiŭ, când copiştiĭ ar fi omis prin neluare aminte conjucţiunea *et* la versul 6 din cap. 10 al acesteĭ Epistole, eĭ nu ar fi omis'o şi la vers. 8, unde Apostolul repetă, holocautomata pro pecato, fără conjucţiune. 2) S'a dovedit că sĕrbătórea expiaţiunilor sacrificiuluĭ vitelor şi al berbecilor pentru pĕcat era o adevĕrată holocaustă. Veḑĭ Lev. 16, 27. Trebue deci a crede două lucrurĭ: că particula *et* în ebreŭ, în grecul psalmuluĭ şi în grecul Sf. Paul, este folositóre pentru a se înţelege, că D-ḑeŭ n'a voit nicĭ holocauste : al doilea lucru este că interpretul latin al Epistoleĭ Sf. Paul a omis *et*, pentru a se înţelege, că era vorba de victima holocausta, ce se oferea la sĕrbătórea expiaţiunilor. Acésta era cea maĭ mare victimă pentru pĕcat şi maĭ ales aceea asupra căruia face alusiune Sf. Paul, cum se vede în vers. 11 al cap. 13 a Epistoleĭ sale.

Tunc dixi: *Ecce venio*; aceste cuvinte sunt unite în ebreŭ şi în Epistola către Ebreĭ cu *in capite libri scriptum est de me* etc. şi se póte ḑice că acéstă unire este la locul sĕŭ, de şi nu se póte ḑice că separaţiunea alteréză sensul.

MEDITAŢIUNI

Sacrificiile legiĭ vechĭ făcêndu-se din animale şi vegetale, victimele prin ele însăşĭ eraŭ incapabile de-a îndeplini liber şi cu merit voinţa luĭ D-ḑeŭ; aceste felurĭ de ofrande nu trăgeaŭ valórea lor de cât din dispoziţia interióră a acelor ce le presentaŭ şi din raportul ce ele aveaŭ cu o victimă

mai escelentă și mai perfectă, capabilă de adorațiune, de înfrângere și devotament; și trebue a uni acest raport cu voința acelora, carî aduceaŭ jertfe; căcî fără acelea le-ar fi fost nefolositor a face aceste proaduceri, care nu eraŭ nimic prin ele însăși, și care nu adăogaŭ nimic la sentimentele interióre ale acelor, carî le presinta. Is. Chr. venind în lume pentru a îndeplini voința părinteluî sĕŭ, era o victimă liberă, raționabilă, capabilă de a onora pre D-ḍeŭ prin sine însăși; și aceste sacrificiî vechî se reportaŭ la dênsa, ca figură și povestire a celor ce eraŭ să se întêmple după plinirea vremiî. Este o admirabilă armonie între acest discurs al profetuluî, vorbind în numele luî Is. Chr.: Dómne, tu nu aî mai voit victimile legiî, pentru că ele nu puteaŭ face voința ta; dar eŭ sunt capabil de acéstă supunere. Am ḍis, iată-mĕ.

VERSUL 11.

In capul cărții scris este pentru mine, ca să fac voia ta, Dumneḍeul meŭ, am voit, și legea ta în adîncul inimeî mele.

Mulți interpreți, mai ales aceî aî Epistoleî către Ebreî. pun în parentese aceste cuvinte: In capite libri scriptum est de me și ast-fel eî raportéză, *ecce venio* la *ut facerem voluntatem tuam.* Acest mod de a interpreta locul Sf. Paul este sprijinită pe ediținile Grecești ale Psalmuluî, dar se póte presupune cu tóte că sensul este fórte bun și fără de ea; căcî se póte traduce: Scris este despre mine în Scripturî, că voiŭ face voința ta.

Traducem în volumul Scripturilor pentru că este în ebreește במגלת, care însémnă *in circumvolutione* și că ceî LXX aŭ pus ἐν κεφαλίδῃ, care, după Lexicî și în particular *Suidas* însémnă acelaș lucru ca și εἴλημα, volumen, ceea ce represinta bine modul cu care ebreiî scriaŭ cărțile lor; eraŭ niște pieî ce se învêrteaŭ împrejurul a două bețe ce le numim *tuburi.* Profetul dar și Sf. Paul înțeleg, că s'a scris de Mesia saŭ de Is. Chr. în tot volumul Scripturilor. Unii cred că acéstă expresiune a Vulgateî *in capite libri*, însémnă *in summa libri*; în totalul cărții Scripturilor; mai ca și în Cap. 8 al aceleași Epistole către ebreî, se citește: Capitulum autem super ea quae dicuntur (iată suma acelor ce voim să ḍicem). Acéstă explicațiune recade în cea precedentă și nicî una nicî alta nu contraḍice ebreul și grecul.

Et legem tuam in medio cordis mei. Toți interpreții subînțeleg aicî posui, cu tóte că se póte omite și legem tuam să fie cerut de *volui.* Ebreul ḍice: in medio viscerum meorum, și grecul, ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου; se vede că este acelaș sens.

Un comentator modern observă asupra Epistoleĭ către Ebreĭ, că apostolul nu adaugă finitul acestuĭ vers pentru că legea nu era făcută pentru Is. Chr.; raţiune ră: Is. Chr. ca om, era supus legiĭ. Acelaș interpret ḑice că aceste din urmă cuvinte nu privesc pre Is. Chr.; iarăș o suposiţie rea; este de ajuns a ḑice, că Sf. Paul nu le citéză cu tóte că de altmintrelea ar putea conveni luĭ Is. Chr. ca și tot contextul Psalmuluĭ, pentru că este tot aceeași persónă, care vorbește în acest psalm.

MEDITAŢIUNI

Acest vers arată scopul și datoriile creștinuluĭ; de a face voinţa luĭ D-ḑeŭ, și de a avea legea cea sfântă a sa săpată în inimă. Aicĭ este tótă profesiunea și starea sa; și tóte scripturile nu 'I prescriŭ alt lucru. In Is. Chr. este un conducĕtor și un model, care rĕspunde la tóte dificultăţile sale, care înăduse tóte revoltele sale: Is. Chr. intrând în lume a făcut acest act de supunere universală. Și precum suntem noĭ, ne resculăm contra ordinilor Domnuluĭ, suntem într'o stare de revoltă. Acésta nu este de ajuns: de îndată ce începem a ne cunóște, de la începutul carierel nóstre în lume, nu făgăduim în totul că vom fi servitorĭ credincioșĭ. Acest *cuvênt In capite libri*, orĭ cum s'ar înţelege, trebue să fie regula nóstră universală; maĭ întâiŭ să ne amintim de serviciul luĭ D-ḑeŭ, de presenţa luĭ D-ḑeŭ, de stăpânirea sa.

VERSURILE 12, 13, 14.

Bine am vestit dreptatea întru adunare mare, iată buzele mele nu le voiŭ opri. Dómne tu aĭ cunoscut. Dreptatea ta n'am ascuns în inima mea. Adevĕrul tĕŭ și mântuirea ta am spus. N'am ascuns mila ta și adevĕrul tĕŭ de către adunare multă.

Aceste treĭ versurĭ, nu fac de cât douĕ în ebreŭ și în grec, fără nicĭ o diferenţă de sens. In aceste douĕ texturĭ, la versul 12, este numaĭ *anuntiavi justitiam* fără *tuam*, care, evident, se subînţelege.

La versul 13, grecul Vaticanuluĭ, și câte-va ediţiĭ latine pun, *justitiam meam*, care iarăș are un sens bun; dar ebreul și cele maĭ bune ediţiunĭ latine, aŭ *justitiam tuam*, care este adevĕrata lecţiune. In tot restul, textul și versiunile se acordă. Ș'apoĭ nimic maĭ clar de cât aceste douĕ versurĭ. Suposându-le în gura luĭ Iis. Christos, el a vestit în public, a descoperit la tot pămêntul, dreptatea, adevĕrul, milostivirea luĭ D-ḑeŭ și harul mântuirĭĭ, saŭ prin sine însuș, saŭ prin Apostolĭ și Biserica sa.

MEDITAȚIUNI

Iisus Christos ne-a vestit dreptatea divină, arătându-ne cât de mult aŭ insultat acéstă majestate supremă; el ne-a vestit adevĕrul luĭ D-ḍeŭ, desfășurându-ne tainele credinţeĭ; el ne-a vestit milostivirea luĭ D-ḍeŭ, punêndu-ne în mână preţul rĕscumpĕrăriĭ; el ne-a vestit darul mântuireĭ, și ne dă mijlóce a ajunge la acea patrie prea fericită. Trebue dar să învățăm din gura luĭ Iisus Christos, care este gróza pĕcatuluĭ; trebue să primesc de la el tóte adevĕrurile descoperite; trebue să mĕ încred în el și pentru dênsul, pe milostivirea divină; trebue să lucrez prin meritele sale și prin ajuroturile haruluĭ, lucrarea cea interesantă a mântuiriĭ mele. Iată cele patru datoriĭ cele maĭ esenţiale ce trebue să împlinesc.

VERSUL 15.

Iar tu, Dómne, să nu depărtezĭ îndurările tale de la mine; mila ta și adevĕrul tĕŭ pururea să mĕ sprijinéscă.

Ebreul ḍice propriŭ: Ne cohibeas miserationes tuas à me (nu îndepărta mila ta de la mine); este acelaș sens.

După acelaș text, finitul versuluĭ este în formă de rugăciune. Mila ta și adevĕrul tĕŭ să mĕ părăséscă; și în câte-va ediţiunĭ grece se citește iarăși la optativ ἀντιλαβόντο în loc de ἀντελάβοντο, care este în ediţiunea Vaticanuluĭ. Aceste douĕ lecţiunĭ sunt bune; și este sigur, că cuvêntul ebreŭ יצרוני, va să ḍică și servabunt saŭ servarunt me, precum și *servent me*. Se vede dar că *susceperunt* recade în sensul luĭ *Servarunt*.

Aicĭ începe rugăciunea luĭ Iis. Chr. relativă la timpul suferinţelor. El a vestit maĭ întâiŭ dreptatea, adevĕrul, mântuirea și milostivirea, apoĭ și-a terminat cariera suferind și murind pentru némul omenesc. In acéstă vijelie de necazurĭ și durerĭ, el invocă pre Părintele sĕŭ pentru a arăta că era în adevĕr om și pentru a ne învĕţa supunerea la ordinile celuĭ Prea-Inalt.

Acest vers și următorul ar putea conveni Profetuluĭ în timpul încercărilor, la care l'a supus D-ḍeŭ. Dar este atâta legătură într'acéstă parte a psalmuluĭ și cele treĭ versurĭ citate de sf. Paul, și aplicabile numaĭ la Iis. Chr. că, pentru a conserva armonia imnuluĭ întreg, este fórte bine de a vedea numaĭ pre Iis. Chr. și tot ast-fel urméză și părinţiĭ Bisericeĭ.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ înlătură milostivirea sa, când cine-va se depărtéză de sfânta sa lege, și când cade în rĕcélă; Iis. Chr. nu s'a putut găsi nicĭ într'o circumstanță de acestea, pentru că el era însuși sfințenia; dar fiind-că el a luat asupra sa pre tot némul omenesc, el a fost supus asprimelor dreptăți divine, și a implorat pentru el ajutorurile Părinteluĭ sĕŭ. Dacă fiul luĭ D-ḑeŭ s'a rugat cu glas mare, cum ḑice Apostolul, cine sunt eŭ, ca să înlăturez exercițiul rugăciuneĭ, saŭ ca să o prescurtez pentru cel maĭ mic pretext; dacă făcênd-o, spiritul meŭ se rĕtăcește și inima alunecă? Trebue să recunosc că nicĭ-o-dată milostivirea și adevĕrul luĭ D-ḑeŭ nu 'mĭ-a lipsit. Milostivirea sa m'a auḑit în rĕtăcirile mele, și adevĕrul sĕŭ m'a ferit de orĭ-ce eróre contra credinței; două motive pentru o recunoștință eternă.

VERSURILE 16, 17.

Că m'aŭ coprins rele cărora nu este numĕr, apucatu-m'aŭ fără-de-legile mele și n'am putut să vĕḑ.

Aceste două versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ și în grec, ebreul ḑice: Circumdederunt me mala ad non numerum; ceea-ce este acelașĭ sens ca și al Vulgateĭ.

Multiplicatae sunt: (Hebr.) *confortatae sunt.* Aicĭ nu este nicĭ o diferență contra textuluĭ și a versiunilor. Sensul este fórte clar; Iisus Chr. victimă a pĕcatelor lumeĭ aŭ fost investit cu rele. Aceste pĕcate furĕ ale sale, în acest sens, pentru că le-a luat asupra sa, și s'a însărcinat ale expia; numĕrul lor era maĭ infinit pentru că tóte pĕcatele comise s'aŭ cele ce se vor comite, de la creațiune până la finitul lumeĭ, sunt obiectul sacrificiuluĭ sĕŭ.

MEDITAȚIUNI

Când aș viețui ca și patriarchiĭ, și m'aș ocupa neincetat a medita misterul rĕscumpărăriĭ, n'aș înțelege nicĭ-o-dată cât de mare este rĕutatea și diformitatea pĕcatuluĭ. Is. Chr. murind în chinurĭ pentru a'l expia, este ca mĕsura acesteĭ rĕutățĭ, acesteĭ diformităților; iar eŭ nu voiŭ înțelege nicĭ-o-dată, ce sunt aceste suferințĭ și mórtea acestuĭ D-ḑeŭ-om Trebue să staŭ la piciórele crucĭĭ, plin de admirațiune, de

rușine, de durere și dragoste. Ceea ce este și mai strein, ómenii se ocupă așa de puțin de taina cea mare a lui Is. Chr. suferind și murind pentru pĕcat. Sf. Paul nu știa de cât aceea; și pricep acuma, că de și nu a pătruns raporturile acestei științi, el trebuia să aibă priviri mari asupra acestui obiect mare; vĕd iarăși că acesta era studiul sĕu continuu, că el descoperea aicĭ frumusețĭ nouĕ în fie-care di, și trăgea consequențĭ fórte întinse, pentru purtarea sa. Ah! Câtă mărire, blândețe, pace și mângâere este în acéstă știință! Unde mĕ voiŭ duce Dómne, ca s'o învățăm? de unde voiŭ începe? și voiŭ avea timpul ca să'ĭ pot înțelege principiile? Pĕcatul este un rĕu, care silește pre un D-dĕu-om să móră ca un rĕu-făcĕtor. Am eŭ ideea de D-dĕu? nu. Am pre aceea de un om pĕcătos? nu. Știŭ eŭ ceea ce se petrece într'o inimă ce se revoltă contra lui D-dĕu? nu. Pot eŭ să înțeleg fapta cea mare, care se împlini pe Golgotha? nu. Și eŭ cu tóte acestea pĕcătuesc; și pĕcătuesc întru atâta, în cât după expresiunea profetului, nedreptățile mele întrec numĕrul perilor din capul meŭ. Sunt dar o ființă ce nu se póte defini, și ceva așa de profund, întru cât-va, ca și misterile haruluĭ ce s'aŭ lucrat pentru mine.

VERSUL 18.

Bine-voește Domne, ca să mĕ mântuești; Dómne, ca să'mĭ ajuți mie ia aminte.

Ebreul și grecul dic *bine-voește*, în loc de *complaceat tibi*; este acelaș sens. Ebreul dice: grăbește spre ajutorul meŭ; grecul dice πρόσχες, și unele exemplare σπεύσον care rĕspunde mai direct ebreului. Vulgata urmézā πρόσχες; diferința este fórte mică.

MEDITAȚIUNI

Acéstă rugăciune se potrivește cu aceea, care o făcu Is. Chr. în grădină, când ceru ca paharul patimeĭ sale să se îndepărteze de la el; dar cu câtă supunere la voința părinteluĭ sĕŭ! Nu am trebuință de cât de reflecțiunea acésta: Dacă sufletul luĭ Is. Chr. căḑu într'o amărăciune așa de mare din causa pĕcatelor nóstre, care va fi sórta pĕcătosuluĭ condemnat, ca să pórte în etern greutatea pĕcatuluĭ sĕŭ în infern?

VERSURILE 19, 20, 21.

Să se rușineze și să se înfrunteze împreună cei ce caută sufletul meŭ, ca să-l ia pre dênsul. Să se întórcă înapoĭ și să se rușineze cei ce'mĭ voesc mie rele. Să'și pórte îndatăși rușinea lor, cei ce'mĭ dic mie bine este, bine este.

Aceste versurĭ formézĕ numaĭ douĕ în ebraica și grécă. Ceea ce este exprimat aicĭ în stil de rugăciune, nu arată alta de cât o profeție ce trebuia să se întîmple; inimicĭĭ și omoritorĭĭ luĭ Is. Chr. aŭ fost cuprinșĭ de o rușine eternă. La versul 21 ebreul dice: obstupescant, saŭ desolentur proretributione confusionis suae etc. Grecul și Vulgata daŭ fondul și substanța acestuĭ sens.

In loc de euge, euge, ebreul dice האח de douĕ orĭ, ce se dice că se ia pentru o interjecțiune de bucurie, dar aceea nu contradice grecul și Vulgata, care exprimă prin *euge, euge* triumful inimicilor luĭ Is. Chr. când 'l insultaŭ.

MEDITAȚIUNI

Propriŭ vorbind numaĭ o rușine este de temut, aceea a uitărel luĭ D-dĕŭ și a revoltărel contra luĭ Isus Christos și a Evangelieĭ sale. Tóte cele-l-alte rușinĭ temporale nu sunt de cât bunurĭ și mijlóce spre mântuire, fiind-că ele fac să ne conformăm cu Is. Chr. Rușinea pĕcătosuluĭ, după judecata luĭ D-dĕŭ, va fi extremă, fiind-că ea va manifesta orbirea spiritului sĕŭ, rĕutatea inimeĭ sale, corupțiunea corpuluĭ sĕŭ: ideile sale falșe, aplicările sale grossiere, poftele sale brutale saŭ dobitocești.

VERSURILE 22, 23, 24.

Să se bucure și să se veseléscă de line, toțĭ cei ce te caută Dómne; și să dică pururea, măréscă-se Domnul, cei ce iubesc mântuirea ta. Iar eŭ sărac sunt și mișel, Domnul se grijește de mine. Ajutorul meŭ și scutitorul meŭ eștĭ tu, D-dĕul meŭ nu întârdia.

Aceste treĭ versurĭ, în ebraică și grécă, fac numaĭ două, după cum am făcut aceeaș însemnare în privirea altor câte-va versurĭ ale psalmuluĭ, observ că în ebraică cele 24 versurĭ ale nóstre sunt reduse la 19, de unde nu resultă nicĭ-o consecință pentru sens. Textul și traducerile se accórdă cu desăvêrșire în aceste treĭ versurĭ. La al 23-lea, textul ebreŭ dice: Domnul gândește pentru mine, în loc de solicitus est mei; dar se vede că e acelaș sens.

MEDITAȚIUNI

Adevĕrata bucurie nu se găsește de cât în aceia carĭ caută pre Domnul, carĭ se îngrijesc de mântuirea lor, carĭ fac totul pentru gloria luĭ D-ḑeŭ. Acéstă bucurie interióră se împacă cu sărăcia, întristarea, umilirea, suferințele. Ea nu-ĭ nicĭ-o-dată maĭ solidă de cât în aceste nenorociriĭ, fiind-că ele ne unesc din ce în ce maĭ mult cu Is. Christos.

Câtă putere și mângâere în acest cuvênt: D-nul se îngrijește de mine, saŭ după text: Domnul gândește pentru mine! N'am decĭ nevoe de a mĕ neliniști, de a mĕ gândi mult, cu tulburare la afacerĭ, la interese, la sórta mea presentă și viitóre; Domnul are grije de acésta pentru mine. Acest sentiment pus în tóte inimile, va readuce pace și va face din lumea întrégă o locuință deliciósă. Dar ómeniĭ se neliniștesc, se turmentă; eĭ sunt însușĭ tiraniĭ și persecutoriĭ lor.

Acest psalm, înțeles de Is. Christos singur, nu-ĭ supus la nicĭ o dificultate și presintă regule de conduită, face să se nască sentimente admirabile, inspiră o iubire marĕ pentru sfintele tovarășe ale luĭ Is. Christos; sărăcia, suferințele, umilințele. Facă acest D-ḑeesc învĕțător ca eŭ să mĕ ocup de acéstă sfântă instrucțiune, și să fac din ea regula vieței mele.

PSALMUL XL

Titlul este: In finem psalmus ipsi David, Ipsi nu'ĭ în ebraică nicĭ în grécă. Acest cuvênt înseamnă neapărat că David însușĭ este autorul acestuĭ psalm. Nu mĕ îndoesc că subiectul n'ar privi în totul și absolut pe Mesia care vorbește singur în cele ḑece versurĭ din urmă; cele treĭ d'intâiŭ 'l privesc iarăși, dar aci profetul vorbește de acest Mesia persecutat și suferind. Al X-lea vers este citat de însușĭ Is Christos în Cap. 13 a Sfântuluĭ Ión, și analogia acestuĭ vers cu cele precedente și cele următóre, se pare că ne obligă a recunóște că în tot psalmul este vorba numaĭ de Is. Christos.

VERSUL I.

Fericit este cel ce se uită spre sèracul și mișelul; în ḑiua cea rea va mântui pre el Domnul.

Ebreul ḑice simplu sĕrac, fără a maĭ adăoga lipsiţĭ, și câte-va ediţiunĭ greceștĭ aŭ iarășĭ numaĭ sĕrac; dar lucrul e destul de indiferent. Acest sĕrac, de care vorbește profetul, este Is. Christos, care s'a făcut sĕrac pentru noĭ, după cuvintele apostoluluĭ. Fericit, ḑice profetul, acel care gândește de el, care se ocupă de el, care meditéză viéţa sa, sărăcia, durerile, umilinţile sale. In ḑiua întristăriĭ, a necazuluĭ, a ispitiriĭ, a morţiĭ saŭ a judecăţiĭ generale, D-ḑeŭ 'l va mântui, îl va proteja, îl va umplea de bunurĭ. Chiar când acest vers n'ar privi pe Is. Christos, el ar conţinea totdéuna o învĕţătură salutară pentru ajutorul și îngrijirea sĕracilor.

MEDITAŢIUNI

Nu s'a ḑis că acel care va imita pre Iis. Christ sĕrac, saŭ care va ajuta pe ceĭ lipsiţĭ, carĭ sunt membrele sale, va fi ferit de tot rĕul. Aceea nu se póte, pentru că e necesar a suferi cu Iis. Chr. și pentru Iis. Christ; dar profetul asigură că acest om ocupat de Iisus Christos saŭ de îngrijirea săracilor va fi protejat de Domnul în ḑiua necazuluĭ.

Trebue a suferi, dar nu trebue a ne supune durereĭ. Termenul de care se servește profetul pentru a exprima îngrijirile sĕracilor, este fórte energic; el însémnă a considera cu luare aminte, cu reflecţiune, cu interes. Oh! Câte luminĭ sunt în acest mod de vorbire! Acel care se ocupă de Iis. Christ ast-fel sĕrac, este omul, care știe să gândéscă ca un înţelept, care se folosește fórte mult de înţelepciunea sa.

VERSURILE 2, 3.

Domnul să-l păzéscă pre el și să-l vieze pre el și să-l fericéscă pre pământ; și să nu-l dea în mâinele vrăjmașilor luĭ. Domnul va ajuta luĭ pe patul durereĭ luĭ, în bóla luĭ tot așternutul luĭ l'aĭ întors.

Ebreul pune la viitor ceea ce este la subjonctiv. Domnul va conserva. In urmă acest text ḑice: el va fi fericit pre pământ și nu'l veĭ lăsa în voia inamicilor sĕĭ; dar se póte înlătura acéstă intorsătură și a se traduce: El îl va face fericit.... îl va scăpa, etc.; în fond e tot acelaș sens.

La versul 3 ebreul ḍice: Sustentabit illum super lectum etc., ceea ce nu diferă de versiunile nóstre. Doloris ejus; în text e numaĭ doloris; ejus e necesariamente subînțeles.

MEDITAȚIUNI

Câte folóse sunt arătate aicĭ în favórea aceluĭ, care se va ocupa de Iis. Christos, de sĕrăcia sa, de suferințele sale și de umilințele sale! Domnul îl va conserva, adică va priveghia asupra persónelĭ sale, asupra stăreĭ sufletuluĭ sĕŭ, asupra lucrăreĭ mântuireĭ sale; Domnul îĭ va da viéță, orĭ în viéța acésta prin darurile haruluĭ, orĭ în viéța viitóre prin învierea gloriósă. Domnul îl va face fericit, orĭ pe pământul ce'l locuim, încărcându-l cu favórea spirituală; saŭ în locuința celor vĭĭ, care este cerul. Domnul nu'l va da în voia inimicilor sĕĭ.

Nu'l va părăsi la încercările neamicilor mântuireĭ la meșteșugirile diavoluluĭ, la vijeliile patimelor, la înșelăciunea lumeĭ. Domnul 'l va sprijini pe patul durereĭ, saŭ în necazurile vieței saŭ maĭ ales la mórte. Domnul va înturna patul sĕŭ în timpul bólelĭ, adecă 'ĭ va procura o situațiune maĭ duce: mod de vorbire împrumutat de la ajutorul, ce să dă unuĭ bolnav, înturnând și așeḍând patul, în care el sufere.

Nu s'a ḍis, că acest credincios, ocupat de stările suferinde ale luĭ Iis. Chr., va fi preservat de tóte suferințele; aceea nu se póte, cum s'a observat maĭ sus, pentru că trebue să aibă raporturĭ cu acest model D-ḍeesc; dar s'a ḍis, că fructele contemplațiuneĭ sale vor fi tóte ajutorurile, de care s'aŭ vorbit; ajutoruri care pot să se înțelégă vremelnicește, dar care sunt maĭ sigur și maĭ nobil apropiate la trebuințele sufletuluĭ și la economia mântuireĭ. S'a observat, că în aceste treĭ versurĭ d'întâiŭ, Domnul s'a numit de treĭ orĭ, chiar cu numele consacrat în limba sfântă, pentru a arăta și a caracteriza ființa eternă.

D-ḍeŭ îl va scăpa, etc.; D-ḍeŭ îl va conserva, îl va vindeca, îl va face fericit, nu 'l va lăsa neamicilor sĕĭ; D-ḍeŭ va fi sprijinitorul sĕŭ în bólă. Se pare, că aceste treĭ persóne a adorabileĭ trinităț, eraŭ indicate prin acéstă triplă repețire a numeluĭ nespus. Acéstă gândire este frumósă și prea adevĕrată în principiile religiuneĭ unde sfânta Treime lucréză totul în afară.

VERSUL 4.

Eŭ am ḑis, Dómne miluéşte-mĕ; vindecă sufletul meŭ, că am greşit ţie.

Aicĭ nu'ĭ nicĭ o diferenţă în text şi versiune dar trebue a înţelege bine sensul, în care Iis. Chr. adreséză acéstă rugăciune părinteluĭ sĕŭ: El cere milostivirea sa, cere ca sufletul sĕŭ să fie vindecat, pentru că el a pĕcătuit. In calitate de victimă a pĕcatelor lumeĭ, Iis. Chr. face acéstă rugăciune. Trebuie totdéuna să ne amintim, că acest mântuitor al lumeĭ este representat în acest psalm ca un sĕrac, ca încărcat de tot felul de dureri şi necazurĭ, pentru nedreptăţile némuluĭ omenesc.

MEDITAŢIUNI

Tot omul trebuie să facă acéstă rugăciune: *Dómne miluéşte-mĕ; vindecă sufletul meŭ că am greşit ţie.* Dar trebue a uni reflecţiunele sale şi căinţa sa cu sentimentele acestuĭ sĕrac, care nu e altul de cât Iisus Chr. A pécătui înaintea Domnuluĭ nu e un titlu pentru a fi bine priimit de el, şi pentru a obţinea bine-facerea; dar a mărturisi pĕcatul sĕŭ, şi a recunóşte că nu e altă speranţă şi altă scăpare de cât în milostivirea divină, este o disposiţie proprie, a atinge inima luĭ D-ḑeŭ. Când priveştĭ pe acest sĕrac, a căruĭ umilinţĭ şi dureri le represinta psalmul, nu se găseşte nimic aşa de respingĕtor în pocăinţă. Dar acest sĕrac este D-ḑeŭ suprem, stăpânul a tóte; El s'a redus în acéstă stare a sĕrăcieĭ pentru a espia pĕcatul, pentru a împăca pe păcătoşĭ cu D-ḑeŭ. Ce este dar pĕcatul, cunoscutul'am eŭ pân'aicĭ?

VERSURILE 5, 6.

Vrăjmaşiĭ meĭ aŭ ḑis rele mie, când va muri şi va peri numele luĭ. Şi intra să vadă, în deşert grăia inima luĭ, adunat'a fără de lege luĭşĭ. Eşa afară şi grăia împreună.

Aceste versurĭ fac numaĭ douĕ în Ebreŭ şi grec. Ş'apoĭ prea puţină diferenţă între text şi versiune. In Ebreŭ *in idipsum*, aparţin versuluĭ următor. Acest in idipsum însémnă conform cu ceea ce era în inima acestuĭ inimic, saŭ maĭ bine trebue a fi tradus *de acord* cu ceĭ-l'alţĭ inimicĭ. Vulgata se împacă cu aceste

două versuri. Astfel această versiune urmează pe cei 70, cari pun ἐπὶ τὸ αὐτὸ la finele primului din aceste versuri.

Cât despre sensul profetului el are de obiect comploturile Iudeilor contra lui Is. Christos și amenințările trădătorului Iuda. Acesta ascunse negrul său plan până în momentul executării, el vorbi cu stăpânul său mai ca și ceilalți; ceea ce însemnă aceste cuvinte ale minciunei, de care vorbește profetul. Când nu mai era cu Is. Christos, el uneltea perderea sa cu cărturarii și fariseii. Știu că se póte aplica tóte lucrurile acestea lui David, când el fu în prada persecuțiunei neamicilor săi, cu tóte că nu știm amănunțimile comploturilor ce se formau contra lui; dar sensul e mult mai clar dacă vedem aci pre Is. Christos; și versul 10, care 'l privește evident, este prea legat cu aceste versuri, ce le explicăm, pentru a căuta un obiect diferit de acest mântuitor trădat, persecutat și insultat.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce s'a întêmplat lui Is. Christos capul și modelul nostru, se întêmplă în tóte ḑilele discipulilor și membrilor sei: Ei aŭ inimici cari le doresc tot felul de rele și chiar mórtea; cari plini de furii în contra lor, nu încetéză de a'i linguși pentru a'i face să cadă în cursă; cari formézā comploturi și societăți pentru a perde acești credincioși partisani ai adevĕrului. Pentru a se mângâia în aceste ocasiuni, este de ajuns a arunca ochii către Is. Christos. Acéstă privire este mai puternică de cât tóte ajutorurile omenești; ea produce nu numai răbdarea, dar pacea, bucuria, mulțămirea interióră; și la umbra crucii numai are grije de mulțimea furia și chiar succesele tuturor inimicilor sĕi.

VERSURILE 7, 8.

Asupra mea șoptea toți vrăjmașii mei, asupra mea gândea rele mie. Cuvêntul fără-de-lege aŭ pus asupra mea; aŭ dóră cel ce dórme, nu va adăoga a se scula?

Primul din aceste versuri este conform cu ebreul, chiar așa de conform, că se conservă ebraismul *Mihi*, care este superfluŭ după *adversum me*. Al doilea vers s'a părut fórte greŭ interpreților. Ebreul ḑice: דבר-בליעל. Cuvêntul belial saŭ bólă rea se ține de dênsul, și fiind-că a căḑut, nu se va mai scula. Vulgata, conformă cu textul grec, intră în acelaș sens, dacă se înțelege bine; (acești inimici aŭ ḑis între ei) *aŭ dóră cel ce dórme nu va adauge a se scula?* Se póte pune *a căḑut* pentru că acesta e sensul

textuluĭ; și cuvêntul resurgit, care urmézĕ, autorisézĕ acéstă traducție. Este un fel de derîdere, făcênd alusiune la aceea-ce aŭ dis Iisus Christos, că va învia după mórtea sa. Ebreul nu 'și refusă acéstă întorsătură de derîdere, luând לֹא în loc de *an non* cum se ia în multe părți ale scripturei. S'ar putea traduce iarăși; *verbum iniquum constituerunt adversum me*; eĭ aŭ răspândit vorba contra mea, că eram într'o stare rea saŭ că eram un om réŭ, și eĭ aŭ dis: el a căḑut etc. Toți ebraiștiĭ suplinesc în acest vers: eĭ aŭ ḑis saŭ eĭ ḑic pentru a lega acéstă frasă cu precedenta. Nu este dar necesar a presupune că ceĭ LXX să fi citit ebreul alt-fel de cum îl avem astă-ḑi; eĭ aŭ lămurit numaĭ primul membru al versuluĭ și aŭ vĕḑut o întrebare insultătóre în al doilea.

MEDITAȚIUNI

Ceea-ce ómeniĭ sufer maĭ cu nerăbdare, este disprețul, derîderea, insulta, pentru că eĭ sunt născuți cu inclinațiune dominantă pentru vanitate, stima de sine însuși, dorința de preeminență, ambițiunea de a întrece pe alțiĭ. Iisus Chr. venind în lume s'a supus săgeților satirice ale persecutorilor sĕĭ, și până la momentul cel maĭ de pe urmă aŭ fost obiectul vorbireĭ lor insultătóre. Nu e nimic maĭ atroce de cât scena pretoriuluĭ; niciodată nu s'aŭ tractat cu o manieră așa de nedemnă, cel maĭ desprețuit și cel maĭ de jos dintre făcĕtoriĭ de réŭ. Exemplul răbdăreĭ, ce dete Iis. Christos în acéstă ocasiune, este perdut pentru cea maĭ mare parte din ómeni. Eĭ simțesc, că tótă virtutea lor se perde, când li se vorbește de a suferi disprețul, și cred că este cu neputință de a iubi defăimarea. Cred cu tóte acestea, că niciun om nu s'a suit în cer fără a fi înălțat la acest grad de virtute. N'aŭ fost toți sfinții desprețuiți, dar toți aŭ fost în voință reală și eficace de a suporta și a primi disprețul. A putut să le lipséscă ocasiunea de a exercita acest sentiment, dar eĭ aŭ avut meritul acestuĭ exercițiŭ prin sentimentele jóse ce eĭ aŭ avut de sine însuși. Oh! cât de respectabil e un om umilit și care a trebuit să lucreze în interiorul sĕŭ pentru a ajunge la acéstă virtute excelentă! Umilința nu este niciodată fructul educațiuniĭ; tóte planurile instrucțiuniĭ publice și particulare nu tind la acest scop, învață pe ómeni a fi onești, delicați, răbdătoriĭ până la órecare punct, prefăcuți, politici. Li se spune chiar de a fi bine-făcĕtoriĭ, compătimitoriĭ, recunoscĕtoriĭ, li se spune câte-

odată datoriile pietăţiĭ creştine, şi li se recomandă în general practica Evangelieĭ, dar obligaţiunile, necesitatea, întinderea şi înălţarea umilinţeĭ sunt puncte, asupra cărora nu se ocupă nimenĭ; şi cea maĭ mare parte din creştinĭ ajung la cea maĭ adîncă bătrâneţe, fără să fi unit cu Iisus Christ umilit şi înjosit, rîs şi insultat, în starea unuĭ verme al pămêntuluĭ şi devenit, cum ḑice Profetul, ocara ómenilor şi batjocura poporuluĭ.

VERSUL 9

Pentru că omul păceĭ mele spre carele am nădăjduit, cel ce mănâncă pâinile mele, a mărit asupra mea vicleşug.

Ebreul ḑice cuvênt după cuvênt, *aŭ ridicat cu mândrie călcâiul sĕŭ în contra mea.* Dar trebue a observa că cuvêntul עקב, înseamnă atât supplantationem cât şi calcaneum. Cuvêntul πτερνισμὸν, de care se servesc ceĭ LXX, are aceeaşĭ însemnare. Scoliastul înseamnă că πτερνισμὸς este un cuvênt metaforic, împrumutat de la dibăcia ce aŭ ceĭ ce se întrec la alergare, de a se înlocui uniĭ pe alţiĭ, dând cu călcâiul o lovitură acelora, cariĭ alérgă cu dênşiĭ, spre a'ĭ face să cadă şi să'ĭ învingă

Acesta 'ĭ versul pe care'l citéză Is. Christos (Ión 13, 18), vorbind despre vînḑătorul Iuda: *Nu de toţĭ voĭ ḑic. Eŭ ştiŭ pre cariĭ mi-am ales, ci ca să se împlinéscă scriptura. Cel ce mănâncă cu mine pâne, a ridicat asupra mea călcâiul sĕŭ.* In textul grec al Evangheliei, se află ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ, levavit super me calcaneum suum; s'ar putea traduce supplantationem, căcĭ πτέρνα saŭ Πτερνισμὸς, are acelaş înţeles. Nu'ĭ îndoială că Is. Christos n'ar fi avut în vedere locul psalmuluĭ, căcĭ nicăerĭ în scriptură nu se află acéstă propositiune, şi de şi Is. nu citéză de cât o parte din vers, nu maĭ puţin nu se póte pune la îndoială, că acest vers n'ar conveni în totul cu obiectul ce avea în vedere Mântuitorul, adică trădarea luĭ Iuda. El nu aminteşte de cât de circumstanţa exprimată prin aceste cuvinte: qui manducat panem mecum, fiind-că Iuda era în ăst timp cu ceĭ-l'alţĭ apostolĭ ce însoţeaŭ pre Iisus Christos, şi mânca cu el. Cele-l'alte vorbe ale Profetuluĭ, convin asemenea acestuĭ discipol perfid. Pân'atuncĭ trăise în pace cu Is. Christos, şi avusese încrederea acestuĭ Mântuitor al lumiĭ. Iisus Christos ḑice că prin trădarea acestuĭ nenorocit apostol, se 'mplini scriptura, ceea ce arată că locul psalmuluĭ era o profeţie a acestuĭ eveniment, cel maĭ sensibil din tóte la inima luĭ Iisus Christos. Ast-fel, în psalmul acesta, el e pus după tóte cele-l'alte încercărĭ ce suferi Mântuitorul din partea inimicilor sĕĭ, pentru a însemna că fu cea maĭ mare şi maĭ durerósă.

MEDITAȚIUNI

Nimic mai înspăimêntător de cât apucătura trădătóre a lui Iuda; el avea tóte cuvintele închipuite de a fi credincios divinului sĕŭ stăpân, și'l dădu în mâinile celor mai rĕi ómeni, persecutorilor cei mai înrĕutățiți. Acest exemplu este înfricoșat, dar se reînoesce neîncetat în creștinism, pentru că o mulțime de creștini, preveniți cu darurile cele mai singulare, părăsește pre Is. Christos, pentru a urma orbește pre inimicii sĕi cei mai cruḍi. Expresiunea de care se servește aicĭ Profetul și Is. Christos însuși, amintind profeția, este de o tărie mare; ea arată viclenia ce întrebuințéză un trădător pentru a pĭerde pre acel ce'l privește ca pe inimicul sĕŭ. Acest trădător întrebuințéză viclenia, prefacerea, comploturile secrete, el rĕstórnă pre omul bun, care 'i face umbră, aruncând la pământ onórea, conștiința, recunoștința probitatea, religiunea. Nimic nu costă pe un trădător pe. care'l conduce animositatea orĭ interesul. Dacă creștinul care uită pre D-ḍeŭ, cércă sufletul sĕŭ, va găsi aicĭ tóte aceste trăsurĭ urîcióse, și nu se va crede mai puțin scuzabil ca Iuda, dar arată sentimente în privirea ómenilor, și nicĭ decum în privirea lui D-ḍeŭ.

VERSURILE 10, 11, 12.

Iar tu Dómne miluește-mĕ și mĕ scólă și voiŭ rĕsplăti lor. Intru acésta am cunoscut că m'ai voit, că nu se va bucura vrăjmașul meŭ de mine. Și pre mine pentru nerĕutate m'ai sprijinit și m'ai întărit înaintea ta în véc.

Nu sunt aicĭ diferențe însemnate între text și versiunĭ *resuscita me,* ebreul ḍice propriŭ *erige me,* dar acéstă expresiune póte a se lua iarăși pentru înviere, de aceea am pus două sensurĭ în versiunea colaterală.

Nu se va bucura vrăjmașul. Propriŭ în text este: non triumphabit, și acésta exprimă traducerea francesă.

Pre mine pentru nerĕutate m'ai sprijinit. Ebreul dupre geniul acesteĭ limbĭ, ḍice: Cât despre mine m'ai susținut în inocența mea. Pronumele *mea* nu'l în textul grec, nicĭ în Vulgata, dar se sub-înțelege cu necesitate.

In aceste versurĭ se vede o amestecătură de rugăciunĭ, de mulțumirĭ, de încredere, și acésta convine cu starea lui Is. Christos,

aşteptând împlinirea promisiunilor tatăluĭ sĕŭ cu privire la învierea sa, şi la gloria viitóre. De asemenea este şi o prevestire a pedepselor reservate persecutorilor sĕĭ.

MEDITAŢIUNI

Numaĭ Is. Christos putu ḑice că D-ḑeŭ l'a primit protejat, susţinut, din causa nevinovăţieĭ sale, căcĭ toţĭ ómenĭĭ sunt culpabilĭ de la începutul lor.

Din graţie, numaĭ D-ḑeŭ îĭ primeşte la favorurile şi recompensele sale. Dacă persecutorĭĭ virtuţiĭ triumfă în acéstă viéţă, acésta'ĭ o nenorocire maĭ mare pentru eĭ, căcĭ vor fi pedepsiţĭ şi de rĕutatea lor şi de bucuria ce le-aŭ causat. Omul bun va fi aşeḑat pentru eternitate în presenţa luĭ D-ḑeŭ, şi nelegiuitul va fi etern privat de acéstă sfântă presenţă, care este isvorul tuturor bunurilor.

VERSUL 13.

Bine este cuvêntat Domnul Dumneḑeul luĭ Israil, din véc şi până în véc fie, fie.

Se află în ebreŭ amen, amen, care însemnéză *vere, vere*; este o expresiune destinată a aproba ceea ce a fost ḑisă. Ceĭ LXX traduc γένοιτο, γένοιτο, la care rĕspunde fiat, fiat, şi este acelaş sens în text şi'n traducerĭ. Aicĭ profetul care vorbeşte in numele luĭ Mesia, închee mulţumirea şi mărturia ce ḑă luĭ D-ḑeŭ prin acéstă formulă de aprobaţiune, amen, amen. De altmintrelea cred, că chiar acéstă formulă serveşte a însemna finitul celeĭ întâiŭ cărţĭ a psalmilor, după Ebreĭ.

Eĭ împart aceste sânte cântărĭ în cincĭ cărţĭ şi cea întâiŭ se termină aicĭ; a doua după psalmul LXXII, după chipul lor de a numĕra; a treia după al LXXXIX-lea, a patra după al CVI-lea, cea din urmă după al CL-lea. La finitul celor treĭ diviḑiunĭ d'întâiŭ este amen, amen; la finitul celeĭ de a patra este amen alleluia; la finitul celeĭ din urmă nu 'ĭ de cât alleluia.

MEDITAŢIUNI

Acest act de laudă este pus aicĭ după stabilirea luĭ Iis Chr. în gloria sa, pentru a ne face să înţelegem, că numaĭ Iis. Chr. singur e care onoréză pre D-ḑeŭ Tatăl sĕŭ dupre cum meritä a fi. D-ḑeŭ este bine cuvêntat în tóte secolele secolelor: ceea ce arată eternitatea propriŭ ḑisă. Acéstă

glorie n'aparţine de cât Fiinţei supreme, fiind-că ea singură există cu necesitate şi posedă tóte perfecţiunile. Când noi gândim la D-deŭ, să'i dicem luĭ cu cea maĭ mare şi maĭ perfectă voinţă: Fiĭ bine-cuvêntat, Dómne, în véc: ţie singur ţi se cuvine slava, cinstea, bine-cuvêntarea. Mărit fie numele tĕŭ de tóte făpturile în Iis. Chr. şi prin Isus Chr. amin, amin.

PSALMUL XLI

Titlul este: Intru sfârşit spre înţelegerea fiilor luĭ Coré Aceste treĭ cuvinte din urmă însemnézĕ, că este o instrucţiune dată fiilor luĭ Coré, pentru a cânta psalmul acesta cu înţelepciune şi luare-aminte. Aceştĭ fiĭ aĭ luĭ Coré eraŭ cântăreţĭ destinaţi la serviciul public al religiuneĭ, cum se vede în multe părţĭ ale scripturеĭ. Maĭ ales 2. Paral. 20. 19. Coré era acel rebel, care perise în deşert cu Datan şi Aviron: dar fiiĭ sĕĭ n'aŭ fost aşa de nenorociţĭ ca el. Veḑĭ cartea numerelor 26, 10 şi 11. Sunt un-spre-ḑece psalmĭ anunţaţĭ prin aceste cuvinte, *fiilor luĭ Coré*, orĭ că eĭ ar fi autorĭĭ lor, cum cred unĭĭ, orĭ că pórtă aceste titlurĭ, pentru că aceştĭ cântăreţĭ eraŭ însărcinaţĭ de a le executa cu musica şi acéstă socotinţă este maĭ comună. Puţinĭ interpreţĭ se îndoesc, că David ar fi autorul acestuĭ psalm. Este aşa de frumos, că maĭ nu s'ar putea atribui alteĭ pene. Subiectul care a dat loc la facerea acestuia este nesigur. Póte că David l'a compus când fugea de Abesalon şi când a trecut Iordanul, cum se povesteşte în Cart. 2, Regi 17, 22. Orĭ cum ar fi, acest psalm aplicat la dorinţa de patria cerésc̆ă, este unul din cele maĭ propriĭ a deslipi sufletul de obiectele pământeştĭ, tot în acest sens l'a luat şi Sf. Părinţĭ.

VERSURILE 1, 2.

In ce chip dorește cerbul spre izvórele apelor, așa dorește sufletul meŭ spre tine D-ḍeule. Insetat-aŭ sufletul meŭ spre D-ḍeŭ cel tare, cel viŭ; când voiŭ veni și mĕ voiŭ arĕta feței luĭ Dumneḍeŭ?

Verbul ebreŭ תַּעְרֹג, ce se traduce prin *desiderat*, exprima strigătul unuĭ cerb însetat și căutând apa. Profetul se servesce de comparația acésta, pentru că cerbul, gonit de vênătorĭ, se îndréptă cu o ardóre extremă în părțile unde este apă ; ast-fel după gândirea psalmistuluĭ, sufletul unuĭ drept se duce către D-ḍeŭ cu săltărĭ de dragoste fórte vie. Profetul vorbește de el, saŭ că obiectul dorinței sale era de a se apropia de chivotul Domnuluĭ și de cort, saŭ că prevedea patria cerésc㠠; ceea ce este mult maĭ demn de afecțiunile sale și de inspirațiunea Sf. Spirit.

Ebreul ḍice : Sufletul meŭ este însetat de D-ḍeŭ, de D-ḍeŭ cel viŭ ; și Grecul Vaticanuluĭ pune numaĭ πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα; dar manuscrisul alexandrin și ediția de Alda pun τὸν ὠγυρὸν τὸν ζῶντα : ast-fel traduce și Vulgata. Diferența vine de acolo că לאל însémnă în ebreŭ, ad Deum et ad fortem; și cuvêntul אל, care este unul din numele luĭ D-ḍeŭ, indică în adevĕr puterea și tăria sa. אל ḍice Robertson în tratatul sĕŭ de numele luĭ D-ḍeŭ, propriŭ însémnă *Deus fortis*. Așa se póte asigura, că cetința traducerilor este fórte bună.

Când voiŭ veni și mĕ voiŭ arăta înaintea feței luĭ D-ḍeŭ ; Ebreul ḍice simplu și clar, *quando videbo faciem Dei?* Interpreții aŭ crediut că Profetul dorea să vadă saŭ cortul, saŭ pre Mesia, saŭ pe D-ḍeŭ în eternitate. Acéstă interpretare este bine întemeĭată, este adevĕrat că aceste treĭ obiecte eraŭ spiritul acestuĭ om sfânt.

MEDITAȚIUNI

Aceste douĕ versurĭ sunt pline de sentiment. Ele represintă dorința unuĭ suflet însetat de D-ḍeŭ, și arḍênd de dragoste pentru el. El se ocupă de D-ḍeŭ cel tare, de D-ḍeŭ cel viŭ saŭ etern. Numaĭ pre dênsul 'l găsește, care să potolésc㠠setea luĭ și să mulțămésc㠠dorințele sale. Tóte creaturile, chiar cele maĭ excelente sunt slabe, mărginite, trecĕtóre; numaĭ D-ḍeŭ este, numaĭ D-ḍeŭ posedă tótă puterea, numaĭ D-ḍeŭ subsistă totdéuna. Dacă Profetul a avut niște sentimente așa de marĭ, maĭ'nainte de a vorbi D-ḍeŭ prin Fiul sĕŭ, cum trebue să gândésc㠠Creștiniĭ? Ce facem cu dorințele nóstre, când nu le întórcem către D-ḍeŭ?

Acestea sunt niște afecțiuni perdute, și perdêndu-se ele ne tulbură, pentru că renasc încă, și caută totdéuna obiecte, care se pótă a le satisface. Silinți deșarte! Numaĭ D-ḑeŭ póte să potolêscă acéstă sete, saŭ maĭ bine el nu o va stinge, ci va rĕspândi în suflet bunătățĭ nespuse; putem să ne raportăm pentru acésta la experiența tuturor sfinților.

VERSUL 3.

Făcutu-s'a lacrimele mele mie pâne ḑiua și nópțea; când mi se ḑicea mie în tóte ḑilele: unde este Dumneḑeul tĕŭ?

Ebreul ḑice la singular: Lacryma mihi fuit panis etc. Este tot acelaș sens cu pluralul, căcĭ toți traducĕtoriĭ pun *lacrimele mele*. Pot cita textul grec, latin, engles, german, Fer. Ieronim.

Dar cine putea face acéstă întrebare profetuluĭ, *maĭ este D-ḑeul tĕŭ?* treĭ feluri de inimicĭ, saŭ aceĭ carĭ îl vedeaŭ persecutat, rătăcit, căutând scăpare într'o țară strĕină; saŭ inimiciĭ mântuireĭ sale, puterile infernuluĭ; saŭ în fine, propriile sale dorințĭ, care 'l tulburaŭ, până ce a căpătat veselie și mângăere de la D-ḑeul sĕŭ

MEDITAȚIUNI

Trebue a se aștepta cine-va la multe contraḑiceriĭ, când se dedă în totul la serviciul luĭ D-ḑeŭ. Trebue să fie rîs de desfrânațĭ, trebue a se aștepta la cuvintele falșe ale lumiĭ, la atacurile infernuluĭ, la trădările și luptele inimeĭ sale. Trebue a combate nelegiuirea, înțelepciunea cea falșă a secoluluĭ, exemplele rele, revoltele interióre, artificiile demonuluĭ. Va ḑice câte o-dată, *dar unde este D-ḑeul meŭ?* Va crede că s'a îndepărtat, că 'și-a retras protecțiunea sa, că a închis isvórele haruluĭ sĕŭ. Va vĕrsa lacrime, și acéstă stare așa de ostenitóre va dura câte o-dată chiar anĭ întregĭ; dar trebue a se ținea tare în acéstă cale, așa de penibilă, și să aștepte momentul luĭ D-ḑeŭ; el va veni negreșit, și va avea meritul de a se întări în umilință, în răbdare, în conformitate cu buna plăcere a provedinței.

VERSURILE 4, 5.

Acestea mi-am adus aminte și am vĕrsat spre mine sufletul meŭ, că voiŭ trece în locul cortuluĭ celuĭ minunat până la casa luĭ Dumnedeŭ. In glasul bucurieĭ și al mărturisireĭ sunetuluĭ ce prăznuește.

Am vĕrsat spre mine sufletul meŭ, este și în ebreŭ, și însémnă aicĭ acelaș lucru ca și *dilatavi animam meam*; ceea ce nu denotă tristeța, cum înțeleg uniĭ interpreți, ci maĭ ales bucuria și încrederea după cum arată și restul versuluĭ.

Că voiŭ trece în locul cortuluĭ minunat, etc.

Aquila traduce: ἐν σκοτίῳ în obscuro; și se crede că e vorba de un loc numit Saccus. Ceĭ LXX n'aŭ vĕdut aicĭ de cât Tabernacul, trăgênd cuvêntul dintr'o rădăcină prea cunoscută și fórte repetată în scriptură.

Sunetul de serbare, rĕspunde ebreuluĭ, care pune strepitus festum celebrantis. Ceĭ LXX au pus ἑορταζόντων, care însémnă festum celebrantium. Vulgata specifică acéstă sĕrbătóre prin termenul epulantis, pe care și fericitul Ieronim o întrebuințéză în traducerea sa. Se știe că ceĭ vechĭ nu făceaŭ sĕrbătorĭ solenele fără masă. Sonas epulantis este construit în Vulgata ca și în Ebreŭ, unde este: in voce exultationis et confesionis, sonitus festum celebrantis. Aceĭ carĭ traduc de pe Ebreŭ, suplinesc *in* saŭ *cum sonitu* etc. Și astfel trebue să fie permis și acelor ce traduc de pe Vulgata; de o parte și de alta se sub-înțelege qui est, pentru a construi sonus saŭ sonitus.

MEDITAȚIUNI

Când cine-va încércă nevoĭ saŭ necazurĭ în calea virtuțiĭ, trebue a cugeta la sine, a însufleți încrederea sa și a dice cu profetul: voiŭ trece o ḑi în cortul Domnuluĭ și până 'n casa luĭ D-ḑeŭ: acolo domnește o veselie eternă, o cântare de laudă totdéuna nouă și un ospĕț destinat tuturor amicilor mireluĭ ceresc. Aceste gândirĭ sunt remediul tuturor relelor; dar încă o dată, trebue a reflecta asupra sa, și a rĕspândi asupra sa sufletul sĕŭ, cum făcea profetul; și acésta nu-ĭ ușor orĭ-căruĭ este în rătăcirile lumeĭ, în tulburarea trebilor, în calea ambițiuneĭ, în cercul amicițiilor omenești. Chiar acésta nu'ĭ posibil de cât acelor carĭ știŭ a se uni cu D-ḑeŭ prin rugăciune. Nu rĕspândește bine cine-va sufletul sĕŭ asupra sa, de cât când știe a'l rĕspândi în D-ḑeŭ. Ce stare póte fi alta, de cât a aceluĭ

suflet perdut în D-ḑeŭ și în sine însuși! In D-ḑeŭ pentru a'l vedea în tot locul și în sine pentru a se vedea în D-ḑeŭ.

VERSURILE 6, 7.

Pentru ce eștĭ mâhnit sufletul meŭ, și pentru ce mĕ turburĭ? Nădăjduește spre Dumneḑeŭ, că mĕ voiŭ mărturisi luĭ, mântuirea feţeĭ mele și Dumneḑeul meŭ.

Aceste douĕ versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ și grec. Ebreul ḑice: de ce eștĭ întristat sufletul meŭ și pentru ce mĕ tulburĭ? Este acelaș sens. La finele versuluĭ al doilea se citește, dupre ebreul de astă-ḑĭ: salutes vultûs ejus. Deus meus este pus în versul următor; și Ebraiștiĭ traduc: fața sa saŭ presența sa este mântuirea, saŭ maĭ bine voiŭ mărturisi mântuirea feţiĭ sale; adecă că prin presența sa el dă mântuire. Nu mĕ îndoesc că n'ar fi o greșală în acéstă lecţiune; căcĭ la versul din urmă al psalmuluĭ, care este repetirea versuluĭ al șéptelea, se cetește în ebreŭ ca și în Vulgata: Salutare vultûs mei et Deus meus, tot astfel să cetește și la finele psalmuluĭ următor.

Grecul Vaticanuluĭ ḑice în adevĕr: Salutare vultûs mei la versul șépte; dar pune deus meus la versul următor, cu tóte că la finele psalmuluĭ îl pune la rĕnd et Deus meus, ca și Vulgata. Lecţiunea acesteĭ versiunĭ este adevĕrată din causa uniformităţiĭ sale. In urmă sensul acestor versurĭ este destul de clar. Profetul asigură că într'o ḑi va trece în casa D-luĭ, împacă sufletul sĕŭ, apostrofându-l și întrebându-l, de ce este trist, ĭ arată, că de și momentul fericireĭ perfecte este departe, așteptând el se va folosi tot-d'a-una de va cânta laudele D-luĭ, de-l va recunóște de autorul mântuireĭ sale și de D-ḑeul sĕŭ.

MEDITATIUNI

Omul are trebuință de a se întreba adese-orĭ astfel, pentru ce mĕ întristez și mĕ tulbur? Dacă pĕcatul este causa acesteĭ tempeste, D-ḑeŭ ne 'ndémnă prin aceea a renunța la ea și a liniști sufletul nostru printr'o pace adevĕrată, care nu se póte împĕca niciodată cu o conștiință rea. Dacă nenorocirile vieţiĭ ne 'ntristéză, noĭ mărturisim prin aceea că credința nóstră este mediocră și că confiența nóstră în D-ḑeŭ n'are nicĭ o soliditate. Dacă ne dedăm la cercetărĭ, la temerĭ ușuratice saŭ nemoderate, noĭ desonorăm întru cât-va privirile luĭ D-ḑeŭ, care conduc la dragoste și nu la micșorime de suflet. Dacă ne supĕrăm în încercările luĭ D-ḑeŭ, dacă nu știm să așteptăm în pace cercetarea sa,

suntem încă sclavĭ aĭ amoruluĭ propriŭ și n'am studiat știința crucii. In fine, în tóte turburările nóstre, orĭ-carĭ ar fi, să alergăm la Domnul; să ne amintim, că el este autorul mântuireĭ nóstre, și să fim siguri de milostivirea sa.

VERSUL 8.

Spre mine însumĭ sufletul meŭ s'a turburat; pentru acésta îmĭ voiŭ aduce aminte de tine din pământul Iordanuluĭ și al Irmonuluĭ din munte mic.

Ebreul ḑice : *Sufletul meŭ este întristat*, căcĭ el se servește de cuvêntul, ce se citește în versul precedent. In tot restul versuluĭ, grecul și Vulgata urmézĕ exact ebreul, dar nu e maĭ puțin dificil de a înțelege gândirea Profetuluĭ. Se imaginézĕ, că David făcu acéstă cântare, când trecuse Iordanul, fugind înaintea luĭ Absalon; muntele Hermon nu era departe de acolo: dar chestiunea este de a ști ce era acest Hermon și acest munte mic, pe care îl numesc uniĭ Misar, ce însémnă iarăși mic. Fiind-că ebreul ḑice, îmĭ voiŭ aduce aminte de tine, de pământul Iordanuluĭ și al Ermonuluĭ, de muntele Mitsar saŭ Mic, se póte crede, că în adevĕr David așeḑă tabără sa, nu pe înălțimea munteluĭ Ermon, care este prea înalt, dar pe colinele vecine ale acestŭĭ munte, și formate, cum se întêmplă tot-d'auna în țĕrile muntóse din surpăturile de pământ deslipite din muntele cel mare. Aceste coline s'ar fi numit Hermonum din causa munteluĭ Ermon, căruia datora nașterea lor. S'a putut să se întêmple dar ca acest Profet, să fi cântat acolo cântarea sa și să fi fost animat de încrederea în D-ḑeŭ, de și alt-fel el era întristat de starea în care se afla. Dacă nu putem pune mult temeiŭ pe acéstă explicație, n'avem cuvinte să o combatem, pentru că istoria nu spune nimic, de unde să putem trage lumină din acéstă privință. Dacă se înțelege tot psalmul de dorințele Profetuluĭ pentru patria cerésca, sensul este destul de clar și natural. David face să înțelégă, că întorcêndu-se către sine însuși, el nu găsește de cât subiecte de turburare, și că prin acest cuvênt, el își va aminti de Domnul, privindu-se ca exilat pe malurile Iordanuluĭ și lângă munții Ermonuluĭ, munțĭ carĭ nu sunt nimic în comparație cu sf. Munte al luĭ D-ḑeŭ, adică cerul. Se póte observa în privința acésta că Iordanul își trage numele sĕŭ de la יָרַד care însémnă a se scoborî, și că Ermonul saŭ Chermon trage pe al sĕŭ de la חָרַם anathema; douĕ etimologiĭ, carĭ convin bine cu acéstă vale a plângereĭ și a blestemuluĭ în care locuim.

MEDITAȚIUNI

Când am cugeta asupra nóstră însine, n'am găsi decât subiecte de lacrămĭ, de tristeță și de turburare; ceea-ce tre-

bue să ne conducă a alerga la Domnul și a ne aminti de dênsul. Noĭ locuim aicĭ ca pe ţĕrmurile Iordanuluĭ, pe care trebue a'l trece pentru a intra în pămêntul promis; nu vedem împrejurul nostru de cât munţĭ acoperiţĭ cu ghiaţă. Să ridicăm ochiĭ noștriĭ către muntele cel sfânt, a cărui figură, fu cel al Sionuluĭ; el să fie obiectul dorinţelor nóstre. Ah! Dómne, acéstă imagine transportă sufletul meŭ către tine. Dacă profetul tĕŭ nu l'a avut present în spiritul sĕŭ, cel puţin textul sĕŭ ne conduce aci naturalmente.

Eŭ sunt pe ţĕrmul Iordanuluĭ, trebue să'l trec în curênd, ca toţĭ ceĭ ce n'aŭ precedat. Aşteptând, sunt înconjurat de munţĭ, unde domnesc furtunele și sgomotele: dacă tu nu aprinḑĭ în sufletul meŭ focul iubireĭ tale, voiŭ trece Iordanul lipsit de putere, și mĕ voiŭ pierde în valurile sale. Ah! D-ḑeul sufletuluĭ meŭ, dă-mĭ acéstă sete de presenţa ta, de care ardea Profetul. Să repet ne'ncetat acest frumos imn, și să învĕţ a nu dori alt-ceva de cât pre tine.

VERSURILE 9, 10.

Adînc pre adînc chiamă, întru glasul jghiaburilor tale. Tóte înălţările tale și valurile tale peste mine aŭ trecut.

Aceste douĕ versurĭ se reduc în gréca la unul. Ebreul ḑice propriŭ, chiamă, dupre cum am tradus, iar nu invócă saŭ implor. Cuvêntul ebreŭ tradus prin cataracte, însémnă canalurĭ, scurgerĭ de apă. Cuvêntul cataracte nu e impropriŭ, fiind-că în istoria deluviuluĭ, este întrebuinţat spre a exprima deschiderea norilor, de unde căḑură apele pe pămênt. Ebreul pune, tóte undele tale. Ceĭ LXX aŭ tradus prin μετεωρισμοί σοῦ: Aquila prin συντριμμοί σοῦ, care se apropie maĭ mult de ebreŭ; dar μετεωρισμοί σοῦ nu este contrariŭ, pentru că înălţările luĭ D-ḑeŭ, valurile luĭ D-ḑeŭ, cum traduc Ebraiștiĭ, vine din înălţime; alt-fel expresiunea celor LXX este caracterisată prin fluctus, care urméză imediat. Dar care este gândirea Profetuluĭ în aceste versurĭ? El descrie prin expresiunĭ metaforice mărimea, numĕrul, varietatea necazurilor sale: Un adînc chiamă pe altul, adică un necaz trecut este urmat de un altul; și acésta se face, pentru că D-ḑeŭ a deschis óre-cum isvórele mânieĭ sale; vijeliile sale, talazurile sale și valurile sale acoper pre Profet. Tóte acestea exprimă starea de necaz, de turburare, de nesiguranţă și de strîmtorare, în care se găsește un suflet, pe care D-ḑeŭ voește să'l încerce saŭ să'l pedepséscă în lumea acésta.

MEDITAȚIUNI

Mizeriile omuluĭ sunt în adevĕr ca un abis fără fund și fără margiń; starea sa pe pământ, este ca a unuĭ navigator, care încércă tóte vijeliile ceruluĭ și ale mărelĭ. Centrul acestor turburărĭ este inima; și nenorocirea este că reflectéză puțin la ea și că o vindecă și maĭ puțin. Studiul inimeĭ este maĭ greŭ de cât acel al vênturilor, al curenților, peticelor, a tuturor pericolelor ce se încércă pe Ocean. Cel ce se îmbarcă nu se încrede liniștelĭ chiar a Mărelĭ, și acel care intră în lume, nu se teme de nimic, este cufundat înainte chiar de a fi cunoscut furtuna.

VERSURILE 11, 12 13.

Ḑiua va porunci Domnul mila sa, și nóptea cântarea luĭ de la mine; rugăciunea Dumneḑeuluĭ vieței mele. Ḑice-voiŭ luĭ Dumneḑeŭ: Sprijinitorul meŭ eștĭ. Pentru ce m'aĭ uitat, și pentru ce mâhnindu-mĕ umblu, când mĕ necăjește vrăjmașul.

Eŭ traduc primul vers la viitor, pentru că în ebreŭ și grec verbul este la acest timp, așa mandabit în loc de mandavit. Pretéritul are o forță mare, pentru că exprimă eficacitatea și certitudinea protecțiuneĭ divine. Profetul privește acéstă protecțiune ca acordată, pentru că e sigur, că nu'ĭ va lipsi. Trebue a observa aicĭ energia acestuĭ termen, mandavit saŭ mandabit. D-ḑeŭ poruncește milostivireĭ sale de a ne mângâia cum poruncește milostivireĭ sale de a ne pedepsi.

S'ar putea traduce acest prim vers chiar dupre ebreŭ. D-ḑeŭ va porunci ḑiua milostivireĭ sale, și nóptea va porunci imnuluĭ sĕŭ; ceea-ce ar însemna că timpul mângâereĭ vine de la misericordia divină, și că în timpul necazuluĭ, Dumneḑeŭ voește încă să se cânte laudele sale. Dar acest vers este susceptibil de sensul ce'l adoptă versiunea; alțĭ traducĕtorĭ pot să vaḑă încă și alte sensurĭ.

In grecul Vaticanuluĭ este o lecțiune singulară și cu totul frumósă, de și nu se acordă nicĭ cu ebreul, nicĭ cu alte versiunĭ grece, nicĭ cu Vulgata. *In timpul ḑileĭ D-ḑeŭ va porunci milostivireĭ sale și în timpul nopții o va arăta*; ceea ce ar însemna că D-ḑeŭ se milostivește în timpul liniștelĭ, dar că el o arată particularmente și cu o manieră maĭ simțitóre în timpul tempesteĭ. Profetul ḑice în urmă, că se va ruga în inima sa *Apud me;* că va recunóște că D-ḑeŭ este autorul vieței sale, și că ĭĭ va ḑice: Dómne, tu eștĭ scăparea mea. Ebreul pune stânca mea, ceea-ce revine la aceiașĭ. Urmézĕ o plângere amestecată de dragoste și de confiență pentru ce m'aĭ uitat etc.

MEDITAȚIUNI

Rugăciunea mea, ḑice Profetul, va avea de obiect pre D-ḑeul vieței mele. Numele de D-ḑeŭ, de care se servește aci Psalmistul, indică pe D-ḑeŭ tare și Atot-puternic ast-tel cum trebue să fie acela, pentru care viețuim, care ne dă viéță, care ne-o conservă și care o va reda corpuluĭ nostru în timpul învierei generale. Maĭ mult, aceluia, căruia datorim viéța sufletuluĭ, dar sânțitor și tóte darurile supranaturale. Nimic maĭ necesar de cât a se ocupa de presența luĭ D-ḑeŭ, autorul vieței nóstre. Acésta ființă supremă lucréză în tóte ființele, le dă fecunditate, frumusețe, mișcare; și noĭ nu gândim maĭ nicĭ-o-dată la el. Acésta este una din cele maĭ marĭ rane, ce ne-a făcut pĕcatul original: Noĭ suntem totdéuna în D-ḑeŭ și D-ḑeŭ este totdéuna în noĭ, și ne trebue reflecțiunĭ profunde pentru a ajunge la el; maĭ mult, solitarĭ aŭ obiceiŭ de a gândi la D-ḑeul vieței lor. Decadența stréină a omuluĭ, ignoranța profundă de originea sa și de tótă ființa sa! Ah! D-ḑeule! Acéstă gândire mĕ rușinéză; sunt ca un strĕin în tine, și tu în mine; Ah! n'am idee nicĭ de viéța mea nicĭ de acel ce o susține în mine, nicĭ de acel ce o va distruge într'o ḑi. Cine sunt eŭ dar și în ce difer de creaturile private de sentiment și de rațiune? Voesc de acum să rog pre D-ḑeul vieței mele și să'ĭ fac omagiul acesteĭ vieți, ce nu 'mĭ-a dat'o de cât pentru a'l cunóște și a'l iubi.

VERSURILE 14, 15, 16, 17.

Când se sfăramă ósele mele, mĕ ocăra vrăjmașii meĭ. Când ḑicea eĭ mie în tóte ḑilele: unde este D-ḑeul tĕŭ. Pentru ce eștĭ mâhnit sufletul meŭ și pentru ce mĕ tulburĭ! Nădăjduește spre Dumneḑeŭ, că mĕ voiŭ mărturisi luĭ, mântuirea feței mele și Dumneḑeul meŭ.

Aceste versurĭ nu fac de cât douĕ în ebreŭ și grec. La cel âncĕiŭ ebreul se pare că ḑice, într'o ucidere, in ossibus meis; ceea ce ebraiștiĭ explică ca și cum acésta ar însemna: imputările inimicilor meĭ sunt ca o sabiă, care străpunge ósele mele. Ceĭ LXX. traduc, ἐν τῷ καταθλᾶσθαι τὰς ὀστᾶ μου, ceea ce însémnă dum confrin guntur saŭ dum confringis ossa mea. Substantivul רצח însémnă

asemenea transfixio, vulneratio, contusio, diffractio: ceea ce cade în sensul celor LXX și a Vulgateĭ.

Profetul voește să dică, că în mijlocul durerilor sale extreme, inimicii sĕĭ 'ĭ fac imputărĭ, că 'l întrébă unde este D-ḑeul sĕŭ? Ebreul dice simplu, ceĭ ce mĕ persecută, și grecul aceeașĭ, fără a adăoga inimiciĭ meĭ. Acesta'ĭ un pleonasm în Vulgata; dar care nu schimbă de loc sensul, 'l întărește chiar și 'l luminézĕ. Unind versurile 15 cu al 14-lea se înțelege în ce consistă imputările inimicilor sĕĭ; adică că întrébă pe Profet unde e D-ḑeul sĕŭ. Dar atunci trebue a înlocui o legătură la acéstă frasă, pentru ce eștĭ trist, sufletul meŭ? spre exemplu, cu tóte aceste imputărĭ, pentru ce eștĭ trist? etc.

Dacă se deslipește acest vers de versul 14, nu se va înlocui nimic, și se va dice, ca în traducerea nóstră. In vreme ce 'mĭ dic: Unde'ĭ D-ḑeul tĕŭ? Pentru ce, sufletul meŭ, eștĭ trist etc. Cred că aceste douĕ explicațiunĭ se pot tot așa de bine primi și una și alta. In fine, cel din urmă vers este o repetire a celuĭ al 7-lea și e în Ebreŭ ca și în Vulgata.

MEDITATIUNI

David era fórte atins de întrebarea ce i se făcea: unde 'ĭ decĭ D-ḑeul tĕŭ? Ea i se părea desonărătóre pentru el, și plină de insultă în privința Provedinței. Numaĭ pentru că acest Profet punea tótă speranța sa în protecțiunea luĭ D-ḑeŭ; pentru că el simțea tot prețul unirĭĭ cu D-ḑeŭ; pentru că ideea singură de a fi părăsit de D-ḑeŭ 'ĭ părea, cea maĭ mare nenorocire. Oamenĭĭ lumeștĭ și maĭ cu sémă impiĭ, nu sunt atinșĭ de astă întrebare: Unde'ĭ D-ḑeul tĕŭ? Dar în momentul morțiĭ, când tóte cele-l'alte sprijine le lipsesc, li se presintă și eĭ sunt tulburațĭ. In zadar vor a se arăta cu o forță de spirit și a se mândri cu o filosofie falșă.

PSALMUL XLII

In textul ebreŭ nu este titlu. Septuaginta și Vulgata îl atribue luĭ David prin aceste cuvinte ψαλμὸς Δαβίδ. Psalmus David. Se crede că acest psalm este o prescurtare saŭ o urmare a celuĭ precedent, și sunt în adevĕr versurĭ fórte asemenea. Subiectul este acelaș. O rugăciune în timpul ne-

cazului; se crede că el fu compus cu ocasiunea revolteĭ luĭ Abesalon, mijloc ordinar al comentatorilor când lucrézĕ la psalmĭ, unde Profetul vorbește de necaz. Alțiĭ ḑice, că este o rugăciune a Iudeilor captivĭ, prea grabniciĭ a se inturna în patria lor. Ar fi maĭ bine a privi aceste imne ca rugăciunĭ destinate a mângâia pe credincioșĭ în nevoile lor. Profetul știa fórte bine că ele nu lipsește niciodată acelor ce voesc a servi pre D-ḑeŭ, și a lucrat pentru tóte timpurile.

VERSUL I

Judecă-mĕ Dumneḑeule, și alege judecata mea de la némul necuvios și de la omul nedrept și viclén, mântuește-mĕ.

Se póte traduce: *Impotriva unuĭ popor necuvios*, pentru că acésta este sensul ebreuluĭ, care nu contraḑice traducerile. Ebreul și grecul ḑice *apără judecata mea*, și se servește de expresiunĭ proprii, ca și cum ar ḑice: litiga litem meam, etc.

Profetul cere aicĭ douĕ lucrurĭ, care pot conveni numaĭ luĭ D-ḑeŭ, adică a judeca pricina sa, și a lua apĕrarea sa contra inimicilor sĕĭ. A judeca după cea maĭ exactă dreptate nu convine ómenilor, pentru că le lipsește saŭ cunoștinți, saŭ buna-voință, pentru că sunt ignoranți orĭ pasionați. A apăra pre un vinovat ca să'l scape de apăsare, nu maĭ este un lucru ce se póte aștepta de la ómenĭ; eĭ sunt fórte slabĭ și fórte indeferenți pentru nenorocirea altora. Numaĭ D-ḑeŭ are cunoștinți, putere, dreptate și afecțiune; el știe totul, póte totul, voește totdéuna binele creaturilor sale. Acésta înseamnă pre Profet a cere protecțiunea divină.

MEDITAȚIUNI

Invĕțăm de aicĭ treĭ lucrurĭ: maĭ întâiŭ, a ne purta astfel cu inamiciĭ noștri, ca să nu fim nedemnĭ de favórea luĭ D-ḑeŭ; al doilea, a nu ne încrede pe mijlóce omenești în nevoile și necazurile nóstre; al treilea a pune tóte interesele nóstre în mâna luĭ D-ḑeŭ, și a ne încrede numaĭ în el.

Națiunea crudă, omul perfid și rĕŭ, de care se plânge Profetul, nu sunt de cât inimiciĭ mediocri în comparație cu pasiunile și amorul nostru propriŭ. Numaĭ D-ḑeŭ póte să ne apere contra acestor domesticĭ rĕutăcioșĭ cariĭ ne supĕră în totdéuna. Pentru acésta, avem doveḑile experienței, care trebue să ne învețe, să ne umiléscă, să reanimeze încrederea nóstră în D-ḑeŭ.

VERSUL 2.

Că tu eşti Dumnedeule întărirea mea, pentru ce m'aĭ lepădat şi pentru ce mâhnindu-mĕ umblu, când mĕ necăjeşte vrăjmaşul meŭ.

Ebreul ḑice: căcĭ tu eştĭ D-ḑeul tărieĭ mele, este absolut acelaş sens. Ceĭ LXX ḑic: *când mĕ necăjeşte vrăjmaşul meŭ.* Vulgata nu pune pronumele *meŭ* în care este conformă cu ebreul. Profetul este departe de a se plânge aicĭ cu amărăciune de purtarea luĭ D-ḑeŭ în privirea sa, el recunóşte că D-ḑeŭ este tótă tăria sa, dar pentru că nu póte susţinea ideia că D-ḑeŭ 'l părăseşte şi'l respinge, represintă cu dragoste neliniştea sa in privinţa acésta.

MEDITAŢIUNI

Se pare că D-ḑeŭ ne respinge când nu ne ajută într'un mod simţitor la nevoe, dar dacă avem credinţă, să fim siguri, că acesta este timpul când se ţine maĭ aprópe de noĭ. Când simţim slăbiciunea, atuncĭ este tăria nóstră. *Tăria*, ḑicea Apostolul, *în slăbiciune se săvêrşeşte.* D-ḑeŭ ne părăseşte numaĭ când îl părăsim ceĭ d'intâiŭ, pĕcatul conrupe legătura nóstră cu D-ḑeŭ. Acesta este adevĕratul inimic ce ne supĕră; toţĭ ceĭ-l'alţĭ sunt amicĭ, pentru că sunt pentru lucrarea mântuireĭ nóstre.

VERSUL 3

Trimete lumina ta şi adevĕrul tĕŭ, acestea m'aŭ povĕţuit şi m'a adus la muntele cel sfânt al tĕŭ, şi la locaşurile tale.

Ebreul exprimă acésta prin viitor, *ele mĕ vor conduce*, etc. Se póte asemenea traduce prin imperativ, conducă-mĕ, să mĕ facă să intru, etc., însă, dupre cum observă Sf. Chrisostom, un profet exprimă adesea ca făcut, ceea ce e în viitor, încă saŭ ca o simplă dorinţă. Se póte explica în douĕ chipurĭ lumina şi veritatea ce cere Profetul, saŭ unindu-le saŭ separându-le.

Unindu-le, dupe geniul limbeĭ ebraice, va fi: Trimite lumina ta, care învaţă adevĕrul; saŭ adevĕrul tĕŭ, care este un isvor de luminĭ; separându-le, va fi ca în text: *Trimite lumina ta* care mĕ va lumina, *şi adevĕrul tĕŭ*, care mĕ va întări în aşteptarea făgăduinţelor tale. Aceste douĕ sensurĭ sunt fórte bune. Fer. Augustin prin acéstă *lumină* şi *adevĕr*, a înţeles pre Iis. Chr., care în adevĕr este *lumină* şi *adevĕr* după Scriptură; şi nu cred că acéstă interpretare

să fie respinsă prin observarea ce se face, că ebreul, grecul și latinul, presintă pronumele următor la plural, ipsa me deduxerunt etc. Óre nu s'ar putea considera pre Iis. Chr. sub aceste două puncte de vedere, ca separate, și să se vorbéscă mai întâiŭ despre el ca *lumină* și în urmă ca *adevĕr?* în care caz pronumele următor va fi fórte bine și la plural. Am cetit, că însuși Rabinii, explicând acest psalm, înțeleg acéstă lumină și acest adevĕr de Mesia, ceea ce dă óre-care greutate gândireĭ Fer. Augustin. Cu tóte acestea, dacă acéstă lumină și acest adevĕr este Mesia, se pricepe mai bine, cum Profetul cu ajutorul uneia și alteia a dorit și nădăjduit a ajunge la sfântul munte a luĭ D-ḑeŭ și la sanctuarul sĕŭ. Fără aceea ar trebui să alergăm la soluțiunea comună unde se presupune, că David prigonit și fugar, dorea să vadă iarăși muntele Sionuluĭ și chivotul Domnuluĭ pre care'l transportase acolo; soluțiune ce se aplică la mare parte din psalmi și care nu este așa de mult întemeiată pe istorie.

MEDITAȚIUNI

Ce ne face a intra în calea mântuireĭ? lumina și adevĕrul luĭ D-ḑeŭ, lumina credințeĭ și gustul de adevĕrul ce ne'l dă D-ḑeŭ. In cât timp ómeniĭ nu vor fi povățuiți de acéstă flacără îndoită, se vor rătăci, se vor întrista și se vor perde. Lumina luĭ D-ḑeŭ este ca colóna ce conducea pre Israeliți, strălucită pe de o parte și întunecósă pe de alta, trebue a o privi din aceste două puncte de vedere și a se conforma cu aceea ce D-ḑeŭ ne ordonă. Gustul de adevĕr este mai stăruitor de cât iluminările divine, el subsistă până în timpul de încercare și obscuritate; dar el se strică absolut prin relația lumeĭ, pentru că lumea este cu totul în falșitate. Gustul adevĕruluĭ este cu totul ușor; el apreciază dreptuluĭ ușurințele, care ocupă pre ómenĭ dacă nu este stăpânit de dragoste, dacă se înalță ne'ncetat contra principiilor falșe, ce le aude, ce le citește, ce le vede îndreptate în maxime neschimbăcióse. Acest gust al adevĕruluĭ este resultatul științeĭ luĭ Iis. Chr. Acel care cunóște pre Iis. Chr. voește să'l vadă în tot locul; el numaĭ este atins de cât de acest obiect, și cu cât se unește cu el, cu atâta i se pare că totul afară de dênsul este deșert, supĕrător, sec.

VERSUL 4.

Și voiŭ intra la jertfelnicul luĭ D-ḑeŭ, la D-ḑeŭ cel ce veselește tinerețele mele.

Ebreul ḑice: *Care umple de bucurie veselia mea*, adecă care pune transporturĭ în bucuria mea. Ceĭ LXX aŭ tradus cuvêntul ebreŭ גילי prin νεότητά μου și Vulgata 'ĭ-aŭ urmat punênd *juventutem meam*; traducerea siriacă și arabă iarășĭ aŭ adoptat acest sens și expresiunea acésta. Trebue ca ceĭ LXX să fi cetit גדלי care însémnă *auctivum* meum, saŭ adolescențiam meam, póte că și ómenĭ tinerĭ aŭ fost transportațĭ de veselie chiar în juneță. In fine cuvêntul גילי este așa de rar în scriptură, că acești interpreți aŭ putut să vadă aicĭ o altă însemnare de cât aceea ce i se da astădĭ.

Ebreul unește în acest vers: Confitebor tibi în cithara, Deus Deus meus, și grecul tot ast-fel face, fără a pune vre-o diferență în sens.

Dar ce vrea să ḑică profetul, ḑicênd că se va apropia de altarul Domnuluĭ? De sigur, că a avut în vedere sacrificiile ce le va aduce Domnuluĭ, când va scăpa de necaz; Dar sensul este maĭ frumos, dacă vorbește de patria cerésca, unde toți aleșiĭ trebue să fie Regĭ și Preoțĭ după cuvêntul Sfântuluĭ Ión, în Apocalips. Atuncĭ omul va fi iarășĭ în *juneță*, pentru că nu se va maĭ teme de nevoile etățeĭ.

MEDITAȚIUNI

A se apropia de altarul Domnuluĭ, este a căuta bucuria, pacea, mulțumirea. Se mulțumește în ceea ce se găsește și D-ḑeŭ la rêndul sĕŭ 'l umple de bine-facerĭ. Toțĭ preoțiĭ alianțeĭ nouĕ, recitéză acest vers și se presintă la altar; acesta este ca primul act al sacrificiuluĭ. Dar pot ḑice cu toțiĭ, că sunt plin de veselie înainte și după săvêrșirea acestuĭ mare act? Acéstă întrebare ar putea face materia uneĭ desartațiunĭ lungĭ, unde s'ar examina care sunt dispozițiunile ce trebue a aduce la acest altar sfânt pentru a se umplea de veselia spirituală, pentru a se liniști în adevĕrata pace interióră.

VERSURILE 5, 6, 7.

Mărturisi-mĕ-voiŭ ţie întru alăută, Dumneḑeule, D-ḑeul meŭ,
Pentru ce eştĭ mâhnit sufletul meŭ şi pentru ce mĕ turburĭ ?
Nădăjdueşte spre D-ḑeŭ, şi mĕ voiŭ mărturisi luĭ, mântuirea
feţeĭ mele şi D-ḑeul meŭ.

Se vede că aceste versurĭ sunt repetate cuvênt după cuvênt din psalmul precedent, afară de: *confitebor tibi in cithara, Deus meus.*

MEDITAŢIUNI

Este de ajuns a observa cu ce mărinimie numeşte profetul pre D-ḑeŭ D-ḑeul sĕŭ; el declară prin aceea, nădejdea dragostea şi dovotamentul sĕŭ.

PSALMUL XLIII

Titlul este: Intru sfêrşit fiilor luĭ Core spre înţelegere; ceea ce maĭ nu diferă de titlul, ce se vede în capul psalmuluĭ 41: tótă deosebirea, ce se află, este, că aicĭ este: filius Core; şi acéstă deosebire nu-ĭ de cât în greceşte şi latineşte, căcĭ în ebreeşte şi de o parte şi de alta este intellectus. Decĭ se póte socoti că e acelaşĭ, şi se póte revedea ceea ce am observat asupra acestuĭ epigraf. Cât despre objectul psalmuluĭ, se pare că e o rugăciune pentru credincioşiĭ din tóte timpurile, carĭ în timpul persecuţiuneĭ, 'şĭ reamintesc de binefacerile luĭ D-ḑeŭ, spre a se inteţi la răbdare şi stăruinţă. Eĭ nu încetéză a cere scăparea lor, dar cu o supunere deplină la voia luĭ D-ḑeŭ.

Se crede, că David este autorul acestuĭ imn, deşi maĭ mulţĭ interpreţĭ 'l atribue fiilor luĭ Core. Nu înlătur opiniunile acelor, carĭ 'l raportéză la timpul captivităţeĭ saŭ chiar la secolul Macabeilor; adică, carĭ 'l cred compus în spiritul profeţieĭ pentru acele timpurĭ. Cea maĭ mare parte din versurĭ se póte înţelege pentru Israeliţiĭ suferitorĭ, persecutaţĭ în aceste timpurĭ de încercărĭ.

VERSURILE 1, 2.

Dumneḑeule, cu urechile nóstre am auḑit; și părinții noștri ne-aŭ spus nouĕ. Lucrurĭ care aĭ lucrat în ḑilele lor, în ḑilele cele de demult.

Aceste douĕ versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ și grec; și sensul depinde de finitul celuĭ întâiŭ vers, ast-fel că frasa se termină după al doilea; dar diviḑiunea vulgateĭ, ocasionată probabil de cântarea publică a psalmilor, nu schimbă întru nimic sensul textuluĭ; și acéstă Vulgată cifréză de altmintrelea ca și Ebreul.

Aicĭ nu'ĭ altă diferință între text și traducerea latină, de cât că adaugă conjuncțiunea și înainte de diebus antiquis; de unde nu urméză nimic.

Profetul decĭ reamintește aicĭ maĭ întâiŭ în general, și în numele poporuluĭ sĕŭ, bine-facerile vechĭ ale Domnuluĭ, spre a solicita încă misericordia sa și a obține de la el aceleași favoruri.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ a îngrijit în douĕ chipurĭ de conservarea faptelor care compun istoria religiuneĭ. In cele d'întâiŭ timpurĭ prin tradiȚiunea succesivă de la părinȚĭ la copiĭ; apoĭ prin sfintele scripturĭ. Luĭ Moisi 'ĭ-a fost ușor de a culege, ceea-ce ceĭ vechĭ știaŭ despre începuturile lumeĭ și a evenimentelor, ce se petrecură în secolele de la cel întâiŭ om și până la el. Intre Adam și Moisi nu era, așa ḑicênd, de cât cincĭ capete; căcĭ Lameh a vĕḑut pre Adam; Sem a vĕḑut pre Lameh; Abraam a vĕḑut pre Sem; Iacob a vĕḑut pre Abraam; bĕtrâniĭ timpuluĭ luĭ Moisi aŭ vĕḑut pre Iacob. Și de óre-ce ómeniĭ din aceste timpurĭ vieȚuiéŭ fórte mult, putură să istoriséscă prea pe larg copiilor lor tot ce eĭ vĕḑură. Dacă Moisi ar fi închipuit ceea ce istorisește, toȚĭ jidoviĭ din timpul sĕŭ ar fi fost capabilĭ să'ĭ desminȚéscă; căcĭ nu eraŭ maĭ îndepărtaȚĭ de cât dênsul de începutul lumeĭ. Dacă acest legislator ar fi voit să facă o istorie falșă, n'ar fi pus atât de puȚine nașterĭ între Adam și Noe și între Noe și Iacob; căcĭ în mulȚimea nașterilor are loc acumularea falșităȚilor, în timp ce într'un numĕr fórte mic este ușor de a recunóște veritatea saŭ falșitatea. Și la ce'ĭ putea servi lungimea vieȚeĭ patriarchilor într'un numĕr atât de mic de generaȚiunĭ, dacă nu spre a manifesta frauda, dacă ar

fi fost un înșelător? Toți cei vechi din timpul sĕŭ, ar fi ḑis: Părinții noștrii aŭ trebuit să viețuiéscă cu Abraam, care a trebuit să vadă pe Sem, și Sem pe Lameh și Lameh pe Adam. Când viĕța ómenilor s'aŭ scurtat, D-ḑeŭ s'aŭ îngrijit de veritatea faptelor prin scriptură. Dar trebue a însemna, că aceste scripturi n'aŭ început, de cât când era imposibil de a le taxa de falșe. Moisi a scris sub ochiĭ și știința unuĭ mare popor, care era gata a'l contraḑice, dacă ar fi scris ceva falș. El istorisește saŭ fapte a cărora tradițiune era fórte recentă, saŭ fapte întêmplate în timpul sĕŭ, fapte, care trebuiră să fie fórte publice, fapte dintre care cele maĭ multe sunt desonorătóre pentru națiune, care, cu tóte acestea, le creḑură prea adevĕrate, fapte consfințite cea maĭ mare parte prin ceremoniĭ publice și care aŭ rĕmas neschimbate saŭ combinate cu legĭ, de care poporul, ce fu sub conducerea sa, nu se îndepărta de loc.

Este imposibil ca ast-fel de fapte să nu fi fost adevĕrate.

VERSURILE 3, 4, 5.

Mâna ta némuri a perdut și i a ḑidit pre dênșiĭ; chinuit-aĭ popóre și le-aĭ alungat pre ele. Că cu sabia lor aŭ moștenit pĕmêntul și brațul lor nu s'a mântuit pre eĭ. Ca drépta ta și brațul tĕŭ și luminarea feței tale; că bine aĭ voit întru dênșiĭ.

Ebreul, la cel întâiŭ din aceste versurĭ, are: Tu aĭ alungat cu mâna ta națiunile (presupunênd litera ה înainte de יָדְךָ căci fără acésta, se află numaĭ, mâna ta). Uniĭ traduc apoĭ aĭ întristat popórele inimice și aĭ pus în locul lor (pre Israeliți). Nu se póte desaproba acest sens.

Gândirea profetuluĭ e clară; el ḑice că mâna Domnuluĭ a sfărâmat popórele Chanaanuluĭ, a stabilit pe acest pământ pre Israeliți, s'a lăsat mult asupra idolatrilor; și ĭ-aŭ îndepărtat. El adaugă, că Israeliții aŭ intrat în stăpânirea pământuluĭ promis nu prin propria lor putere, dar prin protecțiunea Domnuluĭ, prin privirile ce aŭ aruncat asupra lor și pentru că i-aŭ ales pentru poporul sĕŭ saŭ pentru că i-aŭ iubit. Ebreul ḑice: pentru că ĭ-aĭ voit.

MEDITAȚIUNI

Profetul ne ĭnvață aicĭ a atribui luĭ D-ḑeŭ tóte evenimentele. Stabilirea Israeliților pe pământul promis fu opera sa în două moduri: și pentru că'l prepara prin o mulțime

de minuni, și pentru că alese, pentru conducerea poporului, capi fórte capabili de acéstă funcțiune. Cum se întêmplă tuturor ómenilor, D-ḍeŭ nu înmulțește minunile, dar întrebuințéză mijlóce potrivite pentru sfârșitul ce'și propune. Ceea ce ne pare opera ómenilor, a întêmplăreĭ, a împrejurărilor, este opera luĭ D-ḍeŭ, care dispune de tot, după planul sĕŭ. Ast-fel orĭ ce ni s'ar întêmpla să ḍicem ca acest profet: Nu industria, nicĭ politica produce aceste lucruri, ci D ḍeŭ singur; și acéstă cugetare va stinge murmurile, în timpul adversităților și va reprima mândria, în timpul prosperităților.

VERSUL 6.

Tu însuți eștĭ împĕratul meŭ și Dumneḍeul meŭ; cel ce poruncește mântuirile luĭ Iacob.

In ebreŭ este: O D-ḍeule, tu eștĭ regele meŭ ; ordonă mântuirea luĭ Iacob. Dar, 1° punerea conjuncțiuneĭ *și* înainte de Deus meus, nu schimbă de loc sensul; 2° צרת, fără punte póte fi luat pentru *manda* la imperatif saŭ pentru *mandans*, la participiŭ. Ast-fel l'aŭ luat ceĭ LXX, punênd ὁ ἐντελλόμενος și Vulgata le traduce prin *qui mandans*. Profetul rechiémă aicĭ afecțiunile luĭ D-ḍeŭ către poporul sĕŭ, și dorința ce are totdéuna de a conserva némul luĭ Iacob.

MEDITAȚIUNI

In ceea ce privește lucrarea mântuireĭ, nu este om care să nu pótă repeta acéstă rugăciune cu încredere: Dómne, tu eștĭ împĕratul și D-ḍeul meŭ, tu voești să mĕ mântuești, 'mĭ daĭ mijlóce de mântuire, poruncești, óre-cum, acestor mijlóce de a nu'mĭ lipsi.

VERSUL 7.

Intru tine pe vrășmașiĭ noștri cu cornul vom împunge, și întru numele tĕŭ de nimic vom face pre ceĭ ce se scólă asupra nóstră.

Verbul *ventilabimus cornu*, rĕspunde bine ebreuluĭ și greculuĭ; este un termen metaforic împrumutat de la luptele cu taurii, când aceste animale învingĕtóre împung cu córnele pe adversarii lor.

Verbul *spernemus* este maĭ slab de cât verbul ebreŭ, care

însémnă *conculcabimus*, și de cât grecul, care însémnă ad nihilum redigemus; dar sensul nu este protivnic în *spernemus*.

Sensul Profetului este, că'n virtutea favóreĭ de care se bucură părinții lor, el și poporul sĕŭ nădăjduesc, că vor domoli pre vrășmașiĭ lor.

MEDITAȚIUNI

Israel avea făgăduințĭ vremelnice, și acésta însufleța nădejdea Proroculuĭ saŭ aceea a Israiltenilor în numele cărora vorbește el. Popórele creștine nu aŭ tot ast-fel; ceea ce nu împiedecă ca să céră ajutor de la D-ḑeŭ în nevoile lor; dar eĭ se tem totdéuna de vrăjmașiĭ mântuireĭ, și sunt siguriĭ că'ĭ vor domoli cu protecțiunea divină. Din nenorocire, eĭ nu se tem îndeajuns de acești vrășmașĭ și de puterile lor propriĭ; nu simțesc importanța acestuĭ rĕsboiŭ; nu se tem nicĭ de cursele lor nicĭ de urmările înfricoșate ce trebuie să aibă.

VERSUL 8.

Pentru că nu spre arcul meŭ voiŭ nădăjdui și sabia mea nu mĕ va mântui

Textul și versiunile se unesc în totul. Prorocul încredințéză că el nu se încrede în armele și tăriele sale. Să observăm că, în gândirea acestuĭ Impĕrat sfânt, neîncrederea în sine este legată cu încrederea în D-ḑeŭ, trage după sine conoștința de slăbiciunea ajutorurilor omenești.

MEDITAȚIUNI

Dacă într'un rĕsboiŭ contra vrăjmașilor Patrieĭ nu póte cine-va nădăjdui isbêndă fără ajutorul Providenței, ce va fi într'un rĕsboiŭ împotriva vrăjmașilor mântuireĭ? este maĭ multă proporție între tăria unuĭ principiŭ și între puterile care'l lovesc, de cât între tăria sufletuluĭ nostru și aceea a protivnicilor ce voesc a'l perde. N'avem să ne luptăm, ḑice Apostolul, în protiva trupuluĭ și a sângeluĭ, dar împotriva puterilor întunereculuĭ și a duhurilor rĕutățiĭ. Și armele ce ne îndémnă a le lua, sunt armele luĭ D-ḑeŭ însuși, după cum adaugă tot acolo, adică, adevĕrul, dreptatea, scutul

credinței, sabia duhului, coiful mântuirei etc. In acéstă armătură, nu pune el silințele nóstre, studiul, hotărârea, îngrijirea nóstră. Aceste lucruri ne sunt trebuincióse, dară vor fi fără isbândă, dacă ne lipsește armătura lui D-ḑeŭ; și dacă o avem, apoi tot ce este în noi, va fi neînvins. Tóte bucățile acestei armături, dacă îndrăsnesc a ḑice așa aŭ întrebuințarea lor; tóte sunt trebuincióse în rĕsboiul sufletesc, dar cea mai de căpetenie din tóte este *credința;* așa că Apostolul ne învață, că prin credință vom putea stinge tóte săgețile cele aprinse ale celui mai primejdios și mai rĕŭ dintre vrăjmași. Invingerea nóstră atîrnă de credință, de căldura credinței; și óre ce este acéstă căldură? Credința launtrică, că D-ḑeŭ este cu noi, pentru noi, în noi. Căldura credinței care trebuia să fie în creștini cu mult mai mare de cât în ómenii mari ai Vechiului Așeḑământ pentru că, D-ḑeŭ ne-a spus tóte prin fiul sĕŭ unic a biruit lumea și tóte puterile întunericului.

VERSUL 9

Că ne-ai mântuit pre noi de cei ce ne necăjesc pre noi și pre cei ce ne urăsc 'i-ai rușinat.

Unii ebraiști traduc la viitor, *tu ne vei scăpa*; sensul este bun, dar nu este nici trebuincios nici conform cu litera ebreului. Prorocul spune pentru ce are el nădăjde în sprijinul Dumneḑeesc; pentru că a fost ajutat înprotiva vrăjmașilor sĕi, pentru că vrăjmașii sĕi aŭ fost rușinați de Domnul.

MEDITAȚIUNI

Numai creștinul trebue a se mări de mântuirea ce 'i-a dat'o Domnul. Rĕscumpĕrarea lucrată de Is. Chr. este o bine-facere cu mult mai mare de cât tóte darurile revĕrsate de el asupra poporului lui D-ḑeŭ, de la Moisi până la venirea lui Mesia. Toți vrăjmașii lui Israel, nu'și presupuneaŭ de cât necăjirea vremelnică a acestui popor, și vrăjmașii mântuirei voesc să ne piardă în véc. Numai sfinții din cer și blestemații din Iad, pot să știe cât de mare este mântuirea vecĭnică, pentru că numai ei sunt scăpați de fala cea mincinósă care o pricinuesc lucrurile pămênteștĭ. Dar cei d'intâiŭ cinstesc și bine-cuvintéză pre autorul mântuirei

lor, și cei de al doilea îl blasfemă pentru că aŭ pierdut nădejdea de a o mai căpăta. Toți trebue să ajungă la acest sfârșit, și cea mai mare parte din ómenĭ nicĭ nu se gândesc; la ce se gândesc eĭ? Privirea lumiĭ ne spune destul, și acésta este un subiect de lacrime pentru sufletele atinse de D-ḑeŭ și pătrunse de dragoste pentru Is. Chr.

VERSUL 10.

Intru Dumneḑeŭ ne vom lăuda tótă ḑiua și întru numele tĕŭ ne vom mărturisi în veac.

Cea mai mare parte din ebraiștĭ tălmăcesc; vom lăuda pre Domnul în tóte ḑilele. Cu tóte acestea, ebreul ḑice: *In Domino laudabimus nos;* ceea ce cade în sensul luĭ *gloriabimur*, potrivindu-se cu *laudabimur*, de unde trebue a încheea, că ceĭ LXX aŭ putut traduce: Ἐν τῷ Θεῷ ἐπαινεθησόμεθα. Englezul traduce fórte bine. In god me boast allthe day loag; afară că el pune presentul în loc de viitor ce se vede în ceĭ LXX; ceea ce este destul de neînsemnat. Cu tóte acestea, viitorul este mai priincios, pentru că se citește în urmă, *confitebimur*, care rĕspunde la viitoru ebreuluĭ. Acest text nu ḑice; în nomine tuo, ci numaĭ, nomini tuo, ceea ce este mai lămurit.

MEDITAȚIUNI

Adevĕrata laudă a creștinuluĭ este a se lăuda în Domnul; acéstă laudă se împacă cu smerenia cea mai mare, saŭ mai bine ea o presupune. Trebue a ne lăuda în crucea Domnuluĭ, ḑice Apostolul; iar mie să nu'mĭ fie a mĕ lăuda fără numaĭ în crucea Domnuluĭ. Dar a se lăuda în cruce presupune stringerea deșertăciunilor, cârtireĭ, mândrieĭ, dragosteĭ de sine.

VERSURILE 11, 12.

Intru Dumneḑeŭ ne vom lăuda, și întru numele tĕŭ ne vom mărturisi în veac. Iar acum ne-aĭ lepădat și ne-aĭ rușinat pre noĭ! Și nu veĭ eși Dumneḑeule întru puterile nóstre.

Până la versul acesta Proletul a povestit bine-facerile Domnuluĭ; el opune acum la mărturiile acesteĭ sprijiniri vechĭ starea de strîmtorare în care se găsește el și poporul sĕŭ. Este un fel de plângere unită câte odată cu încredere, și amestecată cu gândirĭ potrivite a atinge inima luĭ D-ḑeŭ. In stihul 11 nu este deosebire

între text și versiuni. Intr'al 12-lea ebreul ḍice: Intorsu-neaĭ pre noĭ înapoĭ maĭ mult de cât pre vrăjmașiĭ noștriĭ: ceea ce nu se îndepărtéză de Vulgata.

Maĭ întêiŭ aŭ întors dosul vrăjmașiĭ poporuluĭ luĭ D-ḍeŭ, și apoĭ fugea însuși poporul luĭ D-ḍeŭ. Ast-fel prepositiunea *post*, care este în traducerea latină, trebue să fie luată în loc de: *loco inimicorum*. Aceĭ ce traduc, intorsune-aĭ pre noĭ înapoĭ înaintea vrăjmașilor noștri, nu daŭ tăria luĭ *post*, nicĭ chiar a cuvêntuluĭ, care în ebreŭ însémnă *prae*. In ebreŭ este *prae adversario*; dar se vede că acest singurit se potrivește cu îmulțitul.

La versul 11. Deus nu este în ebreŭ, nicĭ chiar în grecul Vaticanuluĭ. El este în ediținea gréca de Alda și în manuscrisul Alexandrin. Acest cuvênt se subînțelege în text, și în tóte ediținile grecești unde nu se găsește.

MEDITAȚIUNI

D-ḍeŭ cércă pre aĭ sĕĭ prin necazurĭ, după ce 'ĭ-aŭ umplut de bunurĭ; acéstă alternativă de mângâere și încercare nu arată vr'o statornicie în Dumneḍeŭ, dar numaĭ îngrijirile provedinței sale, care voește să exercite și să perfecționeze virtutea amicilor sĕĭ. Dacă el ar fi numaĭ în bine, ar cădea în diferență și mândrie; și dacă 'ĭ-ar supune totdéuna la încercărĭ 'șĭ ar perde curagiul. Bunătatea sa face ca inima nóstră să se menție în privighere și temere, de a o sprijini prin mângâerĭ, și de a'ĭ arăta slăbiciunea sa prin vijeliĭ. Profetul în aceste versurĭ, dă un exemplu pe care trebue să'ĭ imiteze toțĭ credincioșiĭ. Trebue să mulțuméscă Domnuluĭ de darurile sale, și să alerge la el în greutățile lor. Vedem în acest psalm, că necazul nu schimbă dispositiunile omuluĭ drept; simțește relele sale, dar se plânge numaĭ Domnuluĭ; el nu cârtește, și nu'șĭ varsă durerea sa în sînul semenilor sĕĭ; știe că mângâerea ómenilor, este o doctorie slabă, el se întórce către autorul bunurilor și al relelor, și îl face singurul deposit al supĕrărilor sale. De este vorba în acest psalm de rele vremelnice, puțin ne pasă; exemplul nu este maĭ puțin instructiv pentru drepțiĭ, carĭ încércă pedepse lăuntrice. Dar este de creḍut, că o rugăciune făcută pentru tótă Biserica și pentru tóte timpurile coprinde și tóte nevoile ómenilor, și maĭ cu sémă acele ce privesc mântuirea.

VERSURILE 13, 14.

Datune-aĭ pre noĭ ca oile demâncare și în némurĭ ne-aĭ risipit pre noĭ. Vêndut-aĭ pre poporul tĕŭ fără preț și nu era mulțime întru strigările nóstre.

Versul 13 nu se deosibește de text, dar al 14 sună așa în ebreŭ: Vendidisti populum tuum absque substantia et non multiplicasti in venditionibus eorum, se sub-înțelege *divitias*; saŭ maĭ bine: non crevisti in venditionibus eorum; ceea-ce ebreul numește *substanță* rĕspunde la ceea-ce Vulgata numește *preț*. De se sub-înțelege în Vulgata după *multitudo*, *diviatiarum*, sensul va fi absolut acelaș ca și în text. Grecul celor LXX dice: Ἐν τοῖς ἀλαλάγμασιν αὐτῶν ceea-ce a dat loc multor Părinți și interpreți de a traduce, în jubilationibus eorum; dar nu ne îndoim, că nu se póte citi ἀλαλάγμασι,care rĕspunde la *commutationibus*; și ast-fel a citit și traducĕtorul Vulgateĭ.

Profetul înțelege dar în aceste douĕ versurĭ, că acest popor a fost dat vrăjmașilor sĕĭ, sugrumat ca animalele, risipit printre némurĭ, vêndut cu preț rĕŭ și maĭ de nimic. Acéstă profeție s'a adeverit în robia Babilonuluĭ; și după dărîmarea Erusalimuluĭ prin Tit.

MEDITAȚIUNI

Un creștin, care citește aceste versurĭ, trebue să fie însuflețit de douĕ sentimente: maĭ întâiŭ de recunoștință, dacă Domnul bine-voește a'ĭ face parte din crucea sa, dacă este supĕrat și prigonit pentru dreptate; al doilea, de un zel arḑĕtor și de o înviosie cu totul sfântă contra vrăjmașilor mântuirĭĭ. Dintre toți vrăjmașiĭ, acel care sugrumă cu maĭ multă furie, care împrăștie și lovește cu maĭ multă cruzime, care vinde pre aĭ sĕĭ cu prețul cel maĭ prost, este lumea. Dându-se eĭ, trebue a se aștepta spre a fi victimă tuturor patimilor și tuturor capricielor; și a fi alungat afară de sine, adică privat de bucuria bunurilor inimeĭ, care sunt pacea sufletuluĭ și dragostea luĭ D-ḑeŭ; a fi vêndut ca un rob cupidităților, ambițiuniĭ, obiceiuluĭ, legilor tiranice ale societăților impióse și subalterne. D-ḑeŭ îngădue ca să cadă în mâinile acestor vrăjmașĭ, când a fost așa de neînțelept și nerecunoscĕtor, pentru a scutura jugul Evangelieĭ. Este un dar când cine-va simțește nenorocirea sa și o plânge. Totul este perdut, când se crede liber în mijlocul legăturilor.

VERSURILE 15, 16.

Pusune-aĭ pre noĭ ocară vecinilor noștri, batjocură și rîs celor din împrejurul nostru. Pusune-aĭ pre noĭ spre pildă întru neamurĭ, clătire de cap întru popóre.

Textul și versiunile se unesc în totul. Ceea ce Vulgata numește *in similitudinem gentibus*, ebreul ḍice *parabolam in gentibus*, și aceea înseamnă că acest popor servea ca model și exemplu, când voia a se da vr'o idee de un lucru saŭ o persónă despreţuită. Sensul acestor versurĭ este lămurit; poporul în numele căruia vorbește Profetul, expune tóte înjosirile care l'a supus D-ḍeŭ. El a devenit ocara vecinilor, rîsul aprópeluĭ, fabula némurilor, etc.

MEDITAŢIUNI

Iudeiĭ vinovaţĭ către D-ḍeŭ, încércă aceste batjocurĭ. Ceĭ d'intâiŭ creștinĭ credincioșĭ Evangelieĭ, fură în prada acestor ocărĭ. Sfinţiĭ din tóte timpurile întêmpinară aceste vijeliĭ. Toţĭ trebue să mulţuméscă Domnuluĭ de aceste rigorĭ aparente. Ele serveaŭ a chema pe pĕcătoșĭ la pocăinţă și a curăţi virtutea ómenilor bunĭ. Când a ajuns cine-va a iubi dispreţul și înjosirea, nu'ĭ maĭ rĕmâne alte victoriĭ de făcut

VERSURILE 17, 18.

Tótă ḍiua înfruntarea mea înaintea mea este și rușinea obrazuluĭ meŭ m'a acoperit. De către glasul celuĭ ce ocărește și clevetea de către fața vrăjmașuluĭ, a celuĭ ce asuprește

La versul 18 ebreul ḍice *blasphemantis*, în loc de obloquentis și *semetipsum ulciscentis*, în loc de persequentis; este deci ceva maĭ multă tărie în text, dar nicĭ un contra-sens în traduceriĭ.

MEDITAŢIUNI

Expunerea ce face Profetul de tóte relele sale, saŭ ale poporuluĭ, arată marea încredere ce avea în D-ḍeŭ. Când ne încredem într'un prietin, nu ne temem de el pentru a'ĭ spune necazurile, și când credem că va abuza de secretul nostru, și se va folosi de el pentru a ne perde, nu'ĭ spunem. Curĕţenia inimeĭ cu care Psalmistul vorbește Domnuluĭ și'ĭ

declară tot ceea ce suferă el, arată că el se încrede absolut în Domnul și nădăjduea din mărturisirea acésta ușurare de relele sale și pacea sufletuluĭ sĕŭ. Numaĭ o credință vie a putut să inspire acéstă încredere. De ce n'aș imita acéstă credință? De ce n'aș face înaintea luĭ D-ḑeŭ aceea ce am făcut câte-o-dată nebunește înaintea pretinșilor meĭ prietinĭ? Am creḑut că voiŭ găsi la ómenĭ sprijin, le-am arătat necazurile mele și eĭ nu m'aŭ mângâiat. Nu am timpul să mĕ întorc numaĭ către acela, care are în casa sa tóte bunătățile și care dispune de tóte mijlócele pentru adevĕrata fericire?

VERSURLE 19, 20, 21.

Aceste tóte aŭ venit preste noĭ, și nu te-am uitat pre tine, și n'am făcut nedreptate întru așeḑământul de lege al tĕŭ. Și nu s'aŭ depărtat înapoĭ inimele nóstre și aĭ abătut cărările nóstre de la calea ta. Că ne-aĭ umilit pre noĭ în locul întristăreĭ și ne-a acoperit pre noĭ umbra morțiĭ

La cel d'întâiŭ din aceste versurĭ ebreul ḑice *și nu am făcut nedreptate în așeḑământul de lege al tĕŭ;* ceea ce cade în sensul versiunilor nóstre.

La versul al doilea, textul și versiunile se unesc; cea maĭ mare parte din interpreți se servesc de negațiunea primuluĭ vers la al doilea, așa că sensul este: Și nu s'aŭ îndepărtat inima nóstră de la tine (saŭ nu s'a întors înapoĭ) și n'aĭ abătut căile nóstre de la ale tale. Acest sens este bun, dar nu se împacă firește cu versul următor, care ḑice ca Domnul 'i-aŭ umilit în robie.

Ebreul ḑice: tu ne-aĭ zdrobit ca pe șerpĭ; și este adevĕrat, că תנים, înseamnă șerpĭ; aicĭ este o figură destinată a exprima *ómenĭ cruḑi*; ceĭ LXX aŭ dat sensul și nu figura punênd: ἐν τόπῳ κακώσεως, *in loco aflictionis.*

Ușor se vede sensul acestor treĭ versurĭ. Profetul asigură în numele poporuluĭ sĕŭ, că nu s'a îndepărtat de Domnul, că nu maĭ puțin Domnul pare că s'a întors de la el, umilindu-l, și acoperindu'l cu umbrele morțiĭ. Trebue a observa la al doilea din aceste versurĭ, că Domnul se ḑice, că a abătut căile poporuluĭ sĕŭ de la ale sale, înlăturând efectele mileĭ sale.

MEDITAȚIUNI

Fericit este omul, carele în timpul dosedireĭ, mărturisește că n'a uitat pre Domnul, că n'a călcat legătura sa! Maĭ fericit este acela, care nu 'l mustră conștiința în timpul

morții! Toți trebue să mărturiséscă că sunt pĕcătoși, dar sfinții aŭ fericirea de a nu vedea în purtarea lor nicĭ una din rătăcirile acelea, care rump așeḑământul Domnuluĭ; saŭ dacă aŭ avut acéstă nenorocire, eĭ știŭ, că pocăința a fost ajutorul lor, și mila luĭ D-ḑeŭ scăparea lor. Blestemații pot ḑice, că Domnul 'ĭ zdrobește, 'ĭ sfăramă în locul dosedireĭ, în locul unde locuește șérpele infernal, și că sunt învĕliți de umbrele morții; dar nu pot ḑice, că n'aŭ uitat pre Domnul. Rugăciunea Profetuluĭ este plină de încredere, și strigătele condamnaților sunt efectul desnădăjduiriĭ.

VERSURILE 22, 23.

De am uitat numele Dumneḑeuluĭ nostru și de am întins mâinile nóstre către Dumneḑeŭ strĕin. Aŭ nu Dumneḑeŭ va căuta acestea? că el știe ascunsurile inimeĭ.

S'ar putea traduce așa: De am fi uitat numele D-ḑeuluĭ nostru, și am fi înălțat mâinile nóstre către D-ḑeŭ strĕin, D-ḑeŭ ne-ar fi căutat etc. Textul și versiunile se unesc aicĭ perfect. Aceste douĕ versurĭ sunt ca o reflexiune incidentă, ce face Profetul asupra orbireĭ acelora ce ar uita pre Domnul, și care s'ar adresa la divinități strĕine. Cum ar înlătura eĭ cântările Domnuluĭ? Cum ar putea eĭ să se sustragă de cunoștințele infinite? El cearcă adîncurile inimeĭ.

MEDITAȚIUNI

Dacă mĕ examinez cu îngrijire, descoper că am uitat de o mulțime de orĭ inimele Domnuluĭ; că am rădicat mâinile către D-ḑeĭ streinĭ, carĭ sunt lumea și bunurile falșe; că n'am gândit la știința infinită a luĭ D-ḑeŭ, care cunóște tóte, și căruia nu 'ĭ póte fi ascuns nimic. De voesc a mĕ întórce către D-ḑeŭ, trebue să mĕ așeḑ în exercițiul acesteĭ presență sfinte, și numaĭ către el trebue să rădic mânile și inima mea, trebue să mĕ ocup negreșit și serios de judecata mea. Aicĭ fericirea mea este nedeslipită de datoria mea. A se ocupa de D-ḑeŭ numaĭ și neschimbăcios este ocupațiunea cea maĭ sfântă și în acelaș timp cea maĭ dulce și maĭ plăcută. Nu cunóștem pietatea, pentru că ne domnește impietatea; înțeleg impietatea, care nu este nelegiuire, dar numaĭ lipsa de unirea cu D-ḑeŭ, îndepărtarea de D-ḑeŭ, fericirea de a fi în relație cu D-ḑeŭ. De voiŭ lua

pietatea în inimă, ea mi-se va arăta cu tóte gusturile sale, și va revărsa în inima mea torente de plăcerĭ. Atuncĭ póte cineva ḑice cu Profetul: Gustaţĭ și vedeţĭ, că bun este Domnul.

VERSURILE 24, 25, 26.

Că pentru tine ne omorâm tótă ḑiua; socotitune-am ca niște oĭ de junghiere. Deștéptă-te pentru ce dormĭ Dómne? Scólă-te și să nu ne lepeḑĭ până în sfârșit. Pentru ce faţa ta întorcĭ, uiţĭ sĕrăcia nóstră? Și necazul nostru.

Prea puţină deosebire între text și versiunĭ. *Scólă-te* ebreul ḑice: *deștéptă-te.* Pentru ce întornĭ faţa ta; ebreul ḑice: pentru ce ascunḑĭ faţa ta.

Este de făcut o observare fórte importantă în acéstă parte: că Apostolul (Rom. 8, 36) a citat tot versul 24 în partea unde descrie necazurile, de care se teme, că 'l vor despărţi de dragostea luĭ Is. Chr. Acéstă citaţie dovedește, mi se pare, că tot psalmul este profeţie și că se rapórtă la persecuţiunile pornite contra apostolilor și a primilor creștinĭ.

MEDITAŢIUNI

Apostolul adună tot ce este maĭ supĕrător pentru om: necazul, strîmtorarea, fómea, golătatea, nevoile, prigonirile, sabia. După cum s'a scris, adaogă el, suntem supușĭ morţiĭ în fie-care ḑi, si ne privește ca oile spre junghiare; dar, închee el, suferim tóte acestea pentru cel ce ne-aŭ iubit. Sf. Paul avea motive de mângâere mult maĭ simţitóre de cât Profetul. El vedea tótă lucrarea rĕscumpĕrăreĭ împlinită. și mĕsura tótă întinderea dragosteĭ luĭ Is. Chr. pentru ómenĭ.

Ș'apoĭ el nu cerea de a fi scăpat de pericolele și vijeliile ce îl înconjuraŭ. Îl era de ajuns a ști că nimic nu'l va despărţi de dragostea luĭ Iisus Christos, Sf. Spirit, care conducea pre Profet, aŭ avut tóte gândirile Apostolului; dar nu le-a desfășurat în psalm; el știa, că într'o ḑi tot fondul acestuĭ imn va fi arătat de Apostolul luĭ Iisus. Chr. El inspira pre Profet de a scrie pentru Testamentul-Noŭ, și apoĭ inspiră pre Apostol de a lega sentimentele aședămêntuluĭ noŭ cu litera celuĭ vechiŭ. Trebue să citesc psalmiĭ în spiritul acesta, și să umplu interiorul meŭ de raporturĭ, carĭ sunt în amêndouĕ testamentele, unul plin de figurĭ și altul strălucind de lumină.

VERSURILE 27, 28.

Că s'a plecat în țĕrână sufletul nostru; lipitu-s'aŭ de pămênt inima nóstră. Scólă-te Dómne, ajută-ne nouĕ și ne mântuește pre noĭ pentru numele tĕŭ.

In loc de *adjuva nos*, ebreul ḍice: *auxilium ad nos*, ceea-ce ar putea fi tradus, scólă-te, o tu, care eștĭ ajutorul nostru, și în loc de propter nomen tuum, în text este, propter misericordiam tuam. Se vede că aceste deosebirĭ nicĭ nu schimbă sensul. Ceĭ LXX aŭ pus *nomen* pentru că numele luĭ D-ḍeŭ, care este însușĭ El, coprinde bunătatea și tóte cele-l'alte atribute ale sale.

Profetul exprimă prin termenĭĭ ceĭ maĭ tarĭ excesul umilireĭ, nimicnicieĭ sale și a sincerităţiĭ rugăciunĭĭ sale.

MEDITAŢIUNI

Fac o deosebire între situaţiunea Apostoluluĭ, prigonit, ocărât, expus în tóte ḍilele la mórte și aceea a Profetuluĭ saŭ a poporuluĭ în numele căruia vorbește el. Apostolul ḍice, că în mijlocul tuturor vijeliilor acestora el este *biruitor* și Profetul ḍice, că s'a plecat în ţĕrînă, și s'a lipit de pămênt. Nu dóră, că sf. Paul și ceĭ dintâiŭ creștinĭ nu eraŭ fórte umiliţĭ, pentru că în alt loc, acelaș Apostol ḍice că era privit *ca ocară și batjocură a lumiĭ;* dar harul luĭ Iisus Christos îl întărea, îl înălţa, îl făcea să biruéscă lumea și dispreţul sĕŭ. Profetul era coprins de aceleașĭ sentimente în privirea luĭ Mesia viitor; dar nu era timpul a le manifesta. Sinagoga trebuia să aștepte momentul luminiĭ, să simţéscă nevoile sale, să expue umiliaţiunile sale, să céră ajutorul luĭ D-ḍeŭ. Pe când apostoliĭ și discipoliĭ sĕĭ aveaŭ de tóte, pentru că aveaŭ pre Iisus Christos și exemplele sale, învĕţătura sa, făgăduinţele sale dedeaŭ umiliaţiunilor o mărire cu totul divină, un preţ și o strălucire maĭ mare de cât tótă gloria lumiĭ.

PSALMUL XLIV

In Vulgata titlul este conform cu cel LXX: In finem, pro iis qui commutabuntur, filiis core ad intellectum, canti cum pro dilecto. In hebreŭ se citește עַל-שֹׁשַׁנִּים ce mulți ebraiști traduc prin *liliis*, alți *pro rosis*, alți *super instrumentis sex cordarum*; în fine câți-va lasă cuvêntul ast-fel cum este, fără a'l mai traduce, după cum se vede în psaltirea engleză. Cei LXX, fac ca cuvêntul să vie de la שָׁנָה mutavit, interavit, și aŭ luat cel d'ântâiŭ *schin* pentru *qui;* așa că traducerea ar fi, pro iis qui variantes saŭ montantes (sunt); și ei aŭ înțeles probabil prin aceia schimbările cuvêntuluĭ, saŭ chiar a persónelor de care este vorba în psalmul de față; căci Profetul vorbește acum luiși, acum soțuluĭ, acum soției, și acésta interpreții aŭ exprimat prin ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθήσομέ ων (pro iis qui commutabuntur).

Acéstă explicațiune se pare mai literală de cât aceea-ce o înțeleg neamurile schimbate în credincioși saŭ pĕcătoși schimbați în drepți.

Cuvintele ce urmézā, însémnă că acest psalm fu dat fiilor luĭ Core, pentru a fi cântat în adunările publice cu atențiune și înțelegere, după cum am observat în capul psalmilor 41 și 43.

Canticum pro dilecto; ebreul ḑice canticum amorum saŭ amabilium. Se pare că cei LXX să fi voit a da sensul, personificând obiectul psalmuluĭ, care în adevĕr este mult iubitul luĭ D-ḑeŭ, saŭ Mesia.

Toți interpreții atât greci cât și latini, și cei mai vechi chiar dintre iudei, între alții parafrasa chaldaică recunosc, că acest psalm privește pe Mesia, și că profetul vestește aici unirea acestuĭ trimis a luĭ D-ḑeŭ cu Biserica, mirésa sa. Numaĭ câți-va rabini moderni se încăpățînézā a înțelege de nunta luĭ Solomon cu fîica regeluĭ de Egipet. Unii comentatorĭ chreștinĭ; din numĕrul cărora este și D. Calmet, daŭ două sensurĭ literare acestuĭ imn, unul aplicabil luĭ

Solomon, altul mai sublim luĭ Mesia. Se va vedea, în amĕnunţimea comentariuluĭ nostru. că Solomon este strĕin de acest psalm, şi că nu se póte recunóşte de cât alianţa luĭ Mesia cu Biserica.

VERSURILE 1, 2.

Rĕspuns'a inima mea cuvênt bun ; grăesc eŭ lucrurile împĕratuluĭ.
Limba mea este trestie a scriitoruluĭ ce scrie de grab.

Aceste douĕ versurĭ, nu fac de cât unul în ebreŭ şi grec. Cuvêntul *eructavit* rĕspunde versuluĭ ebreŭ רהש care însémnă, a clocoti, a arunca cu tărie în urmarea uneĭ pliniri launtrice ; ceea ce însémnă, că Profetul era plin de subiectul sĕŭ, aşa, că nu maĭ putea ţinea gândirile sale, şi că era silit a le reproduce în afară.

Cuvêntul bun ce spune Profetul, este vestirea de Mesia, mirele bisericeĭ; şi lucrarea ce el promite, este în onórea regeluĭ luĭ Israel şi a tutoror némurilor. David este autorul acestuĭ Psalm; se vede că el nu vorbeşte de sine ḑicênd : *Ceea ce voiŭ să ḑic, este pentru rege.* Dacă Solomon l'a compus, este încă acelaş cuvênt. In fine orĭ-care ar fi Profetul căruia 'ĭ datorim acest imn frumos, n'a putut să numéscă vre-un *lucru bun*, orĭ *profeţie bună,* vestind căsătoria luĭ Solomon cu o principesă Idolatră, pre cum era fiica luĭ Faraon; căcĭ la versul 1 cap. 11 din cartea a 3-a a Regilor, fiica luĭ Faraon este pusă în fruntea femeilor strĕine ce le iubea Solomon, de şi ele eraŭ din acele naţiunĭ ce oprise Domnul a avea legătură cu poporul sĕŭ.

Ebreul ḑice : limba mea este condeiul unuĭ scriitor iscusit. Vulgata ḑice. *a unuĭ scriitor ce scrie repede* : este acelaş înţeles. Este multă energie în aceste cuvinte. Profetul voeşte să spue, că limba sa este condusă cu grăbire de Sf. Spirit ce'l luminéză şi 'l îndreptéză; ceea ce se acordă cu cuvêntul Sf. apostol Petru, care observă, că profeţiĭ n'aŭ fost făcuţĭ după voinţa ómenilor, dar că profeţiĭ aŭ vorbit după inspirarea Sfântuluĭ Spirit.

MEDITAŢIUNI

In acest preambul al Profetuluĭ vedem treĭ lucrurĭ consacrate Domnuluĭ, inima, lucrurile, limba. Fără sentimentele inimeĭ, limba şi faptele sunt de nimic; fără fapte şi limbă sentimentele inimeĭ nu contribue la edificarea publică. Unirea acestor treĭ lucrurĭ constitue pre credinciosul adevĕrat. Când inima este plină de D-ḑeŭ, faptele şi limba urméză cu uşurinţă impresiunile sale, totul este din acéstă fântână

bogată. De vorbește după dictarea Sfântului Spirit, lucréză după mișcările sale; și ast-fel sunt fiii lui D-ḑeŭ, după cum se exprimă Apostolul. Când profetul ḑice, că inima sa ferbe de cuvêntul mântuirei adică, vestește legătura lui Mesia cu Biserica, arată că inima sa era plină de acest subiect; sufletul sĕŭ se aseména cu un cuptor, de unde es flacăre, care sfâșie tot ce le esă înainte; și iată imaginea acelui ce se devotéză la o viéță lăuntrică. Trebue mai întâiŭ a îmbrățișa inima, care este un efect al harului; dar acest efect nu va avea loc într'o viéță dărăpănată, în tulburarea trebilor, în raporturile cu lumea. Focul dragostei divine nu mai lucréză într'un interior dărăpănat, ca și focurile ușóre și trecĕtóre, ce se învălue în aer nu lucréză asupra corpurilor pământești. Dómne! mult iubesc expresiunea profetului! El ḑice, după tăria textului original, că inima sa *ferbe*, și că manifestă ardórea sa prin cuvêntul mântuirei ce'l vestește lumii. In imnul sĕŭ este vorba de un rege, de un mare rege, numai de regele cerului și al pământului și tóte părțile acestei poesii divine vor purta întipărirea unui stăpân sublim, care 'i poruncește a scrie.

VERSUL 3.

Impodobit cu frumusețâ mai mult de câl fiii ómenilor; vărsatu-s'aŭ darul în buzele tale; pentru acésta te-aŭ bine-cuvêntat pre tine Dumneḑeŭ în véc.

S'ar putea traduce iarăși: *pentru acesa Domnul te-a bine-cuvêntat* etc. Ebreul primește aceste două sensuri, care amêndouĕ sunt adevĕrate; căci Mesia a fost plin de daruri, D-ḑeŭ l'a bine-cuvêntat în véc. Se vede că profetul apostrofézâ pre Mesia, 'și înalță frumusețile persónei sale, și darurile vărsate pe buzele sale, adică darul sfătuirei și abondența cuvintelor vieței.

Putem întreba aicí dacă acest vers póte conveni lui Solomon? dacă D-ḑeŭ l'a bine-cuvêntat în véc? acest principe a căruí căderi sunt ast-fel, că mântuirea sa este încă o problemă.

MEDITAȚIUNI

Frumusețea lui Is. Chr. resultă din dignitatea persónei sale, care este cuvêntul lui D-ḑeŭ; din sfințenia sufletului sĕŭ ferit de orí-ce prihană; din bunătatea și egalitatea purtărei sale totdéuna conformă cu regulele eterne ale voinței

divine; frumusețea cuvêntuluĭ sĕŭ care atrăgea tótă lumea, și care'ĭ supunea tóte inimele; din bine-facerea sa fără mărginĭ, din răbdarea sa neschimbată, din înțelepciunea cea înaltă a sa, din știința inexactă. In el eraŭ tóte comorile divinităților. Ast-fel este obiectul dragosteĭ și al nădejdeĭ nóstre.

Dar cum trebue a se înțelege bine-cuvêntarea ce D-ḑeŭ a vĕrsat-o asupra luĭ? Acéstă bine-cuvêntare póte însemna unirea ipostatică a cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ cu natura omenéscă; căcĭ dintr'acéstă unire decurg tóte darurile, care ridicară acéstă umanitate sfântă, la un grad așa de înalt de perfecțiune. Acéstă bine-cuvêntare póte arăta chiar aceste daruri așa de perfecte și excelente. Ambele sensurĭ sunt bune, și chiar literale, pentru că sunt în analogia cea maĭ precisă a credinței, și litera profetuluĭ este conformă. Acéstă bine-cuvêntare a fost pentru totdéuna, pentru eternitatate, pentru că Is. Chr. nu va înceta nicĭ-o-dată a fi ceea ce este D-ḑeŭ adevĕrat și om adevĕrat, om compus din doué firĭ în unitatea persónei divine.

Fie-care trebue să se întrebe cetind aceste versurĭ ale psalmuluĭ, ce gândire ș'a făcut de Is. Chr., ce idee are de el; dacă 'l cinstește maĭ mult de cât pe alte obiecte; dacă în concursul frumusețelor ce presintă acéstă lume, dă preferința luĭ Is. Chr. Așteptăm noĭ ḑiua manifestațiuneĭ generale, saŭ momentul morțiĭ, pentru a cunóște mărirea luĭ Is. Chr? Cunoștință prea târḑie, în loc de a escita în noĭ transporturile dragosteĭ, ne va umplea de rușine! Să vedem cum profetul plin de privirĭ profetice pentru Is. Chr., se aruncă de o-dată către el, și înalță perfecțiunile sale cele plăcute ale persónei sale. Este vorba în psalm, de legătura acestuĭ D-ḑeesc Mesia cu biserica, acesta este mirele pre care voește să'l descrie profetul, și se lipește maĭ întâiŭ de darurile, care strălucesc în el. Un alt profet representând din contra sacrificiul ce acest mire face pentru a scóte mirésa sa din robie, vorbește de umilințele, de suferințele de nimerniciile, ce caracterisară cel de pe urmă act al vieței sale. El 'l vede fără glorie printre fiiĭ ómenilor; 'l vede tratat ca pe cel maĭ de pe urmă rĕŭ-făcĕtor, acoperit, de rane și necunoscut de alțiĭ afară de profet. Ce contrast! dar cu tóte acestea ce unire între acești scriitorĭ sacri! Cel maĭ frumos dintre fiiĭ ómenilor este cel maĭ batjocorit, pentru că părintele sĕŭ l'a destinat a lua asupra sa ne-

dreptăţile nóstre. Să adorăm frumuseţa şi batjocurile luĭ Is. Chr., să le medităm şi să ne învĕţăm, că frumuseţe sufletuluĭ nostru depinde de conformitatea cu Is. Chr. suferind şi înjosit.

VERSURILE 4, 5, 6.

Incinge sabia ta peste cópsa ta puternice. Cu podóba ta şi cu frumuseţa ta; şi încordéză şi bine-sporeşte şi împĕrăteşte. Pentru adevĕrul şi blândeţa şi dreptatea şi te va povĕţui minunat drépta ta.

Pentru aceste treĭ versurĭ, sunt douĕ, în ebraică şi în grec; dar ebreul împarte ast-fel, că'ĭ dă sensul: *Vitézule! Incinge la cópsă sabia ta, mărimea ta şi strălucirea ta, prosperă în strălucirea ta, înaintéză pentru apărarea adevĕruluĭ şi a dreptăţiĭ strîmbătăţite. Şi drépta ta te va învăţa lucrurĭ înfricoşate!* Cea maĭ mare parte traduc: Suĭ pe calul tĕŭ (Equita) pentru adevĕrul, blândeţea şi dreptatea ta. Numaĭ douĕ cuvinte sunt unde textul se pare, că se deosebeşte de ceĭ LXX şi Vulgata; cel dintâiŭ în Vulgata, este *intende*, în loc de *frumuseţa ta*, ce pórtă ebreul de astăzĭ. Al doilea este tot acolo, *deducet te*, în loc de *docebit te* ce citeşte ebraiştiĭ. Dar cât despre cel dintâiŭ cuvênt, luându'ĭ punctele, veĭ avea וְהַדְרֵךְ, care însémnă *extende* saŭ *intende*; şi pentru al doilea תּוֹרְךָ, ce se traduce prin *et docebit te*; trebue a observa, după mulţĭ lexicĭ, că acest verb יָרָה însémnă şi *indicare, monstrare aigito*; aşa că *manus tua deducet te*, este maĭ acelaş lucru cu, *manus tua docebit te*, afară că *deducet* este maĭ mult relativ la mână de cât *docebit*.

Nu cred că se maĭ discută de *regna*; care este în Vulgata, dupe βασίλεια în grec: căcĭ verbul רָכַב însémnă nu numaĭ (*équiter*) a călări dar şi a comanda. Se vede dar, că în aceste treĭ versurĭ Profetul începe a expune lucrările şi funcţiunile luĭ Mesia. Acesta trebuia să fie un luptător plin de glorie şi de mărire: alegerea sa trebuia să fie repede; împĕrăţia sa stabilită pe adevĕr, blândeţea şi dreptate; mâna sa fecondă în minunĭ. Tóte aceste caractere sunt exprimate aicĭ în stil poetic şi înălţat. Comentatoriĭ, carĭĭ aplică aceste versurĭ luĭ Solomon, se numesc în multe felurĭ pentru a găsi în persóna acestuĭ principe un *vitéz luptător*. Solomon n'a scos nicĭ o dată sabia contra niměnuĭ.

MEDITAŢIUNI

Is. Chr. a venit înarmat de o sabie, dar nu ca aceea a cuceritorilor pământuluĭ, care sugrumă pre ómenĭ şi nimiceşte oraşe. Sabia sa este cuvêntul, maĭ ascuţit, dice

apostolul, de cât sabia cea cu două ascuțituri. Ce n'a lucrat ea în gura sa și a apostolilor sĕĭ? Ce nu lucréză încă în tóte ḑilele, când meditéză în tăcerea rugăciuneĭ? Acest vitéz, cum 'l numește profetul, este puternic prin frumusețea sa, prin darurile, care curg din gura sa, prin aceea el face cuceriri în tótă lumea, prin acésta împĕrățește, prin aceea îmulțește minunile virtuțiĭ, tărieĭ, zeluluĭ, sfințenieĭ. Impĕrăția sa este aceea a adevĕruluĭ, a blândețiĭ, a dreptățiĭ. Ce luptător! Ce vitéz! Ce rege! și pentru ce n'ar împĕrăți peste tóte inimile! pentru ce nu supune el pre a mea împĕrățieĭ sale? Știŭ pentru ce; pentru că trebue a eși din sfera lumiĭ, pentru a intra în împĕrăția luĭ Iis. Chr., Lumea are alte principiĭ, alte maxime, alte legĭ, alte pretențiunĭ. Când cine-va intră în împărăția luĭ Iis. Chr. tot ceea ce este din lume fuge și dispare. Ia gândirile luĭ Iis. Chr., se supune conducereĭ luĭ Iis Chr. și sub direcțiunea sa, devine întru cât-va un om cu totul noŭ. Se înspăimêntă de ticăloșia în care a vieţuit în lume, și ḑice: cine 'mĭ-a învĕluit ochiĭ, ce m'a împedecat de a vedea frumusețea adevĕratuluĭ rege? Dómne, termin aceste meditațiunĭ rugându-te, ca să mĕ primeștĭ între supușiĭ tĕĭ; voesc să te servesc cu credință, să te urmez în totul, să te iubesc fără părtinire.

VERSUL 7.

Săgeţile tale ascuţite sunt puternice, neamurile sub tine vor cădea în inima vrăjmaşilor împĕratuluĭ.

Traducerea ce se vede aicĭ este fórte conformă cu ebreul și Vulgata. Nu aprob pre aceĭ ce admit o invenţiune în acéstă parte, ca și cum ar fi. Sagittae tuae actuae cadent in corda inimicorum regis et inimici isti sunt populi in quos cadent tuae sagitae. Acésta nu e natural, pe când este maĭ forte de a lua popórele supuse Mesieĭ, adică miniștriĭ și predicatoriĭ sĕĭ pentru săgeţile care vor străpunge pre vrăjmașiĭ acestuĭ rege Mesia.

Nu este rar de a găsi în Scriptură săgeţĭ transformate în ómenĭ, și ómenĭ transformaţĭ în săgeţĭ. Precum: Ca niște săgeţĭ în mâna celuĭ puternic; Isaia 49, 2: Pusu-m'a ca o săgétă alésă; Ierem 9, 8: Săgéta ce rănește este limba lor, etc. Unĭĭ traduc: Popórele ce ţi se vor supune, vor străpunge cu săgeţĭ ascuţite inima vrăjmașilor regeluĭ. Maĭ întreb: cum póte fi înţeles acest vers de Solomon, care nu slobozi nicĭ o săgétă în contra niměruĭ?

MEDITAȚIUNI

Mesia a avut discipoli și trimeși armați cu cuvêntul sĕŭ. Ei aŭ străbătut lumea, aŭ săgetat pe vrăjmașii sĕi, dar în două chipuri: unii s'aŭ îndărătnicit și n'aŭ voit să priméscă acest cuvênt divin; ei aŭ fost blestemați de D-ḑeŭ, ast-fel fură Iudeii cei încăpățînați; ei gem încă în robie, alungați din patria lor, privați de templele lor, lăsați în orbirea lor. Alții s'aŭ supus la vocea acestor trimeși, și inima lor a fost străpunsă de săgețile credinței cei adevĕrate, și a dragostei D-ḑeești; ei aŭ fost vrăjmașii regelui Mesia, dar biruința asupra lor s'aŭ împăcat cu el. Fericită luptă; ea a prădat iadul! Astădi încă scrierile evangeliștilor și ale apostolilor sunt săgeți care cad pre inimele docile și pe care le supune Impĕrăției lui Is. Chr. Ce săgétă póte fi ca marele apostol! și cine se va putea opune loviturilor bine-făcĕtóre ce aruncă în numele lui Is. Chr. stăpânul sĕŭ; el fu rănit singur și convertit. Ce nu va lucra asupra lui acéstă cădere pregătită cu atâta milă din partea Provedinței? Ah! Dómne, deschiḑênd aceste cărți sfinte, eŭ încerc efectele săgeților tale, de exemplu vĕd din întêmplare acest cuvênt al Apostolului tĕŭ. Orî-cine pĕcătuește nu cunóște pre Is. Chr. Da neștiința lui Is. Chr. mĕ face pĕcătos, ea închide ochii mei de lumină, și inima mea este dulceața darului. Lumea pĕcătuește pentru că nu cunóște pre Is. Chr., și sfinții se conservă în inocență, pentru că totdéuna aŭ înaintea lor pre Is. Chr., pentru că se privesc ca incorporați cu Is. Chr., pentru că cunosc opunerea ce este între pĕcat și Is. Chr. Nu citez de cât un exemplu, el este o săgétă slobodită în inima mea, și lasă o lovitură adîncă. Tot așa este și cu cele-l'alte documente ale apostolilor. Aș fi vrăjmaș lui Is. Chr. și mie însumi dacă m'aș împotrivi loviturilor, care mĕ vindecă rănindu-mĕ.

VERSUL 8.

Scaunul tĕŭ, Dumneḑeul, în vécul véculuĭ; toiagul dreptăței, toiagul împĕrăției tale.

Acest vers este citat de St. Paul (Ebr. 1, 8), și acest apostol observă că D-ḑeŭ a ḑis aceste cuvinte fiului sĕŭ, de unde trebue a conclude că acest vers convine incontestabil lui Is. Chr., și că

nu convine de cât numaĭ luĭ, căcĭ fără aceea raţionamentul Apostolului ar fi fără tărie. Rabiniĭ moderniĭ ḑic, că sensul acestuĭ vers este: D-ḑeŭ este scaunul tĕŭ pentru secolele secolelor, şi eĭ aplică acest oracol luĭ Solomon, pentru că s'a scris (1 Parab. 30, 23) că Solomon şade pe tronul luĭ D-ḑeŭ, şi în locul părinteluĭ sĕŭ David. Dar este deosebire între a şedea pre scaunul luĭ D-ḑeŭ, şi a şedea cu D-ḑeŭ pe tron. Solomon a şedut pe tronul luĭ D-ḑeŭ, pentru că D-ḑeŭ a stabilit tronul luĭ David, şi David a guvernat pre poporul luĭ D-ḑeŭ, dar nu s'a scris nicăirĭ, că însuşĭ D-ḑeŭ a fost tronul luĭ Solomon. Ast-fel interpretarea rabinilor şi a câtor-va creştinĭ carĭ îĭ urmézĕ, este cu totul falşă în privinţa acésta; ea este încă pentru că în acest loc: Sedes ua, Deus, in seculum, seculi, etc.; acest cuvênt *Deus* este un vocativ; ast-fel textul grec al Sf. Paul către ebreĭ represintă ὁ θεὸς între douĕ virgule, şi toţĭ traducĕtoriĭ moderniĭ catolicĭ şi protestanţĭ se unesc a traduce: Tronul tĕŭ, O! D-ḑeule! etc. Ceĭ LXX pun ὁ θεὸς, când este vorba de D-ḑeŭ la vocativ. Psalmiĭ procură o mulţime de exemple; nicĭ-o-dată nu se găseşte ὦ θέε. Cu tóte acestea Iudeul Aquila ştia aşa de bine că trebuia a se lua aicĭ la vocativ cuvêntul אלהים, care este în ebreŭ, că traduce ὦ θέε. Englesul Duport, traducênd acéstă parte în psaltirul sĕŭ, pune: Ζεῦ, Θεὸς, ῥῆματα πάντα μένει θρόνος ἔμπεδος ἀεί. Sebastian Munster traduce: Solium tuum, ò Deus, in seculum et in perpetuum, dovadă făţişe, că eĭ luaŭ ὁ Θεὸς al celor LXX şi אלהים al ebreuluĭ la vocativ.

Profetul arată dar aicĭ că Mesia este D-ḑeŭ; el ḑice că tronul sĕŭ este etern, şi că sceptrul sĕŭ este toégul dreptăţiĭ, adică că el va guverna cu o dreptate perfectă, o dreptate fără pată şi fără limită.

Cuvêntul אלהים, de care se serveşte ebreul, arată aicĭ pre D-ḑeŭ unic şi suveran, stăpânul tuturor; căcĭ cu tóte că acest cuvênt, când este aplicat la o singură persónă în particular şi fără adaos, nu se întrebuinţază de cât în privirea luĭ D-ḑeŭ unic şi suveran, ceĭ maĭ iscusiţĭ dintre Iudeĭ observă, că profeţiĭ vorbind de D-ḑeŭ, nu se servesc de cât de cuvêntul יהוה şi de cuvêntul אלהים. Ast-fel este şi aicĭ; căcĭ psalmistul ḑice: *Scaunul tĕŭ, o D-ḑeule* etc. şi apostolul transcrie exact cuvêntul sĕŭ. Urmézĕ decĭ încă o dată, că Mesia este D-ḑeŭ adevĕrat.

MEDITAŢIUNI

Mesia, D-ḑeŭ adevĕrat şi om adevĕrat, trebue să împărăţéscă în vecĭ. Sub acéstă calitate de rege 'l consideră profetul în acest psalm. El trebue să guverne cu cea maĭ esactă dreptate; dar s'a dovedit în alte părţĭ ale scripturiĭ, că şi sfinţiĭ trebue să guverne în veac cu el. Vor guverna eĭ, de nu vor fi îmbrăcaţĭ cu dreptate? Cu neputinţă.

Impĕrăţia luĭ Mesia trebue să fie compusă numaĭ de drepţĭ. De aci două urmărĭ, care trebue să fie regulă întregeĭ mele vieţĭ. 1) Sunt destinat a împĕrăţi în veac; de sigur că nu pre pămênt, nu în timpul uneĭ vieţĭ muritóre! Trebue dar a aştepta o altă viéţă şi fiind-că ea trebue să fie eternă şi gloriósă, numaĭ pe ea trebue să o am în vedere, trebue să o doresc ca pre unicul scop al fericireĭ mele. 2) Nu voiŭ intra în acéstă împĕrăţie, de nu posed dreptatea, adică sfinţenia. Pentru a fi admis în acéstă împĕrăţie nu mi-se cere bogăţiĭ dignităţĭ, succese în lume; Regele Mesia nu 'mĭ-o arĕtat acéstă cale, el a ajuns la tron prin umiliaţiunĭ, prin sĕrăcie, prin suferinţe, şi eŭ voiŭ intra tot cu aceleaşĭ titule.

VERSUL 9.

Iubita-ĭ dreptatea şi aĭ urît fără de legea, pentru acésta te-a uns pre tine Dumneḑeule Dumneḑeul tĕŭ cu untul de lemn al bucurieĭ maĭ mult de cât pre părtaşiĭ tĕĭ.

Mulţĭ interpreţĭ traduc: tu aĭ iubit dreptatea, şi aĭ urât nedreptatea, pentru că D-ḑeul tĕŭ, o D-ḑeule, a vĕrsat asupra ta ungerea bucurieĭ etc. aşa că acéstă ungere ar fi *causa* şi nu *efectul* dragosteĭ ce Mesia a avut pentru dreptate, şi a ureĭ ce aŭ avut pentru fără de lege: Ebreul primeşte amêndouĕ traducerile; dar grecul διὰ τοῦτο, care este în traducerea celor LXX şi în textul Sf. Paul nu se uneşte aşa de uşor cu ceea ce am propus. In fond, lucrul este destul de indiferent; căcĭ de sigur, pentru că Mesia a iubit dreptatea şi a urât nedreptatea, D-ḑeŭ a vĕrsat asupra luĭ acéstă ungere a veselieĭ, adică, tóte bunătăţile ceruluĭ; este iarăşĭ adevĕrat, că Mesia a iubit dreptatea şi a urât nedreptatea, pentru că D-ḑeŭ a vĕrsat asupra luĭ acéstă ungere, care ar fi luată atuncĭ în loc de darul unireĭ ipostatice.

Mi se pare însă că înţelesul întâiŭ este maĭ natural, şi că profetul şi după el Apostolul, a voit să vorbéscă de gloria luĭ Is. Chr. în învierea şi înălţarea sa, în urmarea faptelor sale eroice, caracterisate prin dragostea de dreptate. Mi-se pare că *ungerea bucurieĭ* este ceva deosebit de ungerea, care constituea pre Is. Chr. în calitate de Mesia şi de Christos, ungere ce a avut'o încă de la intrarea sa în lume şi de la primul minut al întrupăreĭ sale. Ungerea bucurieĭ este rĕsplătirea dată acestuĭ Mesia pentru ostenelile misiuneĭ sale; ea a întrecut tóte gradele de glorie şi de fericire, ce D-ḑeŭ va da sfinţilor, cu tóte că aceştia, în calitate de membriĭ şi fraţĭ aĭ luĭ Is. Chr., trebue să ia parte la rĕsplătirea sa.

In acest text: Propterea unxit te, Deus, Deus tuus etc. nu mĕ îndoesc, că primul cuvênt Deus, n'ar fi la vocativ, şi Fer. Au-

gustin ḑice, că acésta se pare evident din grecește. Sic in graeco evidentissimum est; póte că se citea în timpul sĕŭ ὦ Θεὸς orĭ în psalm, orĭ în textul sf. Paul, care transcrie și acest loc. Dar fără acéstă lecțiune, care nu este ordinară celor LXX (pentru că eĭ pun tot-déuna ὁ Θεὸς pentru a indica vocativul), textul indémnă destul pentru a lua acest cuvênt la vocativ; căcĭ fără aceea nu s'ar vedea pentru ce Profetul ar fi pus una după alta, Deus, Deus tuus. In apostrofurĭ se găsește, Deus, Deus meus, pentru că vorbește sentimentul; dar într'o simplă narațiune, ast-fel precum ar fi acésta: *Tu aĭ iubit dreptatea, și aĭ urât fără-de-legea, pentru aceea a vĕrsat D-ḑeŭ asupra ta ungerea bucurieĭ etc.*, nu se arată, că Profetul să fi pus: D-ḑeŭ, D-ḑeul tĕŭ a vărsat peste tine ungerea bucurieĭ; în loc că, plin de admirațiune pentru mărirea luĭ Mesia, a putut să strige: O D-ḑeule, D-ḑeul tĕŭ a vărsat asupra ta bucuria; și acest înțeles este așa de natural și așa de frumos, că mulțĭ interpreți, fără a enumera pre sfinții părinți, traduc primul cuvênt la vocativ. Scriitoriĭ sociniani, saŭ presupuși de socianiniștĭ, fac să dispară acéstă apostrofă; și unĭĭ dintre eĭ, siliți de evidența textuluĭ, ḑic că, textul de D-ḑeŭ este dat luĭ Mesia, dar că față cu el, acest titlu indică numaĭ dignitatea regală și dreptul de a porunci. Nimic maĭ ridicol de cât acéstă explicațiune. Cuvêntul *Elochim*, repet, nu se dă de cât luĭ D-ḑeŭ suveran, când Profetul se servește în chip de apostrof, și nicĭ-o-dată nu s'a dat la vr'o persónă particulară și fără adaos, cu atâta maĭ puțin ca acéstă persónă să nu fie adevĕrat D-ḑeŭ.

In acest vers al psalmuluĭ arată decĭ lămurit distincțiunea și pluralitatea persónelor într'o singură ființă. Este numaĭ un D-ḑeŭ, și cu tóte acestea Profetul distinge două persóne, cărora le dă numele de D-ḑeŭ. Cea dintâiŭ a vărsat ungerea bucurieĭ peste cea-l'alta, nu considerată numaĭ ca Dumneḑeŭ, dar ca unită și cu natura nóstră; acésta a doua persónă este D-ḑeŭ, ea a iubit dreptatea și a urât nedreptatea, două lucrurĭ esențiale luĭ D-ḑeŭ, dar demne de admirare și de rĕsplătire într'un D-ḑeŭ-om. Dacă Mesia nu era om, n'ar fi fost răsplătit; și dacă n'ar fi D-ḑeŭ nu i s'ar da acelaș titlu, ce i se dă adevĕratuluĭ și uniculuĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Iisus Christos, prin dignitatea și ostenelile sale, avea drept la o îmbelșugare de plăcerĭ, care nu le pot căpĕta nicĭ îngerul nicĭ omul. Dar ceea-ce este maĭ mângâitor pentru noĭ, este că suntem capabilĭ de a ne îmbogăți din plinirea luĭ, cum se exprimă sf. Apostol Ión. El este isvorul bunătățeĭ, și nu ne temem, că va seca acest isvor. Este adevĕrat, că precum el n'a fost inundat de acest torent de *bucurie* de cât după ce s'a întors către părintele sĕŭ, ast-fel

și noĭ nu trebue să nădăjduim a lua parte la fericirea sa, de cât după exilul acesteĭ vieți. Dar, Dómne! tu eștĭ în finit darnic pentru darurile tale, și tu previĭ adese-orĭ către noĭ momentul scăpărĭĭ nóstre: în acéstă viéță chiar tu reverșĭ asupra nóstră óre-carĭ influințe ale acesteĭ ungerĭ și ale aceleĭ veseliĭ de care este inundat scumpul tĕŭ fiŭ. Ah! Cât este de plăcut a se uni cu el în acéstă vale a plângereĭ, de a'l urma în calea dreptățiĭ ce ne-a descris-o! Dacă aș fi maĭ râvnitor și maĭ lăuntric precum nu sunt, aș putea vorbi cu maĭ multă precisiune și interes de acéstă stare fericită unde se găsesc amiciĭ tĕĭ, când 'ĭ cercetezĭ. Zăresc numaĭ umbra fericireĭ lor, și râvnesc sórta lor; dar eŭ 'ĭ vĕd urmând luĭ Is. Chr. purtând crucea sa și mergênd la Golgotha. In acéstă cale plină de stâncĭ și de spinĭ, eĭ gustă bucuriĭ nespuse. Ce alianță a durereĭ și a dulceței, a umilințelor și a gloriei, a sĕrăcieĭ și a bogățieĭ. Numaĭ Mesia, D-ḑeul adevĕrat și omul adevĕrat, regele eternității și al timpurilor, principiul și modelul a tótă sfințenia, a putut să lucreze acéstă minune.

VERSURILE 10, 11.

Smirna și Stacti și Casia din hainele tale,
din palaturĭ de elefanți, din care te-aŭ veselit fetele împĕraților
întru cinstea ta. Inainte a stătut împĕrătésa de-a drépta, în haină
aurită, îmbrăcată, împodobită.

Ebreul împarte ceva deosebit aceste versurĭ. și Vulgata indică cifrele sale. Ebreul ḑice: *Smirnă și aloe și casie sunt tóte veșmintele tale; în palaturĭ de fildeș cu cântărĭ de organe te-aŭ veselit,* și acésta e primul vers (8) apoĭ: *Fete de regĭ sunt între scumpele tale; regina stă de-a drépta ta în aur de Ofir.* Vulgata după ceĭ LXX unește; filiae regum in honore tuo, la cel d'întâiŭ din aceste versurĭ; și trebue a conveni, că aceste cuvinte servesc a construi bine *quibus delectaverunt te.*

Din palaturile tale de fildeș. Se póte înțelege, că aceste vestminte sunt scóse din palaturĭ împodobite cu pilurĭ; ceea ce este conform cu ebreul și nu contrașice traducerea nóstră. Aceste palaturĭ ar fi simplu magasine de mobile, cum explică mulțĭ interpreți. Se póte crede iarăși, că aceste odoruri aromatice exalaŭ atât din haine cât și din palaturile acestuĭ rege; căcĭ aceste impresiunĭ sunt în gustul oriental; se știe că regiĭ din Orient parfumaŭ palatele lor, hainele lor, și când se arătaŭ în public ardeŭ d'inaintea lor aromate.

Intru cinstea ta. Ebreul se póte traduce, în onorurile tale, în

ornamente preţióse. Fie-care interpret ebraist dă acestuĭ membru al fraseĭ, sensul ce voește saŭ póte; uniĭ ḑic; fiicele regilor merg pentru a'ţĭ face onóre ; saŭ maĭ bine, în nobila ta companie se vĕd fiice de regĭ. Toţĭ suplinind câte ceva pentru a găsi sensul. Vulgata, care dealtmintrelea pune tóte cuvintele textuluĭ, este maĭ lămurită și maĭ cu șir. Nu este ceva extraordinar, ca principesele să fie represintate, ca preparând și împodobind hainele de ceremonie ale unuĭ rege.

Acéstă regină care stă lângă rege, este zugrăvită ca îmbrăcată cu o rochie de aur. Ebraiștiĭ traduc aur de Ophir, care era cel maĭ curat din Indiĭ, saŭ, după Bochard, din insulele Măreĭ Roșie, unde acest învĕţat critic pune Ofirul. Acest cuvênt este întrebuinţat câte o dată în Scriptură, pentru a însemna simplu aur. Dar învăţaţiĭ Iudeĭ, împreună cu Robertson ḑic că, כתם (ce se citește în acest vers), însémnă semn, pată, deosebire; ceea ce presupunênd, ar trebui să se traducă acest vers; regina stă de-a drépta ta în varietăţĭ de aur; ceea ce ceĭ LXX și Vulgata exprimă ḑicênd, că regina era îmbrăcată cu o stofă de aur și acoperită de brodăriĭ, ceea ce este mult maĭ expresiv și chiar conform cu forţa textuluĭ, de cât aceste cuvinte: *regina stă de-a drépta într'un aur curat.* Cât despre aromatele de care vorbește profetul, am tradus *gutta* prin *aloe* conform cu ebreul; se crede că acesta e aromatul numit *santal.* De se ţine cine-va de *gutta*, care este în Vulgata, ar trebui să se ḑică că acesta este *stacte* un fel de myra liquidă; și ceĭ LXX pun în adevĕr στάκτη. *Casia* este luată de uniĭ pentru scorţișóră.

Se vede că aceste versurĭ exprimă, în stil oriental, mirosul cel bun al virtuţilor regeluĭ Mesia.

Aceste *feţe de regĭ*, care contribue la podóba sa, saŭ care sunt de curtea sa, sunt saŭ regatele convertite la Evangelie, cum înţelege parafrasa haldaică, saŭ sufletele sfinte și devotate în particular a onora pre Mesia, saŭ feciórele, care sunt una din cele maĭ frumóse ornamente ale Bisericeĭ. De sigur nu sunt femeĭ alipite la serviciul regineĭ, fiica luĭ Faraon. ce o luă de soţie Solomon; nu s'a ḑis ca să fi avut alte fiice de regĭ la curtea sa, de cât acéstă principesă, fiica regeluĭ de Egipt. Se vede bine, că el se căsători cu șépte sute de strĕine, la care le dădu numele de regine, dar ele nu eraŭ fiice de regĭ; și aceste legăturĭ, oprite de D-ḑeŭ, n'aŭ putut fi obiectul laudelor psalmistuluĭ. Ast-fel aceste versurĭ ca și cele-l'alte ale psalmuluĭ, nu pot privi pre Solomon; ele nu privesc de cât pre Rege-Mesia, cu tóte că din causa stiluluĭ oriental ce întrebuinţéză profetul, este greŭ a spune drept, ce însémnă ele în aplicarea literală ce se póte face luĭ Mesia. Cât despre regina, care stă înainte, este de sigur Biserica, câștigată cu preţul sângeluĭ luĭ Iis. Chr.; ea este represintată acoperită de aur și de broderiĭ, din causa virtuţilor sale, care fac podóba sa. Nimic maĭ conform cu portretul ce'l face Apostolul când ḑice, că *Iis. Chr. a iubit Biserica, și s'aŭ dat pentru ea, ca să o curĕţéscă, și să o facă sfântă, fără pată, gloriósă, neavênd nicĭ întinăciune nicĭ prihană.*

MEDITAȚIUNI

Aceĭ ce iubesc pre Iis. Chr. adevĕratul Mesia a luĭ D-ḑeŭ, pot intra ușor în sensul acestor versurĭ; și acésta le este maĭ ușor de cât învĕțaților cariĭ nu caută de cât raporturile literei și cariĭ discută dificultățile neseparabile ale unuĭ text așa de vechiŭ. Mirosul cel bun a luĭ Iis. Chr. trebue de sigur să fie arătat prin expresiunile profetuluĭ. Veștmintele acestuĭ D-ḑeŭ-om sunt virtuțile escelente, de care era împodobit sufletul sĕŭ; răbdarea sa, smerenia, supunerea, haritatea. Apostoliĭ fură atrași de acest *miros* bine-făcĕtor, și eĭ învĕțară de la el a'l rĕspândi în primiĭ lor ucenicĭ, și de aicĭ în tóte vécurile Bisericeĭ. El se conservă încă pretutindenea unde guvernă dragostea luĭ Iis Chr. Nu pot să spun așa de bine în ce consistă acest miros al luĭ dumneḑeesc, nicĭ ceea ce 'l face așa de puternic pentru a atrage inimile. Dar pot asigura, că nu este nimic maĭ plăcut, maĭ insinuitor, maĭ victorios, de cât convorbirea uneĭ persóne, care a contractat bunul miros a luĭ Iis. Chr. Sf. Paul ḑice, că este un miros, care dă viĕță. Ce póte fi maĭ expresiv? Acest miros făcut óre-cum din minunĭ, scóte pre pĕcătoșĭ de la mórte, și le dăruiește viĕța darului.

Iis. Chr. are plăcere a rĕspândi acest miros sfânt; el 'l comunică maĭ cu sémă fetelor de regĭ, adică, sufletelor nobile și generóse, care'l urmézĕ cu credință și cu curaj. Mesia este represintat ca un rege; și amiciĭ sĕĭ, curteniĭ sĕĭ, sunt descriși, ca eșind din rase regale după expresiunea corifeuluĭ Apostolilor. Totul se urmézĕ în religiune; Mesia este împĕrat, uceniciĭ sĕĭ sunt regĭ, sfinții sĕĭ trebue să guverneze în véc. Aceste gândirĭ ne înalță maĭ presus de pământ, ne deslipește de afecțiunile jóse și nedemne ce ne inspiră lumea. Ah! să ne reamintim de dignitatea chemării nóstre și să nu ne înjosim târându-ne cu lumeniĭ printre cele nefolositóre și fluturatice ale secoluluĭ. Mesia, regele nostru, ne-a dat o generațiune nouă; noĭ suntem fiiĭ sĕĭ, și aĭ Bisericiĭ, mirésa sa, care este iarăși origina împodobită cu ornamente bogate, adică, de tóte virtuțile.

VERSURILE 12, 13.

Ascultă fiică și vedĭ și plécă urechia ta și uită poporul tĕŭ și casa părinteluĭ tĕŭ. Și va pofti împĕratul frumusețea ta; că acesta este Domnul tĕŭ și te veĭ închina luĭ.

Acum profetul adresézĕ cuvêntul mireseĭ luĭ Mesia, el o numește *fiica sa*, orĭ pentru că o preceda cu maĭ multe vécurĭ, orĭ pentru că ea trebue să fie mirésa Regeluĭ-Mesia, fiiul luĭ David. Psalmistul nu este de creḑut, că vorbește fiiceĭ luĭ Faraon, ce o luă de soție Solomon; căcĭ David muri înainte de acéstă căsătorie, care de altmintrelea nu era destul de conformă cu legea pentru a fi obiectul uneĭ profețiĭ, saŭ a unuĭ imn sacru plin de laude. Sf. Chrisostom ḑice fórte bine că Profetul invită pre Biserică a se instrui, și prin luarea aminte la doctrina luĭ Iis. Chr., și prin privirea minunilor sale, în adevĕr douĕ isvóre de adevĕr și de convicțiune pentru Iudeĭ și pentru Némurĭ. Acéstă soție, trebue să uite pre poporul sĕŭ și casa părinteluĭ sĕŭ, pentru că ea trebue să renunețe la superstițiile némurilor și la legile ceremoniale ale sinagogeĭ.

Observ că cel dintâiŭ din aceste douĕ versurĭ este în totul conform în text și în traduceriĭ; dar sunt óre-care deosebirĭ în textul următor.

Ebreul ḑice: *regele va pofti frumusețea ta, căcĭ el este Domnul tĕŭ, și te veĭ închina luĭ*, saŭ maĭ bine *închină-te luĭ*. Grecul variézĕ mult; în exemplarul Vaticanuluĭ unde este: *și fiicele Domnuluĭ se vor presinta luĭ*. Alte exemplare zic: și fiica Domnuluĭ 'l va adora. Edițiunile de Alda și Compluta zic: *și tu'l veĭ adora*; Symaca; *cinstește-l;* nu se vede nicĭ în ebreŭ nicĭ în grec; pentru că el este Domnul *D-ḑeul tĕŭ*; aceste douĕ cuvinte din urmă sunt numaĭ din Vulgata; Fer. Ieronim le citea numaĭ puțin în timpul sĕŭ, în cărțile ebreilor ce le consulta, pentru că se citește în versiunea sa. De sigur că acéstă adițiune, nu contraḑice sensul; căcĭ acelaș mire s'a numit D-ḑeŭ în versurile 7 și 8. Cât despre *adorabunt eum*, în loc de adorabis eum; este iarăși o deosebire ușóră, pentru că dacă Mirésa cinstește și se închină, toțĭ ceĭ-l'alțĭ vor putea și vor trebui să facă și eĭ ast-fel.

Trebue a observa că al doilea din aceste versurĭ depinde de cel dintâiŭ, ast-fel: Uită pre poporul tĕŭ și casa părinteluĭ tĕŭ, și atuncĭ regele va pofti frumusețea ta; uită, ḑic, tóte aceste lucrurĭ, căcĭ acest rege este Domnul tĕŭ; ast-fel aceste cuvinte: *și atuncĭ regele va pofti frumusețea ta*, trebue a fi înțelese ca și cum ar fi într'un fel de parenteză. După ceĭ LXX s'ar putea înlătura acéstă parenteză; căcĭ eĭ traduc: pentru că regele a fost atins saŭ va pofti frumusețea ta; pe urmă eĭ adaugă: că el este Domnul tĕŭ; ast-fel că profetul iar presintă douĕ motive mireseĭ de a uita pre poporul sĕŭ și casa părinteluĭ sĕŭ; maĭ întâiŭ că regele a poftit frumusețea sa; al doilea că el este Domnul sĕŭ și că trebue să'l adoreze.

MEDITAȚIUNI

Ceea-ce Profetul ḑice aicĭ mireseĭ luĭ Mesia, privește pre fie-care credincios în parte, chiar în sensul literal. Mirésa luĭ Mesia este Biserica, care nu este alta de cât societatea credincioșilor. Dacă nicĭ unul dintre eĭ n'ar asculta ceea-ce s'a ḑis aicĭ de părăsirea lucrurilor neplăcute Mireluĭ, Biserica nu s'ar conforma nicĭ decum cu învĕțătura profetuluĭ; ea n'ar părăsi pre poporul sĕŭ, n'ar eși din casa părinteluĭ sĕŭ, n'ar merita ca Regele Mesia să ia aminte la farmecul eĭ; saŭ maĭ bine, n'ar avea nicĭ frumusețe, nicĭ atracțiune; ea n'ar onora pre mirele sĕŭ, Domnul și D-ḑeul sĕŭ. Trebue decĭ ca fie-care credincios să'șĭ aplice acéstă instrucțiune; să uite pre poporul sĕŭ adică: înclinările sale, dorințele pămênteștĭ, cupiditățile, să nu'șĭ maĭ aducă aminte de casa părinteluĭ sĕŭ; și ce părinte, D-ḑeul meŭ! capul și autorul unuĭ ném vinovat! Principiĭ cariĭ se aliază cu persóne de rangul lor nu cer ca ele să uite țara lor și veciniĭ lor; le găsesc frumóse fără a maĭ renunța la vechea lor familie.

Dar mirele ceresc nu acordă aceste favoruri și dragostea sa, de cât numaĭ sufletelor destul de generóse pentru a rupe legăturile cele maĭ intime, pentru a părăsi sentimentele cele maĭ plăcute; el nu le stiméză de cât cu prețul acesta; luĭ îĭ place desfacerea cea maĭ complectă, numaĭ el voește să posedeze inima lor. Lumea, patimele, interesele pămênteștĭ sunt privite de el ca vrăjmașĭ; el voește ca să i le sacrifice, și merită pentru că el este Domnul, stăpânul tuturor lucrurilor, și cultul sĕŭ este incompatibil cu afecțiunile sensibile și curat omenești. Să ascultăm dar o credință bună și să luăm aminte la acéstă voce ce ne chiamă. Să ducem acesteĭ legăturĭ divine, nu bogățiĭ, nu dignitățĭ, nu talente naturale, nu cunoștințĭ cultivate prin educațiune, ci uitarea de tot ceea ce posedă și stiméză lumea, lepădarea de sine, o inimă gólă de tot ceea ce este creat: podóba ce trebue a ne însoți, consistă curat din privațiunĭ; sărăcia, abnegațiunea, dragostea pentru suferințĭ. Mirele va fi încântat de frumusețea nóstră, și ne va face parte de tóte plăcerile sale. Acésta se pare ușor și cu tóte acestea sunt puține persóne care intră pe acéstă cale. Renunță, părăsește,

desbracă-te, uită-te, iată zestrea ce ți se cere pentru legătura cea mai strînsă și cea mai plăcută cu regele tuturor vécurilor.

VERSUL 14.

Și fata Tiruluĭ cu daruri, feței tale se vor ruga bogații poporuluĭ.

Ebreul dice: *fiica Tiruluĭ*, dar este acelaș sens; este mai exact și mai frumos în ceĭ LXX și în Vulgata. Acéstă expresiune înseamnă în gura Profetuluĭ, regatele și provinciile idolatre care vor veni să recunóscă pre regina mireasa luĭ Mesia, șiĭ vor aduce daruri, adică omagiul inimelor lor. Profetul adaogă că aceĭ cariĭ vor fi bogați dintre aceste națiuni, vor căuta favórea regineĭ cuvênt după cuvênt, *vor dori fața sa*, adică aceste popóre vor intra în Biserică; el dă a înțelege că chiar regiĭ și puterniciĭ véculuĭ vor avea fericirea de a îmbrățișa religiunea luĭ Mesia și de a aparținea miresei sale. Cred că a luat de exemplu orașul Tiruluĭ și orașele ce depindea de el, pentru că pe timpul acela și multe secole după aceea Tirieniĭ fură celebri prin comerțul și prin bogățiile lor.

In acest vers am suplinit verbul *vor veni* și maĭ toți interpreții fac acelaș lucru pentru a da o construcțiune regulată primuluĭ membru al fraseĭ. Totuși, este adevărat că *vultum tuum deprecabuntur* ar putea servi la filiae Tiri și la divites plebis. Aceĭ cariĭ aplică acest vers luĭ Solomon, vor dovedi eĭ că Tirul a fost supus luĭ Solomon, și că ĭ-a făcut daruri!

MEDITAȚIUNI

Este frumos de a vedea intrând în Biserică împărațiĭ, regiĭ, bogațiĭ și puterniciĭ secoluluĭ. Este admirabil de a audi pre niște săracĭ pescarĭ vestind cuvêntul mântuireĭ Universuluĭ. Este mângâitor a observa că regiĭ și popórele se grăbesc a da averĭ, chiar vremelnice soțieĭ luĭ Is. Chr., dar trebue a'șĭ aminti totdéuna că principiile Evangelieĭ n'aŭ fost alterate prin strălucirea mărireĭ și puterea ce a câștigat Biserica. Adevěratele bogățiĭ ale acesteĭ mume a credincioșilor vor fi totdéuna caritatea, răbdarea, umilința, simplitatea, neinteresarea. Sfințiĭ cariĭ se formézĕ totdéuna în sînul sĕŭ, nu s'aŭ îndepărtat de învățăturile primitive; eĭ totdéuna aŭ iubit sărăcia, abnegațiunea, suferințele, ca niște averĭ lăsate prin testament de Is. Chr.

VERSUL 15.

Tótă mărirea fiicei împĕratului din lăuntru, cu lanțurile de aur înfășurată, împodobită.

Acest pronume *ejus* nu este în ebreŭ; se póte lua în loc de *hujus* saŭ *ipsius filiae regis*, saŭ maĭ bine după stilul cărților sfinte, este pe de-asupra. Ebreul ḑice: Insăși măreție este fața regeluĭ în cămara sa, țesătura de aur este vestmêntul sĕŭ (ex ocellaturis auri), Mulți interpreți cred că aceste *occellaturae* sunt diamante presărate pe rochia regineĭ. Ceea ce este singular în text, este că el pune în versul următor cuvêntul לרקמות, care însémnă in vestibus acupietis, haină pestriță de aur, care vine de la cuvêntul רקם, acupingere. Vulgata Nostră unește acest cuvênt cu versul ce'l explicăm, ast-fel că tot sensul versuluĭ este: Tótă gloria fiiceĭ regeluĭ este înlăuntru; ea este îmbrăcată cu o rochie țesută de aur, încărcată cu brodăriĭ (circumamicta varietatibus).

Aceste varietățĭ rĕspund cuvêntuluĭ ebreŭ לרקמות ce se traduce prin *acupietis*; ceea ce Vulgata numește *fimbriae*, rĕspunde la πεποθωτοῖς, care este în ceĭ LXX, și însémnă *ciucurĭ* saŭ țesĕturĭ de aur. Este greŭ de a da o idee justă de aceste ornamente, pentru că modele din timpurile acelea ne sunt necunoscute. Dar nu mĕ îndoesc, că traducerea nu numește cuvêntul לרקמות cu acest vers.

MEDITAȚIUNI

Biserica ca și toată religiunea luĭ Iis. Chr., trebue să fie considerată, lăuntric, saŭ sufletește, și în afară, orĭ trupește. Nu aparține cineva sufletuluĭ acesteĭ Bisericĭ de cât prin credință, nădejde și dragoste; este unit cineva cu trupul sĕŭ, pe cât timp conservă credința și comisiunea publică cu alțĭ credincioșĭ. Numaĭ în ziua cea maĭ de pe urmă se va face separarea și Biserica va fi scăpată de pĕcătoșiĭ, carĭĭ o necinstesc. Până în ḑiua aceia ea 'ĭ sufere și se rógă pentru eĭ, ca să se convertéscă. Profetul a considerat pre mirésa luĭ Iis. Chr. numaĭ din partea virtuților sale și a folóselor spirituale, el se exprimă sub alegoria uneĭ gătelĭ mărețe, în stilul ce convenea uneĭ poesiĭ sacre. El ne arată că tótă frumusețea sa esențială și principală este în interior, pentru că acesta este ceea ce atrage privirile și bine-facerile ceresculuĭ mire. Nu este greŭ fie-căruĭ credincios de a încheia că fără cult interior, și fără virtuțile stabilite în suflet, nu se poate măguli că va plăcea luĭ Iis. Chr.

Faptele bune ce se practică în afară, nu sunt, așa dicênd, de cât vestmêntul creștinuluĭ. Orĭ cât de frumósă s'ar presupune acea haină, fără interior, ea va fi de nicĭ un preț înaintea luĭ D-dĕŭ. Mulțĭ vor dice în ḑiua arĕtăreĭ că aŭ profetisat, că aŭ alungat ómenĭĭ, că aŭ făcut multe minunĭ, în numele luĭ Iis. Chr.; și acest judecător înfricoșat nu le va recunóște, căcĭ aŭ neglijat a face voința părinteluĭ sĕŭ.

VERSURILE 16, 17

Aducese-vor Impĕratuluĭ fecióre în urma eĭ, cele de aprópe ale eĭ se vor aduce ţie. Aducese-vor întru bucurie și veselie.

Cred că *feciorele* și *amicele*, de care s'a vorbit aicĭ, sunt persóne deosebite; feciórele care trebue să urmeze pre mirésa, sunt împĕrăţiile și naţiunile, care vor intra în Biserică; amicele saŭ *vecinele* acesteĭ mirese sunt ceĭ dintâiŭ din naţiunea Iudaică, care se vor converti la Evangelie; căcĭ Biserica a început prin eĭ. Profetul ḑice, că feciórele vor fi presintate regeluĭ după regină, că vecinele acesteĭ mirese i-se vor anunţa cu veselie și vor intra în palatul Regeluĭ Mesia. Tóte acestea însémnă, că mirésa nu va fi singură la solemnitatea nunţeĭ; și acésta nu s'ar putea, pentru că Biserica este societatea credincioșilor, un corp moral compus diu toţĭ ceĭ ce cred.

In textul ebreŭ se citește la versul 16, *adducetur regi*, ceea ce s'ar înţelege de mirésă; póte că acest singular este unul din privilegiile limbeĭ sfinte, care construesc câte-o-dată singularul cu pluralul, sub înţelegêndu-se sensul distributiv. Ast-fel ar fi aicĭ *adducetur unaquaeque virginum*. Este sigur, că ceĭ LXX aŭ tradus la plural, și că sunt urmaţĭ de câţĭ-va ebraiștĭ moderni, mai cu sémă de autorii cărţiĭ intitulate: *Principii discutate*. Dealtmintrelea este de creḑut că *adducentur* este preferabil, pentru că deja regina a fost represintată mai sus, ca ședênd deadrépta regeluĭ. Și nu mai trebue să fie vorba de a o mai presinta iarăși.

Mai toţĭ Sfinţii părinţi, și în parte Sf. Chrisostom, se folosesc de acest vers pentru a înălţa pre fecióre și fecioria. Acest sfânt doctor observă, că feciórele sunt represintate, ca mergênd după mirésă, pentru că profesiunea feciorieĭ nu era comună în Biserică de cât după cât-va timp al publicăreĭ Evangelieĭ.

Nu trebue a omite, că în aceste versurĭ Profetul vorbește mireluĭ; mai întâiŭ el îl apostrofează la persóna a treia; feciórele vor fi presintate regeluĭ; apoĭ ĭ adreséză positiv cuvêntul, pe urmă la a treia persónă; ele vor intra în palatul regeluĭ. Acéstă metodă este fórte ordinară în psalmĭ.

MEDITAȚIUNI

Se vede aicĭ fecióre în urma mireseĭ și presintate mireluĭ; ceea ce arată tuturor veacurilor cât de mare trebue să fie curĕțenia Bisericeĭ și a fiilor sĕĭ. Se vĕd venind către mire cu bucurie și veselie; ceea ce denotă satisfacerea de care se bucură, chiar din viĕța acésta, sufletele curate. Dar ce! Oare calea care conduce la mirele ceresc nu este strâmtă, colțurósă, plină de stâncĭ și spinĭ? Ore nu merge prin valea plângereĭ? Da în aparență; da, chiar realminte, de se consultă maximile lumiĭ; da, dacă voește cine-va a uni maximile sale cu acele ale Evangelieĭ. Dar consideră sfârșitul orĭ scopul aceleĭ căĭ, consideră pre Iis. Chr. care arată și pregătește calea, consideră mângâerile ce se daŭ sufletelor ce'l urmează; și nu te veĭ minuna de *bucuria* și *veselia*, de care vorbește profetul. Dar pentru a gusta acéstă bucurie, trebue a fi *fecióră* în totul, nu numaĭ cu corpul dar și cu dorințele; nu numaĭ fără a se lipi de lume, dar a se lepăda în totul de sine. Eh! Profetul voește ca mireasa să uite chiar și casa părinteluĭ sĕŭ, adică locuința omuluĭ vechiŭ, unde stă inclinarea nóstră cu lucrurile sensibile. Ah! Cât de întinsă este acéstă feciorie de care vorbește Profetul! Nu o voiŭ putea conserva, de cât dupĕ ce voiŭ cunóște bine pre mire și mirésă, virtuțile lor. și frumusețea palatuluĭ în care m'am făgăduit că voiŭ intra.

VERSURILE 18, 19.

Aducese-vor în biserica Impĕratuluĭ. In locul părinților tĕĭ s'aŭ născut fiiĭ tĕĭ. Pune-veĭ pre dênșiĭ căpeteniĭ preste tot pământul.

Ebreul póte fi tradus prin viitor: *fiiĭ se vor naște*, dar în stilul profetic, trecutul este adese-orĭ întrebuințat pentru viitor. Acest vers demonstră, că psalmul nu privește nicĭ pre Solomon, nicĭ căsătoria sa cu fiica luĭ Faraon. Căcĭ 1) șirul regilor, carĭ se trăgeaŭ din Solomon, nu vine de la fiica regeluĭ de Egipt, pentru că Roboam, care perpetuă acest neam, era fiul Maameĭ Amononita, cum se vede în cap. XIV din a treia carte a Regilor; 2) departe ca fiiĭ luĭ Solomon să fi fost puși principĭ peste tot pământul, și chiar pe tótă Palestina, Roboam fiul sĕŭ, perdu de la începutul regatuluĭ sĕŭ, dece triburĭ care fură pentru totdéuna despărțite de regatul luĭ Iuda.

Este vorba dar, numaĭ de unirea luĭ Mesia cu Biserica, prin acéstă legătură s'aŭ format naţiunĭ numeróse guvernate de *principiĭ* Bisericeĭ, adică de apostoliĭ și de urmașiĭ lor. «Acésta, ḑice «St. Chrisostom se rapórtă evident la Apostolĭ, carĭ fură ceĭ dintâiŭ «fiĭ aĭ Bisericeĭ; eĭ aŭ străbătut lumea și aŭ devenit maĭ puternicĭ «de cât toţĭ principiĭ, maĭ străluciţĭ de cât toţĭ regiĭ. In adevĕr «regiĭ nu comandă de cât în timpul vieţiĭ lor; pe când apostoliĭ «guvernă chiar după mórte. Legile ce stabilesc principiĭ n'aŭ tărie «de cât în timpul stăpânireĭ lor, pe când poruncile acestor pescarĭ «s'aŭ rĕspândit până la marginile lumiĭ. Imperatorul Romanilor nu «póte porunci Perșilor, și împĕratul Perșilor nu póte porunci Ro«manilor; dar aceștĭ ómenĭ eșiţĭ din Palestina aŭ dat legĭ Perșilor, «Romanilor, Tracilor, Scyţilor, Indienilor, Maurilor, în fine univer«suluĭ întreg, etc.».

Se întrébă, dacă Profetul, în acest vers, vorbește mireluĭ, saŭ că adreséză cuvêntul mireseĭ? Pentru sens tot una; căcĭ posteritatea, de care face menţiune profetul, aparţine și unuia și alteia. Se pare, cu tóte acestea, prin ebreŭ, că cuvêntul privește pre mire, pentru că pronumele suis și tibi sunt la masculin.

MEDITAŢIUNI

Patriarhiĭ, strĕbuniĭ luĭ Mesia, după timp avură folóse marĭ, eĭ fură iubiţiĭ luĭ D-ḑeŭ, care nu se înjosea a se numi D-ḑeul luĭ Abraam, Isac și Iacob. Eĭ fură depositariĭ promisiunilor; și de la eĭ până la venirea luĭ Mesia, D-ḑeŭ înmulţi, în némul lor, profeţiile, minunile, îngrijirile uneĭ provedinţĭ cu totul particulare. Tóte aceste privilegiĭ eraŭ în vederea și în considerarea luĭ Mesia ce era să vie. Când se arată în lume, totul fu împlinit în raport cu aceștĭ străbunĭ, și Israel nu maĭ avea ce aștepta; tot folosul ce'ĭ maĭ rĕmânea, era de a fi chemat cel d'intâiŭ la noua alianţă, și de a fi mărturia luĭ Mesia. Dar acest popor iubit de D-ḑeŭ se asemĕna cu un fluviŭ mare, care se perde în mare după o cale lungă. Mesia deschise intrarea mântuireĭ tuturor popórelor; numaĭ era distincţiune între Iudeŭ și Elin; se formă o singură biserică din douĕ popóre, dar ceĭ d'intâiŭ fiĭ aĭ mireluĭ și a mireseĭ fură încă descendenţĭ luĭ Abraam, luĭ Isac și Iacob. Apostoliĭ aleșĭ de Is. Chr. înlocuiră pe aceștĭ patriarhĭ, și fură stabiliţĭ principĭ peste tot pămêntul, adică că guvernămêntul întregeĭ naţiunĭ sfinte le-aŭ fost încredinţat. Patriarchiĭ și regiĭ eșiţĭ din sângele lor nu poruncіră de cât într'o regiune fórte mărginită; pe când capiĭ stabiliţĭ de Mesia avură să parcurgă tot pămêntul,

să'ĭ lumineze cu învĕţăturile Evangelieĭ), şi să'ĭ conducă în căile mântuireĭ. Iată fiiĭ născuţĭ din legătura luĭ Mesia cu biserica. Autoritatea lor nu trebue să péră cu eĭ; trebue să o lase moştenire succesorilor, şi pe acésta se bazézĕ perpetuitatea ministeruluĭ apostolic. Tóte acestea sunt cuprinse în litera acestuĭ vers, şi se arată fără greutate ochilor cu luare aminte.

VERSURILE 20, 21.

Pomeni-voiŭ numele tĕŭ întru tot némul. Pentru acésta se vor mărturisi ţie în vécul vécurilor.

Aceste douĕ versurĭ fac unul în ebreŭ şi în grec, însă de aicĭ nu urméză nimic pentru sens. Ebreul ḑice: 'mĭ voiŭ aminti de numele tĕŭ, etc. Ediţiunile greceştĭ de Alda şi Compluta aŭ iarăşĭ, *'mĭ voiŭ aminti*, etc. μνησθήσομαι. Dar aceea a Vaticanuluĭ, manuscrisul Alexandrin şi versiunile ethiopiénă şi arabă, presintă μνησθήσονται. Se vede că după revisuirea bibliilor latine sub Sixt V şi Climent VIII, s'a găsit de bine a adopta lecţiunea *memor ero*, care se găseşte în părinţiĭ grecĭ şi în câte-va ediţiunĭ latine; dar fiind-că mulţĭ părinţi latinĭ, şi cea maĭ mare parte din bibliile latine, cu care se servea de maĭ mult timp, puneŭ *memores erunt*, nu se făcu acéstă schimbare; se va considera ast-fel, că lecţiunea memores erunt, etc. presintă un sens fórte frumos. Lecţiunea memores erunt este cea maĭ bună; căcĭ ea face a se înţelege, că apostolii şi urmaşilor nu vor uita nicĭ-o-dată numele luĭ Mesia, mirele bisericeĭ, şi de aicĭ urméză necesar, că popórele vor lăuda pre Mesia în etern. Autorĭĭ principiilor discutate traduc: eĭ vor perpetua amintirea numeluĭ tĕŭ în generaţiunile cele maĭ îndepărtate, etc. Aşa că lecţiunea *memor ero*, trebue să cadă numaĭ de cât în sensul luĭ *memores erunt*, etc. Profetul nu putea să'şĭ amintéscă singur de Mesia în tóte generaţiunile urmĕtóre, el trebuia să fie înlocuit de tótă posteritatea, de credincioşiĭ din timpurile viitóre; ast-fel ḑicênd, că'şĭ va aminti în etern de Mesia, trebue a se înţelege, că prin mijlocul némurilor viitóre, ceea ce réspunde exact cu memores erunt, etc.

MEDITAŢIUNI

Resumând acest imn frumos, se vede că conţine douĕ părţi, una care se rapórtă la Is. Chr. ca fundatorul şi mirele bisericeĭ; alta care privéşte pe biserică trasă din întunericul idolatrieĭ, saŭ scăpată de observările legiĭ, pe urmă unită nedesłipit de Is. Chr. pentru a'l face cunoscut pe pământ, şi pentru a guverna cu el în véc în cer.

Se vede mai întâiŭ Iis. Chr. înzestrat cu tóte calităţile propriĭ a face admiraţiunea ângerilor şi a ómenilor. El este plin de frumuseţe şi de daruriĭ. Este bine-cuvêntat, este tare, drept, îngăduitor, adevĕrat, milostiv. Este D-ḑeŭ suprem, şeḑênd pe tron, purtând în mâna sa sceptrul şi dreptatea. Prin ungerea înaltă a Domnuluĭ, este vrăjmaşul nedreptăţiĭ, şi rĕsbunătorul dreptăţiĭ. Este îmbrăcat cu vestmintele cele maĭ preţióse, şi tótă persóna sa exală un miros de sfinţenie, care răpeşte pe tóte popórele.

Se vede după aceea Biserica stând ca o regină la drépta luĭ Iis. Chr., mirele sĕŭ. Tot ceea-ce se póte imagina maĭ preţios şi maĭ strălucit, ’ĭ serveşte de probă. Ea este încunjurată de fiicele regilor, de fecióre, care se veselesc de fericirea sa, care o urméză în palatul D-ḑeesculuĭ mire. Ea devine fecondă, vede o posteritate, care guvernă tóte naţiunile, care caută în etern mărirele regeluĭ, mirele sĕŭ şi D-ḑeul sĕŭ.

Dar fiind-că acéstă Biserică, adică, individele ce o compun nu aŭ de la sine cunoştinţele şi luminele a căror isvor esenţial şi infinit este numaĭ D-ḑeŭ, ’ĭ învaţă a fi cu luare aminte, a deschide ochiĭ asupra destinaţieĭ lor celeĭ înalte şi asupra minunilor care trebue să se lucreze în eĭ.

PSALMUL XLV

Se citeşte în titlu: Intru sfêrşit fiilor luĭ Core pentru cele de taină; şi acelaş titlu este acelaş în ebreŭ şi în grec. Câţĭ-va ebraişti ne voind a se însărcina de a explica termeniĭ *pro arcanis* se mulţumeşte de a conserva cuvêntul ebreŭ *pro alamoth;* Englesul pune *upon alamoth;* şi uniĭ aplică acest cuvênt tinereţiĭ; ca Aquila; alţiĭ lucrurilor eterne, ca Symmaca; alţiĭ cred, că acest cuvênt indică un instrument de musică. Părinţiĭ şi cea maĭ mare parte din interpreţiĭ Vulgateĭ înţeleg aceste cuvinte, pro arcanis de lucrurile viitóre, ce trebuea să se întêmple Bisericeĭ adecă, eliberarea sa de tirania persecutorilor. Intr’o varietate

așa de mare de sentimente, este permis a alege pe acel ce se stimézĕ mai adevĕrat. Cât despre subiectul psalmuluĭ, se pare că este un imn de mulțumire pentru óre-care succes important, orĭ că este vorba de protecțiunea acordată luĭ David în necasurile sale, orĭ-că psalmistul a avut în vedere bine-facerile Domnuluĭ către poporul sĕŭ, saŭ către Biserică, după tulburărĭ marĭ și persecuțiunĭ violente.

VERSUL 1.

Dumneḑeŭ este scăparea nóstră și puterea, ajutor întru necazurile cele ce ne-aŭ aflat pre noĭ fórte.

După ebreŭ se traduce, *inventus est*, în loc de, quae invenerunt nos; așa că sensul este: D-ḑeŭ este ajutorul nostru în nevoĭ; aceste douĕ sensurĭ sunt bune și intră unul în altul; căcĭ D-ḑeŭ este protector în necazurĭ, numaĭ când se întêmplă aceste necazurĭ; și în necazurile cele ce ne află, nu este cine-va ajutat saŭ protejat de cer, de cât când D-ḑeŭ este protector. In traducerea germană făcută de pe ebreŭ, se citește: El este ajutorul nostru în necazurile care ne-aŭ întêmpinat.

Sf. Chrisostom observă că *nimis* trebue a se raporta la ajutor, pentru aceea am tradus: El este ajutorul nostru puternic.

MEDITAȚIUNI

Este o observare minunată a Sf. Chrisostom, că Profetul dă luĭ D-ḑeŭ douĕ calităț care ne instruesc și ne mângâe în tóte ispitele. Când aceste ispite sunt ast-fel că nu putem scăpa de ele, de cât fugind, D-ḑeŭ este *scăparea* nóstră. Când trebue să ne opunem cu tărie, D-ḑeŭ este *puterea* nóstră.

Profetul dă aicĭ o învĕțătură care ar cruța mai 'nainte nevoile și tulburările ómenilor de s'ar conforma cu ea, de a alerga la D-ḑeŭ în tóte nevoile. Ce fac cea mai mare parte? El întrebuințézĕ ajutorurĭ omenești, se supĕră, se scârbesc, tótă viĕța lor se petrece ast-fel în amărăciune și zădărnicie: douĕ pedice pe care le-aŭ înlăturat, punênd nădejdea în D-ḑeŭ, care nu l-ar părăsi niciŏ-dată.

Tot pământul este acoperit de rele: ómenĭ știŭ acésta, și sunt eloquenț asupra acestuĭ articol. Tótă lumea procură remedĭ saŭ cu totul lipsite de energie, saŭ fórte slabe; și

cu acésta se unesc. Dar ómenii nu aŭ aceea ce Iis. Chr. numește *credința luĭ D-ḑeŭ.* Eĭ cred cea maĭ mare parte, saŭ că D-ḑeŭ nu póte, saŭ că nu voește a'ĭ ajuta. Când li se ḑice de a se încrede în providență, eĭ cred că'ĭ trimete la o putere fabulósă saŭ indiferentă asupra relelor lor. Ș'apoĭ eĭ vĕd ómenĭ buni în strâmtóre, și le vine în gând, că dacă ar fi o provedință, acești ómenĭ virtuoșĭ ar fi maĭ ajutați, precum nu se vĕd, că sunt. Eĭ nu vĕd mângâerea de care se bucură acești creștinĭ adevĕrați în nevoile lor, și nu știŭ, că nădejdea de o viéță maĭ bună varsă ungere pe ranele lor. Ceea ce face ca cea maĭ mare parte din ómenĭ să nu simțéscă adevĕrul acestuĭ vers al psalmuluĭ, este că nu aŭ credință. Dar Profetul care le-a scris aceste cântărĭ divine era un om plin de credință, și le-aŭ scris pentru aceĭ ce vor avea credință.

VERSURILE 2, 3.

Pentru acésta nu ne vom teme când se va turbura pământul și se vor muta munții în inimile mărilor. Sunat-aŭ și s'aŭ turburat apele lor, turburatu-s'aŭ munții întru tăria luĭ.

Trebue a înțelege primul din aceste versurĭ ca și cum ar fi: Chiar când pământul s'ar cutremura și munții ar fi transportați în sînul mărilor. Mulți interpreți conservă acest mod de traducere în versul următor: Când chiar apele s'ar tulbura, etc. Nu cred că este necesar acésta; este deajuns a presupune, că Profetul vorbește de vre-o vijelie mare, care s'a întêmplat saŭ care trebuia să vie Nu este iarăși necesar de a maĭ bănui Vulgata de un fel de solecism, pentru că ea ḑice: Sonnerunt et turbatae sunt aquae eorum, pe când este *maris* în versul precedent; căcĭ se póte crede, că psalmistul vorbește de apele mării și de apele închise în sînul pământuluĭ; și unele și altele aŭ fost obiectul privireĭ profetuluĭ. Ebreul ḑice *aquae ejus*, pe când în versul precedent cuvêntul ebreŭ, care însémnă mare, este la plural. Putem crede că precum *ejus* în ebreŭ este distributiv, pentru a însemna fie-care mare, ast-fel, *eorum* în latină, este colectiv pentru a însemna tóte mările.

Cea maĭ mare parte din ebraiștĭ traduc; *in elatione ejus*, adică, *maris*, în loc de în fortitudine ejus, adică, Dei: dar cuvêntul ebreŭ însémnă atât, *in majestate ejus*, *in excellentia ejus*, și parafrasa haldaică, în fortitudine suâ.

Sensul acestor douĕ versurĭ este destul de lămurit. Profetul voește să arate, că când cine-va este plin de confiență în D-ḑeŭ, nu se teme nicĭ de cutremure de pământ, nicĭ de căderea munților, nicĭ de valurile mării; și tóte acestea sunt zugrăvite în stil poetic și figurat.

MEDITAȚIUNI

Orĭ-care ar fi întêmplările trecute, presente saŭ viitóre ce profetul a avut în vedere, resultă din gândirile sale, că nimic nu este de temut pentru acel ce pune încrederea sa în D-ḑeŭ. Sunt împrejurărĭ, când interiorul omuluĭ póte fi tot așa de tulburat, ca și tóte vijeliile elementelor și a măreĭ ce vin asupra luĭ; ce va face în acéstă stare dacă încrederea în D ḑeŭ nuĭ vine în ajutor? Este maĭ cu sémă un moment, acel al morțiĭ, în care tot sprijinul strĕin și domestic ne lipsește. Nuĭ rĕmâne omuluĭ de cât amintirea de mizeria sa și dovada slăbiciunilor sale. La cine va alerga el óre pentru a înlătura acea oră fatală, orĭ pentru a îmblânḑi furia durerilor sale? Impiosul se desnădăjduește și adevĕratul credincios se aruncă în brațele luĭ D-ḑeŭ. Cel dintâiŭ se găsește lovit de greutatea pĕcatelor sale, de vederea înfricoșatuluĭ judecĕtor; al doilea ḑice cu Profetul: Dómne, tu eștĭ scăparea mea și puterea mea: numaĭ tu poțĭ să mĕ ajuțĭ în acest moment de necaz.

VERSURILE 4, 5.

Pornirile rîurilor veselesc cetatea luĭ Dumneḑeŭ; sfințit-aŭ lăcașul sĕŭ cel prea înalt. Dumneḑeŭ în mijlocul eĭ și nu se va clăti, ajuta-va eĭ Dumneḑeŭ diminéța și diminéța.

Este ușor de a vedea, că profetul spune liniștea poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, saŭ maĭ bine a omuluĭ drept, a sufletuluĭ sfânt, vijeliilor ce le-aŭ descris în versurile precedente, se citește după ebraiștĭ: Este un fluviŭ a cărui împărțirĭ vor înconjura cetatea Domnuluĭ, locul cel sfânt al locuinței celuĭ Prea Inalt Domnul este în mijlocul eĭ, ea nu va fi aprinsă; Domnul o va proteja la privirea dimineții. Se vede că nu este diferință pentru sens. La primul vers, Vulgata ḑice: sanctificavit tabernaculum suum Altissimus: și ebraiștiĭ iaŭ קדש pentru adiectiv, sancta tabernacula Altisimi. Cei LXX cariĭ nu eraŭ strâmtorațĭ de puncte, aŭ vĕḑut aicĭ verbul קדש care însémnă *sanctificavit* și eĭ aŭ adaos ἁγίασε pentru a face sensul complect.

Trebue a observa, că în Scriptură verbul *sanctificari* indică o deosebire de sacru și profan; în acest vers 4, sensul de sanctificavit este prea frumos; el arată, că Domnul a separat cortul sĕŭ de tulburărĭ, că l'a ferit de vijelie.

Cât despre pornirea acestuĭ fluviŭ, care rĕspunde la aceea ce ebreul numește *împărțirile* acesteĭ ape bine-făcĕtóre, este o figură

împrumutată saŭ de la fântâna Siloe, care eșia de la pólele munteluĭ Sion, saŭ destinată a face cunoscută abondența și fecunditatea protecțiuneĭ divine. In Apocalips s'a ḑis, că din tronul luĭ D-ḑeŭ și al meluluĭ eșa un fluviu de apă vie și strălucită, ca cristalul, pentru a arăta torentul de bunătățĭ, ce Domnul reservă sfinților sĕĭ. In profeția luĭ Esechil, se citește, că Profetul vede un isvor îmbelșugat, care eșia din partea orientuluĭ, și care înconjura templul. Este iarășĭ o figură, saŭ a darurilor ce D-ḑeŭ revarsă în acéstă viéță asupra drepturilor; saŭ a darurilor nesfârșite cu care ĭ va dărui în viéța viitóre.

MEDITAȚIUNI

De și nu mĕ îndoesc că în sensul literal, aceste versurĭ n'ar avea raporturĭ cu întêmplările vieței luĭ David, saŭ cu împrejurările în care s'aŭ găsit poporul luĭ D-ḑeŭ, nu pot crede, cu tóte acestea, ca Profetul să nu fi avut în vedere starea sufletelor sfinte, ispitite maĭ întâiŭ prin vijeliĭ, și liniștite în urmă prin prisosința darurilor ce a vĕrsat D-ḑeŭ asupra lor. Acest rîŭ bine-făcĕtor careĭ udă, acéstă locuință ce D-ḑeŭ îșĭ reservă și sfințește pentru a'ĭ aparținea, acéstă pace profundă ce el a stabilit, acéstă stabilitate ce le dă, acest ajutor ce le acordă de diminéță saŭ în moment favorabil, tóte aceste lucrurĭ se légă așa de naturalminte cu starea drepților, cariĭ primesc cercetarea luĭ D-ḑeŭ, că nu se póte înlătura spre a se lua acéstă poesie într'un sens așa de frumos și așa de mângâitor. Punctul de vedere este maĭ mare și maĭ satisfăcĕtor, de se înțelege de rĕsplătirile ce D-ḑeŭ reservă amicilor sĕĭ în patria cerésca. Atunci nu este nicĭ o trăsură, care să nu lumineze cu o strălucire demnă de majestatea uneĭ profețiĭ făcută pentru mângâerea tuturor vécurilor.

VERSURILE 6, 7.

Turburatu-s'aŭ neamurile, plecatu-s'aŭ împĕrățiile : dat'a glasul sĕŭ cel înalt, clătitu-s'a pământul. Domnul puterilor cu noĭ sprijinitorul nostru Dumneḑeul luĭ Iacov.

Este numaĭ o diferință între text și traduceri. Textul ḑice, că pământul s'a topit, și traducerile că s'a clătit, saŭ maĭ bine, că s'a cutremurat, mișcat în fundamentele sale. Ebreul este maĭ tare, dar traducerile nu 'l contraḑic, pentru că în cutremurile marĭ de pământ multe părțĭ ale acestuĭ glob se topesc.

Profetul pune în paralel tulburările, care vor ajuta pre impioşi şi liniştea de care se vor bucura ceĭ drepţi.

Aceste două stărĭ sunt zugrăvite totdéuna sub expresiunĭ figurate. Ceĭ dintâiŭ, să fie eĭ aşa de solid stabilite, ca naţiunile cele marĭ, regatele puternice, ca pământul chiar, se vor arde. Ceĭ de al doilea, din contra, se vor menţinea sub protecţiunea D-ḑeuluĭ luĭ Iacob.

MEDITAŢIUNI

Trebue numaĭ o privire spre a vedea, că naţiunile şi imperiile nu aŭ stabilitate în lumea acésta. In câte-va secole, aceste corpurĭ marĭ vor pieri, saŭ vor lua forme nouĕ. Istoria lumiĭ nu este de cât o înşirare de revoluţiunĭ. De are cine-va credinţă nu va judeca tot ast-fel de ómenĭ, ce D-ḑeŭ 'ĭ sprijineşte ca pre prietenĭ sĕĭ şi ca aleşiĭ sĕĭ. Eĭ trec în ochiĭ noştri, pentru că toţĭ sunt muritorĭ, însă Domnul nu'ĭ părăseşte; el este totdéuna cu dênşiĭ, el stabileşte tronul sĕŭ în eĭ, şi'ĭ face să guverneze cu eĭ.

VERSURILE 8, 9.

Veniţĭ şi vedeţĭ lucrurile luĭ Dumneḑeŭ, care a pus pre pământ, stricând rĕsbóele până la marginile pământuluĭ. Arcul va sfărâma şi va frânge arma, şi pavezile le va arde cu foc.

In loc de minunĭ, ebraiştiĭ ḑic: pustiirĭ; şi în adevĕr cuvêntul ebreŭ שמות are acéstă însemnare; dar însémnă şi *stupenda*, şi ceĭ LXX 'şĭ-aŭ fixat acest cuvênt, care se pare, că rĕspunde maĭ bine la pacea ce Domnul a făcut a se naşte şi care este descrisă aicĭ. Englezul Duport care a tradus psalteriul în versurĭ grece de pe ebreŭ, ḑice: οἱά τε μέρμερα ῥέζων, etc. quae stupenda fecit etc.

In ebreŭ jumĕtatea versuluĭ 8 este pusă la versul 9; aceea nu schimbă sensul. Vulgata ḑice: *auferens bella*, şi ebreul, *cesare faciens bella*; este acelaş lucru. In loc de *arma*, ebreul pune *lanceam*. Ceĭ LXX aŭ crezut, că trebue a pune un cuvênt generic, şi a da a înţelege, că D-ḑeŭ va sdrobi tot soiul de arme.

In loc de *pavĕză* ebreul pune *carăle*, dacă credem pe traducĕtorĭ; dar cuvêntul ebreŭ עגלות, însémnă propriŭ rotunde, cercurĭ; şi nu se aplică la căruţe de cât pentru că sunt purtate pe róte.

Nu mĕ îndoesc, că aceste două versurĭ sunt motive de speranţă şi de mângâere, ce Profetul dă poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, saŭ maĭ bine tuturor drepţilor persecutaţĭ. Va veni un timp, când Domnul va face să înceteze tóte tempestele pornite asupra lor; şi acésta este exprimată în embleme de rĕsbóie potolite, arcurĭ sdrobite, arme rupte, paveze prefăcute în cenuşă.

MEDITAŢIUNI

Nu 'ĭ e greŭ Domnuluĭ de a porni furtunĭ și a le domoli; a înarma popórele și a sdrobi armele lor. El ridică pentru pedépsa luĭ Israil, Egiptul, Haldeia, și sfărâmă în urmă aceste monarhiĭ puternice. El îngădui, ca ceĭ d'întâiŭ creștinĭ să încerce în timp aprópe de patru secole cele maĭ violente persecuțiunĭ, și tiraniĭ pieriră în fine, iar Biserica rĕmase liniștită. El lasă, în lumea acésta, pre ceĭ drepțĭ expușĭ la insulta impioșilor; dar în ḑiua cea maĭ de pe urmă, va face dreptate la toțĭ. Atuncĭ, sfânta sa soție se va bucura de o pace eternă sub dominațiunea luĭ Is. Chr., dinaintea căruia tótă puterea 'șĭ va pleca genunchiul. Să nu așteptăm o liniște perfectă în lumea acésta, aicĭ e timpul luptelor, și Is. Chr. n'a venit de cât spre a ne servi de model, de conducĕtor, de cap; dar să nădăjduim, cu ajutorul daruluĭ pentru victoria nóstră, să ne temem numaĭ de noĭ înșine, de amorul propriŭ. Iată inimiciĭ noștri din tot momentul. Să venim și să vedem minunile tărieĭ, ce D-ḑeŭ a lucrat în sfinţiĭ sĕĭ, așa de slabĭ ca noĭ, și să intrăm în calea ce ne-a arătat-o.

VERSURILE 10, 11.

Indeletniciţi-vĕ și cunóșteţĭ, că eŭ sunt Dumneḑeŭ; înălţa-mĕ-voiŭ întru némurĭ, înălţa-mĕ-voiŭ pre pămênt. Domnul puterilor cu noĭ. Sprijinitorul nostru, Dumneḑeul luĭ Iacob.

Pentru *vacate* este proprie în ebreŭ *desistite*, dar este tot acelaș sens. Incetaţĭ de a maĭ fi neliniștiţĭ, opriţĭ lacrimile vóstre, adică, odihniţi-vĕ, liniștiţi-vĕ. Aicĭ Domnul prin gura Profetuluĭ, îndémnă pe poporul sĕŭ de a lua aminte la sine, a pune nădejdea sa în protecţiunea cerésca, a recunóște puterea suverană, care guvernă totul. Versul din urmă este repeţirea versuluĭ 7. Poporul luĭ D-ḑeŭ,, saŭ sufletul sfânt este îndemnat a lua cuvêntul și a striga, că Domnul D-ḑeul luĭ Iacov, este protectorul și scăparea sa.

MEDITAŢIUNI

Pot încheia interpretaţiunea acestuĭ frumos imn prin acéstă rugăciune, care îĭ este ca o substanţă. Da, Dómne, tu eștĭ scăparea și tăria mea; tu mĕ ajuţĭ în necazurile ce mĕ

ispitesc; furtunele aŭ năvălit asupra mea; dar tu eștĭ gata a mĕ mângâia. Inima mea, acest pământ așa de fecund în vijelii, ca și globul pe care merg, va fi iarăș clătită: ceea-ce este mai tare în sufletul meŭ, mai 'nalt în sentimentele mele, va fi ca un abis într'o mare de dureri; dar pentru aceia nu voiŭ perde încrederea mea.

Voiŭ tremura fără îndoială la vederea furtunelor; voiŭ simți, că mâna celuĭ atot-puternic mĕ încércă; dar în acelaș timp mĕ voiŭ întórce către el, mĕ voiŭ apropia de sanctuarul sĕŭ și voiŭ fi udat de harul sĕŭ. Atunci bucuria se va înturna în inima mea, vei sfinți Dómne tot ceea-ce sunt, vei stabili în mine locuința ta; voiŭ arăta lumina în tot interiorul meŭ. Ah! cât sunt de atins de aceste *zori* de care vorbește profetul tĕŭ, aurora cercetăreĭ tale, o! Dumnedeul meŭ! aurora liniștei patimilor mele, aurora unireĭ cu mult iubitul meŭ, mai ales aurora eterneĭ mele fericiri! Ce dic eŭ? îndată după mórtea mea va fi diua cea mare, diua eternă, diua care nu va fi supusă supărărilor obscurității și ale nopții. Așteptând, voiŭ vedea încă națiunile pământuluĭ luptându-se unele cu altele; voiŭ încerca asprimele une sórte rele, lipsa, calomnia, disprețul, slăbiciunile; pământul se va părea conjurat contra mea.

Dar Domnul este D-deul oștirilor, el mĕ va protege cu tărie. N'am de cât să'ĭ rĕmân credincios, să mĕ apropiiŭ de el, să consider minunile milostiviriĭ sale; îl voiŭ vedea triumfând în mine însumĭ, desarmând pre inimiciĭ meĭ, sfărâmând săgețile lor, împăcând tóte facultățile sufletuluĭ meŭ.

Ce póte fi mai ușor, Dómne? Tu 'mĭ dicĭ să rĕmân în tăcere, să gândesc, că tu eștĭ D-deul meŭ, că tu veĭ fi înălțat în tóte națiunile pământuluĭ. Ah! dă-mĭ acéstă atențiune de mine însumĭ, acéstă ușurință de a intra în interiorul meŭ, acéstă liniște sfântă înaintea ta. D-deul luĭ Iacob, fă ca să încep a mĕ ocupa numaĭ de tine.

PSALMUL XLVI

Și titlul acestuĭ psalm este: In finem, pro filiis Core psalmus (psalmul care trebue a fi cântat întru sfârșit, și dat fiilor luĭ Core pentru a fi pus pe muzică). Numaĭ este

nimic de explicat asupra acesteĭ epigrafe. Dar subiectul psalmuluĭ se înțelege deosebit de interpreți; unĭĭ îl aplică la strămutarea chivotuluĭ pe muntele Sionuluĭ, saŭ în templul luĭ Solomon; alțiĭ cred, că a fost compus pentru înoirea templuluĭ al doilea după întórcerea din robie. Sfinții părinți înțeleg acest imn aprópe unanim de înălțarea triumfătóre a luĭ Iisus Christos. Se póte crede că el tratéză în general de victoriile acestuĭ D-ḑeŭ-om asupra Iaduluĭ, asupra idolatrieĭ și asupra inamicilor mântuireĭ. Este un fel de cântare triumfală în onórea acestuĭ rege al glorieĭ. Tot pĕcătosul convertit și scăpat din robia demonuluĭ, póte scóte de aicĭ sentimente de veselie și de recunoștință.

VERSURILE I. 2.

Tóte némurile plesniți cu mâinile; strigați luĭ D-ḑeŭ cu glas de bucurie, că Domnul este prea înalt, înfricoșat Impĕrat mare peste tot pământul.

Profetul îndémnă pre toți ómeniĭ, fără excepție, a aplauda gloria Domnuluĭ; el se servește de termenul a *bate în palme*, pentru că acesta este semnul uneĭ bucuriĭ marĭ; și scriptura se servește de el în alte ocasiuni în același sens. Motivul acesteĭ bucuriĭ este că Domnul este prea înalt, D-ḑeŭ înfricoșat și stăpân a tótă lumea.

Sfinții Părinți vĕd aicĭ pre Mesia, D-ḑeŭ adevĕrat și Om adevĕrat; pentru el Profetul celebréză și 'ĭ înalță gloria; pe dênsul voește să'l facă cunoscut popórelor, pentru că el a venit să învețe tuturor popórelor doctrina mântuireĭ.

In aceste douĕ versuri, nicĭ o diferință între text și traduceri.

MEDITAȚIUNI

Dacă Istrailteniĭ, ḑice St. Ion Chrisostom, cântară un imn de mulțămire, când aŭ eșit din Egipet, care trebue să fie sentimentele nóstre, și cum trebue să le mărturisim? Victoria ce am reportat prin Iis. Chr. este infinit mai prețiósă și mai strălucită.

Noĭ nu biruim pre Egiptenĭ dar pre Demonĭ; nu vedem pre Faraon cufundat în ape, dar tot iadul stărâmat; nu eșim din Marea Roșie biruitoriĭ inimicilor noștri, dar noĭ

luăm o viéță nouă în apele regenerațiuneĭ; nu înaităm către pământul făgăduit, dar luăm calea nóstră către cer; nu primim mâna în deșert, dar ne nutrim cu corpul luĭ Iis. Chr.; nu bem apa eșită din piatră, dar bem din sângele eșit din cósta rĕscumpĕrătoruluĭ nostru. Ce motive de bucurie și de plesnire din mâinĭ!

Acelaș Sfânt adaugă o bucată execelentă, pentru a se vedea, că Iis. Chr. suferind și murind, s'a arĕtat D-ḑeŭ Prea Inalt, D-ḑeŭ înfricoșat, împĕrat a tot pământul.

VERSURILE 3, 4.

Supusu-s'aŭ popórele nouĕ și némurile sub piciórele nóstre. Alésa nouĕ moștenirea sa, frumseța luĭ Iacob care a iubit.

Ebreul și ebraiștiĭ se pare, că pun aceste douŭ versurĭ la viitor, dar aceea nu schimbă nimic sensul; căcĭ profețiĭ privesc ca făcut ceea ce eĭ vĕd în timpurile viitóre.

Dupĕ ebreĭ, s'ar putea traduce tot așa de bine *quem dilexit* ca și *quam dilexit;* și ebraiștiĭ se țin de *quem dilexit;* este tot una pentru sens: D-ḑeŭ a iubit gloria luĭ Iacob, pentru că el a iubit pre Iacob. Profetul voește să ḑică, că alegerea poporuluĭ credincios face gloria luĭ Iacob, și acéstă glorie a fost obiectul complăcerilor luĭ D-ḑeŭ. Și încă nu se póte înțelege acésta de poporul Iudeŭ luat în întreg; căcĭ acest popor, afară de patriarchĭ, profeți și câți-va ómenĭ virtuoșĭ, fu în totalitate, saŭ cea maĭ mare parte din aceĭ, cari 'l compunea, un popor fórte împietrit, și care făcea puțină onóre luĭ Iacob. Sfinții Părinți nu s'aŭ îndoit, că nu ar fi vorba aicĭ de Iudeiĭ convertiți la Evanghelie și reuniți cu némurile pentru a forma o singură Biserică. Profetul, ḑice St. Chrisostom, numește gloria luĭ Iacob pre Iudeiĭ carĭ aŭ îmbrățișat credința. Tot în acest sens și D-ḑeŭ a supus pre némurĭ Iudeilor; căcĭ Evanghelia e eșit din Iudeia, și Iudeiĭ aŭ vestit'o.

MEDITAȚIUNI

Lectura saŭ maĭ bine meditarea versuluĭ de pe urmă, face să se nască cele maĭ sublime și cele maĭ mângâitóre gândirĭ. D-ḑeŭ a ales pentru noĭ o moștenire superióră la tot ceea ce am fi ales noĭ de capul nostru; adoptarea divină și promisiunea fericireĭ eterne. Saŭ maĭ bine, D-ḑeŭ ne-aŭ ales de moștenire a sa, și acéstă alegere consistă încă în calitate de fiĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ și moștenitorĭ împĕrățieĭ cerești, calitate ce o ținem numaĭ de la el. Saŭ maĭ bine

încă, D-ḑeŭ a ales pentru moștenire a nóstră frumuseţea luĭ Iacob pe care l'a iubit, adică că ne-a destinat a fi în rangul amicilor sĕĭ, ca Iacob, și voește să vorbească cu noĭ, cum vorbea cu acest patriarh sfânt. Saŭ în fine D-ḑeŭ a ales pentru noĭ moștenire, care face gloria luĭ Iacob, și care nu era alta de cât făgăduința luĭ Mesia. Patriarhiĭ, Abraam, Isaac și Iacob, puseră tótă gloria și tótă fericirea lor a aștepta și a dori pre acest Rĕscumpĕrător al ómenilor; și după plinirea vremiĭ, D-ḑeŭ ni l'a dat.

In aceea noĭ suntem maĭ fericiţĭ de cât aceștĭ ómenĭ sfinţĭ, cariĭ n'aŭ vĕḑut de cât de departe făgăduințele și care le-aŭ *salutat*, cum se exprimă Apostolul, fără a vedea împlinirea lor complectă în viéța acésta. Ceea ce este maĭ însemnat în aceste meditaţiĭ este că sunt întemeĭate pe literă, și că tóte conțin adevĕrurĭ esenţiale. Să meditĕm acéstă moștenire, care este Iis. Chr., adopțiunea divină și fericirea cerésc ă; dar să ne silim a subjuga popóre, adică mulțimea pasiunilor nóstre, maĭ periculósă sufletuluĭ nostru de cât Iudeiĭ și Némurile pentru Biserica născêndă.

VERSURILE 5, 6, 7.

Suitu-s'a D-ḑeŭ întru strigare, Domnul în glas de trîmbiţă. Cântaţĭ D-ḑeuluĭ nostru cântaţĭ; cântaţĭ împĕratuluĭ nostru cântaţĭ. Că este Impĕrat a tot pământul D-ḑeŭ; cântaţĭ cu înţelegere.

Nu vĕḑ aicĭ nicĭ o diferenţă între text și versiunĭ. Sensul profetuluĭ este, că Domnul trebue să fie cântat de credincioșĭ, pentru gloria și puterea sa peste tot pământul. Nu este maĭ nicĭ unul din sfinţiĭ Părinţĭ, care să nu înţelégă versul 5 de înălţarea luĭ Iisus Christos; el se înalță în mijlocul corurilor de îngerĭ.

In ebreŭ este simplu, *psallite Deo*, fără *nostro*. Uniĭ înţeleg la versul 7, psallite eruditum carmen saŭ carmen erudiens, în loc de psallite sapienter. Prin acest imn ce cuprinde ideĭ înalte și frumóse, ebreul se pare că avut'a o cântare profetică, o cântare, care acopere mistere, ceea ce se rapórtă fără îndoială la evenimentele Evangelieĭ din timpul luĭ Mesia.

MEDITAŢIUNI

Profetul ne îndémnă până de cincĭ orĭ în douĕ versurĭ a celebra pre Domnul și a cânta gloria sa; și la cea de

pe urmă, ne prescrie de a ne achita de acéstă datorie cu îngrijire, *cu înțelegere*. Motivele ce le presintă sunt gloria înălțării sale, calitatea sa de D-ḑeul nostru, împărăția sa supremă, puterea sa peste tot pământul. Nu fără cuvênt îndemnarea este repetată de atâtea orĭ, că este așa de apăsătóre. Omenĭi sunt leneșĭ, întârdiitorĭ, indiferenți, când este vorba a da omagiĭ luĭ D-ḑeŭ. Trebue a'ĭ scóte din inerția lor a deștepta credința lor, a interesa inima lor. Ah! câtă întindere este în acéstă îndemnare a profetuluĭ! cât este de bine de a nu pronunța nicĭ o rugăciune fără luare aminte, fără înțelegere, fără a uni inima cu cuvintele sale! Pentru aceea studiul acestor cântărĭ Dumneḑeeștĭ este așa de folositor, așa de analog cu dorințele Bisericeĭ.

VERSUL 8.

Impărățit-a D-ḑeŭ preste neamurĭ; D-ḑeŭ șade pe scaunul cel sfânt al sĕŭ.

Ebreul ḑice *regnat*. Amêndouĕ lecțiunile sunt deopotrivă bune și deopotrivă adevĕrate, Impĕrăția luĭ D-ḑeŭ preste popóre este eternă; dar dacă psalmul este o profeție a timpurilor luĭ Mesia, viitorul este maĭ potrivit cu aceste timpurĭ; căcĭ atuncĭ puterea acestuĭ Mesia D-ḑeesc, s'a întins peste tóte națiunile. Când Iisus Christos se înălța la cer, împĕrăția sa se cuprindea dintr'un mic numĕr de apostolĭ și credincioșĭ, cari creḑuse cuvêntul sĕŭ; dar de atuncĭ el intră în posesiunea tronuluĭ sfințenieĭ sale, și acésta este ceea ce profetul anunță aicĭ. El împĕrăți, ḑice el, prin predicarea trimișilor sĕĭ, dar din acest moment el șéde maĭ pre sus de cerurĭ.

MEDITAȚIUNI

Este mult de meditat asupra acestuĭ vers. Is. Chr. trebue să împĕrățéscă peste națiunĭ; dar este o împĕrăție temporală, o împĕrăție de fricĭ, o împĕrăție asemenea dominațiuneĭ cuceritorilor saŭ despoților pământuluĭ? nicĭ de cum. Impĕrația sa trebue să fie cu totul spirituală; el trebue să supue inimile împĕrățieĭ sale; de nu le supune, ce vor deveni aceste inimĭ rĕsboinice? Ei vor cădea în blestemul pronunțat contra inimicilor acestuĭ Rege al glorieĭ. El șéde pe un tron de sfințenie, considerațiune care ar trebui să ție pre toțĭ ómenĭ în temerea de a'ĭ supĕra. Acest tron este neaccesibil crimeĭ, necurățenieĭ, avariției, rĕsbunărĭĭ. D-ḑeule sfinte, tu împĕrățeștĭ, tu veḑĭ tóte, și încă te insultă!

VERSUL 9.

Căpeteniile popórelor s'aŭ adunat în D-ḑeul luĭ Abraam: că aĭ luĭ D-ḑeŭ ceĭ puternicĭ aĭ pământuluĭ fórte s'aŭ înălțat.

Ebraiștiĭ nu se unesc în traducerea acestuĭ vers; uniĭ ḑic: Principiĭ popórelor s'aŭ adunat cu poporul D-ḑeuluĭ luĭ Abraam, pentru că fórte s'aŭ înălțat maĭ presus de Ḑeiĭ protectorĭ aĭ pământuluĭ; Uniĭ traduc: principiĭ popórelor s'aŭ adunat, și deopotrivă cu poporul D-ḑeuluĭ luĭ Abraam; căcĭ (scutul saŭ protectoriĭ) pământuluĭ, s'aŭ supus luĭ D-ḑeŭ; el s'a înălțat fórte. Alțiĭ pun: Principiĭ popórelor s'aŭ adunat într'un popul, cu D-ḑeul luĭ Abraam, căcĭ D-ḑeŭ este prea înălțat maĭ presus de scuturile pământuluĭ. Dar se póte asigura, că sensul traducereĭ nóstre întrece pe tóte cele-l'alte lecțiunĭ pentru claritate și pentru folosul de a nu suplini nimic. Ceea ce se póte adeveri comparându-l cu cele ce le-am adus de exemplu.

Cât despre gândirea Profetuluĭ, ea privește saŭ pre apostolĭ saŭ principiĭ pământuluĭ convertit la creștinism, saŭ în partea principilor saŭ în partea apostolilor. După primul sens, Profetul voește să ḑică, că apostoliĭ, copiiĭ popórelor Gentile și Iudeiĭ convertiți, aŭ format numaĭ o singură Biserică sub D-ḑeul luĭ Abraam, și că acești ómenĭ puternicĭ în fapte și în cuvinte aŭ fost înălțațĭ la un înalt grad de glorie. După al doilea sens, voește să ḑică, că principiĭ popórelor convertite s'aŭ reunit cu D-ḑeul luĭ Abraam, și că atuncĭ acești principĭ, Ḑeiĭ pământuluĭ, aŭ fost înălțațĭ la o glorie mare. După al treilea sens, el înțelege, că principiĭ popórelor convertite s'aŭ reunit cu D-ḑeul luĭ Abraam, pentru că Apostoliĭ, carĭ aŭ fost și carĭ vor fi ca D-ḑeiĭ pământuluĭ, prin puterea ce D-ḑeŭ le va fi comunicat saŭ aŭ fost înălțațĭ la un înalt grad de glorie. Aceste treĭ versurĭ sunt bune și întemeiate pe literă, cum nu mĕ îndoesc, că psalmul privește timpurile luĭ Mesia.

MEDITAȚIUNI

Acest vers ne învață, că adevĕrata și solida glorie consistă a cunóște, a cinsti, a servi pre adevĕratul D-ḑeŭ și Mesia ce l'a trimis în lume. Póte fi cine-va în sĕrăcie, în durerĭ, în necaz, și cu tóte acestea să fie maĭ mare în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ de cât toțĭ puternicĭĭ pământuluĭ; în acéstă stare de umilință și suferințĭ este cine-va obiectul complăcerilor luĭ D-ḑeŭ, pentru că are trăsurĭ de asemĕnare cu Is. Chr.

Tot personalul acesta ne învață a lua parte la succesele Evangelieĭ, a ne ținea fermĭ în dovada, care resultă din maniera cu totul admirabilă cu care s'a rĕspândit în lume,

a nu ne înspăimênta de scandalele, care se întêmplă în creștinism. Acéstă religiune sfântă s'a format prin cercări, a crescut prin puterea divină a autorului sêu, se mântue prin protecția sa. Scandalele s'aŭ prediș, și tot ceea ce trebue să se întêmple până la finele secolelor, trebue să servéscă spre a întări predicerile. Să bine-cuvêntăm pre Domnul, să căutâm gloria sa în tóte evenimentele; dar tóte aceste sentimente se nasc din inimă și înțelegere. O D-deule! cât de plăcuți sunt înaintea ta ómenii, carii te laudă cu *spiritul* ca Apostolul, ei sunt în calea însemnată de profetul têu și de însușĭ Isus Christos!

PSALMUL XLVII

Acest psalm se anunță prin aceste cuvinte: Psalmus cantici filiis Core secundâ sabbati. Cele douĕ expresiunĭ d'intâiŭ însémnă, că acest psalm era esecutat de instrumente și de vocĭ, așa că instrumentele începea și apoĭ urma vocile. Când este, canticum psalmi, aceea denotă că vocile precedaŭ instrumentele. Și aceștia eraŭ fiĭ saŭ descendenții a luĭ Core, care trebuiaŭ să execute acest psalm; și până aicĭ traducerile se unesc cu textul; dar ceĭ LXX adaugă δευτέρα σαββάτου secundâ sabbati, cum traduce Vulgata; și se crede că aceste cuvinte însémnă, că se cântă acest psalm a doua ḑi după sabat, adică lunĭ, după chipul nostru de a numĕra.

Acest psalm este în general un imn de mulțumire pentru construcțiune saŭ reedificarea sfinteĭ cetățĭ, orĭ că aceea ce ḑice profetul se aplică la cetatea Ierusalimuluĭ rezidit după captivitate; saŭ că se privește într'un sens maĭ sublim, la stabilirea bisericeĭ, saŭ chiar la construcțiunea Ierusalimuluĭ ceresc, care s'a numit cetatea luĭ D-ḑeŭ în Epistola către Ebreĭ și în Apocalips.

VERSUL 1.

Mare este Domnul și lăudat fórte în cetatea D-ḑeuluĭ nostru, în muntele cel sfânt al luĭ.

Ebreul și versiunile se acordă aicĭ în totul: Profetul voește să ḑică, că Domnul care este mare și lăudat fórte, manifestă cu deosebire strălucirea sa, și merită un tribut de glorie particular în sfânta sa cetate și pe muntele cel sfânt al sĕŭ. Nu este îndoială că acest vers nu face alusiune la prerogativele Ierusalimuluĭ și a munteluĭ Sion, unde era centrul adevĕratuluĭ cult a luĭ D-ḑeŭ în templul luĭ David până la noua alianță. Dar acest oraș și acest munte eraŭ figura bisericeĭ, care este totdéuna representată prin profetul, ca un munte înalt, la care se ducéŭ tóte popórele pentru a glorifica și a bine-cuvênta pre Domnul.

MEDITAȚIUNI

In adevĕr, nu cunóște cine-va pre Domnul și nu-ĭ póte da omagiĭ demne de atributele sale și de bine-facerile sale, de cât în sînul bisericeĭ; cum nu'l va cunóște și nu'l va lăuda perfect de cât în cer, care este cetatea sa sfântă prin excelență. Ierusalimul fu figura bisericeĭ și biserica este figura eternităţiĭ pré fericite. Adevĕraţiĭ Israeliţĭ aparţin adevĕrateĭ biserici a luĭ Is. Chr., și creștiniĭ, fiiĭ bisericeĭ, aŭ drept la moștenirea cerésca. Dar adevĕraţiĭ Israeliţĭ se mulțuméŭ eĭ, pentru a rĕspunde la angajamentele ce naţiunea luase cu D-ḑeŭ, de a frequenta Ierusalimul, muntele Sionuluĭ, și templul când a fost zidit de Solomon și înoit de Zorobabel? Tot ast-fel adevĕraţiĭ creștinĭ se vor mulțumi eĭ de a face câte-va acte religióse pentru a împlini datoriile vocaţiuneĭ lor la creștinism! Nu, fără îndoială; D-ḑeŭ avea templul sĕŭ în inima adevĕraţilor Israeliţĭ, și'l are într'un mod și maĭ perfect în interiorul adevĕraţilor creștinĭ. In acest sanctuar, el este fórte mare și primește omagiele care'ĭ sunt plăcute. Cu cât cine-va se închide în acéstă cetate sfântă în care locuește D-ḑeŭ prin darul sĕŭ, cu atât 'l cunóște, cu atât 'l cinstește și celebréză măririle sale. Din acest punct de vedere psalmul profetuluĭ merită atenţiunea nóstră, prin aceea el devine un isvor de instrucţiune pentru noĭ.

VERSUL 2.

Cu bucurie bine înrădăcinată a tot pământul, munții Sionului. cóstele crivățului, cetatea împăratului celui mare.

Ebreul la începutul acestuĭ vers, presintă două cuvinte יופי נוף pe care unii le traduc: frumóse prin situațiunea sa, alții, fumóse prin ramurile sale, pentru că cuvêntul נוף însémnă, climat, ramură, dar însémnă și provință, parte, distilațiune de aromată; se póte consulta lexicii. Cei LXX, traduc εὐρίξων equivalent ḑice Sf. Chrisostom cu καλῶς ῥίξων, καλῶς πηγνὺς, καλῶς βεβαιῶν înalte edițiunĭ este εὔριξον, în câte-va εὐρύνων, dilatans. Dar εὐρίξων este lecțiunea cea maĭ autorizată, și ea face a se înțelege, că muntele Sionuluĭ este bine înrădăcinat, ceea ce revine la *fundatur* al Vulgateĭ, afară numaĭ că nu este bine fundatur ci exultatione, care arată frumusețea acesteĭ fundațiunĭ. Trebue a observa, că εὐρίζων are o însemnare pasivă *bené radicatus*. Cât despre ebreŭ, iată cum 'l traduce: Frumósă înălțime, bucuria a tot pământul este muntele Sionuluĭ; în laturile despre méḑă-nópte este cetatea D-ḑeuluĭ celuĭ mare; saŭ maĭ bine: Muntele Sionuluĭ este ca o ramură frumósă, ea veselește tot pământul, tot așa de bine ca și cetatea D-ḑeuluĭ celuĭ mare, situată la nord. Cred că ceĭ LXX se apropie maĭ mult de acéstă lecțiune, de cât cea dintâiŭ; căcĭ o cetate bine întemeiată, bine înrădăcinată, este o cetate ce se póte compara cu un arbore, care are ramurĭ frumóse, pentru că arboriĭ cariĭ aŭ cele maĭ frumóse ramure, sunt aceĭ cariĭ aŭ rădăcinĭ maĭ adincĭ.

Se vede că acest vers, greŭ în text și traducerĭ, din causa cuvintelor ce trebue a le suplini, nu este desfigurat în privința sensuluĭ. Resultă că la întórcerea din robie, cetatea Ierusalimuluĭ trebuia să fie zidită tare, mare, și muntele Sionuluĭ trebuia să recapete frumusețea sa. Se póte crede, că acéstă profeție privește maĭ cu sémă raporturile Ierusalimuluĭ și ale Sionuluĭ cu Mesia, care trebuia să iasă de aicĭ: căcĭ de acolo a venit gloria sa cea maĭ mare.

MEDITAȚIUNI

Când un suflet a devenit locuința Sf. Spirit prin dar, el este întărit în virtute; este un obiect de complăcere pentru angelĭ și sfințĭ; el este scutit de căldura patimilor; este ca o cetate a mareluĭ D-ḑeŭ: atuncĭ se póte ḑice de el, că este încântător prin situațiunea sa și prin faptele ce el produce. Ómeniĭ cariĭ iubesc lumea, cariĭ nu judecă lucrurile de cât prin considerațiunea vremelnică ce ele daŭ prin plăcerile ce le procură, prin bogățiile ce le strâng în

casa lor, nicĭ nu aŭ idee de frumusețea unuĭ suflet, care se bucură de presența și favorurile luĭ D-ḍeŭ. Trebue a aștepta sfârșitul tuturor lucrurilor pentru ca să li se deschiză ochiĭ; dar acest moment este înfricoșat, pentru că nu le maĭ lasă ajutóre, ca să construiaseă cetatea luĭ D-ḍeŭ. Ah, Dómne, ce învățătură și ce isvor de dulcéță în acest vers! 'Mĭ închipuesc un suflet zidindu-se pre sine, prin darul tĕŭ, cetatea luĭ D-ḍeŭ, ridicând sfântul munte al Sionuluĭ. El pune maĭ întâiŭ fundamentele uneĭ umilințĭ profunde; acest lucru este ostenitor, dar ajunge la o bucurie nespusă, care umple tóte facultățile sufletuluĭ. După aceea el pune o stavilă între sine și căldurile unuĭ climat arḍĕtor, adică între voința sa și mâniă, nerăbdarea, cârtirea, dorințele pătimașe; trage apoĭ zidul cetățeĭ luĭ D-ḍeŭ, și'l umple de tóte edificiile, care'l pot înfrumuseța; adică că înmulțește faptele bune maĭ ales rugăciunea care este, ca un palat al mareluĭ Impĕrat.

VERSUL 3.

D-ḍeŭ în palaturile eĭ se cunóște când o sprijinește pre ea

Profetul voește să ḍică, că frumusețea caselor construite în acest Ierusalim noŭ, va arĕta că D-ḍeŭ este protector. Ebreul vorbește de case marĭ. palaturĭ; Vulgata nu este așa de expresivă, dar nu contraḍice nicĭ de cum acest sens. Fer. Ieronim nu pune iarăși în versiunea sa de cât în domibus ejus. Acelaș text ḍice: In refugium in auxilium, ceea ce intră în sensul Vulgateĭ.

MEDITAȚIUNI

Acest Ierusalim pământesc și Iudaic, fiind figura bisericeĭ, și chiar a patrieĭ cerești în acest vers se asigură, că D-ḍeŭ se va face cunoscut prin protecțiunea ce va acorda membrilor acesteĭ Biserici, și prin bunătățile ce le va revărsa asupra locuitorilor ceruluĭ. Și uniĭ și alțiĭ sunt desigнați prin *casele* de care vorbește profetul. Cu cât credincioșiĭ se vor distinge prin virtuțile lor, cu atâta sfinții vor câștiga merite, și D-ḍeŭ se va arăta mare și puternic în privirea și a unora și a altora.

Invețăm iarăși, din acest vers, că în necazurĭ se cunóște maĭ cu sémă bunătatea, mila, protecțiunea divină,

cele-l'alte atribute ale divinităţii, precum eternitatea sa, infinitatea, puterea sa fără margini, se manifestă, saŭ în operele naturei, saŭ prin legile naturale, saŭ prin luminele raţiunei; dar calitatea de părinte, de protector, de apărător, nu se arată strălucit şi într'un mod simţitor de cât în privirea acelor, carî sufer şi carî recurg la D-ḑeŭ în supĕrările lor. Ceĭ-l'alţi ómenî nu observă tot-déuna aceste trăsurî ale providinţei; dar ómeniĭ buni, adevĕraţi credincioşi, aŭ doveḑi, care îl lovesc, îl atinge, şi-l uneşte cu D-ḑeŭ. Când nu ar avea de cât pacea de care se bucură în interiorul lor, ar fi destul pentru a le face cunoscut pre acest D-ḑeŭ mare, care este în mijlocul lor.

VERSURILE 4, 5, 6.

Că ia tă împĕraţii pământului s'aŭ adunat, strânsu-s'aŭ împreună. Aceştia vĕḑênd aşa, s'aŭ mirat, s'aŭ turburat, s'aŭ clătit, cutremur 'i-a coprins pre ei. Acolo sunt durerî ca ale aceleia ce naşte; cu duh silnic va sfărâma corăbiile Tarsisului.

Profetul voeşte să zugrăvéscă aicî jaluzia naţiunilor inimice Ierusalimuluî, comploturile lor, spaima, frica lor, şi în fine neisbutirea lor, pentru că mâna luî D-ḑeŭ îi va bate.

In ebreŭ nu este de cât *regi*, şi nicî-decum *pământului*. Ceĭ LXX aŭ adăogat acest cuvênt, care nu schimbă sensul. Acest text ḑice: *transierunt simul* în loc de *convenerunt in unum*; şi de aceea sunt ebraiştiĭ carî traduc; eĭ aŭ mers împreună; şi alţiĭ aŭ venit toţi împreună; acest înţeles de pe urmă este şi al traducerilor nóstre, şi de bună sémă este cel maĭ bun; căcî versurile următóre represintă pre aceştî regi înspăimêntaţi, înfricoşaţi, tulburaţi, ceea-ce presupune presenţa lor.

In loc de in spiritu vehementi, ebreul ḑice: in vento orientali; dar este acelaş lucru, dacă se presupune, că acest vênt este prea forte, şi că inimicii ce s'aŭ sculat contra noului Ierusalim eraŭ veniţi din occident; saŭ maĭ bine încă, dacă se ia expresiunea profetuluî pentru o comparaţiune; precum când un vênt furios din Orient, ridicându-se pe mare, sfărâmă vasele ce vin din occident; ast-fel aceste puterî, conjurate contra Ierusalimuluî, vor fi sfărâmate de Domnul.

Cât despre cuvêntul *Tharsis*, el însémnă saŭ marea în general, saŭ Cilicia, saŭ Cartago, saŭ Grecia, ţĕrî situate la occident, în raport cu Ierusalimul; se vede că trebue a fi luat în loc de *marea* în acest vers. Să observăm, că pentru aceste treĭ versurî ale Vulgateĭ, sunt patru în ebreŭ, ceea-ce nu pune nicî o diferenţă în sens.

MEDITAȚIUNI

Aceste încercărĭ ale inimicilor Ierusalimuluĭ, represintă silințele inimicilor Bisericeĭ contra luĭ Iisus Christos, capul eĭ, contra apostolilor sĕĭ, contra martirilor sĕĭ, contra dogmelor sale; și silințele lumiĭ, a infernuluĭ și ale pasiunilor, contra sufletelor determinate a servi luĭ D-ḑeŭ în spirit și adevĕr. Totul trebue să cadă din partea acestor adversarĭ, pentru că suflarea Domnuluĭ risipește tóte comploturile lor. Ce stratageme nu întrebuințéză inimicul mântuireĭ, pentru a rĕsturna dorințele cele bune ale unuĭ om, care tinde la perfecțiunea creștinismuluĭ! Acest resbel nu se arată în afară, dar este fórte viŭ în lăuntru. Dacă Iisus Christos n'ar ajuta puternic pre acest suflet expus la atâtea furtunĭ, ar cădea negrețit; el găsește în sine însușĭ destule subiecte de temere; patimile sale se revoltă, imaginațiunea sa se turbură, spiritul sĕŭ se îngrijește, inima slăbește; dar Is. Chr. vine în ajutorul sĕŭ, și în tăcerea rugăciuneĭ, îĭ pune în mână arme neînvinse, adică disprețul de sine, răbdarea, credința vie, dragostea generósă și încrederea în acel ce poruncește valurilor și furtunilor.

VERSUL 7.

Precum am audit așa am și vĕḑut în cetatea Domnuluĭ puterilor, în cetatea Dumneḑeuluĭ nostru.

Aicĭ vorbește poporul luĭ D-ḑeŭ, martoriĭ glorieĭ Ierusalimuluĭ înfrumusețat saŭ înoit, el ḑice că aceea ce s'a preḑis de profețĭ, acum vĕḑ cu ochiĭ lor; că eĭ sunt convinșĭ pentru că însușĭ simțirele lor le dovedesc; și ce aŭ vĕḑut? că D-ḑeŭ a zidit sfânta sa cetate pe fundamente neclătite. Acésta aplicată la Ierusalim chiar, nu se póte justifica de cât luând acéstă cetate, ca isvorul din care a eșit Is. Chr., a căruja împĕrăție va fi eternă. Impĕrăția luĭ Mesia aceea a Bisericeĭ sale, este Ierusalimul ceresc, destinat adevĕraților fiĭ aĭ Bisericeĭ, carĭĭ împlinesc tótă întinderea expresiunilor profetuluĭ

Aicĭ nu este diferință între text și traduceri.

MEDITAȚIUNI

Numaĭ sfințiĭ ce se bucură de gloria cerésc pot să ḑică, după tótă întinderea acestuĭ vers: Dar noĭ vedem tot

ceea ce ne-a vestit și făgăduit cărțile sfinte; cunóștem tótă frumusețea și tótă strălucirea casei D-ḑeului oștirilor; suntem siguri că este pusă pe fundamente eterne. Dar chiar pre pământ, și mai înainte de a intra în posesiunea gloriei, sufletele care se ocupă de dorința de a plăcea lui D-ḑeŭ, care se bucură de folósele rugăciunei, pot să strige: Dómne, ni s'aŭ vestit acéstă fericită noutate, ni s'a ḑis că dragostea ta ar stabili, în interior, o cetate sfântă, unde tu vei așeḑa locuința ta, unde te vei bucura. Noi încercăm tot adevĕrul acestei promisiuni, simțim că tu rĕmâi între noi, și că dacă ne vom supune ție, nu vei înceta de a ne onora cu presența ta. Ce cetate póte fi ca a Domnului, D-ḑeului nostru! Ce pace guvernă aici! Ce îmbelșugare de bunuri ce'i place lui Is. Chr. a le revĕrsa! Ah! cât adevĕr este în învĕțătura apostolului, că în Is. Chr. este un *da* fix și irevocabil, că promisiunile sale sunt urmate de efecte, și că în el este un *Amin* etern, ce'l căutăm în gloria lui D-ḑeŭ.

VERSUL 8

Dumneḑeŭ a întemeiat pre ea în véc. Luat-am Dumneḑeule mila ta în mijlocul poporului tĕŭ.

Ebreul ḑice: Am gândit Dómne la mila, saŭ mai bine ne-am ocupat de mila ta. Sensul Vulgatei și a celor LXX recade în acéstă gândire, căci Israeliții vedeaŭ templul și cetatea lor îndoindu-se și se bucuraŭ de mila Domnului.

Grecul ordinar ḑice: în mijlocul poporului sĕŭ: greșala vine de la τοῦ λαοῦ σοῦ, ce se scrie în loc de τοῦ ναοῦ σοῦ.. Paraírasa haldaică, exemplarile latine ḑic: *templi tui*, și ast-fel traduc Simaca, Aquila, Theodotion, Fer. Ieronim, St. Ambrosie conform cu ebreul.

MEDITAȚIUNI

Totdéuna milostivirei lui D-ḑeŭ suntem datori pentru luminele ce ne dă, și mângâerile ce rĕspândește în inima nóstră. Acéstă milă revarsă bine-facerile sale în mijlocul templului sĕŭ. Universul este templul lui D-ḑeŭ, și noi putem să'l adorăm în tot locul; dar sunt locuri de rugăciune unde se arată mai deosebit și mai abondent. Acolo trebue să reflectăm profund asupra milostivirei sale și fiind că nu putem frequenta aceste sfinte locuri așa de des pre

cât am dori, trebue a intra în noĭ înșine, și a considera în inima nóstră proprie aceea ce datorim milostivireĭ divine, în fundul inimeĭ nóstre, în acest sanctuar noĭ găsim douĕ lucrurĭ, că suntem în mila luĭ D-ḑeŭ și prin acéstă milă. Fără acéstă milostivire divină, ne-am deda pĕcatuluĭ, și cu acéstă milostivire suntem fiĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 9, 10.

Dupre numele tĕŭ, Dumneḑeule, așa și lauda ta preste marginile pămêntuluĭ; de dreptate plină este drépta ta. Veseléscă-se muntele Sionuluĭ și să se bucure fetele Iudeiĭ pentru judecățile tale, Dómne.

Textul și traducerile se unesc. Profetul în numele întreguluĭ Israil, celebréză mărirea Domnuluĭ, majestatea numeluĭ sĕŭ, dreptatea faptelor sale; el îndémnă muntele Sionuluĭ, adică pe creștinii adevĕrațĭ, și chiar sexul cel maĭ slab, să mărturiséscă bucuria dreptățeĭ care guvernă în judecata Domnuluĭ.

Observ că la versul 10, Domine este adăogat de ceĭ LXX pe care îĭ urméză Vulgata.

MEDITAȚIUNI

Profetul ḑice aicĭ: Gloria ta să fie ca numele tĕŭ să ajungă până la marginile pămêntuluĭ. Numaĭ gloria luĭ D-ḑeŭ ĭ egaléză numele, adică că el merită atâta laudă, onóre, veneraţiune, pre cât de mare este numele sĕŭ, de august și nespus. Pe pămênt ceĭ marĭ sunt încărcațĭ de titule, și nu merită adese-orĭ nicĭ o consideraţiune. Numele lor sunt strĕlucite, și persóna lor este dispreţuită; eĭ aŭ moștenit de la strĕbunĭ semne ilustre de onóre și dignităţĭ eminente dar eĭ desonoréză totul prin înjosirea sentimentelor lor.

In D-ḑeŭ numele și gloria sunt unite, dacă este permis de a ne exprima ast-fel. D-ḑeŭ împlinește tótă întinderea titlurilor de onóre, ceĭ dă Scriptura. El este numit Etern, Atot-puternic, stăpân a tóte, D-ḑeŭ oștirilor, Prea Inalt, judecătorul viilor și al morţilor isvorul a tot binele, tăria și scăparea tuturor ómenilor, împĕratul împĕraţilor, și Domnul Domnilor. Tótă gloria datorită acestor nume este deopotrivă datorită luĭ D-ḑeŭ: mĕsura glorieĭ sale este aceeașĭ, ca și acea a numeluĭ sĕŭ, saŭ maĭ bine trebue a ḑice, că numele

sĕŭ și gloria sa, sunt acelaș lucru. Orĭ-cine atacă numele sĕŭ slăbesce gloria sa, și orĭ-cine atinge gloria sa desonorézĕ numele sĕŭ. Pentru aceea sfintele cărți recomandă așa de des a onora numele Domnuluĭ, de a se teme de numele sĕŭ, de a'l adora, de a'l înălța, de a oferi omagiŭ numeluĭ sĕŭ. Pentru aceea se atribue indiferent luĭ D-ḑeŭ și numeluĭ luĭ D-ḑeŭ minunile puterei, bunătățiĭ, dreptățiĭ, înțelepciuniĭ divine. El a lucrat lucrurĭ marĭ în mine, striga muma luĭ D-ḑeŭ, și acestea le-a făcut sfânt numele luĭ.

VERSURILE 11, 12 13.

Incunjarați Sionul și'l cuprindeți pre dênsul, povestiți în turnurile luĭ. Puneți inimile vóstre întru puterea luĭ și împărțiți casele luĭ, ca să povestiți la all neam. Că acesta este Dumneḑeul nostru în veac și în vécul véculuĭ, acesta va paște pre noĭ în veci.

Profetul îndémnă pre Israeliteni a fortifica cetatea, a o înconjura cu gard și cu turnurĭ, a împărți și a construi cu ordine edificiile sale, pentru a putea instrui posteritatea cu minunile lucrate de Domnul.

Este puțină deosebire între text și traduceri. Textul ḑice: numĕrați turnurile sale, luați aminte la zidul sĕŭ, priviți palaturile sale. Traducerile daŭ acelaș sens.

MEDITAȚIUNI

Ierusalimul pămêntesc n'a fost de cât figura Bisericeĭ și a Ierusalimuluĭ ceresc, aceste treĭ versurĭ din urmă, trebue să fie înțelese într'un sens mult maĭ sublim, de cât acel, care este presintat prin termeniĭ purĭ și simpli aĭ literei. Aceste fortificațiunĭ, aceste turnurĭ, aceste edificiĭ, sunt în Biserică promisiunile ce le-a făcut Is. Chr. și care o protege contra tuturor inimicilor sĕĭ; prin raport cu Ierusalimul ceresc, pacea fixă și eternă trebue să veseléscă acéstă cetate sfântă. Sufletul dreptuluĭ este iarăși cetatea luĭ D-ḑeŭ, și el trebue să fie fortificat prin dar, prin sfintele taine, prin fapte bune, prin exemple sfinte; el trebue să fie unit numaĭ cu D-ḑeŭ și Is. Chr. să urmeze Evangelia, și să crédă că sub un asemenea conducĕtor nu va rătăci nicĭ odată.

PSALMUL XLVIII

Titlul și în text și în traducerĭ este: In finem, filiis Core psalmus: ceea ce face a se înțelege, că acest psalm a fost compus pentru tóte timpurile, și că s'a dat maĭ întâiŭ fiilor luĭ Core spre a se cânta.

Acest psalm este cu totul moral, și tratéză maĭ cu sémă deșertăciunea bunurilor pământeștĭ.

VERSURILE 1, 2.

Auḍiţi acestea tóte némurile, ascultaţi ceĭ ce lăcuiţi în lume. Pământeniĭ și fiiĭ ómenilor, împreună bogatul și săracul.

Se vede că Profetul învită nu numaĭ pre poporul sĕŭ, dar tóte popoarele și toţĭ ómeniĭ a'l asculta și a profita de imnul sĕŭ. In ebreŭ este după uniĭ: Voĭ toţĭ locuitoriĭ timpuluĭ! dar הֵלֶד însémnă *tempus* și *orbis*; și în fond, aceste douĕ însemnărĭ revin la acelaș lucru, căcĭ locuitoriĭ lumiĭ sunt fiinţĭ mărginite la durata timpuluĭ.

La versul al doilea ebreul ḍice: O voĭ! fiiĭ luĭ Adam și fiiĭ omuluĭ, ceea-ce însémnă după geniul limbeĭ sfinte, ceĭ micĭ și ceĭ marĭ; căcĭ ceĭ micĭ sunt numiţĭ fiiĭ luĭ Adam.

MEDITAŢIUNI

Profetul îșĭ propune a arăta în imnul sĕŭ deșertăciunea bunurilor peritóre; și pentru aceia îndréptă cuvêntul la toţĭ ómeniĭ fără excepţiune. El îĭ numește locuitoriĭ timpuluĭ după text, pentru că locuința lor pe pământ este închisă în marginile timpuluĭ; pentru că eĭ sunt pre pământ ca într'un loc de trecere, și că nu trebue să se privéscă ca stabilĭ pentru totdéuna. El distinge după aceea pre ceĭ micĭ și pre ceĭ marĭ, pre bogaţĭ și pre săracĭ, pentru că toţĭ aŭ trebuință de a fi instruiţĭ asupra deșertăciuneĭ și slăbiciuniĭ bunurilor pământeștĭ; ceĭ micĭ și săracĭ nu se bucură de aceste lucrurĭ, dar adesea orĭ le doresc; afecţiunile lor sunt cu atât maĭ viĭ cu cât sunt gata a le căpĕta. Ceĭ bogaţĭ și ceĭ marĭ posedă aceste lucrurĭ, și se unesc la ele cu atâta patimă că le privesc ca cel maĭ de pe urmă scop al lor, și nu înalţă spiritele lor la obiecte maĭ solide, la cunoștința

luĭ D-ḑeŭ, și la dorința bunurilor eterne, ce le făgăduește.

Acest psalm ne arată origina nóstră, care este pămêntul; miseria nóstră, care este atîrnarea în care ne aflăm de timp; în fine egalitatea primitivă a tuturor condițiunilor; săracul și bogatul, marele și micul, toțĭ aŭ eșit din aceeașĭ tulpină; eĭ sunt cu toțiĭ frațĭ, și-'șĭ datoresc unul altuia datoriile de umanitate, de caritate, de toleranță și bine-facere.

VERSURILE 3, 4,

Gura mea va grăi înțelepciune, și cugetul inimeĭ mele pricepe. Pleca-voiŭ în pildă urechea mea, deschide-voiŭ în Psaltire gândul meŭ.

Am tradus *propositionem meam*, prin *enigma mea* pentru că acesta e sensul textuluĭ ebreuluĭ și al traducereĭ greculuĭ.

Aceste douĕ versurĭ se unesc în text și versiunĭ. Ele fac parte din preludiul psalmuluĭ. Profetul voind să atragă din ce în ce atențiunea tuturor ómenilor, ḑice că le va vorbi de înțelepciune și pricepere; că a cugetat în inima sa despre aceea-ce are să ḑică; că prin urmare el va repeta aceea-ce a auḑit de la un stăpân mult maĭ puternic; că cuvêntul sĕŭ va fi adînc, amestecat cu parabole și enigme; dar că va avea îngrijirea a'l face maĭ plăcut, unind cu el tonul harpeĭ. Iată în adevĕr un exordiŭ prea capabil de a atrage atențiunea auditorilor.

MEDITAȚIUNI

Când cine-va este obligat a vorbi de lucrurile luĭ D-ḑeŭ, trebue să imiteze pre Profetul, să nu-și propună de cât obiecte capabile de a învĕța și a face maĭ bunĭ pre aceĭ ce ascultă aceste cuvinte. Trebue să unéscă maximile cu veritățile speculative, adică regulele moravurilor cu misterile religiuneĭ: nu trebue a se băga în acéstă funcțiune fără a consulta pre Domnul, și a'ĭ cere ca însuș el să lumineze sufletele nóstre; aceste materiĭ sunt profunde, și trebue a fi îndreptate prin spiritul luĭ D-ḑeŭ, pentru a nu ḑice nimic, de cât fórte precis, și pentru a se ținea în marginile celuĭ maĭ exact adevĕr. In fine se cuvine, pentru a interesa pre ceĭ ce ne ascultă, de a propune aceste adevĕrurĭ într'o manieră insinuitóre și chiar plăcută.

VERSUL 5.

Pentru ce mĕ tem în ḑiua cea rea? Fără de legea călcâiuluĭ meŭ mĕ va înconjura.

Acésta este enigma ce o propune Profetul și ea póte a se lua în douĕ sensurĭ; saŭ cum s'a tradus de unĭĭ *când*, ca și cea maĭ mare parte din interpreţĭ: saŭ împărţind versul: *pentru ce mĕ tem în ḑiua cea rea?* Și profetul rĕspunde, că fără de legea căilor mele mĕ va înconjura. Aceste douĕ sensurĭ recad în aceeașĭ gândire, care este că în ḑiua cea rea, în ḑiua judecăţiĭ, în ḑiua morţiĭ, va fi de temut numaĭ fără de legea călcâiuluĭ meŭ, adică greutatea pĕcatelor. După prima traducere Profetul dă a înţelege, că nu se va teme, chiar când va avea să 'șĭ impute pĕcate, pentru că el se căește, pentru că pune încrederea în Domnul, pentru că el speră, că Domnul va rĕscumpĕra sufletul sĕŭ cum s'a ḑis în versul 16.

Ebreul este conform aicĭ cu versiunile, afară că el pune la plural *calcaneorum meorum*. Acest cuvênt însémnă *călĭ*, saŭ maĭ bine, cărările cele maĭ de pe urmă, pentru că *călcâiul* este estremitatea corpuluĭ. Sensul acestuĭ vers este fórte profund și chiar o enigmă. Se pare că Profetul voește să arate, că numaĭ un lucru este de temut, adică: pĕcatul ne pocăit, ne ertat, pentru că numaĭ acest lucru este înfricoșat în ora morţiĭ și a judecăţiĭ.

In urmarea imnuluĭ sĕŭ, el arată ușurința speranţelor și slăbiciunea sprijinuluĭ în care se laudă ceĭ rĕĭ.

MEDITAŢIUNI

In judecăţile ómenilor, ḑice St. Chrisostom, este de ţinut înșelăciunea, frauda, apucăturile, dar după judecata luĭ D-ḑeŭ, singurul lucru, care este înspăimêntător, este de a se găsi încunjurat de pĕcat. Și pentru ce pĕcatul este așa de înfricoșat în acest moment? pentru că el dă pre pĕcătos la pedepsele eterne ale Iaduluĭ.

Profetul trebuia să fie însufleţit de o credinţă mare, când încredinţéză, că pĕcatele sale nu'l vor face să tremure în ḑiua cea de apoĭ. De sigur el nu înţelege, că dupĕ ce a călcat legile divine, nu se va teme de dreptatea suveranuluĭ judecător. Ne învaţă numaĭ, că tot omul fiind pĕcătos, are trebuință de milostivirea luĭ D-ḑeŭ; și că D-ḑeŭ este gata a erta pre cel ce se umilește înaintea luĭ, cerênd bunătatea sa, va găsi har înaintea luĭ, chiar când ar fi stăruit maĭ mult timp în nedreptate.

Evanghelia ne dă exemplul tâlharuluĭ spânzurat pe cruce lângă Iis. Chr.; tocmaĭ în acest moment de pe urmă el s'a recunoscut; nedreptatea 'l încunjura așa ḑicênd până în acéstă ḑi rea; și cu tóte acestea prin încrederea și căinţele sale, el capétă ertare, el auḑi din gura luĭ Iis. Chr. cuvêntul împăcăreĭ sale.

VERSUL 6.

Ceĭ ce nădăjduesc spre puterea lor, și întru mulțimea bogățieĭ lor să fălesc.

Profetul expune aicĭ și în versurile următóre, falsele speranţe ale partisanilor veaculuĭ, a puternicilor și bogaţilor pământuluĭ. Eĭ pun încrederea în puterea și bogăţiile lor, dar în zadar; căcĭ în ḑiua cea maĭ de pe urmă, tóte ajutórele acestea vor peri

In loc de gloriantur, ebreul ḑice *laudant*, saŭ *laudabunt*, care face acelaș sens.

MEDITAŢIUNI

Profetul nu blaméză aicĭ stăpânirea puterеĭ și a bogăţieĭ, dar numaĭ zadarnica nădejde a celor puternicĭ și bogaţĭ, cariĭ cred în ajutoruĭ omenești. El ne învaţă că câștigând și posedând bunurĭ temporale să ne gândim la sfârșitul ḑilelor nóstre, pentru ca să nu înălţăm aceste bunurĭ ma mult de cât meritá. Acel care gândește la mórte, se îmbogăţește fără ambiţiune, și posedă fără mândrie, el știe, că într'o ḑi, tótă strălucirea nedespărţită de bogăţie se va întuneca, el 'șĭ aduce aminte de exemplul atâtor bogaţĭ, cariĭ aŭ intrat în nóptea mormêntuluĭ, și cariĭ aŭ luat cu sine numaĭ aceea ce póte să ia și cel maĭ de pe urmă din muritorĭ, pânza, sicriul și treĭ coţĭ de pământ. Bogatul, plin de aceste gândirĭ, să se gândéscă a împlini preceptul Apostoluluĭ, care este de a vieţui în modestie, de a întorna nădejdea numaĭ către D-ḑeŭ, de a face bine celor lipsiţĭ, de a câștiga o comóră de fapte bune, în fine de a'șĭ pregăti prin acestea o viéţă nesfârșită.

VERSUL 7.

Fratele nu mântueşte, aŭ mântui-va omul? Nu va da luĭ D-ḑeŭ îmblânḑire pentru sine.

Ebraiştiĭ cred, că trebue a traduce: nicĭ un om nu va putea rescumpĕra pre fratele sĕŭ; el nu va da luĭ D-ḑeŭ preţ pentru el; Ceĭ LXX pun ἑαυτοῦ. Cât despre prima parte a versuluĭ, totul depinde de cuvêntul אח, ce ebraiştiĭ traduc prin *fratrem*, şi ceĭ LXX aŭ tradus prin frater. Nu este reson, pentru ce acest cuvênt să fie la acusativ, şi construcţiunea fraseĭ nu determină acest caz: ceĭ LXX aŭ putut să traducă ἀδελφὸς, Vulgata *frater*. Sensul în fond este tot acelaş; căcĭ ḑice: fratele nu va isbăvi pre fratele sĕŭ, aŭ isbăvi-va omul? ca şi cum ar ḑice: nicĭ un om nu va putea rĕscumpĕra pre fratele sĕŭ.

Profetul voeşte să ḑică, în acest vers, că în ḑiua cea maĭ de pe urmă, fie a morţiĭ, orĭ a judecăţiĭ, nu va fi timp de a îmblânḑi pre D-ḑeŭ, nicĭ pentru alţiĭ nicĭ pentru sine însuşĭ.

MEDITAŢIUNI

Gândirea Profetuluĭ recade în aceea a Evangelieĭ: ce va da omul schimb pentru sufletul sĕŭ? In acest moment hotărâtor pentru starea eternă a omuluĭ, nicĭ o protecţiune, nicĭ o favóre, nicĭ bogăţie, nicĭ o înţelepciune chiar curat omenéscă, vor fi de nicĭ un preţ. Numaĭ omul îmbogăţit în fapte bune se va putea arăta cu siguranţă la tribunalul suveranuluĭ judecător. De aicĭ trebuie a încheia cât de mare este preţul unuĭ suflet, care este preţul timpuluĭ, şi cât de mare este preţul uneĭ morţĭ sfinte.

VERSURILE 8, 9, 10, 11.

Şi preţul rĕscumpĕrăreĭ sufletuluĭ sĕŭ şi s'a ostenit în véc, şi va fi viŭ până în sfârşit. Nu va vedea stricăciune când va vedea pre ceĭ înţelepţĭ murind; împreună cel nebun şi cel nepriceput vor peri. Şi vor lăsa strĕinilor bogăţia lor, şi mormênturile lor, casele lor în véc. Locaşurile lor în ném şi în ném; numituş-aŭ numele lor pre pămênturĭ.

Unesc aicĭ aceste patru versurí pentru că rĕspund la un asemenea numĕr şi în ebreŭ; dar împĕrăţiile lor sunt deosebite în text; şi ebraiştiĭ nu se unesc în traducere; uniĭ închid maĭ întâiŭ

versul 8 într'o parentesă și ḑic: (căcĭ preţul este scump, nu se va găsi). Eĭ légă în urmă versul 9 cu 7; pentru ca să trăiască totdéuna și să nu vadă stricăciune; căcĭ el va vedea, că ceĭ înţelepţĭ mor, cum pĭer ceĭ nebunĭ și nepriceputĭ; și lasă bogăţiile lor altora. Atuncĭ aceștĭ ómenĭ, carĭĭ nădăjduesc în bogăţiile lor, vor înţelege că casele lor vor rĕmânea totdéuna, că locuinţele lor vor trece din ném în ném, și că pământurile lor vor fi numite după numele lor. După acéstă traducere, profetul ar zugrăvi nebunia celor bogaţĭ și puternicĭ aĭ véculuĭ, carĭĭ, vĕḑând că mórtea este neînlăturată, ar căuta a se eternisa prin stabilimente durabile și prin posesiunĭ, care vor conserva numele lor.

Autorĭĭ principiilor discutate traduc: Nu va maĭ fi preţ pentru rĕscumpĕrarea sa, și nicĭ că se va găsi vre-o-dată. Dura-va viéţa sa în véc? nu va încerca el grozăvia pământuluĭ? de sigur el o va încerca. Ceĭ înţelepţĭ vor fi pradă morţiĭ, ca și nebunul și nepriceputul; eĭ vor peri, și puterea lor va trece la strĕinĭ; mormintele vor fi pentru totdéuna locuinţa acestor ómenĭ superbĭ; din generaţiune în generaţiune eĭ nu vor avea altă locuinţă, eĭ a căror nume rĕsună în ţĕrile cele maĭ îndepărtate. Făcênd să dispară sistemul acestor autorĭ, carĭĭ véḑ aicĭ pedepsele cu care D-ḑeŭ va bate pre prigonitorĭĭ luĭ Israel, este destul șir în versiunea lor, de și se pare, că ţine maĭ mult de o parafrasă. Se vede că eĭ traduc *morminte* ca și ceĭ LXX și Vulgata. Întrebarea ce presupun eĭ la versul 9 se pare potrivită.

Aceste patru versurĭ sunt așa de grele, că este permis interpreţilor a adăoga ceva în sensul lor. Nu cred că se găsește douŏ care se unesc în totul în acéstă parte a psalmuluĭ.

In aceste versurĭ numaĭ laboravit se pare că se îndepărtéză de ebreŭ הרל care însémnă *a încela*; dar el maĭ însémnă a fi obosit de frigurĭ, și verbul grec κοπιάζω are acelaș sens; laboravit îl are câte o dată. Profetul voește să ḑică, că se va sili, că se va osteni în zadar a căuta un preţ pentru sine și nu va afla.

MEDITAŢIUNI

Ceĭ puternicĭ și bogaţĭ se măgulesc în decomun pentru o viéţă lungă: eĭ uită în acéstă speranţă momentul morţiĭ lor; dar în fine el sosește, și atuncĭ ce pot da eĭ pentru a înlătura acéstă trecere înfricoșată din timp la extremitate? Omul bun, care se lépădă de totul n'ar voi să dea nicĭ cel maĭ mic lucru pentru a se feri de mórte; el dorește de a se uni cu D-ḑeŭ, care a fost obiectul unic al dorinţelor sale în viéţa acésta; dar pĕcătosul cu totul concentrat în pământ, nu se teme de nimic alta de cât de a'l părăsi; el știe ceea ce părăsește și nu știe ceea ce'l aștéptă; saŭ maĭ bine el știe, că nu are ce maĭ aștepta, și are de ce

se teme; el lasă tóte bunurile sale la alţiĭ; merge să locuiască strâmtórea locuinţă a mormêntuluĭ, de acum acesta va fi sĕlaşul sĕŭ; numele sĕŭ va subsista póte în familia sa, în pământul sĕŭ, în monumentele istorice; slabă mângâere, saŭ maĭ bine o adevĕrată desperare pentru orĭ-cine ştie, că ne va maĭ fi posesorul a tot ceea ce lasă după dênsul.

VERSUL 12.

Şi omul în cinste fiind, n'a priceput; alăturatu-s'a cu dobitócele cele fără de minte şi s'a asemĕnat lor.

Este un fel de conclusiune generală, ce trage profetul din versurile precedente. Ebreul ḍice: non commorabitur, în loc de non intellexit; de unde câţĭ-va ebraiştĭ traduc: omul de şi îmbrăcat cu onóre, nu va sta mult *timp;* alţiĭ precum urmézĕ *textul* şi Vulgata, şi traduc: a devenit asemenea animalilor lipsite de minte. Se pare cu tóte acestea, că ceĭ LXX n'aŭ pus ἀηνοήτοις de cât pentru a se înţelege animalele cele maĭ urâte; căcĭ eĭ aŭ conservat cuvêntul ebreŭ נִדְמָה, pentru ca să însemneze, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς, et similis factus est illis adică, unicuique jumentorum. Iată, pre cât 'mĭ pare, aceea ce ceĭ LXX aŭ vĕḍut; şi nu se póte ḍice, că eĭ s'aŭ îndepărtat de sens, chiar când eĭ ar fi adaogat aceea ce ḍice Vulgata similis factus est illis.

MEDITAŢIUNI

Orĭ în ce limbă s'ar lua acest vers, el arată o diferenţă fórte mare între om şi animale: după ebreŭ, se vede că animalele pier, şi că ruşinea omuluĭ este, că fiind înzestrat cu inteligenţă, se face asemenea animalelor prin lipirea lor de pământ. După grec şi latin, se vede că animalele nu aŭ nicĭ o *înţelegere*, şi că omul, care este împodobit cu acest dar preţios, se împodobeşte prin dorinţele sale pământeştĭ în rândul acestor creaturĭ mărginite numaĭ la instinct. Un rabin învĕţat a dat un sens fórte frumos acestuĭ vers, luat în termeniĭ ebreuluĭ, şi combinat cu versul cel maĭ de pe urmă a psalmuluĭ. Este în om, ḍice el, o glorie care nu trebue să dórmă, adică a se stinge; şi acéstă glorie este sufletul sĕŭ, pentru că ea este nemuritóre. Omul care nu gândeşte la acest folos se aséménă cu animalele.

VERSUL 13.

Acéstă cale a lor smintélă este lor și după acestea cu gurele lor se vor bine-cuvênta.

In ebreŭ este: acéstă cale a lor este o nebunie; ceea ce ceĭ LXX aŭ cetit כשל, care va să ḑică, *smintélă*, în loc de כמל, care însémnă *nebunie* un *chin* în loc de *samech*, două litere, care să promită maĭ totdéuna, *ejusdem labii* cum se ḑice. Sensul nu este deosebit; acel ce ḑice: acéstă purtare este o ocasiune de cădere, ḑice iarăși: acéstă purtare este o nebunie. Ebreul adaogă, și pre dênșiĭ îĭ urméză ceĭ cărora le place cuvintele saŭ maximile lor. Acest sens este bun, dar și acelor LXX nu este maĭ puțin. Aceștĭ interpreți aŭ cetit simplu *postea*, în loc de *qui postea*, saŭ *posteri*; saŭ maĭ bine eĭ aŭ luat ואחריהם, pentru două cuvinte, care însémnă, *et postea ipsi*. Se póte asigura, că ebreul nu exclude sensul celor LXX, saŭ chiar 'l conține; căcĭ dacă purtarea acestor ómenĭ lipsiți de pămênt este o nebunie, nu se póte că eĭ să nu se laude cu dênsa.

MEDITAȚIUNI

Purtarea ómenilor lipiți de pămênt are tóte calitățile rele ce le arată profetul aicĭ; este o adevĕrată nebunie, pentru că perd din vedere ceea ce ar trebui să'ĭ atingă maĭ ales, adică mântuirea sufletuluĭ lor și viéța eternă, este o *pedică* pentru eĭ, pentru că acéstă lipire de bunurile pămêntești 'ĭ face să cada necontenit. Un bogat nu înlătură nicĭ-o satisfacțiune; el se cufundă în tóte excesele ce 'ĭ cere patima. Cea maĭ mare nenorocire a sa este, că nu deschide ochiĭ asupra stăreĭ sale, și că se glorifică încă în rătăcirile sale. El se laudă de aceea ce ar trebui să se umiléscă, dă cel maĭ rĕŭ exemplu la tótă posteritatea sa. Copiĭ crescuți de un părinte cufundat în plăcerĭ pămêntești, adoptéză tóte maximile lor, și'și formézĕ regulamentul purtăreĭ lor. Ast-fel se perpetuă viciul, și generațiunile se conrup totdéuna din ce în ce.

VERSURILE 14, 15.

Ca niște oĭ în Iad s'aŭ pus, mórtea 'ĭ va paște pre dênșiĭ
Și vor stăpâni pre eĭ ceĭ drepțĭ diminéța, și ajutorul lor se va învechi în Iad, din mărirea lor s'aŭ scos.

Aceste douĕ versurĭ fac numaĭ unul în ebreŭ și grec, dar aceea nu pune nicĭ-o diferință în sens. Profetul voește să dică, că acești puternicĭ, acești bogațĭ aĭ secoluluĭ, vor fi prada infernuluĭ și a mormêntuluĭ; că diminéța, adică la momentul descoperireĭ generale, ceĭ drepțĭ la rêndul lor vor stăpâni pre ceĭ pĕcătoșĭ, că tot sprijinul le vor lipsi, că tăria lor se va nimici în mormênt, după gloria de care s'ar fi bucurat saŭ vor fi abuzat. Sensul ebreuluĭ nu este diferit, de și câte-va cuvinte s'aŭ tradus deosebit de câțĭ-va interprețĭ. Cuvêntul וצורם pre care ceĭ LXX 'l traduc prin ἡ βοηθεία αὐτῶν, este tradus de ebraiștĭ, *forma*, caracter, pulchritudo; dar este sigur, că acest cuvênt însémnă: robur auxilium; și acesta e sensul ce l'a urmat ceĭ LXX In fond nu este deosebire; căcĭ tăria și puterea celor bogațĭ aĭ secoluluĭ, este tot una cu frumusețea lor; și caracterul lor, saŭ forma lor esențială.

Cuvêntul ebreŭ ce se traduce, *pro habitaculo*, saŭ *ab habitaculo* în grec este prin ἐκ τῆς δόξης și în latin a gloriâ. Se pare că acești interpreți aŭ voit să dea maĭ mult sensul, de cât cuvêntul. Iadul va fi partea celor pământenĭ după palatele ce le-ar fi locuit; adică că locul cel maĭ întunecos va urma locuința cea maĭ gloriósă; ceea ce exprimă â gloriâ. In edițiunile grecești de Alda și Compluta, este ἐκ τῆς δόξης αὐτῶν ἐζώθησαν, ex gloriâ suâ depulsi sunt. Targum face o parafrasă frumósă în partea acésta. Corpora eorum veterascent in gehennâ, quoniam extenderunt manum suam, et destruxerunt habitationem domus majestatis ejus; ceea ce ne învață că doctoriĭ ebreĭ aŭ înțeles aicĭ *iadul*, ca locul muncilor eterne; că eĭ aŭ luat locuința de care s'a vorbit aicĭ ca o locuință de glorie; și acésta sprijinește și traducerea celor LXX și a Vulgateĭ.

MEDITAȚIUNI

Sunt adevĕrurĭ marĭ în aceste versurĭ. Ele ne învață că pĕcătoșiĭ, carĭ sunt totdéuna cu partisaniĭ lumiĭ, vor fi conduși în Iad, precum se duc oile la junghiare; că mórtea eternă 'ĭ va sfâșia; că tóte folósele lor vremelnice, vor fi sfărâmate în acest loc de muncă; și că în fine ceĭ drepțĭ vor triumfa de rĕutatea impioșilor. Ceea ce este și maĭ înfricoșat într'acéstă descriere, este că mórtea va sfâșia pre ceĭ pĕcătoșĭ; acéstă mórte va fi nedespărțită de eĭ, fără a'ĭ nimici; iadul nu va exista de cât pentru a'ĭ munci, și eĭ vor exista pentru a fi munciți fără încetare.

VERSUL 16.

Insă Dumnedeŭ va mântui sufletul meŭ din mâna iadului când mĕ va apuca.

Iată opunerea ce pune profetul între ómenii buni și rĕi. D-ḑeŭ va mântui pre ceĭ d'intâiŭ din iad, și ĭ va scóte chiar din mormênt, el ĭ va scăpa, când va veni timpul chiar cu mâna sa. Se póte traduce după ebreŭ, pentru că mĕ va lua cu mâna sa, saŭ sub protecțiunea sa; în fond este acelaș sens. Aicĭ se pare, că profetul deslégă enigma sa, *de ce să mĕ tem în diua cea rea?* De și are a'și imputa de ore-care greșelĭ, fiind-că se căește, el speră că D-ḑeŭ 'l va scăpa din iad și din mormênt, pentru a'ĭ face parte de o înviere gloriósă.

MEDITAȚIUNI

Profetul vorbește aicĭ de sufletul sĕŭ, ca și cum ar ḑice : știu că și corpul meŭ trebue să intre în mormênt, și că în acéstă privință nu va fi nicĭ o deosebire între mine și pĕcătoșĭ, dar știŭ că Domnul va mântui sufletul meŭ, acéstă parte așa de esențială a mea, și că'l va lua sub protecțiunea sa. Las dar corpul meŭ în locuința morților, putredimeĭ și vermilor, dar privighez asupra sufletuluĭ meŭ, și'l țin sub legea luĭ D-ḑeŭ, pentru că ea trebue să trăiască pentru acéstă porțiune de materie ce'l însuflețește. Știŭ încă, că merită mórtea eternă depărtându-se de căile dreptățeĭ, dar am rĕscumpĕrător, care a plătit prețul sĕŭ, și în acest preț nestimat, pune speranța mea.

VERSURILE 17, 18.

Să nu te temĭ când se va îmbogăți omul, saŭ când se va înmulți mărirea caseĭ luĭ. Căcĭ când va muri el, nu va lua tóte, nicĭ se va pogorî în dênsul mărirea luĭ.

Sensul acestor douĕ versurĭ este fórte clar. Profetul asigură pre ceĭ micĭ, pre sĕracĭ, pre întristați, pentru bogățiile și puterea acelor ce se vĕd marĭ în lume. Când aceștĭ marĭ mor, eĭ nu duc nimica cu dênșiĭ. Non sumet omnia, frază ebraică, în loc de nihil sumet.

MEDITAȚIUNI

Averea bogaților secolului inspiră adese-orĭ temere, maĭ totdéuna invidie, este o ilusiune. Ascultă, dice Sf. Chrisostom, mórtea vine, ea taĭe până 'n rădăcină, și arborele cade cu tóte ramurile sale. Atuncĭ cel care a strîns atâtea comorĭ, care avea atâția servitorĭ în serviciul sĕŭ, care poseda atâtea case, se duce singur; nimenea nu'l însoțește, el nu duce cu sine nicĭ hainele cu care se îmbracă și nu lasă vermilor de cât un cadavru urîcios pentru a le servi de mâncare. Acéstă descriere așa de veche și așa de adevĕrată nu are nicĭ un efect asupra ómenilor. Eĭ știŭ cu toțiĭ sfârșitul lor, și calcă în picióre cenușa părinților lor, precum și aceștia aŭ făcut cu bĕtrâniĭ lor, și setea de bogățiĭ și îngrijirile nu maĭ contenesc, Pentru că credința nu maĭ vorbește în inima pământenilor, pentru că eĭ nu gustă cuvêntul noŭ al luĭ Is. Chr., ce l'a introdus prin discipoliĭ și prietiniĭ sĕĭ, limba care deslipește de pământ și înalță spiritele la cer.

VERSURILE 19, 20.

Că sufletul luĭ în viéța luĭ se va bine-cuvênta, mărturisi-se-va ție când veĭ face bine luĭ. Intrarea până la némul părinților sĕĭ, până în véc nu va vedea lumină.

După ebreŭ ar trebui a se traduce: El însuși va bine-cuvênta sufletul sĕŭ, în viéța sa, și te va lăuda când veĭ fi făcut bine, adică când te veĭ îmbogăți. Acest sens este iarăși fórte bun. Se pare că ceĭ LXX aŭ citit la finele acestuĭ vers 19, *eĭ* în loc de *tibi*, atuncĭ sensul va fi ast-fel cum se vede în traducere. Cât despre prima parte a versuluĭ, ceĭ LXX aŭ putut să traducă: יְבָרֵךְ fără puncte prin εὐλογηθήσεται, benedicetur, căcĭ sunt aceleași litere și pentru activ și pentru pasiv. Uniĭ interpreți rapórtă acest vers la D-ḍeŭ, ca și cum D-ḍeŭ ar fi, care bine-cuvintéză pre acest bogat, dându'ĭ bunurile temporale, și ca și cum acest bogat n'ar lăuda pre D-ḍeŭ de cât când ar primi de la el aceste bine-faceriĭ. Nu cred ca accsta să fie adevĕratul sens al ebreuluĭ.

La versul 20 ebreul ḍice: nu vor vedea nicĭ-o-dată lumina, făcênd să se rapórte cuvinte la generațiunile părinților. In fond este acelaș sens ca și a celor LXX și al Vulgateĭ, căcĭ dacă acești părinți nu vĕd lumina, nicĭ némul lor nu vor vedea.

MEDITAȚIUNI

Profetul exprimă aicĭ starea bogaților în timpul vieței lor, și sórta care îĭ aștéptă după mórte. Li se ḑice că eĭ aŭ făcut înțelepțește că aŭ adunat bogățiĭ. Eĭ gustă aceste laude și mărturisesc recunoștință acelor cariĭ lingușesc în timpul vieței lor. Ast-fel este comerțul lingușireĭ și minciuneĭ între ómenĭ. Dar ce se întêmplă? acest bogat întâlnește pre părinții sĕĭ in mormênt. Dacă eĭ s'aŭ purtat ca și el, nu vor vedea nicĭ-o-dată lumina, eĭ vor fi etern în întunericul cel maĭ din afară, cu care Evangelia amenință pre pĕcătoșĭ, și tot aceeași sórtă vor avea și aceĭ ce s'ar uni cu eĭ. Ast-fel este desnodământul acesteĭ scene a lumiĭ; mormêntul și întunericele cuprind totul. In locul luminеĭ care se arată celor drepți, partisaniĭ lumiĭ sunt privați în véc de ḑiua cea mare a Domnuluĭ, de acéstă vedere nespusă a tuturor bunurilor.

VERSUL 21

Și omul în cinste fiind, n'a priceput, alăturatu-s'a cu dobitócele cele fără de minte și s'a asemênat lor.

Acésta este repețirea versuluĭ 12: și aicĭ Ebreul pune ca și ceĭ LXX și Vulgata *non intelexit*, S'a observat, că acéstă lecțiune din urmă trebue să determine și pe cea din versul 12. Căcĭ de ce n'ar fi repetat profetul cuvênt după cuvênt versul 12? și de sigur este prea adevĕrat, că adevĕrata și unica sa gândire, trebue să fie la finele psalmuluĭ, pentru că este conclusiunea și confirmațiunea a tot ceea ce ḑice el în alte versurĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu este nicĭ o nenorocire pentru animalele fără judecată de a părăsi viéța lor, după ce aŭ urmat instinctul, careĭ duce a se bucura de bunurile sensibile; ele nu aŭ nicĭ o lege, care să le opréscă; ele nu sunt destinate la un scop supra-natural. Dar omul, care are luminele rațiuneĭ, o libertate, o conștiință, o lege care îl conduce, omul care posedă un suflet nemuritor, și care datorește autoruluĭ sĕŭ tóte datoriile de recunoștință și dragoste, va fi infinit nenorocit, dacă se orbește asupra mincinóselor bunurĭ ale acesteĭ

viețĭ, dacă mărginește dorințele sale la aceste bunurĭ, dacă nu înalță gândirea sa până la viéța viitóre. Iată aceea ce'l asémănă cu animalele, și ceea ce'l degradéză maĭ mult de cât dênsele, pentru că el meritá imputărĭ și pedepse, care nu sunt făcute pentru ele.

PSALMUL XLIX

Are pentru titlul: *Psalmus Asaph*, ceea ce face a crede pe mulțĭ iterpreți, că acest psalm și câț-va alțiĭ carĭ aŭ acelaș titlu sunt compușĭ de Asaph, care după textul sacru al Cărțeĭ a II-a Paralip., Cap. 29 ver. 30 era *vĕdĕtor* saŭ *profet*. N'avem pentru ce să respingem acéstă opiniune; dar nicĭ ea nu este rezemată pe dovedĭ sigure. Asaph era profet dar el era și cântăreț, și chiar după prima carte paralip., C. 16, versurile 5, 7, fruntea cântăreților. S'ar putea crede, că acest titlu a fost dat acestuĭ psalm, pentru că Asaph, trebuia să'l cânte, deși David a putut să fie autorul. Chiar când Asaph l'ar fi compus, nu ar fi maĭ puțin cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, pentru că acest cântăreț era profet.

Subiectul principal al psalmuluĭ este o sfătuire la adevĕrátul cult a luĭ D-ḑeŭ, care voește să fie servit cu spiritul și cu adevĕrul nu numaĭ prin ceremoniĭ exterióre. Se găsesc multe trăsurĭ, care aŭ raport la cele douĕ veniriĭ a luĭ Is. Chr. unul la timpul întrupăreĭ și predicăreĭ sale, altul la finele secolelor.

VERSURILE 1, 2 3, 4.

Dumneḑeul Dumneḑeilor, Domnul a grăit, și a chemat pământul de la rĕsăritul sórelui până la apus. Din Sion este bună-cuviința frumuseței luĭ. Dumneḑeŭ arătat va veni Dumneḑeul nostru și nu va tăcea. Foc înaintea luĭ va arde și împrejurul luĭ vifor fórte.

Se unesc aicĭ aceste patru versurĭ, pentru că equivaléză cu treĭ în ebreŭ și grec, și pentru că cel puțin în cele treĭ versurĭ

d'întâiŭ sensul versuluĭ depinde de cel următor. Ceĭ LXX aŭ tradus: Θεὸς Θεῶν Κύριος ἐλάλησε. Ebreul póte fi tradus: Fortis, Dominus, Deus locutus est, unde se vede treĭ nume ale luĭ D-ḑeŭ, de unde câțĭ-va părinți aŭ încheiat, că cele treĭ persóne ale Sfinteĭ Treimĭ eraŭ indicate în acest vers. Dar acest argument nu este demonstrativ. Urmând pre ceĭ LXX și Vulgata, profetul ḑice, că D-ḑeŭ, care este Domnul Dumneḑeilor (orĭ că se înțelege de îngerĭ, orĭ regi, orĭ magistrați, saŭ chiar ḑeiĭ falșĭ aĭ némurilor) a vorbit. Dar cum a vorbit? prin îngeriĭ sĕĭ. prin profeții sĕĭ și maĭ ales Fiul sĕŭ, cum ḑice Sf. Paul la primul capitol al Epistoleĭ sale către ebreĭ.

Ce a ḑis acest mare D-ḑeŭ: El a chemat pământul de la resăritul sóreluĭ până la apus. Prin aceste cuvinte trebue a se înțelege tot pământul nu numaĭ Palestina, și este arătat, că acésta se raportă la chemarea némurilor și a Iudeilor, la legea Evangelieĭ, saŭ maĭ bine la citarea tuturor popórelor, la judecata luĭ D-ḑea.

Din Sion, care este strălucirea frumuseței sale, D-ḑeŭ va veni arătat.

Ebreul ḑice: Din Sion, care este perfecțiunea frumuseței, D-ḑeŭ a aruncat lumina sa (orĭ strălucirea). Ceĭ LXX și Vulgata presintă viitorul, ceea ce este indiferent în limba slantă și la profeți. Se vede, că aceste versiunĭ daŭ textul: căcĭ a veni arătat și a veni strălucit, este tot una când este vorba de venirea luĭ D-ḑeŭ. Unĭĭ interpreți, pentru a urma divisiunea Vulgateĭ, ḑic: Din Sion (va eși) strălucirea frumuseții sale, D-ḑeŭ va veni arătat, se vede că aceea recade în acelaș sens, și că este o imagină de lumină, ce trebuea să reverse Mesia, saŭ luminând, saŭ judecând lumea; căcĭ aceste douĕ ideĭ se asociază în psalm. D-ḑeul Nostru va veni, și nu va păzi tăcerea: ebreul ḑice acelaș lucru.

Focul se va aprinde înaintea sa: ebreul ḑice, va sfâșia, va contopi înaintea sa, imagine maĭ tare dar nu deosebită. Și împrejurul luĭ va fi o mare oróre, saŭ vifor forte. Se vede că aceste douĕ versurĭ din urmă trebue să se rapórte la judecata cea maĭ de pe urmă a luĭ D-ḑeŭ.

Este arătat deci, că cu tóte divisiunile diferente, care se observă între Vulgată și ebreŭ, nu este nicĭ o diferență în sens; pentru a se convinge, ar trebui să se vadă traducțiunea luĭ Duport, care n'a urmat de cât pe ebreŭ.

MEDITAȚIUNI

Profetul voește prin acest exord măreț, să facă pre poporul sĕŭ și pre toțĭ ómenĭĭ cu luare aminte. Puterea luĭ D-ḑeŭ este arătată prin acest cuvênt așa de expresiv el chiamă pământul de la resărit până la apus. Și pentru ce'l chiamă el? maĭ întâiŭ pentru a'l face să asculte legea sa scrisă în tóte inimile, apoĭ pentru a'l pregăti la predi-

carea Evangheliei, a căruĭ miniștri n'a fost mărginiți a învĕța un popor, a lumina o țară, dar a deschide calea mântuireĭ Iudeilor și a Némurilor, Grecilor și Barbarilor, învĕțaților și ignoranților. In fine D-ḍeŭ, chiamă pământul la judecata sa universală. Acest eveniment este încă viitor dar preḍis de tóte profețile adevĕruluĭ.

Când D-ḍeŭ vorbește unuĭ suflet precare voește să'l umple de cunoștința și dragostea sa, el face a se auḍi vocea sa în tótă lumea interióră: ea rĕsună în tóte facultățile omuluĭ. El vine cu strălucire, el se anunță lămurit, el aprinde focul dragosteĭ sale, și face o revoluțiune întrégă în tótă purtarea acestuĭ credincios, înḍestrat cu atâtea darurĭ. Ah! Dómne, simțesc tótă tăria acestor adversarĭ înalțĭ, când staŭ înaintea ta, când mĕ dedeaŭ cu seriositate la sfintele tale chemărĭ! Da, Dómne, mărturisesc, că tu eștĭ D-ḍeŭ tare stăpân unic al sufletuluĭ meŭ, ființa supremă, care meritĕ tóte sentimentele inimeĭ mele. Nu pot să nu cunosc vocea ta, ea mĕ chiamă cu atâta blândețe și tărie; maĭ ales în sfântul tĕŭ templu mi te arățĭ, în sfânta taĭnă a dragosteĭ tale tu'mĭ arățĭ presența ta. Nu'mĭ maĭ rĕmâne de cât a te ruga, ca să fiĭ *focul* sfâșietor, care consumă tóte înclinările mele cele rele; numaĭ prin acéstă tempestă bine făcătóre mĕ voiŭ perde cu totul în tine. O Dómne, împlinește lucrul tĕŭ. Desfășură-mĭ voințele tale în tótă urmarea acestuĭ sfânt.

VERSUL 5.

Chema va cerul de sus și pământul, ca să alégă pre poporul sĕŭ.

Termenul *discernere* însémnă aicĭ a judeca, după forța ebreuluĭ și a greculuĭ. In acéstă judecată trebue să urmeze separarea drepților de pĕcătoși, și acésta iarăși este însemnarea cuvêntuluĭ *discernere.*

Nu ne putem îndoi, că nu este vorba aicĭ de judecata universală, când în fața ceruluĭ și a pământuluĭ, D ḍeŭ va face dreptate. tuturor ómenilor, și va distinge pre poporul sĕŭ de aceĭ, carĭ vor fi refuzat de a intra în acéstă legătură.

MEDITAȚIUNI

Judecata luĭ D-ḍeŭ va fi de o dreptate, care nu-ĭ va fi frică nicĭ de presența îngerilor nicĭ de a ómenilor. Tot uni-

versul va mărturisi de esacta dreptate, care va fi dată tuturor generaţiunilor şi tuturor acelora, carî vor fi format catena de la Adam şi până la cel mai după urmă din descendenţii sĕi. Atunci provedinţa va fi cunoscută şi justificată în tóte raporturile sale. Fie-care din predestinaţi va recunóşte bine-facerea milostivirei divine în buna întrebuinţare, ce va fi făcut de darul sĕŭ, şi fie-care din reprobaţi se va vedea condamnat de cunoştinţele sale propriĭ, chiar prin resónele, saŭ mai bine prin pretextele, ce va fi urmat pentru a fi scutit de legea luĭ D-ḑeŭ. Acéstă chemare a ceruluĭ şi a pământuluĭ, pentru a fi martorĭ judecăţiĭ luĭ D-ḑeŭ, şi pentru a judeca chiar cu D-ḑeŭ, este în deajuns pentru a demonstra, că tóte creaturile raţionabile vor fi avut mijlócele mântuirei, de şi noĭ nu cunóştem adesea orĭ pre pământ, care sunt aceste mijlóce şi în ce consistă ele. D-ḑeŭ nu se va teme de a pune causa sa în mâinile îngerilor şi a ómenilor. El se va arăta în finit drept în tot ceea-ce a făcut. Acéstă reflexiune este rĕspunsul tuturor neliniştilor nóstre asupra regulei providenţiale ce D-ḑeŭ păzeşte către ómenĭ. Să fim asiguraţi că el este înfinit drept, şi că tóte cunoştinţele nóstre se vor reuni într'o ḑi cu ale sale, pentru a recunóşte suverana dreptate a decretelor sale.

VERSUL 6.

Adunaţi luĭ pre cuvioşiĭ luĭ, pre ceĭ ce aşéḑă aşeḑământul de lege al luĭ pentru jertfe.

Profetul vorbeşte saŭ îngerilor, miniştriĭ voinţelor Domnuluĭ, saŭ locuitorilor pământuluĭ, saŭ chiar tuturor creaturilor, carĭ toţi, după rangul şi destinaţia lor, vor contribui a manifesta dreptatea decretelor luĭ D-ḑeŭ.

Adunaţi, ḑice el. Domnuluĭ, maĭ întâiŭ pre aceĭ ce s'aŭ îngăduit a'l servi, pre aceĭ cariĭ eraŭ în alianţa sa pentru a'ĭ oferi sacrificiĭ, adică, pentru a împlini tóte datoriile cultuluĭ sacru. Sf. Petru ḑice, că judecata trebue să înceapă prin casa luĭ D-ḑeŭ; adică prin aceĭ cari sunt însărcinaţi cu misterul religiuneĭ.

Ebreul pune acest vers la prima persónă. Adunaţi-mĭ pre cuvioşiĭ meĭ etc. Se vede că diferenţa vine de la aceia, că ceĭ LXX aŭ citit litera *vau* în loc de *jod*, ce se vede astă-ḑĭ în text. Acéstă presupunere este fórte probabilă şi rezemată chiar pe contest; căci nu se póte crede, că D-ḑeŭ vorbeşte aicĭ, pe când în versul următor se citeşte: Şi vor vesti cerurile dreptatea luĭ, şi în versul 8

ascultă poporul meŭ etc. D-ḑeŭ ia cuvêntul și îndeplinește restul psalmuluĭ cu instrucțiunile și reproșurile sale. Nu mĕ îndoesc, că lecțiunea celor LXX și a Vulgateĭ nu este preferabilă celeĭ a ebreuluĭ de astă-ḑĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu ni se pare îndoelnic, că Profetul n'ar fi avut aicĭ în vedere pre Iudeiĭ, carĭ eraŭ în legătură cu D-ḑeŭ, și carĭ eraŭ ținuțĭ de a'ĭ oferi sacrificiĭ. El îĭ învață că judecata luĭ D-ḑeŭ va începe prin eĭ, ceea-ce este conform cu gândirea Apostoluluĭ, care ḑice, că necazul și pedépsa va fi pentru tot omul, care face rĕŭ, și maĭ întâiŭ pentru Iudeŭ și apoĭ pentru Elin. Dar acéstă amenințare lovește deopotrivă pe aceĭ, carĭ vor fi fost chemațĭ la creștinism și carĭ vor fi abuzat de acest har; eĭ vor fi citațĭ și condamnațĭ la tribunalul luĭ D-ḑeŭ, maĭ nainte de aceĭ, carĭ nu vor fi luminațĭ de luminele credinței, și pedépsa lor va fi maĭ aspră. Printre creștiniĭ încă aceĭ, carĭ vor fi fost îmbrăcațĭ cu ministerul sacru, trebue a se aștepta la o judecată maĭ înfricoșată de cât aceea a simplilor credincioșĭ; starea lor este într'un sens maĭ precis și maĭ distins, o stare *sfântă*, un angajament de sfințenie. Cu ce se vor apĕra, dacă eĭ aŭ profanat ministerul lor? Cerul și pământul vor fi marturiĭ rătăcirilor lor, și vor aplauda neomenia lor. O! Dumneḑeule! ce sentimente de frică 'mĭ inspiră nevinovăția judecățiĭ tale! Eŭ sunt onorat cu un caracter sublim, și însărcinat cu funcțiunĭ superióre întru cât-va celor ale îngerilor; ce sémă îmĭ veĭ cere tu pentru o destinațiune așa de înaltă? Ah! Dómne, pre cât este încă timp, inspirămĭ sentimente de pocăință; ca să șterg prin căința și prin dragostea mea, netrebnicia atâtor anĭ petrecuțĭ în casa ta. Sunt *cuvios* prin ministerul meŭ; fă ca se fiŭ și prin faptele mele și prin exemplul vieței mele.

VERSUL 7.

Și vor vesti cerurile dreptatea luĭ, că D-ḑeŭ judecător este.

Textul în acest vers ḑice: pentru că Domnul *însuși* este judecător; *el însuși* nu este în grec și în Vulgata; acéstă diferență este neînsemnată.

Sensul Profetului este, că puterile cerești vor vesti dreptatea decretelor lui D-deŭ; și că ele vor convinge ușor universul de acésta dreptate, pentru că D-deŭ judecător este. Cel ce dice Domnul, dice tóte perfecțiunile, prin urmare o dreptate lipsită de tótă imputarea și demnă de tótă veneraţiunea.

MEDITAȚIUNI

Pământul până în diua revelaţiunei nu póte manifesta dreptatea Domnului; el nu vede raporturile, nu póte pătrunde secretele; el vede adeseorĭ pre drepții apăsați, și păcătoșĭ în prosperitate și strălucire. Dar în diua cea mai de pe urmă, el va audi aceea ce cerul cunóște de acésta infinită dreptate, și D-deŭ însuși ĭ va arăta ordinul și dreptatea decretelor sale. El va vedea atunci, că numaĭ D-deŭ este în drept de a judeca, pentru că el numaĭ are cunoștinți nespuse, și este lipsit de tóte pasiunile. Până în acel moment, nu trebue să perd din vedere acest cuvênt al profetului: *D-deŭ este judecător*: și acest cuvênt trebue să servéscă de regulă tutulor acțiunilor mele, tutulor gândirilor, dorințelor, cuvintelor mele, tuturor întreprinderilor mele. Cel ce judecă, dicea Apostolul, este Domnul; judecățile ómenilor nu trebue dar nicĭ să mĕ decidă, nicĭ să mĕ înfricoșeze, nicĭ să mĕ tulbure. Domnul este, care judecă; este de ajuns ca conștiința mea să'ĭ fie cunoscută, și să nu mĕ simt vinovat înaintea luĭ; dar pot să mĕ fălesc de acésta? Dómne să nu intri în judecată cu robul tĕŭ; iartă-mĕ pe când am timp să o pot căpĕta.

VERSUL 8.

Ascultă poporul meŭ și voiŭ grăi ție Israile, și voĭ mărturisi ție: Dumnedeŭ, Dumnedeul tĕŭ sunt eŭ.

Profetul voește să dică, punênd cuvêntul în gura Domnului, că tot cuvêntul, care va urma, va convinge pre poporul sĕŭ, că el este D-deŭ Suveran, și maĭ mult, D-zeul luĭ Israel. In adevĕr, versurile următóre sunt o dovadă de mărirea luĭ D-deŭ, de sinceritatea ce cere el în cultul sĕŭ, de voința ce are de a fi servit cu spiritul și cu adevĕrul. Nicĭ o diferență aicĭ între text și versiunĭ.

Biblioteca

MEDITAȚIUNI

De voim să cunóștem, care va fi materia judecăței ce D-ḍeŭ va exercita asupra nóstră, să începem a medita acest vers. D-ḍeŭ ne îndémnă a'l asculta, și ne declară maĭ întâiŭ ceea ce este el: Eŭ sunt D-ḍeŭ, ḍice el, eŭ sunt D-ḍeul tĕŭ. In calitate de D-ḍeul nostru, el ne guvernă cu bunătate și dreptate, el este totdéuna gata a ne face bine.

VERSURILE 9, 10, 11.

Nu pentru jertfele tale te voiŭ mustra; că arderile cele de tot ale tale înaintea mea sunt pururea. Nu voiŭ primi din casa ta viței, nicĭ din turmele tale țapĭ. Că ale mele sunt tóte fiarele țarineĭ, dobitócele în munțĭ și boiĭ.

D-ḍeŭ a ordonat poporuluĭ sĕŭ de a'ĭ oferi sacrificiĭ de boĭ, de vacĭ, de țapĭ etc... dar el voia ca cultul interior să fie sufletul acestor ofrande. El ḍice, că nu va mustra pentru jertfele luĭ, pentru că înaintea luĭ sunt pururea. Nu este deosebire între text și traduceriĭ; de cât numaĭ înt'aceea, că textul pune: jumenta și montibus mille. Pentru că אלף, însémnă *miĭ* și *boŭ*. Ceĭ LXX aŭ luat a doua însemnare, și în loc de a traduce ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ βοῦς la singular, eĭ aŭ pus la plural. Nu se póte ḍice, că eĭ aŭ făcut un contra-sens.

Se vede că אלף, în acéstă parte, însémnă *bos*, pentru că în aceste douĕ versurĭ sunt și alte animale despre care vorbește Profetul, la singular, după ebreŭ, adică *Vitulus*, *fera sylvae*: de ce n'ar fi *bos*? Nu este maĭ natural ca să fi vorbit aicĭ de *boĭ*, de cât de miele munților; ceea ce nu se póte admite pentru că nu maĭ este alt exemplu în scriptură. Este adevĕrat, că aicĭ בחרבי este un regim a luĭ אלף; dar se vede că ceĭ LXX au luat *jod* care termină בהורי, pentru un *vau* la începutul cuvêntuluĭ יאלף ceea ce ar face *in monte et bos*.

MEDITAȚIUNI

Aceste versurĭ rĕspândesc o mare lumină asupra instituțiuneĭ sacrificiilor legiĭ. D-ḍeŭ le-aŭ ordonat chiar în mare numĕr, dar acesta nu era un cult, care să'ĭ fie plăcut, dacă va fi lipsit de dispoșițiile interióre, și mărginit numaĭ la simpla jertfire a victimilor. Ce omagiŭ dă prin sine însușĭ luĭ D-zeŭ, mórtea diverselor animale, ce se jertfesc pe al-

tar? Nu este el stăpân al tuturor animalelor, carii rătăcesc în păduri și prin munți? Trebuia deci a însoți aceste sacrificii de dispositiunî interióre, a face o mărturisire sinceră de stăpânirea sa, a cere misericordia sa când a pécătuit. Dacă Israeliții n'ar fi fost așa dedați la idolatrie, este adevěrat că D-dĕu nu le-ar fi impus jugul atâtor sacrificii, că ar fi făcut și cu dênșii așa precum face cu creștinii, carii n'aŭ de cât un sacrificiŭ: afară, că aceea ce era prescris Iudeilor, a avut un raport figurativ cu marele sacrificiŭ al lui Is. Chr. pe când noi posedăm acest mare sacrificiŭ, este însuși sacrificiul adus pe cruce.

Dar ceea ce D-dĕu dice aicî poporului sĕŭ, este iarăși o mare învěțătură pentru noi. Tot cultul exterior al religiunei nu ne va fi nicî de un folos, dacă 'l separăm de dispositiunile interióre. Tótă Evangelia ne duce la exercițiul virtuții, care aŭ principiul lor în inimă. A cânta psalmii Domnului, a asista la serviciul divin, a participa la sfintele taîne, a face milostenie sĕracilor, sunt fapte religióse, dar fapte mórte prin sacrificiul spiritului și al voinței. Creștinii, carii mărginesc la fapte exterióre, se aséměnă cu Iudeii, carii se mulțumeaŭ a jertfi victime fără a iubi pre D-dĕu, și fără a se urî pre sine însuși.

VERSURILE 12, 13, 14.

Cunoscut-am tóte păsĕrile ceruluî și frumusețea țarineî cu mine este. De voiŭ flămânți nu'ți voiŭ spune ție; că a mea este lumea și plinirea eî. Aŭ dóră voiŭ mânca carne de tauri, saŭ sânge de țapi voiŭ bea?

Ebreul dice la versul 12: Cunosc tóte pasĕrile munților. Cred că acéstă expresiune, pasĕrile ceruluî, equivaléză cu *pasĕrile munților*; pentru că numaî pasĕrile se ridică sus în regiunea aeruluî, că să se pótă numi păserile munților.

Ebraiștiî traduc în acelaș vers: și bestia sĕlbatică a câmpiilor este a mea, în loc de *frumusețea* saŭ podóba copiilor este a mea saŭ cu mine (pulchritudo agri mecum est). Dificultatea este în cuvêntul זִיז. Unii 'l traduc prin *reptilia*, pe care partisanii ebreului 'l pune prin fera; dar alții dic, că însémnă și *splendor*, și acéstă însemnare o are și în Isaia 66, 2. Se pare deci adevěrat, că în psalm se póte traduce: tot ceea ce împodobește câmpii este al meŭ; acest sens este mai bun de cât acel al ebraiștilor; pentru că s'a vorbit mai sus de animalele sĕlbatice ale munților. Fer. Ieronim traduce: Et universitas agri mecum est.

Cele-l'alte două versuri sunt aceleași în text și traducere; textul pune carnea taurilor și Vulgata *carnes*; tot una. Când D-dĕu dice 'mĭ-e fóme, etc. nu trebue a se înțelege, că este susceptibil de fóme; este un fel de asigurare, că nu are trebuință de ómenĭ nicĭ de darurile lor.

MEDITAȚIUNI

Și aceste versurĭ sunt contra Iudeilor; eĭ credĕu, că sacrificiile lor aveaŭ în sine vre-o virtute, care să'ĭ facă plăcuțĭ luĭ D-dĕu; și în aceea se înșelaŭ, cum le arată profetul fórte lămurit. Aceste sacrificiĭ nu plăceaŭ luĭ D-dĕu de cât numaĭ, că ele eraŭ figurative ale mareluĭ sacrificiŭ a luĭ Is. Chr. și că le aducea în spiritul credințeĭ și al dragosteĭ. Aceste sacrificiĭ plăceaŭ luĭ D-dĕu, pentru că el le-a ordonat; și nu'ĭ plăceaŭ după cum spune profetul aicĭ. Trebuia dar întru cât 'ĭ plăcĕŭ, ele să fie umbră a celor viitóre, precum se exprimă Apostolul; și întru cât nu'ĭ plăcĕŭ, să fie considerat în sensul Iudeilor, carĭi se ținĕŭ de literă, și carĭi se mulțumea cu ritul exterior.

Iudeiul nădăjduia rĕsplătire vremelnică a bunurilor, mărginite la viĕța acésta; era a strîmtora privirile luĭ D-dĕu și a reduce cultul sĕŭ maĭ la nimic. Creștinul nu póte să'și propue asemenea bunurĭ, căcĭ nu are nicĭ o promisiune de acestea. Ce face el când mărginește cultul sĕŭ la ceremoniĭ exterióre? El nu are obiect, se rătăcește întru cât-va maĭ mult de cât Iudeul, și lumina ce el a primit-o nu servește de cât a'l orbi.

VERSURILE 15, 16.

Jertfește luĭ Dumnedĕu jertfa de laudă, și dă celuĭ Prea înalt rugile tale. Și mĕ chiamă pre mine în ḑiua necazuluĭ tĕŭ și te voiŭ scóte și mĕ veĭ prea mări.

Ebreul dice propriŭ: sacrifică luĭ D-dĕu mărturisirea ce revine la jertfă de laudă, cum și ebraiștiĭ convin. Este vorba de junghiere, prin urmare de sacrificiŭ, și Profetul opune lauda saŭ mărturisirea măririlor luĭ D-dĕu cărneĭ animalelor; ceea ce arată evident că vorbește de un sacrificiŭ interior, și de un cult în spirit și în adevĕr. El îndeamnă iarăși poporul sĕŭ a îndeplini făgăduințele sale, adică a îndeplini făgăduința de a servi Domnuluĭ. D-dĕu iarăși îl încredințéză de protecțiunea sa în necazurĭ și în nevoile vieței.

MEDITAȚIUNI

Iată adevěratul cult: a aduce luĭ D-ḍeŭ în inima sa un sacrificiŭ de laudă. Orĭ-ce jertfire cere un altar și un foc care consumă victima, care va fi altarul sacrificiuluĭ de laudă, dacă nu inima omuluĭ? Și care va fi focul acestuĭ sacrificiŭ, dacă nu dragostea? Acésta nu este o gândire mistică, dar o observare întemeiată pe litera psalmuluĭ, și pe ideia ce aŭ avut-o tóte popórele, maĭ ales Iudeiĭ, de sacrificiŭ. Dar dacă Profetul, saŭ maĭ bine însuș D-ḍeŭ prin gura Profetuluĭ, cere acest sacrificiŭ interior de la poporul Iudeiĭ, ce trebue să gândim de creștinĭ? Eĭ aŭ să sacrifice în tóte ḍilele, care este sacrificiul luĭ Is. Chr., dar acest sacrificiŭ separat de dispoșiţiunile interióre ale celor ce 'l aduc, saŭ carĭ iaŭ parte la el stând de față, nu este propriŭ vorbind, sacrificiul laudelor creștinilor, este sacrificiul de laudă al luĭ Is. Chr., la care trebue să unim sacrificiul de laudă al creștinilor, adică mărturisirea interióră de dependența, de credința lor, de dragostea lor fără care ar fi maĭ puțin religioșĭ de cât Iudeiĭ în adevěr credincioșĭ și spiritualĭ. Eĭ s'ar aseměna cu Iudeiĭ în adevěr trupeștĭ. A lăuda pre D-ḍeŭ fără sacrificiul de laudă, este o derîdere saŭ ipocrisie.

VERSUL 17.

Iar pěcătosuluĭ 'ĭ-a ḍis Dumneḍeŭ: pentru ce povesteștĭ tu dreptățile mele și ieĭ așeḍământul meŭ de lege prin gura ta.

Profetul arată aicĭ din noŭ că D-ḍeŭ vorbește. Ebreul ḍice: Ce aĭ tu să vestești decretele mele? Acesta e înțelesul traducerilor nóstre. D-ḍeŭ nu oprește pre pěcătoșĭ de a se presinta înaintea luĭ cu zdrobire de inimă, și de a mărturisi legea cea sfânta a sa; el impută numaĭ impioșilor și ipocriților, îndrăsnéla lor profană.

MEDITAȚIUNI

Cine este pěcătosul care să vestéscă decretele luĭ D-ḍeŭ, saŭ care să adreseze rugăciunĭ luĭ D-ḍeŭ, pe cât timp sufletul sěŭ este încă concentrat în pěcat, conservă tótă afecțiunea pěcatuluĭ, nu vorbește de testamentul luĭ D-ḍeŭ, saŭ

că nu se rógă de cât pentru a îndeplini datoriile de Stat de cât pentru a satisface obiceiul? Este un om care nu jertfește luĭ D-ḑeŭ victima de laudă, și al căruĭ cult nu este maĭ bun de cât acel al Iudeiuluĭ. D-ḑeŭ îl întrébă de ce îndrăsnește a vorbi de decretele sale și de testamentul sĕŭ? El vorbește numaĭ cu gura, cum observă psalmistul; acéstă gură se contraḑice cu inima, este un ipocrit pre care îl respinge D-ḑeŭ.

Dar acéstă mustrare cade și asupra acelora cariĭ se rógă fără luare aminte; gura lor vestește decretele luĭ D-ḑeŭ, și lauda lor pronunță cuvintele testamentuluĭ, dar inima nu se amestecă în acest sfânt exercițiŭ. Spiritul se rĕtăcește în miĭ de gândirĭ strĕine; precipitarea adaogă la necuviința acesteĭ rugăciunĭ. Apostolul ḑicea: mĕ voiŭ ruga din inimă, mĕ voiŭ ruga cu spiritul, adică: inteligența se va uni cu dragostea, voiŭ înțelege sensul rugăciunilor mele, și voința mea se va împăca cu sentimentele ce le enunță rugăciunea. Ḑómne! îndată ce voiŭ înțelege că trebue să te onorez prin un sacrificiŭ de laudă, rugăciunea mea va fi împlinită, și dacă slăbiciunea naturală ar distruge câte-o-dată spiritul, voiŭ ruga milostivirea ta, care iartă pre ceĭ slabĭ, pentru că ea cunóște meseria lor.

VERSURILE 18, 19.

Iar tu aĭ urât învĕțătura și aĭ lepădat cuvintele mele înapoĭ. De vedeaĭ furul alergaĭ cu el și cu cel prea curvar partea ta punéĭ.

Este ceva deosebire aicĭ între text și traduceriĭ. Textul ḑice la versul 18, *înapoia ta*; acest pronume nu este positiv exprimat în grecește și în latinește, dar evident sub înțeles. La versul 19 textul ḑice: Et eum adulteris portio tua, care este potrivit cu Vulgata.

D-ḑeŭ, mustră aicĭ pe pĕcătoșĭ, maĭ întâiŭ pentru îndepărtarea ce aŭ de învĕțătură; apoĭ disprețul ce mărturisesc pentru cuvêntul luĭ D-ḑeŭ; al treilea înclinarea ce aŭ de a'șĭ însuși averea aprópeluĭ; al patrulea aplecarea către desfrânare.

MEDITAȚIUNI

Se pare că se vede aicĭ progresul nelegiuireĭ; maĭ întâiŭ nu voește a se învĕța buna credință, închide ochiĭ la

lumina care luminéză din tóte părţile în doveḑile religiuniĭ; de aicĭ trece la dispreţul format al cuvêntuluĭ luĭ D-ḑeŭ, cercetéză cu ochiĭ determinaţĭ a descoperi contraḑicerĭ, imposibilităţĭ, necuviinţĭ, falşităţĭ; aruncă asupra luĭ o critică plină de amărăciune, înşelăciune şi mândrie. Dar ce interes are el de a despreţui ast-fel monumentele religiuneĭ? Nelegiuirea nu lucréză fără motive; el voeşte să lase jugul legeĭ, şi să fie liber a vieţui după înclinările sale. Frâul religiuniĭ sfărâmat, nu va cruţa la ocasiune nicĭ binele nicĭ onórea aprópeluĭ; el va fi tâlhar şi adulter, când ar putea să se sustragă de vigórea legilor omeneştĭ; şi nu va avea nimenĭ cuvênt, dacă nu este D-ḑeŭ învingĕtor. Căcĭ ceea-ce îĭ va dicta pasiunea, va fi singura lege pe care o va recunóşte; şi ar fi în adevĕr inimic luĭ însuşĭ, dacă ar reprima înclinările sale, când póte a le satisface. Pot dar striga aicĭ: Dómne, iată unde conduce împetrirea contra legeĭ tale celeĭ sfinte; stavila cuvêntuluĭ tĕŭ odată ruptă, numaĭ rĕmâne în lume de cât principiĭ de violenţă şi conrupţiune.

VERSUL 20.

Gura ta a înmulţit rĕutatea, şi limba ta a împletit vicleşugurĭ.

Ebreul ḑice: tu aĭ dat gură la rĕutate; este acelaş sens; căcĭ acel care se dedă ast-fel la rĕutate, este fecond în minciună. Textul adaogă: limba ta urḑeşte vicleşug; este iarăşĭ sensul traducerilor nóstre: D-ḑeŭ mustră aicĭ pre nelegiuit de crimele, ce le comite prin cuvênt; rĕutatea, vicleşugul, calomnia, nimic nu'l costă pentru a satisface patima sa.

MEDITAŢIUNI

Acel ce nu pĕcătueşte prin limbă este un om perfect, ḑice sf. Apostol Iacob; dar acel ce face ca limba sa să servéscă la tot felul de rĕutate, este un om netrebnic. Sunt ómenĭ carĭ nu maĭ încetéză a înmulţi şi varia pĕcatele limbeĭ; este un soiŭ de talent, ce se pare că le-aŭ dat infernul. Profetul exprimă acéstă nenorocită disposiţie prin termenĭ fórte expresivĭ. Tot meşteşugul ce se întrebuinţéză în lucrarea uneĭ cusăturĭ este întru cât-va imitată de limbele rele; ele se servesc de totul pentru a înşela, şi nicĭ-o-dată

nu se póte spera de a descurca țesătura vicleșugurilor lor. Acest caracter este urîcios ómenilor, pentru că le rămâne cel puțin ideia și stima de sinceritate și dreptate. Dar la judecata luĭ D-ḍeŭ a tótă veritatea, cât de négră va fi o purtare așa de urâtă.

VERSURILE 21, 22.

Șeḍênd în protiva fratelui tĕŭ, aĭ clevetit și împotriva fiuluĭ maĭceĭ tale, aĭ pus smintélă, acestea aĭ făcut și am tăcut. Aĭ socotit fără-de-lege că voiŭ fi ție asemenea. Mustrate-voiŭ și voiŭ pune înaintea feței tale pĕcatele.

In ebreŭ se citește: Tu aĭ șeḍut, tu aĭ clevetit în potriva fratelui tĕŭ, și aĭ pus smintéla împotriva fiuluĭ maĭciĭ tale. Nu este diferență în traduceri de cât în privirea cuvêntuluĭ oprobriu דפי, pe care ceĭ LXX îl traduc prin *smintélă*, póte pentru că are și acéstă însemnare. Acel ce pune o pedică cuĭ-va, voește să cadă, și să'l facă prin aceea de *rușine*. Aceste cuvinte *haec fecisti et tacui*, aparțin în text versuluĭ 22, dar fără deosebire pentru sens.

Ebreul nu ḍice iniqué. Ceĭ LXX aŭ pus ὑπέβαβες ἀνομίαν, ceea ce Vulgata traduce prin *existimasti iniqué*. In fond verbul ebreŭ însémnă, *imaginatus es*; ceea ce conține o opiniune falșă; așa dar *iniqué* nu este nefolositor.

Textul ḍice: (quòd) Essendo ero sicut tu: ceea ce însémnă că voiŭ fi în adevĕr ca tine. Traducerea nóstră nu este așa de expresivă, dar nu contrașice sensul.

In fine acelaș text ḍice: ordinabo ante oculos tuos; voiŭ pune înaintea feței tale; este acelaș sens în traducerea nóstră; din amêndouă părțile se înțelege pĕcatele tale.

Aceste versurĭ sunt fórte lămurite: D-ḍeŭ mustră nelegiuirĭi împotrivirea și rĕutatea. ce o întrebuințéză către semenĭi sĕĭ, chiar către vecinĭi sĕĭ; 'l mustră pentru siguranța falșă în care trăește el; încrederea îndrăsnéță ce o afectéză în răbdarea luĭ D-ḍeŭ; în fine 'ĭ vestește rĕspunsul ce i se va cere pentru purtarea sa, și pedépsa care va urma condemnarea sa.

MEDITAȚIUNI

A abusa de lunga răbdare a luĭ D-ḍeŭ, este a presupune întru cât-va că el va înceta de a fi aceea ce este, infinit sfânt și infinit drept. Dacă pĕcătosul ar voi să raționeze, el ar încheia din lunga tăcere a luĭ D-ḍeŭ, că rĕsbunarea sa va fi cu atât maĭ înfricoșată pre cât a așteptat maĭ mult. Pĕcătuesc, trebue să ḍică el, și D-ḍeŭ tace: uită el

pentru aceea nelegiuirile mele? memoria sa eternă nu i-le conservă? nu va sosi momentul, când mi se va represinta înfricoșatul tablou al păcatelor mele? Iată Dómne, gândirĭ raționabile; dar patima orbește spiritul, și împetrește inima. Se înmulțesc păcatele, până când D-ḑeŭ le va presinta păcătosuluĭ nepocăit. Atunci câtă lumină se va revărsa asupra acestuĭ suflet așa de întunecat maĭ înainte! ce remușcărĭ îl vor coprinde; el va simți adevĕrul acestor cuvinte: *D-ḑeŭ nu este asemenea omuluĭ*, el păzește tóte drepturile sfințenieĭ sale, și le exercită în tótă durata sa, care este eternă. O Dómne! am păcătuit, și tu aĭ tăcut, tu m'aĭ auḑit și m'aĭ îndemnat la pocă nță: m'am folosit eŭ de milostivele tale îndemnărĭ? Se încep cel puțin a reveni asupra mea însuș, să mĕ aplic de acum înainte a preveni asprimele dreptățiĭ tale?

VERSURILE 23, 24,

Înțelegeți dar acestea ceĭ ce uitați pre Dumneḑeŭ, ca nu cumva să răpéscă și nu va fi cel ce mântue ște. Jertfa laudeĭ mĕ va mări și acolo este calea în care voiŭ arăta luĭ mântuirea mea

Am tradus *Ne rapiat* ca să nu răpéscă, pentru că acésta este însemnarea verbuluĭ ebreŭ, care nu o respinge nicĭ grecul nicĭ latinul. După ebreŭ este, *rapiam*, care face acelaș sens, afară că D-ḑeŭ este, care continuă discursul.

Versul din urmă trebue să fie tradus după ebreŭ, ast-fel precum 'l avem: Acel ce oferă sacrificiŭ de laudă mĕ va onora, și intrând în acéstă cale 'l voiŭ face să vadă mântuirea luĭ D-ḑeŭ. Nu cred, că s'ar putea dovedi, că traducerea nóstră se îndepărtéză de acest sens Diferința aparentă ce se observă vine de la וְשָׂם, care însémnă *et disponens*, când punctul este la stânga pe שׂ, *at illic*, când este la drépta. Ast fel l'a luat ceĭ LXX și după eĭ Vulgata. Cine póte ḑice că s'ar fi înșelat după exemplarele ce le aveaŭ. Dar încă odată sensul este absolut acelaș: așa că se póte alege între amĕndouĕ cetințele.

MEDITAȚIUNI

Se vede că Profetul revine la versul 15, unde este ordonat *sacrificiu de laudă*. El adaugă, că acesta este drumul mântuirĭ; și acésta este fórte însemnat după tóte

mustrările ce D-ḑeŭ face impioșilor în acest psalm. Tótă impietatea lor va fi ertată, și eĭ vor fi îndreptaţĭ pe calea mântuireĭ de vor jertfi jertfa laudeĭ. Acest sacrificiŭ conține în adevĕr mărturisirea mărireĭ luĭ D-ḑeŭ și miseria omuluĭ. Prin aceea s'a îndreptat vameșul de care vorbește Is. Chr. Acel ce aduce *jertfa laudeĭ* recunóște pĕcatele sale, le urăște, începe a iubi pre D-ḑeŭ. El intră prin urmare în calea mântuireĭ, ce D-ḑeŭ 'ĭ arată. Iată după profetul ceea ce trebue să înțelegem, dacă nu voim să cădem în mâinile D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ.

PSALMUL L

Titlul acestuĭ psalm este cel maĭ sigur din psaltire; el este în ebreŭ, în grécă și în latină. Cetim în ediţiunea nóstră. Intru sfârșit. Psalmul luĭ David, când a intrat către dênsul Nathan profetul, după ce intrase el la Versavia (muirea luĭ Urie). Istoria adulteriuluĭ luĭ David este la cap. 12 din a doua carte a Impĕraţilor; și tótă lumea o știe. Profetul Nathan nu vine să găséscă pe acest principe și să'l mustre de pĕcatul sĕŭ, îndată după ce l'a comis, pentru că trecu aprópe un an, și póte și maĭ mult, între acéstă faptă urâtă și înștiințarea profetuluĭ; se dovedește despre acésta prin istorisirea ce se face în acelaș capitol din aceeaș carte a Regilor despre mórtea fiuluĭ, ce David a avut de la *Versavia*. Ast-fel acest psalm a fost compus cu ocasiunea mustrăreĭ profetuluĭ, și acéstă mustrare i s'a făcut mult timp după pĕcat; ceea ce arată, că cuvêntul *quando*, care este în titlu, nu însémnă identitatea timpuluĭ, dar e asemenea cu *postquam*, după forța ebreuluĭ כאשר, pentru aceea noĭ am tradus, *după ce intrase la Versavia*.

S'a observat două lucrurĭ cu ocasiunea acestuĭ psalm: întâiŭ că este de mirare, cum David nu 'șĭ-a recunoscut pĕcatul sĕŭ așa de mult timp; al doilea, că cu tóte că era profet și unul din ceĭ marĭ, aŭ avut trebuință să fie înștiințat de un alt profet maĭ puțin celebru de cât dênsul. Dar

aceste două observaţiuni nu sunt particulare acestuĭ psalm; ele se îndreptă asupra istorisireĭ rătăcirilor luĭ David, şi asupra cap. 12 din a doua carte a Regilor.

Acest psalm conţine tóte sentimentele uneĭ inimĭ atinse de nedreptăţile sale, şi împovorată de greutatea conştiinţeĭ, careĭ mustra. Pentru aceea Biserica l'a pus în numĕrul psalmilor penitenţĭ, şi l întrebuinţézĕ fórte des în serviciile sale.

VERSURILE 1, 2.

Miluéşte-mĕ D-ḑeule dupre mare mila ta. Şi dupre mulţimea îndurărilor tale, şterge fără-de-legea mea.

Aceste două versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ şi în grec. Ebreul nu ḑice *mare* mila ta. Ceĭ LXX aŭ adăogat *mare*, pentru a da maĭ multă tărie acesteĭ rugăciunĭ, saŭ pentru că eĭ aŭ cetit acest cuvênt în psaltirea lor.

După ebreŭ este, *iniquitates meas*, saŭ *transgressiones meas*, pentru a se înţelege póte cele două crime ale luĭ David, adulterul comis cu Bethşabe şi omuciderea contra luĭ Urie. Observ că Profetul cere întréga ertare a pĕcatuluĭ sĕŭ. Versul de care se serveşte însémnă, a sfărâma, a nesocoti a şterge. Textul şi tóte versiunile presintă acest sens. Nu esceptă nicĭ chiar versiunile protestante, care, în acéstă parte, sunt conforme cu originalul.

MEDITAŢIUNI

David în primul vers al acestuĭ psalm, ḑice simplu: o D-ḑeule, miluéşte-mĕ. El nu ḑice *D-ḑeul meŭ*, fără îndoială că se găsea nevrednic de a vorbi ast-fel. El considera enormitatea crimeĭ sale şi mărirea luĭ D-ḑeŭ: acéstă consideraţiune l inspiră o temere, care nu'l permitea de a se apropia de D-ḑeŭ, cu atâta încredere, ca când era credincios.

El imploră mare mila luĭ D-ḑeŭ; alérgă la bunătăţile sale cele plăcute, la compătimirea sa părintéscă; simţéşte trebuinţa, ce o are de tóte comorile acesteĭ milostive binefacerĭ. Greutatea nedreptăţilor sale l apasă, el cere de a fi în totul uşurat. Aceste două versurĭ sunt ca o prescurtare a tuturor sentimentelor răspândite în şirul psalmului.

VERSUL 3.

Mai vêrtos mĕ spală de fără-de-legea mea și de pĕcatul meŭ mĕ curĕțește.

In ebreŭ este: îmulțește, spală-mĕ; este un ebraism care însémnă: spală-mĕ în totul.

MEDITAȚIUNI

Pĕcatul nu este o pată, ce se pune pe corp și care se póte șterge prin curățirĭ exterióre. Resculându-se contra luĭ D-ḑeŭ, sufletul părăsește dragostea sa și întórce iubirea sa către obiectele sensibile. El pune întru cât-va douĕ pete; una care îl învinovățește înaintea luĭ D-ḑeŭ: alta care'l degradéză, făcêndu'l sclav creaturilor. David simțea maĭ bine de cât orĭ-cine, care este diformitatea unuĭ suflet revoltat contra luĭ D-ḑeŭ și cufundat în pĕcat. Acel ce l'a comis era cel maĭ de plâns. Ajutat de harul luĭ D-ḑeŭ, luminat de cunoștințele sale, onorat cu darul profețieĭ, ajuns la tron prin căĭ extraordinare, el învită îndată tóte aceste bine-facerĭ; dragostea uneĭ femeĭ îl transpórtă; el ar fi trebuit să o urască, pentru ușurința, cu care ea se unea la propunerile sale; dar dreptatea spiriteluĭ sĕŭ îl părăsește; el nu maĭ ascultă de cât patima sa; devine adulter și omucid. Ce cădere! ea este de necreḑut pentru un ast-fel de om. Să nu ne mirăm dar, că intrând în sine însușĭ, cere a fi spălat, curățit cât se póte de mult. Dar exemplul sĕŭ să ne învețe. Noĭ suntem totdéuna maĭ vinovațĭ pre cât credem. Sufletul nostru este plin de pete nenumĕrate. Să nu încetăm de a ḑice: Dómne, maĭ vêrtos mĕ spală; tóte faptele bune ale nóstre ar fi incapabile de a ne face așa de curațĭ precum cerĭ. Trebue ca însușĭ tu să ne curĕțeștĭ. Fără baia salutară a haruluĭ tĕŭ, noĭ am fi tot-déuna pătațĭ înaintea ta.

VERSUL 4.

Că fără-de-legea mea eŭ o cunosc, și pĕcatul meŭ înaintea mea este pururea.

După ebreŭ; totdéuna înaintea mea, este acelaș sens. Profetul întrebuințéză acest motiv pentru a atinge inima luĭ D-ḑeŭ; ca și

cum ar ḍice: am pĕcătuit, Dómne; dar recunosc rătăcirile mele, nu le uit, ele sunt neîncetat înaintea ochilor meĭ.

MEDITAŢIUNI

Primul pas al celuĭ ce se pocăeşte este de a recunóşte pĕcatele sale, al doilea de a le mărturisi; al treilea de a cere ertare, al patrulea de a'l expia; al cincelea de a nu perde amintirea lor şi a nu le maĭ face. Acéstă amintire conservă umilinţa şi preservă recăderile. Cea maĭ mare parte din ceĭ ce se pocăesc, nu se cred obligaţĭ la nimica, când aŭ făcut óre-care începuturĭ a intra în dar. Eĭ se strâng în asemenea ocasiunĭ, lovesc peptul lor, recitéză câte-va rugăciunĭ, şi se pun în numĕrul pĕcătoşilor împăcaţĭ. Nu maĭ gândesc la starea de unde aŭ eşit, şi la pericolul de a intra iarăşĭ. De aicĭ atâtea pocăinţĭ falşe, atâtea împăcărĭ aparente şi atâtea recăderĭ. Pĕcatul meŭ, ḍice sf. rege, ce se pocăeşte, înaintea mea este pururea. Se póte încheia de aicĭ, că acesta era unul din sufletele cele maĭ umilite, maĭ răbdătóre, din cele maĭ dedate la voinţa luĭ Dumneḍeŭ în tóte evenimentele.

VERSUL 5.

Ţie unuia am greşit şi rĕŭ înaintea ta am făcut, ca să te îndreptezĭ întru cuvintele tale şi să biruieştĭ, când veĭ judeca tu.

Traducţiunea ce se vede aicĭ este cuvênt după cuvênt; sensul este, că omul pĕcătos se mărturiseşte vinovat numaĭ către D-ḍeŭ, numaĭ înaintea luĭ D-ḍeŭ, şi că dacă ar fi vorba de a examina causa într'o judecată regulată, D-ḍeŭ ar avea folosul; el ar fi recunoscut singur de înfinit drept, pe când pĕcătosul ar eşi ruşinat. Se citeşte în ebreŭ: Am pĕcătuit, contra ta, numaĭ contra ta; am făcut rĕŭ înaintea ochilor tĕĭ, aşa că tu veĭ fi justificat în cuvintele tale, şi veĭ fi curat, când veĭ judeca. Se vede că acéstă expresiune, *am pĕcătuit contra ta, contra ta numaĭ*, are maĭ multă enfasă, de cât aceea a greculuĭ şi a Vulgateĭ; şi că la finele versuluĭ, textul face să cadă judecata asupra luĭ D-ḍeŭ, ca autor, şi nu ca obiect al acesteĭ judecăţĭ. Veĭ fi curat saŭ nevinovat, când veĭ judeca tu; pe când versiunile nóstre ḍic: când veĭ fi judecat, dacă nu cum-va *judecaris* trebue să se ia în loc de *judecaveris*; la care se uneşte şi grecul ἐν τῷ κρίνεσθαι σε. Sf. Apostol Paul a citit (Rom. 3, 4), acest vers de la ut justificeris, etc., şi se serveşte de terminiĭ propriĭ aĭ celor LXX, ceea ce dă mare folos acesteĭ versiunĭ şi Vul-

gateĭ. Se pare, că în textul apostoluluĭ judicaris este luat la pasiv. Fer. Ieronim pune : *cum judicaberis*. Traducerile făcute de pe greceşte, chiar protestante convin. Ar trebui dar a încheia, că este greşală în ebreŭ, saŭ maĭ bine, că ar trebui a se lua verbul בשפטך la pasiv, *in judicari*, şi nu *in judicare te*. Trebue a mărturisi cu tóte acestea, că amêndouĕ versiunile aŭ un sens fórte bun.

MEDITAŢIUNI

Pĕcătoşiĭ cariĭ se rĕtăcesc din neştiinţă, fie chiar puţin vinovată, aŭ un fel de credĕmânt, ea nu'ĭ va îndrepta tot ast-fel şi la tribunalul luĭ D-ḑeŭ, dar póte să micşoreze greutatea greşelelor lor. Aceĭ, din contră, cariĭ ca David pĕcătuesc în mijlocul lumineĭ, sunt în totul neertaţiĭ; eĭ supĕră pre D-ḑeŭ pe când li se arată, eĭ necinstesc presenţa sa prin cuvinte precugetate, ast-fel orĭ-cât de aspră ar fi judecata luĭ D-ḑeŭ în privinţa lor, eĭ trebue să recunóscă că merită acéstă asprime, şi vor fi ruşinaţiĭ în faţa lumiĭ întregĭ. Dacă ar fi cu putinţă de a presupune că universul să fie judecător acţiunilor luĭ D-ḑeŭ, purtarea ce el ţine în privirea acestuĭ fel de pĕcătoşĭ, ar fi în totul aprobată. Acesta e sensul ce'l enunţă aicĭ profetul; el vorbeşte ast-fel contra luĭ însuşĭ, mărturiseşte tótă enormitatea crimelor sale; se umileşte înaintea dreptăţiĭ suverane a luĭ D-ḑeŭ.

Să recunóştem înţelepciunea uneĭ ast-fel de mărturisirĭ, pe cât încă este timp de a face judecata nóstră favorabilă. Susana se opuse celor ce o ispitea, pentru a nu pĕcătui înaintea Domnuluĭ. Ea îşĭ aminteşte de ochiul etern care o vedea şi iubi maĭ bine de a se expune la mórte, de cât a fi găsită vinovată de înfricoşatul judecător. David nu avu acéstă luare aminte; dar căinduse, el mărturiseşte îndrăsnéla sa, se mustră că a greşit numaĭ înaintea luĭ D-ḑeŭ! el face chiar mărturisire publică, compunênd acest psalm, care este monumentul etern al durereĭ sale. Augustin, după exemplul sĕŭ a făcut acelaş lucru: pĕcătósa din Evangelie, se mărturiseşte în public vinovată, aruncându-se la piciórele luĭ Is. Chr. Ast-fel că durerea este generósă, când atinge viŭ inima, şi D-ḑeŭ care nu se lasă a fi întrecut în generositate, uită rătăcirile care ar fi meritat cele maĭ înfricoşate pedepse. Să nu scuzăm nicĭ-o-dată greşelele nóstre, să nu le acoperim cu pretexte diverse; noĭ avem totdéuna dreptul şĭ îndatorirea de a ḑice luĭ D-ḑeŭ: Ah! Dómne, ţie

unuia am greșit, și rĕŭ înaintea ta am făcut. Tu eștĭ drept, de ne veĭ pedepsi cu asprime, și numaĭ mila ta póte să ne cruțe de pedepsele tale.

VERSUL 6.

Că iată întru fără de legĭ m'am zemislit ; și în pĕcate m'a născut maica mea.

Deși aicĭ ceĭ LXX și Vulgata nu se îndepărtézĕ de sensul litereĭ, ebreul este cu tóte acestea preferabil, pentru că tóte cuvintele sunt fórte bine alese și expresive. Iată, ḑice el, că am fost format întru fără de lege, și că muma mea în căldura sînuluĭ sĕŭ, m'a conceput în pĕcat. 1) Nu se vorbește de cât de un pĕcat; 2) S'a ḑis că acest pĕcat a fost săvêrșit prin prea curvie, în concepțiune, în acest secret al căldureĭ naturale, care animéză corpul cu care sufletul se unește de îndată ce este organizat. Decĭ tóte acestea nu pot privi de cât la pĕcatul original, și nu este încă în Scriptură text maĭ formal pentru a dovedi acéstă dogmă.

MEDITAȚIUNI

David nu pretinde a se îndrepta înaintea luĭ D-ḑeŭ rechemând miseria sa originală, dar numaĭ a arĕta izvorul primitiv al pĕcatuluĭ sĕŭ, nu este om care să nu pótă avea aceleași sentimente. Pĕcatul original a stricat natura nóstră, și acéstă conrupțiune intimă și primitivă trebue a o recunóște, pentru a ne menținea în umilință, în temerea de D-ḑeŭ, și neîncrederea în sine. Dacă David ș'ar fi amintit aceea ce era în origina sa, ar fi întors ochiĭ sĕĭ și combătut ispita. El se uită și făcu trista încercare a slăbiciuneĭ sale. Nenorocirea generală a ómenilor nu este atâta că să nasc pĕcătoș, de cât că gândesc fórte rar la acest pĕcat original. El se dedă la o încredere falșă, crede că va putea rĕspunde de sine însuș, într'un cuvênt, eĭ perd din vedere pericolul continuŭ în care se găsește de a greși, de a cădea în mândrie, de a se face sclavĭ voluptățiĭ, de a se lipi de bunurile pămênteștĭ. Ast-fel se cufundă eĭ fără cugetare în tot felul de pericole, și nu maĭ vĕd miseria lor după naufragiŭ. Să deplângem starea în care ne naștem, să ne temem de căderile personale, și să cerem ajutorul aceluia, care numaĭ singur póte să ne ajute.

VERSUL 7.

Că iată adevĕrul aĭ iubit; cele nearătate și cele ascunse ale înțelepciuneĭ tale mi-aĭ arătat mie.

Se pare că profetul voește să ḑică aicĭ că pĕcatul sĕŭ de origină nu'l scuzéză; că el mărturisește pĕcatul sĕŭ înaintea D-ḑeuluĭ adevĕruluĭ; că el recunóște maĭ mult greutatea lor, cu cât Domnul 'ĭ-aŭ descoperit secretele profunde ale înțelepciuneĭ sale. *Incerta* de care se servește aicĭ Vulgata, nu însémnă lucruri *nesigure*, dar lucruri necunoscute altor ómenĭ, ἄδηλα cum se exprimă ceĭ LXX.

După ebreŭ se traduce: Iată că tu consideri adevĕrul în fundul inimeĭ, și 'mĭ-aĭ arătat secretul înțelepciuneĭ. Traducerile nóstre nu contrad̦ic acest sens; în fond este acelaș și de o parte și de alta. Fer. Ieronim traduce: Absconditum et arcanum sapientiae tuae manifestasti mihi. De altmintrelea, se póte traduce: Ecce veritatem dilexisti; in occulto et in abscondito docuisti me sapientiam; ceea ce se rapórtă la *incerta et occulta sapientiae manifestasti mihi*. Nu maĭ rĕmâne de cât *tuae*, care a putut fi adăugat de ceĭ LXX.

MEDITAȚIUNI

Din acest vers se nasc maĭ multe observațiunĭ, tóte eșite din obiectul psalmuluĭ. David, amintind de pĕcatul original, a putut să insiste asupra acesteĭ dogme așa de ascunse popórelor, care n'aŭ fost luminate de revelațiune. Ah! Dómne, ḑice el, tu iubeștĭ adevĕrul, pe care 'l mărturisesc înaintea ta; de și cea maĭ mare parte din ómenĭ nu se cred vinovațĭ din primul moment al concepțiuneĭ lor, eŭ recunosc nu maĭ puțin că sunt; tu 'mĭ-aĭ arătat acéstă doctrină ascunsă și profundă. Sunt învățat prin descoperirea ta și prin dovada ce am făcut de slăbăciunea mea.

Acest principe penitent a putut să ḑică iarăș luĭ D-ḑeŭ: Ah! Dómne, noĭ avem în lege curățeniĭ și satisfacțiunĭ, care nu sunt de cât umbra și figura curățenieĭ interióre. Acéstă curățenie tu o doreștĭ, D-ḑeule al adevĕruluĭ; tu m'aĭ descoperit prin revelațiunile secrete, că în zadar voiŭ alerga la aceste ceremoniĭ legale după pĕcatul meŭ, dacă darul tĕŭ nu mĕ va pune în dreptate. Ast-fel, D-ḑeul meŭ, spală-mĕ, curățește-mĕ tu însuțĭ, și atuncĭ voiŭ fi fără prihană.

Profetul a putut să ḑică încă: Dómne, iartă-mĕ, reché-

mă-mĕ din calea minciunei în care am apucat; nu îngădui, o D-ḑeule al adevĕrului, că după ce am fost depositarul secretelor înţelepciunei tale, să mai stăruesc în eróre, eŭ mĕ perd urmând patimelor.

Noĭ învăţăm de sigur din acest vers, că nicĭ o ştiinţă, nicĭ un dar supranatural, nicĭ-o sfinţenie chiar nu este scutită de orĭ-ce pericol, pe cât timp omul vieţueşte pe pământ. Iată un profet, un om luminat de cele mai lămurite cunoştinţi ale religiunei, care se rătăceşte într'un mod de plâns. Numai D-ḑeŭ este însuşi adevĕrul, numai el este scutit de greşală; aceĭ cărora le încredinţézĕ secretele sale, trebue să fie păzite cu atât mai mult, că eĭ aŭ fost onoraţi cu daruri mai particulare. Cine fu mai privilegiat de cât trădătorul discipol al luĭ Is. Chr.? El se perdu în compania sa. Istoria Bisericeĭ este plină de căderi capabile de a alarma pre ceĭ sfinţi ómenĭ. Dacă capul némuluĭ omenesc s'a uitat în paradisul pământesc, dacă milióne de îngerĭ aŭ fost alungaţi din cer, cine póte rĕspunde de credinţa sa şi de statornicia sa? Umilinţa, temerea, încrederea în D-ḑeŭ, rugăciunea, iată armele, ce trebuesc a fi întrebuinţate neîncetat în contra ispitelor.

VERSUL 8.

Stropimĕ-veĭ cu isop şi mĕ voiŭ curĕţi, spălamĕ-veĭ şi mai vĕrtos de cât zăpada mĕ voiŭ albi.

Textul este în totul conform cu versiunile. David face aicĭ alusiune la ceremonia ce se practică în expiaţiunile legale; se servea de isop, cum se vede în Eşire, Numere şi Levitic. Naturaliştiĭ ḑic, că acéstă plantă este aromatică, curĕţitóre şi întăritóre; póte de aceea aŭ ales'o pentru curĕţirea leproşilor; dar întrebuinţarea ce se făcea de ea nu lucra nimic asupra sufletuluĭ; tóte aceste ceremoniĭ nu eraŭ de cât tipurĭ ale harului care trebuia să fie dat de Is. Chr. şi ele nu avéŭ nicĭ o eficacitate interióră, de cât în virtutea meritelor viitóre ale acestuĭ divin rĕscumpĕrător. David cere a fi spălat, curĕţit de pĕcatele sale, precum leproşiĭ eraŭ curĕţiţi de lepră prin curĕţeniile legale. Este o comparaţie de care se serveşte el.

MEDITAŢIUNI

Acel care era bolnav de lepră era deosebit de ceĭ-l'alţi ómenĭ: pĕcatul deosebeşte relaţia cu D-ḑeŭ a aceluia care

are nenorocirea de a'l comite. Pentru a curăti pre leproșĭ trebuia a întrebuința curețirĭ legale; dar pentru a șterge pata pĕcatuluĭ, trebue aplicațiunea meritelor luĭ Iis. Chr. Aceste merite ne-aŭ fost câștigate prin mórtea și sîngele sĕŭ. Acest sînge udă totul în testamentul noŭ, precum sîngele animalelor, după expresiunea sf. Paul, udă totul în legea Mosaică. Fie-care pĕcătos trebue să repeteze rugăciunea luĭ David; stropește-mĕ, Dómne, și voiŭ fi curĕțit; spală-mĕ și mĕ voiŭ albi. Dar trebue a aștepta acéstă curĕțire, acéstă expiațiune, de la sîngele luĭ Iis. Chr., ca cauză meritătóre și eficientă a tótă abolițiunea pĕcatuluĭ. Dacă ar iubi cine-va pre D-ḑeŭ, dacă ar iubi pre Iis. Chr., dacă s'ar iubi pre sine însușĭ, ar fi în totul atins de enormitatea pĕcatuluĭ; el pierde dragostea de D-ḑeŭ, profanézĕ sîngele luĭ Iis. Chr., el imprimă sufletuluĭ caracterul de reprobațiune. Dar cel puțin, după ce aŭ păcătuit trebue a alerga la sîngele luĭ Iis. Chr. și a se spăla în acéstă baie salutară. Cât de mare este nenorocirea unuĭ suflet nepocăit, care esă din acéstă lume, fără a alerga la Iis. Chr., fără să se fi curățit în sângele prețios al Mântuitoruluĭ sĕŭ? El nu duce la tribunalul luĭ D-ḑeŭ, de cât întinăciunĭ, si semnele alianțeĭ între el și D-ḑeŭ, nu se maĭ arată de cât în caracterul botezuluĭ pe care l'a profanat și care strigă contra luĭ.

VERSUL 9.

Auḑuluĭ meŭ veĭ da bucurie și veselie; bucurase-vor ósele cele smerite.

In ebreŭ și grec este: Auḑuluĭ meŭ dă bucurie și veselie; este absolut acelaș lucru. Ebreul ḑice: ósele mele ce le-aĭ zdrobit; ceea ce nu este contrar cu traducerile nóstre. Acest text ne face numaĭ să înțelegem, că umilința interioruluĭ, designată prin óse, consistă maĭ ales, în zdrobire de inimă, saŭ cel puțin dispune de acésta; și maĭ mult, că D-ḑeŭ este care lucrézĕ prin darul sĕŭ acéstă umilință și acéstă zdrobire a inimeĭ.

Profetul asigură decĭ aicĭ că, când 'l va curĕți D-ḑeŭ, bucuria și veselia se vor auḑi de el, adică că pacea de care se va bucura conștiința sa 'l va umplea de bucurie; ea va fi ast-fel, după el, că ósele sale, adică însuși fundul sufletuluĭ sĕŭ, va tresări de veselie.

MEDITAȚIUNI

Ast-fel este situațiunea pĕcătosuluĭ împăcat; pacea reintră în sufletul sĕŭ, mulțămirea și bucuria ocupă tóte

puterile sale; el simțește folosul de a fini amiciția Domnuluĭ; păstréză temerea, pentru că încă nu este sigur de perseverența sa, pentru că póte să piardă iarășĭ darul luĭ D-ḑeŭ; dar acéstă fricĭ este temperată de încredere; el nădăjduește în milostivirea Părinteluĭ sĕŭ; se unește din ce în ce cu dênsul, primește favoruri nouĭ, crește în tóte ḑilele în dragostea sa. Fericita stare, pe care nu o cunosc partisaniĭ lumeĭ, ci o cunosc chiar prea puțin sufletele recĭ, care întârḑie a se deda la spiritul luĭ D-ḑeŭ.

VERSUL 10.

Intórce fața ta de către pĕcatele mele și tóte fără-de-legile mele șterge-le.

Ebreul ḑice: *Ascunde fața ta*, ceea ce face acelaș sens; profetul rógă pre Domnul de a nu maĭ vedea pĕcatele sale, expresiune metaforică, care face a se înțelege, că D-ḑeŭ, ertând pĕcatele nu le maĭ consideră; și pentru ce încetéză el de a le maĭ considera? Pentru că le șterge în totul, după cum cere David în a doua parte a versuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Acéstă rugăciune convine la tótă lumea, chiar celor maĭ drepțĭ. Nu este nicĭ unul printre eĭ, care să nu fi pĕcătuit, nicĭ unul, care să nu fi uitat, în cercetarea pĕcatelor sale, o mulțime de greșale care să 'l fi făcut vinovat în ochiĭ luĭ D-ḑeŭ. Trebue dar cu toțiĭ să céră de la D-ḑeŭ, ca să nu considere nedreptățile lor, și să le erte prin milostivirea sa cea mare.

VERSUL 11.

Inimă curată zidește întru mine D-deule și duh drept înoește întru cele din lăuntru ale mele.

Ebreul este în totul conform cu versiunile. *Spirit drept* a căruĭ înoire cere aicĭ David, este luat de unii ebraiștĭ *spirit constant*, ferm, determinat la bine. Cuvêntul ebreŭ însémnă și *drept*, și sensul profetuluĭ în acest vers este fórte însemnat.

David pĕcătuise contra curĕțenieĭ, el se teme de sine însuși; cere nu numaĭ, ca D-ḑeŭ să 'l ferésca de asemenea greșale, dar să creeze

în el o inimă curată. Tot aceea ce creează D-ḍeŭ este bun când esă din mânile sale; o inimă creată de el este o inimă neprihănită, o inimă inimică tuturor plăcerilor seducătóre, o inimă, care preferă bunătatea eternă a luĭ D-ḍeŭ la orĭ-ce frumuseţă. Profetul simţea că o ast-fel de inimă nu putea fi lucrul, de cât a unuĭ creator; pentru aceea se serveşte de terminul a *crea* ברא, în ebreŭ; acest termen nu se întrebuinţézá nicĭ-o-dată de cât pentru a însemna o producţiune a unuĭ lucru noŭ, ceea ce se justifică prin tóte locurile scriptureĭ unde se găseşte acest cuvênt. David cere dar aicĭ, ca D-ḍeŭ să pue în el curĕţenia, care nu o avea maĭ înainte.

El cere, maĭ mult, ca D-ḍeŭ să înoiască în interiorul sĕŭ spirit drept saŭ dreptatea spirituluĭ. Acéstă dreptate coprinde luminile spirituluĭ şi afecţiunile voinţeĭ, adică, atenţiunea continuă la legea Domnuluĭ şi determinarea fixă de a observa; ceea ce este efectul haruluĭ şi al dragosteĭ. De se înţelege spirit ferm şi constant, David cere stăruinţa în har, ast-fel ca D-ḍeŭ să 'l ferésca de acum înainte de nenorocirea de a cădea în disgraţia sa.

MEDITAŢIUNI

Omul trebue să fie bine convins, că numaĭ D-ḍeŭ crează curĕţenia inimeĭ, că numaĭ el póte reînoi interiorul; şi aceste douĕ lucrurĭ conţin o instrucţiune mare. A trece de la pĕcat la *dar*, este a trece din starea omuluĭ vechiŭ la starea omuluĭ noŭ. Se face o schimbare în suflet, care este lucrarea a-tot-puterniciеĭ luĭ D-ḍeŭ. Când profetul Ezechiel anunţă împăcarea luĭ D-ḍeŭ cu poporul sĕŭ, el are ordin de a'ĭ spune, că *o inimă nouĕ 'i se va da*, că *un spirit noŭ va fi stabilit în interiorul sĕŭ*, şi că atunci *el va fi credincios legeĭ Domnuluĭ*. Sf. Paul dice: că prin sângele luĭ Iis. Chr. noĭ am fost *făcuţĭ creaturĭ nouă;* că trebue să ne îmbrăcăm în omul cel noŭ. In fine tot noul testament, figurat prin cel vechiŭ, nu ne vorbeşte de cât de reînoire, atât pentru viéţa acésta muritóre, cât şi pentru cea viitóre, căcĭ s'aŭ scris, că trebue să aşteptăm un cer noŭ, pământ noŭ, un Ierusalim noŭ. Un creştin, credincios chemăreĭ sale, este dar un om noŭ în sentimentele sale, în purtarea sa, în limba sa. Acéstă noutate nu este ca aceea a lumiĭ, care se învecheşte şi perde tótă plăcerea, tot interesul prin însuşĭ durata sa. Cu cât noutatea creştinuluĭ este maĭ durabilă, cu atât ea este maĭ frumósă, pentru că nicĭ-o-dată nu se schimbă, pentru că neîncetat se reînoeşte, până ce în fine câştigă tótă perfecţiunea în locuinţa unde se cântă imnul

totdéuna noŭ. Un sfânt pe pământ este totdéuna un om noŭ în raport cu D-ḑeŭ, care creéză în el în tóte ḑilele merite nouĭ; el este în raport cu îngerii care bine-cuvintéză pe Domnul de complăcerea ce are pentru acéstă inimă credinciósă; el este în raport cu ómenii carĭ observă progresele ce el face continuŭ în virtute. Dar spectacolul cel maĭ noŭ ce'l dă, este acel al contrastuluĭ perpetuŭ al purtăriĭ sale, cu aceea a păcătoşilor şi a pământenilor.

Practica exactă a Evangelieĭ este o noutate pentru ómenii dedaţi la patimile lor; când el ascultă pre un sfânt, raţionând de lucrurile luĭ D-ḑeŭ, eĭ sunt surprinşi ca şi cum pentru prima óră s'ar auḑi în lume o asemenea vorbire; el găsesc acéstă vorbire aşa de nouă că nu înţeleg nimic. O Dómne, cât de demnă ni se pare de tóte dorinţele acéstă noutate a inimeĭ, a spiritului, a tot interiorul! Crează în mine acea inimă curată ce o cerea Regele penitent; reînoeşte tot ceea ce este în mine, gândirile mele, afecţiunile, inclinările, cuvintele mele; fă-mĕ un om cu totul noŭ, sfărâmă uriciósa învechire, care mĕ face aşa de diform în ochiĭ tĕĭ. *Iată că reînoesc totul*, ḑiceaĭ tu odinióră discipoluluĭ tĕŭ mult iubit, în visiunea divină ce 'ĭ-aĭ dat despre noul Ierusalim. Ah! Fă ca acéstă reînoire să se lucreze în mine de astăḑĭ, pentru că la momentul cel maĭ de pe urmă al meŭ, să pot începe cântecul noŭ la piciórele tronuluĭ tĕŭ.

VERSUL 12.

Nu mĕ lepăda de la faţa ta, şi duhul tĕŭ cel sfânt, nu'l lua de la mine.

Ebreul ḑice: nu'mĭ lua spiritul sfinţenieĭ tale, saŭ spiritul tĕŭ, care este isvorul a tótă sfinţenia, este acelaş sens ca şi al traducerilor nóstre, căcĭ acel ce ḑice *spirit sfânt* ḑice şi spiritul sfinţenieĭ care este în D-ḑeŭ.

David cere aicĭ stăruinţa, care este un dar special al milostivireĭ divine. D-ḑeŭ nu respinge nicĭ-o-dată, nu părăseşte nicĭ-o-dată pre omul drept; el nu ia nicĭ-o-dată spiritul sĕŭ cel sfânt, pe cât timp acest om nu începe a se îndepărta de dreptate. Dar nu dă niměnuĭ stăruinţa finală, care este unirea morţiĭ cu starea haruluĭ. El este stăpân peste ḑilele nóstre, şi póte să ne ia din lumea acésta îndată ce vom înceta de a ne supune la vocea sa; el póte fixa termenul vieţeĭ nóstre, de îndată ce vom fi în disgraţia sa, şi acésta

ar fi a ne lua pentru totdéuna Sîântuluĭ sĕŭ Spirit, și a ne alunga dinaintea sa. David penitent cere ca acéstă nenorocire să nu 'i se întêmple.

MEDITAȚIUNI

Nu este nimic maĭ înfricoșat de cât acéstă gândire; aș putea să fiŭ ridicat din lumea acésta, în momentul când voiŭ fi inimic luĭ D-ḑeŭ, și negreșit atuncĭ va urma perderea mea eternă. Chiar când am avea de ce să ne îndoim de nenorocita sórtă a acelor carĭ mor în pĕcat, ar trebui încă să fiŭ neliniștit, și într'o temere continuă dacă nu gândesc a vieț̦ui serios ca un adevĕrat creștin. Simț̦esc că mórtea póte să mĕ surprindă îndată; știŭ că în vêrsta mea nu póte fi îndepărtată, dacă este o eternitate de nenorocire pentru pĕcătoșiĭ nepocăiț̦ĭ, și dacă mor în pĕcat, sunt nenorocit pentru totdéuna. De mĕ silesc a vieț̦ui conform cu Evangelia, dacă mor în acéstă credinț̦ă, și dacă s'ar afla să nu fie nimic după viéț̦a acésta, nu voiŭ perde de sigur nimic. Totul ar fi finit pentru mine, și nimicirea în care aș̦ĭ cădea, nu 'mĭ-ar face nicĭ un rĕŭ, dacă nu 'mĭ-ar face nicĭ un bine. Dar, vieț̦uind după Evangelie, voiŭ fi scutit de neliniște. Aș̦ĭ fi gata pentru orĭ-ce întêmplare, fără a mĕ teme de nimicire, care nu póte să'mĭ facă nicĭ bine nicĭ rĕŭ, fără a mĕ teme de eternitate pentru care aș fi lucrat. Este adevĕrat că dacă ea există, nefiind nicĭ-o-dată sigur de mórtea mea, nu pot fi sigur în totul că ea va veni, când voiŭ fi credincios luĭ D-ḑeŭ: dar acéstă neliniște nu se póte compara cu aceea a pĕcătosuluĭ necredincios saŭ încăpățînat; el întêmpină prin mórte, aceleaș̦ĭ încercărĭ ca și mine, și este sigur, că se va perde, când va sosi, presupuind că eternitatea exista; pe când în ipotesa acesteĭ existenț̦ĭ și în silințele ce fac de a plăcea luĭ D-ḑeŭ, nădăjduesc în milostivirea sa; de și 'mĭ rĕmâne óre-care temere dar ea este fórte temperată prin încredere. Nu este nimic maĭ tare, în principiile raț̦iuneĭ, de cât acest argument pentru a sili pe un om înț̦elept să trateze serios despre lucrarea mântuireĭ sale. Dar acest argument ea o altă tărie prin dovedile ce ne procură religiunea despre dogma eternităț̦ĭĭ. Ast-fel totul vine în ajutor pentru a ne determina în favórea vieț̦eĭ celeĭ maĭ creștinești.

VERSUL 13.

Dă-mĭ mie bucuria mântuireĭ tale și cu duh stăpânitor mĕ întărește.

Vulgata traduce: *bucurie salutară* pentru că *laetitiam salutaris* este un ebraism care se aseamĕnă cu *laetitiam salutarem*. Traduce apoĭ *spirit principal*, pentru că acesta e termenul de care se servește Vulgata, de și știŭ că termenul ebreŭ נְדִיבָה are multe însemnărĭ; se întrebuințézĕ pentru a designa libertate, dărnicie, magnificență, stăpânire, mărire suverană. Ast-fel *spirit principal* ar fi un spirit liberal, darnic, măreț, un spirit eroic, mare și absolut. Ceĭ LXX aŭ tradus *spirit conducĕtor* (stăpânitor). Tóte aceste sensurĭ sunt bune și Vulgata a putut pune *spirit principal* pentru că cuvêntul ebreŭ נָדִיב, înseamnă și *princeps*. In acest sens, David cerea a fi sprijinit de spiritul luĭ D-ḑeŭ, care guvernă totul, care întinde tăria sa peste tóte, care întărește tóte. Acest rege penitent cere maĭ întâiŭ de la Domnul aĭ da bucuria internă, care'ĭ dă o bună conștiință: nimic maĭ salutar de cât acéstă bucurie; a face să sufere cu statornicie tóte relele acesteĭ vieți și ea este dovada mântuireĭ.

MEDITAȚIUNI

Un pusnic vorbea mult călugărilor sĕĭ de *duhul stăpânitor* și'ĭ îndemna de a se lăsa să fie conduși de acest spirit. El înțelegea spiritul, care guvernă totul cu o putere absolută, spiritul a cărŭĭ privirĭ se întind în timp și eternitate. Acest spirit nu póte fi de cât spiritul luĭ D-ḑeŭ. Tóte cele-lalte spirite, ce sfătuesc pre ómenĭ, sunt spirite subalterne, care trebue să se supue la spiritul principal.

Ce este spiritul politic dacă este lăsat pe séma sa? adese-orĭ un spirit de înșelăciune, de amăgire, de meșteșugirĭ secrete și obscure; el este incapabil de a face fericirea ómenilor, și prea gata de a'ĭ nenoroci. Ce este spiritul științeĭ, despărțită de privirile luĭ D-ḑeŭ și de interesele gloriеĭ sale? un spirit al deșertăciuneĭ, al mândrieĭ, al erórеĭ și încăpățînăreĭ; el tulbură pre acel ce'l posedă, și rătăcește pre acei ce pun încrederea în el.

Ce este spiritul social pe care'l laudă așa de mult, și gândesc așa de puțin a'l lega cu principiile religiuniĭ; un spirit de lingușire, de complăcerĭ false, de nimicurĭ și de minciună; el abuzézĕ de timp și reunește pre ómenĭ fără

a le inspira dragostea. Ce este spiritul corpuluĭ, când nu are de obiect serviciul luĭ D-ḑeŭ și mântuirea aprópeluĭ? un entusiasm furios, o ţesătură de prejudecăţĭ, un isvor de nedreptăţĭ, el întreprinde fără raţiune, execută fără moderaţie, și se face adese orĭ ridicol fără a se corecta prin meditare. Aș putea lua pe rênd ast-fel tóte spiritele, care guvernă în lume, și nu voiŭ găsi de cât abus, înjosire, întunerec, înșelăciune. Spiritul principal, care este spiritul luĭ D-ḑeŭ, nu se rătăcește nicĭ-o-dată: și inspiră tot ceea-ce este cuprins în cuvêntul, de care se servește Psalmistul, dărnicie, nevinovăţie, mărire de spirit, voĭe bună, tăria pentru a întreprinde și a executa. Spiritul omuluĭ este maĭ minunat de cât tóte corpurile cuprinse în acest univers; și spiritul luĭ D-ḑeŭ întrece infinit pe tóte spiritele ângerilor și ale ómenilor. O rază din lumina sa face cunoscut maĭ multe adevĕrurĭ solide de cât tóte speculaţiunile celor maĭ marĭ geniurĭ. Trebue să mĕ las a fi condus de spiritul principal, să nu vĕd nimic și să nu iubesc nimic afară de el. Dacă găsesc vre-un suflet care să aibă spirit principal, trebue să mĕ bucur maĭ mult de el de cât de toţĭ învĕţaţiĭ lumiĭ. Dacă mĕ consultă cine-va, trebue să'ĭ rĕspund după spiritul principal, și să neglijez tóte cele-l-alte consideraţiunĭ. Dacă am a purta crucea, trebue să mĕ întăresc cu duh stăpânitor, și nu voiŭ cădea nicĭ-o-dată sub sarcină, orĭ cât de grea ar fi. Dacă voesc să mĕ stabilesc solid în spiritul principal, trebue să alerg necontenit la rugăciune. Dómne, tu, prin milostivirea ta, 'mĭ daĭ marĭ priviriĭ asupra spiritului principal, fă ca aceste luminĭ să nu se mărginéscă la simpla speculaţiune; să mĕ daŭ cu totul acestuĭ spirit, care nu este altul afară de tine, o D-ḑeule al adevĕruluĭ.

VERSUL 14.

Învĕţa-voiŭ pre ceĭ fără-de-lege căile tale, și ceĭ necredincioșĭ la tine se vor întórce.

Nicĭ o diferinţă între text și versiunĭ. David, în timpul pĕcatuluĭ sĕŭ, nu putea să lucreze pentru mântuirea altora. Exemplul sĕŭ era maĭ ales pentru eĭ de a se rătăci din căile dreptăţiĭ. El cere de la Domnul ertare pĕcatuluĭ sĕŭ, pentru ca să edifice de

acum înainte pre poporul sĕŭ. Ast-fel, pocăinţa sa, manifestată în acest psalm, a devenit pentru tóte timpurile o învăţĕtură, care nu va fi uitată nicĭ-o-dată.

MEDITAŢIUNI

David a fost stabilit în har, mărturisindu-se vinovat, şi a satisfăcut dreptatea divină, supunêndu-se la pedepsele cu care 'l lovi D-ḑeŭ. David, împăcat cu D-ḑeŭ, ne face să sperăm ertarea pĕcatelor nóstre, şi David, pedepsit sever, ne învaţă că trebue a satisface chiar pentru aceste pĕcate. Insuşĭ D-ḑeŭ determină specia şi mărimea satisfacerilor luĭ David; şi acésta făcu siguranţa şi mângâerea acestuĭ rege penitent. Noĭ luăm adese-orĭ sarcina despre modul satisfacerel luĭ D-ḑeŭ, ne impunem pocăinţa arbitrară, şi murmurăm contra necazurilor ce Domnul ni le trimite. In ordinul dreptăţiĭ sale, acele sunt satisfacerile ce ni le cere şi ce ni le prepară singur pentru a ne feri de apucăturĭ rêle.

VERSUL 15.

Mântueşte-mĕ de sângiurĭ, Dumneḑeule Dumneḑeul mântuireĭ mele, bucurase-va limba mea de dreptatea ta.

Sângele este pus aicĭ la plural, pentru că David a pricinuit mórtea, nu numaĭ luĭ Urie, dar încă şi acelora, cariĭ eraŭ expuşĭ cu el. David se mustra viŭ şi cu raţiune, pentru o acţiune aşa de contrară cu dreptatea şi umanitatea. El rógă pre D-ḑeŭ de a'l erta şi promite pentru recunoştinţă, de a celebra prin cântările sale dreptatea divină. El se serveşte de cuvêntul dreptate, orĭ pentru a se înţelege, că D-ḑeŭ este credincios în promisiunea ce a dat'o pentru a erta pe un pĕcătos ce se pocăeşte, orĭ pentru a însemna, că obiectul recunoştinţeĭ sale, va fi milostivirea ce a întrebuinţat-o D-ḑeŭ în privirea sa, lăsând drepturile judecăţiĭ sale celeĭ riguróse.

MEDITAŢIUNI

Nu este pĕcătos căruia să nu'l convie acéstă rugăciune. Puţinĭ dintre eĭ aŭ vărsat sânge într'un mod aşa de urîcios ca David; dar nu este nicĭ unul, care să nu fi devenit un obiect de scandal pentru fratele sĕŭ; care să nu fi pricinuit rătăcirea din căile dreptăţiĭ a acelora cu cariĭ ar fi vieţuit saŭ 'l-ar fi frequentat. Câte imprudenţĭ, neglijenţĭ,

consiliĭ rele, cuvinte zadarnice, aŭ causat căderea fraților noștri, amicilor, egalilor, inferiorilor noștri! Tóte acestea sunt, *sângiurĭ*; și nu vorbesc de scandalurile publice, lumea este plină de ele, și ómenĭi se sugrumă unul pe altul prin pĕcatele ce le primesc eĭ. La judecata luĭ D-ḑeŭ, acest sânge va striga rĕsbunare contra celor vinovați; și cine se va putea făli că nu este.

VERSURILE 16, 17.

Dómne, buzele mele veĭ deschide și gura mea
va vesti lauda ta. Că de-aĭ fi voit jertfa, ți-aș fi dat;
arderile de tot nu leĭ veĭ bine-voi.

David cere aicĭ ca Domnul să'ĭ dea darul de a se ruga bine, ca el însuși să deschidă buzele sale, pentru ca gura sa să pótă vesti măririle luĭ D-ḑeŭ. El adaugă cuvêntul pentru care cere acest dar; că rugăciunea este singurul mijloc pentru a arăta recunoștința sa către D-ḑeŭ; căcĭ, adaugă el, nu'ți place sacrificiile legeĭ; de aĭ fi voit, ți le-aș fi dat, dar tu nu ții sémă de aceste produceri. Nu dóră că sacrificiile ordonate de lege n'ar fi niște acte religióse, ce trebuiaŭ să fie îndeplinite de israeliți. David voește numaĭ să ḑică, că nu eraŭ în deajuns pentru a'l putea împăca cu D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ este care inspiră dorința și modul de a servi, dar nu sunt toți chemați la acelaș fel de serviciŭ. In serviciul luĭ D-ḑeŭ sunt căĭ diferite, precum sunt și diferite stărĭ între ómenĭ. David putea proaduce sacrificiĭ pentru pĕcatul sĕŭ, D-ḑeŭ nu 'i le ceru și se mulțumi cu rugăciunea sa și înfrângerea inimeĭ sale. Acésta este un principiŭ mare în religiune, ce trebue a'l studia în planurile luĭ D-ḑeŭ, orĭ pentru a alege o stare de viéță, orĭ pentru a îndeplini funcțiunile acesteĭ stărĭ, orĭ pentru a se conduce în diversele revoluțiunĭ la care, chiar în acéstă stare ar fi expus. Aceĭ carĭĭ conduc sufletele în căile luĭ D-ḑeŭ sunt culpabilĭ de o neglijență mare, când nu observă care este calea lor, care este darul lor, și până unde voește D-ḑeŭ să-ĭ conducă. Acești conducĕtorĭ în viéța spirituală, trebue să ḑică, ca David: Dómne, *deschide buzele mele,* pentru ca să putem învĕța pre aceĭ ce voesc a te servi, aceea ce trebue să facă

spre lauda ta; eĭ sunt gata a'ţĭ face sacrificiĭ; dar este vorba de planurile tale pentru eĭ, şi acésta numaĭ tu poţĭ să o descoperĭ.

VERSUL 18.

Jertfa luĭ Dumneḑeŭ, duhul umilit, inima înfrântă şi smerită Dumneḑeŭ nu va urgisi.

Ebreul ḑice: Sacrificiile luĭ D-ḑeŭ, sunt un suflet zdrobit. Dómne, tu nu veĭ despreţui o inimă zdrobită şi înfrântă. Ceĭ LXX aŭ repetat *zdrobită*. Vulgata variază expresiunile; ea pune un *spirit zdrobit*, o inimă *înfrântă* şi *umilită*. Se vede că este tot acelaş înţeles. David opune aicĭ sacrificiul în adevĕr plăcut luĭ D-ḑeŭ cu sacrificiile legiĭ, care prin sine însăşĭ, eraŭ incapabile de aĭ plăcea. Sacrificiul bine primit de D-ḑeŭ din partea pĕcătosuluĭ ce se pocăeşte, este umilinţa spirituluĭ şi înfrângerea inimeĭ.

MEDITAŢIUNI

D-ḑeŭ ḑice prin gura Profetuluĭ Isaia: Spre cine 'mĭ voiŭ arunca ochiĭ, dacă nu spre sĕracul, care are inima înfrântă şi se teme de cuvêntul meŭ? Umilinţa spirituluĭ şi zdrobirea inimeĭ aŭ fost din tot timpul, dispoziţiunile necesare pentru ertarea pĕcatuluĭ; pĕcătuind se revolta în potriva luĭ D-ḑeŭ: trebue decĭ a reveni la el prin supunere, prin umilinţa gândirilor nóstre; pĕcătuind prefera înaintea luĭ D-ḑeŭ obiectele sensibile; trebue decĭ, pentru a reintra în har, să renunţăm la acéstă iubire nedréptă şi să mărturisim căinţa sa, prin zdrobirea inimeĭ. Milostivirea divină este admirabilă în harul ce'l acordă pĕcătosuluĭ. Ea se mulţumeşte de umilinţa şi înfrângerea sa; douĕ dispoziţiunĭ ce le póte câştiga într'un moment, şi a căror dreptate trebue să o simţéscă, dacă îĭ rĕmâne vre-o scânteie de lumină. Cu acestea, mizeria sa este aşa de mare, că nu póte prin propriele sale puterĭ, să'şĭ dea aceste dispoziţiunĭ. El a putut să se rătăcéscă, şi este incapabil de a intra în cale, dacă D-ḑeŭ nu'ĭ întinde mâna. Popórele vóstre, ḑice Domnul prin profetul sĕŭ, 'şĭ vor aminti de mine, pentru că am zdrobit inima lor rĕzboinică, eĭ vor începe a se urâ pre dênşiĭ, şi vor cunóşte, că nu le-am vorbit în deşert.

VERSURILE 19, 20.

Fă bine, Dómne, întru bună voirea ta Sionuluĭ, și să se zidéscă zidurile Ierusalimuluĭ. Atunci bine veĭ voi jertfa dreptățiĭ, prinosul și arderile de tot; atunci vor pune pe altarul tĕŭ viței.

Maĭ nainte de pĕcatul sĕŭ, David luase muntele Sionuluĭ dela Iebusei, și a început să'l unéscă printr'un zid cu Ierusalimul. Acéstă lucrare era încă nesăvêrșită, când a pĕcătuit el, și tóte edificiile acestea cu templul s'aŭ terminat sub Solomon; acesta zidi tot ce a voit să facă la Ierusalim, cum s'a ḑis în cap. 9, din a III-a carte a regilor. Se vede dar, că David, pocăindu-se, cere de la D-ḑeu construcțiunea zidirilor Ierusalimuluĭ, și că el a avut în vedere și edificiul templuluĭ, cu sacrificiile ce trebuiaŭ să se aducă acolo.

Textul nu este diferit de versiunĭ în aceste douĕ versurĭ. In text la versul 9 nu se citește *Dómne;* nu se vede nicĭ ut *aedificentur*, dar *aedificabis.* La versul 20 este în ebreŭ, *taurĭ* în loc de *viței.* Aceste diferențe aparente sunt neînsemnate în privința sensuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Pĕcatul unuia și maĭ ales a unuĭ om mare, a unuĭ cap, trage adese orĭ după sine nenorocirea întregulŭ popor. Sunt exemple funeste în scriptură. Adam cel ce greși perdu tot némul; Idolatria luĭ Ieroboam făcu apostasia a ḑece triburĭ; încăpățînarea luĭ Faraon atrase pedepsele înfricoșate asupra Egiptuluĭ; impietatea luĭ Senacherib distruse armata sa. Și în tóte secolele se vĕḑu principĭ rĕĭ atrăgênd blestemul luĭ D-ḑeŭ asupra statelor sale, păstorĭ scandaloșĭ infectând tótă turma lor, părinți desfrânați saŭ neglijenți reducênd pre fiiĭ lor la mizerie, scriitorĭ impioșĭ saŭ obscenĭ conrupênd credința saŭ moravurile publice. Când se întórnă cine-va la D-ḑeŭ în sinceritatea inimeĭ sale, trebue a se ruga pentru aceĭ ce s'aŭ indus în eróre și s'aŭ scandalizat prin purtarea sa; acésta va să ḑică a zidi, pre cât póte, muriĭ Ierusalimuluĭ. Dar trebue a începe prin sine însușĭ, și a zidi ruinele cetățiĭ sfinte; adică a reînoi sufletul sĕŭ în dragostea luĭ D-ḑeŭ și a oferi aicĭ sacrificiŭ din tot ceea ce are el maĭ scump.

Acest psalm nu póte fi prea mult meditat. El cuprinde

tóte dispositiunile necesare, pentru o adevĕrată întórcere către D-ḑeŭ. Să nu'l recităm nicĭ-o-dată fără a avea sentimentele sfântuluĭ rege. Dacă l'am imitat prin desfrânare, să fie modelul nostru și prin pocăința sa.

PSALMUL LI

Se citește în titlu: In fine al înțelegereĭ luĭ David, când a venit Doeg Idumeul și a vestit luĭ Saul: a venit David în casa luĭ Achimelech. Pentru cuvêntul *intellectus* se póte vedea ceea ce s'aŭ observat în ps. 31. Restul titlului arată acțiunea rĕutăciósă și crudă a Idumeuluĭ Doeg, care fu causa, prin raporturile ce le făcu luĭ Saul contra luĭ David, că, prin ordinul regeluĭ, Achimelech, toțĭ preoțiĭ și toțĭ locuitoriĭ cetățiĭ Nobé, fură supușĭ la mórte; faptul este raportat în prima carte a regilor, cap. 22. Nu ne îndoim, că David n'a compus acest psalm pentru a imputa luĭ Doeg de rĕutatea sa. Titlul care mărturisește acésta, se găsește în ebreŭ și în tóte traducerile. Textul celor LXX ḑice Abimelech, în ediţiunea Vaticanuluĭ; este o greșélă. Alte ediţiunĭ și manuscriptul alexandrin aŭ *Achimelech*, conform. cu ebreul și cu Vulgata; în ebreŭ este, et nuntiavit Sauli: *Et dixit*; aceste doŭĕ cuvinte *et dixit*, nu sunt nicĭ în grecește nicĭ în latinește, ele nu sunt necesare, *nuntiavit* ajunge.

Nu trebue a considera acest psalm ca o simplă invectivă contra luĭ Doeg. David destinându'l pentru întrebuințarea credincioșilor nu se mărginește de sigur la acest obiect El a voit să ne învețe: 1) cât de mare este orbirea acelor, carĭi calomniază și persecută pre ómenĭi bunĭ; 2) ce folos trebue să tragă aceștia din necazurile lor, și cu câtă încredere trebue a se adresa luĭ D-ḑeŭ pentru a susținea greutatea lor. Titlul nu presintă fără cuvênt termenul *intellectus*. Suntem înștiințațĭ prin acésta a'l ceti cu înțelegerea credinței.

VERSURILE 1, 2.

Ce te laudĭ întru rĕutate puternice, fără-de-lege tótă ḑiua? Nedreptate a gândit limba ta; ca un briciŭ ascuțit aĭ făcut vicleșug.

Psalmistul este silit să adreseze aceste cuvinte luĭ Doeg, care era capul saŭ intendentul turmelor luĭ Saul, și care se servea de favórea stăpânuluĭ sĕŭ, pentru a prinde pre Achimelech și a'l perde cu toți preoțiĭ din Nobé.

In ebreŭ primul vers cuprinde și cele douĕ cuvinte din al doilea (totă die): și ebraiștiĭ traduc ast-fel: Pentru ce te laudĭ în rĕutate, o omule puternice? mila luĭ D-ḑeŭ (subsistă) totdéuna. Causa principală a acesteĭ diferențe vine de la cuvêntul חסד, ce ebraiștiĭ 'l traduc prin *milă*, și substantivul are în adevĕr acéstă însemnare; dar el însémnă și oprobriŭ, rĕutate, cruḑime. cum se póte dovedi prin multe exemple. Ast-fel l'a luat ceĭ LXX. Daca cine-va este de bună credință, va conveni, că acest sens se acordă mult maĭ bine cu ceea-ce precede și cu ceea ce urméză, de cât versiunea celor-l'alți ebraiștĭ.

Ebreul pune אל, pe care ebraiștiĭ 'l iaŭ pentru numele luĭ D-ḑeŭ. Ceĭ LXX l'a luat pentru prepositie, și el însémnă în adevĕr, *ad*, contra, etc. dacă se schimbă punctele. Simaca care a tradus de pe ebreŭ, dice: καθ' ἑκάστην ἡμέραν, per totam diem saŭ tótă die, cum traduce Vulgata.

Că aceste douĕ cuvinte, încep versul al douilea, orĭ că se légă cu cel dintâiŭ, este un lucru destul de indiferent; și nu este nicĭ o dovadă care să ne facă a crede, că ceĭ LXX să fi fost strânși de împărțirile versurilor, ast-fel precum le vedem în ebreul de astăḑi.

In versul al douilea, ebreul ḑice: Injustitiam cogitavit lingua sua, sicut novacula acuta faciens dolum. Se vede că este acelaș sens și de o parte și de alta.

MEDITATIUNI

Mustrarea ce face aicĭ psalmistul luĭ Doeg, convine tuturor acelora, carĭ vatămă pre aprópele prin calomniĭ secĭ, prin meșțesugirĭ ascunse, prin raporturĭ viclene, prin lingușirĭ omorâtóre. Propriŭ vorbind, acesta e caracterul rĕuluĭ, ce'l descrie David. Cel rĕŭ n'are putere, de cât în rĕutatea sa: el nu este mulțumit de sine și nu se laudă, de cât, când a găsit mijlocul de a vatăma; necontenit ei meditézĕ nedreptatea, și înșelăciunile sale sunt ca un briciŭ ascuțit, care face o rană adîncă și incurabilă. Cu tóte acestea, se póte ḑice totdéuna acestor ómenĭ așa de per-

versŭ: Ce vroiţĭ voĭ prin acest sistem de rĕutate? de ce vĕ lăudaţĭ de mulţimea saŭ de succesul întreprinderilor vóstre urîcióse? Când voĭ veţĭ amăgi pre ómenĭ, veţĭ amăgi voĭ şi pre D-ḑeul suprem, martorul infailibil al comploturilor vóstre celor maĭ secrete?

Dar să nu credem că aceste mustrărĭ nu convin de cât celor rĕĭ, de cât ómenilor născuţĭ, întru cât-va, pentru nenorocirea neamuluĭ omenesc: fie-care din noĭ póte recunóşte în amorul sĕŭ propriŭ tóte caracterile rĕutăţiĭ. Este un inimic domesnic, totdéuna gata a ne amăgi. El nu este puternic asupra nóstră, de cât prin meşteşugirile sale; acopere rĕutatea sa sub forma adevĕruluĭ şi câte-o-dată a pietăţiĭ celeĭ maĭ marĭ; el ne răneşte fără ca să zărim lovitura ce ne-a dat-o. Dar la ce tind tóte aceste meşteşugurĭ, tóte aceste vicleniĭ, aceste purtărĭ secrete? La a ne face să perdem calea adevĕratuluĭ bine; a ne îndepărta de D-ḑeŭ, a ne înrădăcina în obiceiurile nóstre cele rele, a ne conduce cu tóte viciile nóstre până la porţile eternităţiĭ.

VERSURILE 3, 4.

Iubit-aĭ rĕutatea maĭ mult de cât bunătatea; nedreptatea maĭ vêrtos de cât a grăi dreptatea: Iubit-aĭ tóte cuvintele vătămătóre, o limbă vicléně!

Crima luĭ Doeg consista în raporturĭ pline de vicleníe şi rĕutate ce le-a făcut luĭ Saul contra luĭ Achimelech şi contra celor-l'alţĭ preoţĭ din Nobé. El i-aŭ acuzat că aŭ luat parte cu David în pretinsele comploturĭ ale acestuĭ príncipe contra socruluĭ sĕŭ; şi nimic maĭ falş de cât acéstă acuzare. Pentru aceea, terminul de *nedreptate*, care este în traducerea nóstră, réspunde cu acel al *minciunei* din ebreŭ.

La versul 4 ebreul ḑice: *Tu aĭ iubit tóte cuvintele ruinătóre*, de perdere. Vulgata ḑice *praecipitationis*, care nu trebue a se lua pentru sinonimul luĭ *celeritatis*, ci maĭ potrivit cu *casus praecipitis*, care este acelaş lucru cu ruina, perderea, distrugerea. Grecul se serveşte de cuvêntul καταποντισμός, care esplică bine sensul în care trebue a se lua praecipitationis; cufundare, naufragiŭ.

Am tradus: *o limba vicléně!* s'ar putea traduce: Iubit'aĭ tot cuvêntul distrugerii, tot meşteşugul limbeĭ. Termeniĭ ebreĭ pot fi presupuşĭ la acusativ saŭ la vocativ şi chiar la ablativ, fără ca sensul să fie schimbat.

MEDITAȚIUNI

Fără a fi așa de rĕĭ ca Doeg, cea maĭ mare parte din ómenĭ aŭ inclinațiunile ce le impută aci psalmistul Idumeuluĭ. Eĭ sunt gata a interpreta maĭ mult în rĕŭ de cât în bine faptele altora; aŭ un fond de nedreptate, care 'ĭ face a exagera defectele acelor carĭ nu-ĭ iubesc, și a presupune crime acelor ce voesc a 'ĭ perde. Se pare că nu sunt în lume de cât pentru a se îmbogăți pe ruina ómenilor lor: ceea ce contribue la a nimici pre rivalĭĭ lor, ceea ce li se pare permis totdéuna, și limba lor este instrumentul principal, care servește pasiunilor lor. Trebue a fi bine exercitat în practica legilor Evangelieĭ, trebue să fi făcut multe victoriĭ asupra luĭ însușĭ, pentru a nu observa în inima sa principiile rele ce le condamnă aicĭ Profetul. Nu este de cât o profundă umilință și o mare unire cu Is. Chr., care să pótă stabili în om acest fond de dreptate în privirea aprópeluĭ; dreptate, care nu este după tóte, de cât practica mareluĭ precept al dragosteĭ.

VERSUL 5.

Pentru acésta Dumneḑeŭ te va sfărâma până în sfârșit; smulgete-va și te va muta de la lăcașul tĕŭ și rădăcina ta din pământul celor viĭ.

Propriŭ vorbind în ebreŭ nu este: pentru acésta, dar *iarășĭ* care recade în acelaș sens: *Și D-ḑeŭ te va sfărâma* adică pentru că tu eștĭ viclean și rĕŭ, D-ḑeŭ va face dreptate la rêndul sĕŭ. In loc de el *te va smulge*, ebreul ḑice propriŭ te va *lua*. Dar este acelaș sens, pentru că acel ce smulge o plantă, o *ridică*. In ebreŭ se citește el *te va desrădăcina*, ceĭ LXX se servesc de verbul, care însémnă a *alunga din casă*, în loc de stârpirea rădăcineĭ acelaș sens.

Istoria nu ne spune, care fu sórta luĭ Doeg, dar judecând prin profeția acésta, nu ne putem îndoi că el n'a avut un sfârșit nenorocit.

MEDITAȚIUNI

In decomun înșelătoriĭ, rĕiĭ, aceĭ ce umblă cu vorbele, aceĭ ce pórtă minciunile în acéstă viéță sufer pedépsa rĕu-

tăţiĭ lor. Eĭ sunt urîcioşĭ tutulor acelor, carĭ ĭ cunosc, şi carĭ aŭ avut óre care raporturĭ cu dênşiĭ. Dar când se vor sili de a conserva reputaţiunea lor, eĭ nu vor înlătura nicĭ odată judecata severă a aceluia, care este adevĕrul şi dreptatea supremă.

Profetul ne învaţă, prin amĕnunţirea pedepselor destinate înşelătorilor şi celor vicleni, că rĕsbunarea este în mâinile Domnuluĭ, şi nu în acea a particularilor, care sunt persecutaţĭ în lumea acésta. Suferinţele ómenilor bunĭ sunt una din cele maĭ marĭ dovedĭ ale religiuneĭ; şi oprirea ce le face de a-şĭ rĕzbuna eĭ singurĭ adaugă la tăria acestor dovedĭ pentru că arată, că acel care a stabilit-o este destul de puternic pentru a da virtuţiĭ dreptatea ce o meritä, şi crimeĭ pedépsa de care este demnă.

VERSURILE 6, 7.

Vedea-vor drepţiĭ şi se vor teme, şi de dênsul vor rîde şi vor ḑice : iată omul carele n'a pus pre Dumneḑeŭ ajutor luişĭ. Ci a nădăjduit spre mulţimea bogăţieĭ sale şi s'a întărit întru deşertăciunea sa.

Ebreul face un vers până la *iată omul* etc. şi nu pune eĭ vor ḑice ; dar aceste diferinţĭ nu schimbă nimic sensul.

Textul ḑice propriŭ: şi s'a rezemat pe rĕutatea sa. Vulgata nu este póte aşa de expresivă, dar nu se îndepărtéză de sens. Deşertăciunea luĭ Doeg era sufletul rĕutăţiĭ sale. El era cel maĭ puternic din oficerĭĭ însărcinaţĭ cu detaliul economic al caseĭ luĭ Saul: el avea favórea stăpânuluĭ sĕŭ, şi credea că va întreprinde totul în contra acelora, ce nu ĭ iubea.

MEDITAŢIUNI

Când puterea se găseşte unită cu rĕutatea nu trebue a se aştepta de cât la devastărĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ ómenĭ bunĭ nu sunt în siguranţă, şi virtutea este oprimată printe ómenĭ; dar omul drept nu se tulbură de aceste sguduiturĭ; el ştie că D-ḑeŭ va lua causa în cercetare şi se reazimă pe acest sprijin neclătit. Cuvêntul ce'l pune aicĭ profetul în gura celor drepţĭ póte avea loc în privirea luĭ Doeg; póte că el încércă o catastrofă demnă de rĕutatea sa; dar acest discurs va avea totdéuna efectul sĕŭ, de este vorba de alţĭ rĕĭ

óre-carĭ, ce l'ar presupune eșind din lumea acésta fără a fi loviți de pedepsele dreptății divine. La ḑiua cea mai de pe urmă drepții vor putea gândi și ḑice ceea-ce este conținut în aceste două versuri. Trebue a considera sfârșitul; și acest cuvênt nu póte fi meditat în de ajuns: Sfârșitul, o D-ḑeul meŭ! adică începutul aceleĭ vieți, când totul va fi desfășurat, și care nu trebue nicĭ-o-dată a se sfârși. Nu voiŭ isprăvi nicĭ-o-dată întinderea acestuĭ cuvênt, *sfârșitul* nu vor mai fi *înșelăciuni*, lupte, mizerii, pĕcate, numaĭ D-ḑeŭ face dreptate tuturor, și obiectul adorațiunilor tuturor; numaĭ D-ḑeŭ, care rușinéză pre impiosul și încoronéză pre dreptul; numaĭ D-ḑeŭ, conținênd totul prin puterea sa întrecênd totul prin puritatea sa, supunênd totul prin tăria sa, fă-o Dómne, ca numaĭ în tine să'mĭ pun sprijinul meŭ, și se mĕ reazim numaĭ în iubirea ta!

VERSUL 8.

Iar eŭ ca un maslin roditor în casa luĭ Dumneḑeŭ, nădăjduit-am spre mila luĭ Dumneḑeŭ în veac și în vécul véculuĭ.

Ebreul ḑice: un *oliv verde*, ceea-ce anunță destul fertilitatea acestuĭ arbore. Aicĭ David opune afecțiunile sale plăcute, răbdătóre. religióse și pline de ungere, îndrăsnélă și inimeĭ celeĭ rele a luĭ Doeg.

MEDITAȚIUNI

Profetul se compară aicĭ cu arborele ale căruĭ ramuri aŭ fost în totdéuna simbolul păciĭ, al căruĭ fruct este salutar, plăcut, abondent și nu crește de cât în țĕrile calde; el a voit să descrie prin aceea starea sufletuluĭ sĕŭ; și el se represintă ca plantat în casa Domnuluĭ, pentru a ne face să înțelegem, că numaĭ Dumneḑeŭ este, care aprinde inima omuluĭ, care o umple de ungere, care o face să rodéscă pentru viéța eternă. D-ḑeŭ, plângêndu-se de poporul sĕŭ prin gura luĭ Ieremia, ḑice că l'a plantat în casa sa, ca pe un maslin frumos la vedere și tot încărcat de fructe; că acesta era numele chiar, care i l'aŭ dat, dar că pentru pĕcatele sale, aŭ aprins acest arbore și l'a consumat. Acésta este vorba orĭ-căruĭ creștin necredincios daruluĭ chemăreĭ sale. El era în Biserică ca un maslin frumos, care trebuea să créscă și să pórte fructele haruluĭ, ale dragosteĭ; de-

venit uscat și nefructuos, el va fi aruncat în focul cel ne stins. Pentru a se feri de acéstă nenorocire, profetul dice, că se reazimă pe milostivirea Domnuluĭ, nu pentrn o di, nu pentru câte-va împrejurărĭ ale vieţeĭ, dar pentru tóte secolele secolelor, ceea-ce cuprinde timpul și eternitatea.

VERSUL 9.

Mărturisi-mĕ-voiŭ ţie în veac, că aĭ făcut și voiŭ aștepta numele tĕŭ, că este bun înaintea cuviosilor tĕĭ.

Nu observ aicĭ nicĭ o diferinţă între text și versiunĭ. Profetul mărturisește recunoștinţa sa Domnuluĭ, pentru protecţiunea ce ĭ-a acordat-o contra întreprinderilor luĭ Doeg; el bine-cuvintéză numele cel sfânt al sĕŭ, a căruĭ favóre nădăjduește a o căpĕta în totdéuna.

MEDITAŢIUNI

Acéstă expresiune, voiŭ aștepta numele tĕŭ, are multe sensurĭ; ea însémnă, că sufletul atins de bine-facerile luĭ D-ḑeŭ, aștéptă încă darurĭ nouĭ de la numele cel sfânt al luĭ; că tótă încrederea sa este în acest sfânt nume; că nu se teme nicĭ de o nenorocire, nicĭ de o întreprindere violentă, dacă este protejat de acest sfânt nume. Eŭ mĕ mărginesc numaĭ la termenii ce ĭ întrebuinţază Psalmistul, voiŭ aștepta numele tĕŭ Dómne. Numele luĭ D-ḑeŭ este D-ḑeŭ însușĭ; ast-fel a aștepta acest sfânt nume, este a aștepta manifestaţiunea luĭ D-ḑeŭ, momentul, când el va descoperi eterna sa esenţă. Noĭ cu toţiĭ suntem pre pământ în așteptarea acestuĭ moment; noĭ nu vedem sfântul nume al luĭ D-ḑeŭ de cât în *enigmă* și prin credinţă. Când se va descoperi nouĕ fără mijloc și fără acoperĕmênt, vom ști în totul aceea ce este el, și vom fi desăvêrșit fericiţi.

Sufletele atinse de D-ḑeŭ nu fac nicĭ un caz de numele marĭ ce le înalţă ómenĭ; ele știŭ, că aceste nume nu aŭ în sine însăși nicĭ o realitate, că nu sunt de cât semnele deșertăciuneĭ, și că tóte vor peri într'o di, pentru ca numaĭ numele luĭ D-ḑeŭ să subsiste și să primésca omagiile tuturor creaturilor. Aceste suflete credincióse aștéptă decĭ numele luĭ D-ḑeŭ, ca obiectul unic al veneraţiuneĭ lor și al dragosteĭ lor. Ele se ocupă așteptând, de tóte lucrurile

marĭ ce cărțile sfinte spun de numele luĭ D-ḑeŭ. Tot-o-dată acest sfânt nume este în gura profeților și a apostolilor., O nume, strigă el, mai presus de tot numele! nume, care face să se plece genunchiul celor puternicĭ aĭ ceruluĭ, aĭ pământuluĭ și aĭ infernuluĭ! nume, care este causa și sprijinul speranțeĭ nóstre; arată-te acelor ce te aștéptă, și scapă'ĭ pentru totdéuna de ilusiunea numelor, a titlurilor, a pretențiunilor; pune în gura lor acéstă vorbire nouă, care nu conține de cât o gândire și o expresiune: *Bine-cuvêntat fie numele Domnuluĭ de acum și până în véc.*

PSALMUL LII

Se citesc în titlu: Intru sfêrșit pentru Maeleth al înțelegereĭ luĭ David; unde se găsește două cuvinte extraordinare (pentru Maeleth). Se crede că acesta era un instrument de musică; uniĭ traduc *pro horo*, ca și cum acest psalm trebuia să fie cântat în chor; de unde ar urma, că ceĭ-l'alțĭ psalmĭ, carii nu pórtă acest titlu, n'ar fi fost cântațĭ de cât de unul saŭ douĭ cântăreți, și nu în chor; ceea ce nu este adevĕrat. Era un numĕr așa de mare de cântăreți în serviciul templuluĭ, că nu este de creḑut, ca cântarea în chor să fi fost așa de rară. Theodotion traduce *pro choreâ*, ceea ce ar dovedi, că cântarea acestuĭ psalm ar fi fost acompaniată de danțurĭ. Orĭ-cum ar fi, însuși ceĭ LXX se par, că n'aŭ cunoscut acest Maeleth, căcĭ eĭ nu l'aŭ tradus și ḑic simplu ὑπὲρ Μαελέθ.

Acest psalm, maĭ că se potrivește cu al 13. Dacă nu ar fi nicĭ o diferință între eĭ, s'ar putea crede, că în colecțiunea saŭ redacțiunea psalmilor, acéstă repetire s'ar fi făcut de la întêmplare și fără plan; dar se găsește deosebirĭ, maĭ cu sémă în versul 7, care enunță cu totul alt-ceva de ceea ce se citește în psalmul 13. Se observă iarăși, că numele luĭ D-ḑeŭ *Iehova* se găsește de maĭ multe orĭ în psalmul 13, și nicĭ de cum în acest psalm 52. Sunt încă

și alte deosebirĭ dar puțin considerabile. Trebue dar a crede, că David a făcut de două orĭ acest psalm; dar motivul ce l'a putut avea, nu este ușor de ghicit. Cel mai adevĕrat este, că el a voit să se ridice de două orĭ contra acelor, carĭi viețuesc ca și cum n'ar fi D-deŭ; căcĭ acesta este obiectul ambilor psalmĭ.

Cu tóte că am explicat pe larg în psalmul 13, nu vom înceta de a insista încă și asupra acestuia; afară de ceea ce privește discuțiunile ebraice, pentru că nu putem să repețim aceea ce am mai dis. Vom observa cu tóte acestea diferințele între texturĭ.

VERSURILE 1, 2.

Dis-a cel nebun întru inima sa: nu este Dumnedeŭ. Stricatu-s'aŭ și urîțĭ s'aŭ facut întru fără-de-legĭ; nu este cel ce face bine.

Aceste două versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ și în grec. Versul dintâiŭ este în totul aseminea cu primul vers din psalmul 13.

In al doilea se citește aicĭ: *in iniquitatibus suis* și în psalmul 13 este *in studiis suis.* In ebreŭ este iarăși două cuvinte deosebite. Aicĭ acest text dice: eĭ aŭ fost uriți prin fără-de-lege: și în psalm 13 eĭ aŭ fost uriți prin faptele lor; este tot acelaș sens.

Nu este aicĭ, ca în psalmul 13, *nu este până la unul;* și nu este nimic nicĭ în text, nicĭ în ceĭ LXX, care să rĕspundă la aceste cuvinte.

MEDITATIUNI

Precum nu are cineva o adevĕrată credință de cât prin inima atinsă de har, tot astfel impioșiĭ nu se determină a nega existența luĭ D-deŭ și a providențeĭ sale de cât pentru că eĭ aŭ inima sclavă pasiunilor. Se póte privi acéstă regulă, ca fiind fără escepțiune, de și se citéză câți-va impioși saŭ chiar câți-va ateĭ, ce se dice, că aŭ fost ómenĭ onești. Ar fi de ajuns ca sufletul lor să fi fost plin de mândrie, pentru ca să se pótă atribui pasiuneĭ modul lor de gândire și de vorbire; și, eŭ cred, că acéstă mândrie n'a lipsit nicĭ unuĭ ateŭ, nicĭ unuĭ deist. Eĭ aŭ ținut scóla de nelegiuire, și aŭ dogmatisat în cărți saŭ în societățĭ:

și se știe cu câtă mândrie, cu ce îngrijire eraŭ pentru sofismele lor. In fine trebuia să se fi rumpt vĕlul care acoperea acțiunile lor secrete, pentru a judeca de pretinsa lor probitate.

VERSURILE 3, 4.

Dumnedeŭ din cer s'a uĭtat preste fiĭ ómenilor, ca să vadă de este cel ce înțelege saŭ cel ce caută pre Dumnedeŭ. Toți s'aŭ abătut, împreună netrebnicĭ saŭ făcut; nu este cel ce face bine, nu este până la unul.

La versul 3 ebreul dice *Elohim* în loc de *Ehova*, care este în psalm. 13. Din contra, ceĭ LXX pun Κύριος, Dominus la psalm. 13; și Θεὸς, Deus în acest psalm 52. Ar fi destul de greŭ de a spune pentru ce? Se pare că Dominus rĕspunde maĭ bine luĭ Elohim, și Deus luĭ Iehova. Versul 4 al acestuĭ psalm este cu totul asemenea versuluĭ 4 din psalm. 13.

MEDITAȚIUNI

D-dĕŭ cere ómenilor înțelepciune, nu deprinderea în serviciul ce'l daŭ. Destuĭ ómenĭ, chiar printre aceĭ ce fac profesiune de pietate, se reduc la câteva datoriĭ ale religiuneĭ; eĭ recitézĕ mașinalminte óre-care numĕr de rugăciunĭ; asistă la serviciile divine de obiceiŭ; așa dar, nicĭ o reflexiune profundă asupra lor însușĭ, nicĭ o *înțelegere* a principiilor, a mijlócelor, a importanțeĭ mântuireĭ. Dar câțĭ în tóte profesiunile lumiĭ nu caută pre D-dĕŭ! amĕnunțimea asupra acestuĭ punct ar fi fórte lungă; ar fi de ajuns a arunca ochiĭ asupra totalităței ómenilor, pentru a se convinge de indiferența lor în privirea luĭ D-dĕŭ. Cu tóte acestea, propriŭ vorbind, căutarea luĭ D-dĕŭ face esență adevĕratuluĭ cult. David, la finele viețiĭ sale, dicea fiuluĭ sĕŭ Solomon: O, fiul mĕŭ, cunósțe pre D-dĕul părinteluĭ tĕŭ, și servește'l cu inima desăvârșită și voie plină! căcĭ D-dĕŭ cércă tóte inimile și pătrunde gândirile tuturor spiritelor; dacă tu 'l cauțĭ, 'l veĭ afla; dar dacă 'l părăsești, el te va alunga pentru totdéuna. Acest loc frumos trebue să fie săpat în tóte spiritele, și să se represinte în tóte momentele gândireĭ ómenilor. Se găsesc aicĭ tóte principiile adevĕrateĭ pietățĭ: vede aicĭ ochiul luĭ D-dĕŭ totdéuna deschis asupra afecțiunilor

nóstre celor mai secrete; promisiunea ce ne face de a ni se comunica nouĕ de 'l vom căuta, amenințarea unei părăsiri totale și a unei reprobațiuni întregi, dacă'l vom părăsi.

VERSURILE 5, 6.

Aŭ nu vor cunóște toți cei ce lucréză fără-de-legea? Cei ce mănâncă pre poporul meŭ întru mâncare de pâne? Pre Domnul nu l'a chiemat; acolo saŭ temut de frică, unde nu era frică.

Nici o diferință între aceste versuri și acele ale psalmului 13; numai se citește aici *scient* în loc de *cognoscent; cibum panis* în loc de *escam panis;* și Deum în loc de Dominum. Dar se vede că sensul este tot acelaș. In ebreŭ nu este altă diferință în cuvinte de cât acel a luĭ Iehova în psalmul 13, și Elochim în acest psalm 52. Din amêndouĕ părțile, în ebreŭ și chiar în grec, Deum non invocaverunt este legat cu versul 5. Se pare, că împărțirea Vulgateĭ este mai bună.

MEDITAȚIUNI

Tótă nenorocirea ómenilor vine de la *necunoștință*; ei știŭ mii de lucruri, și nu cunosc nimic; căci tot ceea ce știŭ nu este nimic și ei vĕd lămurit acésta după mórte. Atunci tótă știința dispare, afară de aceea de D-ḑeŭ; și tocmai acéstă știință n'aŭ avut'o. Astronomul adese-orĭ a mĕsurat cerul fără a căuta a'l cunóște autorul; navigatorul a străbătut mările și n'a cunoscut pre acel ce le conține în marginĭ; filosoful a regulat Statele, și n'a cunoscut pre stăpânul regilor și a împĕraților; artistul a excelat în arte și n'a cunoscut pre isvorul luminilor și a tot meșteșugul ómenilor.

A cunóște pre D-ḑeŭ nu însémnă a ști că există, și de a nu'l servi cum dorește a fi. Când Iis. Chr. a vorbit de știință, el a redus'o la cunoștința luĭ D-ḑeŭ Părintele și fiul sĕŭ Iis. Chr. Și când a voit Sf. Pavel să învețe pe credincioșĭ de aceea ce trebuia să știe după exemplul sĕŭ, el n'a vorbit de cât de Iis. Chr. și de Iis. Chr. rĕstignit. Tótă știința, afară de aceea a luĭ D-ḑeŭ, este o ilusiune; și aceea a luĭ D-ḑeŭ fără nici o cunoștință, este o adevĕrată știință.

Ce produce ignoranța de D-ḑeŭ? patru lucruri ce le

arată profetul: uşurinţa de a călca legea şi de a dedea la nelegiuire: nedreptatea către ceĭ-l'alţĭ ómenĭ; omiterea totală a rugăciuneĭ, tulburarea conştiinţeĭ. Din contră, ştiinţa de D-ḑeŭ lucréză în om credinţa legiĭ, iubirea către aprópele, dragostea de rugăciune, pacea sufletuluĭ. O! ştiinţa luĭ D-ḑeŭ şi a luĭ Iis. Chr.! numaĭ de tine să nu mĕ lipsesc; să nu întrebuinţez puţinul timp ce'mĭ maĭ rĕmâne, de cât a te descoperi, a te cunóşte din adîncul sufletuluĭ meŭ!

VERSUL 7.

Că D-ḑeŭ a risipit ósele celor ce plac ómenilor; ruşinatu-s'a, că D-ḑeŭ 'ĭ-a urgisit pre dênşiĭ.

Iată versul, care deosebeşte maĭ cu sémă acest psalm de acel al 13-lea. In ebreŭ şi în grec, el ţine la ceea ce s'a ḑis în versul precedent; Eĭ s'aŭ temut de frică acolo unde nu era frică. Profetul adaogă aicĭ pentru ce aŭ fost cuprinşĭ de frică, că D-ḑeŭ a risipit puterile lor, se ştie că tăria este însemnată în scriptură prin óse. Ebreul ḑice: D-ḑeŭ a risipit ósele aceluĭ ce năvăleşte asupra ta; tu le-aĭ ruşinat pentru că D-ḑeŭ le-aŭ despreţuit. Ceĭ LXX pun διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων, κατησχύνθησαν, etc. Dificultatea este decĭ în aceste douĕ cuvinte din urmă. Este ştiut că ceĭ LXX aŭ cetit חנך în loc de חנך; dar חנך însémnă *gratiosus placens* şi în privirea luĭ κατησχύνθησαν, eĭ l'ar fi pus pentru că verbul ebreŭ însémnă judefieri, confundi, cu tóte că aicĭ, după cum 'l avem astăḑĭ, el însémnă judeficisti. Este sigur că modul cetireĭ lor este maĭ conform cu textul; căcĭ profetul nevorbind până aicĭ nimenĭ în particular, pentru ce ar ḑice el în acest vers: D-ḑeŭ a zdrobit tăria aceluĭ ce a năvălit asupra ta, tu i-aĭ ruşinat, etc? pe când lecţiunea celor LXX este naturală: D-ḑeŭ a zdrobit tăria ipocriţilor, a celor ómenĭ, cariĭ fac rĕŭ linguşind; eĭ aŭ fost ruşinaţĭ, pentru că D-ḑeŭ 'ĭ-aŭ urgisit. Parafrasa haldaică se apropie fórte mult de traducţiunea celor LXX şi a Vulgateĭ.

MEDITAŢIUNI

Nu este nicĭ consiliŭ nicĭ tărie contra Domnuluĭ; el risipeşte proiectele ómenilor, şi abate puterea lor. Cu cât se pare că eĭ aŭ protecţiune şi forţă, cu atâta 'ĭ despreţueşte. Termenul de care se serveşte textul însémnă *a respinge cu dispreţ*. Este contrar cu a *alege*. Aşa precum ceĭ *aleşĭ* sunt obiectul stimeĭ luĭ D-ḑeŭ, reprobaţiĭ sunt obiectul dispreţuluĭ sĕŭ. D-ḑeŭ stiméză pre ceĭ aleşĭ, pentru că'ĭ vede

îmbrăcaţi cu darul său; el urgiseşte pre reprobaţi, pentru că nu observă în ei nici un sentiment de dragoste; acésta este ceea-ce face ruşinea lor; pe când gloria celor aleşi vine de la dragostea ce D-deu o vede şi o încoronéză în ei.

VERSUL 8

Cine va da din Sion mântuire lui Israil? Când va întórce Dumnedeu robia norodului său, bucura-se-va Iacov şi se va veseli Israel.

Acest vers este ca şi în psalmul 13, afară că se citeşte aici: *cumconverterit Deum*, pe când acolo se citeşte: *cum averterit Dominus*, dar sensul este tot acelaş, şi ebreul şi grecul se servesc de acelaş verb ce Vulgata îl traduce prin averterit şi prin converterit.

MEDITATIUNI

Un profet ca David a putut să vadă cu spiritul captivitatea viitóre a lui Israel, scăparea sa şi bucuria sa după întórcere. Dar este de credut că Sf. Spirit i-a descoperit de-opotrivă timpurile lui Mesia, mântuitorul némului omenesc, şi mai mult, momentul fericirei eterne, unde trebue să intre toţi drepţii. De la păcatul lui Adam toţi ómenii sunt robi pe pământ, pentru că ei nu produce pentru ei, de cât fructe de amărăciune, şi că ei sunt destinaţi pentru o patrie mai bună. Fericit este în acel exil acel ce se mângâe cu nădejdea mântuirei sale, şi nenorocit acel care priveşte pământul cu locuinţa sa fixă şi permanentă!

PSALMUL LIII

Titlul acestui psalm îl declară subiectul. Se citeşte în Vulgata după cei LXX: In finem in carminibus intellectus David, eum venisset Zifaei et dixisset ad Saul: nonne absconditus est apud nos? (Pentru totdéuna (psalmul) pe instrumente de musică, după înţelegerea lui David; când Zifeenii aŭ venit la Saul şi aŭ dis: nu cum-va s'a ascuns David printre noi?) Istoria acestui fapt se povesteşte la

Cap. 23 din prima carte a regilor. David s'a retras în deșertul Ziph, și Zifeeniĭ făcură cunoscut luĭ Saul, care a strîns îndată armata pentru a'l prinde. Probabil că cu acéstă ocasie David compuse acest psalm, saŭ maĭ bine scăpat fiind de pericol, prin o năvălire din partea Filistenilor, el l'ar fi compus după scăparea sa. Maĭ întâiŭ el se represintă aicĭ ca înconjurat de inimicĭ, dar la sfârșit el mulțumește luĭ D-dĕŭ de protecțiunea ce 'i s'a dat.

Acest psalm este o rugăciune potrivită cu tóte împrejurările periculóse în care se pot găsi ceĭ drepțĭ: ceea ce Profetul dice aicĭ de inimiciĭ ce'l persecutaŭ, convine în totul inimicilor mântuireĭ, și în acéstă privire trebue a se recita. Biserica pune acest psalm în capul césuluĭ al șaselea, din orele ordinare, pentru a întări pre fiiĭ și miniștriĭ sĕĭ, contra pericolelor mântuireĭ.

Ebreul pune *in Neghinoth* ca în capul psalm. 4, ceea ce Vulgata exprimă prin *in carminibus*; se crede că acesta era un instrument, ce se atingea cu mâna, dar în fond nu avem nimic sigur pentru acestea. Ebraiștiĭ nu traduc acest cuvênt, și eĭ pun in Neghinoth saŭ Neginoth, ceĭ LXX traduc ἐν ὕμνοις.

VERSURILE 1, 2.

Dumnedeule întru numele tĕŭ mântuește-mĕ și întru puterea ta mĕ judecă. Dumnedeule ascultă rugăciunea mea; auḑĭ graiurile gureĭ mele.

Textul și traducerile se unesc aicĭ în totul. Se póte traduce: *mântuește-mĕ prin numele tĕŭ* pentru că acesta este sensul litereĭ, și nu se póte suplini nicĭ printr'un cuvênt echivalent; căcĭ aceĭ cariĭ traduc *mântuește-mĕ prin puterea ta*, nu exprimă numele luĭ D-dĕŭ, care este D-dĕŭ însușĭ. Ar trebui să se traducă maĭ bine *mântuește-mĕ prin tine însuți*.

In al doilea vers, profetul rógă pre Domnul de a asculta rugăciunea sa cu bună-voință. D-dĕŭ este totdéuna a-tot-puternic, dar nu este totdéuna bine-voitor. El póte sĕ rĕspândéscă buna-voința sa chiar asupra impioșilor, dar el îĭ lasă la o parte pentru a pedepsi nelegiuirea lor. El nu proteja chiar totdéuna pre drepțĭ într'un mod simțitor. El 'ĭ încércă câte-o-dată întârdiind de a'ĭ auḑi. David se

afla în niște împrejurări în care protecțiunea lui D-deŭ, i era cu totul necesară; el se vedea înconjurat de inimicii sĕi, și gata de a cădea în mâinile lor. El nu avea de unde să aștepte ajutor afară de D-deŭ, de aceea rugăciunea sa este așa de apăsătóre.

MEDITATIUNI

Se vede în scriptură, că Sfinții mai în totdéuna aŭ pus la mijloc numele lui D-deŭ pentru a obținea darurile de care aveaŭ trebuință. Când Moise se sui de a doua óră pe muntele Sinaĭ pentru a primi iarăși legea, el începu prin a invoca numele lui D-deŭ. Când David voi să înduplece pre Domnul pentru poporul sĕŭ, el dise: Ah! D-deul meŭ, ascultă rugăciunea mea, vedĭ necazul acestei cetățĭ, în care a fost chemat numele tĕŭ.... Nu întârdia, Dómne, noĭ te rugăm prin tine însuți, căcĭ numele tĕŭ a fost chemat pentru Ierusalim și pentru poporul tĕŭ. Când însuși Is. Chr. se rógă pentru Apostolĭ, el dice: Părinte Sfinte, păzește pre acei ce 'mĭ-aĭ dat, te rog, pentru numele tĕŭ. Și acest divin mântuitor mustra chiar pe acești discipolĭ, că încă n'aŭ cerut nimic în numele sĕŭ. Orĭ-cine cere în numele lui D-deŭ, invócă tóte atributele lui D-deŭ; căcĭ numele lui D-deŭ le cuprinde pe tóte, pentru că acest nume este însuși D deŭ. De aceea a lua numele lui D-deŭ în deșert este o crimă așa de mare. Insultă pre D-deŭ chiar profanând numele sĕŭ. Să avem pentru numele lui D-deŭ acelaș respect ca și pentru D-deŭ însuși, și să nu pronunțăm niciodată acest sfânt nume fără a mărturisi respectul ce 'l merită.

VERSUL 3.

Că străinii s'aŭ sculat asupra mea și cei tarĭ aŭ căutat sufletul meŭ, și n'aŭ pus pre Dumnedeŭ înaintea lor.

Iată pentru ce David se afla într'o extremitate fórte mare. Ziffeniĭ puteaŭ trece de străini față cu dênsul, de și eraŭ din tribul luĭ; eĭ se purtaŭ astfel cu el ca și cum nu l'ar fi cunoscut, saŭ chiar ca și cum eĭ n'ar fi avut amestec cu el. Eĭ eraŭ *tarĭ* și *violenți*, un popor întreg contra luĭ; și eĭ aŭ avut recurs la Saul, care avea în mână tóte puterile Statului. Cu toții căutaŭ să piardă pre David, și temerea de D-deŭ nuĭ reținea. Eĭ nu se gândeaŭ la divina sa presență, nu se gândeaŭ de cât a satisface pasiunea lor.

MEDITAȚIUNI

Toți inimicii mântuirei aŭ caracterele ce le însémnă aicĭ Profetul; ei sunt *strĕinĭ* în raport cu noĭ, și cu mântuirea, care ne interesézĕ maĭ cu sémă. Eĭ sunt tarĭ și violenți; nu'șĭ propun nimic alt de cât perderea sufletuluĭ nostru; sunt totdéuna contrarĭ cu D-ḑeŭ, departe de a respecta presența sa și de a se teme de pedepsele sale. Cine sunt acești inimicĭ? Infernul, lumea, și patimile nóstre, treĭ puterĭ blestemate de D-ḑeŭ, dar totdéuna lucrând pentru a ne amăgi, pentru a ne depărta de căile dreptății. Demonul de sigur ne este strĕin: el s'a pierdut fără noĭ, dar voește a ne trage în nenorocirea sa; noĭ am renunțat prin botez la legile, puterea sa, dar el se silește a ne rechema la dênsul, puterea sa este dependentă de acea a luĭ D-ḑeŭ, dar ea este mare în contra nóstră și Is. Chr. orĭ prin el însușĭ orĭ prin gura apostolilor sĕĭ, ne-a poruncit de a ne lepăda de el. Acest tiran al sufletelor nóstre, este de la căderea sa un inimic principal a luĭ D-ḑeŭ, al luĭ Is. Chr. și al sfinților. El nu 'șĭ amintește de cel Prea Inalt de cât pentru a'l blasfema, și a trage sufletele în temnița înfricoșată, care rĕsună de blasfemele sale.

Lumea și patimile sunt inimicĭ și maĭ periculoșĭ; trebue să ne fie *strĕinĭ*, pentru că voesc a ne pierde; dar nu sunt, pentru că ne lingușesc pentru a ne întórce de la D-zeŭ. Câtă putere nu aŭ eĭ contra nóstră! câtă îndepărtare de adevĕratul bine nu ne inspiră eĭ! prin câte meșteșugirĭ ne întunecă eĭ cunoștința ce o avem de D-ḑeŭ! O, cât de necesară ne este rugăciunea profeteluĭ pentru a nu cădea sub loviturile acestor tirani!

VERSUL 4.

Că iată Dumneḑeŭ ajută mie și Domnul este sprijinitorul sufletuluĭ meŭ.

Particula *enim* nu este de cât în grec și în latin; ea nu este în ebreŭ; pentru ca să aibă sensul ce'ĭ convine, trebue a presupune, că profetul légă acéstă frază cu cea precedentă, ca și cum ar ḑice: Inimicii meĭ nu gândesc la D-ḑeŭ, nicĭ la ajutorul ce 'l dă amicilor sĕĭ; că iată că 'mĭ ajută. David vorbește aicĭ ca încercând

chiar în acest moment, și deodată ajutorul divin. Ebreul nu ḑice propriŭ. Domnul este apĕrătorul vieţeĭ mele. dar Domnul este dintre aceĭ ce apĕră viéţa mea. Acest mod de vorbire, după obiceiul Orientalilor, și maĭ ales al Grecilor, recade în acésta: Domnul este apĕrătorul vieţeĭ mele, ca și cum ar ḑice: El este asemenea cu aceĭ, ce apără viéţa mea. Greciĭ ḑic οἱ περὶ Σωκράτην pentru a însemna Socrat.

MEDITAŢIUNI

Apostolul ḑice: Dacă D-ḑeŭ este cu noĭ, cine va fi în protiva nóstră? Nu că am avea inimicĭ; dar ar fi ca și cum nu 'ĭ-am maĭ avea. Viéţa acésta este un rĕsboiŭ continuŭ, dar este de ajuns de a avea pre D-ḑeŭ cu sine: și nu se va teme de nimic cu un asemenea protector. Nenorocirea este că ne încredem puţin în el, că alergăm rar la dênsul, că avem chiar puţină idee de ajutorul sĕŭ. Lectura psalmilor trebue să vindece neîncrederile, să animeze credinţa, și să liniștéscă temerea; dar maĭ ales privirea luĭ Is. Chr. și cunoștinţa de aceea ce face și voește să facă pentru noĭ, trebue să ne facă ne învinșĭ în luptele nóstre.

VERSUL 5.

Intórce-va cele rele vrăjmașilor meĭ, întru adevĕrul tĕŭ pierdeĭ pre dênșiĭ.

In ebreŭ este: rĕul se va înturna pentru inimiciĭ meĭ, ceea ce arată maĭ mult o predicere de cât o rugăciune. Grecul ḑice iarăși: Intórce-va cele rele vrăjmașilor meĭ. Dar șirul Vulgateĭ se leagă maĭ bine cu a doua parte a versuluĭ, unde verbul în grec și în text este la imperativ. Sf. Ieronim traduce ast-fel: redde malum insidiatoribus meis.

MEDITAŢIUNI

Ne este permis a dori sdrobirea inimicilor mântuiriĭ nóstre, eĭ sunt și aĭ luĭ D-ḑeŭ. Adevĕrul de care vorbește aicĭ Profetul este fidelitatea luĭ D-ḑeŭ, care a promis că va distruge tóte obstacolele, care se întâlnesc în calea mântuiriĭ nóstre; Is. Chr. este capul nostru, totul trebue să cedeze puteriĭ sale; și va veni momentul, când infernul, lumea, pĕcatul, mórtea, vor fi sub piciórele sale.

VERSURILE 6, 7.

De bună voe voiŭ jertfi ție ; mărturisimĕ-voiŭ numeluĭ tĕŭ Dómne, că este bun. Că din tot necazul m'aĭ mântuit ; și spre vrăjmașiĭ meĭ a privit ochiul meŭ.

S'ar putea traduce la versul 6 pentru că este bine a celebra laudele numeluĭ tĕŭ.

La versul 7 ebreul pune: el m'a mântuit și nu tu maĭ isbăvit. Atunci ar trebui a se raporta acest pronume *el* la numele luĭ D-ḑeŭ, tot acelaș sens.

Tradu, ochiĭ meĭ aŭ privit pre vrăjmașiĭ meĭ și nu aŭ urgisit, pentru că textul ebreŭ și traducerea greacă face să se vadă *despexit* care trebue a fi luat în loc de *deorsim aspexit*. Se póte traduce după literă, *ochiul meŭ*; este indiferent.

MEDITAȚIUNI

Tot sacrificiul, pentru a fi plăcut luĭ D-ḑeŭ, trebue a fi de bună voe: este sacrificiul fiilor și nu al sclavilor. A lăuda numele Domnuluĭ este treaba îngerilor în cer, de ce n'ar fi și a nóstră pe pământ? Când cineva este credincios luĭ D-ḑeŭ, vede cu un ochiŭ de dispreț pre inimiciĭ mântuiriĭ; și murmură, se frămîntă, dar Domnul 'ĭ pedepsește, și 'ĭ face la urmă să tacă.

PSALMUL LIV

Titlul acestuĭ psalm este acelaș ca o parte din acel al psalmuluĭ precedent: *Intru sfêrșit, în cântări al înțelegereĭ* luĭ *David*. Se póte vedea aceea ce am observat asupra acesteĭ inscripțiunĭ. Câte-va edițiunĭ grecești, dar nu aceea a Vaticanuluĭ, aŭ Asaph în loc de David; nu ne putem îndoi că acésta nu ar fi o greșală.

Subiectul acestuĭ psalm este persecuțiunea făcută luĭ David, saŭ de Saul, saŭ de Doeg saŭ maĭ adevĕrat încă de Absalon și Achitophel. Dar fiind-că acest profet fu figura luĭ Iis. Chr., sfinții părinți aŭ atribuit acestuĭ Mântuitor suferind cea maĭ mare parte din trăsurile ce se întêlnește aicĭ.

Se vede, prin urmare, că acest psalm convine tuturor drepților persecutați. S'a observat că psalmiĭ, cariĭ vorbesc de încercăriĭ, de persecuțiunĭ, cu un cuvênt cariĭ aŭ obiecte de tristeță, pórtă titlul de *intellectus*, pentru a se înțelege a citi și cânta ast-fel ca să se pótă deprinde a suferi necazurile, a se întórce către D-ḍeŭ, și a cere ajutorul sĕŭ. Acéstă observațiune nu este póte literală, căcĭ cine póte ști cu drept cuvênt, aceea ce David a înțeles prin terminul intelectus? dar ea este folositóre și nu póte fi respinsă.

VERSUL 1.

Auḍĭ, Dumneḍeule, rugăciunea mea și nu trece cu vederea ruga mea.

Ebreul și grecul termină primul vers cu *deprecationem meam* și începe al doilea prin *intende mihi*. Acéstă împărțire nu are nicĭ o însemnătate. Se pare că aceea a Vulgateĭ e maĭ bună, pentru că tot ceea ce privește rugăciunea profetuluĭ, se găsește aicĭ reunit într'un singur vers. Trebue cu tóte acestea a observa că acéstă traducere cifréză aicĭ ca ebreul și grecul. Ebreul ḍice: *nu te ascunde de cererea mea*. Ceĭ LXX și Vulgata daŭ acelaș sens, căcĭ un protector care se ascunde pentru a nu asculta pe un suplicant nu'l bagă de seamă și nu voește a'l proteja.

Se vede că acest preambul al profetuluĭ, este destinat a atinge inima luĭ D-ḍeŭ, și a cere ajutorul sĕŭ. El face până de treĭ orĭ aceleașĭ stăruințĭ, ceea ce arată ardórea rugăciuniĭ sale, și dorința ce are de a fi auḍit.

MEDITAȚIUNI

Acest început al Profetuluĭ, arată că el nu se ruga ca atâțĭ alțiĭ de obiceiŭ, și ca o mașină care ar da afară cuvinte fără a le înțelege. Când inima se rógă, ea adună cuvinte câte-o-dată identice, dar tóte pline de căldură, și propriĭ a pătrunde până la tronul luĭ D-ḍeŭ. Să nu imputăm Bisericeĭ că repetéză adese-orĭ aceleașĭ rugăciunĭ; Profetul 'ĭ-a dat exemplu, și dacă fiiĭ sĕĭ ar fi plinĭ de credință, eĭ ar găsi totdéuna un gust noŭ în aceste rugăciunĭ, de și repețite de miĭ de orĭ. Unul din cele maĭ marĭ fructe ale studiuluĭ sfintelor cărțĭ, este de a găsi un isvor abondent și chiar nesecat de sentimente. Se póte crede iarășĭ că D-ḍeŭ a permis varietățile ce se întâlnesc în text și versiunĭ pentru

a umplea pre aceĭ ce aŭ aprofundat diversele lecțiunĭ de priviriĭ nouĭ și de afecțiunĭ diferite, tóte nu maĭ puțin analóge cu credința și cu perfecțiunea moravurilor. Aceste varietățĭ nu sunt maĭ niciŏ-dată contrădicĕtóre; propriul criticeĭ sacre este de a le împăca, și când ea este fără prejudecată și fără spirit de părtinire reușește maĭ în totdéuna.

VERSURILE 2, 3.

Ia aminte spre mine și mĕ ascultă; mântuitu-m'am întru îngrijirea mea, și m'am turburat, de către glasul vrăjmașuluĭ, și de necazul pĕcătosulnĭ. Că a abătut asupra mea fără-de-lege și întru mânie a vrăjmășuit mie.

Sunt iarăș douĕ versurĭ în ebreŭ și grec, dar alt-fel împărțite. Al treilea începe prin *à voce inimici*, etc. Se pare că împărțirea Vulgateĭ este maĭ bună, și autoriĭ principiilor discutate aŭ urmat-o. Vulgata și aicĭ cifrézĕ ca ebreul și grecul.

Ebreul ḍice propriŭ: Umblu rătăcind în întristarea mea, și suspin de vocea neamiculuĭ, de apăsarea nelegiuituluĭ, căcĭ eĭ aruncă peste mine nefericire, și cu mânie mĕ urĕsc. Verburile sunt la viitor, dar după geniul limbeĭ se póte traduce la present saŭ la preterit, care aŭ tot acelaș sens. Se vede că acest text ḍice în fond acelaș lucru ca și versiunile nóstre. Profetul expune durerea, tulburarea, neliniștea ce'ĭ causézĕ cuvintele rele, persecuțiunile, calomniile, furorile inimicilor sĕĭ, pre cariĭ îĭ numește *pĕcătoșĭ* orĭ impioșĭ, pentru că eĭ se ridică atât contra luĭ D-ḍeŭ, cât și contra luĭ.

Uniiĭ interpreți impută celor LXX, că aŭ luat *iniquitatis*, ca și cum ar fi la nominativ, pe când după text este la acusativ; dar acéstă imputare nu este întemeiată, pentru că cetim la eĭ ἐξέκλιναν ἐπ' ἐμέ ἀνομίαν.

MEDITAȚIUNI

«Omeniĭ, ḍice un scriitor pios, sunt secĭ, criticĭ, riguroșĭ, și nu sunt indulgenți de cât pe jumătate; dar D-ḍeŭ suferă totul; el are milă de toțĭ, este nesecat în bunătate, în răbdare, în ocrotire.» Acéstă observare ne face să intrăm ușor în gândirea și sentimentul profetuluĭ. Dacă el ar fi spus plângerile sale la ceĭ de o potrivă cu dênsul; uniĭ nu 'ĭ-ar fi dat de cât mângâerĭ zadarnice; alțiĭ l'ar fi mustrat de puținul sĕŭ curaj; mulțĭ 'șĭ-ar fi bătut joc de tristele sale istorisirĭ; căți alțiĭ n'ar fi voit chiar să'l asculte! Câțĭ 'ĭ-ar fi imputat causa nenorocireĭ sale! Dar el se întórce către

D-ḑeŭ a cărui compătimire este infinită. Nenorociții așa de puțin primiți de ómenĭ, aŭ drepturĭ particulare asupra bunătății sale, el este totdéuna gata a'ĭ asculta și a'ĭ mângâia.

VERSURILE 4, 5.

Inima mea s'a turburat întru mine și frica morții a căḑut asupra mea. Temere și cutremur a venit asupra mea și m'a acoperit întunericul.

Ebreul ḑice: Inima mea a fost în durere în lăuntrul meŭ; aceea recade în sensul versiunilor nóstre. Apoĭ ele se acomodéză de o potrivă cu textul. David în aceste versurĭ, explică din ce în ce strîmtorarea în care se găsea.

Aplicând aceste versurĭ luĭ Is. Chr. se vede că ele convin perfect cu starea în care se găsea el în grădina Măslinilor. El ḑice, că sufletul sĕŭ era trist până la mórte; el s'a dat necazuluĭ, temereĭ și durereĭ; suferințele sale peste mĕsură ĭ producea o sudóre de sânge.

MEDITAȚIUNI

Virtutea nu consistă în a simți greutatea crucel, ci a o suporta în unire cu Is. Chr. suferind și murind. Cred că David a avut cunoștinți marĭ de Is. Chr. cu maĭ multe miĭ de anĭ înainte de a se arăta în lume acest Mântuitor, dar sunt convins, că dacă el ar fi putut vedea tóte amĕnunțimele vieții luĭ, ast-fel precum le avem în Evangelie, ar fi găsit mângâerĭ îmbelșugate în acest model divin. El nu se plângea de nenorocirile sale de cât luĭ Dumneḑeŭ, și în aceea el făcu să se vadă un suflet plin de credință și de încredere; dar cât de tare ar fi fost pentru dênsul exemplul luĭ Is. Chr. suferind, cât de încurajat, cât de transportat chiar de bucurie în mijlocul necazurilor sale! Noĭ nu simțim în deajuns folosul ce'l avem sub noua alianță. Fără a fi profeți, știm care este remediul tuturor nevoilor nóstre. Avem înnaintea nóstră pre Is. Chr. și acéstă privire ne spune totul. Noĭ putem recita încă la piciórele crucel psalmiĭ Rege-Profetuluĭ, și sufletul nostru este la isvorul mângâerilor. Învĕțăm chiar privind pre Is. Chr. a iubi pre cel ce sufĕr, pre cel desprețuiți, sĕrăcia. Am fi cercați de a ne plânge, că nu vom maĭ suferi. O D-ḑeule! cât suntem de orbĭ de nu ne folosim de fericire, de petrecem viéța nóstră fără a studia crucea luĭ Is. Chr.

VERSURILE 6, 7, 8.

Şi am ḑis: Cine 'mĭ va da mie aripĭ ca de porumb şi voiŭ sbura şi mĕ voiŭ odihni? Iată m'am depărtat fugind, şe m'am sĕlăşluit în pustie. Aşteptat-am pre D-ḑeŭ cel ce mĕ mântueşte de impuţinarea sufletuluĭ şi de vifor.

Ebreul pune aceste verbe la viitor, şi Vulgata imitézĕ prin aceste douĕ cuvinte, *volabo et requiescam*; dar în versurile 7 şi 8 traducerile întrebuinţézĕ trecutul; ceea ce, precum am arătat, nu schimbă sensul. Cuvêntul *ecce* se pare că arată un lucru ca făcut. Cine îmĭ va da aripĭ de porumb, voiŭ sbura şi mĕ voiŭ odihni; şi iată că cu aceste aripĭ îmĭ închipuesc, că m'am îndepărtat fugind, etc. Este o descriere poetică, care nu opreşte ca să nu pótă fi tradusă după cum am făcut, conservând expresiunea dorinţeĭ luĭ David.

Este maĭ multă dificultate în versul 8. Traducerile ḑic: am aşteptat saŭ voiŭ aştepta pre acel ce m'a isbăvit saŭ care mĕ va mântui de timiditate, de temerea în care sunt şi de vifor. Ebreul ḑice: voiŭ grăbi scăparea mea de vêntul aprig şi de furtună. Nimic nu se pare, că rĕspunde aicĭ cu προσεδεχόμην al celor LXX şi expectabam al Vulgateĭ; verbul ebreŭ este אהושה, ce se ḑice că vine de la הוש festinare: accelerare; dar dacă ceĭ LXX l'aŭ tras de la השה silere, acquiescere, cesare, eĭ vor fi citit אהשה fără *iod* la mijloc, şi vor fi putut pricepe, că David ḑice: Voiŭ tăcea în speranţa ajutoruluĭ divin; şi cuvênt după cuvênt s'ar traduce ebreul: *Silebo et effugio mihi*; ceea-ce rĕspunde fórte bine la *expectabo eum, qui eripiat*, saŭ *salvet me*. In adevĕr, fiind-că David ḑice imediat maĭ nainte, că se va sălăşlui în pustie, s'ar părea nefolositor ca să se adaoge; mĕ voiŭ grăbi să scap de furtună; pentru că fiind într'un loc pustiŭ, n'ar avea alt de cât să aştepte în tăcere ajutorul divin.

Rĕmâne în Ebreŭ, a spiritu sau vento commationis, pe care ceĭ LXX traduc ἀπὸ ὀλιγοψυχίας, a pusillanimitate; dar 1) cuvêntul מעה, ce se traduce prin commotionis, nu se găseşte de cât în acéstă parte a scriptureĭ, şi nu se póte şti dacă ceĭ LXX n'aŭ putut să'ĭ dea o însemnare cu totul alta, de cât aceea-ce i se dă astă-ḑĭ; 2) când acest cuvênt ar însemna comoţiune, óre un spirit tremurând de fricĭ, nu este un spirit împuţinat? In adevĕr se ia aicĭ *spiritus* în loc de *vênt*; dar cuvêntul ebreŭ רוח se ia şi pentru spiritul omuluĭ, precum se vede într'o sută de locurĭ ale scriptureĭ. Nu cred dar că ceĭ LXX să fi înlăturat sensul ebreuluĭ, ast-fel precum l'aŭ avut în bibliile lor.

Li se impută, că aŭ pus Θεὸν τὸν σώζοντά με; dar acéstă lecţiune nu se găseşte de cât în ediţiunea de compluta; Θεὸν nu este în acea a Vaticanuluĭ, care se crede de cea maĭ exactă.

MEDITAȚIUNI

Dorința ce David mărturisește în aceste versurĭ este de o instrucțiune generală pentru toțĭ drepțiĭ persecutațĭ. Eĭ se vor turbura, și se vor amărî și maĭ mult, de ar voi să dispute contra inimicilor lor; dacă le-ar cere și să-ĭ facă să tacă prin justificațiunĭ cu deamĕnuntul, saŭ chiar prin căile justițieĭ omenești. Cel maĭ bun lucru, este de a se îndepărta de vuet, de a căuta singurătatea, de a se închide și de a pune tóte drepturile lor în mâna luĭ D-ḑeŭ, care va judeca într'o ḑi tóte nedreptățile, și care va rĕsbuna pre ceĭ apăsațĭ. Trebue a face tot ast-fel și în potriva vrăjmașilor mântuirĭĭ, maĭ ales când întâmpină tentațiunĭ, carĭ se ating de imaginațiune, și alarmézĕ curățenia inimeĭ. Fuga este remediul cel maĭ bun; singurătatea este scăparea unde trebue a căuta pacea; încrederea în D-ḑeŭ este scutul în contra tuturor săgeților vrăjmașuluĭ. Póte cine-va să strige cu Apostolul: Cine mĕ va izbăvi de acest corp al pĕcatuluĭ? Dar trebue iarăși a învĕța de la dênsul, că darul luĭ D-ḑeŭ ajunge pentru a se feri de cădere. Descurajarea și turburarea sunt relele cele maĭ înfricoșate ce le aduce ispita. Cine-va a ḑis că turburarea este o îndoită pedépsă, una că înbrâncește voința, și alta, care să adauge respingênd'o.

VERSURILE 9, 10, 11.

Polopește Dómne și împarțĭ limbele lor; am vĕḑut fără-de-lege și pricire în cetate. Ḑiua și nóptea o va inaugura pre ea preste zidurile eĭ, și fără-de-legea și ostenéla în mijocul eĭ și nedreptatea. Și n'a lipsit din ulițele eĭ camăta și vicleșugul.

Și în ebreŭ sunt treĭ versurĭ, dar se găsește óre-care diferință în împărțirea versurilor 10 și 11. Acest text unește iniquitas et labor medio ejus, pentru a fini al 10-lea și începe al 11-lea prin *justitia*, și apoĭ adaugă în medio ejus.

Maĭ mult, la versul 10 se citește în ebreŭ, circumdabunt eum, ceea ce se rapórtă la două substantive (iniquitas et contradictio) de la finele versuluĭ al 11-lea. Tótă traducerea acestor treĭ versurĭ după ebreŭ este ast-fel: Nimicește'ĭ Dómne, împarte limbele lor, căcĭ vĕḑ silnicie și cértă în cetate. Ḑiua și nóptea ocolesc zidurile eĭ, și necazul și neliniștea sunt în mijocul eĭ, rĕutatea este în lăuntrul eĭ, apăsarea și vicleșugul nu se depărtézĕ din ulițele eĭ. Comparând acéstă versiune cu a nóstră, nu se găsește nicĭ o diferință esențială.

Cea mai mare se pare a fi în cuvêntul תך ce ebraiștiĭ 'l traduc prin *dolus*; dar însémnă și *usură* și de la acest cuvênt vine și cuvêntul grec τόκος.

In aceste versurĭ trebue a considera, că David era rege și profet: ca rege era obligat de a împedica progresul crimeĭ, care arunca pre atâția nevinovați în miserie și apăsare, și fiind-că în acest moment nu putea să facă însușĭ dreptate nedreptățiĭ, el rógă pre Domnul de a pedepsi pre ceĭ vinovați. Fórte adevĕrat că acest psalm se rapórtă la rescularea luĭ Absalon și Achitofel, despre care s'a vorbit pe larg în a doua carte a Regilor, cap. XVII, XVIII. Ca profet, David predice aicĭ nenorocirile, care vor năvăli asupra acestor rebelĭ. Și din aceste două considerațiunĭ trebue a încheia că acest principe nu vorbește aicĭ cu rĕutate și prin spirit de rĕsbunare, că ast-fel el ne dă un exemplu contrar cu legea ertărĭĭ injuriilor și a dragosteĭ către vrăjmașĭ.

MEDITAȚIUNI

Desordinea ce o zugrăvește profetul aicĭ este imagina aceleia, care urmézĕ din pasiunĭ, când ele posedă o inimă; ele o umplu de nedreptate, viclenie și silnicie. Ca și un oraș dedat la spiritul rebeliuneĭ, în care autoritatea e sclavă, și unde subordonațiunea nu are loc. S'a scris, că dacă omul ar avea numaĭ rațiunea fără pasiunĭ, saŭ pasiunile fără rațiune, s'ar putea bucura de óre-care pace; dar că, fiind născut cu rațiune și pasiunĭ, acea 'l pune numaĭ de cât într'o stare de rĕzboiŭ; pentru că rațiunea voește să țină pasiunile în dependență, și pasiunile voesc să domineze rațiunea. Pentru a stabili pacea, nu trebue nicĭ a stinge rațiunea, nicĭ a desrĕdăcina pasiunile, acésta nu este cu putință; dar trebue ca darul să fie în ajutorul rațiuneĭ și să'ĭ ajute a domoli patimile. Acéstă lucrare este a luĭ D-dĕŭ și David ne învață că trebue să ne adresăm numaĭ la D-dĕŭ, pentru a obținea victoria asupra inimicilor sĕĭ. El cere ca limbele lor să fie împărțite, adică, să nu fie în stare de a se înțelege unĭĭ cu alțiĭ, mai aprópe cum s'aŭ întêmplat cu mândriĭ constructorĭ aĭ turnuluĭ luĭ Babel. Iată unul din cele marĭ secrete ale vieței spirituale; a împedica concertul pasiunilor, pentru a le combate și a le învinge câte pe una.

VERSURILE 12, 13.

Că de m'ar fi ocărît vrăjmașul aș fi răbdat. Și cel ce mĕ urĕște de ar fi grăit marĭ asupra mea, m'aș fi ascuns de dênsul.

Șirul de care se servește ebreul trebue a fi observat, pentru că este deosebit de acel al celor LXX, cu tóte că dic acelaș lucru: Că nu un neamic m'a batjocorit, l'aș fi suferit; nu cel ce mĕ urea s'a sculat asupră'mĭ; m'aș fi ascuns de dênsul.

David arată aicĭ crima, pentru a se vedea grozăvia aceluĭ ce a comis'o contra luĭ: dacă ar fi din inimiciĭ meĭ, dice el, care să se fi rădicat contra mea, aș fi privit acéstă purtare ca ordinară printre ómenĭ; aș fi suferit acéstă batjocură cu maĭ puțină greutate; aș fi putut să mĕ feresc de întreprinderile lor, pentru că 'mĭ-ar fi fost ușor să prevĕd planurile lor cele rele. *Forsitam* care este în al doilea vers, arată o îndoială, pentru că David nu era sigur, că ar fi putut înlătura presența inimicilor sĕĭ.

MEDITAȚIUNI

Aceste douĕ versurĭ ne daŭ loc a explica pretinsele rugăciunĭ, ce Profetul face adese orĭ în protiva adversarilor sĕĭ. Vedem aicĭ carĭ eraŭ sentimentele sale în privința neamicilor sĕĭ declarațĭ, în protiva acelor carĭ 'l uraŭ pe față. El nu vorbește de rĕsbunare, de a le face rĕŭ pentru rĕŭ, dar numaĭ de a suferi injuriile lor, și a se feri de urmăririle lor. Când se găsește dar în psalmiĭ sĕĭ cuvinte, care aŭ aerul de rugăciune contra inimicilor sĕĭ, saŭ maĭ bine acestea nu sunt adevĕrate cereri, ci numaĭ profețiĭ asupra acelor ce trebuea să li se întêmple, și acéstă explicațiune se întinde la un mare numĕr de locurĭ, saŭ maĭ bine, sunt rugăciunĭ contra inimicilor luĭ D-ḑeŭ, și atuncĭ zelul este care face să vorbéscă profetul, iar nu propriul sĕŭ interes; el ține în asemenea ocasiunĭ, locul luĭ D-ḑeŭ, și face funcțiunea de interpret al voințelor sale, ceea ce are loc în maĭ multe părțĭ ale psalmilor; saŭ în fine, aceste blesteme dacă ar fi ast-fel, aŭ de obiect pre inimiciĭ mântuiriĭ, puterile întunericuluĭ, pasiunile inimiĭ; și nu ne putem îndoi, că n'ar fi ast-fel sensul celor maĭ mare parte din versurĭ, unde se ridică contra inimicilor sĕĭ. Psalmiĭ eraŭ făcuțĭ pentru instrucțiunea credincioșilor, eĭ trebuea să conție acest sens moral, care era tot odată literal și inspirat prin Sf. Spirit.

VERSURILE 14, 15.

Iar tu, omule cel întocma la suflet, dregĕtorul meŭ și cunoscutul meŭ. Carele împreună cu mine te-aĭ îndulcit în mâncărĭ ; în casa luĭ D-ḑeŭ am umblat cu un gând.

Profetul arată aicĭ perfidia unuia din inimicĭĭ sĕĭ principalĭ; acesta era, după cum cred interpreţiĭ, Achitofel, în care David avea maĭ înainte maĭ încredere cum se vede (2 Regi, 16, 23). Tóte caracterele intimităţiĭ sunt însemnate aicĭ ; era un om pre care David 'l privea ca și pre sine însușĭ, unul din capiĭ sĕĭ principalĭ, unul din mult iubiţiĭ sĕĭ, unul din comeseniĭ sĕĭ, unul din aceĭ, carĭ 'l întovărășa în casa Domnuluĭ; și cu tóte acestea el luă parte contra luĭ David; el se puse alăturea cu Absalon; ceea ce atingea extrem pre sfântul rege.

In ebreŭ, în loc de *unanimis*, este tu vir juxta aestimationem mei, tu pre care te onoram ca și pre mine. Ceĭ LXX traduc ἰσόψυχε unanimis. Cuvêntul אלופי este bine tradus prin *dux meus*, căcĭ acest termin ebreŭ însémnă acel care guvernă sub un principe un cap principal, un prim ministru.

Ebraiștiĭ traduc în urmă, qui dulce faciebamus simul secretum sau consilium. Asupra căria se observă că cuvêntul סוד, ce se traduce prin consilium, și care a fost luat de ceĭ LXX în loc de ospĕţiu ἐδέσματα, póte veni de la עיר, care însémnă fulcire și prandere în adevĕr, după observaţiunea laxicilor, סוד are afinitate cu יסד firmare, fulcire, și יסד are afinitate cu סעתד carĭ însémnă iarășĭ fulcire, și maĭ mult *prandere*; ceea ce póte că a determinat pre ceĭ LXX a pune ἐδέσματα și Vulgata *cibos*: cu atât maĭ mult că verbul care precedă ממתיק, care însémnă *dulce faciebamus*, nu se pune maĭ nicĭ-o-dată în Scriptură, de cât vorbind de carne saŭ bĕutură. Ne putem asigura urmând o concordanţă ebraică. Este decĭ prea adevĕrat, că ceĭ LXX aŭ tradus bine, și că cetinţa lor este preferabilă interpretaţiuniĭ ebreilor moderni.

Nu trebue a omite că cea maĭ mare parte din interpreţĭ aplică aceste mustrărĭ trădătoruluĭ Iuda, care a avut în privirea luĭ Is. Chr. tóte titlurile ce le enunţa aicĭ Profetul. El fu intim cu Mântuitorul lumiĭ ; fu unul din capiĭ sĕĭ, unul din iubiţiĭ sĕĭ, unul din ceĭ ce aŭ luat ospĕţul cu dênsul maĭ ales la paștele din urmă, unul din soţiĭ sĕĭ în templu; și cu tóte aceste demonstraţiunĭ de favóre, el devine cel maĭ crud din inimicĭĭ sĕĭ.

MEDITAŢIUNI

Oamenĭĭ pun mare deosebire între perfidia unuĭ amic, și violenţele unuĭ inamic pe față și arătat, eĭ sunt mult maĭ atinșĭ de ingratitudinea celuĭ d'ântâiŭ de cât de cel de al

doilea. D-ḑeŭ iarăşĭ este maĭ aprins de căderile acelor, carĭ aŭ fost favorizaţĭ de darurĭ particulare, de cât aceea a pĕcătoşilor, pre carĭ 'ĭ-aŭ lăsat întru cât-va de capul lor. Ceĭ dintâiŭ eraŭ prieteniĭ sĕĭ; el voia a'ĭ înălţa la perfecţiunea dragosteĭ sale; el îĭ destina a fi ca nişte luminĭ în Biserica sa, şi eĭ profanéză darurile sale, eĭ se revoltă contra mâneĭ sale bine-făcĕtóre. Mare învĕţătură pentru tóte persónele chemate la o stare de sfinţenie, la profesiunea religiósă saŭ la înalta chemare a preoţieĭ. Aceste persóne sunt onorate cu tóte titlurile ce exprimă psalmistul, şi cât de mare este întinderea acestor titule în creştinism! La judecata luĭ D-ḑeŭ aceste mustrărĭ vor fi făcute sufletelor necredincióse şi nerecunoscĕtóre: Tu care aveaĭ parte de încrederea mea, tu căruia ţi-am încredinţat conducerea turmeĭ mele, tu care îmĭ eraĭ cunoscut prin chemarea particulară, care distingea starea ta, tu care şedeaĭ în tóte ḑilele la masa mea, tu care eraĭ destinat a mĕ însoţi în tóte ceremoniile religiuneĭ, te găsesc astă-ḑĭ cel maĭ perfid dintre toţĭ ómeniĭ, cel maĭ revoltat contra legiĭ mele, cel maĭ nedemn de bine-facerile mele, cel maĭ rĕŭ din conservatoriĭ meĭ.

Acésta, bine meditată, este înfricoşată. Capul apostolilor va fi trădătorul Apostol; şi va fi urmat de un mare numĕr de ipocriţĭ, carĭ vor fi făcut ilusiune lumiĭ, dar carĭ nu vor scăpa cunoştinţelor infinite ale suveranuluĭ judecător.

VERSURILE 16, 17.

Să vie dar mórtea peste eĭ, şi să se pogóre la Iad de viĭ. Că vicleşug este în locaşurile lor, în mijlocul lor.

Aceste douĕ versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ şi în grec. Blestemul ce se vede aicĭ nu este în text de cât o profeţie; mórtea va veni asupra lor, saŭ îĭ va surprinde. Verbul ebreŭ însémnă propriŭ *a amăgi*; ceea-ce recade în însemnare, îĭ va surprinde.

Dar ce este a se pogorâ în mormênt de viŭ? este a muri de o mórte neprevĕḑută, ca toţĭ aceĭ, carĭ aŭ fost loviţĭ de mâna luĭ D-ḑeŭ în scriptură; precum: Coré, Datan, Abiron, Achilophel, Antiochus, şi alţĭ pĕcătoşĭ pre carĭ D-ḑeŭ îĭ ridică din lumea acésta în momentul, când nu se gândesc.

MEDITAŢIUNI

Drepţiĭ, a căror mórte este subită, nu se pogóră de viĭ în mormênt, pentru că eĭ s'aŭ ocupat neîncetat de mo-

mentul cel după urmă. Ei eraŭ deja morţiĭ lumiĭ şi când ei o părăsesc, nu este pentru dênşiĭ de cât o trecere la o patrie mai bună; sfintele cărţi numesc mórtea lor *somn*; şi încă acest somn nu priveşte de cât corpul, sufletul vieţueşte deja în sînul luĭ D-ḑeŭ. Din partea pĕcătoşilor este o mórte totală; morţiĭ lumiĭ ce o părăsesc cu părere de rĕŭ; morţiĭ darului de care nu se mai bucură în eternitate; morţiĭ tuturor speranţelor, pentru că aŭ ajuns la locul unde tóte relele năvălesc asupra lor, morţiĭ consideraţiuniĭ ce ar fi putut avea printre ómenĭ, pentru că în ḑiua arătăriĭ ei vor fi recunoscuţi de inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ, şi ruşinea lor va fi eternă.

VERSURILE 18, 19.

Eŭ către D-ḑeŭ am strigat şi Domnul m'a auḑit pre mine. Séra şi diminéţa şi amiază-ḑi spune-voiŭ şi voiŭ vesti şi va auḑi glasul meŭ.

Profetul opune sentimentele sale şi speranţele sale purtăreĭ îndrăzneţe a inimicilor sĕĭ. El nu-şĭ reservă de cât rugăciunea şi încrederea luĭ D-ḑeŭ, şi aşteptă totul de la protecţiunea sa.

Ebreul ḑice propriŭ la versul 19: voiŭ medita şi voiŭ striga cu voce mare, ceea ce revine la aceeaşĭ o deosebire uşóră. David ḑice că se va ruga séra, diminéţa şi amiaḑă-ḑi, pentru că după lege, sĕrbătorile se celebraŭ de cu séră, saŭ mai general încă, pentru că ebreiĭ numĕraŭ ḑilele lor dintr'o séră într'alta; se vede din istoria Facereĭ *séra şi diminéţa ḑi una.* Era obiceiŭ la acest popor de a se ruga de treĭ orĭ pe ḑi, cum se vede în al şaselea capitol al luĭ Daniil. Dar aicĭ profetul voeşte să arate că rugăciunea sa va fi continuă, căci el întrebuinţéză tot timpul ḑileĭ prin aceĭ treĭ terminĭ arĕtaţĭ.

MEDITAŢIUNI

Cea mai mare parte din ómenĭ se rógă rar, puţin şi rĕŭ. Şi câţĭ dintre eĭ nu se rógă de loc! Cu cât eĭ aŭ trĕbă se rógă mai puţin, şi cu cât trebuinţele se înmulţesc, eĭ se rógă şi mai puţin. Când li se vorbeşte de eficacitatea rugăciuneĭ, eĭ cred că este o vorbire zadarnică, saŭ al unor ómenĭ a căror profesiune este de a vorbi ast-fel, fără a fi de alt fel credincioşĭ la ceea ce ḑic. Este de ajuns de a ḑice acestor ómenĭ mai fără credinţă, de a încerca cel puţin un

remediŭ pe care nu'l recunosc, de a intra puțin în interiorul lor, și de a cere darul rugăciuneĭ; eĭ vor simți îndată că Domnul se apropie de dênșiĭ, le va comunica luminele sale, și vor începe a'l stima, a iubi acest mijloc al mântuireĭ. Eĭ vor fi departe de a reintra în cale, saŭ maĭ bine eĭ vor fi deja.

Pentru aceĭ cariĭ totușĭ nu părăsesc rugăciunea, dar se folosesc puțin de dênsa, trebue a le arăta defectele rugăciuneĭ lor; ea nu este nicĭ destul de désă, de umilită, căldurósă, nicĭ așa de statornică. In fine, în privirea persónelor care se dedaŭ la rugăciune, și cariĭ se plâng de timpul ce cred eĭ că'l perd, trebue a'ĭ încuraja ca să urmeze acéstă cale, orĭ-cât de grea li s'ar părea. D-ḑeŭ va rĕsplăti stăruința lor, eĭ vor ajunge ca să pótă ḑice cu profetul: voiŭ medita, mĕ voiŭ ruga, voiŭ expune nevoile mele și Domnul mĕ va auḑi.

VERSUL 20.

Mântui-va cu pace sufletul meŭ de ceĭ ce apropie de mine că întru mulțĭ era cu mine.

Textul și versiunile se acordă aicĭ. Ebraiștiĭ traduc מקרב prin belligerant, litigant, și nu se amăgesc în acésta, dar acest verb înseamnă propriŭ appropinquant. Sensul denotă destul, că trebue a se înțelege, că inimiciĭ sĕĭ se apropie pentru luptă.

MEDITAȚIUNI

Inimiciĭ mântuireĭ sunt numeroșĭ, dar ce pot eĭ contra Domnuluĭ? Luĭ 'i se cuvine a rĕscumpĕra sufletul, a'l izbăvi, a'l pune în pace. Totul vorbește pentru a stabili în om acéstă încredere: D-ḑeŭ se manifestă luĭ din tóte părțile. Lucrurile creatoruluĭ, dorințele sufletuluĭ, făgăduințele vĕḑute în sfintele cărțĭ, sunt atâtea semne de dragoste ce ne dă D-ḑeŭ, și de bine-facerĭ cu care ne dăruește. Dar se pare că noĭ nu avem ochĭ pentru a contempla natura, reflexiunĭ pentru a cerca inima nóstră și credința, pentru a citi monumentele revoluțiuneĭ, de aceea suntem totḑéuna în tulburare și în prada neimblânḑiților vrăjmașĭ.

VERSURILE 21, 22.

Audi-va Dumnedeŭ şi'ĭ va smeri pre dênşii, cel ce este maĭ 'nainte de vecĭ. Că nu este lor schimbare, că nu s'aŭ temut de Dumnedeŭ, întins-aŭ mâna lor spre rĕsplătire

In ebreŭ, şi chiar în grec, nu este de cât un vers de la exaudiet până la extendit. Vulgata cifrézĕ tot aşa-fel. Textul pune conjuncţiunea *et* înainte de qui est ante secula, ceea ce dă un soiŭ de enfazĕ propositiuneĭ. Domnul mĕ va audi şi'ĭ va zmeri, cel ce este maĭ 'nainte de vecĭ.

După care se citeşte un *Selah*, de şi la mijlocul versuluĭ; ceea ce se maĭ întâlneşte în câte-va părţi. Acest cuvênt *Selah* nu este în traducerea nóstră.

In loc de aceste cuvinte: Extendit manum suam in retribuendo, ebraiştiĭ citesc: extendit manum suam in pacificos ejus, şi eĭ aplică acestea la inimiciĭ luĭ David, ceea ce ar face să se înţelégă, că aceştĭ ómenĭ rĕĭ întind violenţele lor asupra acelor, cariĭ ar voi să locuiască în pace cu eĭ; dar cuvêntul בשלמין póte să se traducă *in retributionibus suis*, ceea ce s'ar înţelege de D-deŭ aplecat spre rĕsbunare; şi se pare că acest sens este maĭ natural, pentru că a vorbit ceva maĭ sus de rĕsbunările divine. Nu se póte asigura că versiunile nóstre se îndepărtézĕ de text.

MEDITAŢIUNI

Ceea ce face ca rĕsbunarea luĭ D-deŭ să fie înfricoşată este că există *maĭ 'nainte de toţĭ veciĭ* şi va exista totdéuna. Póte cine-va să vieţuiască maĭ mult de cât principiĭ pământuluĭ, şi să scape de rĕsbunarea lor; dar D-deŭ mĕsură tóte timpurile, şi ţine sémă de tóte întêmplările; el este totdéuna, vede totdéuna, şi urăşte totdéuna crima. el este totdéuna destul de puternic pentru a o pedepsi, Profetul dice, că ceĭ rĕĭ *nu se schimbă*, şi acésta face nenorocirea lor; căcĭ şi D-deŭ nu se schimbă, şi va întinde mâna sa pentru a rĕsbuna încăpăţînarea lor. O! câte adevĕruri conţine eternitatea luĭ D-deŭ, atât pentru mângâerea dreptilor, pre cât şi pentru îngrozirea pĕcătoşilor.

VERSURILE 23, 24.

Spurcat'a așeḍământul luĭ, împărțitu-s'aŭ de mânia feței luĭ și s'aŭ apropiat inimile lor. Muĭatu-s'aŭ cuvintele lor maĭ mult de cât untul de lemn, și acelea sunt săgeți.

In ebreŭ și în grec, cele treĭ cuvinte dintâiŭ a versuluĭ nostru 23, aparțin versuluĭ precedent, și tot restul versuluĭ 23 cu 24 nu fac de cât un vers. In aceea nu este nicĭ o dificultate de a împăca versiunea nóstră cu textul. Maĭ întâiŭ el are la singular, *contaminavit* saŭ *profanavit*; și ebraiștiĭ se unesc cu tóte acestea a traduce la plural; eĭ iaŭ singularul în sens distributiv: Quisque eorum contaminavit.

Împărțitu-s'aŭ de mânia feței luĭ. Ebraiștiĭ traduc diviserunt butyrina verba oris sui (eĭ aŭ ținut cuvinte maĭ dulcĭ de cât untul). Dar maĭ întâiŭ verbul חלקו póte însemna *divisi sunt*, dacă i se ea saŭ i se schimbă puntele. 2) Cuvêntul מחמאות n'a fost luat de ceĭ LXX ca venind de la, חמא, butyrum, dar de la חמה, ardor, ira, și eĭ aŭ tradus ἀπὸ ὀργῆς. Cine póte spune că în exemplarele lor acest cuvênt ebreŭ n'a fost scris fără *aleph* cum se vede astădĭ, și cine nu știe ast-fel, că cuvêntul חמאה, butyrum este format din חמה, calor, cum cred ceĭ maĭ iscusiți ebraiștĭ? Nu vĕd dar aicĭ ca să pótă imputa celor LXX, că ar fi înlăturat sensul textuluĭ, și s'aŭ apropiat inima luĭ. Ebraiștiĭ traduc et bellum cor ejus; dar nu se póte nega că קרב nu însémnă appropinquavit. Nu se dă chiar acestuĭ cuvênt înseninarea de bellum saŭ bellare, de cât pentru că luptătoriĭ se apropie; ceea ce exprimă cuvêntul latin *congressus*.

Mărturisesc că sensul ebraiștilor este maĭ lămurit și maĭ curgĕtor de cât al celor LXX; căcĭ după ceĭ dintâiŭ este: Eĭ aŭ ținut discursurĭ maĭ dulcĭ de cât untul (saŭ laptele), și rĕsboiul era în inima lor. Versul următor spijinește acéstă traducțiune pentru ca să compare cuvintele lor cu untul de lemn, pe când acestea eraŭ săgeți ascuțite. Dar maĭ întâiŭ aceea nu obligă a condamna traducțiunea celor LXX, dacă se justifică, că eĭ nu s'aŭ îndepărtat de text; 2) pentru că s'aŭ vorbit de *cuvinte* în versul 24, nu se vede că să se fi vorbit în versul 23; ar fi de a ḍice de două orĭ acelaș lucru.

Resultatul acestor versurĭ, după traducerile nóstre, este dar că impioșiĭ, inimiciĭ profetuluĭ, aŭ călcat așezământul luĭ D-ḍeŭ; că eĭ sunt în suferința mâneĭ luĭ, că el se apropie de eĭ pentru a'ĭ pedepsi, pentru că eĭ aŭ fost plinĭ de ipocrisie, pentru că aŭ vorbit cu lingușire, pe când sufletul lor era plin de venin. Profetul numește cuvintele luĭ, discursurile celuĭ maĭ principal dintre eĭ.

MEDITAȚIUNI

A profana așeḍământul luĭ D-ḍeŭ, este a nu vieți după legea cea sfântă a sa. Acéstă profanațiune este câte odată

pedepsită în viéța acésta prin perderea darului credinței; nenorocirea cea mai mare, care póte să'i vie omului, pentru că perdênd credința, este lipsit de tóte ajutorurile mântuirei. Acei cari conservă credința fără a practica faptele, sunt mai tot așa de nenorociți, pentru că credința lor nu'i împedică ca să nu se îndulcéscă în pĕcat, și pentru că mijlócele mântuirei le devin nefolositóre. Acei cari sunt chemați la o stare sfântă, și cari viețuesc fără căldură, profanéză iarăși, într'o privire, aședĕmêntul lui D-deŭ; ei abuséză de harurile sale, și ajung la sfêrșitul viețeĭ lor, nu numai fără merite, dar cu pĕcate fără numĕr, și mai nici-o-dată ei nu se convertesc cu totul la mórte. In fine sufletele ce D-deŭ le atinge mult în rugăciune, și la care el cere sacrificii mari, trebue a privighea neîncetat asupra lor înșile, pentru a împlini tot ceea ce pórtă aședămêntul lui D-deŭ; fără care ele s'ar expune a fi împrăștiate ca pĕcătoșii.

VERSUL 25.

Aruncă spre Domnul grija ta și el te va hrăni; nu va da în véc clătire dreptului.

Cuvêntul ebreŭ יהבך a ocupat mult pre comentatorii ebreĭ și creștini. Unii schimbă יהבך în אהבך *amabit te* și presupun, והוא et ipse, pus înaintea lui אהבך ast-fel că sensul este, *et ipse amabit te*. Ei se unesc nu mai puțin mai toți a recunósște sensul ce l'aŭ urmat ceĭ LXX, cari traduc τὴν μεριμνάν σου, curam tuam. Profetul 'și dice aici și celor-l'alți: *aruncă spre Domnul grija ta*, dă'i lui interesele tale, și te va nutri saŭ după alte versiuni te va sprijini. Verbul ebreŭ are douĕ însemnări. Apoi: nu va lăsa pre cel drept pentru totdéauna în tulburare, după ebreŭ nu va lăsa în etern pre cel drept să se clatine; ceea ce este sensul Vulgateĭ.

MEDITAȚIUNI

Sf. Apostol Petru se pare că a avut în vedere acest loc când aŭ dis: *Aruncă spre Domnul tótă neliniștea ta, pentru că el se îngrijește de tine.* Apostolul cuprinde în textul sĕŭ tóte trebuințele, care pot să vie credincioșilor, el nu exceptéză nimic, și asigură că D-deŭ are grijă de tóte. Aceste cuvinte adevĕrate sunt fundamentul uneĭ conformități depline și întrégă cu voința lui D-deŭ; ei pórtă pacea în suflet; și cu tóte că nu exclude nici munca nici îngri-

jirile cuviincióse, ce trebue să aibă pentru necesităţi şi treburi, ei descarcă spiritul şi inima de orî-ce îngrijire. Profetul adaugă, că D-ḑeŭ nu va lăsa pre cel drept pentru totdéuna în tulburare. Acésta se adevereşte în trei feluri: 1° se întêmplă adese orî că cei drepţi după mai multe necazuri temporale, cei drepţi respiră în fine şi se bucură de o stare mai liniştită; 2° se întâmplă iarăşi ca omul drept, în totul dedat la voia lui D-ḑeŭ, gustă în spiritul sĕŭ pacea, care după apostolul, *întrece orî-ce sentiment*, orî cât de expus ar fi de altmintrelea la persecuţiunile din afară, saŭ chiar la încercările interióre; 3° nu se întêmplă nicî-o-dată, ca dreptul să fie tulburat în etern, acésta este partea celor blestemaţi.

VERSURILE 26, 27.

Iar tu D-ḑeule, pogorî-vei pre dênşii în puţul stricăciuneî. Bărbaţii sângiurilor şi aî vicleşugurilor, nu'şi vor înjumătăţi ḑilele lor; iar eŭ, Dómne, voiŭ nădăjdui spre tine.

Profetul întórce cuvêntul sĕŭ către inimicii, care'l persecutaŭ; el profetiséză asupra aceleia ce era să li se întêmple. Absalon muri în flórea etăţii sale, şi Achitofel 'şi-aŭ sfârşit ḑilele mult mai curênd de cât credea el, revoltându-se contra luî David, pentru că se perdu singur de desperare că a dat un sfat, care nu s'a urmat.

Dacă se ia aceste douĕ versurî pentru o ameninţare generală făcută celor rĕi, ar trebui să se înţelégă al 24-lea în sensul absolut; căcî curênd saŭ mai târḑiŭ, pĕcătoşii sunt precipitaţi *în abysul perderei* cum pórtă textul; şi versul 27 trebue a fi luat într'un sens moral, adică, că el va vesti aceea ce se întêmplă mai de ordinar. Este rar, în adevĕr, că ómenii carii varsă sânge saŭ carii fac nedreptăţi marî, să scape de dreptatea ómenilor saŭ de pedépsa divină, chiar din acéstă vieţă. Mai nu s'aŭ vĕḑut hoţi marî, mai ales să fi vĕrsat sânge omenesc şi să ajungă la bĕtrâneţă.

Profetul terminâ imnul sĕŭ prin asigurarea încrederei sale în D-ḑeŭ. Ebreul n'are cuvêntul Domnul, cei LXX l'aŭ adăugat.

MEDITAŢIUNI

Sfârşitul pĕcătoşilor este totdéauna de plâns, pentru că'l pogóră în adîncul mormêntuluî. Pe cât timp vieţuesc, nu'l ocupă acéstă gândire, şi acésta este un soiŭ de fală şi orbire neînţelésă. Ceea ce'mî dovedeşte mai mult miseria omuluî, este indiferenţa în care vieţueşte el asupra desti-

nuluĭ viitor. Nu vorbesc de impioșĭ, cariĭ stabilesc ca fundament al credinţeĭ lor, că vor fi nimiciţĭ după mórte. Acest mod de gândire este maĭ mult o furie de cât o absurditate; căcĭ eĭ nu pot avea alta de cât presupuneri saŭ îndoelĭ asupra acesteĭ pretinse nimiciri; și după aceste îndoelĭ a se expune la o eternitate de nenorociri, acésta e culmea orbireĭ. Vorbesc dar acelor cariĭ cred în viéța viitóre, saŭ cariĭ cel puțin nu o atacă și cariĭ lasă nu maĭ puțin să se scurgă timpul ca și cum n'ar exista. Aceștĭ ómenĭ știŭ, că mórtea póte să'ĭ surprindă în orĭ-ce moment, și eĭ nu'și ḑic loru-și: Ce se va întêmpla? Ce voiŭ deveni? Acéstă netrebnicie mi se pare încă-o-dată cea maĭ mare dovadă de miseria ómenilor, de amorţéla lor în privirea aceleea ce le este maĭ personal, de ilusiunea ce le fac lucrurile sensibile. Dacă vre-un lucru demonstréză imperiul simțurilor asupra rațiuneĭ, este acesta. Totul s'a ḑis, totul s'a scris în acéstă privire, și lumea se precipită în eternitate ca și cum n'ar fi. Acéstă gândire bine aprofundată excită o mare compătimire pentru némul omenesc, și inspiră dorința de a se separa, pentru a vieți numaĭ cu D-ḑeŭ și cu sine însuși.

PSALMUL LV

Titlul acestuĭ psalm este: *Intru sfêrșit pentru norodul ce se depărtase de la cele sfinte, luĭ David spre scrisórea stâlpuluĭ când l'a prins pre el cel de alt neam în Ghet.*

Acest titlu ar face a se înţelege, că acest psalm a fost compus de David în timpul sĕŭ după pericolul ce i se întêmplă la Achis, regeluĭ din Ghet. Acest psalm ar avea decĭ acelaș obiect ca și psalmul 15, afară că acesta se pare a fi compus după retragerea Profetuluĭ, și că psalmul 55 se pare a fi din timpul chiar când David a fost reținut de Filisteni. Fiind-că după retragerea acestuĭ principe de la curtea luĭ Achis, se adună un mare numĕr de amicĭ împrejurul luĭ, David a voit să mângâe acéstă turmă întris-

tată, și de aceea se citește în titlu: pentru poporul cel ce se depărtase de la cele sfinte; căci David și amicii sĕi eraŭ atunci în pustie și departe de cele sfinte. Acésta e tot ce se póte ḑice pentru explicarea acesteĭ epigrafe fórte obscură.

Cât despre raportul ce are cu titlul ebreŭ, sunt dificultăți. Ebraiștiĭ traduc: Primuluĭ cântăreț pentru columba mută acelor depărtați, o cântare de aur a luĭ David, când Filistenii îl ținură în Ghet. Maistrul de cântare nu ne oprește, pentru că am arĕtat, că în finem rĕspunde exact ebreuluĭ. Pentru acéstă columbă mută a celor depărtați, sunt o mulțime de socotințĭ diverse, în cât nu se póte spune, dacă acesta este adevĕratul sens al ebreuluĭ. Robertson observă, că credincioșiĭ, saŭ acest popor de care vorbește aicĭ ceĭ LXX, aŭ putut fi numiți o columbă; și că cuvêntul אלם póte însemna atât *manipuli* cât și *muta*, se póte, după dênsul, substitui luĭ *columba* (saŭ populus) manipuli elongatorum; ceea-ce recade în gândirea celor LXX, carĭ nu aŭ adaus de cât *sancti* saŭ *sanctuaris*. Nu maĭ rĕmâne de cât in tituli iuscriptionem, care rĕspunde cuvêntuluĭ מכתם. Dar am arătat, în capul psal. XV, că ceĭ LXX aŭ putut să traducă acest cuvênt prin στηλογραφία. Trebue a aplica acéstă explicație la psalmiĭ LVI, LVII, LVIII, LIX unde se vede iarăși în titlu, tituli inscriptis, saŭ in tituli inscriptionem.

Apoĭ, fiind-că cuvintele, care le-am explicat sunt fórte obscure, sunt ebraiștĭ, carĭ le lasă ast-fel cum sunt în ebreŭ fără a traduce; ceea-ce fac traducĕtoriĭ Englezĭ. Eĭ pun în titlul lor: Upon Ionathelem rechokien Michtam of David. Acésta este ca și cum am înlătura dificultatea nedicênd nimic.

Se pare că, în acéstă cestiune, ca și în cele-l'alte, care sunt obscure din cauza depărtăreĭ timpurilor și a împrejurărilor, s'ar putea raporta la ceĭ LXX, carĭ sunt ceĭ maĭ vechĭ traducĕtorĭ, și carĭ aŭ trebuit să aibă exemplare fórte bune.

Obiectul psalmuluĭ este maĭ lămurit de cât titlul. Este Profetul, care în pericolul în care se găsea la regele Achis,

saŭ aiurea (căcĭ curtea luĭ Achis nu se vede în psalm), se adreséză luĭ D-ḑeŭ și cere ajutorul séŭ. Se vede că tot credinciosul persecutat saŭ suferind póte să'șĭ aplice sentimentele sfântuluĭ rege. Sfinții părinți aŭ înțeles acest psalm de Iisus Christos în timpul patimeĭ sale.

VERSUL 1.

Miluește-mĕ Dumneḑeule, că m'a călcat omul; tótă ḑiua dând rĕzboiŭ m'a necăjit.

Dacă David a vorbit numaĭ pentru sine, este evident că el înțelege prin *om* pe vre unul din ceĭ maĭ puternicĭ inimicĭ aĭ séĭ, ast-fel precum era atuncĭ regele din Ghet, care îl ținea ca prizonier. Dar se vede că acest profet a vorbit în numele tuturor nenorociților carĭ sunt în prada persecuțiunĭĭ ómenilor. Dacă a avut în vedere pre Iisus Chr. propoșițiunea este și maĭ luminósă; *omul* saŭ maĭ bine tot némul omenesc era causa suferințelor sale.

Ebreul ḑice, mĕ înghite, în loc de *mĕ calcă*; dar ceĭ LXX, Fer. Ieronim și Parafrasa haldaică, fac ca să vină verbul שׁאפנו de la שוף saŭ de la שׁפה, care însémnă *conculcare*. Nu este mare diferință pentru sens; cel ce voește a înghiți pre inimicul séŭ trebue a'l călca în picióre; sunt niște termenĭ metaforicĭ, carĭ exprimă dorințele pasionate a unuĭ adversar violent.

MEDITAȚIUNI

Limba sfântă are ca tóte cele-l'alte limbĭ multe cuvinte pentru a arăta omul; aicĭ ea întrebuințéză un termen, care penotă miseria omuluĭ saŭ omul *sărac*, urât, desprețuit. Se pare cu tóte acestea, că persecuțiunile de care vorbește Profetul, nu puteaŭ veni de cât de la un om puternic; dar acésta este miseria omuluĭ, înjosirea sa, nimicnicia sa, care 'l face rĕŭ, nedrept și persecutător. Pasiunile sale 'l aprind și omul dominat de pasiunile sale este chiar nimic. Apostolul ḑicea Corintenilor: Pentru că este între voĭ invidie, despărțirĭ, aŭ dóră nu sunteți trupeștĭ? Nu sunteți ómenĭ?

Ast-fel după acest sens profund al profetuluĭ și al Apostoluluĭ, de îndată ce lucrăm ca ómenĭ, suntem într'o stare de rĕsboiŭ unĭĭ contra altora, suntem nedrepți, rĕĭ și disprețuitorĭ; după acest sens nu este nimic alta, care să ne degradeze de cât a lucra ca *ómenĭ*; și aicĭ este prin-

cipiul a tótă viéța spirituată, care consistă a nu lucra ca ómenĭ, a ne conduce, cum dice Apostolul, de spiritul luĭ D-dĕŭ. Acest principiŭ bine aprofundat, ar face pre toțĭ creștinĭĭ nu numaĭ înțelepțĭ, dar sfințĭ; nu numaĭ cetățenĭ liniștĭ dar plăcuțĭ și bine-făcătorĭ; nu numaĭ suflete curate, dar ferite de totul. Acest principiŭ este iarăși care îmbrățișează sfânta nebunie a crucĭĭ, așa de opusă cu falșa înțelepciune a omuluĭ. Is. Chr. n'a venit să ne învețe de cât aceea, și nenorocirea neamuluĭ omenesc este de a fi compus numaĭ din ómenĭ; ceea ce face din univers locuința orórei și pămêntul sângeluĭ.

VERSURILE 2, 3.

Călcatu-m'aŭ vrăjmașiĭ meĭ tótă ḑiua; că mulțĭ sunt ceĭ ce se luptă cu mine de la înălțime

Ebreul presintă iarăși douĕ versurĭ: dar la finele celuĭ dintâĭ, el pune מרום, ce ebraiștiĭ 'l traduc *o altisime* unii *altisime*, adverb. In urmă eĭ înțeleg ast-fel versul 3: ḑiua, când mĕ voiŭ temĕ, voiŭ nădăjdui spre tine.

Versiunea greacă este fórte încurcată aicĭ: exemplarul Vaticanuluĭ pune, ἀπὸ ὄψους ἡμέρας înainte de ὅτι πολλοὶ ἐν πολεμοῦντές μοι în urmă φοβηθήσονται, ἐγὼ δ'ἐλπιῶ ἐπὶ σοὶ. Alte exemplare așeadă cuvintele alt-fel, ceea ce dovedește, că textul acestor interpreți aŭ fost conrupt în acéstă parte. Scholiastul arată că uniĭ unesc ἡμέρας la ἀπὸ ὄψους ceea-ce face ἀπὸ ὄψους ἡμέρας și acéstă lecțiune a urmat-o Vulgata cu φοβηθήσομαι și nu φοβηθήσονται.

Dacă se citește în ebreŭ מרום יום fără puncte se va putea traduce *ab altitudine diei*: și nu vĕd că împărțirea Bibliilor de astădi să facă o lege, pentru că ea nu este veche; alt-fel, fără acéstă unire a luĭ יום isolată, ar însemna ceva? saŭ suplinit quă die timebo, dar cu ce drept? Nu este dar nimic aicĭ care să siléscă a nu urma traducerea nóstră, a cărei sens este că Proletul persecutat este silit a se ascunde și se temĕ *ḑiua* pentru că în acest timp 'l căutaŭ persecutătoriĭ.

MEDITAȚIUNI

In sensul spiritual, nu este nimic maĭ de temut de cât *înălțimea ḑileĭ*, orĭ că se înțelege de ardórea etățiĭ, orĭ că se ia pentru creșterea averei, orĭ că se vede aicĭ adunările lumiĭ celeĭ marĭ. Trebue a se temĕ cineva în junețĕ de focul pasiunilor și de lipsa experienței: în cre-

șterea avereĭ, de mândrie și asprime către sĕracĭ; în societățile lumiĭ marĭ, perderea timpuluĭ, exemplul rĕŭ, vicleșnia și uĭtarea de D-ḍeŭ. Evangelia dă sfaturĭ potrivite contra juneței, contra pericolelor avereĭ și a ranguluĭ; dar nicĭ de cum contra societăților lumești, pentru că D-ḍeŭ nu le-aŭ stabilit, și ele nu sunt de cât fructul risipeĭ, a vanităţiĭ, amoruluĭ de plăceriĭ, a luxuluĭ, amiciţiilor înșelătóre și vătămătóre. Trebue a se încrede în D-ḍeŭ, când cine-va încércă zburdările etăţeĭ, și când este născut în mărire; dar se cuvine a renunța la societățile lumești, când cine-va a avut nefericirea a se angaja cu ele. Acel care are folosul de a nu fi nicĭ tînĕr nicĭ mare, nicĭ frequentând lumea, trebue să bine-cuvinteze pre D-ḍeŭ de milostivirea sa asupra luĭ, și să mérgă cu un pas sigur în căile perfecțiuneĭ.

VERSUL 4.

Intru D-ḍeŭ voiŭ lăuda cuvintele mele; întru D-ḍeŭ am nădăjduit, nu mĕ voiŭ teme ce'mĭ va face mie trupul.

Ebreul ḍice: voiŭ lăuda în Domnul cuvêntul sĕŭ și ceĭ LXX, cu versiunea nóstră, *cuvintele mele*, saŭ *cuvêntul meŭ*. Neapărat, că a trebuit să fie în exemplarele celor LXX afixul, care însémnă pronumele persóneĭ întâia; în fond este acelaș lucru; eraŭ *cuvintele luĭ D-ḍeŭ* pentru că D-ḍeŭ era autorul lor, *și cuvintele luĭ David*, pentru că David era obiectul lor. Profetul ḍice, că va îmbrăţișa cuvêntul divin, și cu acest sprijin nu se va teme de aceea ce póte să'ĭ facă omul.

MEDITAŢIUNI

Profetul numește aicĭ *trup* pre aceĭ ce 'ĭ-aŭ numit ómenĭ la începutul psalmuluĭ sĕŭ. Dintr'amêndouĕ părțile este mizerie și slăbiciune. D-ḍeŭ n'a voit maĭ mult să rĕmâie cu némul omenesc, pentru că era *trup*. Nu este nimic maĭ contrar cu D-ḍeŭ de cât trupul și afecuielnil sale. Când cuvêntul luĭ D-ḍeŭ *s'a făcut trup*, era pentru a învĕța pre ómenĭ, ca să sfințéscă *trupul* prin spirit. Ómeniĭ fac cu totul din contră, eĭ slăbesc sufletul prin *trup*. Un om în adevĕr spiritual nu se teme nicĭ-o-dată de aceea ce'ĭ va face trupul, adică, lumea cu tóte înclinările sale pământeștĭ; dar se teme de propriul sĕŭ trup pentru că póte să'l amă-

géscă; și se crede obligat a'l înfrâna necontenit. Lupta trupuluĭ și a spirituluĭ duréză până la finele vieţeĭ; Apostolul a simţit-o și a suspinat; dar Iis. Chr. a rĕspuns că'ĭ ajunge darul sĕŭ și tot acesta susţinea și pre Profetul.

VERSUL 5.

Tótă ḑiua cuvintele mele aŭ urît, în potriva mea, tóte gândurile lor spre rĕŭ.

Ebreul ḑice propriŭ; eĭ mĕ necăjesc pentru cuvintele mele, saŭ maĭ bine, eĭ interpretă în rĕŭ cuvintele mele, saŭ și așa, eĭ tulbură tóte cuvintele mele. Ceĭ LXX ḑic: ἐβδελύσσοντο, care exprimă maĭ mult resultatul necazurilor, ce făcea profetuluĭ pentru cuvintele sale de cât însușĭ necazurile; căcĭ după ce l'aŭ turmentat și obosit pentru cuvintele sale, eĭ mărturiseaŭ ură și dispreţ pentru acele ce ḑisese el. In fond sensul se păstréză.

Prin urmare cuvêntul *verba*, în acéstă parte, însémnă atât fapte pre cât și cuvinte. Acest cuvênt, în scriptură rĕspunde atât la res, factum, cât și sermo, loquela.

MEDITAŢIUNI

Pămênteniĭ sunt în privirea persónelor, cariĭ fac profesiune de pietate, în totul observatorĭ și criticĭ. Eĭ interpretă totul în rĕŭ, saŭ maĭ bine despreţuesc aceea ce nu pot condamna ca viţios. Căile luĭ D-ḑeŭ în raport cu ómeniĭ lumiĭ sunt saŭ netrebniciĭ, saŭ nebuniĭ, saŭ meșteșugirĭ; și cel maĭ mic defect ce se observă în ómeniĭ spiritualĭ rĕspândește un lustru ridicol asupra tuturor practicilor pietăţiĭ. Remediul acestora este spiritul de singurătate, fuga de lume, răbdarea și încrederea în D-ḑeŭ. Nefericit este acela care pentru respectul omenesc, va părăsi căile sfinţenieĭ; îĭ va fi rușine de plăcerea sa, lumea l'ar despreţui, și D-ḑeŭ îl respinge ca pe un nelegiuit.

VERSURILE 6, 7.

Lăcui-vor și se vor ascunde, aceia călcâiul meŭ vor păzi în ce chip aŭ așteptat eĭ suflelul meŭ. Pentru nimica vei mântui pre dênșiĭ, întru mânie popórele veĭ sfărâma

Aceste douĕ versurĭ sunt de-o-potrivă în ebreŭ și în grec, dar și în una și alta, ceea ce este exprimat aicĭ prin sustinuerunt

animam meam, aparţine celuĭ d'intâiŭ din aceste versurĭ, pentru aceea traducem aceste cuvinte ca atîrnând de ceea ce precede. Ast-fel traducerea latină se unește cu ebreul și cu grecul. In exemplarul Vâticanuluĭ este ὑπέμεινα *sustinui*, dar este o greșală judecând după textul ebreŭ prin alte exemplare grecești și prin traducerea latină.

Ebreul ḍice în urmă על און פלט, ce se traduce an pro iniquitate salvatio illis? unde se presupune o întrebare, care nu este exprimată. Ceĭ LXX n'aŭ citit *pro iniquitate* dar *pro nihilo*, ὑπὲρ τοῦ μηδενὸς, și Vulgata iĭ urmézĕ. F. Ieronim iarăși și alțĭ sfinți Părinți. De unde se presupune că în exemplarele lor, acești interpreți grecĭ aŭ citit על אין, *pro nihilo*, numaĭ *jod* este diferința, dar acéstă literă seamĕnă mult cu *vau*; în urmă sensul este acelaș, căcĭ *pro nihilo* însemnând *non*, sensul celor LXX și al Vulgateĭ este, că nu este de sperat mântuire pentru acești persecutorĭ, și când interpreții ebraiștĭ traduc: iĭ veĭ mântui tu cu tótă nedreptatea lor? eĭ fac a se înțelege că acești rĕĭ nu vor spera; mântuirea este dar acelaș lucru și de o parte și de alta.

In fine ebreul ḍice propriŭ: Sfărâmă în mânia ta aceste popóre. Ceĭ LXX și Vulgata daŭ de-o-potrivă acéstă gândire prin: tu veĭ sfărâma întru mânia ta aceste popóre, ceea ce face să dispară blestemul. Parafrasa haldaică și Sf. Ieronim interpretă iarăși la viitor.

Nu trebue să uităm că în ebreŭ, versul 7 finește prin Deus. Se pare, că ceĭ LXX și Vulgata aŭ conservat acest cuvênt, pentru a începe versul următor, și nu se póte ḍice că acest cuvênt este nefolositor.

Este ușor de a vedea sensul acestor douĕ versurĭ; Profetul descrie cursele, planurile cele viclene ale acestor inimicĭ, dorința ce aŭ eĭ de a ridica viéța, în urmă el prediçe ruina lor, bătăile cu care'ĭ amenință D-ḍeŭ. Acest sens resultă din text și traducerĭ.

MEDITAȚIUNI

Puterile infernuluĭ, aceste spirite așa de împărțite între ele, se unesc nu maĭ puțin pentru a ne pierde; eĭ caută momentul pentru a ne seduce și a ne rĕsturna, acésta voesc eĭ pentru sufletul nostru; obiectul lor este blestemul sĕŭ, dar Domnul este maĭ tare de cât eĭ; eĭ sunt pedepsiți deja de revolta lor, și la sfârșitul cel maĭ de pe urmă, nenorocirea lor va fi la culme, nu le va maĭ rĕmânea de cât strigarea și disperarea, cu neputință de a maĭ rĕsturna de acum planurile luĭ D-ḍeŭ și de a maĭ vĕtăma pre aleșiĭ sĕĭ.

VERSURILE 8, 9, 10.

Dumnedeule, viéța mea am spus ție; pus-ai lacrimele mele înaintea ta, ca și în făgăduința ta. Intórce-se-vor vrăjmașii mei înapoi, orî în ce di te voiŭ chema; iată am cunoscut că Dumnedeul meŭ ești tu. Intru Dumnedeŭ voiŭ lăuda graiul, întru Dumnedeŭ voiŭ lăuda cuvêntul.

Aicî nu sunt de cât douĕ versurî în ebreŭ și în grec. Ebreul dice: tu aî numĕrat pasurile mele. Ceî LXX aŭ înțeles prin acéstă cale viéța rĕtăcitóre a Profetuluî, și aŭ pus τὴν ζωήν μου; este acelaș sens pentru că păsurile luî David formaŭ atuncî țesĕtura vieței sale. Cât despre versul ce l'aŭ pus la prima persónă, te-am numĕrat saŭ declarat, în loc de tu aî numĕrat, aŭ fost ușor de a schimba câte-va litere în acest cuvênt, și este de creḑut că exemplarul celor LXX avea prima persónă saŭ póte a treia, căcî Simaca care traduce iarăși de pe ebreŭ, dice *interiorul meŭ*, saŭ ceea ce mĕ privește, tu aî fost numĕrat fără îndoială de însuș Profetul. Prin urmare cele douĕ sensurî sunt bune. David a spus Domnuluî, tot planul vieții sale, și Domnul 'l cunoștea din tótă eternitatea.

Ebreul dice în urmă; pune lacrămile mele în foiul tĕŭ, expresiune figurată pentru a dice în sînul tĕŭ, saŭ ceea ce este tot-una *înaintea ta* cum traduc ceî LXX. și eî pun a doua persónă a trecutuluî în loc de imperativ. Fer. Ieronim, Symmaca, ebraiștî, pun tot ast-fel. Aceste douĕ sensurî sunt iarăși fórte bune și nu se contradic.

Acelaș text ebreŭ adaogă: An non in narratione tua est? ce ebraiștiî traduc: De sigur lacrămile mele sunt numĕrate de tine, în cartea ta; ceea-ce confirmă lecțiunea *posuisti lacrymas*, etc. Ceî LXX aŭ tradus; ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ σου; ceea-ce va să dică, ca și în făgăduința ta; și acest sens se potrivește cu al hebreuluî; căcî a dice: óre lacrămile mele sunt în cartea ta, în legea ta? este a dice, că D-dĕŭ le-aŭ pus înaintea ta cum s'a făgăduit de a le pune. Ceî XLL aŭ lămurit textul, și l'aŭ făcut maî ușor.

Restul versuluî 9 și întreg versul 10 sunt în totul conforme cu ebreul.

Se vede tótă gândirea profetuluî. El dice, că D-dĕŭ cunóște tóte necazurile sale, că ține compt de lacrămile sale, după făgăduința dată în legea sa; acéstă îngrijire a Domnuluî va sili pre ceî rĕî a se retrage, și că el (Profetul) este ca sigur de a încerca în diua rugăciuneî sale protecțiunea divină, protecțiune care îl va convinge din ce în ce maî mult, că Domnul este D-dĕul sĕŭ. Nu se póte trage alt sens de cât acesta din text și versiunî.

MEDITAȚIUNI

Nu este cuvênt, în aceste versurĭ, carĭ să nu conție un mare adevĕr, viéța nóstră este o călătorie continuă, o urmare de mișcărĭ, care o obosesc, o turbură, o umple de amărăciune. Noĭ urmăm niște conducĕtorĭ, carĭ ne rătăcesc, imaginațiunea, patimele, apucăturile rele obiceiul: D-ḑeŭ, nu este ascultat, și totușĭ numaĭ luĭ D-ḑeŭ se cuvine a ne conduce.

Când vĕrsăm lacrămĭ, D-ḑeŭ le strînge în sînul sĕŭ, adică, că mila sa se pogóră la întristarea nóstră; dar trebue ca aceste lacrămĭ să aibă de obiect mizeria și pĕcatele nóstre. De vom plânge perderea bunurilor nóstre, a prietenilor, a reputațiunĭĭ, sănĕtățiĭ, vom plânge ca *ómenĭ;* și acest termin este consacrat în scriptură pentru a exprima natura conruptă, înclinările pămênteștĭ. D-ḑeŭ nu ascultă aceste gemete, și plângem, ca sfințiĭ, că suntem încă așa de slabĭ în dragostea luĭ D-ḑeŭ, așa de târâțĭ în dorințele nóstre, așa de puținĭ atinșĭ de suferințele luĭ Iisus Chr. D-ḑeŭ a făgăduit, că va mângâia pre aceĭ ce plâng, și de aceia îĭ numesc *fericiți.* Lumea are plăcerĭ falșe și este blestemată de D-ḑeŭ. Acel care se cunóște maĭ bine pre pământ este cel maĭ întristat: dar acéstă întristare, are bunătățĭ nespuse, pentru că ea ne deslipește de bunurile falșe și ne unește cu D-ḑeŭ.

Nu cunóștem bine pre Domnul de cât în rugăciune; și este înspăimêntător, că râvnitor a cunóște pre D-ḑeŭ, îl rog așa de puțin și rĕŭ; trebue siluit pentru a'l ruga, pe când rugăciunea este pentru mine isvorul a tot binele. Acest sfânt Profet nu s'a rugat atâta, de cât pentru că cunoștea pre D-ḑeŭ, și el nu avu acéstă cunoștință sublimă de cât pentru că îl ruga neîncetat. Ce model pentru mine!

VERSUL 11.

Spre Dumneḑeŭ am nădăjduit, nu mĕ voiŭ teme, ce-mĭ va face mie omul

In textul ebreŭ și în cel grec sunt douĕ versurĭ pentru unul: dar aceea nu schimbă sensul. Acest vers este în mare parte repețirea versuluĭ al patrulea. Textul se servește de douĕ orĭ de acelaș

cuvênt *verbum*. Maĭ întâiŭ el numeşte pre Domnul *Elohim*, în urmă *Iehova*: fără îndoială pentru a represinta pre D-ḑeŭ sub cele două din cele maĭ marĭ atribute, care sunt puterea şi eternitatea. Acéstă repetire este efectul căldureĭ. Când cineva este plin de D-ḑeŭ, rugându-se reînoeşte aceleaşĭ sentimente. Psalmiĭ sunt plinĭ de versurĭ îndoite repeţite, adese orĭ cu aceleaşĭ expresiunĭ.

MEDITAŢIUNI

Nimic nu este maĭ mângâios şi maĭ demn de laudă de cât cuvêntul luĭ D-ḑeŭ conţinut în sfintele cărţĭ: el trebue să facă ocupaţiunea nóstră de tóte ḑilele; dar acum citim de curiositate, aci prin deşertăciune, ca să facem paradă de ştiinţa nóstră, acum fără a-l înţelege, şi maĭ în totdéuna fără a-l gusta. Câţĭ dintre credincioşĭ nu citesc nicĭ că-l cunosc! Câţĭ aŭ citit totul, afară de testamentul părinteluĭ lor! Sfintele cărţĭ vor fi materia uneĭ judecăţĭ înfricoşate în ḑiua arătăriĭ. Putea-voiŭ spune în faţa ceruluĭ şi a pământuluĭ: Dómne, eŭ am dat cinstea, ce se cuvine cuvêntuluĭ tĕŭ!

VERSURILE 12, 13.

Întru mine sunt, Dumneḑeule, rugăciunile, care voiŭ rĕsplăti laudeĭ tale. Că aĭ mântuit sufletul meŭ din mórte, ochiĭ meĭ de lacrimĭ şi piciórele mele din alunecare; bine voiŭ plăcea înaintea Domnuluĭ în lumina celor viĭ.

Profetul mărturiseşte aicĭ luĭ D-ḑeŭ recunoştinţa sa şi stărueşte de credinţa sa de a împlini făgăduinţele ce i le-aŭ făcut. Motivul mulţămirilor sale, este că Domnul l'a scos din pericolul în care era expus şi l'a pus în stare de a merge cu un pas sigur în lumina celor viĭ, adică de a vieţui de acum în pace sub protecţia divină.

Ebreul ḑice propriŭ: Voturile ce ţi le-am făcut, Dómne, sunt asupra mea; te voiŭ lăuda, pentru că tu aĭ scos sufletul meŭ din mórte. Aŭ dóră n'aĭ scos paşiĭ meĭ de la cădere, pentru ca să merg înaintea Domnuluĭ în lumina celor viĭ? Se vede că nu este diferenţă pentru sens, de şi şirul expresiunilor nu este acelaş.

MEDITAŢIUNI

In lumea acésta nu avem de cât un obiect important de a merge înaintea luĭ D-ḑeŭ, pentru ca să ajungem la lumina celor viĭ, care este fericirea cerésca.

Acesta este scopul laudelor și al voturilor ce facem luĭ D-deŭ; pentru aceea sufletul nostru nu trebue a fi în mórte, și pașiĭ noștri trebue a înlătura căderile.

Acest folos nu póte fi de cât efectul daruluĭ. Profetul ne face să simțim în totul imnul sĕŭ; să meditĕm adeseorĭ la lumina celor viĭ; să comparăm frumusețile sale cu grozăvia întunericuluĭ, care ne înconjóră pre pământ; acéstă meditare va umili mândria nóstră și va reamâna credința nóstră. Spiritul credinței este care domina în sacrele cântărĭ ale Psalmistuluĭ. El vieți miĭ de anĭ înaintea luĭ Is. Chr., și credința sa este așa de luminósă, ca și cum ar fi vĕdut pre acest mântuitor al lumiĭ. Ce contrast între viéța sa și a nóstră.

PSALMUL LVI

In titlu este: *Intru sfârșit să nu stricĭ a luĭ David, întru scrisórea stâlpuluĭ când a fugit el de către fața luĭ Saul în peșteră.* Subiectul psalmuluĭ este arătat prin aceste cuvinte, cum fugeret a facie Saül in speluncam.

S'a spus în prima carte a Regilor, 24, 4, că Saul urmărind pre David, acesta se retrase într'o peșteră la Engaddi; că Saul intră acolo pentru óre-care trebuință naturală; că David aŭ fost îndemnat de ómeniĭ sĕĭ a'l omorâ, dar el nu voi a'ĭ face nimic, și se mulțămi a tăia o bucată din haina luĭ. Așa dar Profetul trebue să fi compus acest psalm în timpul retragereĭ sale la Engaddi. Titlul ce se vede aicĭ, este acelaș ebreŭ grec și latin, numaĭ rĕmâne a explica de cât aceste douĕ cuvinte *să nu stricĭ*. Unĭĭ cred că era un instrument de musică, numit תשחת; alțiĭ iaŭ aceste cuvinte pentru modelul arieĭ pe care trebuie să se cânte acest psalm, și eĭ presupun, că acest model era rugăciunea ce-o făcu Moisi Domnuluĭ, pentru a îmblânzi mânia sa (Deut. 9, 26). Acéstă rugăciune începe în adevĕr prin *ne disperdat*. Sunt multe alte socotințĭ asupra acestor cuvinte, și totul

dovedește, că nu sunt lămurite. Ast-fel, unii ebraiști se mulțumesc a pune, *al taschet* fără a explica ceva. Se vede încă aceste cuvinte în capul celor doui psalmi următori. Acesta conține motive de mângâere pentru sufletele necăjite.

VERSURILE 1, 2.

Milueşte-mĕ D-ḑeule, milueşte-mĕ, că spre tine a nădăjduit sufletul meŭ. Şi în umbra aripilor tale voiŭ nădăjdui, până ce va trece fără de legea.

Traduc *iniquitas* prin *calamitate*, pentru că cuvêntul ebreŭ însémnă propriŭ *aerumna*. Aicĭ textul și versiunile se acordă în totul. Se vede lămurit gândirea Profetuluĭ; înconjurat de pericole, el cere ajutorul Domnuluĭ, și nu întrebuințéză alte motive pentru a-l obținea, de cât trebuințele sale și încrederea sa.

MEDITAȚIUNI

A se refugia sub umbra aripilor Domnuluĭ până când trece calamitatea, este a cere ajutorul sĕŭ în tóte imprejurările vieței, și până la mórte; căcĭ necazurile și mizeriile nu finesc de cât în momentul, când părăsim lumea acésta pentru a trece la o viéță mai bună. Dacă nevoile sunt continue, încrederea nóstră trebue să fie nemărginită. Să repetăm adese-orĭ după exemplul Profetuluĭ, acéstă rugăciune: *Milueşte-mĕ* Dómne *Milueşte-mĕ*. Acéstă rugăciune este mărturisirea umilinței nóstre, a sentimentuluĭ de mizerie al nostru, și înalta ideie ce avem de milostivirea și bunătatea luĭ D-ḑeŭ. Ast-fel fu rugăciunea umilitului Vameșiŭ din Evangelie, și eși îndreptat, pre când Fariseul reprobat.

VERSUL 3.

Striga-voiŭ către Dumneḑeul cel prea înalt Dumneḑeul, cel ce a făcut bine mie.

Ebreul ḑice: Ad Deum perficientem propter me. Verbul גמר însémnă perficere, consumare s'ar putea ḑice; cel ce face totul pentru mine; și acésta reintră în sensul celor LXX și al Vulgatei. Alțiĭ traduc acest cuvênt prin *ultorem meum*; ceea ce nu rĕspunde nicĭ ebreuluĭ nicĭ greculuĭ.

MEDITAȚIUNI

Cine póte ḑice cu maĭ multă veritate de cât creștinul? Striga-voiŭ către Domnul, care a făcut totul pentru mine. Dându-ne pre Iis. Chr. D-ḑeŭ ne-aŭ dat totul cum ḑicea Apostolul cu multă tărie, scriind către Romanĭ. Când perdem din vedere acéstă bine-facere suntem nerecunoscĕtorĭ și ne privăm de darurile care curg așa cu îmbelșugare din acest isvor.

In Iis. Chr. noĭ avem totul. Pentru ce mĕ pătrunde acest sentiment câte o dată așa de profund? și de ce într'o mulțime de alte împrejurărĭ să fiŭ nesimțitor acesteĭ bine-facerĭ nespuse? Nu voiŭ atribui causa de cât risipeĭ mele. Reînsuflețește credința mea, Dómne, arată-mĭ neîncetat acest divin obiect; amintește-mĭ suferințele, bunătatea, meritele sale; învoește-mĕ să nu mĕ maĭ îndepărtez de Sf. crucea sa, care este scăparea tuturor celor din nevoĭ.

VERSURILE 4, 5, 6.

Trimis-a din cer și m'aŭ mântuit. Datorĭ spre ocară pre ceĭ ce mĕ calcă pre mine. Trimis-a D-ḑeŭ mila sa și adevĕrul sĕŭ; și a mântuit sufletul meŭ din mijlocul puilor de leĭ; adormit-am turburat. Fiiĭ ómenilor, dinții lor arme și săgeți și limba lor sabie ascuțită.

Sunt numaĭ douĕ versurĭ în ebreŭ și grec: după versul al 4-lea are *Selah*, și continuă versul până la *veritatem suam* ce'l avem în versul 5-lea. Acéstă divisiune nu face nimic sensuluĭ; dar textul nu ḑice: *el a mântuit sufletul meŭ*, etc., verbul mântui nu este; el ḑice numaĭ: sufletul meŭ este saŭ era în mijlocul leilor; sunt saŭ eram culcat (în mijlocul) acestor aprinșĭ, acestor fiĭ aĭ ómenilor, a căror dinți sunt lânci etc., pentru a da un șir acestora trebue a suplini din când în când câte-va cuvinte.

Este ușor de a vedea, că nu este maĭ nicĭ o diferință pentru sens în acest text și traducerile nóstre. Observ, cu tóte acestea, 1° că ebraiștiĭ pun la viitor, ceea ce se traduce prin trecut; asupra căreea nu este ușor de a decide, dacă profetul se privea ca scăpat de necaz, saŭ dacă nădăjduia numaĭ a fi isbăvit, textul putêndu-se înțelege la trecut ca și pentru viitor; 2° că dacă se fixéză gândirea sa la trecut, verbul *eripuit* este adăugat fórte la locul sĕŭ de ceĭ LXX și Vulgata; 3° Când Vulgata pune *catulorum leorum*, nu se îndepărtéză de ebreŭ, care se servește de un cuvênt, care trebue a se traduce prin *leĭ tari*; 4° că cuvêntul ebreŭ להטים pe care ceĭ LXX

traduc τεταραγμένος, și Vulgata *conturbatus*, este tradus de ebraiștĭ *flamantium* acordându'l cu *leonum*; s'ar putea traduce iarăși flammati filii hominum, etc., trebue ca în privirea acestuĭ cuvênt להטים ceĭ LXX să fi cetit un alt termin, saŭ maĭ bine să fi înțeles *dormivi* sicut viri aestuantes et commoti; acest plural face dificultate; căcĭ cuvêntul להטים în sine rĕspunde luĭ τεταραγμένος saŭ *conturbatus*. Parafrasa haldaică ḑice: Dormiam tanquam inter cardones; ceea ce sprijinește fórte presupunerea că ceĭ LXX aŭ înțeles *dormivi sicut viri aestuantes;* 5° în fine observ, că în loc de *lances*, despre care vorbește ebreul, traducerile ḑic în general *arme*; ceea ce nu pune nicĭ o diferință în sens. Gândirea profetuluĭ este, că în mijlocul necazurilor sale, fie la regele Achis, fie aiurea, Domnul l'a protejat; că era acolo printre leĭ furioșĭ; că nu putea să fie liniștit; și inimiciĭ sĕĭ 'l încărcaŭ de calomniĭ și injurĭi: se arată prin șirul psalmuluĭ, că în adevĕr David se privește ca liberat de aceștĭ cruḑĭ inimicĭ; că ast-fel aceste versurĭ trebue să se ia la trecut.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce este maĭ atingĕtor și maĭ mângâitor în aceste versurĭ ale profetuluĭ, este că el spune aicĭ de milostivirea și adevĕrul ce 'i l'a trimis aicĭ D-ḑeŭ. Milostivirea, efectul bunătățiĭ ce are D-ḑeŭ pentru ómenĭ; adevĕrul fondat pe promisiunile sale. Cu aceștĭ douĭ trimișĭ, nu este cu putință ca omul să fie nenorocit. Milostivirea 'l face să'șĭ uréscă pĕcatele sale, fără să pérḑă pacea sufletuluĭ sĕŭ; și adevĕrul face ca el să aștepte cu încredere o viéță maĭ bună, cu darurile trebuincióse pentru a ajunge acolo. Milostivirea și adevĕrul aŭ fost trimise cu Is. Chr., ele aŭ mers înaintea luĭ, cum ḑice profetul aiurea; ne-aŭ luat de mână și ne-aŭ condus la el; ele nu ne perd din vedere; ne primesc totdéuna la sînul lor, cum ḑice încă acest profet în cântările sale. O D-ḑeule, ce trimișĭ! eĭ sunt credincioșĭ a vesti voința ta! sunt eloquenți și sfătuitorĭ! mĕ dedaŭ în totul lor, milostivireĭ tale de care am o extremă trebuință, pentru că m'am rătăcit de o mulțime de orĭ din căile dreptățiĭ; adevĕruluĭ tĕŭ, care este lumina spiritului meŭ, și sprijinul inimeĭ mele. Fă Dómne, ca să nu le părăsesc nicĭ-o-dată, și că la momentul meŭ cel maĭ de pe urmă, să le îmbrățișez cu tărie și pe una și pe alta, pentru ca să mĕ conducă la limanul mântuireĭ.

VERSUL 7.

Inalță-te preste ceruri Dumnedeule și preste tot pământul mărirea ta.

Profetul cere lui D-deŭ ca să strălucéscă puterea sa de sus, și pământul să mărturisésca că el sprijinește pre ceĭ nenorociți, ca și cum ar dice: Dómne, arată, scăpându-mĕ de inimicĭ, că eștĭ A tot Puternic, și că cerul și pământul se supun glasuluĭ tĕŭ. Când scriptura voește să descrie lucrurile în mare, ea împrumutéză comparațiile sale din înălțimea și întinderea ceruluĭ.

Textul și traducerile sunt aicĭ perfect de acord.

MEDITAȚIUNI

D-deŭ este totdéuna mare în cer și pre pământ, dar el nu revarsă totdéuna arătat razele mărireĭ sale. El lasă adese-orĭ pre ómenĭ în căile credinței curate, dar câte-o-dată lucréză minunĭ, saŭ bate cu loviturĭ, care arată că acolo este mâna Domnuluĭ. Sfintele cărțĭ și Istoria Bisericeĭ sunt pline de fapte strălucite, care dovedesc tutulor secolelor, că este o providență, un stăpân suprem, un apĕrător al virtuțiĭ, al adevĕruluĭ și un rĕsbunător al crimeĭ. Trebue să cer ca el să mĕ proteje puternic contra inimicilor mântuireĭ. Am trebuință neîncetat de ajutorul sĕŭ, ceĭ-l'alțĭ ómenĭ nu vor zări minunile haruluĭ ce lucréză în mine, dar 'mĭ va fi de ajuns de a le dovedi și nu trebue să caut de cât a lucra în tăcere la unica afacere pentru care sunt în lume.

VERSURILE 8, 9.

Cursă aŭ gătit piciórelor mele și aŭ împilat sufletul meŭ. Săpat-aŭ înaintea feței mele grópă, și aŭ căḑut întru ea.

In loc de incurvaverunt animam meam, ebreul ḑice: Curva fuit anima mea, este acelaș sens; profetul ḑice că se afla în așa strîmtorare, că sufletul sĕŭ s'a încovĕit, a leșinat. Parafrasa haldaică pune iarăși *incurvaverunt*. In ebreŭ și grec nu'ĭ de cât un vers, ceea ce nu pune nicĭ o diferență în sens.

MEDITAȚIUNI

Iată treĭ feluri de necazurĭ ce întîmpină sufletul nostru: acel al alunecăreĭ, desnădăjduireĭ și al scandaluluĭ. Demonul

ne seduce, patimile ne slăbesc, lumea ne atrage prin relele sale exemple. Trebue privighere pentru a nu cădea în cursele infernului, tărie pentru a resista patimilor și îngrijire pentru a nu fi răsturnați prin scandalele lumii. Trebue a întorna propriele lor arme contra demonilor, patimilor, contra lumii: prin rugăciune vom învinge pre demoni, prin curaj vom birui înclinările nóstre, și imitând zelul lui Is. Chr. și al sfinților, vom sfărâma scandalele lumii. Să mergem la piciórele lui Is. Chr. și inimicii noștri vor cădea în prăpastia ce s'a pregătit pentru a'i perde.

VERSUL 10.

Gata este inima mea, Dumnedeule, gata este inima mea; cântavoiu și voiu lăuda întru mărirea mea.

Nici o diferință aici între text și versiuni. Profetul asigurat de protecțiunea divină, declară sentimentele sale, prepararea inimei sale, dispoziționea în care este de a celebra laudele bine-făcătorului său, saŭ mai bine reinsuflețind curajul său, el protestă că este gata a suferi tóte încercările ce i le va trimite Domnul.

MEDITAȚIUNI

Acest vers ne învață a nu cânta nici-o-dată laudele Domnului, fără pregătirea inimei; ei consistă în dorința de a slăvi pre D-dĕu, și în îngrijirea actuală a omagiilor ce 'i dăm. Prin aceea sunt represintate și condemnate rĕcéla, risipa, indiferența; defecte ordinare acelor cari se rógă. Când inima este bine pregătită spiritul stă cu luare aminte, și rugăciunea nu se pare nici-o-dată lungă; ea are totdéuna un gust noŭ, ea face plăcerile sufletului. Pământenii plâng pre acei ce starea lor 'i obligă la rugăciuni lungi, la oficii, care împărțesc timpul nopții și al ĭilei. Ei aŭ cuvênt; dacă acești ómeni destinați, n'aŭ prepararea inimei, bună-voință, căldura sufletului. Atunci nimic mai folositor de cât cântarea psalmilor, nimic mai nesuferit de cât urmarea regulată la sf. biserică. Rugăciunea este o robie, dacă inima nu ia parte; așa cei reci și imperfecți se scutesc cât se póte mai mult. Ei aŭ totdéuna pretexte pentru a se absenta, saŭ privilegii pentru a nu urma exemplul altora. Dómne, este cu putință să te róge așa de puțin, așa de rĕŭ și fără

gust? Nu este vina profetului; el vorbește adese orĭ de prepararea inimeĭ, și energia tuturor divinelor sale imne arată că sufletul sĕŭ era înălțat când 'l compuse. Dar nu numaĭ în rugăciunea propriŭ ḑisă se cuvine a striga: *Gata este inima mea.* In tóte aměnunțimele viețiĭ nóstre, la primul moment al deșteptăriĭ, terminând ḑiua și dedându-ne somnuluĭ; maĭ ales în ocasiunile periculóse pentru mântuire, și în ispite, trebue să presentăm inima nóstră luĭ D-ḑeŭ ca o victimă, totdéuna gata pentru a'ĭ fi jertfită.

Prin acéstă preparare continuă a inimeĭ, vom fi în stare a ḑice la ora morțiĭ: Dómne, gata este inima nóstră, ea nu dorește de cât a se uni cu tine.

VERSUL 11.

Deșteptă-te mărirea mea, deșteptă-te Psallire și alăută: Deșteptа-mĕ-voiŭ diminéță.

Profetul, plin de un sfânt entusiasm, apostrofă instrumentele acestor cântăriĭ divine, el vorbește maĭ întâiŭ de gloria sa, care este saŭ spiritul profetic, saŭ liniștea sufletuluĭ sĕŭ după atâtea necazuriĭ; el se prepară a celebra bine-facerile Domnuluĭ de diminéță. Nu este aicĭ diferință între text și traduceriĭ.

MEDITAȚIUNI

Este un lucru admirabil în fecunditatea sentimentelor profetuluĭ, el nu ḑice de cât treĭ cuvinte aicĭ, care descopĕr tótă frumusețea și tótă întinderea sufletuluĭ sĕŭ. Fiind gata a mărturisi recunoștința sa Domnuluĭ, el pune în lucrare tóte puterile sale și tóte instrumentele cultuluĭ divin. El deșteptă gloria sa, ceea ce arată tótă întinderea spirituluĭ sĕŭ profetic, deșteptă harpa sa, lyra sa, ceea ce coprinde tot aparatul de care eraŭ însoțite sfintele cântăriĭ; ele se deșteptă pe sine, pentru a celebra pre Domnul *în zorĭ de ḑiuă.* Câtă anevoință, zel și dragoste în tóte aceste expresiuniĭ! Ore tot așa ne grăbim a lăuda și bine-cuvênta pre cel prea Inalt! rĕcéla se légă de noĭ, lenea ne domină, inima nóstră nu știe să ḑică nimic, limba nóstră spune prea rĕŭ, contenirea nóstră spune prea mult, pentru că ea vestește desgusturile și indiferența nóstră.

VERSURILE 12, 13.

Mărturisi-voiŭ ţie întru popóre Dómne, cânta-voiŭ ţie între némurĭ.
Că s'a mărit până la cerurĭ mila ta şi până la norĭ adevĕrul tĕŭ.

Nicĭ o diferinţă între text şi versiunĭ. Ebreul dice la versul 13: mila ta este mare până la cerurĭ; se vede că este acelaş sens. Profetul promite de a celebra pre Domnul printre poporul sĕŭ şi naţiunĭ; fără îndoială pentru că prevedea că cântările sale vor fi adoptate şi cântate într'o ḑi în biserica creştină, compuse din Iudeĭ şi némurile convertite. *Cerul* şi *norii* de care vorbeşte, sunt un styl al Scriptureĭ, unde tot ceea ce este mare şi sublim este comparat cu cerul şi norii.

MEDITAŢIUNI

David ştia, că spiritul profeţieĭ şi talentul de a cânta frumos laudele Domnuluĭ nu 'l-aŭ fost date numaĭ pentru el. El promite că se va servi pentru instrucţiunea luĭ Israil şi a tuturor popórelor pământuluĭ. Sfinţiĭ sunt ca niştе eroĭ aĭ Domnuluĭ; eĭ sunt însărcinaţĭ de a'l face cunoscut, şi se va întêmpla în tóte timpurile ca un om al luĭ D-ḑeŭ, să facă maĭ mult bine într'o ţară de cât miĭ de predicatorĭ, carĭ nu vor fi de cât ómenĭ. Ceea-ce atinge maĭ mult pre acest mare Profet, este mila şi adevĕrul luĭ D-ḑeŭ. El insistă totdéuna asupra acestor două puncte, dintre care unul luminéză spiritul şi altul încălḑeşte inima. Adevĕrul şi mila luĭ D-ḑeŭ, bine cunoscute, ar schimba faţa lumiĭ; adevĕrul ar risipi tóte erorile, şi mila ar şterge tóte pĕcatele.

VERSUL 14.

Inalţăte preste cerurĭ Dumneḑeule şi peste tot pământul mărirea ta.

Acésta e repeţirea versuluĭ 7. Profetul, plin de zel pentru gloria luĭ D-ḑeŭ, îl rógă încă o-dată de a se arăta aşa de mare precum este, şi de a umplea tóte fiinţele de magnificenţă şi mărirea sa.

MEDITAŢIUNI

Este un cuvênt deosebit pentru atenţiunea ce aŭ toţĭ scriitorĭ sacrĭ, şi maĭ ales David, de a înălţa gloria luĭ

D-ḑeŭ, maĭ presus de ceruri, de pământ și de tóte elementele. Frumusețea acestor creaturĭ vĕḑute și pline de mărire, de rodire și folositóre pentru ómenĭ, aŭ dat loc idolatrieĭ. A crĕḑut că sórele, luna, stelele, pământul, ar conținea în ființa lor un ce divin; și le adresa rugăciunĭ ca la niște bine-făcĕtorĭ aĭ némuluĭ omenesc. Profeții, inspirați de D-ḑeŭ, se aplicară a arăta ómenilor, că aceste ființĭ datoreaŭ existența lor uneĭ inteligințĭ mult maĭ superióre în glorie, în putere și bunătate; că ea stăpânește cerul și pământul; le guvernă după placul sĕŭ, și póte să le sfărâme când va voi pentru interesul glorieĭ sale. Némul omenesc s'a împotrivit mult timp acestor înțelepte instrucțiunĭ, el s'a rătăcit în timp de maĭ multe secole, închinându-se înaintea acestor creaturĭ eșite din nimic și care vor merge iarășĭ acolo. De și acéstă idolatrie nu maĭ este așa de rĕspândită, ea subsistă în parte în partisaniĭ lumiĭ; nu adoră cerul și stelele, dar obiectele plăcerilor lor, a avariției, a ambițiuniĭ lor. Ah! orbirea celor vechĭ era întru cât-va maĭ puțin surprinḑĕtóre și maĭ scuzabilă. Omul se desonoréză risipind dragostea sa la nimicurĭ, care îl dărapănă în tóte ḑilele și care 'l face nenorocit, când le posedă, s'a scris că stingerea tuturor stelelor în ḑiua cea mare de pre urmă, va fi un lucru maĭ puțin de plâns și maĭ puțin spăimêntător de cât starea unuĭ suflet creat pentru nemurire, și căḑut prin rătăcirile sale în blestem; că cerul, desbrăcat de globurile sale luminóse, va presinta un spectacol maĭ puțin întristător de cât pĕcătosul desbrăcat de tóte virtuțile și privat de tótă speranța. Aceste gândirĭ sunt adevĕrate, dar nu li se vor simți în total adevĕrul de cât în ḑiua arătăreĭ.

PSALMUL LVII

Titlul este fórte asemenea cu prima parte a titluluĭ pus în capul psalmuluĭ precedent: In finem ne disperdas, David in tituli inscriptionem. Se póte vedea aceea ce am ḑis pentru a'l explica.

Subiectul psalmuluĭ este contra calomniatorilor, fie în general, fie în particular, aceĭ carĭ rĕspândeaŭ cuvinte inju-

rióse contra luĭ David. Se póte crede, că profetul voește să mustreze pre toți aceĭ ce își permit cuvinte rele contra aprópeluĭ.

VERSUL 1.

Fiiĭ ómenilor, de grăiți dupre adevĕr dreptate, cele drepte judecați.

Cea maĭ mare parte din ebraiștĭ traduc: Oare cu sinceritate vorbiți voi de dreptate fiĭ ómenilor? judecați voĭ cu dreptate? Si pentru a satisface cuvêntuluĭ אלם, uniĭ ḑic, o adunare, alțiĭ, sunteți muți că nu grăiți de dreptate? etc. alțiĭ veți fi totdéuna, cum ați fostĭ până acum, în tăcere, față cu dreptatea? Cuvêntul אלם (elem) însémnă *manipulus et silentium*; Dar el însémnă și profecto, equidem, și ast-fel înțelege Vulgata și ceĭ LXX; aceștia aŭ pus ἄγε și Vulgata *utique*; tot ast-fel face și Fer. Ieronim. In privirea întrebăreĭ, aceștĭ interpreți aŭ pus-o deopotrivă; căcĭ a ḑice: si veré loquimini justitiam, recta judicate, este a ḑice acelaș lucru, au veré loquimini justitiam? recta judicate. Este adevĕrat că după acéstă interpretare al doilea membru al (frasei) textul versuluĭ nu trebue să fie în formă de întrebare; dară textul nu obligă a o presupune; trebue a'l face ast-fel cuvênt după cuvênt: *Recta judicabilis, filii hominum.* Se pare chiar, că este o necesitate de a traduce ast-fel tot versul: óre cu sinceritate vorbiți de dreptate, fiiĭ ómenilor judecați dar cu dreptate. Pe când în acéstă frasă este puțin sens: Ore cu sinceritate vorbiți de dreptate fiiĭ ómenilor? óre cu dreptate judecați? De sigur Profetul a voit să pue o oposiție între iubirea acestor ómenĭ și judecățile lor; eĭ vorbesc bine de dreptate, și judecă rĕŭ; ceea ce dovedesce, că nu judecă în adevĕr și sincer de dreptate. Fer. Ieronim a înțeles acest vers ca ceĭ LXX și Vulgata.

MEDITAȚIUNI

Invĕțătura ce o dă aicĭ Profetul, póte să se înțelégă pentru toțĭ ómenĭ și tóte virtuțile. Nu este vorba numaĭ de a ḑice bine; trebue ca faptele să rĕspundă cuvintelor. Nimic maĭ comun de cât a auḑi pre ómenĭ vorbind și scriind de umanitate, de frugalitate, ne-interesare, de bunătate, de amiciție; aceste virtuțĭ sunt ele comune? Nimic maĭ frumos de cât cuvintele și cărțile, care tratează de pietate, de dragostea luĭ D-ḑeŭ, de ertarea celor ce ne greșesc, de exemplele luĭ Iis. Chr.; de importanța mântuireĭ, aceĭ cariĭ învață de aceste marĭ obiecte sunt eĭ sfințĭ? S'ar putea încheia, după privirea

lumiĭ, că nu este nimic maĭ puțin sincer, de cât aceste instrucțiunĭ frumóse: că aceĭ ce le vorbesc cea maĭ mare parte nu le daŭ din prisosința inimeĭ: și aceĭ ce le ascultă puțin se silesc de a se folosi. Vĕdut-aŭ cine-va predicatoriĭ ca apostoliĭ, cariĭ se móră pentru adevĕrul ce l'aŭ învĕțat? Cred că sfinții părinți aŭ vorbit și scris cu sinceritate; viața lor era conformă cu aceea ce predica altora, este ușor mise pare de a judeca, dacă discursurile și cărțile de pietate aŭ principiul în inima aceluĭ ce vorbesce saŭ care scrie. Cu tóte că póte să vorbéscă cine-va de virtute, chiar după Evanghelie, dacă nu-'ĭ este inima plină de D-dĕŭ, și de Is. Chr., viclenia se manifestă și se trădează singură pre sine. Nu se póte presupune că Fer. Augustin aŭ scris cartea Mărturisirilor sale din alte motive afară de acel, a-și arăta inima sa înnaintea luĭ D-dĕŭ și de a face o mărturisire umilită de rătăcirile sale. Se vede că piosul autor al Imitațiuneĭ luĭ Is. Chr., spune aceea ce aŭ gândit înaintea luĭ D-dĕŭ, și ceea ce practica în viĕța sa; tot ast-fel este cu tóte scrierile sfinților; dar a-și cita multe cuvinte și tractate de devoțiune, care sunt producțiunĭ ale spirituluĭ, și nicĭ de cum lucrărĭ ale inimeĭ. Dacă s'ar urma de aprópe purtarea autorilor acestor frumóse discursurĭ, s'ar observa contraste lovitóre între om și scriitor. Oh! să dicem toți cu Profetul: De vorbim cu sinceritate de lucrurile luĭ D-dĕŭ, să practicăm aceea ce D-dĕŭ așteaptă de la noĭ; maĭ puține cuvinte și maĭ multe fapte; maĭ puțină eloquență și maĭ multă umilință; maĭ puțină pregătire și maĭ mult adevĕr.

VERSUL 2.

Pentru că în inimă fără-de-lege lucrați pre pămênt:
Nedreptate împletesc mâinile vóstre.

Profetul voește să dică, că ceĭ rĕĭ, cărora le vorbește, formézĕ proecte de nedreptate și că le execută în public.

Ebreul dice propriŭ: cu mâinile vóstre uneltiți silnicie. Este o figură împrumutată de la *cumpĕnă*, symbolul dreptățiĭ. Judecătoriĭ buniĭ trebue să o ție de o potrivă, și ceĭ rĕĭ face să încline într'o parte prin silnicie. Ceĭ LXX n'aŭ dat tótă forța acesteĭ expresiunĭ; dar eĭ nu se îndepărtézĕ de sens. Judecătoriĭ cariĭ împletesc nedreptatea fac să încline cumpĕna în partea nedreptățiĭ.

MEDITAȚIUNI

Acéstă mustrare convine tutulor acelor, carĭ judecă cu părtinire, carĭ interpretă în rĕŭ tot ceea ce nu este după gustul lor. Lumea este plină de aceste felurĭ de caractere; judecă după etate, figură, vorbirea acelora chiar, cariĭ 'ĭ-aŭ vĕḑut pentru prima óră; 'ĭ judecă după exterior, și ceva ce fac eĭ pentru a plăcea saŭ pentru a obliga, eĭ vor fi rĕŭ priviți.

Aceeași imputare convine încă maĭ perfect inimicilor mântuireĭ și aĭ Religiuneĭ. Se pare că nu gândesc alta de cât a o sfărâma și eĭ profită de tóte scandalele, care se întêmplă în lume, pentru a i-le imputa. Spiritul lor satiric se exercitéză contra aceea ce este maĭ sfânt, contra monumentelor revelațiuneĭ, contra întreprinderilor pietățiĭ, contra ministeruluĭ Eclesiastic, contra apĕrătorilor Evangelieĭ; eĭ se leagă împreună a ataca un cult de care se rușinéză; eĭ nu cruță pentru a înainta progresul nelegiuiriĭ, nicĭ iniciuniĭ, nicĭ blasfemiĭ, nicĭ repetițiunile aceloraș absurdităților, nicĭ calomniile cele maĭ aspre.

Acestaș vers condamnă pre toți viclenĭ, toți smintiți, usurieriĭ, toți monopolisiți, toți rĕiĭ, toți ipocriți, toți lingușitoriĭ; adică că cea maĭ mare parte din ómenĭ se găsesc învăluiți în mustrare de a medita rĕŭ, și a executa în dauna dreptățiĭ, caritățiĭ și umanităților.

VERSURILE 3, 4, 5.

Instreinatu-s'aŭ pĕcătoșiĭ din milră, rĕcitus'aŭ din pântece grăi-aŭ minciuni. Mânia lor este dupĕ asemenarea șearpelui, ca a unei aspide surde, și-și astupă urechile sale. Care nu aude glasul vênătorilor, vênându-se se vênéză, de la cel înțelept

Profetul împrumutéză expresiunile cele maĭ tarĭ și comparațiunile cele maĭ energice, pentru a zugrăvi furia, și îndărătnicia celor rĕiĭ. Eĭ s'aŭ îndepărtat, saŭ rătăcit de la nașterea lor, de la formarea lor în sinul mumeĭ lor; eĭ nu știŭ de cât limba falșitățiĭ; sunt furioși ca șerpiĭ, așa de îndărătnicĭ ca aspida, care resistă la încântările cele maĭ iscusite ale magilor.

Opiniunea comună era atuncĭ, ea sunt șerpiĭ, carĭ primesc a fi încântați prin meșteșugul cântătorilor. Profetul vorbește aicĭ după acéstă opiniune vulgară. Unĭĭ autorĭ cred, că arta de a îm-

blânḍi, consistă în a strînge șerpĭ pentru a-ĭ face maĭ puțin vătămătorĭ ómenilor ; cuvêntul ebreŭ favoriséză acéstă idee. Se vede iarășĭ, că unĭĭ șerpĭ ĭĭ astupaŭ urechile pentru a nu auḍi sonurile magice ale cântărețuluĭ ; sunt mulțĭ șerpĭ, carĭ 'șĭ ascund capul lor pentru a scăpa acéstă parte principală de unde depinde conservarea lor. Orĭ cum ar fi, Profetul voește numaĭ să se înțelégă, că îndărătnicia pĕcătoșilor ce 'ĭ atacă, este extremă.

In aceste versurĭ nu este deosebire însemnată între text și Vulgata. In grec sunt multe diferințĭ asupra fineluĭ vers. V. Acea a Vaticanulnĭ se apropie fórte mult de ebreŭ și Vulgata.

MEDITAȚIUNI

Toțĭ ómenĭĭ se rătăcesc de la sînul mumeĭ lor; toțĭ se nasc pĕcătoșĭ, toțĭ sunt înclinațĭ minciuneĭ, așa cele întâiŭ pĕcate actuale, ce comit fiĭ îndată ce întrebuințéză rațiunea lor, pĕcătuește contra adevĕruluĭ. Eĭ încep a minți ; acest defect este maĭ fără excepțiune. Profetul adaogă la acéstă depravare naturală tabloul rĕutățiĭ liberă și voluntară. Pĕcătoșiĭ de carĭĭ vorbesc aŭ devenit artificioșĭ, furioșĭ, îndărătnicĭ, incapabilĭ de corecțiune. Sunt ca niște șerpĭ vătămătorĭ, aspide viclene. Acéstă descriere nu convine niměnuĭ maĭ perfect de cât bĕtrânilor învechițĭ în pĕcat și înrădăcinațĭ în obiceiurĭ rele. Cel maĭ viclean om dintr'un loc este maĭ totdéuna cel maĭ vechiŭ pĕcătos din acelaș loc. Afară de crimele lungeĭ sale vieți petrecută în nedreptate, are indocilitatea ce'ĭ dă etatea sa, duritatea ce produce obiceiul, chiar autoritatea anilor sĕĭ, contra cărora tóte sfătuirile și mustrările sunt zadarnice. Se vede unĭĭ junĭ intrând în calea mântuireĭ, maĭ nicĭ-o-dată pĕcătoșĭ învechițĭ, carĭĭ să nu móră nepocăiți. Fericit este tînĕrul, ḍicea Sf. Ambrosie, care viețuește bine, dar maĭ fericit bĕtrânul care a viețuit bine!

VERSURILE 6, 7.

Dumneḍeŭ va zdrobi dinții lor în gură; măselele leilor le-a sfărâmat Domnul. De nimica se vor face ca apa ce trece ; întinde-va arcul sĕŭ până unde vor slăbi.

Profetul adună comparațiunĭ pentru a zugrăvi pedépsa acestor impioșĭ. D-ḍeŭ va sfărâma dinții lor, el va zdrobi măselele acestor leĭ furioșĭ, eĭ vor trece ca apa ce se scurge. Domnul va sloboḍi asupra lor săgeți, și tăria lor va fi distrusă.

La primul vers, ebraiștiĭ traduc prin imperativ: Sfărâmă Dómne, dinții lor, etc., se pare că viitorul are maĭ multă analogie cu versul următor, dar lucrul este destul de indiferent. Profeții anunță ca present aceea ce este la viitor, întórnă viitorul în optativ și optativul în viitor.

In versul următor se pare că ebreul ḑice: topise-vor ca apa, ce se scurge, el a tins arcul sĕŭ ca să piară; se vede că acesta este sensul celor LXX și al Vulgateĭ. Ebraiștiĭ presupun că acești rĕĭ, vor voi să tindă arcul lor, dar că săgețile lor se vor topi fără a ajunge la acest scop; este schimosítură în acest fel de a înțelege textul, care de alt-fel se pare că nu primește acéstă interpretare.

MEDITAȚIUNI

Pedepsele ce le descrie aicĭ Profetul, se întêmplă câte odată din viéța acésta. D-ḑeŭ sfărâmă limbile rele, surpă pre ceĭ mândri, împrăștie proectele celor ambițioșĭ, slobóde săgețile sale contra impioșilor. Dar când nu dă exemplele acestea înfricoșate în lumea acésta, dreptatea sa învingĕtóre nu perde drepturile sale. Infernul se va deschide, ḑice Fer. Augustin, nelegiuitul se va pogorî acolo și nu va maĭ eși. Acest abis se va închide peste capul sĕŭ, și se va întinde sub piciórele sale. El va fi cufundat acolo după ce a perdut tóte bunurile pământeștĭ, și va fi mort pentru viéță, dar va viețui în etern pentru mórte. O! Dómne! ce loc înfricoșat, unde nu maĭ póte primi nimenĭ învĕțăturĭ, a consulta prietinĭ, a întreprinde schimbare și a nădăjdui pace!

VERSUL 8.

Ca céra ce se topește vor lipsi, căzu'a foc preste dênșiĭ, și n'aŭ vĕḑut sórele.

Ebraiștiĭ traduc: *Ca un culbec ce se târăște, fie-care din eĭ va trece.* Cu tóte acestea autoriĭ principiilor discutate, zic ca ceĭ LXX și ca Vulgata. Ca céra expusă la foc, eĭ vor perde tăria lor. Teodotian, care a tradus de pe ebreŭ, ḑice Ὡσεὶ Κηρὸς τακεὶς etc. Cuvêntul ebreŭ שבלול nu se găsește de cât în Scriptură. Nu se póte decĭ imputa celor LXX că aŭ înțeles rĕŭ; nu este termin de comparație pentru a'ĭ convinge și trebue a mărturisi că asemĕn area cu céra ce se topește, este maĭ analógă cu Profetul de cât aceea a unuĭ culbeciŭ.

A doua parte a versuluĭ este maĭ dificilă. In ebreŭ este: נפל אשת ce ebraiștiĭ traduc, abortivum mulieris, și ḑic: Acești rĕĭ asemenea cu abortul (mort în pântecele mumeĭ) nu vor vedea sórele.

Ceĭ LXX aŭ tradus ἔπεσε πῦρ pentru că נפל fără puncte însémnă cecidit, și אש însémnă ignis; dar nu este אש, ci אשת, care însémnă *mulieris*; trebue dar ca în exemplarele lor litera din urmă să nu fi fost la finele luĭ אש. Cine póte asigura că eĭ s'aŭ amăgit într'un cuvênt așa de ușor. Orĭ cum ar fi, cele douĕ sensurĭ sunt bune, și arată că ceĭ rĕĭ vor peri.

MEDITAȚIUNI

Impioșiĭ murind sunt comparaȚĭ cu ceara, care se topesce în fața foculuĭ. Nu că eĭ nu vor subsista în etern, dar viéța lor este maĭ rea de cât mórtea. Un condamnat, ḑice St. Grigorie, este muncit, dar nu istovit, el móre și viséză; se desnădăjduește și trăește; el se sfârșește de odată și nu se sfârșește. Când recitează cine-va aceste lucrurĭ se cutremură, ce va fi de ceĭ blestemaȚĭ?

VERSUL 9.

Maĭ înainte până ce vor cunóște spiniĭ voștri ramnul, ca pre niște viĭ, ca întru mânie va înghiȚi pre dînșiĭ.

Trebue maĭ întâiŭ să justific traducerea mea, în urmă să compar Vulgata cu ebereul și în fine să ȚIn compt de diversele opiniunĭ.

1º Ramnus este spin, arboraș, care crește în pădure și în părȚile umede; el are spinĭ lungĭ și drepȚĭ; fructele sale servesc la zugrăveală. Este în cartea Judecătorilor (9, 14, 15) apologul arborilor, carii voind să aibă un rege și neputênd îndupleca pe măslin, smochină și viță de a le comanda se adresară către spin, arbore rĕŭ, care nu era demn de acéstă onóre; cu tóte acestea el primi și ḑise: De mĕ puneȚĭ rege, veniȚĭ să vĕ liniștiȚĭ sub umbra frunzelor mele, și de nu vĕ veȚĭ supune, foc se caḑă din sînul meŭ și să vĕ ardă. Ast-fel vorbea un tiran (Abimelech) care voia să guverne ca despot și să sdrobească pre aceĭ ce se vor opune autorităȚiĭ sale. Cred că psalmistul face alusiune la acest apolog, și că îndreptând aicĭ cuvêntul poporuluĭ sĕŭ și amicilor sĕĭ supăraȚĭ și persecutaȚĭ de ceĭ rĕĭ, le ḑice: Nu vĕ temeȚĭ de acestĭ persecutorĭ, căcĭ înainte de ce spiniĭ voștri, adecă voĭ, cariĭ sufeȚiȚĭ, veȚĭ încerca acel spin care amenință pre arboriĭ din cartea Judecătorilor; mama luĭ D-ḑeŭ 'ĭ va înghiȚi de viĭ, adecă de odată și în momentul când nu vor gândi.

2º Vulgata, după ceĭ LXX este în totul conformă cu ebreul, fără numaĭ ca acest text ḑice: absorbebit saŭ turbine abripiet eum. După forța verbuluĭ ישערנו, acest *eum* s'ar raporta la *rhammum*, care este masculin în ebreŭ, și sensul ar fi, că D-ḑeŭ va distruge, acest copăcel insolent, maĭ înainte de a putea el vătăma alȚĭ arborĭ;

dar fiind-că privilegiul limbeĭ sfinte este de a pune adese-orĭ singularul în loc de plural, ceĭ LXX vor fi putut traduce prin plural și să pun αὐτοῦ; în ediţiunea Vaticanului este ὁμῆς; dar Vulgata a tradus eos, pentru că se citesce αὐτοῦς în ediţiunile de Alda și Complута, și cea maĭ mare parte din ebraiștĭ traduc iarăși la plural.

3° Unĭĭ din ebraiștĭ vĕd în acest vers *óle* (căldărĭ) în loc de spinĭ, pentru că cuvêntul ebreŭ însemnă aceste două lucrurĭ, și înţeleg astfel versul acesta: Maĭ înainte de a vedea ólele focul de spinĭ ce se va aprinde de-desupt, mânia luĭ D-ḑeŭ va consuma pre ceĭ viĭ. Nu prea este sens în traducerea acésta; așa alţiĭ conservă spiniĭ și ḑic: maĭ 'nainte de a ajunge spiniĭ la maturitate, Domnul 'ĭ va sfărâma încă fiind verḑĭ. Unĭĭ cred, că acest cuvênt se adresézĕ chiar la ceĭ rĕĭ, consideraţi ca spinĭ, și că profetul voește să ḑică: O voĭ, inimicilor meĭ! maĭ 'nainte de a ajunge la culmea rĕutăţiĭ, Domnul întru mânia sa vĕ sfărâmă. Autoriĭ principiilor discutate, urmând planuluĭ lor, vechiul Israel persecutat de Haldeenĭ, ḑic, că profetul vorbește astfel poporuluĭ Israel: Maĭ 'nainte de ce maciești (Haldeiĭ) cariĭ vĕ despóie, înţeleg că se ridică un arbore (Cyrus) înarmat cu spinĭ grozavĭ, în timp ce eĭ îţĭ fac loviturile cele maĭ viĭ, vor fi spulberaţi de vêntul mânieĭ sale (adică mânia luĭ Cyrus). Ar trebui să se dovedéscă, dacă este vorba aicĭ de Haldeenĭ și Cyrus. Altfel acéstă expresiune, în timp ce eĭ 'ţĭ fac loviturile cele maĭ viĭ, nu se justifică prin ebreŭ. Orĭ cum ar fi de aceste sentimente diverse, este sigur, că traducerea nóstră dă bine textul în partea acésta.

MEDITAŢIUNI

O nouă amenințare de pedepse, ce D-ḑeŭ reservă celor rĕĭ. Este rar ca în acéstă viéţă eĭ să aibă timpul de a executa tóte proectele lor de rĕutate; dar când ajunge la sfârșitul tuturor planurilor lor rĕutăcióse, nu vor înlătura niciodată lovitura, cu care D-ḑeŭ 'ĭ va bate în momentul cel maĭ de pe urmă. Cu cât pedépsa este maĭ îndepărtată cu atât este maĭ gróznică.

VERSUL 10.

Veseli-se-va dreptul când va vedea izbânda, mânile sale va spăla în sângele pĕcătosului.

Gândirea profetuluĭ nu este că dreptul se va veseli de nenorocirea celor rĕĭ; el voește să ḑică, că subiectul veseliеĭ sale, va fi, că D-ḑeŭ și dreptatea vor fi rĕsbunate. Biruinţa pĕcatelor este zugrăvită aicĭ, că un măcel așa de mare, așa de universal, că 'ș-ar putea spăla mânile în sângele lor; este o figură destinată a arăta întinderea pedepseĭ. Unĭĭ cred că profetul însemnă, prin acéstă ex-

presiune, că la vederea pedepseĭ păcătoșilor, ceĭ drepțĭ vor reîndoi îngrijirea pentru a se curăți. Acéstă explicație este bună, dar se arată maĭ puțin literară de cât cea d'întâiŭ.

Ebreul ḑice, după ebraiștĭ, că cel drept va spăla piciórele sale în sângele păcătosuluĭ. In tóte exemplarele grece și latine este *mâni*. Cuvêntul פַּעַם însémnă propriŭ *ictus*, pulsus mallei, percussio super incudem. Tóte acestea se fac maĭ mult la mână de cât la picior. Cuvêntul se întâlnește încă în psalmul 73, 4, și ceĭ LXX 'l traduc iarăș prin *manus*. În fond acéstă deosebire este ușóră; la un măcel mare 'șĭ-ar putea spăla cine-va piciórele saŭ mânile sale în sânge.

MEDITAȚIUNI

Ceĭ drepțĭ se bucură pe pământ, când D-ḑeŭ bate pre ceĭ păcătoșĭ cu pedepse salutare, care 'ĭ face să între întrênșiĭ și cariĭ convertesc. Atuncĭ dragostea este principiul veseliei. Eĭ se bucură încă, când scapă pământul de scandaloșiĭ impioșĭ și cariĭ ar causa perderea sufletelor. Planul lor nu este de a aplauda nenorocirea acestor impioșĭ, dar de a bine-cuvênta pre D-ḑeŭ de liniștea ce o dă bisericeĭ. Când Iulian Apostatul, peri în expediția militară, ce aŭ întreprins'o, Sfinții Părinții aŭ mulțumit luĭ D-ḑeŭ, pentru că credincioșiĭ aŭ scăpat de un inimic, care bântuia turma luĭ Is. Chr. Ceĭ drepțĭ vor înainta iarășĭ dreptatea divină în ḑiua cea de apoĭ, când se va face despărțirea celor bunĭ de ceĭ rĕĭ pentru că bunătatea luĭ D-ḑeŭ și interesele gloriei sale vor fi unicul obiect al voințeĭ sfinților. Este culmea nenoroceĭ condemnaților ca sufletele cele maĭ înalte în merite și în glorie să nu se intereseze maĭ mult de starea lor; să nu maĭ fie atinșĭ de suferințele și desperarea lor; se vĕd condemnațĭ de persónele, care 'ĭ eraŭ așa de scumpe în timpul vieței lor, cariĭ aŭ mărturisit atâta zel pentru mântuirea lor. Totul este sfêrșit și de o parte și de alta; nu maĭ sunt raporturĭ de amiciție, nicĭ un ajutor; totul este în extremitățĭ: fericirea infinită de o parte, nenorocirea infinită de alta. Este mare prăpastie între noĭ, ḑicea Abraam bogatuluĭ nemilostiv. Acéstă gândire este salutară pre cât este timp încă de a lucra la mântuire! ea este desperată, când se vede cine-va condemnat la o eternitate de pedepse.

VERSUL 11.

Și va ḑice omul; dacă este róḑă dreptuluĭ, este dar D-ḑeŭ judecându'l pre dênșiĭ pre pământ.

Ebreul nu presintă particula *și* dar particula afirmativă certé, este tot acelaș sens. *Dacă dreptul este răsplătit este deci un D-ḑeŭ drept*, se potrivește cu frasa; Dreptul este în adevĕr răsplătit; este deci în adevĕr un D-ḑeŭ drept. Cele douĕ cuvinte *in tera* însémnă că este un D-ḑeŭ care judecă pre locuitoriĭ pământuluĭ. Ebreul ḑice simplu : Este un D-ḑeŭ, care judecă pre pământ. Ceĭ LXX aŭ adăogat pronumele relativ equivalent cu homines, și acésta o dă Vulgata prin *eos*.

MEDITAȚIUNI

Acest vers conține douĕ adevĕruri marĭ; întâiŭ, că drepții aŭ să nădăjduiască rĕsplata pentru faptele și virtuțile lor; al doilea, că D-ḑeŭ guvernă lucrurile omenești și judecă tóte faptele ómenilor. Aceste douĕ versurĭ astupă gura impioșilor, carĭ négă provedința și liniștesc pre ceĭ drepți, carĭ sunt câte o dată ispitiți de a se descuraja vĕḑênd prosperitatea celor rĕĭ și necazurile ómenilor bunĭ. Să așteptăm momentul secerișuluĭ, și vom vedea ordinea ce guvernă în casa părinteluĭ de familie.

PSALMUL LVIII

Titlul acestuĭ psalm este: *Intru sfêrșit să nu stricĭ al luĭ David, întru scrisórea stâlpuluĭ, când a trimis Saul și a păzit casa luĭ, ca sĕ'l omóre pre el.* Întâia parte a titluluĭ a fost explicată deja; restul face alusiune la ceea-ce s'a spus în prima carte a regilor, cap. 19. Saul, plin de furie contra luĭ David, trimise nóptea, spionĭ în casa sa pentru a'l opri ca să nu iasă. Michol, femeiea luĭ David îl scapă pe o feréstră. Se vede că cu ocasiunea acésta s'a compus acest psalm, de și se găsesc multe trăsurĭ, care se par cu totul strĕine de acest fapt. Trebue a crede dar, că

acest psalm are alte obiecte, precum învierea luĭ Iisus Chr., predicarea Apostolilor, reprobarea Iudeilor necredincioșĭ. Unĭĭ îl raportă la timpul restaurăriĭ cetățiĭ și a templuluĭ, sub Ezdras și Nehemia; așa că se atribue compunerea acestuĭ psalm celuĭ din urmă din acești doui Profeți; acéstă socotință nu este de cât o nesupunere. Tot sufletul întristat póte să'l privéscă ca un izvor de mângâere pentru el. Acest titlu în ebreŭ este fórte asemenea cu latinul, afară că el pune, et custodierunt domum, sub-înțelegêndu-se *satelites*.

VERSURILE 1, 2.

Scóte-mĕ de la vrăjmașiĭ meĭ, Dumnedeule, și de ceĭ ce se scólă asupra mea mântuește-mĕ. Mântuește-mĕ de ceĭ ce lucréză fără-de-legea, de bărbațiĭ sângiurilor mĕ mântuește.

Se vede destul, că profetul cere ajutorul Domnuluĭ, în nevoia extremă în care se găsește. Singura diferență ce o observ între text și versiunĭ este că, textul dice: Ab insurgentibus in me exaltabis me; dar acest viitor are tărie de imperativ, și toți traducătoriĭ vechĭ și modernĭ îl recunosc.

MEDITAȚIUNI

Se îndréptă cine-va către D-dĕŭ, când are conștiința liniștită. Fer. Augustin dice: Păzește nevinovăția în inima ta; acolo este tribunalul, unde nu póte nimenĭ să te apese. Mărturia mincinósă va veni contra ta, dar numaĭ înaintea ómenilor. Nu va avea nicĭ o tărie înaintea luĭ D-dĕŭ, căruia singur se cuvine a judeca. Când veĭ fi chemat înaintea acestuĭ judecător suveran, nu va fi altă mărturie contra ta, de cât numaĭ consciința. Intre acest judecător și conștiința ta nu te veĭ teme de cât de faptele tale.

Dacă faptele îțĭ sunt bune, nu te veĭ teme nicĭ de un pârâșiŭ. Și în alt loc: «Pe când Pavel era persecutat în afară, inima sa era plină de bucurie. *Strâmtorare în afară, lărgime în lăuntru*». Sufletul profetuluĭ avea aceeași fericire. El represintă luĭ D-dĕŭ rĕutatea inimicilor sĕĭ, pentru că acești bărbațĭ aĭ singiurilor, eraŭ inimiciĭ luĭ D-dĕŭ; pentru că eĭ dădeaŭ scandale publice, pentru că eĭ repre-

sentaŭ pre inimicii mântuireĭ, contra cărora noĭ trebue să ne pădim în totdéuna; în fine, pentru că voia să dea tuturor secolelor, exemple de încredere în D-ḑeŭ, și de recursul ce trebue să'l aibă la suverana sa protecțiune.

VERSURILE 3, 4, 5, 6.

Că iată aŭ vênat sufletul meŭ; pusu-s'aŭ asupra mea ceĭ tarĭ. Nicĭ fără-de-legea mea, nicĭ pĕcatul meŭ Dómne; fără de nelegiuire am alergat și am îndreptat. Scólă-te întru întîmpinarea mea și veḑi. Și tu Dómne, D-ḑeul puterilor, D-ḑeul luĭ Israil. Ia aminte a certa tóte némurile, să nu te înduri de toțĭ ceĭ ce lucrézŭ fără-de-lege.

Pentru aceste patru versurĭ, în ebreŭ și grec sunt numaĭ treĭ; aceste douĕ texturĭ împart alt-fel de cât Vulgata, dar fără ca acéstă deosebire să fie vr'o diferință esențială în sens.

In ebreŭ este la versul 3: Insidiati sunt animae meae, și ceĭ LXX aŭ tradus ἐθήρευσαν, de unde trebue a conclude că *ceperunt* în Vulgata înseamnă insidiose circumvenerunt, ceea ce era în adevĕr împrejurarea în care se găsea David.

Acelaș text ebreŭ ḑice: consociarunt se contra me, în loc de irruerunt in me. Nu este mare diferință pentru că asociația acestor inimicĭ, nu era de cât pentru a vĕtăma și maĭ mult pre David.

La versul 4 ebreul ḑice: Cucurrerunt et direxerunt, pe când ceĭ LXX și Vulgata pun întâia persónă a singurituluĭ, cucurri et direxi. Trebue numaĭ puțin ca ceĭ LXX să fi citit prima persónă a singurituluĭ în exemplarele lor, eĭ nu s'ar fi amăgit într'un cuvênt așa de ușor.

In tot restul acestor versurĭ, versiunile nóstre se acordă cu ebreul. Gândirea profetuluĭ este, că inimicii de care este înconjurat, 'l persecută numaĭ prin rĕutate, că nu le-aŭ dat nicĭ un subiect de nemulțumire, că este curat și nepătat înaintea lor. De aicĭ el se întórce către Domnul, cere ajutorul sĕŭ, și'l rógă ca să ĭ facă dreptate, dar el nu dorește niměnuĭ rĕŭ în viéța acésta; el dorește a vedea sosind judecata luĭ D-ḑeŭ pentru tóte popórele, în acel timp nu va maĭ fi milă pentru aceĭ ce aŭ făcut rĕŭ. Trebue a conveni, că acésta este maĭ mult o profeție de nenorocirea impioșilor, de cât un blestem contra lor.

MEDITAȚIUNI

Tot ceea ce ḑice aicĭ profetul, convine perfect cu starea unuĭ drept turmentat de inimicii mântuiriĭ, maĭ ales de revoltele amoruluĭ propriŭ. Acest inimic domestic este totdéuna

pregătit a surprinde pre aceĭ ce tind la unirea cu D-ḑeŭ. Indată ce 'l lasă în libertate saŭ îl favoriséză, el se aruncă cu obrăsnicie asupra tuturor facultăților omuluĭ, el întunecă mintea, apasă voința, tulbură memoria prin fantome urîcióse. Omul cel maĭ virtuos, în aceste împrejurărĭ este cu totul slab, și are trebuință de un puternic ajutor. Trebue ca Domnul, D-ḑeul ostriilor, D-ḑeul luĭ Israil, să vie spre ajutorul sĕŭ, să'l sprijinéscă cu darul sĕŭ, ca cum l'ar lua de mână. Atuncĭ, acest drept dorește, ca D-ḑeŭ să cerceteze tóte puterile sale, să nu lase nimic necurat, să porunciască sacrificiul a tot ce este curat omenesc; atuncĭ crucile, umiliațiunile, ispitele i se vor părea mijlóce necesare pentru a liniști amorul propriŭ și pentru a'l subjuga. Sf. Paul s'a găsit în acéstă stare, s'a glorificat în tóte suferințele sale, pentru ca virtutea luĭ Is. Chr. să domineze numaĭ în el.

VERSUL 7.

Intórcese-vor către séră, și vor flămânzi ca un câne, și vor înconjura cetatea.

Este arătat că acestea se repórtă la furiile luĭ Saul, care trimise tiptil sateliți să prindă pre David. Eĭ eraŭ ca niște câni flămânḑĭ de prada lor, eĭ 'l căutaŭ peste tot locul, păzeaŭ cetatea ca să nu pótă scăpa. Ebreul ḑice: eĭ *urlă* ca cânele. Ceĭ LXX aŭ luat acéstă *urlare* ca efect al fómeĭ și aŭ tradus λιμώζουσιν ὡς Κύων. Nu știŭ dacă n'a fost în primele exemplare ale acastor interpreți οἰμώζουσιν, ejulabunt, care se acordă destul cu verbul ebreŭ, יהמו perstrepent. Orĭ cum ar fi, diferința nu este fórte mare între *câniĭ care urlă* și câiniĭ flămânḑĭ; căcĭ și aceștia urlă.

MEDITAȚIUNI

Amorul propriŭ, de și reprimat maĭ mulțĭ anĭ, se revoltă încă în bĕtrânețe, care este ca o séră a viețiĭ; este atuncĭ ca un câne flămând, pentru că a fost lipsit mult de alimentele sale, care sunt cele maĭ rele lăcomiĭ ale omuluĭ; el coprinde iarășĭ inima, se silește de a pătrunde acolo și de a exercita furiile sale. Importantă lecțiune, care ne învață a fi totdéuna gata a ne păzi contra nóstră în sine.

VERSUL 8.

Ială accea vor rĕspunde cu gura lor, și sabie în buzele lor; că cine a auḑit.

Se pare că gândirea profetuluĭ este că spionii, trimiși pentru a'l prinde, vor ținea între dênșiĭ consiliĭ secrete; că tóte cuvintele lor, vor fi ca niște săbiĭ ascuțite: și eĭ se vor făli că reușesc, pentru că nimenea nu 'ĭ aude.

Fer. Ieronim, care traduce de pe ebreŭ ḑice: Ecce loquentur in ore suo, gladii in labiis eorum, quasi nemo audiat; este tot sensul Vulgateĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu este nimic maĭ periculos de cât o ispită violentă unită cu ocasiunea de a pĕcătui în secret și cu nepedepsire. Acésta făcu pe femeea luĭ Putifar așa de îndrăsnéță și ceea ce ridică infinit meritul luĭ Iosif. Cine te va vedea, cine te va auḑi? ḑice pasiunea. Acest cuvênt este maĭ tare de cât sabia; el a perdut maĭ multe suflete de cât lumea cu tóte ilusiunile sale, de cât demonul cu tóte meșteșugurile sale. Pentru a respinge acest cuvênt, trebue a'și aminti de accea ce adresă Fer. Augustin tuturor ómenilor pasionați maĭ ales nerușinaților: *Unde mergĭ să te prăpăștuești? Privește în tine pre Is. Chr.; cruță acéstă insultă luĭ Is. Chr. Eĭ ce! veĭ despreți pre Is. Chr. a cărui membru eștĭ? veĭ despreți pre Sf. Spirit al cărui templu eștĭ? Orĭ în cotro te veĭ întórce, eștĭ vĕḑut de Is. Chr. care te-a făcut, care te-a rĕscumpĕrat, care a murit pentru tine* Acéstă apostrofă puternică a Fer. Augustin ne învață că vocea conștiinței și amintirea de presența luĭ D-ḑeŭ sunt singure demne ca să ne putem opune torentuluĭ unei patimĭ înverșunate, care ne îndémnă, și care se autorisă de secret, de tăcere și nepedepsire.

VERSUL 9.

Și tu, Dómne, 'ĭ veĭ ride de dênșiĭ, urgisi-veĭ tóte némurile.

In ebreŭ se citește: tu 'ĭ baĭ joc de tóte popórele. Cuvêntul הלעג însémnă *subsannabis*; cei LXX aŭ tradus prin ἐξουθενώσεις.

și Vulgata prin ad nihilum deduces. Ebreul arată că nu înțeleg aceste versiuni de o nimicire dar de un dispreț, ast-fel că sensul ar fi: Veĭ privi ca nimica pre tóte popórele. Ast-fel se conservă sensul ebreuluĭ; căcĭ nu este bătae de joc maĭ mare de cât a privi ca *de nimic* pe acel de care voeștĭ să'țĭ baț joc.

Insistând tot asupra obiectuluĭ psalmuluĭ, ast-fel precum 'l presintă titlul, acest vers trebue să se rapórte la modul cu care David scapă de pericol. Michol, soția sa, 'l făcu scăpat pe o feréstră și puse în patul sĕŭ o fantomă, o statue, care represintă pre David. Ast-fel păzitoriĭ și Saul, care 'ĭ trimese, fură luațĭ în râs; și Domnul, care proteja pre servitorul sĕŭ, 'și bătu joc de furia lor. Se vede în de ajuns, că în acest sens, omnes gentes nu însémnă tóte popórele pământuluĭ, dar toțĭ ómeniĭ carĭ voiaŭ să prindă pre David. Trebue a mărturisi cu tóte acestea că litera psalmuluĭ se pare, că are maĭ multă întindere, și că Profetul se pare că indică judecata ce D-ḑeŭ trebue să o exercite asupra ómenilnr.

MEDITAȚIUNI

Scriptura ḑice în multe părțĭ, că Domnul va rîde de ceĭ impioșĭ. Acéstă expresiune este figurată. D-ḑeŭ nu este susceptibil de acéstă pasiune înjosită și urâtă, care face ca cel maĭ tare să insulte prin derîderĭ pre acel ce l'a învins. Sf. Spirit ne învață prin aceea că este de ajuns un act de bună voință pentru a sfărâma pre toțĭ inimiciĭ numeluĭ sĕŭ; că înaintea sa eĭ sunt toțĭ ca niște atome; că numaĭ el este mare, și tóte cele-l-alte sunt de nimic înaintea luĭ. Acest mod de vorbire, ce-'l întrebuințéză Scriptura, este fórte propriŭ a reprima mândria omuluĭ. El nu se teme de nimic alt, de cât de a fi desprețuit și luat în rîs; 'ĭ arată, că de nu voește a se supune luĭ D-ḑeŭ, rușinea și batjocura vor avea parte de dînsul. Ce revoluțiune la judecata luĭ D-ḑeŭ! Ceĭ maĭ lăudațĭ în lumea acésta vor fi ceĭ maĭ rușinațĭ, și ceĭ maĭ desprețuițĭ vor fi încununațĭ de glorie.

VERSURILE 10, 11, 12,

Puterea mea spre tine voiŭ păzi; că tu Dumneḑeule, sprijinitorul meŭ eștĭ, Dumneḑeul meŭ, mila luĭ mĕ va întêmpina, Dumneḑeul meŭ va arăta mie întru vrăjmașiĭ meĭ. Să nu-'ĭ omorĭ pre dînșiĭ, ca nu când-va să uite legea ta.

Sunt de-opotrivă treĭ versurĭ în ebreŭ și grec, însă alt-fel împărțite; ceea-ce nu pune diferență în sens. Aceste treĭ versurĭ apli-

cate la circumstanța în care se găsea David, sunt obscure; transportate la Iis. Chr., ele sunt lămurite; acest D-ḑeŭ-Om n'a pus tăria și încrederea sa, de cât numaĭ în Părintele sĕŭ; umanitatea sa sfântă a fost îmbrăcată cu tóte darurile divine. El a vĕḑut neisbênda inimicilor sĕĭ contra luĭ; n'a voit ca să fie sfărâmațĭ, dar să fie conservațĭ spre instrucțiunea poporuluĭ creștin, eĭ aŭ fost împrăștiațĭ prin puterea divină, și privațĭ de tótă puterea temporală de care se bucuraŭ.

Cât despre David și împrejurarea împresurăreĭ sale de ómeniĭ luĭ Saul, iată tot ceea-ce se póte ḑice, acest profet pune tótă încrederea sa în Domnul, scăparea sa D-ḑeul sĕŭ și bine-făcĕtorul sĕŭ. El asigură, că Domnul se va milostivi asupra luĭ, și că ĭ va arăta succesele rele ale curselor tinse contra luĭ; el cere ca Domnul să nu omóre pre inamiciĭ sĕĭ, prin vre-o pedeapsă subită, pentru ca ceĭ-l-alțĭ Israiliți, poporul sĕŭ, să-și aducă aminte. El doresce ca D-ḑeŭ să'ĭ împrăștie și să le ia puterea de a vătăma.

Iată câte-va observațiunĭ asupra textuluĭ. Sunt ebraiștĭ, cariĭ traduc, fortitudinem ejus apud te custodiam, și eĭ fac a se raporta acest *ejus* la inimicul principal al luĭ David, la Saul, astfel că sensul ar fi, mĕ voiŭ păzi lângă tine de tăria sa saŭ de atentatele tale. Ceĭ LXX aŭ cetit pronumele la întâia persónă, tot astfel și Fer. Ieronim.

In loc de Deus meus, misericordia ejus praeveniet me, uniĭ traduc: Dei mei misericordia etc. alțiĭ Deus misericordia sua etc., alțiĭ încă: Deus misericordiae meae etc. Tóte aceste traduceri recad în acelaș sens; și cât despre aceea acelor LXX și a Vulgateĭ ca este în geniul limbeĭ ebraice, unde se ḑice: Deus meus, misericordia ejus, în loc de Deus mei misericordia; Opiniunea Profetuluĭ este că D-ḑeŭ, plin de milostivire către dînsul, ĭ va preîntîmpina cu ajutorul sĕŭ.

La versul al treilea textul ḑice: Dómne, scutul meŭ. Ceĭ LXX obicĭnuesc de a traduce, apărătorul meŭ, protectorul meŭ, care face acelaș sens.

MEDITAȚIUNI

S'a observat cu drept cuvênt, că dacă Iudeiĭ ar fi fost toți convertiți de Iis. Chr., n'am avea de cât mărturiĭ suspecte. și dacă ar fi fost în totul exterminați nu am avea de fel. Imprăștierea lor este pedeapsa îndărătniciel lor, și conservarea lor este o dovadă de adevĕrul creștinismuluĭ; căcĭ acest fapt a fost prediș. Dacă Iis. Chr., vorbește în acest psalm, este o predicere anterióră cu miĭ de anĭ de predicerile conținute în Evanghelie pentru sórta Iudeilor. N'avem trebuință de predicerea ce o anunță acest psalm, dar nu înțelegem lămurit cuvintele acestuĭ psalm, de cât vĕḑênd aicĭ o predicere.

Dacă luăm acéstă parte a psalmuluĭ într'un sens cu totul moral și spiritual, înțelegem că este bine ca D-ḑeŭ să nu ne izbăvéscă de tóte persecuțiunile ce ne vin din partea inimicilor mântuirii. Noĭ am cădea îndată în uitare de D-ḑeŭ, am pierde privigherea de noĭ înșine, și nu ne-am maĭ lupta cu inamiciĭ noștriĭ. D-ḑeŭ îĭ mustră, le slăbește puterile, dar îĭ lasă să subsiste pentru a ne reținea în umilință și în dependință de har.

VERSURILE 13, 14, 15.

Risipește-i pre eĭ întru puterea ta, și-i pogóră pre dênșiĭ scutitorul meŭ Dómne. Păcatul gureĭ lor, cuvêntul buzelor lor, și să se prindă întru mândria lor, și din blestem și din minciună se vor vesti: Intru sfêrșit, întru mânia sfêrșituluĭ și nu vor fi.

Pentru aceste treĭ versurĭ, sunt numaĭ douĕ în ebreŭ și în grec; primul vers se întinde până la consummatione inclusiv, și cel-l'alt conține restul versuluĭ 14 și cel următor. Se pare că în ebreŭ, în grec și în latin, aceste cuvinte; Delictum oris eorum, sermonem labiorum ipsorum, depind de verbul *depone*, care este în versul precedent; ast-fel, cel puțin, nu este necesar de a suplini *propter* înainte de delictum, cum fac cea maĭ mare parte din interpreții ebraiștĭ. Tot ast-fel, se conservă conjucțiunea *et* înainte de comprehenduntur, conjuncțiune suprimată de mulțĭ interpreți.

In versul 14 se citește, *annuntiabuntur*, cu tóte că în ebreŭ se citește annuntiabunt. Ceĭ LXX se vede că s'aŭ folosit de privilegiul limbeĭ sfinte, unde schimbările modurilor, timpurilor și persónelor se fac adesea. In cap. 7 al luĭ Isaia, în ebreŭ este, vocabis nomenejus Emmanuel, și St. Mathen ḑice: vor chema; și Fer. Ieronim în Vulgata, vocabitur; la care trebue a adăoga că fără puncte, cuvêntul יִסַּפְרוּ însémnă atât *annuntiabuntur*, cât și *annuntiabunt*. Este sigur, că aceste cuvinte, de exacratione et de mendacio annuntiabunt, nu fac maĭ nicĭ un sens; pe când cu annuntiabuntur se face un sens fórte resonabil ce'l are și versiunea nóstră. In consummatione, in irâ consummationis. Ebraiștiĭ traduc, consume, in irâ consume. P. Houbigant ḑice de douĕ orĭ, disperde illos in ira, disperde eos. Dar este sigur că fără puncte, cuvêntul כלה, ce se citește aicĭ, însémnă consummatio, și ast-fel aŭ citit și urmat ceĭ LXX. Exemplarul lor din Vatican ḑice, consummationes, συντέλειαι; dar ediținea de Alda și de compluta au, ἐν συντέλεια, in consummatione, ca Vulgata.

In ebreŭ se află: usque ad fines terrae; diferința nu este mare: D-ḑeŭ este stăpân luĭ Iacob și a marginilor pământuluĭ; se știe până la marginile pământuluĭ că D-ḑeŭ este stăpân luĭ Iacob; D-ḑeŭ este stăpân luĭ Iacob împrăștiat până la marginile pământuluĭ. Tóte aceste sensurĭ sunt adevĕrate și se împacă cu ebreul.

Aceste treĭ versurĭ nu pot de cât cu greŭ a se înțelege de împrejurarea în care se găsea David înconjurat de păzitoriĭ luĭ Saul; și se pare maĭ natural de a le aplica la ultima împrăștiere a Iudeilor. Se póte, cu tóte acestea, a se privi ca o profeție de nenorociriĭ, care veniră luĭ Saul. Este permis fie-căruĭ interpret a urma aicĭ gândirile sale, pentru că obiectul psalmuluĭ nu este destul de determinat; căcĭ cum s'a observat, titlul nu este de o autoritate infailibilă.

MEDITAȚIUNI

Mânia sfârșituluĭ de care vorbește Profetul este înfricoșată; acel care îĭ este obiect, încetéză de a maĭ fi în ochiĭ noștriĭ, dar nu lasă a ne învĕța că D-ḑeŭ este stăpânul suprem, care dominéză peste tóte: cum póte să aibă acéstă cunoștință *acel care numaĭ este?* pentru că existența s maĭ rea de cât nimic, nu primește de cât pedepsele unuĭ judecător ne-îmblânzit și a unuĭ rĕzbunător fără milă. Blestemațiĭ sunt în acéstă stare nenorocită; eĭ numaĭ sunt, pentru că viéța luĭ D-ḑeŭ nu maĭ este în eĭ, și eĭ încércă pedépsa D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ de care nu s'aŭ îngrijit și l'aŭ părăsit. Stare deplorabilă, ce nu se cunóște bine, de cât numaĭ, când numaĭ este timp de remediŭ! Ceĭ rĕĭ își rîd de acest mare adevĕr, pe când ar putea să se foloséscă, și nu le maĭ rĕmâne de cât disperarea când nu pot a și-o aplica cu folos. Arbor fără fructe, ḑicea Fer. Augustin, nu'ți bate joc, pentru că ți se dă timp ca să porți fructe. Securea este gata, ea te amenință; folosește de întârḑiere, nu te îndoi că acel care o ține în mână nu va veni îndată pentru a te tăia.

VERSURILE 16, 17.

Și vor cunóște că Dumneḑeŭ stăpânește pre Iacov și mărginile pământuluĭ. Intórce-se-vor către séră și vor flămânḑi ca un câne, și vor înconjura cetatea.

Profetul repetă aicĭ versul 7, pentru a face cunoscut îndărătnicia inimicilor sĕĭ. El adaugă, că după ce aŭ căutat mult timp, se vor risipi ca să mănânce, și că dacă nu vor avea cu ce să satisfacă lăcomia lor, eĭ vor răpști. Acest vers repetat, urmat de un alt vers, unde se vede grăbirile inimicilor sĕĭ, pentru a'și potoli fómea, sprijinește fórte mult lecțiunea celor LXX și a Vulgateĭ: Famen patietur ut canes.

In vers. 17 în ebreŭ este pernoctabunt, cum traduc uniĭ, și murmurabunt, cum se citește în Vulgata, după ceĭ LXX. Fer. Je-

ronim traduce tot ast-fel, și traducerea modernă a Englezilor, cea a lui Duport, cea a autorilor principiilor discutate, în fine cea mai mare parte din traducerile nouă, preferă acest sens aceluĭ al luĭ pernoctabunt, care nu lasă în adevĕr nicĭ o idee potrivită cu subiectul.

Acestea se aplică încă mai greŭ la păzitoriĭ luĭ Saul, dar convin Iudeilor, în timpul ocupăreĭ din urmă a Ierusalimuluĭ, saŭ chiar acelora înfățoșațĭ suveranuluĭ judecător în judecata universală. Eĭ vor căuta ajutóre în promisiunile credinței, dar eĭ vor vedea în urmă, că chiar acéstă lege, care aŭ despreţuit-o și nerecunoscênd pre Is. Chr., va face îndemnarea lor.

Ce le va rămânea, plânsete, gemete, desperare.

MEDITAȚIUNI

Pĕcătosul murind este la actul cel maĭ de pe urmă a scandalóseĭ sale istoriĭ; chiar în acest moment el caută încă a se nutri de alimentele lumiĭ; el chiamă în ajutorul sĕŭ tot ceea ce póte imagina pentru a reținea suflarea de viéță, care se perde. Formézĕ proecte pentru a satisface pasiunile sale, maĭ ales aceea ce a ținut primul rang în sufletul sĕŭ, orĭ mândria, orĭ avariția, orĭ voluptatea; silinţĭ nefolositóre, totul 'ĭ lipsește; el încércă o secetă generală. D-ḑeŭ îl respinge și lumea 'l părăsește; nu'ĭ maĭ rĕmâne, ḑice Sf. Grigorie, de cât amintirea rĕuluĭ ce l'a făcut, a bineluĭ ce l'a omis, a mustrărilor ce le merită, a virtuților ce'ĭ lipsesc, pedepselor ce 'l așteptă.

VERSURILE 18, 19, 20, 21.

Aceia se vor risipi să mănânce, iar de nu se vor sătura vor răpști. Iar eŭ voiŭ lăuda puterea ta și mĕ voiŭ bucura diminéță de mila ta. Că te-aĭ făcut sprijinitorul meŭ și scăparea mea în ḑiua necazuluĭ meŭ. Ajutorul meŭ eștĭ, ție voiŭ cânta: Că tu D-ḑeul meŭ sprijinitorul meŭ eștĭ, D-ḑeul meŭ, mila mea.

Se vede că în aceste treĭ versurĭ, profetul plin de sentimente și de recunoștință pentru protecţiunea ce Domnul 'ĭ-a acordat-o, 'ĭ mulţumește; tóte titlurile ce dă luĭ D-ḑeŭ, sunt expresiunea sensibilităţiĭ sale în privirea bine-facerilor ce le-aŭ primit.

Nu sunt de cât douĕ versurĭ în ebreŭ și în grec, dar fără a interesa sensul versiuneĭ latine, care de alt-fel se acordă aicĭ în totul cu textul.

MEDITAȚIUNI

Noĭ avem aicĭ exemplul sfântuluĭ, care laudă puterea, milostivirea, bunătatea luĭ D-ḑeŭ; care le laudă de dimineață, pentru a ne învĕța, că cea d'întâiŭ din datoriile nóstre este de a onora pre D-ḑeŭ, de a înălța sfântul sĕŭ nume, de a-'ĭ mulțumi de bine-facerile sale, de a cere protecțiunea sa. Creștiniĭ fără căldură ușor lasă datoriile Religiuneĭ la finele altor afacerĭ; și ce se întêmplă? Eĭ omit adese-orĭ pe cele d'întâiŭ, și când nu le omit, eĭ le face totdéuna într'un chip desgustător, cu spiritul plin de ideĭ profane, și inima ocupată de pofte pământeștĭ. Eĭ daŭ restul îngrijirilor lor Domnuluĭ, și Domnul nu aruncă asupra lor, nicĭ una din privirile sale.

PSALMUL LIX

In sfârșit, celor ce se vor schimba, întru scrisórea stâlpuluĭ luĭ David spre învĕțătură, când aŭ ars Mesopotamia Sirieĭ și pre Siria Soval, și s'aŭ întors Iacov și a bătut pre Edom în ḉalea sărilor 12 miĭ.

Se citesce în titlu: Cuvintele de la începutul titluluĭ sunt explicate în maĭ mulțĭ psalmĭ; așa ps. 44 și ps. 55. In restul titluluĭ se amintesc faptele istorice, cunoscute din viéța luĭ David In ebreŭ după ebraiștĭ se citește: când avu rĕsboiŭ, în loc de, când a ars. Dar 1° cuvêntul בהצותו, venind de la נצה, póte fi tradus, în vastando, saŭ cum vastavit; căcĭ acest verb care însémnă rixari, însémnă și vastare, care este tot una cu *succedere*. 2° Ceĭ LXX aŭ putut să facă ca בהצות să vie de la יצה, care însémnă *urere*, *succendere*. ebreul are: *Aram duorum fluviorum*; acéstă parte a Sirieĭ (numită Aram) situată între Tigru și Eufrat, și de aceea numită Mesopotamia Sirieĭ. Textul adaugă *Aram Tsobah* este acea parte a Sirieĭ situată lângă Liban, mărginită la rĕsărit cu Eufratul, la apus prin țara Canaan. Ceĭ LXX și

Vulgata numesc Sobal, se știe că Greciĭ făceaŭ maĭ totdéuna óre-care schimbare în cuvintele orientale (ebraice saŭ altele). Tot restul titluluĭ este asemenea în ebreŭ și în traduceriĭ.

Acest titlu face alusiune la victoriile luĭ David asupra Syrienilor din Mesopotamia, asupra acelor din Sobal saŭ Soba, și asupra Idumeilor, lângă lacul asphaltid; victoriĭ istorisite în prima carte a Paralip. 18, 5 și urm. 19; 18, 19 și a doua carte a Regilor 8, 12, 13, 14.

Sunt greutățĭ pentru a împăca textul cărțiĭ regilor cu acel al cărțiĭ Paralipomenilor, cu acest titlu, dar acéstă discuțiune privesce pe cele douĕ cărțĭ, și apoĭ acest titlu n'are atâta autoritate pentru ca să se silésca critica a'l justifica în fața acestor cărțĭ, carĭ sunt evident cuvêntul luĭ D-ḑeŭ.

Psalmul luat în totalitatea sa nu este un imn de victorie; în cea maĭ mare parte din versurile sale, profetul expune Domnuluĭ necazurile și scârbele sale, el cere protecțiunea sa: spre finit cu tóte acestea el concepe speranțe frumóse; 'șĭ promite, cu ajutorul luĭ D-ḑeŭ, victorie asupra inimicilor sĕĭ. Nu s'a vorbit de Syrienĭ, dar numaĭ de Idumeĭ. Cea maĭ mare parte din versurile acestuĭ psalm sunt repetate în psalm. 57, ceea ce arată importanța obiectuluĭ, fără a caracterisa numaĭ puțin victoriile asupra Syrienilor.

Sensul moral al acestuĭ psalm, póte fi o instrucțiune pentru toțĭ credincioșiĭ; eĭ simțesc mizeriile lor, și aleargă în sînul luĭ D-ḑeŭ, pentru a obținea aceleașĭ darurĭ ale mântuireĭ.

VERSUL 1.

Dumneḑeule lepădatu-ne-aĭ pre noĭ și ne-aĭ risipit, mâniatu-te-aĭ și te-aĭ milostivit spre noĭ.

Ebreul nu ḑice propriŭ : te-aĭ milostivit spre noĭ; dar tu te-aĭ întors către noĭ. Ebraiștiĭ iaŭ acest verb din urmă la imperativ, *întórce-te către noĭ*. Dar acest verb este la viitor, și se póte traduce prin trecut. Se vede că întórcerea luĭ D-ḑeŭ către om, este un act de compătimire, de milostivire; ast-fel misertus es nobis, nu póte fi imputat. Fer. Ieronim traduce convertisti nos, ceea ce face acelaș sens, ca și grecul și Vulgata.

Profetul póte să aibă aicĭ în vedere deosebitele pedepse venite asupra poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, sub Moisi, sub judecătorĭ, sub Saul, și compătimirea ce D-ḑeŭ a avut-o de poporul sĕŭ, de câte orĭ pocăința a înlocuit pĕcatul.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ este gata a erta pe pĕcătosul ce se pocăește; el 'l declară la tóte paginile sfintelor cărțĭ, dar nu s'a angajat nicĭ într'o parte a da timp pĕcătosuluĭ, a autorisa întârḑierile. El ne promite peste tot locul ertarea, ḑice Fer. Augustin, dar el nu ne promite nicĭ într'o parte a ne aștepta. Noĭ vom lăsa convertirea pe a doua ḑi, dar unde este scris că ni se va da acésta *a doua ḑi*? Acéstă gândire este ḑe o simplicitate și veritate înspăimêntătóre. Oamenĭĭ o știŭ și nu o contraḑic, dar eĭ lucréză ca și cum ar fi falș. Vine în fine momentul când nu se maĭ póte ḑice: Dómne! mâniatu-te-aĭ și te-aĭ milostivit asupra nóstră; dar mâniatu-tea și ne-aĭ lepădat și ne-aĭ surpat pentru totdéuna. Unde este dar rațiunea? adevĕratul amor propriŭ?

VERSUL 2.

Cutremurat-aĭ pământul, și l'aĭ turburat pre dênsul; vindecă sfărâmăturile luĭ că s'a clătit.

In loc de conturbasti, ebreul pórtă discidisti, care este un termen maĭ tare, dar nu contrar cu sensul luĭ *conturbasti*, căcĭ pământul nu se cutremură fără a crăpa, a se deschide în maĭ multe părțĭ. Restul este în totul conform în text și în traduceri.

Dacă acest vers privește rĕsbóele ce poporul luĭ D-ḑeŭ a avut a purta cu Syrienĭĭ și cu Idumeenĭĭ, trebue a înțelege că profetul vorbește de supĕrările ce le-aŭ încercat pământul promis sub Judecătorĭ, sub Saul și chiar sub David. Nu știm tóte particularitățile acestor evenimente. Profetul le atribue mâneĭ luĭ D-ḑeŭ, căcĭ tóte pedepsele ce cad asupra popórelor și asupra regilor, sunt de la D-ḑeŭ, care le poruncește saŭ care le îngădue.

MEDITAȚIUNI

Rugăciunea ce o face aicĭ Profetul, privește pe tot némul omenesc în general și pre toțĭ ómenĭĭ în particular. Pĕcatul intrând în lume, D-ḑeŭ a bătut pământul și pre

toți locuitorii sĕi, pământul a devenit sălășluire tuturor relelor și toți locuitorii pământului, aŭ fost ca niște bolnavi carii își aștepta momentul mai de pe urmă. Trebuia, dice Fer. Augustin, un doctor mare pentru a vindeca o bólă așa de mare, și acest bolnav era tot némul luĭ Adam. Ceea ce profetul a vĕdut cu duhul, noĭ vedem de maĭ multe secole. Is. Chr. a venit să repareze ruinele pământuluĭ, adică să vindece ranele némuluĭ omenesc, și să'l tămăduiască tóte relele. Ce doctorii ne dă el? cunoștința slăbiciuneĭ nóstre, disprețul de noĭ înșine, încrederea în D-ḑeŭ. Ce metod ne prescrie pentru a aplica aceste doctorii? rugăciunea și fuga de lume. Ce alimente ne dă pentru a ne întări? Dumneḑeeștile Scripturĭ și sfânta Eucharistie. Ce îngrijirĭ ne ordonă pentru a ne păḑi de recăderĭ? gândirea de mórte și temerea de judecata sa. Ce regim ne recomandă pentru a ne ținea în sănătate? Exercițiul dragosteĭ sale.

VERSUL 3.

Arătat-aĭ poporuluĭ tĕŭ cele aspre, adăpatu-ne-aĭ prè noĭ cu vinul durereĭ.

Mulți traduc cuvêntul ebreŭ תּוּעֲלָה prin *soporis*, saŭ *temulentiae* saŭ *vertiginis;* el înseamnă și lactus, cum traduce parafrasa haldaică. Ceĭ LXX pun κατανύξεως. Tóte cuvintele acestea revin maĭ la acelaș sens. Profetul voește să ḑică că poporul a încercat nenorocirĭ marĭ de la D ḑeŭ, că l'a adăpat cu amărăciune, că în excesul relelor sale, acest popor a fost lovit de amețélă saŭ înmormêntat într'un somn letargic.

MEDITAȚIUNI

S'ar putea cita exemple de persóne bătute cu atâtea pedepse importante de miserĭ, în prada atâtor persecuțiunĭ, că expresiunile profetuluĭ în aceste treĭ versurĭ d'intâiŭ le convin perfect. D-ḑeŭ se pare, că 'ĭa-ŭ îndepărtat și sfărâmat, mânia sa, se pare că a fost fără margine în privirea lor.

Tóte sprijinele lor aŭ fost clătite; eĭ aŭ perdut întru cât-va, principiile vieții, starea lor, patria lor, averea, considerațiunea, liniștea, sĕnătatea lor; 'și-ar ḑice, că eĭ sunt destinați a bea paharul supĕrăreĭ până în fund. Aceștĭ ómenĭ sunt eĭ ne-

norocițĭ? Da, dacă uită că tóte necazurile acestea le vine de la D-ḍeŭ; căcĭ atunci eĭ trebue să se dedea la murmure, plângerĭ, la desperare. Profetul nu pune fără cuvênt tóte calamnităţile pe séma Provedinţeĭ, el indică remediul vorbind de rele. Este de ajuns, pentru a fi ușurat și chiar tămăduit de tot ceea ce suferă el, de a gândi că D-ḍeŭ este autorul acestor suferinţe. Când paharul amărăciuneĭ, ḍice Domnuluĭ: Ah! D-ḍeul meŭ! Când mĕ adăpĭ cu fiere, îmbată-mĕ de bĕutura plăcută a dragosteĭ tale.

VERSUL 4.

Dat-aĭ celor ce se tem de tine semn ca să fugă de la faţa arcului.

Fer. Ieronim traduce aicĭ ebreul ca ceĭ LXX și Vulgata. Ebraiștiĭ voesc, ca traducerea să fie ast-fel: Dedisti mentuentibus te vexillum, ut exaltetur propter veritatem, saŭ à facie veritatis. Dar 1º Acest cuvênt להתנוסס póte veni de la נוס fugere, precum și de la נסס elevare; aceste douĕ verburĭ se credo, că aŭ afinitate împreună. 2º Cuvêntul קשת (arcus) a fost cetit neapărat de Fer. Ieronim și de ceĭ LXX, în loc de קשט (veritas). 3º Este mult înţeles în acéstă frasă: *Dat-aĭ semn celor ce se tem de tine, ca să fugă de la faţa arcului*, de cât: Dat-aĭ un stég acelor ce se tem de tine, ca să'l ridice, pentru adevĕr. Așa traducĕtorul german, cuprins de acest *adevĕr* se mulţumește de a traduce: Aĭ dat un semn acelor ce se tem de tine, care semn eĭ l'aŭ ridicat, și s'aŭ pus în siguranţă. Nu vĕd eĭ și fuga pentru a scăpa de săgeţile inimicilor? Aicĭ profetul se pare că indică protecţiunea particulară ce D-ḍeŭ a acordat'o Israeliţilor, cariĭ se temeaŭ de el. El le-a dat un semn pentru ca să scape de săgeţile inimicilor, pe când profanatoriĭ numeluĭ sĕŭ aŭ fost expuși la devastarea străinilor; ceea ce s'aŭ întêmplat în timpul judecătorilor și a luĭ Saul. Trebue a mărturisi, cu tóte acestea, că nu avem nimic sigur asupra evenimentelor de care vorbește aicĭ psalmistul.

MEDITAŢIUNI

Semnul ce D-ḍeŭ dă celor drepţi, pentru a se apăra contra năvălirilor vrăjmașuluĭ mântuireĭ, este privigherea asupra sa proprie, și exerciţiul sfânteĭ sale presenţi. Eĭ știŭ că cel maĭ de pe urmă moment al vieţeĭ lor póte să se întêmple oricând, și că D-ḍeŭ le va cere compt de tot ceea ce se petrece în el, de tot ceea ce gândesc, de tot ceea ce ḍic, de tot ce fac el. Acest ochiŭ totdéauna deschis, și ḍiua cea din

urmă totdéuna amenințătóre, 'ĭ ține neîncetat cu luare aminte; și ce ar putea atunci asupra lor inimicul mântuirei cu tóte artificiile sale? Când vorbesc aicĭ de privighere asupra sa însuși, și de exercițiul presenței luĭ D-ḑeŭ, nu indică încă *semnul* ridicat contra inimiculuĭ; este un fel de semn interior, care îndémnă de a privighea asupra sa și de a gândi la D-ḑeŭ. Numaĭ sufletele dedate la rugăciune aŭ în ele-însăși, acest *semn*; fiind-că ele viețuesc din dragoste, acest foc divin 'ĭ îndémnă, 'ĭ apasă de a nu se perde din vedere și de a se înălța perpetuŭ la mult iubitul lor. Avarul gândește neîncetat la argintul sĕŭ; iată în el un semn pentru a'l conserva, pentru a'l asigura de tălharĭ, dar ceea ce escită gândirea sa, este iubirea sa de argint, care nu'l slăbește. Acest foc domesnic, acéstă pasiune neînfrânată nu permite sufletuluĭ sĕŭ a se deda la alte obiecte, chiar în timpul somnuluĭ, el este totdéuna ocupat. O! D-ḑeul meŭ, acel ce te iubește, póte el să nu se înalțe perpetuŭ către tine? Și de ce caută el neîncetat singuritatea dacă nu pentru a vorbi liber cu tine? De ce părăsește lumea? Fără numaĭ când vorbește cu tine. Oh! *semn* al dragosteĭ! Cât eștĭ de înalt, cât eștĭ de vĕḑut, cât te silești tu a aduna tóte puterile sufletuluĭ împrejurul tĕŭ.

VERSUL 5.

Pentru ca să se mântuiască ceĭ iubiți aĭ tĕĭ; mântuește-mĕ cu drépta ta și mĕ auḑĭ.

Acest vers póte să depindă de cel precedent, cum îl presupune traducerea nóstră, póte iarăși să nu depindă, și în acest caz ar trebui a se traduce. Pentru ca amicii tăĭ să fie isbăviți, mântuește-mĕ cu tăria brațuluĭ tĕŭ și mĕ auḑĭ. Ebreul și grecul primesc aceste doue versiuni.

Acest vers este urmarea motivelor aduse de Profetul pentru a atinge pre Domnul; el 'ĭ amintește de protecțiunea ce a acordat'o în diverse timpuri poporuluĭ sĕŭ, pentru că amicii sĕĭ, credincioșii sĕĭ servitorĭ să fie isbăviți de necazurile și pericolele ce le întâmpină din partea inimicilor lor. S'a întêmplat în adevĕr de multe orĭ sub Moisi, sub judecătorĭ, că în considerațiunea câtor-va drepți și a rugăciunelor lor călduróse, D-ḑeŭ a isbăvit pre poporul sĕŭ de apăsare. Se pare că profetul se reazimă aicĭ pe aceste exemple, de și în general și fără amĕnunte.

MEDITAȚIUNI

Rugăciunea drepților este așa de plăcută Domnului că ea adese ori a întors furiile mâniei sale. Scriptura este plină de exemple, care dovedesc acest adevĕr.

In faptele Apostolilor, se vede că Sf. Paul obține de la D-ḑeŭ conservarea a două sute șépte-ḑecĭ și șése de suflete care navigaŭ cu el. Istoria Eclesiastică face mențiune de un mare numĕr de sfinți a căror rugăciuni aŭ isbăvit popóre, cetăți și particulari. Când de fómete, când de pesta, când de furia inimicilor, când de captivitatea pĕcatului. Nu vedem în totdéuna influența ce aŭ faptele bune ale prietenilor lui D-ḑeŭ asupra evenimentelor publice și particulare, asupra afacerilor temporale și a mântuirei; dar ea nu este mai puțin reală. Communiunea sfinților este unul din articolele credinței nóstre, și acéstă communiune consistă în legătură, care unește pre toți credincioșii între ei, ast-fel că faptele bune ale lor devin comune tuturor. Sf. Paul și alți apostoli se recomandaŭ neîncetat rugăciunilor credincioșilor; Biserica în tóte vécurile, s'aŭ rugat și se rógă neîncetat pentru tóte membrile ce o compun. Sfintele sale oficii și liturgia sa sunt în numele întregului corp mistic a lui Is. Chr. In fine acest Mântuitor divin ordonându-ne de a ne ruga chiar pentru acei ce ne persecută, arată evident, că rugăciunile nóstre sunt folositóre fraților noștri, pentru că ele nu sunt sterile chiar în privința inimicilor noștri.

Cred că în general nu se stimézĕ în deajuns, nici are destulă încredere în rugăciunile sufletelor sfinte, că nu este așa de multă râvnă de a intra în societatea faptelor bune cu ele, că nu băgăm în sémă zelul lor pentru mântuirea nóstră. Exemplele și scrierile ce ne rĕmân de la sfinții tuturor veacurilor ar trebui să reanimeze credința nóstră asupra unui punct așa de important.

VERSUL 6

Dumneḑeŭ a grăit întru cel sfânt al sĕŭ; bucuramă-voiŭ și voiŭ împărți Sichima, și valea locașurilor voiŭ mĕsura.

Acéstă vale a corturilor este valea lui Soccoth, ast-fel numită de la corturile făcute de Iacob; Sihem era în tribul lui Ephraem.

Profetul o numește pentru a se înțelege, că el va stăpâni acéstă latură. Trebue ca evenimentele indicate în acest vers să se rapórte la timpul când David fu recunoscut de tóte triburile, după mórtea luĭ Isboșet.

In acest vers Profetul schimbă stilul; el celebrează bine-facerile luĭ D-ḍeŭ, protecțiunea ce a primit de la el, orĭ pentru a reuni tot poporul luĭ D-ḍeŭ sub puterea sa, orĭ pentru a învinge pre inimiciĭ acestuĭ popor. El ḍice că aceste lucrurĭ aŭ fost anunțate în sanctuarul luĭ D-ḍeŭ, făcênd alusiune fără îndoială la ordinul ce D-ḍeŭ a dat luĭ Samuel de a alege un rege în familia luĭ Isaia.

Nu este diferență aicĭ între text și versiunĭ; căcĭ convallem tabernaculorum et convallem Soccot, sunt acelaș lucru; ceĭ LXX aŭ tradus cuvêntul Soccot și Vulgata 'l imitează, pentru că ea este tradusă din grecește. Trebue a observa *partibor* și *metibor* în loc de partiar et metiar ; sunt cuvinte despre care se găsesc exemple în vechiĭ autorĭ latinĭ.

MEDITAȚIUNI

Omenĭ animațĭ de credință nu așteaptă împlinirea promisiunilor Domnuluĭ pentru a reînsufleți încrederea lor, pentru a se bucura de protecția sa, pentru a-ĭ mulțumi ; de în dată ce sunt sigurĭ de acéstă făgăduință eĭ se liniștesc, și se bucură maĭ înainte de pacea ce o gustă cine-va totdéuna, când nu se îndoește de ajutorul divin. In starea în care ne găsim astăḍĭ noĭ n'avem de cât făgăduințĭ conținute în Evanghelie și prea rar revelațiunĭ particulare; așa că trebue să comptăm pe aceea ce ne-a făgăduit Domnul, și ne vom feri contra pretinselor profețiĭ cu care ne lingușește. Când D-ḍeŭ luminează pre sfințĭ cu luminĭ superióre, el nu lasă nicĭ o îndoială asupra revelațiuneĭ și certitudineĭ cuvêntuluĭ sĕŭ. Dar până când se va dovedi, că există acéstă revelațiune și acest cuvênt, trebue a suspenda consimțimêntul sĕŭ. Astfel se înlătură ilusiunile, și se reservă luĭ D-ḍeŭ omagiul uneĭ supuneri, care nu este datorită de cât numaĭ luĭ.

VERSURILE 7, 8, 9.

Al meŭ este Galaad, și al meŭ este Manasi, și Efrem tăria capuluĭ meŭ. Iuda împĕratul meŭ. Moav vasul spălăreĭ mele. Spre Idumea voiŭ întinde încălțămintea mea ; mie ceĭ de alt neam s'aŭ supus.

Poporul luĭ Galaad și Manase era de cea parte de Iordan, și cuprindea pămêntul, care aparținea luĭ Og, regele Basanuluĭ, Israe-

liţii l'aŭ cucerit, şi l'aŭ făcut să intre în împărţirea pământuluĭ făgăduit. Tribul luĭ Ephrem era puternic, şi principal chiar între cele ḑece triburĭ, care compuneaŭ regatul luĭ Israel. David voeşte să ḑică aicĭ, că tótă partea Israeliţilor, care aŭ urmat pre Isboset, fiul luĭ Saul, s'aŭ unit cu el.

El numeşte aicĭ pre Iuda regele sĕŭ, pentru că acest trib avu totdéuna posesiunea sceptruluĭ, după proleţia luĭ Iacob. In ebreŭ este *legislator meus*, dar este acelaş sens, căcĭ dreptul de a da legĭ este totdéuna însuşirea regilor.

Moabiţiĭ aŭ fost supuşĭ de David, cum se vede în a doua carte a regilor, VIII, 2, Philisteniĭ devenise tributarĭĭ sĕĭ, tot acolo cap. VIII, 1.

Ebraiştiĭ cred, că trebue a se traduce Moab olla lotionis meae pentru a se înţelege, că Moabiţiĭ eraŭ însărcinaţĭ cu cele maĭ próste servicĭĭ, precum este acela de a spăla piciórele unuĭ stăpân. Este vorba de cuvêntul ebreŭ רחצי, care însémnă lotionis meae: dar ceĭ LXX aŭ făcut să vie acest cuvênt din haldeénul רחין, speravit. Asupra Filistenilor, ce ceĭ LXX şi Vulgata ḑic că sunt *supuşi luĭ David*, ebraiştiĭ nu se unesc; uniĭ iaŭ verbul התרועעי, pentru imperativ al verbuluĭ רוע, elangere şi ḑic Palestina, mihi elangorem ede; orĭ prin ironie contra Filistenilor, orĭ prin forma de invitaţie a Israeliţilor, pentru a-ĭ anima ca să meargă contra acestuĭ popor. Alţiĭ făcênd să vie acest verb de la רעה, amicitiam conciliare, ḑic, *mihi Palaestina faederata est* şi ast-fel traduce Fer. Ieronim. Ceĭ LXX aŭ luat însemnarea de *conterere* care aparţine iarăşĭ verbuluĭ רוץ, şi eĭ aŭ tradus ἐμοὶ ἀλόφυλοι ὑπετάγησαν. *Mie ceĭ de alt neam s'aŭ supus.*

Aceştĭ Ἀλλόφυλοι sunt Filisteniĭ, totdéuna priviţi ca streinĭ, în raport cu poporul luĭ D-ḑeŭ. Tóte versiunile se unesc cu ebreul, care primeşte aceste treĭ sensurĭ. 'Mĭ ajunge a observa, că nu póte cine-va să condamne pre ceĭ LXX şi Vulgata.

Finesc prin a observa că în loc de aceste treĭ versurĭ ce sunt în versiunea nóstră, ebreul şi grecul nu presintă de cât douĕ; ceea-ce este indiferent pentru sensul psalmistuluĭ.

MEDITAŢIUNI

In enumerarea acestor popóre credincióse luĭ David saŭ supuse prin forţă la legile sale, este icóna stărĭĭ unuĭ suflet stăpân peste facultăţile şi pasiunile sale.

Dragostea domneşte aicĭ ca suverană, precum Iuda avea proeminenţa asupra tuturor triburilor. Corpul face funcţiunile luĭ Moab, destinat la lucrările inferióre şi propriĭ robilor; obiectele de din afară, asemenea cu Filisteniĭ, sunt ţinuţĭ în dependinţă, şi nu turbură imperiul dragosteĭ divine. In fie-care ḑi acest suflet face cuceriri asupra inimicilor mântuiriĭ, figuraţĭ prin Idumei. In fine, virtuţile, care contribue a întreţinea viéţa supra-naturală, precum credinţa,

nădejdea, răbdarea, smerenia, pietatea, mortificarea, rĕmân în deplinul exerciţiŭ al funcţiunilor lor, ca şi locuitoriĭ luĭ Galaad şi Manase, ce ni se represintă ca inviolabiliĭ uniţi cu David. Acest Profet se ruga pentru succesul întreprinderilor sale contra inimicilor poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, şi mâncarea de tóte ḑilele a unuĭ suflet călduros este rugăciunea. Acolo găseşte el arme şi puteri a raporta victoriĭ.

Fer. Augustin ia aceia ce s'a ḑis aicĭ de Moab pentru o figură a scandalurilor, carĭ sunt şi carĭ vor fi totdéuna în Biserică. Acéstă *căldare*, ḑice el, ferbe totdéuna, dar Biserica va sta până la sfârşit. Căldarea scandalelor clocoteşte necontenit, dar focul dragosteĭ este şi maĭ arḑĕtor. Acéstă opunere între ferberea scandalelor şi focul dragosteĭ divine este sublimă şi plină de instrucţiune. Aruncând ochiĭ asupra lumiĭ, veḑĭ pre inimiciĭ mântuiriĭ, aţiţând focul patimilor, şi silindu-se de a aprinde totul. Dar considerând de altă parte zelul şi căldura ce Iisus Christos menţine printre credincioşĭ, se observă, că acest foc sacru, creşte în proporţie cu scandalele Dacă oraşele marĭ sunt ca Babilona, teatrul tuturor crimelor şi locul tuturor viţiilor, ele sunt întru cât-va, ca şi Ierusalimul ceresc, locuinţa sfinţilor şi patria predestinaţilor. Câte impietăţĭ de o parte! şi câte fapte bune de alta! Câte zîzaniĭ şi câte seminţe bune amestecale la un loc.

VERSURILE 10, 11.

Cine mĕ va duce la cetatea îngrădireĭ? Saŭ cine mĕ va povăţui până la Idumea? Aŭ nu tu Dumneḑeule cel ce ne-aĭ lepădat. Şi aŭ nu veĭ eşi Dumneḑeule întru puterile nóstre.

Aicĭ nu esto diferinţă între text şi versiunĭ. Se pare numaĭ, că după ebreŭ s'ar putea traduce vers. 11: Dómne, nu ne-aĭ lepădat, şi putea-vom spera noĭ că tu veĭ merge în fruntea armatelor nóstre? Aşia că ar fi un fel de îndoială şi neîncredere în gândirea profetuluĭ asupra protecţiuniĭ Domnuluĭ, în casul present de rĕsboiul asupra Idumeilor. Dar textul póte fi tradus şi ast-fel cum se vede în traducţiunea nóstră; şi cea maĭ mare parte din ebraişti chiar intră în acelaş sens. Ast-fel Profetul nu se îndoeşte de ajutorul Domnuluĭ, de şi se părea, că atuncĭ a lipsit poporuluĭ sĕŭ.

Acéstă cetate tare de care s'a vorbit, trebue să fie capitala Idumeiĭ. Se vede, prin profeţia luĭ Abdias, că în adevĕr acest popor era crud de fortăreţile ce le locuia, de stâncĭ rîpóse pe care eraŭ zidite cetăţile lor.

MEDITATIUNI

In marele întreprinderĭ saŭ în nişte pericole grele, fiiĭ véculuĭ nu se gândesc de cât la mijlóce omeneştĭ; care vor fi puterile mele, ḑic eĭ? cine va fi protectorul meŭ? unde aş găsi mijlóce? pe unde aş reuşi? cum aş scăpa de acéstă nevoe? Nu le vine în gând a alerga la D-ḑeŭ, a cere ajutorul sĕŭ şi a se încrede pe protecţiunea sa. De reuşesc, eĭ atribue acest succes iscusinţeĭ şi înţelepciuneĭ lor, de sunt amăgiţĭ în speranţele lor, eĭ se légă de rĕutatea ómenilor, saŭ maĭ bine murmură contra provedinţeĭ. Eĭ devin vinovaţĭ în tóte privirile; maĭ întâiŭ prin proiectele lor, care sunt adese orĭ nedrepte; apoĭ, prin mijlócele ce le întrebuinţéză, şi care sunt maĭ adese orĭ criminale; în fine prin vanitatea şi nerăbdarea lor, încrederea cea multă în sine, saŭ plângerea nebunéscă asupra fatalităţiĭ evenimentelor.

Fiind că sunt în lume maĭ mult rele de cât bune, vorbirea ordinară este că timpurile sunt rele; se ḑicea aşa din timpul luĭ Augustin, cum se ḑice şi astăḑĭ, şi cum se va ḑice încă miĭ de anĭ. Eĭ! ḑicea sf. doctor, să trăim bine, şi timpurile vor fi bune. Noĭ suntem timpurĭ: precum suntem noĭ, aşa vor fi şi timpurile. Douĕ lucrurĭ fac ca timpurile să fie rele, miseria omuluĭ şi rĕutatea omuluĭ; miseria este comună, este rĕul lumiĭ întregĭ, de ce să facem ca şi rĕutatea să fie comună? Cum vor fi timpurile bune dacă suntem cu toţiĭ rĕĭ?

Profetul în acest psalm simţea fórte bine relele poporuluĭ sĕŭ şi ale sale, dar el nu dă vina pe timpurĭ; el le priveşte ca nişte pedepse ale Domnuluĭ; nu perde nicĭ de cum curajul în mijlocul necazurilor; nădăjdueşte, că va învinge încă pre inimiciĭ sĕĭ, dar numaĭ cu ajutorul luĭ D-ḑeŭ. El vede rĕul şi binele în decretele provedinţeĭ; se îndreptéză la ea pentru tóte, dar nu se laudă nicĭ se supĕră. Exemplu pentru mine în tóte împrejurările. Timpul meŭ este bun, dacă sunt şi eŭ bun; dacă mĕ consider totdéuna în mâna luĭ Dumneḑeŭ.

VERSUL 12.

Dă-ne nouă ajutor din necaz și deșértă este mântuirea omuluĭ.

Ebreul dice propriŭ: mântuirea omuluĭ este vanitate. Se vede că este acelaș sens. Acest vers este fórte clar. Profetul convins de ajutorul puțin ce'l póte găsi printre ómenĭ; nu aștéptă mântuirea sa de cât de la D-dĕŭ.

MEDITATIUNI

Omenĭĭ sunt totdéuna încredințațĭ că protecțiunea semenilor lor este ca fumul ce se perde, și eĭ tot alérgă la dênșiĭ. Curtesanĭĭ însușĭ sunt eloquențĭ asupra nimicurilor și înjosirea silințelor lor, a complăcerilor lor, și eĭ nu se pot determina a eși din robie. Aceĭ carĭĭ pun unicul sprijin al lor în D-dĕŭ, aŭ principiĭ cu totul contrare. Eĭ știŭ, că acéstă încredere este isvorul tuturor bunurilor și aștéptă succesul cu încetul. Știŭ, dicea Apostolul, în mânile cuĭ am depus speranțele mele, și sunt sigur, că nu se vor perde.

Gândirea profetuluĭ nu se mărginește a ne învăța că în deșert se încrede cine-va în ómenĭ; ea ne învață încă că protecțiunea lor este vanitate, când ne-ar ajuta. Așa că dacă nu ne ajută omul: în deșert nădăjduim, de ne ajută, binele ce'l face este iarășĭ deșertăciune. Numaĭ D-dĕŭ este maĭ presus de tóte timpurile și întrece tóte dorințele nóstre.

VERSUL 13.

Intru Dumnedĕŭ vom fi plinĭ de putere, și el va urgisi pre ceĭ ce ne necăjesc pre noĭ.

Ebreul dice; el va călca în picióre, în loc de, el va urgisi: este tot acelaș sens. Profetul nu înalță nicĭ favorul sĕŭ, nicĭ acel al poporuluĭ sĕŭ, dar numaĭ puterea luĭ D-dĕŭ. El crede că cu acest ajutor trupele sale vor fi neînvinse.

MEDITAȚIUNI

Dacă se ea acest vers în sensul spiritual, se va simți adevĕrul sĕŭ în tóte timpurile, pentru tóte timpurile, și pentru orĭ-ce rĕzboiŭ ar fi în care este interesul mântuirĭĭ. D-dĕŭ n'a promis victoria tuturor luptătorilor creștinĭ, caerĭ

cer ajutorul sĕŭ; acest ordin al providenţeĭ fu pentru sinagogă şi nu pentru creştinism. Dar victoria este promisă tuturor credincioşilor, cariĭ aŭ a se lupta contra inimicilor mântuireĭ, şi cariĭ se întórnă către D-ḑeŭ în timpul necazuluĭ şi al nevoieĭ. Acéstă făgăduinţă este fără excepţie: lipsa credinţeĭ face ca să fim puţin simţitorĭ. Sfinţiĭ s'aŭ încreḑut în ea, ca şi în tóte cele-l'alte adevĕrurĭ ale revelaţiuneĭ, astfel eĭ aŭ făcut minunĭ marĭ şi tarĭ în luptele spirituale.

PSALMUL LX

Titlul este: In finem, în hymnis David. Ebraiştiĭ ḑic: Praecentori super instrumenta musica (נגינת) Davidi. S'a explicat tóte cuvintele acestea în cap. psalmuluĭ IV şi aiurea. Am arătat că *in finem* trebue a fi preferată luĭ praecentori, şi că în privinţa acestor instrumente de musică, *in hymnis*, saŭ *in carminibus*, eraŭ expresiunĭ convenabile, saŭ care nu trebue a se privi ca inconciliabile cu textul.

Subiectul psalmuluĭ este maĭ dificil. Se înţelege de David persecutat de Saul, saŭ fugând înaintea luĭ Absalon: aceea este fórte nesigur. Se póte aplica în general la tot omul drept gemând sub greutatea miserieĭ acesteĭ vieţĭ, şi suspinând după fericirea cerească.

VERSUL 1.

Intru sfârşit întru cântărĭ luĭ David.

Ebreul ḑice propriŭ, ascultă strigătul meŭ; ceea ce denotă o rugăciune vie şi arḑĕtóre. Acésta este începutul unuĭ mare numĕr de psalmĭ, cu tóte că Profetul se serveşte câte odată de termenĭ ceva deosebiţĭ.

MEDITAŢIUNI

Căldura Profetuluĭ, cu care se ruga, condamnă maĭ tóte rugăciunile nóstre, pentru că noĭ purtăm o inimă laşă, ne-

simțitóre, gólă de dorințele adevĕrate. Te rogĭ, ḑice Fer. Augustin, aibĭ decĭ inimă înaltă către D-ḑeŭ. Ḑic inima înălțată către D-ḑeŭ nu contra luĭ D-ḑeŭ. De aĭ inimă plină de mândrie, este înălțată contra luĭ D-ḑeŭ și nu către D-ḑeŭ. Acel care înalță sincer inima sa către D-ḑeŭ, o depune în mâinele luĭ D-ḑeŭ. D-ḑeŭ primește acéstă inimă, o ține în puterea sa și-l împedică de a cădea pe pământ.

Cea maĭ mare parte din distracțiunile nóstre nu vin de cât din acest defect de înălțare către D-ḑeŭ ; gura pronunță rugăciunĭ, și inima se târăște printre obiectele pământeștĭ. Se ținem minte acest frumos cuvênt al Sf. Chrisostom : Cel ce face o rugăciune defectuoasă este asemenea unuĭ om, care face naufragiŭ în port. Rugăciunea este în adevĕr limanul mântuireĭ, pentru că este mijlocul cel maĭ sigur de a ne procura mijlócele mântuireĭ; dacă vom abusa de acest mijloc, care va fi ajutorul nostru ? Să strigăm dar către Domnul, după exemplul profetuluĭ; să nu încetăm de a'ĭ presinta miseriile nóstre ; să ținem inima nóstră înălțată către sfântul munte. Dragostea este stăpânul cel mare al rugăciuneĭ ; ea aprinde dorințele, dă aripĭ sufletuluĭ, rumpe legăturile care'l lipesc de pământ. Rugăciunea fără dragoste lâncezește, și dragostea nu revarsă focul sĕŭ de cât în rugăciune.

VERSURILE 2, 3.

De la marginile pământuluĭ către tine am strigat : când s'a mâhnit inima mea pe pétră m'aĭ înălțat. Povățuitu-m'aĭ că te-aĭ făcut nădejdea mea ; turn de tărie de către fața vrăjmașuluĭ.

Ebreul se pare că ḑice la versul al doilea: tu mĕ veĭ conduce saŭ m'aĭ condus pe o stâncă, care este maĭ înaltă de cât mine. Se vede că versul 2 cuprinde *deduxit me*, care nu este de cât în al treilea, după Vulgata. Grecul pune iarăși *deduxisti me* ὡδήγησάς με, în versul al doilea, dar fără a se raporta la stâncă. Căcĭ acéstă versiune ḑice ca și Vulgata: pre piatră m'aĭ înălțat, m'aĭ povățuit. În fond diferința pentru sens nu este mare; acel ce se ridică pe o stâncă, este povățuit de sigur la acéstă stâncă, și acésta este maĭ înaltă de cât acea ce'l conduce.

Fer. Ieronim. traduce : Cum fortis elevabitur adversium me, tu eris ductor meus. El a luat בצור pentru *fortis* în loc de pétră și textul nu respinge acéstă traducere.

Marginile pământului de care vorbesce Profetul trebue să fie extremităţile Palestinei în care se găsea exilat, orĭ în timpul luĭ Saul, orĭ în timpul revolteĭ luĭ Absalon. Se vede din aceste două versurĭ, că Profetul privea pre Domnul ca pre unicul sĕŭ sprijinitor; 'l numeşte stânca sa, speranţa, fortăreţa.

MEDITAŢIUNI

Tot de la marginile pământuluĭ strigăm noĭ către Domnul. El este infinit înălţat maĭ presus de noĭ, şi suntem infinit îndepărtaţĭ de el: ceea ce trebue a se înţelege nu maĭ puţin de locul unde guvernă cu îngerĭĭ şi sfinţiĭ sĕĭ; căcĭ imensitatea sa 'l face alt-fel present în tot locul, el este întru noĭ şi noĭ întru el. Omenĭĭ evlavioşĭ sunt mult maĭ aprópe de cât pĕcătoşiĭ saŭ sufletele recĭ; el se comunică celor dintâiŭ şi se face apărătorul lor, cetatea lor. Aceştĭ ómenĭ uniţĭ cu D-ḑeŭ sunt un fel de avarĭ de care vorbeşte Augustin: Avariĭ lumiĭ 'ĭ ḑicea el, nu posedă de cât bogăţiile pământuluĭ, şi avariĭ luĭ D-ḑeŭ posedă pre Acel ce a făcut cerul şi pământul.

VERSUL 4.

Locui-voiŭ întru locaşul tĕŭ în vecĭ, acoperimĕ-voiŭ întru acoperemêntul aripilor tale.

Sunt interpreţĭ carĭ traduc: Voiŭ spera în umbra aripilor tale. Dar verbul ebreŭ însamnă a spera, şi a fugi într'un loc ca într'un asil.

Parafrasa ebraică ḑice: Voiŭ fi protejat la umbra divinităţiĭ tale

Se póte înţelege acest vers de protecţiunea temporală ce aştéptă Profetul de la D-ḑeŭ, contra inimicilor ce'l persecuta atuncĭ; dar trebue pentru aceea a imita în totul textul şi traducerile care ḑic, *voiŭ locui în vecĭ*. Aşa, cea maĭ mare parte din Sfinţiĭ părinţĭ înţeleg acest loc de locuinţă eternă în patria cerésca.

MEDITAŢIUNI

Cortul luĭ D-zeŭ este patria celor dreptĭ. El se privesc în lumea acésta ca streinĭ; tot ce'ĭ încunjură aicĭ jos li se pare o umbră fugitivă; el aŭ dorinţĭ, dar pentru cer; el aŭ pretutindenĭ, dar pentru gloria cea neperitóre; Caut, ḑicea F. Augustin, o fiinţă simplă, adevĕrată, durabilă; şi nu se găseşte de cât în Ierusalimul cel sfânt, mirésa D-ḑeuluĭ

meŭ. In acéstă locuinţă nu este nicĭ mórte, nicĭ lipsă, nicĭ ḑi care trece; dar o ḑi permanentă; pentru că nu este precedată nicĭ de ḑiua de erĭ, nicĭ alungată de ḑiua de mânĭ.

VERSUL 5.

Că tu, Dumneḑeule, aĭ auḑit rugăciunile mele; dat-aĭ moştenire celor ce se tem de numele tĕŭ.

Textul ḑice propriŭ: Aĭ auḑit voturile mele, este absolut acelaş lucru. Acest dar al moşteniriĭ trebue să fie înţeles de făgăduinţa dată acelor ce se tem de Domnul, şi acéstă moştenire constă în două lucrurĭ: în fericirea ceréscă şi în protecţiunea luĭ Dumneḑeŭ pentru a o câştiga la finele acesteĭ vieţĭ. Acéstă protecţiune póte a se înţelege iarăşĭ de bunurile temporale, de isbăvirea de cele rele, de calamităţĭ de care este bântuită aşa de des acéstă viéţă. Se pare că David a avut tóte aceste sensurĭ înaintea spiritului sĕŭ, când a compus cântecul.

MEDITATIUNI

Moştenirea fiéscă este promisă maĭ ales creştinilor. Nimic maĭ solemn în Evangelie, nimic maĭ uitat în lume. Fie-care gândeşte la tot felul de moştenire, afară de aceea ce ne-a câştigat-o Is. Chr. Şi ce se întêmplă în momentul cel maĭ de pe urmă? Perde moştenirile pământeştĭ şi nu câştigă moştenirea eternă, ast-fel este privat de totul şi dorinţa de a poseda, rĕmâne în fundul inimeĭ sale şi desperarea de a nu poseda nimic, róde tóte facultăţile omuluĭ. Acest gol este îngrozitor; posesoriĭ de bogăţiĭ, ḑice în alt loc Profetul, aŭ adormit, adică aŭ căḑut în somnul morţiĭ, şi eĭ n'aŭ găsit nimic în mâinile lor. Totul a fost pierdut, totul s'a stins în ochiĭ lor, şi eĭ există încă cu tóte dorinţele lor. Numaĭ D-ḑeŭ ar putea să'ĭ îndestuleze; dar eĭ n'aŭ căutat pre D-ḑeŭ şi D-ḑeŭ îĭ respinge, nu pentru câte-va momente, dar pentru eternitate! Ah! ḑicea Sf. Chrisostom, miĭ de rênḑurĭ nu sunt nimic în comparaţie cu nenorocirea de a fi exclus de la moştenirea ceréscă, de a fi în etern urât de Is. Chr., auḑind din gura sa: *nu te cunosc.*

VERSUL 6

Ţiile preste ţile Regelui veĭ adăoga, anii lui până la ţiua Domnului şi a némului.

In a doua parte a versului, ebreul ţice: Aniĭ sĕĭ vor fi ca generaţiunea şi generaţiune, pentru a însemna lungul şir al anilor sĕĭ, saŭ maĭ bine eternitatea durateĭ sale. Dacă este vorba de David, în acest vers, înseamnă că viéţa sa va fi lungă, saŭ maĭ bine că posteritatea sa va ocupa tronul în timp de maĭ multe secole, ar trebui a modifica mult expresiunile pentru a le readuce la acest sens, căcĭ durata din generaţiune în generaţiune, înseamnă în Scriptură, eternitatea, precum s'a ţis şi în ps. 118. Adevĕrul tĕŭ, Dómne, subsistă din ném în ném. Parafrasa haldaică nu se îndoeşte că nu este vorba aicĭ de Mesia şi de eternitatea durateĭ sale. Dies mundi futuri, ţice ea, super dies regis Messiae, oppones, anni ejus sicut generationes mundi venturi, iată eternitatea bine caracterisată.

Nu trebue a se mira cine-va, că Profetul vorbeşte aicĭ de Mesia şi de eternitatea regatului sĕŭ; el a ţis în versul precedent, că D-ţeŭ va da moştenire acelor ce se tem de el. Acéstă *moştenire*, rĕsplătire a *temereĭ* de D-ţeŭ, nu póte fi de cât împĕrăţia cerĕscă, dar acéstă împĕrăţie n'a fost câştigată ómenilor de cât de Mesia, şi de aceea amintesc de acest Mesia şi regatul sĕŭ. Când David ar vorbi de sine însuşĭ, ar trebui să fie privit ca figură şi tip al luĭ Mesia făgăduit, care trebue să iasă din seminţia sa, şi să ocupe tronul sĕŭ în etern.

Trebue decĭ a recunóşte aicĭ saŭ numaĭ un sens literal, care priveşte pre Mesia; saŭ douĕ sensurĭ literale, unul aplicabil la David şi altul la Mesia viitor.

MEDITAŢIUNI

Unul din caracterele principale ale luĭ Mesia era că el trebuea să guverneze etern casa luĭ Iacob. Iudeiĭ cunoşteaŭ acest caracter; dar 'l luaŭ într'un sens trupesc: el 'şĭ figuraŭ un rege puternic, încunjurat cu glorie ca alţĭ monarchĭ, câştigând victoriĭ, supunênd naţiunĭ, şi făcênd pe poporul sĕŭ stăpân peste univers. Fiind-că el nu vĕdură acéstă mărire temporară în Iis. Chr., refusară de a'l recunóşte de Mesia. Iis. Chr. le vorbea de mórtea sa, şi el 'l obiectaŭ, că Mesia trebue să subsiste totdéuna: expresiunĭ, care în adevĕr se găsesc în Scriptură, şi în acest psalm în particular. Iis. Chr. le ţicea în urmă că era Domn luĭ David, de şĭ fu fiul sĕŭ; şi aceştĭ Iudeĭ trupeştĭ nu înţelegeaŭ aceste lucrurĭ. Eĭ credeaŭ, că Mesia lor nu va muri; dar nu înţelegeaŭ

că trebue să fie etern. Eĭ ’şĭ figuraŭ neapărat un Mesia, care să intre în lume ca şi ceĭ-l’alţĭ ómenĭ, care să nu aibă altă vechime de cât primul moment al naşterei sale, şi care cu tóte acestea să nu înceteze niciŏ-o-dată a fi pre pământ, care să guverneze aicĭ până la finele şcólelor. Strĕine gândirĭ! Eĭ voeaŭ ca Mesia lor să fie un simplu om şi să nu móră. Eĭ-vedeaŭ pre Iis. Chr. care ḑicea, că este maĭ vechiŭ de cât Abraam, şi chiar fiul luĭ D-ḑeŭ, dar supus morţiĭ, destinat în urmă a învia şi a guverna în etern în acéstă nouĕ stare de glorie; aceştĭ ómenĭ mărginiţĭ la ideile pământeştĭ, ’l privea ca pe un mincinos, blasfemator, un demoniac. Iată unde conduce alipirea de obiectele simţitóre. Voeşte a se înălţa la veritățile intelectuale, voeşte să vadă totul, tratéză credinţa de băiguire şi vorbă zadarnică. Acésta e partea necredincioşilor de astă-ḑĭ. Eĭ ajung până a nu crede existenţa luĭ D-ḑeŭ, pentru că D-ḑeŭ este nevĕḑut. Eĭ nu încheiă nimic niciŏ din ordinul admirabil al acestuĭ univers, niciŏ din principiile legiĭ naturale care este în eĭ însuşĭ, niciŏ din dorinţa de nemurire ce o încércă neîncetat, niciŏ din distincţiunea rĕuluĭ şi al bineluĭ ce demonstră raţiunea, niciŏ din necesitatea uneĭ providenţĭ, care să pedepséscă crima şi care să rĕsplătéscă virtutea. Aceştĭ ómenĭ fixaţĭ la pământ ca niştе brutalĭ, négă tot ceea ce nu loveşte simţurile lor; şi eĭ nu lasă a lucra sisteme în care raţiunea nu vede nimic, şi unde tóte principiile moravurilor se găsesc îngropate

VERSUL 7

Rĕmânea-va în veac înaintea luĭ Dumneḑeŭ. Mila şi adevĕrul luĭ cine ’l va căuta?

In text se citeşte, permanebit saŭ sedebit; dar aceea nu schimbă nimic sensul. Profetul a putut să vadă ca present aceea ce era să fie. Alt-fel se ştie schimbările dese ale viitoruluĭ în present, şi a presentuluĭ în viitor în limba sfântă. Ceĭ LXX aŭ pus διαμενοῖ care este la viitor.

Ceea ce urmează în ebreŭ este maĭ greŭ. Ebreul póte fi tradus în acéstă parte: Misericordiam et veritatem quis observabit eum? saŭ quis requiret ab eo saŭ in eo? Şi Vulgata, după ceĭ LXX a avut dreptul de a pune, *misericordiam et veritatem* ejus quis requiret? Se citeşte în ceĭ LXX al Vaticanuluĭ τίς ἐκζητήσει αὐτῶν, quis requiret eorum? Acest pronume nu este în alte ediţiunĭ. Se póte crede

numaĭ puţin că ceĭ LXX l'ar fi pus, dacă ar fi citit verbul care precedă la plural ; căcĭ quis eorum requiret equivaléză cu qui eorum requirent ?

MEDITAŢIUNI

Dacă împĕrăţia luĭ Mesia trebue să fie eternă, nu póte fi de cât pentru că acest Mesia va fi etern înaintea luĭ D-ḑeŭ, căcĭ numaĭ în D-ḑeŭ este împărăţia eternităţiĭ. Dacă acest Mesia trebue să guverneze în etern, efectele milostivireĭ sale şi făgăduinţele vor fi nespuse, şi nicĭ un om nu le va putea pătrunde, pentru că se vor rĕspândi din generaţiune în generaţiune şi în miĭ de felurĭ diferite. Tóte aceste consequenţĭ se urméză. Iudeiĭ cariĭ credeaŭ că Mesia lor va fi totdéuna pe pământ, şi că va fi numaĭ puţin un simplu om, ar fi putut însemna limita milostivireĭ şi fidelităţiĭ sale, pentru că aceste calităţi, într'un simplu om, sunt necesarmente mărginite. Nu este tot ast-fel şi cu Mesia al nostru. Impĕrăţia sa, milostivirea sa, fidelitatea sa nu aŭ mărginĭ, pentru că în calitate de fiŭ al luĭ D-ḑeŭ, el are o putere infinită. David, profeţiĭ şi Sfinţiĭ vechiuluĭ Testament l'aŭ cunoscut bine ; şi de aceea eĭ aŭ vorbit cu atâta originitate şi precisiune ; eĭ aŭ ştiut să reunéscă extremităţile care eraŭ în el, mărirea şi slăbiciunea, eternitatea şi mórtea, gloria şi umilinţa, bogăţia şi sărăcia, puterea absolută a tuturor lucrurilor şi dependenţa.

VERSUL 8.

Aşa voiŭ căuta numelui tĕŭ în veci, ca să daŭ cu rugăciunile mele, din ḑi în ḑi.

Milostivirea şi fidelitatea luĭ D-ḑeŭ servesc aicĭ de motive Profetuluĭ, pentru a consacra cântările sale şi rugăciunile sale Domnuluĭ. Nicĭ o diferenţă, în acest vers, între text şi versiunĭ.

MEDITAŢIUNI

In acest vers sunt treĭ puncte de vedere importante, numele luĭ D-ḑeŭ, obligaţiunea de aĭ da omagiŭ în tóte ḑilele, amintirea de angajamentele ce am luat cu el la botez. Numele luĭ D-ḑeŭ este sfânt, admirabil şi mai pre-

sus de tot numele: a'ĭ da omagiŭ, este a începe din acéstă viéță funcțiunea care trebue să facă gloria nóstră în eternitate; angajamentele luate cu D-ḑeŭ la botez sunt, ca și jugul lui Iis. Chr., pline de blândețe. Nu este vorba de cât de a iubi, și dragostea este viéța sufletuluĭ nostru. Să opunem acestor treĭ lucruri, lumea, legile sale și serviciul sĕŭ. Numele sĕŭ este condemnat de Iis. Chr. care nu se rógă pentru ea; legile sale sunt aspre și urîcióse, jugul sĕŭ trage în prăpastie.

PSALMUL LXI

Titlul este ca și în ps. 38. In finem, pro Idithum, psalmus David, ceea ce însémnă că acest psalm are de autor pre David, și că era destinat a fi pus saŭ executat pe musică de Idithum, unul din ceĭ maĭ principalĭ cântăreță aĭ caseĭ Domnuluĭ.

Subiectul este încrederea ce trebue să aibă cine-va în D-ḑeŭ, la necazurĭ și nebăgarea în sémă a bogățiilor. S'ar aplica bine acest psalm la întêmplările luĭ David sub Saul în timpul luĭ Absalon; dar acéstă soluțiune este așa de usată și urîcióșă, că nu voim a o întrebuința de cât în părțile când psalmiĭ pórtă caracterele sensibile a acestor persecuțiunĭ. Psalmiĭ sunt destul de frumoșĭ în privința morală, fără să aibă trebuință de aplicațiunĭ silite și neîntemeiate pe istorie.

VERSURILE 1, 2.

Aŭ nu luĭ Dumneḑeŭ se va supune sufletul meŭ?
Că de la dênsul este mântuirea mea. Pentru că el este Dumneḑeul meŭ, și mântuitorul meŭ, sprijinitorul meŭ, nu mĕ voiŭ clăti maĭ mult.

In ebreŭ se citește: De sigur așteptarea sufletuluĭ meŭ este în D-ḑeŭ; mântuirea mea vine de la el; de sigur el este stânca mea, Mântuitorul meŭ, scăparea mea; nu mĕ voiŭ clăti mult. Se

vede că diferinţele cu versiunile sunt prea micĭ; acel ce aştéptă pre Domnul este supus voinţelor luĭ: D-ḑeŭ adese-orĭ se numeşte *stâncă* în Sfintele Cărţĭ, pentru a însemna tăria protecţiuneĭ sale. Nu mĕ voiŭ clăti maĭ mult; textul ḑice: nu voiŭ fi clătit considerabĭl ἐπὶ πλεῖον cum se exprimă ceĭ LXX. Nu mé voiŭ clăti tare.

Sunt ebraiştĭ cariĭ traduc primul vers: Sufletul meŭ va tăcea înaintea Domnuluĭ. Este acelaş lucru ca şi a fi supus în linişte Domnuluĭ şi a aştepta cu răbdare pre Domnul.

MEDITAŢIUNI

Scopul acestuĭ psalm este cu totul propriŭ a linişti orĭ-ce suflet agitat de tulburărĭ. Trebue a'şĭ ḑice în sine: Ce! nu voiŭ fi supus Domnuluĭ? nu voiŭ aştepta cercetarea sa în pace şi în linişte! Eĭ! De la cine voiŭ spera eŭ mântuirea mea, apărarea mea? Nu este D-ḑeul meŭ, scăparea mea, stânca cea neclătită pe care să staŭ? Aceste consideraţiunĭ se întind la tóte necazurile vieţeĭ, fără nicĭ o excepţiune, chiar la mustrările ce ne cauzéză pĕcatele nóstre; căcĭ după ce le-am urât în fundul inimeĭ nóstre, greutatea ce ne rĕmâne, amintirea de aceste miserĭ, trebue să fie pusă la piciórele luĭ D-ḑeŭ; şi numaĭ de la el trebue a aştepta mângâerea interióră. Dacă profetul s'a dat cu totul în mâinile luĭ D-ḑeŭ, cu atât maĭ mult trebue să luăm noĭ aceleaşĭ sentimente, de îndată ce avem pre Is. Chr. de mijlocitor, de apărător, de victimă. Ah! ḑicea Sf. Ambrosie, noĭ avem totul în Is. Chr., şi Is. Chr. este totul nostru. De voim să fim tămăduiţĭ de rane, el este doctorul nostru; de suntem aprinşĭ de frigurile arḑĕtóre ale lăcomieĭ, el este rĕcorirea nóstră; de suntem împovăraţĭ de greutatea pĕcatelor nóstre, el este dreptatea nóstră; de ne temem de mórte, el este viéţa nóstră; de fugim de întunerec, el este lumina nóstră; de dorim cerul, el este calea nóstră; de flămânḑim el este nutrirea nóstră.

VERSUL 3.

Până când vĕ puneţĭ asupra omuluĭ. Ucideţĭ toţĭ voĭ, ca pre un părete povĕrnit şi gard surpat.

După ebraiştĭ ar trebui să se traducă: Până când veĭ întinde curse? dar verbul תהותתו negăsindu-se de cât o dată în scriptură, nu se póte asigura, că nu însémnă a se arunca asupra cuĭ-va.

După text ar fi putut să se traducă în latină, interficitis universi

vos, tanquàm paries inclinatus et maceria depulsa ; dar ceĭ LXX punênd acestea la dativ saŭ ablativ, Vulgata ḑice: tanquàm parieti inclinati et maceriae depulsae; ea a putut să ḑică, tanquàm pariete inclinato et maceriâ depulsâ; sensul ar fi maĭ lămurit; căcĭ sunt încredinţat că acest *părete povêrnit* și acest *gard surpat*, trebue să se raporte la inimiciĭ apostrofaţĭ de Profetul și nu la omul persecutat. De și mulţĭ interpreţĭ adoptă acest al doilea sens, construcţiunea 'l respinge: căcĭ cine cere în acest cas, păreţĭ înclinaţĭ ? Sunt uniĭ carĭ citesc, occidemini saŭ interficiemini universi vos, tanquàm paries inclinatus, et maceria dépulsa, ceea ce este o amenințare contra inimicilor de care vorbește profetul. Ceĭ LXX aŭ cetit la activ, φονεύσετε. Și Fer. Ieronim ḑice iarăși, interficitis omnes; se póte presupune că Vulgata subînțelege *similes*, care s'ar construi bine cu parieti inclinato, etc., și nu se póte taxa acéstă versiune de contra sens: este o plângere făcută de profetul contra persecutorilor sĕĭ, saŭ în general contra inimicilor mântuireĭ.

MEDITATIUNI

Când omul cugetă asupra mulţimeĭ, tărieĭ, înverșunăriĭ inimicilor mântuiriĭ sale, se îngrozește, dar când se întórce către D-ḑeŭ, îșĭ rîde de silințele lor deșarte. Aceștĭ adversarĭ se asémènă cu un zid înclinat și cu un perete ruinat, care amenință pre trecĕtorĭ. Mijlocul de a se feri este a lua un alt drum, și a se feri prin aceia de pericol. Inimiciĭ mântuireĭ nu împovoréză de cât pre ceĭ neînțelepţĭ, aceĭ ce nu se conving nicĭ de propria lor slăbiciune, nicĭ de rĕutatea acestor tiranĭ. Sf. Grigorie, dă o înștiințare minunată pentru a ne încuraja ca să biruim tótă trupa acésta înverșunată contra nóstră, adică, demonul, trupul, lumea, exemplele cele rele, revoltele amoruluĭ propriŭ, temerile falșe, bucuriile zadarnice, înclinaţiunile neregulate, într'un cuvênt, tot ceea-ce ne întórnă din calea mântuireĭ. Consideră ḑice el, unde aĭ fost, unde veĭ fi, unde eștĭ, unde nu eștĭ. Aĭ fost pĕcătos, veĭ fi presintat înaintea luĭ D-ḑeŭ la judecată, eștĭ înconjurat de pericole, nu eștĭ în adevĕrata ta patrie.

Nu cred, că un creștin, care se ocupă de aceste patru puncte să fie laș în luptele ce-ĭ dă inimiciĭ sufletuluĭ sĕŭ. Amintirea de pĕcatele sale îĭ inspiră înfrângerea; temerea de judecăţile luĭ D-ḑeŭ îl reţine în privighere; vederea pericolelor ce'l înconjură, îl însufleţește a cere ajutorul Domnuluĭ; speranţa uneĭ vieţĭ maĭ bune îl deslipește de acésta, care nu este de cât un exil. Cu aceste patru consideraţiunĭ,

va ḑice că Profetul puterilor infernuluĭ, trupuluĭ, lumiĭ și la tótă legiunea luptătorilor. Ce faceţĭ voĭ? ce voiţĭ? pentru ce speraţĭ să mĕ biruiţĭ? Voĭ singurĭ veţĭ cădea în ruină, și Domnul va fi locul scăpăriĭ mele, asilul nestrăbătut în care voiŭ găsi siguranţa mea. Acésta e ceea-ce ḑice Profetul la începutul imnuluĭ sĕŭ, și ceea-ce repetéză încă maĭ jos, în termeniĭ ceĭ maĭ energicĭ.

VERSUL 4.

Insă preţul meŭ s'a sfătuit să-l lepede; alergat-aŭ cu sete; cu gura lor bine-cuvêntа, și cu inima lor blestema.

Acest vers este fórte greŭ, atât pentru că nu știm cu ce ocasiune se exprimă profetul ast-fel, pre cât, că și textul nu se prea unește cu traducerile nóstre.

Se pare că este o reflexiune asupra procedărilor acestor inimicĭ, de care s'a vorbit în versul precedent. Profetul ĭĭ apostroféză, pe urmă el revine în sine și ḑice: Aceștĭ adversarĭ în adevĕr aŭ gândirĭ fórte contrare intereselor mele; eĭ gândesc, saŭ aŭ gândit să mĕ despóie de gloria mea; eŭ m'am îndepărtat de dênșiĭ fugind; m'am pus în starea unuĭ om însetat. Aveam de ce să nu mĕ încred în cuvintele lor înșelătóre; eĭ voiaŭ să mĕ lingușéscă, dar inima lor era plină de rĕutate împotriva mea. Dacă David a avut în vedere persecuţiunile luĭ Saul saŭ Absalon, se póte împăca acéstă reflexiune cu unele din împrejurările acestor tempeste așa de însemnate în viéţa acestuĭ Profet.

Prin urmare, acest vers, fie în text, fie în versiunĭ revine la acelaș sens; dacă versiunile nu exprimă formal că aceștĭ adversarĭ aŭ avut plăcere de minciună, ele sunt de o potrivă cu textul care ḑice, că înșelătoriĭ bine-cuvintéză cu gura și blestemă cu inima. *Alergarea* și *setea* de care vorbesc versiunile, caracteriséză póte psalmul, și determină fuga luĭ David urmat de Absalon. Se știe ceea-ce s'a reportat la a doua carte a regilor, cap. 17. Înainte de bătaie, răcorește pre David și pre ómenii sĕĭ, pentru că se îndoia că în locul deșert unde era fómea și setea să nu-ĭ dobóre.

MEDITAŢIUNI

Dacă se ia acest vers în sensul moral și spiritual, care este acel ce Sf. Spirit l'a avut probabil în vedere maĭ mult de cât pe cele-l'alte, va fi în acest loc o instrucţiune fórte mare; va fi vorba de inimiciĭ mântuireĭ, și maĭ ales de pământenĭ, cariĭ voesc să se arate, că sunt ómenĭ dreptĭ. Eĭ ĭ tind curse, cum ḑice textul, în versul precedent, se silesc

de a'l trage în societățile lor, care sunt ca niște garduri surpate și pareți, care se povêrnesc să cadă; îndată ce acest om drept se înduplecă la invitările lor, ei îndată și voesc a'i lua viéța darului; acésta este dignitatea, meritul, prețul de care voesc să'l despóie; dar dacă omul drept prevede comploturile lor, și dacă este credincios la vocea lui D-ḍeŭ; el fuge îndată și alérgă însetat la isvórele mântuirei. Omenii nu se scârbesc de acésta, se pare că voesc să'l laude; în aparență ei laudă piósele planuri ale sale, dar în fundul inimilor lor, 'l urgisesce, și în societățile lor secrete, 'l muncesc fără milă. Remediul general este acel ce'l indică profetul, și care consistă a *alerga* către Domnul, a se refugi în dragostea sa. Versurile următóre sprijinesc în totul acésta explicație.

VERSURILE 5, 6, 7.

Insă lui D-ḍeŭ te supune sufletului meŭ; că de dênsul este răbdarea mea. Că el este Dumneḍeul meŭ și mântuitorul meŭ; sprijinitorul meŭ, nu mĕ voiŭ muta. Intru Dumneḍeŭ este mântuirea mea și mărirea mea; Dumneḍeul ajutorul meŭ și nădejdea mea este spre Dumneḍeŭ.

Din aceste treĭ versuri, cele douĕ d'intâiŭ sunt maĭ repetirea celor douĕ versuri de la începutul psalmuluĭ. Acésta se observă maĭ ales în textul ebreŭ, unde al doilea din aceste versuri este tot una cu al doilea al psalmuluĭ, afară numaĭ de cuvêntul רבה multum, care nu se găsește aicĭ. In grec este acelaș lucru. Vulgata variéză expresiunile, dar conservă tot sensul.

In primul din acestĕ treĭ versuri, singura diferință cu primul al psalmuluĭ consistă în cuvêntul *patientia*, în loc de *salutare*. Acéstă răbdare, trebue a se înțelege după text, de o așteptare plină de răbdare.

Versul al 3-lea din aceste treĭ versuri este noŭ în text și în versiunĭ. Textul ḍice: Petra fortitudinis meae, și ceĭ LXX, cu Vulgata, Deus auxili mei, care face acelaș sens. Am observat de maĭ multe orĭ, că acest termen de *stâncă*, așa de familiar în ebreŭ, este tradus maĭ totdéuna, în grecește și în latinește prin Θεός, Deus.

Se vede prin urmare, din mulțimea titlurilor ce profetul dă luĭ D-ḍeŭ, cât de mare era încrederea sa. El 'l numește D-ḍeul sĕŭ, mântuitorul sĕŭ, protectorul sĕŭ, gloria sa, puterea sa, speranța sa, și ebreul adaugă stânca sa.

MEDITATIUNI

Acesta este caracterul inimilor cuprinse de dragostea luĭ D-ḑeŭ, de a strînge titule pentru a mărturisi încrederea lor în acest autor suprem al fiinţeĭ lor şi a tuturor bunurilor. Inimile recĭ şi lâncede nu ştiŭ să ḑică nimic Domnuluĭ; eĭ aŭ trebuinţă de formule ce le recită fără interes. Sfinţiĭ nu sfârşesc nicĭ-o-dată sentimentele lor; şi când limba este prea puţin abondentă pentru a exprima tóte, eĭ repetă aceleaşĭ denumirĭ, adăugând la fie-care un noŭ grad de căldură. Când Apostolul mult iubit voeşte să represinte omagiile ce spiritele fericite daŭ luĭ D-ḑeŭ, el ḑice că cu toţiĭ striga: Bine-cuvêntare, glorie, înţelepciune, mulţumire, onóre, virtute, tărie Domnuluĭ în tóte secolele. Când Fer. Augustin revarsă sufletul sĕŭ înaintea celuĭ Prea Inalt: O D-ḑeule, strigă el, D-ḑeŭ suprem, prea bun, prea puternic, prea milostiv, prea drept, prea profund şi present peste tot locul, prea frumos şi prea tare, ne mişcat şi schimbând tóte lucrurile: O tu, care nu eştĭ nicĭ-o-dată noŭ şi nicĭ-o-dată vechiŭ, care lucrezĭ totdéuna şi totdéuna rĕmânĭ liniştit, care adunĭ totul şi n'aĭ trebuinţă de nimic, care porţĭ tóte şi împlineştĭ tóte, care creezĭ, conservĭ şi perfecţionezĭ; o tu care iubeştĭ fără patimă, care eştĭ zelos şi liniştit, care te mâniĭ şi nu te tulburĭ nicĭ-o-dată! Ce voiŭ ḑice în fine? O D-ḑeul meŭ; viéţa mea, fericirea mea! Cine póte să exprime aceea ce eştĭ, şi cine póte să tacă de mulţimea funcţiunilor tale!

In tóte cele-l'alte subiecte ce ating Religiunea, sfinţiĭ sunt de o feconditate admirabilă. S. Efrem este nesfârşit în elogiile ce le dă singurătăţiĭ şi curĕţenieĭ: St. Chrisostom, în acele ce le dă Sf. Pavel şi milosteniĭ: Sf. Grigorie Chrisologul, în titlurile ce le adună vorbind de Is. Chr. Să ascultăm un moment pre Sf. Ambrosie asupra aceluiaş subiect «Is. Chr. ḑice el, este viéţa nóstră în totul. Divinitatea sa este viéţa nóstră, eternitatea sa este viéţa nóstră; trupul sĕŭ este viéţa nóstră, patima sa este viéţa nóstră, mórtea sa este viéţa nóstră, ranele sale sunt viéţa nóstră, sângele sĕŭ este viéţa nóstră, îngroparea sa este viéţa nóstră, învierea sa este viéţa nóstră şi viéţa tuturor». Iată vorbirea dragosteĭ; arta nu este aicĭ de nimic, eloquenţa nu are parte: inima este care vorbeşte şi este de ajuns; sentimentele se arată,

și nu 'i mai trebue alt-ceva pentru a se înălța până la tronul lui D-deŭ, care este totul dragoste, și care nu este zelos de cât de dragostea nóstră.

VERSUL 8.

Nădăjduiți spre dênsul tótă adunarea popórelor, vêrsați înaintea lui inimile vóstre, că Dumnedeŭ este ajutorul nostru.

Se citește în ebreul de astădi: Incredi-te în el în tot timpul, poporule! etc. Acéstă diferință vine de la cuvintele בכל עת care însémnă in omni tempore. Ceĭ LXX aŭ cetit בכל עדת in omni congregatione. Uniĭ ebraiștĭ se unesc aicĭ cu ceĭ LXX și Vulgata, și taie pre ר înainte de כל apoĭ citesc עדת, congregatio. Se vedo că singura literă *dalet* aŭ dispărut din exemplarele nóstre, pe când ea era în acele a celor LXX; în fond diferența este fórte mică, căcĭ David în acest vers, apostrofând tot poporul, vorbește la tótă adunarea poporuluĭ și imitându'l a spera în D-deŭ, trebue să 'l invite a spera totdéuna în el.

Vulgata pune la finele versuluĭ *in aeternum*, pentru a da neapĕrat cuvêntul *selah*, care este în ebreŭ

Sensul acestuĭ vers este fórte lămurit; Profetul îndeamnă pre poporul credincios de a nădăjdui spre Domnul, a vĕrsa inima sa înaintea luĭ D-deŭ și a nu se îndoi de protecțiunea luĭ D-deŭ.

MEDITATIUNI

Vĕrsarea inimeĭ înaintea luĭ D-deŭ se face în douĕ moduri: maĭ întâiŭ, când o desartă de tóte afecțiunile pămêntești, pentru ca să primescă în urmă impresiunile dragosteĭ divine; al doilea, când expune luĭ D-deŭ tóte trebuințele sale, tóte miseriile sale, pentru ca să 'l tămăduéscă prin darul sĕŭ. Aceste douĕ maniere de a se ruga sunt escelente, și prin urmare prea rarĭ.

Cea d'intâiŭ este maĭ grea, pentru că trebue a desbrăca spiritul de tóte pasiunile sale, să se opue gusturilor sale, să 'l contravarieze în înclinările sale. Haosul nu s'a opus Domnuluĭ, pentru că era gol; sufletul plin de sine însușĭ, nu va primi operațiunea divină, pentru că este deja cu totul ocupat; trebue a-l goli, pentru ca mâna luĭ D-deŭ să lucreze lucrurĭ marĭ. Acest cuvênt al Profetuluĭ: *vărsați inimile vóstre înaintea luĭ D-deŭ*, trebue să fie meditat. El cuprinde tótă știința rugăciuneĭ, care nu este de cât vărsarea inimiĭ în sînul luĭ D-deŭ.

VERSUL 9.

Insă deşerţi sunt fiii ómenilor, mincinoşi fiii ómenilor în cumpene, a face strâmbătate ei, din deşertăciune împreună.

Ebraiştii traduc: De sigur, fiii ómenilor sunt deşertăciune, şi fiii celor marĭ sunt minciună; dacă ĭ pune în cumpănă, ei sunt cu toţii maĭ uşorĭ de cât deşertăciunea. Ceĭ LXX aŭ luat cuvêntul לעלות, în însemnare, ad iniquitatem, ad deceptionem, şi nu ad ascendendum, cum traduc ebraiştii. In adevĕr, numaĭ punctele determină pentru ad ascendentum. Fer. Ieronim însuşĭ traduce in stateris dolosis, ceea ce dovedeşte, că el a luat cuvêntul ebreŭ în sensul Septuagintei.

Cred că este posibil, şi chiar destul de natural, de a da lecţiuneĭ nóstre sensul ce-l adoptă ebraiştii. Dacă ómenii înşală prin balanţă falsă, este că cumpĕrăturile sunt maĭ uşóre de cât greutăţile; dar Profetul ţice că ómenii sunt *de-opotrivă deşerţi*, adică că puşi în cumpănă, ei vor fi iarăşi luaţi, saŭ pentru puţina lor soliditate, saŭ pentru deşertăciunea lor.

Se vede, prin urmare, că Profetul opune aicĭ vanitatea şi minciuna ómenilor, cu fidelitatea şi importanţa protecţiuneĭ divine.

MEDITAŢIUNI

Nu cred că să fie posibil a face un portret maĭ adevĕrat, şi în acelaş timp maĭ umilitor, despre deşertăciunea ómenilor, de cât aceea ce ni s'a presentat prin profet în textul acestuĭ vers. El imaginează o balanţă în care se cântărească cu deşertăciunea saŭ maĭ bine cu nimica; căcĭ cuvêntul, care se vede în text înseamnă aceea ce n'are soliditate, substanţă, aceea ce nu este *nimic*. In acéstă încercare se întêmplă, ca toţĭ ómenii, atât marĭ cât şi micĭ, să fie ridicaţĭ de *nimica*; că acéstă nimică să-l înalţe în cumpănă aşa precum înalţă plumbul pana. De unde trebue a încheia, că ómenii sunt maĭ puţin de cât nimica; şi acésta se înţelege, când reflectéză cine-va asupra deşertăciuneĭ şi asupra minciuneĭ lor, care sunt pĕcate, pe când nimica nu este susceptibilă nicĭ de un rĕŭ, dacă este incapabilă de orĭ-ce bine. Profetul ţice în alt loc că omul a devenit asemenea cu deşertăciunea, adecă cu *nimica*, dar aicĭ el încarcă tabloul, şi l zugrăveşte maĭ inferior de cât nimica. Pentru aceea, ţicea St. Ambrosie: Să fugim de un loc de unde nu este nimic, aceea ce se priveşte important şi magnific este lipsit de existenţă, unde de se stimează vre-un lucru nu este nimica.

VERSUL 10.

Nu nădăjduiți spre nedreptate, și spre jefuire nu poftiți. Bogăția de ar curge nu vĕ lipiți inima.

Ebreul dice acelaș lucru dar cu mai multă tărie; Nu sperați în apăsare saŭ în răpire; nu fiți deșerți: de sporesce bogăția vóstră nu vĕ lipiți inima: s'ar putea traduce încă acest vers: Nu vĕ încredeți în apăsare și răpire, nu vĕ mândriți; dacă bogăția crește nu vĕ lipiți inima.

Profetul oprește aicĭ treĭ lucrurĭ: apăsările și nedreptățile, mândria și deșertăciunea și alipirea de bogății.

MEDITAȚIUNI

Arta de a face avere este un merit în lume, și nu se prea întêmplă ca să reușească în acéstă artă, fără a întrebuința viclenii, fără a comite nedreptățĭ, fără a păta conștiința sa prin răpirĭ. Nu se dă nicĭ-o-dată aceste nume urîcióse talentuluĭ de a se îmbogăți, dar le merită în totdĕuna; chiar lumea le cunóște, dar se prefăce, atât din causa numĕruluĭ mare și a creditului celor vinovați, cât pentru că-și reservă libertatea de a nu fi mai puțin nedrept de cât eĭ, dacă i-se presintă ocazie. Se întêmplă de aicĭ, că averile cele mai nedrepte sunt onorate, și că aceĭ ce le fac se laudă însuși de meșteșugul lor. Dar, dice Fer. Augustin, care este sfêrșitul acestor nedreptățĭ? Răpitorul apucă averea altuia, și demonul la rêndul sĕŭ apucă sufletul răpitoruluĭ.

Profetul condamnă aicĭ întrebuințarea rea a bogățiilor chiar cele mai legitime. Cea mai mare rană ce fac sufletuluĭ este de a-l stăpâni, a-l captiva, a-l deturna de la unica și adevĕrata dragoste care este aceea a luĭ D-ḑeŭ. Acéstă sfăruire ne învață, că sub lege ca și sub Evanghelie a fost poruncită credincioșilor deslipirea de bunurile create. D-ḑeŭ a promis bine-cuvêntărĭ temporale poporuluĭ sĕŭ; dar inima poporuluĭ sĕŭ trebuia să aspire la bine-cuvêntările spirituale. In acéstă privire iudeul nu diferea de creștin. Acésta era tăierea împrejur a inimeĭ, figurată prin tăierea împrejur trupească. In acest frumos cuvênt al Profetuluĭ este cuprinsă tótă esența Religiuneĭ. Dacă inima nu trebue să se lipească de bogățiĭ, ea trebue să se lipească numaĭ de D-ḑeŭ; și dacă se lipește de D-ḑeŭ, existența sa nu póte fi mărginită numaĭ la viéța acésta, pentru că ea este prea scurtă și prea

mizerabilă pentru a satisface dorințele sale. Este decĭ o viéță viitóre și acéstă viéță viitóre trebue să consiste în posesiunea luĭ D-ḑeŭ, și acéstă posesie trebue să fie eternă; altmintrelea omul care posedă pre D-ḑeŭ ar fi necontenit în temere de a-l perde, și acéstă temere l'ar face nenorocit.

VERSUL 11.

Odată a grăit D-ḑeŭ, două acestea am auḑit, că puterea este a luĭ D-ḑeŭ, și a ta este Dómne mila; că tu veĭ rĕsplăti fiește-căruia dupre faptele luĭ.

Pentru acest vers sunt două în ebreu și în grec, dar sensul este acelaș.

Trebue a se înțelege acésta, *odată a grăit D-ḑeŭ* de promulgarea legiĭ pe muntele Sinai; atunci Domnul a declarat că este D-ḑeŭ *tare*, și că *face milă*. Acésta este aceea ce în scurt repetă profetul; și din aceste două veritățĭ, el conclude, că D-ḑeŭ va da fie-căruia după faptele sale: pedepse acelor ce-'l urăsc, rĕsplătirĭ acelor ce-'l iubesc. Ceea ce conține legea Decalogului.

Profetul schimbă cuvêntul sĕŭ în apostrofă, când vorbește de mila luĭ D-ḑeŭ; sentimentul este care-ĭ inspiră schimbarea stiluluĭ.

MEDITATIUNI

Nimic maĭ frumos și maĭ instructiv de cât acest vers din urmă. D-ḑeŭ n'a vorbit de cât odată ca legislator, când Profetul scria; și în acest singur cuvênt eraŭ cuprinse aceste două adevĕruri marĭ, că D-ḑeŭ este a tot puternic și prea milostiv; că va da fie-căruia după faptele sale. Prin puterea sa el va pedepsi pre ceĭ vinovațĭ; prin aceeașĭ putere va rĕsplăti pre ceĭ drepțĭ; dar acéstă rĕsplătire va fi iarășĭ obiectul milostivireĭ sale; căcĭ încoronând meritele nóstre, D-ḑeŭ încoronéză darurile sale. Iată aceea ce profetul vestește tuturor ómenilor, și ceea ce toțĭ ómenĭ nu trebue să uite nicĭo-dată. Noĭ putem ḑice astăḑĭ, că D-ḑeŭ ne-a vorbit de două orĭ: întâiŭ prin gura luĭ Moise și al doilea prin gura propriuluĭ sĕŭ fiŭ; și că anunțarea putereĭ și a milostivireĭ sale, cu efectele uneia și a alteia în raport cu starea nóstră viitóre, ne-aŭ fost făcută în chipul cel maĭ autentic. Acésta e ca o prescurtare a celor două Testamente. Fericit este acel care meditéză profund aceste oracole divine, și maĭ fericit acel care se conformă în puterea sa.

PSALMUL LXII

In psalteriul nostru titlul este: *Când era el în pustia Iudeeĭ.* Psalmus David, cum esset in deserto Idumaeae. In ebreŭ este: *In deșertul Iudeiĭ*, unde în adevĕr David se ascunse în timpul persecuțiunilor luĭ Saul. Se citește în grec, ἰδουμαίας ce Vulgata traduce Idumaeae, și mulțĭ cred că este o greșală. Căcĭ nu se găsește, că s'ar fi ascuns vre-o dată David în deșertul Idumeiĭ, care era fórte departe de centrul Palestineĭ.

Nu punem atâta interes pe titlurile psalmilor pentru a apăra acéstă lecțiune: este de ajuns a ști că probabil David a compus acest psalm în timpul ședereĭ sale în deșert, saŭ în timpul luĭ Saul, saŭ fugând de Absalon. (Veḑĭ 2 Reg. 15, 28).

Acest psalm este o rugăciune, în care Profetul deplânge nenorocirea exiluluĭ sĕŭ; expresiunile sunt prea sublime pentru a fi mărginite la acest exil trecĕtor a luĭ David. Se vede că aicĭ sunt dorințele fie-căruĭ suflet drept, suspinând după cerésca patrie.

VERSURILE 1, 2, 3.

Dumneḑeule, Dumneḑeul meŭ, către tine mânec. Insetat-aŭ de tine sufletul meŭ, de câte orĭ trupul meŭ ție. In pământ pustiŭ și neumblat și fără de apă; așa întru cel sfânt m'am arătat ție, ca să vĕd puterea ta și mărirea ta.

Pentru aceste treĭ versurĭ nu sunt de cât numaĭ douĕ în ebreŭ și grec. La cel dintâiŭ, în ebreŭ este: D-ḑeule, tu eștĭ D-ḑeul meŭ; ceea ce nu pune nicĭ o diferență în sens. In urmă: eŭ te caut de diminéță; ceea ce este acelaș lucru ca și expresiunea versiunilor noastre.

In loc de quam multipliciter, ebraiștiĭ traduc concupivit: dar cuvêntul ebreŭ כמה negăsindu-se de cât acéstă dată în scriptură, nu se póte determina sensul almintrelea de cât prin cea maĭ veche versiune, care este ca a celor LXX. Eĭ traduc ποσαπλῶς, și Vulgata, quam multipliciter. Cuvêntul *silivit* fiind sub înțeles în al doilea membru al versuluĭ, sensul este acelaș de o parte și de alta.

In loc de terră înviă, ebreul ḑice, pământ, sec, uscat, fără de apă; ceea ce înseamnă o ţară unde nu póte merge cine-va uşor, precum sunt locurile necultivate.

Cred că sensul natural al profetuluĭ este că el s'a adresat Domnuluĭ în acest deşert, cu atâta încredere ca şi cum ar fi fost aprópe de cort: că el a dorit în acéstă singurătate să fie mărturie a minunilor şi gloriei luĭ D-ḑeŭ, ca şi cum ar fi fost gata a asculta oracolele din sfânta sfintelor.

MEDITATIUNI

Nu este cuvênt în aceste versurĭ, care să nu conţie o instrucţiune: maĭ întâiŭ Profetul ne învaţă a căuta pre Domnul de dimineaţă, adică, din cel dintâiŭ anĭ aĭ vieţeĭ nóstre, şi din cele dintâiŭ momente ale ḑilelor nóstre. Întârḑierile în serviciul Domnuluĭ înseamnă indiferenţă pentru el, şi meritĕ să nu'l găséscă nicĭ-o-dată, când nu se grăbeşte a'l căuta.

Setea, de care este aprins Profetul, însémnă dorinţa ardentă ce are a se uni cu D-ḑeŭ; nu numaĭ sufletul sĕŭ, dar şi trupul sĕŭ, adică tótă persóna sa, caută acéstă sfântă unire. Acest profet cunoşteа trebuinţele sufletuluĭ şi ale trupuluĭ sĕŭ; el ştia, că sufletul sĕŭ nu putea să fie îndestulat de cât cu posesiunea luĭ D-ḑeŭ; că corpul sĕŭ nu putea să fie curăţit, reprimat, isbăvit de miseriile sale de cât prin influinţa daruluĭ divin.

El era într'un deşert, într'o ţară aridă, incultă, sĕlbatică, figură a acesteĭ vieţĭ, unde tótul este laborios şi neproducĕtor, unde ne încunjóră nevoile din tóte părţile. Acest om sfânt nu se plânge de exilul sĕŭ, el profită chiar de acéstă pustie pentru a se înălţa către D-ḑeŭ cu atâta încredere şi dragoste, ca şi cum ar fi fost lângă chivotul legeĭ. Cea maĭ mare parte din ómenĭ nu ştiŭ folósele retrageреĭ; acolo se manifestă tăria şi gloria luĭ D-ḑeŭ; adică, că departe de ómenĭ gustă cine-va pre Domnul, se bucură de bine-facerile sale. O! singurătate, striga Sft. Efrem, scara cerului, muma înfrânăreĭ, oglinda în care 'şĭ vede pĕcatele sale, isvorul blândeţiĭ, tovarăşa smereniеĭ şi a temereĭ de D-ḑeŭ, lumina sufletuluĭ! O, singurătate, şcóla rugăciuneĭ, pacea sufletelor, limanul spirituluĭ, jug plăcut, sarcină uşóră! O, singurătate! tu eştĭ mama pietăţiĭ, păzitórea ochilor, urechilor, a limbeĭ, conlucrătórea tuturor virtuţilor,

câmp roditor în tot felul de fructe bune, biruința tuturor acelor cărți de luptă pentru împărăția cerurilor!

VERSUL 4.

Că mai bună este mila ta de cât viețile. Buzele mele te vor lăuda.

Cei LXX și Vulgata pun aicî *viéța* la plural pentru că acest cuvênt este la plural în ebreŭ; și este la plural pentru că viéța este complectarea tuturor dilelor nóstre. Sensul profetului este lămurit. El va lăuda pre Domnul, pentru că mila și bine-facerile Domnului sunt de un preț mai mare de cât viéța.

MEDITAȚIUNI

Omul iubește necesarmente viéța. Acéstă inclinațiune naturală este un dar al creatorului, care a voit să ne interesăm prin aceea de conservarea nóstră, și care a voit să ne inspire depărtarea de orî-ce iubire, orî de noî înșine, orî a semenilor noștri acéstă dorință de a vieții este mai mult strigătul continuŭ al nemuririi. Noî dorim să fim totdéuna, cu tóte acestea suntem supuși morții.

Acéstă dorință este ea nefolositóre? Noî, fără îndoială, și Creatorul nu ne-a dat-o fără cuvênt. El a voit să ne învețe prin aceea că suntem destinați la o viéță mai bună și mai durabilă de cât acésta.

Iată ce ne dictéză amorul ce'l avem pentru viéță; profetul știa; cu tote acestea spiritul sĕŭ se înalță la un obiect mai escelent de cât viéța; milostivirea lui D-ḑeŭ, dorul sĕŭ și dragostea sa. Ast-fel în concurența perderei viețeî nóstre, saŭ a perderei darului lui D-ḑeŭ, n'avem să cumpĕnim; sacrificiul viețeî nóstre este necesar; dar acest sacrificiŭ este bine-facerea cea mai însemnată a milostivirei divine, pentru că D-ḑeŭ 'l resplătește cu o corónă eternă. Darul lui D-ḑeŭ este preferabil viețeî. Ce pot ḑice ómenii, carî preferă atâtea interese micî, atâtea nimicurî darului lui Dumneḑeŭ? Acest dar este preferabil viții, și profetul bine-cuvintéză pre Domnul; acesta este pentru el motivul cel mai apăsător pentru a mulțumi lui D-ḑeŭ. Câtă credință în acest om, care preceda cu atâtea secole pre Is. Chr. autorul și principiul harului! el avea în spirit, fără îndoială, acest mare adevĕr, care

atingea așa de tare pre Fer. Augusin: Sufletul este viéța corpuluĭ, și harul este viéța sufletuluĭ. Dacă noĭ trebue să mulțumim luĭ Dumnedeŭ pentru conservarea vieței corporale, cu cât maĭ mult datorim noĭ, când ne conservă darul sĕŭ și dragostea sa!

VERSUL 5.

Așa bine te voiŭ cuvênta în viéța mea; și în numele tĕŭ voiŭ ridica mânile mele.

Acest vers confirmă pe cel precedent. Profetul asigură că ocuparea vieței sale va fi de a bine-cuvênta pre Domnul, și de a ridica mânile sale glorificând numele sĕŭ. Nu este diferință aicĭ între text și versiunĭ.

MEDTAȚIUNI

Profetul promite nu numaĭ de a onora pre Domnul prin sacrificiul buzelor sale, el adaogă tot firul vieței sale, tóte acțiunile sale. El se făgăduește a nu face nimic, de cât în numele luĭ D-dĕŭ, bine-făcĕtorul sĕŭ. Ceea ce însémnă acéstă *ridicare a mânilor*. Nu este vorba numaĭ de o practică primită printre credincioșĭ, care consistă a ridica mânile rugându-se. David coprinde aicĭ tóte faptele sale caracterisate în Scriptură prin *mânĭ*. Toțĭ sfințiĭ aŭ imitat pre acest profet; atinșĭ, ca și el, de înălțarea darului și de milostivirea divină, elĭ nu viețuiaŭ de cât pentru a mărturisi luĭ D-dĕŭ recunoștința pentru a glorifica sfântul sĕŭ nume, pentru a-l face cunoscut, iubit și onorat de toțĭ ómeniĭ. Aceste sentimente nu ne ating, pentru că noĭ nu avem de cât o slabă idee de darul luĭ D-dĕŭ și de bogățiile dragosteĭ sale. Să meditĕm acest imn frumos și să dicem luĭ D-dĕŭ: Dómne! descopere ochiĭ meĭ, și atinge inima mea, arată-mĭ ceea ce eștĭ, și ceea ce ți datoresc. Acésta e ceea ce Profetul cere în versul următor.

VERSUL 6.

Ca din seŭ și din grăsime să se umple sufletul meŭ; și cu buze de bucurie te va lăuda gura mea.

Ebreul póte fi tradus prin viitor: sufletul meŭ va fi ca săturat de ungere și grăsime; Profetul voește să dică, că dacă D-dĕŭ i-se comunică, el va fi plin de ungere, și va fi ca îngrășat de dragostea

divină, și că atunci gura sa va resuna de cântări de bucurie în onórea Celui Prea Inalt. Exemplarul grec din Vatican ḑice: buzele veseliei vor lăuda numele tĕŭ: dar alte exemplare mai conforme cu ebreul, conțin lecțiunea Vulgatei.

MEDITAȚIUNI

Profetul expune aici ceea ce se întêmplă totdéuna a celor ce se apropie de D-ḑeŭ, care vorbește de el, care se ocupă numai de îngrijirea de a-i plăcea. Interiorul lor este ca îngrășat; tóte facultățile lor sunt nutrite, menținute într'o stare de sfințenie și vigóre. Ei nu încércă lânceziri, cari distrug puțin câte puțin viéța spirituală în sufletele lenește, reci, indiferente pentru D-ḑeŭ. *Ingrășarea* spirituală, dacă 'mi-e permis să ḑic ast-fel după Profetul, este efectul rugăciunei și al sfintei împărtășiri; sunt ca două mese unde sufletul se satură de darurile cerești. *Mâncarea sufletului*, ḑice Sf. Gregorie, *este tot ceea ce-l nutrește de privirile cerești.* Dar ce este mai abondent de cât rugăciunea, mai plăcut de cât ospĕțul euharistiei.

VERSURILE 7, 8.

De mi-am adus aminte de tine în așternutul meŭ, în dimineți am cugetat spre tine, că ai fost ajutorul meŭ. Și întru acoperemêntul aripilor tale, mĕ voiŭ bucura; lipitu-s'aŭ sufletul meŭ după tine și pre mine m'a sprijinit drépta ta.

Sunt trei versuri în ebreŭ și grec, dar fără diferență pentru sens. Gândirea naturală a Profetului privește obiceiul ce s'a făcut a gândi serios la Domnul, mai înainte de a se deda somnului. Acésta practică 'i servea ca înștiințare pentru a se întorna de dimineață și de la primul moment al deșteptării sale, către autorul a tot binele. El își amintea atunci, că D-ḑeŭ era apărătorul sĕŭ, scăparea sa; acésta amintire 'l umplea de bucurie, el se unea din ce în ce mai mult cu Domnul și vedea că dreapta Celui Prea Inalt 'l susținea puternic.

MEDITATIUNI.

Aĭ putea să întrebĭ pe cea mai mare parte din ómeni care sunt gândirile, care-i ocupă terminând și începênd ḑiua? treburile lor, proectele, scârbele, necazurile, temerile înlocuesc

odihna lor, și-i cuprinde în momentul deșteptăreĭ lor. Inimicul mântuireĭ este fórte îngrijat de a stărui cu acestea în momentul, când încetam, așa ḑicênd, de a viețui, și când reluăm, întru cât-va viéța ce am părăsit-o. Și ce se întêmplă de aicĭ? Este că urmarea ḑilelor nóstre nu este de cât un cerc de gândirĭ străine mântuireĭ, și ne învêrtim până la fine în dorințĭ deșarte, care nu ne conduc la nimic adevĕrat, solid, folositor pentru viéța viitóre. Să meditĕm practica Profetuluĭ, să învețăm a purta amintirea de Domnul până la somn și a o relua îndată ce ne deșteptăm. Noĭ vom încerca ca și el, că Domnul este sprijinitorul nostru, scăparea nóstră, apărătorul nostru; și sufletul nostru se va lega din ce în ce cu drăgostea sa. Dacă ómeniĭ rugăciuniĭ aŭ necesitate de a fi încurajațĭ la acest sfânt exercițiŭ, eĭ vĕd aicĭ pe un rege mare meditând de diminéță legea Domnuluĭ, punêndu-se sub protecțiunea sa, unindu-se invariabil cu el. Totul este prețios în acest exemplu și totul este instructiv în aceste lecțiunĭ.

VERSUL 9

Iar eĭ în deșert aŭ căutat sufletul meŭ; intra-vor în cele maĭ de jos ale pământuluĭ. Dase-vor în mâinele sabieĭ, părțĭ vulpelor vor fi.

Acest vers face douŭ în ebreŭ și în grec. După ebreŭ ar trebui a se traduce: aceĭ ce caută sufletul meŭ pentru a'l zdrobi vor intra în adîncurile pământuluĭ etc. Cuvêntul לשואה face diferența; dar acest cuvênt după ceĭ LXX vine de la שאה desolavit vastavit. Puțin privește dacă se ține de textul ebreŭ; căcĭ dacă Profetul ḑice că aceĭ carĭi caută sufletul sĕŭ pentru al distruge vor fi însăși precipitați în adîncurile pământuluĭ, urmézĕ de aicĭ că eĭ caută în deșert să piardă viéța Profetuluĭ; în fond sensul este absolut acelaș.

Eĭ vor cădea sub ascuțitul săbieĭ. Ebreul ḑice: vor cădea sub mâna săbieĭ, unde trebue a observa că singularul este pentru plural, adică că fie-care din eĭ va cădea sub ascuțitul săbieĭ.

Profetul vorbește aicĭ saŭ de inimiciĭ vĕḑuțĭ, precum Saul saŭ Absalon, a căror sfîrșit fu funest, saŭ mai bine de inimiciĭ mântuireĭ sale, a puterilor infernuluĭ cărora nu'ĭ rĕmâne de cât rușinea și necazul, că n'a isbutit contra celor drepțĭ. El vorbește aicĭ ca de niște inimicĭ vĕḑuțĭ care sunt zdrobițĭ într'o bătae, și a căror cadavre devin prada animalelor sĕlbatice. Póte că profetiséză blestemul persecutorilor sĕĭ; sórta lor va fi de a intra în infern, și a fi munciți de demonĭ, comparați cu *vulpele*, din causa vicleniceĭ lor.

MEDITAȚIUNI

Inimicii religiunii, ai virtuții, ai dreptății, nu pot a se aștepta de cât la un finit deplorabil. Ei pot satisface dorințele lor pasionate în viéța acésta, să calce în picióre pre sĕracul și inocentul, să se îngrașe de substanța nenorociților, să se bucure de tóte plăcerile ce le presintă lumea; dar totul se termină cu privațiunea totuluĭ; mormêntul, sabiea dreptății divine, furia demonilor iaŭ locul glorieĭ, plăcerilor, bogățiilor. Sf. Grigorie dicea într'un stil energic: Cei rĕi aŭ conrupt judecata: ei preferă tulburarea în loc de pace, îndoială în loc de siguranță, lucrurile timpuluĭ în locul eternității.

VERSUL IO

Iar Regele se va veseli de Dumnedeŭ; lăuda-se-va tot cel ce se jură întru el; că s'aŭ astupat gura celor ce grăesc nedreptăți.

Este puțină diferință între text și traducerĭ. Textul pune: Gloriabitur omnes qui jurat in eo quia obstruetur os loquentium mendacium. Se vede că în fond este acelaș lucru.

Este destul de greŭ de a spune cine este acest *rege* de care vorbește Profetul. Cea mai mare parte din interpreți cred că se designă pre sine; ceea ce ar dovedi că este vorba de timpul, când David fu persecutat de Absalon, căci guverna atunci peste tot Israilul.

Ar fi putut, cu tóte acestea, să se numéscă rege și din timpul luĭ Saul, pentru că el era deja sacrat rege și sceptrul i s'a fost promis prin gura luĭ Samuel.

Alții vĕd aicĭ pre Mesia, care este regele prin excelență și ei îl consideră în momentul, când va face dreptate tuturor impioșilor. Atunci în adevĕr glorificat, se va arăta triumfător și plin de glorie și de bogățiile celuĭ Prea Inalt; toți aceĭ carĭ vor fi *jurat în numele sĕŭ*, adică carĭ se vor fi lipit la serviciul sĕŭ, vor fi îmbrăcați de glorie și gura impioșilor va fi închisă pentru totdéuna.

MEDITAȚIUNI

In Apocalips, predestinații sunt numiți *regi*, pentru că ei vor guverna cu Is. Chr. la sfârșitul veacurilor. Gloria lor va fi arătată înaintea universuluĭ; ei vor primi laudele îngerilor și ale ómenilor pentru că aŭ fost credincioși promisiunilor ce le-aŭ făcut luĭ Dumnedeŭ. Ei nu se vor teme

de acum nicĭ de calomnie, nicĭ de nedreptatea persecutorilor lor. Vor deschide gura pentru a lăuda etern pre Domnul, și impioșiĭ vor fi reduși la o tăcere care nu va fi întreruptă de cât prin strigările lor de disperare.

PSALMUL LXIII

Titlul nu are nimic particular; el ḑice: In finem, psalmus David, termenĭ explicaţĭ de maĭ multe orĭ. Subiectul este maĭ greŭ de determinat. Este vorba de persecuţiunĭ și încercărĭ; ceea ce convine luĭ David, luĭ Is. Chr., tuturor drepţilor. Nu putem vedea în psalmĭ atâtea trăsurĭ asupra suferinţeĭ, atâtea rugăciunĭ pentru a cere ajutorul Ceruluĭ în aceste timpurĭ furtunóse, fără a admira îngrijirile Providenţeĭ, care a voit să armeze pre credincioșĭ contra necazurilor așa de numeróse în viéţa acésta. Cred că psalmiĭ n'ar fi așa de îmbelșugaţĭ pentru trebuinţele spirituale, dacă toţĭ ar caracterisa câte o acţiune din viéţa Profetuluĭ. Spiritul nostru n'ar vedea nimic dincolo de aceste fapte particulare; pe când viéţa luĭ David, neprocurându-ne raporturĭ pentru cea maĭ mare parte din psalmĭ, noĭ am trebui să privim aceste sfinte cântărĭ ca rugăciunĭ lăsate în comóra Bisericeĭ pentru edificarea și mângâerea credincioșilor.

VERSUL 1.

Audĭ, Dumneḑeule, glasul meŭ, când mĕ rog către tine, de la frica vrăjmașuluĭ scóle sufletul meŭ.

Ebreul ḑice: Ascultă Dómne, vocea mea, când vorbesc; păzește viéţa mea de spaima neamiculuĭ. Se vede că este acelaș sens. Astfel este începutul acesteĭ rugăciunĭ cu totul umilită, și în acelaș timp plină de foc și de sentiment. Profetul cere ca un dar ca D-ḑeŭ să'ĭ audă; el expune pericolul extrem în care se găsește. Neamicul ĭ voește viéţa sa; și el nu póte a se păzi de aceste curse, dacă Domnul nu'ĭ tinde mâna.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce făcea ca rugăciunile Profetuluĭ să fie plăcute luĭ D-ḍeŭ și așa de eficace, este că ele aveaŭ principiul lor în umilința inimeĭ și în căldura sentimentelor.

Adevĕrata rugăciune, ḍice Sf. Gregorie, nu stă în strigările gureĭ, dar în afecțiunile inimeĭ. Nu cuvintele, ci dorințele nóstre întăresc rugăciunile către D-ḍeŭ. Dacă vom cere cu gura viéța eternă, fără a o dori cu inima, nu vom ḍice nimic de și ni se va părea că strigăm; pe când dacă am avea dorința în inimă, neḍicênd nimic, vom striga către tronul Celuĭ Prea Inalt. Mulțĭ cred, că doresc rugându-se; dar dacă eĭ înșușĭ ar desfășura afecțiunile lor, ar vedea că sunt dorințĭ sterile, recĭ, nelucrătóre, voințĭ, care se îndréptă póte la mântuire, și nicĭ de cum la mijlócele de a o obținea. Dorințele ce le formézĕ avarul, desfrânatul, ambițiosul pentru obiectele patimilor lor, sunt cu totul alt-fel animate, constante și grabnice, de cât tóte stăruințele nóstre pretinse către D-ḍeŭ, pentru a deveni maĭ bunĭ. Examinând asupra acestuĭ punct, vom găsi, că în tótă viéța nóstră noĭ nu ne-am format póte o singură rugăciune, care să merite acest nume.

VERSUL 2.

Acoperă-mĕ de adunarea celor ce viclenesc, de mulțimea celor ce lucrézĕ nedreptate

Ebreul ḍice: ascunde-mĕ de sfatul celor nelegiuițĭ, de ceata făcĕtorilor de rele. Dar 1) se știe, că este adese orĭ permis a traduce viitorul ebreŭ prin trecut; 2) cuvêntul ebreŭ póte fi tradus a turmâ, cum mărturisesc înșușĭ ebraiștiĭ; decĭ multitudo este acelaș lucru ca și turma.

Profetul enunță aicĭ ajutorul grabnic ce ĭ-a dat D-ḍeŭ, dacă se citește la viitor este o preḍicere a acesteĭ favóre.

MEDITAȚIUNI

Se vede aicĭ efectul rugăciuneĭ. D-ḍeŭ tinde mâna sa și apără pre cel drept în contra întreprinderilor celor rĕĭ, orĭ cât de numerośĭ și artificioșĭ ar fi eĭ. Acéstă protecțiune nu este totdéuna vĕḍută: ea este câte o dată întârḍiată

până la ultimul moment al vieței; și condițiunea ómenilor buni este mai folositóre; pentru că lungile lor încercări înfrumusețéză coróna lor. Dar din acésta viéță ei încércă bine-facerile Provedinței, prin liniștea de care se bucură în mijlocul necazurilor lor.

Jugul acestor necazuri este mai ușor, când sufletul este în pace cu D-déu și cu sine-însuși. Vedi, dice Augustin, cum numește Pavel cele mai mari persecuțiuni suferinți ușóre și trecétóre. El avea dinaintea ochilor prețul, care le este rezervat și sufletul séu se glorifica în legături, în naufragiu, în pericole de tot felul.

VERSURILE 3, 4, 5.

Carii și'au ascuțit ca o sabie limbile sale întins-au arcul lor, lucru amar; ca să săgete întru ascuns pre cel nevinovat. Fără veste îl vor săgeta pre el, și nu se vor teme. Întăriă'au loru și cuvênt viclén. Vorbit-au ca să ascundă cursa, dis-au cine-i va vedea pre dênșii?

Unesc aceste trei versuri, atât pentru că au același obiect, cât pentru că sunt legate unul cu altul, fie în ebreu, fie în grec, unde divisiunile sunt alt-fel ca în Vulgata, dar sensul este acelaș. In ebreu și în grec, nu este particula *quia*, dar relativul *qui*; și acésta este indiferent pentru sens. Ebreul pune *săgeți* în loc de arc; în tot restul nici o diferență.

In aceste trei versuri Profetul expune, proiectele, întreprinderile, lucrările secrete, și furiile celor réi contra omului bun, fie însu-și David, fie Is. Chr. fie orî-care alt drept; săgețile principale ce le întrebuințéză sunt calomnii, cuvinte înrăutățite, acusațiuni nedrepte. Nimic nu represintă mai bine persecuțiunile aținte contra lui Is. Chr. în cursul vieței și în timpul patimei sale. Aceea ce face ca sfinții Părinți să înțelégă acest psalm după literă numai de Is. Christos

MEDITAȚIUNI

Portretul înspăimêntător ce Profetul îl face despre cei reî, înșelători, calomniatori, ne învață că ómenii fură totdéuna ast-fel precum sunt, inimici ai virtuții, artificioși inventori de comploturi, răutăcioși, învechiți în réu, și determinați a-l face fără căință. Acei zugrăviți de David sunt cu trei mii de ani înainte de noi, și n'au fost mai buni de cât cei

mai rĕĭ din acest timp, ceea ce trebue să ne scótă din suprinderea în care ne aruncă câte odată spectacolul lumeĭ de faţă. Dar, instruindu-ne astfel asupra viciilor umanităţiĭ, acéstă observaţiune trebue să ne facă să înţelegem, de ce preţ este ştiinţa şi practica Religiuneĭ, pentru că numaĭ ea póte remedia atâtea desordine. Provedinţa a voit ca profetul sĕŭ se opuie, în psalmiĭ sĕĭ, o stavilă scandalelor publice, şi să lase tuturor secolelor exemplul uneĭ inimĭ drepte şi a unuĭ suflet pătruns de mărirele luĭ D-dĕŭ: David nu mustra pre ceĭ rĕĭ cu maĭ multă forţă şi zel, de cât înşelăciunea, ipocrisia, comploturile artificióse, minciuna, calomnia, tóte viciile într'un cuvênt, opuse dreptăţiĭ şi sinceritătiĭ. El s'a zugrăvit pre sine, scriind cu atâta energie contra acestor desordine. El arată că merită elogiul tras de Sf. Spirit însuşĭ: Acesta fu un om după inima luĭ D-dĕŭ. Ce se maĭ póte adăoga la un caracter aşa de perfect?

VERSUL 6.

Iscodit-aŭ fără de lege, stinsu-s'a iscodind iscodiri.

S'ar putea traduce după text: Eĭ s'aŭ stins iscodind cercetări profunde în acéstă artă. Aceste cuvinte scrutantes, scrutinio saŭ scrutinium, sunt un ebraism, destinat a caracterisa o cercetare prea studiată. Unii traduc iarăşĭ după ebreŭ: Suntem perduţi dacă vom privi la tóte uneltirile ce le urzesc, saŭ maĭ bine, ne perdem în cercetarea ce facem de comploturile lor. Dar sensul cel maĭ natural este acel ce'l urmăm după text şi versiuni.

Aceĭ ce se ţin numaĭ de Vulgata eaŭ defecerunt ca şi cum ar fi *spe sua ceciderunt*; eĭ aŭ străbătut în arta de a vătăma, şi tóte cercetările ce le-aŭ făcut, n'aŭ ajuns la nimic, eĭ aŭ fost amăgiţi de speranţele lor; dar sprijinindu-se pe ebreŭ şi chiar pe grec, se vede că defecerunt însémnă acelaş lucru ca şi prefecerunt; eĭ aŭ dus cercetările lor până unde puteaŭ să mérgă, astfel că nu le rémânea nimic de descoperit în arta de a vătăma.

Obiectul Profetuluĭ este de a arăta, că acéştĭ ómenĭ rĕĭ n'aŭ cruţat nicĭ îngrijirĭ, nicĭ cercetărĭ, nicĭ industrie pentru a reuşi în proectele lor.

MEDITAŢIUNI

Că este deosebire între îngrijirile ce aŭ ceĭ reĭ pentru a vătăma, şi atenţiunile ce'şĭ dă omul bun spre a se cunóşte pre sine! St. Gregorie face în privinţa acésta o observare.

care merită a fi înțelésă, și mai mult încă de a servi de model tuturor creștinilor.

Sfinții, ḑice el, nu încetéză de a cerca inimile lor; ei se examinéză cu un fel de iscusință; părăsesc grija trebu-rilor lumești, pentru a se învéța ca să se cunóscă. Când ei aŭ desfășurat tóte gândirile lor, și nu se găsesc vinovați nici de un pĕcat, ei se liniștesc cu o deplină siguranță pe inima lor. Ambițiunea lor este de a se îndepărta de vuetul ómenilor, pentru ca să se considere mai de aprópe, și când ei nu sunt ținuți de a porunci altora, se abstin cu credință de aĭ judeca. Se póte crede, că cercetările ce ocupă pre ómenii buni, în cercetarea lor proprie, egaléză, în activitate și întindere, pe acele ale rĕilor grăbiți a vătăma pre alții; dar virtutea este mai întâiŭ, și crima în al doilea rênd. Temerea de judecățile lui D-ḑeŭ conduce pre aceștia, și uitarea de aceste judecăți orbește pre aceștia.

VERSUL 7.

Apropriase-va omul și inima adîncă, și se va înălța Dumneḑeŭ.

Sensul ce presintă versiunea nóstră, se împacă fórte bine cu ceea ce precede și ceea ce urméză. Dar ebraiștii pretind a forma aicî o mare dificultate contra acestei lecțiuni; ei nu fac de cât un vers din versurile 6 și 7, și traduc: Oamenii aŭ uneltit nedreptate, ei aŭ sfârșit cercetările lor studiate (saŭ îngrijite), și interiorul fie-căruia din ei, și inima a fost profundă saŭ mai bine ei aŭ urzit uneltirile lor cu îngrijire, cu interiorul și inima lor profundă.

Ei încep în urmă versul următor prin cuvintele acestea: Si D-ḑeŭ ĭ-aŭ lovit saŭ 'i va lovi de-o-dată cu săgéta, etc. Dacă se consideră că divisiunea versurilor este un lucru recent și că punc-tele n'aŭ fost cunoscute celor LXX, lecțiunea Vulgatei se va împăca ușor cu ebreul. Acest text are mai întâiŭ אישׁ וקרב ce se traduce cu puncte *et intimum viri*, și fără puncte se póte traduce accesit, saŭ accedit homo. קרב intimum, are de rădăcină קרב accesit, apro-pinquavit. In urmă în ebreŭ este et cor profundum saŭ altum. Acéstă conjuncțiune *et* se pare că nu réspunde la *ad*, ce se citește în Vulgata, dar sensul acestei versiuni póte fi, că după ce aŭ făcut cercetări prea studiate, omul și inima sa profundă se vor apropia pentru a contempla uneltirea ce aŭ urzit-o, ceea ce intră în acéstă versiune: omul se va apropia de inima sa profundă pentru a con-sidera tot ceea ce aŭ meditat ei. Cei LXX traduc προσελεύσεται ἄνθρωπος, καὶ καρδία βαθεῖα, καὶ ὑψωθήσεται ὁ Θεὸς este sensul Vulgatei luând conjuncțiunea καὶ cum am explicat *et*.

Ebraiștiĭ ḑic: Si D-ḑeŭ 'ĭ va lovi (jaculabitur eos Deus). Eĭ fac să vie verbul וירם de la ירה, jaculatus est, și ceĭ LXX de la רום exaltatus fuit. Cine-ĭ póte acusa că n'aŭ dat adevĕrata etimologie a cuvêntuluĭ?

MEDITAȚIUNI

Observațiunea ce face aicĭ profetul este prea adevĕrată și prea instructivă. Oameniĭ meditézĕ profund pentru a vătăma pre alțiĭ, dar ce pot eĭ contra luĭ D-ḑeŭ? El se înalță maĭ presus de eĭ, și se interesézĕ pentru servitoriĭ sĕĭ. Impioșiĭ meditézĕ sisteme vĕtămătóre Religiuniĭ, dar Domnul întrece infinit tóte gândurile lor. El îĭ zdrobește cu greutatea mărireĭ sale supreme. Toțĭ pĕcătoșiĭ rapórtă totul la eĭ însușĭ, și fac din inima lor centrul fericiriĭ lor. Nesimțitorĭ, eĭ aŭ maĭ presus de eĭ un stăpân, care va rĕsbuna legile sale, care va impune jugul sĕŭ acestor rĕsculațĭ, care'ĭ va face să se căéscă în etern de revolta lor. In viața spirituală, să intrăm în noĭ înșine, să cercăm interiorul nostru, dar să nu lăsăm să iasă amintirea de D-ḑeŭ. Gândirea la acéstă ființă a tot puternică și nemărginită să nu ne scape nicĭ-o-dată. Să fim totdéuna cu D-ḑeŭ, pentru că el voește să fie totdéuna cu noĭ.

VERSUL 8.

Săgéta pruncilor s'aŭ făcut ranele lor, și aŭ slăbit asupra lor limbile lor.

Versul precedent era ca o observațiune incidentă și închisă într'un felde paranteză. Profetul revine la propriĭ sĕĭ inimicĭ, saŭ în general la persecutoriĭ omuluĭ drept. El arată că tóte complotulile lor, tóte furiile lor, tóte calomniile lor, departe de a vătăma pre prieteniĭ luĭ D-ḑeŭ, recad asupra autorilor acestor violințĭ: săgețile lor, ḑice el, sunt ca niște săgețĭ slobodite de copiĭ, și limbile lor pierḑênd tótă activitatea lor contra omuluĭ drept, s'aŭ tulburat de acești calomniatorĭ.

Ebraiștiĭ fac un vers de la *D-ḑeŭ 'ĭ-aŭ lovit*, până la ceea ce s'a ḑis aicĭ de limba celor rĕĭ, și tot versul este ast-fel: D-ḑeŭ i-aŭ lovit îndată cu săgéta și eĭ aŭ fost rănițĭ; saŭ maĭ bine D-ḑeŭ 'ĭ-aŭ lovit și de-o-dată aŭ fost rănițĭ.

In text este פתאום ce se traduce prin repente subitò, și ceĭ LXX aŭ citit פתאים *parvulorum*; rădăcina este aceeași în aceste douĕ cuvinte. Dacă se compară sensul acestor douĭ interpreți și al

Vulgateĭ cu al ebraiștilor; se va găsi cel dintâiŭ maĭ frumos și maĭ expresiv de cât al doilea. Adică puțin lucru este de a traduce: D-ḑeŭ 'ĭ va bate și eĭ vor fi rănițĭ îndată; pe când, pentru a arăta slăbiciunea acestor inimicĭ, este o expresiune frumósă a ḑice: Săgețile lor vor fi așa de puțin lucrătóre ca loviturile date de copiĭ.

Restul versuluĭ nostru se acordă în de ajuns cu ebreul care ḑice: eĭ aŭ făcut să cadă limbele lor asupra lor însuși: dar în text aceste cuvinte încep versul următor, și coprind o parte din versul 9.

MEDITAȚIUNI

Unul din remedilie cele marĭ contra relelor acesteĭ viețĭ, și maĭ ales contra persecuțiunilor ce ne suscită ceĭ rĕĭ, ar fi acéstă gândire a Profetuluĭ. Ce sunt tóte aceste săgețĭ îndreptate asupra mea? ce rĕŭ pot să 'mĭ facă, dacă sunt în totul și neschimbăcios a luĭ D-ḑeŭ? eŭ le compar cu săgețile slobozite de copiĭ. Precum cu tótă silința un copil nu póte răni pre ómenĭ, care 'ĭ înconjóră, ast-fel tóte relele viețeĭ și tótă rĕutatea persecutorilor nu póte vătăma pre un om bun. El este în prada calomniilor lor, dar aceste cuvinte injurióse se întorc într'o ḑi asupra lor. Profetul nu pune bază pre propriile sale învingerĭ, el nu ḑice: Voiŭ face așa ca cuvintele lor insultătóre să devie materia uneĭ judecățĭ riguróse contra lor, ca limbele lor să devie instrumente de mórte în privirea lor. Acest sfânt rege se rapórtă numaĭ la D-ḑeŭ; el anunță rĕsbunările divine, dar rĕmâne singur nelucrător în privirea neamicilor sĕĭ, săŭ maĭ bine el 'ĭ consideră ca obiectele caritățiĭ sale.

VERSUL 9.

Turburatu-s'aŭ toțĭ cariĭ 'ĭ-aŭ vĕḑut pre dênșiĭ și s'a temut tot omul.

Uniĭ traduc: Aceĭ ce 'ĭ-aŭ vĕḑut aŭ fugit: dar verbul ebreŭ însemnă de o potrivă a fi mișcat și a fugi. Profetul voește să ḑică, că pedépsa acestor ómenĭ rĕĭ a inspirat consternațiune și frică. S'ar putea traduce la viitor, dar textul este susceptibil și de trecut: niciodată aceste deosebirĭ de timpurĭ nu trebue a neliniști în psalmĭ; autorul fiind un profet, vede lucrurile viitóre ca presente și chiar ca trecute.

Temerea de care vorbește aicĭ Profetul, este o temere religiósă, cauzată prin spectacolul puterĭĭ divine, aplicată a rĕsbuna drĕptatea și a pedépsi pre ceĭ rĕĭ.

MEDITAȚIUNI

Cărțile sfinte represintă destule trăsurĭ de rĕsbunările divine, pentru a ne inspira o temere salutarie. Dar când nu am avea aceste exemple, minunile veritățiĭ eterne ar fi în de ajuns pentru a ne face să tremurăm. Chiar rațiunea ne dictéză, că trebue să fie un timp când D-ḍeŭ să stabilésca ordinea, rĕsplătind pre ceĭ drepțĭ și pedepsind pre ceĭ impioșĭ. Rĕsbunările sale trebue să egaleze magnificența bine-facerilor sale. Dacă sunt cununĭ pentru ceĭ bunĭ, trebue să fie și fulgere pentru a zdrobi pre ceĭ rĕĭ. Când suntem calomniațĭ de ómenĭ ḍicea Augustin, să alegem pre D-ḍeŭ de martur și judecător. Acesta e exemplul ce ne dă Profetul în tóte cântările sale.

VERSUL IO.

Și a povestit lucrurile luĭ D-ḍeŭ, și faptele luĭ le-a înțeles.

S'ar putea traduce: eĭ aŭ vestit faptele luĭ D-ḍeŭ, pentru că le-aŭ înțeles, adică, pentru că aŭ coprins cu mintea mărirea și adevĕrul lor. Acest vers se légă ușor cu ceea-ce precede. La vederea pedepselor Domnuluĭ, ómeniĭ înțelepțĭ aŭ vorbit cu admirație de puterea sa. Acéstă profeție privește póte predicarea Apostolilor. Marturĭ de împlinirea prorocielor, care privea pre Iisus Christos, privind la evenimentele predise Iudeilor, eĭ anunțară pretindenea faptele luĭ D-ḍeŭ, adică, tóte minunile conținute în viéța luĭ Iisus Christos. Cine fu maĭ bine convins ca sf. Paul, și cine predică cu maĭ mult zel tótă doctrina Evangelică?

MEDITAȚIUNI

Vorbește cine-va de bună-voie de D-ḍeŭ, când este bine convins de Evangelie. Acéstă convincțiune trebue să fie în inimă, și ea nu se găsește de cât în sufletele carĭ vorbesc adese orĭ cu D-ḍeŭ. Noĭ cunóștem pre D-ḍeŭ, ḍicea Sf. Grigorie, prin credință, ca printr'un fel de revelațiune publică; dar contemplarea face că acel ce nu este cunoscut prin revelațiune publică să se descopere nouă prin presența sa. Cea mai mare parte din creștinĭ vorbesc puțin de D-ḍeŭ, pentru că meditéză rar de el. Acești ómenĭ, carĭ se numesc credincioșĭ, nu cunosc faptele luĭ D-ḍeŭ, de aceea nu le

vestesc. Ei aŭ credința istorică și nicĭ decum credință vie, practică, elocuentă. Numaĭ ómeniĭ rugăciuniĭ posedă acéstă credință. Ea îĭ silește a vorbi de aceea-ce iubesc.

VERSUL 11.

Veselise-va cel drept întru Domnul și va nădăjdui spre dênsul și se vor lăuda toțĭ ceĭ drepțĭ la inimă.

Nicĭ o diferență aicĭ între text și versiunĭ. Profetul încheie imnul sĕŭ prin opunerea drepților cu impioșiĭ: aceștia vor fi rușinațĭ; dar aceea se vor bucura de pace, de veselie în sînul luĭ D-ḑeŭ, încrederea și speranța lor va fi nealterabilă și gloria lor eternă.

MEDITATIUNI

Condițiunea ce cere profetul este dreptatea inimeĭ, care consistă în credința la legea Domnuluĭ. Sf. Grigorie o descrie așa: îngrijirea de a servi pre aprópele, a păzi propria sa inimă, a se înălța des către D-ḑeŭ. Este cu neputință în adevĕr ca să nu aibă inima dréptă, dacă cine-va este cu luare aminte la aceste treĭ lucruri. Ele coprind dragostea către aprópele, îngrijirea de propria sa mântuire, și dragostea luĭ D-ḑeŭ. Veselia și gloria sunt promise acestor inime drepte. Eĭ vor gusta premisele acesteĭ vieți. Dar aceste daruri presupun sacrificiul tuturor pasiunilor.

PSALMUL LXIV.

Titlul psalmuluĭ în ediția nóstră este ca și în Vulgata. In fine psalmul luĭ David, canticum Ieremiae et Ezechielis populo transmigrationis, cum inceperunt exire. In ebreŭ nu este acéstă inscripțiune lungă, făcênd mențiune de Ieremia de transmigrarea poporuluĭ luĭ Israel și de întórcerea sa. Grecul Vaticanuluĭ nu ḑice maĭ mult de cât cuvintele acestea: Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ ᾠδή. Tot restul nu se găsește de cât în edițiunile de Alda și Compluta. Alt-fel este o contra-

dicere a spune că acest psalm este al luĭ David, și în acelaș timp al luĭ Ieremia și Ezechiel: altă contradicere că Eremia și Ezechil l'a cântat la întórcerea din captivitate. Tot ceea-ce s'ar putea imagina este, că de la începutul acesteĭ strămutărĭ, acești doui Profeți îl cântară poporuluĭ ca o predicare de întórcerea sa. Fiind-că eraŭ Profeți, cunoșteaŭ viitorul, și puteaŭ să știe, că David a compus acest imn pentru a prevesti eliberarea luĭ Israil. Și acesta este un sistem pe care puțin ne putem basa, pentru că nimic nu obligă a privi acest titlu ca făcênd parte din cuvêntul luĭ D-deŭ.

Putem privi cu tóte acestea acest psalm ca o profesie a luĭ David asupra întórcereĭ din captivitatea Babilonuluĭ și sub scórța acestuĭ dintâiŭ sens literal, putem vedea convertirea némurilor și stabilirea Bisericeĭ. Este permis iarășĭ a nu citi acest imn de cât ca o rugăciune aplicabilă la trebuințele Bisericeĭ în general și a tuturor credincioșilor în parte.

VERSUL 1

Ție se cuvine cântare, Dumnedeule în Sion: și ție se va da rugăciune în Ierusalim.

In Ierusalim, nu se găsește nicĭ în ebreŭ, nicĭ în ediţiunea grécă a Vaticanuluĭ; aceste cuvinte sunt în ediţiunea de Alda și Compluta, și în tóte exemplarile latine. Dacă este un adaos, nu putem dice că schimonosește textul; dacă voește a cânta imnurĭ în Sion și trebue într'o di să aducă rugăciunĭ publice luĭ D-deŭ, de sigur că în Ierusalim înțelege Profetul să împlinéscă aceste datoriĭ religióse.

Se traduce în decomun de pe ebreŭ: Tibi silentium laus, Deus, in Sion. Cu tóte acestea, fiind-că cuvêntul דמיה póte veni de la דמה; asimilare saŭ asimilari, saŭ de la דמם, silere saŭ expectare saŭ în fine de la דום, care însémnă iarășĭ *conticescere*, *quiescere* și expectare, s'a putut traduce: Tibi convenientia laus, Deus, in Sion; ceea ce este acelaș lucru ca și: Te decet laus saŭ hymnus. Deus in Sion; și ast-fel traduc ceĭ LXX. Deși adoptăm sensul celor LXX și a Vulgateĭ, recunóștem cu tóte acestea că este iarășĭ multă forță în acésta expresiune. O Dómne, tăcerea și lauda saŭ lauda ce ți se dă în Sion; dă a înțelege prin aceea că majestatea luĭ

D-ḑeŭ este așa de sublimă, că o onoréză stând înaintea eĭ într'o profundă tăcere.

Dacă este vorba de întórcerea Iudeilor din robie, sensul acestuĭ vers va fi, că strigătul Israeliților este către sfânta cetate. La Babilona eĭ nu puteaŭ cânta laudele Domnuluĭ ; dar liberați din sclavia lor, eĭ se bucuraŭ că vĕd locul destinat cultuluĭ Celuĭ Prea înalt. Profetul predice și expune acest sentiment cu maĭ multe secole înaintea captivităţiĭ și a eliberăriĭ luĭ Israel.

MEDITAȚIUNI

Luând acest vers în totalitatea litereĭ și a diverselor lecțiunĭ se ocupă de treĭ considerațiunĭ fórte importante. Intâiŭ că este de datoria credincioșilor de a da omagiŭ luĭ D-ḑeŭ în locul cel sfânt ; al doilea că trebuia a uni rugăciunĭ, pentru eĭ și laude ce se daŭ Fiinţeĭ Supreme ; al treilea că tăcerea sufletuluĭ, adică, restrîngerea, trebue să întovărășéscă acest tribut de laude și rugăciunĭ.... Când Zaharia profetiza asupra întórcereĭ Israeliților pentru reparația Ierusalimuluĭ și asupra construcțiuneĭ templuluĭ al doilea, ḑice că Domnul iarăș aŭ ales Ierusalimul pentru a manifesta aicĭ gloria sa ; toțĭ aceĭ carĭ vor lăcui de acum acéstă cetate, trebue să fie în tăcere înaintea Domnuluĭ, pentru că s'a sculat din tronul sĕŭ pentru ca să locuéscă în acest popor.

Acéstă tăcere, acéstă restrângere, dă preț rugăciunilor nóstre și voturilor nóstre. Dar nimic maĭ rar printre credincioșĭ. Totul conspiră contra restrângereĭ ; demonul care după St. Gregoire atacă gândirile nóstre, precum un inimic asediază o cetate ce vroește să o cuprindă ; afacerile, care nu lipsesc de a se presenta spirituluĭ nostru în rugăciune ; patimile, care se par că îndoesc silințele pentru a rumpe legătura ce voiam să avem cu D-ḑeŭ. Să ne amintim adese orĭ de cuvêntul Profetuluĭ citat maĭ sus : totul să fie în tăcere, Domnul voește să locuească printre noĭ. Să ne gândim la majestatea supremă, care se pogóră până în inima nóstră. Să mustrăm rătăcirele gândurilor nóstre, să le privim ca un furtișag ce facem luĭ D-ḑeŭ și sufletuluĭ nostru. Da, Dómne, tăcerea și lauda se cuvine ție în sfântul tĕŭ templu. Una fără alta nu'ți place. Lauda te onoréză, tăcerea ne apropie de tine.

VERSUL 2.

Audi rugăciunea mea, către tine tot trupul va veni.

Ebreul dice: ascultând rugăciunea, tot trupul va veni la tine; saŭ maĭ bine: tu care asculți rugăciunea etc.

Se póte traduce nu maĭ puțin: de veĭ asculta rugăciunea tot trupul va veni la tine. Fer. Ieronim dice: până ce va veni la tine tot trupul. Este multă mărire și tărie în acéstă expresiune a textuluĭ. *Tu care asculți rugăciunea*; este un fel de nume, de titlu ce Profetul dă luĭ D-ḑeŭ; și acest titlu urmează fórte bine, ceea ce adaugă el, că tot némul omenesc are trebuință de D-ḑeŭ.

De va aprofunda cine-va acest text, va înțelege fără greutate, că el indică evenimente maĭ considerabile de cât întórcerea Iudeilor. Atunci nu se întórseră toți ómeniĭ la Ierusalim. Trebue ca acéstă profeție să privéscă timpiĭ alianțeĭ nouĭ și chemarea neamurilor, a căreia figură a fost întórcerea Iudeilor.

MEDITAȚIUNI

Este, mi se pare, un fel de opunere între titlul ce profetul dă luĭ D-ḑeŭ și acel ce'l dă neamuluĭ omenesc. Titlul dat luĭ D-ḑeŭ înseamnă mărirea sa, căci numește pre D-ḑeŭ *acel ce ascultă rugăciunea*, iar titlul dat neamuluĭ omenesc înseamnă slăbiciune, de aceea 'l și numește *trup*; Pentru că D-ḑeŭ, din natura sa, este gata a asculta și a aude rugăciunea; neamul omenesc, care este slab și bicisnic, nu póte găsi ajutor de cât numaĭ în D-ḑeŭ. Scriptura dice în alt loc: blestemat este acel ce se încrede în om, care se sprijine pe un braț trupesc și se îndepărtează de Domnul. Nădăjduindu-se cine-va pe om, nu este sigur nici de puterea sa nici de voința sa, pe când sprijinindu-se numaĭ pe D-ḑeŭ, are în ajutór pre cel Atot-puternic, acel care asculta totdéuna rugăciunea acelor ce se îndreptéză către dênsul. Numaĭ la dênsul trebue să se adrese tot némul omenesc, ca să fie ajutat în miseria sa.

VERSUL 3.

Cuvintele celor fără de lege ne-aŭ liniștit pre noĭ, și păgânătățile nóstre tu le veĭ curăți.

S'ar putea traduce: Faptele celor fără-de-lege etc., căci termenul *cuvênt* înseamnă adese-orĭ în scriptură acelaș lucru ca și

lucru, fapt. Se pare că are acéstă însemnare în textul acestuĭ vers. Se citește aicĭ, cuvintele fără-de-legilor, equivalează cu *fără-de-legele.*

Ebreul ḑice: *biruitu-m'aŭ* ; dar fiind-că vorbește poporul, are drept de a traduce la plural, și ast-fel aŭ făcut și ceĭ LXX, Vulgata și mulțĭ interpreți. Textul ḑice propriŭ: *tu erțĭ abaterile nóstre;* ceea ce denotă destul de lămurit satisfacerile luĭ Mesia.

Se vede că acest vers exprimă sentimentul penitenței de care era atins poporul la întórcerea din captivitate. Instruit prin acéstă lungă încercare, el mărturisește, că nedreptățile părinților sĕĭ l'aŭ împovorat, că ĭ-aŭ purtat greutatea; pe urmă el reanimézĕ încrederea sa și nu se îndoește, că D-ḑeŭ nu'l va erta. Acest popor se privește iarăși ca culpabil, pentru că vorbește de propriile sale nelegiurĭ.

MEDITAȚIUNI

Sunt treĭ lucrurĭ, ḑice Sf. Gregorie în adevĕrata penitență; întórcerea inimeĭ, mărturisirea cu gura și pedépsa pĕcatuluĭ. Poporul Israilitean, care vorbește în acest psalm, împlinește aceste treĭ datoriĭ. El era sdrobit de nedreptățile sale, el le mărturisea și le-aŭ expiat prin îndelunga sa captivitate. Cu toate aceste dispositiunĭ el avea necesitate încă de milostivirea luĭ D-ḑeŭ; căcĭ pocăința pĕcătosuluĭ nu este lucrătóre, dacă nu o primește D-ḑeŭ. Fiind-că Is. Chr. a suferit pentru tóte pĕcatele lumiĭ, ea este primită totdéuna: acésta e învoiala luĭ D-ḑeŭ cu Fiul sĕŭ. Noĭ cunóștem acésta maĭ bine de cât Israeliteniĭ; dar eĭ nu încetaŭ de a se bucura de satisfacțiunile viitóre ale luĭ Mesia. Mielul luĭ D-ḑeŭ a fost jertfit de la începutul lumiĭ, pentru că D-ḑeŭ, de la începutul lumiĭ, a promis ómenilor rĕscumpĕrarea în Is. Chr. și prin Is. Chr.

VERSURILE 4, 5, 6.

Fericit este pre carele l'aĭ ales și l'aĭ primit, locuirea în curțile tale. Umplea-ne-vom de bunătățile caseĭ tale. Sfântă este biserica ta minunată întru dreptate. Auzi-ne pre noĭ, Dumneḑeule, Mântuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pămêntuluĭ și a celor de pe marea departe.

Sunt numaĭ douĕ versurĭ în ebreŭ și grec. Impărțirea Vulgateĭ se pare maĭ bună: căcĭ de exemplu, iată primul vers la Ebreĭ: *Fericit bărbatul, pre carele tu 'l alegĭ, și laș să se apropie ca să lo-*

cuiască în curțile tale! Sătura-ne-vom de bunurile casei tale, templul tĕŭ cel sfânt. Se vede mai convenabil de a începe al doilea vers prin aceste cuvinte, *sătura-ne-vom* etc. dar acéstă diferință, în fond este neînsemnată. Acest text pune la viitor aceea ce ceĭ LXX aŭ pus la preterit; diferință prea ușóră, după geniul limbeĭ sfinte și privirile unuĭ Profet, care vorbește de lucrurile viitóre ca deja trecute.

Ediția nóstră adaogă la al doilea vers, *minunată întru dreptate*, și rapórtă aceste cuvinte la Biserică. Ebreul începe prin acésta versul următor și presintă cuvêntul נוֹרָאוֹת, care însémnă propriŭ *înfricoșate*; dar se ia și pentru, *venerabil*, *respectabil*, și cu mai mult cuvênt *admirabil*. Mulți ebraiști, după Fer. Ieronim, rapórtă acest cuvênt însuși la D-ḑeŭ și ḑic: *înfricoșat întru dreptate* saŭ *de temut întru dreptate*; alțiĭ traduc: *cel ce face lucrurĭ înfricoșate întru dreptate;* alțiĭ: *după dreptatea sa cea înfricoșată.* Se vede că acești interpreți construesc acest cuvênt cum vor eĭ. Ceĭ LXX raportându-l la Templu, aŭ avut dreptul de a ḑice: Ἅγιος ὁ ναός σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ, și traducerea nóstră română *sfântă este Biserica ta, minunată întru dreptate.*

Dar cum póte fi templul Domnuluĭ admirabil, orĭ venerabil, orĭ înfricoșat întru dreptate? Pentru că în acest templu, Domnul se arată credincios promisiunilor sale, înfricoșat profanatorilor, respectabil pentru toțĭ aceĭ ce se rógă într'ênsul, gata a primi inimile drepte și supuse. Ast-fel Profetul cere a fi auḑit, și dă luĭ D-ḑeŭ titlurile de mântuitor, de nădejdea tuturor celor ce locuesc pământul și insulele măriĭ cele maĭ depărtate. Aceste treĭ versurĭ convin Israeliților chemați din captivitate, și némurilor chemate de Is. Chr. la lumina mântuireĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu póte fi fericire comparabilă cu aceea de a fi chemat și apropiat de D-ḑeŭ. Apostolul ḑice Efesenilor, că înainte de chemarea lor la credință, eĭ eraŭ fără făgăduință și fără D-ḑeŭ în lumea acésta, dar că de la predicarea Evangelieĭ, eĭ s'aŭ apropiat de D-ḑeŭ în virtutea sângeluĭ luĭ Iis. Chr. și că prin aceea eĭ aŭ câștigat pace. Ce fructe imense ale mântuireĭ! Profetul ḑice, că atuncĭ locuește în casa Domnuluĭ; că este plin de bine-facerĭ; că se bucură de sfințenia și dreptatea, care guvernă în templul Domnuluĭ; că nădejduește a se ruga luĭ D-ḑeŭ, a'l privi ca unicul sĕŭ sprijinitor, fie el la extremitățile pământuluĭ și la insulele măriĭ celeĭ maĭ îndepărtate. Lumea nu înțelege, nicĭ nu gustă asemenea folóse; creștinul indiferent iarăși nu se bucură; omul credinței intră în acéstă sfântă întreprindere. Ah! ḑicea iarăși Sf. Paul căldurosilor sĕĭ Efesenĭ, nu maĭ sunteți strĕinĭ, sunteți

concetățenĭ cu sfinţiĭ, sunteţĭ casa luĭ D-ḑeŭ, v'aţĭ zidit pe temeliile Apostolilor și ale Prorocilor, și pe însușĭ Is. Chr., care este peatra cea din capul unghiuluĭ, pe care se înalţă tot edificiul destinat a fi templul sfânt al Domnuluĭ. Dar tot edificiul acesta nu se construește de cât prin Sfântul Spirit și în Sf. Spirit, cum adaogă Apostolul. Acéstă casă cu totul spirituală, nu se zidește în vuetul lumiĭ, în lovirea patimilor, în mulţimea dorinţelor conrupte. In singurătatea inimeĭ, în tăcerea rugăciuneĭ, în deslipirea de interesele temporale, se înalţă acest templu unde locuește Tatăl, Fiul și Sf. Spirit, cum observă destul de eloquent Sf. Chrisostom. D-ḑeul meŭ! sunt pătruns de aceste adevèrurĭ ce le arată de departe Profetul, și pe care Apostolul le-a desfășurat cu atâta dar și majestate. Fă Dómne, ca să mi le aplic neîncetat și să lucrez fără întârḑire, sub direcţiunea daruluĭ tĕŭ la edificiul mântuireĭ mele.

VERSURILE 7, 8.

Cela ce găteștĭ munţiĭ întru tăria ta, încins fiind cu putere; cela ce turburĭ adâncul măriĭ; sunetele valurilor eĭ cine le va suferi. Turbura-se-vor némurile și se vor spâimânta ceĭ ce locuesc pre marginĭ de semnele tale: Eșirile dimineţeĭ, și ale sereĭ le veĭ veseli.

Sunt treĭ versurĭ în ebreŭ și grec. Ebreul pune primul vers la a treia persónă: *cel ce gătește munţiĭ întru tăria sa* etc. Este evident, că a doua este maĭ analogă cu ceea ce precede și ceea ce urméză; ast-fel mulţĭ ebraiștĭ traduc în a doua persónă.

In loc de: *cel ce turburĭ adâncul măreĭ*, textul după ebraiștĭ ḑice: *cel ce alină mugetul măreĭ* unde se vede douĕ diferinţĭ cu ceĭ LXX: 1) Alină în loc de *turbură*. Observ că participiul משביח venind de la שבה, care însémnă a *alina*, *a mișca prin laude*, *a liniști*, ceĭ LXX aŭ putut să ia însemnarea din urmă; a înălţa fundul măriĭ, este a'l turbura Alt-fel când s'ar ţinea de însemnarea *a alina*, fiind-că *vuetul valurilor măriĭ* se vede îndată, a opri aceste valurĭ a le pune frâŭ, domolindu-le. este a turbura silinţele lor; ast-fel. adevĕrata traducţiune trebue să fie ast-fel: *cel ce turburĭ valurile* în furia lor, și sensul ar cădea într'acesta: *cel ce liniștești furia valurilor*; 2) *Vuetul măriĭ* în loc de *adâncul măriĭ*. Este de creḑut că Vulgata înţelege prin *profundum maris*, nu *cavitatea* dar *întinderea* mărilor.

Scholiastul grec ḑice că κῦτος de care se servește ceĭ LXX, póte însemna πλάτος *întindere*. Aceștĭ interpreţĭ se pare, că aŭ voit să varieze exemplarele lor și a nu pune de douĕ orĭ ἤχους κυμάτων,

sunetul valurilor; ast-fel cuvêntul ebreŭ שאון, însemnând și *întindere;* ceĭ LXX aŭ putut să considere întinderea mărilor, ca un mare deșert, și a pune χάος, ce Hesichius și Suidas 'l traduc prin corp, masă saŭ πλάτος; și Vulgata 'l traduce prin *adâncul mărĭĭ*; se știe că latinĭĭ numesc marea, *profundum.*

Vulgata începe versul 8 prin *tulburatu-s'aŭ némurile*, ebraiștiĭ traduc *și mulțimea* saŭ *frémêtul popórelor* și raportă aceste cuvinte la finea versuluĭ precedent. In ebreŭ este והמון, ce ceĭ LXX suprimând punctele aŭ luat pentru *tulburati* saŭ *turburatu-s'aŭ némurile.* In adevĕr המן are acéstă însemnare și ea subsistă adăogând *nun,* numit paragogic. Nu póte nimenĭ să le impute acéstă lecțiune, căcĭ ea se acordă fórte bine cu ceea-ce urméză, *și se vor spăimênta ceĭ ce locuesc*, etc.

Finele versuluĭ al 8-lea s'ar putea traduce prin: *tu inspirĭ cântărĭ de veselie popórelor de la orient și occident*, după ebreŭ.

In aceste douĕ versurĭ se pare, că gândirea Profetuluĭ este de a înălța puterea luĭ D-ḍeŭ, care întărește munțiĭ, care liniștește mările, care aruncă consternațiunile printre popóre, care recreiază pre ómenĭ prin rĕsărirea sóreluĭ și prin liniștea nopțiĭ. Aceste elogiurĭ ale puteriĭ luĭ D-ḍeŭ, tind a mișca bunătatea sa în favórea luĭ Israil expatriat, saŭ maĭ bine a celebra bine-facerea mântuiriĭ sale. Aicĭ este o posesie sublimă; entusiasmul divin coprinde pre Profet, și îl conduce a se întinde asupra minunilor luĭ D-ḍeŭ cu ocasiunea faptuluĭ particular al acesteĭ întórcerĭ a Israeliților, saŭ maĭ adevĕrat de convertirea némurilor.

MEDITAȚIUNI

Descrierea ce face aicĭ Profetul de minunile puterĭĭ divine, convine perfect cu cele douĕ obiecte prea interesante pentru noĭ; cel dintâiŭ este stabilirea Evangelieĭ, al doilea convertirea pĕcătosuluĭ.

Stabilind Evangelia sa, Iisus Christos a pregătit și întărit *munțiĭ*; carĭ sunt ceĭ dintâiŭ predicatorĭ aĭ legiĭ nouĭ. Eĭ aŭ fost tarĭ ca stâncile și n'aŭ cedat nicĭ uneĭ furtunĭ. A trebuit să intervie puterea celuĭ Prea Inalt pentru acéstă lucrare așa de superióră forțelor omenești; tóte valurile idolatrieĭ și ale patimilor se sculase contra luĭ Iisus Christos și a doctrineĭ sale; dar în mijlocul acestor tempeste, adevĕrul s'a rĕspândit printre națiunĭ, și în fine liniștea a succedat furtunilor. Popórele aŭ admirat minunile lucrate de apostolĭ și de succesorĭĭ lor. Orientul și occidentul aŭ îmbrățișat cultul noŭ; și în climatele cele maĭ barbare D-ḍeŭ aŭ avut adoratorĭ.

Convertirea pĕcătosuluĭ începe prin convicțiunea intimă

de mărirea și puterea luĭ D-ḑeŭ; aceste gândirĭ sunt ca niște munțĭ ce se înalță în spirit; valurile patimilor mugesc cât-va timp, dar darul luĭ D-ḑeŭ le liniștește, încrederea renaște în sufletul pĕcătosuluĭ, se convertește, se vede cu totul schimbat; ómenilĭ, martorĭ aĭ răbdărilĭ sale, sunt înspăimêntațĭ; eĭ nu pot să nu cunóscă darul luĭ D-ḑeŭ, și pĕcătosul, în totul împăcat, se bucură de o pace, care nu'l maĭ părăsește; ḑilele sale se scurg în exercițiul faptelor bune, în rugăciunĭ și mulțumirĭ.

VERSURILE 9, 10.

Cercela-l'aĭ pământul și l'aĭ îmbătat pre dênsul; înmulți-l'aĭ a'l îmbogăți pre el. Rîul luĭ D-ḑeŭ s'a umplut de ape; gătil'aĭ hrana lor, că așa este gătirea.

In ebreŭ și grec este numaĭ un vers. Unii traduc: Cercetat'aĭ pământul și i-aĭ dorit bine, făcênd să vie cuvêntul ותשקקה de la שקק *a dori, a pofti*; dar cea maĭ mare parte îl trag de la שקה, *a bea, a îmbăta*. Alțiĭ traduc la imperativ; dar ebreul este susceptibil de trecut, și maĭ toți interpreții 'l recunosc.

In loc de *rîul luĭ D-ḑeŭ*, textul ḑice, *împărțirea luĭ D-ḑeŭ* sub-înțelegêndu-se *apelor*, de unde s'ar putea crede, că este vorba de tóte împărțirile apelor, de tóte isvórele, care udă pământul. Profetul adaogă *al luĭ D-ḑeŭ* pentru a arăta abondența acestor ape; căcĭ în scriptură tot ceea-ce este mare, se găsește caracterisat prin numele luĭ D-ḑeŭ.

Că așa este gătirea luĭ; s'ar putea traduce, *că astfel veĭ pregăti* saŭ *o aĭ gătit*. Tot acelaș sens. Dacă se raportă tóte acestea la întórcerea Israiltenilor scăpați din captivitate, ar trebui să credem că acésta este descrierea bunătăților cu care D-ḑeŭ, după interpreții Iudeĭ, a umplut pământul luĭ Israil după acest eveniment. Atunci *rîul luĭ D-ḑeŭ* va fi Iordanul etc. Dar ar trebui să se dovedéscă, că acest pământ fu singular fecond de la acésta întórcere. Ceea ce interpreții Iudeĭ susțin, și cea maĭ mare parte din interpreții creștinĭ négă. Istoria ne procură doveḑi îndestulătóre pentru decisiunea acesteĭ îndoelĭ. Se póte deci crede că Profetul vorbește în general de bine-facerile, ce D-ḑeŭ rĕspândește ca abondență pre pământ.

MEDITAȚIUNI

Se póte vedea încă și aicĭ propagarea Evangheliel și convertirea pĕcătosuluĭ.

D-ḑeŭ împăcat cu ómenĭ prin marele sacrificiŭ al luĭ

Iis. Chr., aŭ cercetat pământul, maĭ înainte steril în virtuțĭ și acoperit cu crime, ca de atâtea stâncĭ și spinĭ care-'l acopereaŭ. El l'a udat cu apele daruluĭ, l'a îmbogățit cu aceste darurĭ. Sf. Spirit, care este ca isvorul abondent al apelor mântuireĭ, s'a revărsat asupra credincioșilor: D-ḍeŭ le-a preparat o nutrire cerească, orĭ în cuvêntul sĕŭ, orĭ în taina corpuluĭ și a sângeluĭ luĭ Iis. Chr., și ast-fel era cultura ce trebuea să o primească pământul pentru a aduce fructe demne de cer.

Când pĕcătosul este deplin împăcat cu D-ḍeŭ, și a luat hotărîrea de a duce o viĕță demnă de o bine-facere așa de mare, D-ḍeŭ îl cercetéză, îl umple cu darurĭ, îl îmbogățește cu tóte virtuțile; el devine ca un fluviŭ, care revarsă viĕță și feconditate în suflete; el gustă chiar pâinea cuvêntuluĭ cu miĭ de bine-cuvêntărĭ, când D-ḍeŭ îl chiamă la sfânta împărtășire. Acésta este starea în care se vede atâțĭ sfinți de la întórcerea lor de către D-ḍeŭ. Dacă citind acest psalm nu se ocupă cine-va de asemenea gândurĭ, și dacă mărginește textul la favorurile pretinse cu care D-ḍeŭ înzestra Palestina după întórcerea Iudeilor, acest imn se va arăta puțin analog cu trebuințele actuale ale creștinilor, care-'l cântă. Nu este adevĕrat, că Sf. Spirit n'a întins privirele Profetuluĭ dincolo de evenimentele, care interesaŭ pre poporul luĭ Israil, figură a Bisericeĭ, mireasa luĭ Iis. Chr.

VERSURILE 11, 12.

Brazdele luĭ adapă-le; îmmulțește rodurile luĭ; întru picăturile luĭ veselise-va rĕsărind. Bine-cuvênta-veĭ cununa anuluĭ bunătățeĭ tale; și câmpiĭ tĕĭ se vor umplea de grăsime.

Urmând cuvênt după cuvênt ebreul, este acéstă versiune: Brazdele sale adăpĭ, bulgăriĭ sĕĭ, îĭ asemenĭ cu plóia, îĭ moĭ, și bine-cuvintezĭ fructele sale: Iată un vers. In urmă: Incununĭ anul cu bunurile tale, și dîra caruluĭ tĕŭ stropește grăsime.

Se vede că ceĭ LXX și Vulgata daŭ maĭ mult sens de cât cuvintele acestuĭ text. Cele maĭ marĭ diferențĭ sunt: 1° *îmmulțește rodurile luĭ*, în loc *de asemenĭ bulgăriĭ sĕĭ*. Fer. Ieronim, care de sigur știa ebreul, traduce, îmmulțește rodurile luĭ. Acest fericit doctor și ceĭ LXX, înainte de el aŭ considerat, că *a asemĕna bulgăriĭ*, însemnă propriŭ aceea ce se numește *a grăpa*, a sfărâma arătura pentru ca să se împartă și îmulțéscă în ogóre, este dar acelaș sens, el este maĭ lămurit în traduceriĭ; 2° *Intru picăturile luĭ, veseli-se-va*

rĕsărind în loc de *cu plóie îi moĭ*. Ceĭ LXX aŭ luat cuvêntul נטף, care însémnă a *muea*, a *topi* în sensul metaforic, *topil de bucurie*; eĭ aŭ pus εὐφρανθήσεται și aŭ citit la a treia persónă în loc de a doua. 3° Ceĭ LXX și Vulgata iaŭ צמחה, fără puncte, în loc de *germinând* la participiul singular femenin, și nu *sĕmînța luĭ* ca ebraiștiĭ, cariĭ se țin de puncte; 4° Eĭ raportă *bine-cuvêntările* la versul următor, ce construesc cu *cununa anuluĭ bunătățiĭ tale*; și în adevĕr עטות fără puncte însémnă *corónă*, cu regim, *saŭ fără* regim. Fiind-că exemplarele lor nu eraŭ împărțite ca ebreul de astădĭ, nu cred ca să li se pótă imputa acéstă strămutare a *bine-cuvêntăreĭ*; 5° *Câmpiĭ lĕĭ se vor umplea de grăsime* în loc de *castra tua*, saŭ *urmele tale* saŭ *seminţele tale se stropește de grăsime*, este tot una. Parafrasa Felix Pratensis a ḑis : *In urmele tale vor apărea semne fórte marĭ de fertilitate*. Trebue numaĭ a observa ca *câmpiĭ lĕĭ*, care rĕspunde la τάπεδία σου a celor LXX nu însémnă câmpĭ de pământ, ci spațurĭ de aer, nourĭ, de care D-ḑeŭ se pórtă.

Discuțiunea în care am intrat nu era necesară pentru a disculpa contra sensul celor LXX și al Vulgateĭ, pentru că după obiceĭul lor (care este de o parafrasa adese-orĭ) aceste traducerĭ daŭ un înțeles bun ; dară cercetarea ce am făcut arată, că acești interpreți s'aŭ apropiat fórte mult chiar de expresiunile ebreuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Înțelesul moral ascuns sub expresiunile poetice ale Profetuluĭ, este de o îmbelșugare bine simțită de ómenii evlavioșĭ.

Când se comunică D-ḑeŭ unuĭ suflet, *îmbată* întru cât-va inima luĭ de dragostea sa; înmulțește sentimentele și faptele bune ale sale; atuncĭ acest pământ udat de roua ceruluĭ, este în bucurie: aniĭ sĕĭ se învêrtesc ca într'un cerc de bine-cuvêntărĭ. Cerul totdéuna harnic pentru eĭ, se pare că sémănă îmbelșugare; eĭ crește în virtute potrivit cu înmulțirea ḑilelor acestei vieți. Știŭ că sunt timpurĭ grele, de secetă, tempeste chiar; dar în mijlocul acestor vijeliĭ, inima rĕmâne totdéuna inviolabil unită cu D-ḑeŭ; și trebue ca bucuria și mulțumirea ce sufletul ia în acéstă unire, să întrécă tóte greutățile sale; fără aceea unirea n'ar exista. Trebue chiar printre privațiunĭ, ca mângâerea darului să fie maĭ tare de cât sentimentele natureĭ. Dragostea de D-ḑeŭ, înrădăcinată în inimă, este totdéuna óspele celĭ maĭ plăcut ceĭ putem admite la noĭ: de și am fi privațĭ întru cât-va de măgulirele sale, nu suntem nicĭ-o-dată de senti-

mentul ce ne inspiră, de gustul ce ne dă; acest sentiment și acest gust sunt legături, care ne lipesc de el. Acéstă reflexiune este contra misticilor falși, carî aŭ crédut că dragostea luĭ D-déŭ putea fi ast-fel în cât să se pótă renunța la sentimentul acestel dragoste, ca inima să fie deslipită de ea, ca să înceteze de a se maĭ interesa de acéstă dragoste; este a nu ști natura sufletuluĭ, a voințeĭ, a dragosteĭ, și a se perde în abstracțiunĭ frivole.

VERSURILE 13, 14.

Îngrășase-vor cele frumóse ale pustieĭ, și cu bucurie délurile se vor încinge. Îmbrăcatu-s'aŭ berbecii oilor, și văile vor înmulți grîul, striga-vor pentru că vor cânta.

Sunt ebraiștĭ, carii traduc: nourii fecundĭ vor uda câmpiile saŭ pre locuitoriĭ deșertuluĭ: dar cuvêntul נאות însémnă maĭ bine *speciosa* saŭ *amoena* de cât *habitacula.*

La versul din urmă, unii traduc: *cu turme se îmbracă câmpiile*; dar cuvêntul ברים însémnă maĭ direct *berbecĭ* de cât *pășiune.* Trebue numaĭ a observa, că *îmbrăcatu-s'aŭ berbecii oilor* nu trebue a se traduce, *berbecii turmelor se vor îmbrăca de lână*, dar berbecii vor fi îmbrăcați, adică *încunjurați de oĭ.* Genetivul *ovium* este în loc de *ovibus.* Profetul termină descrierea bine-facerilor cu care Domnul va înzestra, fie pământul în general, fie pământul luĭ Israel, după întórcerea din captivitate.

MEDITAȚIUNI

Lipindu-ne de sensul moral, observăm iarăși aceea ce se petrece în sufletele intim unite cu D-déŭ. Inainte de acéstă unire era un *deșert*, dar se găsea bucate bune de cultură, și care se puteaŭ înfrumuseța. Spiritul și voința sunt, dacă îndrăsnesc a mĕ exprima ast-fel, bucățile cele frumóse ale sufletuluĭ, dar separate de D-déŭ, nu produc nimic prețios, nimic care să se pótă numi bun în ordinul mântuirel. Când darul locuește aicĭ, aceste facultățĭ fiind fecunde, pórtă cele maĭ bune fructe.

Veselia se revarsă atuncĭ peste aceste *délurĭ*, faptele bune se înmulțesc, abondența virtuțiilor face din tot interiorul, o locuință încântătóre în ochiĭ credinței. Ocupațiunea omuluĭ pătruns de recunoștință, este de a cânta minunile și bine-facerile Celuĭ Prea Inalt.

PSALMUL LXV.

Se citește în titlu: *Intru sfârșit cântarea Psalmului învierei.* S'aŭ observat că *cântarea Psalmului*, se ḑice de cântările, când sunetul instrumentelor începe, și vocea cântăreților urméză și se acordă cu simfonie. *Învierii*, este un cuvênt care nu se găsește nicĭ în ebreŭ, nicĭ în grecul celor LXX, precum este în Hexaplele luĭ Origen; se vede în ediţiunea Vaticanuluĭ, și în sfinţiĭ părinţĭ. Nu ne îndoim că acest curent ar fi fost adăogat la textul celor LXX în timpurile maĭ posterióre. S'a creḑut că acest psalm ne respirând de cât veselie și mulţumirĭ, și învierea nóstră viitóre fiind sfârșitul tuturor relelor, s'ar putea aplica acest psalm la acest mare eveniment. Orĭ-cum ar fi, nu este obligat cine-va a se opri la acéstă inscripţiune maĭ ales că are puţină bază în text și în versiunea veche. Mulţĭ interpreţĭ fixéză epoca acestor mulţumirĭ la întórcerea din captivitate. Sfinţiĭ Părinţĭ rapórtă acest psalm la învierea luĭ Is. Chr. și a tuturor ómenilor. Se póte aplica iarășĭ la învierea spirituală a omuluĭ convertit. Unĭĭ interpreţĭ nu atribue luĭ David compunerea acestuĭ psalm, pentru că numele sĕŭ nu se vede în text. Dar aceștĭ interpreţĭ atribue acestuĭ Sf. Rege maĭ mulţĭ psalmĭ, unde numele sĕŭ este anunţat în titlu; de ce să nu'ĭ dea pre aceĭ unde numele sĕŭ nu se găsește? Titlurile nu dovedesc maĭ nimic în acéstă materie, pentru că nu sunt autentice.

VERSUL 1.

Strigaţi Domnuluĭ tot pământul; cântaţi numele luĭ; daţi mărire laudeĭ luĭ.

In ebreŭ și în grec sunt douĕ versurĭ: *Strigaţi*, textul ḑice propriŭ: *Cântaţi din trompetă. Cântaţi numele luĭ!* în text este: *Cântaţi mărirea numeluĭ luĭ. Daţi glorie laudeĭ luĭ;* textul: *puneţi mărirea laudeĭ luĭ*, ceea ce înseamnă: puneţĭ mărire în a'l lăuda. Se vede că ebreul și versiunile se acordă în sens, cu tóte că se observă óre-care diferinţĭ micĭ.

MEDITATIUNI

Profetul face cum aŭ făcut toţĭ sfinţiĭ din tóte timpurile, eĭ nu s'aŭ mulţumit a lăuda pre D-ḑeŭ în interiorul lor, eĭ aŭ invitat pre toţĭ ómeniĭ a se uni cu eĭ pentru a celebra acéstă fiinţă supremă. Este o mare dragoste în aceste suflete care nu vorbesc de cât de gloria luĭ D-ḑeŭ, şi de laudele ce ĭ sunt datorite; din contră se póte încheea din cuvintele secĭ ale ómenilor, şi indiferenţa lor de a vorbi de D-ḑeŭ, pe când inima lor este ocupată de orĭ-ce alt obiect. Apostolul voia ca credincioşiĭ să se înveţe şi să se îndemne unĭĭ pre alţiĭ prin psalmĭ, imnurĭ, prin cântărĭ spirituale, cântând în onórea luĭ D-ḑeŭ, din fundul inimilor lor, cu un spirit de recunoştinţă. Iată adevĕrata ocupaţie a creştinilor

VERSUL 2.

Ḑiceţĭ luĭ Dumneḑeŭ, cât sunt de înfricoşate lucrurile tale; întru mulţimea puterei tale, minţi-vor ţie vrăjmaşiĭ tĕĭ.

Uniĭ traduc după ebreŭ: *Cât de înfricoşat eştĭ în faptele tale!* Restul versuluĭ este susceptibil de multe sensurĭ fórte bune: 1) *Prin mărirea puteriĭ tale minţi-vor ţie vrăjmaşiĭ tĕĭ*, ḑicênd saŭ creḑênd, că tu nu poţĭ să execuţĭ nişte lucrurĭ aşa de marĭ; 2) de mărirea puteriĭ tale neamiciĭ tĕĭ te linguşesc, nu'ţĭ vor putea opune alta pe cât deşartele lor silinţĭ etc.

MEDITAŢIUNI

Neamiciĭ Divinităţiĭ, aĭ Provedinţeĭ, aĭ descoperireĭ, vor fi siliţĭ într'o ḑi de a recunóşte tot ceea ce vor fi negat saŭ atacat în timpul vieţeĭ lor. Eĭ vor vedea prin efectele puterei divine, că aŭ fost amăgiţĭ şi amăgitorĭ; că este necesar a se supune în mâna luĭ D-ḑeŭ; că tot raţionamentul omenesc nu este de cât minciună înaintea adevĕruluĭ luĭ D-ḑeŭ. Când Profetul ḑicea: Dómne! cât de înfricoşate sunt faptele tale! el prevedea catastrofa celor rĕĭ; în acésta în adevĕr D-ḑeŭ este înfricoşat: şi Apostolul simţea tot ast-fel când ḑicea: *înfricoşat lucru este a cădea în mâinele D-ḑeuluĭ celuĭ viŭ.* Ceea ce face, că D-ḑeŭ este înfricoşat este calitatea sa de D-ḑeŭ viŭ. Pĕcătosul cel maĭ puternic,

cel mai înfricoşat pre pământ, termină cariera sa, şi D-ḑeŭ *vede, el vieţueşte*, D-ḑeŭ 'l găseşte, 'l judecă, şi D-ḑeŭ 'l pedepseşte. Pĕcătosul, ḑice Augustin, lasă aicĭ murind, tot ceea ce l'a făcut să pĕcătuiască; dar el duce cu sine greutatea pĕcatuluĭ, şi acésta face nenorocirea sa.

VERSUL 3.

Tot pământul să se închine ţie şi să cânte ţie, să cânte adecă numeluĭ tĕŭ prea înalt.

In ebreŭ este la viitor: *Tot pământul te va adora* etc., dar acest viitor se face iarăşi prin imperativ. Textul pune verbele la plural cu *tot pământul*, pentru a arăta că el cuprinde pre toţi locuitoriĭ pământuluĭ.

MEDITAŢIUNI

Profetul este aşa de atins de mărirea luĭ D-ḑeŭ, că invită încă tot pământul a celebra sfântul sĕŭ nume.

Aicĭ este vorbirea credinţeĭ şi a dragosteĭ. Dacă noĭ ţinem rar acéstă vorbire, să credem, că inima nóstră este deşartă de D-ḑeŭ; şi dacă este gólă de D-ḑeŭ, de ce este ea plină? de vanitate, de ambiţie, setea de plăcerĭ, proecte de câştig, miĭ de nimicurĭ nedemne de gândirile nóstre şi de afecţiunile nóstre.

VERSUL 4.

Veniţi şi vedeţi lucrurile luĭ Dumneḑeŭ; cât este de înfricoşat în sfaturĭ, mai mult de cât fiiĭ ómenilor.

Se póte traduce textul: Infricoşat este el în faptele sale asupra fiilor omeneştĭ; dar cuvêntul ebreŭ înseamnă şi *silinţă*, *sfaturĭ*, *cercetărĭ*. Nu este pronumele sufix în text după *lucrurĭ*; dar este sub înţeles; se găseşte în Syriacă şi în Arabă.

MEDITAŢIUNI

Profetul învită pre ómenĭ a *veni*, a se apropia de D-ḑeŭ, a considera faptele sale, a medita măririle sale. Minunata instrucţiune, pe care o simţea fórte bine St. Augustin când

ḑicea : Retrage-te către D-ḑeŭ, totdéuna present, pentru ca să nu încercĭ rĕsbunările sale, când va veni către tine. Fiul luĭ D-ḑeŭ ḑicea : *Veniţĭ către mine* şi acésta era o învitare plină de blândeţă, în urmă el ḑicea, că *Fiul omuluĭ va veni* şi acésta este o vestire de dreptatea şi asprimea sa.

D-ḑeŭ *este înfricoşat în sfaturile sale*, în decretele sale maĭ mult de cât fiiĭ ómenilor. Acest cuvênt bine meditat ar impopula încă pustiile nóstre, şi ar face din toţĭ ómeniĭ penitenţĭ, ómenĭ de rugăciune. D-ḑeŭ este înfricoşat în alegerea aleşilor, înfricoşat în pedépsa reprobaţilor, înfricoşat în purtarea sa, în privirea sa, în privirea primuluĭ om greşit şi a tótă seminţia sa, înfricoşat în întârḑierea luĭ Mesia în timp de patru miĭ de anĭ, înfricoşat în mulţimea popórelor, care nu ajung la lumina Evangelieĭ, înfricoşat în scandale de care permite, ca lumea să fie plină, înfricoşat în loviturile cu care bate pre ómeniĭ sĕĭ, pentru a'ĭ ispiti, înfricoşat în prosperitatea ce o acordă celor rĕĭ, înfricoşat în privirile de obscuritate prin care conduce pre acel ce'l caută.

O D-ḑeule, infinit înfricoşat! Tóte facultăţile sufletuluĭ meŭ sunt înspăimêntate, când gândesc la decretele tale asupra fiilor omeneştĭ. Mĕ închin acestor divine sfaturĭ, nu mĕ silesce a le cunóşte, voesc să merg în credinţă ca patriarchiĭ şi ca toţĭ sfinţiĭ sĕĭ ; fă ca frica de care sunt cuprins să nu'mĭ ridice speranţa. Las tótă sórta mea în mânile tale. Mĕ apropiĭ de tine, nu pentru a examina, dar pentru a bine-cuvênta tóte faptele tale.

VERSUL 5.

Cel ce întórce marea în uscat; în rîŭ vor trece cu piciorul.
Acolo ne vom veseli de dênşul.

Profetul face alusiune la trecerea măreĭ roşiĭ şi a Iordanuluĭ; aceste evenimente eraŭ vechĭ, dar naţiunea se ocupa totdéuna cu bucurie de amintirea acestor minunĭ. Cele doŭĕ viitoruri trebue a fi traduse unul prin trecut şi altul prin present, după cum cer evenimentele. Ebreul nu pune relativul *care* înainte de *întórce* (preface); dar acest relativ nu este de cât o legătură şi nu schimbă sensul.

MEDITAŢIUNI

Profetul ne învaţă în acest vers a nu perde nicĭ-o-dată memoria bine-facerilor generale saŭ particulare ale Dom-

nului. In psalmi se aminteşte adese orî Israeliţilor de trecerea mărei Roşie şi a Iordanului, de minunile lucrate în deşert etc. Acestea eraŭ doveḑi evidente de protecţiunea divină, şi motivele credinţei în favórea Religiunei descoperită. Ast-fel trebue să ne ocupăm neîncetat de faptele Evangeliei, de admirabila stabilire a legei nouă, etc. Minunile sunt rarî astăḑi pentru că acele ale lui Is. Chr. şi ale apostolilor sunt în deajuns.

Dar în sensul moral, Profetul ne învaţă iarăşi de calea ce trebue să urmăm, pentru a ajunge la mântuire. Trebue a trece Marea Roşie, a suferi încercările deşertului, a despărţi Iordanul mai 'nainte de a intra în adevĕratul pământ promis. Ne rĕmâne, ḑice Fer. Augustin, după botez, să trecem un deşert, până ce vom ajunge la pământul făgăduit, la pământul celor vii, la Ierusalimul ceresc. Tótă viéţa acésta este un deşert şi un loc de ispită; dar poporul lui D-ḑeŭ învinge tóte, sub protecţiunea aceluia care a învins lumea. Prin botez tóte pĕcatele nóstre sunt zdrobite, cum fură Egyptenii carii urmăréŭ pre Israiltenî; şi după botez, în timpul călĕtoriei acestei vieţi, noi învingem pre toţi inimicii noştri, luând mâncarea şi bĕutura spirituală.

VERSUL 6

De cel ce stăpâneşte întru puterea sa vécul ochii lui spre némurî privesc; cei ce amăresc, să nu se înalţe întru sine.

Gândirea profetului este de a înălţa puterea lui D-ḑeŭ; ea este eternă; privighéză asupra tuturor popórelor; înfruntă pre cei îndărătnicî şi mândri. De aceea îndémnă pre acești ómenî vicleni, a nu se glorifica în eî înşăşi. Nu este diferinţă aicî înte text şi versiunî.

MEDITAŢIUNI

Numai o putere eternă póte să privigheze asupra tuturor popórelor, şi să cerce gândirile tuturor ómenilor; numai acéstă putere póte să reprime mândria omului. Totul este mare în D-ḑeŭ, stăpânirea sa, puterea, eternitatea, providenţa sa; şi se mai găsesc încă rebelî, necredincioşi, mândri!

VERSUL 7.

Bine-cuvêntaţĭ némurĭ pre Dumneḑeul nostru şi auḑit faceţĭ glasul laudeĭ luĭ.

Se vede că profetul revine la planul psalmuluĭ sĕŭ, care este ca un imn de mulţumire. Textul şi versiunile şi aicĭ sunt fórte conforme.

MEDITAŢIUNI

A bine-cuvênta pre Domnul, este a gândi la perfecţiunile sale, a vorbi de ele; a le celebra prin cântărĭ şi prin mulţămirĭ; a'l recunóşte de autor al tuturor bunurilor; a lăsa în mâna luĭ tóte interesele, tótă destinata sa; a iubi dependenţa de dênsul, a'l consulta în tóte acţiunile sale. Dacă am avea credinţă, acésta ar fi unica nóstră ocupaţie, şi ne-am teme de tot ceea ce ne-ar înturna din acest obiceiŭ sfânt. Câte instrucţiunĭ ne daŭ sfintele cărţĭ şi scrierile sfinţilor despre viéţa rugăciuneĭ, despre contemplarea lucrurilor luĭ D-ḑeŭ! Dar obiectele create ne atrag, ne seduc; şi noĭ trecem o viéţă mizerabilă, pentru ca să trecem la o eternitate încă maĭ funestă.

VERSUL 8

Acelui ce a pus sufletul meŭ întru viéţă şi n'a dat spre clătire piciórele mele.

In ebreŭ, este *sufletul nostru, paşiĭ noştri*; dar este acelaş sens, pentru că Profetul vorbeşte în numele poporuluĭ sĕŭ, saŭ pentru credincioşiĭ din tóte timpurile.

MEDITATIUNI

D-ḑeŭ a destinat pentru viéţă sufletul fie-căruĭ om, credêndu-l nemuritor; el l'a destinat de la început la viéţă prea fericită, creându-l în darul sfinţitor; promiţêndu-ĭ un rescumpĕrător, el l'a destinat a recăpĕta acea viéţă prea fericită ce o perduse. In fine când omul drept móre, D-ḑeŭ dă viéţă sufletuluĭ acestuĭ drept, încoronându-l de virtuţile sale; şi promite chiar de a-l reuni într'o ḑi corpuluĭ sĕŭ pentru

ca tot omul să fie glorificat. D-ḑeŭ, prin sine însuşĭ, voeşte să ne dea viéţă; pĕcatul însă a introdus mórtea în lume. El n'a distrus sufletul dar l'a redus într'o stare maĭ rea de cât mórtea, pentru-că este privaţiunea de D-ḑeŭ şi desperarea eternă, că l'a perdut. Omenĭ nu cunosc nicĭ adevĕrata viéţă, nicĭ adevĕrata mórte: eĭ numesc a vieţui, a se bucura de bunurile falşe ale acesteĭ lumĭ, şi acésta este o adevĕrată mórte; eĭ numesc a muri, a eşi din lumea acésta, şi acésta este pentru ceĭ drepţĭ începutul uneĭ adevĕrate vieţĭ. Cea maĭ mare parte din ómenĭ sunt de obiceiŭ în mórte, prin privaţiunea dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ; şi se sfârşeşte în mórte, care este condemnarea eternă. Sfinţiĭ sunt singurĭ, cariĭ se bucură de viéţă în lumea acésta prin dar, şi cariĭ ajung la viéţă prin posesiunea luĭ D-ḑeŭ.

VERSURILE 9, 10, 11.

Că ne-aĭ creat pre noĭ Dumneḑeule; cu foc ne-aĭ lămurit pre noĭ, precum se lămureşte argintul. Băgatu-ne-aĭ pre noĭ în cursă, pus-aĭ necazurĭ pre umărul nostru, ridicat-aĭ ómenĭ pre capetele nóstre. Trecut-am prin foc şi prin apă şi ne-aĭ scos pre noĭ întru repaos.

Aceste treĭ versurĭ expun încercările ce le-aŭ suferit poporul luĭ D-ḑeŭ, fie la Babilon, fie în alt loc; saŭ maĭ bine diversele necazurĭ, ce se întêmplă celor drepţi. Sunt iarăşĭ treĭ versurĭ în ebreŭ şi grec; dar al doilea vers, care este al ḑecelea al psalmuluĭ, aceste cuvinte: *ridicat-aĭ ómenĭ pre capetele nóstre*, aparţin versuluĭ următor fără a schimba nimic în sens.

In ebreŭ, în loc de: *pus-aĭ necazurĭ pre umĕrul nostru*, este *pus-aĭ sarcina grea pe cópsele nóstre*; dar diferenţa între ceĭ LXX şi Vulgata este fórte mică. Aceştĭ interpreţi aŭ pus *spate* în loc de *cópse*. In loc de *repaos* este *loc îmbelşugat*; este acelaş lucru; căcĭ un loc rĕcoros se înţelege un loc bine *udat*.

MEDITAŢIUNI

In aceste treĭ versurĭ, este imagina sfinţilor persecutaţĭ în viéţa acésta, şi conduşĭ prin aceia la rĕsplătirele cereştĭ; maĭ este şi imagina sufletelor drepte, încercate prin scârbe lăuntrice, pe urmă mângâiate prin abondenţa haruluĭ. Nu este servitor a luĭ D-ḑeŭ, care să nu pótă ḑice, că D-ḑeŭ l'aŭ cercat cum se cearcă metalele prin foc; D-ḑeŭ a per-

mis, ca el să fie expus a cădea în cursele inimicilor mântuireĭ; că necazurile l'aŭ coprins din timp în timp; că aŭ fost apăsat de ómenĭ fără merit și fără compătimire, că a trecut prin foc și prin apă, adică prin diversele calamităţi ale acesteĭ vieţi. Tóte aceste lucrurĭ intră în ordinul predestinaţiuneĭ; trebue a fi asemenea cu Iis. Chr., pentru a participa la gloria sa. Ceea ce este și maĭ sigur, e că martoriĭ lumeĭ nu sunt prin sine însușĭ lipsiţi de necazurĭ; eĭ mărturisesc și lumea cu tóte acestea 'ĭ încântă. Lucru înspăimêntător, dicea Augustin, lumea este în turburare, și nu încetéză a o iubi; ce ar fi, când ar fi ea liniștită? Vĕ lipiţi de lume cu tóte că este diformă: ce ar fi dacă ar fi numaĭ plăceriĭ? Apropiaţi mâinele de spiniĭ lumiĭ, ce ar fi dacă voĭ a-ţi culege numaĭ florĭ?

VERSURILE 12, 13.

Intra-voiŭ în casa ta cu arderĭ de tot; da-voiŭ ţie rugăciunile mele, care le-aŭ osebit buzele mele. Și-a grăit gura mea întru necazul meŭ.

Ebreul și grecul nu fac de cât un vers din: *care le-aŭ deosebit buzele mele, și le-aŭ grăit gura mea întru necazul meŭ.* Se pare că acéstă distincţiune este preferabilă Vulgateĭ; dar și de-o-parte și de alta sensul este acelaș.

Ebreul dice: *Pre care le-aŭ cuvêntat buzele mele,* și *în strimtorare mie*; se sub înţelege, *care aŭ fost* (mie).

Profetul saŭ poporul sĕŭ scăpat din nevoĭ, declară hotărîrea ce aŭ făcut de a merge în casa Domnuluĭ, de a'ĭ oferi sacrificiĭ, de a se achita de voturile sale. Ast-fel sunt și sentimentele unuĭ drept, care esă din lumea acésta, el se silește a merge în casa Domnuluĭ, pentru a'ĭ oferi în etern sacrificiul inimeĭ sale.

MEDITAŢIUNI

Biserica este casa luĭ D-dĕŭ; noĭ oferim aicĭ sacrificiĭ, și'ĭ facem rugăciunĭ. Dar dice Fer. Augustin, acéstă casă nu este încă terminată; ea se construește aicĭ jos, și deja cântă o cântare nouă Domnuluĭ; dar 'ĭ rĕmâne să fie sfinţită și dedicată; ea nu va fi de cât la finitul timpurilor. Iĭ rĕmâne a uni pentru totdéuna petrile viĭ, care o formézĕ cu temelia vecĭnică, care este Is. Chr. Atuncĭ nu va maĭ fi mórte, nicĭ necazurĭ, nicĭ durerĭ; atuncĭ va fi cântarea tot-

déuna nouă, cântarea eternă. Se vede în acéstă descriere frumósă, obligaţiunea în care suntem de a fi petre vii în acéstă Biserică: fără care nu póte fi unirea cu temelia care este Is. Chr.; nu vor mai fi arderi de tot, nici cântări în unire cu îngerii şi sfinţii.

VERSUL 14

Arderi de tot cu mĕduvă voiŭ aduce ţie, cu tămâe şi cu berbecĭ, aduceţi-voiŭ boĭ cu ţapi.

Profetul adună aicĭ tot felul de sacrificiĭ; acel al berbecilor, care cuprinde şi pre meĭ; acel al boilor, care cuprinde şi pre viţeĭ; acel al ţapilor, care cuprinde şi pe eḑi. Acestea se aduceaŭ luĭ D-ḑeŭ.

Aicĭ Vulgata este în totul conformă cu ebreul şi chiar maĭ conformă cu acest text de cât cu Septuaginta, care pune *cu tămâe şi cu berbecĭ*; expresiune pe care o urmézĕ. Parafrasa haldaică, care pune *cu tămâe aromatică şi cu sacrificiŭ de berbecĭ*. Este adevĕrat, că în sacrificiĭ se aprindea tămâe; dar aicĭ se vede că cuvêntul *tămâe* trebue să fie luat pentru mirosul cărnurilor jertfite, cum este scris. Eşire 29, 18; şi veĭ aduce berbecele tot pre jertfelnic, ardere de tot Domnuluĭ întru miros de bună mirésma: tămâere Domnuluĭ este.

In loc de verbul *voiŭ aduce boĭ* etc, în ebreŭ este אעשה care însémnă, *voiŭ face* şi în grec ποιήσω care însémnă acelaş lucru. Dar, aceste treĭ cuvinte se iaŭ pentru *a aduce* (oferi). Virgiliŭ ḑice: Cum faciam vitulam saŭ vitulâ etc. Greciĭ se servesc maĭ adesea de ῥέξω în acest sens; dar Septuaginta ne învaţă că ποιέω are iarăşĭ câte-o-dată acéstă însemnare. Eĭ se servesc în multe alte părţi în acelaş sens. cum. Eşire, 29, 38: Καὶ ταῦτα ἐστιν ἃ ποιήσεις.... ἀμνοὺς ἐνιαυσίους, şi acésta este ceea ce veĭ face în... meĭ de câte un an, unde este evident, că verbul ποιήσεις însémnă *veĭ aduce* precum şi *veĭ face*; maĭ sus vers. 36, aceiaşĭ interpreţĭ ḑic: καὶ τὸ μοσχάριον τῆς ἁμαρτίας ποιήσεις etc. unde Vulgata traduce; Vitulum propeccato offeres, şi ebreul ḑice העשה. La aceeaşĭ carte a Eşireĭ 10, 25, ἃ ποιήσομεν Κυρίῳ, cele ce le aducem Domnuluĭ 3 Regi 18, 23 ἐγὼ ποιήσω τὸν βοῦν τὸν ἄλλον, ego faciam bovem alterum etc. Fac acéstă observare pentru a arăta 1° că ceĭ LXX aŭ înţeles forţa cuvêntuluĭ ebreŭ în părţile unde este vorba de sacrificiŭ, şi l'aŭ tradus bine prin verbul ποιέω 2° că, ḑice textul Sf. Luca şi al Sf. Paul, raportând cuvintele luĭ Is. Chr. în instituirea Eucharistieĭ; τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. el ia fórte adevĕrat verbul ποιεῖτε pentru *oferre*. Aceştĭ scriitorĭ sacri ştiaŭ forţa acestuĭ cuvênt la ceĭ LXX de care se serviaŭ eĭ maĭ în totdéuna în citaţiunile lor din Vechiul Testament. Dacă se dovedéşte dar bine că *Acésta faceţi întru pomenirea mea*, trebue să însemne, *acésta să aduceţi*, etc. va fi dovedit că, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν are aceeaşĭ însemnare. Când nu s'ar găsi

exemple în autorii profani de ποιεῖν în loc de *a aduce, a sacrifica*, ar fi în deajuns pentru a justifica acest cuvênt, Sf. Luca și Sf. Paul, de a ști că cei LXX s'aŭ servit adese orî în acest sens. Nu era decî necesar ca un autor din aceste din urmă timpurî să taxeze de ignoranță textul grec al Sf. Luca, al Sf. Paul și ps. 65, pentru că aŭ întrebuințat verbul ποιεῖν.

MEDITAȚIUNI

Sacrificiul este mărturia cea mai perfectă a dependenței creaturei de D-ḍeŭ; prin sacrificiŭ creatura se oferă cu totul; ea recunóște, că D-ḍeŭ póte s'o distrugă, după cum se distruge victima, care este adusă pe altar. Dacă biserica creștină n'ar avea un sacrificiŭ totdéuna gata a fi adus pentru toți credincioșii, chiar cei mai săraci și mai desprețuiți, acéstă biserică ar fi mai puțin perfectă de cât acea a Iudeilor, unde se oferea luî D-ḍeŭ atâtea sacrificii. Acéstă mulțime de sacrificii arată în adevĕr imperfecțiunea victimelor și a rituluî după care se jertfea; dar în fine eraŭ sacrificii, mărturii publice și sensibile de mărirea și puterea luî D-ḍeŭ. Biserica luî Is. Chr. n'ar avea nimic, care să se pótă compara cu acest cult, dacă ea ar fi lipsită de sacrificiŭ, dacă nu ar avea o victimă escelentă, care să o pótă aduce luî D-ḍeŭ. Căcî că Is. Chr. s'a dus o dată pentru noî, acesta este isvorul tuturor meritelor nóstre și fundamentul religiunei nóstre; dar Iudeii avéŭ în fond acelaș folos; pentru că Mesia viitor dădea preț la tot cultul ce'l aducea luî D-ḍeŭ, fiind-că sacrificiul acestuî Mesia era obiectul real și unic, care figura tóte sacrificiile vechi. Iudeii ar fi avut mai mult de cât noî folosul de a manifesta prin ceremonii sensibile mărirea și prețul acestuî sacrificiŭ viitor, pe când noî n'am avea nimic, care să ne amintéscă, în acelaș gen al cultuluî, sacrificiul rĕscumpărătoruluî junghiat pentru noî, sacrificiul rugăciunilor ar fi comun Iudeilor și creștinilor; Eucharistia n'ar avea, ca melul paschal, îndoitul raport de sacrificiŭ și taină. Acéstă controversă ar putea fi fórte întinsă, și a fost tratată de atâția omeni iscusiți, că este inutil de a mai insista. Să bine-cuvêntăm milostivirea divină, care ne-aŭ lăsat sacrificiul luî Is. Chr., sacrificiŭ unic, dar care va subsista până la finitul secolelor; el nu se înmulțește, reînoindu-se, el este totdéuna acelaș; și noî găsim

tot-odată mijlocul cel mai perfect de a onora pre D-ḑeŭ, de a nutri sufletele nóstre, de a obţinea darurile, de care avem trebuinţă, şi de a expia pĕcatele nóstre.

VERSUL 15.

Veniţi de auḑiţi şi voiŭ povesti voue, toţi ceĭ ce vĕ temeţi de D-ḑeŭ câte aŭ făcut sufletuluĭ meŭ.

Textul şi versiunile se unesc. Profetul apostrofézĕ pre aceĭ, cariĭ se tem de Domnul; şi pentru acest cuvênt frasa ar trebui să fie ast-fel: Veniţi, auḑiţi, toţi cariĭ vĕ temeţi de Domnul, voiŭ povesti câte a făcut sufletuluĭ meŭ. In ediţiunile de Alda şi Compluta, este: Povesti-voiŭ voue toţi cariĭ vĕ temeţi de D-ḑeŭ; şi acésta dă mai mult ordin fraseĭ.

MEDITAŢIUNI

Profetul voeşte să povestéscă bine-facerile luĭ D-ḑeŭ, nu la tótă lumea, dar acelor, carĭ sunt capabilĭ de a se folosi de o asemenea istorisire. Este o mare mângâere în viéţa acésta de a putea vorbi de lucrurile luĭ D-ḑeŭ şi de minunile daruluĭ sĕŭ; dar puţine persóne sunt capabile de o asemenea confidenţă; este mai bine a se închide în sine însuşĭ, şi a nu arăta altora, de cât a expune darurile luĭ D-ḑeŭ la derîderea desfrânaţilor saŭ la indiferenţa ómenilor, saŭ la indiscreţiunea imprudenţilor. Să vorbim de D-ḑeŭ, însuşĭ luĭ D-ḑeŭ, când nu putem vorbi altora cu folos.

Purtarea ce cere Profetul de a vorbi de darurile ce le-aŭ primit de la D-ḑeŭ, este că aceĭ către cariĭ vorbeşte să se témă de D-ḑeŭ. Acéstă temere este începutul înţelepciuneĭ; ea face pre ómenĭ respectuoşĭ către D-ḑeŭ, zeloşĭ pentru gloria sa, cu luare aminte la tóte ocasiunile de a'l cunóşte şi de a'l servi. Cu aceste dispoziţiunĭ, trebue a convorbi cine-va de lucrurile luĭ D-ḑeŭ, are mai multă plăcere de cuvintele ómenilor bunĭ, de cât ómenĭ, carĭ sunt linguşiţĭ de amorul lor propriŭ.

VERSUL 16.

Către dênsul cu gura mea am strigat și l'am înălțat sub limba mea.

In text este: *El a fost înălțat sub limba mea. S'a înălțat* este mai bine de cât *se înalță.* Ceea ce ḑice Profetul aicĭ nu este încă recitarea darurilor ce ĭ-aŭ făcut D-ḑeŭ; este numaĭ expunerea propriilor sale sentimente, și a mijlócelor ce le-aŭ întrebuințat pentru a atinge inima luĭ D-ḑeŭ. Am strigat, ḑice el, către Domnul și limba mea a înălțat măririle sale.

MEDITAȚIUNI

In acest vers sunt: necesitatea și calităȚile rugăciuneĭ; în zadar vom compta noĭ pe milostivirea divină, dacă nu o vom cere cu stăruință, cu strigătul inimeĭ și al limbeĭ, de nu vom celebra măririle luĭ D-ḑeŭ. Acéstă ființă supremă n'are necesitate de laudele nóstre, dar el nu póte renunța la ele. El se iubește infinit și necesar pe sine însușĭ, face totul pentru gloria sa, el nu ne-a creat de cât pentru a primi omagiile nóstre. Dacă suntem indiferenȚĭ în privirea sa, tot isvorul darurilor este secat. Noĭ părăsim pre D-ḑeŭ și el ne părăsește. Și ce se întêmplă? atuncĭ cădem în întunerec, în neputință de a cunóște și de a obține aceea ce póte să ne facă fericiȚĭ.

VERSUL 17.

Nedreptatea de am vĕḑut în inima mea să nu mĕ auḑă Domnul.

Altă dispositiune ce o expune Profetul: este de a nu vedea în sine nicĭ o viclenie, de a nu nutri în inima sa o patimă scumpă și dominantă. Și aicĭ textul și traducerile se unesc.

MEDITAȚIUNI

Acel ce se rógă cu o inimă plină de nedreptate, merită rugăciunea ce o face Sf. Augustin contra inimilor viclene. Vaĭ de aceĭ ce se împart între D-ḑeŭ și demon. D-ḑeŭ se mânie de acéstă împărțire, el se retrage și demonul posedă inima în totul. A se ruga către Domnul și a rĕmânea cu

minciuna, nedreptatea, lăcomia, cu deșertăciunea, cu amorul de bunurile lumeĭ, este întru cât-va a voi să facem pre D-ḑeŭ complice al rĕutăţiĭ nóstre; el ascultă pre pĕcătoșĭ dar umiliţĭ, căiţĭ, convinșĭ de ticăloșia lor, și căutând a umple legăturile pĕcatelor. Să vedem dar, când voim să ne rugăm, dacă nedreptatea domină în sufletul nostru: să cercăm inima nóstră, să cerem ceea ce iubim, ceea ce căutăm. O Dómne! departe de tine, eŭ am făcut de asemenea apropiindu-mĕ, eram neamicul tĕŭ și mĕ prefăceam, că voesc să fiŭ din numĕrul servitorilor tĕĭ.

VERSUL 18.

Pentru acésta m'a auḑit Dumneḑeŭ, luat-a aminte la glasul rugăciuneĭ mele.

Ast-fel este bine-facerea ce recunóște și anunţă Profetul. Domnul l'a ascultat, a privit la lacrimile sale, la strigătele sale, la umilita sa rugăciune. Acest vers este admirabil. Când Profetul invită în versul 15 pre toţĭ ómeniĭ buni a auḑi ceea ce voește să povestéscă de milostivirea Domnuluĭ, s'ar crede că el voește să se întindă fórte mult asupra acestuĭ obiect; și totul se termină a ḑice, că Domnul *l'a auḑit, și a luat aminte la rugăciunea sa.* Acéstă precisiune ne învaţă multe lucrurĭ: 1) Că aceĭ pre carii învită a asculta, știaŭ deja mărimea necazurilor sale, și el 'ĭ învaţă deplin de ajutorul luĭ D-ḑeŭ, ḑicênd că aŭ fost auḑit. Acest cuvênt numaĭ era de ajuns pentru a'ĭ informa de întinderea darurilor ce le-aŭ primit; 2) Când ḑice ómenilor bunĭ că a fost auḑit în rugăciune, numaĭ ideea ce aŭ de milostivirea divină, 'ĭ luminéḑă în de ajuns despre starea aceluĭ ce a încercat-o. Eĭ nu se pot îndoi, că sufletul sĕŭ n'a fost ca înondat de dar, că n'ar fi intrat într'o mare intimitate cu D-ḑeŭ; 3) Că persónele care se tem de D-ḑeŭ, auḑind spunêndu-se despre un drept, că D-ḑeŭ l'a ascultat după multe necazurĭ, înţeleg numaĭ prin acest cuvênt, cât de mare a trebuit să fie căldura și constanţa rugăciunilor, ce acest drept le-aŭ adresat către D-ḑeŭ. Cu cât aceste persóne se tem de D-ḑeŭ cu atâta ele cunosc calităţile ce trebue să le aibă rugăciunea pentru a'ĭ atinge.

Iată-o parte din aceea ce se póte ḑice pentru a da cuvêntul pentru aceste extreme persecutărĭ, cu care se exprimă Profetul despre marele lucrurĭ, ce Domnul le-aŭ lucrat cu el.

MEDITATIUNI

Nu trebue să perd din vedere aceea ce ḑice profetul în versul 15: Veniţĭ, auḑiţĭ lucrurĭ marĭ, ce Domnul le-aŭ

făcut sufletuluĭ meŭ. Nu este vorba aicĭ de bunurĭ temporale, cel puțin ele nu sunt obiectul acesteĭ vestirĭ saŭ a acesteĭ rugăciunĭ. Sufletul sĕŭ a fost plin de bine-facerĭ, și el învita pre aceĭ ce se tem de D-ḍeŭ a cunóște și a stima prețul acestor favorurĭ. Când Profetul adaogă după aceea, că Domnul l'a auḍit, el pune sub ochiĭ acestor drepțĭ cărora le vorbește, tot ceea ce'șĭ pot imagina maĭ mare, pentru că este vorba de tóte bine-facerile spirituale, maĭ ales de dragostea luĭ D-ḍeŭ, care este basa și fundamentul lor. Ca și cum Profetul ar fi ḍis: Am cerut tóte virtuțile, credință, răbdarea, statornicia, pacea sufletuluĭ, unirea cu D-ḍeŭ, încrederea în milostivirea sa, deslipirea de tóte bunurile create, într'un cuvênt de tot ceea ce face fericirea sufletuluĭ; și Domnul mi-a acordat totul, luând aminte la rugăciunea mea. Ce rĕmâne de dorit? Ce rĕmâne de explicat? Augustin strigă: Fericit este sufletul acela pe care'l privește milostivirea Divină, pe care'l supune umilința, pe care pietatea 'l susține până la sfârșit, pe care supunerea 'l conduce, pe care 'l întovărășește stăruința, pe care caritatea 'l unește cu D-ḍeŭ!

VERSUL 19.

Bine este cuvîntat Dumneḍeŭ, carele n'a depărtat rugăciunea mea și mila sa de la mine.

Verbul *n'a depărtat* servește la ceĭ douĭ membri aĭ versuluĭ; D-ḍeŭ *n'a depărtat* rugăciunea mea, și D-ḍeŭ *n'a depărtat* mila sa de la mine. Profetul știa, că dreptatea divină mărginește câte o-dată saŭ oprește efectele milostivireĭ. Atuncĭ acéstă dreptate supremă *îndepărtéză* întru cât-va mila totdéuna gata a erta; acest temperament al dreptățiĭ și al bunătățiĭ constitue înțelepciunea divină. Profetul înalță aicĭ două marĭ folóse: D-ḍeŭ a primit rugăciunea sa, și milostivirea luĭ D-ḍeŭ a avut un curs liber. Obiectul bine-cuvêntărilor și al mulțumirilor, care termină acest psalm, este acesta.

MEDITAȚIUNI

Profetul ḍice în alt loc, că: *pământul este plin de mila Domnuluĭ*, pentru a ne face să înțelegem că timpul de a încerca mila este acel ce'l petrecem pe pământ. Să profităm

de acest timp, care este și al rugăciunii; vine momentul, când numaĭ este timp de rugăciune și dreptatea divină, exercitézĕ drepturile sale. Vaĭ de acel, care nu prepară nimic pentru acel moment! El va fi privat de bine-cuvêntările Domnuluĭ. El nu va avea parte de cât de disperare; tóte sentimentele sfinților vor fi perdute pentru el. O Dómne! de a'șĭ fi avut nenorocirea de a te perde, în deșert dar am meditat divinele lecțiunĭ ale Profetuluĭ tĕŭ, și am cântat sfintele sale cântărĭ. Cât de mult mĕ întristézĕ acéstă gândire! dar cât de mult mĕ îndémnă în acelaș timp de a mĕ înturna către tine, de a cere mila ta, și de a merge în căile sfântuluĭ tĕŭ adevĕr!

PSALMUL LXVI

Se citește în titul: *Intru finit, psalmul cântăreĭ luĭ David întru laude.* Aceste două cuvinte *luĭ David* nu sunt în ebreŭ. Celĭ LXX póte că le-aŭ adaus, pentru că vedeaŭ că acest psalm este prea conform cu sentimentele ce acest profet arată în alt psalm. Este vorba aicĭ de mulțumirĭ și rugăciunĭ pentru a obține nouă bine-facerĭ de la D-ḑeŭ. Nu se póte spune cu ce ocasiune particulară a fost compus acest psalm. Sfinții părinții aŭ vĕḑut aicĭ dorințele sântuluĭ rege în privirea luĭ Mesia viitor, de rĕscumpĕrarea ómenilor și de chemarea némurilor. In prescurtarea sa este fórte viŭ și fórte atingĕtor.

VERSUL I.

Dumnezeule milostivește-te spre noĭ și ne bine-cuvintézĕ,
luminézĕ fața ta spre noĭ, și ne miluește.

Acéstă repetire, *să ne miluéscă*, nu se găsește nicĭ în ebreŭ nicĭ în grecul Vaticanuluĭ, nicĭ în Fer. Ieronim, nicĭ în vechea psaltire a Bisericeĭ romane. Ea este în edițiile grecești de Alda și Compluta. Póte că acéstă repetire ține în Vulgata locul luĭ *Selah*, care se găsește în acéstă parte în ebreŭ, și care se pare a fi fost un termen de aprobare. Orĭ cum ar fi, acéstă adițiune saŭ repetire nu

schimbă nicĭ decum sensul, pentru că aceste cuvinte se găsesc deja în vers, care alt-fel este exact acelaș în text și în versiunĭ.

Uniĭ interpreți traduc la viitor, *D-ḑeŭ ne va milui,* și ebreul este susceptibil de acéstă versiune, fără a esclude pe cea a celor LXX și a Vulgateĭ.

MEDITAȚIUNI

Profetul dorește treĭ lucrurĭ în aceste versurĭ: întâiŭ că D-ḑeŭ se aibă milă de el și de poporul sĕŭ; al doilea că'ĭ umple de bine-cuvêntările sale; a treia că rĕspândește asupra lor lumina sa. Este un fel de gradațiune: trebue a intra maĭ întâiŭ în dar cu Dumnezeŭ, și acesta este efectul milelĭ sale; trebue în urmă a înainta în virtuțĭ, și acesta este efectul abondentelor sale bine-cuvêntărĭ; trebue în fine a se apropia de el, a se uni întâiŭ cu el și acesta este efectul luminilor superióre ce le rĕspândește în suflet. Iis. Chr. a lucrat aceste treĭ minunĭ manifestându-se în lume; el a avut milă de némul omenesc, l'a umplut de bine-cuvêntărĭ, el i-aŭ descoperit mistere sublime. Profetul dorește în acest vers venirea luĭ Mesia; noĭ posedăm acest bine nestimabil, cum vom profita noĭ? Ce subiect de plângere pentru cea maĭ mare parte din creștinĭ, și pentru mine în particular.

VERSUL 2.

Ca să cunóștem pre pământ calea ta în tóte némurile, mântuirea ta.

Profetul vorbind de D-ḑeŭ la a treia persónă, ĭ adresează acum cuvêntul; el vorbește ast-fel până la versul al șaselea exclusiv, și a treia persónă revine la acest al șaselea vers, care este cel din urmă. Se vede prin aceea, că corul începe și termină psalmul, mijlocul este cântat prin un singur cântăreț; acésta este dovada și semnul sentimentuluĭ prea viŭ care lipea pre Profet de D-ḑeŭ și de Mesia cel viitor. El dorește venirea acestuĭ Mesia, pentru ca să cunóscă căile luĭ D-ḑeŭ și darul mântuireĭ ce Mântuitorul revarsă asupra tuturor națiunilor.

MEDITAȚIUNI.

Nimic nu este maĭ cu șir de cât rugăciunea Profetuluĭ; el cere ca D-ḑeŭ să lumineze splendórea feței sale asupra

nóstră, pentru ca să cunóștem pre pământ căile sale, planurile sale în raport cu mântuirea nóstră. Fără acéstă lumină divină, noĭ nu vedem nimic în căile sfinţenieĭ; dar când ea ne luminéză, totul se luminéză, totul se arată înaintea nóstră. Iis Chr. este *calea* și prin el intrăm în cariera vieţeĭ. Acéstă carieră este *nouă*, ḑice Apostolul; *nouă* pentru că ea n'a fost arătată lămurit și în totul poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ; *nouă* pentru că ea este cu totul contrară cu căile în care a intrat omul vechiŭ; *nouă*, pentru că ea nu sémĕnă cu ceea ce ne-o arată lumea, și la care ne invita patimile; *nouă*, pentru că ea conduce la acel pământ noŭ unde locuește dreptatea, și care ne este făgăduit prin Iis. Chr.

VERSURILE 3, 4.

Mărturisească-se ţie popórele, Dumneḑeule, mărturisească-se ţie popórele tóte. Veseléscă-se și să se bucure neamurile; că veĭ judeca popórele întru dreptate și neamurile pre pământ veĭ povĕţui.

Profetul dorește două lucruri: întâiŭ ca tóte popórele să binecuvinteze și să glorifice pre Domnul; al doilea că tóte popórele acestea să salte de bucurie. Rezonul ce-l dă este, că D-ḑeŭ va judeca și va conduce tóte naţiunile cu dreptate, adică că vor înceta de a fi sub imperiul tiranic al demonuluĭ și al pasiunilor. In ebreŭ și chiar în grec este *veĭ judeca* și *veĭ povĕţui*; este acelaș sens, pentru că Profetul vede ca present, ceea ce era viitor. Fer. Ieronim traduce ca Vulgata prin present.

MEDITAŢIUNI

Profetul face aicĭ ceea ce Apostolul făcu atâtea secole după el; el îndémnă la bucurie și veselie popórele luminate de lumina divină, pre naţiunile instruite de căile mântuireĭ. Și unul și altul eraŭ cu totul depărtaţĭ de ideile lumiĭ, care privește serviciul luĭ D-ḑeŭ ca un angajament la tristeţă și melancolie, ca renunţarea a tot felul de mângâere. Sfinţiĭ din contră nu vedeaŭ în căile mântuireĭ de cât pacea interióră, isvorul adevĕratelor plăceriĭ. Domnul este judecător și povĕţuitor al sufletelor drepte; ele nu se pot teme sub conducerea sa, nicĭ de nedreptate nicĭ de rătăcire.

VERSURILE 5, 6.

Mărturisească-se ţie popórele, Dumneḑeule; mărturisească-se ţie popórele tóte; pământul şi-a dat rodul sĕŭ. Bine-cuvintéză-ne pre noĭ, Dumneḑeule.

Pentru aceste versurĭ sunt treĭ în ebreŭ şi în grec dar fără diferenţă de sens. Ebreul şi Grecul termină primul lor vers, cu *pământul* etc.; acest cuvênt începe versul următor, care se termină la al doilea *bine-cuvintéză* etc., şi acest cuvênt începe al treilea vers, care coprinde tot restul până la finele psalmuluĭ.

MEDITATIUNI

Nu ne putem îndoi iarăşĭ că nu este vorba aicĭ de Mesia pe care Profetul 'l descrie ca pe un fruct al pământuluĭ sĕŭ pentru că s'a născut şi s'a arătat în Iudeia. Acesta este germenile, care trebuia să iasă din semânţa luĭ Iesé, tatăl luĭ David; este producţiunea fecundă cu care semĕnătorĭĭ aŭ umplut pământul. El fu sterp până atuncĭ pentru că toţĭ descendenţiĭ primuluĭ om eraŭ fructe stricate şi conrupte în principiul lor. Is. Chr. apăru în lume învestit de tóte darurile haruluĭ, şi aducênd cu el remediul tuturor relelor care bântuia némul omenesc.

El fu isvorul tuturor bine-cuvêntărilor. Avea puterea de a le rĕspândi peste tóte neamurile viitóre, pentru că era D-ḑeŭ. Profetul l'a vĕḑut în spirit, noĭ ne bucurăm de presenţa sa; dar ce urmărĭ tragem noĭ de aicĭ? Mulţumim noĭ Domnuluĭ pentru acéstă bine-facere nepreţuită? Profităm noĭ de bine-cuvêntarea ce ne oferă? avem noĭ pentru el o temere fiéscă?

PSALMUL LXVII

Titlul este: *Intru sfârşit psalmul cântăreĭ luĭ David;* ceea ce arată, cum s'a observat în alt loc că acest psalm era destinat a fi cântat în tótă urmarea timpurilor; aşa că vocile omeneştĭ începeaŭ şi instrumentele urmaŭ. Se arată iarăşĭ prin titlu, că David este autorul acestuĭ frumos cântec,

cel mai încărcat de figuri și cel mai greŭ, după cum se crede din tótă psaltirea. S'aŭ silit fórte mult pentru a găsi acestuĭ psalm un obiect și un plan uniform. Ar fi nefolositor a raporta tóte sentimentele interpreților. Ne vom opri la douĕ, care sunt cele mai simple; întâiŭ că acest psalm, are de obiect solemnitatea transportăriĭ chivotuluĭ din casa luĭ Obededon în cetatea Ierusalimuluĭ.

Al doilea este că el înalță victoria luĭ Mesia asupra pĕcatuluĭ și asupra infernuluĭ, învierea sa, înălțarea sa promulgarea Evangelieĭ sale. Ceea ce înlesnește mult acéstă opinie, este că Apostolul (phes. 4, 8) a citat versul 19 al psalmuluĭ, și l'a aplicat la învierea și înălțarea luĭ Is. Chr. Aceste douĕ se pot primi ca întemeiate pe literă, și în notele ce trebue a se face asupra fie-cărui vers, se va ținea sémă și de unul și de altul.

VERSUL 1.

Să se scóle Dumnedeŭ și să se risipéscă vrăjmașiĭ luĭ și să fugă de la fața luĭ: ceĭ ce-l urăsc pre dênsul.

Textul și traducerile se acordă perfect în acest vers, care este acelaș ca și cântarea luĭ Moisi, când a ridicat chivotul pentru a da semn de plecare în câmpul luĭ Israil, pe timpul rătăcireĭ de patru-decĭ de anĭ în pustie. Sîântul legislator dicea atunci: *Scóla-te, Dómne, să se risipéscă vrăjmașiĭ tĕĭ; și să fugă de la fața ta toți ceĭ ce te urăsc.* Este decĭ natural de a crede, că David, strămutând chivotul din casa luĭ Obededom în cetatea Ierusalimuluĭ, repetă acelaș imn de veselie. Scriitorul sacru a carteĭ a doua a Regilor și a primeĭ cărți din Paralipomenon dice, că acest sînt chivot fu strămutat între aclamațiunile de bucurie și în sunetul trâmbițelor; că David avea cu el tóte triburile și șépte coruri de musică, și însuși juca înaintea Domnuluĭ. Recunoscênd tóte împrejurările acestea și comparându-le cu litera psalmuluĭ, se vede fórte învederat, că el fu compus și cântat cu acéstă ocasiune; de și Proletul în adevĕr l'a îndreptat, adăogat și perfecționat în urmă.

Acest prim vers póte iarăși conveni fórte bine la venirea luĭ Mesia, a căruĭ figură era chivotul legiĭ. Proletul 'l învita a se arăta a risipi pre toți inimiciĭ mântuiriĭ, și aĭ alunga cu o singură privire a sa. Triumful luĭ Mesia a fost vĕdit maĭ cu sémă în învierea și înălțarea sa gloriósă. În învierea sa, el a înspăimêntat pre aceĭ ce 'l păzeaŭ; și după înălțarea sa, el trimise pre Sî. Spirit, care făcu din Apostolĭ atâția cuceritorĭ carĭ supuseră popórele la adevĕrul Evangelieĭ.

MEDITAȚIUNI

Sunt două versurĭ ale luĭ Mesia, două ocasiunĭ unde el trebue să triumfe de inimiciĭ sĕĭ; întâia a trecut și ne bucurăm de ea, a doua are să vie și o așteptăm. In cea d'întâiŭ, inimiciĭ acestuĭ rĕscumpĕrător al ómenilor aŭ încercat puterea sa, și aceĭ cariĭ aŭ voit să profite de invitațiune, s'aŭ vĕdut încărcațĭ de bine-facerĭ, luminațĭ de adevĕr și coprinșĭ de dragoste. In a doua venire, inimiciĭ acestuĭ Mesia nu vor încerca de cât dreptatea sa, eĭ nu vor duce înaintea luĭ de cât nedreptățile și ura lor ce aŭ avut pentru el. La ce trebue să se aștepte eĭ? Conștiința lor ĭĭ va rușina, și nelegiuirile lor 'ĭ vor acoperi de rușine. Nicĭ o-dată omul nu va înțelege cu drept cuvênt ce e ura luĭ D-ḑeŭ, înțeleg ura ce pĕcătoșiĭ aŭ pentru acest autor suprem al existențiĭ lor, și cât de urîciósă și neplăcută este acéstă ură. Ar trebui să cunóștem tóte drepturile luĭ D-ḑeŭ asupra omuluĭ, tótă întinderea bine-facerilor sale, și tot prețul dragosteĭ sale.

VERSUL 2.

Precum se stinge fumul să se stingă, cum se topește céra de fața foculuĭ așa să piară pĕcătoșiĭ de la fața luĭ D-ḑeŭ.

In ebreŭ este: cum se spulberă fumul așa să'ĭ spulberĭ, etc. este acelaș sens. Aceste comparațiunĭ, de care se maĭ servește Profetul și în alt loc, sunt prea proprĭĭ pentru a arăta slăbiciunea celor rĕĭ înaintea Domnuluĭ, și ușurința cu care Domnul 'ĭ spulberă. Fumul este purtat de vênt, céra se topește de foc și impioșiĭ cad fără tărie și fără resistență înaintea majestățiĭ celuĭ Prea Inalt. Se vede în cărțile luĭ Moisi, în acea a luĭ Iosua, și a Regilor, cât de înfricoșată era inimicilor luĭ Israil presența Chivotuluĭ. Se vede în istoria Apostolilor și în aceea a Bisericeĭ, câte victoriĭ purta numele luĭ Is. Chr., asupra puteriler infernuluĭ, cum ĭĭ tămăduia de bóle, și'ĭ vindeca pre ceĭ îndrăciți.

MEDITAȚIUNI

Ceĭ doĭ marĭ inimicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ, în sufletul pĕcătosuluĭ, care gândește a se converti, sunt vanitatea spirituluĭ sĕŭ, și asprimea inimeĭ sale. Când darul luĭ Is. Chr. se face

simţit acestuĭ pĕcătos, vanitatea sa dispare cu fumul ce 'l risipeşte vêntul; asprimea inimeĭ sale se înmóe ca céra în faţa foculuĭ. Acéstă inimă, ḑice Sf. Gregorie, maĭ 'nainte nesimţitóre şi înghe̊ţată, primeşte în fine căldura dragosteĭ divine şi începe a se topi de căldura spiritului; atunci el arde de dorinţa lucrurilor eterne, care maĭ 'nainte nu făceaŭ asupra luĭ nicĭ o impresie. Tot acest foc, care 'l face susceptibil de dragostea divină, îl întăreşte de-o-potrivă pentru faptele haritățiĭ. El crede şi vesteşte altora ceea ce cu plăcere a auḑit. Iată decĭ după acest sfânt doctor, cel maĭ mare inimic al luĭ D-ḑeŭ, învins prin atingerea dragosteĭ sfinte. Vanitatea iarăşĭ cedéză acestuĭ cuceritor al spiritelor. Mândria, ḑice, Sf. Chrisostom, nu vine de cât din ignoranţa de D-ḑeŭ. Cel ce se întórce către D-ḑeŭ, începe a'l cunóşte, tótă fala luĭ pĭere, tótă mândria se nimiceşte. Acest fum nenorocit se risipeşte, şi nu rĕmĕne de cât îndemnul luĭ D-ḑeŭ, care este totul, şi creaturĭ care nu sunt nimic.

VERSUL 3.

Şi dreptiĭ să se veseléscă şi să se bucure înaintea luĭ D-ḑeŭ, să se desfăteze întru veselie.

Ebreul şi grecul pun aceste verburĭ: *să se veseléscă, să se bucure, să se depărteze.* Interpretul nostru pune *epulentur*, care înseamnă *a se veseli în óspeţe*, şi se înseamnă că acest termen este convenabil în acéstă parte, pentru că transportarea chivotuluĭ, fu urmată de ospeţe solemne, în presenţa Domnuluĭ, cum arată prima carte a Psalm. 16, 3, 4.

La venira luĭ Mesia, dreptiĭ Vechiuluĭ Testament aŭ fost plinĭ de veselie, pentru că intrarea ceruluĭ le fu deschisă. Pacea fu anunţată ómenilor, cerul făcu par.e pămêntuluĭ de veseliĭ nespuse.

MEDITAŢIUNI

In noua alianţă este o veselie, care umple de bucurie sufletele dreptilor. Nu maĭ este un ospĕţ înaintea chivotuluĭ, este însuşĭ Dumneḑeul celor douĕ Testamente, care se dă spre mâncare fiilor sĕĭ. De ce veselie sunt cuprinşĭ sfinţiĭ cariĭ staŭ la masa luĭ Is. Chr. Numaĭ eĭ pot să explice transporturile lor, ba încă limba lor este adese orĭ prea puţin eloquentă pentru a spune ceea ce se petrece în inima lor. *Să aruncăm ochiĭ*, ḑicea Sf. Ambrosie, asupra venerabi-

luluĭ sacrament. Din acest isvor al mântuitoruluĭ esă apa mântuireĭ, apa care umple de veselie; acolo ni s'a pregătit masa cerescă, și pe acéstă masă stă paharul, care produce o veselie sfântă. Iată bogățiile ce le dăruește Is. Chr. sĕracilor și celor simpli.

VERSUL 4.

Cântați luĭ D-ḑeŭ, cântați numeluĭ luĭ; cale faceți celuĭ ce s'a suit peste apusurĭ; Domnul este numele luĭ.

In text este: *Faceți calea aceluĭ ce călătorește prin deșerturĭ*, saŭ *în înălțimele ceruluĭ* saŭ *în frumuseță*. Nu se póte nega cu tóte acestea, că cuvêntul בערבות însémnă și *spre sĕră, la apusul sóreluĭ*. Tóte sensurile acestea sunt bune, și aŭ putut să fie înțelese de profetul. D-ḑeŭ fu purtat prin deșerturĭ, când chivotul legeĭ conducea tabăra luĭ Israel; D-ḑeŭ să pórtă pe nourĭ, și în regiunea cea maĭ înaltă de cât cerurile, care este representată ca harul sĕŭ, D-ḑeŭ este purtat de *frumuseță*, pentru că se bucură de tóte bunurile și nu este supus nicĭ-unuĭ rĕŭ; în fine D-ḑeŭ s'a suit peste apusurĭ, saŭ pentru că chivotul fu adus dintr'un loc, care era la occidentul Ierusalimuluĭ, saŭ pentru că colóna de nourĭ sta în deșert deasupra chivotuluĭ, și se credea că D-ḑeŭ este purtat de acéstă colónă, care era semnul tabereĭ. Trebue a observa în adevĕr că *peste apusurĭ* póte fi în acéstă parte tot acelaș lucru ca și *peste întunerece*. Tóte aceste explicațiunĭ, încă odată, sunt întemeiate pe litera textuluĭ.

In al doilea sens relativ la Mesia, aceste cuvinte ale psalmistuluĭ se explică fórte bine. Profetul învită pre tóte popórele *a pregăti calea* luĭ Mesia; ceea ce repetă maĭnainte mergĕtorul în timpul venireĭ sale pe pămênt. Acest Mesia trebuia să vie din cer, locuința sa; el trebuia să vie pre pămênt, care era atuncĭ ca un deșert; trebuia să vie în întunericul mortalităților nóstre, el care altfel se bucura de tótă gloria și de tóte veseliile ceruluĭ.

Numele sĕŭ este Domnul; textul dice: *Iah numele luĭ.* Acest *Iah* equivalézĕ cu Iehovah, și însémnă ființa supremă, eternă, ființa care există prin sine însușĭ. Cred că este un mister particular în acéstă expresiune, în Iah numele luĭ, și că însémnă că Mesia are numele sĕŭ în esența Divină, adică în Părintele sĕŭ, care l'a născut înainte de toțĭ veciĭ. Numele sĕŭ este *Cuvêntul*: dar după cuvêntul Sf. Ión. *La început*, adică din tótă eternitatea, *era cuvêntul și cuvêntul era la D-ḑeŭ și D-ḑeŭ era cuvêntul.*

Ebreul unește cu versul 4 și: *bucurați-vĕ înaintea luĭ*; grecul unește aicĭ maĭ mult, *tulbura-se-vor de fața luĭ*; Vulgata pune tóte cuvintele acestea în versul 5.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ este etern, viéța, ființa cea mai înaltă, ființă ce există prin sine însăși; iată minunele sale saŭ mai bine numele sĕŭ; căcĭ tóte aceste denumirĭ înseamnă acelaș lucru. Ce este omul? ființă dependentă, supusă morțiĭ, mărginită la durata timpuluĭ; el este praf și cenușă. Ce sentimente trebue să am eŭ de D-ḑeŭ și de mine comparat cu D-ḑeŭ? Dacă consider pre Iis. Chr., vĕd că întrunește ambele extremitățĭ; că este D-ḑeŭ și om; etern și locuind în timp (cum se exprimă Scriptura); ființa cea mai principală, și ființa supusă morțiĭ; Cel Atot puternic și omul durerilor, *verme*, ocara ómenilor. El este purtat de nourĭ, și îngropat în mormênt; se bucură de tóte plăcerile ceriuluĭ, și este plin de tristeță, sufletul sĕŭ este cufundat în amărăciune. Profetul îndémnă a celebra gloria sa, a'ĭ prepara calea, a sălta de bucurie în presența sa; și ḑice singur, că *fericiți sunt cei ce plâng, și cariĭ sunt persecutați pentru el.* Tóte aceste extremitățĭ se împacă în el, pentru că el este D-ḑeŭ-om; pentru că a venit să împace cerul cu pământul; pentru că l'a făgăduit a deschide ómenilor calea mântuireĭ.

VERSUL 5.

Și vĕ bucurați înaintea luĭ, să se turbure de fața luĭ, a părinteluĭ celor săracĭ și a Judecătoruluĭ vĕduvelor.

Profetul îndeamnă pre credincioșĭ a mărturisi sentimentele lor prin săltărĭ de veselie, și 'ĭ înștiințéză în acelaș timp, că inimicĭĭ lor vor fi tulburați și rușinați, vĕḑênd că D-ḑeŭ este apĕrătorul orfanilor și al vĕduvelor.

Aceste cuvinte, *turba-vor de fața luĭ*, nu sunt de cât în ceĭ LXX și nicĭ de cum în ebreŭ. Nu se observă chiar nimic, care să fi putut da loc la acéstă adăugire, care însă nu deformézĕ psalmul; căcĭ precum presența chivotuluĭ umplea de veselie pre Istraeliți, ea turbura pre inimicĭ, pre apăsătorĭĭ săracilor și a vĕduvelor. Așa este prea convenabil, ca Profetul, vorbind de protecțiunea de care se bucură aceste persóne întristate, și de interesul ce D-ḑeŭ ia pentru apĕrarea lor, să facă mențiune în acelaș timp de violințele inimicilor lor, și de turburarea ce trebue să escite în sufletul lor presența acestuĭ D-ḑeŭ rĕsbunător al celor apăsați. Trebue decĭ a crede, că aceste cuvinte se găseaŭ în exemplarul celor LXX; și

nu este nicĭ de cum adevĕrat că le-ar fi adăugat de la sine, dacă n'ar fi cetit nimic de asemenea în cărțile lor.

In ebreŭ, și chiar în grec, se unește la acest vers: *D-ḑeŭ este în locul cel sfânt al sĕŭ*, ceea ce versiunea nóstră pune în versul următor; dar acésta nu pune nicĭ o diferență în sens.

In fine, calitate de *Părinte al orfanilor și judecător* (rĕsbunător) *al vĕduvelor*, convine luĭ D-ḑeŭ și Mesia. Transportând chivotul, Profetul a adunat în onórea sa, tóte titlurile de mărire, tărie de bine-facere, care sunt datorite Ființei supreme, și profetisând asupra venireĭ luĭ Mesia, el a avut de o potrivă în vedere tóte titlurile acestea.

MEDITAȚIUNI

Pe pământ noĭ suntem toțĭ în starea orfanilor și a vĕduvelor. Tatăl nostru și soțul nostru este în cer; el se intereséză de noĭ, dar nu ne bucurăm de presența sa, și suntem totdéuna în pericol de a'l perde și de a nu'l maĭ poseda nicĭ-o-dată. Acéstă gândire ne inspiră douĕ sentimente ce le insinuă Profetul: sentimentul de *veselie*, pentru că avem în cer un părinte și un soț; sentiment de *turburare*, pentru că putem să fim privațĭ de el în eternitate; dar acéstă turburare trebue să fie subordonată *nădejdeĭ* și *dragosteĭ*. Apostolul, care ne ḑice să lucrăm mântuirea nóstră cu fricĭ și cu cutremur, ne ḑice de a ne bucura în Domnul. Te bine-cuvintez, Dómne, ḑicea Augustin, pentru că dragostea ce am pentru tine nu mĕ împedecă de a mĕ teme de tine și pentru că acéstă temere nu mĕ împedecă de a te iubi.

VERSUL 6

Dumneḑeŭ este în locul cel sfânt al sĕŭ. Dumneḑeŭ face a lăcui pre ceĭ ce sunt într'un fel în casă.

S'ar putea traduce: *El face să locuéscă ómeniĭ solitarĭ într'o casă*, adecă, care dă o familie acelor ce nu o aŭ; saŭ maĭ bine: Acel ce face să locuéscă ómeniĭ fără ajutor și fără sprijin într'o casă liniștită. Se observă că cuvêntul ebreŭ יחידים însémnă *uniți* și *singurĭ*. Ceĭ LXX l'aŭ luat în prima însemnare, punênd μονοτρόπους, ce se traduce prin *într'un fel* (unius moris); Fer. Ieronim și alțiĭ traduc prin *solitarios* (singuraticĭ); aceste sensurĭ diverse sunt bune. D-ḑeŭ reunea pre Israeliți, și Mesia a reunit pre Iudeĭ și neamurĭ într'o Biserică. Ast-fel primiĭ creștinĭ, după St. Luca, eraŭ într'o inimă și suflet.

MEDITAȚIUNI

Iis. Chr. ne-aŭ învĕțat că cu toțiĭ avem acelaș părinte în cer; ceea ce strînge legăturile dragosteĭ între adevĕrațiĭ creștinĭ. Iis. Chr., dice Augustin, a stabilit o familie mare, cu toțiĭ aŭ acelaș Părinte; sclavul și stăpânul, soldatul și împĕratul, sĕracul și bogatul dic cu toțiĭ: *Tatăl nostru carele eștĭ în cerurĭ.* Toți sunt născuțĭ din acelaș părinte pămêntesc pentru mórte, și toțĭ se renasc dintr'un Părinte pentru viéță.

VERSUL 7

Scoțênd pre ceĭ din obezĭ cu vilejie; asemenea pre ceĭ ce amărăsc, pre ceĭ ce locuesc în mormênturĭ.

Cred că versiunea nóstră dă póte bine sensul textuluĭ și al traducerilor, Ebraiștiĭ traduc: *cel ce scóte pre ceĭ încătușațĭ* și nu vorbește de *tărie, de putere.* Eĭ iaŭ acest cuvênt בכושרות pentru *de compedibus* (din obezi) pe când acest cuvênt însémnă propriŭ oportunitatibus, în rectitudinibus; ceea ce este sensul ce l'aŭ vĕdut Teodotion și Simaca, și pe care ceĭ LXX l'aŭ tradus prin ἐν ἀνδρείᾳ. Tot ceea ce D-dĕŭ face este totdéuna la timp și totdéuna efectul puterеĭ sale.

Restul versuluĭ 'l traduc; iar ceĭ ce se abat, locuesc saŭ vor locui în locurĭ sterpe. Eĭ iaŭ particula אך în sens adversativ ce are câte o-dată, dar că însémnă iarăși și maĭ ades, certé, profecto, etiam; și ast-fel aŭ luat'o ceĭ LXX. Cât despre *locurĭ sterpe*, ce acești interpreți traduc prin *mormênturĭ*; este maĭ acelaș sens; aceĭ carĭĭ se găsesc în deșerturile fără apă, fără societate, fără ajutor, sunt ca în mormênturĭ. Nu este dar a considera maĭ mult de cât sensul frasei de care ceĭ LXX și Vulgata se servesc pentru a înălța milostivirea divină, pe când ebraiștiĭ îl întórnă în pedépsă contra acelor ce se îndepărtéză de el. Căcĭ aceștia dic: iar ceĭ ce se abat locuesc în locurĭ secĭ pe când ceĭ LXX și Vulgata dic, că D-dĕŭ isbăvește chiar pre rebelĭĭ, carĭ locuesc în mormênturĭ. Urmând ebreul, cuvênt după cuvênt este, etiam rebelles (qui) habitant siccitatem. Nu vĕd dar ca să se póte taxa aicĭ traducerile nóstre că schimbă acéstă parte a versuluĭ într'un sens contrar cu textul. Și este mult maĭ conform cu privirile milostivireĭ, de care se ocupă Profetul, de a dice, că D-dĕŭ saŭ Mesia mântuește chiar pre aceĭ pre carĭĭ rescóla lor 'ĭ-aŭ făcut să lăcuiască în locurĭ sterpe saŭ în mormênturĭ. Pentru ce, de exemplu, nu s'ar vedea mărturisirea necredincioșilor din timpul luĭ Noe, de care vorbește sfântul Apostol Petru în prima sa Epistolă? Apoĭ mărturisirea némurilor, carĭĭ până

în timpul luĭ Mesia eraŭ rebelĭ, și vieţuiaŭ ca în deșerturĭ și în mormênturĭ.

Cu tóte acestea, este un alt sens, care împacă pe ebraiștĭ cu versiunile nóstre; Profetul póte să fi avut intenţiunea a ḑice: El este care aŭ scos din cătușă pre aceĭ ce eraŭ într'o captivitate aspră, și care a mântuit chiar pre rebelĭ, carii din causa revolteĭ lor, aŭ rĕmas în deșert, și carii s'aŭ găsit în mormênturĭ. El făcea alusiune la Israeliţii credincioșĭ, carii aŭ fost liberaţi din robia Egiptuluĭ prin puterea sa; și în acelaș timp el indică pre aceĭ dintre Israeliţi, carii, din causa murmurelor lor, perirĕ în deșert. Eĭ aŭ fost de-o-potrivă mântuiţi, dar din causa revolteĭ lor eĭ furĕ condamnaţi a peri toţi prin rătăcirea lor cea lungă prin pustie, unde se făcură maĭ multe talere, maĭ nainte de a trece Iordanul. Nu mĕ voiŭ îndepărta de voiŭ adopta acéstă interpretaţiune.

MEDITAŢIUNI

Viéţa acésta este o robie și un deșert. D-ḑeŭ trebue să ne scape într'o ḑi, și ne temem de momentul acesteĭ mântuirĭ. Augustin ḑicea: Voind totdéuna să adăogăm ḑile, și să nu ajungem nicĭ-o-dată la finitul acesteĭ cariere. Voim totdéuna să mergem și să nu sosim nicĭ-o-dată; acésta este contradictoriŭ și fără cuvênt. Care va fi în fine sórta nóstră? Aceea ce o descrie Profetul. Vom muri în amărăciune, și vom locui etern în locurĭ sterpe, unde nu se amestecă milostivirea divină; vom ședea în acele *mormênturĭ*, unde nu maĭ strĕbate lumina. Vaĭ de acel, care nu se folosește de deșertul acesteĭ vieţĭ pentru a intra în pămêntul făgăduit!

VERSURILE 8, 9.

Dumneḑeule, când eșiaĭ tu înaintea poporuluĭ tĕŭ,
când treceaĭ tu în pustie. Pămêntul s'a cutremurat, că cerurile aŭ picat de către faţa Dumneḑeuluĭ Sinaeĭ, de către faţa Dumneḑeuluĭ luĭ Israil.

Profetul, transportând Chivotul legeĭ, ia ocasiune de a povesti minunile, care s'aŭ lucrat pe muntele Sinai și în deșert.

Tóta diferenţa ce o observ aicĭ între text și versiunĭ, este că la versul 9 ebreul ḑice: Cerurile s'aŭ vĕrsat înaintea luĭ D-ḑeŭ al Sinaĭĭ, la faţa Domnuluĭ D-ḑeuluĭ luĭ Israel. Mulţĭ ebraiștĭ traduc, Sinaiul acesta (a tremurat); dar nu cred acésta necesar; alţiĭ ḑic: însuș Sinaiul (s'a cutremurat); dar nu se găsește că זֶה, ce se citește aicĭ, însémnă *însuș*, dar numaĭ *acesta*; este הוּא, care însémnă

ipse. Trebue deci, ca Profetul să dică *acest munte Sinaĭ*, printr'un fel de admirare pentru acest sfânt munte, cum se dice oratoric acest oraș celebru al Ierusalimului etc. In ebreŭ este Domnului Dumneḑeului luĭ Israil, saŭ de douĕ orĭ Domnului, Domnului luĭ Israil. Ceĭ LXX n'aŭ pus repeţirea care nu este necesară pentru sens.

Se póte vedea la Eșire, 19, istorisirea minunilor, lucrate pre acest munte, și la cap. 16, căderea manei și a crăsteilor, ceea ce profetul înţelege prin *cerurile picară*.

Nu este greŭ de a aplica aceste figurĭ la ceea ce s'a petrecut în timpul venireĭ luĭ Mesia. Semnele care însoţiră mórtea sa, și pogorârea Sfântuluĭ Spirit cu vĕrsarea darurilor cereștĭ, eraŭ minunĭ maĭ minunate și maĭ preţióse pentru némul omenesc, de cât tóte minunile lucrate în deșert.

MEDITAŢIUNI

Is. Chr. merge în fruntea nóstră în deșertul acesteĭ vieţĭ el revarsă peste noĭ darurile sale cele bogate. El aprinde inimile nóstre, acum prin temerea de judecăţile sale, acum prin tăria dragosteĭ sale. El ni se arată, precum Domnul se arată Israeliţilor în norul cel minunat. Lumina de o parte, întunerec de alta; destulă lumină pentru a conduce pașiĭ noștri; destul întunerec pentru a ispiti credinţa nóstră. Nenorocirea nóstră este, că pierdem din vedere pe acest conducĕtor bine-făcĕtor, și imităm pre Ebreĭ, carĭi regretăm bunurile falșe ale Egiptuluĭ. Sf. Gregorie dicea: Să urmăm pre Is. Chr.; calea ce el ne-o arată este aspră și grea pentru începĕtor, ea este plină de bunătate, pentru aceĭ ce duc o viéţă perfectă.

VERSUL 10.

Póe de bună voe veĭ osebi D-ḑeule moștenireĭ tale, și a slăbit, iar tu o aĭ săvârșit pre dênsa.

Acest vers póte a se înţelege de viitor. D-ḑeŭ a făcut deja să rodéscă pământul făgăduinţeĭ; acest pământ fusese obosit de rĕsbóe sub Iosua și judecători, și Domnul l'a aședat întru feconditate sub regĭ. Profetul promite acelaș folos și pentru urmașĭ; el speră că Domnul va face să rodéscă din ce în ce maĭ mult moștenirea sa, precum a și făcut după catastrofe, nenorociri, fómete. Sensul acesta e mult maĭ propriŭ, dacă se înţelege de timpurile luĭ Mesia: tot pământul devenit moștenire a Domnuluĭ, era atunci într'o stare de plâns: Profetul vede în spirit, că Domnul îl va face roditor, vărsând peste el darurile spirituale.

In text este *veĭ stropi* în loc de *veĭ osebi*, în fond este acelaș sens. *Veĭ osebi* face a se înțelege, că acestea vor fi ploĭ alese, precum trebuia să fie *ploĭ de bună voe* saŭ *abundente*. Termenul *de bună voe* sprijinește pre *veĭ osebi*. Unii traduc: *slabă*, saŭ *obosită* saŭ lucrătóre fiind l'aĭ întărit, dar verbul ebreŭ însémnă și *a muncit* și *s'a slăbit;* în fond nu e nicĭ o diferență.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ revarsă darurile sale cu abundență și cu o dărnicie care este tótă din mila sa, căcĭ noĭ prin sine însușĭ nu le putem obținea. Acéstă bine-facere cere de la noĭ multă bună-voință, mult curaj în încercările acesteĭ vieți, ceea-ce nu pricepură Iudeiĭ; eĭ eraŭ plinĭ de bine-facerile Domnuluĭ, și nu încetaŭ de a murmura contra luĭ, de îndată ce-'ĭ amenință ceva contrariŭ. Acest popor, ḑice Fer. Augustin, fu scos din Egypt cu multă strălucire; noĭ carĭ suntem astă-ḑĭ poporul luĭ D-ḑeŭ, trebue să fim scăpațĭ din acéstă lume, care în raport cu noĭ este un Egypt, și acéstă scăpare va veni atuncĭ când Iisus Christos se va arăta întru gloria sa. Iată douĕ bine-facerĭ marĭ, una trecută, alta viitóre. Ce este la mijloc? necazurĭ. Pentru ce? pentru ca să se vaḑă până unde duc eĭ zelul serviciuluĭ sĕŭ, pentru ca să se vaḑă, dacă servesc cu neinteresare pre acel de la care aŭ primit mântuirea în dar.

VERSUL 11.

Dobitócele tale lăcuesc într'ênsa, gătit-aĭ întru bunătatea săraculuĭ, Dumnezeule.

Nu este diferență între text și versiunĭ. Profetul speră, că Domnul va conserva pre poporul sĕŭ liniștit în moștenirea ce 'ĭ-aŭ dat'o. In folosul acesteĭ națiunĭ sĕrace și prigonite în Egypt, Domnul a făcut îngăduința. Acest vers convine Bisericeĭ creștine în posesiunea darurilor promise și oferite de Iisus Christos. El convine societățiĭ sfinților, carĭ vor locui etern cerescul Ierusalim.

MEDITAȚIUNI

Când un pămênt a fost fertilisat, turmele câmpiilor sunt îmbelșugate, pentru că găsesc tóte mijlócele de subsistență. Săracul e ușurat, și cunóște orĭ-cine, că bine-cuvêntarea ceruluĭ este pe acéstă moștenire. Fie-care credincios trebue

să se întrebe asupra stărei sufletului sĕŭ, despre acest pământ, ce Domnul 'l dă luĭ spre cultivare. Câțĭ dintre eĭ ar găsi numaĭ animale sĕlbatice, adică, patimĭ nedomolite! Acestea nu sunt *turmele* Domnuluĭ. Astfel, acești creștinĭ vor încerca tóte asprimele sĕrăcieĭ. *Turmele* ce le iubește Domnul, ce le recunóște ca o parte a moștenireĭ sale, sunt sentimentele de blândeță, răbdare, curăție, caritate, căldură, fructele ce sémănă într'un suflet bine cultivat sunt acele ale sf. Spirit, darul rugăciuniĭ, al îngrijiriĭ înaintea Domnuluĭ etc. Fer. Augustin ḑicea: de aț putea vedea câmpul inimeĭ vóstre, aț vĕrsa lacrămĭ negăsind aicĭ nicĭ o bucățică cu care să vĕ puteț nutri. Tot omul vostru interior pere de fóme. El este cu totul mort. Câțĭ morțĭ vedem noĭ mergênd în lume!

VERSUL 12.

Domnul va da cuvênt celor ce bine-vestesc cu putere multă.

In ebreŭ este literal, în cele care vestesc, care bine-vestesc; dar în acéstă limbă, femeninul se pune câte odată pentru masculin, mărturie începutul eclisiastuluĭ. unde ebreul ḑice: Cuvintele aceleĭ care adună. De și este evident, că Solomon vorbește, Parafrasa haldaică ḑice asupra acestuĭ vers: D-ḑeŭ a dat cuvintele legiĭ poporuluĭ sĕŭ, mijlocind Moise și Aron, cariĭ vor vesti cuvêntul luĭ D-ḑeŭ etc. Uniĭ interpreț cred că trebue a înțelege aicĭ după literă, de femeile îndatorite a celebra victorilie poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, astfel precum aŭ fost înainte de David Maria sora luĭ Moisi, profetéză Debora, și de la David încă, Iudit, după expediția sa contra luĭ Olofern. În Noul Testament se vĕd iarăși femeĭ care profetisară, cum Prea Sfânta Născĕtóre de D-ḑeŭ, Elisabeta femeia luĭ Zaharia, Ana prorociță, cele patru fiice ale Diaconuluĭ Filip etc.

In loc de cu putere multă, uniĭ traduc, *exercitui magno*, saŭ *exercitus multi*, saŭ încă *Corul femeilor ce bine-vestesc va fi mare*; dar aceste douĕ cuvinte צבאים pot să însemneze iarăși, *cu putere mare*. Fer. Ieronim traduce: *fortitudinis plurimae*.

Acest vers este fórte analog cu cap. 4 al Epistoleĭ către Efeseni, unde apostolul ḑice, că Iis Chr. aŭ pus apostolĭ, profeț, bine-vestitorĭ, păstorĭ, doctorĭ *pentru a sfârși edificiul sfinților*. Și acéstă analogie este cu atât mai mare, cu cât acéstă enumerare urméză de aprópe versul ce apostolul citéză din acest psalm 67.

Cât despre vechiul testament, David póte face aicĭ alusiune la ceea ce se petrecea naturalmente cu strĕmutarea chivotuluĭ, în timpul căria cântăreț executaŭ imnurĭ glorieĭ Domnuluĭ. Atunci verbul *va da* equivalează cu *dat* saŭ *dedit*.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ este care inspiră miniștrilor sĕĭ cuvêntul, care le dă putere pentru a-l distribui la timp. Aceĭ ce D-ḑeŭ i-aŭ ales a vesti voințele sale, ḑice Sf. Grigorie, mărturisesc că Sf. Spirit vorbește în eĭ; eĭ sunt repede luminațĭ de adevĕr, și curênd îmbrățișațĭ de iubire. Dar eĭ trebue să citească cu mare îngrijire Sfânta Scriptură, căcĭ acel ce o cercetează nu în spiritul dragosteĭ, dar cu spiritul curiosităților de știință, se îmbogățește nu de plinirea cuvêntuluĭ ci de plinirea cărțeĭ.

Este mult adevĕr în acest cuvênt. Dragostea cuvêntuluĭ și nu dragostea științeĭ trebue să conducă la studiarea Sfintelor cărțĭ. D-ḑeŭ nu dă lumina sa curioșilor, dar celor umilițĭ, el nu o dă spiritelor subtile, ci ómenilor lăuntricĭ. Învățațĭ fără dragoste, ḑicea un om sfânt, sunt ca cuceritorĭ fără umanitate, eĭ bântue lumea fără a o poseda, fără a face bine nicĭ lor înșușĭ nicĭ altora.

VERSUL 13.

Împĕratul puterilor a celuĭ iubit; cu înfrumusețarea caseĭ să împartă prăḑĭ.

Acest vers trebue să fie considerat ca legat cu cel precedent, ast-fel ca sensul întreg să fie: Domnul, Împĕratul Puterilor al celuĭ iubit; va da cuvênt acelor ce trebue să-l vestéscă cu putere multă, și el va da femeilor (frumuseților, caseĭ), de a împărți prăḑĭ; ceea ce póte face alusiune la victoriile purtate de capiĭ luĭ Israil, Moisi, Iosua, Debora etc. și la prăḑile ce le împărțeaŭ femeile după aceste victoriĭ. Profetul póte să profetiseze că adevĕratele evenimente se vor întêmpla sub Mesia, dar în sensul spiritual; ast-fel că apostoliĭ și ceĭ-l'alțĭ capĭ aĭ ministeruluĭ Evanghelic se vestească cuvêntul; că D-ḑeŭ să le dea victoria asupra Iudaismuluĭ și asupra Idololatrieĭ; și că bisericele represintate ca femeĭ îngrijitóre de case, să împărțească prăḑĭ, adică să profite de aceste victoriĭ, pentru a se forma, a se mări, și a se îmbogăți.

Cât despre cuvintele acestuĭ vers, ebraiștiĭ traduc: Regiĭ armatelor vor fugi, și aceea ce păzește casa, va împărți prăḑile. Tótă dificultatea consistă în cuvintele מלכי צבאות ידדון ידדון. Ceĭ LXX traduc ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγαπητοῦ, τοῦ ἀγαπητοῦ, și Vulgata: Împĕratul Puterilor, celuĭ iubit, celuĭ iubit, și se vede că acéstă traducere este bună: 1) Fără punctе מלכי, póte însemna *rege*, căcĭ *jod* adăogat paragogic, se găsește în alte cuvinte la singular ca acesta: 2) צבאות, înseamnă *exercituum* saŭ *virtutum*, și

nu se va găsi nicĭ într'o parte a Scripturei, unde acest cuvênt să fie întrebuinţat pentru a designa armatele inimicilor poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ, cu atât maĭ puţin încă că, în versul precedent este unul din numele luĭ D-ḑeŭ, אדני, care se vede că este tot una cu *regele puterilor*, cum în Zaharia 14, 16: ca să cinstéscă pre Impĕratul, Domnul oştirilor; 3) Cuvêntul ידדון, care este tradus *vor fugi*, de ebraiştĭ se presupune că vine de la נדד, şi ceĭ LXX 'l-aŭ făcut să vie de la ידיד *iubit*, şi 'l-aŭ citit ca şi pe ידידת care este în titlul psalmuluĭ 44, şi care înseamnă *amorum*, saŭ maĭ bine ידידו *dilecti sui*, din psalmul 126, 4. Trebue dar după tóte acestea ca acest cuvênt să nu însemnezo *fugient*, căcĭ Fer. Ieronim îl traduce *foederabuntur*, a căruĭ sens se apropie de *dilecti*, pentru că *confederaţiĭ* sunt *amicĭ*. Simmaca, care face versiunea sa de pe ebreŭ traduce: βασιλεὺς τῶν στρατιωτῶν ἠγαπήτησαν, ἀγαπητοὶ ἐγένοντο, iată o traducţiune care se apropie încă maĭ mult de cea a celor LXX, în privinţa cuvêntuluĭ *dilecti*. Că acest cuvênt este repetat, e un ebraism care înseamnă dilectissimi; 4) Cuvêntul ננדת nu trebue să facă nicĭ o dificultate, ebraiştiĭ îl traduc acum prin *habitatio*, acum prin *habitatrix*, când prin *pulchritudo*, saŭ *jucunditas*; acésta e însemnarea ce 'i-o dă ceĭ LXX şi F Ieronim. In fond aceste traducţiunĭ intră una în alta, toţi înţeleg că femeile considerate saŭ ca *frumóse* saŭ ca *păḑitóre de case*, vor împărţi prăḑile.

S'ar putea traduce ast-fel: (D-ḑeŭ) Impăratul oştirilor celuĭ prea iubit este fórte iubit, şi femeile (care fac ornamentul caseĭ), vor împărţi prăḑile. Acéstă traducere indică victoriile şi intră ast-fel în sensul textuluĭ, ast-fel precum 'l avem.

MEDITAŢIUNI

Ceea ce Profetul arată aicĭ, în terment figuraţĭ şi profeticĭ, s'a verificat şi se verifică în tóte ḑilele în Biserică. Sub conducerea luĭ Is. Chr. *cel mult iubit* al luĭ D-ḑeŭ, ceĭ micĭ, sĕraciĭ, proştiĭ, chiar femeile pórtă victoriĭ asupra inimicilor mântuireĭ. Is. Chr. a mulţumit părintelui sĕŭ de acéstă minune. Părintele meŭ, striga el, mulţumescu-ţĭ că aĭ ascuns taina acésta de ceĭ înţelepţĭ, şi aĭ descoperit-o pruncilor, ast-fel a fost buna-voinţa ta. Părinte sfinte! In adevĕr, unde găseşte cine-va, credinţă, caritate, blândeţe, răbdare, unire cu D-ḑeŭ, deslipire de bunurile create? Câte-o-dată Domnul pentru a manifesta comorile darului sĕŭ, dă acest spectacol în condiţiunile cele maĭ eminente, dar ḑice Fer. Augustin, vĕd pre pĕcătoşĭ chemaţĭ înainte de filosofi, vĕd pre Petru preferat regilor. Vĕd miĭ de fecióre întrecându-se de la coróna, şi chiar pruncĭ dând lecţiune celor bĕtrânĭ. Minunea luĭ D-ḑeŭ adaogă, Sf. Grigorie, ceĭ maĭ

bogaţĭ în daruri spirituale sunt ceĭ maĭ pătrunşĭ de sărăcia lor, eĭ posedă merite mariĭ, şi eĭ singurĭ nu le cunosc. Sunt podóba caseĭ luĭ D-ḑeŭ, şi eĭ cred că nu sunt demnĭ a ţinea cel maĭ mic rang.

VERSUL 14.

De aţĭ domni în mijlocul hotarelor, aripile porumbiţeĭ sunt cu argint poleite, între umerile eĭ cu strălucire de aur.

Se ştie că penile porumbuluĭ pot să'şĭ schimbe colórea după ce sunt expuse la sóre. Ceea ce domină maĭ mult este albul, cenuşiul, negrul, vênătul, şi din acéstă amestecare resultă o colóre aurie deschisă. Profetul se serveşte de acéstă comparaţiune poetică pentru a designa protecţiunea ce D-ḑeŭ va acorda poporuluĭ sĕŭ, maĭ cu seamă tribuluĭ luĭ Iuda, chiar când el va fi înconjurat de cele-l'alte triburĭ devenite inimice, după schisma luĭ Ieroboam. Acest trib este numit *porumb*, cum în adevĕr este cântarea cântărilor, pentru că el rĕmâne în alianţă cu D-ḑeŭ maĭ mult timp de cât cele-l'alte.

Interpreţiĭ nu se unesc asupra însemnăreĭ cuvêntuluĭ שפתים ; uniĭ îl traduc *ollas* saŭ chytropodas (óle, tigăĭ cu treĭ picióre, pirostrie, grătare) alţiĭ prin *septa*, *paxillos strucs lapidum* (bariere, pedeciĭ, grămeḑĭ de peatră). Ceĭ LXX aŭ tradus prin κλήρους, şi Fer. Ieronim prin terminos (hotare). Aceste expresiunĭ din urmă sunt cele maĭ bune, pentru că ele convin, după cum ştie tótă lumea, loculuĭ din cap. 49 al Facereĭ, unde s'a ḑis că Isahar, asemenea unuĭ asin robust, s'a culcat în mjilocul hotarelor (şephatim) adică că are porţiunea sa între cela-l'alte triburĭ. şi că nu se amestecă de cât cu arătura. Dar orĭ-care ar fi însemnarea precisă a acestuĭ cuvênt, sensul profetuluĭ este de a face cunoscut, că naţiunea sa, saŭ simplu tribul sĕŭ, de şi încunjurat de vecinĭ rĕĭ saŭ inimicĭ, va fi totdéuna strălucită, cât timp va conserva protecţiunea Domnuluĭ. Acest vers care se pare aşa de greŭ, este mult maĭ puţin de cât multe altele; tóte interpretaţiunile traducĕtorilor, în orĭ-ce limbă ar fi, recad în acelaş sens, care este siguranţa binefacerilor luĭ D-ḑeŭ. Nu este extra-ordinar ca David, transportând chivotul cu atâta solemnitate să amestece în imnul sĕŭ expresiunĭ poetice şi figurate, care eraŭ fórte bine înţelese de Israeliţĭ martorĭ acesteĭ sĕrbătorĭ.

Acest vers póte fi o frumósă profeţie de Biserica luĭ Iis. Chr. De şi restrînsă maĭ întâiŭ în nişte limite aşa de înguste ; de şi înconjurată de inimicĭ, cariĭ eraŭ Iudeiĭ necredincioşĭ şi Idolatriĭ, ea trebuea să lumineze cu o strălucire ce profetul o compara cu aceea a uneĭ porumbiţe, a căreĭ pene expuse la sóre formézĕ diferite nuanţe.

Nu trebue să uit că *in pallore auri*, răspunde textuluĭ care ḑice: in flavedine auri. Ieronim ḑice: in virore auri. Este colórea unuĭ aur deschis maĭ ca șofranul.

MEDITAȚIUNI

Cei drepțĭ pot trage din acest vers un mare motiv de mângâere. Eĭ sunt ca situațĭ între cele douĕ Testamente, între cele douĕ marĭ monumente ale revelațiuneĭ, și eĭ găsesc și de o parte și de alta cuvêntul și adevĕrul luĭ D-ḑeŭ. Eĭ sunt în acéstă viéță între lume și Evanghelie; vĕd ușurința unuia și sfințenia și soliditatea celeĭ-l'alte. Eĭ se deslipesc de una și se prepară de alta; sunt îndemnațĭ de douĕ motive de iubire, acel al bunurilor pămênteștĭ și acel al răsplătirilor făgăduite de Iis. Chr., și eĭ combat pre cel dintâiŭ pentru a se da în totul celuĭ de al doilea. Eĭ sunt prada persecuțiunilor, sărăcieĭ, suferințelor, și se bucură în acelaș timp de pacea luĭ Iis. Chr. Eĭ încércă lupte interióre, dar sunt întăriți prin rugăciune și prin Sf. Euharistie. Eĭ vĕd că figura acesteĭ lumĭ trece și se lipesc de crucea luĭ Iis. Chr. Aceștĭ drepțĭ nu sunt eĭ ca porumbeiĭ care se înalță la cerurĭ și cariĭ se înființéză cu cât se apropie maĭ mult de sórele dreptățiĭ.

VERSURILE 15, 16, 17.

Când osebește cel ceresc împĕrați preste dênsa, ca zăpada se vor albi în Selmon. Muntele luĭ D-ḑeŭ, munte gras, munte; închegat, munte gras. Pentru ce grăiți de munții cei închegați. Muntele care bine a voit D-ḑeŭ a locui într'ênsul; pentru că Domnul va locui până în sfêrșit.

Unesc aceste treĭ versurĭ, pentru că sensul ce'l presintă este legat în acest șir de cuvinte. In ebreŭ și în grec sunt iarăș treĭ, dar divisiunea este ceva diferită. De exemplu cel dintâiŭ vers finește cu Selmon, al doilea începe cu *muntele luĭ D-ḑeŭ* și finește cu al doilea *închegați*; aceea nu pune nicĭ o diferență în sens. Se vede numaĭ că cel dintâiŭ din aceste versurĭ este maĭ bine terminat în ebreŭ și în grec de cât în versiunea latină.

Când deosibește cel Ceresc împĕrații. Sunt cariĭ traduc când întinde, când împarte. Ebreul primește aceste traducțiunĭ; dar se vede maĭ conform cu gândirea Proletuluĭ de a lua acest cuvênt pentru *împrăștierea* și *stingerea* regilor inimicĭ poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ;

altmintrelea ar trebui să luăm *împărțirea* triburilor, pentru împărțirea atâtor regate, și triburile în loc de regĭ; ceea ce nu este conform cu vorbirea Scripturei. Se póte numaĭ puțin înțelege tóte acestea de evenimente trecute, când Iosua împrăștia pe regiĭ luĭ Chanaan, epoca cea maĭ strălucită a poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ.

Ca zăpada se vor albi în Selmon. Ebreul ḑice propriŭ: *Să se albéscă ca zăpada în Selmon*; dar fiind-că e vorba de tótă naţiunea, ceĭ LXX aŭ putut pune χιονωβήσονται în Selmon: este un munte în tribul luĭ Efrem totdéuna acoperit cu zăpadă. Alțiĭ traduc *în umbră, în obscura*, din causa etimologieĭ cuvêntuluĭ צלמון care vine de la צלם, umbră; dar trebue maĭ bine a conserva numele propriŭ al munteluĭ, din causa *zăpeḑiĭ* și a altor munțĭ de care vorbește profetul.

Muntele luĭ D-ḑeŭ, munte gras. Alțiĭ traduc, *muntele Basan* pentru că ast-fel este în ebreŭ; dar fiind-că acest munte nu este numit aicĭ de cât pentru comparație, și pentru a arăta, că muntele Sion (care este muntele luĭ D-ḑeŭ) este fórte fertil. Ceĭ LXX aŭ pus ὄρος πῖον și F. Ieronim traduce iarăși *munte gras.* Muntele Bașan era în vechia dominațiune a luĭ Og, din némul Amoreilor și acéstă țară era fórte fertilă.

Munte închegat: este acelaș lucru cu munte înalt, munte *umflat de ghebe* (ghebos). Acest cuvênt face iarăși alusiune la fertilitatea acestuĭ munte.

Pentru ce gândiți? alțiĭ traduc: Quare inviditis, *quare contenditis* etc. Sunt șése saŭ șépte versiunĭ diferite; dar cea a celor LXX și a Vulgateĭ este cea maĭ aprobată. Este un apostrof ce Profetul face saŭ altor munțĭ. saŭ în general Israeliților, ca să arate că muntele Sionuluĭ întrece pe toțĭ ceĭ-l'alțĭ; și pricina acesteĭ superiorități, este că Domnul voește să locuiască aicĭ: ceea ce se rapórtă la stremutarea chivotuluĭ.

Nu este nicĭ o greutate în aceste versurĭ, dacă gândește cine-va că tot psalmul acesta este o poesie, și un fel de odă, unde entusiasmul atrage pre autor dintr'un obiect în altul, maĭ ca și în odele luĭ Pindar, dacă este permis a compara acéstă poesie profană, cu acest imn care conține vorbirea Sf. Spirit. Trebue a 'și imagina pre David, care juca înaintea chivotuluĭ, și care probabil atunci cânta, saŭ făcu să se execute de cântăreți acest psalm, cel puțin în parte; el amestecă aicĭ promisiunile, profețiile, trăsurĭ din istoria veche a poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ. Pe urmă face elogiul munteluĭ Sion, unde trebuia să fie pus Chivotul Domnuluĭ. Dacă pricepe bine cine-va genul acesteĭ poesiĭ, nu se va mira de desele schimbărĭ de persóne, apostrofe adese-orĭ variate, comparațiunĭ multiple; din tóte acestea sunt trăsurĭ în odele poeților profanĭ.

Nu este greŭ iarăși a vedea în aceste versurĭ stabilirea Bisericeĭ, a acestuĭ munte vĕḑut de tóte popórele și care trebue să fie locuința luĭ D-ḑeŭ; ea se stabili pe ruina idolatrieĭ, figurată prin regiĭ inimicĭ poporuluĭ luĭ D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Pentru ce n'aș vedea, în aceste frumóse figurĭ ce le întrebuințézĕ profetul, starea ce póte să o aspire sufletul meŭ? Când cel A tot Puternic va risipi pre toțĭ inimiciĭ carĕ 'l tulburaŭ, el se va înălța ca un munte, unde D-ḑeŭ va binevoi a face locuința sa. Acest munte va fi fertil în darurile rugăciuneĭ, a contemplăreĭ, a dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ; el va fi scutit de furtunele ispitelor sensuale, de vanitate. Din înălțimea acestuĭ munte, sufletul unit cu D-ḑeŭ va regula tóte mișcările sensurilor, ale limbeĭ, ochilor, urechilor, într'un cuvênt tot ceea ce este în omul pământesc; și nu va rĕmânea de cât gustul dragosteĭ, carĕ este nutrirea omuluĭ în adevĕr spiritual.

VERSUL 18.

Carul luĭ D-ḑeŭ cu miile înmulțit, miĭ de ceĭ ce prisosesc: Domnul întru eĭ, în Sinaĭ în cel sfânt.

Cuvênt după cuvênt versiunea latină trebue a se traduce: Carul luĭ D-ḑeŭ înmulțit cu ḑece miĭ, miĭ de ceĭ ce se veselesc. Ebreul ḑice iarăși: Carul luĭ D-ḑeŭ este în numĕr de douĕ ḑecĭ de miĭ (înmulțite) cu mĭile (saŭ douĕ miĭ); urmézĕ cuvêntul שׁנאן ce uniĭ traduc prin *angelorum* alțiĭ prin *abundantium*, alțiĭ prin *falcatorum*, alțiĭ prin *iterantium* saŭ *iteratorum* saŭ *iterata*, pentru a se înțelege că aceste miĭ trebue să fie încă *îndoite*. Acest cuvênt din 4 litere în ebreŭ n'are o însemnare sigură. Ceĭ LXX 'l traduc prin εὐθηνούντων (ceĭ ce prisosesc) și Vulgata *laetantium* (de ceĭ ce se veselesc), Ieronim *abundantium*. In acéstă mulțime de sentimente nu putem acusa pre ceĭ LXX, carĭĭ sunt ceĭ maĭ vechĭ interpreți, că s'aŭ îndepărtat de adevĕratul sens. Cât despre numĕr el ar fi după ebreŭ de patruḑecĭ de milióne, și chiar după ceĭ LXX și Vulgata, luând *multiplex* pentru îndoit; căcĭ acest îndoit ar fi de 20 de miĭ, care înmulțit cu douĕ miĭ, ar da iarăși patru ḑecĭ milióne. Dar se vede, că trebue a lua acest numĕr pentru o mulțime indefinită, precum se citește în Deut. 33, 2 că D-ḑeŭ s'a arătat pe muntele Sinaĭ cu milióne de sfințĭ.

Nu mĕ îndoesc că trebue să fie vorba în acest vers de îngerĭ, carĭĭ formézĕ tronul luĭ D-ḑeŭ. Cu tóte acestea, profetul póte să arăte și mulțimea leviților și a poporuluĭ, carĭĭ însoțiaŭ strămutarea chivotuluĭ. Cred că este vorba de aceștĭ leviți, ca figurĭ ale îngerilor, carĭĭ însoțiaŭ pre Is. Chr. în înălțarea sa gloriósă.

D-ḑeŭ este representat, ca purtat de îngerĭ, pentru că gloria sa se manifesta pre propiţiator (sf. mase) acoperit de herubinĭ, de unde acéstă expresiune a psalmuluĭ 79, 2: Cel ce ședĭ pre heruvimĭ.

MEDITAŢIUNI

Scriptura ne represintă spirite prea fericite, ca servind la tronul Domnuluĭ D-ḑeŭ cel Atot-puternic, pentru a ne învĕţa, ca toţĭ să se supue la legile sale, și că aceste inteligenţĭ cereștĭ sunt totdéuna gata a executa ordinile sale. Sf. Chrisostom, care nu era nicĭ un visionar nicĭ un spirit slab, ḑicea că Is. Chr. în taĭna sa și în timpul sfântuluĭ sacrificiŭ, era încunjurat de îngerĭ, carĭĭ staŭ înaintea luĭ cu fricĕ și cutremur. Acest sfânt dascal lua de aicĭ ocasiune a inspira poporuluĭ sĕŭ o mare veneraţiune pentru sfânta Euharistie. In adevĕr, în acest mister fiĭĭ luĭ D-ḑeŭ staŭ ca în sanctuarul sĕŭ.

El se arată aicĭ maĭ puţin înfricoșat ca pe muntele Sinaĭ; dar va pedepsi într'o ḑi insultele făcute majestăţiĭ corpuluĭ și sângeluĭ sĕŭ. Profetul ḑice, că spiritele cereștĭ pre care se pórtă Domnul sunt vesele; care sunt sentimentele mele în presenţa luĭ Iis. Chr., jertfit în mâinile mele, și stând ḑiua și nóptea pe sfânta masă? Nu mĕ îndoesc de presenţa sa, și sunt într'o indiferenţă, care se apropie de necredinţă. Ce facĭ omule, ḑicea St. Chrisostom, când preotul stă înaintea sânteĭ mese, cu mâinele înălţate către cer, și chemând St. Spirit pentru ca să prefacă sfintele darurĭ; când se pogóră St. Spirit și revarsă darul sĕŭ cu abondenţă; când veḑĭ melul luĭ D-ḑeŭ jertfit și împărţit credincioșilor! Ce facĭ tu? Ce! atuncĭ eștĭ cu gândurile împrăștiate! Ba chiar facĭ scandal printre ceĭ ce staŭ de faţă! Acéstă morală nu convine póte de cât ómenilor fără pietate; dar este de ajuns pentru a onora sfânta victimă, de a nu o necinsti prin necuviinţĭ publice? Trebue ca un preot, ḑicea iarăși St. Chrisostom, să fie curat ca și cum ar locui printre inteligenţele cereștĭ. Fără îndoială pentru că Cel Prea Inalt este purtat în mâinele sale, cum represintă Profetul aceste spirite prea fericite, servind la tronul Celuĭ Atot-Puternic.

VERSUL 19.

Suitu-te-aĭ la înălțime, robit-aĭ robime, luat-aĭ daruri întru ómeni, chiar și pre aceĭ ce nu se pleca a se sălășlui.

Construcțiunea acestuĭ vers din urmă este: Accepisti etiam non credentes inhabitare Dominum Deum: ast-fel că s'ar putea traduce: Aĭ primit (în alianța ta) pre aceĭ ce nu credeaŭ, că D-ḍeŭ să locuească saŭ să pótă locui între eĭ. *Etenim* este pentru *etiam*, insuper, et, cum traduce Ieronim. Traducerea nóstră este conformă cu ebreul.

Se vede că profetul apostrofează repede pre Domnul, căcĭ este destul de ordinar de a trece de la o persónă la alta în poesia lirică, cu tóte că se vorbește de acelaș obiect. Se vede că sensul acestuĭ loc este ast-fel: O Dómne! tu te-aĭ suit odată pe sfântul tĕŭ chivot, aĭ învins pre inimiciĭ noștri; aĭ mântuit pre aceĭ dintre noĭ, carĭ eraŭ captivĭ; aĭ luat multe prăḍĭ pe care le-aĭ împărțit la poporul tĕŭ; și aĭ arătat necredincioșilor chiar, că Domnul D-ḍeŭ era între noĭ. Ast-fel póte fi primul sens literal al acestuĭ loc; dar presupunênd, că are două, al doilea este și maĭ sublim, pentru că este acela pe care l'a vĕḍut Apostolul scriind către Efeseni 4, 8. Darul, ḍice el, s'aŭ dat fie-căruia dintre noĭ, după mĕsura daruluĭ luĭ Christos; pentru aceea s'a ḍis: Suindu-se la înălțime, făcut-aŭ mulțĭ robĭ și aŭ dat daruri ómenilor. Nu ne îndoim, că Apostolul nu vorbește aicĭ de înălțarea luĭ Iis. Chr., de isbăvirea sufletelor sfinte, care așteptaŭ pre liberatorul lor, și în fine de darurile Sfântuluĭ Spirit, care fu vărsate asupra ómenilor după întórcerea luĭ Iis. Chr., către părintele sĕŭ.

Apostolul ḍice că Iis. Chr. a făcut daruri ómenilor, pe când în psalm este că a primit daruri pentru ómeni; însă cu tóte că verbul לקח se ia adese-orĭ pentru *a da* ca în Fac. 34, 4, 38, 6; *Esir.* 21, 10 etc., de o parte și de alta este acelaș sens. Iis. Chr., suindu-se la cer a primit daruri pentru a distribui ómenilor; precum când Samson ḍise părinteluĭ sĕŭ; pre acésta mi-aĭ luat soție, Jud. 14, 3, el înțelegea *aĭ luat acésta ca să mi-o daĭ.* Acéstă expresiune a ebreuluĭ, באדם în homine, este acelaș lucru ca și *propter hominem.*

Am presupus maĭ sus că sunt două sensurĭ literale în acest loc; s'ar putea vedea numaĭ unul, acel al Sf. Paul; atuncĭ Profetul ar fi vorbit numaĭ de înălțarea luĭ Iis. Chr. la cer. Acéstă socotință favorisează încă pre aceea carĭ aplică tot psalmul acesta la timpul luĭ Mesia. Noĭ coprindem în acest comentariŭ ambele sensurĭ literale, după cum am arătat la început.

Nu ne putem îndoi de o parte, că Profetul nu vorbește aicĭ de adevĕratul și unicul D-ḍeŭ, care s'a suit la înălțime, care s'a supus însușĭ captivitatea, și care a primit daruri pentru a le distribui ómenilor, și că de altă, este sigur, că Iis. Chr. este adevĕratul și unicul

D-ḑeŭ; acéstă dovadă despre divinitatea luĭ Iis. Chr., este invincibilă, pentru Arienĭ și Socinienĭ, carii admit Epistola Apostoluluĭ către Efesenĭ.

MEDITAȚIUNI

Citarea ce-o face Apostolul a acestuĭ loc este de o importanță pe care nu sunt în stare să o prețuéscă. El ḑice că ni s'a dat dar după mĕsura daruluĭ luĭ Iis. Chr. și că pentru aceea aŭ fost scris locul Profetuluĭ; așa că după el, David a scris ceea ce citim în psalm din causa luĭ Iis. Chr. Acest Profet a vĕḑut dar cu spiritul pre Iis. Chr. suindu-se la cer, ducênd în robie însuși robia, și distribuind ómenilor darurile haruluĭ; el a vĕḑut tot corpul Bisericeĭ format, tótă erarchia instituită, toți credincioșiĭ conspirând la acelaș sfârșit, care este terminarea edificiuluĭ luĭ Iis. Chr. El a vĕḑut prin urmare tótă economia religiuneĭ cu multe miĭ de anĭ înainte de a veni Iis. Chr. în lume. Ce respect trebue să datorim noĭ acesteĭ sfinte Religiunĭ, obiectul acestor marĭ profeți; ce dragoste nu meritĕ Iis. Chr. vestit de atâtea secule ca împărțitorul tuturor darurilor? Dacă vom considera în urmă aceea ce adaugă Apostolul, că Iis. Chr. s'a pogorît pre pĕmênt, pe urmă s'a înălțat la cer pentru *a împlini tóte*, pentru a fi sufletul a tot ce se petrece pe pĕmênt și în cer, ce sentimente de pietate nu vom simți noĭ născêndu-se în inima nóstră, și ce desgust pentru tot ceea ce nu se rapórtă la Iis. Chr. Că D-ḑeŭ, Iis. Chr. era deja în cer; el se pogóră pentru a învĕța, a mântui, a sfinți, a cuceri pĕmêntul; pe urmă el se sue iarăș la cer, ducênd cu sine cele alese ale victorieĭ sale; de aicĭ el revarsă tóte darurile spirituale asupra ómenilor care sunt și care trebue să fie pre pĕmênt până la sfârșitul veaculuĭ; în fine el se va pogorî într'o ḑi iarăș între noĭ, pentru ca să judece lumea și să stabilească pentru totdéuna societatea eternă a sfinților. Tóte acestea sunt admirabile, tóte acestea 'mĭ arată, că Iis. Chr. este unicul obiect de care trebue să mĕ lipesc.

VERSUL 20.

Domnul Dumnedeŭ bine este cuvêntat, bine este cuvêntat Domnul din dĭ în dĭ. Să sporească nouă Dumnedeul mântuirilor nóstre.

In ebreŭ este propriŭ: *el ne va însărcina*, ceea ce Ieronim traduce prin, ne va umplea, saŭ prin *ne va purta*. Ceĭ-l'alțĭ ebraiștĭ traduc ne va umplea saŭ încărca de bine-faceri; dar sensul luĭ Ieronim este maĭ bun: Profetul voește să dică că Domnul ĭ va *însărcina* întru cât-va pre umerile sale; și că ast-fel eĭ vor avea o cale fericită și sigură, ceea ce este sensul celor LXX și a Vulgateĭ. David Kimchi dă acestuĭ vers un sens, care nu este desprețuit Benedictus Dominus in dies (quĭ) onerat nos, Deus praepotens, salute nostra; ceea ce înseamnă că Domnul însărcinéză întru cât-va pre poporul sĕŭ înmulțind îngrĭjirile ce are de mântuirea sa. Acésta se potrivește cu ideea acelor carĭĭ dic: *Bine-cuvêntat Domnul, care ne încarcă de bine-faceri*; dar frasa acestuĭ rabin are folosul că nu adaugă nimic. Ea intră ast-fel în expresiunea celor LXX; căcĭ a înmulți îngrĭjirile pentru a mântui pre cine-va este de sigur a-ĭ asigura o cale fericită.

Tóte versiunile se unesc a bine-cuvênta pre Domnul de protecțiunea ce o acordă saŭ va da poporuluĭ sĕŭ; și acésta póte să se raporte la mergerea solemnelă a chivotuluĭ Domnuluĭ; căcĭ cum Profetul ar voi să asigure poporul, că ea se va face într'un mod strălucit; dar sensul relativ la dilele luĭ Mesia, și calea mântuireĭ, este maĭ sublim și maĭ instructiv.

MEDITAȚIUNI

Profetul și sf. Paul, dic, că Domnul, suit maĭ pre sus de cerurĭ a distribuit de aicĭ bine-facerile ómenilor. Și unul și altul dovedesc de acésta: Profetul dice, că va îndrepta calea la aĭ sĕĭ și că îĭ va mântui; sf. Paul dice, că darurile luĭ Iisus Christos aŭ de scop terminarea edificiuluĭ mântuirĭĭ. Chivotul Domnuluĭ era ca semnul mântuirĭĭ timporale la Israeliți și era figura luĭ Iisus Christos autorul mântuirĭĭ spirituale. De aceea Profetul și sf. Paul vorbește aicĭ cu atâta energie despre mântuire. Biserica, prin presența luĭ Is. Chr. în Euharistie, stăpânește o comóră mult maĭ spirtósă de cât chivotul Testamentuluĭ. Tot psalmul acesta convine admirabil cu acéstă comóră sfântă, cu acest monument etern al dragosteĭ luĭ Is. Chr. pentru noĭ. Indiferența celeĭ maĭ marĭ părți dintre creștinĭ, pentru acéstă taină așa de vene-

rabilă, este un fel de mister. Eresia a atacat'o, și ceea-ce trebue să însufleţéscă credinţa nóstră, este că tóte silinţele sale n'aŭ făcut de cât să dovedéscă învêrtoşarea sa. Să cerem de la Domnul cu tótă căldura sufletuluĭ nostru, ca să ne întăréscă în credinţă, în veneraţiune, în dragostea divineĭ sale taĭne.

VERSUL 21.

Dumneḑeul nostru Dumneḑeŭ mântuitor; și ale Domnuluĭ, ale Domnuluĭ sunt eșirile morţiĭ.

Vulgata urméză textul grec în acéstă expresiune: Deus salvos facienti (D-ḑeŭ ce mântuește); căcĭ grecul ḑice: Ὁ Θεὸς τοῦ σώσειν dar ea nu urméză acéstă versiune punênd, Domini Domini, existus mortis; căcĭ grecul ḑice simplu, καὶ τοῦ Κυρίου αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου. Suprimarea luĭ *Dei* saŭ *Domini* este o greșală în versiunea celor LXX; căcĭ ebreul pune douĕ nume ale luĭ D-ḑeŭ, Iehovah și Adonai.

Ebreul este aicĭ de o forţă și o eleganţă admirabilă: D-ḑeul nostru este D-ḑeul mântuiriĭ și ale luĭ Iehova, Domnul, sunt eșirile morţiĭ; expresiunĭ care însémnă marea încredere a Profetuluĭ în protecţiunea divină, ideia cea mare ce o are de puterea luĭ D-ḑeŭ. Și versiunea latină dă acest sens de și cu maĭ puţină energie.

Finele versuluĭ ar putea să se înţelégă de puterea ce are D-ḑeŭ de a deschide și închide porţile morţiĭ.

Se înţelege ușor, că acest vers convine fórte mult luĭ Iisus Chr., pentru că el este D-ḑeul creștinilor, D-ḑeul mântuiriĭ, și el are puterea de a mântui din mórte.

MEDITAŢIUNI

Sf. Apostol Pavel, în acelaș capitol către Efesenĭ, ḑice că némurile aŭ fost până atuncĭ *înstrĕinate de viéţa luĭ D-ḑeŭ.* Pentru ce? pentru că nu cunoșteaŭ pre D-ḑeŭ autorul mântuiriĭ, D-ḑeŭ care izbăvește de mórte, care dă viéţă. Nimic maĭ conform cu gândirile Profetuluĭ. Ce este dar un creștin? un om care are viéţa luĭ D-ḑeŭ, un om pre care D-ḑeŭ îl va mântui de mórte, nu pentru timp, căcĭ toţĭ ómeniĭ trebue să móră, dar pentru eternitate! Ce este viéţa creștinuluĭ în lumea acésta? unirea sufletuluĭ cu Iis. Chr.; sf. Ambrosie ḑicea: nu cunosc de cât o mórte, o adevĕrată mórte; adică, despărţirea sufletuluĭ de cuvênt. Viéţa corpuluĭ, ḑicea Fer. Augustin, este sufletul; viéţa sufletuluĭ este

D-ḑeŭ: corpul móre, când sufletul se retrage; sufletul móre dacă D-ḑeŭ se retrage de la el. Nimic maĭ familiar sfinţilor de cât a'şĭ aminti de acéstă gândire, şi nimic maĭ familiar ómenilor de cât de a o uita.

VERSUL 22.

Insă D-ḑeŭ va sfărâma capetele vrăjmaşilor sĕĭ, creştetul părului, celor ce umblă întru greşelile lor.

Ebreul ḑice, Domnul va *lovi*, dar verbul יִמְחַץ însémnă şi a *sfărâma*. Uniĭ traduc: *Evellet comas*, luând cuvêntul קדקד ca un verb, pe când alţiĭ îl iaŭ ca nume. De altmintrelea tot aşa face Syriaca şi araba. Cred în adevĕr că aceste versiuni vechĭ ne învaţă a nu mărgini, cum fac lexiciĭ moderni, însemnarea rădăcinelor ebraice. Se póte traduce *fruntea măréţă*; textul şi versiunele ḑic: *creştetul pĕrului*, o expresiune figurată pentru a însemna *mândria*.

Sensul profetuluĭ este fórte lămurit; după ce a ḑis, că Domnul mântueşte poporul sĕŭ, că scapă pre poporul sĕŭ de mórte, el adaugă că inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ, că aceĭ cariĭ se încăpăţinéză a merge în nedreptate vor fi sfărâmaţi de Domnul. Sf. Paul indică iarăşĭ pedépsa celor rĕĭ în capitolul 4 către Efesenĭ, când învaţă pre credincioşĭ de a nu supĕra pre Sf. Spirit, care ĭ-aŭ pecetluit cu pecetea sa pentru ḑiua rĕscumpĕrareĭ.

MEDITAŢIUNI

In scriptură, ameninţarea pedepselor urméză de ordinar promisiunea darurilor şi a rĕsplătirilor; pentru a reţinea prin temere, pre aceĭ ce nu'ĭ atinge speranţa. Aicĭ Sf. Spirit vesteşte sfărâmarea celor mândri şi îndărătnicĭ; douĕ soiurĭ de vrăjmaşĭ, cariĭ sunt uriţi în faţa luĭ D-ḑeŭ; ceĭ d'intâiŭ pentru că eĭ dispută întru cât-va suveranitatea luĭ D-ḑeŭ, şi ceĭ de al doilea, pentru că abuzéză de răbdarea şi de milostivirea sa. Fer. Augustin ḑicea că, veselia lumiĭ este o desfrânare nepedepsită; el înţelegea veselia lumiĭ întregĭ, veselia luată în totul sĕŭ, şi succedându-se din generaţiune în generaţiune; ea este nepedepsită, pentru că D-ḑeŭ va face dreptate tuturor numaĭ în ḑiua judecăţiĭ universale; dar el pedepseşte pre ómenĭ în parte arătându-le sórta lor îndată ce esă din lume. Acelaş părinte fericit explică gândirea sa adăugând: Nu întrebaţĭ când va fi ḑiua cea maĭ de pe urmă a întregului ném omenesc; acéstă ḑi de pe urmă póte să fie

încă fórte departe, dar pentru fie-care om este aprópe, pentru că acéstă ḑi de pe urmă este ḑiua, când fie-care din noĭ móre.

VERSUL 23.

Ḑis-a Domnul din Basan mĕ voiŭ întórce, întórce-mĕ-voiŭ întru adîncurile mărilor.

Cea maĭ mare parte din ebraiștĭ traduc: vor trage (pre poporul meŭ) din Basan, 'l voiŭ scóte din adîncurile mărelĭ; unicul lor reson este că în ebreŭ se află *din adâncurile mărelĭ.* Fără aceea nu este îndoială, că eĭ nu înțeleg acest vers de inimicii luĭ D-ḑeŭ și aĭ poporuluĭ sĕŭ, cum se vede că cere ceea ce precede și ceea ce urméză. Dar nu este fără exemplu ca propositiunea *min*, unită la un nume, se însemne în: mărturie acéstă parte a psalmuluĭ 27, 8. ומשירי אהורנו toțĭ interpreții traduc, et in cantico meo laudabo eum. Sensul trebue să fie decĭ că Domnul va alunga pre inimicĭĭ poporuluĭ sĕŭ din Basan; și că'ĭ va cufunda în sînul mărelĭ. Parafrasa Ión Campensis saŭ Deschamps traduce : Dixit Deus, Expellam ex Basan hostes meos, extraham eos ex insulis quas occupant in profundissimo maris sitas. Acest autor ia bine sensul, și admite forța luĭ *min* pentru *în*; dar el imaginéză aceste insule de care textul nu ḑice nimic. Putem crede că acest munte Basan nu însémnă de cât o țară grasă și fertilă, și nu propriŭ pămêntul luĭ Basan. D-ḑeŭ va trebui să ḑică: Voiŭ alunga pre inimicii meĭ și aceĭ aĭ poporuluĭ din bogatele lor posesiunĭ; 'ĭ voiŭ cufunda în sînul mărilor.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce vorbește aicĭ Profetul în numele luĭ D-ḑeŭ se întêmplă în tóte ḑilele. Mórtea scóte pre ceĭ fericiți aĭ lumiĭ din plăcerile lor, din positiunile lor, din palaturĭ, din adunările lor plăcute, pentru a-ĭ cufunda în adîncul nenorocireĭ. Aceste loviriĭ ale rĕsbunăriĭ luĭ D-ḑeŭ nu sunt zărite de ómenĭ, și eĭ urméză cu grămada calea care duce în prăpastie. Dar adevĕratul creștin vede aceste catastrofe în Evanghelie și în tóte cărțile sfinte ; el le vede chiar în ratiunea sa : căcĭ trebue să fie un timp, când uitarea de D-ḑeŭ trebue să fie pedepsită, când abusul de darurile sale să fie rĕsbunat ; când conștiința să ceară dreptate contra pĕcătosuluĭ: și acesta e timpul când omul intră în eternitate. Sf. Ambrosie striga : Cât de mare spectacol vede acel ce esă din lume!

Este mare în adevĕr și pentru drepți și pentru pĕcătoși; dar pentru cel d'întâiŭ este mângâitor și pentru cel de al doilea este desnădăjduitor. Nesimțitorilor, ḑicea Fer. Augustin celor pĕcătoșĭ: aveți ḑile rele în viéța acésta, orĭ-ce veți face, dar maĭ rele vĕ așteaptă în cea-l'altă.

VERSUL 24.

Pentru ca să se întingă piciorul tĕŭ în sânge; limba câinilor tĕĭ din vrăjmașĭ, de la dênsul.

Acest vers arată, mi-se pare, că cel precedent privește pre inimiciĭ luĭ D-ḑeŭ și aĭ poporuluĭ sĕŭ. Este o figură de care se servește profetul pentru a arăta mărirea zdrobireĭ ce Domnul va face inimicilor sĕĭ. Nu este diferență între text și versiunĭ.

Nu este de mirare, că profetul vorbește aicĭ de măceluri și vărsărĭ de sânge. D-ḑeŭ a făgăduit victoriĭ tomporale poporuluĭ sĕŭ, pentru a se lipi maĭ mult de cultul sĕŭ, în strĕmutarea sĕrbătorésca a chivotuluĭ. David pomenește de biruințĭ și făgăduește altele nouă. Sub chipul biruințelor temporale, sunt predise biruințele luĭ Mesia asupra idolatrieĭ și asupra sinagogeĭ rĕzboinice. In adevĕr, ele nu trebuiaŭ să fie sângeróse; dar idoliĭ trebuiaŭ să fie zdrobiți, templele lor risipite, judaismul sfărâmat, și crucea trebuia să fie pusă pe ruinele mincinóseĭ religiunĭ. Maĭ este și o predicere de biruința drepților asupra prigonitorilor la sfârșitul veacurilor; biruința maĭ vătămătóre pentru acești vrăjmași de cât a Israilteniloŕ asupra luĭ Faraon și asupra tuturor popórelor din Canaan.

MEDITAȚIUNI

Să avem o credință vie pentru judecata luĭ D-ḑeŭ, ḑicea un părinte Bisericesc, acela tăgăduește acéstă judecată, care nu crede, că Iis. Chr. se va arăta iarăș la sfințitul lumiĭ; și acela crede, că nu trebue să fie judecat, care duce o viéță cu totul desfrânată. Tótă desfrânarea ómenilor vine de acolo, că nu cred într'o viéță viitóre, în judecata luĭ D-ḑeŭ, într'o eternitate de bunurĭ și rĕsplătirĭ. Acel ce cred aceste veritățĭ nu se interesézĕ maĭ mult ca de calculele geometrieĭ, ceĭ nu trag niciĭ o consequență pentru purtarea lor și ajung la sfârșit, fără să fi gândit ceva.

VERSUL 25.

Vĕḑulu-s'aŭ umbletele tale, Dumneḑeule, umbletele Dumneḑeuluĭ meŭ, ale Impĕratuluĭ celuĭ din cel sfânt.

Dacă se presupune că acest psalm este descrierea strămutăreĭ chivotuluĭ, profetul va povesti aicĭ tot ceea ce s'a petrecut. Toţĭ israilteniĭ, ḑice el, aŭ vĕḑut, Dómne, intrarea ta; eĭ aŭ vĕḑut intrarea D-ḑeuluĭ meŭ, împĕratuluĭ meŭ, care era în sanctuarul sĕŭ, adică, pe sfântul sĕŭ chivot.

Când Mesia se arată în lume s'a cunoscut purtarea luĭ D-ḑeŭ către ómenĭ, calea milostivireĭ ce el le-aŭ deschis-o, mărirea şi majestatea planurilor sale. Profetul póte numi *întrarea luĭ D-ḑeŭ, mergerea luĭ D-ḑeŭ* (umblete). Apostolul zugrăveşte acéstă mergere, vorbind de pogorîrea luĭ Iis. Chr. pre pământ şi de înălţarea sa la cer. Nu este diferenţă aicĭ între text şi versiune.

MEDITAŢIUNI

Vroiţĭ să ştiţĭ mergerea luĭ Is. Chr.? ḑicea Sf. Grigoorie, D-ḑeŭ din cer a venit în pântece fecioresc, din sînul virginal a trecut în esle, din esle pe cruce, de pe cruce în mormênt, din mormênt s'a întors la cer: Aicĭ trebue să 'l urmăm şi noĭ, să'l urmăm săltând de dragoste, şi să ne amintim, că acel ce s'a suit la cer plin de bunătate şi milostivire, se va pogorâ armat cu dreptatea sa». Ştiŭ că mergerea luĭ Is. Chr. printre ómenĭ a fost liniştită, pacĭnică, binefăcĕtóre, şi că a lucrat o mulţime nenumĕrată de minunĭ pentru folosul lor; ştiŭ că întórcerea sa la finele secolelor va fi înfricoşată, dar nu mĕsur întinderea dreptăţiĭ sale. El a fost darnic şi binefăcĕtor ca D-ḑeŭ; el va fi aspru şi strașnic, ca D-ḑeŭ; acéstă gândire mĕ umple de spaimă. O D-ḑeule, infinit sfânt! Cum mĕ voiŭ arăta eŭ înaintea ta?

VERSUL 26.

Maĭ 'nainte aŭ apucat căpiteniile ţiindu-se de ceĭ ce cânta, în mijlocul fecióreloŕ celor ce suna în timpane.

In ebreŭ, când *şin* este punctat la drépta, se citeşte שרים, care însémnă *cântăreţĭ*, dacă ar fi שרים cu *şin* punctat la stânga, acest cuvênt ar însemna *boerĭ* (căpitenii). Ceĭ LXX l'aŭ cetit şi înţeles ast-fel: şi cine ne încredinţézĕ că s'aŭ amăgit, de óre-ce punctele nu eraŭ pe vremea lor? Nu este nicĭ o deosebire, căcĭ se póte lua

căpităniile cântăreților. Psalmistul continuă a descrie aicĭ pompa strămutăriĭ chivotuluĭ. Se ştie ceea ce s'a istorisit în a doua carte a regilor şi în cea d'întâiŭ Paralipomen; corul fetelor tinere, care ḑicea în timpană, era după obiceiul timpuluĭ. După trecerea Măriĭ Roşie, Maria, sora luĭ Moise, înconjurată de alte femeĭ, se uni cu Moise, şi cu tótele băteaŭ în timpană pentru a lua parte la sĕrbătóre (Exod. 15, 20). Când Ieftae a învins pre Amoniţĭ, fiica sa 'ĭ eşi înainte bătând în timpană şi formând hora cu cele ce o însoţeaŭ (Jud. 11, 34). Când Saul şi David veniră din rĕsboiul ce'l avură cu Filistenii, femeile eşiră înaintea lor cu tamburine şi alte instrumente de musică (1 Reg. 18, 6).

Este de observat, că în Epistola Sf. Paul către Efesenĭ, după ce Apostolul a vorbit de înălţarea luĭ Is. Chr., de formarea corpuluĭ bisericeĭ, de dragoste şi curăţenia trebuinciósă credincioşilor, el 'ĭ sfătueşte a vorbi din psalmĭ, în imnurĭ şi în cântărĭ Bisericeştĭ; ca şi cum ar fi voit să amintéscă credincioşilor ceremonia strĕmutăriĭ chivotuluĭ, care era figura luĭ Is. Chr.

MEDITAŢIUNI

Biserica urméză în oficiile şi în ceremoniile sale, exemplul dat de David, şi ea repetă înaintea Domnuluĭ cântările acestuĭ sfânt rege. Feciórele consacrate luĭ D-ḑeŭ împlinesc aceeaşĭ datorie în societăţile lor religióse. Aceste obiceiurĭ sunt sfinte; şi nu este vorba de cât de a îndeplini aceea ce adaogă Sf. Apostol, când îndémnă pre credincioşĭ de a cânta psalmĭ şi cântărĭ: faceţĭ aceste lucrurĭ, ḑice el, în fundul inimilor vóstre, adică, uniţĭ sentimentele inimeĭ cu mişcările gureĭ şi cu sonul instrumentelor. Acéstă condiţiune lipseşte fórte adese-orĭ în rugăciunile vocale, în cântarea psalmilor; trebue óre a ne minuna de fructul puţin ce'l tragem din aceste sfinte exerciţiĭ?

VERSUL 27.

Intru adunărĭ bine-cuvêntaţi pre Damneḑeŭ, pre Domnul din isvórele luĭ Israil.

Adaug în acéstă traducţiune, *ḑiceaŭ eĭ*, pentru că sunt convins, că acest vers era începutul uneĭ părţĭ din imnul ce se cânta la strămutarea chivotuluĭ.

In ebreŭ este din: *isvórele luĭ Israel.* Sunt interpreţĭ carĭ cred că se póte traduce: Bine cuvêntaţi pre Domnul pentru binefacerile ce le-aŭ făcut luĭ Israel; şi acest sens este bun şi nu se îndepărtéză de literă. Alţiĭ traduc: Bine-cuvêntaţi pre Domnul pentru

Mesia, care se pogóră din Israil; și acéstă traducere nu este de lepădat, pentru că satisface al doilea sens literal, ce se cunóște în psalm.

MEDITAȚIUNI

Era o mare laudă pentru ebreĭ, de a'ĭ numi fiĭ aĭ luĭ Istrail, rîurĭ pogorîte din acel isvor de atâtea orĭ bine-cuvêntat de Domnul. Dar de când Is. Chr. pogorât iarășĭ din Israel, și obiectul făgăduințelor făcute acestuĭ patriarh, ne-aŭ făcut părtașĭ la alianța sa, cu toțiĭ suntem descendenții luĭ Israil, cu toțĭ aparținem patriarchilor. Ceea ce Apostolul explică cu atâta energie Iudeilor în deșert mândri de o origine pe care a desonorat'o prin necredința lor. Dacă nu suntem adevărați creștinĭ nu maĭ suntem ca și acești Iudeĭ necredincioșĭ *fiĭ luĭ Israel*; și ce idee avea Fr. Augustin de un adevărat creștin? O! voĭ, ḑicea el, carĭ purtați acest nume, voĭ carĭ aveți origina în cer, voĭ carĭ sunteți călătorĭ pe pământ, înțelegeți că ațĭ venit în lumea acésta pentru a eși. Inălțați-vĕ dar inima, căutați comóra vóstră în sînul luĭ D-ḑeŭ, nu o căutați pe pământ: ar fi a îngropa o inimă, care nu trebue să privéscă de cât la cer.

VERSUL 28.

Acolo Veniamin cel maĭ tînĕr întru spaimă; căpeteniile Iudeĭ povățuitoriĭ lor, căpeteniile Zavulonuluĭ, boeriĭ Neftalimuluĭ.

In ebreŭ și grec nu este de cât un vers pentru aceste douĕ ale Vulgateĭ.

Ebraiștiĭ traduc: Acolo Veniamin cel maĭ tînĕr cap între eĭ saŭ *capul lor*; ca și cum tribul luĭ Veniamin ar fi povățuit acéstă călătorie, saŭ orĭ-care alta; ceea ce nu este nicĭ de cum adevărat pentru micșorimea acestuĭ trib, de aceea Veniamin est numit *cel maĭ tânĕr* saŭ *cel maĭ mic*. Traducătorul Engles a simțit acéstă dificultate și a tradus: Acolo era Veniamin cel maĭ tânĕr cu capul lor; ceea ce nu se unește cu litera, care nu pune prepositiunea *cu*.

Autoriĭ principiilor discutate ḑic: Atuncĭ slabele rĕmășițe ale luĭ Veniamin, căpeteniile luĭ Iuda în fruntea tribuluĭ lor numeros, căpeteniile Zabulonuluĭ, căpeteniile Neftalimuluĭ vor sălta de bucurie. Acești autorĭ se pare că aŭ voit să conserve lecțiunea celor LXX și a Vulgateĭ; dar că o aplică tuturor triburilor saŭ căpeteniilor lor; ceea ce nu este în ebreŭ, unde cuvêntul רדם este un particip

singular, și nu se póte aplica la tóte triburile, care sunt la plural. Fer. Ieronim traduce: *Acolo Veniamin cel mai mic stăpânindu'i pre ei*; ceea ce se potrivește cu *stăpânitorul lor*, care este versiunea comună ebraiștilor. Traducĕtorul german atribue dominația la toți; Acolo domină, ḑice el, Veniamin cel mai tînĕr, căpeteniile luĭ Iuda cu numerósa lor trupă, căpeteniile Zabulonuluĭ, căpeteniile Neftalimuluĭ. In adevĕr, fiind-că nu sunt numite tóte triburile, se putea ca între cele douĕ-spre-ḑece, care compunea națiunea, Veniamin, Iuda, Zabulon, Nephtali să fie în fruntea celor-l'alte opt. Dar ebreul nu se împacă cu acéstă traducere; căcĭ verbul רדם, care face tótă dificultatea, nu se vede ca să pótă servi la cele-l'alte triburĭ.

Unĭĭ cred că acest verb רדם vine de la רדה, *praefuit, Dominatus est*, și ceĭ LXX 'l trag de la רדם adormit, uimit, lipsit de simțirĭ, de unde eĭ aŭ tradus ἐν ἐκστάσει și Vulgata in mentis excessu. Cine póte ḑice ceva în potriva acesteĭ etimologiĭ și acesteĭ versiunĭ?

Probabil că trebue să se fi întêmplat: așa tribul luĭ Veniamin, în acéstă mergere, trebue să fi mărturisit o bucurie uimitóre, un fel de entusiasm, care 'l scotea afară de sine; și acésta póte că a voit să arate Profetul.

Interpreții aŭ creḑut, că vĕḑ aicĭ o alusiune la Sf. Paul, care era din tribul lui Veniamin, și care într'o uimire fu răpit până la al treilea cer, și în triburile luĭ Iuda, a luĭ Zabulon și Neftalin, eĭ aŭ vĕḑut pre ceĭ-l'alți apostolĭ, carĭ eraŭ din aceste triburĭ, saŭ din părțile vecine. Aceste gândirĭ sunt favorabile înțelesuluĭ al doilea literal, ce se recunóște în acest psalm.

Sunt iarăși câte-va diferințĭ în *căpeteniile luĭ Iuda, povĕțuitorii lor*, căcĭ mulți traduc căpeteniile lui Iuda tovarășiĭ lor, saŭ în *adunarea lor* saŭ *în purpura lor*, dar toți convin că *povĕțuitorii lor* nu se îndepărtéză de sensul ebreuluĭ. Intreabă cine-va pentru ce Profetul numește numaĭ aceste patru triburĭ, și unĭĭ rĕspund că în aceste patru sunt cuprinse și cele-l'alte, alțiĭ convin că aceste patru deschideaŭ calea, și că restul triburilor o închidea; alțiĭ cred că numaĭ aceste patru triburĭ sunt numite, pentru că apostoliĭ aparțineaŭ numaĭ acestor patru triburĭ, nu și celor-l'alte. Orĭ-care ar fi forța acestor rĕspunsurĭ, este sigur, că tote triburile luară parte la acéstă mergere, cum mărturisește a doua carte a Impăraților, și cea d'întâiŭ Paralipomenom. Intr'un fapt de o așa vechime nu se póte decide cu dreptul pentru ce tóte triburile nu sunt numite în psalm.

MEDITAȚIUNI

Cei întâiŭ martorĭ aĭ învierel și înălțărel luĭ Is. Chr., aŭ fost născuți în cele treĭ triburĭ, care le specifică Profetul. Sf. Paul, care era din tribul luĭ Veniamin, nu era atunci

din numĕrul celor douĭ-spre-ḑece Apostolĭ, dar el vĕḑu pe urmă pre Domnul înviat, cum mărturisește singur în prima epistolă către Corintenĭ, și cum se spune în cele treĭ părțĭ ale istorieĭ faptelor Apostolice. Chiar el singur a putut să'l vadă în răpirea sa la al treilea cer.

D-ḑeŭ s'a arătat prin atâtea minunĭ Israiltenilor, spusese atâtea profețiĭ, că acest popor ar fi trebuit să rĕmâe nestrămutat credincios sfinteĭ sale legĭ. Contrariul se întêmplă și nicĭ o națiune nu se rĕsculă, maĭ îndărătnică, maĭ neîmblânḑită de cât acésta. Nu fură tot ast-fel de mărturiile învieriĭ și înălțăreĭ luĭ Is. Chr. Eĭ dădură toțĭ saŭ maĭ tot sângele lor pentru acel ce 'ĭ-aŭ chemat la serviciul sĕŭ. Dar dacă acești capĭ aĭ creștinismuluĭ, aŭ fost modele de credință, de statornicie, de zel și caritate, noĭ carĭĭ suntem discipolĭĭ lor, ce facem? In ce ne asemănăm luĭ Petru, Pavel și altor dascălĭ, pre carĭĭ Is. Chr. 'ĭ-aŭ lăsat să ne învețe. Eĭ ne vor judeca într'o ḑi, atât prin exemplele cât și prin scrierile lor. Ințeleg că Sf. Chrisostom se va arăta cu încredere și veselie înaintea luĭ Pavel, pre care 'l-aŭ urmat cu credință, dar Pavel și Chrisostom mĕ vor rușina, pentru că am putut să'ĭ iubesc, póte că 'ĭ-am lăudat, și nicĭ-o-dată imitat.

VERSUL 29.

Poruncește Dumneḑeule puterei tale; întărește Dumneḑeule acésta care o aĭ făcut întru noĭ.

Ebreul de astă-ḑĭ ḑice: *D-ḑeul tĕŭ a poruncit puterei tale*, pe urmă ca și în versiunĭ: *Intărește Dumneḑeule acésta, care o aĭ făcut între noĭ*, ceea ce nu este prea conform cu armonia cuvêntuluĭ; el începe cu a treia persónă și finește cu a doua. Grecul și Vulgata ridică acéstă dificultate, care vine de la cuvêntul אלהיך *D-ḑeul tĕŭ*, căcĭ verbul צוה, ce se traduce prin a *poruncit*, póte fi tradus *poruncește*. Parafrasa haldaică traduce: *Praecipe fortitudine tua*: poruncește D-ḑeul meŭ, ca să mĕ umplu de tăria ta. Simmaca, care a urmat iarăși ebreul în versiunea greacă ḑice: Πρόσταξον, ὁ Θεὸς, περὶ ἰσχύος σου. De lecțiunea acésta trebue a se ținea cine-va. S'ar putea crede, cu tóte acestea, după ebreŭ, că ar fi o rugăciune către D-ḑeŭ. Poruncește D-ḑeuluĭ tĕŭ (luĭ Mesia), ca să reverse tăria ta. Acest sens este prea frumos și se împacă în totul cu ceea ce urmézĕ.

De la acest vers până la finele psalmuluĭ, profetul mulțămește Domnuluĭ saŭ celebrézĕ laudele sale; ceea ce este tot-o-dată cuviincios

într'un imn destinat la strămutarea chivotului Testamentului. Cât despre acest vers particular el se rapórtă la tóte bine-facerile cu care D-ḑeŭ a dăruit pre poporul sĕŭ saŭ la sentimentele ce 'i le-aŭ inspirat. Profetul cere, ca D-ḑeŭ să termine lucrarea sa, să urmeze de a sprijini pe poporul sĕŭ.

Tot acest vers póte a se raporta la timpul luĭ Mesia. Profetul în numele credincioşilor, cere ca să termine lucrarea luĭ Iis. Chr., trimisul sĕŭ, fiul sĕŭ, *puterea* sa; de a întări popórele chemate la Evangelie în observarea poruncilor. Acest psalm se póte înţelege ast-fel, că póte să aibă maĭ multe înţelesurĭ fórte bune.

MEDITAŢIUNI

Acéstă expresiune: Porunceşte Dómne puterĭĭ tale, este în stilul profeţilor, care represintă pre D-ḑeŭ ca arĕtând ordinile sale prin mijlocul bunătăţeĭ saŭ a rĕsbunărilor sale. D-ḑeŭ porunceşte puterĭĭ sale, când el o revarsă, când face să se simţéscă efectele sale. Aş putea ḑice în rugăciune: Dómne porunceşte luminilor tale de a mĕ lumina; porunceşte dragosteĭ tale de a mĕ cuprinde; porunceşte milostivireĭ tale de a'mĭ erta păcatele; porunceşte înţelepciuneĭ tale de a'mĭ arĕta căile tale. In psalmul 43, Profetul ḑice că D-ḑeŭ porunceşte mântuirea luĭ Iacob; adecă că ea mijlóce potrivite a mântui pre poporul sĕŭ. Dómne, repet, cu sentimentul uneĭ inimĭ atinse de dorinţa de a'ţĭ plăcea, *Porunceşte mântuirea mea*; porunceşte inimicilor, carĭĭ se opun, de a lăsa pre sufletul meŭ să se bucure de pacea ce o gustă în sînul tĕŭ. Porunceşte pasiunilor mele de a tăcea înaintea ta. Porunceşte inimiĭ mele de a se lipi neînlăturat de tine

VERSUL 30.

De la biserica ta în Ierusalim, ţie vor aduce împĕraţiĭ daruri.

Urmez în acéstă versiune sentimentul comun al interpreţilor, carĭĭ traduc, *de la Biserică, pentru Biserica ta*. Acéstă expresiune póte să însemneze că regiĭ atinşĭ de majestatea templuluĭ viitor din Ierusalim, vor aduce daruri, cum se întêmplă în timpul luĭ Solomon, şi cum repórtă Iosif luĭ Alixandru cel Mare, saŭ maĭ bine se va înţelege, că naţiunile cele marĭ vor aduce jertfe în acest templu, saŭ maĭ bine se va lua acest vers în sens relativ la timpul luĭ Mesia şi de Biserică când regiĭ captivĭ credinţeĭ se vor grăbi de a mărturisi dărnicia lor în privirea templelor Domnuluĭ şi a slujitorilor. Se obiectéză că în timpul luĭ David templul nu era zidit; aceea

este adevĕrat; dar posiţiunea chivotuluĭ pe muntele Sion, era un fel de temelie a templuluĭ viitor ce David plănui-se a'l construi, şi pe care 'l construi Solomon cu atâta măreţie. David era profet şi vedea deja acest templu cu spiritul.

MEDITAŢIUNI

Un preot al luĭ Iis. Chr. este obligat maĭ mult de cât toţĭ a *aduce daruri* Domnuluĭ, adică de a'ĭ consacra gândirile sale, afecţiunile sale, faptele şi întreprinderile sale. El este templul luĭ D-ḑeŭ într'un chip deosebit, pentru că primeşte pre Fiul luĭ D-ḑeŭ înlăuntrul sĕŭ; el posedă preoţia împĕrătéscă maĭ deosebit de cât ceĭ-l'alţĭ creştinĭ. Trebue să'mĭ ḑic mie însumĭ: Pentru că sunt templul luĭ D-ḑeŭ în Ierusalimul cel sfânt, care este Biserica pentru că sunt îmbrăcat cu un caracter regal, trebue să mĕ daŭ cu totul luĭ D-ḑeŭ. Acesta este darul ce'l cere de la mine; acel ce'l oferiră sfinţiĭ. St. Chrisostom ḑice: *Trebue ca un preot să fie curat ca cum ar locui între puterile cereştĭ.* Dar ce curăţenie póte fi în acel, care nu va fi sacrificat totul în serviciul şi spre buna plăcere a luĭ D-ḑeŭ?

VERSUL 31.

Ceartă fearăle trestieĭ, adunarea taurilor întru junicele popórelor, ca să se închine ceĭ ispitiţĭ cu argint.

Ceartă fearăle trestieĭ, adunarea celor tarĭ: tot o dată şi alergarea popórelor ce năvălesc cu róte argintiĭ; risipeşte némurile ce vor răsboiŭ. Prin *feara trestiĭ* înţelege pre regele Egiptuluĭ şi prin *adunarea celor tarĭ* pre principiĭ, carĭĭ ajutaŭ pre regele Egiptuluĭ pentru a împovăra pre David.

Ebreul de astăḑĭ ḑice: mustră feara trestieĭ, adunarea taurilor cu viţeiĭ popórelor, care să se supună cu plăcĭ de argint. S'aŭ muncit mult pentru a găsi sensul acestuĭ text, şi póte că nu sunt doĭ ebraiştĭ, carĭĭ să se acorde în traducţiunea ce o daŭ. In fond Vulgata dă esenţialul acestuĭ text ebreŭ bine-înţeles.

Maĭ întâiŭ, acest text ḑice: *mustră feara trestieĭ*; Vulgata ḑice: *Ceartă fearăle trestieĭ* ceea ce este tot una, căcĭ *feara* póte fi luată într'un sens colectiv, pentru *feare*. Ebreul ḑice în urmă: *adunarea taurilor cu viţeiĭ popórelor* şi Vulgata: *adunarea taurilor între junicele popórelor*. Ceĭ LXX aŭ luat la femenin בעגלי care însémnă *între viţelele*. Fiind-că viţeiĭ nu merg fără vacĭ, eĭ aŭ creḑut că descriŭ maĭ bine punênd vacile cu viţeiĭ. Nu'ĭ putem acusa pentru că este vorba de a represinta ómenĭ furioşĭ ca tauriĭ,

în mijlocul unuĭ popor numeros, ce'l stăpâneşte Ebreul, presintă după aceea: care aruncă cu bucăţĭ de argint; şi Vulgata, ca să alunge pre aceĭ ce sunt ispitiţĭ saŭ bătuţĭ ca argintul. Este o mare deosebire între a arunca la picióre şi a alunga? Ce însémnă a supune în place de argint, fără numaĭ a supune pre aceĭ cariĭ în apăsare, sunt ispitiţĭ saŭ bătuţĭ ca placele de argint.

Din tóte versiunile ce le-am putut compara cu Vulgata n'am găsit, care să nu suplinéscă maĭ mult de cât ca pentru a se apropia de ebreŭ şi pentru a găsi un sens acestuĭ text. Nu aduc aicĭ aceste comparaţiunĭ, care m'ar duce prea departe; observ că tot sensul ebreuluĭ şi al versiuneĭ este: Ceartă Dómne, fearăle care se ascund în trestie pentru a ne tinde curse; o mulţime de taurĭ furioşĭ cariĭ pun în mişcare naţiunile ce se aséměnă cu juncele saŭ cu viţeiĭ; aceştĭ inimicĭ caută a ne alunga din posesiunile nóstre, noĭ cariĭ am fost lămuriţĭ ca argintul în ulcea, saŭ cariĭ am fost bătuţĭ cum se bat placele de argint.

Grecul Vaticanuluĭ pórtă o lecţiune, care nu valoréză nimic: adică, τοῦ μὴ ἀποκλεισθῆναι, ca să nu alunge; Ediţiunile de Alda şi Compluta n'aŭ negaţiunea. Profetul în acest vers invócă pre Domnul saŭ contra inimicilor actualĭ aĭ luĭ Israel saŭ contra acelora cariĭ ar persecuta într'o ḑi pre discipoliĭ luĭ Mesia. El se serveşte de expresiunĭ figurate şi poetice, ca maĭ în tot psalmul

MEDITAŢIUNI

Fearele care se ascund în trestie pentru a ataca pre ómenĭ, sunt demoniĭ. Sub acéstă figură Iob represintă pre Behemoth, cea mal mare parte din interpreţĭ iaŭ pentru principele întunereculuĭ. El dórme la umbra trestiilor şi în locurĭ umede, ḑice Iob. Este adevĕrat iarăşl că şarpele care ispiti pre Eva s'a ascuns sub arboraşiĭ paradisuluĭ pămêntesc, pentru a observa apucăturile primilor noştri părinţĭ, şi că de acolo eşi pentru a vorbi cu femeea; dar, acest şarpe înşelător era demonul cum ştie tótă lumea.

Taurii furioşi de care vorbeşte Profetul sunt ómenĭ puternicĭ, carĭ se silesc a prigoni virtutea, şi care atrag în partea lor popórele credincióse, slabe şi supuse, pentru a ataca Religiunea şi pietatea; el atacă pre dreptĭ a căror viéţă este curată ca metalele ispitite prin foc, şi deja deprinse cu multe lupte. Dacă Domnul n'ar veni în ajutor la aĭ sĕĭ, el nu s'ar putea ţinea în potriva acestor puterĭ adunate. Dar rugăciunea capĕtă sprijinul ceresc, şi în acéstă scăpare virtutea este neînvinsă. Acel ce se rógă se uneşte cu Iis. Chr., şi judecă ast-fel cu fer. Augustin. Este ceva

mai amar în paharul necazurilor, care Iis. Chr., să nu fi băut cel întâiŭ? Este vorba de calomniĭ și batjocurĭ? i s'a dis, că are demon. Este vorba de muncele și durerile corporale? El a fost legat, bătut, crucificat. E vorba de mórte? el i s'a supus. Este vorba de un fel de mórte de care se cutremură neamul omenesc și tótă natura? El și-a dat duhul pre lemn între douĭ tâlharĭ.

VERSUL 32.

Risipește neamurile cele ce voesc rĕzbóie, veni-vor soli de la Egipet; Etiopia mai înainte va apuca mâna eĭ la Dumnedeŭ.

Începutul acestuĭ vers aparține în ebreŭ și grec versuluĭ precedent. S'ar putea face un vers aparte; căcĭ aceste cuvinte: risipește neamurile cele ce voesc rĕzbóie sunt deosebite. Profetul cere ca Domnul să stabilĕscă pacea, și să nu permită ca să fie tulburată prin popóre neliniștite și întreprindĕtóre.

Vine în urmă o profeție despre aplicările Egiptuluĭ și a Etiopieĭ pentru a onora pre D-deul luĭ Israil, ceea ce avu loc în diverse timpurĭ; de exemplu, când regina din Saba veni să vadă pre Solomon; și sub legea nouă, când eunucul regineĭ Candace veni să se închine la Ierusalim. Acești Egiptenĭ și Etiopenĭ, sunt exemplele ce le citéză Profetul pentru a arăta că într'o di neamurile se vor reuni să adoreze pre adevĕratul D-deŭ și pentru a recunóște pre Mesia.

Nu este mai nicĭ o diferență aicĭ între text și traduceri. Ebreul dice, că *Etiopia curând va întinde mâinele sale către* D-deŭ: în Vulgata este ejus, ceea ce a făcut pre unii interpreți, că s'ar putea traduce: Etiopia va apuca mai înainte de mâinele Egiptuluĭ; dar acésta nu este necesar, *Ejus* este aicĭ în loc de *suas*, ca în multe părți ale Scripturei.

Parafrasa haldaică dice, că Etiopia va întinde mâinele sale către D-deŭ *în rugăciune*; adăugare piósă, și care nu se îndreptează de gândirea Profetuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu este moment în care creștinismul să nu pótă cere de la D-deŭ ca să risipéscă pre inimicĭ carĭ se opun mântuireĭ, fie în general, printre toți ómenĭ, fie în particular, în inima fie-căruĭ credincios. Patimile nóstre sunt totdĕuna armate, totdĕuna gata a face rĕsboiŭ. Iob a dis, că viĕța omuluĭ pre pământ este o luptă continuă. Strĕină orbire a

omuluĭ ḑice Fer. Augustin! El iubeşte viéţa acésta, şi ce este acéstă viéţă? a se naşte, a suferi şi a muri.

Lumina Evangelieĭ a luminat maĭ pre tóte popórele: acésta este în deajuns pentru a justifica misiunea şi făgăduinţele luĭ Iis. Chr. Aceĭ carĭ aŭ perdut acéstă lumină divină sunt un exemplu de spaimă pentru aceĭ carĭ o conservă încă. Acest sfânt depozit al veritățiĭ este expus la miĭ de furtunĭ; este mult maĭ surprinḑétor de a se perde în mâinele atâtor ómenĭ aşa de puţin îngrijaţĭ a'l păzi. Sfintele cărţĭ şi scrierile sfinţilor ne recomandă neîncetat privigherea, lepădarea de sine, fuga de lumea conrumptă, rugăciunea, răbdarea, suspinele către cer; şi nicĭ unul din aceste lucrurĭ nu intră în planul purtăreĭ nóstre. Fer. Augustin ḑicea: Voeştĭ să conservĭ lumina adevĕruluĭ? conservă căldura spirituluĭ. Acest cuvênt cuprinde tótă ştiinţa mântuireĭ.

VERSURILE 33, 34.

Impărăţiile pământuluĭ cântaţĭ luĭ Dumneḑeŭ, cântaţĭ Domnuluĭ. Celuĭ ce s'a suit preste ceriul ceruluĭ spre rĕsărilurĭ.

In ebreŭ şi grec sunt treĭ versurĭ: cel d'întâiŭ se termină cu *cântaţĭ Domnuluĭ*, al doilea cu *glas de putere*, al treilea conţine restul versuluĭ 36 al Vulgateĭ. In ebreŭ nu este nimic, care să rĕspundă la *cântaţĭ Domnuluĭ*. Ceĭ LXX aŭ adăugat ψάλατε τῷ Θεῷ. Sf. Ieronim o desaprobă: dar Sf. Ilarie şi Augustin judecă almintrelea; eĭ o primesc, şi este folositóre pentru a arăta, că Mesia la care se rapórtă acest psalm, este D-ḑeŭ. Se póte crede alt-fel că, fiind-că versul ce ebreul îl termina prin *cântaţĭ* Domnuluĭ, adaugă *Sela*, ar trebui să fie în versul următor repetţirea luĭ *psalite Deo*, pentru a construi cu *celuĭ ce s'aŭ suit* saŭ maĭ bine, *celuĭ ce călăreşte pre cerurile cerurilor* cum se exprimă ebreul.

D-ḑeŭ este represintat nu ca suindu-se maĭ presus de cer, dar ca purtat de însuşĭ cerurile, care-ĭ servesc de car. *Spre rĕsărilurĭ*, se póte traduce după ebreŭ, *de la inceput, din vechime*, pentru a însemna că D-ḑeŭ, de la începutul creaţiuneĭ fu maĭ presus de cer. Cuvêntul קֶדֶם însémnă cu tóte acestea şi *Orient*; şi Profetul póte să fi avut în vedere muntele *Olivelor*; de unde se înalţă Iis. Chr. la cer, şi care este spre rĕsărit de Ierusalim, cum s'a ḑis în versul 4, că D-ḑeŭ s'a suit peste apusurĭ, pentru ca calea să nu se mărginéscă la acest punct ceresc, profetul adaugă aicĭ că s'a suit maĭ presus de rĕsărilurĭ. Ast-fel D-ḑeŭ se represintă ca fiind peste tot locul.

Profetul ḑice că *D-ḑeŭ va da vocii sale glas de putere*, pen-

tru a însemna, că va vorbi cu un ton măreț și puternic. S'ar putea puncta ast-fel finele versuluĭ 34; Daţĭ glorie luĭ D-ḍeŭ; peste Israil magnificenţa luĭ, și puterea luĭ în norĭ. Ast-fel a înţeles și Ieronim.

Se vede că aceste versurĭ, care îndémnă pre tóte popórele pământuluĭ a mări pre D-ḍeŭ, convin și la timpul transportăreĭ chivotuluĭ, și maĭ măreț încă la timpul luĭ Mesia. Nu este nicĭ o trăsătură, în acéstă îndemnare a Profetuluĭ, care să pótă fi aplicată la gloria, la faptele, bine-facerile luĭ Iis. Ch.

MEDITAŢIUNI

Gloria luĭ D-ḍeŭ nu depinde de laudele, ce putem să-ĭ dăm; cu tóte acestea, sfintele cărţĭ ḍic, că noĭ ĭĭ dăm glorie când celebrăm măririle sale. Cuvêntul pentru acesta este, că D-ḍeŭ ne-aŭ creat pentru ca să dăm cinstea ce se cuvine majestăţiĭ sale. El n'a putut să ne creeze, de cât pentru ca să obţie de la noĭ acéstă glorie exterióră, care face în acelaș timp meritul nostru și fericirea nóstră: Regiĭ pământuluĭ nu rĕsplătesc totdéuna prin bine-facerĭ respectele profunde ce supușiĭ lor arată demnităţiĭ sale; dar D-ḍeŭ cerênd veneraţiunea și supunerea nóstră, ne umple de bine, de și noĭ nu îndeplinim către dênsul numaĭ o datorie ne înlăturată. Să ne întórcem către tine, Dómne, ḍicea Augustin, și vom fi fericiţĭ de tine și prin tine: tot rĕul vine de la noĭ. Noĭ ne retragem de tine și tu ne părăseștĭ.

Aș voi să pot pĕtrunde tot sensul acestor frumóse cuvinte. *D-ḍeŭ va da glasuluĭ sĕŭ glas de putere.* Nu era óre o *voce puternică* aceea care scóse Universul din nimic, și care-'l împodobi cu atâtea frumuseţĭ? Nu era óre o *voce puternică* aceea, care lucră atâtea minunĭ în Israil? Nu era óre vocea cea maĭ puternică aceea, care ḍise Marieĭ: Veĭ concepe și veĭ naște pre Fiul Celuĭ Prea Inalt? Ore câtă putere era în tóte cuvintele luĭ Iis. Chr. care învĕţa, împăca, sfinţea pre ómenĭ perduţĭ prin pĕcat! Câtă putere în cuvintele lăuntrice ce Sf. Spirit le ḍice unuĭ suflet aprins de dragoste! Aceste cuvinte îl umplu și-'l schimbă ast-fel, că el devine îndată aceea ce Domnul voește să fie. Aceste cuvinte sémĕnă cu acele ce D-ḍeŭ ḍise luĭ Abraam, când îl învĕţă de a merge înaintea sa și a fi perfect. Acest Sf. Patriarch fu, chiar în acest moment, înălţat la perfecţiune, și merse totdéuna după aceea înaintea luĭ D-ḍeŭ.

VERSURILE 35, 36.

Iată va da glasul său, glas de putere. Daţi mărire lui D-deŭ preste Israel, mare este cuviinţa lui şi puterea lui în nouri. Minunat este D-deŭ întru sfinţii săi D-deul lui Israel; însuşi va da putere şi întărire poporului său, bine este cuvêntat D-deŭ.

Ebreul apostrofézá aicĭ pre Domnul; dar este maĭ bine de a ceti şi traduce ca Fer. Ieronim, la a treia persónă. Ebreul dice, cá D-deŭ este *infricoşat*; dar cuvêntul ebreŭ însémná şi *cinstit*, şapoĭ tot ceea ce este *admirabil* inspiră *spaimă* şi un fel de *fricá* maĭ ales când este vorba de D-deŭ şi de faptele sale. Am tradus *în sanctuarul său*, pentru cá acesta e sensul ebreuluĭ şi cá în latina *sancta* este luat în loc de *sanctuaria*.

Psalmul fineşte prin acest cuvênt: *bine este cuvêntat D-deŭ*, formulá care convine unuĭ cântec cântat într'o ceremonie mare şi conţinênd recitarea a o mulţime de minunĭ. Dacá urméză acest psalm, cum ne-am silit noĭ, va conclude 'mĭ pare, două lucrurĭ; întâiŭ, cá nu este aşa de greŭ cum se crede de ordinar; al doilea, cá trebue a ĭ se da un obiect fix. Am vorbit de strámutarea chivotuluĭ, de înălţarea luĭ Is. Chr. cu urmaşiĭ sĕĭ, două obiecte destul de deosebite în adevĕr, dar cuprinse sub aceeaşĭ literá; şi al doilea figurat prin cel d'întâiŭ. Se crede cá psalmul 23 fu cântat la transportarea chivotuluĭ; dar admiţênd chiar acéstá opiniune nu respinge, ca acesta să nu fi fost cântat, cel puţin în parte, în aceeaşĭ solemnitate. Am dis, *cel puţin în parte* căcĭ este adevĕrat, cá David 'l prelácu în urmă, şi adaugă multe lucrurĭ. Ceea ce determiná a crede cá fu întrebuinţat în acéstá ceremonie este, cum s'a observat, primul vers este acelaş ce se cântá în deşert, când se strámuta chivotul în fruntea triburilor. Iatá un cuvênt de fapt care trebue să aibă mare greutate; ceea ce determiná a crede iarăşi, cá el se rapórtá la înălţarea luĭ Is. Chr. este cá Apostolul l'a întrebuinţat citând versul 19.

MEDITAŢIUNI

Şi acest vers din urmă ca şi cele-l'alte procură deştule reflecţiunĭ pentru credincioşĭ. Trebue cine-va să fie plin de încredere, când spiritul luĭ Dumneḑeŭ încredinţézá, cá Domnul va da putere şi întărire poporuluĭ sĕŭ, adicá acelor ce vieţuesc după legile sale şi se lipeşte numaĭ de el. Dará de unde ne va veni acéstá tărie dacá nu din dragostea luĭ D-deŭ? Dragostea întăreşte, pentru cá ea consideră de nimic tot ceea ce este aspru, amar, greŭ, împovărátor, omorâtor. *Bine este cuvêntat D-deŭ*, cum dice profetul; să

fie bine-cuvêntat acest D-dĕŭ, care este dragoste, care voește ca fiiĭ sĕĭ să'l iubéscă, și care le dă tóte motivele celeĭ maĭ perfecte dragoste.

PSALMUL LXVIII

Se citește în titlu, aceste cuvinte: Intru sfĕrșit, pentru ceĭ ce se vor schimba, David; expresiunĭ, carĭ afară de David, se găsesc în capul psalmuluĭ 44, și pe care le-am explicat. Cuvêntul David însémnă, că acest principe este autorul.

Psalmul, cel puțin în maĭ multe părțĭ ale sale, privește pre Iis. Chr., pentru că scriitoriĭ nouluĭ Testament citézĕ cincĭ saŭ șése versurĭ, ce le aplică la Mântuitorul lumiĭ. Sfinții părinții nu s'aŭ îndoit că, Profetul nu vorbește, în tot psalmul în numele luĭ Iisus Christos, încercând durerile lungeĭ și crudeĭ sale patimĭ. S'aŭ făcut douĕ observațiunĭ asupra acestuĭ imn; întâiŭ este că evangeliștiĭ, aŭ vorbit prea puțin de durerile ce le simți Iisus Christos în cursul patimeĭ sale, profeții și maĭ ales David ĭ-aŭ suplinit în multe părțĭ a profețielor lor. Se citézĕ în privința acésta psalmul 21 și acesta, cu câți-va alții, unde acéstă sângerósă acțiune este descrisă fórte lung. A doua observare este, că Iisus Christos fiind treĭ ore pe cruce, și Evangeliștiĭ neraportând de cât puține cuvinte de ale luĭ, nu s'ar ști, fără acești douĭ psalmĭ de care am vorbit, carĭ fură gândurile sale, ce sentimente a avut în situațiunea sa; cunoștință de care s'ar cuveni a nu fi lipsiți credincioșiĭ. Trebue deci a privi acest psalm (68) ca o bucată prețiósă din Testamentul luĭ Iisus Chr., spânzurat între cer și pĕmênt, și terminând sacrificiul sĕŭ pentru împăcarea ómenilor.

VERSURLE 1, 2, 3.

Mântuește-mè Dumnedeule, că a intrat ape până la sufletul meŭ. Afundatu-m'am în noroiul adînculuĭ și nu este stare. Veniĭ'am întru adâncurile măreĭ, și viforul m'a potopit.

Aceste treĭ versurĭ sunt reduse la douĕ în ebreŭ și grec. In urmă este fórte puțină deosebire între text și traduceriĭ. Ebreul pune

simplu, *până la suflet* fără a mai pune pe *meŭ*, ce se sub-înţelege, şi care este exprimat de Fer. Ieronim. El se serveşte de un cuvênt, care însémnă stabilire, consistenţă. Cei LXX îl traduc prin ὑπόστασις, şi Vulgata prin *Substantia*. In fine ebreul ḍice propriŭ, adîncul saŭ valurile m'aŭ inundat; ceea ce se potriveşte cu *viforul m'a potopit* şi sunt ebraiştĭ, carĭ trâduc : *viforul m'a inundat*.

Se vede prin tóte aceste expresiunĭ metaforice, *ape, noróie, adâncurile mării, vifore*, intenţiunea Profetuluĭ de a zugrăvi nişte darurĭ marĭ. Tótă descrierea acésta convine situaţiuneĭ în care se găsea I. Chr. pe cruce. El cerea protecţiunea părinteluĭ sĕŭ pentru a însemna excesul greutăţilor sale, şi supunerea perfectă la voinţele aceluĭ ce l'a trimis. El putea să scape de neprietenii sĕĭ şi de durerile sale; dar primind pentru dragostea nóstră funcţiunea de mijlocitor şi de victimă, nu vedea de cât voinţa părinteluĭ sĕŭ, şi numaĭ la el alerga pentru ca să'l uşureze.

Trebue a observa un fel de gradaţiune, în relele de care se găseşte înconjurat Iis. Chr. Ele se légă maĭ întâiŭ de sufletul sĕŭ; ele îl confundă într'un fel de abis fără fund, îl tulbură şi îl munceşte, ca un vifor violent care îşĭ rîde de navigatoriĭ, ce ĭ-aŭ înecat.

MEDITAŢIUNI

Câte valurĭ s'aŭ ridicat contra luĭ Iisus Christos strigă Augustin, dar ele s'aŭ sfărâmat contra luĭ; şi tu credincios următor acestuĭ mare model, aştéptă-te în lumea acésta pe acéstă mare furtunósă la o mulţime de tempeste; dar stăĭ tare în protiva acestor furtunĭ, ele te vor tulbura, dar nu te vor omorî.

Iisus Christos ḍicea în grădină *că sufletul sĕŭ este întristat până la mórte;* şi în acest psalm, Profetul ḍice în numele sĕŭ, ḍice că durerile, închipuite prin *ape* aŭ intrat până la sefletul sĕŭ. Fără îndoială că acésta fu o minune ca acest suflet sfânt, care se bucura de vedenia prea fericită, din causa unireĭ sale cu divinitatea, să fi supus amărâciuniĭ, strîmtorăriĭ, vijeliilor celor maĭ supĕrătóre. Noĭ încercăm câte-odată naturalmente sensaţiunĭ simultane, care ne daŭ o idee de acéstă stare în care se găsea Iis. Chr. Este cu putinţă ca o durere vie şi o plăcere fórte atingĕtóre să afecteze tot-deodată sufletul nostru. Şi Evangelia chiar dă de exemplu pre femeia, când naşte ea suferă mult; dar când vede că copilul este născut bine, are o bucurie fórte mare.

Pentru explicaţiunea durerilor interióre are cine-va recurs la deosebirea sufletuluĭ în douĕ părţi, una superióră şi alta

inferióră; dar în acéstă substanță spirituală, nu este fisicamente de cât o ființă prea simplă și nu o compunere de părți. Ceea ce se póte ḍice, este că se află în suflet o inclinațiune către obiectele sensibile pentru a le iubi de sunt bune; pentru a fugi de ele de sunt rele; și că este iarăși în el o capacitate de a se înălța la obiectele intelectuale și independente de acțiunea sensurilor. In timp ce Is. Chr. se bucura de vederea luĭ D-ḍeŭ, înțelegerea și voința sa era în acéstă bucurie; dar în acelaș timp el încerca, în privința înclinăriĭ către obiectele sensibile, durerĭ marĭ, pentru că corpul sĕŭ și simțurile sale eraŭ în prada unor rele neexprimabile.

Orĭ-care ar fi modul de a explica acéstă situațiune este sigur, că acest suflet sfânt fu cufundat în tristeță; și considerațiunea acestuĭ adevĕr mângâe pre sfinții când eĭ încércă supĕrărĭ interióre.

VERSUL 4.

Ostenit-am strigând, amorțit-a grumazul meŭ, slăbit-aŭ ochiĭ meĭ nădăjduind eŭ spre Dumneḍeul meŭ.

Ebreul ḍice: *Gâtlejul meŭ este uscat*, ceea ce este tot una cu expresiunea celor LXX și a Vulgateĭ, căcĭ amorțirea nu vine de cât dintr'o căldură, care afectéză pieptul și gâtlejul.

Interpreții cercetéză, dacă acest vers convine luĭ Is. Chr. suferind pe crucea sa. Li se pare, că nu i se póte aplica de cât prin asemĕnare, așa că sensul ar fi, că durerea acestuĭ D-ḍeŭ-Om fu, prin vivacitatea și durata sa, ca a aceluĭ ce se ostenește strigând; care prin strigătele sale peste mĕsură, ar amorți, și a căruĭ vedere s'ar stinge privind necontenit spre cer pentru a căpĕta ajutor. Acéstă explicațiune póte fi adevĕrată, dar maĭ întâiŭ în ceea ce privește strigările luĭ Is. Chr. pe cruce, dacă se admite, cum este fórte adevĕrat, că Is. Chr. pronunță tot psalmul 21, și póte chiar și acesta, în acéstă durerósă împrejurare, se va înțelege ușor că gâtlejul sĕŭ s'a uscat, și că vocea sa a amorțit. Nu este necesar pentru aceea ca să fi fost auḍit de ceĭ de față, este de ajuns ca să fi recitat și articulat acești lungĭ psalmĭ. Putem gândi iarăși că, când el n'ar fi pronunțat acești psalmĭ, ostenéla extremă din nóptea precedentă, și din tótă ḍiua acea sângerósă, trebuia să amorțéscă și să usuce grumazul sĕŭ.

2º In privința slăbireĭ ochilor sĕĭ, nu este nimic maĭ de creḍut, când se consideră, că în timp de treĭ ore el întórse privirile sale către cer. Nicĭ un om într'o asemenea situațiune, n'ar putea suferi privirea sóreluĭ într'un spațiŭ de timp așa de lung fără să piardă

vederea. Alt-fel lacrimile sale ce le-aŭ vĕrsat în grădină, sângele ce i-aŭ curs în acelaş loc, în muncĭ şi la rĕstignire, trebuia să fi stors cu totul ochiĭ sĕĭ. Nu este dar necesar de a lua aicĭ expresiunile psalmistuluĭ într'un sens figurat.

Aceste cuvinte, *nădăjduind eŭ spre D-ḑeul meŭ* sunt în deajuns pentru a combate pre aceĭ sectarĭ, carĭĭ aŭ îndrăznit a ḑice că Is. Chr. pe crucea sa era în desnădăjduire, şi carĭĭ aduc de dovadă acéstă strigare: D-ḑeul meŭ, D-ḑeul meŭ, pentru ce m'aĭ păsăsit? Se vede prin acest vers, că nădeḑdea luĭ Is. Chr. în Părintele sĕŭ nu s'a schimbat nicĭ-o-dată.

MEDITAŢIUNI

Sf. Pavel ḑice, că Is. Chr. în ḑilele vieţeĭ sale muritóre, aduse acelui ce'l putea scăpa de la mórte, rugăciunile sale şi cererile sale, unite cu marĭ strigăte şi lacrimĭ, şi că el a fost auḑit pentru supunerea sa respectuósă. Iată strigătele de care vorbeşte profetul; iată *nădeḑdea* care nu'l părăsi nicĭ-o-dată în timpul durerósei sale patimĭ. Is. Chr. cu tóte acestea nu scăpă de mórte; aşa acest termen de pe urmă nu însémnă aicĭ despărţirea sufletuluĭ de trup, dar scăparea de mormênt, învierea, care fu acordată acestuĭ D-ḑeŭ-Om în urmarea rugăciunilor şi a supuneriĭ sale respectuóse. Apostolul în tótă partea acésta voeşte să însufleţéscă speranţa şi privigherea ebreilor prin exemplul luĭ Is. Chr., care deşi era D-ḑeŭ, alergă la lacrimĭ şi rugăciunĭ pentru a obţine aceea ce dorea.

Un suflet, care reflectéză asupra acelora ce profeţiĭ şi Apostoliĭ istorisesc de durerile şi necazurile luĭ Iis. Chr. cade într'o înfricoşare extremă, nu atât din causa împrejurărilor acestuĭ mare mister, pre cât din causa atenţiuneĭ puţine în partea celor maĭ mulţĭ dintre creştinĭ. Dacă starea luĭ Iis. Chr. la Golgota este un adevĕr, care întrece tótă inteligenţa nóstră, se vede că puţinul interes ce'l avem nu este maĭ puţin nepriceput. A creḑut acest adevĕr din copilărie, a gândit la el în diversele timpurĭ ale vieţeĭ sale, chiar şi'a adus aminte de el în tóte ḑilele, a vĕḑut de un milion de orĭ icóna luĭ Iis. Chr. rĕstignit; şi se află că, într'o etate prea înaintată, de se pune cineva a reflecta profund asupra acestuĭ obiect sublim, se va recunóşte vinovat, că nu l'a cunoscut, mult maĭ mult încă că nu l'a cinstit, nicĭ iubit, nicĭ imitat. Când se compară în urmă cu sfinţiĭ, se vede

că Iis. Chr. suferind și murind a fost ocupațiunea lor de tóte ḑilele, și că nu sfêrșiră nicĭ-o-dată acest mare subiect; și își va ḑice în sine: Ore acești ómenĭ pe care 'ĭ stimez, aveaŭ eĭ maĭ multe obligațiunĭ de cât mine către Iis. Chr.? eraŭ eĭ atinșĭ de un maĭ mare obiect? Speraŭ eĭ bunurĭ maĭ escelente? Istoria luĭ Iis. Chr. nu este ea în ochiĭ meĭ cum fu și într'aĭ lor? Nu știŭ eŭ ca și eĭ mulțimea muncilor, întinderea batjocurilor; excesul suferințelor la care a fost supus Iis. Chr.? Nu știŭ eŭ pentru ce a bĕut de bună-voie acéstă cupă așa de plină de amărăciune? După aceste întrebărĭ și o mulțime de altele asemenea, nu găsesc altă soluțiune de cât acésta: sfinții cugetaŭ și aveaŭ o inimă recunoscĕtóre; eĭ se rugară, și fură cu totul plinĭ de ardóre pentru a'și aplica fructele rugăciunilor lor. Eŭ n'am reflectat nicĭ-o-dată, nu m'am rugat, n'am iubit nicĭ-o-dată pre acel ce singur este demn de iubit. Eŭ m'am mulțumit cu o credință istorică despre Iis. Chr., și am rĕmas într'o indiferență mortală asupra acestuĭ obiect unic al vieței mele, asupra acestuĭ fundament unic al speranței mele. Am cunoscut pre Iis. Chr. cum cunóște cineva pre ómenĭ marĭ din vécurile trecute; vorbește de dênșĭ, 'ĭ laudă și nu se intereséză de eĭ.

VERSURILE 5, 6.

Înmulțitu-s'aŭ maĭ presus de cât periĭ capuluĭ meŭ ceĭ ce mĕ urăsc în zadar. Întăritu-s'aŭ vrăjmașiĭ meĭ, ceĭ ce mĕ goniaŭ pre mine cu nedreptate; cele ce n'am jefuit atuncea am plătit.

Nu este aicĭ deosebire între text și versiunĭ; numaĭ se vede în ebreŭ și în grec aceste douĕ versurĭ, reduse la unul.

Nimic maĭ conform de cât acéstă descriere, aceea ce Evangeliștiĭ raportéză de mulțimea, de înverșunarea și de nedreptatea inimicilor luĭ Iis. Chr.. Eĭ 'l învinovățiа fără cuvênt, 'l condamnară cu patimă, 'l omorîră cu cruḑime. Era sfințenia însășĭ, și'ĭ imputară cele maĭ marĭ crime; eĭ 'l supuseră la un supliciŭ infam, pe când el meritá mulțămirĭ pentru bine-faceri.

El a plătit acele ce nu le jefuise. Acésta însémnă că a suferit pedépsa pĕcatelor ce nu le făcuse.

MEDITAȚIUNI

Iis. Chr., vedea în inteligența sa prea perfectă, încă maĭ mulțĭ inimicĭ aĭ persónei, aĭ glorieĭ, aĭ misiuneĭ sale, de

cât se vedeaŭ în Ierusalim. El vedea tóte pĕcatele lumiĭ tótă slăbiciuea, tótă împetrirea lumiĭ; el vedea preţul sângeluĭ sĕŭ despreţuit saŭ profanat. Tóte secolele eraŭ presente spirituluĭ sĕŭ, şi în acest numĕr înfinit de ómenĭ se găseaŭ puţinĭ, cariĭ să se foloséscă de meritele şi dragostea sa. Ce a vĕdut decĭ acest D-ḑeŭ-Om? Este uşor de a spune într'un singur cuvênt; el a vĕdut că cea maĭ mare parte din ómenĭ *nu aŭ inima, dragostea nu este iubită*! Cu tóte acestea, acéstă dragoste se va înturna într'o ḑi în rĕsbunare; cu cât el a îndemnat, a apăsat, a ascultat, cu atâta va fi maĭ neînblânḑit întru mânia sa. Acela este demn de mórte, o Iisuse, care nu primeşte a vieţui pentru tine; acela e nesimţitor, care nu te gustă; acela nu este nimic, care crede, că este ceva fără tine. Tu aĭ făcut totul pentru tine, Dómne, şi acel ce voeşte a fi al sĕŭ, nu al tĕŭ, începe a nu fi nimic printre fiinţele create de tine.

VERSUL 7.

Dumneḑeule, tu aĭ cunoscut nepriceperea mea şi greşalele mele de la tine nu s'aŭ ascuns.

Şi aicĭ nicĭ o diferenţă între text şi versiunĭ. Mesia ḑice că D-ḑeŭ, Părintele sĕŭ, cunóşte *nepriceperea* sa, *greşalele*, pĕcatele sale, pentru a se înţelege că el este chizeş pentru ómenii rătăciţi şi pĕcătoşi, şi că D-ḑeŭ ştia fórte bine acéstă stare: ca şi cum ar fi ḑis: ştiĭ bine Dómne în ce sens sunt încărcat de greşelĭ şi de pĕcate. Sf. Paul ḑice că Iis. Chr. *care nu cunoştea pĕcatul, aŭ fost făcut pentru pĕcatele nóstre*, adică victimă a pĕcatuluĭ, pentru ca să devenim întru el dreptĭ înaintea luĭ D-ḑeŭ. Cuvêntul *insania* póte fi luat în loc de patimă, căcĭ Pavel o numeşte *nebunia Crucei*: saŭ maĭ bine că în acest sens priveaŭ némurile acest mare mister ca o *nebunie*.

MEDITAŢIUNI

Iis. Chr. a putut ḑice părintelui sĕŭ: Ştiŭ că eŭ am venit să stabilesc aceea ce ómenii privesc ca o nebunie, ca o procedare contrară cu legile primite între ei. Tu mé veḑĭ, Părintele meŭ, pe acéstă cruce, destinată pentru munca făcătorilor de rele, şi acésta este crucea a cărei ştiinţă trebue să mântuiască lumea.

Sfânta nebunie a crucii, care în adevĕr este tótă înve-

ţătura creştinismuluĭ, şi tot meritul creştinuluĭ! Noĭ avem tóte în cruce, ḑice, Sf. Crisostom; ea este trofeul ridicat asupra demonuluĭ, sabia în protiva pĕcatuluĭ, semnul voinţeĭ Părinteluĭ, gloria Fiuluĭ, biruinţa Sfîntuluĭ Spirit, podóba îngerilor, siguranţa Bisericeĭ, bucuria luĭ Pavel, apărarea Sfinţilor, lumina universuluĭ.

VERSURILE 8, 9.

Să nu se ruşineze pentru mine, ceĭ ce te aştéptă pre tine Dómne, Dómne al puterilor. Nicĭ să se înfrunteze pentru mine ceĭ-ce te caută pre tine D-ḑeul luĭ Israel. Că pentru tine am suferit ocară, acoperit-aŭ ruşinea obrazul meŭ.

Tótă deosebirea ce se observă aicĭ între ebreŭ şi Vulgata este că ea împarte în treĭ versurĭ, ceea ce este în douĕ, în ebreŭ şi în greceşte.

Este uşor de a vedea că aceste treĭ versurĭ convin perfect luĭ Iis. Chr. ocărît în patima sa. El cere ca sufletele pline de încredere în D-ḑeŭ să nu se ruşineze pentru el, nicĭ să se înfrunteze pentru dênsul. Acéstă rugăciune era prea dréptă, prea potrivită cu împrejurările în care se găsea acest Mesia devenit obiectul insultelor publice. In timpul patimeĭ sale, mulţĭ dintre discipulii sĕĭ nu avură curajul de a'l urma, şi capul lor se lépădă de El pentru frica şi respectul ómenilor. Acéstă rugăciune avu efectul sĕŭ chiar în privirea acestor ucenicĭ, după învierea Domnuluĭ lor, şi în privirea a o mulţime de martirĭ şi a tuturor sfinţilor, carii departe de a se ruşina de cruce ş'aŭ lăcut din ea un titlu de onóre.

Nimic maĭ adevĕrat iarăşĭ de cât acest vers : *Că pentru tine am suferit ocară, acoperit-aŭ ruşinea obrazul meŭ.* Pentru a repara gloria Părinteluĭ sĕŭ Iis. Chr. a suferit ocară, calomniĭ şi tratările nedemne despre care istoriseşte Evangeliştii.

MEDITAŢIUNI

Se ruşinează cine-va în tóte ḑilele de Iis. Chr., orĭ pentru că nu voeşte să desplacă lumiĭ, care este inimicul sĕŭ, orĭ pentru că nu are curajul a renunţa la obiceiurile vicióse ce Iis. Chr., le condamnă. Dar cine sunt aceştĭ sclavĭ aĭ lumiĭ şi aceştĭ laşĭ? Profetul 'ĭ caracteriséză prin contrastul adevĕraţilor credincioşĭ, a acelor ce aştéptă pre Domnul şi carĭ 'l caută. Ast-fel Domnul este în privirea lor D-ḑeul oştirilor, adecă, învestit cu tărie şi putere; el este D-ḑeul luĭ Israil, adecă protectorul cum fu al po-

poruluĭ pogorât din patriarchĭ. A căuta pre Domnul, și a'l aștepta este tot aceea ce omul credinței are mai important în lumea acésta, este chiar unica sa afacere. Trebue a'l căuta în viéța presentă și a'l aștepta în cea viitóre; trebue a'l *căuta* prin rugăciune și fapte bune, și a'l *aștepta* în necazurĭ și ispite. Omeniĭ nu caută nicĭ nu aștéaptă pre Domnul; eĭ fug și se rușinează de el în diua când 'I va găsi fără voia lor. *A căuta* pre D-deŭ și a *aștepta* pre D-deŭ, nu a se rușina de Iis. Chr., saŭ mai bine a se glorifica în el și în crucea sa, acésta e viéța sfinților.

VERSURILE 10. 11.

Instrăinat am fost fraților mei, și nemernic fiilor maicei mele. Că rîvna caseĭ tale m'a mâncat și ocările celor ce te ocăresc pre tine aŭ căḑut asupra mea.

Textul este în totul conform cu versiunile; și se vede încă că aceste douĕ versurĭ sunt în totul conforme cu situațiunea în care s'a găsit Iis. Chr. St. Ion ḑice: *Intru ale sale a venit și ai sĕi nu l'aŭ cunoscut.* Și tótă istoria Evangelieĭ este plină de împotivirile ce le încercă Iis. Chr., din partea Iudeilor, fraților sĕĭ după trup.

Dar pentru ceĭ mărturisi atâta opunere și atâta rea voință? Pentru că era însuflețit de zelul caseĭ Părinteluĭ sĕŭ, și luă asupra luĭ ocările ce se făcea Părinteluĭ sĕŭ. Acest zel se vĕḑu în miĭ de ocasiunĭ; el alungă pre aceĭ ce vindeaŭ în templu; mustra pre preoțiĭ sinagogiĭ de abusul ce'l făcea de lege în maĭ multe puncte; susține sus dignitatea miracolelor ce le făcea în numele Părinteluĭ sĕŭ; arată evident că aceĭ carĭ blestemă contra învĕțătureĭ sale, se lega evident de D-deŭ Părintele sĕŭ. Acest zel, de și era înțelept, aprinse pre concetățenĭĭ sĕĭ contra luĭ, și fu isvorul tuturor persecuțiunilor ce'ĭ făcură.

Cele douĕ părți ale versuluĭ 12 sunt amintite în Noul Testament, ca aparținênd luĭ Iis. Chr. 1) Când el alungă pre negustitorĭ din templu (Ion, 11, 14) etc., uceniciĭ sĕĭ 'și amintiră, că era scris deel (în acest psalm): *Rîvna caseĭ tale m'aŭ mâncat.* Acéstă aplicațiune, făcută de uceniciĭ Mântuitoruluĭ, arată că eĭ nu vedea în acest psalm nicĭ un sens afară de cel aplicabil luĭ Iis. Chr. 2) St. Apostol Pavel voind a dovedi Romanilor (15, 3), că trebue să pórte slăbiciunile, și *să nu se mulțuméscă cu sine însuși*, adaugă că Iis. Chr., nu s'a mulțămit de sine, dar că el a împlinit aceea ce s'a ḑis în scriptură: *Și ocările celor ce te ocăresc pre tine aŭ căḑut asupra mea*; acea ce însémnă după acelaș Apostol, că precum Iis. Chr. a preferat interesele Părinteluĭ sĕŭ la ale sale, tot asemenea credincioșiĭ trebue în multe ocasiĭ, a ceda drepturile lor pentru a conserva caritatea; că sunt obligați a înfrâna dorințele

lor, când ar putea fi folositorĭ altora; că este tot ast-fel în întêmplările când trebue a se însărcina de a apăra saŭ a mângâia pre aprópele cu pericolul liniștei sale proprii. Apostolul nu s'a îndoit, că locul psalmuluĭ nu convine literal luĭ Iis. Chr.

MEDITAȚIUNI

Aceste versurĭ conțin un mare fond de instrucțiune. 1) Nu trebue să ne mirăm, când suntem în prada prigonirilor mustrărilor, uitați de compatrioții noștri, de vecinii noștri, de aceĭ carĭ trebuia să ne fie ceĭ maĭ bunĭ prietenĭ Iis. Chr. făcea numaĭ bine națiuneĭ sale și el fu necunoscut, el primi de la ea ocărĭ și injurii. 2º Trebue a avea rîvnă de casa Domnuluĭ, adică a se interesa de gloria sa, de cultul sĕŭ, după gradul de autoritate și de lumină, saŭ de ușurința ce are pentru a împedica scandalele. Când nu le póte vindeca, trebue cel puțin suspina, a se ruga cu căldură, a repara prin fapte bune, ocările făcute majestățiĭ divine. 3º Sunt ocasiunĭ, când trebue a servi pre aprópele chiar cu dauna intereselor sale proprii. Persónele la loc, păstoriĭ maĭ ales, trebue să împlinéscă acéstă datorie. Apostolul declară formal că proorocia Profetuluĭ nu privește numaĭ pre Iis. Chr. și că ea conține o instrucțiune generală, care privește pre toțĭ credincioșiĭ: căcĭ adaugă el, tot ceea ce s'aŭ scris, spre învĕțătura nóstră s'aŭ scris. Acésta are o mare întindere, și trebue a ne convinge, că nu este nimic în psalmĭ și în alte cărți sfinte, din care să nu putem trage vre-un folos pentru purtarea moravurilor și regularea vieții nóstre. Nu consideram în de-ajuns acest precept: cetim câte o-dată sfintele cărți cu un spirit de curiositate, și fără a gândi să ne aplicăm fructul lor. Ne nutrim, cum dice un sfânt Părinte, de scórța cărții, nu și de pâinea cuvêntuluĭ.

VERSUL 12.

Și am acoperit cu post sufletul meŭ, și s'a făcut spre ocară mie.

Sunt dificultățĭ asupra acestuĭ vers. 1º Nu se înțelege bine ce însémnă *am acoperit cu post sufletul meŭ*; 2º In ebreŭ este: *am plâns sufletul meŭ în post:* ceea ce face așa de puțin sens, că traducĕtoriĭ suplinesc câte-ceva cum: *Am plâns, când osteneam sufletul meŭ cu post.* 3º Nu se vede cum este cu putință de a aplica acest vers luĭ Iis. Chr.; căcĭ, de și a postit patru-decĭ de

ḑile nu se vede că ĭ-ar fi fost acésta spre ocară. 4° In fine lecţiunea Septuagintei variază. In ediţiunea Vaticanului este : *Am plecat* saŭ *îndoit sufletul meŭ în post*; aceea de *Alda şi Compluta* ḑice ca şi noĭ : *Am acoperit cu post sufletul meŭ ;* araba ḑice : *am umilit sufletul meŭ în post.*

Pentru a rĕspunde la aceste dificultăţĭ, se póte ḑice maĭ întâiŭ, că a *obosi sufletul meŭ în post*, este totdéuna cu *a întrista sufletul meŭ în post.* In postul celor vechĭ, se acoperea capul, se arată ca despărţiţĭ de societate, ca îngropaţĭ în raport cu ceĭ-l'alţĭ ómenĭ; acésta însémnă a *acoperi cu post.* Expresiunea *am acoperit* este dar lămurită. 2° In ebreŭ se citeşte וארכה care însémnă în adevĕr *am plâns*, de la verbul רכה ; dar dacă ceĭ LXX l'a dedus de la רוך, care însémnă *a fi turburat, pĕtruns, acoperit*, eĭ aŭ putut traduce prin συνέκαμψα *am acoperit.* Ast-fel când eĭ ar fi recunoscut însemnarea luĭ *am plâns*, a verbuluĭ רכה, pentru a da un sens maĭ uşor şi maĭ lămurit frazeĭ, eĭ aŭ putut să traducă : *Am acoperit cu post sufletul meŭ*, în loc de, *am plâns sufletul meŭ în post.* 3° Póte să fi fost ocasiunĭ, când i-s'ar fi imputat luĭ Iis. Chr. posturile sale ; n'a fost scris tot ceea ce a făcut el; este adevĕrat că acest Mântuitor, care n'avea unde să-şĭ plece capul, postea adeseorĭ, şi inimiciĭ sĕĭ aveaŭ ocasiune a-l calomnia şi despreţui. Dar óre chiar în timpul postuluĭ sĕŭ de patru-ḑecĭ de ḑile, n'aŭ fost el expus la insultele demonuluĭ, care-'l ispitea ? Ore, trecênd el în ḑiua sâmbeteĭ prin semĕnăturĭ cu uceniciĭ sĕĭ, cariĭ sufereaŭ de fóme, nu aŭ fost el mustrat, pentru că aceştia luară câte-va spice ca să le mănânce ? Ore pe cruce, când a ḑis că-'ĭ e *sete* nu lua ocasiune pentru a-l ocărĭ şi-'ĭ dădură oţet ? 4° Vulgata urmézĕ lecţiunea, care este în ediţiunea de Alda şi Compluta, şi toţĭ Părinţiĭ latinĭ a urmat-o

MEDITAŢIUNI

Is. Chr. fu ocărît, când făcea bine concetăţenilor sĕĭ, el fu iarăşĭ calomniat, când se arată înaintea lor în stare de suferinţă şi umilinţă. El făcea minunĭ şi le atribuia demonuluĭ; aceste minunĭ fără replică, şi recurgea la tot felul de meşteşugurĭ pentru a'l înegri. El învăţă popórele şi ḑiceaŭ eĭ că pĕcătueşte, tăcea înaintea judecătorilor sĕĭ, şi'l trata de nebun, plătea tribut Cesaruluĭ, şi eĭ strigaŭ în gura mare că este împotriva autorităţiĭ publice. Discipoliĭ sĕĭ eraŭ sĕracĭ, slăbiţĭ de fóme, eĭ zmulgeaŭ câte-va spice de grâŭ pentru a'şĭ potoli fómea, şi'ĭ imputa că nu păzeşte ḑiua Sâmbetei; el mănâncă câte-o-dată cu uceniciĭ sĕĭ la vameşĭ, pentru a'ĭ atrage în împărăţia cerului, şi'l acusă că iubeşte pre vameşĭ şi că mănâncă cu pĕcătoşiĭ. In fine

acest Mântuitor al lumeĭ așa de sfânt, așa de bine-făcĕtor și așa de neprihănit, era printre aĭ sĕĭ, în adevĕr, ca semn de contrădicere. Ce exemplu pentru aceĭ ce încércă contrarietățĭ în timpul vieței lor, carĭi sunt în prada calomnieĭ, rĕutățiĭ, injuriilor, persecuțiunilor! Aŭ eĭ drept de a se plânge comparându-se cu Is. Chr.?

VERSUL 13.

Și am pus îmbrăcămintea mea sac, și m'am făcut lor spre pildă.

Ebreul ḑice propriŭ: *am dat spre îmbrăcămintea mea sac* dar este acelaș sens. Nu se vede în Evangelie că Is. Chr. să fi fost îmbrăcat cu sac, póte că acest cuvênt este aicĭ metaforic, ca și în Isaia când ḑice D-ḑeŭ: Voiŭ îmbrăca cerurile cu întuneric *și voiŭ pune spre acoperĕmêntul lor sac.* Acéstă expresiune înseamnă că întunericile întinse în cer, vor fi ca semn de doliŭ peste tótă natura. Trebue a observa, că Profetul vorbește în aceĭ termenĭ ca și Isaia: *și am pus îmbrăcămintea mea sac.* Ast-fel Psalmistul ar ḑice în persóna luĭ Is. Chr., că a întunecat slava sa, că s'a redus într'o stare de umilință și înjosire, și că în acéstă stare a devenit un obiect de derîdere publică. Póte că acest vers face alusiune la hlămida cu care a îmbrăcat pre Is. Chr. după bătaĭ. Acesta era un veștmânt scurt și strîmt, cu care se serveaŭ soldațiĭ la rĕsboiŭ. Is. Chr. îmbrăcat în acéstă haină, fu expus tutur insultelor soldățimeĭ din pretoriŭ.

MEDITAȚIUNI

Is. Chr. nu s'a plâns nicĭ-o-dată de ocările și batjocurile ce le-aŭ suferit. Profeții aŭ represintat aceste stărĭ de durere și umilință, în stil de plângere contra acelora carĭi eraŭ motoriĭ acestor tratărĭ urîte. Sf. Spirit care de-o-potrivă a inspirat pe profeți și pre Apostolii Evangeliștĭ, a voit ca aceștia să istoriséscă simplu suferințele și înjosirile luĭ Is. Chr., și ca aceea să zugrăvéscă sentimentele inimeĭ sale în timpul acestor încercărĭ. Evangeliștiĭ aŭ raportat faptele și profeții le-aŭ desfășurat pentru ca să se vadă enormitatea crimeĭ persecutorilor luĭ Is. Chr. In Evangelie Is. Chr. suferă, este umilit, este tratat ca cel maĭ de pe urmă dintre ómenĭ, și el dă exemplu de răbdarea cea maĭ eroică; el învață pre uceniciĭ sĕĭ, îĭ formézĕ a se conduce după exemplele sale, a suferi și chiar a îmbrățișa cu bucurie suferințele și umilia-

ţiunile. In profeţi, se vede de-o-potrivă suferind şi acoperit de injurii, dar totdéuna nuanţele tablouluĭ careĭ represintă, descoper până la ce punct inimiciĭ sĕĭ aŭ dus furia şi turbarea lor, şi că eĭ trebue a se aştepta la pedepse pentru nişte viclenii aşa de monstruóse. Să citim dar pre profeţi, pentru a cunóşte bine stările luĭ Is. Chr. şi pre Evangelişti pentru a iubi aceste stărĭ.

VERSUL 14.

Improtiva mea limbuţia în porţi şi împrotiva mea cânta ceĭ ce bea vin.

In ebreŭ este propriŭ: *De mine vorbesc ceĭ ce şed în pórtă, şi cânticele celor ce béŭ vin*, de unde căţi-va interpreţi traduc suplinind, *fui cantica* saŭ *canticum bibentibus siceram*; alţii construesc *cantica* cu *loquntur*. Sensul Septuaginteĭ şi al Vulgateĭ este tot acelaş şi deşi cuvêntul שכר se ia adese orĭ pentru *sicera*, pentru bĕutură saŭ de lămâe, saŭ mursă, este întrebuinţat câte o dată pentru a însemna *vin*; aşa, Ieronim traduce *cântaŭ ceĭ ce bea vin*.

Profetul ḑice aicĭ în persóna luĭ Iis. Chr. că judecătoriĭ sĕĭ vorbéŭ contra luĭ, căcĭ în scriptură judecătoriĭ sunt representaţi, ca şeḑênd în porţile cetăţeĭ, şi făcênd acolo judecata. El adaugă, că aceĭ ce béŭ cântaŭ cântece contra luĭ. Ceea ce denotă neapĕrat pre soldaţiĭ pretoriuluĭ, cariĭ în timpul lungeĭ sale patimĭ nu aŭ postit. Este prea adevĕrat, că ómenĭ de acest fel bĕură şi cântară ocărînd pre Is. Chr., şi rîḑênd cu insulte despre care face menţiune Evangelia. Ieremia, care fu una din figurile luĭ Is. Chr. ḑice că era de rîsul a tot poporul şi obiectu. cântecelor sale.

MEDITAŢIUNI

Este culmea persecuţiuneĭ, când judecătoriĭ pămêntuluĭ cărora li s'a încredinţat depositul legilor, se unesc a condemna pre omul drept; atuncĭ nu maĭ e speranţă la ómenĭ şi numaĭ D-ḑeŭ este însărcinat de a proteja virtutea; Is. Chr. încércă acéstă umiliaţiune. Capiĭ naţiuneĭ sale 'l dădură la mórte; părintele sĕŭ nu'l ajuta contra cruḑilor sĕĭ inimiciĭ, şi bĕu paharul amărăciunilor până la fund. Necesitatea uneĭ judecăţĭ viitóre se dovedesce prin apăsarea ce avu virtutea în lumea acésta, şi prin succesul ce avu aşa de des crima şi nedreptatea. Sub un D-ḑeŭ drept, nu este cu putinţă ca virtutea să rĕmâe totdéuna apăsată şi ca ceĭ rĕĭ

să se bucure totdéuna de fructul nedreptăţiĭ lor. Trebue decĭ să fie un timp, când ordinea să fie restabilită, când virtutea să triumfe, şi crima să fie pedepsită; acésta nu póte fi de cât în cea-l'altă viéţă, pentru că se întêmplă fórte rar în acésta. Acest argument prea solid şi prea luminos este de o forţă infinit superióră, când se consideră viéţa luĭ Is. Chr. El fu apăsat de Iudeĭ şi de némurĭ; fu tratat ca omul cel maĭ rĕŭ, şi muri în mijlocul celor maĭ crude muncĭ; cu tóte acestea, el era însuşĭ dreptatea şi sfinţenia. Trebue să fie decĭ pentru el, eşind din lumea acésta, o întórcere a glorieĭ şi o rĕsplătire. Acéstă întórcere fu repede, cum ne învaţă istoria despre aceea ce se petrecu după mórtea sa; dignitatea persónel sale; şi mărirea misiuneĭ sale meritá tóte îngrijirile ceruluĭ. Nicĭ un om drept nu se putu compara cu el, nicĭ a crede că causa sa va fi rĕsbunată aşa de curînd, aşa de glorios, aşa de plin ca aceea a luĭ Is. Chr. Dar toţĭ dreptiĭ persecutaţĭ până la mórte trebue a se linişti pe promisiunile acestuĭ D-ḑeŭ-om, şi ceea ce s'a întêmplat acestuĭ D-ḑeŭ-om este un semn de ceea ce se va întêmpla negreşit cu orĭ-cine va rĕmânea în dreptate până la fine.

Impioşiĭ, cariĭ blasfemă încă astăḑĭ în societăţile lor împrotiva luĭ Is. Chr. se aséméně cu aceĭ furioşĭ pe care'ĭ descrie profetul. D-ḑeu-omul, sfântul sfinţilor, era obiectul cânticelor necuviincióse a unuĭ popor înrĕutăţit. Cărţile necredincioşilor noştri de astăḑĭ nu sunt ele maĭ periculóse de cât cânticele călâilor luĭ Is. Chr.? Dar acéstă furie va trece cu impioşiĭ; Is. Chr. va exista totdéuna; el va şti să'şĭ rĕsbune drepturile sale şi în vécul viitor tótă nedreptatea vă tăcea.

VERSURILE 15, 16.

Iar eŭ cu rugăciunea mea către tine Dómne, este timp bine primit. Dumneḑeule întru mulţimea milel tale auḑi-mĕ întru adevĕrul mântuireĭ tale.

Aceste douĕ versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ şi în grec. La cel dintâiŭ din aceste versurĭ, trebue ca *rugăciunea* să se construească cu *va vorbi* în versul precedent unde se înţelege a *vărsa*. Ieronim traduce: *iară rugăciunea mea spre tine Dómne, timpul împăcăreĭ este;* este tot acelaş sens, şi în aceste douĕ versurĭ versiunile sunt în totul conforme cu textul.

Se vede că aicĭ începe rugăciunea luĭ Iis. Chr., pentru sine însuşĭ, după cuvêntul Sfântuluĭ Pavel, că Iis. Chr., se rugă în tóte ḑilele vieţeĭ sale muritóre, şi că fu auḑit din causa respectuóseĭ sale supuneriĭ.

MEDITAŢIUNI

Iis. Chr., rugându-se pe cruce, ĭa timpul cel maĭ favorabil pentru a fi auḑit, atât pentru sine cât şi pentru némul omenesc. El imploră milostivirea şi fidelitatea luĭ D-ḑeŭ, douĕ atribute, dintre care unul este gata a erta, cel-l'alt este negreşit pentru împlinirea făgăduinţelor. Ceea ce trebue a se urma cu îngrijire acéstă rugăciune şi în cele ce urmează este starea de dependenţă şi de supunere, unde Iis. Chr., se consideră şi se menţine. El era pe cruce victimă pentru neamul omenesc, n'a recurs de cât la cererĭ umilite, el lasă pre Părintele sĕŭ să exercite o putere suverană asupra luĭ, el nu voeşte să zărească nicĭ un titlu de mărire în persóna sa. Se rógă ca un sĕrac după expresiunea Profetuluĭ în altă parte a psalmilor sĕĭ. Câte instrucţiunĭ în rugăciunea acésta! După St. Ambrosie, trebue a se ruga pentru toţĭ membriĭ Bisericeĭ. Ce a făcut Iis. Chr., prin rugăciunile sale, prin lacrimile sale, prin sângele sĕŭ, prin satisfacţiunele sale? El a format însuşĭ Biserica; el a câştigat-o cum se exprimă Apostolul.

Orĭ la ce grad de sfinţenie ar fi ajuns cine-va, trebue totdéuna să se róge. Cine fu şi cine va fi vre-o-dată aşa de sfânt ca Iis. Chr.? El se rugă în tótă viéţa sa, şi ḑiua cea maĭ de pe urmă a acesteĭ vieţĭ nutritóre fu o vorbire continuă cu Părintele sĕŭ. Amintéscă-şĭ cine-va cele maĭ de pe urmă cuvinte ce le avu cu uceniciĭ sĕĭ, ceea ce se petrecu în grădină şi pe cruce.

Nu este de ajuns, ḑice St. Ambrosie, de a consacra ḑilele sale rugăciuneĭ, se cuvine de a întrerumpe somnul pentru a relua acest sfânt exerciţiŭ. Cine nu ştie, continuă acest sfânt dascăl, că Iis. Chr. petrecea nopţile în rugăciune? Umilinţa este sufletul rugăciuneĭ, rugăciunea omuluĭ umilit pătrunde cerul, şi se înalţă maĭ presus de sfera elementelor. Cu câtă umilinţă vedem noĭ pre Iis. Chr., rugându-se în Evanghelie şi în psalmĭ, care nu se rapórtă de cât numaĭ la el?

Faptele vóstre, ḑice acelaş Sfânt Părinte, să strige către

cer, să strige sângele vostru; nu cuvintele, dar gândurile vorbesc luĭ D-ḍeŭ. Ah! Cine ar fi putut vedea interiorul luĭ Iis. Chr., n'ar fi observat de cât unirea cea maĭ intimă cu Părintele sĕŭ.

VERSURILE 17, 18,

Mântueşte-mĕ de tină ca să nu mĕ afund, mântueşte-mĕ de ceĭ ce mĕ urăsc şi de adîncurile apelor. Ca să nu mĕ înece pre mine viforul apeĭ, nicĭ să mĕ înghiţă adîncul, nicĭ să-şĭ închidă preste mine puţul gura sa.

Profetul aminteşte aicĭ de maĭ multe metafore cu care s'a servit la începutul psalmuluĭ sĕŭ. El vorbeşte de *tină, de valurĭ, de vifore, adîncurĭ*, el adaugă *puţul* şi cere să nu-l înghită pentru totdéuna. Ebreul ḍice *şi puţul să nu'şĭ închidă peste mine gura sa.* Vulgata este şi maĭ expresivă, servindu-se de cuvêntul *urgeat*, care însémnă silinţa ce ar face cine-va pentru a ţinea bine închisă deschiderea unuĭ puţ. Prin tóte metaforele acestea Psalmistul, vorbind în numele luĭ Mesia, exprimă mărimea suferinţelor sale. Voiŭ îndrăsni eŭ să vorbesc ca profaniĭ? Evangeliştiĭ sunt ca nişte istoricĭ simplĭ, naivĭ, fără împodobirĭ, fără mişcare eloquenţeĭ în naraţiune. Eĭ expun adevĕrul ast-fel cum este, fără a alerga la artă pentru a'l înfrumuseţea.

Profeţiĭ sunt ca nişte oratorĭ, carĭ zugrăvesc totul în mare, carĭĭ împrumută figurĭ strălucite ca să arate tóte amĕnunţimele; dar este acéstă deosebire între eĭ şi autoriĭ profanĭ, că aceştia exageréză totul, şi nu caută de cât să facă impresiuni fără a menaja totdéuna interesele adevĕruluĭ; pe când Profeţiĭ, povăţuiţĭ de Duhul sfânt, nu spun de cât ceea-ce este, de şi eĭ spun tare, energic, luminos; trăsurile lor sunt marĭ, dar adevĕrate, atingerile lor sunt viĭ, dar conforme cu exactitatea faptelor. Acest principiŭ ne conduce în tabloul ce ne'l descrie David de suferinţele şi umiliaţiunile luĭ Mesia; eĭ desfăşóră ceea ce Evangeliştiĭ aŭ presentat pre scurt, şi ne ajută a cunóşte bine aceea ce scriitoriĭ Nouluĭ Testament ne represintă simplu, fără a insista asupra amĕnunţimilor, împrejurărilor şi sentimentelor.

MEDITAŢIUNI

Rugăciunea ce o face aicĭ Iis. Chr. prin gura profetuluĭ sĕŭ este un model pentru toţĭ credincioşiĭ expuşĭ la ispită. Fie-care din eĭ trebue să ḍică: Dómne nu îngădui ca să mĕ cufund din ce în ce în tina conrupţiuneĭ. Tu veḍĭ că sunt încunjurat de inimicĭ puternicĭ, că sunt tulburat de

un vifor violent; acéstă vijelie să nu mĕ înece; acest noian în care încetézĕ cine-va de a te maĭ cunóște, în care sunt gata a cădea, să nu devie locuința mea. Să gândim, în tóte ispitele nóstre, la acéstă minunată instrucțiune a Fer. Augustin: Spiritul întunereculuĭ se luptă în potriva nóstră; să fim cu D-ḑeŭ, și vom birui acest vrăjmaș. De ne vom lupta singurĭ în potriva demonuluĭ, vom fi biruiți. Acest vrăjmaș este deprins la luptă; el ne-a săgetat, de la început, în paradisul pămêntesc; dar, cu tóte puterile și meșteșugul sĕŭ, să cerem ajutor de la Domnul, să ne lipim de acel care nu póte fi biruit, și vom învinge pre acel, care biruește pre aceĭ în cariĭ nu locuește D-ḑeŭ.

VERSURILE 19, 20, 21.

Auḑi-mĕ Dómne că bună este mila ta; Dupre mulțimea îndurărilor tale caută spre mine. Să nu întorcĭ fața ta de la sluga ta că mĕ necăjesc, degrab mĕ auḑĭ. Ia aminte spre sufletul meŭ și-l mântuește pre el; pentru vrăjmașiĭ meĭ mântuește-mĕ.

Nu este deosebire în sensul textuluĭ și al versiunilor, și este prea puțină în cuvinte. De exemplu textul ḑice: *Pentru că milostivirea ta este bună*; și versiunile ḑic *bine-făcĕtóre*; în text este: *Nu ascunde fața ta de la sluga ta*; versiunile: *nu veĭ întórce fața ta de la fiul tĕŭ* (a puero tuo). Se știe că în latină *puer* însémnă și *servilor*. Ebreul se exprimă ast-fel: grăbește-te, auḑi-mĕ, și traducerile, *de grab auḑi-mĕ*; în ebreŭ este *apropie-te de sufletul meŭ*; și în traduceri: *ia aminte de sufletul meŭ*; în ebreŭ: *rĕscumpĕră-mĕ*; și în versiunĭ *mântuește-mĕ*, scapă-mĕ de furia inimicilor meĭ. Se vede, în aceste versurĭ, dorințĭ arḑĕtóre, și rugăciunĭ necurmate, pentru ca să capete de grab ajutorul. Profetul vorbește în numele luĭ Mesia, și face cunoscut prin aceea excesul durerilor ce suferă. El ne arată calea în care trebue să mergem în ispite, în vijeliĭ și necazurĭ. Nădejdea nóstră trebue să fie în protecțiunea Domnuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Sf. Ambrosie vorbind de rugăciune, pune un principiŭ prea însemnat și mângâitor; *că D-ḑeŭ dă totdéuna maĭ mult de cât i se cere.* Acest principiŭ nu ne miră, pentru că nu cunóștem așa de bine făgăduințele făcute rugăciuneĭ. Iis. Chr. a ḑis *cere și ți se va da*; el n'a făcut nicĭ o excepție; rugăciunea făcută bine este totdéuna urmată de

succes; și fiind-că darurile luĭ D-ḑeŭ pórtă caracterul mărireĭ și al bunătățiĭ sale, ceea ce se obține este mult maĭ superior de cât ceea-ce se cere.

Versurile ce le citim aicĭ, confirmă gândirea S-tuluĭ Ambrosie. Iis. Chr. în patima sa ceru ajutor de la Tătăl sĕŭ; și păru chiar că se plânge, pe cruce, că l'a părăsit. El avea tóte drepturile posibile de a fi auḑit; și el fu, nu în obiectul, care se părea că este ținta rugăciuneĭ sale; Părintele sĕŭ nu întórse de la el paharul amărăciuneĭ care se presintă memorieĭ și simțurilor sale; dar patima și mórtea sa fură urmate de gloria cea maĭ demnă de Fiul luĭ D-ḑeŭ. *El obține maĭ mult de cât cerea.* Dacă s'ar putea presupune că rugăciunile sale să fi fost auḑite în rigórea precisă a termenilor ce presintaŭ, némul omenesc n'ar fi fost rĕscumpĕrat; Iis. Chr. n'ar fi eșit din mormênt învingĕtor al morțiĭ; nu s'ar fi înălțat la cer, încărcat de prăḑile Iaduluĭ; într'un cuvênt tot marele mister al împăcăreĭ ómenilor cu cerul n'ar fi fost împlinit. Să avem spiritul credințeĭ în rugăciuni și cuvêntul St. Ambrosie va fi adeverit. Să nu cerem minunĭ, saŭ cel puțin ca D-ḑeŭ să ne dea inspirațiune, cum a făcut totdéuna, când sfinții aŭ lucrat minunĭ superióre cu puterile natureĭ; altmintrelea ar fi a ispiti pre Domnul, care nu revarsă puterea sa ca să satisfacă capriciile nóstre. Să nu cerem sfărâmarea inimicilor noștri, noĭ suntem obligați de aĭ iubi și a le voi binele.

Să nu cerem bunurĭ vremelnice de cât atât cât ne sunt necesare pentru existență și spre progresul glorieĭ fiuluĭ luĭ D-ḑeŭ; ba să fim încredințați că privațiunea acestor bunurĭ este un mare mijloc de mântuire. Să nu cerem a fi scăpați de tot soiul de ispite, dar să dorim numaĭ a fi ajutați de D-ḑeŭ în aceste lupte. Să cerem spiritul rugăciuneĭ, al credințeĭ, al dragosteĭ, al rĕbdăreĭ, al umilințeĭ, al curățenieĭ. Domnul ne va acorda aceste darurĭ într'un grad demn de magnificența sa și superior acelor ce gândim și dorim. El ne va lăsa luptele pentru a perfecționa virtutea nóstră și a adăuga meritele nóstre.

VERSURILE 22, 23, 24.

Că tu cunoşti ocara mea şi rugăciunea mea şi înfruntarea mea. Înaintea ta sunt toţi cei ce mă necăjesc, ocară a aşteptat sufletul meŭ şi ticăloşie. Şi am aşteptat pre cel ce s'ar mâhni cu mine şi nu era şi pre cel ce m'ar mângâea şi n'am aflat.

Pentru aceste treĭ versurĭ, sunt numaĭ douĕ în ebreŭ şi grec. Cel dintâiŭ până la *carii mĕ necăjesc* inciusiv, al doilea ocupă tot restul.

In versul ai doilea al versiuneĭ nóstre : *Ocară aŭ aşteptat anima mea şi ticăloşie.* Ebraiştiĭ traduc : *Ocara mi-a frânt inima mea şi bolnav de mórte am fost.*

Acéstă diferinţă vine de la aceea, că Septuaginta a pus: 1) cuvêntul ebreŭ שברה în loc de שברה, unde se vede, că întâiul şin este însemnat cu punct la drépta şi în ai doilea punctul e la stânga ; în primul caz însémnă *a frânt* în al doilea *a aşteptat* ; 2) cuvêntul ואנושה, ce se traduce : *bolnav de mórte sunt*, ceĭ LXX l'aŭ luat pentru un substantiv însemnând *ticăloşie* de la aceeaşĭ rădăcină ebraică, אנש miser, aeger. Cine póte asigura că aceştĭ interpreţĭ s'aŭ amăgit în modul de a înţelege aceste cuvinte ? *Schin* din timpul lor n'avea puncte nicĭ la drépta nicĭ la stânga, şi al doilea cuvênt póte fi fórte bine un substantiv ca şi un verb ; pentru sens, este puţină deosebire între *umilinţ 'mĭ-a zdrobit anima, şi sunt în durere*, ceea ce este sensul ebraiştilor; *şi anima mea a aşteptat ocara* şi miserie cum ḑic traducerile nóstre. Ceea ce precede, sprijineşte fórte mult acest sens de al doilea; căcĭ fiind-că acel care vorbeşte are încă mulţĭ inimicĭ pe care 'ĭ cunóşte D-ḑeŭ, nu trebue a se aştepta de cât la o creştere de ocară şi durere. El ḑice dar luĭ D-ḑeŭ: Tu veḑĭ ticăloşia mea, ocara mea, cunoşti furia inimicilor meĭ; nu trebue să mĕ aştept de cât la ocărĭ şi injuriĭ; am aşteptat pre cel ce s'ar mâhni cu mine şi pre cel ce m'ar mângâia dar în zadar, m'am amăgit în speranţa mea. Se vede că acéstă versiune este prea urmată. Se pare că acea a ebraiştilor nu însémnă aşa de bine raporturile ocărilor de care vorbeşte Profetul, cu cunoştinţa ce are D-ḑeŭ de persecutoriĭ aceluia în numele căruia se rógă Profetul. Dar orĭ-cum ar fi (căcĭ nu lepăd sensul ebreuluĭ, cum se citeşte astă-ḑĭ), aceste versurĭ convin luĭ Is. Chr. ocărât, înjosit, suferind, părăsit, lipsit de prietenĭ şi de mângâere. Istoria patimeĭ sale justifică tot ceea ce arată aicĭ Profetul.

MEDITAŢIUNI

Nu este nicĭ un vers în acest psalm care să nu taie dorinţa omuluĭ de a fi fericit în lumea acésta. Veḑĭ aicĭ pre Mesia, Fiul luĭ D-ḑeŭ, în prada batjocurilor, durerilor şi fără

mângâere. Care trebue să fie sórta ómenilor născuţi în pĕcat, şi vinovaţi de pĕcat mai în tóte momentele vieţeĭ lor? Mare lucru este fericirea, ḑicea Fer. Augustin cugetând asupra patimeĭ luĭ Is. Chr.; este un mare bine; dar ea are o regiune care 'ĭ este proprie, nu este acésta de aicĭ, Is. Chr. s'a pogorît din regiunea fericireĭ, şi el n'a găsit fericire pre pământ; el a fost ocărât, injuriat, legat, bătut, cu palme lovit, scuipat, încoronat cu spinĭ, spânzurat pe cruce, în fine acest stăpân al tuturor lucrurilor s'a supus la mórte. O omule, tu care eştĭ sclav, de ce cauţĭ fericirea într'o regiune unde stăpânul tĕŭ a găsit mórte?

Adevĕrata înţelepciune a omuluĭ pre pământ, este cuprinsă în aceste cuvinte ale Profetuluĭ. *Inima mea a aşteptat ocară şi ticăloşie*, umiliaţiune şi durere. In adevĕr, înţelepciunea constă în a gândi drept asupra obiectelor, ce se întâlnesc, şi a se conduce de regule care nu sunt supuse la eróre; dar rezĕmându-se pe umiliaţiunĭ şi suferinţĭ nu se póte amăgi; este sigur că curênd saŭ maĭ târḑiŭ aceea ce aşteptă 'i va veni; şi când momentul încercăriĭ a venit, nu este surprins, şi este maĭ puţin atins şi întristat. Culmea înţelepciuneĭ este chiar de a iubi umiliaţiunile şi suferinţele pentru a se aseměna luĭ Is. Chr. care le-aŭ sfinţit în persóna sa şi le-aŭ îmblânḑit prin exemplele sale.

VERSUL 25.

Şi a dat spre mâncarea mea fiere, şi spre setea mea m'a adăpat cu oţet.

Sunt douĕ frase saŭ douĕ părţĭ ale versuluĭ, care se rapórtă la douĕ împrejurăriĭ ale patimeĭ luĭ Is. Chr. Când a ajuns la Golgota, maĭ 'nainte de a'l spânzura pe cruce, 'i se dădu vin amestecat cu fiere şi smirnă. In urmă, când Is. Chr. era pre cruce şi chiar gata de a'şĭ da sufletul, el strigă, pentru a împlini scripturile, *'mĭ-e sete*, şi atunci i se dădu un burete cu oţet; el gustă puţin, şi după ce ḑise, că *totul s'a sfârşit* 'şĭ-a dat duhul. Sf. Mateĭ şi Sf. Marco disting fórte bine aceste douĕ fapte, fără numaĭ că Marco nu vorbeşte de *fiere* dar numaĭ de *smirnă*, care avea iarăşĭ un gust amar. Is. Chr. gustă acest feĭ de bĕutură, dar nu o luă; ceea ce însémnă neapărat că o lepădă din gură. Pentru oţet Evangeliştiĭ ḑic că l'a luat: şi asupra acesteĭ bĕuturĭ eĭ fac menţiune de profetul. Asupra *fiereĭ* care fu amestecată cu vin, sf. Mateiŭ nu raportă acest fapt la profeţie; dar nu ne putem îndoi de acest raport, 1) pentru că nu s'aŭ ḑis nicăirĭ nicĭ de o persónă ca să'ĭ fi dat fiere spre mâncare; 2) pentru

că acésta se unea în acelaș vers cu bĕutura oțetuluĭ, ceea-ce Evangeliștiĭ observă, că e în raport cu profeția; este natural de a gândi că versul întreg privește pre Iis. Chr. Noĭ nu aprobăm pre interpreții, carĭ iaŭ termeniĭ profetuluĭ într'un sens metaforic și spiritual, așa că *fierea* ar fi însemnat amărăciunea de care era plină inima luĭ Chr. din causa pĕcatelor lumiĭ. In adevĕr fiind că este sigur după Sf. Mateiŭ, că în adevĕr, i se dădu *fiere* Mântuitoruluĭ ómenilor, trebue ca Profetul, care vorbește de *fiere* într'un psalm relativ la Iis. Christos să înțelégă iarăși că în adevĕr 'i se dădu fiere. Se obiectează că Sf. Mateiŭ care are obiceiŭ de a însemna raportul faptelor luĭ Iis. Christos cu profețiile, să nu spue aicĭ; el nu dice nimic, în acéstă parte unde s'a vorbit de *fiere*, că acésta se făcu ca să se împlinéscă scripturile; dar acéstă obiecțiune este neînsemnată. Sf. Mateiŭ istorisind că aŭ scuipat pre Iisus Chr. în față, iar alțiĭ îĭ da palme, nu dice, că aceea s'a prédis în Isaia. Se va îndoi cu tóte aceste cine-va că aceste tratărĭ urâte n'aŭ fost vĕdute de Profetul când dice, dat'am trupul meŭ acelor carĭ îl băteaŭ, fălcile mele spre lovire și fața mea acelor ce scuipa asupra mea?

Cât despre litera acestuĭ vers ea este aceiași în text și în versiuni.

MEDITAȚIUNI

Starea în care se găsea Iis. Chr. în cursul patimilor sale, arată că fie-care din sensurile sale încércă o muncă particulară. Dacă nu 'i s'ar fi dat fiere și oțet, sensul gustuluĭ ar fi scăpat de furia inimicilor sĕĭ; și acest sens era cel maĭ vinovat în greșala luĭ Adam. Iisus Christos, ca victimă a lumeĭ, voind să satisfacă pentru ne-înfrânarea primuluĭ om, gustul sĕŭ, fu muncit prin *fiere* și *oțet*. El aștepta încă să'și dea duhul, ca fiind o victimă perfectă să se termine și cel maĭ de pe urmă supliciŭ. Știind, dice Evangelistul, că totul s'a împlinit, pentru ca să se împlinéscă cu totul scriptura, a dis: *'Mi-e sete*. Atuncĭ 'i s'a dat oțet, și după ce l'a luat, a dis: totul s'a sfârșit, și plecându'și capul 'și-a dat duhul. Predicarea conținută în acest vers 26 al psalmuluĭ 68 este cea maĭ de pe urmă, care se împlini după literă pe cât timp vieții el între ómenĭ. Sfinții părinți aŭ observat, că cea maĭ de pe urmă rĕutate a ludeilor contra luĭ Iis. Christos fu de a'ĭ da oțet, și cea maĭ de pe urmă simțire ce mărturisi Mântuitorul lumiĭ a fost *că-'ĭ e sete*; aceia îĭ dădură aceea ce eraŭ eĭ înșiși, presentându'ĭ amărăciune, și Iisus Christos dădu ómenilor aceea ce era el, arătând setea ce are de mântuirea lor. Acéstă sete este ca

dania cea mai de pe urmă conţinută în testamentul său. Acest D-deŭ murind, dice Grigorie de Nazianz, este însetat de dragostea nóstră; el voeşte ca şi noi să fim însetaţi de el. Să nu imităm pre aceştĭ călăĭ, carĭ căutară să aprindă setea în loc să o potoléscă.

VERSURILE 27, 28.

Facă-se masa lor înaintea lor spre cursă, şi spre răsplătire şi spre smintélă. Întunece-se ochiĭ lor ca să nu vadă, şi spinarea lor pururea o gârboveşte.

Ebreul este fórte puţin diferit; el dice la primul vers: *Facă-se masa lor înaintea lor spre curse, şi spre răsplătire, spre piedică.* Ieronim traduce: *spre dărămare.* In adevĕr sunt ebraişti, carĭ traduc *spre pace* ולשלומים şi suplineşte *cele ce eraŭ lor spre pace sunt spre pedică* dar acest cuvênt însémnă şi *spre răsplătire.* Ceĭ LXX aŭ luat în acest sens şi ceea-ce este de o autoritate invincibilă, este că Apostolul Pavel urméză traducerea lor.

Cât despre versul al doilea el este cu totul asemenea în text şi în versiunĭ.

După ce Mesia suferind a expus durerile sale, el vine la pedepsele destinate inimicilor sĕĭ. Cuvintele sale pot fi luate ca o profeţie de nenorocirile ce le trebuia să le încerce Iudeiĭ, dar se pot înţelege şi în sensul de rĕsbunare; căcĭ acest Mesia fiind D-deŭ, a avut drept de a-şĭ rĕsbuna drepturile sale şi a le părinteluĭ sĕŭ. In acest sens, ceea ce dice aicĭ Profetul în numele sĕŭ este ca o sentinţă pronunţată cu autoritate contra împetririlor sale. Iis. Chr., adevĕratul Mesia şi Fiul luĭ D-deŭ prevedea îndărătnicia acestuĭ popor, şi el l'a judecat aspru mai d'inainte, cum vedem împlinindu-se în cursul secolelor. Se pare că acésta este sensul Apostoluluĭ şi prin urmare şi acel al Profetuluĭ, ceea ce nu împedică ca să nu se pótă privi aceste versurĭ ca o profeţie.

Aceste locurĭ privesc îndoita pedeapsă a Iudeilor. Eĭ aŭ fost privaţĭ de dominaţiunea lor, de patria lor, de averea lor, aŭ devenit ca ómeniĭ pentru carĭĭ tóte bucatele sunt otravă; eĭ aŭ fost apăsaţĭ sub greutatea uneĭ autorităţĭ strĕine: aŭ rĕtăcit într'o parte şi alta, ca orbiĭ, carĭĭ nu ştiŭ pe ce drum să apuce. Iată în ceea ce priveşte pedeapsa temporală; eĭ sunt şi mai nenorociţĭ încă din partea mijlócelor mântuireĭ. Sfintele cărţĭ care eraŭ nutrirea lor ordinară, aŭ devenit un fel de curse pentru eĭ, şi o piatră de scandal, pentru că eĭ aŭ deturnat adevĕratul sens şi n'aŭ vĕdut mântuirea luĭ Israil. S'a pus un vĕl des peste ochiĭ lor; eĭ s'aŭ plecat către pământ; n'aŭ avut alte dorinţĭ de cât aceea de a se îmbogăţi prin comerciŭ şi usură. Iată decĭ treĭ profeţiĭ contra lor: Aceea a luĭ David vorbind în numele luĭ Mesia; aceea a luĭ Mesia care iarăşĭ a repetat în cursul vieţiĭ sale şi în momentul chiar al patimeĭ sale; a Apostoluluĭ, care a reînoit şi explicat predicerile psalmistuluĭ.

MEDITAȚIUNI

Nu trebue să credem că amenințările conținute în aceste versuri privesc numai pre Iudei. Toți acei cari vor fi abuzat de marea bine-facere a răscumpărătorului vor fi în prada aceleași nenorociri; tóte luminele spiritului lor se vor întuna în întunerec contra lor; Ei vor da într'o mulțime de erori; nu vor purta dorințele lor de cât către pământ: Iis. Chr. va fi tot o-dată acusatorul și judecătorul lor. Infricoșat lucru este, ḑicea Sf. Grigorie de Nazians, de a cădea în mâinele D-ḑeului celui vechiŭ. Fața Domnului este înfricoșată asupra celor ce fac rele; urechea Domnului este înfricoșată, ea aude până în secret vocea lui Avel; piciórele Domnului sunt înfricoșate, ele găsesc pre impios, ori în ce parte s'ar ascunde etc. Iis. Chr. posedă tot-o-dată o bunătate fără margini și o dreptate inviolabilă; precum s'aŭ vĕrsat sângele sĕŭ pentru mântuirea pĕcătoșilor, el va desfășura tótă puterea sa contra celor îndĕrătnici. Numai el a putut să ḑică ceea ce Profetul declară în numele sĕŭ. Cu aceeași voință care l'a făcut să îmbrățișeze crucea, el amenință cu pedepsele cele mai severe pre cei îndĕrătnici și rĕsvrătitori. Să ne aruncăm în brațele milostivirei sale, și să ne temem de dreptatea sa. Părintele sĕŭ i-a dat comóra darurilor sale și aceea a mânieĭ. Intre una și alta, pentru noi nu este de cât timpul și întrebuințarea timpului. Să cugetăm asupra acestuĭ mijloc și să privim necontenit la cele două margini.

VERSURILE 28 29.

Varsă preste dênșii iuțiema ta și mânia iuțimeĭ tale să-i cuprindă pre ei. Facă-se curtea lor pustie; și în lăcașurile lor să nu fie locuitori.

Aici este urmarea amenințărilor, și a profețiilor lui Mesia contra persecutorilor. Nu este diferință între text și versiuni; căci nu pot ḑice deosebire pentru cuvêntul נְוֵיהֶם, ce se traduc prin curțile lor, în loc de *locașul lor*. Tot ce ar urma de aici este că profetul a voit să zugrăvească locuința persecutorilor sĕi ca un oraș mare și frumos; ceea ce adaugă la durerea de a se lipsi de ei.

In faptele Apostolilor (1, 20), versul *facă-se curtea lor* etc. este citat de Sf. Petru în adunarea Apostolilor și a credincioșilor. Când

a fost vorba de a alege un urmaș trădătoruluĭ Iuda, Sf. Petru dice, că s'aŭ scris în cartea psalmilor, că curtea luĭ Iuda, și acelor cărora le-a fost cap va fi deșartă. In textul grec al faptelor, este ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ; este o greșală pentru că ceĭ LXX pun în psalm ἡ ἔπαυλις αὐτῶν, conform cu ebreul. Acéstă profeție s'a împlinit evident în raport cu Iudeiĭ, carĭ de atâtea secole, nu posedă nimic în pământul sfânt.

MEDITAȚIUNI

Tot ceea ce s'a împlinit după literă în privirea Iudeilor îndărătnicĭ și necredincioșĭ, se verifică încă în sufletele care părăsesc pre D-ḍeŭ și chiar în acele ce 'l servesc cu lașitate. Mania luĭ D-ḍeŭ se revarsă asupra lor, pentru că îmbelșugarea darurilor seacă în privirea lor, pentru că D-ḍeŭ permite ca eĭ să rătăcéscă din ce în ce maĭ mult. Atuncĭ aceste suflete destinate a fi lăcașe Sfântuluĭ Spirit, devin ca pustiĭ; este o pustie unde nu cade nicĭ odată roua ceruluĭ.

Tóte patimile ca și atâțea monștri și șerpĭ veninoșĭ se așeadă acolo; și la sfârșitul acestora, Demonul se stabilește într'o moștenire, pe care cerul a blestemat-o.

Cât sunt de atins, Dómne, de starea unuĭ suflet în care tu nu lăcueștĭ! Nu se găsește nimic acolo pentru că tu nu eștĭ; nu vĕd nicĭ adevĕr nicĭ înțelepciune nicĭ dragoste, pentru că nu rĕspândeștĭ nicĭ o rază din divinele tale perfecțiunĭ, care sunt în tine. Acest suflet nu posedă nicĭ chiar viéța, pentru că numaĭ tu, o D-ḍeul meŭ! eștĭ viéța sufletuluĭ, pentru că tu 'l însuflețeștĭ maĭ mult de cât însuflețește el trupul.

VERSUL 30.

Că pre carele tu l'aĭ bătut, eĭ l'aŭ gonit, și spre durerea ranelor mele aŭ adaos.

Am tradus *ce tu mi-aĭ făcut* pentru a împăca textul cu Vulgata; căcĭ ebreul pune sufixul persónei a doua și maĭ întâiŭ. Se vede că în casul present *ranelor mele* echivalézĕ *cu ranele ce 'mĭ-aĭ făcut*. Ebraiștiĭ ḍic că trebue a se citi *vulneratorum tuorum*; dar pentru ce ceĭ LXX n'ar fi avut dreptul de a lua חללך ce vine de la חלל *a răni* pentru un substantiv și a traduce *și ranele*? Ce însémnă în acest loc *aceĭ ce D-ḍeŭ 'i-aŭ rănit*, pe când nu.

este vorba aicĭ și în tot ce precede de cât de o singură persónă, care este Mesia? Ebraiștiĭ ḑic încă, că trebue a traduce: *aŭ povestit* saŭ *vor povesti* și nu *aŭ adaus*; dar verbul יספרו însémnă și *aŭ numĕrat*; dar a *numĕra durere*, este de sigur *a adĕuga durere peste durere*; așa dar ceĭ LXX aŭ dat sensul. Englezul Duport 'ĭ-aŭ urmat în versiunea greacă făcută de el în versurĭ, de și alt-fel se ține de ebreŭ. Lecțiunea lor, și prin urmare a Vulgateĭ, este fórte bună; ea este cu mult maĭ lămurită de cât a Ebraiștilor.

In acest vers, Mesia recunóște că D-ḑeŭ l'a lovit, și modul cum vorbește el, arată că s'a supus cu umilință la acéstă voință supremă, dar el acusă în acelaș timp pre inimiciĭ sĕĭ că aŭ adaus la relele sale prin furia ce aŭ mărturisit contra lor. Tóte excesele Iudeilor contra luĭ Is. Chr. aŭ fost preḑise, și implinirea acestor preḑicerĭ dovedește adevĕrul misiunĭĭ sale, dar aceste preḑicerĭ se potrivea cu relele dispositiunĭ ale Iudeilor. D-ḑeŭ vedea maĭ înainte de ce se desfășuraŭ, și pentru ce vedea, de aceea el a preḑis-o prin gura profeților sĕĭ.

MEDITAȚIUNI

De și Is. Chr. se află în glorie, îl persecută nu maĭ puțin când cine-va devine un scandal pentru sufletele rĕscumpĕrate cu sîngele sĕŭ, când recade în pĕcatele ce le-aŭ șters prin meritele vieței și a morței sale, când se declară inimic al virtuțiĭ și al ómenilor drepțĭ, când se dă la dragostea lumiĭ, care este cel maĭ mare prigonitor al luĭ Is. Chr. In momentul când Sf. Pavel a fost orbit pe drumul de la Damasc, Is. Chr. îĭ ḑise: *Saole ce mĕ gonești?* Pavel nu se lupta contra persónei luĭ Is. Chr. pentru că se întorsese către Părintele sĕŭ, dar Pavel persecuta pre Is. Chr. în membrele sale, în amiciĭ sĕĭ, în Evangelia sa. Câțĭ prigonitorĭ aŭ fost și sunt încă de la convertirea Sfântului Paul! Is. Chr, de și este proslăvit, continuă întru cât-va lucrarea sa de pe Golgota. El este în prada batjocurilor și ocărilor, și de aceea 'i s'a dat puterea pentru a'și rĕsbuna contra persecutorilor sĕĭ îndăratnicĭ și împetriți.

VERSURILE 31, 32.

Adaoge fără-de-lege spre fără-de-legea lor, și să nu intre întru dreptatea ta. Stĕrgă-se din cartea celor viĭ, și cu cei drepți să nu se scrie.

Ebreul ḑice: *dă nedreptate pentru nedreptatea lor*, ceea ce ar putea însemna: Pedepsește-ĭ după mĕsura nedreptățiĭ lor. Vul-

gata nu respinge acest sens, și ebreul nu îndepărtéză însemnarea: lasă-i să adaoge fără-de-lege la fără-de-lege. In tot restul, textul și versiunile sunt cu totul conforme. In aceste versuri se vede cele mai teribile pedepse ale luĭ D-ḑeŭ. A fi lăsat de capul sĕŭ, pentru ca să se adaoge nedreptate la nedreptate, a nu avea parte de nedreptatea divină, adică de bine-facerea îndreptăreĭ; a fi șters din cartea celor viĭ, adică din numĕrul drepților, și a nu mai fi admis în societatea lor, ce póte fi mai înfricoșat în ochiĭ credinței?

MEDITAȚIUNI

Ceea ce ne rĕmâne din istoria Iudeilor, ne învață că aceste înfricoșate prediceri aŭ fost în totul împlinite. Eĭ aŭ adăogat crime peste crime, persecutând pe Apostolĭ, pre ceĭ întâiŭ credincioșĭ aĭ Evangelieĭ; eĭ aŭ fost privați de dreptatea credinței, obstinându-se a conserva ceremoniile legeĭ; aŭ fost șterșĭ din cartea celor viĭ, orĭ vremelnic, pentru că în catastrofa înfricoșată a Ierusalimuluĭ aŭ perit atâtea miĭ, orĭ în sensul spiritual, pentru că eĭ n'aŭ comis de cât fapte de mórte, și aŭ încetat de a mai fi poporul luĭ D-ḑeŭ, orĭ în fine în raport cu eternitatea, pentru că neintrând în alianța luĭ Mesia, eĭ n'aŭ putut să aibă parte la gloria sa.

Ceea ce s'a întêmplat cu Iudeiĭ blestemați din causa îndărătnicieĭ lor, este imagina acelor ce se întêmpla cu fiecare suflet vinovat de nerecunoștință către D-ḑeŭ, care l'a ertat d'atâtea orĭ. Este un moment când D-ḑeŭ îl părăsește și el strânge pĕcate peste pĕcate, când nu se mai mustră de rĕtăcirile sale; petrece ast-fel calea vieței acesteia, și ajunge la sfârșit, când D-ḑeŭ îl șterge pentru totdéuna din cartea celor viĭ, și'l exclude din adunarea drepților.

Acéstă pedépsă se împlinește și sufletelor lenește și necredincióse pe care D-ḑeŭ le chema la perfecțiune; ele înmulțesc necredința lor, perd în fine dreptatea lor, și nu mai aŭ parte la moștenirea sfinților. Fer. Augustin era fórte atins de starea unuĭ suflet părăsit de D-ḑeŭ; se pare că'l cruță de loviri, dar într'o ḑi ele vor fi mai înfricoșate. N'ar fi mai bine să te bată ca să te căeștĭ, de cât să te părăséscă ca să te pierdĭ?

VERSUL 33.

Sărac și cu durere sunt eŭ; mântuirea ta Dumneḑeule să mĕ sprijinéscă.

In ebreŭ este: *m'a înălțat* saŭ *mĕ va înălța*. Profetul începe aicĭ a preḑice gloria luĭ Mesia; în viéța acésta el a fost sărac și cu durere; dar Părintele sĕŭ l'a înălțat maĭ presus de tóte puterile ceruluĭ și ale pământuluĭ. Noĭ vedem acéstă preḑicere împlinită. Crucea luĭ Is. Chr. a devenit obiect de veneraţiune ómenilor și îngerilor, victima de pe Golgota șade de-a drépta celuĭ Prea Inalt.

MEDITAŢIUNI

Ceea ce ḑice aicĭ Is. Chr. prin gura profetuluĭ, este de o mare mângâere pentru noĭ. Nu este nicĭ un om pe pământ, care să nu pótă ḑice; *sĕrac și cu durere sunt;* căcĭ viéța acésta este o regiune de lacrimĭ, este pământul *morților* cum ḑice Augustin. Dar acel ce are credință póte ḑice cu încredere: *mântuirea ta D-ḑeule mĕ va sprijini*, mĕ va înălța, mĕ va mângâia de tóte greutățile mele. Dacă lumea acésta este pământul celor morțĭ, trebue să fie un pământ a celor viĭ; viéța este un ce anterior morțiĭ. D-ḑeŭ a dat viéța maĭ 'nainte de a pedepsi prin mórte. Is. Chr. a ḑis că el era viéța și că a venit să o dăruéscă lumiĭ. Din sînul morțiĭ el a trecut la viéță, pentru a ne arăta calea. N'am de cât să o urmez; din regiunea celor morțĭ voiŭ trece în pământul celor viĭ, și atuncĭ D-ḑeŭ mĕ va primi, mĕ va înălța, mĕ va sprijini. Sfaturile acesteĭ reflexiunĭ sunt de a urma pre Is. Chr. El este patria în care mergem, și drumul pe care mergem; să mergem la el prin el și nu ne vom rătăci. Is. Chr. este patria pentru că el este D-ḑeŭ; el este drumul, pentru că este D-ḑeŭ-om Să ne unim cu el și vom ajunge în patrie prin calea cea adevĕrată.

VERSURILE 34, 35.

Lăuda-voiŭ numele D-ḑeuluĭ meŭ, cu cântare, mări-l voiŭ pre el întru laudă, și va plăcea luĭ D-ḑeŭ maĭ mult de cât viţelul tînĕr, ce'ĭ resar córne și unghiĭ.

Este puțină diferință în ebreŭ; în loc de *laudă* la primul vers, el ḑice *mărturisire*, în loc de *viţel*, ḑice *boŭ, junc*; de unde unĭĭ

traducĕtorĭ iaŭ ocasiunea de a ḑice: Acest sacrificiŭ ĭ va fi maĭ plăcut de cât al unuĭ boŭ saŭ al unuĭ junc; Ceĭ LXX s'aŭ mulţumit a pune μόσχον νέον, viţel tînĕr. Sf. Ieronim face acelaş lucru.

Psalmistul saŭ Mesia, ḑice că cultul ce se va da Domnuluĭ va fi preferabil legiĭ vechĭ unde se aducea animale spre sacrificiŭ. Imprejurarea *córnelor* şi a *unghiilor* de care face el menţiune, nu este de cât a caracterisa victimele cele maĭ bune; căcĭ un *taur*, care începe a arăta córnele sale şi unghiile sale, se crede că este fórte bine ales.

MEDITAŢIUNI

Cultul în spirit şi în adevĕr este insinuat în aceste versurĭ. El 'l îndréptă infinit asupra jertfireĭ victimelor legale; dar trebue că Is. Chr. să fie principiul, mobilul, protectorul şi mijlocitorul. De aceea Biserica repetă la finele tuturor rugăciunilor sale, *prin Is. Chr. Domnul nostru.* Acésta a învĕţat-o de la Sf. Pavel, care ḑice să dăm prin el necontenit luĭ D-ḑeŭ un sacrificiŭ de laudă, adică, fructul buzelor care celebréză numele seŭ.

VERSURILE 36, 37.

Vaḑă sĕracĭĭ, şi să se veseléscă; căutaţĭ pre Dumneḑeŭ şi va fi viŭ sufletul vostru. Că a auḑit pre ceĭ sĕracĭ Domnul şi pre ceĭ în obezĭ ferecaţĭ aĭ sĕĭ nu 'ĭ-a urgisit.

Ebreul are la primul vers: *şi însufleţéscă inima vóstră* este acelaş sens; şi Ieronim pune iarăşĭ *anima vestra.* Profetul înţelege, prin captivĭ aĭ Domnuluĭ pre toţĭ aceĭ ce sunt în nevoĭ, în amărăciune, în strâmtorare. Póte că se aibă în vedere şi sufletele patriarchilor şi ale profeţilor, carĭĭ eraŭ ca captivĭ maĭ înainte de misiunea luĭ Iis. Chr. şi pre carĭĭ, a venit să-ĭ slobozéscă pogorîndu-se în Iad maĭ înainte de învierea sa.

MEDITAŢIUNI.

Căutaţĭ pre Domnul şi inima vóstră va vieţui, cuvênt care conţine tot fondul adevĕratelor bogăţiĭ. Mesia vorbeşte sĕracilor, adică celor micĭ, celor întristaţĭ, celor carĭĭ se asémĕnă cu el prin necazul ce-'l încércă; iată aceĭ carĭĭ meritĕ de a poseda adevĕrata viéţă şi el le deschide calea: *căutaţĭ pre Damnul*, le ḑice el, acest mijloc este scurt şi uşor ace-

lor cariĭ sunt isbăviţĭ de dragostea lumiĭ, acelor ce lumea nu-ĭ primeşte, acelor ce se despreţuesc pre sine. Nu le rămâne alt asil de cât Domnul, şi în el găsesc totul, pentru că în el este viéţa. Este însemnat, ḑice Augustin, că Iis. Chr. nu ḑise aceluĭ tînĕr ce voia să-l urmeze: De voeştĭ să aibĭ viéţa eternă, păzeşte poruncile; dar simplu, de voeştĭ să aĭ viéţă. Prin aceea ĭ arată că nu este de cât o viéţă adevĕrată, care să merite acest nume, şi acéstă viéţă este viéţa eternă. Să căutăm pre Domnul, de voim să obţinem acéstă viéţă. El nu este departe de noĭ, ḑicea Apostolul, pentru că nu vieţuim, n'avem mişcare, nu suntem de cât în el. Augustin ḑicea iarăşĭ, Dómne nu este spaţiŭ între tine şi noĭ; ne apropiem de tine şi nu este spaţiŭ; ne îndepărtăm de tine şi nu este spaţiŭ. Tu eştĭ în tot locul şi rĕspunḑĭ pretutindenĭ acelor ce te întrébă. Rĕspunḑĭ lămurit la toţĭ; dar nu toţĭ te ascultă lămurit, pentru că nu voesc toţĭ a împlini acele ce le spuĭ.

VERSUL 38.

Laude-l pre dênsul cerurile şi pămêntul, marea şi tóte câte se târăsc într'ênsa.

Acest vers este că efectul bucurieĭ ce încércă Mesia la vederea bunurilor nestimabile ale rĕscumpĕrăreĭ ómenilor. El invită, cerul, pămêntul, marea, şi tóte animalele ce se găsesc acolo, de a binecuvênta pre Domnul. Prin aceste cuvinte: câte *se târăsc într'însa*, se póte înţelege de tot ceea ce se mişcă în aer, pe pămênt şi în mărĭ, căcĭ cuvêntul ebreŭ însémnă propriŭ *ceea ce se mişcă*. Sunt interpreţĭ, cariĭ iaŭ acésta în sens metaforic; prin ceruri eĭ înţeleg îngeriĭ; prin pămênt şi mărĭ, ómeniĭ continentuluĭ şi aĭ insulelor; prin *tîrâtóre* tóte animalele orĭ care vor fi. Acéstă gândire este destul de adevĕrată şi prea demnă de obiectul psalmuluĭ, care este marea lucrare a rĕscumpĕrăreĭ.

MEDITAŢIUNI

Iis. Chr. prin sacrificiul sĕŭ a împăcat cerul cu pămêntul, el a reunit pre toţĭ ómeniĭ în aceeaşĭ societate. Sfărâmând idolatria, care dădea cinste stelelor cerului şi animalelor ce se târăsc pre pămênt el a restabilit tóte creaturile acestea în ordinea în care le-aŭ pus D-ḑeŭ. Doctrina luĭ Iis. Chr. n'are de cât un obiect, care este de a cunóşte nu-

maĭ pre adevĕratul D-ḑeŭ și a-'l onora. Cu acéstă doctrină copilul, care începe a se folosi de rațiunea sa cunóște maĭ mult despre adevĕrata destinație a omuluĭ, de cât toțĭ filosofiĭ. Nu suntem cu luare aminte la mărirea, simplicitatea, majestatea și importanța planuluĭ religiuneĭ. Ne ocupăm de sute de nimicurĭ, și perdem din vedere unica știință necesară, ce ne-a învĕțat-o Iis. Chr. Științele omeneștĭ aŭ de scop de a satisface nesățiósa dorință a sărăcieĭ nóstre, de a face ilusiune urîcióseĭ nóstre deșertăciunĭ. Cu tóte acestea, tot omul trebue să cunóscă pre D-ḑeŭ prin Iis. Chr. și dacă omul n'are acéstă cunoștință nu este nimic.

VERSURILE 39, 40.

Că Dumneḑeŭ va mântui Sionul, și se vor zidi cetățile Iudeeĭ. Și vor locui acolo și-l vor moșteni pre dênsul, și sĕmênța robilor tĕĭ vor stăpâni pre el, și ceĭ ce iubesc numele tĕŭ vor locui într'ênsul.

Tótă diferența între text și traducerĭ consistă întru aceea că Vulgata are treĭ versurĭ, și că în ebreŭ și grecește sunt numaĭ douĕ: restul este în totul conform, căcĭ nu pot ḑice o diferență *se vor zidi,* care este în versiunea nóstră în loc de *va zidi,* care este în ebreŭ; este absolut acelaș sens, și *se vor zidi* face maĭ bine să se înțelégă că acéstă construcțiune condusă de Domnul nu va exclude lucrările ómenilor.

Dacă tot psalmul acesta primește numaĭ pre Mesia, acest Sion și aceste cetățĭ ale luĭ Iuda, trebue a se înțelege de biserică, care este lucrarea luĭ Iis. Chr., lucrare începută pre pămênt și sfârșită în cer. Aceĭ carĭ înțeleg aceste versurĭ de întórcerea din captivitate, micșoréză privirele Profetuluĭ.

Iudeiĭ stabilițĭ în Palestina, nu se bucurară fórte liniștit de posesiunele lor; eĭ fură neliniștițĭ de Grecĭ, de Romanĭ, și în fine zdrobițĭ cu totul sub Tit, pe când Biserica luĭ Iis. Chr., va dura până la finele secolelor, și va guverna etern în cer.

MEDITAȚIUNI

Nimic maĭ potrivit cu psalmul acesta de cât gândirea Fer. Augustin. Biserica a crescut, națiunile aŭ îmbrățișat credința, regiĭ s'aŭ supus jugulul luĭ Iis. Chr., acest grăunte de muștar a făcut să nască o plantă maĭ mare de cât ceĭ maĭ înalțĭ arborĭ. De unde 'ĭ vine o frumusețǎ așa de mare?

Când rădăcina, 'şĭ găseşte pre Acel ce a fost scuipit. umilit, bătut, rĕstignit, rănit şi despreţuit.

Acest psalm începe prin suferinţele şi umiliaţiunile luĭ Iis. Chr., şi finesţe prin gloria sa, care este stabilirea Bisericeĭ, şi fericirea membrilor sĕĭ. Prin ce a început acéstă glorie, prin muncĭ, despreţuirĭ şi ocărĭ.

Ast-fel este calea ce mi s'a deschis, mĕ rătăcesc de voiŭ apuca pe alta.

PSALMUL LXIX

Se citeşte în titlu: *Intru sfârşit, Psalmul luĭ David spre amintire*, acésta e tot ce ḑice ebreul; tot aceste cuvinte sunt şi în câte-va exemplare greceştĭ; dar cea maĭ mare parte şi Vulgata după eĭ adaugă: *ca să mĕ mântuiască pre mine Domnul.* Este natural de a gândi saŭ că acest adaos era în exemplarele ce le-aŭ urmat ceĭ LXX, saŭ că l'a creḑut necesar pentru a împlini sensul titlului; căcĭ a ḑice simplu *spre aducerea aminte* nu explica obiectul acesteĭ *amintirĭ* saŭ a acesteĭ mulţumirĭ; pe când adaosul făcut dă a înţelege, că 'ĭ s'a întêmplat óre-care nenorocire luĭ David, că Domnul l'a mântuit şi că acest sfânt rege mărturisesţe aicĭ recunoştinţa. Orĭ cum ar fi, subiectul psalmuluĭ este o rugăciune aplicabilă la tóte situaţiunile periculóse, în care se pot găsi dreptiĭ; Se găsesc şése versurĭ maĭ asemenea cu cele şése versurĭ din urmă ale psalmuluĭ 39. Ele aŭ iarăşĭ multă conformitate cu maĭ multe versurĭ din psalmul 39. Se crede, că aceste versurĭ repetate eraŭ ca formulĭ de rugăciunĭ ce le întrebuinţa David pentru a cere ajutorul Domnuluĭ în pericolele saŭ în necazurile la care era expus aşa de des.

VERSUL 1.

D-ḑeule spre ajutorul meŭ ia aminte Dómne, ca să-mĭ ajuţĭ mie grăbeşte.

In ebreŭ este cuvênt după cuvênt: *D-ḑeule spre mânluirea mea; Iehova spre ajutorarea mea, grăbeşte*; unde se vede că

verbul *grăbește* servește la cele două părți ale versului. Cei LXX au adăogat la primul membru πρόσχες, ia aminte; dar ediţiunea Vaticanului nu adauge *Dómne spre ajutorarea mea grăbește.* Este o greșală, care nu se găsește în ediţiunile de Alda și Compluta.

Sensul primului vers este fórte lămurit. Profetul cere de la D-ḑeŭ două lucruri: mai întâiŭ, ca să bine-voiască a lua aminte spre ajutorul sĕŭ; al doilea ca să nu întârḑie cu ajutorul sĕŭ, să grăbéscă de a'l da.

MEDITAŢIUNI

Credinciosul care recitéză acéstă rugăciune are patru sentimente, saŭ póte să le aibă; sentimentul miseriei sale și a pericolelor, sentimentul neputinţei în care se află de a se ajuta singur póte să'l ajute și să-l scape, sentimentul bunătăţii divine; căcĭ în deșert ar fi cine-va convins de puterea care este în D-ḑeŭ, dacă nu se va sprijini de milostivirea și bunătatea sa. Biserica însufleţită de aceste patru sentimente, pune acest vers în gura preoţilor și a fiilor sĕĭ. Dacă ea ar putea convinge pre toţi credincioșii de miseria și de trebuinţa ce aŭ de ajutorul divin, acéstă rugăciune ar fi încă maĭ adese-orĭ în gura și inima lor, saŭ maĭ bine ea 'i-ar ocupa neîncetat; dar după tot ceea ce s'a ḑis și scris de miseria omuluĭ, cea maĭ mare parte din ómenĭ sunt încă la primele elemente ale acesteĭ știinţĭ. Eĭ cred că sunt și pot ceva. Pelagianismul practic fu totdéuna, și se găsește chiar în aceĭ, cariĭ combat pelagianismul speculativ.

VERSURILE 2, 3.

Să se ruşineze şi să se înfrunteze cei ce caută sufletul meŭ.
Să se întórcă înapoĭ și să se ruşineze cei ce 'mĭ voesc mie rele.

Aceste două versurĭ nu fac de cât unul în ebreŭ și grec, fără diferenţă pentru sens. In psalmul 39, versul 19, este: *să se ruşineze împreună ceĭ-ce caută sufletul meŭ ca să'l ia pre dênsul.* Aceste cuvinte *împreună* și *ca să'l ia pre dênsul*, nu sunt aicĭ și nu sunt nicĭ în ebreŭ nicĭ în grec.

Dacă se ia termeniĭ pentru o rugăciune, ea va avea de obiect pre inamiciĭ mântuireĭ. Dacă se vede aicĭ inimicĭ temporalĭ, va fi o profeţie de pedepsele ce'ĭ ameninţă. Aceștĭ inimicĭ vor fi în particular, ca în psalmul 39, care privește pre Iis. Chr. persecutoriĭ și omorâtoriĭ acestuĭ divin Mesia.

MEDITAȚIUNI

Inimicii mântuirei sunt cei mai periculoși din toți. Acești inimici, sunt demonul, lumea și noi înși-ne. Demonul, ḑice Augustin, este un leŭ și un șérpe; este un leŭ, care ne atacă cu furie; este un șérpe, care ne tinde curse. Putem noi fi vre-o-dată în siguranță cu ast-fel de inimici? Când toți ómenii ar fi creștini, nici o dată demonul nu va fi. El nu va înceta nici-o-dată de a ataca și a se duce.

Lumea care ne înconjóră, ḑice Sf. Ambrosie, este acoperită de curse. Nu poți face un pas fără pericol, deschiḑi ochii și luarea aminte de sine se risipește asculți cuvintele publicului și inclinațiunile se depravéză; mergi în locuri semênate de flori, și gândirile tale sbóră; guști din mâncarea ce ți se dă, și otrava sensualității se ascunde aici; întinḑi mâna și este destul pentru a'ți causa turburare.

Dar în noi înșine reșade cel mai mare inimic. Purtăm cu noi, ḑice St. Gregorie, cursele și lațurile nóstre. Vieŭim cu inimicul nostru, care este trupul nostru. El este născut din pĕcat, este nutrit în pĕcat, este conrupt din origina sa, și aŭ devenit încă mai vicios prin obiceiŭ. El este totdéuna în rĕsboiŭ cu spiritul; murmură contra legii; dorește ceea ce nu este permis; nu se supune resonului, nu este reținut nici chiar de frică.

VERSUL 4.

Întórcă-se îndată-și rușinându-se, cei ce-mi grăesc mie: bine este bine este.

Ebreul ḑice: *întórcă-se înapoi pentru prețul* saŭ rĕsplătirea *rușinei sale.* Am observat la psalmul 39, că cuvintele ce se traduc prin *rĕsplătire* póte să însemne și *îndată*, ce cei LXX îl traduc prin παραυτίκα și Vulgata *statim.* Ei aŭ exprimat sensul adăugând *rușinându-se,* ceea ce rĕspunde la *confusionis suae.*

In ebreŭ este simplu *dicunt* fără *mihi.* Acest vers nu se deosebesce de versul 21 al psalmului 39; fără numai, că acesta ḑice: *să-și pórte îndată rușinea lor* în loc de: *întórcă-se îndată rușinându-se,* ceea ce este în totul acelaș sens.

Bine, bine este o insultă în vechiul testament, și în cel nou, o mărturie de aprobare: bine, așa etc. Fer. Ieronim observa acésta la cap. 6 din Esechiel.

MEDITAȚIUNI

Aceĭ ce persecută virtutea și pietatea în lumea acésta se laudă adese-orĭ de succesul lor; dar momentul dreptuluĭ n'a venit încă. El se va bucura etern de fructul ostenelilor sale, și persecutoriĭ sĕĭ în etern se vor rușina. Arbore rĕŭ, ḑicea Fer. Augustin, nu insulta pre acel ce te-a plantat, pentru că încă nu'șĭ rĕsbună pentru fructele rele ce le porțĭ. Securea este gata să te lovéscă. El întârḑie dar nu veĭ scăpa jugul tĕŭ.

VERSUL 5.

Să se bucure și să se veseléscă de tine toți ceĭ ce te caută pre tine, Dumneḑeule; și să ḑică pururea mărésc̆ă-se Domnul, ceĭ ce iubesc mântuirea ta.

Acest vers est în totul asemenea cu 22⁰ din psalmul 39. Ebreul este cu totul conform cu texteul acestuĭ psalm, fără numaĭ că pune Elohim după *mărésc̆ă-se* în loc de Iehova, care este în psalmul 39

MEDITATIUNI

Cea maĭ mare fericire a omuluĭ este de a căuta pre Domnul, și a intra pe căile mântuireĭ, care conduc la D-ḑeŭ. Știŭ că partizaniĭ secoluluĭ nu împărtășesc acest adevĕr; experiența le lipsește, și numaĭ experiența 'l învață. Acéstă expresiune *a căuta pre D-ḑeŭ*, este fórte întinsă. Intrébă pre avar cu ce grăbire caută bogăție; întrébă pe desfrînat ce dorință are pentru plăceriĭ; întrébă pe ambițios, care este activitatea sa pentru onoruriĭ; întrébă pe comerciant dacă neglijază vre-un lucru ca să'ĭ mérgă comerciul; întrébă pre omul de știință, daca nu se consumă în vegheriĭ pentru a câștiga știința. Acel ce este atins de D-ḑeŭ va încerca afecțiuniĭ încă și maĭ viĭ. Dragostea de D-ḑeŭ 'l transportă; el strigă cu Augustin: O Dómne, cel ce iubește cu tine vre-un lucru pe care nu'l iubește pentru tine, nu te iubește cum se cuvine. O dragoste, care arḑĭ totdéuna și nu te stingĭ niciŏ-dată! O iubire, D-ḑeul meŭ, primește-mĕ!

VERSURILE 6, 7.

Iar eŭ sărac sunt și mișel. Dumnedeule ajută-mĭ. Ajutorul meŭ și mântuitorul meŭ eștĭ tu Dómne nu zăbovi.

In ebreŭ și în grec nu este de cât un vers. In loc de D-ḑeule ajutămĭ, se citește în psalmul 39 D-ḑeŭ să îngrijaște de mine. Ceea ce adaugă la expresiunea, D-ḑeule ajută-mĭ, este că ebreul ḑice: *D-ḑeule grăbește-te spre mine.*

In urmă totul este conform cu psalmul 39.

MEDITAȚIUNI

Să ne arătăm înaintea luĭ D-ḑeŭ ca sĕracĭ, el ne va ajuta. Să primim darurile sale ca sĕraciĭ, el va înmulți. Să fim umiliți ca sĕraciĭ după ce le-am primit, el ni le va conserva. Să murim sĕracĭ, el ne va încununa.

PSALMUL LXX

Se citesce în titlu: *Psalmul luĭ David, fiilor luĭ Ionadab și celor întâiŭ robiți.* Se vorbește în cap. 35 al luĭ Ieremia de Rechabiți, fiĭ luĭ Ionadab, fiul luĭ Rechab. Aceștia eraŭ ca pusnicĭ la Iudeĭ. Eĭ se supuneaŭ fórte mult: se crede că în timpul primeĭ captivități, care se întêmplă sub regele Ioachim, acești Israeliți se supuseră ceĭ d'întâiŭ la vocea luĭ Eremia, care îndemna de a se da luĭ Nabuchodonosor. Se adaugă că în adevĕr eĭ aŭ cântat acest psalm, saŭ că le făcu onóre de a pune numele lor în titlu, saŭ că l'a cântat după aceea la adunările publice în memoria supuneriĭ lor. Tóte acestea sunt numaĭ niște socotinți; căcĭ acest titlu nu se găsește în ebreŭ, nicĭ în haldaică, nicĭ în Fer. Ieronim; și un scoliast al celor LXX ḑice, că acel ce a scris acest titlu mărturisea, că era din capul sĕŭ, și că nu'l găsea în ebreŭ. Neapărat că acest scoliast a vĕḑut un exemplar unde se citea acéstă mărturie. Dacă faptul este real, nu ne putem îndoi, că acest titlu n'a fost adăogat în-

tr'un timp fórte posterior chiar celor LXX. Dar este sigur că e un curat adaus, care nu face parte din cuvêntul luĭ D-deŭ.

Cât despre obiectul psalmuluĭ, uniĭ cred că e vorba de persecuțiile făcute luĭ David de Saul și Absalon. Póte fi și acésta, dar nu se va amăgi nimenĭ de va dice, că tot credinciosul, ispitit, înjurat, persecutat, póte să'l întrebuințeze ca o rugăciune minunată, și să'l aplice ca un motiv de speranță.

VERSURILE 1, 2, 3, 4.

Spre tine, Dómne, am nădăjduit să nu mĕ rușinezĭ în veac, întru dreptatea ta mântuește-mĕ și mĕ scóle. Plécă către mine urechea ta și mĕ mântuește. Fiĭ mie Dumnedeŭ scutitor și spre loc tare ca să mĕ mântueștĭ. Că întărirea mea și scăparea mea eștĭ tu.

La aceste patru versurĭ nu rĕspund de cât treĭ în ebreŭ și grec. Comparând aceste patru versurĭ cu cele treĭ d'întâiŭ și o parte din al patrulea al psalmuluĭ 30, se observă fórte multe raporturĭ; așa că sunt maĭ aceleași expresiunĭ în ebreește, în grecește și în latinește. Este de făcut o observațiune asupra textuluĭ ebreŭ. Acest text dice în psalmul 30: Fiĭ *mie ca o stâncă tare, ca o casă de apărare ca să mĕ mântueștĭ; și el dice* aicĭ: *Fie-mĭ stâncă de adăpostire, la care totdéuna să alerg, decretézĕ mântuirea mea.* Diferința este că se vede în aceste cuvinte: 1° ca o casă de apărare; 2° la care totdéuna să alerg, *decretézĕ mântuirea mea,* etc. In primul cas textul dice: לבית צורות, și în al douilea cas, el are לבוא תביר צוית. Se presupune cu drept cuvênt, că cetința din urmă, unde sunt maĭ aceleași litere ca și la cea d'întâiŭ, a fost alterată și schimbată; și ca dovadă este: 1° sensul maĭ bun în cea d'întâiŭ de cât în cea de a doua: 2° Conformitatea celor LXX în aceste douĕ părțĭ; eĭ aŭ tradus într'amêndouĕ părțile tot una; trebue dar să fi cetit aceste douĕ locurĭ tot într'un fel.

Aceste dovedĭ aŭ óre-care greutate fără a fi demonstrative; căcĭ Profetul, autorul acestor doui psalmĭ, aŭ putut schimba ceva gândirea sa în al douilea și ceĭ LXX aŭ putut crede, că nu l'a schimbat, și a se amăgi întru acésta. Acéstă idee nouă în acest al douilea psalm, are iarăși un sens bun, și Profetul a putut să o aibă în vedere. Orĭ-cum ar fi, diferința este fórte mică în fond. In psalmul d'întâiŭ se citește: *Fiĭ mie ca o stâncă tare și ca o casă de scăpare, ca să mĕ mântueștĭ;* in al douilea: *Fiĭ mie ca o stâncă tare la care să alerg adese-orĭ, căcĭ tu voeștĭ să mĕ mântueștĭ,* saŭ

decretezĭ mântuirea mea. Când Profetul ḑice: Fiĭ mie ca o stâncă și un loc de apărare, de sigur pentru *a scăpa acolo* de câte-orĭ va fi în periçol; cât despre *decretele* mântuireĭ sale, se vede că pentru încrederea cea mare ce avea, D-ḑeŭ 'ĭ-a făgăduit protecțiune și conservare.

MEDITAȚIUNI

Se vede în aceste rugăciunĭ ale Profetuluĭ, că el vorbea cu D-ḑeŭ alt-fel de cât ceĭ-l'alțĭ ómenĭ: și chiar aceĭ, carĭ se numesc credincioșĭ nu îndeplinește ca eĭ acéstă datorie religiósă.

Profetul se vedea totdéuna înaintea luĭ D-ḑeŭ și ca învestit de D-ḑeŭ; el 'ĭ adresa rugăciunile sale cu maĭ multă încredere de cât un favorit principeluĭ lor. Oamenĭĭ, cu totul trupeștĭ și dedațĭ la obiectele sensibile, n'aŭ obiceiŭ de a se presinta luĭ D-ḑeŭ ca un stăpân bine-făcĕtor, care nu aștéptă de cât dorințele lor pentru a'ĭ umplea de darurile sale. Iis. Christos a ḑis, că împĕrăția luĭ D-ḑeŭ era în lăuntrul nostru, adică, că cu tótă mulțimea ființelor ce ne înconjóră, avem în lăuntrul nostru o lume cu totul spirituală, unde D-ḑeŭ voește să guverneze într'un mod cu totul deosebit ca în lumea sensibilă. Când D-ḑeŭ a creal lumea acésta cu tótă podóba sa, el a căutat gloria sa; dar gloria sa nu póte fi de cât resultatul actelor intelectuale de care sunt capabile spiritele, unindu-se cu D-ḑeŭ, onorându'l, supunêndu-se, cerêndu'ĭ protecțiunea sa și recunoscênd binefacerile sale. Un rege nu s'ar putea mulțumi de a domina asupra unor provinciĭ, carĭ n'ar fi locuite de nimenĭ, cu atât maĭ puțin peste niște țĕrĭ, unde nimenĭ nu 'ĭ-ar arăta nicĭ un fel de supunere. Ce glorie vom da noĭ luĭ D-ḑeŭ, când nu'ĭ mărturisim în lăuntrul nostru nicĭ recunoștință, nicĭ încredere, nicĭ dragoste? Putem noĭ ḑice că el guvernă în noĭ? Explic acésta, D-ḑeul meŭ într'un mod cu totul inperfect; nu pot spune ceea-ce simțesc, ce încerc gândindu-mĕ la acéstă împărăție ce tu o stabilești în mine. Religiunea ta 'mĭ presintă o împărăție cu totul deosebită de cele despre care am auḑit vorbindu-se, saŭ despre care mărturisesc simțurile mele. Eŭ vĕd aicĭ totul; tu regele tuturor secolelor, și lucrarea tuturor facultăților mele în raport cu voința ta, cu sfinții tĕĭ, atât ceĭ proslăviți cât și

ceĭ carĭ se luptă încă pre pământ; vĕd pre Iisus Cristos care lucrézĕ în mine prin darurile sale, prin tainele sale, prin Evangelia sa, prin exemplele sale; care mĕ animéză prin promisiunile sale, care mĕ reține prin amenințările sale, care 'mĭ pune în mână în tóte ḑilele sângele sĕŭ prețios. Ce nu face el pentru mine, dacă îl ascult și sunt credincios inspirațiunilor sale. 'Ți voiŭ ḑice dar cu profetul tĕŭ: *Nădăjduesc în tine*, mântuește-mĕ, scapă-mĕ, fiĭ mie scutitor, sprijinul meŭ, scăparea mea; căcĭ numaĭ în tine nădăjduesc.

VERSUL 5.

Dumneḑeul meŭ mântuește-mĕ din mâna pĕcătosuluĭ, din mâna călcătoruluĭ de lege și a celuĭ ce face strâmbătate.

Ebreul ḑice propriŭ : din mâna nelegiuituluĭ, din palma celuĭ rĕŭ și asupritor. Este maĭ acelaș sens ca și al versiunilor. Profetul specifică în acéstă parte obiectul rugăciuniĭ sale; că era asuprit de niște inimicĭ puternicĭ; interpreții cred, că acesta era Absalon saŭ Achitofel. Aceea póte fi, fără ca să se pótă dovedi prin argumente puternice. Este de ajuns a observa, că acest om persecutat punea nădeḑdea sa numaĭ în D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Inimiciĭ mântuireĭ nóstre, sunt totdéuna pĕcătoșĭ, rĕĭ vicleni și răpitorĭ. Demonul este cel maĭ vechiŭ din toțĭ lumea este după el, și amorul propriŭ este născut cu noĭ. Dar D-ḑeŭ, protectorul nostru, scăparea nóstră, tăria, spri, jinul nostru, cum se exprimă Profetul, este din tótă eternitatea, și toțĭ inimicĭ aceștia nu sunt nimic înaintea luĭ. Demonul este deja sfărâmat, lumea condamnată, amorul propriŭ este reprimat prin har și exemplele luĭ Is. Chr. Numaĭ acest cuvênt *D-ḑeul meŭ*, pronunțat în luptă cu căldură, este de ajuns pentru a ne asigura biruința.

VERSUL 6.

Că tu eștĭ așteptarea mea Dómne, Dómne nădeḑdea mea din tinerețele mele.

Cuvêntul *pacientia* în acéstă parte înseamnă acelaș lucru ca și *așteptarea*; acesta este sensul ebreuluĭ primit de textul grec și

cel latin. Profetul rógă pe Domnul de a veni în ajutorul sĕŭ, și aduce de motiv *așteptarea sa, speranța sa*; adică convingerea în care se afla din copilărie, că D-ḑeŭ nu'l va părăsi.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ este așteptarea mea. Acest cuvênt ar trebui să liniștéscă tulburările mele. De ce să mĕ tem? de sărăcie, înjosire, calomnie, bólă, mórte; D-ḑeŭ este totdéuna dincolo de acestea, aceste necazurĭ orĭ-cât de crude și de lungĭ ar putea fi, nu pot ridica luĭ D-ḑeŭ bunătatea sa și eternitatea sa: bunătatea sa va ușura saŭ va risipi tóte relele mele, eternitatea sa mĕ va primi pentru a'mĭ da tóte bunurile.

Acel ce póte ḑice că a pus încrederea sa în D-ḑeŭ, din cea maĭ fragedă junețĕ a sa, trebue să fie petrecut cu sfințenie viéța sa, căcĭ dacă ar fi supĕrat greŭ pre Domnul în acest moment, el ar fi pus încrederea sa în obiectele pĕcatuluĭ sĕŭ, ar fi perdut din vedere pre Domnul și bunătățile sale. Dar s'aŭ întêmplat sfinților, precum fu David, de a pune maĭ întâiŭ încrederea lor în D-ḑeŭ, de a fi credincioșĭ în tinerețe, și de a'l uita în urmă până când lucrările haruluĭ l'a făcut să intre în sine. Plângênd greșelele lor, eĭ pot ḑice încă că din ceĭ dintâiŭ anĭ eĭ aŭ pus încrederea lor în D-ḑeŭ. Acéstă amintire adaogă la mustrările lor și le face maĭ prețióse darurile milostivireĭ divine, care aŭ bine-voit a'ĭ chema în căile dreptățiĭ.

VERSURILE 7, 8.

Intru tine m'am întărit din pântece, din mitra maicii mele, tu eștĭ acoperitorul meŭ. Intru tine este lauda mea, pururea, ca o minune m'am făcut multora, și tu eștĭ ajutorul meŭ cel tare.

In grec și în ebreŭ cel d'întâiŭ vers se întinde până la mijlocul celuĭ de al doilea.

Ebreul ḑice: *pre tine m'am sprijinit*, termenul versiuneĭ nóstre *întărit*, recade în acelaș sens, căcĭ copilul se întărește sprijininu-se pre aceĭ ce'l susțin. Este maĭ multă diferență în ceea ce urmézĕ, căcĭ în loc de *din mitra mameĭ mele tu eștĭ protectorul meŭ*, textul ḑice *ex ventre matris meae evulsor es meus*, adică D-ḑeŭ l'a scos din mitra mameĭ sale. Presupunem că în ceĭ LXX este o greșală a copiștilor, și că eĭ aŭ scris: σὺ μου εἶ ἐκσπαστής și

nu σκεπαστὴς, căcĭ în psalmul 21 eĭ pun σὺ εἶ ὁ ἐκσπάσας με pentru a da aceeaşĭ idee, *m'aĭ scos din mĭtra mameĭ mele.* Ieronim şi Vulgata vor fi urmat lecţiunea σκεπαστὴς care înseamnă *protector.* Orĭ-cum ar fi, deosibirea nu este mare; ebreul dice: *tu m'aĭ scos din sînul mameĭ mele,* şi versiunile cu Fer. Ieronim *tu m'aĭ protejat din sînul mameĭ mele.* Providenţa care veghiază la naşterea unuĭ copil, de sigur trebue să'l proteje.

Ceea ce adaogă Profetul că *el a fost privit ca o minune multora,* póte a se înţelege în maĭ multe chipurĭ: 1) David ajunsese la tron ca prin minune; 2) acest principe a suferit tóte furiile luĭ Saul, şi acésta era o împrejurare extra-ordinară în viéţa sa; 3) nimic maĭ minunat de cât rĕscóla luĭ Absalon, şi cum a scăpat; 4) era un fel de minune mulţimea cunoştinţelor ce D-ḑeŭ îĭ comunica asupra împărăţieĭ viitóre a luĭ Mesia, şi asupra tuturor evenimentelor care privea naţiunea. La tóte minunile acestea rĕspund aceste cuvinte, şi tu eştĭ ajutorul meŭ cel tare.

MEDITAŢIUNI

Una din cele maĭ marĭ minunĭ în lumea fisică este statornicia şi regularitatea mişcărilor cereştĭ; şi una din cele maĭ marĭ minunĭ în lumea morală, este statornicia sfinţilor în mijlocul necazurilor, ispitelor, improtivirilor, prigonirilor. Cu tóte acestea cea maĭ mare parte din ómenĭ nu admiră nicĭ una nicĭ alta din aceste minunĭ. Eĭ sunt obicinuiţĭ cu cea dintâiŭ şi nu ştiŭ să judece de cea de a doua. Aceĭ ce reflectează, se servesc de cea dintâiŭ pentru a deduce existenţa, înţelepciunea, puterea primeĭ fiinţĭ; şi se folosesc de a doua pentru a recunóşte tăria daruluĭ şi superioritatea ce dă inimeĭ omeneştĭ asupra necazurilor vieeţĭ acesteea. Judecata trage argument din mişcarea cerurilor, şi spiritul credinţeĭ se încredinţéză că numaĭ D-ḑeŭ póte sprijini pre Dreptĭ în tóte tempestele ce 'ĭ înconjóră. De şi credinţa este totdéuna amestecată de obscuritate se póte ḑice cu tóte acestea că ea rĕspândeşte lumină în spiritul acelor carĭ ştiŭ să desfăşure tóte caracterile statornicieĭ dreptĭlor. Se înţelege că ambiţiunea póte să întăréscă sufletul unuĭ cuceritor contra multor pericole; dar nu înţelegem ca pasiunile omeneştĭ să pótă înarma pre ceĭ dreptĭ contra tuturor necazurilor carĭ cuprind une-orĭ de odată.

Mulţĭ ştiŭ, că Alexandru a putut să întreprindă şi să execute aceea ce istoria povesteşte despre el; dar nu 'şĭ

închipuesc ceea-ce a făcut Pavel de la convertirea sa și până la mórte ne ajutat de nimenea, și despre care ne spun monumentele religiuneĭ.

VERSUL 9.

Să se umple gura mea de laudă, ca să laud mărirea ta tótă ḑiua mare cuviinţa ta.

Ceĭ LXX aŭ făcut aicĭ un fel de parafrază; căcĭ ebreul ḑice simplu: De lauda ta este plină gura mea, de mărirea ta tótă ḑiua. Este uşor de a vedea, că este acelaş sens de o parte şi de alta, dar maĭ desfăşurat în versiunĭ.

Profetul atins de protecţiunea ce Domnul ĭ-a acordat'o în tóte timpurile, voeşte să se ocupe numaĭ cu grija de a celebra gloria protectoreluĭ sĕŭ.

MEDITAŢIUNI

Ast-fel este ocupaţiunea sfinţilor în viéţa acésta a lăuda pre D-ḑeŭ, a celebra gloria sa, a înălţa măririle sale. Eĭ pórtă totdéuna cu dênşiĭ templul şi altarul lor, urmând frumósa expresiune a Sf. Chisostom. In mijlocul trebilor ce întreprind pentru aprópele, eĭ sunt uniţĭ cu D-ḑeŭ; inima se rógă, pe când gura tace; şi de îndată ce grija sufletelor le lasă un moment de singurătate, eĭ se folosesc de eĭ pentru a vărsa lacrimĭ înaintea Domnuluĭ. Acéstă rugăciune neîntreruptă este fructul uneĭ credinţe marĭ. Când se réceşte credinţa, inima numaĭ ḑice nimic, şi dacă gura maĭ recitéză laudele luĭ D-ḑeŭ, este de obiceiŭ şi fără spirit interior.

VERSUL 10.

Să nu mĕ lepeḑĭ în vremea bĕtrâneţelor când va lipsi virtutea mea, să nu mĕ laşĭ pre mine.

S'ar putea traduce ast-fel: Acum când puterea m'a părăsit să nu mĕ laşĭ. Ebreul şi versiunile primesc aceste două sensurĭ.

Profetul recunoscênd, că Domnul l'a protejat şi susţinut dîn copilărie, doreşte aicĭ ca să nu'l părăséscă la bĕtrâneţe şi când se află în slăbiciune. Dacă acest psalm se rapórtă în timpul revolteĭ luĭ Absalon, care se întêmplă spre sfêrşitul vieţeĭ luĭ David, acest vers se aplică în totul la acéstă împrejurare.

MEDITAȚIUNI

Dacă cine-va are trebuință de protecțiunea luĭ D-ḍeŭ în tóte timpurile, în timpul bĕtrâneţeĭ maĭ ales acest ajutor este necesar; atuncĭ încércă maĭ multe necazurĭ, slăbiciunĭ, împotrivirĭ; este maĭ părăsit de ómenĭ; n'are nicĭ gustul de a întreprinde, nicĭ tăria de a executa. Slăbiciunea acesteĭ etăţĭ slăbește și caracterul, și uitarea în care cade, revoltă amorul propriŭ. Când cine-va a fost de timpuriŭ în exerciţiile pietăţiĭ, se găsește fórte mângâiat în timpul bĕtrâneţiĭ; obiceiurile bune se susțin, și despărțenia ce a făcut-o de maĭ mult timp cu lumea 'l face să nu se tulbure de rĕceala și despreţul eĭ. Dar dacă cine-va ar aștepta etatea de pe urmă, ca să ia aminte de sine, are multă luptă și patimile aŭ o putere maĭ mare asupra facultăţilor sufletuluĭ. Trebue decĭ a se arunca cu totul în sînul luĭ D-ḍeŭ, și a aștepta numaĭ de la dênsul ajutor îmbelșugat contra mulţimeĭ inimicilor de care este cuprins. In general, orĭ-care ar fi fost cursul vieţeĭ, nu prea putem cere de la Domnul, ca să îngrijască de o bĕtrâneță lenéșă. Cu cât sfârșitul călĕtorieĭ este aprópe, cu atât maĭ mult are trebuință a fi luminat, condus, sprijinit și întărit.

VERSURILE 11, 12.

Că aŭ ḍis vrăjmașiĭ meĭ mie și ceĭ ce păzesc sufletul meŭ s'aŭ sfătuit împreună, ḍicênd: D-ḍeŭ l'a părăsit pre dênsul, goniţi-l și-l prindeţi pre el, că nu este cel ce mântuește.

Aceste douĕ versurĭ iarăși sunt aplicabile la împrejurările revolteĭ luĭ Absalon. Acest fiŭ resboinic și toţĭ din partea sa, credéŭ că D-ḍeŭ l'a părăsit pre David; eĭ formaŭ comploturĭ pentru a'l perde cu totul.

Aicĭ textul și versiunile se acordă perfect.

MEDITAȚIUNI

Ceĭ rĕĭ de ordinar prea puţin se gândesc la D-ḍeŭ, când întreprind a persecuta pre ceĭ bunĭ. Eĭ nu gândesc în fundul inimilor lor, de cât că providenţa a părăsit pre aceĭ ce voesc a'ĭ perde; și pentru a da o față procedărilor

lor, și a impune celor simpli, 'șĭ daŭ aer ca cum ar fi executorĭ aĭ voințeĭ luĭ D-ḑeŭ; eĭ vorbesc în public, că D-ḑeŭ se declară pentru dênșiĭ, că nu sprijinește pre aceĭ ce'ĭ atacă, și dacă isbutesc ceva, atuncĭ acésta e ca o dovadă contra nenorociților, ce voesc a'ĭ apăsa. In aceste împrejurărĭ ceĭ drepțĭ se mângâe și se întăresc prin rugăciune. Eĭ nu sunt sigurĭ de a obținea miracole de protecțiune în favórea causeĭ lor, pentru că sfaturile luĭ D-ḑeŭ sunt nestrăbătute; dar sunt sigurĭ, că pot plăcea luĭ D ḑeŭ și a se conforma cu voința sa, ținêndu-se inviolabilĭ unițĭ cu el.

VERSURILE 13, 14.

Dumneḑeul meŭ să nu te depărtezĭ de la mine; Dumneḑeul meŭ, spre ajutorul meŭ ia aminte. Să se rușineze și să lipséscă ceĭ ce clevetesc sufletul meŭ; să se îmbrace cu rușine și cu înfruntare ceĭ ce caută cele rele mie.

Le versul 13 ebreul ḑice: *grăbește întru ajutorul meŭ*; in fond este acelaș sens: Când D-ḑeŭ ia aminte spre ajutorul cuĭ-va, se silește de a'l ajuta, este un semn, că bine-voește a'ĭ da ajutorul. Se vede că aceste expresiunĭ sunt metaforice și potrivite moduluĭ nostru de vorbire.

In loc de, ceĭ ce clevetesc sufletul meŭ, textul pórtă נפשי שטני ce se traduce în decomun *prin adversarii animae meae* dar versul שטן insémnă și *calumniari*. Ast-fel ceĭ LXX aŭ putut pune οἱ ἐνδιαβάλλοντες τὴν ψυχήν μου și Vulgata, detrahentes animae meae.

Rugăciunea ce se pare că face aicĭ Profetul, nu privește de cât comploturile inimicilor sĕĭ și nu persóna lor. El dorește ca planurile lor să fie fără succes; ca întreprinderile lor rĕutăcióse să-ĭ siléscă a intra în sine. Este evident că David nu dorește stingerea protivnicilor, pentru că el se ruga a conserva pre cel maĭ principal dintre dênșiĭ, care era Absalon. Vorbește în sentimentele acelor cariĭ aplică acest psalm la evenimentele acesteĭ revolte. Sunt încredințat, că sensul cel maĭ direct cade asupra inimicilor mântuireĭ și asupra persecuțiunilor, ce drepțiĭ încércă din partea lor; fără acésta acest psalm n'ar fi așa de folositor credincioșilor, ceea ce a dorit Profetul, fiind inspirat de Sfântul Spirit.

MEDITAȚIUNI

Inimiciĭ profetuluĭ sunt numițĭ în text cu numele de *Satan*, termin întrebuințat așa de des în noul testament, pentru a designa pre demonĭ, care este principalul inimic

al mântuireĭ ómenilor. Tot ceea ce profetul ḑice în aceste versurĭ, ne folosește în rĕsboiul ce ne face acest puternic protivnic. Presența și ajutorul luĭ D-ḑeŭ, îngrijirea de a descoperi cursele spiritului întunereculuĭ și a rupe lanțurile ce ne tinde, iată mijlócele pentru a-'l rușina. Acest inimic, ḑicea Augustin, are douĕ fețe: este un leŭ care atacă cu furie, este un șarpe care mușcă pe furiș. Cum vom putea fi noĭ fără frică? Când tótă lumea ar fi creștină. Satan n'ar fi nicĭ o-dată; el n'ar înceta de a ispiti, de a amăgi, de a lovi. St. Petru (Chrisologul) intra într'un detail prea instructiv și prea adevĕrat asupra artificiilor ce le întrebuințézĕ demonul pentru a ne perde. El ne arată bogățiĭ, pentru a semĕna în inima nóstră avariția; el ne propune slava lumiĭ, pentru a ne inspira mândria; ne face să iubim singularitatea, pentru a ne despărți de comuniunea credincioșilor, ne procură pretexte, pentru a nutri mâna nóstră; tulbură pățeniile pentru a altera pietatea; imaginézĕ filosofia, pentru a face pre ómenĭ să nu știe nimic, căutând a ști din ce în ce maĭ mult.

VERSUL 15.

Iar eŭ pururea voiŭ nădăjdui spre tine și voiŭ adăoga spre tótă lauda ta.

Textul și versiunile ḑic: *voiŭ adăoga la tóte lauda ta.* Ceea ce póte însemna, că Profetul va face să crească lauda esențială a luĭ D-ḑeŭ: lucrul este cu neputință. Trebue decĭ a adopta sensul ce-l presintă traducerea nóstră; Profetul promite de a adăoga alte cântărĭ de laudă la acele ce le-aŭ compus până atuncĭ.

MEDITAȚIUNI

Iată un exemplu ce trebue a fi urmat de toțĭ în necazurile vieței. Trebue să nădăjduiască în D-ḑeŭ și să cânte neîntrerupt laudele sale, chiar maĭ înainte de a încerca efectele protecțiuneĭ sale. Cu cât ispitele sunt marĭ, cu atât trebue a ne sili de a ne înălța mărirea luĭ D-ḑeŭ. Acesta este caracterul unuĭ spirit tare și a uneĭ inimĭ generóse; este calea dragosteĭ curate, așa de recomandată de sfințĭ, și așa de puțin cunoscută de cea maĭ mare parte din credincioșĭ. Eĭ aștéptă protecțiunea luĭ D-ḑeŭ pentru a-l iubi și bine-facerile sale pentru a-ĭ mulțumi. Sunt niște mercenarĭ

carii nu se hotărăsc de cât prin daruri, și nu se unesc de cât prin speranța resplătirilor. Profetul ḍice că va spera, dar el începe mai întâiŭ a oferi omagiul inimei sale.

VERSURILE 16, 17.

Gura mea va vesti dreptatea ta, tótă ḍiua mântuirea ta.
Că n'am cunoscut cele din cărți, intra-voiŭ întru puterea Domnului
Dómne aducemi-voiŭ aminte de dreptatea ta numai.

Ebreul și grecul presintă de o potrivă douĕ versuri, dar ei unesc la cel d'întâiŭ cele patru cuvinte din cel de al doilea ; ceea ce după mulți interpreți pune óre care diferință în sens.

Se citește în ebreŭ גְּבוּרוֹת ceea ce însémnă numerationes, narrationes, litteras; și ceĭ LXX în editia Vaticanului pun πραγματείας *negotiationes*. In ediținea de Alda și Compluta prin γραμματείας litteraturas saŭ litteras; Vulgata urmézá acéstá ediție. Ebraiștii carii unesc aceste patru cuvinte la versul 16, traduc cuvêntul ebreŭ prin *numerationes* și ḍic: Gura mea va spune dreptatea ta, tótă ḍiua ajutorul tĕŭ; căcĭ nu le pot numĕra. Asupra acestuĭ text se împart opiniunile chiar a ebraiștilor.

Fer. Ieronim traduce cuvêntul evreŭ prin literaturas, și adaugă aceste cuvinte : quoniam non cognovi literaturas, la vers. 16 și sensul este: Gura mea va vesti dreptatea ta, tótă ḍiua ajutorul tĕŭ, pentru că nu cunosc cărțile. Interpreții ce se țin de Vulgata explică aceste cuvinte de știință omenéscă ; de politică, artificiile ce le întrebuințaŭ inimicii luĭ David. Nu cred că acest sens să convie ebreuluĭ, orĭ greculuĭ, orĭ latinuluĭ.

Cred că aceste 4 cuvinte se légă naturalminte cu versul 16 ; dar nu sunt rĕŭ puse și în versul 17, și se pot privi ca servind fórte bine la ambele versurĭ. Iată opiniunea nóstră: Profetul ḍice, că va vesti cu gura dreptatea Domnuluĭ și mântuirea ce o aștéptă de la el. Dacă se presupune că el a compus acest psalm fugênd d'inaintea luĭ Absalon, numaĭ cu gura trebuia să pronunțe, și așa se verifică versul 16. El nu era atunci în stare de a scrie, și póte că a declarat acéstă neputință prin aceste cuvinte : *căcĭ n'am cunoscut cele din cărți*. Terminul *cunoscut*, în Scriptură se ia adese orĭ pentru a nu întrebuința ceva, a nu putea saŭ a nu voi să facă ceva, în momentul present saŭ simplu a omite ceva, ca în ps. 13 *calea păcii n'aŭ cunoscut*, și în psalm 73: D-ḍeŭ nu ne va mai cunóște. Dacă voește cine-va a pune aceste cuvinte în capul versuluĭ 17, sensul va fi maĭ acelaș: Pentru că nu pot scrie acum mĕ voiŭ mulțumi de a celebra în general puterea Domnuluĭ și dreptatea sa, saŭ maĭ bine, mĕ voiŭ lása în puterea Domnuluĭ și la dreptatea sa. Mi se pare că acest sens este fórte natural și potrivit cu litera ebreuluĭ și a versiunilor.

Observ finind aceste însemnărĭ, că ebraiștiĭ se îngrijesc a nu

face nicĭ o menţiune de însemnarea dată de versiunile nóstre şi Fer. Ieronim cuvêntuluĭ סִפְרוֹת care va să dică atât literas cât şi *numeros*, Fer. Ieronim deşi ebraist, primeşte prima însemnare.

Suposând că David a compus acest psalm pe când fugea de Absalon, şi că l'a recitat cu gura, nu exclude compunerea în scris, care se făcu într'un timp maĭ liniştit. Este uşor de a vedea că mulţĭ din psalmiĭ sĕĭ compuşĭ în ocasiunĭ subite, aŭ fost în urmă amplificate şi făcute ca să pótă servi la cultul public.

MEDITAŢIUNI

Profetul promite aicĭ douĕ lucrurĭ prea importante: întâiŭ de-a întrebuinţa tot timpul sĕŭ spre a lăuda pre Domnul, al doilea de a nu'şĭ aminti de cât de mărirea şi sfinţenia luĭ D-ḑeŭ. Aceĭ ce întrebuinţézĕ mult timp la rugăciune, dar carĭ sunt încă ocupaţĭ cu interesele lor, carĭ întórnă încă privirile lor către lucrurile lumiĭ nu împlinesc ceea ce ḑice aicĭ David; şi aceĭ ce preferă înaintea tuturor pre D-ḑeŭ, dar care nu'ĭ daŭ aşa de des tributul omagiilor sale, sunt de-o-potrivă îndepărtaţĭ de sentimentele acestuĭ sfânt Profet. Căldura consistă a'şĭ aminti numaĭ de D-ḑeŭ. Acésta e începutul prea fericiteĭ eternităţĭ, o viéţă petrecută în amintirea de D-ḑeŭ, în ocupaţiunea dragosteĭ luĭ D-ḑeŭ, în meditarea perfecţiunilor sale infinite. Este de mirare că am voi să gândim numaĭ la D-ḑeŭ în viéţa viitóre, şi în timp noĭ suntem indiferenţĭ către dênsul. Sfinţiĭ aŭ vieţuit ast-fel, ḑice Ieronim, că se priveaŭ neîncetat gata de a pleca spre a se duce la Is. Chr.

VERSUL 18.

Dumneḑeul meŭ cela ce m'aĭ învĕţat din tinereţele mele şi până acum voiŭ vesti minunile tale.

Mulţĭ ebraiştĭ traduc: Şi până acum am înălţat minunile tale. Verbul este la viitor, dar după geniul limbeĭ, el póte a se înţelege la trecut. Acest sens este bun; urmând pre ceĭ LXX şi Vulgata, care se determină pentru viitor, nu prea este un sens bun a ḑice: *până acum voiŭ vesti minunile tale*; se presupune, că *până acum* însémnă *totdéuna necontenit*; fără a face acéstă suposiţie. unim până acum cu ceea ce precede şi sensul este fórte lămurit: D-ḑeul meŭ, cel ce m'aĭ învĕţat din tinereţile mele şi până acum, etc.

MEDITAȚIUNI

D-ḑeŭ a avut grijă de a învĕța pre Profet din tinerețea sa și necontenit l'a luminat cu lumina sa. Era o datorie pentru el de-a celebra necontenit măririle și bine-facerile acestuĭ stăpân interior, care 'ĭ-aŭ vorbit în totdéuna. Dar aceĭ carĭ se rătăcesc din junețe și carĭ nu deschid ochiĭ la lumina divină de cât în etatea cóptă în bĕtrâneță, sunt eĭ maĭ puțin obligațĭ ca David, de-a consacra restul viețeĭ lor spre gloria luĭ D-ḑeŭ? Să admirăm, ḑicea un părinte Bisericesc, milostivirea luĭ D-ḑeŭ, care n'a destinat de cât o ḑi spre e ne judeca, și care ne lasă tot timpul viețeĭ nóstre spre pocăință. Dacă copilăria și funcția ne răpesc o parte, bĕtrânețea cel puțin să îndrepte aceste rătăcirĭ; să se căiască de pĕcatele sale trecute, când ea numaĭ este în stare de a le comite; să părăséscă obiceiurile cele urâte, când forțele 'l părăsesc; să fie virtuos, și în fine omul să móră penitent. după ce a viețuit mult timp vinovat.

VERSURILE 19, 20, 21.

Și până la bĕtrâneță și căruntețe; Dumneḑeul meŭ să nu mĕ părăsești. Până voiŭ vesti brațul tĕŭ la tot némul cel viitor. Puterea ta și dreptatea ta, Dumneḑeule, până la cele înalte, care aĭ făcut mie mărirĭ; Dumneḑeule, cine este asemenea ție?

In loc de aceste treĭ versurĭ, sunt numaĭ douĕ în ebreŭ și grec Ebreul cuprinde cele douĕ d'întâiŭ și *puterea ta.* După acest text se traduce: până la bĕtrâneță și căruntață, D-ḑeule, nu mĕ părăsi, până veĭ da în știre puterea ta generațiuneĭ aceștia, tăria ta tuturor celor ce vor veni. Până în înălțime este dreptatea ta, D-ḑeule, care aĭ făcut lucrurĭ marĭ; D-ḑeule, cine este ca tine? Tótă diferența între acéstă versiune și acea a Vulgateĭ consistă în aceea că cea d'întâiŭ ḑice: până voiŭ da în știre puterea ta generațiuneĭ aceștia, tăria ta tuturor celor ce vor veni etc., pe când cea de a doua ḑice: până voiŭ vesti brațul tĕŭ la tot némul viitor și puterea ta etc. Acéstă diferință este ca și nulă, pentru că a *vesti brațul* saŭ a *vesti puterea* este tot una.

Adaog că după ebreŭ luat după literă, maĭ nu este sens în acéstă expresie; am vestit brațul tĕŭ generațiuneĭ; așa că ebraiștiĭ suplinesc câte ceva; uniĭ, generațiuneĭ *presente*, alțiĭ generațiuneĭ *viitóre;* dar aceștiĭ de pe urmă sunt obligațĭ de a ḑice de douĕ orĭ acelaș lucru; căcĭ îndată urmézĕ *tuturor celor* ce vor veni; versiu-

nea nóstră evitéză acest inconvenient. Orĭ-care ar fi lecțiunea ce se adoptă, sensul Profetuluĭ cuprinde rugăciunea ce o face Domnuluĭ pentru a avea timp și tărie de a celebra măririle sale, și de a le anunța secolelor viitóre; pentru aceea, el cere de a nu fi părăsit la bĕtrânețe. Acest sens ne-ar convinge, că acest psalm este din ceĭ din urmă anĭ aĭ luĭ David, și că în acelaș timp el lucra a regula și a îndrepta psalmiĭ sĕĭ, precum și a adăoga numĕrul lor.

MEDITAȚIUNI

Iată un profet și un sfânt, care cere de la D-ḍeŭ a fi sprijinit și ajutat în bĕtrânețea sa, pentru ca să pótă face cunoscut generațiuneĭ viitóre, perfecțiunile și măririle luĭ D-ḍeŭ. El vrea să glorifice pre D-ḍeŭ cu perderea linișteĭ sale; căcĭ el încercase, în tótă viéța sa, necazurĭ și împotivirĭ, și aștepta momentul de a intra în pacea Domnuluĭ. Ast-fel fură sfinții, eĭ preferară serviciul luĭ D-ḍeŭ folóselor propriĭ. Apostolul știa, că era maĭ bine pentru el de a termina cariera sa, pentru ca să fie cu Iis. Chr. Dar zelul mântuireĭ sufletelor cumpănea acéstă dorință, și el dorea să sufere încercările unuĭ exil maĭ lung, pentru ca să pótă aștepta din ce în ce maĭ mult împărăția luĭ Iis. Chr. Dacă trebue să lucrăm ceva pentru noĭ, atuncĭ să priimim tot ce'ĭ va plăcea Domnuluĭ de a ne porunci: să ḍicem cu profetul: *Dómne, ḍilele mele și destinurile mele sunt în mâinele tale.* Să purtăm maĭ ales și până la mórte acest frumos sentiment: *D-ḍeule cine este asemenea ție.*

VERSUL 22.

Câte aĭ arătat mie necazurĭ multe și rele, și întorcêndu-te m'aĭ înviat, și din adîncurile pămêntuluĭ m'aĭ scos.

In ebreŭ tóte verbele sunt la viitor: ceĭ LXX le-aŭ tradus la trecut, și ambele sensurĭ sunt adevĕrate. D-ḍeŭ scăpase pre Profet de cele maĭ marĭ necazurĭ, și maĭ rĕmânea încă și nădăjduia acelaș ajutor și pentru cele-l'alte.

In ebreŭ nu este acest mod de vorbire; câte necazurĭ etc. ci numaĭ: Tu care ne-aĭ făcut să vedem multe și grele nevoĭ etc. Șirul celor LXX nu contraḍice sensul textuluĭ, este ceva maĭ viŭ și maĭ patetic.

In ebreŭ pronumele acestuĭ vers sunt la plural; ne-aĭ făcut să vedem grele nevoĭ, ne veĭ reînsufleți și din adîncurile pămêntuluĭ ne veĭ scóte. Mulți ebraiști păzesc acest numĕr în versiunile lor; dar alții traduc la singurit ca ceĭ LXX și Vulgata.

MEDITAȚIUNI

Acest vers al Profetului conține sentimentele unui suflet, care se găsește la sfârșitul călătoriei sale, și care intră în liniștea Domnului. El ḑice atunci, D-ḑeul meu, câte necazuri am suferit eŭ în acéstă călătorie a vieței mele muritóre! câte furtuni aŭ turburat liniștea mea! câte nevoi am încercat pe marea cea viforósă! In fine tu mĕ primeștĭ în brațele tale; 'mĭ daĭ viéță, ne scoțĭ din aceste adîncurĭ de rĕutățĭ. Este cu neputință unui suflet încă legat de organele corpului ca să aprecieze sentimentele, care nasc din acest prim moment al libertățiĭ. Augustin ḑicea: *murim ca să începem a viețui.* In adevĕr că viéța urméză după acéstă stare a morțiĭ în care suntem pe pământ. *Te-aĭ întors către mine*, ḑice Profetul, *tu mi-aĭ dat viéță.* Trebue ca Is. Chr. să se întórcă către noĭ, pentru ca să ne isbăvéscă din necazurile ce ne tulbură, în lumea acésta: el se întórce către noĭ făcêndu-ne parte din meritele și gloria sa, arătându-ne Părinteluĭ sĕŭ ca pe frațiĭ sĕĭ și împreună moștenitorĭ, unindu-ne pentru totdéuna cu societatea celor aleșĭ. Acest moment termină predestinațiunea nóstră și ne încarcă de tóte fructele rĕscumpărariĭ.

Acest moment închide tóte ranele ce ni le-a făcut pârâtul. O Dómne, cât de mult mĕ ating aceste reflexiuni! Cum mĕ întăresc a mĕ lupta sub poruncile și protecțiunea ta cu toțĭ inimiciĭ mântuiriĭ mele!

VERSUL 23

Inmulțit-aĭ spre mine mărirea ta, și întorcêndu-te m'aĭ mângâiat și din adîncurile pământului iarăși m'aĭ scos.

Se citește în ebreŭ: Tu aĭ înmulțit saŭ aĭ adăugat mărirea mea; ceea ce póte fi o greșală în text, orĭ pentru că ceĭ LXX și Parafrasa haldaică traduc la a doua persónă, *mărirea ta* saŭ *magnificența ta*, orĭ pentru că sensul este maĭ natural și maĭ frumos în acéstă lecțiune.

Orĭ cum ar fi, se vede din acest vers, că Profetul vorbește numaĭ de el, ceea ce sprijinește versiunile, care pun în versul precedent pronumele la prima persónă a singularului de și în text sunt la plural.

MEDITAȚIUNI

D-ḍeŭ este minunat în tóte lucrurile sale, dar nu este nicĭ în unul cu atâta strălucire și mărire ca în rĕsplătirea ce o dă sfinților. Profetul se servește și aicĭ de acéstă expresie așa de atingĕtóre, *tu te-aĭ întornat către mine.* In Ierusalimul ceresc acéstă întórcere se face pe deplin și măreț, pentru că nu maĭ este de temut, ca nestatornicia creaturel să oblige pre autorul tuturor bunurilor a se întórce de la el. Fer. Augustin, interpretând acest psalm, insistă asupra necesităței de a ne reîntórce către D-ḍeŭ în viéța acésta, de voim ca el să se întórne absolut către noĭ în viéța viitóre. Gândirea sa este demnă de profunḍimea acestuĭ geniŭ mare. Pentru ca omul să fie ceva, ḍice el, să se întórcă către cel ce l'a creat. Fără acéstă *întórcere* omul dar nu este nimic. Ar fi frumos de a poseda tóte bogățiile, tótă știința, tótă înțelepciunea lumiĭ, nu este nimic de nu se întórce către Domnul, dacă sufletul sĕŭ nu îndreaptă tóte privirile către D-ḍeŭ. El este care luminézĕ și care încălḍește; fără dênsul ar fi nu maĭ ghiață și întuneric. Fără tine, Dómne, nu sunt nimic în lumea acésta; și fără tine ce pot fi în eternitate? de sigur lipsit pentru totdéuna de focul dragosteĭ tale, și cufundat pentru totdéuna în întunericul Iaduluĭ.

VERSUL 24

Că eŭ mĕ voiŭ mărturisi ție întru popóre Dómne, întru unelte de cântări, adevĕrul tĕŭ Dumneḍeule, cânta-voiŭ ție întru alăută, sfântul luĭ Israil.

Eŭ adaug, *prin o drépță recunoștință,* pentru a da tăria conjucțiuneĭ ebraice, care insémnă *iarăși.* Sensul Profetuluĭ este că în recunoștința bine-facerilor ce le-aŭ primit și le speră încă, el va înălța mărirea luĭ D-ḍeŭ. maĭ ales adevĕrul făgăduințelor sale; el îl numește sfântul luĭ Israil pentru că D-ḍeŭ era onorat special-minte de poporul eșit din Israil, pentru că acest popor, se deosibea de alte popóre prin puntul ce 'l dedea adevĕratuluĭ D-ḍeŭ.

MEDITAȚIUNI

Două cuvinte sunt însemnate în acest vers: adevĕrul luĭ D-ḍeŭ și calitatea de sfânt a luĭ Israil, ce profetul dă

lui D-deŭ. Adevěratul D-deŭ este esențialminte adevěrat; el este în esența sa, în planurile sale, în promisiunile sale, în misterele sale, în amenințările sale în tot ceea ce a descoperit. Acest atribut este fundamentul speranței nóstre, pentru că nădejdea nóstră are de obiect bunurile ce D-deŭ ni le-aŭ făgăduit. D-deŭ este sfântul lui Israil prin adopțiunea acestui popor preferabil tuturor celor-l'alte națiuni. De și fu D-deŭ a tot universul prin creare și conservare, el era particularminte D-deul lui Israil, pentru că a ales acest popor și voia să priméscă de la acest popor omagiul și cultul datorit mărirei și bine-facerilor sale. In legea nouă, D-deŭ nu se mai numește sfântul lui Israil pentru că a adoptat tóte popórele în Iis. Chr. El nu se mai numește sfântul tuturor ómenilor, pentru că ómenii sunt chemați a face o societate cu îngerii. Dar Iis. Chr. se numește prin excelență *sfânt* pentru că el a posedat tótă sfințenia: și demonii însuși 'l numesc *Sfântul lui D-deŭ*, ca fiind înălțat la cel mai înalt grad de sfințenie, căci în Scriptură tot ceea ce este sublim și eminent este calificat cu numele lui D-deŭ: precum munții cei mari sunt munții lui D-deŭ, cedrii cei mari sunt cedrii lui D-deŭ, marele fluviŭ este fluviul lui D-deŭ etc. Apostolii numesc pre credincioșii *santi* și chiar *sfinții lui D-deŭ* pentru a arěta excelența și scopul chemărei lor. *Imbrăcați-vě*, dice St. Paul, *ca niște aleși ai lui D-deŭ sfinți și mult iubiți, cu milostivirea, blândețea, umilința, modestia, rěbdarea.*

VERSURILE 25, 26.

Bucurase-vor buzele mele, când voiŭ cânta ție și sufletul meŭ pre care l'ai mântuit. Și încă și limba mea tótă diua va cugeta dreptatea ta, când se vor rușina și se vor înfrunta cei ce caută cele rele mie.

Se póte traduce după ebreŭ: căci rușinați, căci roșiți sunt cei ce caută nefericirea mea. Amêndouě sensurile sunt bune; acest de pe urmă se acordă chiar mai bine cu versurile precedente, unde Vulgata vorbește de niște evenimente ca trecute, pe când în ebreŭ ele sunt represintate ca viitóre.

MEDITAȚIUNI

Deosebirea sufletelor călduróse de sufletele reci consistă principalminte în aceea, că cei dintâiŭ împlinesc cu veselie

exercițiile lor de pietate, pe când ceĭ-l'alțĭ se achită de el, ca de un tribut greŭ. Profetul nu vorbește de cât de veselie și de ocupațiunea interióră prelungită în tótă ḑiua; el simte bine-facerea mântuireĭ sale; sufletul sĕŭ pe care l'a rĕscumpĕrat Domnul, el vede că rĕutatea inimicilor este rușinată de protecțiunea cu care cerul l'a favorizat. Totul respiră în acéstă rugăciune, recunoștință, căldură, voință plină și întrégă de a servi pre Domnul fără părtinire. Tóte sentimentele acestea sunt în supremul grad la sfinții ce aŭ scăpat de mizeriile acesteĭ vieți; dar se găsesc în proporțiune și la aceĭ carii, chiar în viéța acésta nu pun încrederea lor de cât în D-ḑeŭ.

PSALMUL LXXI

Titlul acestuĭ psalm este fórte simplu; dar el ḑice multe lucruri, dacă se compară cu șirul și cu scopul acestuĭ cântec. Se citește în ebreŭ *Salomoni* saŭ *ad Salomonem;* și în versiunea nóstră *spre* Solomon. In stilul ebreuluĭ, acest titlu ar insémnă că acest psalm este însușĭ al luĭ Solomon; căcĭ mulțĭ psalmĭ întitulațĭ *aĭ luĭ David* sunt recunoscuțĭ aĭ luĭ David. Cu tóte acestea, fiind-că ceĭ LXX pun εἰς Σαλωμών, și versiunea latină *in Salomonem*, credem cu cea maĭ mare parte din interpreți, că acest psalm este al luĭ David însușĭ, și are de obiect pre Solomon, saŭ maĭ bine pre Mesia, carele este regele pacific prin excelență; căcĭ acest psalm este așa de sublim, că nu póte conveni în totul luĭ Solomon. Tot ce se póte ḑice este, că a fost óre-care trăsurĭ ale acestuĭ principe, din acele ce se descriŭ aicĭ într'un mod măreț. Nu voim să contraḑicem pe aceĭ carĭ admit douĕ sensurĭ literale pentru acest psalm, unul aplicabil luĭ Solomon, altul luĭ Mesia; dar dificultatea este de a găsi pre Solomon în tóte versurile. Se va vedea în amĕnunțimea în care vom intra.

Acest psalm este însemnat, prin chipul cu care este terminat în Ebreŭ, grec și în latin. *Sfârșitu-s'aŭ laudele luĭ David fiul luĭ Iesée.* Acesta este epilogul cântăreĭ, care

pentru acésta ar trebui să se pue la sfârșitul psaltirei. Interpreții dic că nu este în acest loc, pentru că redactorii psaltirei aŭ voit să-l termine prin psalmi, carî nu conțin de cât laudele luĭ D-dĕŭ. Acest argument este slab: căcĭ acest psalm, ca toți cei-l'alți conține iarăși după maniera sa laudele luĭ D-dĕŭ. Alt-fel, dacă nu l'ar pune la urmă, pentru ce să'l pue după psalmul 70 saŭ 71 după ebreŭ? Cred dar, fiind-că acest psalm se găsește la finele celor două părți a psaltirei, el era în adevĕr cel maĭ depe urmă din colecțiunea ce David a început'o; celecțiune care conținea 70 psalmi saŭ 71 ce'ĭ compusĕră.

In urmă s'a întêmplat ca David să compue alți psalmi fără însă să ajungă a forma o colecțiune, orĭ că n'a avut timp, orĭ pentru alt-ceva; după mórtea sa s'a adunat ca să formeze cele-l'alte treĭ părți a psaltirei, și prima colecțiune ar fi lăsată în starea în care se găsea cu acest psalm, care are de epilog: aicĭ se termină cântările saŭ laudele luĭ David fiul luĭ Iesée.

Orĭ-cum ar fi de titlul acestuĭ psalm și de epilogul sĕŭ, el conține afară de descripțiunea împĕrăției luĭ Iisus Chr. adevĕratul Mesia și adevĕratul fiŭ al luĭ D-dĕŭ, cele maĭ frumóse instrucțiunĭ pentru a lega inviolabil inima credincioșilor cu acest trimis al celuĭ Prea Inalt, acestuĭ îndreptător al vécurilor, și rĕscumpĕrătorul némuluĭ omenesc.

VERSURILE 1, 2.

Dumnedeule, judecata ta dă-o împăratului, și dreptatea ta fiului împăratului. Să judece pre poporul tĕŭ întru dreptate și pre săracii tĕi întru judecată.

Nu este deosebire între text și traducerĭ, de cât în aceea că ebreul dice la versul al douilea: *el va judeca* în loc de *ca să judece*. Acéstă diferență este nulă; căcĭ când ebreul dice: *va judeca*, dă a înțelege, că în urmarea *judecății* saŭ a *dreptății* ce ĭ-ar fi dat D-dĕŭ; ast-fel el nu cere *dreptate* și *judecată* de cât ca să judece și să pótă judeca. Aceste două versurĭ se explică fórte bine de Solomon. David maĭ nainte de mórtea sa 'l aședă pe tronul

sĕŭ: așa că a putut să'l numéscă rege și în acelaș timp fiul regeluĭ, pentru că era fiul sĕŭ, și încă David guverna. El a putut să'ĭ céră dreptul de a judeca, exprimată prin *judecată* și înțelepciune pentru a judeca bine, exprimată prin *dreptate*. Solomon avea trebuință de înțelepciune judecând, pentru ca să guverneze poporul, și de autoritatea judecățiĭ, pentru ca să ocrotéscă pre săracĭ și apăsațĭ.

Ast-fel *judecata* și *dreptatea* nu sunt acelaș lucru precum poporul luĭ D-ḑeŭ și săraciĭ luĭ D-ḑeŭ sunt obiecte diferite.

Ḑic că aceste versurĭ se aplica fórte natural luĭ Salomon, dar convin mult maĭ bine luĭ Mesia, care trebuia să fie *împăratul păceĭ* și fiul împăratuluĭ împăraților. Luĭ trebuia să'ĭ aparțină puterea de a judeca, cum s'a ḑis în St. Ion, că *Părintele a dat putere Fiuluĭ sĕŭ să judece*. Luĭ trebuia să i se comunice suverana înțelepciune; el trebuia să guverneze cu cea maĭ mare dreptate și să resbune pre săracĭ și pre ceĭ micĭ cu o supremă autoritate. Prin urmare, când profetul cere pentru Mesia *judecată* și *dreptate*, este ca și cum ar ḑice: Dómne trimete pre Mesia al tĕŭ ca să judece cu putere și înțelepciune. Acest Profet știa, că Mesia venind în lume va fi îmbrăcat cu tóte calitățile necesare misiuneĭ sale; el specifică aicĭ *judecata* și *dreptatea*, pentru că voia să-l represinte ca un rege, și că puterea de a judeca și înțelepciunea de a judeca bine sunt esențiale împărăției.

Parafrasa haldaică, care nu este lucrarea unuĭ creștin, ḑice ast-fel la primul vers: Dómne, dă regeluĭ Mesia puterea judecăților tale, și dreptatea ta fiuluĭ regeluĭ David. Unde se vede, că acest autor a considerat pre regele de care vorbește David ca pe Mesia, și însușĭ acest rege ca pe fiul luĭ David și că n'a vĕḑut în acéstă parte pre regele Solomon.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce domină maĭ mult în lume, este nedreptatea în tóte raporturile sale; nedreptatea omuluĭ în raport cu D-ḑeŭ, care nu este nicĭ servit nicĭ iubit cum se cuvine; nedreptatea omuluĭ în raport cu semeniĭ sĕĭ, carĭ sunt totdéuna în prada vicleniei, răpireĭ, și apăsăriĭ; nedreptatea omuluĭ în privința sa proprie, care nu cugetă maĭ nicĭ-o-dată serios asupra datoriilor sale, asupra intereselor sale și asupra speranțelor sale. Mesia venind în lume trebuea să dărâme acéstă triplă nedreptate; pentru aceea marele elogiŭ ce'l dă psalmistul, într'un alt imn care nu'l privește de cât pre el, este că a *iubit dreptatea și a urît fără-de-legea*. Is. Chr. a dat lecțiunĭ și exemple de dreptate, dar el n'a stabilit tótă dreptatea printre ómenĭ; ast-fel Profetul nu vorbește numaĭ de *dreptate*, el vorbește și de judecată, adecă de

puterea de a judeca; și Iis. Chr. va exercita acéstă putere contra tuturor inimicilor dreptăţiĭ. El va rĕsbuna *pre săracĭ*, după expresiunea Profetuluĭ, de toţĭ apăsătorĭĭ nedrepţĭ; și ĭ resbună de pe acum în judecata parţială ce o exercita în momentul morţiĭ, și ĭ va rĕsbuna la vederea universuluĭ întreg în judecata universală, ce va face la sfârșitul vécurilor. Iis. Chr., ḑice Fer. Augustin, a adus *adevĕrul* ca stăpân, *bunătatea* ca rĕscumpĕrător, *dreptatea* ca învingĕtor. Aceĭ ce vor despreţui învĕţăturile sale, și carĭ vor fi abuzat de bunătatea sa, vor încerca asprimea judecăţilor sale.

VERSUL 3.

Să ia munţiĭ pace poporuluĭ și délurile dreptate.

Se póte traduce după ebreŭ: Munţiĭ vor primi saŭ vor lua pacea, saŭ *vor aduce pace:* dar lecţiunea celor LXX și a Vulgateĭ nu este contrară textuluĭ. Fer. Augustin, care traduce de pe ebreŭ pune *se ia pacea.*

Dacă munţiĭ vor aduce pace, și délurile dreptate, trebue că munţiĭ să ia pace și délurile dreptate. Ediţiunea Vaticanuluĭ ḑice: ἀναλάβετω τὰ ὄρη εἰρήνη τῷ λαῷ σου, καὶ οἱ βουνοὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖ etc., așa că *în dreptate* se légă cu versul următor judeca-va pre sărac ĭ etc. Acéstă lecţiune care nu este rea, n'a fost urmată de autorul Vulgateĭ, el a tradus după manuscriptele de care s'a servit ediţiunile de Alda și Compluta, care unesc *dreptatea* cu *colinele.*

Textul și versiunile se acordă destul în acest vers, dară sensul ce-l conţine este profund. Mulţĭ interpreţĭ înţeleg prin *munţĭ* și *coline* pre aceĭ ce sunt ceĭ maĭ distinșĭ în naţiune; prin mijlocul lor, ḑic eĭ, se dă pacea și se conservă în condiţiunile inferióre; și Profetul vorbind de Solomon, dorește ca sub guvernul sĕŭ, ceĭ marĭ să contribue a face ca pacea și dreptatea să domnéscă în naţiune; el dorește în acelaș timp ca sub stăpânirea luĭ Mesia capiĭ bisericilor și ceĭ puternicĭ aĭ naţiunilor să învețe pre popóre calea păcĭĭ și a dreptăţiĭ. Fără a condamna acéstă interpretaţiune, cred că *munţiĭ* și colinele nu sunt întrebuinţate aicĭ de cât ca o figură a publicităţiĭ, cu care pacea și dreptatea vor fi anunţate și comunicate poporuluĭ. In Isaia Biserica este representată ca un munte vĕḑut tuturor popórelor și atrăgĕndu-le pe tóte la dĕnsa. Așa, în acest vers al psalmuluĭ Profetul dorește ca pacea și dreptatea să fie așa de strălucite în cât să facă o impresiune generală asupra poporuluĭ.

Lecţiunea ebreuluĭ ḑice *în dreptate* saŭ *pentru dreptate*, ca ar da a înţelege, ceea ce ar cădea în sensul acestuĭ loc al Apostoluluĭ. Impărăţia *luĭ D-ḑeŭ este dreptate, pace și mulţumire în Sf.*

Spirit și a acestuia; *pentru că suntem îndreptați prin credința în Iis. Chr., să rămânem în pace* etc. la care se póte adăoga, că acest apostol presintă peste tot locul *darul* (care nu este alt lucru de cât *dreptatea*) ca principiŭ al păcii.

MEDITAȚIUNI

Dreptatea de care vorbește Profetul în acest vers este aceea de care trebue să fie învestită națiunea sfântă și Biserica luĭ Mesia. Propriŭ vorbind, nu este aceea ce anunță cele douĕ versiunĭ d'întâiŭ, dreptatea însoțită de puterea de a judeca; căcĭ acéstă dreptate și judecată trebue să aparțină aceluĭ ce guvernă, luĭ Solomon, dacă primul sens al psalmuluĭ cade asupra acestuĭ principe, și luĭ Mesia în sensul cel maĭ direct și maĭ incontestabil conținut în acest imn. Dacă s'ar putea convinge toțĭ ómenĭĭ, că nu vor avea pace de cât când vor merge în căile dreptățiĭ, pământul ar deveni o locuință maĭ comparabilă cu cerul prin pace, blândețe, și înfrățirea ce ar exista. Dar patimile, care nu sunt de cât turburare și rușine, nutresc nedreptatea; și ómenĭĭ, devenițĭ nedrepțĭ, sunt maĭ rĕĭ de cât animalele sĕlbatice. Se păzesce cine-va de cruḍimea animalelor prin fugă, arme prin vicleșug; dar spiritul unuĭ om nedrept este așa de producĕtor în meșteșugirĭ, că este adese-orĭ cu neputință a scăpa din cursele sale și a preveni atentatele sale. Prin urmare, dreptatea ce Mesia a adus-o în lume nu se mărginește a stabili pacea civilă, publică și națională; ea începe prin pacea interióră, prin victoria patimilor care sfâșie inima: ea face pre om stăpân peste mișcările sale; și-'l unește cu împăratul păcii, Iis. Chr., care a sfărâmat puterea cea turburătóre a demonuluĭ lumiĭ și trupuluĭ. Fericită și gloriósă unire, despre care aŭ avut sfințiĭ mare idee și care 'ĭ-aŭ făcut de a merita numele de fiiĭ aĭ luĭ D-ḍeŭ, pentru că după cuvêntul adevĕruluĭ, eĭ eraŭ *făcĕtoriĭ de pace* și însetațĭ de dreptate.

VERSUL 4.

Judeca-va pre săracii poporuluĭ, și va mântui pre fiiĭ săracilor, și va smeri pe cel clevetitor.

Ebreul ḍice: *el va sfărâma pre cel apăsător.* Acéstă expresiune este maĭ forte de cât cea a versiunilor care nu se îndepărtéză cu tóte acestea de sens.

Opiniunea Profetului este lămurită: el expune calităţile unuĭ rege drept, maĭ ales acele ale luĭ Mesia care în adevĕr trebuia să facă pace săracilor, celor micĭ, nenorociţilor, şi a sfărâma preŗ aceĭ ce 'ĭ apasă.

MEDITAŢIUNI

Săraciĭ, miciĭ, nenorociţiĭ sunt maĭ respectabilĭ precum cred cea maĭ mare parte din ómenĭ. Eĭ aŭ de apărător, de rĕsbunător şi sprijinitor pre Judecătorul suprem. Cu cât sunt părăsiţi de ceĭ marĭ, de bogaţi, cu atâta trebue să se încrédă în el, şi cu atât maĭ mult apĕsătoriĭ trebue să se témă de momentul când vor da sémă de purtarea lor. Când se spune acest adevĕr ómenilor nedrepţi, eĭ nu sunt atinşi; credinţa uneĭ judecăţi viitóre li se pare o fabulă. Nu recunosc pre judecătorul care cércă fundul conştiinţeĭ lor. Eĭ ar tremura la vederea unuĭ om, care ar fi informat de hoţiile lor, şi amăgesc pre cel Atot-Puternic care nu numaĭ că cunóşte aceea ce sunt, dar are fulgerul în mână pentru a sfărâma când va voi. O! orbire a omuluĭ despre drepturile luĭ D-ḑeŭ şi caracterile dreptăţeĭ sale!

VERSUL 5.

Şi va rĕmânea cu sórele, şi maĭ 'nainte de luna neamului neamurilor

Ebreul schimbă forma discursuluĭ şi apostrofézĕ acest rege orĭ Solomon, orĭ Mesia şi iată versul: *eĭ se vor teme de tine cu sórele şi în faţa lumiĭ din ném în ném*. Se pare destul de extraordinar ca Profetul să apostrofeze astfel pre acest rege între aceste douĕ versurĭ unde vorbeşte de el la persóna a treia, căcĭ versul 6 ḑice: *să se pogóre ca plóia*, etc. Apoĭ nu este uşor de a determina ce înseamnă: Se vor teme de tine cu sórele şi în faţa lumeĭ din ném în ném. Ceĭ LXX traduc: Καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ καὶ πρὸ τῆς σελήνης şi Vulgata: Et permanebit cum sole et *ante* lunam, etc., unde trebue a observa că acest πρὸ, al Septuaginteĭ şi acest *ante* al Vulgateĭ are tăria luĭ *Coram*, şi se acordă astfel cu ebreul וְלִפְנֵי in conspectu lunae.

Ceĭ LXX n'aŭ citit verbul ebreŭ יִירָאוּךָ, timebunt te וְיִרְאֶךָ et durabit et proloneabit; se vede că numaĭ *alef* e transportat; un *jod* pus în locul luĭ *vaŭ* şi un *vaŭ* pus în locul luĭ *jod* pronumele suprimat, adică punctul care înseamnă acest pronume. De altfel sensul lor este bun şi lămurit. El va subsista cu sórele şi luna,

adică cât sórele și luna, ceea ce convine direct cu împărăția lu-Mesia, și indirect regatuluĭ Salomon, întru cât tronul luĭ David treĭ buia să fie etern din causa luĭ Mesia pogorât din el.

Diferința textuluĭ ebreŭ, precum 'l avem, de versiunele nóstre nu este prea mare, căcĭ traducênd, eĭ se vor teme de tine pre cât vor subsista sórele și luna, urmézĭ că acest rege trebuĭa să fie cât sórele și luna, pentru că nu se teme de un rege, de cât atât pre cât există. Ast-fel totul se împacă suposând totușĭ că se traduce ebreul precum am ḑis, și observ, că ceĭ maĭ bunĭ ebraiștĭ traduc ast-fel.

In acest vers, Salomon și domnia sa nu pot fi admise de cât în favórea stăpânireĭ destinate luĭ Mesia, fiul luĭ David și moștenitor tronuluĭ luĭ Salomon.

MEDITAȚIUNI

Impărăția luĭ Mesia nu se va mărgini la durata sóreluĭ și a luneĭ: s'aŭ ḑis numaĭ că va rĕmânea cu sórele și luna din ném în ném, pentru a însemna că în timpul acestor revoluțiunĭ a secolelor, el va exercita puterea sa asupra ómenilor, formând dintre eĭ pre alesĭĭ sĕĭ, guvernându'ĭ și conducêndu'ĭ până în sfêrșit unde eĭ vor guverna în etern cu el. El trebue să guverne, ḑice Apostolul, până ce D-ḑeŭ 'ĭ va pune sub picióre pre toțĭ vrăjmașiĭ sĕĭ. Acéstă împărăție a luĭ Is. Chr. este necunoscută de un mare numĕr de ómenĭ, blasfemațĭ de mulțĭ, neglijată de cea maĭ mare parte, combătută de puterile infernuluĭ și de tóte patimele. Acéstă împărăție este cu totul asemenea cu viéța acestuĭ mare împărat; ea fu un obiect de contraḑicere pentru mulțime; ea se petrecu în necazurĭ, în umiliațiunĭ, în durerĭ. Impărăția luĭ Iis. Chr. este supusă și astădĭ la aceleașĭ încercărĭ; acest rege al tuturor secolelor este întru slavă: o parte din supușiĭ sĕĭ guvernă cu el, dar alțiĭ carĭĭ se succedézĭ din ném în ném, petrec ḑilele lor precum regele lor a petrecut pe ale sale. Trebue ca aceea ce s'a întêmplat luĭ Iis. Chr. să se întêmple și lor, să fie deprinșĭ cu suferirințele și ast-fel să intre în repausul etern.

VERSUL 6.

Pogorî-se-va ca plóia pe lână și ca o picătură ce pică pe pămênt.

Cuvêntul ebreŭ, tradus aicĭ prin *lână* însémnă și *iarbă cosită* saŭ *tunsă*; pentru aceea unĭĭ interpreți traduc, pogorî-se-va ca

plóia pe iarba cosită; dar toţi convin că se póte traduce şi prin *lână*. Cât despre *picătura ce pică pe pământ*, unii cred că ar fi vorba de o plóie mĕruntă şi care stropeşte pământul; alţii vĕd mai cu sémă o plóie abondentă şi care cade cu vuet. Ebreul nu determină asupra aceştia, ceĭ LXX înclină mai mult asupra acestuĭ sentiment. Se crede că profetul face aicĭ alusiune la aceea ce s'a spus în capitolul al şaselea al judecătorilor de lâna udaţi de plóie pentru a da semn luĭ Gedeon de protecţiunea ceruluĭ şi de isbăvirea viitóre a Israiltenilor.

Este greŭ de a aplica acest vers luĭ Solomon, care nu s'a dat poporuluĭ luĭ Israel fără veste şi fără să fie aşteptat, după sensul ce'l însémnă acest vers. Tot ce se póte ḑice, este că guvernul sĕŭ începu şi continuă câţi-va anĭ cu aplaudarea generală a naţiuneĭ; că fu plăcut Iudeilor, ca plóia ce udă pământul uscat de o secetă mare. De aceea lâna se pare a nu fi aşa de favorabilă ca iarba tăiată pentru prima oră, care primeşte ajutor noŭ pentru a se reproduce.

Dar acest vers convine perfect luĭ Mesia. El a venit liniştit pe pământ; l'a făcut producĕtor prin plăcutul ajutor al daruluĭ sĕŭ; şi dacă ne amintim de minunea făcută pentru Ghedeon, el s'a pogorît în pântecele uneĭ fecióre, în cea mai mare tăcere, aşa precum roua pătrunse lâna de care vorbeşte cartea Judecătorilor.

MEDITAŢIUNI

Impărăţia luĭ Iis. Chr. se stabileşte într'un suflet cu tóte caracterile ce le conţine cele doŭĕ comparaţiunĭ arătate în acest vers. Acest rege bine-făcĕtor revarsă din cer darurile haruluĭ sĕŭ. Lumea n'are parte la acéstă operaţiune cu totul divină. Iis. Chr. se comunică în adevĕrul inimeĭ lor: şi o pătrunde precum roua a udat lâna misteriósă pentru a încuraja pre Ghedeon. In comunicaţiunile secrete, şi chiar în tăcerea nopţiĭ, sufletul, scutit de orĭ-ce operaţiune terestră, primeşte aceste influenţĭ salutarĭ. Nu se face totul într'o singură cercetare a Celuĭ Prea Inalt; darurile milostivireĭ sale se succed ca picăturile de apă, care udă puţin câte puţin un teren sec. Atunci tot interiorul acesta devine producĕtor în fapte bune; tóte facultăţile sale concură la gloria acestuĭ rege plin de bunătate, care nu se rușinéză a guverna într'o inimă curată, umilită, supusă la tóte voinţele sale. Rugăciunea şi sfânta cuminicătură sunt cele doŭĕ isvóre de unde curg neîncetat favoruri noŭ. Cine sunt eŭ, Dómne, ca să explic misterele dragosteĭ tale şi folósele acestei cercetărĭ unde este vorba de tóte interesele mântuireĭ şi a perfecţiuneĭ!

VERSUL 7.

Rĕsări-va în ḑilele luĭ dreptatea și mulțimea păceĭ până ce se va lua luna.

Ebreu' ḑice: *înflori-va dreptul*; ceea-ce intră în acelaș sens, cu acéstă diferență, că *dreptatea*, se unește maĭ bine cu *mulțimea păceĭ*. Acest text ḑice în stilul ordinar al limbeĭ sfinte, *până nu va maĭ fi luna*, ceea ce însémnă stingerea acesteĭ planete și sfârșitul lumeĭ.

Este cu neputință a aplica acest vers luĭ Solomon; Orĭ-cât de drept și pacific să fi fost acest principe, n'a putut fi, *pre cât a existat luna*. Dar acésta convine perfect luĭ Mesia, care a venit să aducă dreptatea și pacea pe pământ; așa că dacă legile sale ar fi observate, n'ar fi fost nicĭ nedreptate nicĭ turburare în lume; numaĭ legislațiunea Evangelieĭ póte avea acest folos, pentru că numaĭ ea póte fi pentru toțĭ ómeniĭ. Când legile luĭ Solon și Licurg ar fi putut menține dreptatea și pacea în Athena și Lacedemonia, ele nu puteaŭ împedeca pe alte popóre de a fi nedrepte și turburătóre; pe când Evangelia bine observată ar lega pre tóte popórele și ar menținea printre ele aceleașĭ principiĭ de moderațiune, de bună credință, de dreptate și liniște. Ceea ce Evangelia nu face din causa pasiunilor, care împart pre principĭ și națiunĭ, ea o execută în sufletele celor drepțĭ. Acolo guvernă și va guverna totdéuna adevĕrata dreptate și mulțimea păciĭ; folos pe care nu l'a avut legislațiunile omenești; ele n'aŭ putut regula de cât conduita exterióră; dar n'aŭ avut nicĭ o putere asupra sentimentelor inimeĭ.

MEDITAȚIUNI

La nașterea luĭ Iis. Chr., îngerĭĭ vestiră pacea, dar cuĭ? *ómenilor cu bună voire*. Iis. Chr. n'a venit să siléscă inclinațiunile și să sfințéscă pre ómenĭ fără voia lor. Sunt destule exemple de dreptate și pace în creștinism pentru a arăta că cuvintele profetuluĭ s'aŭ împlinit, și că s'a împlinit în totdéuna. Să nu ne clătim de nedreptățile și tulburările lumiĭ. Iis. Chr. are un mare numĕr de supușĭ credincioșĭ, și toțĭ drepțiĭ rĕspândițĭ pe pământ ar forma un imperiŭ mare de ar fi unițĭ. Din timpul Apostolilor aŭ fost scandale printre credincioșĭ și aceștĭ ómenĭ sfințĭ nu încetaŭ de a vesti pretutindenea dreptatea și pacea. Și una și alta în lumea acésta, nu sunt fără luptă. O! Sione sfinte, strigă Fer. Augustin, unde totul este fix și nimic nu se schimbă! o! pace eternă, de care ne bucurăm în D-ḑeŭ O! egalitate

sfântă cu îngerii! o! privire care va îndestula tóte dorințele nóstre! Ast-fel este pacea ce trebue să cerem și să sperăm; ea nu póte fi proprie de cât de împărăția gloriósă a lui Iis. Chr. Aceea ce ne o dă pe pământ este fórte prețiósă, dar nu desăvêrșită; ea ne ferește de multe tulburări, dar ne lasă totdéuna temerea. Trebue să înceteze stelele de a luci, pentru ca să fim într'o liniște permanentă și invariabilă.

VERSUL 8.

Și va domni de la mare până la mare, și de la rîuri până la marginile lumii.

Interpreții cred, că acésta se póte înțelege de Solomon care guverna de la marea roșie până la marea Palestinei, și de la Eufrat până la deșert, care era extremitatea pământului promis. Dar este sigur că acésta convine mult mai bine lui Mesia, a cărui dominațiune s'a întins peste tot pământul; că a început de la fluviul Iordanului unde a fost botezat, și de aicî n'a încetat de a face progres. Dacă creștinismul a fost distrus în câte-va țări, el a fost priimit succesiv în altele; așa că nicî a parte n'a fost privită ca nedemnă saŭ incapabilă de a fi luminată de acéstă lumină divină.

Dacă vom lua expresiunea Septuagintei și a Vulgatei ar trebui să excludem pe Salomon și stăpânirea lui din versul acesta; căcî în grecește este ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, și în latină, usque ad terminos orbis terrarum; ceea ce însémnă *tot pământul de locuit*; dar în ebreŭ se dice *până la extremitățile pământului*. Deși în stilul acestei limbî, cuvêntul pământ se mărginește la pământul lăcuit adese-orî: dic adese-orî, căcî în multe ocasiuni el însémnă și tot pământul, tot globul pe care'l locuim, precum când s'a dis, că D-dĕŭ a început cerul și pământul, trebue de sigur a înțelege globul nostru. La cap. 9 din profetul Zaharia, care n'a avut în vedere pre Solomon, ci numaî pre Mesia, pentru că el descrie în partea acésta intrarea ce trebuia să o facă în Ierusalim, călare pre asin, se citește aceeași profeție ce o esplicăm aicî. Și stăpânirea lui de la mare până la mare și de la rîuri (hebriu) până la marginile pământului. Nu ne putem îndoi, că nu este vorba de puterea spirituală a lui Mesia, despre care acelaș profet dice imediat maî înainte de ce *va vesti pace neamurilor*. Deci dacă acest profet înțelege prin *marginile lumii pământului*, marginile globului întreg, de ce să restrângem în psalm cuvêntul *pământ* numaî la *pământul lăcuit?* saŭ chiar pentru ce să vorbéscă David de acest *pământ?* Cred că Zaharia a copiat textul sĕŭ, și dacă este așa, acest text trebue să aibă acelaș sens în amêndouĕ părțile.

MEDITAȚIUNI

Fiind-că împărăția spirituală a luĭ Is Chr. se întinde peste tot pământul, trebue ca și puterea acestuĭ Rĕscumpĕrător divin asupra sufletuluĭ credincios să fie nemărginită. Mările, fluviile, țĕrile de care vorbește Profetul, sunt imagina facultăților mele intelectuale. Is. Chr. trebue să le stăpânéscă și să le înzestreze *Fiica Sionuluĭ*, ḑice Zaharia, iată Impăratul și Mântuitorul tĕŭ vine la tine; sărac și șeḑênd pre mânzul asineĭ; el vestește pacea, și stăpânirea luĭ se întinde de la o mare la alta și de la fluviŭ până la marginile pământuluĭ. Cel ce voește ca Is. Chr. să împărățéscă în sufletul sĕŭ, trebue să adopte sărăcia sa, umilința sa, și să se supue cu totul luĭ. Patimile sale adese-orĭ maĭ învĕluite de cât marea, trebue să se liniștéscă în fața acestuĭ rege pacific.

VERSUL 9.

Înaintea luĭ vor cădea Etiopenĭĭ și vrăjmașiĭ luĭ țărînă vor linge.

Ebreul înțelege prin Ethiopenĭ orĭ-ce popor stabilit în deșert, în locurĭ depărtate de comerciul ómenilor. Ceĭ LXX aŭ pus în partea acésta *Ethiopenĭĭ* și în acest punct sunt urmați de Fer. Ieronim și de mulțĭ alțĭ ebraiștĭ. Profetul voește să ḑică, că și ceĭ maĭ barbarĭ dintre popóre se vor supune; că inimiciĭ sĕĭ rușinațĭ se vor tărî în pulbere etc.

Cu tóte acestea, se póte lua partea din urmă a versuluĭ ca o parte bună. Profetul a putut să aibă în vedere pre Idolatri, maĭ 'nainte inimicĭ aĭ luĭ D-ḑeŭ și aĭ luĭ Mesia, în urmă luminațĭ de Evangelie și supușĭ aceluia pre care maĭ întâiŭ 'l disprețuia și persecuta. Isaia ḑice în acelașĭ sens, că regiĭ vor fi nutritoriĭ și reginele nutritórele sale, că 'i se vor închina cu ochiĭ plecațĭ și că vor linge praful de pe piciórele sale. Nu ne putem iarășĭ îndoi că ceĭ douĭ profețĭ n'aŭ vorbit în acelaș sens.

Este greŭ de a aplica acest sens luĭ Solomon. Nu se vede în istoria regatuluĭ sĕŭ că Etiopeniĭ saŭ locuitoriĭ deșertuluĭ să se fi prosternut înaintea luĭ, și că inimiciĭ luĭ să fi lins țĕrînă. S'ar putea găsi câte-va trăsurĭ despre supunerea acésta în tributul ce fură obligațĭ a plăti Amoreiĭ, Heteiĭ, Iebuseiĭ și alte popóre care trăiaŭ prin împrejurimile Palestinei; dar aceste trăsurĭ nu sunt nimic în comparație cu gloria luĭ Mesia.

MEDITAȚIUNI

Când consider starea unuĭ suflet, care se convertește sincer către D-ḍeŭ, vĕd că patimile cele maĭ feroce cedézĕ puterei luĭ Is. Chr. că, sunt umilite, înjosite, nimicite în presența acestuĭ cuceritor al inimilor. Fericită supunere, care desbară cu totul pre om de falșa libertate cu care s'a fălit până atuncĭ, și care nu era de cât o servitute urîciósă.

Când consider de altă parte, momentul în care Is. Chr. va exercita suverana sa dreptate, vĕd că aceĭ ce vor fi fost inimiciĭ sĕĭ în lumea acésta, vor fi supușĭ *sub piciórele luĭ*, după expresiunea Profetuluĭ repetată de Apostolul. Supunere silită, și care va fi principiul uneĭ disperărĭ eterne.

Când consider în fine împărțirea care este în lumea acésta între drepțĭ și pĕcătoșĭ, vĕd că ceĭ d'întâiŭ se glorifică a lăuda pre Is. Chr., a-l servi cu credință și dragoste; că alțiĭ din contră, asemenea cu tîrâtórele nu se ocupă de cât de lucrurĭ pămêntești, nu se înclină de cât la obiecte, care înjosesc spiritul, și strică inima. Câtă deosebire între aceste douĕ stărĭ! aceeașĭ care este între lumină și întunerec, între Is. Chr. și demon, între fiiĭ luĭ D-ḍeŭ și sclaviĭ infernuluĭ.

VERSUL IO.

Impărații Tarsisuluĭ și ostróvele darurĭ vor aduce; împărații Arabilor și Sava darurĭ vor aduce.

Regiĭ *Tarsisuluĭ* sunt principiĭ, cariĭ guvernaŭ de-alungul mărieĭ; căcĭ cuvêntul *Tarsis* este luat în loc de *mare* (acésta e cel puțin opinia celor maĭ bunĭ interpreți). Profetul ḍice că locuitoriĭ insulelor vor aduce darurĭ, pentru ca să nu li-se pară unora că stăpânirea luĭ Mesia este mărginită pe continent. El vorbește în urmă de regiĭ *Arabieĭ* și *Saba*, în ebreŭ Scheba și Seba. Se crede că Șeba era Arabia fericită și *Seba* țara luĭ Madiam, Efa și Sabeeniĭ. Alțĭ interpreți cred cu destulă probabilitate, că prin aceste nume Profetul designă tóte țĕrile orientuluĭ și ale occidentuluĭ la care dacă se unește mările și insulele va fi lumea întrĕgă.

Se pare că în ebreŭ trebue a observa douĕ feluriĭ de darurĭ în acest vers. Cele d'întâiŭ sunt propriĭ *ofrande* saŭ *sacrificiĭ*, cele de al doilea sunt curat *darurĭ*. Cea d'întâiŭ expresiune nu póte privi pre Solomon, căcĭ Sânta Scriptură nu dovedește nicĭ într'o

parte că sacrificiile se aduceaŭ ómenilor. Nu póte fi decĭ vorba în acéstă parte de cât de Mesia, adevĕratul Fiŭ al luĭ D-ḑeŭ și adevĕratul D-ḑeŭ.

MEDITAȚIUNI

Când Protetul ḑice, că regiĭ vor aduce daruri, și vor presinta ofrande luĭ Mesia, de bună sémă ne dă a înțelege, că ceea ce este maĭ eminent pre pĕmênt, trebue să fie ofrandele luĭ Iis. Chr. adevĕratul Fiŭ al luĭ D-ḑeŭ și adevĕratul Mesia al luĭ D-ḑeŭ, ne maĭ învață că cele maĭ nobile facultățĭ, care sunt în noĭ, trebue să se supue acestuĭ legislator divin, ceea ce constitue cultul *cu duhul și cu adevĕrul*. Exteriorul religiuneĭ este necesar pentru a interesa popórele, pentru a perpetua exemplele bune, pentru a instrui prin vederile lor spiritele necultivate, pentru ca să contribue a menține vederea perpetuă a Bisericeĭ; dar numaĭ acest exterior nu constitue pre fiiĭ luĭ D-ḑeŭ. Iis. Chr. caută în interior pre adevĕrațiĭ închinătorĭ. Trebue ca cele doue puterĭ, care guvernă în noĭ, *spiritul și inima*, să se ofere ne încetat luĭ Iis. Chr. Acéstă ofrandă se face în rugăciune, în acéstă deprindere care înalță spiritul prin reflexiunĭ și afecțiunĭ, care-'l unește cu autorul a tot binele. Da sfânta și deasa rugăciune: sacrificiŭ așa de cunoscut sfinților și așa de plăcut luĭ D-ḑeŭ. Apostolul recomandă discipulilor sĕĭ înțelegerea, înțelepciunea, comerciul spiritului. Ce póte fi alta de cât rugăciunea? Și cum voiŭ putea crede în știința luĭ D-ḑeŭ fără rugăciune, cum repetă acelaș apostol așa de des în divinele sale Epistole?

VERSUL 11.

Si se vor închina luĭ tóte împărățiile pĕmêntuluĭ, tóte neamurile vor sluji luĭ.

In ebreŭ nicĭ chiar în grecul Vaticanuluĭ nu este, toțĭ regiĭ pĕmêntuluĭ, dar numaĭ *toțĭ regiĭ*; este tot una, căcĭ regiĭ guvernă numaĭ pe pĕmênt și cine ḑice *toțĭ regiĭ*, înțelege *toțĭ regiĭ pĕmêntuluĭ*. In edițiunea de Alda se citește: οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς.

Putem observa că ebreul ne adăugând *pĕmântuluĭ* exclude prin urmare pre Solomon din acest text.

Căcĭ acéstă expresiune, *toțĭ regiĭ* nu se mărginea atuncĭ la regiĭ vecinĭ pĕmêntuluĭ lățăduit, dintre carĭ mulțĭ eraŭ tributarĭ

acestuĭ principe. După text este vorba de toţĭ regiĭ în general şi fără excepţie; ceea ce nu s'a împlinit de cât în Iis. Chr. Se vede în istoria Bisericeĭ, că regiĭ diferitelor părţĭ ale pământuluĭ s'aŭ supus, şi se supun succesiv Evangelieĭ. Nu este necesar, ca toţĭ regiĭ şi tóte popórele împreună să recunóscă şi să se închine luĭ Iis. Chr.; dar este necesar, ca să fie vestit în tóte părţile lumiĭ, ca să fie adorat de un mare numĕr, şi că mulţĭ regĭ, principĭ saŭ capĭ aĭ naţiunilor luate împreună, să 'i se supună. Aceeaşĭ profeţie, considerată în raport cu judecata universală, se va împlini în tótă rigórea litereĭ; căcĭ atunci tot genunchiul se va pleca înaintea luĭ Iis. Chr., după profeţia Apostoluluĭ.

MEDITAŢIUNI

Acest vers ne învaţă în ce consistă cultul ce'l datorim luĭ Mesia; el consistă în supunere, umilinţă, conformitate cu voinţele sale. Profetul numeşte ceea ce este maĭ înalt în lume, adecă regĭ; şi se serveşte de expresiunea, care denotă cea maĭ mare înjosire, adecă închinarea şi după energia textuluĭ, *prosternarea*. Ne învaţă prin aceea de a renunţa la tótă mândria nóstră, la tóte deşertăciunile nóstre, la tóte pretenţiunile, de voim să fim adevĕraţĭ servitorĭ aĭ luĭ Mesia. Iis. Chr., care este Mesia promis şi dat lumiĭ, n'are trebuinţă de bunurile nóstre, dar cere sacrificiul mândrieĭ, care este tyranul sufletelor nóstre şi cea maĭ crudă din pasiunele nóstre. El a legiuit umilinţa prin lecţiunile şi exemplele sale; el a inobilat umiliaţiunile. El a condemnat mândria în tóte stările; şi regele şedênd pre tron trebue să se plece pentru ca să intre pe uşa, care conduce la viéţă.

VERSUL 12.

Că a mântuit pre săracul de la cel puternic şi pre mişelul căruia nu era ajutor.

Solomon, care era un principe drept, a putut în cursul regatuluĭ sĕŭ, să apere adese-orĭ pre săracĭ şi apăsaţĭ; dar fiind-că versul precedent, şi despre care dovedeşte acesta, nuĭ convine, urmézĕ, că ceea ce s'a dis aicĭ nu se raportă la el, dar numaĭ la Mesia. Profetul spune pentru ceĭ vor da închinare regiĭ şi popórele şi dice, că pentru că va mântui pre săracĭ de persecuţiunea inimicilor lor puternicĭ şi că va apăra pre aceĭ ce sunt fără protector.

Ebreul dice: pentru că el va mântui pre săracul, care strigă;

dar ceĭ LXX și Fer. Ieronim însuși aŭ tradus, că a isbăvit pre sărac de la cel puternic. Cuvêntul ebreŭ משוע fără puncte însémnă atât *bogat* saŭ *puternic* precum și *cel ce strigă*: שוע este rădăcina comună. După tóte, din ambele părți este maĭ acelaș sens: Cel ce isbăvește pre un sărac ce strigă, și care este fără ajutor, scapă maĭ totdéuna pre un sărac oprimat de ceĭ bogațĭ saŭ puternicĭ aĭ véculuĭ.

Cu tóte acestea, aicĭ nu este vorba de săraciĭ temporalĭ, de lipsițĭ, carĭ încércă miseriile vieții; regiĭ și popórele nu se închină înaintea unuĭ bine-făcĕtor și protector al nenorociților, cărora le lipsește lucrurile necesare vieței. Mesia, trimisul luĭ D-ḑeŭ, ș'a atras și'și atrage încă închinarea regilor și a popórelor, pentru că isbăvește pre ómenĭ de tirania demonuluĭ și a pĕcatuluĭ. Noĭ am fi cu toțiĭ săracĭ fără sprijin și fără protecțiune. Numaĭ Mesia a putut să mângâe, să ne tragă din robie. In acésta consistă lucrarea cea mare a rĕscumpărăreĭ; lucrarea care în etern va fi obiectul veneraţiuneĭ îngerilor și a ómenilor.

MEDITAȚIUNI

Sunt multe împrejurărĭ în viéță, unde creștinul n'are alt ajutor de cât pre Is. Chr. Aș putea ḑice chiar că în tóte situațiunile în care se póte găsi creștinul, numaĭ Is. Chr. este sprijinul sĕŭ, căcĭ creștinul este totdéuna sărac de bunurile haruluĭ dacă nu'l îmbogățește Is. Chr.; este totdéuna în prada violențelor inimicilor mântuireĭ, dacă Is. Chr. nu este apĕrătorul sĕŭ. Dar sunt cu luare aminte în momentul acesta la cazurile particulare în care se găsește creștinul, și în care universul întreg se pare conjurat contra luĭ. Persecuțiunĭ, imputărĭ, calomniĭ, răpirĭ, lipsa de avere, de stare, de patrie, de amicĭ, sărăcie, bóle, bĕtrânețe, scârbe, urîciune, întuneric, ce să maĭ ḑic ca să pot represinta bine starea unuĭ suflet cu totul rĕstignit? Ce ar face fără Is. Chr., fără credință în promisiunile sale, și fără a ne sili ca să'ĭ semĕnăm? Ah! cât de atingĕtóre este acéstă dovadă despre adevĕrul și frumusețea creștinismuluĭ! Cât de mult merită ca spiritele cele maĭ înalte să se ocupe de ea! Acéstă dsvadă rĕspunde la tóte plângerile nóstre, ușurézâ tóte greutățile, ne scapă de toțĭ vrăjmașiĭ, ne liniștește în mijlocul necazurilor și persecuțiunilor.

VERSUL 13.

Nu se va îndura de cel sărac și mișel și sufletele săracilor va mântui.

Nu este deosebire între text și versiunĭ. Sensul Profetuluĭ este lămurit. El arată calităţile cele maĭ însemnate ale luĭ Is. Chr. acel de liberator și sfinţitor. Săraciĭ de care vorbește versul, sunt păcătoșiĭ. Is. Chr. 'i-aŭ liberat de păcatele lor ertându-le, dar acésta n'ar fi de ajuns pentru a'ĭ conduce la mântuire. A trebuit să'ĭ stabiléscă în dreptate, care este darul sfinţitor, și acésta a făcut'o Is. Chr. revărsând dragostea sa prin Sf. Spirit, ce l'a dat ómenilor.

S'a putut întêmpla ca Salomon să fi fost milostiv către săracĭ, și ca să'ĭ fi scăpat de apăsătorĭ; dar ce póte fi bine-facerea acésta în comparaţie cu aceea ce a făcut-o Mesia pentru ómenĭ.

MEDITAŢIUNI

Cuvintele de care se servește Profetul în textul sĕŭ, înseamnă săracĭ simpli, umiliţi, și carĭ doresc să iasă din starea lor de sărăcie. Ast-fel sunt aceia pre carĭ 'i-aŭ ertat Mesia, și 'i-aŭ condus pe calea mântuireĭ. Fără umilinţă, fără simplicitate, fără dorinţa de a fi cu totul luĭ D-ḑeŭ, ar obţinea cine-va ,vre-o-dată ertarea păcatelor și starea darului sfinţilor? Acéstă umilinţă, simplicitate, dorinţă, sunt încă darurĭ ale luĭ Is. Chr. Numaĭ el dispune inima, omul nu presintă de cât miseria și lipsa sa.

VERSUL 14.

De camătă și de strîmbătate va mântui sufletele lor și cinstit numele luĭ înaintea lor.

In ebreŭ cuvêntul תּוֹךְ înseamnă *fraudă și usură*, ceĭ LXX aŭ adoptat însemnarea din urmă. Eĭ aŭ pus în urmă *numele lor va fi onorat*, etc., în loc de *sângele lor va fi preţios*, etc. In fond este acelaș sens. Un om persecutat, a căruia sânge este preţios aceluĭ ce'ĭ isbăvește, este iarăș un om a căruĭ nume este respectabil în ochiĭ acestuĭ liberator. Cu tóte acestea, îmĭ vine a crede că se póte să fie greșală de copiat în grecul acestor interpreţi, și că la început eĭ vor fi pus αἷμα în loc de ὄνομα cum se citește astă-ḑĭ. Nu póte fi probabil că s'ar fi putut amăgi asupra unuĭ cuvênt așa de simplu ca דָּם, *sânge*.

Orĭ-cum ar fi, sensul Profetuluĭ este, că Mesia va izbăvi pre ómenĭ de datoriile făcute de dênșiĭ, că'ĭ va scăpa din robia aspră

și nedréptă a demonuluĭ. și că după ce 'șĭ-aŭ însușit suferind pentru eĭ, numele lor saŭ sângele lor va fi pentru eĭ un obiect respectabil.

Fer. Augustin face asupra cuvêntuluĭ *camătă* ce'l întrebuințéză profetul, o observare care l'a început se pare subtilă, dar care se găsește adevĕrată și chiar necesară îndată ce se va medita. Cum pot fi pĕcătoșiĭ scăpațĭ de camăta prin rĕscumpĕrarea făcută de Is. Chr.? Pentru că ḑice Fer. doctor, pĕcatul săvêrșit într'un moment, și al căruĭ fruct este așa de puțin lucru pentru aceĭ ce'l comit, este pedepsit ca o pedépsă eternă. Aicĭ este o camătă pre care dreptatea divină o scóte din îndrăsnéla de nerecunoștința pĕcătosuluĭ. Is. Chr. ne-a isbăvit în acelaș timp și de nedreptatea care era causa acesteĭ camete.

Acest vers ar putea să convie în óre-care sens și luĭ Solomon. Fiind-că era drept și bine-făcĕtor, el a putut să isbăvéscă pre nenorociți de violență și de nedreptatea cămătarilor; a putut să respecteze întru cât-va pre săracĭ, și să'ĭ privéscă ca supușĭ prețioșĭ aĭ stăreĭ sale. Dar este ușor de a vedea că acest sens nu este comparabil, în întindere și frumusețe, cu acel care se rapórtă la Mesia.

MEDITAȚIUNI

Nu putem considera în deajuns, care este prețul sângeluĭ și a numeluĭ creștinilor. Sângele lor a costat viéța unuĭ D-ḑeŭ, numele lor a fost consacrat în persóna unuĭ D-ḑeŭ-Om. Acest sânge și acest nume este respectat chiar înaintea luĭ D-ḑeŭ. Ce facem noĭ când devenim un scandal pentru frațiĭ noștriĭ? noĭ vărsăm sângele lor, 'ĭ jertfim demonuluĭ carele este cel maĭ crud inimic al genuluĭ omenesc. La ce ne gândim când desprețuim pre frațiĭ noștriĭ? ne ridicăm chiar contra luĭ D-ḑeŭ carele respectă numele lor, pentru că vede aicĭ caracterul luĭ Iisus Chr., fiul sĕŭ unic. Profetul ḑice că sângele și numele săracilor este prețios luĭ Mesia. Câtă forță și sentiment este în acéstă expresie! El a ḑis maĭ sus că regiĭ și națiunile îl vor adora și'ĭ vor servi; dar când vorbește de săracĭ, de umiliți și simpli, el schimbă întru cât-va tonul, și ḑice că însușĭ Mesia îĭ va respecta, îĭ va onora. Numaĭ acestuĭ divin Mesia îĭ convine ast-fel de sentimente, pentru că numaĭ el să prețuiéscă virtutea unită cu sărăcia.

VERSUL 15.

Și va fi viŭ și se va da lui din aurul Arabiei, și se vor ruga împrejurul lui pururea, tótă ḑiua îl vor cuvênta pre dênsul.

In Ebreŭ se citește: El va vieţui, și i se va da din aurul Șebei; se va ruga pentru dênsul necontenit; tótă ḑiua 'l va bine-cuvênta. Finele versuluĭ acestuia trebue a se înţelege în sensul că, fie-care se va ruga pentru el și'l va bine-cuvênta.

In ebreŭ, grec și chiar în Fer. Augustin, este *a se ruga*; ceea-ce dovedește că în ediţiunile latine vechĭ era *orabunt*. In fond sensul nu este diferit; căcĭ *adorarea* coprinde *rugăciunea*, și rugăciunea presupune adorare.

Se póte traduce, *se vor închina lui din causa sa* (de ipso), pentru divinitatea și bine-facerile sale. Augustin ḑice că închinarea se va face întrebuinţând rugăciunea ce ne-aŭ învĕţat'o Mesia, și acest sens este fórte bun. Profetul voește să spue că împărăţia luĭ Mesia va fi eternă, că 'i se va da darurile cele maĭ preţióse, că 'i se va oferi voturĭ după ritul ce îl va fi prescris, și că tóte ḑilele vor fi întrebuinţate a'l bine-cuvênta. Ceea-ce vedem împlinindu-se după literă în persóna luĭ Iis. Chr. Nu cred ca să se pótă înţelege acest vers de Solomon. 'I s'a trimis din aurul diferitelor ţĕrĭ; dar a murit ca și ceĭ-l'alţĭ ómenĭ, și n'a fost obiectul veneraţiuniĭ și al bine-cuvêntăriĭ popórelor. Dacă s'ar citi, *se vor ruga pentru el*, s'ar putea ḑice, că în timpul vieţeĭ sale nenorociţiĭ protejaţĭ de el, s'aŭ rugat pentru el și l'aŭ bine-cuvêntat. Acest sens este mic, maĭ ales când ne gândim la slăbiciunile acestuĭ principe.

MEDITAŢIUNI

Suntem siguri că Mesia vieţuește în etern, și că este totdéuna în stare de a primi presentele nóstre, adoraţiunile și cererile nóstre. După un numĕr așa de mare de secole noĭ suntem tot așa de aprópe de el ca și ceĭ d'întâiŭ Apostolĭ. Lucrarea rĕscumpĕrăreĭ nu pere și nu îmbĕtrânește. Nenorocirea nóstră este, că nu ne ocupăm precum se ocupaŭ sfinţiĭ. Aceștia nu priveaŭ la lucrurile pământeștĭ de cât ca în trécăt și de ocazie, lucrurile cerești și interesele luĭ Iisus Christos fură obiectul lor principal; noĭ rĕsturnăm acéstă metodă; pĕmêntul fixéză spiritul și inima nóstră. Iisus Christos, n'are așa ḑicênd, de cât restul gândirilor nóstre. Credinţa ne lipsește: să ascultăm dar pre Profetul, să studiem sentimentele de care era pătruns cu atâtea se-

cole înainte de venirea luĭ Mesia și să roșim că n'am făcut nicĭ un progres în știința luĭ Iisus Chr. după atâtea luminĭ ce le-aŭ răspândit arătându-se în lume.

VERSUL 16.

Fi-va întărire pre pământ pestre vêrfurile munților; prea se va înălța maĭ pre sus de cât Libanul rodul luĭ.

După unĭĭ interpreți, trebue a traduce un pumn de grâŭ aruncat pe pământ și chiar pe vîrful munților, va fi așa de roditor că fructul sĕŭ va țâșni ca arborĭĭ Libanuluĭ. Sunt câte-va cuvinte suplinite în versiunea acésta; pentru a înlătura acest inconvenient alțiĭ ḑic: Va culege cu îmbelșugare grâul de pe pământ și chiar pe munți; fructul sĕŭ se va clăti ca arborĭĭ Libanuluĭ. Alțiĭ maĭ simplĭĭ încă; Va fi belșug de grâŭ pre pământ și chiar pe munți, etc. Eĭ se unesc toți în restul versuluĭ.

Cestiunea este de a ști ce însémnă cuvêntul ebreŭ פִּסַּת, ce unĭĭ 'l traduc prin abondență, alțiĭ, *pumn de grîŭ* Fer. Ieronim traduce: erit memorabile triticum; și este destul de greŭ de a ghici de unde a scos acest cuvênt *memorabile*. Ceĭ LXX traduc prin *tărie*, și omit *pâne*. Acéstă *tărie* revine la *îmbelșugare* și se vede că eĭ aŭ cetit פִּשַּׁת, care însémnă *abondență* în loc de פִּסַּת ce se ḑice c'ar însemna *pumn*.

Orĭ cum ar fi, sensul versiunilor nóstre, recade în acel al textuluĭ; căcĭ după aceste versiunĭ, profetul ḑice că va fi îmbelșugare de grâŭ pe pământ și chiar pe munți; că fructul sĕŭ adică spicele sale, se vor ridica maĭ sus de arborĭĭ Libanuluĭ etc. Aicĭ versiunile acestea, schimbă ceva textul, care ḑice numaĭ că aceste spice se vor mișca ca arborĭĭ Libanuluĭ. F. Ieronim ḑice iarăși, elevabuntur fructus ejus. Se póte lua expresiunea super Libanum a Vulgateĭ, pentru, in Libano, atuncĭ versiunea acésta nu va adăuga nimic la ebreŭ.

Trebue a observa că cuvêntul *tărie*, pentru a însemna abondența de grâŭ, este o expresiune destul de cunoscută în scriptură, ca în psalmul 104 *tótă tăria pânĭĭ o aŭ sfărâmat*.

Acest vers, care vorbește de abondența fructelor pământuluĭ și de înmulțirea locuitorilor în orașe póte a se aplica la regnul luĭ Solomon, care fu în adevĕr fórte îmbelșugat și înfloritor. Dar în sensul spiritual al regnuluĭ luĭ Mesia, acéstă profeție s'a adeverit într'un mod cu mult maĭ perfect. Evangelia a produs un seceriș fórte abondent, chiar în țĕrile cele maĭ sterile, și fiiĭ luĭ D-ḑeŭ s'aŭ înmulțit la infinit. Rabinĭĭ înșușĭ aŭ înțeles acest vers și chiar psalmul întreg de timpul luĭ Mesia; dar se vede că l'a luat într'un sens cu totul trupesc de óre-ce 'și închipuiaŭ că Mesia va fi un rege cuceritor.

MEDITAȚIUNI

Asupra acestuĭ vers are Fer. Augustin o gândire, care nu póte fi în totul literală, dar alt-fel așa de frumósă și plină de instrucțiune, că n'o pot omite în aceste reflexiunĭ. El consideră pre Iis. Chr. ca fundamentul de care vorbește profetul. Acest fundament a fost pus pe pământ, pentru că Iis. Chr. s'a făcut om pentru dragostea nóstră; dar pe acest fundament a fost ridicat un edificiŭ, care este fructul umiliațiunilor și suferințelor acestuĭ D-deŭ-om. Acest edificiŭ este Biserica; ea a crescut așa că a devenit ca un munte vĕdut la tótă lumea; ea a întrecut în înălțime pe cedriĭ Libanuluĭ. Din contra, aceĭ ce aŭ rămas lipițĭ de pământ, în acéstă cetate plină de tulburare și rușine, n'aŭ maĭ avut durată ca și iarba câmpuluĭ. Eĭ aŭ perit succesiv și aŭ fost aruncațĭ în foc. Acéstă învĕțătură este în totul conformă cu aceea a Sf. Pavel, care consideră totdéuna pre Iis. Chr. ca fundamentul unic pe care s'a stabilit credincioșiĭ, plantat și înrĕdicinat; ea se împacă chiar cu cuvêntările Sfântuluĭ Apostol Petru, care considera lumea și lucrurile eĭ ca iarba câmpuluĭ, care crește și piere într'o ḑi.

VERSURILE 17, 18, 19.

Și vor înflori din cetate ca iarba pământuluĭ. Fi-va numele luĭ bine-cuvêntat în vecĭ maĭ 'nainte de sóre, rĕmâne numele luĭ. Și se vor bine-cuvênta întru el tóte semințiele pământuluĭ, tóte némurile 'l vor ferici pre el.

In loc de douĕ versurĭ în ebreŭ și grec este numaĭ unul. Ebreul n'are cuvêntul *bine-cuvêntat*; el nu este nicĭ în exaplele luĭ Origen; dar nu alterézĕ sensul, pentru că în psalmul acesta este vorba maĭ numaĭ de bine-cuvêntărĭ și laude. Ebreul și câte-va editiunĭ grecești ḑic: *fi-va numele luĭ*, etc., în loc de *să fie numele luĭ*, etc. diferința este prea mică, ceea ce urmézĕ este maĭ mare Grecul și cea maĭ mare parte din versiunele făcute de pe ebreŭ ḑic: Inainte de sóre va rĕmânea numele luĭ. Vulgata ḑice *rĕmâne*, dar acest present este evident pentru viitor. In ebreŭ este, in conspectu solis nomen ejus, și cuvêntul ebreŭ este tradus de unĭĭ propagabitur, de alțĭĭ *sobolescet*, orĭ *germinabit*; de câțĭ-va, *dominabiur*. In fine cea maĭ mare parte cred, c'ar trebui tradus prin *filiabitur*, dacă acest cuvênt ar fĭ latin. Acest cuvênt ebreŭ יִנּוֹן este privit de dascalĭĭ vechĭ, ca unul din numele luĭ Mesia, și acest

nume se potrivește cu acel de *fiŭ* care este numele luĭ Mesia, adevěratul fiŭ al luĭ D-ḑeŭ.

Parafrasa haldaică ḑice ast-fel, antequam esset sol, praeparatum erat nomen ejus, ceea ce ar dovedi, că autorul a luat *ante solem*, nu *în conspectu solis*, ca cea maĭ mare parte din interpreţĭ dar pentru, *ante creationem solis*, și acest sens este fórte favorabil generaţiuneĭ eterne a Fiuluĭ luĭ D-ḑeŭ. Cuvêntul ebreŭ לפני nu este contrar, pentru că este adese-orĭ un adverb de timp, *înainte* etc. *Și se vor bine-cuvênta întru el tóte seminţiile pământuluĭ.* Ebreul nu ḑice tóte seminţiile pământuluĭ și *tóte némurile* care urméză servește la amêndouĕ părţile versuluĭ, așa că traducţiunea literală ar fi: Și se vor bine-cuvênta întru el tóte némurile, 'l vor ferici pre el. Se vede lămurit, că acest vers nu póte conveni luĭ Solomon. Dacă numele sĕŭ este nemuritor în scriptură, amintirea greșelelor sale va trece deopotrivă posterităţeĭ. Cum aŭ fost bine-cuvêntate întru el tóte némurile? Acéstă făgăduinţă aŭ fost făcută numaĭ pentru Mesia și aŭ fost împlinită întru el.

MEDITAŢIUNI

Când cuget asupra acestor douĕ gândirĭ: Numele luĭ Mesia era Fiul înainte de creaţiunea Sóreluĭ, și numele luĭ Mesia va fi ca un fiŭ, care perpetuă numele părinteluĭ sĕŭ pe cât va fi sórele, mĕ umplu de cea maĭ mare admiraţiune. Găsesc aceste douĕ lucrurĭ în Is. Chr.: ca cuvânt al luĭ D-ḑeŭ el s'a născut din tótă eternitatea, el este fiŭ maĭ înainte de a exista vre-o creatură; ca Christos, numele sĕŭ se perpetuă și se va perpetua până la finele secolelor în creștinĭ fiiĭ sĕĭ. Iată pre cine trebue să bine-cuvintez, să înalţ și să 'l glorific neîncetat. Iudeul a putut să cunóscă aceste douĕ caractere ale luĭ Mesia; dar când a vĕḑut pre Isus Christos sărac, suferind, batjocorit, n'a voit să'l recunóscă de Mesia al sĕŭ. Din contra, creștinul cunóște pre trimisul luĭ D-ḑeŭ în aceste necazurĭ și încercărĭ, pentru că tóte lucrurile acestea eraŭ preḑise, și pentru că trebuea un Mesia, care să pótă vindeca mândria, avariţia, lăcomia ómenilor. O Mesia divin! Mĕ închin mărireĭ și înjosirilor tale în numele tĕŭ de *Fiŭ* și acel de *om al durerii*, în sînul Părinteluĭ ceresc și pe lemnul crucii. Tóte popórele să ţi se supue, să te prémăréscă și să te imiteze. Fără imitarea exemplelor tale, gloria ta 'l va apăsa într'o ḑi. Veĭ fi pentru eĭ leul din tribul luĭ Iuda și nu melul luĭ D-ḑeŭ carele ridică pĕcatele lumiĭ.

VERSURILE 20, 21, 22.

Bine este cuvêntat Domnul Dumnedeul lui Israil, cel ce face minuni însuși. Si bine-cuvêntat este numele mărireĭ luĭ în véc și în vécul véculuĭ. Și se va umplea de mărirea luĭ tot pământul; fie, fie.

In ebreŭ este: Bine-cuvêntat fie cel Etern, Domnul, D-dеul luĭ Israil; așa că prin întâiul cuvênt acest text designa esența luĭ D-deŭ; prin al doilea stăpânirea sa asupra tuturor lucrurilor, prin al treilea raportul sĕŭ cu Israil, ce l'aŭ ales de popor al sĕŭ.

In tot restul versiunile se acordă cu ebreul.

Sensul acestor versurĭ este lămurit. Profetul înalță pe D-deul luĭ Israil, autorul atâtor minunĭ, și maĭ ales a aceleia care trebuia să fie maĭ presus de tóte cele-l'alte, adecă, misiunea Fiului pe pământ. In urmare acelaș profet dorește, ca sfântul sĕŭ nume să fie bine-cuvêntat și celebrat în tóte secolele; ca pământul să fie cu totul plin de gloria sa. Psalmul finește prin *Amin* repetat pentru a însemna vehemența și întinderea acesteĭ dorințĭ.

Aicĭ se finește a doua parte a psalmilor după ebreĭ. Se citește la finit. *Aicĭ se termină cântările saŭ laudele luĭ David fiul luĭ Iessé.* Am explicat acest epilog.

MEDITAȚIUNI

Ceea ce spune Profetul pentru a mărturisi zelul care aprinde, când este vorba de gloria luĭ D-deŭ, trebue să fie întru cât-va, axioma nóstră universală. Orĭ ce ni s'ar întêmpla să dicem totdéuna Amin, fie voia luĭ D-deŭ. Is. Chr. ne-a dat lecțiune și exemplu; lecțiune, în rugăciunea ce ne-a dat-o și pe care o numim pentru aceea *rugăciunea domnéscă*; exemplu în rugăciunea ce o făcu în grădină, când sufletul sĕŭ era cufundat în amărăciune. Acest cuvênt este remediul tuturor relelor nóstre, principiul păcĭl, și calea cea maĭ scurtă pentru a ajunge la perfecțiune.

Amin!

(FINELE VOLUMULUI I)

BIBLIOTECA UNIV IAȘI

TIPOGRAFIA «GUTENBERG», JOSEPH GÖBL, STRADA DÓMNEÍ 23.—BUCUREȘTÍ

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

NOEM. 1933

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY